

TEXTOS
JURÍDICS
CATALANS

LLEIS I COSTUMS

II/16

CORT GENERAL DE BARCELONA
(1480-1481)

PARLAMENT DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia,
Drets i Memòria

IN MEMORIAM

L'Eva Serra i Puig va ser durant més d'un quart de segle creadora,
ànima i coordinadora del projecte d'edició de la documentació
de la Cort General d'època moderna.

Aquest volum encara és resultat del seu impuls personal.
Reconeixem el seu mestratge i la recordem com a amiga.

TEXTOS
JURÍDICS
CATALANS

LLEIS I COSTUMS
II/16

Cort General de Barcelona
(1480-1481)

TEXTOS JURÍDICS CATALANS

LLEIS I COSTUMS

- I. Dret tradicional
 - II. Constitucions de Pau i Treva i de Corts
 - III. Actes regis
 - IV. Recopilacions
 - V. Costums
 - VI. Projectes i memorials
-

SENTÈNCIES

DOCUMENTS

ESCRITORS

- I. Escriptors jurídics
 - II. Literatura polèmica
-

CONCILIS

DRET ESTATUTARI (1931-1939)

COMITÈ TÈCNIC D'EDICIÓ DELS TEXTOS JURÍDICS CATALANS

President

DR. TOMÀS DE MONTAGUT ESTRAGUÉS, catedràtic d'història del dret

Vicepresident

SR. JOSEP ENRIC REBÉS SOLÉ, membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Secretari

DR. JOSEP CAPDEFERRO PLA, professor d'història del dret

Coordinadora

DRA. IMMA BARRAL VIÑALS, directora general de Dret, Entitats Jurídiques i Mediació

Vocals

- DR. JOAQUIM ALBAREDA SALVADÓ, catedràtic d'història moderna
- SRA. NÚRIA ALTARRIBA VIGATÀ, cap de la Unitat Bibliogràfica de la Biblioteca de Catalunya
- DRA. ESTHER ARROYO AMAYUELAS, catedràtica de dret civil
- DR. FERRAN BADOSA COLL, catedràtic emèrit de dret civil
- DR. IGNASI JOAQUIM BAIGES JARDÍ, catedràtic de paleografia i diplomàtica
- DR. JAUME DE PUIG OLIVER, Institut d'Estudis Catalans
- DR. XAVIER GIL PUJOL, catedràtic d'història moderna
- DRA. ROSA LLUCH BRAMON, professora d'història medieval
- DRA. EULÀLIA MIRALLES JORI, professora de filologia catalana
- DR. MIQUEL PÉREZ LATRE, arxiver a l'Arxiu Nacional de Catalunya
- DR. JAUME RIBALTA HARO, professor d'història del dret
- DR. JOSEP MARIA SANS TRAVÉ, arxiver
- DRA. M. ELISA VARELA RODRÍGUEZ, professora de tècniques històriques

Cort General de Barcelona (1480-1481)

Estudi introductori

Josep M. Bringué i Portella

Grup de corts

Josep M. Bringué i Portella

Gerard Marí i Brull

Imma Muxella i Prat

Joan Pons i Alzina

Ricard Torra i Prat

Joaquim Verde i Llorente

Miquel Pérez Latre, coordinador

BARCELONA, 2023

PARLAMENT DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia,
Drets i Memòria

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Cort General de Barcelona (1480-1481). – Primera edició. – (Textos jurídics catalans ;
39 Lleis i costums ; 2/16)

Referències bibliogràfiques. Índex. – Textos en català i llatí, resums en català, castellà i anglès
ISBN 9788409488896

I. Bringué i Portella, Josep M. (Josep Maria), editor literari, escriptor d'una introducció

II. Catalunya. Corts (1480-1481 : Barcelona). III. Catalunya. Parlament. IV. Catalunya.

Departament de Justícia, Drets i Memòria. V. Col·lecció: Textos jurídics catalans ; 39

VI. Col·lecció: Textos jurídics catalans. Lleis i costums ; 2/16

1. Catalunya. Corts – Història – S. XV – Fonts. 2. Dret – Catalunya – Història – S. XV – Fonts.

3. Catalunya – Història – 1479-1516, Ferran II – Fonts.

34(460.23)“1480/1481”(093)

94(460.23)“1480/1481”(093)

Primera edició: febrer del 2023

© GENERALITAT DE CATALUNYA

Departament de Justícia, Drets i Memòria

Carrer del Foc, 57 - 08038 Barcelona

justicia.gencat.cat

© PARLAMENT DE CATALUNYA

Parc de la Ciutadella, s/n - 08003 Barcelona

A/e: edicions@parlament.cat

www.parlament.cat

Transcripció a càrrec de Josep M. Bringué i Portella i Imma Muxella i Prat

Índex onomàstic d'Imma Muxella i Prat

Revisió dels textos en llatí a càrrec de Gerard Marí Brull

Revisió a càrrec dels autors de la transcripció, Joan Pons Alzina i Miquel Pérez Latre

Disseny gràfic: Plural Disseny

Impressió: Fotoletra, SA

ISBN: 978-84-09-48889-6

Dipòsit legal: B 4832-2023

ABSTRACT

El present volum aplega la documentació oficial essencial, conservada històricament als arxius reial i dels braços, relativa a la Cort General de Catalunya convocada a Barcelona pel comte rei Ferran II el 15 de setembre de 1480. Celebrada a la catedral, amb diverses prorrogacions i absències temporals del monarca, es va estendre al llarg de dotze mesos, entre el novembre d'aquell any i el següent.

A diferència dels volums relatius a altra documentació de Corts publicats en aquesta col·lecció, que es refereixen específicament a cada estament o al protonotari reial, aquí s'inclou d'inici la transcripció del procés familiar conjunt dels tres braços, la peça més extensa i rica en contingut, encara que estroncada arran de la pròrroga de la Cort decretada pel monarca el març de 1481. A fi de completar tota la cronologia de la trobada entre el rei i la terra fins a la cloenda, al novembre d'aquell any, l'edició aplega l'esborrany específic corresponent al braç militar.

Així mateix, el volum incorpora també el procés del protonotari, més concís, però a través del qual podem conèixer amb molt detall l'activitat del monarca a la Cort, el debat fiscal i la producció legislativa. Finalment, conté tres documents molt rellevants conservats a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: la sentència dels greuges, les actes de les reunions de seguiment de la Cort per la Vint-i-quatre i l'esborrany

El presente volumen recoge la documentación oficial esencial, conservada históricamente en los archivos real y de los brazos, relativa a la Corte General de Cataluña convocada en Barcelona por el conde-rey Fernando II el 15 de septiembre de 1480. Celebrada en la catedral, con diversas prorrogaciones y ausencias del monarca, se extendió a lo largo de doce meses, entre noviembre de ese año y el siguiente.

A diferencia de los volúmenes relativos a otra documentación de Cortes publicados en esta colección, que se refieren específicamente a cada estamento o al protonotario real, aquí se incluye de inicio la transcripción del proceso familiar conjunto de los tres brazos, la pieza más extensa y rica en contenido, aunque interrumpida a raíz de la prórroga de la Corte decretada por el monarca en marzo de 1481. A fin de completar toda la cronología del encuentro entre el rey y la tierra hasta su conclusión, en noviembre de ese año, la edición recoge el borrador específico correspondiente al brazo militar.

Asimismo, el volumen incluye también el proceso protonotario, más conciso, pero a través del cual podemos conocer con mucho detalle la actividad del monarca en la Corte, el debate fiscal y la producción legislativa. Finalmente, contiene tres documentos muy relevantes conservados en el Archivo Histórico de la Ciudad de Barcelona: la sentencia de los agravios, las actas de las reunio-

This volume gathers the essential official documentation, historically preserved in the royal archive and in the archives of the estates, concerning the General Court of Catalonia convened in Barcelona by King Ferdinand II on 15 September 1480. Held in the cathedral, with several postponements and absences of the monarch, it extended over a period of twelve months, between November that year and the following.

As opposed to the volumes regarding other documentation of Courts published in this collection, which refer specifically to each estate or to the Royal Prothonotary, the transcription of the joint familiar process of the three estates is included here from the beginning, being the largest and richest piece in content, although it was interrupted due to the postponement of the Court ordered by the monarch in March 1481. To complete all the chronology of the encounter between the king and the land until its conclusion, in November that year, the edition includes the draft corresponding specifically to the military estate.

Moreover, the volume also includes the prothonotarial process, more concise, but through which we can have a very detailed account of the activity of the monarch in the Court, the fiscal debate and the legislative production. Finally, it includes three very relevant documents preserved in the Historical Archives of the City of Barcelona: the decision on

d'elaboració dels capítols d'arrendament de les generalitats. A última hora s'hi ha afegit el sindicat atorgat per la Cort als diputats per a l'emissió de deute públic en satisfacció del donatiu, document que clou una visió molt completa de tots els elements polítics, legislatius i fiscals de la convocatòria.

A la mort de Joan II, que frustra la cloenda de la llarga convocatòria de 1473-1479, el seu fill i successor, fins aleshores prou allunyat de Catalunya, va trigar tretze mesos a comparèixer davant la representació del país per fer sentir les seves demandes i escometre les reformes necessàries per al redreç de la terra. Va trobar un país fortament empobrit per la guerra, l'endeutament i la malaltia, que, tot i la pacificació progressiva, no acabava de deixar enrere les tensions socials i polítiques. Es tracta d'una cort amb una assistència nombrosa, però on els protagonistes principals de cada braç en mantenen el control i on la qüestió de les restitucions de béns confiscats i la gestió de l'endeutament generat per la guerra en seran els elements centrals.

El volum ve precedit per una extensa introducció, obra de Josep M. Bringué Portella, gran coneixedor del període, que no només assenyalava els elements més destacats per a una lectura profitosa dels documents de la Cort, sinó que contextualitza el moment històric i els seus precedents d'una manera rigorosa, apassionada i suggeridora. En conjunt, aquesta publicació ofereix una base documental fonamental per a entendre el funcionament i el paper del règim parlamentari català en un moment transcendental de la seva història: un temps d'esperança, sota un nou monarca, per a tancar els efectes de la gran ferida que va suposar la guerra civil de 1462-1472 i posar les bases constitucionals del govern de la Catalunya moderna.

nes de seguimiento de la Corte por la *Vint-i-quatrena* y el borrador de elaboración de los capítulos de arrendamiento de las generalidades. A última hora se ha añadido el sindicato otorgado por la Corte a los diputados para la emisión de deuda pública en satisfacción del donativo, documento que concluye una muy completa visión de los elementos políticos, legislativos y fiscales de la convocatoria.

A la muerte de Juan II, que frustra la conclusión de la larga convocatoria de 1473-1479, su hijo y sucesor, hasta entonces bastante alejado de Cataluña, tardó trece meses en comparecer ante la representación del país para hacer oír sus demandas y emprender las reformas necesarias para el enderezamiento de la tierra. Encontró un país fuertemente empobrecido por la guerra, el endeudamiento y la enfermedad, que a pesar de la progresiva pacificación no terminaba de dejar atrás las tensiones sociales y políticas. Se trata de una corte con una numerosa asistencia, pero donde los protagonistas principales de cada brazo mantienen su control y donde la cuestión de las restituciones de bienes confiscados y la gestión del endeudamiento generado por la guerra serán sus elementos centrales.

El volumen viene precedido por una extensa introducción, obra de Josep M. Bringué Portella, gran conocedor del período, que no solo señala los elementos más destacados para una lectura provechosa de los documentos de la Corte, sino que contextualiza el momento histórico y sus precedentes de manera rigurosa, apasionada y sugerente. En conjunto, esta publicación ofrece una base documental fundamental para entender el funcionamiento y el papel del régimen parlamentario catalán en un momento transcendental de su historia: una época de esperanza, bajo un nuevo monarca, para cerrar los efectos de la gran ferida que supuso la guerra civil de 1462-1472 y sentar las bases constitucionales del gobierno de la Cataluña moderna.

grievances, the minutes of the follow-up meetings of the Court by the *Vint-i-quatrena* (commission of twenty-four citizens elected by the Consell de Cent of Barcelona) and the draft of the chapters on leasing of the *generalitats* (basic taxes). At the last minute, the syndication granted by the Court to the deputies to issue public debt in satisfaction of the donation has been added, a document which provides a very complete vision of all the political, legislative and fiscal elements of the convening.

When John II died, which hindered the conclusion of the long convening of 1473-1479, his son and heir, until then quite distant from Catalonia, took thirteen months to appear in front of the representation of the country to make his demands heard and undertake the necessary reforms to redress the land. He found a strongly impoverished country due to war, indebtedness and illness, which despite the progressive pacification did not get to leave behind the social and political tensions. It is a court with numerous attendance, but where the main characters of each estate remained in control of it and where the issue of the restitutions of confiscated assets and the management of the indebtedness caused by war will be the central elements.

The volume is preceded by an extensive introduction, written by Josep M. Bringué Portella, a great expert in this period, who not only points out the salient elements for a profitable reading of the documents of the Court, but also contextualises the historical moment and its precedents in a rigorous, passionate and suggestive way. All in all, this publication offers a documentation basis which is fundamental to understand the functioning and the role of the Catalan parliamentary regime in a transcendent moment of its history: a period of hope, under a new monarch, to put an end to the effects of the great wound that the civil war of 1462-1472 entailed and to establish the constitutional basis of the government of modern Catalonia.

TAULA DE CONTINGUTS

INTRODUCCIÓ	XV
PROCÉS FAMILIAR DE LA CORT GENERAL DE BARCELONA (1480-1481)	1
PROCÉS DEL PROTONOTARI DE LA CORT GENERAL DE BARCELONA (1480-1481)	265
ESBORNANY DEL BRAÇ MILITAR DE LA CORT GENERAL DE BARCELONA (1480-1481)	461
SENTÈNCIA DE GREUGES	525
VINT-I-QUATRENA DE BARCELONA	595
ESBORNANY DELS ARRENDAMENTS DE LES GENERALITATS	669
SINDICAT FET PEL CARREGAMENT DELS CENSALS	683
ÍNDEX ONOMÀSTIC	693

INTRODUCCIÓ

El dilluns 11 de gener de 1479 la Cort General de Catalunya,

considerat per tots que la reyal persona del senyor rey jahia oppressa de febres e la sua edat és tant avençada que tal malaltia no pot ésser sens molt perill e és digna cosa que la Cort tal cas no negligesca, ans ab molt estudi e cura sia donat orde a totes les coses que aquell concernexen,

elegeix una novena, tres persones per estament, per proveir a tot el necessari: nomenar l'equip de metges per cuidar Joan II; servir el malalt en tot el necessari; vetllar-lo de dia i de nit i informar la Cort del curs de la seva malaltia; notificar-ho, cartes i correus, a tot el país i comunicar la gravetat de la malaltia al primogènit i successor Ferran, rei de Castella, absent de Catalunya, perquè pugui «deslberar en lo que serà fahedor».

El dissabte 16 el perill de mort s'accentua. La Cort es planteja si caldria fer una prorrogació per cinc o sis mesos, a fi que «la majestat del dit senyor rey de Castella, si placent li serà, puxe aquella continuar sens nova convocació». El braç militar ho acceptà i convingué en votar la proposta; el reial, malgrat les circumstàncies dramàtiques i urgents, ho posposa sense arribar a declarar la seva intenció els dos dies següents, i res no ens diu el procés familiar dels braços sobre l'opinió de l'eclesiàstic. Dos dies després mossèn Galceran Muntaner ens exposa els motius de la proposta:

Hoc, encara, per evitar e lunyar inconvenient de mal per perdre la sperança del repòs que per miga de la Cort entre nostres differències se spera, quant encara per no dar motiu a rey strany, vehi e enemich, per veurens absents de rey per tant distant de camí, la terra star sens Cort ni ab guayre unitat entre nostres differències.¹

Aquestes diferències impediren l'acord i el 19 Joan II morí: automàticament la Cort expirà amb ell, i amb això la possibilitat d'una pròrroga que hauria permès una més ràpida vinguda de Ferran, mantenir l'esperança en les Corts i, en defini-

1. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Generalitat (G), Sèrie general (N), 990.1, f. 738-742r.

tiva, guanyar temps i evitar «molts discorriments». Per això cal demanar-se quines foren aqueixes diferències entre els braços. Què és el que impedeix la unitat d'acció? Per què la Cort no s'inicià fins el mes de novembre de 1480?

1. Un llarg preàmbul. Les Corts de 1473-1479

Una anàlisi detallada del procés de la Cort de 1473-1479 permet afirmar que aquelles diferències s'anaren gestant en el seu transcurs, després que les diverses capitulacions de ciutats i viles, i la de Barcelona com a culminació final, donessin lloc al naixement d'una nova etapa.

Les Corts de 1473-1479 foren convocades per Joan II sota un doble objectiu: la defensa del Rosselló i entendre en el redreç de «la justícia» i de «les coses que a causa de les comocions suscitades en lo dit Principat són stades definades».² El 31 de desembre les Corts ho concreten, primer en pensar la forma més expedita per subvenir els pagaments de les gents d'armes que el rei té per a la custòdia dels comtats del Rosselló i la Cerdanya, la qual cosa implica cercar la forma de redreçar el General de Catalunya per recobrar el crèdit perdut i sostenir els pagaments. Una segona part recau en el redreç de la justícia i la reparació dels greuges i interessos, comuns i particulars, per aconseguir la «tranquil·litat e repòs»; i l'última, entendre en redreçar les monedes.

Ràpidament sorgiren les primeres discrepàncies fins al punt que el mes de març de 1474 Ferran, príncep de Castella, escriu oferint-se com a mediador de les «discressències entre lo senyor rey e la Cort», i es compromet a venir tot «lexant les coses de Castella».³ La resposta del braç militar, regraciant l'ofertament, posa èmfasi en la defensa que els vencedors varen fer de la Corona: i també

ab spasa en ma no han duptat... ab infinits treballs, dans e perills de llurs persones deffendre e sostenir lo dret e justícia de aquells, expellint los enemichs..., axí poch se oblidaran, quant en ells sia, les differències civils reposar, qui a causa de la dita torbació en lo dit Principat són restades, e constituir aquell en univeses pau e repós.

Reconeixen que «en conduhir la dita negociació apareguen moltes dificultats». Francí d'Erill en fa un bon diagnòstic: després de la recuperació de Barcelona els vençuts («aquells dels quals són stats los béns e rendes dels quals són stades fetes gràcies e concessions» pel rei) pretenen que s'han de restituir els diversos béns i rendes segrestats per Joan II i atorgats i concedits als qui el varen servir fidelment. Cosa injusta i contra raó, diu, i que provoca «discòrdies i sinistres». Per aconseguir el repòs del Principat s'ha conclòs en la Cort commu-

2. ACA, G, (N) 989, f. 1v.

3. ACA, G, (N), 989, f. 54r, 21-3-1474.

tar aquelles gràcies i donacions per remuneracions pecuniàries i que els vençuts recuperin les seves rendes i béns, i assenyala que ja es fa nominació de la quantitat de diners a donar. Ell protesta perquè en alguns casos (el seu) s'interposen demandes judicials, la qual cosa creu que invalida l'acord, fet per evitar una proliferació de les causes judicials.⁴

Així, a finals de març de 1474 ja és clara la línia política a seguir per les Corts. Joan II ho avalua en unes 400.000 lliures, i en el solí de la quarta proposició, del 9 de maig, ho desglossa. Reconeix que per «la unió e concòrdia», per la dignitat i augmentació de la Corona i pels fets de França i Castella i per compassió de «les inòpies e fretures» dels més del Principat, reconeix, dic, que cal «entendre en la refformació de aquell» i reparar els greuges,

tornant e restituint ab íntegre a quiscú tots los béns, drets e accions de qualsevol natura que sien, axí com abans de la passada torbació tenien e possehien, en mans e poder de qualsevol persona o persones sien e stiguen, exceptats aquelles qui's seran concordats ab los interessats, e totes e sengles coses, privilegis e altres prerogatives tornar a degut stat e orde segons staven abans de la dita turbació.

A continuació rebaixa el cost a 350.000 lliures per causa de «la pocha facultat del General», quantitat que s'assigna a: 1. La recuperació del comtats, segons Cort i rei disposaran. 2. «Compertir, remunerar e satisfer» els seus fidels i altres estrangers «e de nació no catalans» per les donacions, gràcies i concessions obtingudes. 3. Tots aquells a qui el rei és obligat per capítols, empenyoraments i cartells. 4. Les seves necessitats i préstecs reials fets per causa de la guerra. 5. Aquells catalans qui servint el rei hauran rebut danys, a canvi de les gràcies i donacions obtingudes. Unes particions que han de fer les persones designades per les Corts, excepte el punt 4, que el rei es reserva, una vegada feta la partició. Una vegada concordades aquestes coses «encarrega e exorta» a la Cort que entengui en la reparació i refformació del General i en la «limitació de les monedes, mesures e pesos».⁵

Així, doncs, primer, recuperació general; després, el redreç del General i de les monedes. És prou sabut que aquesta política de les Corts va fracassar.⁶ Podem conèixer el desenvolupament de les diverses posicions gràcies a les cèdules i els dissentiments presentats. Ràpidament veiem sorgir «les congoxes e diferències». El rei no pren una decisió clara, no vol anar contra les concessions fetes als seus

4. ACA, G. (N), 989, f. 65r, 31-3-1474.

5. ACA, G. (N), 989, f. 88r-89v. Una proposta segurament consensuada prèviament entre el rei i els braços. Remarquem el llenguatge: el rei no pot imposar sinó proposar. Una interpretació d'aquest solí del 9 de maig a SOBREQÜÉS VIDAL, S., SOBREQÜÉS CALLICÓ, J., «La liquidació de la guerra civil», a ídem, *La guerra civil catalana del segle XV*, Barcelona, 1987, vol. II, p. 339.

6. Vegeu l'estudi d'aquest període a S. SOBREQÜÉS «La liquidació...», p. 331-354. També SOBREQÜÉS VIDAL, S. *Joan Margarit i Pau. La tràgica fi de l'edat mitjana a Catalunya*, Barcelona, 2006, especialment la quarta part, «El Cancellier», p. 341-419.

fidels, especialment les elits, cosa que obliga els vençuts a plantejar les seves reivindicacions a les Corts. És el cas de les Franqueses de Vallès i del Maresme, alienat i empenyorat pel rei a mossèn Ferrando de Rebolledo; un greu conflicte esclata davant l'oposició a la presa de possessió del nou senyor. O el de fra Joan Valls, prior legítim del monestir de Sant Llorenç del Munt, a qui el rei empresona i desterra quan vol prendre possessió enfront de fra Cardona. O el dels paers de Lleida que reconeixen els esforços del braç reial en sollicitar al rei l'observança de les diverses capitulacions de la fi de la guerra, base, diuen, a partir de la qual s'ha d'entendre en la restitució dels béns. O, en un altre sentit, la de Bernat Margarit, cavaller, en nom dels continguts en la Capitulació de Girona, que demana que pel rei i les Corts sigui confirmada aquella capitulació. Com aquests casos «molts altres que en los dies passats són stats presentats a la present Cort per diverses occasions e per diverses persones axí incorporades en aquella com no incorporades». Ara els tres braços elegeixen una ambaixada de nou persones per temperar l'actuació reial i així evitar greuges i torbar el desenvolupament dels afers.⁷

La resistència dels vencedors és present en diverses cèdules, especialment dins el braç militar. Cada vegada que la Cort fa passos endavant, cada vegada hi ha casos particulars que obren noves discussions. Sabem que a finals d'octubre i inicis de novembre el braç militar encara parla d'una restitució general a partir de la Capitulació de Barcelona. Per això el procurador de Castellana de Cardona, davant certs apuntaments fets, demana que la baronia de Bellpuig no sigui compresa en la restitució, enfront de la part contrària d'Hugo i Acard de Cardona, ententant així el tema de les exclusions. O Pere Ramon de Copons, donzell, enfront del Bastard de Cardona. O la petició del noble Lluís de Castellet, que en el capítol que parla dels censals proposa que no siguin compresos els que sempre han estat obedients al rei, etc., i que les gràcies concedides a aquells, encara que no hagin estat efectives, s'han de judicar també al costat de la resta. O la de mossèn Formós, cavaller, en el sentit que els censals quitats i lluïts, venuts i empenyorats del Principat, Aragó, Ciutat i regne de València i de Mallorques siguin tornats als qui els tenien i en la forma que estaven abans de les torbacions. Tot el contrari que Jacme March, cavaller, a qui el rei, senyor dels censals i crèdits per confiscació, li havia perdonat tots els deutes familiars per la seva fidelitat, danys i rescats soferts: deplora que no administri justícia cancel·lant tots els contractes dels censals i crèdits per evitar els plets dels vençuts.⁸

7. ACA, G. (N) 989, f. 128r-131v. 28-6-1474. Lleida f. 78r (19-4) i 127r (28-6). Girona f. 179v (26-10).

8. ACA, G. (N) 989, respectivament com fs. 195r (4-11-1474) i 200r (14-11); 199v (14-11); 181r i 181v (26-10); f. 172v (11-10).

Un altre punt de fricció fou la qüestió del deute del General carregat pels vençuts (no pas el de la Generalitat reialista) durant la guerra. Sabem pels diputats de 1479 que a les Corts de 1473-1479 s'impugnaren aquells censals nous (244.045 lliures, 10 sous i 6 diners de propietat i 13.889 lliures 5 sous i 6 diners de pensió),⁹ que la major part dels assistents varen fer «gran contradicció» als pagaments d'aquestes pensions amb arguments manllevats dels vencedors (temps incongru, desservei al rei, destrucció de la terra, sense autorització del rei legítim, etc.)¹⁰ i que per manca d'acord unitari, *nemine discrepante*, els apuntaments fets per les diverses novenes de les Corts varen restar en suspens.

N'hi ha qui cerquen les solucions fora de les Corts. Un grup, generalment de creditors de censals presents des del primer moment en el procés familiar de les Corts, és partidari de seguir la via judicial en les demandes sobre recuperacions;¹¹ una posició atuada de resultes d'algunes actuacions contraposades d'oficials reials.¹² Joan II acabarà paralitzant aquesta via amb la pragmàtica sanció del 8 d'agost de 1475, on mana sobreseure les execucions relatives a donacions reials fins que per ell i les Corts fos degudament proveït i declarat, ratificada governativament per la lloctinent el 12 de juny de 1476 en una causa d'una donació feta al comte de Cardona. Malgrat això, oficials reials i el mateix vicescancerler Pagès continuen amb sentències i execucions contra els vencedors, com denuncia mossèn Joan Bernat Terré, cavaller,¹³ o a favor, quan darrere hi ha els Armendaris. Actuacions incongruents que incideixen en la divisió del braç militar, una facció encapçalada per Galceran Durall, cavaller. En el seu cas el rei mana al jutge de reclams paralitzar l'execució d'un censal sobre el vescomtat de Cabrera.¹⁴

Un segon grup és partidari d'una actuació reial més decisiva. En un primer moment, juntament amb la Cort; després, la seva posició anirà evolucionant cap a una postura intransigent demanant que el rei imparteixi justícia sense apel·lació possible, al marge de les Corts i contra la Capitulació de Barcelona. Una postura que anirà adquirint força a mesura que s'incrementa la impotència de les Corts.¹⁵

9. ACA, G. Sèrie V, 16, f. 21r. De fet, seguien el criteri de les Corts reialistes de Monsó, 1469-1470, que va considerar que aquests censals de les institucions de la terra no tenien cap valor. En la xifra de la pensió, però, hi ha un error.

10. ACA, G. (V) 16, f. 21r i 22v.

11. Per exemple, Joan Ros, major, Bernat Sapila, Arnau Pol i Bernat Serra, ciutadans de Barcelona, representants dels censalistes sobre el tresor de Rodes, ACA, G. (N) 989, f. 32v, 27-1-1474.

12. Per exemple, ACA, G. (N) 989, f. 66r i 180r.

13. ACA, G. (N) 990.1, f. 590r-592r, 9-7-1477. En el greuge acaba demanant que es revocui la sentència o que el rei faci llei general de revocar totes les donacions.

14. ACA, G. (N) 990.1, f. 593v, 11-7-1477.

15. És una evolució visible en les cèdules del noble mossèn Luis de Castellet de 26 d'octubre de 1474 i de 9 de gener de 1478. ACA, G. (N) 989, f. 181r i ACA, G. (N) 990.1, f. 696r.

El mes de juny nous fets complicaren els debats (entrada dels francesos al Rosselló i la seva coincidència amb una malaltia del rei, la recrudescència de la guerra al Pallars) fins al punt que les Corts demanen per primera vegada la vinguda de Ferran «totes coses posposades», petició rebutjada pels fets de Castella.¹⁶ La convocatòria reial del *princeps namque* portarà a la ruptura de la unitat dels braços, entre altres raons, davant la disjuntiva de pagar per la restitució dels béns o pagar per la redempció d'aquell.¹⁷

Acceptada la redempció i refeta la unitat entre els braços, en el militar sorgeix un bàndol¹⁸ que proposa, per defensa del bé comú, servei del rei i «reintegració de lurs heretages», que el rei s'obligui a complir amb la restitució «e egualament de differències», el uns, o que es faci conclusió i Acte de Cort sobre la restitució de béns i certitud de la quantitat donadora, d'altres. Ambdós tenen enfront l'oposició que encapçalen els Cardona.¹⁹

Possiblement aquella fou la línia a seguir per la nova comissió creada el mes de novembre. El dia 3 una novena elegida *ad hoc* afirma que finir i cloure la Cort és l'única salvació possible del Principat i per aconseguir-ho proposa l'elecció de persones amb «la potestat absoluta de totes coses tanta quanta ha tota la Cort».²⁰ El 17, un Acte de Cort crea una comissió de 36 persones, dotze per braç, per tres mesos, amb aquella potestat absoluta i amb l'obligació de resoldre les coses per unanimitat, *nemine discrepante*.²¹ El 2 de desembre juren i acorden les sotscomissions.²² La novena de les restitucions de béns enllesteix ràpidament una crida perquè tots aquells que pretenen haver demandes les presentin davant la infanta i les 36 persones dins quinze dies.²³ El 7 de gener de 1475 s'informa el rei que «molt prest se'n reportarà gran fruyt a efecte».²⁴

16. ACA, G. (N) 989, f. 119r, 135r. Respostes de Ferran: f. 141v (24-5-1474) i 154r (3-7, a la petició de les Corts de 14-6. Firma «Yo el príncipe e rey».

17. ACA, G. (N) 989, f. 138r-154v, especialment, f. 142v.

18. Encapçalat per mossèn Joan Llorenç Gralla, mossèn Pere Icart i mossèn Bernat Fiveller, on, però, hi ha fins a una dotzena de mossens.

19. ACA, G. (N) 989, fs. 144r, 152r, 152v i 154v. La Cort entra en dilacions, com denuncia Joan II en el solí d'11 d'octubre. Per primera vegada es parla de deixar-la expirar. Influeix, també, la recrudescència de la guerra al Rosselló i la pobresa del Principat i les resistències als pagaments fins al punt que es parli el 19 d'octubre que els diputats vagin per la terra a exigir els deutes, f. 273r.

20. Potestat a donar, ACA, G. (N) 989, f. 193r-194r; els dissentiments al braç militar (f. 194v-203v) i la consulta i el dictamen dels advocats dels braços per solucionar-los, f. 204v-206r; dificultats en l'elecció de les persones i l'enfrontament en el braç eclesiàstic, que acaba amb la sentència de Joana, f. 216r-250v.

21. ACA, G. (N) 989, f. 214v.

22. ACA, G. (N) 989, f. 250r: defensa de la guerra, restitució de béns i satisfacció a fer, redreç del General i, la quarta, redreç de la justícia, greuges i reforma de les monedes.

23. ACA, G. (N) 989, f. 271v (11-12-1474), 288r i 291v (17-12-1474). Joana dona el vistiplau, capítol 5è del fogatge dels 20 sous, f-278r-280v.

24. ACA, G. (N) 989, f. 334r.

Però la comissió fracassa en acabar-se el termini el 2 de març sense cap solució. Sabem per S. Sobrequés que s'obté un llistat 560 persones,²⁵ però desconeixem si es va arribar a assignar quantitats, sigui globalment per capítols o particularment. La comissió neix en el context més àlgid de la guerra contra França pel Rosselló, sota la presidència de Joana i amb el rei absent de Barcelona. Tots els afers relatius a la guerra monopolitzen les sessions i acaben engolint la resta. A més, Ferran va deixar inacabades les Corts del regne d'Aragó per la seva marxa precipitada a Segòvia²⁶ i Joana, per ordre del rei, es va haver de traslladar allí per enllestir l'Acte de Cort del socors d'Aragó per la defensa de Perpinyà (200 homes d'armes i 300 genets), per la qual cosa després del soli del 13 de febrer les Corts catalanes quedaren paralitzades, dues setmanes abans d'acabar-se el termini.²⁷

Joan II reconeix que «si no fos stada la necessitat de Rosselló ja sa senyoria haguera donada conclusió a la dita Cort». Promet, a canvi d'un donatiu de 50.000 lliures, que abans de Sant Joan de juny les clourà, farà les restitucions i si algú no es voldrà «acordar» el rei farà prompta justícia i sentenciarà.²⁸ Els 36 s'aferren a aquesta proposta, ofereixen un nou fogatge de 3 sous per foc i cap de família o persones rebent rendes, per tal de recaptar 12.000 lliures; a canvi, inclouen en el capítol 5è de l'oferta que la infanta faci Acte de Cort, prèvia aprovació reial, pel qual el rei s'obliga a finir les Corts a Barcelona d'aquí a Sant Joan de juny, i que durant el mes d'abril el rei vindrà a Barcelona.²⁹

Perdut Perpinyà el 10 de març, el desencís es nota en els actes de les Corts. El 29 d'abril el rei és a Barcelona.³⁰ Res de nou fins a la proposició reial feta de «viva veu» en soli del 16 d'agost. El rei acusa la Cort que pels «vostres interessos e passions no haveu donat loc a la fi e conclusió de la dita Cort»; ell a soles, diu, no la pot cloure. Els amonesta perquè concordin les satisfaccions i remuneracions a fer, inclosa la defensa del Principat, ara per l'Empordà. S'ofereix a acceptar les reso-

25. SOBREQÜÉS S., SOBREQÜÉS, J. *La guerra civil...*, vol. II, p. 340. El llistat és publicat a Real Academia de la Historia, *Cortes de los antiguos reinos de Aragón, Valencia y Cataluña*, vol. 26, Madrid, 1922 p. 468-491. Malauradament, sols inclou el nom de la persona que va presentar la cèdula.

26. ACA, G. (N) 989, f. 309v, la comunicació de l'acord i la marxa a Castella. Al f. 310v còpia de la carta d'Isabel a Ferran.

27. ACA, G. (N) 989, f. 362r (9-2-1475). Res no diu el procés familiar sobre l'habilitació, en el seu lloc, del vicecanceller Joan Pagès demanada pel rei. Al procés del protonotari (N) 988, f. 99, consta que el 14 de febrer es prorroga la Cort fins el dia 29 d'abril.

28. ACA, G. (N) 989, f. 357v. Dins les instruccions del rei al vicecanceller Joan Pagès (Girona 28-1-1475). Si no s'accepta fer el donatiu, amenaça marxar de Catalunya i fer una mobilització general de 18 a 60 anys.

29. ACA, G. (N), 989, f. 372v (13-2-1475). L'aprovació d'aquest capítol pel rei el dia 20 de febrer des de Castelló d'Empúries és al protonotari: ACA, G. (N) 988, f. 100v.

30. ACA, G. (N) 988, protonotari, f. 101v. L'anotació següent al procés familiar és ja del 2 de maig: el rei demana la resta de les 12.000 lliures promeses i una reducció dels cinc anys a dos, cosa aprofitada per l'eclesiàstic per recordar-li que ha promès continuar i finir les Corts, punt que s'emboïca amb la necessitat de redreçar el General. ACA, G. (N) 989, f. 377v.

lucions sempre que no hi hagi perjudici a «les nostres regalies e preheminències» i anuncia la seva marxa cap a Castella.³¹

La resposta de les Corts el 21 d'agost és dura; rebutgen les acusacions i al seu torn acusen el rei de: primer, no complir el que havia promès i jurat des de l'inici de la Cort, la proposició del 9 de maig de 1474 i les últimes de febrer en allò relatiu a fer prompta justícia, entendre en la reformació i en la reparació de greuges, com la Cort «ha sperat e spera que vostra real majestat com a príncep, rey e senyor e cap de la cosa pública faria cloure e finir aquella». Segon, de no complir el paper de rei i senyor, en una llarga resposta, clarificadora per entendre el paper de les Corts:

E, encara que per les diferències e interessos de alguns les predites coses no prenguessin conclusió, vist és stat moltes vegades en les Corts del dit Principat insurgir diferències de uns a altres per causa de interessos perticulars e aquelles los prínceps e reys, predecessors de vostra altesa e vostra excel·lència, vehent lo que era més just e complia al servey de aquelles e de aquella e útil de la república del dit Principat, ab los de la Cort qui interès no havien los reposaven e manaven metre en degut orde. Molt més senyor molt alt en la present Cort, hon se tracte de maiors diferències que en altres Corts, se sien tractades e la maior part de les quals sta en potestat e facultat de vostra excel·lència. E les altres diferències no és possible la present Cort de per sí les puxa acordar sinó que vostra real majestat, iuxta les pràctiques de les Corts passades, ab les dites persones de la dita Cort qui no hagen interès, vehent lo que és maior laor de Nostre Senyor e servey de vostra serenitat e bé universal de aquest vostre Principat, los compongue per sa benignitat e repose, segons diverses vegades per dita Cort vostra gran excel·lència es stada suplicada.³²

És clar, però, que aquesta vegada les diferències atenyen als principals membres de les elits catalanes i que és difícil cercar persones de suficient entitat sense interessos de part. Ruptura, doncs, davant el fracàs del rei i dels braços, és a dir de la Cort. Un fracàs al qual els posseïdors dels béns donats pel rei varen respondre incrementant el recurs a la via judicial, segons ho fa pensar la pragmàtica sanció del 8 d'agost de 1475, on el rei mana sobreseure les execucions sobre els donataris.³³

Ferran, des de Castella, intenta mitigar el desacord amb unes cartes datades el 26 d'agost (llegides el 18 de setembre: el rei havia prorrogat la Cort tot i l'oposició d'ella). Reconeix el paper històric de Catalunya dins la Corona, les causes del desacord (esmenes de danys, remuneracions de serveis i restitucions de béns);³⁴ disculpa Joan II per la disposició personal en què es troba i recorda que els diners

31. ACA, G. (N) 989, f. 418v i ss.

32. ACA, G. (N) 989, f. 421v-422r.

33. ACA, G. (N) 990, f. 590r.

34. Però res no diu dels greuges que enterboleixen les relacions amb el rei: una nova convocatòria del *Princeps namque*, greuges de Barcelona (donació de Santa Coloma a Gonzalbo de Montoya), Tortosa, Prats del Rei, Vic, Cervera, Besalú, etc. ACA, G. (N) 989, f. 428v i ss.

han de sortir «del comú de aqueix Principat», cosa que s'ha diferit, diu, «per lo número de la quantitat». Proposa incrementar l'oferta fins a 400.000 lliures i en les cartes particulars al braç eclesiàstic i al braç militar amenaça «els destorbadors».³⁵ Aconseguix certa distensió, present els dies posteriors i en la revocació dels greuges feta pel rei en el soli del 5 d'octubre, però tot quedarà paralitzat per la pesta a Barcelona, d'on el dia 20 ja ha marxat la infanta i tots els de la cúria.³⁶ La Cort es prorroga per Lleida per al dia 2 de novembre. Ara bé, l'acceptació de Barcelona inclou un condicionant: la Cort s'ha de finir i cloure necessàriament dins la ciutat de Barcelona i no en cap altre lloc.³⁷

Joan II marxa de Catalunya deixant un país en peu de guerra, malgrat les treves successives, on cada vegada més s'incrementa la conflictivitat i la lluita de bàndols associada a la guerra.

Paga la pena resseguir aquesta oposició de Barcelona. El 26 de març³⁸ eleixen, però no trameten, dos síndics (Pere Conomines i misser Joan Desmàs), amb poders molt limitats i amb la prohibició d'intervenir els altres tres síndics, malgrat voler-se ells mateixos pagar les despeses, estratègia interpretada per la infanta Joana, lloctinent general, per excloure els tres més proclius al rei (Pere Bussot, Ramon Marquet i Galceran Dusai).³⁹ Mentrestant, a Lleida la representació s'encomana al síndic ordinari, Joan Mateu, que té l'encàrrec d'oposar-se («dissentir e empachar», segons la infanta) a tot acte. Sembla que Barcelona no té cap interès en fer cap pas més.⁴⁰ El resultat, la Cort queda totalment aturada i molts volen tornar a casa seva.

La infanta denuncia aquella oposició sistemàtica de Barcelona a les coses de la Cort: necessitats relacionades amb la guerra a l'Empordà («se va perdent de palm en palm»)⁴¹ i al Pallars, les despeses pendents dels fets de Perpinyà i el finiment de la Cort, objectiu ja present en el primer soli de Lleida, el dia 22.⁴² En un pas més, el 30 la infanta demana a Joan II la tramesa d'una persona amb autoritat per intercedir i, si és necessari, manar els consellers presentar-se davant el rei⁴³ i els

35. ACA, G. (N) 989, f. 424v-427v.

36. ACA, G. (N) 989, f. 48v (20-9-1475). Acte de Cort i soli, fs. 436r-443v (5-10-1475).

37. Per això les estades de les Corts a Lleida, Balaguer i Cervera de l'any 1476 varen ser inoperants en allò relatiu al fet més important de la Cort, la recuperació de béns. I Barcelona descobreix (i explota) les dificultats que ja patia la resta del braç reial: l'increment de les despeses i les dificultats de comunicació degudes a la distància entre els síndics i la Vint-i-quatrena de Corts.

38. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), 1B II, 23, Deliberacions 1475-1477, f. 27v.

39. ACA, Cancelleria (C), 3507, f. 9r-12v, 30-3-1476.

40. La Vint-i-quatrena no es reuneix fins el 3 d'abril i és per decidir el dissentiment sobre les dues prorrogacions. AHCB, 1B XVI, 53 f. 58v.

41. ACA, C., 3507, f. 11v.

42. ACA, G. (N) 989, f. 448r. Cloure i finir la Cort vol dir donar resolució al redreç de la justícia, del General, de les monedes i a tot l'afer relatiu a la recuperació dels béns, l'objectiu cabdal de la Cort.

43. ACA, C. 3507, f. 12v (30-3-1476) i 16v (13-4-1476).

reclama que trametin tots els síndics amb àmplies potestats. Finalment, decideix que el procurador fiscal presenti un protest a la ciutat per l'ofegament financer. Resultes: Barcelona el 14 d'abril lliura les credencials als dos síndics que el 20 les presenten a la Cort.⁴⁴

Aquesta ja havia fet apuntaments sense Barcelona. El 26 d'abril la Vint-i-quatre de Barcelona⁴⁵ analitza un document elaborat per tots els advocats de la Cort concernent al redreç del Principat. Accepta la presentació d'un disseniment,⁴⁶ però s'oposa a l'orde de prioritat de les discussions. Exigeix que, primer, es maneguin els afers relatius al finiment i la conclusió de la Cort; després, una vegada assolit l'acord, la Cort podrà atendre la resolució de les necessitats ocorrents dia a dia relatives a les despeses de guerra. Per contra, a Lleida, els braços eclesiàstic i militar des de l'inici de les sessions van units en una actuació conjunta favorable a les prioritats i interessos de la monarquia. En un primer moment la infanta s'atrau Lleida i la resta dels síndics del braç reial, que accepten proveir en totes les coses sense el consentiment de Barcelona. Les pressions dels dos síndics d'aquesta canvien la correlació de forces: «aquests de Barchinona m'o han torbat e embarçat en manera», diu la infanta; els demana que s'adhereixin a la resta de la Cort i els acusa: en cas contrari la Ciutat serà causa de la destrucció de Catalunya, «axí com se diu ésser-lo stada de la última perdició dels comtats de Rosselló e de Cerdanya».⁴⁷

A inicis de maig continua l'obstrucció, ara davant la novena creada a iniciativa del braç eclesiàstic. Barcelona l'accepta, però amb unes potestats molt limitades: res de despendre pecúnies, sols fer pensaments sobre el finiment de la Cort, és a dir, redreç de la justícia, restitució de béns, de monedes i del General i un termini limitat fins al 30 de juny.⁴⁸ La Cort, però, continua els procediments en contra dels interessos de Barcelona. La Novena proposa l'elecció de persones dels tres braços amb poder absolut, enfront de l'oposició de Barcelona que vol restringir-ho a pensar i referir-ho a cada estament. La ruptura és evident.

La infanta proposa, per segona vegada, cridar el conseller en cap, Galceran Carbó, davant el rei i, segons el que digui, empresonar-lo. Joan II ja ho havia intentat el 19 d'abril des de Tudela, manant per carta presentar-se davant ell el conseller en cap Galceran Carbó. El Consell de Cent, però, no va donar el permís d'absèn-

44. ACA, G. (N), 989, f. 452v.

45. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatre, f. 58v.

46. La infanta, el 2 de desembre, prorroga la Cort per anar a Saragossa i Joan II, baixant per l'Ebre des de Saragossa a Mequinensa, per malaltia de la infanta, fa la segona a Serós el 31 de gener. Els braços consideren il·legal la clàusula de l'*interim*. ACA, G. (N) 989, f. 453r-455v.

47. ACA, C., 3507, f. 21r i 19r, respectivament (22-4-1476). El rebombori de l'acusació, a AHCB, 1B, 23, f. 40r a 41r (9-5-1476).

48. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatre, sessions de 10 i 11 de maig.

cia pertinent.⁴⁹ Potser relacionat amb aquesta negativa, entre finals de maig i inicis de juny, hi ha una ofensiva de l'entorn reial per doblegar l'oposició: Joan II envia el seu secretari, Joan de Coloma, i Pero Vaca; Ferran, rei de Castella i primogènit d'Aragó, a Joan Ramon Marimon; els dos reis escriuen, també, diverses cartes.

A més, de pas, en la documentació ens apareix la primera referència a una reunió dels reis, pare i fill, les Vistes, juntament amb alguns de Catalunya.⁵⁰ I uns dies després fou el comte de Cardona qui proposà al Consell Reial de la infanta ampliar aquella convocatòria als síndics de Barcelona, Lleida, Girona, Tortosa i Cervera i a mossèn Joan Sarriera i Bernat Margarit. Joana envia els manaments a tots ells amb les «cartes blanques» firmades per Joan II.⁵¹

Però qui acaba desbloquejant la postura de la Ciutat fou una ambaixada inusitada de la Cort tramesa als consellers de Barcelona a proposta de l'eclesiàstic, que vol que tota la Cort es concordi, «com de la discòrdia isquessen destruccions e dampnatges e de la unitat e concòrdia bons fins e augments».⁵² Barcelona, «com a cap e principal en lo stament reyal», transigeix i s'adhereix al donatiu de 7.600 lliures pensat per tots els estaments de la Cort,⁵³ la qual cosa permet estrènyer la

49. AHCB, 1B, 23, Deliberacions 1475-1477, f. 38r-39r 28 i 29 d'abril. Infanta al rei a ACA, C. 3507 f. 26r-29r (10-5-1476). Procediments en contra de Barcelona, AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, sessió de 20 de maig.

50. El 4 de gener de 1476, Ferran ja parla d'unes vistes però es concentren en concordar els enfrontaments a Navarra; el 29 de març es mostra molt esperançat que la tornada de la infanta a Catalunya i la tramesa de Joan Aymerich amb les seves cartes a diversos nobles i universitats contribuiran al finiment de la Cort: Biblioteca Nacional de España (BNE), ms. 20211/91 i 93. No és fins a inicis de juny quan apareix Catalunya per primera vegada: el 2 de juny, el comte de Cardona es prepara per anar a Arbeca i partir per les vistes, la infanta el considera imprescindible a Lleida; el 4, Ferran comunica a Joana que, de Vitòria, «passarà de la part d'açà» per veure's amb Joan II per «treure de congxa e treballs» el Principat; el 8 de juny, Joana accepta el manament de Joan II de no anar a les vistes, i el 19 de continuar la Cort, encara que hi hagi un únic síndic: ACA, C. 3507 fs. 38r, 39 v, 41v i 45v, respectivament. Secretari Coloma, ACA, C. 3507, f. 34v (28-5-1476); Marimon a AHCB, 1B, XVI, 53, sessió 1-6-1476. L'11 de juny encara no se sap el temps de les vistes: ACA, C. 3507, f. 45r.

51. ACA, C. 3507, f. 41v i 41r, respectivament (8-6-1476). Carta de Joan II i acord de participar quatre síndics de Barcelona, a AHCB, 1B, 23, Deliberacions 1475-1477, f. 44v, 45v i 46v. L'elecció dels síndics a f. 47r: Galceran Carbó, conseller en cap; Joan Ros, Ramon Marquet i el síndic de la Cort Pere de Conomines. El Consell de Cent accepta incloure mossèn Joan Llull, demanat expressament per Joan II, ídem, f. 52. En total, foren cinc els síndics de Barcelona enviats a les Vistes.

52. Instruccions als ambaixadors de la Cort a ACA, G. (N) 990.1, f. 462r-465r; lletres de creença («encara que no sia usitat de part de la Cort a particulars persones de aquella fer embaixada...») a l'Abat de Poblet, mossèn Bernat Saportella i misser Joan Rossell, síndic de Lleida, f. 465r-466r. Presentació dels ambaixadors de la Cort davant la Vint-i-quatrena, discussió i acords, a AHCB, 1B XVI, 53, sessions del 4, 6 i 8 de juny; les diverses condicions posades a aquells acords a les sessions de 9 i 10 de juny. La resposta de Barcelona a la Cort, a ACA, G. (N) 990.1, f. 466v, rebuda el 18 juny. Joana amenaça amb el *judicium in curia datum*, «juxta la disposició de les leys de la pàtria», si Barcelona no s'avé a la concòrdia: ACA, C. 3507, f. 36v.

53. 7.000 lliures per l'afer Mudarra (un capità de l'exèrcit del rei i proper als Cardona, que reclamava el sou i les despeses de la seva companyia mentre devastaven Catalunya) i 600 per la gent d'armes a soldejar en defensa de l'Empordà. Barcelona no acceptarà mai altra despesa de guerra, la de la frontera del Pallars (2.600 lliures, per Salàs).

qüestió del finiment de la Cort. És Carbó, conseller en cap, qui proposa de bell nou la creació d'una comissió de 36 persones per entendre en aquell. Així s'accepta i se li concedeixen tots els poders de la Cort (excepte no poder fer cap despesa, donatiu o servei), una duració fins a finals de setembre i, com a la primera i anàloga comissió, els acords han de ser unànimes, *nemine discrepante*. Els dos síndics de la Ciutat han de vetllar que es tingui present tot el treball fet per la primera Trenta-sisena (memorials, apuntaments, balanços sobre el General i possibles drets a imposar) «car per aquells seran instruïts e veuran moltes coses ab les quals la Cort lavors entenia dins poch temps pendre finament».

Joana es mostra dolguda davant les condicions força dures imposades sobre el finançament i l'execució del donatiu. Fou gràcies als bons oficis del comte de Cardona, el seu poder i clientelismes i la seva garantia personal (amb Antoni Riquer de Lleida i Miquel Boteller de Tortosa), amb indemnitat prèvia, que la Cort acabà acceptant-les i es pogué fer l'oferta, el sol i els altres actes del dia 12 al diumenge 14 de juliol. Un dels capítols recull el compromís de fer un Acte de Cort prioritant el finiment de la Cort «sense divertir-se en altres actes, serveys o donatius». Els diversos convocats poden marxar tranquils cap a les vistes amb els dos reis.⁵⁴

Els síndics de Barcelona partiren el 23 de juliol, dos mesos per anar i tornar. Desconeixem quines foren les instruccions o mandat explícit de la ciutat.⁵⁵ Sabem que a la cort del rei Joan II, «per Nos manats venir», hi anaren «los més principals» del Consell Reial i el governador de Catalunya; Joana, diu, es queda sola sense consells i «aquells ministres qui per leys de aquesta pàtria són necessaris per la execució de la justícia». També tenim constància escrita de la presència del bisbe de Vic, del comte de Cardona i dels síndics de Barcelona, Lleida i Girona, i d'«altres demanats», una expressió vaga que es refereix a les persones més *principals* de cada braç: bisbes i prelats; nobles, barons i cavallers i síndics de ciutats.⁵⁶

Però, què s'espera de les Vistes? Per Barcelona «se sperere tractar del repòs de aquest Principat», unes expectatives que paralitzen tota acció de la ciutat fins el

54. El sol i els diversos actes, a ACA, G. (N) 990.1, f. 471r-486v. La postura de Joana, a ACA, C. 3507, f. 50v. Malgrat el Plau de Joana al capítol, l'Acte de Cort sobre el finiment de la Cort no consta en el procés i l'elecció tan desitjada de persones per a la comissió de finiment tampoc no es fa, potser diferit per les presses de la marxa i el poc quòrum.

55. No he trobat les instruccions o memorials, que sí que es varen elaborar. El 20 d'agost, el Consell de Cent rep cartes sobre la bona rebuda a Saragossa. Cap més notícia no he trobat en els consells de Barcelona.

56. Així, el 7 d'agost la Cort tramet cartes amb les novetats esdevingudes a Catalunya destinades al bisbe de Girona, canceller; Joan Pagès, vicecanceller; misser Joan Ros, advocat fiscal, i misser Joan Dusai, en corts del rei i per als síndics de Barcelona i Lleida, ACA, G. (N) 990.1, f. 488r. Altres, el 14, per al comte de Cardona, el bisbe de Vic i els dits síndics f. 492v; unes terceres, el 22, per als mateixos i els síndics de Girona, f. 494, i unes quartes, el 2 de setembre, f. 496v. Joana es lamenta diverses vegades, per exemple: ACA, C. 3507, f. 55r i 56r i ss. «Attès los principals e qui més importen dels qui en la celebració de aquella (la Cort) han entrevenir parteixen...», f. 56v (14 i 20 de juliol).

retorn dels síndics o missatgers, és a dir, recordem, nous serveis monetaris per a la guerra i l'elecció de les persones per al finiment. Així, la Cort restà paralitzada: «tota la dificultat stà en lo braç reyal e specialment en los de Barchinona», es lamenta la infanta el 4 de setembre davant del nou esclat de la guerra al Pallars, Vall d'Aran i l'Empordà.⁵⁷ Ella desitja que a les Vistes es doni fi i conclusió a tot allò que pertoca al repòs i tranquil·litat del Principat, inclòs el finiment de la Cort; en cas contrari, la gent pot perdre l'esperança que tenen del redreç del Principat, cosa que, diu en descàrrec de consciència, portaria perills a la corona reial.⁵⁸ Joan II vol assentar i apuntar els fets de la Cort i toldre totes les dificultats, especialment en relació amb la defensa de l'Empordà i el Pallars, i a l'increment de les dificultats i bandositats ocasionades per la seva absència,⁵⁹ i Ferran mostra el mateix desig i voluntat d'entendre i donar orde en l'endreça i repòs.⁶⁰

Les expectatives no es compliren. El 22 d'agost, des de Vitòria, el bisbe de Vic, després d'haver parlat amb els reis sobre els nous afers de Catalunya, espera que aviat es parlarà de tot i que «es darà orde se face tal concòrdia entre tots ab la qual se puga resistir a tots inconvenients».⁶¹ Cap indici en la documentació de la Cort, la reial o la municipal, sobre aquest acord global de la societat catalana i els dos reis. Joan II, des de Logronyo, el 14 de setembre, on espera l'arribada de Ferran per a unes segones vistes, parla de despatxar aviat el comte de Cardona, els bisbes de Vic i Girona «e altres cavallers catalans qui ací són»; cap esment als síndics de les ciutats, possiblement acomiadats davant la intransigència, especialment de Barcelona.⁶² I els esdeveniments posteriors ho confirmen. No hi ha cap variació en les posicions dels braços: unió de l'eclesiàstic i militar i oposició del reial, ara incrementada amb dissentiments demanant el retorn de la Cort a Barcelona.

Fracàs a Vitòria i presa de mesures a Logronyo el dia 22 de setembre pels dos reis i els eclesiàstics i militars catalans presents. «Me han spetxat molt bé en lo que és necessari e volen se façe en aqueix seu Principat», diu el comte de Cardona, tot remetent l'exposició d'aquests acords al seu retorn i al que diran les cartes dels reis. Per aquelles sis cartes (una de cada rei a cada estament) coneixem que: 1. El reis reconeixen la necessitat de la seva presència per remeiar les greus necessitats i donar orde al redreç i repòs del Principat. Però no poden venir: Fer-

57. AHCB, 1B II, 23, Deliberacions 1475-1477, f. 51 (5-7-1476); AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena f. 72v (9-9-1476). ACA, C. 3507, f. 73v i 76v.

58. ACA, C. 3507, f. 73r. (27-8-1479).

59. ACA, G. (N) 990.1, f. 499r (Vitòria, 28-8-1476). L'increment de les violències i bandositats és un tema recurrent en les cartes de Joana al seu pare. Bandositats pageses al Vallès, el Maresme i Osona, a ACA, C. 3507 f.

60. ACA, G. (N), 990.1, f. 500r (9-1476) i f. 504r (17-9-1476). ACA, C. 3507, f. 63v (/8-1476) a la infanta.

61. ACA, G. (N), 990.1, f. 501r.

62. Ídem, f. 503r.

ran ha d'anar a prorrogar les Corts d'Aragó i enllestir la pacificació de Navarra. Després, sense dilació, diuen, un dels dos vindrà a Catalunya; si Ferran no pot, ho farà Joan II. 2. Mentre, despatxen el comte de Cardona, els bisbes de Girona (mossèn Margarit) i de Vic (mossèn Savesterra) i altres amb instruccions a fi que amb la seva presència s'entengui en arranjar la situació. 3. Que es vulgui fer un servei de 300 o 400 de cavall per a la defensa de l'Empordà. I 4. que per guanyar temps fins que arribin els reis es procedeixi a la nominació de persones per al finiment de la Cort.⁶³

De fet, cap element nou, excepte la promesa de la vinguda d'un dels reis. Una idea ja recomanada per Joana, que passa de l'esperança de les vistes del 27 d'agost i 1 de setembre a no veure-hi altra sortida que el retorn de Joan II el dia 19. Possiblement els *principals* dels dos braços presents a Logronyo reclamaren el mateix.⁶⁴

Malgrat el trasllat de la Cort a Barcelona el desembre i la millor disposició d'aquesta ciutat posant en marxa la novena que havia rebutjat a finals d'octubre, el problema de fons continua paralitzant la Cort: els braços eclesiàstics i militar i alguns del reial volen que la futura comissió tracti ensem el finiment de la Cort i la defensa del territori, mentre Barcelona s'oposa i ho limita únicament al finiment.⁶⁵ En aquest context, el braç eclesiàstic proposa una comissió de 45 membres (quinze per braç) amb tots els poders i facultats que té la Cort.⁶⁶ I les pressions s'incrementaren sobre la ciutat: cèdula del 26 de febrer dels braços eclesiàstics i militar, diverses cartes dels dos reis del gener de 1477 (llegides el febrer) acusant-la de ser l'única que paralitza la Cort i successives cartes i ambaixades promogudes per Joana.⁶⁷ Així Barcelona, a finals de gener, es veu obligada a fer un canvi de rumb, acceptant donar tots els poders a la comissió que s'ha d'elegir.⁶⁸

Poc després, coincidint amb l'arribada de Joan II a Catalunya,⁶⁹ a Barcelona es produeix una ofensiva dels creditors censalistes del General. El 24 d'abril els

63. Totes les cartes a ídem, f. 504-507r. La malaltia del comte de Cardona (ACA, C. 3507, f. 100r) ho complica. No és fins el 21 d'octubre que el bisbe de Girona ho comunica a la Cort, seguint les lletres de creença fetes per Joan II des de Tudela el dia 11 (f. 511v).

64. ACA, C. 3507, f. 73, 73v i 88v. El 29 de setembre, Joana ja coneix la disposició dels reis a venir. Així ho comunica Joan Sarriera, Batlle General (f. 96v).

65. ACA, G. (N), 990.1, f. 517v, 531r i 536r. Mentrestant, els problemes s'agreugen a l'Empordà (l'ajust dels estaments de Girona, les bandositats i l'ocupació de les generalitats per Joan Sarriera i Álvaro del Madrigal) i a la Cort (fet de les dècimes eclesiàstiques, convocatòria del *Princeps namque*), etc., fs. 534r, 537v, 541v, 549v-556v, 571v. La convocatòria de l'usatge a ACA, C. 3508, f. 129v.

66. ACA, G. (N) 990.1, f. 547v (15-1-1477) i 563r (11-2-1477).

67. Cèdula a AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 83r-84r (26-2-1477) i ACA, G. (N), 990.1, f. 565r. Cartes dels dos reis a ídem, f. 557r-562v i f. 79r-79v de la Vint-i-quatrena.

68. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 79v i 80r-81r (23 i 25 de gener).

69. Des de Saragossa, on era el 23 de març, arriba a Flix, on actua el 14 d'abril. Del 23 al 14 de maig és a Tortosa. El dia 17, des de Barcelona, envia a les vegueries una crida per tal d'activar una major presència i el finiment de la Cort; altres, el 21 i el 31 de maig. ACA, C. 3414, f. 147r a 160r.

consellers exposen al Consell de Trenta-dos que una representació de notables persones dels tres estaments han vingut i exposat davant ells com tots els que reben censals del General s'havien ajustat i havien elegit uns «sollicitadors o instadors» per presentar-se davant de Joana, del rei quan fos a la ciutat, dels diputats i davant la Cort per instar que es paguessin les pensions del General «de tant de temps ençà cessats pagar». Diversos ajusts «en forma no lícita ne permesa», precisaran els diputats. A la ciutat li demanen ajuda per l'interès que hi té per raó dels monestirs, hospitals, vídues, pubills i altres persones. El dia següent, el Consell de Cent, invocant el bé públic, el redreç del General, l'observança de la Capitulació de 1472 i els privilegis de la ciutat, nomena una comissió de setze persones.⁷⁰ Es reuneix el 29 sota la pressió de la reclamació dels creditors, «per via de motín», d'instar els diputats al compliment dels contractes en els quals la ciutat és obligada i a deslliurar-se de les obligacions que ha fet, «car si aquella serà quítia lavors és rahó que les pensions dels censals sien pagades». La comissió decideix presentar la querella als diputats i exigir amb «tals e axí pertanyents paraules» en nom de la ciutat el pagament de les pensions perquè els ingressos del General són suficients per pagar-les. Els diputats ens aclariran el 1479 que es presentà un «reclam immoderat» de 1.000 lliures i que ells respongueren per carta i enviaren un oficial de la Diputació a Tortosa, Francesc Boscà. Diputats i consellers coincideixen en el fet que Joan II s'enutjà contra els creditors per l'ajust i contra la ciutat per la iniciativa. El rei, el 30 d'abril, manà al portantveus de governador, veguers i batlle de Barcelona i altres oficials fer cessar tots els ajusts i provisions fins que arribés a Barcelona. Coneguda la tornada de Boscà i les «sinistres informacions» contràries a la ciutat fetes al rei, el Consell de Cent, després de quatre hores de deliberació decideix enviar Jaume Destorrent, persona «fornida axí en saber lo fet com encara en dret», per explicar els fets i les causes i demanar disculpes a Joan II. No es renuncia, però, a la idea que pagar les pensions era i és la millor via per recobrar el crèdit perdut pel General si vol obtenir diners per necessitats i serveis al rei i a la necessitat de l'observança de la Capitulació.⁷¹

Fracàs, doncs, d'aquesta primera iniciativa perquè s'oposava a la política de Joan II de resoldre-ho amb el finiment de la Cort. Però, com explicar aquesta reclamació? Sabem que el ja llunyà 12 de maig de 1474 la Vint-i-quatrena demanava explicacions als tractadors reials sobre la proposició del soli reial del dia 9 perquè en aquella no es feia menció dels censals del General: «lo principal inte-

70. Els quatre ciutadans són: Miquel Desplà, Galceran Carbó, Galceran Dusai i misser Jaume Destorrent, mostassaf. És el mateix misser Torrent especialista en pensions i devolucions del 13-9-1475 (AHCB, 1B II, 22, Deliberacions 1473-1475, f. 196; també veure el f. 172v).

71. Conèixem els fets per AHCB, 1B II, 23, Deliberacions 1475-1477, f. 115-124r; ACA, G. (V) 16 f. 22v-23r (instruccions de 26-1-1479 a Miquel Benaula) i ACA, G. (N) 704, f. 23v i 24r (cartes del General a Ferrando de Rebolledo i a Joan II de 98-5-1477).

rès de aquesta ciutat és sobre dits censals, maiorment que alguns han volgut impugnar aquells qui durant las torbacions són stats carregats sobre lo General». La ciutat els diu que si s'impugnen no cal parlar del donatiu de les 350.000 lliures, «com tota la substància de aquesta ciutat hi va e perduts dits censals és totalment perduda la ciutat». El rei respon que no és la seva voluntat impugnar aquells ni altres sinó pagar-los segons la Capitulació de 1472 i que, si la ciutat mostra bona voluntat, s'encarregarà que els altres estaments acceptin la restitució. És a dir, des d'un principi queda prou clara la importància dels censals del General per a Barcelona, però una vegada acceptats i reconeguts per la Cort no hi ha cap més reivindicació en tot el procés, ni en la Vint-i-quatrena ni en els consells, a diferència, per exemple, de les reivindicacions sobre els censals de Mallorca.⁷² Per què, doncs, reapareix precisament ara, quan s'està discernint l'elecció i la potestat de la Quaranta-cinquena? Volen obtenir solució per via judicial, fora de la Cort (pèrdua de l'esperança, forta oposició del braç militar...), o bé és una prova de força davant la discussió que està al caure?

És la impressió que es treu (una vegada acceptada la comissió per Barcelona⁷³ i la Cort reactivada per la presència del rei i per les seves exhortacions a deixar diferències i impediments i disposar-se a negociar els fets per finir-la, fetes de paraula en el setial del 13 de juny) quan ens fixem en el llarg procés de deliberació sobre l'elecció de les persones de la Quaranta-cinquena i la concreció dels poders.⁷⁴ Un procés que es tanca el 27 d'octubre amb un Acte de Cort, resolució prèvia dels greuges del braç reial per part d'un rei malalt. Allí es proclamen els elegits per cada braç, es fan els juraments pertinents, la Cort concedeix unes potestats absolutes, les mateixes que ella té, i s'aproven els capítols que regularan el funcionament de la comissió. Cal destacar, per entendre el desenvolupament futur, que els acords i les decisions de la Quaranta-cinquena han de ser per unanimitat, *et nemine discrepante*, dels 45 membres i que són inapel·lables. Un llistó molt alt.

L'11 de novembre la comissió inicia els treballs «per negociar, finir e cloure la dita Cort». Tot i uns primers acords de tractar els temes tots junts i iniciar-ho amb el redreç del General, quatre dies després sorgeixen les primeres dificultats

72. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 24r-25v.

73. Això malgrat les dificultats que entrebanquen les discussions: les relacionades amb la guerra a l'Empordà, com són l'entrada dels francesos (14-2) i l'amenaça sobre Roses i Cadaqués, i el *Princeps namque* de febrer-març; la persistència en l'ocupació de les generalitats per Sarriera (bisbat de Girona) i Madrigal (Empúries), etc. ACA, G, (N) 990.1, f. 561bisv-571v i 573r. També diversos greuges del braç reial que quedaren reparats el 27 d'octubre f. 637r-638r. Tota la problemàtica relativa a la guerra es pot completar amb els registres de Joana (ACA, C. 3507) i la correspondència del General (ACA, G. (N) 704).

74. Tot el procés i també la resolució dels greuges, l'Acte de Cort sobre Joan Sarriera i el donatiu pel pagament pendent pels fets de Salàs de 1475/76, a ACA, G. (N) 990.1, fs. 582r-652v. La postura de Barcelona, a AHCB 1B XVI 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 89r-96v.

i paràlisi amb l'anàlisi dels llistats dels censals sobre el General. Al mateix temps continuen les reivindicacions per via judicial de censals relacionats amb la Capitulació de Barcelona, intent aturat pel rei, símptoma, també, de la divisió i els enfrontaments entre els mateixos ciutadans de Barcelona.⁷⁵

Entre el 19 i el 27 es produeix un canvi d'estratègia amb la divisió en quatre novenes per als quatre temes recurrents: redreç del General, restitució de béns, justícia i greuges i redreç de les monedes i la mercaderia. Passats els dotze dies que s'han donat per debatre; el 9 de desembre constaten el fracàs de les dues primeres novenes: sobre el General ja han oït els comptes però manca temps i hi ha fortes disputes; sobre les restitucions i esmenes han fet diversos i variats pensaments, però, com no «eren vinguts en solar-se en res que fos conclusió concorda, era stat lo negoci suspès». La de justícia i greuges ja ha fet un memorial; a l'altra, sobre les monedes, han comparegut diverses persones expertes i el negoci va per bon camí, i sobre la mercaderia els còsols de la mar i defensors de la mercaderia ja han elaborat un memorial.

Davant el col·lapse, dos dies després la Quaranta-cinquena proposà elegir alguns que amb els tractadors del rei consensuessin les diferències que impossibilitaven la concòrdia: les restitucions i esmenes i, en segon lloc, sobre la reducció dels censals dels barons i altres. La resposta del rei el dia 15 fou donar el seu parer directament a cada quinzena de cada estament de la Quaranta-cinquena. Ens permet veure com la postura de l'entorn reial va més enllà d'allò concretat a la Capitulació de Barcelona i, a la vegada, entendre per on anaven els debats i discrepàncies. El rei proposa:⁷⁶

1. Sobre els censals: els censals que els contínuament obedients al rei paguen als inobedients proposa reduir-los a la meitat i les pensions degudes perdonar-les, excepte els censals de les esglésies, hospitals i causes pies. Els censals nous, o sobre el General, carregats en Barcelona durant les torbacions, han de ser liquidats i habilitats. Fet això, «sien haguts per bons» i per la Cort reduïts a raó de trenta mil per mil; les pensions degudes fins ara són «nulles e stinctes» i s'han de restituir al General totes les obligacions i drets de cera i altres que Barcelona té sobre aquell. Les pensions dels censals antics sobre el General, és a dir d'abans de 1462, han de ser pagades totes als contínuament obedients; als altres, pagar les pensions des de la reducció de Barcelona.

75. Un reclam del ciutadà Rafel Romeu contra els ciutadans Boscà, Joan Brigit i Joan Francesc, pare i fill, dels vencedors de la guerra. El pare fou conseller en cap gràcies a la intervenció i les pressions de Joan II els anys 1473-1474, una conselleria estretament unida amb els afers del rei. ACA, G. (N) 990.1, f. 662v-663r. Les pressions del rei, a AHCB, 1B II, 21, Deliberacions 1472-1473, f. 280v i ss. L'acció del conseller, a ídem, 22, Deliberacions 1473-1475. El fill és oficial de la casa de la Diputació i fou l'enviat al rei en l'assumpte del reclam de les pensions del General.

76. Tot l'afer a ACA, G. (N) 990.1, f. 682rv-687v.

2. Sobre la restitució: fer Constitució o Acte de Cort de restitució de rendes i béns, heretats, dignitats, comandes de Sant Joan, priorats, beneficis, a aquells que ara són en obediència del rei o per ell són perdonats. Notem el gran canvi sobre els capítols de la Capitulació de 1472: no proposa cap excepció.

3. Sobre les indemnitzacions als vencedors: Per indemnitzar les restitucions i per remuneracions de serveis als qui han servit contínuament, el rei proposa carregar el General amb 300.000 lliures, a censal al 4,54 %, amb el seu guiatge reial sobre aquelles. Per pagar les noves pensions i lluçions cal incrementar els ingressos del General entre 5.000/6.000 lliures anuals.

4. Sobre el redreç del General, proposa una sèrie de mesures per recobrar el crèdit del General: alliberar les taules del General de totes les obligacions i els empenyoraments fets per la Cort o per Parlaments de 1467-1472 pagant les manlletes als creditors; fer un Acte de Cort endurint les penes pels impagaments, els endarreriments i els defraudadors de les generalitats, i aplicar a les taules foranes uns arrendaments durant dos o tres triennis, a imatge del fet a Aragó.

5. Per la resta de temes, el rei elegirà els seus representants per entendre amb la Cort en el redreç de la justícia i recuperació de greuges. Sobre les monedes, proveirà el reial de Barcelona i Perpinyà i el pes degut a 18 diners; la resta de monedes d'or córrer a billó i fer nova moneda d'or. En el fet de la mercaderia, donarà facultat que la Cort pugui proveir i ordenar.

6. Apuntat tot el precedent, «sia recort a la dita Cort de remediari a la deffensió de la terra».

La proposta reial no soluciona res. Després de tres dies de discussions el 18 de desembre el braç reial posa dissentiment perquè les coses contingudes en aquella cèdula «serien vistes derogants e perjudicials a les leys e libertats generals del Principat e drets atorgats a les ciutats, viles, lochs e universitats reyls».⁷⁷ Però obre el camí a un tercer plantejament: elecció d'una novena per reconèixer en tres dies tots els memorials i apuntaments fets i pensats en el passat per tal de posar per escrit les diferències/concordances i veure si es podien avenir.⁷⁸ El resultat és positiu, s'allarguen els poders i el 31 ja han fet «un memorial per caps en alguns dels quals eren stats concordades e en altres no».⁷⁹ Des de llavors és el document bàsic del debat futur: en molts dels caps del memorial les deliberacions acabaren en «bona concòrdia e apuntament», en d'altres, semblen pocs però fonamentals, no.

77. ACA, G. (N), 990.1, f. 685v-687v (cèdula del rei); oposició del rei al f. 690v.

78. Són, pel braç eclesiàstic: mossèn Joan de Ribes, abat de la Reial de Perpinyà; mossèn Joan Sorts, i misser Bartomeu Travesset, canonge de la Seu d'Urgell. Pel militar: mossèn Bernat Saportella, mossèn Pere Torroella i mossèn Joan de Vilafranca. Pel reial: mossèn Ramon Marquet, de Barcelona, mossèn Bartomeu Feriça, de Tortosa, i mossèn Bernat Aibrí, de Perpinyà. ACA, G. (N) 990.1, f. 691v.

79. Ídem, f. 694r.

La importància d'aquesta novena i del seu memorial és vist així per Galceran Dusai, conseller en cap i síndic de Barcelona:

fonch dit que pensassen e possessin, car refferint llur pensaments al dit col·legi de les dites XLV persones era crehegut serien tals que lo dit col·legi... les acceptaria e sinó les acceptava totes acceptaria aquelles que li plauria e les altres serien per no pensades.⁸⁰

El 10 de gener és el dia destinat a escoltar i llegir la relació definitiva de la novena, és a dir, «havien haguts diverses pensaments i parers sobre los articles los quals són vists necessaris per obtenir lo fi desitjat de la dita Cort».⁸¹ Posats per escrit i referit al dit Col·legi, sabem que els capítols del memorial anaven «sobre la restitució dels béns, paga de censals del General o fora aquell, de la justícia, de la mercaderia, de la moneda e del redreç del General». El 12 de gener tots els estaments estan en deliberació sobre el memorial. Els dies següents molts maneigs, però cap conclusió o acord. A principis de febrer, el rei vol saber l'estat de les discussions: l'estament eclesiàstic i el militar li diuen «star en bon apuntament», excepte set o vuit que volen adherir-se al parer del reial. Els síndics d'aquest esperen el «sentiment» de Barcelona, que el dia 2 els comunicà que volien «que fos demenada universal restitució de tots los béns» i un donatiu de 300.000 lliures per les esmenes i altres serveis de Joan II.⁸²

El dia següent, Barcelona fa públic el parer de la Vint-i-quatrena sobre els caps «més dificultosos», és a dir, aquells que paralitzen un acord unànim de tota la comissió:

1. Abans de res, s'ha de fer restitució i recuperació general de totes les coses, de qualsevol manera ocupades o detingudes, així del patrimoni reial com d'universitats i particulars, sense cap excepció de cap mena.

2. Redreçar el General per la Cort a fi d'incrementar el seu crèdit i suportar els càrrecs que ja té i els que s'han d'imposar a causa del donatiu.

3. Fet això, accepta fer un donatiu sobre el General de 200.000 lliures a distribuir pel rei amb intervenció de la Cort i altres 100.000 lliures pels fets del Rosselló segons l'ordenat pel rei i intervenció de la Cort.

4. Sobre els censals i els creditors censalistes dels barons i persones compreses i nomenades en la Capitulació de Barcelona, no accepta cap variació (ni canvis, ni noves incorporacions, ni majors reduccions). Manifesta que no és cosa o matèria que

80. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 97v.

81. ACA, G. (N), 990.1, f. 697v. Els síndics i el capítol de Lleida presenten, per segon cop, un disseniment, motivat per l'empresonament del prevere mossèn Manel d'Argentona a Lleida, fet el 6 de desembre per gent del capità Diego d'Estella, criat de Joan II, i capità d'Alfons d'Aragó, fill aquest del rei i comte de Ribagorça. Fou portat al castell de Llimiana I, com que «en virtut del Acte de Cort les XXXXV persones... no hagen poder algú si tots no són concordés», la novena no té poders. Barcelona, Vic, Berga i Torroella s'hi adhereixen: ídem, f. 698v i 699r. La 45ª segueix l'estudi del memorial a títol individual.

82. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 97v-99r.

s'ha de tractar a la Cort i menys per la ciutat de Barcelona (s'entén que vol dir que cal complir els contractes), però pel servei del rei accepten intercedit davant els creditors, deixant, així, obertes expectatives que hi pot haver un acord en aquest punt.

Els parers sobre el redreç del General i el donatiu, oberts al diàleg dins la Cort, no sembla que mostrin posicions insalvables. Rotundament, en aquest moment del debat, tan decisiu, la qüestió dels pagaments dels censals nous no és motiu de cap discrepància entre els braços (ni, òbviament, amb els diputats del General). És obvi que aquest fet queda subjecte a les concrecions futures de la comissió, però és clar que tothom accepta la necessitat de redreçar aquell (possiblement en la línia apuntada per Joan II en el seu parer) i des de llavors pagar les pensions. A més, el fet que la Vint-i-quatrena no incorpori cap referència sobre les reduccions ni sobre les pensions no pagades d'aquells censals pressuposa una possible via de discussió i acord en aquest cap del memorial.⁸³ L'únic punt rotundament inflexible és el primer, és a dir les excepcions a les restitucions.

El parer de Barcelona cau molt malament. Les reunions dels dies successius són infructuoses, malgrat els «molts colloquis», i no aporten cap acord, que, recordem-ho, ha de ser per unanimitat de totes les quaranta-cinc persones. El 6 de febrer, el rei mostra la seva frustració per la impossibilitat de cloure la Cort «per les discòrdies e diferències vostres», demana posar ara el centre d'atenció en la defensa del Principat contra els francesos i amenaça de marxar de Catalunya per veure el seu fill.⁸⁴ Les postures, però, són inamovibles i una nova pròrroga de temps suplementari per tot el mes de febrer,⁸⁵ nous esforços reials per consensuar les diferències i altres molts colloquis dels dies 11 al 15 de febrer tampoc no aconsegueixen modificar-les.⁸⁶ Acaben així el termini i les potestats absolutes donades a la Quaranta-cinquena, sense cap conclusió per unanimitat, unes postures radicalitzades entre el braç reial i la resta i les esperances frustrades. Un gran fracàs.

El dia 4 de març de 1478, la Cort General reunida per estaments, l'eclesiàstic proposa «per donar orde al fi de la present Cort» tractar en una comissió temporal amb els del braç militar «sobre i de les coses que lo dit stament ecclesiàstich e per semblant de les coses que per lo stament militar són demanades», sense cap menció a les reivindicacions del braç reial, al qual, òbviament, se li atribueixen les responsabilitats. S'elegeixen sis persones que cinc dies després ja tenen redactats uns pensaments, els quals el braç decideix mantenir en secret fins saber les opi-

83. El memorial, instrument de treball de la comissió, no és incorporat ni transcrit dins el procés de la Cort pels seus notaris perquè no hi va haver un acord final unànime *et nemine discrepante*.

84. ACA, G, (N) 990.1, f. 707 r i ss.

85. Ídem, f. 711r-717r.

86. Ídem, f. 717r-7119r. L'últim intent de «strenyer lo finament de la Cort» és datat el 16 de febrer i l'última anotació una conclusió sobre Vilafranca del Penedès, el 20. Cap cosa més no es fa.

nions de la resta. Però tot queda en res davant la prorrogació de la Cort fins el di-lluns després la *Dominica de Quasimodo* per la proximitat de la Setmana Santa: el dia 9, molts militars ja marxen a casa seva i més d'un mes després, el 28 d'abril, es constata que «los principals dels dits staments són absents e los més que són presents són procuradors de aquells».⁸⁷

Un fet ens mostra la desunió i el distanciament dels braços: cada braç per separat ha de donar la mateixa resposta negativa a la petició feta als diputats per Gaspar Maimó, procurador de Ferran, rei de Castella, d'una còpia de la Capitulació de Vilafranca.⁸⁸ Però és la iniciativa reial i les notícies sobre una imminent entrada dels francesos a l'Empordà el que reconduïx la situació.⁸⁹ A més, Guillem Pujades, conservador de Sicília, enviat per Ferran, comunica a cada estament l'enuig d'aquell per no haver conclòs la Cort i els prega continuar els treballs cap el finiment. Significativa és la resposta dels tres presidents dels braços després de regradar-li la predisposició favorable al Principat:

lo finar de la Cort havia stat e stave en la ma de nostre rey e senyor, pare seu, car la dita Cort e los entrevenints en aquella dupte era se poguessin concordar, considerats los interessos que en dita Cort se menaiaven, màs que la majestat de nostre rey e senyor és la rectitud e mensura ab la qual totes tortuositats e desviacions han ésser redreçades. E tenen grandíssima confiança los cathalans que, si s'és diferit, no fallirà que sa gran altesa metrà aquest seu Principat en repòs, maiorment attès lo gran desig lo dit sereníssimo senyor rey de Castella sempre ha mostrat e mostra haver en veura aquell en tal repòs e orde...⁹⁰

A la llum d'aquesta resposta s'entén perfectament el pas següent. Un dels tractadors, el patriarca d'Alexandria i arquebisbe de Tarragona, el 9 de maig, «reputant-se vertader cathalà»,⁹¹ proposa a títol personal, primer al rei i després pel seu mandat a la Cort, una sortida a la paralització de les Corts. Veu el Principat «dispost en venir a molt pijor stat que no és constituït»; veu, també, que la Cort «porta molta dificultat en pendre conclusió, e tractador algú no és vist poder concordar les differències, si doncs no era la reyal persona del senyor rey de Castella», venir i presentar-se a Catalunya i «coadiuvant» a son pare, massa gran i implicat personalment per imposar una solució. És a dir, en altres paraules, Joan II no té capacitat de maniobra per imposar una restitució general a tots els seus valedors o bé

87. Ídem, f. 719r-720r i 725r. Els síndics de Lleida i Girona tampoc no hi són. Ídem, f. 724v.

88. Ídem, f. 721v-722v. No és un fet anecdòtic. Com veurem, mostra l'interès de Ferran pel censal inclòs en aquella Capitulació.

89. Ídem, f. 722v-727r. Dos setials o reunions conjuntes del rei i els tres braços, més tres representacions enviades, per afers sobre l'Empordà, sobre la política matrimonial de Ferran i una petició de 400 de cavall.

90. Ídem, f. 727r.

91. Dues vegades fent referència al bon català, el mateix dia i per personalitats i institucions diferents, no mostra la profunditat de la crisi política?

per aconseguir i/o doblegar el braç reial. En personar-se Ferran a Catalunya, diu, «bastaria en molt breu temps finir la dita Cort e metre en orde aquest seu Principat». Per tot això demana a Joan II que ordeni al seu fill venir al Principat, «lo qual, axí per la disposició de sa reyal persona, qui dels treballs nos fadiga, com per la reverència tots los convocats li porten e algú no dubte de parcialitat, ha maior disposició en finir dita Cort...».⁹²

La iniciativa cau molt bé al rei, a la Cort i a la Vint-i-quatrena de Barcelona.⁹³ Torna l'esperança, el rei de Castella serà al Principat en breu temps i es percep que l'acord final pot ser possible, fàcil i és a prop. Però, encara el 23 de maig, la Cort «en comuna concòrdia» suplica a Joan II de «strenyer, cloure e finir la dita Cort» tot regraciant-lo que vulgui donar ordre a aquella vinguda. I el 27, en el setial per la concessió d'un donatiu per la defensa del Principat, es torna a regraciar la iniciativa.⁹⁴ A Ferran se l'espera amb candeletes. Però no ve. I el fet més sorprenent és que no envia cap comunicació, ni cap carta, ni cap representant, quan en el mes anterior n'havia enviat tres per diversos motius. El primogènit, vist des de Catalunya, no està a l'alçada del que s'espera d'ell; guia la seva política segons els interessos de la seva família i de la cort castellana. Es perd així una ocasió única de solucionar els problemes de la guerra en vida de Joan II i, per consegüent, de redreçar Catalunya segons el programa ja delimitat els anys 1473-1474.

Encara el 16 de juliol de 1478 tres dels tractadors de Joan II (el vicecanceller Joan Pagès, Requesens de Soler i Andreu de Peguera) proposen en nom del rei que la Cort prengui un dels dos partits següents:

ço és, que o sa majestat elegirà de les principals persones de la Cort, les quals hagen facultat, migençant sagrament e homenatge, e ab aquelles altres stretures que la Cort deslberarà, ensemps ab sa majestat de dir e determenar les differències que són en dita Cort e sobre aquelles declarar. L'altre partit és que lo dit senyor farà fer universal restitució, donant emperò la Cort trescentes milia lliures, e que sa majestat hage metre en total repòs e tranquil·litat aquest Principat, lo qual se va a perdre...

Demanen resposta, tot afirmant: «e no convenga al dit senyor leixar aquest Principat axí desordenat anant-se'n a les altres senyories sues...» Feta la proposta individualment a cada estament, «aturaren-se deslberació après que haguessin entre sí comunitat explicadora». Res més.

De fet, la iniciativa respon a l'intent d'assossegat el malestar aparegut aquell estiu entre els creditors: el General, «algun tant allehujat de les manlleutes fetes a interessos a obs de la guerra», havia reiniciat el pagament de les pensions dels censals vells o antics. També començava a pagar els ròssecs d'aquelles pensions degu-

92. Ídem, f. 727v-728v.

93. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 101v-103v.

94. ACA, G. (N), 990.1, f. 728v i 730v.

des des de 1462 a 1478 als sempre partidaris i fidels del rei i des de 1468 a 1478 als partidaris de la terra, en total més de 60.000 lliures. Els diputats adoptaren el criteri de saldar primer els deutes de 1462 a 1468 per tal d'igualar els creditors,⁹⁵ i el descontent esclatà. Mossèn Galceran Durall, cavaller, uns dels que havien cobrat fins el 1468, fa un reclam de 1.100 lliures davant el veguer de Barcelona contra el General, posant emparaments i segrests de tots els béns del General. La resta de creditors, vist això, volien fer el mateix,⁹⁶ i les reclamacions dels deutes es multiplicaren.⁹⁷ Una mica després els diputats inicien també les lluçions dels censals de la guerra del bàndol dels vencedors,⁹⁸ un altre motiu de friccions.

Al procés de la Cort no hi ha cap més anotació fins l'11 de gener, quan la Cort és convocada a so de campana per l'inici de l'agonia del rei. És a dir, podem concloure que, escoltada aquella proposta de l'estiu de 1478, decidiren no prendre-la en consideració,⁹⁹ i el 21 de juliol el rei de Castella és informat pels diputats del fracàs de la Cort: «stà com ha acostumat sens conclusió nenguna». Des d'ara prenen cos unes noves vistes entre Joan II i Ferran per resoldre els problemes de Catalunya i de Navarra, que la mort del rei frustraran.¹⁰⁰

A manera de resum

És Barcelona la culpable d'aquesta ruptura? Per què aquella postura de la Vint-i-quatrena d'oposar-se sistemàticament quan són els ciutadans de Barcelona els principals perjudicats per la manca d'un acord o del finament de la Cort?

Si recapitem veurem, com ja ha assenyalat la historiografia,¹⁰¹ que el programa de Barcelona des de 1472 es concreta en l'única línia d'actuació de fer complir ràpidament els capítols de la Capitulació de Barcelona de 1472. La qual cosa pressuposava, segons es desprèn del procés de les Corts i la Vint-i-quatrena:

1. La Cort s'ha de fer i cloure a Barcelona. En l'acte de la Capitulació, Joan II va prometre i jurar convocar, tenir i finir la primera Cort als catalans

95. No cal descartar motius polítics: els diputats sempre maldiuen dels partidaris de la terra, els creditors censalistes, acusant-los de rebel·lió. ACA, G. (N) 708, f. 8v i ss. (16-4-1480). El 1480 encara manquen dos o tres anys més per igualar els uns i els altres.

96. Ídem, 705 f. 89r-91r (4-7-1478). Concòrdia i noves diferències, a ídem, 706, f. 38v (25-2-1479).

97. Ídem 705 f. 134: El racional de la Casa de la Diputació no pot anar a la cort reial per les grans reclamacions de deutes (22-8-1478).

98. Ídem, 705, fs 165r, 165v i 166r (octubre de 1478) i 706, f. 24r, 25r, 25v, 50r-90v i 98r (any 1479).

99. ACA, G. (N) 990, f. 738r. El foli 738v titula: «De la infirmitat de la qual morí lo senyor rey».

100. ACA, G. (N) 705, f. 102r. Vistes a ACA, C. 3469, f. 23r-23v (5-12-1478) i f. 27r-27v (6-1-1479).

101. Vegeu les anàlisis i la bibliografia que acompanyen de: SOBREQÜÉS, S., *La guerra civil...* p. 331-354; ídem, *Joan Margarit...* p. 341-438 MUXELLA PRAT, Imma, *La Terra en guerra. L'acció de les institucions durant el regnat de Renat d'Anjou (1466-1472)*, Tesi doctoral inèdita, UB, 2001, p. 365-387. ARMENTEROS, Ivan, *Cataluña en la era de las navegaciones. La participación catalana en la primera economía atlántica (c. 1470-1540)*, Lleida, 2012, p. 17-50.

dins la ciutat de Barcelona. La promesa ja venia de Capítols de Cort de Montsó (1469-1470) i del Parlament de Pedralbes-Barcelona d'abans i després de la capitulació.¹⁰² La ciutat es mostra intransigent en aquest aspecte i per cap esdeveniment no canvia el seu criteri. D'aquí els obstacles posats per la ciutat a l'inici de la Cort a Perpinyà i durant el període 1475-1476, l'any llarg de pesta a Barcelona i una Cort mudant-se a Lleida, Balaguer i Cervera.

2. La restitució de tots els béns, inclosos els censals de tot tipus, és l'objectiu d'aquella Capitulació que es trasllada a la Cort; dit en paraules dels protagonistes, aconseguir l'acord en aquella restitució general significa finir i cloure la Cort, la qual cosa implica un redreç del General per poder pagar les esmenes i indemnitzacions als barons, poder satisfer les pensions dels censals nous imposats sobre ell i un redreç de la justícia i de les monedes. Aconseguir aquest acord és l'única solució per aconseguir el repòs i la tranquil·litat del Principat. De fet, la monarquia i tots els braços estan d'acord amb aquests últim objectiu. És l'interès universal.

3. En la Cort aquest interès universal ha de prevaldre sobre el particular. Quan Marquet torna des de Perpinyà amb una resposta de Joan II, els consellers de Barcelona observen (31 de juliol de 1473):

Emperò de fer Acte que en la Cort no si tracte sinó de la guerra és cosa contrària a les leys de la terra e costums, usances e pràctiques de Corts de Cathalunya, que no's poden ni's solen convocar per res particular sinó per lo repòs universal».

El mateix dia davant la insistència de Ferran i el seu consell en no tractar d'altra cosa sinó la guerra, ho ratifiquen «que tal condició era contranatura de Corts, les quals no poden ésser convocades per actes particulars màs sol per lo bé universal.¹⁰³

4. Les institucions de Barcelona prioritzen durant tota la Cort aconseguir aquell repòs del Principat per damunt de la defensa de l'Empordà i el Pallars, en contra de les exigències de la monarquia de les successives i reiterades peticions monetàries per solucionar les necessitats quotidianes sobre aquelles dues fronteres. Des de Barcelona les fronteres es veuen molt lluny, la defensa no els sembla tan urgent i sempre es poden aconseguir contrapartides. Solament reacciona quan les situacions i/o les pressions són al límit, generalment massa tard.¹⁰⁴ D'aquí neix l'acusació de ser causa de la perdició dels comtats la primavera de 1475, per les dilacions posades a les concessions monetàries.

102. AHCB, 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 2r-7r. Primera reunió de la 24^a (23-3-1473) fins el Consell de Cent del 17-5-1473.

103. Ídem, f. 14r i 14v. Vol dir aquest raonament que la defensa dels Comtats (i la defensa de les fronteres, després) era considerada per les elits de Barcelona un acte particular de la monarquia? El bé universal no incloïa defensa i redreç de Catalunya? No toca ara analitzar-ho.

104. O quan la guerra l'afecta directament. Per exemple, quan el tancament de la frontera del Pallars produeix una manca de carn; o el desig de treva amb Provença, pels lligams comercials marítims.

5. La monarquia no ho pot acceptar. Joana, lloctinent general, el desembre de 1476, en relació amb l'assumpte de la restricció de les potestats de la comissió a tan sols el finiment i no incloure la defensa, ho diu prou clar: «no consentia que les dites persones endressassen lo stat de la pàtria sens que lo stat del senyor rey no fos endreçat».¹⁰⁵ Pàtria enfront de monarquia? Reminiscències de la guerra civil? O argumentacions partidistes d'uns i d'altres?¹⁰⁶ Però, com compaginar això amb el fet que el rei i senyor és el cap de la cosa pública, com reconeix la mateixa Cort?:

Ítem dirà e explicarà al dit senyor que en qualsevol nom de deffensió o en altra matèria tota la coaduvància de Cathalunya, qui són los estaments ecclesiàstich, militar e reyal, té son territori del riu de la Sínia a Çalses e no's pot fer divisió alguna, ans tota una e unida ab lo cap qui és la majestat reyal ha tenir e celebrar Parlament o Cort,

li recorda la Cort a Joan II en els fets de l'ajust o parlament de Girona.¹⁰⁷ La monarquia troba el suport dels braços eclesiàstic i militar, més proclius als interessos reials: volen compaginar el finiment de la Cort i les reiterades concessions monetàries demanades per la monarquia per a la defensa de l'Empordà i el Pallars. I aquest és el principal motiu d'oposició entre Barcelona i els altres dos braços fins la primavera del 1478: finiment de la Cort enfront defensa i finiment, respectivament.

6. Un finiment que va estar molt a prop d'aconseguir la comissió dels Trenta-sis l'hivern de 1474-1475: va enllestir la feina, possiblement encaminada a rescabalar els posseïdors dels béns i retornar-los als seus antics posseïdors a canvi d'esmenes i indemnitzacions. Va fracassar perquè la guerra va acabar monopolitzant els debats i els esforços de la comissió i el termini concedit es va esgotar sense poder lliurar les seves conclusions.¹⁰⁸

7. Barcelona surt malparada de la crisi d'inicis de 1475. D'una banda, l'entorn reial i, ben segur, els braços eclesiàstic i militar l'acusen de la pèrdua dels comtats per la negativa o la dilació a aprovar avançaments de donatius. Per l'altra, la guerra impedeix la restitució general de béns i rendes.¹⁰⁹ Una experiència negativa, un punt d'inflexió. Tot indica que des de llavors es feu més intransigent: ruptura de la Cort amb el rei el 1475, després suavitzada; tot un any sense ben bé cap iniciativa i oposició constant a l'acció de la Cort; cap solució s'accep-

105. Ídem, f. 76v (18-12-1476).

106. Que els interessos i lleis de la pàtria són una cosa i els del rei o Corona una altra és prou sabut i queda prou clar al llarg del Procés de la Cort, com, per exemple, quan es parla dels enemics del rei i de la pàtria a ACA, G. (N) 990.1, f. 476v (soli o seial del 13-7-1476).

107. Ídem, f. 554v (instruccions a mossèn Bernat Aibrí 3-3-1477).

108. Recordem que la comissió tenia els poders absoluts de la Cort, concedits per aquella i aprovats pel rei. No era una representació, era la mateixa Cort. Per això, en els temps de durada dels seus poders, els tres braços no es podien reunir. En el Procés de la Cort no es troba cap menció a unes possibles persones i béns exceptuats, la qual cosa no vol dir que la comissió no els tingués en compte.

109. Pensament implícit quan es vol recrear aquella comissió dels Trenta-sis. AHCB 1B XVI, 53, Consell de la Vint-i-quatrena, f. 69r.

ta de les Vistes de l'estiu de 1476, malgrat les grans expectatives creades; una elecció d'una nova comissió amb poders molt limitats, després. En fi una oposició a tractar conjuntament el finiment de la Cort i la defensa de les fronteres i del territori.

8. El gener de 1477, les pressions dels dos reis i de la Cort (els dos braços i part del reial) l'obligaren a fer un canvi de rumb: accepta una comissió de Quaranta-cinc persones amb totes les potestats i que tracti tots els temes, igual que l'anterior Trenta-sisena. Com es justifica el canvi en les reunions de la Vint-i-quatrena? Reconeixen primer que cal repensar la línia a seguir:

que la ciutat pren més dan en ésser diferit lo dit finament... car ella és aquella que ha a cobrar e de les altres, ço és ecclesiàstich e militar poch n'i ha que haien a cobrar ans són aquelles qui tenen los béns de les altres, pus los militars.¹¹⁰

Després busquen els culpables de dilatar i no voler la restitució dels béns ocupats i els troben en les maquinacions ocultes dels qui

del no pendre fi dita Cort reporten útil, donen orde al differiment, significants voler lo finament per poder dir que a culpa de la dita ciutat sta, moven caps exorbitants affi que per aquella hi sia contradit e axí lo differiment se subseguescha e scriuen a les prefactes majestats que tota la culpa és de Barchinona.¹¹¹

Qui hi surt perdent?:

los més qui han a cobrar lurs coses e haver les pensions axí del dit General com de barons e altres són ciutadans de dita ciutat, los que han a restituir e pagar los censals són de altres estaments e en lo General, de poch en fora, sol los ciutadans de aquesta ciutat hi són crehedors.

9. La ruptura entre els que tenen els béns a retornar i els que els han de recobrar es produeix quan s'entra en la recta final de les deliberacions, a inicis de 1478. Les diferències es concreten en l'exigència de la ciutat d'una restitució general de tots tipus de béns i rendes i en un rebuig de les excepcions. En un segon terme queda la qüestió dels censals dels barons, qüestió greu però factible de ser concordada al deixar una porta oberta, encara que sigui fora de la Cort. Barcelona contra l'estament militar o, més ben dit, contra «els principals» dels vencedors, l'elit de la noblesa?¹¹² Aflora un enfrontament de classe? En aquest

110. Ídem, f. 79v (23-1-1477).

111. «Maiorment que dilatant-se dit finament de Cort lo General va en mans de aquells qui res no y han e los ciutadans de la dita ciutat qui sobre aquella han los censals gran temps ha que res no toquen...» Una referència a l'ocupació de les generalitats del bisbat de Girona per Joan Sarriera i del comtat d'Empúries per Álvaro de Madrigal.

112. I entre aquest, és obvi que el primer és el comte de Cardona, qui ha tingut i té molta influència en l'entorn reial, en la Cort i sobre els diputats del General. A més, entre els motius d'enfrontament caldria afegir cert particularisme de Barcelona ben patent en l'afer de l'exempció de pagament dels drets del General sobre les mercaderies desembarcades però no venudes per les galeres florentines, venecianes i de Nàpols. La Vint-i-quatrena ho accepta però restringint-ho a les robes descarre-

tema de les restitucions la postura del rei és nova, coincident ara amb la que va proposar Barcelona en la Capitulació de 1472.¹¹³ Però el rei té prou força per imposar-la a la noblesa que li havia estat sempre fidel i a la que havia promès exceptuar-la? Com hem dit, fins aquest moment final no ens apareix el problema de les excepcions. Sempre en els diversos pensaments, propostes i resolucions conjuntes dels braços es parla de restitucions i d'esmenes, res més. Les excepcions poden amagar-se sota alguns dissentiments i postures particulars, però més aviat aflora la percepció que el braç militar vol una solució unitària. Ens trobem davant una exigència latent o soterrada que surt ara a la llum i que aniria en la línia de les acusacions que fa Barcelona sobre manipulacions ocultes? O bé de l'acceptació de la restitució general de la Trenta-sisena s'ha passat a una radicalització de les postures, a partir de la pèrdua del Rosselló i la Cerdanya el març de 1475? Després d'analitzar el desenvolupament de tota la Cort pren força aquesta segona opció.

Com es ven aquesta oposició? Imma Muxella a la seva tesi ha publicat un escrit,¹¹⁴ possiblement, com diu, redactat pels síndics de Barcelona i que es pot datar cap a maig o inicis de juny de 1478, on s'interpreta aquella ruptura des de l'òptica de la ciutat de Barcelona. La versió s'inicia amb els fets d'octubre de 1475, quan la Cort es muda a Lleida per la pesta. Amalgama l'argument-excusa dels creditors censalistas apareguda l'abril de 1477, on es ressaltava els danys als béns de les esglésies, monestirs, hospitals i altres causes pies per tal d'obtenir el pagament de les pensions dels censals nous sobre el General, amb l'altre del gener de 1478 sobre les manipulacions ocultes («stuciosament donen causa en ésser diferit lo finament de la Cort per retenir-se els béns...»), utilitzat per la Vint-i-quatrena. Denuncia que els ingressos del General es destinaven a pagar els sous dels cavallers, desenterrant diverses crítiques mantingudes per la ciutat en fets puntuals de la Cort, en lloc de destinar-los a pagar les pensions de les causes pies i del braç reial. Critiquen, després, acords i Actes de Cort sobre els repartiments de dos fogatges, el de 20 sous i el de 3 sous per foc, i l'acceptació feta per la Cort que els braços militar i eclesiàstic poguessin arrendar les seves parts en lloc d'obtenir el avanços amb la venda de censals, tal com vol i farà Barcelona. Acusen el General i la novena ad hoc nomenada per la Cort d'un mal repartiment

gades a la platja de la ciutat. Els diputats els recorden: «seria cosa particular e ells són diputats per tot lo Principat e axí deuen procurar lo útil dels altres lochs de la costa en los quals dites galeres venen, com de aquesta ciutat.» (f. 85v de 24^a). L'afer acaba amb una ampliació per a Tarragona, Tortosa i S. Feliu de Guíxols.

¹¹³. Una línia que la ciutat sempre ha defensat i que continuarà defensant en les primeres reunions de la Vint-i-quatrena de les Corts de 1480-1481.

¹¹⁴. Imma MUXELLA, *La Terra en guerra...* p. 384-387 i la publicació del document a l'annex p. 723-731.

de les càrregues financeres i de fraus, tot atribuint l'ocupació de les generalitats a aquells dos braços, quan sabem que foren actuacions de capitans de guerra del rei (Joan Sarriera i Álvaro de Madrigal) i de les destrosses d'un altre, Lluís Mudarra, això sí, aquest recolzat pel rei i els Cardona. Conclouen que la solució a aquest desgavell és el redreç del General per aconseguir recobrar el crèdit i, així, pagar primer les pensions i, després, del superàvit o romanent, una part destinar-lo a les seqüeles de la guerra i la resta compensar els fidels del rei, un objectiu que la Cort tenia clar des de la primavera de 1474, si bé les prioritats en els pagaments eren unes altres.

Enfront d'aquesta interpretació, recordem-ho, els dos braços, i l'entorn reial també ho insinua, acusaven Barcelona de ser la culpable de la pèrdua dels comtats del Rosselló i la Cerdanya i de les dificultats en la posterior defensa del territori per diferir, negar-se o destorbar-ne el finançament. Dues interpretacions oposades i radicalitzades, corresponents a interessos oposats, que ens expliquen la tensió social i la paràlisi de la Cort General des de l'estiu de 1478 i per què el braç reial no té en compte la proposta de prorrogar les Corts abans de morir Joan II. L'elit de la societat catalana estava profundament enfrontada. No ens ha d'estranyar que els dos braços siguin partidaris de solucionar els problemes a la Cort, i la ciutat de Barcelona, per la seva banda, a l'inrevés de les postures mantingudes en la guerra civil, confiï en una acció extraparlamentària i executiva de Ferran. És en aquest clima que Barcelona elegix conseller en cap Jaume Destorrent i que Joan II agonitza.

2. El camí cap a unes noves Corts

2.1. Gener-agost de 1479

*Martes a XVIII de enero, anyo MCCCCLXXVIII anyos, entre las seys e siete horas de mañana en la ciudad de Barcelona murió el señor rey don Joan, rey d'Aragon, etc. Vino la nueva al señor rey don Fernando, rey de Castilla, su fijo primogénito, estando en la ciudad de Trujillo, miércoles XXVII del dicho mes a mediodia.*¹¹⁵

La mort del rei liquida la Cort General de Catalunya, o millor dit, s'extingeix com si no s'hagués convocat, com si res no s'hagués fet aquells sis anys. La representació del Principat de Catalunya torna als diputats i oïdors. Es torna a imposar la quotidianitat política, i el primer que fan els diputats, el mateix dia 19, és demanar a Ferran una ràpida vinguda. Dies i mesos després hauran d'anar recordant les seves potestats i els seus límits: a Mudarra, capità de

¹¹⁵. ACA, C. 3606, f. AV.

gent d'armes del rei, que ells no representen el rei en la seva absència, «car nostre ofici solament ha sguard a les coses del General»; al conestable d'Aragó, Joan de Cardona, que els demana que paguin a Mudarra, que la potestat seva és totalment limitada per Capítols de Cort, o s'identifiquen amb el que els diuen els habitants d'Artesa de Segre: «sou conservadors de la cosa pública del Principat de Catalunya».¹¹⁶

Quedà, però la frustració, la ruptura, la tensió social i els projectes polítics fracassats. El 10 de febrer diuen a la reina que el Principat està tranquil, «que no se'n pot millorar». Però, de fet, hi ha tot un qüestionament dels diversos fronts de la política de Joan II: el capità de gent d'armes dels reis Lluís Mudarra, que vol cobrar i que continuarà destruint Catalunya, els diputats valencians que s'aprofiten de la mort per reviscolar el conflicte de les llanes de Tortosa, el fracàs de la Cort que incita les reivindicacions dels diversos creditors censalistes i les reaccions dels nous senyors, el nou rumb que pren la guerra al Pallars i l'Urgell, la qüestió de la pau amb França i les noves congregacions dels pagesos de remença, com a fets més significatius.

Aquests pagesos, reunits sota la protecció de mossèn Verntallat a les muntanyes veïnes de Girona, a Vic i a Camprodon, han fet ajusts a inicis de febrer sense que els diputats coneguïn els motius ni les coses tractades ni que hagin provocat cap tipus de desordres. Després, el capítol i el clergat de la Seu de Girona els expliquen que des del principi de les commocions no han pagat tasques, rendes ni drets, que havien esperat solucionar el problema a la Cort ja finida i que ara els pagesos volien trametre al rei una representació per obtenir provisions favorables. Per això, demanen al rei que no innovi res fins que sigui a Barcelona i escolti les parts. Les investigacions de Santiago Sobrequés han posat de relleu aquests primerencs fets remences del nou regnat i el paper d'intermediari fallit del bisbe de Girona, Joan Margarit i Pau, entre senyors i pagesos del bisbat de Girona enfront de l'actitud més belligerant del seu capítol.¹¹⁷

a) Restitució de béns i pagaments de censals

En relació amb les restitucions de béns i censals, la política de Joan II fou sempre d'esperar a cloure la Cort per donar compliment a la Capitulació de Barcelona. Mentrestant, va parilitzar iniciatives i ofensives contràries (l'última vegada des de Tortosa, l'abril-maig de 1477, quan torna al Principat) i va aturar execu-

¹¹⁶. ACA, G. (N) 706, f. 13 (26-1-1479), f. 75v (7-4-1479) i f. 69v (3-4-1479), respectivament.

¹¹⁷. Mudarra: ACA, G. (N) 706, f. 13v (26-1), 66r, 70r-70v, 75v, 78v, 100v, 103v, els mesos de març, abril i maig, etc. Sobre les llanes de Tortosa, fs. 26v (8-2), 39v, 41r, 43r, 97r, 119v, 121r. Els pagesos de remença, f. 36v (13-2), 37v i 95v (13-5). Sobre les monedes, f. 23v-24r. Sobre Santiago Sobrequés, vegeu la nota 281.

cions judicials d'afers particulars relacionats. En relació amb els censals, dos documents citen una pragmàtica per la qual Joan II proveí, per evitar litigis i controvèrsies,

que aquells qui tenien gràcies sues de no pagar censals ni altres deutes a persones que fossen stades fora de la obediència de sa altesa no poguessen ésser compellits en pagar dits censals e deutes fins que per lo finament de la Cort General... fos vist e provehit sobre lo pagament de dist censals e deutes.

I ens confirmen expressament que fou observada mentre el rei va viure.¹¹⁸ Certament, aquesta política afavoria els dos braços.

Ara, què farà el nou rei? Aprofitaran alguns la nova situació política per rescalabar-se? S'obren expectatives per a alguns, pors per a d'altres. Sabem que els creditors censalistes de Mallorca feren temptatives i obtingueren dels oficials eclesiàstics excomunicacions per incompliment de contractes (pagar les pensions a Barcelona); que s'intentaren i/o executaren reclams sobre alguns censals nous i antics, com hem dit; que el rei agraeix al portantveus de governador el «reposar les coses dels censals i altres novitats»; que els creditors censalistes sobre Mallorca mostraren el seu descontentament a l'enviat del rei sobre decisions reials; tot, símptomes de la tensió social existent. I els dos grups d'afectats, els beneficiaris de la guerra i els afectats, acudiren al nou rei, institucionalment o en particular, en busca d'una ratificació d'aquella política o bé d'una rectificació.¹¹⁹

En vida de Joan II, Ferran havia seguit de lluny els afers catalans per mitjà de les cartes de la seva germana Joana, lloctinent general del seu pare, i d'alguns enviats seus per afers puntuals. Les seves missives i missatgers als braços i als consellers de Barcelona influïren positivament en la marxa de les Corts. Ara bé, com hem dit, en el moment decisiu de la primavera de 1478, quan sembla que la solució era a tocar si es presentava a la Cort General de Catalunya, va fallar. Allunyament dels afers dels seus estats patrimonials de la Corona d'Aragó, predomini dels castellans, com es diu, o bé certa debilitat personal en l'entorn de la cort i la societat castellana?¹²⁰

118. ACA, C. 3632, f. 57r i 55r. Així ho expliquen Joan Martí, ciutadà de Barcelona, el 8-5-1479, i Francisc Boigues, el 28-4-1479. Un altre document hi posa la datació: 15-12-1477, a ACA, C. 3798, f. 61r-63v.

119. ACA, C. 3632, f. 55r, 57r; 3605, f. 4 (22-3-1479) i 26r (27-5-1479).

120. Possiblement, una mica de tot. Quan els diputats aragonesos li plantejaren el març de 1479 un canvi en la intitulació reial, la resposta fa pensar en una situació de Ferran, si més no, delicada: «*Que segund la affeción e amor que con aquell reyno tenemos no solamente en la intitulación lo querriamos preferir, más en otras maiores excellencias lo deseamos sublimar; però que por las causas que al dicho don Felipe [de Castro, diputat d'Aragó] havemos comunicado, las quales no son de encomendar a escriptura alguna, les rogamos no quieran por agora insistir en esto, pues pueden claramente veer no queda por menga de amor precípuo*». ACA. C. 3606, f. 3v (20-3-1479). Sobre Ferran II, vegeu Ernest BELENGUER, *Fernando el Católico. Un monarca decisivo en las encrucijadas de su época*, Barcelona, 2001, p. 3-93, i especialment ídem, «La imatge historiogràfica del rei Ferran II i les seves actuacions», a BELENGUER CEBRIÀ, Ernest, *Ferran II*

No tenim notícies que per palliar aquell allunyament hi hagués contactes de Ferran amb els consellers de Joan II, si més no fins a la vinguda del mes de setembre. Tampoc consta una relació fluida amb l'antic aparell reial de Barcelona, excepte amb l'advocat fiscal Francesc Malet, que de mica en mica es va anar convertint en una peça clau. Sí, com és lògic, amb el portantveus de governador Requesens de Soler, màxima autoritat en absència del rei, a més que «*alguazir en Catalunya no puede exercir oficio en nuestra absència salvo por processo de regia*». ¹²¹ La iniciativa fou enviar el lloctinent de tresorer Guillem Sánchez amb una triple missió: recuperar i controlar tots els diners i béns provinent de les deixes de Joan II; després, controlar les finances reials i, finalment, mantenir-lo informat de tots els successos del Principat. Sembla una mesura improvisada sobre la marxa, si fem cas de les sis vegades que li donen poders o els amplien i/o concreten, i que predominen els interessos financers. ¹²²

La comunicació del rei amb el dit Guillem Sánchez va ser molt fluida; els avisos del rei que l'informi en secret i actuï amb discreció, constants i reiterats. Cada vegada adquireix un paper més decisiu («*verdat es que nuestra intención fue que vos tuviéssedes el principal cargo e los otros vos favoreciessen e ayudassen en ello*») fins topar amb el portantveus de governador (control sobre els diners de les composicions) i amb els consellers reials (sobre la representació). ¹²³ Als seus secretaris els ordena remetre-li tota la documentació, «*car quanta más reputación vos daremos maior fareys nuestro servicio*». Per això escriu als consellers reials que el deixin actuar i al governador que li doni els romanents de les composicions, tot havent-li de confortar que no li traurà la justícia civil i criminal. També el mestre racional es resisteix a donar-li els diners. Sentir rumors, espionar actuacions del governador i dels consellers de Barcelona, donar avisos quan calgui, actuar amb discreció i escriure secretament (en pla i xifrat), tot, al marge de les autoritats reials catalanes. ¹²⁴ En aquell context, elabora diversos memorials, entre ells

i la Corona d'Aragó, Barcelona, 2018, p. 461-478. Per la política castellana de Ferran, vegeu: SUÁREZ, L., *Fernando el Católico*, Barcelona, 2013, p. 17-90, esp. 75-76, una síntesi de les diverses obres de l'autor. Sobre la Corona d'Aragó i la de Castella, interessa Antoni FURIÓ, «Les dues corones del Rei Catòlic. Ferran II, Castella i la Corona d'Aragó», dins BELENGUER E., *Ferran II...* p. 11-61. Sobre la major rellevància de la Corona d'Aragó en relació amb la Corona castellana, cal tenir present l'opinió expressada per Philippe de Commines en les seves *Memoires*, accessibles al portal «Gallica» de la Bibliothèque Nationale de France.

121. ACA, C. 3605, f. 1. Aquest registre inclou tota la comunicació del rei amb el portantveus de governador i amb Guillem Sánchez, lloctinent de tresorer, enviat per Ferran a Catalunya. Tema, aquest, com és sabut, prou tractat per VICENS VIVES, J, *Ferran II i la ciutat de Barcelona*. Bar vol. I, p. 161 i ss.

122. Desconec els poders originals. Ampliacions dels poders, a ACA, C. 3605, f. 1 (22-3-1479); 7v-11r i 11v (15-4-1479) 22r (4-5-1479); 25v (26-5-1479). Ídem, 3632, f. 100r (6-5-1479). Cal afegir els poders de revocar els corredors d'orella, ídem, 3599, f. 19r (21-11-1479).

123. ACA, C. 3605, f. 17 (23-4-1479) i 26r (27-5-1479) entre d'altres.

124. Ídem, f. 7v-11r (15-4-1479); 20r (8-5-1479); 26r (27-5-1479); 27v (27-5-1479) i 36v(5-8-1479).

un fet amb Francesc Malet i l'arxiver Miquel Carbonell, relatiu a totes les coses que pertanyen al patrimoni reial i que cal recuperar perquè, diu, «*hay cosas que valen mucho y stan empenyadas por poco*», i que Malet l'ha de portar a Saragossa quan vingui el rei, i un altre que, amb la incorporació del notari Esteve Malet, l'han de preparar en secret i ha d'incloure totes les alienacions fetes pels reis d'Aragó i la seva investigació corresponent per quan arribi a Barcelona.¹²⁵ El paper actiu de Guillem Sànchez s'acaba l'agost, quan passa comptes amb Ferran a Saragossa.¹²⁶

Per la seva part, el nou rei, ja el 17 de febrer havia pres l'acord d'anar la «via d'Aragó» en breus dies. Queda manifest en les primeres provisions adreçades al Principat de Catalunya durant el mes de març, el seu desig de venir, però, com diu als diputats d'Aragó, «*havemos acordado ante(s) de partir assentar las cosas d'aca*» (la guerra a Extremadura), per tal que les coses del Principat pugui «*fazer con reposo*». Això sí, amb la seva presència «se darà en tot recapte» i es redreçarà Catalunya.¹²⁷ Però, mentrestant, la presa de decisions continua a la cort reial de Castella. I cap allí, per resoldre expectatives i pors, es dirigeixen els enviats de les institucions i de particulars.

Els diputats, representants de Catalunya, el 26 de gener comuniquen al rei i la reina la tramesa de Miquel Benaula pels fets del General. També s'escriu al conestable d'Aragó, Joan de Cardona, i a diversos secretaris i consellers reials per tal d'afavorir la recepció, l'audiència reial i l'expedició dels afers relatius a Catalunya. S'inaugura així una nova etapa política (però vella pràctica) d'accés a la persona reial (rei absent i cort reial aliena) per mitjà de cercar influències de secretaris i consellers en una cort poc o gens favorable.¹²⁸

L'objectiu era aconseguir de Ferran II el manteniment de la política de Joan II de no pagar les pensions dels censals nous sobre el General, de no innovar res fins a la seva vinguda a Catalunya, on, informada per la Cort, es podrà proveir degudament. Els motius són els recels i les pors que els consellers i el consell de Barcelona:

novament serien entrats en pensament de pendre's per sa auctoritat los drets de les generalitats, taules e collectes de aquelles, tant per les pensions degudes dels censals vells com dels nous.

125. Ídem, f. 9v (15-4-1479 i 27r (27-5-1478) sobre el primer i f. 36r (5-8-1479) sobre el segon.

126. ACA, C. 3615, f. 20 i se. (12/14-8-1479) i f. 23v (14-9-1479).

127. ACA, C. 3606, f. 2r. carta a dona Brinda. Ídem, 3605, f. 1r i 4r (22-3-1479); f. 7v-11r i 12v (15-4-1479); 19v i 20r (20-5-1479) per Catalunya. Ídem, 3606, f. 3v per Aragó.

128. ACA, G. (V) 16, f. 18r-19r. Vegeu Jordi BUYREU, «Algunes puntualitzacions sobre les conseqüències de l'absentisme reial a la Catalunya de Ferran el Catòlic», dins BELENGUER, E., *Ferran II...* p. 321-338 i la bibliografia incorporada.

Per aconseguir-ho, en unes llargues instruccions¹²⁹ repassen l'estat financer del General abans de la guerra, les despeses durant aquella i la política posterior seguida en el pagament de les pensions dels censals vells i nous. Ens assabentem així que el 1462 la situació financera del General era bona: un dipòsit a la Taula de Canvi de Barcelona de 134.481 lliures, 17 sous i 4 diners i un carregament de censals, després dits antics, les pensions dels qual pujaven a 5.168 lliures, 4 sous i 1 diner i la propietat a 114.499 lliures i 8 diners (4,51 %).¹³⁰ Durant la guerra, el bàndol reialista es va carregar amb 17.240 lliures de censals i una pensió de 1.113 lliures i 3 sous (6,46 %) i, també, amb ensús de 24.660 lliures amb manlleutes simples i uns interessos que sobrepassaven les 6.000 lliures. Recobrada Barcelona, per al sou de la gent d'armes del rei (del 17 d'octubre al 10 de desembre de 1472), destinada a recuperar els comtats, i per a la defensa posterior de l'Empordà es gastaren ensús de 56.600 lliures, a més dels fogatges imposats per la Cort.

Pel bàndol de la terra es va esmerçar tot el dipòsit de la Taula i 244.045 lliures, 10 sous i 6 diners en censals en propietat i una pensió de 13.889 lliures, 5 sous i 6 diners (5,69 %).¹³¹ Exposen com en un primer moment, com ja hem vist, els vencedors, la Cort i el rei varen considerar aquestes censals nous «no ésser-se pogut fer ne haver validitat alguna», i foren impugnats. Acceptats, després, per la Cort General, hi hagué diversos pensaments sobre la reducció de propietats i abolicció de part de pensions, fets i apuntats per novenes, «restants dits apuntaments en suspès», és a dir «no se'n havia poguda fer conclusió», com ja hem explicat, de forma que el General s'havia quedat amb el càrrec de tots els censals, antics i novells.

A la vegada, continuen dient, els diputats havien «treballat» per pagar els deutes: a finals de gener de 1479, de les despeses del bàndol vencedor solament restaven a pagar 3.000 lliures. També s'havien pagat els sous de la gent d'armes fins el 10 de desembre, però, mancaven sous i canvis per a la defensa de Perpinyà (motiu de dissentiments i greuges a la futura Cort). Els ingressos s'havien de treure de les

129. ACA, G. (V), f. 19v-24v (26-1-1479). Han estat publicades per RIERA HERNÁNDEZ, Francesc Xavier, *Ferran II i la Generalitat de Catalunya (1479-1494)*, tesi doctoral inèdita UB, 2015 p. 543-545.

130. Sobre crisis, finances i deute públic hi ha una abundant bibliografia. Tres autors (i la bibliografia que citen) han estat cabdals per situar les finances de la Generalitat. Per la crisi i evolució: Gaspar FELIU, «Finances, moneda i fiscalitat als segles XIV i XV» a *Catalan Historical Review* 9, Barcelona, 2016, p. 129-146. Per les finances: Pere ORTÍ, «Les finances de la Diputació del General de 1380 a 1462», a FERRER MALOL, M. T. *Història de la Generalitat de Catalunya: dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, Barcelona, 2011, p. 120-137. Sobre el mercat: VERDÉS, Pere, «El mercado de la deuda pública a la Catalunya de los siglos XIV-XV» a AA.DD. *Estados y mercados financieros en el occidente cristiano (siglos XIII-XVI)*, Estella, 2014. No he pogut accedir a la comunicació de Pere Ortí «El deute públic de la Diputació del General de Catalunya (1365-1460): un estat de la qüestió», presentada a València, *La Veu del regne*, 2018.

131. En aquesta xifra, f. 21r, hi ha un error. Concretament diu: XIIIIMDCCCLXXXIVIII ll., 5s, 6ds M [sic]. Ho he reduït a les 13.889 ll. 5s i 6 d.

restes dels fogatges, no collits, diuen, per l'esterilitat del temps, mortaldats i pels molts drets reials exigits (coronatge, maridatge, cenes de presència i absència i altres), i tal com entraven s'anaven pagant.

Passen, després, a analitzar els pagaments dels censals. Els vells i els nous s'havien cessat de pagar de l'any 1468 a l'any 1472 als partidaris de la terra i des de 1462 als sempre obedients a Joan II. L'any 1478, pensant que la Cort obtindria un acord i una composició ràpida varen començar a pagar els censals vells des d'aquell any i també les pensions degudes des de l'anyada de 1468, però no les degudes des de 1462, perquè les pecúnies del General «no abastaven al dit pagament», cosa que va crear friccions entre vencedors i vençuts.

En l'afer dels censals nous, s'excusen, no han volgut entrar en el pagament per la gran contradicció que hi havia en la Cort. Els creditors, descontents pel maneig donat en la Cort i per les excuses dels diputats, feren diversos ajusts en Barcelona sense permís del rei i posaren reclams, un dels quals fou de 1.000 lliures, per «absorbir-se per tal via tot lo General». Com hem exposat fou paralitzat per Joan II des de Tortosa el 30 d'abril de 1477. Ferran, primogènit, el 20 de gener va escriure refusant, també, aquelles actuacions.

Finalment, els diputats exposen contra els consellers de Barcelona la crida sobre les monedes, la qual, afirmaven, alterava, sense sabuda del rei ni de la Cort, el for de les monedes i va provocar primer gran murmuració, després torb i finalment dany a les generalitats i a la negociació en tot Catalunya:

Diries los dits consellers de Barcelona e altres adherents haver procurada la dita novitat per ambició de rebre les pensions dels censals del General e altres de moneda fort, no havent sguart quants dampnatges provenien als poblats en lo dit Principat.

La marxa de Benaula precipita un fort reviscolament de l'enfrontament entre la política del General, representant de tot Catalunya i recolzat (i controlat?) pel comte de Cardona, i els interessos dels censalistes barcelonins, recolzats per l'ara conseller en cap Jaume Destorrent, aquell que, essent mostassaf i un dels principals creditors, ho havia intentat la primavera de 1477 i n'havia sortit escaldat. Ja a inicis de febrer, diversos creditors censalistes amenaçaren els diputats de fer reclams i tot tipus de coercions si no els pagaven els censals vells i nous.¹³² Ara de nou troben el suport dels consellers de Barcelona, mentre les ciutats i viles reials resten a l'expectativa i algunes demanen consell a Barcelona (també com el 1477), la qual cosa permet a Jaume Destorrent atribuir-se la representació d'un braç reial que en cap moment no s'ha reunit.¹³³ Barcelona tramet ràpidament al

¹³². Ídem, f. 25v. La carta dels diputats és datada el febrer, no posa el dia; la que li segueix: 10-2-1479.

¹³³. VICENS VIVES, J., *Ferran...* p. 164-165. Destorrent com a cap dels creditors, a ACA, G. (V) 16, f. 39r (11-6-1479) i com a creditor, ACA. C. 3561, f. 21v (11-9-1479).

rei el síndic ordinari J. Mateu amb unes instruccions enviades dies després, postura i fets ja analitzats per Vicens Vives.¹³⁴ Mentrestant, els creditors dels censals nous pressionen el General amb

paraules, requestes, suggestions e cominacions més en forma de insult e quasi de avolot que de quieta e reposada demanda e cominant de presseguir lur instància sobra la observància de la Capitulació de Barcelona ab les armes,

la qual cosa ressuscita el llenguatge bèl·lic dels diputats, identificant aquells amb els «principals de dites passades commocions».¹³⁵ Fou el portantveus de governador Requesens de Soler qui va paralytizar els reclams i les disputes fins al punt que el 22 de març el rei el felicita «per reposar les coses dels censals e altres novitats».¹³⁶

Aquest fet dels censals nous fou remés pel rei a misser Alfonso de Lacavalleria i a misser Jaume d'Aguilar, amb el parer dels quals proveí sobreseure a tota novetat «trosses vostra excellència se trobàs presencialment en aquesta ciutat».¹³⁷ La presentació d'aquestes provisions als consellers de Barcelona la vigília de Sant Jordi inicià una nova tongada de rivalitats. En un principi el rei, tot i molest, accepta aquella presentació, «pus no era necessari e staven totes coses reposades... però pus fet és no-y ha altre remey».¹³⁸ Canvia de parer per les pressions dels consellers de Barcelona, actuacions i contrarèpliques de cada qual ja narrades per Vicens Vives. No cal insistir-hi de nou,¹³⁹ però, excuses i interpretacions a part, sí és necessari aclarir alguns aspectes relatius a la seva interpretació.

Primer, la defensa dels diputats sobre les atribucions del General i la defensa de la Casa de la Diputació. I és que l'enfrontament havia pres un caire polític: els consellers de Barcelona pretenen, en la seva oposició a aquelles provisions, que el rei s'havia limitat la seva potestat al conjunyar la seva presència a Barcelona i admetre el compondre el redreç amb la Cort, per la qual cosa «se ligaria les mans» i no podria proveir sense el recurs de la Cort General de Catalunya; és a dir, els consellers, amb el nou rei, són partidaris d'una actuació governativa, fora de la

134. VICENS VIVES, J., *Ferran...* p. 166 i ss. i vol. III, p. 29-31. 32-34, etc. Les relacions quasi idíl·liques presentades per Vicens no ho són tant si llegim la part xifrada de la carta del rei a Guillem Sánchez del dia 15 d'abril: ACA, C. 3605, f. 11r.

135. ACA, G. (V) 16, f. 28r. Carta al rei del 20 de febrer.

136. ACA, C. 3605, f. 4r. Carta al portantveus de governador. La visió dels diputats, a ACA, G. (V) 16, f. 28r. La rivalitat no impedeix que els diputats defensin les Constitucions i els consellers de Barcelona en l'afer de Guerau Coromines: ídem, f. 30v-31r.

137. Ídem, f. 44 (16-6-1479). És la més clara menció del contingut en aquelles provisions.

138. ACA, C. 3605, f. 28r, carta al portantveus del governador del 27 de maig.

139. VICENS VIVES, J., *Ferran...* p. 177-178. Francesc Xavier RIERA, *Ferran II i la Generalitat...* p. 125-128 i apèndix, incorpora la correspondència que els diputats mantingueren amb el rei aquests dies.

Cort,¹⁴⁰ un gran tomb polític en relació amb la postura defensada per Barcelona durant la guerra passada. I els diputats repliquen i argumenten sobre quines són les potestats del General, la seva representació i el paper de la Cort en les diverses cartes relatives a l'afer d'abril, de les suposades prohibicions reials dels arrendaments de les generalitats, 26 de maig, i de la suspensió de l'elecció dels nous diputats, 13 de juny.¹⁴¹

Al secretari Gaspar Arinyó li mostren en l'afer dels arrendaments la gran novetat de l'actuació reial perquè els reis han transferit al General «tot lo poder real, ab voluntat de la Cort» i la desconfiança sobre qui aconsella el rei (12 i 16 de juny f. 39v i 43r); al rei, com l'han informat malament persones que desconeixen les lleis i Capítols de Cort recollits «en lo libre appellat La Ànima del General» i que no poden contrafer res a l'ordenat per la Cort sense un nou Acte de Cort (12-6 37v). A Alfonso de la Cavalleria, que les provisions de març no poden ésser anul·lades sense escoltar primer els diputats «qui per nostres officis representem los tres estaments de aquest Principat». Al rei, en una altra carta, li recorden la política seguida per Joan II i les provisions fetes des d'Aragó i Tortosa, no sols sobre els censals nous «màs en totes altres matèries de gràcies», de sobreseure execucions «trosus que la deliberació ab la Cort fos feta com se faran tals pagaments» i que aquella presentació de provisions no afecta ni les potestats reials ni la seva presència futura, perquè

les coses grans e concernents l'estat vostre e de tot lo Principat, com és aquesta, sempre la excel·lència dels precessors vostres, de gloriosa memòria, hagen fetes e acostumades de fer, com és degut e pertanyent a la real majestat, ab los pròmens e maiors de son regne, qui són los tres estaments de la Cort, ab lo consentiment dels quals vostra majestat, segons los passats, provehexen e han acostumat provehir al tranquille stat de aquest vostre Principat.¹⁴²

A què es deu aquella confusió historiogràfica en la interpretació d'aquests fets? I és que el rei ni pot suspendre ni pot ordenar res en aquells dos assumptes dels arrendaments i de l'elecció de nous diputats i oïdors; en una paraula, no pot immiscir-se en els afers propis del General. Sí que pot fer precís i peticions; així s'observa en el detall de les paraules utilitzades per Ferran II en els dos casos: «vos encarregam e pregam quant més estretament podem»; en cap cas no s'utilitza el verb manar, propi de les decisions reials. I els diputats rebutgen la intromissió reial en uns assumptes i una política de redreç la qual ha de ser dic-

¹⁴⁰. ACA, G. (V) 16, f. 46v. Carta dels diputats al comte de Cardona avisant-lo de les novetats (16-6-1479).

¹⁴¹. Les dues cartes del rei a ACA, C. 3605, f. 28v i 30v. Les respostes dels diputats al rei i a secretaris i consellers, a ACA, G. (V) 16, f. 37r-46v (11 a 16 de juny). Tramesa i instruccions del diputat militar Mateu de Montcada, ídem, 49r-51v (28-6-1479).

¹⁴². Ídem, f. 44r-44v.

taminada per la Cort, com tampoc atenen la petició reial de pagar dos mesos de sous a Mudarra sense haver-hi manament o comissió de la Cort de Catalunya. A més, qui s'oposa a fer els arrendaments és el conestable d'Aragó, Joan de Cardona, fill del comte de Cardona («stà meravellada de tales crides»); els diputats li responen que són obligats pel jurament de l'inici del seu ofici i per Capítols de Cort, però que abans de lliurar els arrendaments es conferiran amb ell per ser ell i el seu pare «tal e tants senyors e possehir en dit Principat tals e tantes terres». Així, doncs, una operació de privadesa que es disfressa de redreç. I, significativament, els arrendaments s'acaben no fent, malgrat els avantatges que suposaven enfront de la recollida pròpia, per no arribar al valor adequat.¹⁴³ El 14 de juliol els diputats constaten les bones relacions entre ells i el comte de Cardona i entre aquest i el rei, «ésser aplanades les coses attentades en los fets d'aquesta casa». I les eleccions dels nous diputats es fan «juxta la forma acostumada», cosa que comuniquen al rei el dia 22 «com a senyor, príncep e cap de aquell (Principat) e de la sua res pública».¹⁴⁴

Un altre afer, que s'encavalca amb l'anterior, és el relatiu als censals de Mallorca sobre el patrimoni reial i sobre la Ciutat i regne de Mallorca. En els primers, les directrius dels dos reis foren de no pagar res fins que abans no fossin liquidades certes consignacions i gràcies fetes. En els segons, queda palesa la dificultat d'informació del nou rei: el 27 de març concedeix als creditors de Barcelona que cobrin en aquesta ciutat perquè s'han de complir els contractes; el 2 d'abril ho revoca perquè desconeixia que hi hagués un plet pendent, i el 3 de juny torna a manar cobrar a Barcelona perquè desconeixia que el plet era sobre excomunicacions dels oficials eclesiàstics en força d'aquells contractes. No cal dir que a cada pas el descontentament d'uns o d'altres augmentà.¹⁴⁵

b) La pau amb França i Provença

Un segon tema és la pau amb França. L'acord de pau i aliança del regne de Castella amb França incloïa la Corona d'Aragó? Joan II havia fet diverses treves amb França, l'última l'agost o inicis de setembre de 1478, després de l'última entrada dels francesos a l'Empordà la primavera passada. Per altra banda, els provençals encara eren enemics seus el mes d'octubre.¹⁴⁶

¹⁴³. ACA, G. (V) 16, f. 31v (31-3-1479). Crida dels arrendaments, ACA, G. (N) 706, f. 71 (1-4-1479). Oposició del conestable, f. 92v (24-4). Comunicació al rei del no arrendament, f. 129v (7-7).

¹⁴⁴. Ídem, 706, f. 134r i 144r.

¹⁴⁵. ACA, C. 3632, f. 9v, 11v i 88v pels censals de la Ciutat i regne de Mallorca. I ídem, 3615, f. 21v (11-9-1479) per les rendes reials.

¹⁴⁶. Entrada dels francesos: ACA, G. (N) 990.1, f. 722 bis. Treves, ACA, C. 3469, f. 5r (4-9-1478, treva firmada «dies passats»). Provençals: Joan II condemna l'ajuda prestada a dues galiotes provençals en les costes valencianes i mana fer-les-hi la guerra, ídem, f. 4v (16-10-1478).

L'única pretensió de Joan II era la recuperació dels comtats. El 8 d'agost diu al comte de Cardona, virrei de Sicília, que la meitat dels 200.000 florins que espera rebre del parlament sicilià els vol dedicar a la recuperació dels seus comtats del Rosselló i la Cerdanya «perquè és la cosa que en aquest mon huy més desijam».¹⁴⁷ I el primer de setembre desmenteix la brama que el rei de Castella hagi conclòs acords amb Lluís XI, rei de França. No nega contactes, però diu que Ferran

«conformándose de la voluntad del dicho señor rey su padre no entiendo passar apuntamiento alguno sin que primero el dicho rey de Francia entregue, como es de justicia, los condados de Rossellón e Cerdanya que assí tiránicamente e mala tiene usurpados», i rebla l'argument afirmant que si Lluís XI fa quelcom és «por trabañar por su poder en supplantar los stados de los dichos señores reyes de Aragón y de Castilla.»¹⁴⁸

Però el 9 d'octubre de 1478 es firma el tractat de concòrdia, confederació i aliança entre França i el regne de Castella.¹⁴⁹ En els capítols que atenyen la Corona d'Aragó es pacta: Primer, Lluís XI, Joan II i els reis de Castella, en aquest ordre, han de firmar un compromís que dins un any des de la firma de la pau elegiran quatre persones, dues per banda; aquestes, dins quatre anys, han de dictar una sentència arbitral, òbviament d'obligat compliment, sobre les qüestions i diferències relatives als comtats del Rosselló i la Cerdanya. Si no es posen d'acord, n'han d'elegir un cinquè. Una solució ben catalana. Segon, el rei d'Aragó i els seus regnes i dominis seran inclosos en aquesta confederació i aliança si el rei i la reina de Castella el succeeixen. Però amb la condició que Joan II té vuit mesos per acceptar i ratificar aquesta pau i els reis de Castella tenen dos mesos per comunicar l'acceptació o el rebuig. En cas negatiu, després de la mort de Joan II, si aquells reis el succeeixen són i seran compresos en la pau. Si Joan II fa la guerra a França els reis de Castella són obligats a suplicar i instar que hi renunciï i no el poden ajudar; sí que ho poden fer si l'instigador de la guerra és el rei de França. Tercer, el rei Reiner és també inclòs en aquesta aliança i pau, sense cap condició.

La pau s'ha de publicar i després els reis de Castella l'han de ratificar i jurar, cosa que fan el 10 de gener. Es va assabentar Joan II d'aquests acords? És dubtós. L'11 de juliol es firmaren treves entre Borgonya i França; Joan II té quatre mesos per adherir-s'hi, cosa que fa el 29 d'octubre, i es va fer la crida el mateix dia. I les converses per a treves amb els provençals s'inicien el 28 de desembre amb

¹⁴⁷. Ídem, f. 20v-22r.

¹⁴⁸. Dins les instruccions a Galceran de Requesens, comte de Trivento, ídem, f. 1.4r, concretament, f. 2v.

¹⁴⁹. Publicat en castellà amb alguna llicència a LÓPEZ DE TORO, J. *Tratados internacionales de los reyes católicos*, T. II, p. 5-64; els capítols p. 57-63.

el guiatge de dos enviats del rei Reiner i el 6 de gener amb les instruccions de Joan II per Jaume Ximenes, secretari, i Antoni Rovira, ciutadà de Barcelona.¹⁵⁰ Quin sentit té fer aquestes treves si ja hi ha firmada una pau amb França que inclou Reiner? I en la carta de Joan II a Ferran, en la seva agonia, donant al seu fill la paternal benedicció, després de lamentar no haver-se pogut veure, li diu que *«por aquesta carta que serà como postrero comiate entendemos fazer el officio de padre a quien Nuestro Senyor por su infinita bondad ha dado fijo tan obedientissimo e de tal virtud e excellencia»*. Hauria estat el mateix redactat si hagués conegut aquella pau, deslleial amb els seus principis?

A Catalunya sembla que fou Jacobo Capethi, lloctinent del virrei del Rosselló, qui el 24 de gener notificà als diputats l'existència d'una pau. En la resposta els diputats assenyalen com «nos certifica serie stada fermada pau final» entre el rei de França i els del regne de Castella «en la qual, dieu, recaurien los regnes e terres» del rei difunt Joan II, «demanant resposta a nosaltres de la forma e manera com haurem viure»; com aquell anuncia que la vol servir «e pregant-nos vullam-vos avisar, si novetat se fahie, a qui haureu recórrer... A la qual responem que a nosaltres ve en gran plaer e consolació tota pau concordada e fermada» per Ferran, a qui escriuen i de qui esperen resposta,

la qual rebuda... obehirem e per nosaltres serà fet com manarà. En lo ínterim siau cert farem per totes vies possibles que novetats no's seguesquen e ja de açò havem comunicat ab lo molt noble governador general de aquest Principat, lo qual per absència del senyor rey presideix e a ell se ha recórrer si desordens alguns seran comesos.

I el primer que fan és enviar la carta al rei el mateix dia de la rebuda i li supliquen «de la intenció e voluntat sua sobre la observança de la pau per ell significada e sobre la resposta a ell fahedora».¹⁵¹

Per un correu vingut de la cort reial i que marxa de Barcelona el 20 de febrer els diputats coneixen, ara des de la cort, els fets de la pau amb França, les treves amb Provença i la voluntat del rei de no innovar cosa alguna relativa als censals fins la seva vinguda. Sabem que a inicis de març la pau ja és publicada a Catalunya¹⁵² pel governador general, a qui el rei felicita el 15 d'abril per haver-ho fet, tot manant-li que treballi per servir-la, castigui els infractors i es restitueixi els draps i matxos presos en temps de les treves, i també que es persegueixi els qui es passen a l'enemic en les fronteres.¹⁵³ Tot un símptoma, un pas en l'establiment d'una frontera.

150. Ídem, f. 25r i 28r.

151. ACA, G. (N) 706, f. 14v (29-1-1479) i 13 v (28-1-1479), respectivament.

152. Notícies incloses en la carta a Miquel Benaula, del 5 de març, i al conestable d'Aragó, Joan de Cardona, del dia 9. A ídem, f. 55r i 57v.

153. ACA, C. 3605, f. 12v. El rei li diu que ha rebut la seva carta del dia 12 de març ensems amb la de mossèn Catllar i una del lloctinent de governador del Rosselló (15-4-1479).

Però també sabem que a Catalunya la notícia va crear inestabilitat, rumors i desconfiança. Guillem Sánchez comunica al rei l'avís que els alcaids de Perpinyà i Cotlliure han rebut el manament del rei de França «*que no entreguen los castillos ahunque se les mandase. Esto crehemos porque la razón lo trahe*», li contesta Ferran. Mossèn Joan Sarriera escriu al rei sobre la malfiança de Lluís XI. I el mateix Sánchez ha de treballar en sentir noves així per la via del Rosselló com per la d'Avinyó i Provença de Jacobo Vernegal i altres mercaders.¹⁵⁴

El motiu és doble. Primer, perquè al Rosselló la pau no s'ha publicat. El rei envia els seus ambaixadors Juan López de Medina i Juan de Gamboa, els dos que negociaren i firmaren la pau, a parlar amb el rei de França; creu que el motiu és la consulta que des del Rosselló han fet a Lluís XI i que les excuses que donen no tenen consistència. Encara el 27 de maig Ferran diu al governador de Catalunya que les raons donades pel lloctinent de governador del Rosselló no són acceptables, que li digui si aquell no observa les coses capitulades i jurades pel seu rei i que així ho trameti als ambaixadors.

En segon lloc, per la reacció dels diputats i dels nobles exiliats del Rosselló. El 6 d'abril, els diputats escriuen al rei afirmant que dies passats mossèn Gómez Suárez de Figueroa els havia escrit explicant les causes i motius que havien induït Ferran a fer la pau; però amb un llenguatge diplomàtic i protocol·lari li recorden que no s'oblidi dels comtats, tal com ja li havien notificat en una altra carta que no he trobat. Ara recullen la queixa expressada de «manera molt cauta e secreta» de molts cavallers i gentils homes expulsats dels comtats, a qui les lletres del rei no havien acabat de tranquil·litzar, pels avisos i les fortificacions de la vila i castell de Perpinyà. Li recorden l'ineestimable valor dels comtats: Perpinyà, vila «qui és la precípua de aquestos regnes e Principat»; Puigcerdà, «qui és gran e singular»; quantes cases de vescomtes, nobles, cavallers, gentils homes, burgesos i altres homes d'honor hi ha en aquells;

«e quanta negociació mercantívol si fa, e més quant los dits comdats e viles són porta e muralla de aquest vostre Principat. E finalment que quascun any aquest General... se utilitzava de passades 10.000 lliures». Per tot això «haie tota via en record la recuperació dels dits comdats.»¹⁵⁵

Desconec si el rei va respondre. Per altra banda, continuaren els incidents a la frontera de l'Empordà i les terres del General. El 15 de juny, fustes castellanes i biscaïnes varen prendre barques carregades de forment i altres mercaderies de francesos i provençals que havien arribat a Cadaqués i Roses amb guiatge, contra la pau de França i treva de Provença. I el 6 de juliol hi ha un

154. Ídem, 17r, 18v (23-4-1479), 18v (4-5-1479), 20r (8-5-1479) i 27v-28r (27-5-1479), diverses cartes del rei a Guillem Sánchez i al governador de Catalunya.

155. ACA, G. (N) 706, f. 74r (6-4-1479).

conflicte sobre extracció de llanes de l'Empordà al Rosselló: per reparar els danys hom ha d'esperar la vinguda del rei per qüestió dels «secrets de la pau de França».¹⁵⁶

c) Acord al comtat del Pallars

Res a veure, però, amb els conflictes bèl·lics de l'altra frontera de la guerra, la del Pallars. La historiografia parla de la persistència de la rebel·lió del comte del Pallars Hug Roger III com a fet més significatiu, però la situació als Pirineus és més embrollada. Primer, més que de rebel·lió d'un personatge i un territori isolat s'ha de parlar d'una continuïtat de la guerra: els mateixos capitans i homes de guerra gascons, francesos i pirinencs que lluitaren a favor de la terra contra Joan II continuaren fent-ho, invasions incloses, després de 1472 des de les fronteres del Pallars, la Cerdanya i el Rosselló (per exemple, Capdet Ramonet, entre d'altres). Després ens apareixen nous personatges, com Matxicot, navarrès súbdit de la princesa de Viana, però que actua com capità de gent d'armes dels comtes de Foix-vescomtes de Castellbò, no pas del comte del Pallars; això sí, tots aliats contra Joan II, malgrat la captivença ambigua de la princesa de Viana, la seva filla.¹⁵⁷ També s'observa una coincidència cronològica en les diverses ofensives produïdes en els fronts del Pallars, la Cerdanya, l'Empordà i Navarra, cosa que insinua un guiatge i una planificació de Lluís XI al llarg de tot el Pirineu. I el mateix Hug Roger és sota l'obediència del rei de França, tenim proves del seu vassallatge. A més, cal afegir les connexions d'aquesta guerra amb fets més locals, com el llarg i virulent enfrontament entre Benito Marco i Pedro d'Ansa sobre la capitania de la Vall d'Aran, les intromissions dels senyors de la guerra del comtat de Ribagorça (el capità Diego d'Estella, per exemple) o del mateix comte (cas de Llimiana) i de les *Hermandades* del regne d'Aragó. No oblidem tampoc la rivalitat del comte del Pallars amb el de Cardona iniciada l'endemà mateix de la mort d'Arnau Roger IV, el 1451, evident en les lluites per la vila de Salàs, un greu maldecap per a les forces reialistes quan el 1476 torna a ser conquerida pel comte del Pallars.¹⁵⁸

¹⁵⁶. Ídem, f. 106v i 127v.

¹⁵⁷. El 2 de març de 1474, Joan II donà instruccions a Pere Miquel per trametre a la princesa de Viana per tal de fer la guerra al comte del Pallars; però el 20 d'agost el vescomtat de Castellbò ja formava part del partit francès, ACA, C. 3414, f. 5v-6v i 3415, f. 51v-52v, respectivament. Des d'aquell moment, poc podia fer Elionor als requeriments del seu pare i de Ferran. Sobre l'actuació de Matxicot el 1479 hi ha abundants notícies a ACA, G. (N) 706, inclosa la destrucció d'Artesa de Segre el mes de febrer, motivada per les rivalitats amb el vescomtat (transhumància?); res a veure amb el comte del Pallars i la guerra de França.

¹⁵⁸. Tot això es pot seguir en el procés familiar de les Corts de 1473-1479, ACA, G. (N) 989 i 990.1, i en les cartes de la infanta Joana, lloctinent general, del registre 3507 de la Cancelleria.

Fins el 1478 les Corts de Catalunya intentaren diverses avinences amb Hug Roger III, contra l'oposició de Joan II primer i amb el recolzament de Joana, lloctinent general, després; uns fets i unes treves ja narrades per Peláez.¹⁵⁹ Però el 1478 hi ha un canvi radical. Aquest any Hug Roger, un conco ja a la quarantena entrada d'anys, sense successió legítima, contragué capítols matrimonials amb la filla de Felip Albert i Violant de Cardona, Caterina, cosa que provocà una inversió de les aliances. Lluís XI empresona el marit i pare; Matxicot, a inicis de febrer de 1479, entra amb una companyia de gent d'armes per fer la guerra a Hug Roger, el seu antic aliat, i el portantveus de governador de Catalunya, màxima autoritat en absència del rei, aconsegueix, el febrer o l'inici de març, un pacte de reducció d'Hug Roger a l'obediència de Ferran II.¹⁶⁰

Interessa, ara, la reacció de Ferran i la connivència amb els comtes de Cardona. El nou rei coneix l'actuació del governador per un avís enviat per algú i mostra la sorpresa que ho hagi tractat «sens sabuda nostra» i no li ho comunicués. El governador li tramet els capítols del pacte per la firma i, en una altra carta, s'excusa dient que ho ha fet «perquè no restés en Cathalunya cosa rebel·le». El rei li contesta el 22 de març que, si bé els capítols no són firmats per ell, sí són fets amb el comte del Pallars: «no debieu principiari tal negoci sens primer consultar-nos».¹⁶¹ Després despatxa l'home tramés pel governador i li comunica el 27 de maig que no farà res fins la seva vinguda a Catalunya. Però els Cardona s'havien sentit amenaçats i Ferran, el 31 de març, els atorga dos privilegis per la seva fidelitat i per les seves despeses durant la guerra passada. En el primer, concedeix a la casa de Cardona la preeminència sobre la del Pallars, quan Hug Roger vingui o torni a l'obediència reial, en totes les coses, les Corts, Parlaments, congregacions i qualssevol cerimònies. Pel segon, dona, concedeix i remet al comte de Cardona tots els drets i accions que el comte del Pallars, «*magestati nostre rebellis et inobediens ut intelleximus antequam a fidelitate nostra defficeret*», tingués o li pertanyessin abans de la guerra civil sobre els comtats de Cardona i de Prades, vescomtats, baronies i altres béns i drets per raó de dots o esponsalícis de mullers, no obstant qualsevol capítol inclòs en l'acte de reducció. Una donació, diu el document, que ara es torna a fer per major cautela i que s'havia fet i es pot fer perquè pertanyien a la cúria reial per dret de confiscació.¹⁶² Realment, els comtes de Cardona eren el

159. PELÁEZ, Manuel J., *Catalunya després de la guerra civil del segle xv*, Barcelona, 1981, p. 42-49. També es poden seguir al dit procés familiar de les Corts de 1473-1479.

160. Capítols matrimonials, a l'Archivo Ducal de Medinaceli (ADM), Secció Pallars (SP), llg. 5, n. 204, Hug Roger tindrà una filla legítima, Elisabet, que sembla que va ser segrestada pels Cardona, (ADM. SP, llg. 5, n. 248). Els pactes no porten data. Es troben a ADM, SP, llg. 5, n. 211. En prescindir de l'anàlisi, ja ho he fet en diferents ocasions.

161. ACA, C. 3605, f. 4 (22-3-1479) i 7v-11r i 12v (15-4-1479) i 27v (27-5-1479).

162. ACA, C. 3544, f. 128 i 3546, f. 66v-68v. També a ADM, SP, llg. 5, n. 213 (31-III-1479).

pal de pallar dels reis a Catalunya, fet important per entendre el camí cap a les Corts de 1480-1481 i l'oposició amb la ciutat de Barcelona, especialment remarcable a partir del mes de setembre.

2.2. Setembre de 1479

Ferran II el mes de juliol es troba a Saragossa. Allí rep la visita de Guillem Sánchez, amb qui passa comptes de la seva estada a Catalunya, i la de l'advocat fiscal Francesc Malet, que li porta els memorials sobre l'estat del patrimoni reial a Catalunya, com ja s'ha dit. El 24 d'agost, ja entra a Lleida, des d'on convoca els membres dels tres braços a Barcelona, en el termini de vuit dies, perquè li prestin el jurament de fidelitat: 36 eclesiàstics, 181 militars (33 nobles, 82 cavallers, 63 donzells i 3 sense especificar; no s'hi inclou el comte del Pallars) i 25 ciutats i viles reials. El dia 1 de setembre, a Barcelona, en un cadafal situat a la plaça davant el monestir de frares menors rep els juraments i, primera mesura, confirma tots els privilegis, llibertats usos i costums concedits pels reis a la ciutat de Barcelona¹⁶³ al conseller en cap, Jacobo de Torrente [sic].¹⁶⁴

No convoca ni Corts ni Parlament, però és obvi que contactes i reunions amb els principals dels braços (els bisbes, el comte de Cardona, els consellers de Barcelona, etc.) i dels oficials reials (el portantveus de governador, Malet, etc.) varen sovintejar aquells dies com per quedar prou clara la diversitat de parers i l'antagonisme de les elits catalanes, com ja s'ha narrat: restitució general o no dels béns ocupats; pagament o no del deute públic unit al redreç financer, no pas polític, del General; resolució dels afers dins unes Corts o per via d'actuació reial unilateral, fora d'aquelles Corts, com volia el conseller en cap de la ciutat de Barcelona, Jaume Destorrent, etc. Era el moment, en paraules del mateix rei, de procedir a solucionar, redreçar i pacificar tots aquells i altres problemes de Catalunya ajornats des del mes de març.

Però les primeres mesures reials preses el mes de setembre a Barcelona no semblen afortunades per al comerç català. Es tracta d'un reguitzell de concessions a genovesos, la major part de la Ribera de Gènova. Són tretze guiatges per comerciar específicament amb l'illa de Sardenya: set concessions fins a 100 botes, una fins a 150, tres fins a 300, una per 8 o 10 barques i una sense especificació.

163. Convocatòries, a ACA, C. 3599, f. 1-6v; privilegis, a ídem, 3635, f. 78v.

164. Sobre Jaume Destorrent: BATLLE, Carmen, «La oligarquia de Barcelona a mediados del siglo xv. El partido de Destorrent», a *Acta historica et archaeologica mediaevalia*, 7-8, 1986-87, p. 312-335; SERRA RAFOLS J. de C., «Jachme dez Torrent. Una figura interessant dels inicis de la decadència», a *Revista de Catalunya*, 27 (1926), p. 241-247; GRAU, Ramon, «Jaume Destorrent i la política de Barcelona. L'aflorentament d'un personatge en la historiografia (1879-1931)», a *L'entorn de la Barcelona medieval. Estudis dedicats a la doctora Josefina Mutgé i Vives*, Barcelona, 2013, 18 p.

També una altra per a Nàpols. De fet, però, no són les úniques perquè se n'han pogut identificar 3 el mes de juliol i 5 el d'agost per fer comerç als llocs acostumats de Barcelona i València; 3 a l'octubre per l'illa de Sardenya; una al gener de 1480 per a Sicília; dues de setembre de 1480 i una el desembre següent també per a l'illa de Sardenya. Quin és el motiu dels guiatges? Pagaments de serveis de la guerra passada? Perquè quan es concreta, la iniciativa surt dels familiars del rei a qui vol complaure, en alguns casos s'especifica el comte de Trivento. L'objectiu oficial és l'increment de la mercaderia, de les rendes reials i de l'economia de les ciutats i viles.¹⁶⁵

Però el motiu veritable sembla ser la nefasta situació de la hisenda reial a Catalunya. Primer, per les preocupacions monetàries persistents de Ferran des de les primeres cartes del mes de març a Guillem Sànchez i per la confecció dels memorials comentats. Segon, perquè les gràcies i alienacions del patrimoni reial, i el desgavell, havien disminuït molt els ingressos de la Batllia General, si fem cas de les dificultats que Barcelona tenia el 1473 per rebre les rendes d'aquella: sabem que pels contractes dels censals dels reis Alfons el Magnànim i Joan II «los emoluments de la Batllia General han a venir en mans de la ciutat... Aprés, vist que los emoluments de la dita batllia eren molt disminuïts e que la ciutat non podia haver ses pensions, les quals debuyt pagave a diverses persones, e ja li'n són degudes ensús 10.000 lliures», se'ns diu tot comentant les dificultats del clavari per donar bon recapte a la rectoria de la Batllia General «e de açò ve gran dan a la ciutat, qui no pot exhègir les pensions que paga per lo senyor rey».¹⁶⁶ És a dir, sembla que la major part dels ingressos reials se'ls emportava Barcelona per fer front els censals d'aquells dos reis.

Més afavoridores eren les dues salvaguardes comercials concedides als mercaderes florentins Averì Caponi i Bartomeu Bou del Monti, la primera, i a Alessandro Manelli, l'altra. Les dues companyies reben autorització per posar casa a Barcelona; a més, els primers ja la tenen a Lió, Avinyó i Pisa.¹⁶⁷ Rellançament o consolidació de la ruta Lió-Barcelona?

També ho era la pragmàtica sanció del 17 de setembre sobre les tatxes dels secretaris i escrivans reials amb l'objectiu d'evitar vexacions als qui recorren al rei o van a la seva cort. Allí és present el ventall de totes les actuacions i/o concessions reials amb el preu que hom ha de pagar per aquelles i per treure-les en forma. Una reorganització administrativa que no impedeix que el protono-

165. ACA, C. 3561, fs. 19v, 21r, 24r, 25r, 34v, 35v, 36r, 45v, 49v, 71r, 71v, 72v, 81v, 82r. Registre 3632, f. 147r i 148r; Registre 3615, f. 33v. Registre 3634, f. 1.

166. AHCB, 1B II, 21, Deliberacions 1471-1473, f. 241v-245r.

167. ACA, C. 3561, f. 22r i 25r (18-9-1479). Contactes anteriors amb els Mèdici, ídem, f. 34r i 50v-54v.

tari s'emporti els actes fets a Barcelona i la posterior reclamació dels oficials reials.¹⁶⁸

El 23 de setembre, anul·la les capitànies i els capitans existents en qualsevol lloc de Catalunya, ciutats, viles, llocs i parròquies. També els revoca totes les jurisdiccions que fins llavors tenien, les quals, afirma, han de passar als oficials ordinaris d'aquelles entitats, segons les facultats que tenien «abans de les revolucions»,¹⁶⁹ cosa que allibera les universitats no sols de traves econòmiques i dels problemes d'ordre públic sinó també de les opressions i les destruccions, robatoris, etc., i els retorna les usurpacions de drets i de territoris prou presents en la dècada anterior. En una paraula, torna la pau a la xarxa de ciutats i viles més dinàmica i important de Catalunya. No fou fàcil: encara el 5 de desembre, des de Toledo, mana al portantveus de governador que en la capitania de Lleida es faci el que havia manat fer a totes les altres, «puix no-y concorre de present necessitat de guerra», i a Cervera, el maig de 1480, cuetejaven els afers relatius a l'alcaid.¹⁷⁰ La pacificació es completà amb la retirada de les companyies d'armes de Catalunya, especialment la de Mudarra, un gran alliberament per al territori per les contínues destrosses i robatoris, al voler viure sobre el país. Mesures completades amb el nomenament del comte de Cardona el 23 de setembre com a procurador seu. Ha de tractar i concordar amb el comte del Pallars la reducció i obediència seva, segons les decretacions fetes pel rei als capítols presentats, com ja s'ha comentat. El comte de Cardona té poders de firmar en nom del rei i de rebre el jurament de fidelitat al rei. Òbviament, la temptativa fracassarà.¹⁷¹ Ara bé, la consolidació de la pau, aliança i confederació amb França té dos aspectes negatius: primer, implica el reconeixement de la pertinença dels comtats del Rosselló i la Cerdanya a mans del rei de França, sense que ens consti que el mecanisme de la sentència arbitral s'hagi posat en marxa. Ja s'han comentat les inquietuds dels diputats i dels exiliats. Segon, per la clàusula de comerç lliure hi haurà a Catalunya una entrada massiva de mercaders i productes francesos i rossellonencs, en clara competència amb els catalans.¹⁷²

El 22 de setembre, Ferran concorda amb els censalistes barcelonins una reducció del for dels censals carregats sobre la procuració reial del regne de Mallorca. Uns censals que no es pagaven perquè aquelles rendes acumulaven tan-

168. AHCB, 1B XVI, 55, f. 9r-15v, 55, 99, f. 9r-15v. Es pot complementar aquest apartat amb el llistat d'oficials del rei a Catalunya el dia 31 de gener de 1480; es troba a ídem, 3635, f. 74r i ss.

169. AHCB, 1B XVI, 55, f. 8r-8v., 99, f. 8r-8v. Al Parlament de Cervera de 1469 i les Corts de Montsó de 1469-1470 es pot seguir tota aquesta problemàtica, especialment el cas de Cervera.

170. Lleida: ACA, C. 3605, f. 45v. Cervera: ídem, 3635, f. 117r.

171. ACA, C. 3599, f. 13r-13v.

172. Vegeu les notes 149 i 155.

tes gràcies, donacions i consignacions, fetes per Joan II, que, com a Catalunya, tampoc no abastaven a pagar tots els càrrecs. Per això el rei pacta amb els setze creditors dels censals, «homes de Barcelona», una reducció a 16.000 per mil, sigui quin sigui el for dels contractes.¹⁷³ Entre aquest hi ha Jaume Destorrent, conseller en cap. Però aquest pocs dies abans s'havia vist afavorit, una gràcia especial de Ferran, pel cobrament de dues pensions de 66 lliures, 9 sous i de 7 lliures, 16 sous i 4 diners i un deute de 239 lliures i 3 sous.¹⁷⁴ Sembla que aquests censals sobre la procuració reial són diferents dels censals dels creditors barcelonins sobre la ciutat i regne de Mallorca. Sobre aquests el rei, el 4 d'agost, des de Saragossa, havia tornat a manar que es paguessin a Barcelona i que si volien al·legar quelcom que enviessin un representant *ad hoc* a Barcelona per proveir en justícia. Allí no es presentà ningú. A instància dels creditors, el rei exigeix la presència del síndic de Mallorca a la cort reial, que tampoc no va al·legar res. Per això, el 18 de desembre des de Toledo torna a manar que es paguin aquelles pensions.¹⁷⁵

Però l'afer més candent eren les restitucions dels béns i les pensions sobre el General. A mitjan setembre, el rei reconeix dues coses en els maneigs secrets fets amb els consellers de Barcelona: «en dar orde al dit General ell no ha disposició sens Cort», és a dir és necessària una convocatòria de la Cort General de Catalunya i

que per dar compliment a la dita general restitució és de necessitat ell haver algun donatiu, affí que a alguns qui tenen dels dits béns, qui's han a restituir, sia feta alguna restitució o smena dels serveys per los quals los foren donats dits béns que han a restituir.

El conseller en cap Jaume Destorrent i els altres donen a conèixer al Consell de Trenta-dos del 18 de setembre aquelles reunions secretes i afirmen

que per ells consellers es stada dada tal reho al dit senyor que per gràcia de Déu se majestat és vuy de opinion que sens Cort se pot dar orde a totes coses e lo Principat serà compost segons és desijat.¹⁷⁶

Tal resolució implicava que Destorrent i els consellers havien d'oferir al rei alguna proposta de compensació econòmica. Ferran II seguirà aquest parer dels consellers de Barcelona enfront del dels diputats i els altres braços: dies abans

173. ACA, C. 3617, f. 51 i 3561, f. 40v. Llistat dels setze creditors barcelonins el juliol de 1481, dins una altra reducció; ara, del 20.000 per mil. A ídem, 3618, f. 139r.

174. ACA, C. 3561, f. 21v (11-9-1479).

175. ACA, C. 3617, f. 18v, 78v-79r. El 28 de març de l'any 1480 torna a canviar el criteri i mana no pagar res, ídem, f. 106r. Vegeu sobre aquests censals DEYÀ BAUZÀ, Miquel J. «Mallorca, Catalunya i Corona a principis del regnat de Ferran II (1479-1485)», dins BELENGUER, E., *Ferran II i la Corona d'Aragó...* p. 87-99.

176. AHCB, 1B II, 24, Deliberacions de 1477-1479, f. 195r-196v (18-9-1479).

s'havien presentat al consell de Barcelona persones diputades pels militars per fer una ambaixada conjunta al rei; el consell deixà la decisió en mans dels consellers.

El 22 de setembre, Ferran II promulgà una pragmàtica sanció sobre la restitució general de béns i rendes.¹⁷⁷ Inclou els censals, béns i rendes a restituir a l'església i causes pies; els que afecten les universitats i els laics en una triple categoria d'obedients al rei durant la guerra civil a pagar a inobedients i entre obedients i entre inobedients; el pagament dels censals sobre el General i la restitució dels béns al reial patrimoni. El rei ordena que, des d'ara,

1. Les pensions dels censals de l'església i causes pies, aquestes sense distingir cap categoria ni cap condició, les d'obedients a obedients i d'inobedients a inobedients s'han de pagar a raó de 13 sous i 4 diners per lliura. Per contra, les pensions dels sempre obedients a pagar als inobedients s'han de satisfer a raó de 10 sous per lliura fins que pel rei o pel rei i la Cort General sigui proveït o interpretat d'una altra manera.

2. Revoca totes les gràcies, donacions i concessions règies fetes per Joan II sobre el deixar de pagar i/o la liquidació total dels deutes i censals i un retorn immediat als antics creditors inobedients, a qui des d'ara s'hauran de pagar les pensions així reduïdes. També mana una restitució general dels censals sobre viles, castells i llocs, cases, propietats i heretaments que pertanyen o es deuen a obedients per obedients i inobedients per inobedients, i que es paguin les pensions, també reduïdes.

3. Imposa silenci perpetu sobre les pensions endarrerides o no pagades.

4. S'exceptuen de les restitucions i reduccions totes les concòrdies, pactes, transaccions i sentències arbitrals fetes sobre els censals entre obedients i inobedients i aquells censals sobre els quals constin èpoques per compres, quitaments i vendicions del rei. També els censals d'aquells que abans i després de la reducció de Barcelona foren en possessió d'haver pagaments íntegres o majors a la reducció feta.

5. Les pensions dels violaris d'obedients a inobedients queden reduïdes a la meitat. Les de les altres dues categories s'han de pagar dues terceres parts als respectius creditors fins que per les persones diputades pel rei altrament sigui proveït. Res no es proveeix sobre les pensions passades i es reserva, com en altres coses, al rei i al rei i a la Cort l'última paraula.

¹⁷⁷ La pragmàtica es troba a AHCB, 1B XVI, 55, f. 1r-6r., 99, f. 1r-6r, dins els papers sobre les Corts de 1480-1481. No fou examinada per Vicens Vives, cosa que li fa interpretar esbiaixadament l'actuació de la Tretzena. Té uns poders del rei limitats a l'afer del patrimoni reial i el rei es reserva la decisió final; en cap cas es refereix a un possible redreç del General o de Catalunya. VICENS VIVES, J., *Ferran...* p. 185-188.

6. La resta de coses, llocs, viles, castells, beneficis, jurisdiccions, censos, tasques, delmes i rendes de qualsevol tipus, de les quals foren privats per qualsevol tipus de donació i gràcies de reis, s'han de restituir tal com es trobin, sense despeses ni beneficis.

7. Sobre el reial patrimoni alienat, mana una restitució general de castells, viles i llocs, jurisdiccions civils i criminals i drets i rendes, lliures de càrrecs. En els casos en què hi ha hagut pagaments realment fets no seran restituïts fins que les quantitats pagades no siguin retornades.

8. Per a la liquidació d'això i l'examen dels casos, crea una comissió de tretze persones, tres per estament i quatre pel rei,¹⁷⁸ que en tres mesos han de veure i reconèixer quines són verdaderament pagades. El rei es reserva la declaració final. Mentrestant, la restitució queda en suspens. En alguns supòsits anteriors el rei apunta que també han d'informar, revisar i reconèixer possibles lesions sobre els censals i béns eclesiàstics i sobre altres tipus de censals.

9. Sobre els censals nous, els carregats sobre les generalitats pels obedients i pels inobedients, el rei comissiona («*diputamus*») els diputats del General perquè en dos mesos verifiquin quins censals són vers i quins són frau i així el rei pugui («*possimus*») proveir sobre els pagaments dels censals. Ínterim fins que pel rei i la Cort General no sigui vist vol que no es paguin.

10. Es reserva corregir errors i aclarir dubtes. Així ho fa el dia següent en relació amb la suspensió de les restitucions mentre actuï la Tretzena. Aclareix que la suspensió de les restitucions solament es refereix al fet que primer cal retornar els diners realment pagats pels béns del reial patrimoni, no a totes les coses referides. La restitució de béns i drets de tota la resta vol que sigui feta tot seguit.¹⁷⁹

2.3. Octubre de 1479-Octubre de 1480

En cap moment la pragmàtica no esmenta pagaments per esmenes, o bé gratificacions pels serveis fets als reis, o bé compensacions per les restitucions. El rei, en la seva marxa cap a València, podia pensar que havia posat «en degut orde aquest seu Principat», però la realitat era tota una altra. No pas pels dos cartells trobats en les portes de la Capella de les Verges, situada davant el palau episcopal, convocant a un aixecament a favor del rei de França, la qual cosa

¹⁷⁸. Són: el patriarca d'Alexandria, el castellà d'Amposta i el capítol de Barcelona; el comte de Cardona i de Prades, Bernat Salba i Manel de Corbera; les ciutats de Barcelona, Lleida i Girona; el bisbe de Girona, canceller; Joan Pagès, vicecanceller; Requesens de Soler, portantveus de governador, i Andreu de Peguera, Mestre racional.

¹⁷⁹. Ídem, f. 6v-7r. També a ACA, C. 3599, f. 14r-14v (23-9-1479).

«se mostre vana e temerària», diuen els consellers,¹⁸⁰ sinó per l'oposició frontal i unànime a la pragmàtica quan fou publicada pel rei «en se partida». A la primera reunió de la Tretzena, amb moltes absències i un comte de Cardona malalt, hi ha un enfrontament contra Destorrent i la ciutat de Barcelona, ja narrat per Vicens Vives, que mostra el rebuig al promotor de la iniciativa reial.¹⁸¹ En el consell dels Trenta-dos del 9 d'octubre, quan el consell ja és assabentat «de totes les coses fins en aquella jornada fetes e manejades ab lo senyor rey sobre los fets del redreç del Principat», aquella pragmàtica és assenyalada com a «molt prejudicial a les leys de la terra», i el dia següent, diumenge, en el Consell de Cent se l'anomena com a contrària a Constitucions de Catalunya i dels privilegis i usos i costums de Barcelona:

aquesta ciutat e tots los estaments del Principat han oposades lurs rahons no consentints a aquella, ço és, en quant sia prejudicial a dites leys de la terra e a les capitulacions.¹⁸²

L'oposició anirà molt més enllà per un nou fet. El dia 8 d'octubre, mossèn Joan d'Argentona, regent la Batllia General, misser Francesc Malet, advocat fiscal, i Miquel Rodés, procurador fiscal, presenten als diputats una lletra patent del rei en la qual s'exigeix que el General pagui al rei 163.665 lliures. Diu el rei que se li deuen per divuit anys de pensions d'un censal que el 1461 fou venut pels llavors diputats i Consell (del Principat), en virtut d'una comissió feta per les Corts de Lleida. Demana també que des d'ara li paguin la pensió anual de 9.092 lliures i 10 sous. En cas contrari, el rei procedirà a les execucions que disposen les Constitucions de Catalunya.¹⁸³

És aquesta la solució monetària proposada per Jaume Destorrent en les converses secretes amb el rei? Si fou així, va coincidir amb els interessos de Ferran, perquè aquesta reivindicació li venia des del juliol de 1473: en l'afer del jurament de la Capitulació de Barcelona de 1472 per Ferran, primogènit i governador general, vol i demana imposar una reserva sobre els seus drets a un cert capítol de la Capitulació de Vilafranca que, diu, toca els seus interessos. La proposta no és acceptada pel Consell de Trenta-dos i Ferran acaba prestant el jurament acostumat.¹⁸⁴ També, el dia 3 d'abril de 1478 els diputats exposaren a les Corts, reunides sota Joan II a Barcelona, com mossèn Gaspar Maimó, procurador del rei de Castella, Ferran, els havia demanat una còpia de la Capitulació de Vilafranca; ells

180. AHCB, 1B II, 24, Deliberacions de 1477-1479, f. 197v-198r.

181. VICENS VIVES, J., *Ferran...* p. 189-190.

182. Ídem, f. 198v-200r i 200v-201v.

183. ACA, G. (N) 707, f. 44v (11-10-1479). També la notícia i l'oposició de la ciutat de Barcelona, a AHCB, ídem f. 198v-202v.

184. AHCB, 1B II, 21, Deliberacions 1471-1473, f. 229v, 230v i 235. La ratificació és a ACA, G, pergamins, carpeta 35, pergamí 686 (30-7-1473).

s'hi havien negat «per certs respectes». La Cort respon que deliberarà i la còpia no és lliurada.¹⁸⁵

Ara la resposta dels diputats a aquell pagament fou contundent. S'examina amb els advocats de la casa i altres juristes per concloure que no poden atendre ni fer el pagament. Primer, per un motiu de procediment: la carta és signada pel rei i no pas pel canceller, vicescancer o regent de la cancelleria, contra Constitucions; segurament, una carta blanca firmada abans de la seva marxa de Catalunya. Segon, perquè la carta tramesa per la Cort de Lleida «no contenia ni dava tal potestat als lavors diputats que poguessin fer donatiu e menys obligacions, com tant solament se puixen fer per la dita Cort», i després, calia que hi hagués el decret del rei. Li recorden, a continuació, que els diputats no poden pagar res sense manament de les Corts; que en el supòsit d'acceptar que els diputats i el Consell disposessin d'aquella potestat hauria «per semblant aprovar vostra altesa molts altres actes», mai acceptats ni per Joan II ni per ell; que Joan II en la Capitulació de Barcelona va «cassar e anul·lar e haver per no feta, bé informat del capítol toquant al servey e donatiu a la majestat vostra», aquella Capitulació de Vilafranca i que, a continuació, Ferran, també va jurar i confirmar la Capitulació de 1472 «e renuncià al dit servey o donatiu». Li mostren la gran inquietud i desestabilització que ha provocat la qüestió per «concernir tot l'ésser de aquest vostre Principat e casa del General» i perquè «tendrieu lo General per perdut, qui és lo servey vostre e deffensió de aquest vostre Principat. E d'altra part stariu sens sperança alguna de haver redreç e repòs en les differències de aquell», cosa que s'hauria aconseguit, critiquen, si el rei s'hagués aturat més temps a Barcelona. Finalment li demanen que «no vulla a present aquestes coses moure».¹⁸⁶

Però el rei va persistir. Francesc Malet, advocat fiscal, és l'encarregat de «fer ordonar lo contracte del censal de les CCM lliures» sobre el General, i Lluís Gonzales, secretari del rei, a partir de les «notes e scriptures» d'en Pedro d'Olier, secretari de Joan II els anys quaranta, «haurà càrrech de cloure dit contracte e fer totes les coses seran necessàries per conductió del dit negoci». Els passos a seguir són els següents: el secretari no el pot cloure mentre, primer, no li «sia fet manament» a ell o al seu procurador a Barcelona, Joan de Sant Jordi, «que lo dit contracte redigisca en forma pública e aquell clouga e liure al fisch de sa majestat»; el procurador ha d'exposar les «rahons acostumades e ha ésser clamada la part dels diputats» i, finalment, fer altre manament al dit procurador que «*his no obstantibus* clouga e liure lo dit contracte segons és dit». Ferran mana a Malet que així s'executi, però ignora expressament en el seu mandat el pas previ d'escoltar

185. ACA, G. (N) 990.1, f. 721v-722r.

186. ACA, G. (N) 707, f. 44v.

els diputats.¹⁸⁷ Al l'abril de 1480, el contracte dels censals ja és fet i el rei el trameta a Barcelona a mans del dit Sant Jordi, ara convertit en secretari reial al costat del lloctinent general. Al vicecanceller Joan Pagès i al lloctinent general els encarrega que, «puix tindreu allà lo dit contracte en forma», executin els passos pertinents.¹⁸⁸

L'afer va molt més enllà d'una simple mesura de pressió: Malet va demanar al rei que «és necessari loctinent en dit Principat tant per *execució* de les pensions del dit censal com per la administració de la justícia universal».¹⁸⁹

També el rei assigna, com a mínim, dos pagaments sobre els ingressos d'aquest censal: a Bernat i Lluís Margarit, 4.000 lliures a compte dels 8.000 florins per la restitució de Palafrugell al monestir de Santa Anna de Barcelona, i 5.000 florins promesos pagar a mossèn Pere Joan Ferrer d'aquells 25.000 sobre la restitució al patrimoni reial de Mataró, Vilassar, Argentona, Premià i Cabrera.¹⁹⁰ A més, com veurem, es va obrir un plet entre el rei, la reina i les institucions reials d'una part i els diputats i la Cort de l'altra.

En les Corts de 1480-1481 l'afer és motiu de discussió entre uns braços que s'oposen frontalment al censal i un rei tenaç en les seves exigències i que ho utilitza com a pressió política. Així ens ho mostra, el mes d'abril de 1481, dins l'interval de les Corts catalanes, el manament del rei que els seus negociadors treballin en deixar «*en lo del censal el maior recaudo que se pueda*».¹⁹¹ Haurem de veure com, a la fi, els braços aconseguiren imposar un Capítol de Cort pel qual el rei anul·là tot el relatiu a aquest censal, a canvi, és clar, de l'acord sobre el donatiu de 300.000 lliures.¹⁹²

Dies abans de la demanda de l'advocat fiscal Francesc Malet, Ferran II, l'11 de novembre, des de Toledo, havia creat la Lloctinència General de Catalunya i nomenava lloctinent l'infant Enric d'Aragó.¹⁹³ El 19 de gener següent, Enric

187. ACA, C. 3605, f. 40r-40v (5-12-1479). No s'ha fet una investigació per esbrinar si el contracte es va fer *ex novo* a partir d'interpretacions de les notes del secretari de Joan II d'Olier, com sembla, o va ser una falsificació en tota regla.

188. ACA, C. 3605, f. 68r (10-4-1479) i 68r-68v (11-4-1480). Sant Jordi, secretari a ídem, f. 66r (7-4-1479).

189. Ídem, f. 40r-40v. El document diu «per ex^o»: exacció o execució?

190. ACA, C. 3605, f. 55r-56r (13-3-1480; assignació feta a Tarragona el 26-9-1479) i f. 73v (28-4-1480). Són assignacions posteriors al 23-2-1480, document base que té Vicens Vives per afirmar que el rei va revocar la demanda de les pensions d'aquest censal. Vegeu VICENS VIVES, *Ferran...*, vol. 1, p. 198 i vol. 3., p. 76: «Attés és sobresegut en la demanda que S. M. fa al General de les pensions dels censals de les CC mil lliures». Parar o suspendre la demanda fins una altra ocasió, sí; revocar-la, no.

191. ACA, C. 3605, f. 95r i 96r (16-4-1481). El rei mana que es faci fer una «*scriptura de cens*» (terç?).

192. Vegeu a les actes del protonotari l'ítem XXVI de les Constitucions i Capítols de Cort, f. 119v-120r (8-10-1481).

193. ACA, C. 3599, f. 16r-18v. També a ídem, 3812, f. 1-4r.

presta el jurament d'observar i fer observar els Usatges, Constitucions i Capítols de Cort, llibertats, privilegis i usos i costums de Catalunya. Els diputats l'accepten, però en nom dels tres braços protesten que nomenament, jurament i lloctinència en res no puguin afectar les lleis catalanes. Per la seva part el subsíndic de la ciutat de Barcelona, ben segur en representació del braç reial, també eleva una protesta sobre les atribucions en convocar i presidir les Corts, el *Princeps namque* i els processos de regalia.¹⁹⁴ És un fet prou conegut d'ençà els treballs de Vicens Vives i Jesús Lalinde i no cal insistir-hi.¹⁹⁵

Però sí que és necessari fer notar dues coses: primer, que no fou fins el 18 de març que el rei li atorgà poders per nomenar els oficials reials ordinaris de les vegueries, batllies, etc.;¹⁹⁶ i segon, cal fer esment dels processos de regalia en virtut dels usatges *Authoritate et rogatu* i *Simili modo*, als quals caldrà afegir, després, *Camini et Stratae* i *Moneta*, és a dir les quatre regalies, a la base del manteniment de l'ordre públic, segons Víctor Ferro.¹⁹⁷ En un primer moment, el rei acceptà les reclamacions de Barcelona sobre el nomenament del lloctinent perquè aquelles regalies eren i són «*regalia assí afixa a los reyes que no se podía comunicar*». Però després, vist per ell que altres lloctinents generals anteriors ho havien exercit a Catalunya i com que no es podia exercir la justícia sense aquests processos de regalia, determinà el dia 11 d'abril a favor del lloctinent general.¹⁹⁸ Aquesta qüestió no va quedar dirimida i, com veurem, va ser un motiu de deliberació en les Corts de 1480-1481. Però és força clar, i cal ressaltar-ho, que hi va haver malestar i oposició, possiblement generalitzada, els mesos anteriors a la convocatòria de les Corts.¹⁹⁹

Tanmateix, aquest nomenament d'un lloctinent general va possibilitar i permetre posar en pràctica aquella pragmàtica de 22 de setembre, malgrat l'oposició dels braços? S'han trobat quaranta-quatre mencions relacionades amb aquesta pragmàtica en els registres de la Cancelleria Reial. Són casos molt diversos.

194. Tot l'acte del jurament, a ACA, C. 1812, f. 4v-7r. Les protestes, a f. 5v i 6r, respectivament.

195. Vegeu l'última aportació de BUYREU, Jordi, «Algunes puntualitzacions...» p. 321-338. Aquí hom trobarà la bibliografia *ad hoc*. Cal afegir, però, RIERA HERNANDEZ, F. X., *Ferran II i la Generalitat...*, p. 167-168, especialment el document aportat de la protesta dels diputats, ACA, G. (V), 235, f. 500. Aquest document, ara, no s'ha consultat.

196. ACA, C. 3546, f. 151v (18-3-1480).

197. FERRO, V. *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, 1987, pgs.74-77.

198. ACA, C. 3605, f. 66v, al lloctinent general (11-4-1480), i f. 68v, al regent de la cancelleria (12-4-1480). També dictamina a favor del lloctinent l'exercici de la potestat de «*causae recognoscendi*» sobre els plets iniciats pel portantveus del governador, f. 76v (28-7-1480).

199. Per l'oposició de Barcelona, vegeu VICENS VIVES, J., *Ferran...*, p. 208-209, especialment el doc. 36 de 22-3-1480, V. 3, p. 80.

Així, primer, trobem recolzaments reials a lluïcions, com el cas de la Garriga, empenyorada a Llorenç d'Altariba per 400 lliures. En temps de Joan II van ser forçats a prestar el jurament de fidelitat. Ara Ferran els concedeix llicència per poder-se congreguar i fer síndics i talls per reintegrar-se a la Corona.²⁰⁰ Cosa semblant passa a Cassà de la Selva enfront de Pere Galceran de Cruïlles, llicència per reunir-se per la reducció al patrimoni reial.²⁰¹

Veiem, també, que es varen fer pactes entre el rei i personatges clau de la guerra passada. En coneixem dos, el de mossèn Pere Joan Ferrer, cavaller, sobre l'empenyorament de les parròquies de Mataró, Argentona, Cabrera, Vilassar i Premià, i el de Bernat Margarit sobre Palafrugell i Palamós. En el primer, aquelles parròquies, el 16 de març de 1479, havien enviat un síndic al rei a Càceres denunciant les vexacions i extorsions sofertes per aquell; el rei tan sols havia manat a Ferrer que no innovés res. Però després de la pragmàtica, el 26 d'octubre, el rei, a instància d'aquelles, manà rebre informació per la Comissió de la Tretzena per veure si realment fou pagada alguna quantitat, tot seguint els capítols d'aquella. Així, el 28 d'abril següent se'ns informa que Joan II li va fer l'empenyorament pels serveis i despeses fetes en la conquesta de la ciutat de Girona, de l'Empordà i d'altres castells i viles, que s'avaluen en 25.000 florins i que ha de tenir la possessió fins que la dita quantitat sigui restituïda. Ferrer accepta del nou rei una primera reducció a 10.000 florins, dels quals les parròquies n'havien de pagar 6.000 i el rei la resta. Finalment, es concreta el preu en 8.000 florins, dels quals les parròquies han de pagar 2.000 florins en diners i 1.000 en un censal, i el rei 5.000 florins del donatiu o del censal de 1461. Per tot això el rei declara aquest cas no ésser comprès en la pragmàtica del 22 de setembre.²⁰² En el cas dels pactes amb Bernat Margarit i el seu fill Lluís, el rei els va donar un cartell a Tarragona quatre dies després de la pragmàtica, el 26 de setembre, on s'avalua la restitució de Palafrugell i Palamós en 13.590 florins, 15 sous i a més 40 lliures. El 13 de març de 1480, es concreta la forma de pagament, com ja s'ha dit. Aquell dia els Margarit ja havien restituit Palafrugell al monestir de Santa Anna de Barcelona.²⁰³

En tercer lloc, trobem en la documentació reial una quinzena de paralitzacions de l'aplicació de la pragmàtica a personatges significatius del seu entorn,

200. ACA, C. 3545, f. 69v (15-9-1479).

201. Ídem, 3546, f. 118v (22-12-1480). Un xic diferent és el cas de Ripoll i l'abat del seu monestir, on s'entrecruen recuperacions (a ídem, 3798, f. 49r, 30-5-1480), llicències per congreguar-se per la lluïció (ídem, f. 100r, 25-8-1480) i noves recuperacions i problemes (ídem, 125v i 130v, 9/30-4-1481).

202. ACA, C. 3561, f. 1r-2r; f. 38r; 3546, f. 56r; 3605, f. 73r. Posterior concessió i confirmació de privilegis el dia 11 de juliol de 1480 i 10 de març següent, a ídem, 3545, f. 133r-141r i 3547, f. 50r-51r.

203. ACA, C. 3605, f. 55r-56r. Sobre les actuacions dels Margarit des de 1472 em remeto a SOBREQÜÉS, S., *Joan Margarit...*, p. 341-419.

en virtut de la clàusula de reservar-se el rei l'última decisió sobre aquella. Així, mana al batlle general que aturi les accions i no procedeixi contra el portantveus de governador, Requesens de Soler, sobre la baronia i jurisdicció de Martorell, o que es paralitzi l'aplicació de la pragmàtica i els plets sobre les gràcies obtingudes pel dit Requesens en els béns de mossèn Relat i en un deute de 500 lliures d'un mercader, relacionat amb el setge de Perpinyà.²⁰⁴ També la Batllia General ha de sobreseure en les concessions de Ferrando de Rebolledo en Mollet, Parets, Gallecs i en la lleuda i rendes reials de Tortosa i Benifallet, o en les de Felip de Lacavalleria sobre el castell i lloc d'Amposta.²⁰⁵ Lleida també demana l'aplicació de la pragmàtica sobre les Borges Blanques i la part reial de Castellot en contra del comte de Cardona, però el rei es reserva la decisió fins que sigui a Barcelona, tot i que ha de demanar al comte que no promogui entre els vilatans un sindicat contrari a la restitució.²⁰⁶

Més significatiu és l'afer de Girona i les terres de les muntanyes, terres de re-mences. Girona, en força dels seus privilegis, decideix recuperar la jurisdicció de Sant Gregori contra la possessió donada a Bernat Margarit per Joan II. Ferran mana, primer al lloctinent general dues vegades, el 12 de març i el 28 d'abril, que se li restitueixi el lloc i la possessió; després al vicescancer Pagès, el 16 de maig, que la Comissió dels Tretze analitzi el cas i, si es troba que s'ha de restituir al patrimoni reial, que es faci via pragmàtica. Pura aparença, perquè Ferran respon a la legació de Lluís Margarit, fill d'aquell, el 12 de març tranquil·litzant-lo: el rei no oblida els grans serveis prestats en la guerra i, com s'ha dit ja, avalua en 13.590 florins, 15 sous i a més 40 lliures el conjunt de la restitució, sense incloure-hi Sant Gregori.²⁰⁷

Però Lluís Margarit va exposar altres afers: «totes coses que dir-nos ha volgut. E li havem respost en aquelles segons per ell de nostra part vos serà dit e referit», diu el rei a Bernat Margarit. Aquelles instruccions orals les ha de transmetre al batlle general, Joan Sarriera; al bisbe de Girona, al governador de Catalunya, Bernat Senesterra, Berenguer de Requessens, Pere Joan Ferrer, Bernat Margarit i el veguer de Girona, Otger d'Agramunt. A què es refereixen? A part d'alguns assumptes particulars, com la impugnació de l'herència de la muller del veguer per l'abat Samsó de Sant Salvador de Brea i els seus germans i, en segon lloc, l'abat de Banyoles impugnant la jurisdicció del veguer a Besalú, darrere hi ha la qüestió del malestar dels pagesos de remença. El mateix dia el rei comunica al lloctinent general que «*los pagesos de las muntanyas de Verntallat se*

204. Ídem, 3605, f. 45v (5-12-1479) i 3561, f. 66v (16-5-1480).

205. Ídem, 3561, f. 37v (9-10-1479) i 57r (10-2-1480), respectivament.

206. Ídem, 3561, f. 75v (10-6-1480).

207. ACA, C. 3561, f. 57v, 66r i 67v i 3605, f. 55r-56r.

haurian allegado e tenido cierto parlament en el qual se diria haurian fecho algunas deliberaciones prou impertinents e se haurian juramentado que no paguen rendes algunas que sian tenidos pagar...» El rei mana que es castigui el delicte pel veguer o oficial superior.²⁰⁸

Però aquesta oposició a pagar censos i tasques té dos precedents, del 23 i 24 de setembre de 1479: l'abat del monestir de Vilabertran denuncia que Peralada i altres viles i llocs del vescomtat de Rocabertí i d'altres del bisbat de Girona no volen pagar censos i tasques degudes; Mieres tampoc vol donar els homenatges a Felip d'Aragó ni pagar-li per la seva custòdia de la força en nom del rei.²⁰⁹ La reacció dels senyors ve de la mà de l'abat de Ripoll quan, el mes de maig de 1480, demana al lloctinent aplicar el capítol de la pragmàtica relacionat amb la devolució de tots els béns eclesiàstics als pagaments dels censos, tasques i altres drets que els vassalls pagaven a les persones eclesiàstiques abans de les guerres i que, diu, alguns pagesos refusen pagar i comminen a d'altres a resistir. Explica l'origen de les congregacions en una llicència, demanada per alguns llocs i parròquies i atorgada pel veguer de Girona, per tractar del pagament dels drets del coronatge de Ferran i del maridatge de la comtessa de Lerín. L'abat denuncia que sota aquella autorització han tractat entre ells no voler i deure pagar censos i tasques degudes, com, segons ho interpreta, es contingut i declarat en aquella pragmàtica. Per això, en nom seu i de tots els eclesiàstics a qui pugui interessar, demana que es faci complir la pragmàtica i es revoqui la llicència de reunió. El lloctinent així ho farà, fixant cert temps perquè els vassalls paguin els censos, tasques i altres drets i coses contingudes en la pragmàtica; en cas contrari, s'ha de fer ràpida execució.²¹⁰

Quin era el fonament d'aquest rebuig a pagar? Una suplicació de confirmacions de privilegis de pobles i valls de les muntanyes de Girona a Ferran II ens ho aclareix: el desembre de 1474 els pobles de Rocacorba, Canet, es Ginestar, Cartellà, Sant Medir, «Purganon», «Scols», «Marlent», Falgons, Campmajor, Sant Miquel de Campmajor, «Brions», es Torn, «Vntayol», Sallent, Mieres, Freixa, Granollers, Sant Martí, Llémena, Llorà, «Sasena», «Scontestí» i Sant Julià des Llor «ab la vall de Mer» parlen d'una franquesa «de aquells caps de mals usos e de censos e de tasques e de altres càrrecs en que en temps passats eren tenguts los homens de remença e altres». Demanen a Joan II que els «sie conferida», primer, tal com

208. Ídem, 3605, f. 54v-55r i 56v-57r (12-3-1480). No sé si té relació amb els remences el fet que mossèn Guillem Ramon Camps fos assaltat i ferit en el camí de Santa Pau a Mieres. Ídem, 3561, f. 58v.

209. Ídem, 3634, f. 20r i 24r.

210. Ídem, 3798, f. 39v-41v (5-5-1480). Sobre els remences i el rei Ferran II, vegeu Rosa LLUCH BRAMON, «Ferran II i els remences», a BELENGUER, E., *Ferran II i la Corona d'Aragó...*, pgs. 159-175, on es pot veure la bibliografia pertinent. També es pot seguir a SOBREQUÉS, S., *Joan Margarit...*, p. 341-419; en aquest cas, p. 394.

els era «consentit» pel rei Alfons el Magnànim i, segon, tal com fou ampliada pel comte de Foix «ab son edicte» quan, com a procurador i capità, entrà per aixecar el setge de la Força de Girona, i després, diuen, confirmada per Joan II mateix. «E vuy de açò tenen la possessió» afegeixen ara. «Plau al senyor rey juxta forma de les concessions e confirmacions reyls que n tenen», contesta Joan II a la súplica de confirmació presentada per Francesc de Verntallat en nom d'aquells pobles el dit 17 de desembre de 1474.²¹¹

Sembla que aquests intents concrets d'aplicar la pragmàtica a la qüestió remença no varen tenir èxit, perquè l'abat de Ripoll ho va portar a la futura Cort. Però desconec si les execucions atorgades pel lloctinent es varen portar a la pràctica, i també si varen continuar les mobilitzacions pageses, cosa probable. Ara bé, en l'afer dels censals i de l'endeutament dels pobles, el lloctinent rebutja i paralitza les excomunicacions eclesiàstiques del bisbat de Girona sobre Sant Feliu de Pallerols i tota la vall d'Hostoles; en un manament als jurats de Girona es titlla la força de Rocacorba com protectora de bandolers i els mateixos pagesos es mostren prou amatents al desenvolupament dels afers amb noves peticions de confirmacions dels privilegis el mes de febrer de 1481,²¹² a resultes del plantejament de la qüestió remença a les Corts.

Finalment, una trentena de documents contenen i mostren l'aplicació de la pragmàtica pel rei o el lloctinent en situacions força variades. Així, trobem un esment del capítol de restitucions entre obedients entre la comtessa de Modica i el comte de Prades; notícies d'aplicació d'aquella entre membres de l'estament militar, com entre mossèn Berenguer de Requesens i mossèn Santjust, o l'actuació de la Tretzena en el cas concret de Gonzalo de Aedo i el lloc de Benifallet, o els subterfugis de mossèn Jaume de Vallgornera per no restituir el castell de Carmençó als fills de Joan de Rajadell,²¹³ etc.

Ara bé, la major part dels documents fan referència a la qüestió dels censals entre particulars i/o amb les universitats. En general, es pot afirmar que els creditors censalistes s'oposaren a la pragmàtica i continuaren amb les execucions i/o les excomunicacions. Per això en aquests casos s'acudeix al lloctinent suplicant-li l'aplicació d'aquella. Una única excepció, enverinada: dotze creditors cen-

²¹¹. ACA, C. 3546, f. 161v-165r. Altres concessions de Joan II fan referència a atorgar una general remissió com la d'Olot, confirmació de tots els privilegis, reducció de censals durant la guerra i, acabada aquella, les pensions a la meitat i concessió de quatre anys per pagar deutes. Aquests dos documents són inclosos dins un tercer, de 5-2-1481, on aquelles universitats demanen a Ferran, i se'ls concedeix, la confirmació de totes aquestes coses.

²¹². ACA, C. 3798, f. 61r-63v (9-6-1480) i f. 70r (28-6-1480); bandolers a la força de Rocacorba, f. 79v (29-7-1480). Confirmacions, a ídem, 3546, f. 161v-165r (5-2-1481) i 3636, f. 155r (8-2-1481).

²¹³. Ídem, 3561, f. 64v (18-4-1480); f. 68v (15-5-1480) i 3798, f. 102v(22-8-1480) i f. 18r (23-3-1480).

salistes, ciutadans de Barcelona (entre els quals hi ha cognoms com Llobet, Ros, Marimon, Sapila i una Destorrent, vídua) exigiren aplicar aquella rebaixa de les pensions dels censals a la meitat a un deute del comte de Cardona; aquest no ho accepta i no vol pagar, malgrat que, diuen els creditors, devia conformar-se amb la voluntat del rei perquè aquest «*cum maximo favore eiusdem comitis dictam fecit et declaravit pragmaticam*».²¹⁴

Les situacions són molt diverses. Hi ha referències a servir la pragmàtica per part de nobles, com la del noble Lluís de Castellet sobre els censals que rep de Manresa; la de la noble Castellana de Requesens sobre les exigències de diversos creditors; la de Joan Gralla i nebots sobre els censals que paguen les terres del noble Mateu de Montcada, Na Castellana, mossèn Icard, cavaller de Lleida, i el comte de Prades; i la de Dalmau de Queralt i els seus vassalls que, a més, demanen paraitzar les execucions sobre la baronia de Santa Coloma.²¹⁵ Cal afegir, també, les paralitzacions d'excomunicacions adreçades al bisbe i oficials eclesiàstics de Girona sobre un particular, sobre la vall d'Hostoles i sobre Sant Feliu de Pallerols i aquesta vall d'Hostoles, un bon exemple d'aplicació de la pragmàtica.²¹⁶ També trobem demandes de viles com Agramunt contra els creditors que continuen fent execucions, Valls i Sant Martí Sarroca, que volen pagar als creditors segons la pragmàtica i aquests ho recusen, i Cervera o Tortosa, amb tota la problemàtica de recerca d'una concòrdia amb els creditors, cosa que va unida a les despeses reials dels seus castells respectius i la distribució de les parts de les rendes que corresponen al rei.²¹⁷ A Peratallada la major part dels creditors accepten la reducció a la meitat i no fer execucions, excepte un particular de Sant Feliu de Guíxols; a Camarasa, Cubells i altres llocs de la Terra del Marquesat es demana fer execució segons les normes de la pragmàtica sobre els béns del seu senyor, el noble Lluís Coscó, i de les universitats. I fins i tot la denúncia d'un particular sobre els seus creditors, que no accepten l'aplicació d'aquella.²¹⁸

En definitiva, sembla que les restitucions en força d'aquella pragmàtica foren més nombroses del que caldria esperar per l'oposició desfermada dels tres braços. Ens ho confirma la comtessa de Modica quan, en sentir-se maltractada pel comte de Cardona, que no li volia restituir terres i rendes d'obedients a obedients, precisa que «dels altres n'i ha molts restituhits».²¹⁹ I també ho diu Ramon de Copons

214. Ídem, 3798, f. 46v (una nota diu que no fou expedida) i f. 49v (10-5-1480).

215. Ídem, 3561, f. 69r, 70v, 82v-83v i 3798, f. 37r.

216. Ídem, 3798 f 17r; 3636 f. 155r; 3798, f. 61r-63v i 70r.

217. Ídem, 3798, f. 22r, 108v, 104r. 3635, f. 117r i 3798, f. 103v (Cervera). 3798, 53v, (castell d'Amposta) i 43r, 59v, 60r i 69r (Tortosa, concòrdies i manteniment del castell).

218. Ídem, 3798, f. 85r i 98v (Peratallada) i f. 101r (Terra del Marquesat de Camarasa).

219. Ídem, 3561, f. 64v (18-4-1480).

en un greuge posat el 10 de març en la Cort: «E com sia ver que per vigor de la dita pramàtica moltes execusions són stades fetes e molts són stats despossehits de béns que tenien per concessions règies e altrament e per semblant no han pu put haver íntegrament ço que degut los era».

A més, en els registres de la Cancelleria no hi són compreses les recuperacions de la Batllia General, excepte quan el rei ordena alguna paralització de la pramàtica, com s'ha vist, o quan s'inicia un plet. Per fer-nos una idea hem d'acudir a les cèdules inserides en el procés familiar de la Cort de 1480-1481, especialment intenses els mesos de febrer i març, on s'especifiquen els protagonistes i les raons de les seves suplicacions i greuges. Allí trobem una gran varietat d'actuacions de la Batllia General i l'enrenou causat entre els vencedors de la guerra per aquelles restitucions al patrimoni reial. L'afer és introduït en la Cort per un greuge firmat per Ramon de Copons, Luís de Margarit, Jacme March, Damià Descatllar, Pere Guillem de Cruïlles i Llorenç d'Altariba. S'especifica que la pramàtica

indubítadament és contra les Costitucions de Cathalunya, en preiudici de totes universitats e singulars de aquest Principat... E per ço meritament a d'aquella fou expressament dissentit tant per los brassos e stament de la Cort quant encara particularment per moltes persones. E no és dubte que, com aquella sia axí nul·le e de nul·la valor, totes execucions e qualsevol coses per vigor de dita pramàtica fetes e novades són nul·les e de nul·la valor e al primer stament deuen ésser tornades e reduhides.²²⁰

Com és lògic, els oficials reials aplicaven els manaments del rei. Aquest, el mes de desembre de 1479 confirmava a l'advocat fiscal, Gregori Malgosa, que vol que s'apliqui i s'observi la pramàtica; no accepta els dubtes que li planteja perquè, diu, aquella és prou clara. Tan sols reconeix que queda pendent la declaració de qui i des de quan s'ha de considerar obedient/inobedient, però es treu les puces del damunt tot dient: «puix en aquell Principat hi haurà loctinent general, per aquell poran ésser declarats».²²¹ I en la seva sentència del 5 de novembre de 1481, sobre les restitucions de béns i censals feta pels poders donats per la Cort General, considera aquella pramàtica com a punt de referència per a la remissió o no de les pensions no pagades. La Cort General va demanar i obtenir del rei la revocació d'aquella pramàtica del 22 de setembre de 1479, acord, però, inseparable d'una acceptació de totes les coses executades o sentenciades fins aquell moment en força d'aquella, sempre, especifiquen, que no siguin contràries a aquella sentència.²²²

²²⁰. Vegeu el Procés familiar general, f. 193r (bis)-193v (bis).

²²¹. ACA, C. 3605, f. 41r (5-12-1479).

²²². Vegeu el procés del protonotari, f. 167r i ss., i el capítol XXVII de les Constitucions i Actes de Cort, f. 120v.

A tot això, tornant a principis de 1480, una conclusió s'imposa: la política portada a terme per Ferran en la seva vinguda a Barcelona el mes de setembre anterior, la seva precipitada marxa i el desenvolupament posterior, des de Castella pel rei i des de Catalunya per la Lloctinència i la Batllia, més que solucionar els problemes derivats de les guerres passades varen accentuar els desenganys i empitjorar la situació política, social i econòmica. Per exemple, en l'econòmic, la pau (deixant de banda l'acceptació real i efectiva de la pèrdua del Rosselló i la Cerdanya, ja comentat) va portar a un increment de la presència de mercaders i mercaderies «franceses», és a dir del Rosselló, pel tracte favorable concedit pel rei, i de la Provença, per les treves. Cal afegir, també, la competència desfermada per aquell grapat de llicències atorgades per Ferran als genovesos sobre l'illa de Sardenya. Els diputats denunciaran aquest estat de coses com a contràries al desenvolupament econòmic del Principat. En les futures i immediates Corts serà motiu de discussió dins el bloc del redreç de les mercaderies, corals i teles incloses, fins a legislar mesures proteccionistes i obtenir privilegis del rei, fets ja prou coneguts.

Al seu torn, la política de recuperacions del patrimoni reial engegada amb la pragmàtica provocà que els més ben situats a l'entorn del rei salguessin les seves adquisicions, però la major part dels vencedors de la guerra veuran perillar els beneficis adquirits. És a dir, és un motiu que genera entre els vencedors un mal-estar més gran. Al contrari, entre els vençuts, la postergació de la qüestió dels censals nous continguda en la pragmàtica va provocar frustració i desencís en la ciutat de Barcelona i els seus mercaders, aquells que per enèsima vegada havien confiat en Ferran, fet prou evidenciat en les pàgines que Vicens Vives dedica a aquest període de temps.²²³ A més, l'exigència de pagament de les 163.665 lliures de pensions endarrerides i de les 9.092,5 lliures anuals del dubtós censal de 1461 va mostrar que el rei anteposava, a qualsevol preu, l'obtenció d'ingressos reials al redreç de la Diputació del General, una solució que anorreava la seva capacitat financera i perjudicava, encara més, els mercaders i censalistes, que veuen així impossible de recuperar els censals nous. Finalment, el nomenament d'un lloctinent general mostra un efecte potser no desitjat: la tornada del rei a Catalunya pot ser més llarga del previst o no esdevenir-se. Hi havia el precedent d'Alfons el Magnànim. Vicens Vives mostra el desengany dels nous consellers barcelonins després de les expectatives creades per Destorrent.²²⁴

223. VICENS VIVES, J., *Ferran...*, V. 1, p. 199-210.

224. Sobre això, vegeu les consideracions fetes per VICENS VIVES, J., *Ferran...*, vol. 1, p. 103-199, i la nota 143, p. 200. També aporta una altra font de desconfiança vers el rei: l'afer de la ingerència reial en els privilegis de la ciutat sobre la lliure creació de comissions i de reunions (inhibició d'una Tretzena creada per la ciutat sobre el censal de 1461), p. 197-199.

A Barcelona, la situació de decaïment arriba al seu màxim a finals de febrer i els mesos de març i abril. Crisi de confiança, titula Vicens Vives aquest període. Més aviat desemparança, sensació de deixats de banda pel seu rei. Aquella pèrdua de l'esperança de cercar una solució dels problemes derivats de les passades guerres, tan temuda per la infanta Joana i reiterada per les Corts els anys 1476-1478, ara sembla imposar-se de nou a les cartes dels consellers de Barcelona. I també dels diputats del General: «Extrema dolor de la pèrdua e destrucció de aquest seu Principat», li diuen en una carta al rei el 13 d'abril, i li demanen que «com a pare, cap e senyor natural de aquest vostres regnes de la casa de Aragó» vingui a Catalunya.²²⁵ Necessiten el rei, com a senyor i cap de la res pública, però aquest no ha respost a les expectatives; al contrari, ha imposat solucions al marge de la legalitat catalana, oneroses i perjudicials a la institució del General, representativa del Principat, i contràries als interessos econòmics i comercials.

A aquest estat de descoratjament s'hi afegeix, diu Vicens i ho corroboren les cartes dels consellers, un repunt de la crisi econòmica deguda a l'afer dels corredors de la Llotja, cosa que s'uneix al substratum de la competència de les drapades franceses i a l'argument de l'impagament dels censals nous, ja usat com un tòpic perquè mai no s'havien pagat. Els mercaders han paralytitzat la Llotja, no hi ha comerç; el circuit de crèdit no funciona i afecta la indústria provocant una marxa de menestrals i artesans cap al Rosselló i França (volien dir Llenguadoc i Provença?) S'arriba a un punt, diuen al secretari Gaspar Arinyó, que en un any no quedaran a Barcelona ni mil focs.²²⁶ No es pot afirmar si aquest repunt de la crisi cal estendre'l a tot el Principat i si és un fet puntual, d'una mala anyada. L'evolució de la lleuda de Mediona, estudiada per Pere Ortí, és a dir, de l'activitat comercial realitzada pels forasters a Barcelona, mostra una caiguda el 1480, dins el procés de recuperació posterior a 1472.²²⁷ Exemples locals, com a Manresa, van en la mateixa direcció, però ens manquen més dades concretes per confirmar-ho.²²⁸

²²⁵. ACA, G. (N) 708, f. 21v (13-4-1480).

²²⁶. V. VIVES, *Ferran...*, V. 1 p. 202-206 i 209-212. També cal veure el V. 3, docs, 35-39 bis, p. 74-87, documents dels mesos de març, abril i juny.

²²⁷. ORTÍ Pere, «Noves dades seriades per a noves hipòtesis sobre la crisi baixmedieval a Catalunya», a MORELLO J., ORTÍ P., VERDÉS P. *Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya Baixmedieval. Estudis dedicats a Manuel Sánchez Martínez*. Barcelona, 2018, p. 463-484.

²²⁸. Vegeu per Manresa, on les dades del manifest de 1480 són les pitjors de tot el segle XV, TORRAS M. «El mercat de les rendes a la Manresa de finals del segle XV: censos i censals», a ídem, *Renda feudal...* p. 367-416, especialment p. 369. Un xic diferent és el cas de Cervera, que, com s'ha dit, té dificultats de pagar la quístia: VERDÉS P., «Onzens, dotzens i similars a Cervera durant el segle XV: els intents de crear un nou impost sobre la renda», a ídem, *Renda feudal...*, p. 417-461.

Del que no hi ha cap dubte és de la situació general d'escassetat que predomina aquests anys al Principat.²²⁹ Queda prou clara a la documentació reial i del General de 1472-1481. El binomi pobresa-despoblació és present, sempre vinculat amb pagaments i endeutaments a una d'aquelles dues institucions. Tres són les causes que se citen, moltes vegades ensems. Primer, les torbacions o guerres, una etapa que és necessari allargar fins el 1479.²³⁰ És evident que hi ha poblacions i/o comarques més profundament afectades entre 1462-1472, però a l'Empordà, zones dels Pirineus i de l'occident català es troben indicis d'una etapa més dura (o que es perllonga) després de 1472 i dura fins 1479. Manca precisar la geografia i la cronologia. En segon lloc, la pesta de 1475-1476 és present a molts documents, ja que a més de Barcelona es va estendre per gran part de Catalunya, Lleida, Balaguer i entorns de Cervera, prou documentats en les darreres Corts de Joan II.²³¹ Finalment, s'alludeix al concepte un xic tòpic i imprecís de l'esterilitat del temps, inadequat per aplicar-lo més enllà d'una collita o de la irregularitat de les collites. Per exemple, Joan II havia prohibit, en data desconeguda, l'extracció de forments sense llicència per la penúria de blats i per l'esterilitat. El desembre de 1479, Ferran II constata una bona collita («*ubertate temporum, copia frumentorum et annone*»), accepta la suplicació dels paers de Lleida i els concedeix llibertat d'extreure i comerciar blats.²³² Però l'any següent el rei ja parla d'haver-se imposat noves prohibicions,²³³ cosa que no és obstacle per concedir noves llicències.²³⁴

Vet aquí alguns testimonis de la despoblació i pobresa trets d'aquesta documentació reial. A les vegueries de Girona i Besalú la població ha disminuït i

229. Sobre l'evolució econòmica i la crisi, vegeu Gaspar FELIU, «Finances, moneda i fiscalitat...», p. 129-146, i les conclusions de l'article citat de Pere Ortí: «Noves dades...». Un resum general de la situació econòmica d'aquest període, a ARMENTEROS I. *Cataluña en la era de las navegaciones...*, p. 17-50.

230. De 1472 fins el gener de 1479 trobem guerra efectiva a la «província de l'Empordà», al Pallars i a l'Alt Urgell, que s'estén de vegades fins el Segrià i l'Urgell; un clima de guerra i dures destruccions per diverses comarques a causa de les correrries i viure sobre el terreny de la companyia d'armes de Lluís Mudarra i les capitànies de guerra actives a les principals ciutats i viles. No oblidem les imposicions de guerra de les Corts; generalitats segrestades per capitans de guerra, etc.

231. Vegeu la incidència de la pesta a Pere ORTÍ, «Noves dades...», p. 482. La caiguda de l'activitat comercial forastera a Barcelona els anys 1475 i 1476 és força clara.

232. ACA, C. 3561, f. 48v (29-12-1479).

233. Sabem d'una prohibició de treure blat feta pel lloctinent, per la propera vinguda de Ferran a Barcelona, a ACA, C. 3798, f. 108r (7-10-1480), però Ferran en suggereix altres de seves.

234. Com, el mes d'octubre de 1480, els 65 cafissos, mesura de Tortosa, a Miquel Boteller; els 1.000 cafissos de Tortosa cap a València al comte de Cardona; o fins a uns 400 cafissos a un tercer. O, al desembre, altres 1.000 per treure via Tarragona o Tortosa a Na Castellana de Cardona per pagar censals i deutes, perquè el blat, diu, és la major font de rendes de la seva baronia de Bellpuig, i uns 350 cafissos per València d'un altre. ACA, C. 3561, f. 87r; 3663, f. 10r; ídem, f. 11r; 3561, f. 92r; ídem, 92v.

s'ha empobrit tant (per la guerra a Catalunya i l'Empordà, per la dominació de França, per la pesta i per les esterilitats sobrevingudes, diuen) que els emoluments dels pobletans no abasten a pagar els salaris dels veguers, batlles i altres oficials en temps de pau.²³⁵ A la mateixa ciutat de Girona, la gran disminució de ciutadans obliga a sol·licitar una reducció dels quatre als dos anys per ser jurat; a més, les quantitats de la clavaria assignades han disminuït tant que no són suficients i han de demanar nova assignació.²³⁶ O les dificultats del receptor comú del Tresor de Rodés, fra Joan d'Argensola, de fer front als pagaments dels censals perquè no rep, i els endarreriment creixen, les responsions de les comandes assignades als censals; demana al rei i n'obté rebre les rendes directament dels emfiteutes i els terratinents.²³⁷ A Cervera i Igualada, per disminució de la població i per pobresa no poden pagar la quística,²³⁸ etc.

I al costat de la depauperació de ciutats i viles aflora l'endeutament.²³⁹ Per exemple, a Ripoll, Peratallada o Camprodon, amb demandes respectives d'imposar-se nous impòsits seguint el model de Castelló d'Empúries i Figueres; o la petició de l'almoina de Barcelona demanant llicència per exigir noves impositcions sobre Sitges. Altres viles, però, s'inclinen per una petició d'una reducció dels censals, com Torroella de Montgrí o Sant Esteve de la Llitera.²⁴⁰ El capítol catorzè de la sentència o Acte de Cort del 5 de novembre de 1481 corrobora dues coses: el grau generalitzat de deteriorament de les universitats reials i la freqüència de respondre a l'endeutament amb unes concòrdies. Els creditors censalistes passaven a controlar nous i/o vells ingressos i les rendes per tal de cobrar a sou i lliura. Vist des del punt de vista de les universitats, cal considerar-

²³⁵. Ídem, 3546, f. 112v (15-12-1480).

²³⁶. Ídem, 3547, f. 61r (17-7-1481) i f. 130v (3-11-1481). No obsta que al f. 65r-67r es concedeixi un altre privilegi a instàncies del bisbe, capítol, clergat i poble per continuar la construcció de la catedral de Girona (18-2-1481).

²³⁷. Ídem, 3798, f. 52v (30-5-1480).

²³⁸. Ídem, 3561, f. 55v (3-3-1480) i 3663, f. 13v per Cervera; 3546, f. 145v per Igualada (11-1-1481). No manquen exemples de pobresa de persones individuals, com els germans Joan, Agnès, Aldonça i Francesca Borrell, els creditors dels quals poden estar escampats per les vegueries de Lleida, Balaguer, Agramunt, Cervera, Tàrraga i Montblanc. O Pere Palou, òlim canviador de Barcelona, a qui vint-i-i-set dels trenta creditors i el rei l'han guiat davant notari per sis mesos per concordar-se amb els creditors. A ídem, 3636, f. 130r (26-2-1481) i 3798, f. 48r (26-5-1480).

²³⁹. Sobre l'endeutament vegeu Pere VERDÉS, «Barcelona, capital del mercat del deute públic catalana, segles XIV-XV», a *Barcelona Quaderns d'Història*, 13 (2007) p. 283-311, on es pot veure una extensa bibliografia sobre el tema i l'estudi concret del cas de Cervera.

²⁴⁰. Ripoll, ídem, 3798, f. 25; Peratallada, f. 85r (26-8-1480), i Camprodon, f. 91r. Sitges (14-10-1480). Torroella de Montgrí: 3546, f. 94r. Sant Esteve de la Llitera, 3663, f. 28v (13-6-1481). A Sóller cada any pagaven pensions per valor de 8.000 florins; el mes de febrer de 1481, ja porten dos o tres anys d'endarreriments per les males anyades, especialment de l'oli. A ídem, 3636 f. 156r.

ho com un primer pas cap a una recuperació.²⁴¹ A la Cort General, el 12 de desembre anterior, el rei ja havia proposat als estaments, sense èxit, una regulació d'aquestes concòrdies amb els creditors: imposar l'obligació de servir els pactes fets i d'estendre'ls a tots els creditors, inclosos els que no els acceptaven. L'única resposta obtinguda va ser la de la ciutat de Barcelona, que ho remet a les deliberacions dels braços de la Cort. Però, ni en les converses posteriors entre el rei i aquesta ciutat, ni en la segona proposta reial del 7 de febrer, molt més detallada que l'anterior, l'endeutament i les concòrdies figuren com a tema de debat, ni com a pensaments o possibles parers dels estaments. Foren les universitats reials «foranes» les que ho introduïren en el braç reial, malgrat Barcelona. Elles, una vegada la Vint-i-quatrena de Barcelona ja havia aprovat el parer de l'estament a la resposta a aquella cèdula reial, elaboraren (o modificaren?) aquest capítol dels censals en el següent sentit: en relació amb els censals anteriors al 16 d'octubre de 1472, les imposicions i rendes de les universitats reials han de venir a mans dels creditors censalistes per cobrar a sou i lliura, una vegada pagats els càrrecs ordinaris; obligatorietat de les concòrdies per a tothom i la remissió de les pensions fins el moment que s'ha fet el pacte. Barcelona considera aquest parer com que «porta molts contraris». Però en la vesprada, en una segona reunió de la Vint-i-quatrena i a contracor, ho va acceptar davant la greu conjuntura per la qual travessava la Cort.²⁴² La sentència final recull aquest parer amb l'afegitó d'un termini de deu o quinze anys, segons si els censals es fan a eclesiàstics o laics.

Tortosa, «huna de les principals de aquest vostre Principat», mostra la complexitat que pot prendre aquest endeutament i com es podia embullar, en aquest cas pels interessos directes que hi té el rei. Així, se'ns diu que per causa de les commocions passades la població havia anat disminuint mentre els crèdits s'havien enfilat fins el doble del que «antigament» eren. Joan II, el 1475, va fer una concòrdia on manava crear un o uns receptors que arrendaven les imposicions i les rendes de la ciutat i pagaven els creditors. Primer, assignava fins a 1.000 lliures de les pensions confiscades dels censals dels ciutadans de Barcelona per pagar el manteniment i les despeses del castell reial de Tortosa; després, la resta dels ingressos servien per pagar els altres creditors a sou i lliura, sis diners per lliura, diu

²⁴¹. Vegeu el protonotari f. 174v. Tanmateix, des de quan? Després de les capitulacions respectives, de la pesta de 1475-1476 o des del nou regnat el 1479? Vilafranca del Penedès és un bon exemple del primer supòsit. ACA, C. 3798, f. 71v-75v.

²⁴². Vegeu un resum de les propostes en els quadres 1, 2 i 3. Sobre Barcelona: AHCB, 1B XVI, 53, f. 126r-131v. Sessió del 15-2-1481. Hi ha un error de l'escrivà quan, en la sessió del matí, copia el parer de l'estament reial incloent-hi el mateix capítol sobre els censals de les universitats que els síndics presenten com una modificació de l'estament en la sessió de la vesprada. Tots dos són idèntics, excepte petits detalls que no modifiquen el contingut.

un creditor. La finalització del termini de la concòrdia coincideix amb l'inici de l'aplicació de la pragmàtica de reducció dels censals de setembre de 1479. La ciutat es veu atrapada entre les exigències d'alguns creditors a un cobrament íntegre de les pensions, l'aplicació de la reducció de les pensions a la meitat d'altres i les necessitats del rei, que veu disminuir la quantitat consignada al castell; el resultat, nou període d'execucions. El mes de març, el lloctinent general, vista la ruïna, el decaïment i la possibilitat d'abandonaments de la ciutat pels ciutadans, exigeix la firma d'una nova concòrdia; dona un mes per arribar a pactar i paralitza les execucions fins el dia 10 de maig i després ho amplia fins juliol. Els creditors posen com a condició que la concòrdia ha d'incloure a tothom. Però un particular, el Tresor de Rodes, i el receptor del rei exigeixen cobrar les pensions d'acord amb el que disposa la pragmàtica. Aquest últim, Bernat Joan, el mes de maig comunica al rei que la ciutat li deu 231 lliures de les pensions i prorrates, primer trimestre de 1480, i per això no pot pagar les 100 lliures per tallar i tirar la fusta reial del port. El rei mana fer execucions per aquest import i aplicar la pragmàtica. Al seu torn, el procurador de Ferran de Rebolledo, alcaid del castell, mossèn Antoni Pere de Rocacrespa, exposa al rei que si no s'aplica la pragmàtica (rebre la meitat de les pensions dels ciutadans de Barcelona i un terç de les dels eclesiàstics) el rei haurà de posar-hi diners. Per això, obtindran els mesos de maig i juny nous manaments d'execució de l'aplicació d'aquella; però les execucions promogudes pels creditors continuaran. El lloctinent i el Consell Reial han de tornar a intervenir i a paralitzar les execucions fins que el rei respongui a la seva consulta i aprovi la concòrdia amb els creditors que li envien. Malgrat això, ha d'acceptar una execució de 50 lliures sobre els ingressos de la ciutat perquè el receptor del rei pugui pagar el cost d'altra fusta tallada als boscos de Tortosa, ara per reparació del palau reial de Barcelona.²⁴³

Quantificar la despoblació és força més difícil. Dos testimonis ens permeten tenir una certa idea de la profunditat d'aquella. El primer, un sobre el llarg termini: a la batllia i vila de Peratallada en el temps de la venda dels censals eren tres-cents focs; ara, mes d'agost de 1480, són quaranta, poc més o menys. El segon, efecte de les cavalcades recents fetes des del vescomtat de Castellbò: a Llimiana abans de les torbacions hi havia uns cent pagesos; el març de 1481, després de l'escalament del capità Matxicot, en comptabilitzen al voltant de quaranta; demanen imposar-se un redelme i fer concòrdia amb els creditors.²⁴⁴ És útil precisar que el rei és prou conscient d'aquesta situació. Així, en la percepció del maridatge d'Elionor, filla il·legítima de Joan II i

²⁴³. Tot l'afer es pot seguir a ACA, C. 3798, fs. 14r, 19r, 19v, 43v, 59v, 60v, 69r i 84r; 3632, f. 117r i 124r.

²⁴⁴. Ídem, 3798, f. 85r i 3636, f. 149v-151r.

muller del comte de Lerín, el març de 1480, concedeix llicència a Joan d'Argentona, donzell i regent de la Batllia General nomenat receptor de l'impost el juliol passat, per pactar el nombre de focs amb les universitats, ciutats, viles, llocs i parròquies. El motiu: «*non in eo numero focorum et habitatorum esse in quo antiquitus et ante dictas turbaciones et mortalitates erant sed potius in diminucionem satis grandi*». Si s'exigia segons l'antiga numeració dels focs, s'arriscaven a una total despoblació.²⁴⁵ No s'han trobat referències en els processos de les Corts de 1480-1481 que aquesta despoblació fos motiu de deliberació, més enllà dels lligams amb l'endeutament i una al·lusió a fills de catalans nascuts fora el país. Hem d'esperar a les Corts de 1493, quan es legisla per afavorir el retorn dels emigrants a Catalunya, i a les posteriors protestes i oposició de cada un dels tres braços, fetes fora de Corts, als manaments de Ferran II d'expulsar tots els «francesos» de Catalunya en el context de la preparació de la subsegüent guerra del Rosselló.

Finalment, també cal assenyalar que aquest nivell d'endeutament i de dificultats de les universitats coincideix amb un nivell certament elevat d'exaccions. Dels senyors que ja no reben ingressos per la guerra i han de tornar sobre les rendes pageses. Del rei que exigeix el cobrament dels endarreriments de les cenes d'absència de quan era primogènit, del maridatge de Joana i del *Princeps namque* de 1474 i que demana nous impostos sobre el seu coronatge, el maridatge d'Elionor i les cenes d'absència del primogènit Joan. Per la seva banda, a la correspondència del General del trienni 1476-1479 s'aprecia una ofensiva per cobrar els endarreriments dels fogatges de les Corts passades, ofensiva que continua els anys posteriors.²⁴⁶

Ara bé, tornant a Barcelona, tota aquella desesperança i tota aquesta crisi econòmica semblen fondre's davant la notícia d'una possible vinguda del rei el mes de juny: s'esmoreixen, si no s'aturen, els abandonaments a la ciutat de Barcelona, ens diu Vicens Vives. I a la segona meitat de setembre l'arribada de la notícia de la convocatòria de les Corts Generals dona pas a l'entusiasme.²⁴⁷ Torna la confiança. A la minva de les tensions socials i polítiques degué contribuir també la notícia de la reducció del comte del Pallars a l'obediència i fidelitat de Ferran II, rebuda a Barcelona el setembre de 1480.

²⁴⁵. Ídem, 3599, f. 24v (26-3-1480). El mateix dia s'arrenda el coronatge per 4.400 lliures a Antoni Comalada, mercader. Ídem, f24r i 24r-24v.

²⁴⁶. Ometo les referències concretes a les cenes, coronatge i maridatge que es troben als registres de Cancelleria 3547, 3599, 3606, 3632, 3635, 3636, 3663 i 3798, i també a les iniciatives dels diputats per cobrar els endarreriments dels fogatges incloses dins els volums de correspondència de la Diputació del General, volums n. 705-708.

²⁴⁷. VICENS VIVES, J., *Ferran...* v. I, p. 209-213.

En efecte, ens trobem davant una altra disposició de Ferran d'aquell susdit mes de setembre de 1479 que, com les altres, tampoc no va reeixir: l'elecció del comte de Cardona per concordar la capitulació,²⁴⁸ firmar-la i rebre la fidelitat va ser contraproduent en ser l'enemistat de les dues cases comtals la raó de ser de tots els mals. Però no va desaparèixer la voluntat del comte del Pallars, emprès per la seva muller Caterina Albert i la sogra Violant de Cardona, de donar el tomb a les aliances polítiques amb França i els comtes de Foix i aproximar-se a Ferran II.

Per això el comte es va dirigir directament al rei enviant-li un frare per concertar els capítols de la reducció. L'11 d'abril de 1480, ja s'havia concordat la capitulació, que el rei la tramet al lloctinent per via del seu secretari Joan Gonçalves. En virtut d'aquells capítols el comte ha de prestar a Ferran, com a rei i senyor, jurament i homenatge de fidelitat abans de Sant Joan de juny i davant el lloctinent. En el supòsit de no poder baixar a Barcelona, el lloctinent ha de diputar una persona per anar al Pallars a rebre'ls; en cap cas se li han de lliurar els capítols firmats abans de prestar el jurament.²⁴⁹

A inicis del mes de juny, una carta del rei al comte mostra la bona relació existent. El rei ara ja no desconfia «puix ab amor e affecció havem conegut en vos voluntat de venir a nostra obediència e servey». Per això, per

la voluntat e afecció ab que mostrau venir a nostre servei e obediència, per la qual es nostra voluntat tractar a vos e coses vostres ab benivolència e proseguir a vos e vostra casa de honors e favors oportunes, segons que als altres de la condició vostra.

El comte, el 22 de maig, li havia suplicat una restitució de béns d'alguns dels seus servidors, cosa que, contesta el rei, ja havia concedit en la capitulació firmada. També demana una pròrroga dels temps assignat pel temor a les represàlies del rei de França. Ara el rei li concedeix vint dies més, el calma «per quant Nos tenim ab lo rey de França bona pau, aliança e confederació nos par no-us seria fet per ell ne vassalls o oficials seus detenció alguna en béns ne coses vostres ne de vassalls vostres» i li comunica la tramesa del secretari Joan Gonçalves per rebre el jurament i homenatge juntament amb un algutzir designat pel lloctinent, Joan Barquer.²⁵⁰ El mateix dia contesta a Violant, muller de Felip Albert, comunicant-li els treballs que fa per l'alliberament del seu marit, presoner a França, i, en relació

²⁴⁸. Recordem que fou producte dels capítols concordats entre el comte i el portantveus de governador Requesens de Soler i després decretats pel rei.

²⁴⁹. Ídem, 3605, f. 67r (11-4-1480).

²⁵⁰. Ídem, 3605, f. 74v i 75r. El rei es va equivocar perquè a l'octubre, només entrat a Catalunya, haurà de pacificar la guerra oberta pels anteriorment aliats d'Hug Roger III: el veguer i els habitants del vescomtat de Castellbò, és a dir, els Foix i el rei de França, ara enemics. A ídem, 3561, f. 86v. Carta a Violant f. 75r.

amb la reducció del comte del Pallars, «vostre gendre, Nos lo havem acceptat en nostre servey e obediència, confiant se dispondrà en servir-nos ab tota fidelitat e amor».

Però sorgeixen entrebancs, possiblement relacionats amb certa oposició a la reducció. A finals de juliol, per la cort de Toledo corren brames que el comte o gent seva en temps d'aquella prorrogació havia fet una correguda i pres vassalls en terres del rei contra allò pactat amb el rei, precisament quan s'estava a punt de cloure la negociació. No sabem a què es refereix. Potser per aquest afer el comte cuita d'escriure al rei el 17 de juliol per reafirmar la seva voluntat d'entrar al seu servei i obediència, li exposa els destorbs que han impedit fer la reducció i firma una obligació de compliment d'aquella. El rei, vist tot això, els dies 28 i 31 de juliol accepta les excuses, li confirma la confiança i renova els capítols, tot demanant explicacions per les causes i motivacions d'aquella correguda. A Gonçales li comunica «*que atendida la gana e affección que el dicho conde muestra tener de complir lo concordado e venir a nuestra obediencia havemos de nuevo atorgado los capítulos que concordados eran con el dicho conde*», els hi envia i mana que sense cap dilació prengui el jurament i homenatge o torni a la cort. Encara un mes després el rei ha de desautoritzar el lloctinent, que havia manat a Gonçales i Barquer aturar els homenatges fins que el comte no hagués retornat les coses preses al cardenal de Lleida. Vol que jurament i homenatge «*si tomados no los hauran en todo caso los tomen y por cosa alguna no sten de fazerlo*».²⁵¹

La capitulació i reducció es van fer finalment, si bé no sabem quan. El 16 de setembre de 1480, els diputats del General en donen fe en la carta que escriuen al comte del Pallars: «vostra letra havem rebuda avisatòria de la reducció e obediència per vos feta e prestada a la majestat del senyor rey». I a continuació donaren instruccions per iniciar el cobrament de les generalitats al comtat del Pallars. Però ja en la convocatòria de les Corts Generals del dia quinze figurava el comte del Pallars, darrere de la reina Isabel, el rei de Navarra, l'infant Enric, el comte de Cardona i el conestable Joan de Cardona.²⁵²

²⁵¹. Ídem, 35651, f. 79r-80v (28 i 31 de juliol). La intromissió del lloctinent, a ídem, 3605, 80v-81r (25-8-1480). Els dos afers, diu el rei, s'han de resoldre per justícia davant el lloctinent, rebent informació i escoltades les parts.

²⁵². ACA, G. (N) 708, f. 84v i C. 3599, f. 34r. Cal manifestar que aquest no era l'únic problema que afectava els Pirineus Centrals. L'enfrontament entre Benito Marco i Pedro Dansa per la capitania de la Vall d'Aran fou llarg i molt virulent. A més, es ramificà sobre la Baronia d'Erill, comtat de Ribagorça i les *Hermandades aragonesas*, per una banda, i el comtat del Pallars i el vescomtat de Castellbò, per l'altra. Ferran l'apaivagà diverses vegades, però no el solucionà. Ara no s'entra a analitzar-ho.

3. Les Corts de 1480-1481

3.1. Els assistents²⁵³

El rei envià cartes de convocatòria a les Corts Generals del Principat de Catalunya a 7 bisbes, 6 capítols (no hi és el del bisbat de Tortosa) i 23 abats, és a dir 36 pel braç eclesiàstics. Pels militars, 55 nobles, 233 militars o cavallers i 220 donzells, és a dir 508 per tot l'estament. Entre els nobles és significativa la citació de la reina Isabel de Castella com a senyora de Tàrraga, Vilagrassa, Sabadell i Terrassa, i del rei Febo de Navarra, com a vescomte del vescomtat de Castellbò; cap dels dos no hi assistiran. Per la seva part, el braç reial rep 32 convocatòries de ciutats i viles reials.²⁵⁴ Xifres més reduïdes dona el protonotari: 7 bisbes, el castellà d'Ampostà, 22 abats i 7 capitulars; total 37 eclesiàstics. Els nobles són 52, 158 cavallers i 216 donzells; total 426 militars; i 31 universitats entre les ciutats i viles reials.²⁵⁵ En tot cas, una convocatòria que vol ser massiva. No he detectat, però, reunions preparatòries a l'inici de les Corts, de fet, perquè els temes a tractar ja eren acordats des de 1474 i les postures dels diversos braços eren prou diàfanos des del fracàs de la primavera de 1478.

L'assistència a les Corts, però, no assolirà mai aquelles xifres, com queda reflectit en les sessions en què es llistaren els assistents (quadre I). Totes tenen en comú que són actes oficials, és a dir sitis (també dits sitials o setials) del rei amb els tres braços o un Acte de Cort sense presència reial, no pas reunions particulars de cada braç. La proposició reial de l'inici de la Cort fou la més multitudinària i assolí el 76 % dels eclesiàstics citats, el 64 % del militars i el 42 % de les universitats reials. La sessió del 12 desembre correspon a la presentació de la primera cèdula del rei sobre les restitucions; la del 12 de gener, al siti on el rei imposa una pròrroga contra la voluntat de la Cort; la del 21 del mateix mes, a l'Acte de Cort on la Cort dona la potestat al rei per sentenciar les diferències sobre les restitucions;

²⁵³. Sobre el funcionament de les Corts i el seu procés d'elaboració de dret, vegeu: GAY ESCODA, Josep M., «La creació del dret a Corts i el control institucional de la seva observança», dins *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1991, p. 86-96.

²⁵⁴. ACA, C. 3599, f. 29r-30v, els eclesiàstics; i f. 30v i 33r-34v, els nobles; fs. 35r-36v, 38v i 43r-44v, els militars; f. 39r-42v, els donzells, i f. 37r-38r, el braç reial. Una distribució anòmala de folis seguida de folis en blanc suggereix afegitons constants de militars i donzells, a mesura que els oficials reials identifiquen possibles membres. En aquesta llista del braç militar de la Cancelleria no s'ha pogut dilucidar quins són els noms repetits, quins corresponen a membres familiars amb el mateix cognom o quins poden ser persones ja mortes. Vegeu el protonotari fs. 1-11r per la segona llista.

²⁵⁵. Les ciutats i viles reials presents als dos llistats són: Barcelona, Lleida, Girona, Tortosa, Vic, Manresa, Vilafranca del Penedès, Berga, Santpedor, Olot, Besalú, Camprodon, Figueres, Torroella de Montgrí, Cervera, Igualada, Prats del Rei, Cardedeu, Pals, Talarn, Vall de Ribes, Cruïlles, Granollers, Caldes de Montbui, Vilanova de Geltrú, L'Arboç, Cabra, Sarra, Mojà, Mataró i Palamós. La Cancelleria inclou Vilamajor, que no és al protonotari.

la del 26 de febrer, a l'Acte de Cort on es nomena i dona potestat absoluta a la Quaranta-cinquena elegida per deliberar els quatre capítols del redreç que es reserva la Cort; la del 16 de març, l'Acte de Cort on aquella concedeix la pròrroga de tres mesos proposada pel rei per anar a Aragó; la del 18 de juliol, l'Acte de Cort on es concedeix potestat a la reina per sentenciar sobre els greuges entre el rei i particulars; la del 8 d'octubre, on es prorroga aquest poder, es promulguen les Constitucions i Capítols de Corts i se signen aquelles i aquestes, i la del 4 de novembre, on la Cort jura el primogènit Joan, encara que era absent de la Cort.

Ara bé, els participants en la Cort són molts més dels que reflecteix el quadre, per l'absència i alternança en les sessions d'uns i d'altres. Sembla com si dins cada subgrup s'establís un mínim o una constant de presències, volguda o no. Neix de l'obligació i necessitat que sempre hi hagi membres de les diverses categories socials. Cal fer notar que no era el mateix l'absència a una o diverses sessions que el que es considerava l'abandonament de la Cort, no sé si per marxar de Barcelona o de la seva vegueria. En aquest supòsit, si l'individu no nomenava un procurador els notaris dels estaments anotaven el retorn com si fos un ingrés de nou a la Cort.

Quadre I. Cort General de 1480-1481. Nombre d'assistents en els sitis i Actes de Cort

	14-11- 1480	12-12- 1480	12-01- 1481	21-02- 1481	26-02- 1481	16-03- 1481	18-07- 1481	08-10- 1481	Signa- tures	04-11- 1481
Eclesiàstics										
Bisbes	2 + 3p	3 + 2p	3 + 4p	2 + 3p	3 + 3p	2 + 3p	3 + 3p	3 + 3p	3 + 3p	3 + 3p
C. Amp.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Prior Cat.	-	-	-	P	P	P	-	P	P	P
Abats	10 + 7p	8 + 4p	7 + 1p	4 + 2p	9 + 3p	5 + 1p	5 + 1	8 + 2p	8 + 2p	6 + 2p
Capítols	5	7	7	5	5	5	5	6	6	5
Total	28	25	22	17	24	17	17	23	23	20
Militars										
Nobles	31	19	21	20	9	22	17	25	27	-
Cavallers	88	25	17	71	19	-	32	39	35	-
Donzells	152	47	37	56	26	-	16	48	41	-
Total	271	91	75	147	54	143	65	112	103	<i>Plures</i>
Braç reial										
Universitats	13	11	10	12	9	10	11	11	11	14
Síndics	(20)	(18)	(17)	(19)	(13)	(18)	(17)	(17)	(16)	(20)

P = procuradors. C. Amp: Castellà d'Amposta. Militar 16-03-81: sumen 121 entre cavallers i donzells.

Així, entre els eclesiàstics es detecten 7 bisbes i 7 capítols, el castellà d'Amposta (Bernat Hug de Rocabertí), el prior de Catalunya i 22 monestirs; total, 38 as-

sistents. Els bisbes són els més constants: Pere d'Urrea, arquebisbe de Tarragona (deu sessions, nou en presència i Joan Andreu Sorts com a procurador seu en la sessió de la proposició); Pere de Cardona, bisbe d'Urgell (presència en totes), i Guillem Ramon, bisbe de Vic (vuit en presència i una pel procurador Francesc Amiguè). Els altres quatre bisbes hi són mitjançant procuradors: el de Barcelona (amb Joan Andreu Sorts com a procurador en vuit de les nou i Pere de Vivers en la proposició); Tortosa, que té com a procurador Guillem Ramon Alenyà en set sessions; el de Lleida, amb Berenguer de Sos, arquebisbe de Sàsser i diputat del General en cinc sessions, i Joan Margarit i Pau, bisbe de Girona i canceller, que en set sessions té quatre procuradors diferents (quatre a Joan de Rocafort, dos a Antoni Agullana i a la proposició a Joan de Sant Martí i Joan Olivó).

De la mateixa manera, els canonges són també força constants. El capítol de Girona i el de Lleida, presents en totes les sessions, són representats per Berenguer de Pau i/o Bartomeu Oristà per Girona i Emmanuel de Montsuar per Lleida; Vic, en una menys, per Joan Torres; Urgell en vuit sessions per Bartolomeu Traveset (cinc) i Martí Pere Ponç (tres); Barcelona, també en vuit, per Ferrer de Gualbes (tres), substituït després per Lluís Desplà (cinc). En menys sessions, hi ha Tarragona (sis), amb Lleonell de Vilalba, i Tortosa (cinc), amb Lucas Girona o Lucas Sagristà i Francesc Amiguè (tres).

És en els monestirs on es troba major disparitat. Un grup de deu abats porten el pes de la Cort, si ens fixem en llur presència: Frares Joan Samsó, abat de Sant Salvador «d'Ebreà» (Breda?), i Pere Martí, abat de Cardona, són presents a totes les sessions; frare Gaufred Sort, abat de Sant Cugat, a nou; frare Ponç Andreu Desvilar, abat de Ripoll, a vuit; Nicolas de Lor (o Lauro), l'abat de Sant Pere de Galligants; l'abat de Sant Llorenç del Munt, bisbat de Barcelona, i Francesc Benet Cardona, procurador del monestir de Camprodon, a set; frare Joan Coello, abat de Poblet, tres en presència i, des d'octubre, altres tres amb un procurador; l'abat de Sant Feliu de Guíxols, dues amb procurador i quatre present, i cinc Bartomeu Vicenç, prior de Beata Maria del Coll, com a procurador de l'abat de Sant Llorenç del Mont, bisbat de Girona. Formen un altre grup els monestirs de Banyoles, abat Francesc Xatmar, i Serrateix, abat Claramunt (quatre sessions); Santes Creus (tres, procurador Francesc Carnicer) i la Portella, procurador Francesc Berenguer, i Amer, abat Maruny (dues cada u). Mentrestant, set monestirs només fan acte de presència una vegada: l'Estany, Santa Cecília de Montserrat, Escarp, Vilabertran, Sant Joan de les Abadesses (procurador Pere Joan de Llovera), Sant Pere de Bages i l'abat de la Real (procurador Joan de Mur, canonge de Sant Vicenç de Cardona).

Al braç reial també es dona una alta presència entre les tretze ciutats i viles relacionades en la sessió inicial de la proposició reial: Barcelona (cinc síndics), Gi-

rona (dos) i Tortosa (dos) hi són en les dotze sessions en què trobem llistat d'assistents. Lleida (dos síndics), Vic (dos les dues primers sessions i, des de desembre, un) i Manresa (un síndic) només hi manquen a una. Entre les altres universitats reials, que tenen un únic representant, quatre manquen a tres sessions (Vilafranca del Penedès, Torroella de Montgrí, Prats del Rei i l'Arboç), i la resta tenen menor presència (Santpedor i Berga assisteixen a cinc sessions, i Camprodon a tres). Iniciada la Cort, s'incorporen cinc universitats reials més: Pals (15 de novembre i amb cinc assistències), Besalú (1 de desembre i cinc assistències), Figueres (9 de desembre i quatre assistències), Cervera amb dos síndics (23 de desembre i vuit assistències) i Talarn (acceptada el 27 de gener). Cal fer notar que en cada sessió la ciutat de Barcelona supera el 25 % dels síndics, pel cap baix, detall a tenir en compte en els acords presos per votació i en la seva presència en la comissió de la Quaranta-cinquena, on tindrà una tercera part dels quinze membres. En total, s'han identificat divuit ciutats i viles presents en la Cort, una vila no acceptada pel braç (Olot, per l'oposició de l'abat de Ripoll) i el rebuig de la Vall de Ribes i de Perpinyà, millor dit, dels seus exiliats a Barcelona.²⁵⁶

Més complexa és la qüestió de l'assistència dels militars, més enllà de la proposició inicial. Sembla que aquella s'adapti a la marxa de les discussions de la Cort, a la vegada que es constata una molt menor presència en els actes de siti reial i/o dels Actes de Cort on es ratifiquen i/o decreten els acords presos pels tres estaments. Sorpren la poca assistència a la solemnitat de l'acte de la lectura, jurament i signatura de les Constitucions i Capítols de Cort del 8 d'octubre. La confrontació d'aquestes assistències amb les diverses votacions fetes en l'estament (quadres I i II, respectivament) ens permet destapar la paràlisi provocada per l'oposició del braç reial (20 de novembre) a la proposta dels altres dos estaments, fet que retorna la Cort a la situació viscuda a inicis de 1478. També mostra com l'assistència no reviscola fins la sessió on es discuteix què fer amb la primera cèdula-proposta del rei del 12 de desembre. Allí el braç, entre altres coses, aprova per primera vegada remetre les restitucions al rei «quin ha ésser jutje». Contrasta, també, el nombre elevadíssim de votants de les tres sessions transcendents del mes de febrer amb els seus respectius Actes de Cort. Una vegada decidit el procediment per fer les restitucions i donada a la Quaranta-cinquena la potestat absoluta sobre el redreç de la justícia, mercaderies, monedes i del General, l'assistència dels militars en les sessions de la Cort disminueix considerablement.

²⁵⁶. Sobre la petició del rei a l'acceptació de Perpinyà i la Vall de Ribes, vegeu el Procés Comú, f. 12 r, 18v, 21v. i 32r. La suplicació pels de Perpinyà és posterior a la primera petició reial. Sobre la protesta d'Olot i l'oposició de l'abat de Ripoll, f. 25r-25v.i 34v-35r, on l'abat amalgama els remences i la jurisdicció sobre Olot. Sobre la diversitat de motius que fan impossible l'assistència de les onze o dotze universitats restants, ara no s'entra a analitzar-ho.

Tres mesos després, a partir de la represa de la Cort (26 de juny), aquesta és reduïda a menys de la meitat de la que hi havia a l'inici de la Cort, un fet que sembla afectar poc els nobles, més els cavallers, presents en menys de la meitat, i molt els donzells, amb una presència inferior a la tercera part.

Quadre II– Estament militar: resultats de les votacions²⁵⁷

	30-12/2-01	15-02-1481	20-02-1481	22-02-1481	15-03-1481	03-07-1481	06-09-1481
Proposta dels presidents	Respondre cèdula reial de 12-12	Respondre cèdula reial de 7-02	Remetre al rei totes les restitucions	Elecció Quaranta-cinquena	Acceptació pròrroga tres mesos	Remetre greuges a la reina	Acceptació respostes (Const.)
Sí	121	222	213	259	146	105	115
No	66	35	35	10	2	9	2
Altres	-	-	19	24	29	10	-
Total	187	257	267	293	177	124	117

Const. = últimes respostes del rei sobre els capítols de les Constitucions proposats pels braços

Cal detenir-se en l'afer de les votacions dels militars i dels eclesiàstics: són individuals i nominals i no hi ha cap indici que ens permeti pensar que uns vots són més importants que d'altres. Fins i tot en la comptabilització dels vots no s'aprecien diferències de tractament entre nobles, cavallers i donzells (o bisbes, abats i capitulars). Sí que en els llistats d'assistents es relacionen un grup després de l'altre i que en les votacions sembla (és difícil precisar-ho) que aquest ordre es manté. És norma que a les ambaixades representatives, a les comissions i nomenaments de persones, sempre hi ha d'haver igualtat de representants de cada grup. Tanmateix, què hauria passat si un grup hagués votat contraposat a un altre? En aquestes Corts no passa. Això sí, al militar hi ha gran diversitat de parers i força dissentiments que en alguns moments faran perillar el desenvolupament de la Cort. El rei s'exclama contra això. Arriba un punt que Mossèn Joan Pere de Vilademany, el 2 de gener, en el marc de l'elecció de persones per concordar la resposta a la primera cèdula reial, s'oposa a l'elecció perquè veu el braç militar «en molta discòrdia». El mateix passa a l'eclesiàstic i al reial, com, per exemple, el cas de Lleida, que paralitza la Cort perquè vol que en les restitucions s'especifiqui el cas de Borges. Etc.

Però no tots aquells dissentiments tenen el mateix pes; alguns tenen força adhesions, cosa que indica que es formen tendències d'opinió, com el grup del militar més procliu a les tesis de la ciutat de Barcelona. Així, mossèn Icard, en el mateix context opositor, obté trenta-dues adhesions a la seva afirmació que la

²⁵⁷. Solament es recullen les votacions en les quals es computen un a un els vots i els dissentiments, deixant a banda aquelles amb expressions com «la major part», etc.

restitució de béns i censals no és matèria de Cort «com sia cosa de particulars e no universal»; o mossèn Galceran Muntaner, que el 19 de febrer, sobre la resposta a fer a la cèdula reial del dia 7, arrossega cinquanta-sis vots dels setanta-vuit opositors al parer de la Trenta-sisena del seu estament: s'adhereixen al parer elaborat pel braç reial. O el dissentiment i parer de mossèn Joan Pere de Vilademany, que recorda el de la ciutat de Barcelona.²⁵⁸

Malgrat les discrepàncies, hi ha un criteri rector present a tots tres estaments: el deure de concordar-se. En aquestes Corts, malgrat els dissentiments, s'arriba al consens de les respostes, resolucions, etc. o bé a partir dels tots concordes o bé a partir de la major part de les persones dins cada estament o grup i dins la Quaranta-cinquena. És una important diferència en relació amb les comissions i novenes de les Corts de 1473-1479, on la imposició del *nemine discrepante* portà al fracàs a la primavera de 1478, com ja s'ha dit. I quan no es pot arribar a concordar un assumpte es donen poders al rei per decidir, com a àrbitre, com el preu a què han de tributar les llanes en el redreç de les generalitats, o la lleuda de Cotlliure, per exemple. A l'estament militar, després de les discussions, de la disparitat de parers i dels dissentiments, arriba un moment en que un dels dos presidents, l'infant Enric i el comte de Cardona, proposa sotmetre a votació una proposta en forma del seu parer particular; obté un suport massiu, com es pot veure al quadre II. Com ho aconsegueixen, mes enllà d'estratègies procedimentals? A les actes de les Corts el clientelisme o altres lligams socials hi són presents, però la redacció dels notaris no permet discernir-los.²⁵⁹

A més, hi ha un altre element difícil de precisar: a qui es refereixen quan parlen *dels principals* de cada estament? És un grup no especificat, més nombrós que els presidents de cada braç o bé que l'arquebisbe de Tarragona, el comte de Cardona i els síndics de Barcelona, considerats els més excel·lents de cada estament. L'infant Enric, el 3 de juliol, assigna aquest títol a aquelles persones de cada estament que, amb la volença del respectiu braç, es varen ajustar a la Casa de la Diputació per agilitar el finiment de la Cort. La sessió de la Vint-i-quatre de Barcelona del 5 de juliol ho confirma:

per concòrdia feta en los staments de dita Cort los principals de quescun dels staments se eren aiustats a la casa de la Deputació per regonèxer e mirar aquells apuntaments que los dies passats per les XLV persones foren pensats sobre e dels IIII caps...

²⁵⁸. Vegeu el Procés Comú, f. 67r, f. 65r i fs. 144r-144v, f. 68v, respectivament. Ultrapassa el treball d'aquesta introducció una anàlisi exhaustiva dels membres del braç militar opositors a les restitucions per comprovar una possible relació entre ells (o aquells que al final foren els més perjudicats per la sentència reial) i els futurs brots de bandolerisme. En alguns casos, així ho sembla: els Cruïlles?

²⁵⁹. Per exemple: com és que a la suplicació contra el comte de Cardona de Bernat Joan de Castellet s'hi adhereixen 25 persones? Hi ha alguna cosa més que el fet de ser pròxims a les tesis de Barcelona o ser censalistes del vescomtat de Cabrera? Vegeu Procés Comú, f. 109r-110v.

No tenim un llistat de les persones; no és una comissió elegida per cada braç, ni una delegació per redactar uns capítols, una feina que habitualment feien els advocats. Pot ser una forma d'agilitar els tràmits o bé una manifestació dels *maioris et sanioris partis*.²⁶⁰ Però prengueren dues decisions transcendents: varen reduir els capítols elaborats per la Quaranta-cinquena als que els van semblar més necessaris «per squivar prolixitat». Els del redreç de la justícia passaren de més de cent capítols a trenta-un, un garbellament que significava apartar els temes més escabrosos i deixar-los per a futures Corts. En segon lloc, per dirimir la major dificultat de la Cort proposaren posar els greuges a mans de la reina. Les dues coses les presentaren als seus estaments respectius, els quals les varen aprovar sense cap dificultat. Fou la resposta a la disjuntiva intimidatòria de Ferran, tot just arribat a Barcelona el 18 de juny: o bé s'avançava en el fet del donatiu (aquest sí que ha de ser *nemine discrepante*), o bé prenia la via del censal de les 200.000 lliures de la Capitulació de Vilafranca, cosa que implicava una ruptura.²⁶¹ En definitiva, malgrat el sistema de les votacions a la major part, a cada estament, d'una manera o una altra, les relacions de poder s'acabaven imposant: el grup dels més poderosos perfeïen el control dels braços.²⁶²

3.2. El desenvolupament de la Cort. La formulació de l'acord

El 14 de novembre de 1480,²⁶³ en la casa o capella del Capítol del Claustre de la Seu de Barcelona, Ferran, assegut en la cadira reial a dalt del cadafal, l'espasa al davant, l'estament eclesiàstic a la dreta, el militar a l'esquerra i el reial al davant i de front i amb els oficials reials situats als esglaons més baixos del cadafal, fa la proposició inicial de la Cort General del Principat de Catalunya, un model de simplicitat i de concreció, segons Vicens Vives.²⁶⁴ Ha convocat la Cort, diu,

²⁶⁰. GAY, J.M., «La creació del dret...», p. 90.

²⁶¹. Ferran utilitza l'argument que era la reina, «que-s diu haver causa del dit señor», qui demanava les pensions endarrerides. Ara ja són 210.000 lliures. El cert és que des de març ja activava la via judicial i que el 22 de juny ja intimava els diputats. Vegeu l'esborrany del braç militar, f. 87r (íntima als diputats); f. 90v (l'infant, 3-7-1481). Per la Vint-i-quatre: f. 141r-143r, sessió del dia 5-7-1481, en especial f. 142v.

²⁶². El mateix es pot afirmar en relació amb Barcelona i la resta de ciutats i viles reials. La valença de Barcelona oscil·lava entre el 25 % i el 33 %, segons es desprèn d'una distribució d'un fogatge i les repliques de la resta de ciutats i viles. Entre Lleida Girona i Tortosa, tot just s'arribava al 8 %.

²⁶³. Vegeu el Procés Familiar, f. 1r-2. El dia anterior, Ferran II havia promulgat les acostumades treves per Corts Generals. A ACA, 3599, f. 47r-48r.

²⁶⁴. VICENS VIVES, J., *Ferran II...*, p. 214. Vicens dedica les pàgines 213-230 a l'anàlisi d'aquestes Corts, un treball que ha estat bàsic per a futures interpretacions, com, per exemple, BELENGUER E., *Fernando el Católico...*, p. 108-113. Cal precisar que Vicens utilitza el Procés de Cort 039 de la

per entendre i resoldre les diferències causades per les torbacions passades, fer front al perill turc i prendre les mesures adequades («saludable provisió») sobre la recuperació dels comtats del Rosselló i la Cerdanya. Justifica el fracàs de les mesures preses el mes de setembre perquè «no fou labors possible provehir-hi ab tot effecte per la molta necessitat que teníem de tornar en nostre regne de Castella» i el seu propòsit de tornar «quant més prest poríem» per pacificar i reformar. Demana consell, subvenció i ajuda i un finament ràpid de la Cort per la necessitat d'anar als altres regnes i perquè «lo temps és breu e requer gran celeritat».

A continuació, els presidents i els principals de cada braç s'ajusten en el mig del recinte del capítol, deliberen entre ells i encarreguen la resposta de la Cort al bisbe d'Urgell, Pere de Cardona (l'arquebisbe de Tarragona ha enviat un procurador). Sorprenen la resposta breu i protocol·lària de la Cort a la proposició reial: es limita a agrair la seva vinguda i regraciar la seva disposició en compondre el país, tot afirmant que faran els apuntaments necessaris per redreçar el Principat i així poder servir el rei. No era esperable un gran panegíric de Ferran? O potser el trencament de les relacions entre els braços des del febrer del 1478, la no vinguda del rei a la mateixa primavera quan se'l necessitava i, ja rei, la imposició de les mesures reials amb la pragmàtica de setembre de 1480 contra les Constitucions i lleis de Catalunya havien refredat les expectatives?

Es pot seguir en el procés familiar dels tres braços els passos previs o inicials: els juraments dels síndics del braç reial i dels membres de l'eclesiàstic,²⁶⁵ amb especial incidència en el fet de donar consells bons i lleials pel bé de la res pública i en el del secret de les deliberacions, opinions i comunicacions als seus principals; l'elecció d'advocats, escrivans, promovedors, porters i altres ministres de cada braç, o, també, certs problemes d'organització i representació, com l'admissió o no de Perpinyà, Olot i vall de Ribes, ja indicats. És significativa l'elecció com a advocats de braç de persones actives en les Corts passades (per exemple, Bartomeu Travasset, síndic del capítol de la Seu d'Urgell, per l'eclesiàstic, o Antoni Riquer, síndic de Lleida, pel reial, aquest també destacat financer del bàndol joanista), o de misser Jaume Destorrent, síndic de Barcelona, home de confiança del rei, conseller en cap el 1479 i principal impulsor de les actuacions reials d'aquell setembre.

Interessa, també, la temptativa d'escissió del militar:²⁶⁶ mossèn Miquel del Gualbes, cavaller, en nom propi i com a procurador del comte del Pallars, pre-

Cancel·leria mentre que aquí es transcriu el procés familiar conservat a AHCB; per això no coincideix la foliació.

²⁶⁵. Folis 8v i 14r, respectivament.

²⁶⁶. Folis 15r-15v.

senta un dissentiment sobre l'elecció de promovedor i advocats del braç fins que el seu salari sigui assignat de forma moderada, una proposta que tothom podia acceptar. Aconsegueix, però, només nou adhesions. Feta l'elecció, aquells decideixen marxar de la nova ubicació del braç militar (la casa o Capella del Capítol) a l'antiga assignació de l'Escola del Cant, en el mateix claustre, on s'acostumava a congregar l'estament. En total, l'afer implica una quinzena de persones. És cert que alguns dels cognoms els veiem en l'oposició en les votacions del braç i també com són més inclinats cap els apuntaments i opinions del braç reial (Galceran Durall, Romeu de Marimon o els Muntanyans, etc.), però, si volia ser una prova de força del comte del Pallars, el resultat fou un greu fracàs. Miquel de Gualbes intervindrà com a procurador del comte una o dues vegades més i com a tal procurador acabarà desapareixent de les actes.

El mateix dia 16 de novembre, la Cort posa fil a l'agulla: el militar proposa als altres estaments que els promovedors i els advocats dels tres braços vegin i reconeixin els memorials i els apuntaments fets per les novenes de les Corts de 1473-1479 en relació amb el redreç i composició del Principat i així obrir les deliberacions a tots els membres de cada estament. Es refereixen als memorials d'inicis de 1478, aquells que va ser impossible consensuar per l'oposició de Barcelona. Notem que ho formula el mateix braç que el gener de 1479, en l'agonia de Joan II, va proposar la prorrogació d'aquelles Cort sota la presidència de Ferran. La voluntat d'enllaçar les dues Corts i retreure la deliberació al punt que es trobava el febrer i març d'aquell any és evident. El 17, l'eclésiàstic ho accepta (f. 18v) i el militar ho eleva a provisió i deliberació sense que els ambaixadors del reial hagin tramés la seva resposta (f. 24v). Aquesta arriba el dilluns 20, el dia que s'havia de fer la relació d'aquells memorials a cada estament: el parer del reial és que abans de totes les coses s'ha de fer restitució general (f. 28r).

És a dir, trenta-tres mesos després, ens trobem amb la mateixa polarització dels braços que va fer fracassar la Cort anterior. Recordem aquelles postures: restitucions i recuperacions generals de tots els béns sense cap excepció proposada per Barcelona i el braç reial enfront de les excepcions promogudes pels altres dos braços; la qüestió dels censals no era matèria de Cort (bé públic) sinó dels contractes fets entre els compradors i venedors dels censals (bé particular), i l'oposició a incloure variacions, en els béns i els censals, als capítols acordats en la Capitulació de Barcelona de 1472, les dues coses defensades per l'estament reial. La resta de qüestions, redreç del General, de la justícia, monedes, mercaderies, pagament del censals nous i els vells i el donatiu a fer, eren temes menys difícils que, sembla, tenien un cert punt de consens. A inicis de maig de 1478, per desencallar la situació, la Cort va demanar la vinguda del primogènit Ferran com a persona més neutral i idònia. No va venir. Ara, Ferran és present i és el rei. Què farà? L'articu-

lació d'una possible eixida ocuparà els treballs de la Cort des d'ara fins a l'Acte de Cort del 21 de febrer de 1481.

D'entrada, es produeix una paralització de la Cort. Res no es fa a les sessions dels tres dies següents i no és fins el primer dia de desembre que el procés reflecteix activitat: el rei demana que s'acabin de fabricar les cinc galeres que dies ha foren començades a construir pel General a les drassanes per usar-les per a la defensa de Sicília. Els eclesiàstics i els militars així ho accepten, malgrat que una «menor part» a cada braç opinava que abans d'acabar-les primer s'ha de pagar als creditors del General, i el reial no respon a la petició dels tractadors del rei (f. 30r-33r).²⁶⁷

És el 5 de desembre que el rei fa el primer pas: tres tractadors seus (el canceller Joan Margarit, bisbe de Girona, el portantveus de governador, Requesens de Soler, i el regent la cancelleria, Antoni de Bardaixí) es presenten al militar tot dient que ja ha transcorregut un mes des de la vinguda de Ferran i no s'ha fet res; que, si es continua així, «covendrà sa gran altesa provehir-hi altrament» (un recordatori de l'ombra del setembre de 1479), i que els estaments per separat o la Cort en consens li donin memorials de les seves diferències i ell proveirà (f. 36r). Una proposta que crea divisió: el militar roman indecís, l'eclesiàstic s'hi oposa (f. 36r i 39r) i del reial no consta resposta. Però es desbloqueja l'atzucac: el braç eclesiàstic proposa, primer, suplicar al rei que sigui feta restitució general i, segon, que es tracti del donatiu i de l'esmena dels damnificats per les restitucions, sense, però, fer l'oferta al rei (f. 39r). En el primer punt, els tres estaments hi estan d'acord. Ara bé, el reial hi afegeix que expressament ha de comprendre Flix, la Palma i el mas de Flix, per Barcelona, i les Borges i Castellot, per Lleida; que solament després de feta la restitució es tracti sobre el servei a fer i que les remuneracions i les esmenes de danys s'han de remetre al rei (f. 42r). En el braç militar, el segon punt trenca la unanimitat i fa aparèixer una forta oposició de setanta-cinc membres: seixanta-dos dissentiments s'oposen a comunicar el segon

²⁶⁷. Són setze dels dissentiments presentats al militar. L'afer s'enreda amb la petició que el rei declari pertinent la intervenció del síndic de Perpinyà en la Cort (f. 32r). Altres temes, no menors, d'aquest dies són: la defensa dels diputats contra les reivindicacions de l'infant Enric sobre les terres que el General té al comtat d'Empúries (Roses, Cadaqués, etc.) i la qüestió dels remences, introduïda per l'abat de Ripoll, de la qual en parlarem més avall. Sobre el primer, un conflicte que ja fa més d'un any que dura, el f. 19r en fa l'historial des de 1409. Els diputats demanen que la Cort defensi la causa contra Enric. Davant la insistència (f. 33v i ss.) obtenen que una comissió dels promovedors i els advocats de la Cort ho analitzin, entre ells Destorrent. Aquests dictaminen que abans de fer procediments cal escoltar tots els advocats de les parts. Però l'afer continua en els folis 36-37r, amb la resposta inclosa del president del braç reial Galceran Carbó: que els diputats, com a procuradors de la Cort, continuessin defensant el General «e no refiassen en la dita Cort». Continuació a f. 53r-56v. Sobre el desenvolupament d'aquest plet fins a l'inici de la Cort, vegeu-ne el seguiment que en fa F. X. RIERA, a la seva tesi sobre *Ferran II i la Generalitat...*, a partir de la correspondència entre els diputats i el rei (ps. 156-190).

punt a l'eclesiàstic i tretze dissentiments a fer cap tipus de donatiu (f. 39v-41v i f. 48r-48v).

Totes aquestes preses de posicions van unides a intensos contactes oficiosos (no inclosos en les actes) entre el rei i institucions, personatges i membres dels estaments: molts maneigs sense cap conclusió, segons la Vint-i-quatrena de Barcelona del 18 de desembre. Probablement, fou a resultes d'aquells contactes que la maquinària reial va poder elaborar una primera proposta. Així, el 12 de desembre el rei va convocar sití. Recorda les causes de la seva vinguda i la necessitat urgent de recursos monetaris, constata que, malgrat les diligències i pressions que ha fet, no s'ha avançat gens i conclou que és infructuós esperar que la Cort consensuï un acord. Per això presenta el seu parer sobre què cal fer per venir a la conclusió de la Cort en deu capítols sobre les restitucions de béns i censals i redreç de la justícia, mercaderies, monedes i del General. Els estaments, diu, no tenen cap altre remei que acceptar-lo davant la seva incapacitat d'arribar a una concòrdia, «pus sou serts que com a rey e senyor vostre som cap de aquesta república e que summament desigam la vertadera reparació, bé, e prosperitat de aquella». En cas contrari, acaba, cercarà altres vies; tota una amenaça (f. 45v-47v).

La columna segona del quadre III esquematitza aquesta proposició reial, en certs punts inferior a la presentada per Joan II el 15 de desembre de 1477 i, també, més general que la pragmàtica de setembre de 1479. Però Ferran segueix la mateixa línia d'actuació que la del seu pare del dia 16 de juliol de 1478: davant la impossibilitat de la Cort de concordar les diferències, ell decidirà. Dos dies després, el braç eclesiàstic proposa l'elecció de persones per pensar el redreç dels capítols sobre la justícia, mercaderies i monedes; però s'absté d'afegir-hi el redreç del General i no dona cap pista sobre si encara no hi ha context sobre una segona part, que sembla lògica pel context de la deliberació presa: deixar les restitucions a la decisió del rei? (f. 48v). Fou, però, l'única acció fins el 22 de desembre. Si ens acontentem sols amb les de les actes de la Cort es podria deduir que els altres braços no tingueren present el parer reial.

Però no fou així, si més no per Barcelona. La ciutat havia elegit la Vint-i-quatrena de Corts i els seus cinc síndics el 19 d'octubre de 1480,²⁶⁸ però no s'havia fet cap actuació ni reunió. En la primera sessió, el 18 de desembre, tretze dies després del parer reial, els síndics informen de les coses manejades en la Cort fins llavors; es llegeix la proposició inicial de la Cort, després, la recent cèdula presentada pel rei i, finalment, els síndics relaten l'estat de totes aquelles coses.

²⁶⁸. VICENS VIVES, J., *Ferran II...*, V. I, p. 213 nota 187. Vegeu el llistat dels noms a la Vint-i-quatrena f. 109r-109v.

La Vint-i-quatrena mana als consellers i els síndics que facin pensaments i apuntaments de cada un dels caps dels continguts en l'escriptura reial i, després, fer-ne relació. Aquests interpreten el manament com un encàrrec perquè «manejaassen les dites coses axí ab lo dit senyor com ab los tractadors de se gran altessa, e fahesen pensaments, e apuntaments», i així ho faran.

Quadre III. Barcelona, restitucions i redreç. Propostes del rei i respostes de la ciutat

Concepte	Propostes del rei 12-12-1480/4-1-1481	Síndics Barcelona 4-1-1481	Vint-i-quatrena 4/15-1-1481	Rei/Barcelona 15/17-1-1481
Patrimoni reial	Anul·lació gràcies, etc. i restitució de tot. Retornar els preus pagats. En el futur, complir lleis de Catalunya.	Afegir: 1. Que el rei pagui les restitucions. 2. No diferir la restitució pels pagaments a fer.	Facultar els síndics consentir en la Cort, amb l'addició proposada.	El rei lloa la intenció de la ciutat.
Justícia, mercaderies i monedes	Remeses a persones elegides pel rei i la Cort.	D'acord. Metre en execució.	D'acord. Persones elegides per cada braç en igualtat.	-
Restitució general i universal	Restitució universal. Remetre al rei les satisfaccions i remuneracions.	Capítol massa general. Fets molts maneigs per Flix, la Palma, Mas de Flix i Miramar i Borges. Dubte: nomenar-los o ampliar el capítol? Remetre al rei les remuneracions i les satisfaccions.	D'acord amb el rei. Ampliar el capítol amb un llarg llistat de béns i de condicions, dins i fora de Catalunya. Revocació de gràcies, etc. No a excepcions ni donatiu abans de la restitució.	El rei vol fer excepcions a Na Castellana i altres. La ciutat s'hi oposa i no accepta cap excepció.
Censals i violaris	Remetre tot al rei: pensions degudes, etc. S'exclouen pactes, tuicions i possessions.	Dura cosa la disminució de les pensions. Alguns dels caps no porten gran contrari.	Remetre per la Cort al rei les pensions degudes i les exclusions.	-
Censals: Obedients a inobedients	Pagar de 10 s. fins 13 s. 4 d. per ll. Compresos tos els que el rei declararà ser obedients i des de quan.	Acceptable i tolerable perquè no es cobraven pensions i ara sí es pagaran.	D'acord. Remetre-ho per la Cort al rei.	-
Obedients a obedients	Pagar segons contractes.	D'acord.	Pagar segons contractes.	-
Inobedients a inobedients	Pagar segons contractes.	D'acord.	Pagar segons contractes.	-

Concepte	Propostes del rei 12-12-1480/4-1-1481	Síndics Barcelona 4-1-1481	Vint-i-quatrena 4/15-1-1481	Rei/Barcelona 15/17-1-1481
Inobedients a obedients	Farà justícia	-	Pagar segons contractes.	-
Eclesiàstics i causes pies	Farà justícia.	-	Pagar segons contractes.	-
Censals universitats	Servar els pactes fets amb els creditors. La menor part dels creditors s'han d'adherir a la major.	Remetre-ho a la Cort General.	Remetre-ho a la Cort General.	-
Censals de fora de Catalunya	Primer proposa fer justícia. Després, pagar segons contractes.	Censals de Mallorca i del General d'Aragó. Sí a pagar segons contractes.	Pagar segons contractes.	-
Redreç del General	Reparació del General i de la Casa de la Diputació, per recobrar el crèdit. Servei de 300.000 ll. i 12 galeres a la ferrera. Pagar part en censals i part per fogatges.	Cometre-ho a la Cort. Sí al donatiu (preus: censal a for de 25.000 per mil), però abans redreç del General.	Redreç en i per la Cort General per recobrar el crèdit. Sí a fer el donatiu, però s'atura deliberació sobre com.	Enuig del rei pel donatiu i la ciutat accepta 200.000 ll. a censal 4% i 100.000, sis anys.
Censals nous del General	Farà pagar. Reduir a preus vers i aplicar reduccions: preus a 35.000 per mil. Remetre-ho al rei, a coneixença de la Cort.	És un avenç. De molta importància per a Barcelona. Si es consent, anar a for del donatiu o 30.000 per mil.	D'acord amb el parer dels síndics. Excloure els censals que la ciutat té o a què és obligada sobre el General.	El rei proposa 32.000 per mil. La ciutat en vol 30.000 i, si no és possible, ho accepta a 32.000.
Censals lluitats	No en fa menció.	Posar en Cort greuge perquè és atorgat en la Capitulació de Barcelona.	Demandar a la Cort, segons la Capitulació de Barcelona.	-

Alhora que es desenvolupen les converses entra la ciutat i el rei, el 22 de desembre, els tractadors reials solliciten una resposta a l'altre braç, el militar (f. 59r). Aquest delibera, arriba a fer diversos pensaments, però acaba donant llargues: abans de continuar vol saber què pensen els altres estaments (f. 59v). No consta que sobre aquest punt l'eclésiàstic i el reial responguessin. Ara bé, els tractadors havien posat sobre la taula un nou element: els remences. El bisbe de Girona, el portantveus de governador i el mestre racional, mossèn Andreu de Peguera, «reportaren e significaren» al braç

lo ajust que en Jacme Ferrer fa en les parts de Osona dels pagesos de remença, dels quals ajusts digueren los dits tractadors se podien seguir e insurgir gran deservy a la majestat del senyor rey e dampnatges infinits en lo dit Principat (f. 59r),

un Jaume Ferrer que actuava en virtut de comissió del rei (f. 66r). A això sí que varen reaccionar els altres dos braços: decideixen fer-li costat (f. 60r-60v).

L'afer remença havia estat introduït al braç eclesiàstic el 5 de desembre per l'abat de Ripoll dient que els homes de remença li retenien i ocupaven les seves rendes; a més, comunicava que el braç reial volia admetre un home de remença per síndic d'Olot (f. 34v-35r).²⁶⁹ Llavors la seva súplica va quedar pendent de consideració sobre si era greuge o no (f. 36r-36v), però ara, aquesta nova notificació, introduïda precisament per oficials del rei sobre una acció del rei (impossible pensar que fos sense el seu beneplàcit, per molts interessos que hom vulgui cercar per part del bisbe de Girona), porta l'afer molt més enllà. El 2 de gener, el militar comunica al braç reial²⁷⁰ els perills derivats de certs moviments fets pels pagesos de remença sota l'empara de la comissió reial feta a Jaume Ferrer. Proposa que la Cort ha de suplicar al rei que revoqui aquella comissió i mani que els dits pagesos paguin censos, delmes i tots els altres drets segons és acostumat. L'estament reial s'hi afegeix i nomena dos síndics (Jaume Escalles, síndic de Girona, i Joan Sirvent, síndic de Besalú) per anar a suplicar-ho (f. 66r-66v), i uns dies després ho fa el militar (f. 73v). No consta res de l'eclesiàstic ni si aquella súplica es va arribar a fer o no, però vincular per part del rei els remences, com una forma de pressió, amb la resolució de les diferències sobre les restitucions va convertir un afer/greuge particular de l'abat de Ripoll en un afer universal de la Cort; per això la qüestió va restar pendent.

El 30 de desembre els tractadors, per segona vegada, demanen una resposta al militar. L'infant Enric, com a president, davant la passivitat del braç proposa elegir persones per elaborar la resposta. Obté una àmplia majoria, però un 35 % dels assistents s'hi oposen, dirigits per mossèn Icard (la restitució dels censals no és matèria de Cort per ser «cosa de particulars e no universal», la mateixa opinió que defensava la ciutat de Barcelona), amb 32 adhesions, i per mossèn Joan Bernat Terré i mossèn Bernat Salva, amb 15 i 13, respectivament, i d'altres particulars, fins al punt que mossèn Joan Pere de Vilademanu veu el braç «en molta discòrdia» (f. 62v-68r). A continuació, el 2 de gener, el braç, reunits molts militars «la nòmina dels quals és difícil de scriure» i seguint el parer de l'infant i del comte de Cardona, aprova per la major part de l'estament la proposta presentada per l'eclesiàstic el 6 de desembre, d'elegir persones per al redreç de la justícia,

²⁶⁹. De fet, aquesta petició de l'abat era una repetició del seu escrit del 5 de maig de 1480, on demanava al lloctinent fer complir la pragmàtica de setembre de 1479, perquè els pagesos s'havien ajustat i havien decidit no voler pagar censos i tasques. Vegeu les notes 210 i ss. A més d'aquests dos documents altres dos porten data d'un mateix dia 5: concessió de privilegis (5-2-1481) i presentació de lauplicació i greuge del senyors dels homes de remença (5-3-1481).

²⁷⁰. El procés (f. 66r) posa «braç eclesiàstic». És un error del copista, perquè s'elegeixen síndics del braç reial.

mercaderies i monedes. El braç hi afegeix el General i, sobre tota la resta, és a dir la restitució de béns, decideix trametre-ho al rei «qui'n ha ésser jutge» (f. 68v). L'oposició, el primer mossèn Icard, es redueix ara a 48 militars, entre ells mossèn Joan Pere de Vilademany, que exposa un parer que en les restitucions de béns i censals i en els censals nous coincideix amb la postura defensada per la ciutat de Barcelona (f. 68v-71v).²⁷¹

Coneixem aquesta pel resultat de les converses entre els consellers i síndics de la ciutat i el rei i els seus tractadors, segons s'exposen en el Consell de la Vint-i-quatrena de Barcelona. Fou Jaume Destorrent l'encarregat de redactar els resultats d'aquelles primeres converses que foren presentades a la sessió del dijous 4 de gener de 1481. El consell debat i conclou sobre cada cap unes respostes i discrepàncies que recollim sintetitzades al quadre III; a continuació, es presenten al rei amb l'objectiu que veïés «la intensió e bona voluntat d'aquesta ciutat». El rei lloa el capítol sobre la restitució del patrimoni reial; discrepa en l'afer de la reducció dels censals nous (for de 30.000 per mil de la Ciutat enfront de 35.000 mil per mil del rei) i en la restitució universal (es vol reservar algunes excepcions), i s'enuïja sobre el donatiu («algun tant se ensengué»). Retrau els consellers que demanin coses noves sobre la justícia i no trobin forma de parlar del donatiu, cosa que fa que els consellers marxin del rei amb enuig i s'installi un clima de ruptura. I comencen els rumors: es diu que el rei vol cercar una altra via fora de la Cort, i per Barcelona va fama que la Cort «sta en rompre» per culpa de la Ciutat i de Lleida, és a dir, per la seva reivindicació que expressament s'individualitzi en la restitució Flix, la Palma i Mas de Flix, i Borges i la part reial de Castellot, respectivament (f. 84v-85r).

Els rumors de ruptura eren certs: el rei convoca un tercer siti i dona una altra cèdula a la Cort el 12 de gener, certament dura. Recorda els esforços del seu pare per finir la Cort, com ha deixat Castella per venir i convocar les Corts Generals per resoldre «la confusió e ruyna que és e de cada dia augmenta en lo dit Principat», com la Cort no ha respost a la seva cèdula per les diferències i passions que hi ha i com ha trobat major «tarditat» del que esperava «après de tanta agitació feta en les Corts passades». Tot l'enuig ve, segons diu la Vint-i-quatrena, perquè els braços no s'havien concordat en alguns capítols, cosa que ens indica que el consens era ja avançat. Al rei, continua la cèdula, li és útil o bé prorrogar la Cort o bé llicenciar-la o deixar-la expirar, perquè així, «tirat lo empax de aquella», podrà proveir en el redreç i anar-se'n a Aragó per obtenir subsidis. Davant la pròrroga feta fins el 26 de gener, la Cort envia una ambaixada per suplicar que la pròrrogació fos

²⁷¹. Aquesta decisió del militar fa aflorar els conflictes latents sobre les restitucions amb un seguit de cèdules presentades contra un dels principals beneficiats pels reis: el comte de Prades (f. 74r a 80v).

«ab continuació de dies», és a dir, que la Cort pogués continuar treballant. El rei s'hi nega i tot queda paralitzat (f. 81r-84v i la 24a sessió 15-1-1481).

Els consellers i síndics de Barcelona, sabut això, decidiren esperar uns dies i fins el dilluns 15 no tornaren a anar al rei per donar-li explicacions. Ferran ho pren «ab molta dignitat» i formula noves propostes en les tres principals diferències amb la ciutat: un for de reducció dels censals nous a trenta-dos per mil; dona una nova cèdula a la ciutat sobre les coses a fer per finir la Cort, en la qual en els capítols de les restitucions figuraven unes cinc o sis excepcions a les restitucions, i demana que la ciutat digui el seu parer sobre el donatiu demanat per ell. La ciutat, els dies successius, considera excessiu aquell for, però, vist que el rei no accepta altra cosa, conclou que si no es pot obtenir una reducció a 30.000 per mil s'accepti la de 32.000 per mil. També decideix comunicar al rei, de forma extraoficial, que la Ciutat acceptarà en la Cort un donatiu de 200.000 lliures carregades sobre el General a censals a for de 25.000 per mil i altres 100.000 a pagar en sis anys, segons acordí aquella. Però, per contra, s'oposa a qualsevol excepció perquè va contra la Capitulació de Barcelona (sessions del 16 i 17 de gener).

El rei es mostra força content i té «gran plaer» pel donatiu. En un pas més, els seus tractadors (inclòs, també, l'infant Enric, president del braç), el 28 de gener, proposaren tres novetats. Primer, són necessàries set o vuit mil lliures per fer totes les restitucions a Barcelona (Flix i la Palma i altres, i pagar als qui tenen béns de la Batllia General, els quals són obligats a Barcelona pels contractes de censals); demana que la ciutat li faci de «pont o fermança» a compte de la seva part sobre el donatiu. En segon lloc, vista la impossibilitat de finir la Cort amb concòrdia, era voluntat del rei passar a finir-la «ab la major part de la Cort» aplicant l'Usatge *Judicium in curia datum*; per això el rei demana a la Ciutat anar a l'una; i tercer, manifesten com el rei tenia el ferm propòsit de finir la Cort segons el contingut en una nova proposta concordada entre ell i els seus tractadors, un esborrany de la qual ara donen a la Ciutat.²⁷² Els consellers i els síndics «foren algun tant scandalitzats» per aquestes novetats i per les coses posades en l'escrit d'una forma diferent al «pensat e manejat» amb el rei. Segueixen noves converses amb Ferran que, a la fi, els envia a parlar amb Alfons de Lacavalleria, el vicescancerler i altres tractadors, cosa que, diuen aquells, va permetre rectificar o polir algunes coses. És a dir, el grau de consens entre el rei i la Ciutat era ja elevat en la matèria clau de les restitucions de béns i censals dies abans que es presentés la nova proposta a la Cort, però quedava pendent l'aplicació de l'Usatge: el rei, en aquestes converses, per atreure's Barcelona, arriba a oferir un cartell on dona garantia de totes les coses

²⁷². Vegeu la Vint-i-quatrena, f. 121r-123r. És més restringida que la que presentarà el 7 de febrer a la Cort.

manejades amb la ciutat.²⁷³ La Vint-i-quatrena, abans de decidir, davant la gravetat de les propostes perquè són «molt perilloses a les libertats de la terra», demana parer a una consulta formada pels advocats de la ciutat i altres juristes i homes antics i pràctics en aquests afers. Dos dies després, arriba la resposta final: rebuig a l'aplicació de l'Usatge, persistència en l'acceptació ja feta sobre el donatiu i oposició a un donatiu fet «en contradicció» perquè anava contra les lleis, usos i observances servades en la Cort General. En relació amb la nova cèdula, conclou que és matèria de Cort, als estaments de la qual correspon la deliberació; el consell decidirà quan els síndics li presentin el pensaments del braç reial (sessió del 30 de gener).

Queda així aturada la via de l'Usatge, quan en l'afar de les restitucions, recordem, el rei ja disposava de l'anuència del militar des del dia 2 de gener i del que sembla certa condescendència o acceptació de l'eclesiàstic del 6 de desembre. A més, la Vint-i-quatrena de la ciutat de Barcelona s'oposava a examinar la nova cèdula i encaminava la resolució cap una deliberació dintre dels braços de la Cort. El rei, en un pas enrere, el 7 de febrer presenta aquella proposta però, signe del distanciament, no ho fa personalment en el setial sinó pels seus tractadors a cada un dels braços en particular (f. 99v-104r). El bisbe de Girona exposa a cada estament com el sobirà havia donat dues cèdules i no havia obtingut cap resposta, per això havia deduït que els estaments no desitjaven finir la Cort tant com ell i, en conseqüència, formulava una nova proposta. Ferran la defineix com «nuestra última final intenció»; si no hi ha resposta o aquesta es dilata, amenaça amb deixar expirar la Cort, marxar i procedir a donar una solució unilateral. Aquesta cèdula és molt més detallada i més madurada que les anteriors. Recull, sense cap mena de dubte, el resultat de les diverses converses reials i, per tant, és ajustada a les negociacions de la Cort. Els quadres IV-1 i IV-2 volen resumir aquesta segona proposta reial i les respostes donades per cada braç, ben bé una setmana després.

Quadre IV-1. Segona proposta del rei (7-2-1481) i respostes dels tres braços

Concepte	Proposta del Rei 7-II-1481, f. 100r	Braç eclesiàstic 16-II-1481, f. 135v	Braç militar 19-II-1481, f. 142r	Braç reial 16-II-1481, f. 134r
Patrimoni reial	Revocació de gràcies, vendes, concessions, etc. Restitució general. Primer pagar si s'ha empenyorat per diners.	Revocació i restitució generals, excepte les execucions fetes per sentències. No inclou viles ni castells en els diners.	Restitució i revocació generals. Primer restituir quantitats pagades o permutes. El rei ha de pagar els danys.	S'accepta el capítol. Qui ha de pagar és el rei. Sols el patrimoni alienat durant torbacions.

²⁷³. Un resum del cartell al f. 131r de la Vint-i-quatrena.

Concepte	Proposta del Rei 7-II-1481, f. 100r	Braç eclesiàstic 16-II-1481, f. 135v	Braç militar 19-II-1481, f. 142r	Braç reial 16-II-1481, f. 134r
Justícia, mercaderies i monedes	Elecció de persones pel rei i per la Cort, no diu amb quin poder.	Elecció de persones pel rei i la Cort; aquestes, amb poder absolut.	Elecció de persones pel rei i la Cort; aquestes, amb poder de referir.	Elecció de persones pel rei i la Cort; aquestes, amb poder de referir.
Restitució general i universal	Revocació gràcies, etc. i restitució immediates. Remissió de fruits, millores i despeses. Silenci perpetu. S'ha de fer per un Acte de Cort i per via executiva, abans de l'execució del donatiu.	Proposa modificacions: Treure les castlanies que no són en feu; canvis i matisos en la redacció (escrivanies, comandes, rendes, jurisdiccions, el termini de compareixença, etc.). Les recuperacions han de ser lliures de tots els càrrecs.	Revocació i restitució universal a inobedients i obedients. Llargu llista de béns, rendes i jurisdiccions situats dins i fora de Catalunya. Restituir en el punt que es troben i sense despeses ni millores. Els esplets de l'any són dels restituïdors o segons pacte. El rei té 15 dies per consignar dany, esmenes i remuneracions serveis. Obedients, no pagar deutes abans i durant la guerra no exigits. Matisos (plet castell Cervelló, etc.).	El capítol està bé. La restitució dels feus ha d'ésser feta com de les altres coses, salvats els drets dels senyors directes. Afegir-hi restitucions de carnisseries, forms, terres amb vassalls o sense i drets com onzens, etc.
Excepcions a la restitució general	S'exceptuen els pactes i concòrdies. Comte de Cardona. Joan Sarriera. Censals comte de Modica. Baronia de Bellpuig. Castell de la Manresana. Els feus, remesos a justícia.	En les coses de l'església, solament s'han d'acceptar les concòrdies fetes segons forma de dret. En la resta, que el rei concordi per evitar la paralització de la Cort.	Que el rei vulgui concordar les diferències. Afegir fet de la muller de Joan d'Armendaris. Que el fet de Blanes no obstaculitzi la marxa de la Cort. Incloure les concòrdies fetes amb els reis. No incloure els feus: estan en procés de concòrdia.	S'accepta l'excepció sobre els pactes i concòrdies ja fetes. Per la resta es demana que el rei vulgui concordar les diferències, per evitar entrebancs a les Corts.

Quadre IV-2. Segona proposta del rei (7-2-1481) i respostes dels tres braços (continuació)

Concepte	Proposta del Rei 7-II-1481, f. 100r	Braç eclesiàstic 16-II-1481, f. 135v	Braç militar 19-II-1481, f. 142r	Braç reial 16-II-1481, f. 134r
Censals i violaris Censals i violaris	Remetre-ho per la Cort al rei, que farà pagar els censals i farà reduccions. Els censals posteriors a la reducció Barcelona no hi entren. Dictaminarà qui és obedient i sobre les pensions degudes. S'exceptuen pactes.	Res no es comenta.	Encara el braç no ha arribat a cap concòrdia sobre els capitols donats pel rei en les dues cèdules.	Millor el parer del rei del gener que el d'ara. El rei ha de decidir sobre qui és obedient i sobre les pensions cesses. Resta de censals, dins i fora de Catalunya, segons contractes. Excepte pactes, concòrdies i possessions.
Obedients a inobedients	Pagar de 10 s. fins a 13 s. 4 d. per lliura.	No s'inclou el supòsit.	No s'inclou el supòsit.	Pagar de 10 s. fins a 13 s. 4 d. per lliura.
Obedients a obedients	Censals abans de 1473: pagar de 13 s. 4 d. fins 20 s. per lliura. Duració: 10 anys.	Que el rei diputi persones que tractin de concordar-se entre ells.	No s'han pogut concordar.	Pagar segons contractes.
Inobedients a inobedients	Censals abans de 1473: pagar de 13 s. 4 d. fins 20 s. per lliura. Duració: 10 anys.	Ídem	Ídem	Pagar segons contractes.
Inobedients a obedients	Censals abans de 1473: pagar de 13 s. 4 d. fins 20 s. per lliura. Duració: 10 anys.	Ídem	No s'inclou el supòsit.	Pagar segons contractes.
Fan les universitats			Sobre els censals de les universitats rebutgen tenir en compte les imposicions en les concòrdies amb els creditors.	Fins el 16-X-1472: les imposicions a mans dels creditors per cobrar a sou i lliura. Obligatorietat de les concòrdies fetes i remissió pensions fins el pacte.
Censals a eclesiàstics i causes pies	Pagar de 13 s. 4 d. per lliura fins els pactes que han de fer el rei i els bisbes (6 mesos).	Els censals dels sempre obedients els pot tractar la Província.	Pagar de 13 s. 4 d. Si hi ha d'haver visors, elecció en el termini d'un any.	Pagar segons contractes.

Concepte	Proposta del Rei 7-II-1481, f. 100r	Braç eclesiàstic 16-II-1481, f. 135v	Braç militar 19-II-1481, f. 142r	Braç reial 16-II-1481, f. 134r
El General	Arrendaments per triennis/quinquennis, per vegueries/únic. Ingrés a la Taula de Barcelona. Distribuir 100.000 ll., pel rei.	Visitar la Casa del General per recuperar el crèdit. Analtzar el fet dels hereus de F. Samsó. Les 100.000 ll. s'han de repartir entre catalans.	S'accepta el capítol. S'han d'elegir persones pels braços per compondre drets, llevar oficis, limitar salaris i examinar els censals vells i els nous.	S'accepta el capítol. Elegir persones pels braços per compondre drets, llevar oficis, limitar salaris i examinar els censals vells i els nous, amb poder de referir.
Censals nous del General	S'han de pagar. Preus reals i una reducció de les pensions a fixar pel rei.	Accepta el parer del rei. Primer pagar els censals vells, inclòs els dels obedients, encara que s'hagin pagat a tercers.	S'accepta el parer del rei. Primer pagar els censals vells. Pagar les pecúnies preses als obedients pel General i els interessos.	S'accepta el parer del rei. Pagar els censals vells. Elecció de persones pels braços per veure els preus vers dels censals nous.
Censals lluïts	Per justícia, oïdes les parts.	Els preus dels censals lluïts s'han de restituir.	Restituir-los als propietaris o successors.	Restituir els que Joan II va prometre tornar.

Per la seva banda en la Cort l'ambient no era del tot propici a la seva recepció. A l'Audiència, l'entorn reial havia reactivat el plet de l'infant Enric contra el Principat i el rei i els jutges donaven allargs a les suplicacions dels tres braços per aturar-ho. A més, successives cèdules de Manresa, Santpedor, Mojà, Besalú i Terrassa posaren al descobert les reclamacions sobre els territoris d'universitats reials que s'havien concedit a militars (f. 87v-98v). Distanciament amb el rei i desplaença amb el braç reial, tot embolcallat amb la por que el rei no vulguí continuar la Cort i marxi de Barcelona (f. 117r i 120v). Per això, la reacció a la proposició reial fou més lenta de l'esperat, i desigual, si tenim present el nivell avançat de les converses fetes amb el rei. De bell antuvi, els greuges i suplicacions relatius a capítols o aspectes concrets de la nova proposta reial s'incrementen en nombre i al llarg dels dies successius (f. 104v i ss.). Un exemple significatiu, entre d'altres, és el que recau sobre l'excepció de la recuperació de la vila de Blanes: la casa de Modica, sempre obedient al rei, havia estat privada de la possessió dels vescomtats de Cabrera i de Bas, de les viles de Blanes i d'Hostalric, de la casa de Bellesguard i una altra a Barcelona, etc., unes possessions que, una part, són a mans del comte de Cardona, una altra, de mossèn Joan Sarriera, i l'altra, de la vídua i els fills d'Ermentarís, tres pilars de Joan II en la guerra passada i la seva victòria final. Ara la comtessa de Modica posa greuge i dissentiments a tot donatiu tot reclamant l'adhesió de la Cort (f. 118v-121r), un afer que es complica amb la intervenció dels creditors censalistes sobre el vescomtat.

Una altra vegada, les actes de la Vint-i-quatrena ens informen sobre el desbloqueig de la situació. El dia 14 de febrer, el rei rep l'ambaixada de la Cort que sollicita que vulgui continuar-la (f. 117r); allí, en una reunió que s'intueix decisiva, també hi eren presents els consellers de Barcelona, aconsellats d'anar-hi per molts prohoms i els seus advocats, i el comte de Cardona. A tots ells, un rei molt enutjat els manifesta el llarg temps dedicat i els força tractes amb molta gent fets per arranjar les diferències que impedièn el finiment de la Cort, sense resultat; al contrari, continuava la diversitat que impedia obtenir un consens. Per això volia deixar expirar o posar una llarga prorrogació a la Cort i marxar cap a Aragó «donant demostració que la present jornada exequària dites coses». A suplicació de la Cort, dels consellers i del comte, accepta romandre alguns dies més a condició d'obtenir resposta a les cèdules i de la disposició dels braços a avançar; en cas contrari, se n'anirà, feta la prorrogació i «alguna praepramàtica» (sessió del 15-2-1481).

El mateix dimecres 14, el braç eclesiàstic inicia l'estudi dels memorials reials, i l'endemà el braç reial accepta respondre a aquells tot i els dissentiments de Lleida i Cervera (f. 117r i 121v-122v). A la vegada, el mateix dimecres, l'eclesiàstic havia remogut l'afer dels remences: ho remet al reverend mossèn abat de Sant Salvador de Breda i a mossèn Berenguer de Pau, canonge, cabiscol i síndic del Capítol de la Seu de Girona, per fer apuntaments. Per la seva banda, el militar s'hi adhereix i elegeix don Ivany de Castre, mossèn Pere Torroella i mossèn Miquel Canet amb l'objectiu de fer tot el que sigui necessari amb els dos eclesiàstics «e entre tots apunten lo que serà millor per lo bé del negoci ab lo senyor rey e qui necessari sia» (f. 116v-117v). Cal pensar que en aquella reunió també es va decidir el pacte entre els braços i el rei a canvi del sacrifici dels remences?

El mateix dijous 15 de febrer, el braç reial ja té enllestida la resposta, inclòs un afegit nou requerit per les universitats foranes sobre les concòrdies de les universitats reials amb els creditors censalistes, aprovat a contracor per la Vint-i-quatrena a hores intempestives. El divendres, el reial i l'eclesiàstic publicaren cada u el seu parer i el presentaren al rei (f. 133v-135v el reial i f. 135v-138v l'eclesiàstic). Per la seva banda, a l'estament militar el mateix dijous, també a corre-cuita, tres tractadors comandats pel bisbe de Girona, en nom del rei i «per propri motiu», convenceren el braç de la necessitat de concordar-se «de nostres particulars interessers» perquè, fet això, diuen, el rei podrà decidir de forma justa. Sembla una operació orquestrada. Primer, el bisbe de Girona exposa els seus raonaments; després, l'infant Enric manifesta que és del parer d'elegir persones sobre les coses contingudes en la cèdula reial, sense parlar de donatiu o oferta i amb el poder de referir-ho a l'estament. El segon a votar, el comte de Cardona, hi afegeix que s'ha de remetre l'elecció de les persones a l'infant, i el tercer, don Joan de Luna, que l'elecció sigui feta per l'infant i el comte de Cardona. En total, 222 vots favo-

rables per 35 de negatius, una oposició molt minsa, possiblement, com diu Galceran Muntaner, cavaller, perquè era el camí més curt per assolir una concòrdia final.

Aconseguida aquesta facultat, l'infant Enric i el Cardona, els dos presidents, elegiren dotze nobles, dotze cavallers i dotze donzells sense cap trava (f. 124r-132v). Les trenta-sis persones, el dilluns 19 ja tenen concordat i enllestit el parer, la forma «que'ls par deu respondre» a les dues cèdules reials. Un pensament molt més detallat en els punts que els interessaven més, el de les restitucions del patrimoni reial i el de la restitució universal, complaent amb els Cardona en el fet de Blanes, anotant altres casos com els dels Bellera sobre el castell de Cervejolló i l'afer de Joan d'Armendaris, i postures molt més intransigents en el fet dels censals, contraris a prendre en compte les imposicions de les universitats i la impossibilitat de consens i acord en els censals que els afecten. Fa certa impressió que vulguin carregar els costos de la passada guerra sobre els vençuts sense ells perdre-hi res. Llegit el parer a l'estament, es produeix una forta oposició: 78 dissentiments, cap a un 30 % del nombre dels votants del passat dijous, dels quals 56 s'adhereixen al parer del braç reial, alguns amb certs matisos, grup encapçalat per mossèn Galceran Muntaner. La resta formulen diversos aspectes contraposats. Així, Galceran de Cruïlles i altres quatre militars s'oposen a la derogació de les gràcies i donacions relatives al patrimoni reial; cinc, demanen còpia abans de lliurar el parer al rei, un dels quals es retirarà després; deu, s'adhereixen al parer de mossèn Pere Antoni de Rocacrespa amb relació a censals sobre terres de Sarriera, i el noble Lluís de Castellet, que diu que per causa de la guerra havia perdut vint mil florins, partidari de la via judicial ja en les Corts anteriors i que des del dijous passat se sent enganyat per falses promeses (f. 141v.146v). El parer del militar no va arribar a ser lliurat al rei; la diversitat d'opinions, pensaments i dissentiments va impedir concordar-se entre ells. Però, malgrat tot, els dos presidents del braç havien aconseguit plasmar en un document les principals línies a seguir, possibles acords i les diferències.

El dia següent, dimarts 20 de gener, quatre tractadors reials varen donar la rèplica del rei als altres dos estaments (f. 147v-150v) en una cèdula el començament de la qual fa venir a la memòria la figura i el pensament del bisbe de Girona, Joan Margarit:²⁷⁴

Bé diu un savi que tots los que donen vot en coses duptoses quové que no sien interessats o apassionats, car no pot bé deliberar l'enteniment llà hon la passió contrasta.

²⁷⁴. Sobre la trajectòria del bisbe de Girona, vegeu el llibre ja esmentat de Santiago SOBREQÜÉS, *Joan Margarit i Pau...* Sobre el seu pensament, vegeu, a cura de SEGARRA, M. Isabel, *Joan Margarit, Corona regum*, Editorial Vitela, Barcelona, 2008.

El rei, a cada capítol contraposa les propostes seves, «tan justificades e acomodades a tota la negociació de la dita Cort» amb què qualifica de contradictòries i dilatòries les dels dos braços. Fa «gran querela de la Cort» contra el militar, perquè les diferències els impedeixen concordar-se, i contra els altres dos, perquè «no són concordades ni ab la sua cèdula, ni encara entre ells», i acaba reiterant que vol prorrogar la Cort per llarg temps i marxar a l'Aragó.

Les discrepàncies entre el reial, l'eclesiàstic i el rei *grosso modo* no són tan extremes com per considerar-les insalvables. En el capítol sobre el patrimoni reial, el braç reial coincideix amb el rei i l'eclesiàstic se n'aparta amb la proposta d'incloure dues excepcions. En els capítols relatius al redreç, la diferència sí que és important: poder de referir de la comissió enfront de plens poders, però, de fet, és una deliberació usual en totes les Corts quan hom vol crear novenes i comissions. En la restitució universal, hi ha acord entre tots, excepte que cal delimitar el temps d'aplicació de la restitució quítia de censos, censals, etc. proposada per l'eclesiàstic; un problema de redacció? En el capítol de les excepcions, desapareix un dels principals obstacles de la paralizació de les Corts: el reial ara ja les accepta. Les discrepàncies són entre el rei, que les delimita una a una, i els braços, que demanen que el rei concordi aquelles diferències per evitar entrebancs a la Cort; també sobre com aplicar-les a les concòrdies i pactes en els béns eclesiàstics. El rei protesta que el vulguin fer mitjancer quan, diu, li pertany com rei i senyor, però ho acceptarà si hi ha possibilitat de concòrdia. En el relatiu als censals és on rau la major discrepància entre les tres parts. El reial considera millor l'acord entre el rei i la ciutat de Barcelona del gener; el rei veu impracticables per manca de temps el tractar de concordar els censals, com vol l'eclesiàstic, i el parlar de pagar segons els contractes, sobre les imposicions de les universitats o sobre si s'ha de prendre la major part de persones o la major suma deguda, com vol el reial. També discrepa el rei sobre a qui aplicar les 100.000 lliures, els acusa de dilació en l'afer dels censals nous, essent millor la seva proposta, i rebutja que el donatiu es tracti una vegada composades totes les coses. Acaba acusant que «per pròpies passions e interessos e no per lo bé públich aquesta Cort és regida».

Davant aquesta rèplica, «lo Spirit Sanct sperant», segons la Vint-i-quatrena de Barcelona, l'estament militar deliberà remetre totes les diferències de part a part al rei, com ja havia fet el 2 de gener arran de la primera proposta. No fou l'Esperit Sant sinó l'infant Enric qui va proposar fer ambaixada al rei que baixi a continuar la Cort i remetre-li aquelles diferències de particulars a particulars concernents al seu braç: 213 vots li donaren suport (80 %), 8 continuaren adherint-se al reial, 35 acceptaren l'ambaixada però no remetre les diferències i altres 11 opinaren altres coses (f. 150v-158r). Tot seguit, l'estament eclesiàstic fa el mateix: també remet al rei les coses relatives al seu estament. A continuació, el rei demana al braç

reial tal cosa. Els síndics de Barcelona solliciten permís a la Vint-i-quatrena, que accepta la remissió «attès lo punt en que los fets d'aquest Principat stan e les diferències que són en la Cort». Malgrat tot, continuen els dissentiments de Lleida i Cervera (f. 158r i sessió de la Vint-i-quatrena de 20-2-1481).

El divendres 21 de febrer, es fa l'Acte de Cort sobre la potestat a donar a Ferran (f. 158r-163v). La Cort General del Principat de Catalunya, com que no s'ha pogut concordar els interessos particulars i les diferències que són de part a part procedents de les torbacions passades, les remet totes al rei, a la determinació del qual sobre aquelles diferències «se haia de star». La Cort General es reté el redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia i el del General, els greuges dels particulars contra el rei i l'afer dels remences. El rei no podrà servir-se del donatiu fins que no hagi declarat sobre les dites diferències. Si la Cort es prorroga per més de tres mesos o serà finida o llicenciada, el poder expirarà (f. 158r-163v; l'Acte de Cort f. 159r).

Cal fer notar que la facultat donada a Ferran és molt delimitada: àrbitre d'unes diferències que la Cort General ja té molt definides, concretades i ben expressades en les respostes de cada braç, en cada un dels capítols de les cèdules presentades pel rei, producte, a la vegada, dels diversos contactes entre cada braç i el rei. Ferran ha de negociar i concordar o interpretar aquelles discrepàncies a partir de les seves dues cèdules i les respostes donades pels dos braços (i ben segur que té present el document del militar), és a dir, a resultes de «tota la negociació de la dita Cort», tal com ell qualifica el contingut de la seva última cèdula. Per tant, té poc marge d'interpretació, però sí que té total llibertat en la distribució de les 100.000 lliures.

3.3. L'acord

Tanmateix, per què Ferran triomfa allí on va fracassar Joan II? D'entrada, per dues absències. Primer, de l'estat de guerra contra França (l'Empordà i el Pallars) i les seves conseqüències: les discussions sobre el seu finançament i les correrries i destruccions dels capitans i companyies de gent d'armes del rei, especialment Lluís Mudarra, però també Joan Sarriera i Álvaro de Madrigal. Aquest fou el principal i constant entrebanc en les deliberacions de les Corts de 1473-1479, que va distanciar l'estament reial dels altres dos i del rei i que es converteix en insalvable arran de les acusacions a Barcelona sobre la seva culpabilitat en la pèrdua dels comtats del Rosselló i la Cerdanya. Fins i tot, aquesta absència d'un clima de guerra permet a Ferran usar d'altres pressions externes, més enllà de les habituals amenaces a deixar penjades les Corts, com els remences, la presó de l'abat de Banyoles i la de Joan Pere de Sentmenat, la judicialització de l'afer de infant Enric/ el General o la del censal de les 200.000 lliures, etc.

Segon, la del mateix Joan II i la seva no concordança amb la ciutat de Barcelona. Després de la Capitulació de 1472, la relació era bona fins al punt d'influir en l'elecció dels consellers de la tardor de 1473 i d'admetre'ls al seu consell reial. Però hi ha ruptura després de la pèrdua dels comtats. Fins i tot, després de les Vistes de 1476 i la tornada de Joan II a Barcelona per continuar les Corts no s'aprecien veritables esforços per redreçar les relacions ni en el procés de la Cort, ni en la documentació reial, ni en les deliberacions dels consells de la Ciutat. A més, el rei és vist com a molt implicat en els afers derivats de la guerra, per això no té capacitat de maniobra per imposar consens entre els vencedors i els vençuts i alguns arriben a dubtar de la seva imparcialitat.

Tot el contrari de Ferran. Aquest havia jurat la Capitulació de Barcelona (no sense algunes reticències) i havia intervingut en la guerra contra França, però des de 1469 s'havia anat allunyant de les lluites polítiques de Catalunya, de manera que el 1478 és vist com una persona que inspira gran «reverència» i «algú no dubte de parcialitat». La no vinguda de la primavera de 1478, la pragmàtica de setembre de 1479 i les seves actuacions posteriors crearen malestar, que, segons Vicens Vives, desapareix amb la convocatòria de Corts.

Cal afegir l'estratègia seguida per Ferran en el desenvolupament de les Corts: quan la Cort s'anquilosa retornant a les postures de febrer de 1478, reprèn la política de Joan II, proposant que li remetin les diferències. Quan això fracassa, canvia i impulsa una primera proposta, que li permet acostar-se a Barcelona, la principal opositora enfront dels altres dos braços, i mantenir converses amb ella. Així, arriba a concordar i/o delimitar les exigències i les discrepàncies de la ciutat. La sintonia arriba a un punt que, davant la mancança de respostes dels braços a la seva cèdula, li proposa l'aplicació del *judicium in curia datum* a canvi d'un cartell on el rei prometia concedir i complir tot l'acordat. La negativa de Barcelona i la seva ferma que el marc adequat de deliberació era la Cort l'obliga a retornar a aquella via amb una segona proposta molt més precisa, que recull tot allò tractat fins llavors en la Cort i en les converses privades, fins obtenir, sota pressions d'una imminent marxa, unes respostes de cada un dels braços. A continuació, la remissió de poders per resoldre les diferències expressades per cada braç en les respostes fou cosa més planera.

Però això no ho hauria aconseguit sense la presència de figures claus a cada estament certament proclius a la corona: Pere d'Urrea, arquebisbe de Tarragona, el president del braç eclesiàstic, que fou tractador de Joan II en les anteriors Corts; l'infant Enric i el comte de Cardona, els presidents del militar, l'actuació dels quals ja ha quedat prou manifesta; o l'afinitat d'alguns dels consellers, síndics i consells de la ciutat de Barcelona, suficientment posada en valor per Vicens Vives. Sobre això, tot just remarcar que les tres «afecions» concurrents en el Consell

de Cent, descrites per una carta de març de 1480 dels diputats al comte de Cardona,²⁷⁵ són presents entre els cinc síndics de Barcelona. Primer, el president, Galceran Carbó, dels Carbó, ja president en les Corts passades, que potser era partidari de la línia més ortodoxa i continuista, si fem cas de la ferma i reiterada oposició, en les dues Corts, a un canvi del for d'onze sous per florí. També Ramon Marquet, dels Marquet, Bussot i Galceran Durall. Ramon, representant de la branca més puixant de la burgesia barcelonina en paraules de Vicens Vives, l'agost de 1479 havia topat amb dificultats en el seu nomenament com a cònsol de Nàpols per l'oposició d'Alfons de Lacavalleria, i com a conseller en cap de 1479-80 va presidir una conselleria caracteritzada per Vicens com de crisi de confiança amb el rei.²⁷⁶ No sembla que aquest dos síndics els puguem catalogar com massa proclius al rei. Enfront, els síndics Joan Ros, major, i Jaume Destorrent (del tercer grup, dit dels Llobets, Rossos i misser Torrent), als quals potser caldria afegir Joan Roig (membre de la conselleria de Destorrent de 1478-1479), eren molt més afins al rei, tal com ja ha narrat Vicens Vives en els afers de la cancelleria de Destorrent i en l'afer de les reivindicacions de l'infant sobre Roses i Cadaqués i altres terres del General en el comtat d'Empúries. Per això, dins el braç reial al llarg d'aquesta primera part de la Cort la postura de Barcelona, malgrat les discrepàncies, fou més suau que la intransigent Lleida, seguida, aquesta, per Cervera.

A més, cal fer incidència en el treball dels tractadors del rei. Diverses vegades, Vicens Vives assenyalava la figura d'Alfons de Lacavalleria; sens dubte, però, el seu treball és més a l'ombra: en les actes d'aquesta primera part del procés fins el mes de març no ens apareix com qui porta el pes de les relacions amb la Cort. Des dels primers tràmits inicials, al llarg d'ella i en els moments més decisius (canvis d'estratègia reial, apressar cap al pacte, etc.), qui encapçala els tractadors, qui fa les propostes i qui es dirigeix a cada un dels estaments és el canceller, el bisbe de Girona. És ell qui, d'acord amb el rei i per «proprí motiu», s'adreça al braç militar, per exemple, la jornada decisiva del 15 de febrer, acompanyat, això sí, pel mestre de Montesa i Alfons de Lacavalleria, en aquest ordre. Joan Margarit i Pau emergeix com la figura política clau fins al punt de poder-li atribuir un paper prominent com artífex del pacte entre el rei i els braços de la Cort. Cal evidenciar-ho, al costat del reconeixement (Santiago Sobrequés) de la seva acció com intermediari entre els reis i els catalans, o de la seva capacitat per negociar (Tate) arran de la seva ambaixada a Itàlia: «la prudència y prestación vuestra en negociar», li reconeix Ferran.²⁷⁷

²⁷⁵. ACA, G. (V) 16, f. 71v (28-3-1480).

²⁷⁶. VICENS VIVES, J., *Ferran...*, p. 207. La conselleria de Ramon Marquet, p. 193-213 i p. 145.

²⁷⁷. SOBREQUÉS VIDAL, S., *Joan Margarit i Pau...*, p. 398. La Quarta Part del llibre, El Cancellier, (p. 41-419) recull la seva actuació des de 1472, política, religiosa i l'estada a Itàlia. També TATE, Robert B. *Joan Margarit i Pau cardenal i bisbe de Girona*, Barcelona, 1976, p. 99-126. La cita, però, és a la p. 135.

En definitiva, si el bisbe el 1471 havia proporcionat la corona al pare, el febrer de 1481 aconseguí el pacte amb les classes dirigents al fill. Tanmateix, pacte a canvi de què? Notem que en l'Acte de Cort aquesta es reserva, a més dels esperats quatre capítols del redreç i dels greuges dels particulars amb el rei, l'afer dels remences. Margarit tenia prou coneixement d'aquesta qüestió. Un fet que ja ha estat oportunitatament ressenyat des que les investigacions de Santiago Sobrequés havien mostrat la seva relació amb els remences ja des dels anys de la guerra civil; el seu paper d'intermediari entre senyors i pagesos del bisbat de Girona a començaments del nou regnat, fallit per l'actitud belligerant del seu capítol, i l'oposició del bisbe en la primavera de 1480 en relació amb la reclamació dels abats de Ripoll, Besalú i Banyoles, recolzades pel dit capítol. En tot això, Sobrequés remarca la identificació del bisbe i canceller amb la política reial.²⁷⁸ Cal afegir, a més, les expectatives ja narrades que obren la coronació del nou rei i, per contra, la demanda d'aplicació de la pragmàtica de setembre de 1479 sobre els remences feta per l'abat de Ripoll el març següent i, ja dins la Cort, la suplicació presentada pel mateix abat el 5 de desembre. Interessa recordar, també, que fou Margarit, com a tractador reial, qui va reintroduir la matèria a les Corts, transformant aquell possible greuge particular de l'abat en un afer de tota la Cort. Però, sobretot, com fou la reunió determinant del 14 de febrer, entre el rei i els braços i els consellers de Barcelona, la que desbloquejà definitivament la situació unint la disposició dels braços a avançar cap el pacte amb l'afer remença. És en aquell moment que s'inicien les converses entre els eclesiàstics i militars amb el rei sobre això.

Res no coneixem d'aquelles converses, però sí que podem seguir el canvi d'actitud de Ferran II abans i després d'aquella data. El 2 de gener, per exemple, donava la raó als homes i la universitat del terme del castell de Rocacorba en relació amb la seva custòdia i les quantitats demanades pel seu veguer de Girona, Otger d'Agramunt, i feia complir al seu oficial la concòrdia que havien firmat amb la intervenció dels jurats de Girona. Un fet que es podria incloure dins el desenvolupament quotidià de l'administració de justícia. Però no ho és la resposta del rei del 5 de febrer a l'«*exibito nobis prop parte vestri... quodam privilegio concessionum seu decretatarum supplicacionum*», fet per Joan II el 17 de desembre de 1474 a Girona. Ja hem comentat més amunt que es referia als llocs, parròquies, cases i termes de Rocacorba, Canet, es Ginestar, Cartellà, Sant Medir, «Purganons», «Scols», «Marlent», Falgons, Campmajor, Sant Miquel des Campmajor, «Brions», es Torn, «Van-

²⁷⁸. Vegeu, per exemple, SOBREQÜÉS VIDAL, S., *Joan Margarit i Pau...*, p. 352-356; 388-389; 392-394 i 398. Margarit i la política reial p. 352. TATE, R. B., *Joan Margarit...*, p. 106-112, un resum sobre el mateix. L'afer de 1479 també és a VICENS VIVES, J., *Ferran...*, p. 291-293, a partir de les investigacions de Fidel Fita.

tayol», Sallent, Mieres, Freixa, Granollers, Sant Martí, Llémèna, Llorà, «Sasena», «Scontestí» i Sant Julià des Llor «ab la vall de Mer»; que un dels capítols demanava a Joan II la confirmació de la franquesa («e vuy de açò tenen la possessió», afegien) «de aquells caps de mals usos e de censos e de tasques e de altres càrrecs en que en temps passats eren tenguts los homens de remença e altres», i que la resposta fou: «Plau al senyor rey juxta forma de les concessions e confirmacions reials que'n tenen». Ara, Ferran II el ratifica i confirma «*a prima linea usque ad ultimam*».²⁷⁹ Aquesta era la posició del rei a principis de febrer, encara favorable als remences.

Exactament un mes després, el dia 5 de març (recordem que la reunió del pacte fou el 14 de febrer i l'Acte de Cort de la cessió de la potestat al rei el 21), els «senyors dels hòmens propis y pagesos vulgarment dits de remença» presenten al braç militar, «ab gran instància y querela», un greuge (f. 191r-192r). Posen dissentiment a tot donatiu si abans no es reparen totes les provisions i execucions fetes a favor dels remences des de 1450 o *circa* i si abans no es restitueix la seva antiga possessió, amb les servituds reials i personals i altres usos, i que puguin usar-la (possessió, servituds i usos) segons la forma dels antics contractes. Defineixen prou bé l'arrel del problema i la potencial càrrega pertorbadora damunt la societat feudal: des que

la ley de la pàtria foren *conditas*, foren hòmens propis ab les dites servituds reials hi personals, les quals vuy volen appellar mals usos, y ab aquelles los senyors consentiren llurs alou, lo que fet no hagueren,

una situació legalitzada pels reis i les lleis catalanes, diuen. Per això, continuen, aquests pagesos «no sols los empatxen les servituds, que'ls nomenen mals usos, més encara totes les altres *ne remetia* (són) perjudicades y empexades» i llurs patrimonis destruïts i ocupats per dits pagesos. Afirmen que les provisions, declaracions i suspensions fetes pels reis Alfons, dona Maria i Joan II foren nulles per anar contra Usatges, Constitucions, etc., per ésser fetes fora de Catalunya i sense coneixença de causa, i, acaben, com que no havien obtingut reparació dels dits «greuges e violacions de privilegis hi libertats e de dites leys de la pàtria», posaven aquest greuge a la Cort.

Els braços, a proposta del reial, davant l'allau de greuges i dissentiments presentats aquests dies, decideixen cometre aquest greuge juntament amb tots els altres a l'anàlisi dels advocats, els quals en vuit dies hauran de discernir quins són greuge, quins no i quins podrien aturar el finiment de la Cort (f. 192v-196v).

²⁷⁹. ACA, C. 3546, f. 161v-165r. Tres dies després, Ferran exhortava i requeria als oficials eclesiàstics del bisbat de Girona que aixequessin l'excomunicació i l'interdicte eclesiàstic sobre la universitat i singulars de la Vall d'Hostoles per impagaments de censals, en atenció als serveis prestats en les passades torbacions i privilegis concedits per Joan II. Ídem, 3636, f. 155r-155v.

L'amenaça amb una paralització de la Cort és prou seriosa. I així, el dia 10 de març, abans de l'acabament d'aquell termini, constatem el canvi d'opinió de Ferran II: anul·la aquell privilegi del 5 de febrer concedit als homes de Rocacorba, etc, és a dir, aquella confirmació de la franquesa «dels mals usos e de censos, tasques e altres càrrecs en que en temps passat eren e són tenguts los hòmens de remença e los altres», consentit per Alfons, ampliat pel comte de Foix i confirmat per Joan II, «de que vuy dieu tenir la possessió». El motiu és prou clar:

E com nós, assuplicació a nostra excellència humilment sobre açò feta per la Cort General, que de present celebrem en la dita ciutat als catalans, moguts per cers bons e justs respectes, que ací no són mester expressar, hajam revocat segons ab aquesta mateixa revocam, anul·lam e per revocat e nul·le com si fet e atorgat no fos haver...

Acaba manant als seus oficials que no permetin usar aquella «franquesa de mals usos e o de remença».²⁸⁰

Cap més notícia ni comentari no tenim sobre l'afer dels remences en els processos de la Cort, fins a veure recollida la revocació i anul·lació de la sentència interlocutòria del rei Alfons en les Constitucions i Capítols de Cort: la Constitució número XV, fet ja prou conegut i comentat. El rei va haver de sacrificar els seus punts de vista sobre els remences, interpreta Santiago Sobrequés; reeiximent del rei en la Cort a canvi de mercadeig sobre els remences, diu Tate; triomf de les forces aristocràtiques, sentència Vicens Vives; enganyats per la monarquia i les Corts, resumeix Jaume Sobrequés. Ras i curt, sacrifici dels remences i reedició del pacte entre el rei i les classes dominants. La concepció política de Margarit podia prou acceptar aquest canvi sobtat de criteri: les circumstàncies, els llocs i les persones són factors «que decanten la balança de la decisió reial», comenta M. Isabel Segarra com un dels trets humanístics del *Corona regum* i del seu pensament polític.²⁸¹ Per la seva banda, Ferran torna a la praxi política oscil·lant d'Alfons el Magnànim: moneda de canvi, perquè en cas contrari la Cort queda paralitzada, el donatiu i el finiment de la Cort perillèn i la ruptura cau pel seu propi pes. Res de nou.

²⁸⁰. ACA, C. 3546, f. 131v. Aquest document presenta dues anomalies: primer, és intercalat entre documents referits al mes de desembre de 1480, de manera que primer trobem l'anul·lació del 10 de març de 1481 al foli 131v i després, ja en el seu lloc cronològic, la concessió de la franquesa del 5 de febrer, als folis 161v-165r. Segon, és ratllat el primer encapçalament, dirigit a les universitats i singulars de Rocacorba, Canet, etc., i fou substituït per «*Nonnullorum Principatus Cathalonie*», la qual cosa, crec, li dona un caràcter més general, tot i que dins el document la destinació del manament reial va adreçat al portantveus de governador, el batlle general, els veguers i batlles de Girona, Besalú i de la vall de Ribes i a les dites universitats i lloc de Rocacorba, etc.

²⁸¹. SOBREQUÉS VIDAL, S., *Joan Margarit i Pau...*, p. 398. TATE, Robert B. *Joan Margarit i Pau...*, p. 125 i 106. VICENS VIVES, J., p. 295-296. SOBREQUÉS I CALLICÓ, J., *Catalunya, un país modern. Quan s'afermà la identitat nacional. Segle xv*, Barcelona, 2019, p. 113-125, esp. p. 119. SEGARRA, M. Isabel, *Corona regum. Joan Margarit*, Vegeu la introducció, especialment p. 60.

Fins a quin punt va ser imperatiu aquest acord ens ho mostra el decret sobre el compliment estricte d'aquesta Constitució XV, fet pel rei a les acaballes de la Cort General, el 3 de novembre; un fet que no és tan habitual en totes les Constitucions. Ferran justifica aquesta decisió: primer, perquè pertany a l'ofici de rei posar pau i tranquil·litat entre els seus vassalls, especialment allí on poguessin sorgir disputes; segon, per l'obligació de restituir a cada u el que li pertany. Per aquests motius, explica, a suplicació de part de la Cort i dels tres estament d'aquella i per exprés consentiment i voluntat d'aquella, havia estatuit i ordenat, en via de Constitució General, la revocació de la interlocutòria i el retorn de la possessió als senyors. Ara, emfatitza i així ho comunica als seus oficials, vol que sigui inviolablement observada i guardada aquella Constitució XV. Per això els mana que es faci una crida pública per tots els llocs acostumats del Principat. El document així ho mana al portantveus de governador i al veguer i altres oficials de Girona, Vic i Camprodon. La crida inclou aquella Constitució al peu de la lletra. A Barcelona fou publicada el mateix dia 3, dos dies abans de la darrera sessió de la Cort.²⁸² Sens cap mena de dubte, fou una exigència de la Cort General.

3.4. El redreç

Atorgada per Acte de Cort aquella potestat arbitrària sobre les diferències de part a part sobrevingudes en les restitucions de béns i censals relacionats amb les guerres passades, cessa l'element extraordinari que constrenyia el desenvolupament de la Cort. Des d'ara, aquella pot centrar-se en les deliberacions de totes les matèries habituals relatives a les Corts Generals amb l'objectiu de redreçar el Principat. En aquest cas la justícia, les monedes, la mercaderia i el General, matèries ja definides per l'anterior Cort des de la primavera de 1474.

Ara, ràpidament, els braços es posen d'acord en l'elecció de quinze persones per cada estament per expedir aquests quatre caps (f. 165r-178v): n'elegeixen cinc per cada una de les tres categories de cada braç: bisbes, abats i canonges, a l'eclesiàstic; nobles, cavallers i donzells, al militar; el reial fa cinc ternes, en cada una de les quals hi ha un síndic de Barcelona. La Quaranta-cinquena resultant fou elegida per l'Acte de Cort del 26 de febrer (f. 177r-178v) amb una potestat plena i absoluta, però sols fins al dia 15 d'abril i per al redreç d'aquells quatre caps. Han de decidir tots concordes o per la major part dels quaranta-cinc i, també, dels quinze de cada estament i reunir-se cada dia a la Casa de la Diputació, excepte diumenges i festes solemnes. El termini no deixa de ser curt, cosa que fa pensar que molts capítols ja estarien força treballats. El dia se-

²⁸². ACA, C. 3599, f. 111v-112v (3-11-1481).

güent, els tractadors reials, encara encapçalats pel bisbe Joan Margarit, proposaren incloure-hi el donatiu, petició que no fou atesa (f. 178v-181v), i el dissabte 3 de març, per agilitar les deliberacions, els quaranta-cinc es distribuïren entre aquells quatre caps, sempre en nombre igualitari per estaments i subgrups: un de divuit per al redreç del General, per ser el més important, i les altres tres novenes per als altres tres redreços (f. 187r-188r). Cada grup ha de fer pensaments sobre el cap assignat i fer-ne relació a la Quaranta-cinquena, que és qui ha d'elaborar els capítols.

Mentre la Quaranta-cinquena fa la seva feina, les sessions dels braços d'aquests dies de març continuen plenes d'una veritable allau de suplicacions i greuges. En el procés de la Cort es poden individualitzar aquelles i la diversitat d'interessos particulars tractats, des dels censals (per exemple, la dels creditors censalistes de la Capitulació de Barcelona, f. 199v bis-200r bis), les possessions de castells, els deutes de la guerra del Rosselló, etc. Però interessa ressaltar, entre totes i tots, alguns greuges que posen en marxa qüestions públiques rellevants, socials i polítiques i que repercutiran en la dialèctica Cort/rei. La primera de totes, la suplicació del dia 5 sobre els remences. El rei i la Cort ho arrangeïn ràpid, com ja s'ha vist.

Tres dies després, Guerau d'Altariba, cavaller, toca el tema dels processos de regalia (f. 200r-202r) en una cèdula sobre el castell de Boixadors, vegueria de Cervera, concedit per gràcia de Joan II i arrabassat pel lloctinent general, emparat en la pragmàtica de setembre de 1479, tot aplicant en la seva execució l'Usatge *auctoritate et rogatu* i un procés de regalia. Guerau qüestionava l'autoritat i la capacitat del lloctinent amb el mateix argumentari usat en les oposicions al nomenament d'Enric com a lloctinent:

que solament pertany aquell fer a la prefata majestat e no és a nengú altre comunicable, si donchs no era consentit ab Acte de Cort, com aquells fer-çe tot sia causat e fundat en la persona de la reyal majestat e príncep de Cathalunya e per algun altre no puxe ésser fet. E hon fer se pogués per altra persona, lo qui lo dit usatge, ús, pràctica e observança de aquell no permeten, per ésser començat tal procés jatsia nul·lament...

Altariba posa greuge, demana que la Cort s'interposi perquè és d'interès públic, invoca la necessitat que la Cort proveeixi a la defensa que «les Constitucions, Usatges de Cathalunya, pràctiques, usos e observances de aquells sien servats, com açò sia lo servey de Déu e del senyor rey, bé e conservació de la reyal corona e repòs de tot lo Principat» i sollicita suplicar al rei que

li plàcia totes aquestes coses tornar e fer tornar a degut loch e stament e fer tolre e abolir tals anantaments e processos fets en virtut del dit Usatge, com aquells qui no-s poden fer ni començar sinó per sa reyal persona sens comunicació d'altri, com a regalia sua precí-pua e incomunicable fora la dignitat reyal.

Notem la unió dels dos temes, regalies i observança, i precisem que, des d'aquell moment, fou el tema principal de l'acarament Corts/rei.

Un altre tema de discrepància amb el rei fou introduït el dissabte 10 de març per Ramon de Copons, Lluís de Margarit, Jaume March, Damià Descatllar, Pere Guillem de Cruïlles i Llorenç d'Altariba (f. 193r bis-193v bis):²⁸³ posen greuge i dissentiment contra la pragmàtica sanció del 22 de setembre de 1479 feta per Ferran perquè anava contra les Constitucions de Catalunya i, com sabem, amb l'oposició dels estaments. Demanen que sigui revocada pel rei i que les moltes execucions fetes siguin retornades perquè

no és dubte que, com aquella sia axí nul·le e de nul·la valor, totes execucions e qualsevol coses per vigor de dita pragmàtica fetes e novades són nul·les e de nul·la valor e al primer stament deuen ésser tornades e reduhides.

Acabarà amb un Capítol de Cort, el número XXVII, però no amb una revocació de les coses executades o sentenciades que es mantenen excepte si seran contràries a la futura sentència reial.

Així mateix, cal ressaltar un afer nou que es produeix aquests dies: certes novetats i desordres fetes pels algtzirs o comissaris tramesos a la vila de Torroella de Montgrí, a la província de l'Empordà, i a altres parts del Principat en perjudici de les lleis de la terra. Foren denunciades pel braç reial i obtingué el suport del militar (f. 193r-193v i 214v-215r). Especialment, les Constitucions IX i X, sobre aprehensió i confiscació de béns, i potser la XVIII, sembla que vulguin corregir això. Ara bé, els abusos dels algtzirs i dels escrivans es regulen en la Constitució 59 de les Corts de 1493.²⁸⁴

A tot això, el dilluns 12 de març el rei presenta una cèdula a cada estament on expressa el seu descontentament per no haver rebut ajuda: ha decidit marxar per obtenir-la als altres regnes. Malgrat aquest posicionament, vol continuar la negociació de la Cort (sens dubte, producte de l'acord del 14 de febrer), per la qual cosa, quatre dies després, nomenarà Alfons de Lacavalleria; Joan Pagès, vicecanceller; el tresorer Luis Sánchez; Gaspar Maimó, escrivà, i Gaspar Arinyó, secretari, com a síndics per concloure amb les quaranta-cinc persones de la Cort aquells quatre caps del redreç, el donatiu i el que vegin necessari.²⁸⁵ Requereix celeritat a la Quaranta-cinquena a fi d'obtenir el donatiu per defensar el regne de Sicília del turc. Si és així, diu, podrà tornar a Barcelona per cloure la Cort General. Finalment, demana el consentiment als braços per a una prorrogació de tres mesos (f. 204v bis-206r bis).

²⁸³. Després del foli 203v la numeració passa al foli 186r (bis) i successius.

²⁸⁴. ACA, G. (N), 995, f. 272v.

²⁸⁵. ACA, C. 3599, f. 77v (16-3-1481).

Aquests, seguint el procediment habitual, deliberen sobre la proposta i, després de votacions i diversitats de parers del militar, acaben acceptant-la. L'eclesiàstic i el militar, a més, proposen fer-li un préstec de 20.000 lliures per Sicília i 5.000 pel seu servei personal, cosa que, sembla, no es va arribar a fer per l'oposició del reial (f. 208r-230v; Vint-i-quatrena f. 134v-135v). El 16 de març es dona la resposta a les cèdules del rei (f. 230v-235v): els tres estaments «se aiustaren en lo comú loch de la dita Cort, ço és, en lo Capítol de la dita Seu», aprovaren aquella resposta i, el rei absent, la lliuraren als seus tractadors, un dels quals, Joan Pagès, vicecanceller, al seu torn, després lliurà la cèdula reial de prorrogació de la Cort.

Aquesta resposta consensuada pels tres estaments aporta elements cabdals per entendre la dialèctica Corts/rei. Primer de tot, conté una exculpació: el rei no pot acusar la Cort de dilació en el seu finiment ni de manca de devoció a la figura reial perquè aquella ha treballat molt per salvar els grans obstacles presentats per reposar les diferències brollades de les torbacions passades. Prou, li diuen, ho ha pogut comprovar amb la remissió de la resolució «de tots los interessos de part a part davallants de les dites torbacions», recalcant-li, a la vegada, l'excepcionalitat («lo que en temps passat no és de memòria ésser stat practicat») i la delimitació del poder atorgat. Després, malgrat considerar essencial la seva presència («donave gran scalfament»), confien que, com a rei i senyor, continuarà la Cort fins al seu finiment i accepten la prorrogació, per les necessitats urgents del rei. Ara bé, li posen dues condicions. Primer, la Cort i el rei, o la Cort en el que li pertany, podrà fer els actes necessaris per cloure-la. Segon, aquella determinació i declaració de les diferències de part a part s'ha de fer a la Cort, reunida a la ciutat de Barcelona, «com sia Acte de la Cort dependent». Si el rei no actua així (o, implícitament, ho fes com un acte de justícia deslligat de la Cort), es trobarà amb l'oposició i un dissentiment perquè va contra les Constitucions i lleis de la terra. Finalment, la Cort «s'ofer», malgrat l'absència reial, a continuar tractant i apuntant els quatre caps i posar en marxa el mecanisme del resolució dels greuges.

a) Temps de prorrogació

El rei marxa el mateix dia 16 deixant com a lloctinent general l'infant Enric,²⁸⁶ cosa que, essent a la vegada oficial reial i membre de la Quaranta-cinquena, provocà incompatibilitats.²⁸⁷ El protonotari no inclou cap més acte de continuació de Cort fins l'últim dia de la prorrogació dels tres mesos, el 16 de juny, des de

²⁸⁶ *Dietaris de la Generalitat*, edició de Josep Maria Sans i Travé, vol. I, p. 240.

²⁸⁷ Vegeu l'esborrany del militar, f. 84v i la nota 12, que recull la nòtula del marge esquerre. Una taca de tinta fa il·legibles una o dues paraules (27-3-1481).

Martorell, i tampoc hi ha més anotacions al procés familiar, l'última de les quals és una frase incompleta.²⁸⁸ A partir d'aquí, cal utilitzar l'esborrany del braç militar per seguir el desenllaç de la Cort.²⁸⁹ Aquestes notes ens permeten saber que la Cort no s'aturà. Així, veiem que el poder donat als advocats per als greuges fou allargat fins al 15 d'abril, l'endemà de la data de l'acabament de les potestats de la Quaranta-cinquena (E., f. 83r); que el 26 de març, els síndics o tractadors del rei donaren una altra cèdula a la Cort, no inclosa en l'esborrany (E., f. 84v), i que va continuar la presentació de cèdules dels particulars fins el 31 de març (de vegades es fa difícil distingir si són suplicacions, greuges o dissentiments) com, per exemple, una dels creditors de Mallorca (E., f. 84v).

Per conèixer el curs de les deliberacions entre la Quaranta-cinquena de la Cort i els tractadors del rei, sortosament, tenim les sessions de la Vint-i-quatrena de Barcelona i les respostes reials a les cartes i memorials dels seus tractadors. Així, podem esbrinar que a finals de març aquella comissió de la Cort ja havia enllestit molts pensaments, apuntaments i capítols sobre aquells quatre caps del redreç. El 31 de març, els síndics de la ciutat de Barcelona presenten els apuntaments sobre el fet de la justícia a l'aprovació de la seva Vint-i-quatrena; aquesta n'accepta la major part, «alguns ne levà del tot», sense especificar-ne cap més detall, i d'altres els retoca. Conclou que els advocats de la ciutat posin en planta els retocs, toquin els altres capítols a presentar i que aquella comissió de la Cort comenci a redactar-los en forma de Constitucions.

El 9 d'abril, misser Jaume Destorrent, uns dels síndics, fa relació a aquest consell de tres caps que es «disseptaven» en la Quaranta-cinquena ja des de finals de març; dos amb el rei i l'altre entre ells mateixos. Exposa, començant per l'últim, que les quaranta-cinc persones,

considerants que poch valria fer leys e constitucions si donchs no eren observades e, per ço havien posat un pensament o article sobre la observança de les dites leys, axí ara fahedores com en lo passat ja fetes. Emperò ixen-hi diverses duptes dels quals no's podien concordar,

debats que sembla que es concretaven en qui haurà poder d'execució sobre l'Observança. Jaume Destorrent hi afegeix: «car molts tàcitament e ab arts ocultes

²⁸⁸. Desconec si el procés familiar general no va ser continuat, posant en comú les notes de cada un dels notaris de cada braç, o bé si la continuació del procés familiar general fins al final de la Cort s'ha perdut.

²⁸⁹. L'esborrany del braç militar és el conjunt de notes dels actes d'aquest braç aplegades i autenticades pel seu escrivà, pas previ a la redacció final conjunta dels tres notaris. Presenta greus mancances, especialment per no desenvolupar cada una de les cèdules presentades, com tampoc els Actes de Cort, etc., matèries, sembla, assignades al notari eclesiàstic. Malgrat tot, permet resseguir el desenvolupament de la Cort fins a la seva conclusió. Per tot això, s'ha decidit iniciar la transcripció a partir del dia 16 de març i prescindir de l'esborrany militar de la primera part de la Cort. A continuació E. f.= Esborrany i foli.

tiren que fossen los diputats», evidenciant per enèsima vegada la seva animadversió o malfiança sobre els diputats del General. La proposta que portava era redactar un capítol on solament es digués «que com poch valgués fer leys si no eren observades», remetent la resta al rei i a la Cort. La presentació pels tractadors reials d'una gran cèdula (també desconeguda) amb diversos capítols i «quasi inferints culpa a la Cort... per quant fins vuy no havien donat... alguns dels pensaments que fets havien axí sobre la justícia, com sobre la mercaderia, monedes o sobre lo General», va incrementar aquelles dissensions, si fem cas d'una nota inconclusa i ratllada d'una còpia de les sessions. A la fi, la Vint-i-quatre accepta la proposta de la comissió de la Cort d'aquella redacció general i remetre la discussió i redacció del capítol «al senyor rey e a la Cort».

A la comissió de la Cort fou manegat un altre punt: volien fer una Constitució prohibint l'abús introduït en els reclams. En efecte, segons el privilegi de l'escriptura de terç, aquestes causes de reclams havien de ser conegudes i executades pel veguer o batlle, però els vicecanceller i el regent la cancelleria, per via de *ffiat verbum in audiència*, se les apropiaven. El consell de la Vint-i-quatre conclou que es faci Constitució. Però no va reeixir i no la trobem entre les Constitucions i Capítols de Cort. L'afer, possiblement, està relacionat amb la decisió reial d'obrir judici en l'Audiència contra els diputats, el General i la Cort sobre el censal de les 200.000 lliures de la Capitulació de Vilafranca.

Però el punt de més dissidència amb el rei fou la disputa sobre la Lloctinència General, arran del greuge posat pel cavaller Guerau d'Altariba. La major part de la Quaranta-cinquena proposava «que loctinent del senyor rey no puixe ésser en Cathalunya sinó persona de la casa reyal, ço és jermà, muller, filla, o fill devallant de la dita casa reyal per recte línia.» Altres, per contra, «dien que puixe ésser qualsevol cathalà pus sia nat e domiciliat en Cathalunya». El consell de la Vint-i-quatre de Barcelona va fer conclusió «que no sia loctinent sinó les persones de casa e sanch reyal devallants de la casa reyal *per rectam lineam masculinam*»,²⁹⁰ postura que sembla que fou l'adoptada per la Cort.

Però el rei es mostrà en rotund desacord. A la carta feta pels seus tractadors el 26 de març els respon des de Saragossa el dia 30:

En lo del artículo de la justícia todavia deveys mucho mirar que no se toque a nuestras preeminencias sobre los procesos de regalía nin otras cosas algunas, car nuestra voluntad no solamente es querer guardar aquellas no sean en cosa alguna perjudicadas más ahun crecer y fortificarlas. Y sobre este artículo les significareys esta nuestra determinada voluntad y que no curen de perder tiempo en consultarnos sobre ello, certifficandole(s) como todo seria por demás e entanto el tiempo vacaria.

290. Vegeu la transcripció de la Vint-i-quatre, sessions de 31 de març i 9 i 10 d'abril de 1481.

I en una postdata i de pròpia mà insisteix: «*Ya os tengo scritto sobre las preheminen-
cias que en consultar comiga es perder tiempo de balde, que ni ahí ni acá en ninguna ma-
nera yo dexaré mi pelo*». ²⁹¹

El mateix argument, entre altres coses, li repeteix al tresorer general Luis Sánchez:

*En lo que toca a la capitulación que dezis tienen fecha o fazen sobre lo del redreco de la justí-
cia, sobre lo qual vos significamos nuestra voluntad determinada que en ninguna manera daría-
mos lugar nuestras preheminenca sean en cosa alguna perjudicades antes entendemos fortifficar
aquelles,*

I continua dient que qualsevol consulta és perdre el temps. ²⁹² A mitjan abril, quan el poder de la Quaranta-cinquena s'ha consumit sense cap acord amb el rei, tot apunta que fou a causa d'aquest fet de la lloctinència, el rei, des de Catalunya, el dia 16 agraeix les diligències, treballs i zel fets pels tractadors

*en las cosas que tocan a nuestras preheminenias, las quales no dubdamos los del dicho poder
por todas sus fuerças se studiava perjudicar. Y plaze a Nos mucho hayan assí seydo por voso-
tros desenganyados...» [...] «Con vuestras industrias e saber abasteys en este poco de tiempo
en vencer las voluntades e intenciones al bien universal contrarias,*

enfrentant, així, dues concepcions de bé universal: els seus principis elevats a axioma enfront de la concepció oposada des de la Cort de Catalunya.

Feina feta, els ordena que vinguin al seu costat, els necessita, «*y pues aquí seays se pensarán los modos que se ternan en conducir las cosas de asse Principado*». Això sí, han de venir després de deixar preparada l'«scriptura de cent» i la paperassa per activar la reclamació del censal de la Capitulació de Vilafranca, una forma de pressionar la Cort:

Mucho vos ruego, (afegeix el rei en la postdata escrita «de mi mano», i en un to despectiu, d'una tercera carta, ara al lloctinent i altres oficials reials) que en esto del censal apreteys de manera que se aga lo que a mi cumple, que con esta buena gente no hay otro remedio. ²⁹³

Les discrepàncies sobre la lloctinència sembla, doncs, que paralizaren les converses entra la Quaranta-cinquena i els tractadors («*assí es que cosa alguna non se ha fecho ni apuntado*», diu el rei), ²⁹⁴ i així va finalitzar el termini donat fins el 14 d'abril sense cap acord en el redreç d'aquells quatre caps. Represa la Cort, tot fa pensar que aquella exigència no va caure en l'oblit, malgrat que, per l'acord rei/braços del mes de juliol, possiblement desaparegués dels capítols del redreç de la justícia. Tot això es fa evident el 30 d'agost, en l'acte de votació

²⁹¹. ACA, C. 3605, f. 93r. (30-3-1481).

²⁹². ACA, ídem, f. 93r i 93v (30-3-1481).

²⁹³. ACA, ídem, f. 95r i 96r i 96v (16-4-1481).

²⁹⁴. ACA, ídem, f. 96r (16-4-1481).

del braç militar de les últimes respostes donades pel rei i les addicions posades per una novena sobre aquells capítols de la justícia i l'Observança. L'infant Enric, president del braç, proposa la seva aprovació; el notari, tot seguit, relaciona trenta-quatre adhesions més. Sorprenentment, el comte de Cardona, que com a copresident del braç sempre votava en segon lloc reafirmant sempre el parer de l'infant, es desmarca de la proposta i proposa (E., f. 108v-109v)

que lo procés *de auctoritate et rogatu* la persona pròpia del senyor rey lo pugua fer honsevilla que sia e que éssent lo senyor rey fora Catalunya no'l pugua fer nengun loc-tinent si donchs no és la senyora reyna o fills llurs, havents-ne special comissió dins lo dit Principat e no per altres, perquè és procés de consciència.

Nou nobles i cinc cavallers s'hi adhereixen. Sens dubte, recollia el pensament d'una part dels militars, feia patent la divisió del braç en aquesta matèria i introduïa un greu entrebanc en el moment final del debat i aprovació de les Constitucions. A continuació, tres militars més votaren però, quedant més de les dues terceres parts per votar, el comte canvia de parer, «revotant dix que per ço que los actes del stament no anassem ab discòrdia ell se aderia al parer del senyor infant». Fou pressionat per l'infant Enric o l'entorn reial?

Així, doncs, res no s'avançà en aquest punt de les regalies i res no aconseguí la Cort General. Ni en les dues Constitucions factibles de parlar dels processos de regalia, la III (legislació sobre treure les causes del Principat, les *Causae recognoscendi* i la perorrescència) i la X (sobre la prohibició de confiscacions de béns per la justícia, que inclou una menció expressa d'excloure'n els processos de regalia), ni en les altres, aquesta qüestió de les regalies no hi és present ni és mencionada.²⁹⁵ Possiblement, davant la intransigència del monarca els braços van decidir aparcar aquesta qüestió per a futures Corts, juntament amb molts dels capítols de la justícia que varen caure el mes de juliol. En efecte, en les següents Corts de 1493 el redreç de la justícia va passar a tractar-se primer i es va tornar a plantejar el tema dels processos de regalia.²⁹⁶

En conclusió, triomf i intransigència reial, però insatisfacció de les elits catalanes que continuaren no acceptant l'*auctoritas* del lloctinent en matèria de processos de regalies. Cal relacionar aquest qüestionament amb una debilitat

²⁹⁵ Vegeu el protonotari, f. 191 i ss. Per contra, el *Príncipe namque* en la Constitució VIII és refermat sense canvis i seguint en tot les lleis en vigor. En relació amb a les disputes entre el lloctinent i el portantveus de governador relatives a les causes *recognoscendi*, la resolució reial és a: ACA, C. 3605, f. 76v (28-7-1480).

²⁹⁶ ACA, G. (N) 995, f. 36r-38v (14 i 15-5-1493). Es discuteix quin tema tractar primer, si la justícia o «que fos posada en llibertat» la Diputació (f. 30v, 13-5-1493). En aquest sentit, el vescomte de Rocafort afirmava que es devia seguir l'ordre de les Corts passades, «que aquelles coses que eren principiades, aquelles se devien primer acabar» (f. 43r-43v (17-5-1493)). En concret, es citen els processos de regalia a f. 113-113v i 213r-213v (31-7- 1493 i 24-10-1493).

congènita dels lloctinents enfront de les bandositats, especialment dels barons més potents? Un exemple primerenc de la diferència entre una actuació directa del rei o la del seu *alter Nos* es evident el 26 d'octubre de 1480, quan Ferran, tot just ha arribat a Lleida des de Saragossa per iniciar les Corts, a petició del procurador fiscal intervé en la guerra oberta entre el comte del Pallars i el veguer i els habitants del vescomtat de Castellbò, hostilitats iniciades abans, possiblement degudes al tomb polític causat per la recent reducció d'Hug Roger III a l'obediència reial. Ferran invoca l'obligació com a rei, senyor i cap de la cosa pública de mantenir la pau dels seus regnes («com a la cura e sollicitud de nostra magestat se pertanga tenir nostres realmes e regnes en tranquil·litat e repòs»), de mantenir aquella res pública i una «special regalia» per imposar («indicim e imposam e les quales manam») treves reials de sis mesos sota una pena de 15.000 florins. I acaba: «e guardar-vos attentament de fer lo contrari per quant la gràcia nostra vos és cara e la pena damunt dita desijau evitar».²⁹⁷ Gaudia de la mateixa *auctoritas* el lloctinent en la imposició de treves, penes i altres mesures? Certament, en l'afer de la lloctinència, el rei no va deixar el «*pelo*», però les conseqüències no seran bones per a la gestió futura de l'ordre públic català.

En el temps de la pròrroga de les Corts, encara va sorgir un altre punt de fricció entre la Quaranta-cinquena i el rei en relació amb la interpretació del poder donat per la Cort al rei: arbitratge o justícia reial? Ja, com s'ha dit, en la quarta cèdula del 20 de febrer Ferran protestava que el volguessin fer mitjancer quan, deia, li pertanyia com a rei i senyor. Ara bé, en aquell moment comunicava que acceptaria l'arbitratge si la Cort arribava a una concòrdia. Però, aconseguit el poder de la Cort, el 16 d'abril, des d'Aragó manifesta als seus que es mantinguin vigilants contra les interpretacions de la Quaranta-cinquena, a la qual acusa de voler modificar el poder donat, quan ell vol incrementar-lo. Així, comunica als tractadors l'ordre donada al lloctinent:

mandándole cure mucho y con diligencia entienda en que el poder a Nos por la Corte dado sea guardado e non sea trenido antes ampliado en todo lo que possible sea.

I a aquest li mana que vigili molt i, si pot, que s'ampliï el poder:

*y porque entre las otras cosas que los del poder han intemptado havemos visto trebaian en strenyer y angostar el poder por la Corte a Nos dado, queriendo poner al delante algunas cosas, las quales en virtud del dicho poder quedan en conozcimiento e a determinación nuestra, lo que Nos no permiteríamos.*²⁹⁸

²⁹⁷. ACA, C. 3561, f. 86v (26-10-1480).

²⁹⁸. ACA, C. 3605, f. 95r i 96r (15-4-1481).

b) Continuació de la Cort General. Segona part

Les intencions de Ferran queden definides en les instruccions enviades a tretze veguers i quatre sotsveguers, l'endemà de la continuació de les Corts, el dia 17 de juny, des de Martorell: ha tornat, diu, per pacificar el Principat «e per publicar e notificar la determinació nostra en virtut del poder a Nos donat per la Cort General». Vol que en la dita pronunciació i declaració «sien e intrevinguen les parts e persones que entre sí tenen interessos, differències o altercacions provenints per causa de les turbacions passades de qualsevol stament o braç sien, sis bulla ecclesiàstich, militar o reyal». Per això, els mana fer una crida pública que per al dia 2 de juliol tots compareguin a la casa del Capítol de la Seu de Barcelona, per si o per procuradors o síndics, «per a hojr la dita publicació e notificació de la dita nostra determinació». En cas d'absència o contumàcia, procedirà igualment a la seva publicació.²⁹⁹ Notem que el rei vol administrar justícia, sens dubte de manera individual, cas per cas, i no pas en format de sentència arbitral. I sembla que ho vulgui fer sense tenir en compte (o menystenint o deixant en suspens) totes o algunes de les deliberacions, compromisos i avinences assolits entre ell i la Cort, entre els braços i, també, els memorials ordenats des de 1474. De les seves paraules, l'únic lligam es troba en l'ús de l'espai físic, el lloc on es realitzava el soli de la Cort. Així interpreta l'Acte de Cort del 16 de març, on es diu que la determinació i declaració de les diferències de part a part s'ha de fer a la Cort, reunida a la ciutat de Barcelona, «com sia Acte de la Cort dependent».

No he trobat cap document que permeti afirmar que aquesta pronunciació i declaració es va dur a terme. Al contrari, en l'acte del 8 d'octubre, de les decrecions i juraments de les Constitucions queda manifest que la sentència encara s'havia de donar en aquella data (Capítol de Cort XXVII). I el Capítol de Cort XXIII obliga el rei a pronunciar i declarar sobre les diferències de part a part «servant la forma en la dita potestat donada» i a executar-les. Encara més, la Vint-i-quatre de Barcelona, en la sessió del 19 d'octubre, imposa dures condicions al rei sobre com fer la declaració de la sentència abans de poder disposar del donatiu. El rei, doncs, en aquesta matèria va haver de sotmetre's a la Cort.

Cal emmarcar aquesta iniciativa reial dins les decisions preses des d'Aragó relatives a conduir les coses del Principat. A jutjar pels esdeveniments posteriors, es poden resumir en l'obtenció ràpida d'un finançament per part de Catalunya, sigui dins o fora de les Corts Generals. A tal efecte, el 5 de juny, l'infant Enric d'Aragó, lloctinent general, el castellà d'Amposta i mossèn Maimó, escrivà de ració, aquest amb una lletra de creença del rei, intentaren un primer pas davant la

²⁹⁹ ACA, C. 3663, f. 21v (17-6-1481). Veguers de Barcelona, Girona, Tortosa, Tarragona, Lleida, Balaguer, Tàrrrega, Cervera, Montblanc, Vilafranca del Penedès, Vic-Osona-Ripoll i Ripollès, Manresa, Camprodon i sotsveguers d'Igualada, Moià-Moianès, Besalú i Vallès.

Vint-i-quatrena de Barcelona. El lloctinent «féu un graciós rehonament remetent la principal explicació al dit scrivà lo qual tenia dita instrucció». El rei tornava a demanar («convidave e encarregave») a la ciutat que el volgués acompanyar «en finir dita Cort ab la maior part dels staments en discòrdia dels altres», així en relació amb el donatiu com d'altres coses, usant l'Usatge *judicium in curia datum*, atès que veia quasi impossible fer-ho amb concòrdia. Malgrat els discursos i pres de l'infant, la resposta fou contundent: la Cort era en prorrogació i suspesa i, per tant, no es podia fer cap conclusió.

Fracassada aquesta iniciativa davant la ciutat de Barcelona (per segona vegada), el 20 de juny, poc després de l'arribada del rei a Barcelona, el procurador fiscal i patrimonial seu i el de la reina presenten una querella contra els diputats i el General sobre aquell censal de les 200.000 lliures de la Capitulació de Vilafranca i pel cobrament de les pensions des de 1462, una suma que, segons la Vint-i-quatrena, pujava a més de 250.000 lliures, una altra iniciativa reial que es preparava ja des del mes de març. Dos dies després, els diputats i oïdors del General i el procurador del General, el notari Jaume Safont, ho notifiquen a la Cort (E., f. 87r). Aquesta respon amb una ambaixada dels tres presidents al rei per suplicar un sobreseïment temporal de la causa; res no pogueren obtenir (E., f. 88r). Quatre dies després, Safont presenta a la Cort una segona suplicació dirigida al rei i els braços, seguida d'una tercera el dia següent i acompanyada per una altra cèdula donada en el procés judicial. Els advocats dels tres estaments aconsellen respondre al rei i fer-li una ambaixada per obtenir el sobreseïment de la demanda del censal feta als diputats; a canvi, «la Cort li offirà entendre en lo que és necessari en lo bé e finament de aquella» (E., f. 88v-89v). Una altra cèdula dels diputats, del 28, desembrolla el camí en la forma d'aprovar una ambaixada de tres membres de cada braç.

Segurament, arran d'això el rei va ajustar el consell que ens narra la sessió del 5 de juliol de la Vint-i-quatrena de Barcelona, reunió important pel canvi de rumb de la Cort. Allí identificaren com la major dificultat per al finiment de la Cort la resolució dels nombrosos greuges dels particulars amb el rei i proposaren com a solució remetre'ls a la reina; que la concessió del donatiu havia de ser *nemine discrepante* i que sense aquest donatiu no es pot finir la Cort, per la necessitat de satisfer les esmenes o satisfaccions necessàries per a la recuperació dels béns, segons el poder donat al rei. Per això, afirmen els consellers de Barcelona, el rei havia pres la via judicial del censal

pretenent lo dit senyor que judicant-se dit censal ne exirà més útil a se gran alta que del donatiu e porà donar repòs a moltes de les diferències que són en aquest Principat. Emperò la excel·lència sua dehia que si la dita Cort se metia en orde de concordar-se, la celsitud sua ho amare molt més.

Una amenaça en tota regla que precipità l'acceptació d'aquell consell dels advocats dels braços sobre el finiment de la Cort: se sacrificaran molts dels capítols ordenats per la Quaranta-cinquena a canvi d'agilitar el donatiu, continguts per rapidesa.

Així ho explica el president del braç militar el dia 3 de juliol (E., f. 90v). Dies passats, diu l'infant, amb el consentiment dels tres estaments s'havien ajustat en la Casa de la Diputació «los principals dels dits staments e tots los qui ésser-hi han volgut e que han entès ab summa cura e diligència en veure e regonèxer les coses necessàries per al bé e finament de la Cort». Reconeixen els capítols d'aquells quatre caps del redreç pensats per la Quaranta-cinquena i els redueixen «per squivar prolixitat». La Vint-i-quatrena (Sessió del 5-VII) dona més detalls: els capítols del redreç de la justícia passaren de ser més d'un centenar a trenta-u; de les monedes, es decideix no parlar-ne més; en els apuntaments del redreç de la mercaderia, «ne han aiustat e o remoguts alguns», i el mateix fan amb el redreç del General. Aquí rau l'explicació de la migradesa de capítols sobre la justícia i la mercaderia i l'absència d'un redreç de les monedes. Tot això, un punt anòmal dins un quadre de redreç de país després d'un llarg temps de guerra i crisi.³⁰⁰ En aquest aspecte, el rei imposà els seus desigs: vol ràpidament el donatiu enfront d'una resolució més profunda dels problemes, més enllà de la pactada sentència d'arbitratge sobre la restitució dels béns, i no vol atendre res, o posa moltes dificultats, a tot allò relatiu al xoc de les respectives preemi-nències rei/país.

Aquests capítols reduïts sobre el redreç de la justícia tot seguit queden aprovats per la Cort (fins i tot Barcelona accepta no incloure els reclams, sessió del 7 de juliol), i el 12 de juliol una ambaixada de nou persones per braç els presentà al rei. A la vegada es perfilen els relatius a la mercaderia, tots conformes, i els del redreç del General. En aquestes Corts, aquest es redueix al redreç de les generalitats, l'objectiu del qual era incrementar el valor dels arrendaments per obtenir uns ingressos anuals d'entre les 30.000 lliures i unes 33.000/35.000 lliures (un mínim de 32.000 lliures establert per la Vint-i-quatrena, sessió 5 de novembre) per fer front a les pensions del nou donatiu, unes 12.000 lliures noves de deute anual, evitant d'aquesta manera, a una terra «axí depauperada», aquells talls o fogatge de 100.000 lliures que Barcelona havia proposat (Vint-i-quatrena. Sessió 7-VII i la nota 86). Tres discrepàncies s'arranjaren sense tardar. La primera,

300. El redreç de la justícia serà el punt cabdal de les següents Corts, les de 1493. En aquestes mateixes Corts, el redreç de la mercaderia patirà greus problemes per l'enfrontament entre Barcelona (proteccionisme) i el lliure comerç proposat per Tortosa (llanes) i Lleida (blats), fins al punt de col·lapsar les Constitucions pertinents. Sí que aconseguiran que el rei dictaminí sobre el redreç de les monedes. Vegeu el procés familiar de la Cort a ACA, G. (N) 995.

el segell de cera sobre els draps de llana i de la canemasseria, on Barcelona vol imposar 2,5 sous per lliura enfront dels 3 sous de tots els altres, braç reial inclòs. La ciutat acceptà els tres sous a suplicació del rei. La segona, els drets d'entrada i eixida de les llanes (eixida de Catalunya, segons la Vint-i-quatrena del 18 de juliol) i de les drapades estrangeres, considerats excessius pel braç militar el 17 de juliol, a la vegada que pretén que s'hauria de permetre «que draps fins strangers entrassen en Catalunya». Els estaments concorden que els draps estrangers de for de 100 sous o més puguin entrar, mentre, a proposta de dos tractadors, Gaspar Maimó, escrivà de ració, i Pedro Vacca, remetent al rei la diferència sobre les llanes (E., f. 96v-97r), qui decidirà, el 24 de setembre, a tres sous per lliura. El mateix procediment es farà amb la lleuda de Cotlliure, si bé en aquest cas la decisió s'ajornarà fins a la fi de la Cort. Una bona relació amb el rei que permet portar a cap l'Acte de Cort de cessió de poders a la reina pels greuges (18 de juliol) i, l'endemà, que una ambaixada solemne dels tres presidents acompanyats de molts, els porters davant, presentin les constitucions ordenades sobre la mercaderia al rei. Però dos dies després la Cort rebé la resposta reial als capítols sobre el redreç de la justícia, que, pel que sembla, fou molt decebedora: moltes respostes dissentien i es desviaven del parer de la Cort, cosa que obligà a l'elecció de novenes que, juntament amb els advocats de la Cort, els havien de reconèixer i fer nous apuntaments. Es pot seguir aquest procés a les sessions de la Vint-i-quatrena dels dies 4 i 7 d'agost. No fou fins el 14 d'agost que la Cort donà la rèplica al rei: uns «capítols de la llució (?) o repliques a les respostes (del) senyor Rey».³⁰¹

Tanmateix, l'amenaça del judici sobre el censal i les pensions de la Capitulació de Vilafranca continuava penjant sobre la Cort, com ho mostra la clàusula d'excepció sobre aquest censal introduïda en el poder donat a la reina sobre els greuges (18-VII). Després de la recepció de les respostes reials tres cèdules dels diputats, dels dies 26 de juliol i 4 i 13 d'agost, reactivaren la qüestió. En resposta a aquesta última, el militar elegeix una novena, la qual transmet al braç «que los advocats de la Cort eren de parer que la dita Cort devia pendre en si la deffensió de la causa del censal» contra el rei i la reina. Així ho resolen els estaments que, congregats en el Capítol de la Seu, constitueixen síndics i procuradors de la Cort per prosseguir la causa del censal als notaris Jaume Safont, procurador del General, i Antoni Ferran, síndic del General (E., f. 104v-105v).³⁰² Notem el salt qualitatiu que implica passar d'un judici contra un suposat deute del General, per des-

301. Desconec a què es refereix amb els capítols de la llució: capítols que varen caure de les converses, error del notari o es refereix a la llució del censal?

302. La comunicació i resolució s'ha de situar entre el 15 i el 17 d'agost. La data del 21 escrita a l'esborrany és errònia. La datació correcta ha de ser entre l'última sessió del 14 i la primera correcta del 18.

structor que sigui de les seves finances, a un judici dirigit contra tota la Cort, és a dir, tota l'elit catalana. Això implica un risc molt elevat de ruptura entre la societat i el rei, fa perillar el futur desenvolupament de la Cort, pot tirar per terra tot el treball que s'havia fet fins llavors i el rei veu allunyar-se *sine die* la possibilitat d'obtenir un ràpid donatiu o, en el seu cas, les pensions del censal. El rei es veu obligat a cedir i hi ha un canvi en la seva forma de procedir: tot i que no sembla que l'ambaixada s'arribés a fer (al militar no consten nomenaments de persones), el mateix dia es presenten fins a cinc tractadors del rei (on hi ha els més relacionats amb el censal, com el tresorer i l'advocat fiscal) per transmetre als braços de la Cort que el rei i la reina «eren contentes de elegir persones e que la Cort ne elegís altres per regonèxer los capítols e coses toquants lo redreç de la justícia». S'obre la via del pacte i la concòrdia, correspost per la Cort amb elecció de novenes per braços, ampliació de poders per deliberar amb aquells i una reducció posterior a tres membres per estament.

Les reivindicacions de la Cort sobre aquest censal són presents en les condicions posades al donatiu (Sessió de la Vint-i-quatrena del 6-X) i es concreten en el Capítol de Cort XXVI, pel qual el rei amb Acte de Cort declara que el pretès censal de la Capitulació de Vilafranca és nul i sense efecte; que «la carta del dit censal, axí en original forma escrita quant encara en los prothocolls e notes dels notaris» queden cancel·lats (recordem que la carta fou manada fabricar per Ferran el 1479-1480 a partir de certes notes d'en Pedro d'Olier, secretari de Joan II els anys quaranta,) i que la carta s'ha de lliurar als diputats. A més, el rei ha de posar fi al plet i la reina ha d'aprovar aquest Acte i renunciar al censal, cosa que farà el 5 de novembre de 1481.³⁰³

A partir d'aquest moment les bones relacions entre els reis i la Cort permeten agilitar les converses; superar noves reivindicacions dels eclesiàstics sobre els pagaments de dècimes, tasques i censos dels remences (resposta contundent de la Vint-i-quatrena, el 7 d'agost); consensuar una segona reducció de capítols el 22 d'agost (E., f. 106v); concordar els que queden el 24 i trametre'ls al rei; acceptar unes terceres respostes del rei el 29, quatre dies després de donades, fer-hi altres addicions i entomar aquell «rifi-rafe» del comte de Cardona sobre els processos de regalies. El 6 de setembre, l'eclesiàstic i el militar voten i accepten les rèpliques reials a les addicions dels braços; el dia següent, la Vint-i-quatrena (sessió del 7 de setembre) repassa capítol per capítol, n'aprova els més, a alguns hi afegeix

303. La renúncia de la reina, a ACA. C. 3600, f. 29v (5-11-1481). El secretari Lluís Gonçales lliura a Ferran el procés judicial contra els diputats i la Cort General, el contracte del censal, dit original pel rei, «el qual el Principado de Cathalunya nos firmó», i la carta de la venda del censal feta per Ferran a la reina, documents que el rei és obligat a lliurar als diputats i a la Cort. ACA, C. 3651, f. 171v-172r (5-11-1481).

postil·les i en lleva el capítol quinze sobre les remissions. En definitiva, el 10 de setembre els capítols romanents del redreç de la justícia ja són concordats i llestos per ordenar les Constitucions (E., f. 113r), i el 25 de setembre aquestes ja són elaborades pels advocats de la Cort i els tractadors ensem. El dia següent, queda pendent resoldre la diferència sobre si els oficials eclesiàstics seran compresos o no en la sentència d'excomunicació de l'Observança. La Cort traspassa la decisió al rei, que resol negativament (E., f. 118v-119r).

El mes de setembre, les deliberacions se centren en els aspectes més econòmics: el redreç de la mercaderia, el del General i els arrendaments de les generalitats, i, des del dia 27, es posa damunt la taula el donatiu. Sobre el primer, els tractadors porten la resposta el dia 26, però no de tots els capítols; la Cort, tot seguit, els aprova. A la vegada, decideix continuar endavant tan sols amb aquells capítols del redreç de la mercaderia dels quals el rei ha donat una resposta, tot renunciant a la resta, no sabem quants. Tercera renunciació arran de la rapidesa.

El dia 10, s'inicia la deliberació sobre la forma d'arrendar les generalitats: quin procediment se seguia antigament, si fer-ho tot junt o les entrades i eixides per separat, i si en comú o per collectes, etc.; què han de pagar les galeres venecianes si no treuen la mercaderia de la nau, què les llanes d'Aragó que es descarreguen a Tortosa, juntament amb el vell tema de la competència de València, i què fer sobre els draps de passatge que prenen tint a Catalunya (Vint-i-quatrena, 15 de setembre), etc.; quins capítols i condicions s'han d'incloure en l'acte d'arrendament, les crides públiques a fer, etc.; també la figura de l'exigidor de deutes del General i les relacions amb els diputats i el racional (Vint-i-quatrena, sessions del 13 i 15 de setembre). Finalment, com regular el trienni en curs, fins ara no arrendat: quan ha de començar i què han de pagar mentre no s'aprovin les noves tarifes (el fil d'or i d'argent filats dins Catalunya, la canemasseria, les joies, sal, llana, la lleuda de Cotlliure etc.). Es poden seguir les deliberacions a l'esborrany del militar (apèndix 1) i a les set sessions que li dedica la Vint-i-quatrena des del 9 fins el 21 de setembre, i les altres tres de 31 d'octubre i 4 i 5 de novembre. Les discrepàncies sorgeixen en relació amb l'ingrés de les pecúnies dels arrendaments de les generalitats (apèndix 1 i les sessions de la Vint-i-quatrena del 18, 20 i 21 de setembre): a quina taula «assegurada» s'havien de dipositar i, una vegada acceptada la Taula de Barcelona, sobre què fer amb el privilegi que té aquesta ciutat d'aturar-se els diners dels seus deutors dipositats en la Taula en paga d'aquell deute, ja que «la ciutat és crehedora per sos censals del General». L'eclesiàstic i el militar rebutgen la Taula de Barcelona si abans per la ciutat «no era feta promesa de no usar de dita facultat en quant les peccúnies del General dites escrites als diputats del General de Cathalunya». A la fi la ciutat, el dia 21, renuncia a aplicar

aquest privilegi solament pels ingressos adscrits als diputats del General, i el rei, l'endemà, així ho decreta, a la vegada que confirma tots els altres privilegis de la Taula, tal com havia demanat la ciutat.³⁰⁴

L'últim gran tema (deixant al tinter altres com la recuperació del Rosselló, la restitució de Roses i Cadaqués a l'infant Enric, etc., esmentats a l'apèndix 1), fou el donatiu. La deliberació fou iniciada per la Cort el 27 de setembre, si bé el rei, des dels dies 16 i 17 de gener, tenia una confirmació secreta i extraoficial que la ciutat de Barcelona acceptaria un donatiu de 300.000 lliures; una quantitat, per altra part, prou coneguda i acceptada; ja venia de la xifra manejada i fixada a les Corts de 1473-1479. L'endemà, una ambaixada del braç reial (Destorrent al cap) trasllada al militar l'acord de la Vint-i-quatrena del mateix dia: aquella quantitat es carregaria sobre els nous drets de les generalitats imposats per la Cort «basten o no» (censals a raó de 25.000 per mil, un 4%), que no s'imposaria cap fogatge i que una tercera part es destinaria a satisfer esmenes de restitucions i remuneracions de serveis tan sols per a persones de Catalunya i que els advocats de la Cort n'apuntesin les condicions. Els estaments així ho aproven, llevat d'una vintena de dissentiments de militars (E., 121r-121v). Unes condicions que el 3 d'octubre ja són redactades pels advocats. Aquests també presenten les Constitucions i Capítols de Cort a decretar sobre la justícia, mercaderia, drets del General i arrendaments, segons ja tot era concordat en la Cort.

El mateix dia, els tractadors porten el parer del rei sobre els apuntaments dels advocats. Tres dies després, el militar torna a deliberar sobre les condicions (amb 31 dissentiments, la major part per adherir-se al braç reial) i la Vint-i-quatrena conclou afegir noves «salvetats» relatives a les abolicions del pretès censal de la Capitulació de Vilafranca i de la pragmàtica de setembre de 1479, o garanties sobre els censals del General, etc. El 7, una ambaixada comandada per Destorrent comunica el parer del reial al militar, que és acceptat per aquest, i es retiren els dissentiments. Tot queda llest perquè l'endemà, dilluns 8 d'octubre, es faci el soli de decretacions i juraments de les Constitucions i Capítols de Cort. Quedaran pendents per a després alguns serrells sobre els arrendaments, la devolució de Roses, Cadaqués i altres territoris del comtat d'Empúries a l'infant Enric i altres temes menors.

Les deliberacions sobre la firma del sindicat relatiu als censals del donatiu seuran aprofitades per la Vint-i-quatrena (sessions del 18 i 19 d'octubre) per introduir dures condicions sobre el format i sobre les garanties dels pronunciaments de les sentències a donar pels reis. Ferran accepta que, en un únic dia i en el lloc acostumat del soli, el rei i la reina pronunciaran les sentències de totes les coses remeses

³⁰⁴. ACA, C. 3547, f. 124v (22-9-1481).

a ells i que la reina farà la renunciació al censal de la Capitulació de Vilafranca; que a continuació les donarà al protonotari closes i segellades, juntament amb el memorial de la distribució de les 100.000 lliures; després farà manament que, fermat el sindicat, es publiquin les sentències. La Cort, tot seguit, farà el sindicat per carregar el donatiu «pur e sens condició alguna» i amb les clàusules i formes acostumades (Vint-i-quatrena, sessió 22 d'octubre). Així, tot això els reis ho faran el 5 de novembre, si bé els greuges no són inclosos dins els processos de Corts. Abans, però, el dia 4 la Cort, de manera excepcional i voluntària, jurà com a primogènit Joan per complaure els reis, malgrat ésser absent, tot establint diverses salvetats i garanties. La ciutat de Barcelona, per la seva banda, no va reeixir en la petició que el rei s'aturi més dies a la ciutat. La Cort expira el dia 6 de novembre.

3.5. L'obra de la Cort

Les resolucions de la Cort es concreten en 22 Constitucions, 14 Capítols de Cort i l'acceptació del donatiu pel rei, enumerats pel protonotari en uns ítems que van des del primer fins al XXXVII, seguint aquest ordre: primer les Constitucions i després els Capítols de Cort (Protonotari f. 109r-125v); altres quatre Capítols de Cort sobre el redreç de la mercaderia (f. 126r-132r); un Acte de Cort sobre els censals de Mallorca (132v-134r); el redreç dels drets de les generalitats (134v-151r), desglossat en les entrades i eixides (135r-145r) i els capítols de la bolla del plom i del segell de la cera (145v-151r); el jurament del primogènit Joan (160r-165v); la sentència del rei sobre les restitucions de béns (166v-179v), i la sentència de la reina sobre els greuges de particulars contra el rei, no inclosa aquesta en el protonotari.

Tenim notícia de les principals resolucions d'aquestes Corts des que Vicens Vives va donar a conèixer catorze Constitucions (inclosa la dels remences), dos Capítols de Cort i les dues pragmàtiques sobre el redreç de la mercaderia,³⁰⁵ una petjada àmpliament seguida per la bibliografia posterior. Víctor Ferro valora el resultat d'aquestes Corts com una de les més «insignes» (després de la de 1283), tot posant èmfasi en la contribució de fins a deu Constitucions dins l'entramat jurídic català.³⁰⁶ Eva Serra en ressalta el caràcter d'enllaç o frontissa entre el passat i

305. VICENS VIVES, J., *Ferran...*, vol. I. p. 224-230. Les agrupava en set apartats: respectar les Constitucions, exclusivitat dels catalans en els càrrecs, el *Princeps namque*, aspectes judicials, aspectes relacionats amb la sentència donadora pel rei, aspectes econòmics i els remences. A més del protonotari hi ha diversos documents sobre l'obra d'aquesta Cort a ACA. G. pergamins, carpeta 36, pergamins 710-717.

306. FERRO, V. *El dret públic català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Eumo, 1987, p. 413 i la nota 544, on fa referència a les Constitucions 2, 3, 5, 9, 10, 11, 12 i 22, que analitza en les pàgines referenciades. A més, cal afegir les 18 i 19.

el present, posa en relleu fins a vuit garanties estatuïdes en els procediments judicials i, en un altre escrit, referint-se a l'acció política del temps de Ferran II, ressalta la defensa de la legalitat paccionada dins el marc d'un «reajustament del pactisme i en el context de l'assentament polític dels nous sectors socials emergents després de la guerra contra Joan II».³⁰⁷ En fi, Imma Muxella, en el capítol dedicat a l'anàlisi de la reforma de la justícia de la Capitulació de Vilafranca, contraposa paral·lelismes i dissemblances amb l'obra política ferrandina iniciada en aquestes Corts.³⁰⁸

Seguint aquestes aportacions, paga la pena reagrupar les Constitucions i Capítols de Cort segons es mostra en el quadre V, tot continuant el plantejament fet per Vicens Vives. Així, s'introdueix un nou bloc sobre les relacions entre el rei i la terra i es divideix el redreç de la justícia en diversos apartats. Això permet visualitzar millor el caràcter ambivalent d'aquestes Corts: per una banda, pel que arriba a bon port, les limitacions introduïdes al poder i l'autoritat del rei i, després, contraposar-ho amb l'obra de 1462 i 1470; per l'altra, per emfasitzar tot allò que no hi és i que coneixem que hi hauria de ser sobre la lloctinència, els reclams, les remissions i la reducció de més de cent capítols del redreç de la justícia a vint-i-dos; no oblidem tampoc els de la mercaderia i l'absència del redreç de les monedes. En el cas de la justícia, en comparació amb 1462, tot apunta que va caure de la negociació tot el bloc referent a l'administració de la justícia.

Notem que l'objectiu primigeni de la Cort era resoldre les diferències sobre les restitucions de béns de les torbacions passades com a pas previ per redreçar el país en els quatre caps fixats ja des de 1474. I el del rei, s'escola en el procés i en les cartes reials, el d'obtenir un ràpid donatiu, sense, però, menystenir la pacificació i repòs del Principat. El primer dels tres s'aconsegueix el mes de febrer perquè hi ha pacte rei/elits, ja comentat a bastament, a costa de bandejar els remences i el comte del Pallars, cosa que pocs anys després portarà a dues guerres: la remença de 1484 i la del Pallars de 1484-1487. Per aconseguir el segon, la Cort claudica a les pressions reials i redueix significativament el redreç del país, excepte en el de les generalitats (no tenim constància que la seva deliberació provoqués dificultats irresolubles, més enllà de la llana), necessari per pagar el donatiu, deixant amplis aspectes de justícia, economia i monedes per a futures Corts.

307. SERRA, E., «Les Corts dels regnes. La legislació de Corts dels anys de Ferran II: una aproximació comparativa dels regnes de la Corona catalanoaragonesa», dins BELENGUER E., *Ferran II...*, p. 359 i nota 53: esmenta les Constitucions 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, i 21. Ídem, «La Generalitat. De les reformes del segle XV al creixement institucional del segle XVI», dins M. T. FERRER, *Història de la Generalitat de Catalunya...*, p. 141-161.

308. MUXELLA, I., *La terra en guerra...* p. 142-159.

a) Redreç de la justícia. Constitucions i Capítols de Cort

Quadre V. Constitucions i Capítols de Cort

Concepte	Capítols	Paraules inicials	Matèria
Pacte. Regulació dels poders rei/ terra (8)	VIII	E més volem	Usatge <i>Princeps namque</i>
	XI	Revocant	Edictes reials. Limitacions
	XII	Aprobants	Prohibició càrrecs a no catalans
	XV	Com per lo senyor	Remences
	XVI	Volem	Arxiver reial. Donar trasllats
	XVII	Volem e ordenam	Oficials triennals. Termini del control
	XVIII	Desijants	Observar inviolablement Usatges i Consti- tucions
Aspectes judicials. Garanties processals (9)	XXII	Poch valrie	L'observança
	II	Per levar lo abús	Guiatges i sobreseïments
	III	Clarificant	No treure les causes fora de Catalunya. Re- gles
	IV	Com sovint	Salaris dels jutges
	V	E més statuhim	Quan caplleutes. Quan presó, instruir en- questes
	VI	Si per nós	Nombre jutges causes criminals Consell/R. Audiència
	VII	Encara provehim	Turments
	IX	Si per nós	Sobre aprehensions i confiscacions de béns
	X	Statuhim	Ídem
	XXI	Que causes menors	Evocar causes menors en les vegueries
Regulació aspectes més conjunturals (5)	XIII	Lo assessor	Signatura actes pel portantveus de governador
	XIX	Per quant	Sobre el retorn de fills de catalans nascuts fora
	XX	Com en la Batlia	Revocació ofici del regent la Batllia General
	XXVI	Ítem que la maiestat	Anul·lació censal CCM lliures
	XXVII	Ítem suplique	Revocació pragmàtica setembre de 1479
Relacionats amb la sentència.1. Aspectes estructurals (2)	I	E primerament ordenam	Sentències arbitrals
	XIV	Si algú	Prescripció dels béns del patrimoni reial
Relacionats amb la sentència.2. Aspectes conjunturals (4)	XXIII	E més suplique	El rei: declarar segons la forma del poder donat
	XXIV	E aximateix	La reina: declarar segons la forma del poder
	XXV	E semblantment	El rei: declarar sobre la lleuda de Cotlliure
	XXVIII	E més suplica	El rei: declarar sobre els censals nous del General

Concepte	Capítols	Paraules inicials	Matèria
Remences (2)	XI	Revocant	Edictes reials
	XV	Com per lo senyor	Remences
Migració (1)	XIX	Per quant	Sobre el retorn de fills de catalans nascuts fora
Donatiu (4)	XXIX	E la dita Cort	Oferta del donatiu de CCCM lliures
	XXX	E com per fer	Decretació del sindicat pels censals del donatiu
	XXXI	Encara suplica	Equiparació censals del donatiu
	XXXVII	E la magestat sua	Acceptació del donatiu de la Cort pel rei
Formulari (5)	XXXII	Ítem, senyor	Remissió de penes
	XXXIII	Ítem que plàcie	No pagar dret del segell per còpies
	XXXIV	Ítem, senyor	Protestació braç eclesiàstic
	XXXV	Ítem, senyor	Protestació braç militar
	XXXVI	Ítem, senyor	Protestació braç reial
Capítols de Cort sobre el redreç de la mercaderia	I	Primerament, com	Prohibició treure coralls de Sardenya
	II	Ítem, per quant	Draps carregats en fustes de no vassalls
	III	E per da mayor	Entrada de draps estrangers a Catalunya
	IV	Ítem, com per traure	Regulació treure causes dels Consolats de Mar
Acte de Cort. Censals de Mallorca	I	Senyor molt excel·lent	Pagar censals segons contractes

En referència amb el bloc que limita el poder del monarca o, si es vol, regula de bell nou les relacions rei/terra, sobresurten les Constitucions XVIII (observar inviolablement Usatges, Constitucions i lleis de la terra) i XXII. La historiografia ha prou recalcat la gran importància d'aquesta Constitució *Poch valrie*, «clau de volta de l'ordre jurídic del país», en paraules de Víctor Ferro,³⁰⁹ si bé Eva Serra últimament n'ha assenyalat les dificultats que es varen derivar d'implantar «una solució jurídicista» a un conflicte que era polític.³¹⁰ Per això és necessari prestar atenció a la gestació d'aquest mecanisme garant del funcionament del sistema polític. Així, Imma Muxella, seguint aquell autor, ha perfilat la vàlua de l'Usatge *Quoniam per iniquum*, la promesa unilateral de l'autoritat pública de respectar la paraula donada, definit com un dels pilars del sistema pactista: la confiança que el rei «respectaria la paraula donada i s'obligaria a obeir les lleis que havia pactat» o, dit d'una altra manera, jurat i decretat. A continuació, l'article narra el trencament entre la terra i Joan II, confiança

309. FERRO, V., *El dret públic...*, p. 58 i 334, especialment, l'analitza a les pàgines 412-424.

310. SERRA, E., «La Generalitat...» p. 147.

i jurament.³¹¹ I en la seva tesi, en relació amb aquest tema, analitza la reforma de l'administració de la justícia i la «creació d'un nou sistema de control de l'observança de les lleis» de la Capitulació de Vilafranca. Així, pel capítol 7, el canceller, vicecanceller, regent la cancelleria i assessors han de jurar les Constitucions, etc. abans de l'inici del seu ofici; i en el Plau, Joan II manifesta que ell i tots els oficials inviolablement les han d'observar. Pel capítol 8, els diputats, amb el seu consell i la intervenció i consentiment de la ciutat de Barcelona, per llur ofici o per denúncia de part, passaven a controlar l'observança d'aquestes lleis a despeses del General. Si aquells oficials (ara s'hi inclouen, a més, el portantveus del governador, el batlle general, el procurador reial dels comtats i els assessors, lloctinents, jutges o «assidents» de les causes) contrafaran, han de denunciar-ho, requerir i amonestar-los en escrits; han de notificar-ho al rei i, en cas de contrafacció, si dins 30 dies no revocaven, aplicar les sancions i fer crida pública per privar-los de l'ofici per deu anys. Aquesta fou la solució política, un control de l'observança per part de les institucions, aportada pels defensors de la terra, fins la caiguda de Barcelona.

Tanmateix, la confiança també s'havia de refer entre Joan II i els seus partidaris. Així, tenim constància que en el bàndol joanista hi ha reivindicacions similars, cosa que no vol dir que siguin del mateix valor o alçada política. Per exemple, en uns ítems del memorial d'instruccions del dia 11 de març de 1469 del Parlament de Cervera als ambaixadors que van a Saragossa per visitar el rei, li han de recordar que demanen «coses justes e fundades en Constitucions e drets de la terra a observància de les quals se maiestat és tinguda mitjançant jurament». I més avall, si l'oferta està paralitzada «no ha stat, stà ne starà per los de aquell (Parlament) màs, salva reverencia de sa maiestat, per aquella, que fins ací, les dites coses ha disposades per leys de la terra e jurades per sa altesa, recusa confirmar e corroborar...». O, en el mateix parlament, en el capítol cinquè de l'oferta, on supliquen al rei que ratifiqui i confirmi les concessions sobre les generalitats, etc.³¹²

311. MUXELLA, I., «El cas del Príncep de Viana: contrafacció reial i resposta constitucional», a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 27, 2016, p. 321-358, en concret, p. 333.

312. ACA, G. (N), 986. El memorial és a f. 43v-46v; els ítems ressenyats, a f. 45. Interessant, també, l'afirmació continguda en l'ítem següent (f. 45v): narra com Joan II, des de Balaguer, el 1462, «volé consentir e atorgar e declarà los catalans fidelíssimos, qui en aquelles hores eren en son servey, en los quals residia, consistia e era restada la fidelitat del Principat, haver conservades per sí e per los successors les preheminències, perrogatives, drets de generalitats, Constitucions, Usatges, privilegis, libertats e drets municipals del dit Principat, usos, pràctiques e observàncies de aquells...» Hi va haver un pacte a canvi de la fidelitat? El capítol V de l'oferta a ACA, C., Processos de Cort 38, 1ª numeració, f. 32v-34r.

I en el Capítol de Cort 1470/53, *Com la potíssima*,³¹³ de les Corts de Monsó de 1470 es planteja l'afer de l'observança. La Cort joanista suplica al rei que ell i el primogènit prometin i jurin tenir, complir i servir les Constitucions, etc., i que manaran que tots els oficials de l'administració reial (inclosos els capitans i alcaïds de guerra), dins tres dies després de ser requerits pels diputats, prestaran sagrament i homenatge en son cas de tenir i observar i de fer tenir i observar a l'ungla aquelles lleis i no contrafer encara que hi hagi manament reial. El rei accepta el jurament i el fer jurar i prestar els homenatges. En relació amb la contrafacció, els diputats han d'actuar quan hi hagi denúncia de part, han d'instar a l'observança de les lleis de la terra i instar i perseguir els contrafaents per justícia davant el rei i sos oficials, a despeses de la part que hi té interès. El rei, pel jurament, i els oficials, per les dites obligacions, són obligats a expedir prompta justícia i castigar els culpables segons les lleis de la terra. Els oficials contrafaents tindran deu dies per tornar a lloc; en cas contrari, són privats de l'ofici i declarats inhàbils per quatre anys, actes nuls i pagar danys a la part danyada, ultra les penes disposades per les Constitucions, sense que el rei els pugui dispensar. Però el rei en el Plau, en relació amb aquest procediment i penes suplicats contra els oficials, introdueix una clàusula temporal: durarà el temps que duri l'oferta, és a dir els quatre anys o bé sis mesos després de la capitulació de la ciutat de Barcelona. Emperò, diu, les Constitucions, Capítols de Cort i privilegis comuns «en totes coses stans en sa força e valor».

En definitiva, des d'aquest punt de vista dels dos bàndols contendents, les dues Constitucions de 1481/18 i 22 són la plasmació d'un nou pacte, el de refer la confiança rei/terra després de les torbacions i anys de guerra i d'enterrar el conflicte polític. Un fet que va ser possible, primer, perquè la Cort va decidir elaborar-la conjuntament amb el rei, en lloc de ser primer redactada pels tres braços, cosa que hauria provocat una més que probable oposició fèrria de Ferran, com passava en l'afer de la lloctinència. Segon, pel triomf de la tesi dels vencedors de la guerra, que imposaren un contingut similar al de 1470. Recordem l'afer. A finals de març, una Quaranta-cinquena tot just creada ja havia fet diversos apuntaments sobre els redreços, els quals el 31 es discuteixen a la Vint-i-quatrena, entre ells els de la justícia. El 9 d'abril, Destorrent, síndic de Barcelona, com ja s'ha dit, fa relació a la Vint-i-quatrena de tres apuntaments sobre els quals la comissió de la Cort tenia una forta controvèrsia, el segon dels quals era sobre el capítol de l'observança:

313. Seguim ACA, C., Processos de Cort 38, 2ª numeració f. 28v-30r. En aquest procés, el número del Capítol de Cort és el 54. Vegeu, també, *Constitutions y altres drets de Cathalunya* (CYADC), Llibre I, Títol XVII, IX, p. 46-47, on apareix com a Capítol de Cort LIII. Vegeu, també, FERRO, V., *El dret públic...*, p. 276-279.

Del qual (diu Destorrent) està molt duptós, ço és qui seran los qui hauran poder de la dita exequió de la dita observança. Car molts tàcitament e ab arts occultes tiren que fossen los deputats, cosa que nodria molts duptes entre les XXXXV persones qui havien càrrech del dit fet de la justícia. E per ço era pensat que lo capítol de la dita observança are no fos largament specificcat, mas que solament fos fet un capítol contenen en effecte: «Que com poch valgués fer leys si no eren observades», que fos per la majestat del senyor rey e per la Cort fet orde de la dita observança en manera que fos posat e ordonat al més benifici que's posqués a tot lo present Principat.

La Vint-i-quatrena, el dia següent, acceptà que fos fet «ab paraules generals un capítol ab conclusió que dita observància e la forma fos remesa a la majestat del senyor rey ensemps ab la dita Cort». Cap més anotació sobre aquest apunt de l'execució. En la sessió del 7 de juliol, les diferències entre els estaments sobre el fet de la justícia es reduïen als reclams; el 7 d'agost, l'atenció es concreta en incrementar les «fortificacions e penes» si es pot, «com en lo capítol de la observança sia tot lo pes de la justícia», i el 7 de setembre ja s'accepta el capítol de l'Observança. Per la seva banda, l'esberrany del militar no aporta res de nou sobre això.

Així, l'execució de l'observança pels diputats sembla que va quedar reduïda des de les primeres converses amb el rei al que Eva Serra, com hem dit, qualifica com a solució jurídicista: «La Generalitat havia de sostenir judicialment la impugnació de les contrafaccions davant de l'Audiència.»³¹⁴ En el nou pacte, doncs, s'imposà la tesi dels vencedors de la guerra, Destorrent al capdavant, tot seguint la 1470/53 de 1470. Tanmateix, seguint Víctor Ferro, es poden observar certs canvis: introducció per primera vegada de la nullitat dels actes fets pel monarca; introducció, també, del fet d'oïr sentència d'excomunicació els oficials reials a l'introït dels seus oficis per al cas de trencar llur jurament; la distinció en la mecànica del procediment i les penes entre els oficials reials majors i els ordinaris i inferiors (els locals, sens perjudici de tenir taula), i també els casos singulars de la família reial i dels lloctinents generals no pertanyents a la família reial. En general, es pot observar una redacció molt més detallada i un intent d'extremar les garanties, tot i que, en el punt més fonamental, la intervenció dels diputats i oïdors de comptes del General en la defensa de la legalitat, el General sigui sotmès a les decisions de l'Audiència reial.³¹⁵

La resta de Constitucions i Capítols de Cort sobre el redreç de la justícia ja han estat esmentats per Víctor Ferro i Eva Serra en parlar de les aportacions jurídiques i de les garanties judicials.³¹⁶ Gairebé totes i tots es dirigeixen a contrarestar o limi-

³¹⁴. SERRA, E., «La Generalitat...» p. 147.

³¹⁵. El contingut de la Constitució és àmpliament comentat per Víctor Ferro a *El dret públic...*, p. 412-424. Sobre les atribucions dels diputats i les contrafaccions, p. 271-279.

³¹⁶. Vegeu les notes 306 i 307.

tar abusos comesos per Joan II des de 1472 i/o per Ferran des del gener de 1479. Així, les limitacions dels edictes reials (capítol 11) a casos de guerra o Corts volen corregir els excessos de Joan II en la guerra defensiva del Rosselló (com, també, el capítol 8, sobre el *Princeps namque*) i també les concessions i confirmacions als remences de les muntanyes de Girona durant els anys de les torbacions, l'any 1474 i l'última el mes de febrer de 1480 per Ferran. O sobre manaments de Ferran a l'arxiver de no concedir còpies en relació amb el censal de la Capitulació de Vilafranca (capítol 16), les actuacions d'oficials reials i comissaris (Capítols 2, 5, 9, 10) o certes creacions/ampliacions recens de nous oficis (capítols 13 i 20). Per contra, res no sabem sobre la relació dels capítols 4, 6, 7 i 21 amb afers proppassats i, al contrari, no podem oblidar que alguns capítols també tenen arrels més profundes en el temps i persistents, com els remences (capítol 15). D'altres tenen a veure amb la restitució de béns i la sentència que el rei ha de donar (capítols 1 i 14) sobre aquells poders donats (capítols 23, 24, 25 i 28) i l'anul·lació d'actuacions de Ferran (capítols 26 i 27). Finalment, els relacionats amb la nova etapa d'un rei absent, especialment el capítol 3 i el 12 (que també vol corregir els abusos fets per Joan II durant el temps que durà la guerra amb els capitans i alcaïds dels castells de guerra) i el 19, on també es pot observar certa política d'atracció dels fills de refugiats.

b) Redreç de la mercaderia

Precisament relacionat amb algunes de les primeres actuacions de Ferran tenen a veure els Capítols de Cort 1 i 2 del redreç de la mercaderia i les dues pragmàtiques demanades per la Cort que s'expedeixen el 8 de novembre. Els uns i les altres van adreçats a resoldre els problemes causats per la vintena de llicències atogades als genovesos per comerciar amb Sardenya que Ferran concedeix només arribat a Barcelona, el mes de setembre de 1479, i les conseqüències comercials derivades de la pau amb França, dos fets ja analitzats *supra*. El capítol 1 (pragmàtica segona) reconeix que la negociació dels corals «de hun temps ençà és desviada e venguda per la maior part en mans de persones qui no sols no són vasalls e súbdits, mas inimichs de vostra senyoria»; prohibeix la treta de coral de Sardenya; regula la seva pescar i el negociar i traure; revoca les llicències donades pel rei i els seus predecessors i ho prohibeix expressament als genovesos, però el plau o decretació n'exceptua el botó elaborat. El capítol 2 (pragmàtica primera) té l'objectiu d'afavorir les drapades que es fan a Catalunya; per això es demana que es prohibeixi l'entrada de fustes de no vassalls carregades de draps de llana a totes les terres del rei, exceptuant-ne els draps de Flandes i Anglaterra, però en el plau o decretació el rei ho limita al regne de Sardenya. Possiblement per aquesta limitació es va incloure un tercer capítol sobre la prohibició d'entrada de les

drapades estrangeres. De fet, es, confirma la Constitució de la reina Maria *Havent a cor* de les Corts de Tortosa-Barcelona de 1421-1423 i es mana que sigui invariablement observada quant a la prohibició d'entrada de tots els draps de llana i estamenyes. S'exceptuen les saies i draps de for de cent o més sous, una petició incorporada pel braç militar, i es dona de temps dos anys.³¹⁷ De fet, aquests tres Capítols de Cort van dirigits a restaurar un ordre econòmic que, pel que sembla, consideren que va ser trencat més per les decisions de Ferran que no pas a resultes de les guerres passades.

c) Redreç de les generalitats

Aquestes decisions econòmiques es complementen amb els capítols dedicats al redreç de les generalitats. En llur redacció, la Cort segueix fil per randa els quatre blocs i el seus capítols continguts en el *Libre dels quatre senyals*.³¹⁸ els drets de les entrades i eixides, de la Bolla de plom, del segell de la cera i dels draps d'or i argent i de seda i altres coses. Així, des del 1481 totes les robes i mercaderies que entren o surten de Catalunya, per mar, terra o riu, pagaran per lliura de diners del seu valor de compra 4 diners, és a dir, 1,67%, mentre que en 1413-1422 pagaven la meitat. Ara bé, en tots dos casos, hi ha una llarga llista d'excepcions de mercaderies que pagaven menys (i, uns poc productes, un gravamen més elevat que el general), perquè la política de duanes volia afavorir la producció pròpia rebaixant la taxa genèrica en la sortida d'alguns productes manufacturats i/o incrementant-la en d'altres, o incrementant la taxa d'exportació de matèries primeres, agrícoles o ramaders. Remarquem-ho, la comparació permet deduir que el 1481 la Cort no estructurava una política nova; el fet nou era l'increment de les taxes de robes i mercaderies per assolir el nou objectiu d'ingressos, tot respectant aquell principi proteccionista i els trams ja definits en aquell llistat d'excepcions. Però, a la vegada, hi sumaven dues particularitats destacades: la incorporació de productes manufacturats, fets a Catalunya o de fora, que no trobem el 1413-1423,

³¹⁷. La Constitució 1422/21 va molt més enllà: prohibeix l'entrada de draps estrangers de llana, seda i d'or per vendre a tall, fer vestidures, tallar, fer tallar o portar vestidura, S'exceptuaven els draps de passatge. CYADC, Llibre IV, Títol XIX, III, p. 288.

³¹⁸. *Libre dels quatre senyals del General de Cathalunya: Contenant diversos Capítols de Cort, ordinations, declaracions, privilegis y cartas reals fahents per lo dit General*, Barcelona, Rafel Figueró, 1683, p. 56-85, entrades i eixides; p. 99-102, bolla de plom; 102-108, bolla de la cera; 108 i ss., draps d'or, etc. La datació d'aquestes taxes és incerta: sembla que siguin relacionades amb la Cort de 1413, però el capítol 44 de les entrades i eixides (p. 78) parla de la Cort que se celebra a Barcelona i que ja ha decidit prohibir l'entrada de draps estrangers de llana, de seda o d'or, és a dir l'any 1422. A més, pàgines després (p. 85), abans de les taxes de la bolla, hi ha l'inici d'uns arrendaments del trienni 1416-1419. Per tot això, des d'ara ens referirem a aquestes taxes com 1413-23. Amb relació a la paginació, les tres edicions de 1634, 1683 i 1698 tenen la mateixa. Vegeu, també, SÁNCHEZ DE MOVELLÁN, I., *La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya-IEC, 2004, p. 314-334.

i unes taxes en alguns productes desproporcionades. Són nous estímuls a la producció autòctona.

És el cas de la importació de cotons i filats estrangers (excepte els que venen de les terres del rei), robes de draps de llana, teleria i canemasseria, sabateria i cuirams, ferramenta obrada de ferro i acer, d'estany i de coure, que ara paguen d'entrada 120 diners per lliura (30 vegades més que la taxa general), set grups de productes que el 1413-1423 no els trobem ni especificats ni individualitzats. O l'exportació de la filassa d'estam o de llana (120 diners, sempre tot per lliura del valor). També són eixides noves les vitualles per a les naus en navegació (3 diners) excepte la panica i si són fondejades; les armes i utensilis fets a Catalunya (6 diners); la sortida de la vaixella, d'or i argent, i joies usades (12 diners); l'eixida del cuiram amb llana, més tot el que porti llana (8 diners); la inclusió del bestiar de parceria que entra al país; pedres o moles aptes per obrar coral. Finalment, la llibertat de descarregar mercaderies de les galiasses del rei i vassalls de Nàpols, florentins i venecians durant els vuit primers dies: tan sols han de pagar per les mercaderies venudes; passat el termini, si no les tornen a la nau, han de pagar.

Els productes que incrementen la taxa són les robes i mercaderies que entren d'ultramar (d'1 a 3 diners); mercaderies comprades a fira i tretes (taxa general); la venda de draps de llana fets a Catalunya (de 2 a 3 diners), material per construir naus (de 9 a 12 diners); el safrà (de 12 a 18 diners); la venda de bestiar que ha entrat per herbejar i el supòsit d'alguna llicència reial de treure moneda prohibida (de 4 a 12 diners). La vaixella d'or i argent i les joies noves abans pagaven 1 diner per entrada i 6 per sortida; ara les noves no paguen res a l'entrada i 36 diners a la sortida. Per contra, la treta de cavalls i bestiar equí passen de pagar 60 diners a 30.

També s'afavoreix l'entrada franca de les vitualles (blats, llegums, carnalatge, vi i pinyons; el vi d'Aragó paga si es ven a Catalunya, per reciprocitat de taxes imposades als vins catalans), mentre que a la sortida paguen tres vegades més (inclòs l'oli), la mateixa taxa que el 1413-1423, excepcions a part. Per contra, l'exportació de safrans s'incrementa un 50 % i s'incideix especialment en la regulació de la treta de les llanes: passen de pagar els 5 diners per lliura de 1413-1423 a distingir-se les carregades a Tortosa (6/12 diners per rova de llana sutja/neta), de les carregades en altres parts de Catalunya, on aquesta taxa és sis vegades més elevada (36/72 diners), i tot el cuiram i objectes que portin llana paguen el doble de la taxa general. Ara bé, en relació amb aquesta taxa general, la venda de vaixells, fustes i altre material de construcció de naus és gravada en tres vegades més, però continua franca la fabricació per a Mallorca, Menorca i Eivissa; s'afavoreix un 25 % la venda a l'exterior dels draps de llana i fins a un 50 % totes les llanes

que entren a Catalunya per l'Ebre, un dels ingressos més importants del General, amenaçat per València des de temps de Joan II, a resultes de la guerra.

S'observa, a més, que es vol afavorir el comerç. Així, tota mercaderia portada d'ultramar amb naus té una reducció del 25 % per lliura del preu del cost situat a Barcelona o altres parts de Catalunya; el material relacionat amb aquest transport de mercaderies és exempt de taxes, com també ho són les mercaderies destinades a la redistribució si no són consignades. S'afavoreix el trànsit de mercaderies per a les fires: en general, a Catalunya el passatge de mercaderies és franc d'entrada i eixida, tant per anar a fires fora de Catalunya com per venir a les del país; s'accepta que del preu de les vitualles introduïdes i després venudes a Catalunya es pot treure fins a 200 sous, el mateix límit que el 1413-1422 i, com s'ha dit, la Cort eleva a norma la descàrrega de robes i mercaderies de certes galeres, fet que la Cort de 1473-1479 donava com a excepcional, i el comerç amb Flandes continua gravat amb la mateixa taxa. Finalment, s'exceptuen de pagament les mercaderies i robes, monedes, vaixel·la, joies, etc. destinades al propi ús exclusiu; el mateix criteri s'aplica al bestiar que ix a pasturar o entra a hebejar. En el vendre el producte, s'aplica la tarifa general o una d'específica i el bestiar, segons el cas, pagarà carnalatge i/o llana.

En relació amb els capítols de la bolla de plom, trobem la mateixa tarifa que la de 1413-1422, excepte els fustanis estrangers que passen d'un diner a dos i l'afegitó dels draps de llana fets a la vernina. Els productes del bloc de la bolla de la cera s'incrementen en un sou, de dos a tres, i s'afegixen, a més, els drap de lli i estopa, canemasseria i els bonets. Per acabar, els articles del bloc dels draps d'or, etc. passen a pagar d'un sou a dos.

Aquestes noves generalitats es varen arrendar el mes de juny de 1482 al comte de Cardona per 31.000 lliures anuals (trienni 1482-1485).³¹⁹ Es fa difícil precisar en quina quantitat s'incrementaren els ingressos del General perquè desconeixem les dades dels triennis anteriors. Podem fer-nos-en una idea si comparem la sentència de 1481 i la proposta de Joan II de 1477 (quadre VI) i hi apliquem les dades sobre pensions del General ofertes al rei el gener de 1479. Així, el 1481, les generalitats havien de servir per pagar les pensions antigues (5.168,21 lliures); les dels censals nous validats per la Cort amb una reducció al 3,125 %, de manera que les 13.890,275 lliures de 1479 es converteixen en 7.626,42; les 12.000 lliures de les pensions del donatiu, un 4 % d'interès; les 500 lliures de

³¹⁹ ACA, G. (N) 709, f. 165r (21-6-1482). La Vint-i-quatrena de Barcelona, en la sessió del 5 de novembre, acceptava que les generalitats s'arrendessin en conjunt, ja que no s'havia pogut fer per taules, amb la condició que el preu fos de 32.000 lliures o més. Avancem el valor d'altres triennis: 1485, 31.000 ll.; 1488, 32.250 ll.; 1491, 37.800 ll. i 1494, ja amb els comtats, 45.000 ll. Hi va haver greus i perllongades oposicions al pagament de les generalitats a terres dels Pirineus, que ara no toca analitzar.

lluïcions anuals; les 225 lliures dels censals a G. Durall i els salaris i despeses del General (l'any 1493 eren 3.520 lliures). És ben cert que la xifra resultant s'ha de rebaixar i ajustar, perquè desconeixem les possibles llucions d'alguns censals vells, quants censals nous varen ser rebutjats per la Cort i les despeses exactes del General, però, *grosso modo*, ens pot servir. Joan II, el desembre de 1477, proposava un increment de les generalitats d'unes 5.000/6.000 lliures per tal d'assolir el pagament de les 13.620 lliures de les pensions dels censals del donatiu (les mateixes 300.000 lliures, però a un interès de 4,54 %).³²⁰ Si a aquesta xifra li sumem el nivell de pensions pagades el gener de 1479 i apliquem la reducció al 30.000 per mil que proposa per als censals nous, veiem que la suma total, sense salaris i despeses del General, es de 26,922,98 lliures. En definitiva, el 1477 l'administració reial calculava uns ingressos futurs del General d'unes 2.000 lliures, inferiors als de l'any 1481, fet explicable per l'interès d'un 0,46 % inferior (1.380 lliures), les 725 lliures no contemplades per Joan II, i perquè la major reducció dels censals nous de Ferran (3,33 % de Joan II, 3,125 % de Ferran) no arriba a compensar-ho. Aquestes elucubracions ens permeten fer-nos una idea aproximada i prudent: les noves taxes varen poder incrementar els ingressos en unes 7.000/8.000 lliures, un 25 % aproximadament. Una altra cosa diferent serà l'èxit econòmic d'aquelles mesures d'estímul a la producció i el comerç.

Finalment, en relació amb els incentius comercials cal tenir present una iniciativa consensuada feta pels diputats i els consellers de Barcelona el dia 1 de juny de 1481, les Corts suspeses i el rei, encara, a Aragó.³²¹ Les dues institucions, en sengles cartes, exposen als reis que havien sabut que «alguns... haurien fet pensament d'augmentar» la fira de Medina del Campo; de beneficiar i convidar els mercaders catalans a participa-hi, segons els diputats; de donar ordre d'anar-hi als vassalls de Castella, Aragó, València i Catalunya, segons els consellers; o, encara, com comuniquen els diputats al comanador major de Santiago en una altra carta, per causa d'un pensament «s'és fet de aleviar los drets en Castella e Aragó» als poblats en Catalunya. Diputats i consellers demanen a Ferran i a la reina la seva intervenció per obtenir una disminució d'aquests drets com a compensació dels treballs i despeses que hauran de suportar per anar a la fira. Fins aquest moment, afirmen els diputats,

lo no negociar dels cathalans en dita fira prové per la gran distància del camí e graveza dels dits drets, de on ve que pus tost a les fires de Gineva, de Lió, de Pesanàs e altres fora lo domini de vostra alta senyoria que a la de Medina van e negocien;

³²⁰. ACA, G. (N) 990, f. 685v-687v.

³²¹. Els diputats: ACA, G. (N) 709, f. 13. Els consellers: VICENS VIVES, J. *Ferran...*, V. I, p. 88, nota 15; Publica la carta a v. III, p. 88, document 41.

en canvi Medina permetria un

inextimable benefici de vostres regnes de Castella e d'aquest vostre Principat car les pecúnies e substàncies restarien entre los vassalls e súbdits de aquella, axí com ara van en Alamanya, Ffrança e altres parts o la mútua conversació de aquells (vassalls i súbdits dels dos reis) se scalfarie, freqüentarie e reformarie

i augmentarien les rendes reials i les del General. Si obtenen la disminució, els catalans «en obra metran lo negociar e freqüentar de la dita fira».

Per la seva banda els consellers de Barcelona utilitzen els mateixos arguments, fruit dels consens, però un xic més esbiaixats cap als beneficis de ser súbdits i vassalls dels reis, «com són tots sots una senyoria», menys raonament sobre les fires exteriors i, en contrast amb la visió dels diputats sobre el comerç, afirmen que el Principat és «tant torbat en tot comerç».

La inexistència de lligams comercials amb Medina i la incertesa d'unes primeres notícies es fa palesa a la carta que els diputats dirigeixen mig any després a Pedro Torrero, mercader de Saragossa.³²² Utilitzant com a introducció la mateixa argumentació que amb el rei, li demanen que «confiants en la bondat vostra» els informi si són certs el rumors sobre Medina del Campo i a qui pertany aplicar la dita disminució de drets a Aragó per a les robes i mercaderies que els catalans passarien en trànsit pel regne per portar-les a aquella fira, si al rei, a la Cort General, als diputats del regne o als arrendadors del seu General; si la disminució seria perpètua o temporal; «qual e quanta» es podria fer així als drets d'entrada com d'eixida i quina pràctica els diputats de Catalunya haurien de servir per instar i conduir la dita disminució. Les suplicacions al rei i la gestió a Saragossa van fracassar, potser perquè eren rumors o potser de resultes de les Corts castellanques de 1480. Sabem que els anys posteriors els diputats ho varen intentar dues vegades més, tot reconeixent el gran increment que experimentaria el comerç català per l'assistència a les fires de Medina i les altres de Castella. Però no sols, diuen, beneficiaria els mercaders catalans sinó també els estrangers: l'objectiu era fer de Barcelona i altres ciutats i viles del Principat el centre d'una nova ruta comercial Lió-Barcelona-Saragossa-Medina del Campo enfront de la via que travessava França per Gascunya i Navarra.³²³

³²². ACA, G. (N) 709, f. 87 (8-1-1482). Sobre Aragó i el paper dels Torrero, vegeu SESMA MUÑOZ, J. A., *La Diputación del reino de Aragón en la época de Fernando II*, Zaragoza, 1977.

³²³. Els dos intents, a ACA, G. (N) 710, f. 131r-136v (24-4-1483) i 711, f. 57r-67v (16-3-1484). A Aragó demanaven als diputats del regne pagar de passatge l'1 % d'entrada i l'1 % de sortida enfront del 5 % d'entrada i el 5 % d'eixida que es pagava (entre anada i tornada es disminuïa del 20 % al 4 %). A Castella demanaven als reis que el dret de duana del 10 % d'entrada i 10 % de sortida es disminuïa a l'1 % per d'entrada i un altre de sortida o, com a més elevat, al 2 %; una disminució dels drets sobre les cavalcadures als ports; millores en la llibertat de trànsit, pagaments de peatges i alcabales; ser guiats

d) Redreç de les monedes

El pretès redreç de les monedes va quedar reduït a una crida pública feta pel rei a petició de la Cort General sobre el for dels carlins de Sicília i moneda estrangera:

ningú puga ésser obligat a pendre o rebre en pagament algú carlins de Sicília a més de 14 dines lo carlí e altra moneda alguna d'argent stranya sinó en aquell preu que li serà ben vist e que sia remés al arbitre e voluntat de aquell qui lo volra pendre...³²⁴

e) La sentència arbitral sobre les restitucions

Sintetitzem en el quadre VI la sentència arbitral sobre les restitucions donada per Ferran el 5 de novembre de 1481. L'acompanyem del parer de Joan II de 1477 i de la pragmàtica del mateix Ferran II de setembre de 1479 per tal de manifestar l'evolució del pensament de l'administració reial. Ferran va haver de deixar les seves pretensions d'administrar justícia com a rei i senyor els mesos de juny-juliol; va haver de cenyir-se al poder arbitral donat per la Cort i acceptar les diverses restriccions sobre les pronunciacions, en especial reclamades per Barcelona. Per tot això, la sentència segueix les diverses reivindicacions dels braços tot resolent punt per punt les seves diferències, com es pot comprovar comparant-la amb les seves reivindicacions (Quadres IV-1 i IV-2). Inclou, això sí, les exempcions, resultat de la imposició del rei però acceptades finalment per la ciutat de Barcelona; un tracte de favor per a l'infant Enric i el comte de Cardona en els censals; un aclariment sobre l'any a partir del qual s'ha de comptar la fidelitat a Joan II, i l'última qüestió presentada per les universitats foranes sobre l'endeutament i les concòrdies entre les universitats i els seus creditors. En el mateix acte, el rei lliura amb la sentència, tal com li havia demanat la Cort, dos memorials, un sobre la distribució de les 100.000 lliures per indemnitzacions i serveis i l'altre sobre els censals nous del General que s'han validat. Malauradament, el protonotari no inclou cap dels dos memorials al seu procés i ens quedem sense saber si la distribució dels serveis i indemnitzacions recull, com és previsible, i en quina proporció, la remuneració d'aquells 52 greuges derivats al rei per la reina.³²⁵

pels reis, i un fort increment dissuasiu sobre les mercaderies dels mercaders que travessaven França. El 1537, Barcelona reconeixia que des de temps immemorial (40 anys) els «paños» pagaven un 3,5% quan passaven pels «puertos secos» de Castella (CARRERA PUJAL, J., *Historia política y económica de Cataluña. Siglos XVI al XVIII*, Barcelona, 1946, vol. I, p. 309 i 304). Les peticions fetes a Ferran i Isabel varen tenir èxit? Quan?

³²⁴. ACA, C. 3521, f. 113v (3-11-1481).

³²⁵. L'única dada que he trobat és la consignació feta als Margarit, Bernat, el pare, i Lluís, uns dels privilegiats per Ferran. A causa d'un problema de distribució de la seva herència, sabem que varen rebre 2.000 lliures en comptes del cartell de les 13.000 lliures promeses de pagar per la restitu-

Poca cosa sabem sobre la composició final dels censals nous del General. Per alguns errors denunciats pels diputats, coneixem que es varen comprovar els contractes originals dels censals; que els esmerçats en robes es varen reduir a la meitat; que en els censals «que hi havia pebre» es va reduir el preu de la càrrega de 73 lliures a 50, i que als censals monetaris, els «comptants», es varen acceptar per la suma.³²⁶ Després d'establir-ne la propietat de bell nou és quan es va aplicar la reducció a 32.000 per mil (Joan II proposava 30.000 per mil). És per això que tan sols podem conjecturar sobre la nova composició de les pensions anuals que el General ha de pagar: 12.000 lliures del donatiu, les possibles 5.158,21 lliures dels censals vells i una quantitat que, a la vista del que s'ha dit, ha de ser bastant inferior a les 7.626,42 lliures que resulta d'aplicar aquella reducció a les 19.058,49 lliures denunciades pels diputats el mes de gener de 1479.

Quadre VI. Recuperació de béns i censals. Sentència de Ferran II 5-XI-1481.

Parer de Joan II (1477) i pragmàtica de 22-IX-1479

Concepte	Parer de Joan II 15-XII-1477. Fs. 685v-687v Corts 1473-1479	Pragmàtica Ferran II 22-IX-1479	Acte de Cort: Sentència 5-XI-1481
Patrimoni reial	Inclòs dins restitució general.	Revocació general i restitució. Restituïr diners, si és el cas. Estudi previ per una 13 ^a .	Restitució general i revocació gràcies, etc. Excepcions: Baronia de Martorell i Cambrils.
Restitució general i universal	Restitució general, per una Constitució o Acte de Cort.	Revocació i restitució generals. Anàlisi per una Tretzena: 4 pel rei, 3 per braç. L'última decisió el rei.	Revocació general. Restitució general per via executiva i a l'acte. Pagar càrrecs del temps de la possessió.
Excepcions a la restitució general	Cap. Pagar del donatiu indemnitzacions i serveis (300.000 ll. Censals al 4,54 %.	Pactes i concòrdies.	Pactes, concòrdies, fallits, lesa majestat, etc. Blanes, béns del comte de Modica, feus, Baronia de Bellpuig, Alfa de Perellós. No pagar deutes dels béns dels fidels (Barcelona). Fet un memorial per repartir les 100.000 ll.

ció de Palafrugell, Palamós i Sant Gregori (ACA, C. 3799, f. 107v, 29-4-1482), cosa que em fa pensar en un repartiment de les consignacions molt fragmentat i divers.

³²⁶ ACA, C. 3561, f. 172v (12-12-1481), 173v (11-12-1481), 177r (23-12-1481) i 180r (23-12-1481); 3547, f. 200r (13-5-1482). Fragments de duccions fetes per Ferran sobre els censals nous, anys 1481-1482, a ACA, G. V, 7

Concepte	Parer de Joan II 15-XII-1477. Fs. 685v-687v Corts 1473-1479	Pragmàtica Ferran II 22-IX-1479	Acte de Cort: Sentència 5-XI-1481	
Censals i violaris	Censals i violaris	Es perdonen les pensions degudes, excepte dels censals a eclesiàstics.	Es perdonen les pensions degudes.	<p>Límit obediència/inobediència: 1464 inclòs.</p> <p>Els censals creats en temps de guerra o després de les reduccions no entren en la sentència.</p> <p>Excepcions: pactes, concòrdies i sentències.</p> <p>Remissió pensions fins publicació pragmàtica de 22-9-1479. Després, cal pagar-les en 4 anys.</p>
	Obedients a inobedients	Reducció a la meitat.	Reducció a la meitat.	Reducció a 12 s. per lliura. Infant Enric i comte de Cardona: reducció a 10 s. per lliura.
	Obedients a obedients	-	Reducció a 13 s., 4 d. per lliura.	Reducció a 14 s. per lliura, durant 15 anys.
	Inobedients a Inobedients	-	Reducció a 13 s., 4 d. per lliura.	Reducció a 16 s. per lliura, durant 15 anys.
	Inobedients a obedients	-	-	No es fa reducció. Pagar segons contractes.
	Fan les universitats	-	-	Pagar segons les imposicions incloses en les concòrdies vigents amb els creditors. Duració: a eclesiàstics, 10 anys; a laics, 15 anys.
	Pagar a eclesiàstics	Inclòs dins els censals.	Reducció a 13 s., 4 d. per lliura.	Reducció a 14 s. per lliura durant 15 anys.
El General	Restitució de totes les generalitats i augment entre 5.000/6.000 ll. Pagar censals vells: obedients: 1462; inobedients: 1472.	El rei no pot legislar un redreç del General fora de la Cort General.	<p>Barcelona ha de retornar les rendes al General.</p> <p>Res no es diu sobre els censals vells: ja es pagaven.</p> <p>Res no es diu sobre el redreç del General: ja l'elabora la Cort General.</p>	
Censals nous del General	Liquidar-los. Habilitar-los i després donar-los per bons. Reducció a 30.000 per mil. Remissió de les pensions degudes.	Els diputats han de verificar els censals. No pagar pensions fins decisió del rei i de la Cort General.	<p>Valida els censals nous inclosos en un memorial. Reducció a 32.000 per mil.</p> <p>Remissió pensions degudes.</p> <p>Pagar a G. Durall <i>et alli</i>. Valida els censals que té Barcelona, sense reducció. Treure paraules indegudes dels contractes dels censals nous.</p>	
Censals lluites	-	Restitució.	Els no verament pagats s'han de retornar.	

Aquesta restitució general dictaminada s'havia d'aplicar per la via executiva. I així ho fa el rei: fins l'últim dia de l'any 1482, els registres de la Cancelleria recullen 131 execucions, totes firmades pel rei el 5 de novembre segons el mètode de les cartes blanques. Es troben intercalades al llarg de l'any entre la cronologia dels altres diversos documents expedits. Altres 75 ho foren pel lloctinent general, aplicant aquella sentència. En total, 65 s'executen sobre censals; 50 sobre castells, baronies, etc.; 41 sobre cases, heretats o trossos de terres; 19 sobre rendes, delmes, etc.; 16 restitucions de llocs; 4 de priorats, 4 d'escrivanies i 7 sobre altres conceptes.³²⁷ Corresponen a les suplicacions de 91 militars; 25 eclesiàstics; 60 individus, 10 ciutats, viles o pobles³²⁸ i 20 creditors censalistes. Podem avançar que aquestes restitucions executives es barrejaren amb les problemàtiques socials preexistents i van donar lloc a conflictes i/o judicis, en especial els remences i el comte del Pallars.³²⁹

f) La sentència de la reina sobre els greuges

El mateix dia 5 la reina pronuncia la sentència sobre els greuges. A les Corts es varen presentar 240 greuges, dels quals identifiquem 118 com a militars (33 nobles, 8 cavallers i 77 mossens) i altres 35 de possibles (un total d'un 51,4% d'aquest braç); 37 d'eclesiàstics, inclosos un greuge d'un hospital i 3 de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (12,4%); 19 d'universitats i 21 entre ciutadans i oficis diversos (13,4%), i 68 greuges dels quals no s'ha pogut esbrinar una referència estamental. La reina va desglossar aquests greuges en 298 pronunciaments, si bé uns molt pocs casos contenen diverses qüestions, especialment d'alguns a qui se'ls reconeix la fidelitat a Joan II. D'aquestes sentències, pronunciacions o declaracions,

327. S'ha fet un buidatge, des del 5 de novembre de 1481 a 31 de desembre de 1482, dels registres de la Cancelleria 3547, 3548, 3637, 3638, 3798, 3799, 3858, 3859, 3800 i 3813.

328. El dia 1 de febrer de 1482, el lloctinent valida els censals nous que Barcelona pren sobre el General i, seguint la sentència, mana que els diputats paguin les pensions sense reducció per terces anuals. També les 500 lliures de lluïcions anuals dels qui millor mercat donaran (ACA, C. 3859, f. 41r-42r). Restitució de Flix, la Palma, mas de Flix i la casa de Miramar a Barcelona, a ídem, registre 3548, f. 101r-101v.

329. Per exemple, la reclamació de la restitució del castell d'Hostoles contra Francesc de Verntallat demanada el mateix dia 5 per Nicolau de Proixica, comte d'Aversa, i que inicia la llarga llista d'execucions, no va tenir efecte, tot i que el rei manà que Verntallat lliurés el castell «*sub debít fidelitatum...*»; el 22 de novembre, el lloctinent torna a executar la restitució, també sense resultat; el 31 de gener de 1482, l'abat del monestir de Vilabertran demana i obté permís per fer una capbreuació; el 3 de febrer, hi ha la crida del lloctinent tornant a publicar la Constitució XV sota l'aixopluc de la moderació entre les parts; el 9 de febrer, unes instruccions secretes a Otger d'Agramunt, veguer de Girona, perquè amb bones paraules empenyi Verntallat a la restitució; en cas contrari, ha de convocar el sometent de la vegueria de Girona i Besalú per fer l'execució; el mateix dia, la comissió al dit Otger i a l'alguatir Berro per anar a prendre la restitució i custodiar-lo en nom del rei; el 17 d'abril, l'assignació al dit Otger de 80 lliures sobre les rendes del castell pel salari de quatre homes. Cronologia similar per al castell de Rocacorba. ACA, C. 3547, f. 159v; 172v; 3859, f. 36v, 59r, 53r, 71v; 3799, f. 100r, respectivament. Vegeu l'anàlisi de VICENS VIVES a *Historia de los remensas...* p. 135-143.

71 tracten sobre restitucions de castells (14), pobles (15), jurisdiccions (8), baronies, priorats o abadies (8), empenyoraments (9), rendes (11) i altres (lleuda, cavalleries, feus i una confiscació). Altres 86 recauen sobre censals: la ciutat de Mallorca, ciutat i regne, i les rendes reials de Mallorca (30); censals carregats sobre pobles i ciutats (30); sobre nobles (5), aljames (2) i altres diversos casos (19). Les reclamacions monetàries puguen a 85 casos: préstecs (13); deutes pecuniaris del rei (31); peticions monetàries diverses (17), entre les quals trobem la restitució de 936 florins demanada per Montbui per la lluçió a la corona, casos d'avançaments de diners per recuperació de llocs (7), naus perdudes (3), el valor de l'or i argent presos per a la defensa de la Força de Girona o per a la recuperació de Ripoll, la sorprenent petició dels diners esmerçats en el rescat de Pedro de Portugal, gràcies i promeses monetàries de Joan II (12) o deutes sobre vitualles, forment, bescuit, oli (12). Les reclamacions no monetàries són 46: oficis reials en litigi (19); imposicions de quísties, maridatge i coronatge, etc. (9); abusos d'oficials reials (5); molins o rodes de molí (3) i assumptes en litigi entre particulars (10). En fi, altres 10 sentències difícils de classificar, com, per exemple, un gitat fora de Catalunya, una excomunicació, unes robes preses a Castella, el greuge sobre el guiatge de criminosos de Montblanc...

Ara bé, sempre sobre els 298 greuges sentenciats i pronunciats, la reina acceptà solament unes 86 suplicacions (29%). Cal afegir-ne altres 52 (17%) en les quals o bé no arriba a pronunciar greuge o bé afirma que no s'ha agreujat el demandant, tot reconeixent-li la fidelitat i els serveis prestats i remetent la remuneració a les 100.000 lliures a distribuir pel rei. És el cas, ja comentat més amunt, del cartell de 13.000 lliures firmat pel rei a favor de Lluís Margarit (Palafrugell, Palamós i Sant Gregori): «com les dites gràcies e empenyorament no hagen pogut sortir complidament son effecte per bé e repòs del dit Principat», declara que no s'ha agreujat i se'l remet a aquella distribució. Aquest motiu del bé i repòs del Principat és recurrent en tots aquests casos, inclosos els béns del patrimoni reial recuperats via pragmàtica de setembre. La resta de pronunciaments (54%) són negatius per diverses raons: per ser una qüestió de part a part (72 pronunciaments), no haver-se fonamentat prou el greuge (21), no recaure sobre el poder donat per la Cort (16) o, simplement, són rebutjats (21) o no consta (7) o hi ha altres argumentacions (23), entre aquestes, 6 per no ser català i 3 remetent-ho a la capitulació de Barcelona.

La publicació d'aquestes dues sentències posava fi a la Cort General. La reina marxà de Barcelona el mateix dia i el rei l'endemà, malgrat les protestes de la Vint-i-quatrena. Ara bé, dies abans, el rei havia concedit diversos privilegis a importants personatges, tot fet al marge de la Cort General. A l'infant Enric, en aquest cas, com havia acordat la Cort, li retorna les terres que tenia el General al comtat d'Empúries (30-X); per una sentència d'un jutge se l'exclou de l'aplicació

de la sentència arbitral pels censals que pagava a Bernard de Senesterra (5-XI) i per una altra pels censals sobre la vall d'Uixó i serra d'Eslida (5-XI). Al comte de Cardona, invocant aquell poder donat per la Cort i el dia 3 de novembre, és a dir, abans de publicar la sentència, li concedeix certes prerrogatives contràries al comte del Pallars, supremacia i deutes, document que una mà posterior inclourà en el procés del protonotari. Al conestable, fill del comte de Cardona, li consignava pensions i diners sobre les 200.000 lliures del donatiu, que pot disposar lliurement el rei, per pagar 15.000 florins i 1.000 de pensió, i 8.000 florins de deutes, restes del dot d'Aldonça Enríquez. I a Álvaro de Madrigal li sentència a favor en el procés que els diputats li duïen per la usurpació de les generalitats en temps de Joan II (5-XI).³³⁰

Com ja s'ha fet referència diverses vegades al llarg de l'exposició, les actes del procés familiar de la Cort General de 1480-1481 varen quedar estroncades amb la pròrroga de tres mesos (16-III-1481/16-VI-1481). Per això, s'ha cregut necessari afegir l'esborrany del braç militar, que completa el procés des del mes de març fins al finiment de la Cort, el 5 de novembre, tota aquesta part segons el punt de vista d'aquest braç. Segueix el procés del protonotari, necessari per la consulta dels diversos solis on intervé el rei i per conèixer l'obra de la Cort: Actes de Cort, les Constitucions i Capítols de Cort, les noves generalitats, el jurament del primogènit i la sentència sobre reduccions. A continuació, publiquem tres documents conservats a l'Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona, els quals no són inclosos en els processos citats: la sentència pronunciada per la reina sobre els greuges presentats a les Corts Generals, les actes de les reunions de la Vint-i-quatrena de Barcelona, força aclaridores sobre molts dels aspectes esdevinguts a les Corts i, finalment, s'inclou l'esborrany sobre l'elaboració dels diversos capítols dels arrendaments de les generalitats, per si pot ser d'interès. En l'últim estadi de la publicació s'ha trobat el sindicat fet per la Cort als diputats sobre els censals de les 300.000 lliures del donatiu, el qual hem decidit incloure com a últim apartat de la publicació.

En relació amb la transcripció, s'han mantingut les normes seguides en els diversos volums anteriors relatius als processos de les Corts modernes. S'ha procurat incidir en la puntuació per fer més intel·ligible el text. Esperem haver-ho aconseguit.

A continuació, tres quadres volen facilitar la lectura o consulta de l'esborrany, el protonotari i la Vint-i-quatrena de Barcelona.

³³⁰. ACA, C. 3548, f. 16v, 83r i 83v per Enric. Pel comte de Cardona, vegeu el protonotari. El conestable: ACA, C. 3548, f. 18v-22r i 44r-47v; Álvaro de Madrigal: ídem, f. 84v i 85v.

Apèndix 1. L'esberrany del braç militar

Concepte	Folis i data
Mallorca, censals...	85r (27-3), 120v (27-9), 128r (8-10, protonotari f. 132v-134r)
Sobre censal 200.000 lliures. Suplicacions dels diputats, etc.	87r-88r (22-6), 88v (26-6), 89r (27-6), 89v (28-6), (proton. f. 83v-84v 18-7), 103r (4-8), 104v-105r (13-8), (105r-105v (21?-8), 15v (21?-8), 106v (18-8)
La Seu d'Urgell/vesc. Castellbò	90r ((3-7), 94v (3-7), 138r (26-10)
Reducció capítols de la 45 ^a	90v (3-7), 106v (22-8, altra reducció)
Greuges	90v-94v (3-7), 94v-95r (6 i 7-7) 96r (16-7), 97r-100v (18-7), 102r (30-7), 102v (30-7), 121r-121v (28-9), 122r (30-9), 128r (8-10; protonotari 105r-107v), 136r (16-10)
Artilleria a Rodés, franca de drets	94v (3-7)
Esclaus mossèn Pac, francs	94v (3-7)
Redreç de la justícia	95r-95v (11-7), 95v (12-7), 101r (21-7), 102r-102v (30-7), 105r (14-8), 105v (21?-8), 105v (21?-8), 106r-106v (18-8), 106v (22-8), 107r (24-8), 107v (29-8), 107v (29-8), 108r-109v (30-8), 110r-111v (6-9), 113r (10-9), 118r (25-9), 124r (3-10), 125r-125v (6-10), 126r-126v (7-10)
Redreç de la mercaderia	95v (11-7), 96v (17-7), 100v (19-7), 101r (21-7), 113r (10-9), 118v (26-9), 124r (3-10), 125r-125v (6-10), 126r-126v (7-10)
Altres suplicacions dels diputats	96r (16-7), 101r (26-7), 103r (4-8), 109v (31-8), 135v (15-10), 138v (26-10)
Poders donats a la reina i pròrrogues	96r (16-7), 97r-100v (18-7; protonotari f. 83r i s.), 122r (30-9), 128r (8-10, protonotari 105r-107v), 136r (16-10)
Redreç del General	96v (17-7), 97r (18-7), 100v (20-7), 114v (14-9), 115v-116v (17-9), 118r (24-9), 124r (3-10), 125r-125v (6-10), 126r-126v (7-10). 139v (27-10)
Poders donats al rei i pròrrogues	96v-97r (17 i 18-7 llanes), 118r (24-9, resolució llanes), 118v-119r (26 i 27-9), 123r (30-9), 128r (8-10; protonotari 107v-108r), 136r (16-10)
Actes de Cort	97r-100v (18-7; protonotari f. 83r i s.) poders reina pels greuges; 103r (9-8) préstec draps?; 107r (25-8. No hi és a protonotari) clarícia al poder donat rei o reina?; 113r (10-9) galiasses venecianes; 114 r (12-9, protonotari f. 98r-98v) crida arrendaments; 117r-118r (22-9) tres Actes de Cort, arrendaments; 122r (30-9) pròrroga poders greuges; 136r (16-10) 3 ^a pròrroga greuges; 136r (16-10) pròrroga lleuda Cotlliure; 136r (16-10) pròrroga arrendaments; 140r (30-10)?
Eclesiàstics: dècimes i tasques	101r (26-7), 103r (9-8)
Vinguda de la reina	101v-102r (26-7)
Censals vells	103r (30-7), 109v (31-8), 128r (8-10)
Préstec draps de la Diputació	103r (9-8)
L'Observança	103r (9-8), 108r-109v (30-8), 118r (25-9), 118v-119r (26 i 27-9), 139r (26-10)

Concepte	Folis i data
Baronia de Martorell	104r-104v (11-8)
Rosselló. Recuperació comtats	105v (21?-8), 106r (18-8), 119v-120v (27-9)
Matèria desconeguda	107v (29-8) cèdula tractadors;
Regalies i lloctinència	108v-109v (30-8)
Galiasses de venecians	113r (10-9)
Arrendaments generalitats	113r (10-9), 113v (10-9), 114r (11-9), 114r (12-9), 114v (14-9), 115r-116v (17-9), 117r-118r (22-9), 118r (24-9), 118r (25-9), 124r (3-10), 125r-125v (6-10), 128r (8-10), 134r (13-10), 135v (15-10), 136r (16-10), 138v (26-10), 139v (27-10), 139v (27-10)
Taula de Barcelona	114v (14-9), 115v-116v (17-9)
Donatiu	119v-120v (27-9), 121r (28-9), 124r-124v (3-10), 125r-125v (6-10), 137r (16-10), 137r-137v (17-10)
Lleuda de Cotlliure	123r (30-9), 125r (6-10), 128r (8-10; protonotari 107v-108r), 136r (16-10)
Les pronunciacions del rei/ reina	126r (7-10. Vegeu 24 ^a 19-10-1481), 137v (25-10), 139v (27-10)
Soli: Constitucions, Capítols de Cort, etc.	127r-132r (8-10), 139r (26-10)
Bombarda del General, etc.	134r-134v (13-10)
Restitució Roses, Cadaqués, etc.	134r-134v (13-10)
Remuneracions familiars reis i ministres de la Cort	135r-135v (13-10), 137v-138v (26-10), 139r (27-10), 140r (29-10)

Apèndix 2. El protonotari

Foli	Dates	Pròrrogues/ Continuacions de la Cort	Concepte/Matèries
1r-11r	15-IX-1480		Lletres de convocatòries a les Corts
12r-15v	5-IX/14-XI-1480	Tres prorrogacions	
15v-21v	14-XI-1480		Primera sessió. Proposició reial i resposta braços Suplicació de la Cort pels absents; resposta reial
21v-22v	14-XI/17-XI-1480	Continuacions	
22v-23r	17-XI-1480		Suplicació dels de Perpinyà
23r-23v	17-XI-1480		Suplicació Vall de Ribes
23v-27r	17-XI/9-XII-1480	Continuacions	
27r-32v	12-XII-1480		Soli. Primera cèdula reial i resposta dels braços
32v-38r	12-XII-1480/12-I-1481	Continuacions	

Foli	Dates	Pròrrogues/ Continuacions de la Cort	Concepte/Matèries
38r-42v	12-I-1481		Soli. Segona cèdula reial i resposta dels braços
42r-42v	12-I/26-I-1481	Prorrogació reial	
42v-46r	26-I/7-II-1481	Continuacions	
46v-50r	7-II-1481		Tercera cèdula reial. Presentada a cada braç. Sense soli
50r-55v	7-II/20-II-1481	Continuacions	
55v-59r	20-II-1481		Quarta cèdula reial. Presentada a cada braç. Sense soli
59r-59v	20-II/21-II-1481	Continuacions	
60r-63v	21-II-1481		Potestat assignada per la Cort al rei sobre els interessos i diferències de part a part. Condicions
63v-67v	21-II/13-III-1481	Continuacions	
68r-70r	12-III-1481		Cèdula reial: anuncia marxa a Aragó i prega que la Cort consenti en prorrogació de tres mesos
70r-71r	13-III/16-///-1481	Continuacions	
71r-75r	16-III-1481		Consentiment de la Cort a la prorrogació. Condicions
75r-75v	16-III-1481	Prorrogació	Decret reial pròrroga tres mesos
76r-83r	16-VI/20-VII-1481	Continuacions	
83r-87v	18-VII-1481		Soli. Acte de Cort. Potestat assignada per la Cort a la reina sobre declarar els greuges de particulars amb el rei. Condicions. Decret reial
87v-97v	20-VII/17-IX-1481	Continuacions	
97v-98v	15-IX-1481		Acte de Cort del 12-IX sobre arrendaments generalitats
99r-100v	17-IX/1-X-1481	Continuacions	
100v-102v	30-IX-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada a la reina sobre els greuges. Decret reial
103r-104v	1-X/9-X-1481	Continuacions	
105r-108r	8-X-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada a la reina sobre els greuges. Decret reial
108r-108v	8-X-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada al rei sobre la lleuda de Cotlliure
109r-125v	8-X-1481		Constitucions i Capítols de Cort <i>edita</i> pel rei i la Cort. Signatures

Foli	Dates	Pròrrogues/ Continuacions de la Cort	Concepte/Matèries
126r-132r	8-X-1481		Capítols de Cort sobre redreç de les mercaderies i les dues pragmàtiques (Sicília i Sardenya)
132v-134r	8-X-1481		Acte de Cort sobre els censals de Mallorca
134v-151r	8-X-1481		Nous drets sobre les generalitats. Entrades i eixides f. 135r. Bolla 145r
151v-152r	9-X/17-X-1481	Continuacions	
152r-153v	16-X-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada a la reina sobre els greuges. Decret reial
154r-155v	18-X/31-X-1481	Continuacions	
156r-157v	31-X-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada a la reina sobre els greuges. Decret reial
158r	31-X/3-XI-1481	Continuació	
158r-159r	3-XI-1481		Soli. Acte de Cort de prorrogació potestat assignada a la reina sobre els greuges. Decret reial
159r-159v	3-XI/5-XI-1481	Continuació	
160r-165v	4-XI-1481		Soli. Jurament primogènit Joan per la Cort. Condicions
165v-166v	4-XI-1481		Habilitació del protonotari
166v-179v	5-XI-1481		Soli. Sentència arbitral sobre interessos i diferències de part a part
180r-180v	5-XI/6-XI-1481	Continuació	
181r-182v	Afegit posteriorment		Sentència a favor del comte de Cardona i contra el comte del Pallars

Apèndix 3. La Vint-i-quatrena

Sessió	Foli (inici)	Proposta dels consellers a la Vint-i-quatrena	Conclusió de la Vint-i-quatrena
	109r	Noms dels consellers, síndics i 24 ^a	
18-XII-1480	110r	Proposició i 1 ^a cèdula reial	Romandre en deliberació. Maneig pels consellers i síndics amb el rei. Fer pensaments i donar-ne relació
4-I-1481	110v	Acords i divergències amb el rei	Resolució sobre cada capítol de la cèdula reial
15-I-1481	115v	Resultat de les noves converses amb el rei. Complicacions Cort/rei	S'atura deliberació. Demanar parer als advocats de la ciutat
16-I-1481	117v	Converses amb un rei enutjat	Censals nous, restitucions i donatiu ofert al rei

Sessió	Foli (inici)	Proposta dels consellers a la Vint-i-quatrena	Conclusió de la Vint-i-quatrena
17-I-1481	119r	Cèdula sobre el donatiu	Aprovació de la cèdula
28-I-1481	120r	Rei content. Cartell. Proposta reial <i>judicium in curia datum</i> per finir la Cort. Nova cèdula reial, pas enre-re. Noves converses amb el rei	Propostes «molt perilloses a les llibertats de la terra». S'atura deliberació. Demana consell als advocats de la ciutat i altres
30-I-1481	124r	Ídem anterior. Petició diners. Lleida paralitza el braç reial per la restitució de Borges Blanques.	No consent. Sobre Lleida: esperar. La resposta a la cèdula correspon a la Cort
15-II-1481	126r	Sobre cèdules reials. Reunió entre el rei, la Cort i Barcelona. Parer del braç reial. Proposta universitats foranes. Ara, petició del cartell	Aprovació del parer del braç reial i de la proposta de les universitats foranes. Treballar per obtenir del rei el cartell
20-II-1481	131v	Resum dels fets. Amenaces reials. Remetre al rei les diferències de part a part	Accepta la remissió al rei
24-II-1481	133r	Sobre l'elecció de la 45 ^a	Acceptació, però amb poders limitats: relació i consentiment del consell
26-II-1481	133v	Sobre la potestat de la 45 ^a	Es ratifica. Ampliació del termini
16-III-1481	134v	Prorrogació de la Cort per tres mesos i préstec de 25.000 lliures	Sí a la prorrogació. No al préstec
20-III-1481	135v	For dels florins, per pagar síndics, etc.	Pagar segons Corts passades
31-III-1481	136r	Redreç de la justícia	Resolució sobre els apuntaments fets i sobre les causes dels reclams
9-IV-1481	137v	Redreç de la justícia: Lloctinent, Observança i reclams. Cèdula tractadors	Resolució sobre lloctinència i l'Observança
10-IV-1481	138r	Redreç de la justícia. Continuació	Respondre als tractadors. Ratificació sobre la lloctinència i els reclams. Observança: trametre-ho al rei i la Cort
5-VI-1481	140r	Nova proposta reial <i>judicium in curia datum</i> per finir la Cort	No es pot fer conclusió perquè la Cort és en prorrogació
5-VII-1481	141r	Resum d'un consell rei/molts. Amenaça reial: activació reclamació del censal CCM lliures	Justícia, mercaderies, General i greuges, portar-ho a la Cort. Monedes, abandonar
7-VII-1481	143r	Estat dels apuntaments. Diferències en les llanes i canemasseria. Remetre greuges a la reina	Acceptació dels pensaments de la Cort. Ídem en remetre els greuges a la reina
18-VII-1481	145r	Estat dels apuntaments fets. Remetre al rei la decisió sobre la lleuda de Cotlliure i les llanes	Acceptació dels pensaments de la Cort i de les remissions al rei.
4-VIII-1481	146v	Respostes del rei a justícia. Proposta dels eclesiàstics: pagar delmes i censos (remences).	S'atura deliberació
7-VIII-1481	147v	Ídem anterior	Acceptació capítols fets per la Cort. Enfortir l'Observança. Resposta als eclesiàstics

Sessió	Foli (inici)	Proposta dels consellers a la Vint-i-quatrena	Conclusió de la Vint-i-quatrena
23-IX-1481	149v	Acceptació a les respostes del rei a les rèpliques de la Cort sobre justícia	Resolució a cada capítol
9-IX-1481	151r	Galeres dels venecians. Llanes d'Aragó	Consentiment a la proposta de la Cort
11-IX-1481	152r	Arrendaments de les generalitats. Pràctiques antigues. Llanes d'Aragó a nau catalana	Acceptat
13-IX-1481	153r	Arrendaments de les generalitats. Com fer-ho. Trenta capítols antics	Entrades/eixides: arrendar tot plegat. Bolla per collectes o taules. Resposta per capítols. Exacció preus dels arrendaments.
15-IX-1481	152r	Arrendaments de les generalitats. Dubtes. Exacció dels preus dels arrendaments	Resposta a dubtes i exaccions
18-IX-1481	153r	Arrendaments de les generalitats. Modificació: arrendaments ingressar en taula assegurada, no en la taula de Barcelona	No s'accepta la modificació
20-IX-1481	154r	Arrendaments de les generalitats. Taula de Barcelona. Dubte sobre un privilegi de Barcelona.	La decisió pertany al Consell de Cent
21-IX-1481	155r	Ídem. Continuació	Promesa que la ciutat no usarà el privilegi d'aturar-se pecúnies per deutes del General
26-IX-1481	156r	Observança: sobre excomunicació dels eclesiàstics	Resposta
26-IX-1481	156v	Ídem. Continuació	S'accepta la remissió al rei de la diferència entre els braços
28-IX-1481	157v	Donatiu. Allargament termini poders donats a la reina	Sí a tractar el donatiu i a la pròrroga dels poders per greuges
6-X-1481	158v	Donatiu. Condicions	Acceptació. Diverses condicions. Prorrogació poders del rei sobre lleuda de Cotlliure
15-X-1481	160r	Sobre restitució Roses, Cadaqués, etc. Pagar drets generalitats el cardenal d'Espanya	Accepta la restitució. No es vol votar el fet del cardenal
18-X-1481	161r	Sobre el sindicat del censal del donatiu	S'atura deliberació
19-X-1481	162r	Ídem. Continuació	Dures condicions al rei/reina per disposar dels diners, per Acte de Cort. Sindicat als diputats de Catalunya
22-X-1481	163r	Resposta del rei acceptant en gran part el parer del consell	Acceptació del parer del rei
31-X-1481	164r	Arrendaments de les generalitats. Forma més útil	No consta la conclusió

Sessió	Foli (inici)	Proposta dels consellers a la Vint-i-quatrena	Conclusió de la Vint-i-quatrena
3-XI-1481	164v	Jurament per la Cort del primogènit del rei	La decisió correspon al Consell de Cent. No s'inclou
4-XI-1481	165v	Habilitació protonotari. Dubtes en els arrendaments de les generalitats. Pagaments ministres de la Cort i altres	Sí a l'habilitació. Arrendament per taules, etc. Condicions a les diverses remuneracions. Proposta que el rei aturi més dies.
5-XI-1481	168r	Comiat de la reina. Sobre la marxa del rei i els arrendaments de les generalitats	Accepta que s'arrendi en massa, pus el preu sigui de 32.000 lliures o més
6-XI-1481	169r	Fermar sindicat sobre els censals creats a Dusai et alii. Petició d'una donació a la Seu	Fer el sindicat. Acceptació de la donació a fer per la Cort

Juliol de 2020

Josep M. Bringué Portella

PROCÉS FAMILIAR DE LA CORT GENERAL
DE BARCELONA (1480-1481)¹

1. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), 1B XVI, 54, confrontat amb el manuscrit conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Cancelleria, Processos de Cort, 39.

*Processus familiaris Curie Generalis Catahlonie
per majestatem regiam Barchinone comitate
quinto die novembris anno millequatrCCCCLXXX*

Ir// En nom de nostre senyor Déu Jesucrist e de la sua sagrada mare e ensemps verge, madona nostra Santa Maria. Sia a tots cosa manifesta que com lo excellentíssimo senyor, lo senyor don Fferrando, per la gràcia de Déu rey de Castella, de Aragó, de Lehon, de Sicília, de Toledo, de València, de Galícia, de Mallorques, de *Hispalis*, de Serdenya, de Córdova, de Còrsega, de Múrsia, de *Giennis*, de Algarbi, de Algire, de Gibraltar, comte de Barchinona, senyor de Viscaya e de Molina, duch de Athenes e de Neopàtria, comte de Rosselló e de Serdanya, marquès de Oristany, e comte de Gociano, vuy beneventuradament regnant haia convocada General Cort als poblats e habitants en lo seu Principat de Cathalunya ab ses letres dates en Medina del Camp, del dit regne de Castella, a XV de setembre any mil CCCCLXXX, assignant per loch a la celebració de la dita Cort la ciutat de Barchinona e per jornada lo quint die del mes de nohembre del dit any. E com a la jornada lo dit senyor, jatsia fos en lo Principat e en la vegueria de Barchinona, emperò no fos en la ciutat, lo magnífich misser Johan Pagès, cavaller e doctor en quascun dret, vic canceller del dit senyor, en virtut de special comissió a aquell ab ses letres patents feta, les quals letres de comissió foren publicades e continuades en lo proçés comú de la dita Cort, hagués prorogada dita Cort per lo dimarts après vinent que comptàvem VII del matex mes de nohembre.

E après, ja essent lo dit excellentíssimo senyor en la present ciutat, fossen stades fetes altres prorogacions e continuacions de la dita Cort per lo dit vic canceller en persona e veu del dit senyor, en les quals per los ecclesiàstichs, militars e síndichs del stament reyal qui s'i trobaven presents foren fets certs dissentiments e tots se aderiren a una cèdula que //lv// fou presentada per lo síndich de Barchinona, segons en lo procés comú de la dita Cort diffusament continuat, ffins a tant que

fou feta prorogació e continuació de la dita Cort per al XIIIè die del matex mes de nohembre. Per tant, lo dit excellentíssimo e potentíssimo senyor rey dit die, personalment constituhit en la casa o capella apellat lo Capítol, constituhida en lo claustre de la Seu de la dita ciutat, loch a la celebració de la dita Cort destinat, alt en son cadafal, sehent en sa cadira reyal ab la spasa devant e ab aquell apparat e serimònia que a tal e tant rey e senyor és pertanyent per a tals actes és acustumat. Stants devant la majestat sua en degut orde los tres staments o braços del dit Principat, ço és: a la dreta part los ecclesiàstichs, e part squerra los militars, e al devant e de front los síndichs de les universitats apellat braç reyal, e en los derrers més baxos grahons del dit cadafal los canceller, vicicancellor e altres officials del dit senyor. Tots los dessús dits per la dita forma stants, lo dit senyor, de paraula e a pròpria e viva veu, feu sa reyal proposició a la dita Cort, e o als dits estaments en dit loch a so de campana, segons és en congregació de Corts en Cathalunya acustumat, congregats. La qual proposició, après per sa gran altesa ab alta e intelligible² veu fou feta, donà la majestat sua en scrits liurant aquella al magnífich prothonotari de la senyoria sua, lo qual aquella legí alta veu. E lo dit senyor manà aquella ésser insertada en lo procés comú de la dita Cort e és del tenor següent:

Primera proposició del senyor rey

Aprés que lo senyor rey don Johan, pare nostre de gloriosa memòria, hagués retud lo deute de natura //2r// e nós fom jurats e haguem jurat en Aragó segons és acustumat, quant més prest nos fou possible vinguem en lo present nostre Principat de Cathalunya e ciutat de Barchinona. E fet en aquella lo jurament acostumat, de continent entenguem en provehir sobre les differències qui eren entre los del dit Principat a causa de les turbacions passades. E, jatsia tinguéssim molta voluntat de reposar e provehir complidament en aquelles, no fou lavors possible provehir-hi ab tot effecte per la molta necessitat que teníem de tornar en nostre regne de Castella. E axí nos convingué partir e, de fet, partim del dit Principat ab ànimo e propòsit de tornar quant més prest poríem en aquell per totalment reposar e provehir a les dites differències, e encara reformar lo qui freturàs de reformació e bonament reformar se pogués. E com per entendre e fer deguda e complida provisió sobre les dites differències e altres coses dessús dites; e encara per lo zel que tenim en la deffensió de la santa fe cathòlica e religió cristiana,³ en no poch menyspreu de la qual lo turch ha assitiada e combatuda la ciutat de Rodes, e pres en lo reyalme de Nàpols la ciutat de Otronto e té ocupada aquella ab ànimo, segons se ha diversos avisos, de voler passar més avant. Lo qual dit reyalme de Nàpols, com sabeu, és del sereníssimo rey e reyna nostres molt cars e molt amat jermans als quals, com és degut, tenim deliberat ajudar. E per entendre axímateix e fer saludable provisió en la deffensió del nostre regne de Sicília, molt noble e insigne part de nostra Corona Reyal, inseparable de aquella, e del qual tots aquests nostres regnes de la Corona de Aragó e senyaladament aquest nostre Principat, reporten grans comoditats; e encara per fer saludable provisió sobra la recuperació dels nostres comdats de Rosselló e Serdanya siam retornats, e siam de present e haïam con-

2. *A continuació, veu escrit en el interlineat damunt de fou.*

3. *A continuació, en el interlineat en.*

vocada la present Cort en aquesta nostra ciutat de Barchinona. E haïam necessari sobra aquestes coses e altres que occórrer poran consell, subvenció e ajuda de vosaltres.

Per ço vos pregam, exortam e encarregam //2v// quant més affectuosament podem que, havents deguda consideració a les dites coses e seguint en açò los loables vestigis de vostres antecessors qui tots temps han acostumat consellar, subvenir e ajudar loablement los predecessors nostres, de digna recordació, en qualsevol necessitats occorrents a aquells e a la reyal Corona de Aragó, vullau com a fidelíssimos vassalls dispondre-us en consellar, ajudar e subvenir-nos en aquestes necessitats e ab diligència entendre en la expedició de la present Cort a ffi que puxa, sens molta dilació, provehir a totes les coses sobredites a lahor e glòria de nostre senyor Déu, benefici e repòs de aquest nostre Principat, e se'n puixe seguir la deffenció, recuperació e altres coses sobredites, car lo temps és breu e requer gran celeritat. E és necessari ab los altres regnes e senyories nostres sobre algunes de les dites coses conferir, a ffi de haver de aquelles, ensemps ab vosaltres, servey, subvenció e ajuda, de què certament reportareu molt honor e glòria, offerint-vos, quant en nós serà, entendre ab efficàcia en provehir e⁴ deduir a exequió les coses sobredites quant més prestament fer se puixa. E, sens dupte, conexereu la voluntat e intenció nostres ésser promptíssimes ab gran amor e benivolència al repòs e benefici de aquest nostre Principat e de vosaltres, e axí en general com en particular.

La qual proposició fou feta per lo dit senyor en lo dit loch, segons dit és, presents e hoynts los dits tres braços de la Cort a so de campana et altre, segons és acostumat convocats e congregats. En la qual congregació foren los següents, ço és:

Per lo bras ecclesiàstich

Los reverents senyors elet d'Urgell; lo reverent senyor elet de Vich; lo reverent senyor castellà de Emposta; //3r// lo venerable abbat de Ripoll; lo venerable abbat de Poblet; lo venerable abbat de Sant Pere de Galigants; lo venerable abbat de Sant Cugat; lo venerable abbat de Sant Salvador de Brea; lo venerable abbat de Banyoles; lo venerable abbat de Cardona; lo venerable abbat de Serratex; lo venerable abbat de Santa Sília de Montserrat; lo venerable abbat de Sant Lorenç del Munt; lo honorable mossèn Andreu Sorts, canonge de Barchinona, procurador del reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terragona; lo honorable misser Johan de Sant Martí e misser Johan Olivó, procuradors vicaris del senyor reverent bisbe de Gerona; lo honorable misser Barthomeu Travasset e misser Pere Ponç, canonges e síndichs del Capítol d'Urgell; lo honorable misser Fferrer Nicholau de Gualbes, canonge e síndich del Capítol de Barchinona; lo honorable misser Manuel de Monsuar, canonge e síndich del Capítol de Leyda; lo honorable mossèn Berenguer de Pau e Barthomeu Oristà, canonges e síndichs del Capítol de Gerona; lo honorable mossèn Johan Torres, canonge, e mossèn Sabestià Sala, síndichs del Capítol de Vich; lo honorable mossèn Pedro Vinyes, procurador del reverent senyor bisbe de Barchinona; lo honorable ffra Barthomeu Vicenç, prior del Priorat de Font-rúbia, àlies del Coll; //3v// lo honorable fra Johan Marfà, administrador

4. A continuació, ratllat, de ajudar ab.

de l'abbadiat de Sant Benet de Bages; lo honorable Pere Johan Lobera, procurador del venerable abbat de Sant Johan ces Abadesses; lo honorable fra Johan Mir, canonge de Sant Vicens de Cardona, procurador substituït del reverent abbat de la Reyat de Perpenyà; lo honorable mossèn Steva Manter, procurador del venerable abbat de Vilabertran; lo honorable fra Ffrancesch Pla, pabordre de Penadès, procurador del venerable abbat de Sant Faliu de Guíxols; lo honorable fra Benet Cardona, procurador del venerable abbat de Camprodon.

E per lo braç militar

Primo, lo illustrísimo Infant don Enrich d'Aragó, comte de Empúries, entrevenint emperò en lo dit stament e Cort no com a comte de Empúries segons volch, protesta és salva, màs com a senyor de la Vall de Banyuls, situada en la província de Empurdà; lo illustrísimo don Ffelip d'Aragó; lo egregi senyor don Johan Ramon Folch, comte dels comtats de Cardona e de Prades; lo egregi don Johan de Cardona, fill del dit egregi comte, gran condestable de Aragó; lo noble mossèn Pere de Rochabertí; lo noble don Yvany de Castre; lo noble mossèn Berenguer de Requesens; lo noble don Ffrancisco de Torrelles; lo noble Osiàs de Cruylles; //4r// lo noble Jofre de Cruylles; lo noble don Ramon de Cardona; lo noble en Pere Galceran de Cruylles; lo noble mossèn Garau de Rocabertí; lo noble don Luís de Torrelles; lo noble don Carles de Torrelles; lo noble don Jayme de Torrelles; lo noble mossèn Garau d'Espés; lo noble mossèn Arnau Guillem de Ballera; lo noble don Johan de Rocabertí; lo noble don Pedro de Rocabertí; lo noble don Johan de Cardona, vulgarment dit lo bestard; lo noble mossèn Pere de Queralt; lo noble don Galceran Sentelles en nom seu proprii e com a procurador del noble mossèn Guillem Ramon Sentelles, son pare, lo qual fou fe de son poder ab carta del tenor següent: *Noverint universi, etc.*; lo noble don Ramon d'Espés; lo noble mossèn Baltasar de Queralt; lo noble don Bernat Huch de Rocabertí; lo noble en Galceran de Josa; lo noble don Petro de Moncada.

Militars

Los magnífichs mossèn Miquel de Gualbes, en nom seu proprii e com a procurador de l'egregi senyor lo comte de Pallàs, de la potestat del qual feu fe ab carta del tenor següent: *Noverint universi, etc.*; mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa en nom seu proprii e com a procurador del noble mossèn Fferrando de Rebolledo, segons de son poder feu fe ab carta //4v// de procura per lo notari scrivà del stament militar, rebent lo present acte sots kalendari de XIII de nohembre any milCCCCLXXX; lo honorable mossèn Bernat Çalbà; mossèn Pere Torroella; mossèn Bernat Çaportella en nom seu propi e com a procurador d'en Johan Biure, d'en Barthomeu de Castellví, de mossèn Galceran ÇARRIERA, Johan ÇARRIERA, Luís de Vilafrancha, Johan d'Ivorra, Garau d'Oluya, mossèn Anthoni de Vilaplana, Beren-

guer Arnau de Morell, Joffre de Vergós, Aymerich des Prats, Barthomeu de Vilaffrancha; mossèn Antoni Guillem de Montanyans; mossèn Barthomeu Alamany; mossèn Jacme Alamany; mossèn Bernat Mergarit; mossèn Peiohan Ferrer; mossèn Anthoni de Fluvià; mossèn Johan de Vallgornera; mossèn Galceran Duray; mossèn Àlvero de Madrigal; mossèn Galderich Pagès; mossèn Ffrancí de Perepartusa; mossèn Jacme de Sos; mossèn Jacme Navarra; mossèn Pere Galceran Barutell; mossèn Johan Aymerich; mossèn Johan de Vilaffrancha, de Montblanch; mossèn Johan de Montbuy; mossèn Miquel Johan Gralla; mossèn Demià des Callar; mossèn Guillem Ramon de Merlés; mossèn Garau des Pla; mossèn Johan de Pau; mossèn Nicholau de Lupià; mossèn Miquel de Vilanova; mossèn Ffrancesch de Rochafort; mossèn Johan de Monrós; //5r// mossèn Thomàs de Boxadors; mossèn Johan de Ffrancia; mossèn Barthomeu Lena; mossèn⁵ Cartellà de Falgons; mossèn Ffrancí Çasala; mossèn Pere Goni; mossèn Guillem Cibrià de Vilalba; mossèn Bernat Garau de Marimon; mossèn Jacme Vezia; mossèn Jacme Girgós; mossèn Anthoni Ortolà; mossèn Johan de la Guialtrú; mossèn Berenguer Sayol, maior; mossèn Miquel Falchó; mossèn Gabriel de Cabanyelles; mossèn Ffrancí Guillem Bisbal; mossèn Baltasar Çavila; mossèn Galceran Muntaner; mossèn Johan de Vergós; mossèn Johan Ferrer des Puiol; mossèn Ffrancí Burguès de Santcliment; mossèn Johan Amat; mossèn Anthoni de Vilatorta; mossèn Pere d'Ortafà; mossèn Luís Margarit; mossèn Miquel Setantí; mossèn Agustí de Copons;⁶ mossèn Pere Ferrer; mossèn Jacme Pallarès; mossèn Manuel de Planella; mossèn Luís Colom; mossèn Ffrancesch Sala; mossèn Johan Rodon; //5v// mossèn Baltasar Romeu; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Johan Barquer; mossèn Guillem Johan Colom; mossèn Miquel de Montornés; mossèn Johan de Vilaffrancha de Bellidor; mossèn Hugo de Aguilar; mossèn Johan Semsó; mossèn Bernat Turell; mossèn Johan d'Altariba; mossèn Corbera de Linàs; mossèn Ffrancisco Pallerès.

Gentilshòmens

Guillem d'Olms; Luís Vilanova; Pere de Puigmarí; Jacme de Gualbes; Bernat Johan d'Olzinelles; Huch de Palou; Gilabert Çalbà; Luís d'Oluia; Anthoni Johan Çaplana; Perot Ycart; Pere Galceran Pallarès; Miquel des Soler; Ponç d'Ornós; misser Johan Ramon Ferrer; Miquel de Sant Martí; Jacme d'Orís; Luís Sinera; Guillem de Claramunt; Ffrancí Splugues; //6r// Galceran des Papiol; Johan Cirera; Fferrando Larea; Luís Barutell; Gerònim Pallarès; Matheu de Santcliment; Gilabert Malla; Ffrancesch de Rochabruna; Ffrancí de Sant Martí; Guillem Ramon de Montoliu; Ffrancesch des Voló; Karles March; Miquel Ramon Raxach; Ramon de Copons;

5. A continuació, un espai en blanc d'uns 20 mm.

6. Al manuscrit ACA. Cancelleria. Processos de Corts, 39 figura, mossèn Agustí de Copons de l'àbit de sant Jaume de l'Espasa.

Ffrancesch de Vallgornera; Ffrancesch de Sant Martí; Gerònim Torres; Miquel de Gualbes; Nicholau de Boxols; Johanot Corbera; Johan Galceran des Papiol, maior de dies; Ramon des Papiol; Karles de Xicon; Fferrer de Gualbes; Johanot Ferrer; Johan Romeu; Johan Pere de Cruïlles; Johan Miquel; Johan de Mallen; Garau Benet de Çacalm; Miquel de Canet; Jacme Colom; Pere Ramon de Copons; Ambert de Vilaffrancha; misser Pere de Clariana; Ffrancí de Ribes; Miquel de Olzinelles; //6v// Guillem d'Ivorra; Johan Çaportella; Pere Luís de Gravalosa; Johanot des Far; Benet de Corbera; Bernat de Corbera; Bernardí Torres; Miquel de Gualbes; Johan de Cruïlles; Ffrancí Malla; Berenguer Sayol, menor; Pere de Santcliment; Pau de Tamerit; Galceran de Camós; Ffrancesch Conesa; Anthoni Magarola; Bernat Roger de Rosanes; Ffrancesch Vern; Gonzalo de Hedo; Jacme de Ribes; Johanot Giner; Johan de Clariana; Ffrancesch Marçer; Berenguer de Argençola; Pere Berenguer Barutell; misser Johan Calic; Miquel de Vilagayà; Galceran Miquel Barutell; Alfonso de Boria en nom seu propri e com a procurador de mossèn Miquel de Bòria, de la procura del qual consta en poder del notari deiús scrit a VI dies del mes de octubre de l'any MilCCCCLXXX; Pere de Voltretera; Manuel de Corbera; Johan de Avinyó; Ffrancí de Reiadell; Luís de Reiadell; //7r// Galceran Çescomes; Bernat Miquel; Gispert de Ponç; Pere Ramon de Camporrells; Ffrancesch de Guimerà; Johan de Cruïlles; Galceran des Soler; Pere Alamany; Damià de Reiadell; Lorenç de Altariba; Galceran Fiveller, en nom seu e com a procurador de mossèn⁷ Fiveller, son pare; Johanot Fiveller; Gabriel Çarriera; Pere Cadell; Bernat de Montrodon; Pere de Belloch; Luís Mecha; Anthoni de Toralla; Cerveró de Queralt; Galceran Ferrer; Pere de Rabinat; Bernat Fiveller; Ffrancesch de Blanes; Pere Iohan de Miralpex; Galceran Çescomes; Artal de Claramunt; Johan Dello; Bernat Alenyà; Johan de Lupià; Narcís Palol; Galceran d'Oluja; Pere Abellas; Manuel de Reiadell; Jacme des Far; Gerònim Tort; Honorat de Montanyans; //7v// Garau des Papiol; Pere Torrelles; Galceran Lor; Anthoni Johan de Toralla; Garau de Paguera; Johan de Vilaffrancha; Johan de Claramunt; Nicholau de Lupià; Johan de Monsuar; Miquel Torres; Johan de Vilaffrancha; Johan Bertran; Johan Pere de Biure; Berenguer Paguera; Galceran de Barbarà; Johan Huch de Vilaffrancha; Roger de Lúria; Jacme Luís Miquel; Ramon Xemmar; March de Vilanova; Ffrancesch Oliver; Ffrancesch Romeu; Arnau Guillem de Paguera; Pere Oriola.

E per lo bras reyal de les universitats

Mossèn Ramon Marquet; mossèn⁸ Galceran Carbó; mossèn Johan Ros, maior; mossèn Jacme des Torrent; mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona; //8r// misser Anthoni Riquer; mossèn Pere Arnau Sagrera, síndichs de Leyda; mossèn Jac-

7. A continuació, un espai en blanc de 10 mm aproximadament.

8. A continuació, ratllat, Ramon.

me Scales; mossèn Ramon Puig, síndichs de Gerona; misser Pere Çavertés; misser Ffrancesch Palau, síndichs de Tortosa; misser Matheu Cases; Pere des Peres, síndichs Vich; Berenguier Ripoll, síndich de Manresa; Narcís Boxeda, síndich de Camprodon; Pere de Junyent, síndich de Santpedor; Matheu Senya, síndich de Vilaffrancha de Penadès; Ffrancesch Altelló, síndich de Torroella; Ffranci Morer, síndich de Berga; Anthoni Ferran, síndich dels Prats del Rey; Thomàs Ledó, síndich de l'Arbós.

Dels quals staments, hoida la dita proposició per la majestat del senyor rey segons dessus és dit feta, los presidents e principals de quascuns dels staments se ajustaren ensemps en lo mig del dit Capítol restants los altres quascuns en sos banchs. E, haut entre ells col·loqui sobre les coses proposades, per deliberació de tots lo reverent don Pedro de Cardona, elet d'Urgell, president en lo dit stament ecclesiàstich, en nom de tota la Cort e de tots los dits estaments, feu reposta al dit senyor:

Com la dita Cort e o los dits staments e braços de aquella daven lahor a nostre senyor Déu qui havia posat en son reyal coratge desig de venir visitar aquest seu Principat e de voler dispondre aquell e les altres coses en la dita proposició mencionades. E, prostrats, ffahents gràcies quant més humils podem a sa gran altesa del gran amor //8v// ha mostrat la senyoria sua haver en lo redrés e composició de aquest seu Principat; e que los staments de la present Cort encontinent se asseurà en les coses per la majestat sua proposades, e, Déu volent, seran fets tals apuntaments que nostre senyor Déu ne serà lohat, sa gran altesa servida e aquest seu Principat més en tal orde que haurà disposició de fer serveys a la celsitud sua tals quals en lo passat als precessors reys de Aragó en diverses actes han fets.

E fetes les dites coses, lo excellentísimo senyor rey se partí del dit Capítol, e lo dit stament ecclesiàstich restà aquí, per quant dit Capítol és loch destinat a son apartament, e los altres dos staments militar e reyal se n'anaren en sos apartaments, ço és, lo militar en la casa qui s'appella Scola del Cant, e lo braç reyal en la capella de Sant Barthomeu, construïdes en lo clastre de la dita Seu. E per quascuns fou haut col·loqui sobra les coses per lo dit senyor proposades e altres consernents los medis a venir al fi de la dita Cort.

E és veritat que en lo stament de les universitats, entre les altres coses qui foren manegades, fou deliberat que per tots qui eren aquí aiustats e los qui après vindran sia fet e prestat lo jurament acostumat prestar per los congregats en Cort, lo qual és del tenor següent:

Jurament que fan tots los incoporats en Cort

Jurament acostumat fer en Corts per los congregats en aquelles.

Primerament, juren que donaran bé e leyal consell a son millor enteniment e bé públic de tota la present Cort de Cathalunya.

Ítem, que tindran en secret tot ço que quascun de aquells judirà sots secret e ço que per tots o la maior part serà dit que sia secret.

Ítem, que no revelaran a alguna persona alguna cosa //9r// de la qual serà en la present Cort dita la qual pusque venir en dan de algun o redunda en dan de la present Cort.

Ítem, que no revelaran alguna cosa de aquelles que sots secret en la present Cort se tractaran a persones stranyes, sinó a aquelles de la present Cort que poden als tractaments de la present Cort ésser admesos, no nominant la persona aquella cosa, rebut emperò primer sacrament de aquelles de tenir secret ço que a aquelles serà revelat.

Ítem, juren los síndichs, procuradors e y comuns aquí presents que, ans que aquells a alguna de les coses que fetes seran o tractades sots secret en la present Cort denunciaran a llurs principals, si ja fet no serà, faran jurar aquells que [no] revelaran a algú aquelles coses que per los dits síndichs, procuradors, e y comuns seran denunciades durant la present Cort.

Juren, més avant, tots aquells qui són presents en la present Cort que no admetran scientment als tractaments de la present Cort a algú qui no haia prestat lo dit jurament.

E legit e publicat per mi, Johan Brujo, notari e scrivà del dit stament, lo dit jurament encontinent los dits síndichs de Barchinona, e los dits síndichs de Leyda, e los síndichs de Gerona, de Tortosa, e de Vich, de Manresa, de Campredon, de Santpedor, de Vilaffrancha de Penadès, e de Torroella de Muntgrí, e de Berga, e síndich de l'Arbós, prestaren lo dit jurament *de verbo ad verbum* segons dessús és inçertat, los sants IIIe Evangelis de Déu, segons és acostumat, corporalment tochats.

9v//

Dimecres que comptàvem XV del dit mes de nohembra, any milCCCCLXXX

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quiscú dels dits staments o braços en son apartament, en lo stament ecclesiàstich foren presents: lo reverend senyor elet d'Urgell; lo reverend senyor elet de Vic; lo reverend senyor castellà d'Emposta; mossèn abbat de Ripoll; mossèn abbat de Sant Salvador de Brea; mossèn abbat de Poblet; mossèn abbat de Pere de Galigants; mossèn abbat de Sant Cugat de Vallès; mossèn abbat de Santa Maria de Serratex; mossèn abbat de Sant Lorenç del Mont, del bisbat de Barchinona; mossèn Johan Andreu Sorts, procurador del reverend senyor patriarcha alexandrí i archabisbe de Terragona; misser Johan de Sant Martí e misser Johan Olivó, procuradors e vicaris del reverend senyor bisbe de Girona; mossèn Ffarrer Nicholau de Gualbes, canonge e síndich del Capítol de Barchinona; mossèn Berenguer de Pau e misser Barthomeu Oristà, canonges síndichs del Capítol de Girona; misser Barthomeu

Travasset, síndich del Capítol de Urgell; mossèn Johan Torres, canonge e síndich del Capítol de Vich; ffra Barthomeu Vicenç, prior del Coll, procurador de mossèn abbat del Munt, del bisbat de Girona; ffra Ffrancesch Pla, procurador del venerable mossèn abbat de Sant Ffeliu de Guíxols; Ffra Ffrancesch Berenguer, prior de Roses, procurador de mossèn abbat de la Portella; ffra Benet Cardona, procurador de mossèn abbat de Campredon, los quals, no ignorants l'orde de les Corts de Catha//10r//lunya ésser que en lo principi los qui volen ésser incorporats en la Cort han acostumat prestar lo jurament ja dessús incertat, per tant, stants tots axí congregats en lo dit Capítol de la Seu representants lo dit stament ecclesiàstich, fferen e prestaren, per orde, quiscun particularment lo dit jurament. Lo qual los fou legit *de verbo ad verbum* per mi, Pere Colell, notari e scrivà del dit stament ecclesiàstich, per lo discret⁹ Martines, notari e secretari del senyor patriarcha, los sants IIIIe evangelis per tots los dessús dits corporalment tochats, en poder de mi, dit Pere Colell, scrivà dessús dit.

Lo qual jurament per los dessús dits prestat, stants axí congregats en lo dit apartament e hauts entre ells diverses colloquis e parlaments de e sobre les coses deiús scrites, volents, segons digueren, manar lo dit bras o stament ecclesiàstich e los negocis en aquell tractadors ab aquella composició e orde que's pertany e és acostumat, e encara millor si possible serà, feren conclusió e deliberació concordablement que encontinent fos procehit en elecció dels officials necessaris en lo dit stament per orde de la Cort.

E procehins en collir e exhigir los vots dels particulars presents en lo dit stament sobra elegir los advocats, promovedor, scrivà e porter del dit stament. E, ja donat lo vot per la maior part dels dits particulars, los¹⁰ dits honorables mossens Berenguer de Pau e Barthomeu Oristà, procuradors o y comuns del dit Capítol de Gerona exhibiren e presentaren en lo dit stament una cèdula.

Dissentiment, protest e requesta, e altres coses en sí continents¹¹

La qual fou *de verbo ad verbum* legida per mi, dit scrivà, davant lo dit stament. E los dits síndichs del dit Capítol de Gerona requeriren aquella ésser continuada en lo present procés e, apart, ésser-los-ne feta una e moltes cartes e tantes quantes ne volran per mi, dit notari e scrivà del dit stament.

10v// La qual cèdula és del tenor següent:

Los síndichs de l'honorable capítol de Gerona.

Vist que per part del stament ecclesiàstich convocat a la present Cort per la majestat del senyor rey no ha volgut ne volen acollir misser Barthomeu Oristà, hun dels dits sín-

9. A continuació, un espai en blanc de 30 mm.

10. A continuació, ratllat, honorables.

11. A continuació, ratllat, escrita de dissentiment.

dichs en la advocació de l'stament demunt dit, segons que en lo passat s'és practicat: ço és, que tots aquells qui convenen en lo dit stament e sien hòmens instruïts en sciència jurídica e volen servir de advocats són admesos en la dita advocació e-s partexen los salaris de la dita advocació segons que més e menys han treballat. La qual pràctica és stada servada en les passades Corts, lo que redunde en gran honor e conservació del dit stament, com per tal observància molt més hòmens de sciència convendran en lo stament demunt dit.

E ara alguns del dit stament hagen feta elecció dels magnífichs missers Barthomeu Travasset e de misser Ponç, repehnt lo dit misser Barthomeu Oristà, doctor en quiscún dret, e qui ha legit de sciència jurídica per temps de passats XXV anys en lo General Studi de Roma, home antich e sperimentat e hun dels síndichs del dit Capítol de Geron.

Per los dits sguarts e altres en son cas e loch pus amplament deduhidors, los dits síndichs oposen la dita elecció ésser nul·la o saltem injusta e sens efficàcia alguna, dissentint en aquella e protestant que la dita elecció o nominació dels dits advocats han per nul·la e injusta e en aquella no consenten, dissentints a tots e sengles actes faedors per lo dit stament fins a tant que de la nul·litat e invalidació e injustícia de la dita elecció o nominació se haia haguda complida rahó, requerint a vos, notari, que la present cèdula continueu //11r// en lo procés familiar del dit stament. E a part, si mester serà li'n fessau carta pública, una e tantes quantes,¹² etc.

E foren testimonis en la dita presentació Pere Collell, notari, e en Gil Scap, porter, ciutadans de Barchinona.

Elecció dels officis en lo braç ecclesiàstich

E presentada e devant lo dit stament publicada la dita cèdula, lo dit stament o la maior part de aquells qui aquí eren congregats, degats no obstant les coses en¹³ aquella contengudes, procehiren a fer eleccions dels dits oficials del dit stament eclesiàstic de les persones e per la forma següents. Et primo elegiren en advocats del dit stament los¹⁴ dits magnífichs misser Barthomeu Travasset, misser Martí Pere Ponç.

E més elegiren en promovedor del dit stament en la dita Cort lo¹⁵ dit magnífich micer Johan Olivó.

E més elegiren per celebrar la missa que s'acustuma celebrar quascun die celebrant-se Cort en lo altar de sant Yvo, construït en la dita casa del Capítol de la Seu, lo¹⁶ dit venerable fra Johan Valls, abbat de Sant Lorenç del Munt, del bisbat de Barchinona.

Ítem,¹⁷ atès que en Gil Scap, porter, ha fets molts lohables serveys e molts traballs per lo dit stament en les Corts passades de que no és stat degudament satisfet, per tant elegiren en porter del dit stament lo dit Gil Scap, porter.

12. A continuació, ratllat, ne volrà.

13. A continuació, ratllat, dita.

14. A continuació, dit escrit en l'interlineat sobre magnífichs.

15. A continuació, dit escrit en l'interlineat sobre magnífich.

16. A continuació, dit escrit en l'interlineat sobre venerable.

17. A continuació, ratllat, elegiren en.

11v// E per quant és diferència de scrivà en lo dit stament fou per ço provehit e deliberat que los advocats del stament, ab informació del dit mossèn Johan Andreu Sorts e en altre manera, vegen si, com és pretès, metre scrivà en lo dit stament ecclesiàstich és prehinència del reverendíssimo senyor archabisbe de Terrachona o si pertany la elecció de scrivà al stament.

E feta la dita elecció e nominació de les dites persones en officials del dit stament¹⁸ e en aquell publicada, los dits honorables mossèn Berenguer de Pau, e Barthomeu Oristà, síndichs del dit honorable capítol de Gerona, encara de paraula digueren que ells staven e perseveraven en lo dit dissentiment, protestants de anul·litats de actes e altres coses a elles lícites e permeses de protestar axí e segons en la dita cèdula se conté.

E los congregats en lo dit stament, o la maior part de aquells, de paraula digueren que, com lo dit dissentiment no procehís de justícia, ells estaven e perseveraven en la elecció e nominació de les persones dessús dites.

E los dits misser Barthomeu Travasset e misser Martí Pere Ponç, elegits en advocats; e lo dit misser Johan Olivó, elegit en promovedor; e lo dit mossèn abbat de Sant Lorens, elegit en celebrar la missa; e lo dit Gil Scap, elegit en porter, acceptaren les dites eleccions *singula singulis referrendo*, prometents quiscú en quant tocha a ell, per lo jurament que han prestat, que en lo exercici en que són elegits se hauran bé e leyalment a //12r// servey del senyor rey, utilitat e honor de la dita Cort.¹⁹

Lo dit die de dimecres a XV del dit mes de nohembre, stants los dits staments o braços de la dita Cort aiustats quiscú en son apartament, vingueren novament en lo stament reyal lo senyor en Johan Pelliçer, síndich de Vilaffrancha de Penadès, e en Raphael Refart, síndich de Pals, als quals legida la forma del jurament dessús scrit aquell prestaren.

Sobre la admissió de aquells de la vila de Perpinyà

E stant axí aiustat lo dit stament reyal vingueren en aquell los reverends bisbe de Gerona, canceller, e lo magnífich misser Bardexí, regent la Cancelleria del senyor rey, los quals, per orgue del dit reverend bisbe, exposaren com ells eren aquí per part de la majestat del dit senyor lo qual²⁰ pregave e encarregave lo dit stament que, attès que sa gran altesa havia la vila de Perpinyà e los habitants en aquella per obedients e fidelíssims vassalls, jatsia stiguen detenguts violentment

18. A continuació, ratllat, en.

19. A continuació, un paràgraf ratllat: És deíus. E més lo dit die fou deliberat en lo dit stament ecclesiàstich que per més promptament donar orde en les coses faedores en e per la dita Cort los advocats e promovedors de tots los staments convenguessen ensemps lo die següent que serà d.

20. A continuació, ratllat, los.

per lo rey de Ffrança, e signament té lo dit senyor per fidelíssimos vassalls mossèn Bernat Aybrí e altres de la dita vila qui són stats foragitats de aquella e han sostenguts infinits dans e treballs per lo servey seu e vuy stan en aquesta ciutat foragitats de llurs béns e cases, que per dits respectes lo dit stament o bras acceptà aquells, o per síndich de aquells e de la dita vila, lo dit Bernat Aybrí. E que si dubtaven en alguna //12v// cosa que la dita admissió fos no acostumada e contrariant a les leys de la terra o custumes de Corts de Cathalunya, açò podien fer ab salvatats les quals lo dit senyor los admetria e confirmaria en aquella millor manera que pogués ésser fet. E que lo dit senyor acceptaria les dites coses a singlaríssim servey.

Les quals coses al dit stament proposades e per aquell hoydes, lo honorable mossèn Ramon Marquet, conseller en cap de Barchinona e en lo dit nom president en lo dit braç,²¹ respongué en nom e per part de aquell que lo stament deliberaria e del què hauria deliberat molt prestament seria notificat.

E partits del dit stament los dits reverend senyor bisbe, canceller, e lo dit regent la Cancelleria, haut colloqui en lo dit stament, fou deliberat per molts respectes, tots havents sguart al servey de la majestat del senyor rey, que lo dit mossèn Bernat Aybrí, ni altri en nom de síndich de la dita vila de Perpinyà no fos admès en lo dit stament ne en la celebració de la dita Cort. E que de açò fos tornada resposta per embaxada del dit bras al dit senyor. E, de fet, foren elegits per embaxadors los honorables: mossèn Ramon Marquet, síndich de Barchinona, e misser Anthonii Riquer, síndich de Leyda, e en Johan Pellicer, síndich de Vilaffrancha, als quals fou dada facultat que, en nom del dit stament, anassen al dit senyor e per los medis pertanyents notifficassen a sa majestat com no era servey seu síndich per la vila de Perpinyà ésser admès en la celebració de la present Cort.

E no resmenys, stant axí aplegat lo dit stament //13r// reyal en son apartament, en aquell vingueren los magnífichs mossèn Berenguer de Pau, canonge e cabistol; e misser Barthomeu Oristà, canonge e síndich del Capítol de Girona, los quals presentaren en lo dit stament una cèdula del tenor següent:

Vist que, per part del stament ecclesiàstich convocat a la present Cort, etc. *Est supra in eadem die[m]*.

La qual cèdula presentada devant lo dit stament, legida per lo dit mossèn Ramon Marquet, president en aquell, ffou respost quel stament regonexeria dita cèdula e les coses en aquella contengudes e après seria feta la resposta que per l'estament seria deliberada.

21. A continuació, ratllat, en nom.

Elecció d'officis en lo braç reyal

E après lo dit stament, per metre en orde sí matex en les coses fahedores, deliberà que los officials e ministres al dit stament necessaris, ço és, promovedor, advocats, e porter, e de fet volents posar en exequció²² lo que havien deliberat, votants quiscuns servat lo degut orde entre ells sobra la nominació e elecció de promovedor, la maior part e quasi tots del dit stament donaren llur vot. E, per consegüent, fou elegit en promovedor del dit stament lo honorable mossèn Ramon Merquet, hu dels síndichs de Barchinona.

E après, fou semblantment votat per tots los del dit stament sobra la elecció dels advocats del dit stament, e fou trobat tots los vots ésser dressats e, per consegüent, ésser elegits en advocats del dit bras los honorables misser Jacme des Torrent, hu dels síndichs de Barchinona, e misser Anthoni Riquer, hu dels síndichs de Leyda. //13v// És veritat que los honorables misser Pere Çevartés e misser Ffrancesch Palau, síndichs de Tortosa, e misser Matheu Cases e Pere Desperes, síndichs²³ de la ciutat de Vich, qui a ffi de moltes rahons foren de parer e votaren que ells donaven llur vot als dits misser Jacme des Torrent e misser Anthoni Riquer; emperò que era de custuma en les Corts de Cathalunya que tots lo hòmens de sciència qui són²⁴ del dit stament són advocats del braç e tots treballen e partexen-se lo salari. E axí s'és practicat en altres Corts e signament en la celebrada derrerament per lo senyor don Johan, rey de gloriosa recordació. E per ço digueren que ells eren de parer fos axí practicat.

E més avant, lo dit stament, tots concordablement e algú no discrepant, elegeren en porter del bras per la present Cort en Miquel Johan, porter del senyor rey.

Dijous que comptàvem XVI del dit mes de nohembre any dessús dit milCCCCLXXX

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quiscú dels brassos en son apartament, lo dit stament ecclesiàstich, perquè los actes que s'an a fer en lo dit stament se fassen e s puguen fer més cautament e secreta, e sien de més auctoritat e importància, ffou deliberat que, ultra lo jurament ja dessús fet, fos prestat lo jurament devall scrit per tots los qui ara són e après vindran en lo dit stament. E los qui de present eren en lo dit stament e prestaren lo dit jurament en poder del dit misser Johan Olivó, promovedor del dit stament, foren los següents: //14r// primo, lo reverend senyor don Pedro de Cardona, elet d'Urgell, e tots los altres dessús en la prestació del jurament comú.

22. A *continuació, ratllat*, llur d.

23. A *continuació, ratllat*, de Vic.

24. A *continuació*, del dit *escrit en l'interlineat damunt de dels ratllat*.

Juren los sobra dits per nostre senyor Déu e per los seus sants Quatre Evangelis per mans llurs e de quiscuns d'ells tochats, en poder del dit magnífich misser Johan Olivó, promovedor del dit stament, que ells en los negocis de la dita Cort donaran llur consell e vot segons Déu e llurs bones consciències a servey de Déu e de l'excel·lentíssimo senyor rey e utilitat e tranquilla stat de tota la re pública de aquest Principat de Cathalunya, e que tindran secretes les coses que en lo dit stament se diran, e's tractaran, si iniungits los seran, e que lo vot llur ni dels altres no manifestaran, signantment aquells qui poguessen venir a dan dels votants, exceptat a llurs principals sots lo matex jurament.

E los dits síndichs de l'honorable Capítol de la Seu de Gerona digueren *verbo* que ells en lo dit nom staven e perseveraven en lo dissentiment, ja per ells dessús fet e en scrits donat.

E lo mateix die de dijous que comptàvem, segons dit és, XVI del dit mes de nohembre, any dessús dit MCCCCLXXX, que congregada segons és dit la Cort a so de campana, lo stament militar per quant és de tanta multitud e nombre que bonament no cabia en lo apartament a ells destinat, ço és en la casa apellada la Scola del Cant, construïda en lo mateix claustre; per la dita causa se aplegaren, congregaren e celebraren lo dit stament en la casa o capella apellada lo Capítol, qui és de molta major latitud. En la qual congregació foren los següents, ço és: lo illustríssime infant don Enrich de Aragó, comte de Empúries, entrevenint emperò en lo dit stament //14v// e Cort, segons ja dessús és dit, no com a comte de Empúries mas com a senyor de la Vall de Banyuls, situada en la província de Empurdà; lo illustríssime don Ffilip de Aragó; lo egregi senyor don Johan Ramon Folch, comte dels comdats de Cardona e de Prades; e tots los altres ja dessús per lo dit stament militar continuats.

E, prestat per tots e per quiscún d'ells particularment lo jurament prestar acustumat, lo qual dessús és de *verbo ad verbum* insertat, per nostre senyor Déu e los sants IIIe Evangelis en poder del notari e scrivà del dit stament militar, prometeren e convengueren solempnament²⁵ servir e tenir totes les coses en lo dit jurament dessús incert continuades e expressades e les coses que s'han tenir secret no revelaran, tro sus ne haien obtenguda licència.

Elecció d'officis en lo braç militar

E per quant lo scrivà del dit stament havia molt tardat scriure la nòmina dels convenints en dita Cort per la multitud de aquells, e per no poder seure aregladament com és de costum, e si sobra la elecció de promovedor e advocats de dit stament se havia a votar per via de elecció del Sant Sperit o per scrutini, seria molt nit per quant ja era hora molt tarda.

E haut més avant sentiment la maior part de les veus per promovedor e advocats a qui e quals eren dressades, per tant lo dit illustríssime don Enrich d'Aragó,

25. A continuació, ratllat, totes les coses.

comte de Empúries e senyor de la Vall de Banyulls, per scusar la longuesa de l'acte de la dita elecció, ab alta e intelligible veu, dix als dessús dits congregats en lo dit stament si'ls porien e havien per bons: ço és, per promovedor mossèn Nicholau de Lupià, cavaller; //15r// e per advocats del stament los honorables misser Pere Boquet, misser Garau Gordiola, doctors en quiscún dret; e en porter del stament en Barthomeu Rubió.

La qual nominació feta per lo dit illustre senyor infant don Enrich, la maior part e més de les dues parts de les persones del dit stament e tots los aquí congregats, exceptats los deiús scrits, digueren que havien per bons los dits mossèn Nicholau de Lupià per promovedor, e misser Garau Gordiola e misser Pere Boquet per advocats del dit stament militar.

E mossèn Miquel de Gualbes, caveller, en nom seu propri o com a procurador de l'egregi senyor comte de Pallàs, de la procura del qual feu promte fe, dix verbalment per sí e per són principal e per aquells que aderir-s'i volran, com ell dissent a la elecció feta dels dits promovedor e advocats, tro sús lo salari de aquells fossen moderats. Al qual dissentiment se adheriren los següents: mossèn Baltasar Romeu; Bernat Alanyà; Bernat Miquel; mossèn Galceran Duray; Luhis des Vall; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Anthoni Guillem de Montanyans; mossèn Guillem de Cabanyelles e Lobet.

15v// E feta la dita elecció e subsegüits los dissentiments predits, los dessús nominats del dit stament militar e deiús repetits se isqueren de la dita casa del Capítol e transferiren-se a la casa appellada Scola del Cant, que és en la mateix claustre en la qual lo dit stament militar se acostuma congregar. E allí, assentats com és de costum en dit stament, e foren los següents: mossèn Miquel de Gualbes; en Bernat Miquel; micer Johan Ramon Ferrer; mossèn Galceran Duray; mossèn Anthoni Guillem de Montanyans; Miquel de Gualbes;²⁶ mossèn Romeu de Marimon; Gilbert de Malla; Guillem Puigmarí. Altre vagada dissentiren a la dita elecció sots la forma següent:

Los demunt dits dissenten en la elecció feta de advocats, promovedor e porter per no ésser-se servada la forma dèbita en la elecció, e més avant fan lo dit dissentiment en los actes fahedors en la Cort fins que los salaris sien moderats als dits oficials e sia feta dita elecció en la forma acostumada. E diu lo dit Johan Ramón Ferrer, ell se offir servir sens salari algú al dit stament. Ítem, mossèn Gualbes; mossèn Galceran Duray; //16r// Johan de la Gualtrú; Antich Miralles; misser Ornós; Ramon des Papiol; Matheu de Sant Climent; Pere de Santcliment.

Jurament del promovedor

E fetes e seguides les dites coses, lo dit magnífich mossèn Nicholau de Lupià, cavaller, promovedor novament elet en lo dit stament, prestà jurament en

26. *A continuació, Miquel de Gualbes, repetit al llistat.*

poder de mi, notari e scrivà del stament, per nostre senyor Crist Déu e los sants IIIe Evangelis per ell corporalment tochats, per virtut del qual promès haver-se bé e leyalment en lo exercici del dit seu offici de promovedor.

En après los dits die e any los dessús anomenats dissentints digueren de paraula que staven e perseveraven en llur dissentiment.

**Lo dit illustrísim don Enrich, comte d'Empúries,
protesta que com a comte d'Empúries
no entenia entrevenir en la dita Cort**

Més avant, lo matex die, lo dit illustríssime infant don Enrich d'Aragó dix e verbalment exposà en lo dit stament que ell protestave que no era ne entenia entrevenir en la Cort ne stament dessús dits com a comte d'Empúries sinó tensolament com a senyor de la Vall de Banyuls.

E après, confabulat los dits die e any entre los del dit stament sobre les coses occorrents, ffonch deliberat per dit stament que, per dar entrada en les coses faedores en dita Cort, los promovedors del dit stament ensemps ab los altres promovedors e advocats dels altres staments veessen e regoneguessen los memorialis e apuntaments, que per les novenes de la Cort prop passada foren fets. Vists e regoneguts, //16v// aquells fassen relació del que vist hauran quiscuns en sos staments, en la qual recognició se puguen immisir e entrevenir aquell o aquells de quiscú dels staments qui entrevenir hi volran sens fer particular elecció de personas.

E per ésser vist si los altres staments seran de semblant parer deliberà lo dit stament militar que per comunicar de dites coses ab los dits altres staments fossen elegides tres persones del stament per fer la dita comunicació e saber sobre dits fets la voluntat dels altres staments. E, de fet, foren encontinent elegits los següents: don Johan de Cardona, condestable d'Aragó; mossèn Pere Torrella, cavaller; e en Johan Pere de Biure, donzell, los quals, partint del dit stament per exequar les coses comeses, a poch star retornaren e referiren en aquell com ells, per ordinació del stament, eren anats a quiscun dels altres staments de la dita Cort lo parer o pensament en què era recaygut lo dit stament militar e com quiscun dels altres staments sobra dites coses eren restades en deliberació.

Lo dit die de dijous que comptàvem XVI del dit mes de nohembre any mil CCCCLXXX, stant la dita Cort segons dit és ajustada, ço és, quiscun bras en son apartament, los magnífichs misser Pere Cevertés e misser Ffrancesch Palau, juristes e síndichs de la ciutat de Tortosa, presentaren en lo dit stament reyal una letra dressada per los magnífichs procuradors //17r// de la ciutat de Tortosa, closa e segellada, segons prima fas se mostrava, ab lo segell de la dita ciutat al dit stament reyal. Lo sobrascrit de la qual és del tenor següent:²⁷

27. A continuació, *repetit*, Als molt.

Als molt magnífichs, honorables e savis senyors los del bras o stament reyal de la General Cort per la reyal majestat convocada en la ciutat de Barchinona.

E lo contengut dins aquella desclosa fou del tenor següent:

De Tortosa

Molt magnífichs, honorables e savis senyors, a la reyal majestat e a la Cort per sa alta convocada en la ciutat de Barchinona per al sinquèn die del corrent mes de nohembre trametem los magnífichs misser Pere Cevertés i misser Ffrancesch Palau, juristes, síndichs per aquesta ciutat elets e constituïts ab son sindicat, per entrevenir ab vosaltres ensemps en la dita Cort en lo bras o stament reyal de aquella. Pregam e exortam-vos vos sia placent aquells admetre e ben tractar donant e reservant a aquesta ciutat son loch, honor, grau e preheminència, e haver aquella ben recomenada circa la reparació dels greuges e perjuy a aquella e a sos ciutadans fets, e als dits síndichs e missatgers donar fe e crehença en lo que successivament, per part de aquella ciutat, per aquells serà explicat. E sia, magnífichs senyors, la santíssima Trinitat vostra special custòdia.

De Tortosa com a II de nohembre any milCCCCLXXX.

A la ordinació e voler de les vostres magnificències e honorables savieses, promtes los procuradors de la ciutat de Tortosa.

17v// La qual letra per ordinació del dit stament fou legida, e com en aquella hagués crehença per los dits procuradors de Tortosa als dits síndichs comesa, per aquells o per lo dit misser Pere Cevertés foren explicades les coses següents: ço és, com a la dita ciutat de Tortosa *inter alia* eren fets dos greuges assenyalats:

Greuges de Tortosa

Lo primer greuge era del castell de Benifeget, carrer e membre inseparable de la dita ciutat, lo qual lo senyor rey don Johan, de digne recordació, en gran dan i preiudici de les libertats de la dita ciutat, havia donat a Gonsalbo d'Edo.

L'altre greuge dix que era lo fet dels moros de la dita ciutat als quals era stada feta promisió de ésser franchs de impositcions. Les quals coses, dix misser Cevertés, són fetes en gran preiudici de les libertats de la dita ciutat. E per ço dix que la dita ciutat suplicava al dit stament li plagués ajudar, e favorir, e endressar la dita ciutat²⁸ en ésser tornades les dites coses a loch, segons la dita ciutat de tots aquells del present stament tenia grandíssima confiança e ella desija-ne fer per quiscuns d'ells.

Les quals coses explicades per lo honorable mossèn Ramon Marquet, president, en nom e per part de tot lo stament fou respost als dits síndichs com tots los del stament havien los prejuy dessús dits fets a la dita ciutat de Tortosa per axí com si fossen fets a llurs principals, e que eren prests, axí en comú com en particular, endressar e ajudar en dites e altres coses la dita ciutat en quant fos necessari, sens dilació alguna.

²⁸. A continuació, ratllat, en tornar.

18r//Divendres a XVII del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX

Congregada la dita Cort a so de campana en lo loch acostumat, ço és, quiscun bras en son apartament. Com les tres persones per l'estament militar eletes fossen vengudes en l'estament ecclesiàstich e haguessen denunciat a aquell lo parer e pensament en què era recaygut lo dit stament militar, ço és, que los promovedors e advocats dels staments mirassen e regoneguessen los memorials que les novenes per la Cort passada eletes havien fets de les coses per la Cort fahedores en redreç e composició de aquest Principat, e del què pensat e vist haurien fessen relació quiscuns en son stament a fi que la Cort ne prengués lo que vist li seria bo per donar fi a la dita Cort. Per ço, lo dit stament ecclesiàstich, havent los dits pensament e parer del bras militar per bo e loable, fou conclusió que lo dit parer era acceptable e tot concordablement quant en açò fou conforma al dit stament militar. E volgué dit parer ésser notificat als militars.

E lo mateix die, les persones deius scrites vengueren novament en lo dit stament ecclesiàstich, los deius scrits e prestaren lo jurament acostumat e dessus incertat: misser Gabriel Rovira, administrador de l'abbadiat del Stany; misser Manuel de Montsuar, canonge e síndich del Capítol de Leyda; ffra Johan Turell, procurador e lochtinent de ffra Jacme de Guialtrú, prior de Cathalunya.

18v//²⁹ E més avant, lo die de divendres que comptàvem XVII del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX, stant lo dit stament ecclesiàstich congregat segons dessus és dit en³⁰ multitut molt numerosa, en aquell vingueren lo reverend archabisbe de Sàcer, mossèn Johanot Botaller, diputats; mossèn Martí Pere Ponç; mossèn Johan d'Altariba, cavaller, e mossèn Bernat Castelló, hoydors de comptes del //19r// General de Cathalunya, e, exposades de paraula les coses contengudes en la cèdula o suplicació deius escrita presentaren al dit stament la dita cèdula o suplicació que és del tenor següent:

29. *A continuació, un paràgraf ratllat.* És devall. Lo dit die de divendres que comptàvem XVII del mes de nohembre any milCCCCLXXX, stant congregada la dita Cort per la foma acostumada en lo dit loch, ço és quiscun braç en son apartament, en lo bras militar vingueren novament los següents: Johan Amat, donzell; Johan Pere de Bramasachs, cavaller; Jacme de Bramasachs, son fill; Luis Oliver, donzell; mossèn Gerònim Julià, cavaller. Los quals prestaren lo jurament acostumat segons aquell han prestat los altres del dit stament dessus nomenats. E lo mateix die al dit stament militar vingueren los reverend archabisbe de Sàcer, mossèn Johanot Botaller, diputats; misser Martí Pere Ponç, mossèn Johan d'Altariba, cavaller, e mossèn Bernat Castelló, hoydor de comptes del General de Cathalunya, los quals exposades de paraula per la maior part les coses en la suplicació subsegüent contengudes, presentaren al dit stament militar una cèdula del tenor següent.

30. *A continuació, ratllat, gran.*

De diputats sobre la qüestió de l'illustríssim infant

Jesús

Molt reverends i llustres, egregis nobles e magnífichs senyors los diputats del General del Principat de Catalunya, per lo càrrech que tenen de llur offici han treballat e treballen ab summa vigilància e cura e per tot llur sforç e poder de deffendre e fer tenir e guardar los Usatges de Barchinona, Constitucions Generals de Cathalunya, Capítols de Cort e tots los drets, prerogatives e béns del dit General. Emperò, semble a ells de circa hun any ha ensà, sia stada feta gran lesió a aquelles e a aquells per causa de una qüestió o demanda que fonch feta als dits deputats per lo procurador del molt illustre senyor infant, duch de Sogorb e comte de Empúries, per les terres que lo present Principat té per cent e sinch milia florins empenyorades del comdat de Empúries.

E perquè la deffensió de dita qüestió, qui és molt gran e concnernex per molts suarts grandíssim interès de tot lo present Principat, pròpriament pertany a la present Cort qui representa tot lo Principat e en la qual se feu dit empenyorament, e maiorment atesa la gran dignitat e potència del demenant; per ço, los dits diputats, denunciant les dites coses a les senyories vostres e als convocats en la present Cort, supliquen aquelles los plàcia oposar-se e pendre en si la deffensió de dita causa, e provehir sobra aquella lo que complirà a la observança de dites Constitucions e Capítols de Cort al benefici de la justícia e interès del present Principat.

E perquè les senyories vostres hagen certitud del que fins ací és stat fet e del stament de la causa deuen saber que en l'any milCCCCVIII, occorrens les grans necessitats de Serdenya, lo sereníssim senyor rey don Martí, lavors beneventuradament regnant, //19v// feu empenyorament al present Principat de les viles de Roses, Cadaquers, Lançà, Empúries, Garriguella ab sa batlia, e del mont de Sant Pere de Roses, ab llurs tèrmens e jurisdiccions per los dits CV mil florins. Axí, emperò, que totes les rendes restassen envers lo dit senyor, e dels emoluments procehints de la jurisdicció criminal, los diputats del General, pagats los oficials e altres despeses necessàries, haguessen restituir les reliques si n'i havia; ab expressa clàusula que les dites terres no poguessen ésser levades en alguna manera al dit General sinó per íntegra paga dels dits CV mil florins o per tot atorgament solemne, irrevocable, e perpetualment durador de la justícia universal a sa altesa per la dita Cort offeridora e seguida plena exequció de aquella e que, en lo dit cas, hagués a pendre en compte del servey a sa excellència fahedor per la Cort los dits CV mil florins segons en lo dit empenyorament e acte de Cort és més làrgament contengut. E més avant, durant dit empenyorament tensolament atorgà los capítols qui-s dien vulgarment del rey don Martí e algunes altres constitucions molt saludables a la justícia e benavenir del present Principat.

Aprés, emperò, poch mes e dins lo matex any, lo dit senyor rey don Martí feu empenyorament de tota la resta del dit comtat de Empúries ab totes les rendes e emoluments a la present ciutat de Barchinona per preu de sinquanta milia florins. Lo qual comtat dita ciutat ha tengut e possehit fins en l'any LVI que aquell restituhí e donà a la gloriosa memòria del senyor rey Alfonso. Fins al qual temps la dita ciutat és stada contenta dels dits deputats, ço és, del procehit de la jurisdicció criminal de dites viles e lochs, segons autènticament appar en lo archiu de dita ciutat.

Aprés, en l'any milCCCCLVIII, lo sereníssim rey don Johan feu gràcia del dit comtat al molt illustre senyor infant, reservat, emperò, lo dret que lo present Principat tenia e té en dites terres per lo dit empenyorament. E, perquè los emoluments dessús dits procehints de la jurisdicció criminal segons és notori no abasten ne han bastat de gran tros //20r// a pagar los oficials, per ço jamés fins assí per part del dit molt illustre senyor era

stat demenat comte algú; ans lo present Principat ha despès per sustentació de les dites viles e castells passades IIII mil lliures, les quals ha e deu cobrar, e sobra aquelles ha *jus retinendi* en dites terres.

Ara, emperò, circa hun any ha per part del dit molt illustre senyor infant fou impetrada una comissió de la majestat del senyor rey, signada per sa excellència ab vidits del magnífich vicecanceller e de misser Alfonso de la Cavallaria com assert vicecanceller, dirigida a misser Jacme des Torrent e misser Joan Ros, doctors, ab la qual los era expressament manat que, rebudes dites letres, de continent manassen als dits diputats e compellessen aquells³¹ en metre en poder llur dins terme de dos mesos los comptes de les dates e rebudes fetes per ells dels dits emoluments; ab cominació que, dins dit termini no'ls haurien mesos, seria per sa majestat procehit a liurament de les dites terres al dit molt illustre senyor infant o al que trobaria per justícia e Constitucions de Cathalunya ésser fahedor. Lo qual manament, juxta la forma de dita comissió, fou fet als dits diputats.

Emperò, perquè dita comissió e actes en virtut de aquella fets eren contra moltes Constitucions de Cathalunya e Capítols de Cort qui són temporals durant tensolament lo dit empenyorament, los dits diputats se oposaren a la dita comissió e procehiments per dits asserts comissaris fets, dients aquella e aquells ésser contra moltes Constitucions de Cathalunya e Capítols de Corts e, per consegüent, no poder ésser en res procehit. E per ço, com dits asserts comissaris, no obstant dites oposicions e obieccions, ab llur honor parlant, fora térmens de justícia e en gran lesió de dites Constitucions e Capítols de Cort e dan del dit Principat, procehien e anentaven, covench als dits diputats trametra a la majestat del senyor rey en Miquel Benaula, notari, hu dels scrivans de la Casa de la Deputació, lo qual portà certes letres e provisions de la dita majestat. Emperò, los dits asserts //20v// comissaris, segons se creu perquè dites letres no'ls fossen presentades molt repentinement ab molt maior infricció de dites Constitucions e Capítols de Cort, interloquiren *ad ulteriora fore procedendum*, per la qual cosa covench als dits diputats tornar trametra a la dita majestat n'Anthoni Ferran, síndich de la dita casa, ab letres de crehença explicadores per misser Johan Dusay, doctor e advocat de la casa, qui's trobave en Cort, e per ell per suplicar a la excellència sua de algun remey de justícia. E axí fou per ells fet e allegat en lo Consell Rey.

Emperò, stant les coses en aquell terme, per los jutges de appellació per part del dit molt illustre infant impetrats, ab llur honor parlant, ab aquella matexa repentinitat, sens hoyr los dits diputats, fou interloquit *non fuisse defferendum apellationi* de la qual per semblant se appeharen. E, vehent que les infriccions e lesions a dites constitucions continuament crexien e que era molt difícil e perillosa la deffensió del dit Principat, atesa la gran potència e dignitat del demenat, hagué consell de molt solempnes hòmens de sciència, deliberaren e, de fet, tramateren lo reverendíssim archabisbe de Sàçer, condeputat llur, e misser Johan Rossell, advocat de la casa. Los quals, axí de paraula com en scrits, moltes e diverses voltes suplicaren l'excellència sua li plagués per sa gràcia, mercè, e gran justícia revocar dites comissions e tots actes en virtut de aquelles contra dites Constitucions e Capítols de Cort fets. E de la majestat sua obtengueren que la conexença de dita causa fos differida fins a la sua beneventurada venguda en lo present Principat, offerint sa altesa, per sa clemència e gran justícia, servir e fer tenir e guardar les Constitucions del present Principat e Capítols de Cort, la qual cosa tots summament desijaven.

És veritat que, tractant-se en Cort dites coses, los dits diputats extra iudicialment feren offerita al dit molt illustre infant de donar-li compte dels dits emoluments per tot lo

31. A continuació, ratllat, ad.

temps qui's sguardave a sa illustre senyoria. E lavors, per lo procurador de sa senyoria fonch en //21r// procés aiustat a la demanda, ço és, que negà los CV mil florins fossen liurats al senyor rey don Martí e que pur non era stat donat compte per los dits diputats. E posat cas que fos stat fet, la justícia era stada universalment reparada en lo present Principat axí per lo matex rey don Martí com per los altres reys, don Fferrando e don Alfonso, e sos loctinents, e que, per consegüent, les dites terres pertenyerien a sa senyoria.

E ara derrerament, ha fet de nou evocar la causa e cometra aquella als matexos asserts jutges dels quals, per la maior part, dits diputats per justes causes han haguts per molt sospitosos e, per semblant, han feta evocar e cometra una certa causa de exequió de despeses en la qual, contra Constitucions e Capítol de Cort, han volgut los asserts commissaris metre les mans en les peccúnies del General en manera molt prohibida e injusta en total destrució del crèdit del General, com no sia lícit a persona alguna, de qualsevol preheminiència e dignitat sia, metre les mans en dites peccúnies segons per diverses Actes de Cort és expressament statuït e ordenat, imposant gravíssimes penes³² als qui tals coses atemptarien. De les quals coses³³ los dits diputats han inquirit e hagneren degudament provehit, sinó perquè confiaven en breu se convocaria la present Cort, la qual hi faria deguda provisió segons és molt necessari hi sia feta.

Denunciant, per ço, a la present Cort e als convocats en aquella totes les coses dessús dites,³⁴ supliquen³⁵ segons dessús és dit los plàcia oposar-se a la deffensió de la dita causa e provehir sobre totes les coses dessús dites lo que serà necessari, car a tot lo que en contrari és stat pretès, los dits diputats tenen bones e justes respostes e los comptes apparellats, e altres actes ab que speren en Nostre Senyor se³⁶ mostrarà clarament la justícia del present Principat.

Altres coses, per semblant, qui consernexen gran utilitat e benavenir del present Principat los dits diputats han meses //21v// en memorial per recordar-les a les senyories vostres e a la present Cort, les quals diran e mostraran tota hora e quant placent los serà voler-les hoyr.

Ítem, en lo matex die, ço és a XVII de nohembre dit any milCCCCLXXX, stant lo dit stament ecclesiàstich congregat en lo dit loch o casa del Capítol en gran nombre, segons dessús és dit, en aquell vingueren lo reverend senyor bisbe de Gerona, canceller; e los magnífichs misser Johan Pagès, vicecanceller; e misser Anthoni de Bardexí, regent la cancelleria del senyor rey, los quals, asseguts per degut orde en dit stament, proposaren e deduïren a aquell de paraula de part del senyor rey les coses contengudes en dites suplicacions al dit senyor rey donades per part de la vila de Perpenyà, l'altra per lo síndich de la Vall de Ribes, provehides una per lo dit senyor, altre per lo dit mossèn lo regent la Cancellaria, les quals lo dit reverend senyor bisbe portava en ses mans. E³⁷ de aquelles ab llurs provisions offerí dar còpies al dit stament, axí com après foren donades per part dels anomenats en aquelles, al magnífich misser Johan Olivó, promovedor del dit sta-

32. A continuació, ratllat, al qui.

33. A continuació, ratllat, d.

34. A continuació, ratllat, lo que serà necessari car a tot lo que serà necessari.

35. A continuació, segons, escrit en el interlineat damunt de dessús.

36. A continuació, ratllat, spera.

37. A continuació, de, escrit en el interlineat damunt de E.

ment eclesiàstich, lo qual promovedor, après, reportà aquelles en lo dit stament per lo qual fou manat ésser incertes en lo present procés familiar, e són del tenor següent:

Dels de Perpinyà

Suplicació dada per los de Perpinyà.

Molt alt e molt excellentísimo senyor, en la convocació de aquesta Cort, vostra majestat, recordant-se de la sua vila de Perpinyà, que ocupada li té lo rey de Ffrança, donà licència e privilegi als burgesos e altres de aquella qui en la present ciutat se troben de ajustar-se e, ymitants la forma que en dita vila havien acustumat, //22r// fer elecció de síndichs per entrevenir en dita Cort. E axí, excellentísimo senyor, ho han fet, elegints mossèn Bernat Castelló, e mossèn Bernat Aybrí, burgesos, los quals lo die de la proposició per vostra excellència feta anaren al loch hon se aiustà lo stament reyal, hon foren los síndichs de les altres universitats reys qui contradicció feren als dits síndichs de Perpinyà dients que, per quant dita vila no és vuy en vostra obediència, no podien entrevenir en dita Cort.

E com, senyor molt excellent, totes e qualsevol congregacions e eleccions que fan les universitats reys sien fetes per privilegis e concessions de vostres antipassats reys o de vostre senyor majestat, e altrament no haurien efficàcia alguna, e los dits síndichs de Perpinyà sien stats elegits, com dit és, ab expressa licència, privilegi e auctoritat de vostra gran senyoria, a la qual se pertany convocar e fer entrevenir en dita Cort totes aquelles universitats reys que li plau de Cathalunya, entre les quals és una de les precípues la vila de Perpinyà, la qual presenten los dits burgesos e altres que vuy són en vostra obediència e libertat, de la qual són privats los qui dins les muralles són de dita vila, als quals vostra excellència, per sos justs e rasonables respectes, consideracions, ha plagut donar la dita licència e privilegi de ajustar-se e fer-los dits síndichs.

Per tant, senyor, los dits síndichs a vostra reial majestat humilment supliquen vos plàcia provehir e declarar ells deurà intrar e entrevenir en dita Cort, car no seria honest ne rasonable, per tenir ocupada tirànicament dit rey de Ffrança³⁸ la dita vila o muralla de aquella, los dits burgesos e altres tants qui per servici e honra de vostra reial corona e del present Principat són fora de aquella, es troben en libertat sots obediència //22v// de vostra reyal corona e axí representen dita vila, degen ser privats de la intervenció de dita Cort en la qual vostra majestat entén, principalment, tractar de la recuperació de dita vila. E jatsia, etc.

Provisio domini regis facta in dita suplicatione.

Altissimus, etc.

Ffuit presens suplicacio serenissimo domino regi reverenter oblata per Bernardum Castilionis et Bernardum Aybri nominibus eorum propriis et nomine predictorum, die XVII novembriis anno MCCCCLXXX, Barchinone.

Climent prothonotarius.

Suplicació dada per los síndichs de la Vall de Ribes.

Senyor molt excellent, a vostra altesa suplicant, Pere Estorres, síndich de la Vall de Ribes, dient com per vostra senyoria és stada citada la Vall de Ribes ab letra que tramatés a la Cort present son síndich, en la qual és stat ell dit suplicant ordinat per síndich com apar per son legítim poder. Com és stat en la present Cort per servir a vostra altesa com los altres, és stat per lo bras rey[al] per no admès, e expellit contra tota justícia, com tots temps

38. A continuació, la escrit en l'interlineat damunt de dita.

fins ací en les Corts passades sia stada la dita vall³⁹ apellada o citada com a part de vostres terres de Cathalunya a la obediència //23r// de la qual senyoria stan vuy e entenen per tots temps star, migensant la ajuda de Déu, e han participar en los càrrechs e beneficis de la Terra com los altres. E per ço, humilment, suplica a vostra altesa li plàcia forçar lo dit bras reyal en admetre aquells. E si açò recusaran, breument suplica a vostra altesa, axí com en semblants qüestions és acostumat, de judicar en la Cort, ffsa breu expedició de la justícia com axí ho requirirà la qualitat de la present causa. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

La provisió feta per lo dit senyor en la dita suplicació és del tenor següent:

Reservetur providenda in concilio. Probata per regem cancellarium XVII novembris anno MCCCCLXXX, Barchinone. Galcerandus Bernardus.

Lo dit die divendres que comptàvem XVII del mes de nohembre any MilCCCCLXXX, stant congregada la dita Cort per la forma acostumada en lo dit loch, ço és, quiscun braç en son apartament, en lo bras militar vengueren novament los següents: Johan Amat, donzell; Johan Pere de Bramasachs, cavaller; Jacme de Bramasachs, son fill; Luís Oliver, donzell; mossèn Jerònim Julià, cavaller; los quals prestaren lo jurament acostumat //23v// segons aquell han prestat los altres del dit stament dessús anomenats.

Diputats al stament militar

E lo matex die al dit stament militar vingueren los reverends archabisbe de Sàçer; mossèn Johanot Botaller, diputats; misser Martí Pere Ponç, mossèn Johan d'Altariba, cavaller e mossèn Bernat Castelló, hoydor de comptes del General de Cathalunya, los quals exposades de paraula per la maior part les coses en la suplicació subsegüent contengudes, presentaren al dit stament militar una cèdula del tenor següent:

Jesús

Molt reverends, il·lustres, egregis nobles e magnífichs senyors. Los diputats del General del Principat de Cathalunya per lo càrrech que tenen de llur offici han treballat com *etc.*⁴⁰

És dessús en la presentació de aquella feta al stament ecclesiàstich.

La qual cèdula en lo dit bras o stament per los dits reverends e magnífichs diputats presentada fou devant aquell, legida e publicada ab alta e intelligible veu per mi, Johan Solsona, notari i scrivà del dit stament.

En après, los dits die e any, ço és, a XVII de nohembre any milCCCCLXXX, en lo dit stament militar convengueren los reverends senyor bisbe de Girona, canceller; e los magnífichs misser Anthoni de Bardexí, regent la cancelleria del senyor rey; e mossèn Guillem Pujade, conservador del regne de //24r// Sicília,

39. A continuació, ratllat, expel·lida.

40. A continuació, És dessús fins a ecclesiàstich, subratllat en el manuscrit.

tractadors per lo senyor rey en la dita Cort de Cathalunya elets, los quals de paraula en lo dit stament exposaren lo contengut en dites suplicacions a la majestat del senyor rey presentades, una per part dels burgesos de Perpinyà, e altra per lo síndich de la Vall de Ribes, les quals suplicacions comunicaren en lo dit stament, lo tenor de les quals successivament se seguex per aquesta forma.

Perpinyà

Molt alt e molt excellentíssimo senyor, en la convocació de aquella vostra Cort vostra majestat, recordant-se de la sua vila de Perpinyà, *etc.*

És inserta dessús en la presentació de aquella feta⁴¹ al bras ecclesiàstich.

Vall de Ribes

A vostra altesa suplica Pere Cestorres, síndich de la Vall de Ribes, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta al bras ecclesiàstich.⁴²

E après de molts rahonaments hauts entre los dits sollicitadors del senyor rey e lo illustre senyor infant don Enrich de Aragó, e lo egregi senyor comte de Cardona e de Prades, presidents en lo stament militar, los huns per part del dit senyor demenants consell sobre lo modo del procehir en dits fets, e los altres responnent en nom del dit stament, ffinalment los dits presidents e tot lo stament se retengueren deliberació sobra les coses recitades per dits tractadors e consell demanat per part de la majestat del dit senyor.

24v// Més avant lo dit die, ço és, a XVII de nohembre any milCCCCLXXX, com en lo dit stament militar per report de embaxadors dels altres staments fos pervengut pensament fet per aquells sobre e de les coses deiús scrites, lo dit stament, considerat aquelles consernir lo servey del senyor rey e la expedició de les coses tractadores en la dita Cort, fou provisió e deliberació que los promovedors e advocats de quiscuns dels staments de la dita Cort vegem e regoneguen aquells memorials e pensaments fets per certes novenes en la Cort passada elegides, e de aquelles e d'altres coses que sobra aquells per expedició dels negocis de la Cort los occorreguen. Diluns primer vinent facen relació quiscuns, és a saber, en són stament.

E no res menys, dit die e any lo noble en Gilabert de Cruylles, en⁴³ la ciutat de Vich domiciliat, en dit stament constituït en nom seu proprii e encara com a procurador del noble mossèn Bernat Gilabert de Cruylles, senyor dels castells e baronies de Cruylles e de Peratallada, del bisbat de Gerona; per fer fe de la dita potestat exhibí una carta pública feta en la dita vila de Peratallada a VI del mes

41. A continuació, al fins a ecclesiàstich, subratllat en el manuscrit.

42. Ecclesiàstich, subratllat al manuscrit.

43. A continuació, ratllat, dit stam.

de nohembre any milCCCCLXXX e closa per lo discret an Johan Pere des Puig, notari públich, substituït del discret mossèn Pau Riba, rector de l'altar de madona Santa Maria situat en la capella del dit castell de Peratallada, e per rahó del dit altar, notari públich del dit castell e de sos tèrmenes. La qual carta conté, en effecte, com lo noble mossèn Bernat Gilabert de Cruylles, senyor dels castells e baronies de Cruylles e de Peratallada, citat ab letra del senyor rey e apellat en la dita Cort consti//25r//tuex, fa e ordona son procurador cert e spacial e en los fets de la dita Cort General lo dit noble mossèn Joffre de Cruylles, en la ciutat de Vich domiciliat, donant a aquell plena potestat de entrevenir en nom del dit constituïhint en la celebració de les presents Corts en la ciutat de Barchinona o en qualsevol loch celebradores, e en aquelles comunicar, tractar, ordenar, fer e concordar ab la majestat del senyor rey e ab los convocats en la dita Cort totes les coses que al dit seu procurador serà vist fahedor ab poder e facultat de substituir segons en la dita carta és més largament contengut.⁴⁴

Diluns, que comptàvem XX del mes de nohembre dit any milCCCCLXXX

Ajustada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quascuns dels braços en son apartament, en lo braç militar comparagué lo molt noble senyor don Johan de Cardona, en Regne de València domiciliat, lo qual, afermant devant lo dit bras o stament que per semblant era domiciliat en lo Principat de Catalunya, dix volia entrevenir en la dita Cort, e acceptant aquell lo dit stament, prestà lo jurament per los entrevenints en dita Cort acostumat prestar segons és dessús en lo present procés incertat e continuat.

E per semblant, los prop die e any vengué novament en lo dit stament militar lo noble mossèn Garau Alamany de Cervelló e prestà lo dit jurament. //25v//

E, ultra lo que dessús és dit, lo die de divendres que segons dit és comptàvem XVII de nohembre any milCCCCLXXX

En⁴⁵ lo stament ren yal de la dita Cort, stant ajustat en son apartament, vengué en Jacme Pineda, segons dix de la vila de Olot, e en lo pretès nom presentà en aquell una cèdula del tenor següent:

44. *A continuació, un paràgraf ratllat:* Dilluns que comptaven vint del mes de nohembre dit any milCCCCLXXX. Lo molt noble senyor don Johan de Cardona, en regne de València domiciliat, per quant segons af.

45. *A continuació, en escrit en el interlineat.*

De Olot

Ihesus

La vila de Olot és vila reyal com lo senyor rey tinga en la dita vila e terme la jurisdicció e per lo exercici de aquella té loctinent de veguer en la dita vila. E, com a loch reyal, acostuma de entrar per síndichs en les Corts per lo bras reyal, e de açò és en possessió, segons clarament se mostra per citacions fetes a la dita vila e per los actes en los quals los síndichs de la dita vila han entrevingut, qui no sols són dos⁴⁶ mes molts. Així en les coses incorporals dos actes proven possessió e, per consegüent, incognicionalment la dita vila no deu ésser privada de la possessió de entrar en les dites Corts.

Per tant, n'Anthoni Pineda, com a síndich de la dita vila, requer a vosaltres mosseynors de síndichs de les universitats, qui per lo bras reyal entreveni en les dites Corts, que lo dit Pineda admetau en nom de la dita vila en los actes fahedors per lo dit bras reyal e aquell mantingau en sa possessió e aquell, en nom de la dita vila, no spolieu ni spoliar permetau de la dita possessió en la qual la dita vila és de entrar en les dites Corts. En altra manera, protesta de tota spoliació qui sia feta, la qual seria contra constitucions volents que algú no sia tret de possessió sens coneguda e que de tal spoliació haurà recors a superior e a tots altres remeys que de dret li sia permès. Requerint per vos notari.

La qual cèdula presentada e en lo dit stament legida, lo dit stament se retengué deliberació a ffi, segons dix, que en les coses en aquella contengudes sia deguda provisió.

26r// E lo matex die en lo dit stament reyal vingué lo reverend abbat de Ripoll lo qual, oposant-se a les coses presentades e allegades per lo dit acert síndich de Olot, presentà una cèdula del tenor següent:

De l'abbat de Rippoll

Les rahons posades per part de la vila de Olot no procehexen de dret e segons les Constitucions de Cathalunya, pràtiques e observances de Corts car, posat cas que en la dita vila de Olot lo senyor rey haia lo mer imperi, per ço⁴⁷ no conclou que la dita vila o síndich de aquella haia entrar en Cort, car la jurisdicció sivil e⁴⁸ mixt imperi fins a costell e asotar inclusivament és del reverend abbat del monastir de Ripoll; e aquí té procurador, batle, jutges e altres oficials e exercex juredicció; e los hòmens de dita vila han acostumat de prestar sagrament e homenatge de fidelitat al dit reverend abbat. E per ço repugnaria a constitucions, pràtiques e observances de Corts que lo dit assert síndich intràs en dites Corts.

E no obste l'altre pretès fonament de la asserta possessió car la dita vila no és en tal possessió, ans és lo contrari, car en los processos e actes de Corts no's mostra que la dita vila o síndich de aquella hi sia entrat, e encara que's mostràs algun acte tal acte no donaria dret a la dita vila com fos stat occult o *clandestinus*, e més no sabent, ans ignorant-lo dit reverend abbat. E expressament, los doctors pràtics de Cathalunya allegant les observances de Cort fan conclusió expressament que la dita vila de Olot no pot entrar en les Corts.

Per tant, lo dit reverend abbat suplica, demana, e requer a vosaltres, senyors de bras reyal, que no admetau la dita vila o assert síndich de Olot en lo vostre stament. En altra manera seria, ab deguda honor parlant, metre desorde e confusió en lo Principat de

46. A continuació, ratllat, molts.

47. A continuació, no, escrit en el interlineat damunt de ço.

48. A continuació, ratllat, crimi.

Cathalunya car ab tal rahó matexa hauria entrar en les Corts e vostre stament la vila de Banyoles, per quant lo senyor rey hi té lo mer imperi; e la ciutat de Terragona, com en aquella lo senyor⁴⁹ rey hi tinga part⁵⁰ de jurisdicció e oficials, e moltes altres viles del Principat de Cathalunya, en les quals és semblant cas qui fins ací no·y són entrades. E més, se deu considerar que si algun acte se troba que lo síndich de Olot //26v// sia entrevingut en les Corts, és de aquell temps que lo dit reverend abbat e monastir eren despullats de la dita vila, e intrant en les Corts lo síndich de la dita vila era part de la expoliació. E restituït per justícia lo dit reverend abbat en la prestina possessió són haguts per revocats tots aquells actes qui són stats fets en lo temps de la dita expoliació, hi axí de tals actes no·s pot pendre fonament nengú car prenent-ne fonament e continuar dits actes seria altra volta despullar lo dit reverend abbat e monestir.

E axí, pus lo dit reverend abbat és en pacífica possessió de dita vila e jurisdicció de aquella, no deveu ni podeu admetre la dita vila de Olot o assert síndich de aquella. Protestant tots temps ab aquella honor qui·s pertany de nullitat de actes e de totes coses permeses e lícites de protestar, e encara de posar-ne greuge.

Requerint a vos notari, *etc.*

La qual cèdula per lo dit reverend abbat de Ripoll en lo dit stament presentada, lo stament havent aquella per legida manà fos insertada en lo present procés aprés de la dita cèdula per lo dit assert síndich de Olot presentada, a ffi que, havent sa rahó, de totes hi pusca ésser provehit debitament.

Dipputats al stament reyal

E més avant lo dit die, ço és, a XVII del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX, stant congregada la dita Cort, ço és, quascún dels staments en son apartament, vengueren en lo dit stament reyal los dessus dits reverend magnífichs e honorables diputats e hoydors de comptes del General de Cathalunya. E presentaren al dit stament la cèdula dessus encertada començant:

Molt reverends, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs senyors.

La qual, segons dessus és dit, ja era stada als altres staments de la dita Cort presentada e dessus és incertada. La qual cèdula presentada e devant lo dit stament //27r// legida, per lo dit stament fou respost que de les coses en aquella contengudes lo present stament comunicaria ab los altres staments de la dita Cort a ffi hi sia feta la promisió pertanyent.

Ítem, lo dit die, ço és, divendres a XVII del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX,⁵¹ com en lo dit stament reyal, congregat en lo dit seu apartament, diverses vegades era stada moguda qüestió e differència entre la ciutat de Vich e síndichs de aquella de una part, e lo síndich de la ciutat de Manresa, de la part altra, ço és, en lo seure en dita Cort qual d'ells prechiria a l'altre en los dits noms, quiscuns allegants llurs rahons per fundar llur presidències; e jatsia per lo dit bras

49. A *continuació, ratllat*, lo.

50. A *continuació, ratllat*, part.

51. A *continuació, com, escrit en el interlineat damunt de en.*

fossen stats scoltats, e fossen stats cerquats molts medis per metre aquells en repòs sobre lo dit fet, emperò no s'i havia pogut dar compliment.

Per tant, lo dit die lo dit stament tot concorde deliberà, sens periudici, emperò, del dret de alguna de les parts, que fins altrament hi fos provehit los dits síndichs de la ciutat de Vich seguessen primers una jornada en la dita Cort, e lo die après seguessen primers los de Manresa. E axí fos praticat, sens preiudici de les parts, fins en altra manera hi fos provehit per repòs de tots.

Diluns, que segons dit és comptàvem XX del mes de nohembre

Prats del Rey

Congregada a so de campana e segons és acostumat la dita Cort, ço és, quiscun dels staments en son apartament, en lo stament reyal contituhit lo discret n'Anthoni Ferran, síndich de la vila dels Prats del Rey, en lo dit nom presentà al dit stament una letra, lo sobrescrit de la qual era del tenor següent:

Als molt magnífichs e savis senyors los del bras reyal convocats en la Cort del General de Cathalunya.

27v// La qual, desclosa, fou trobat lo tenor de aquella ésser lo qui's seguex:

Molt magnífichs e savis senyors, per la nova convocació de la Cort General feta en aqueixa ciutat per la majestat del senyor, havem constituïts síndichs per entrevenir en aquella en Ramon Spuny, de aquesta vila; e n'Antoni Ferran, notari, ciutadà de aqueixa ciutat, ab plen poder. Pregant-vos que us sia plasent haver per recomenada aquesta vila en aquelles coses que li tocharan e los dits síndichs, o l'altre d'ells per part de aqueixa, vos explicarà, segons ja indubítadament stam confiats. E sia Déu custòdia de tots.

Dels Prats, a dos de nohembre de l'any de la nativitat de nostre Senyor milCCCCCLXXX.

Molt magnífichs e savis senyors, a la ordinació vostra sempre prests, los jurats e prohòmens de la vila dels Prats.

La qual letra presentada e legida en lo dit stament, lo dit Anthoni Ferran, síndich de la dita vila dels Prats del Rey al qual, segons és contengut en dita letra per dita vila és comesa crehença al dit bras explicadora, explicà e dix com la dita vila se comenava en gràcia del dit stament e dels magnífichs síndichs en aquella congregats, pregant a aquells que, axí en nom del stament com en particular, los plagués ajudar, favorir, e endressar la dita vila en tot lo qui necessari seria car ell, dit síndich, offeria en nom de la dita vila acompanyar los dits síndichs e quiscú de aquells, axí en particular com en general en totes coses, e que açò la dita vila ho reputaria a singular gràcia.

A les quals coses lo dit stament, per orgue del dit //28r// mossèn Ramon Merquet, fou respost que lo dit stament se offeria prest en acompanyar la dita vila tota vegada e en totes coses que fos necessari, axí com les obres ne darien experiència.

E, ultra les dites coses, lo matex die de diluns que comptàvem⁵² XX del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX, en lo dit stament o bras reyal stant aiustats los síndichs següents: mossèn Ramon Merquet; mossèn Galceran Carbó; mossèn Johan Ros, maior; mossèn Jacme des Torrent e mossèn Johan Roig, síndichs de Barcelona; misser Anthoni Riquer; mossèn Pere Arnau Segrera, síndichs de Leyda; mossèn Jacme Scales, mossèn Ramon Puig, síndichs de Gerona; misser Pere Çevertés, misser Ffrancesch Palau, síndichs de Tortosa; Berenguer Ripoll, síndich de Manresa; misser Matheu Cases, Pere Desperes, síndichs de Vic; Narcís Boxeda, síndich de Caprodon; Johan Pelliçer, Matheu Senya, síndichs de Vilafranca de Penadès; Ffrancesch Altelló, síndich de Torroella; //28v// Ffranci Morer, síndich de Berga; Anthoni Ferran, síndich dels Prats del Rey; Thomàs Ledó, síndich de l'Arbós.

Los quals recahents en pensament qual orde seria tengut per més fàcilment portar la dita Cort a la conclusió e fi tant desijats, tots concordades foren de parer que, ans de totes coses, sia demenat e apuntat en dita Cort que restitució general sia feta de totes coses. E aquesta fou conclusió e determinació final en lo dit staments, ordonants dita deliberació ésser denunciada e notificada als altres staments per mijà de embaxada per dit stament als altres fahedora. E encontinent, procehiren en elegir IIIes persones del dit stament per ésser embaxadors e denunciadors de les dites coses als altres, ço és, mossèn Ramon Marquet, síndich de Barchinona; misser Anthoni Riquer, síndich de Leyda; Johan Pelliçer, síndich de Vilafrancha.

Los quals embaxadors, metent en execució lo parer e ordinació del dit stament, encontinent partiren, e anants primerament al stament ecclesiàstich e aprés al militar, e a aquells denunciaren les coses dessus expressades.

Dimarts a XXI del dit mes de nohembre any dessus dit milCCCCLXXX

Convocada e congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quascun dels brassos en son apartament, en lo stament militar vengueren los deiús scrits los quals prestaren lo jurament acostumat: //29r// lo noble Arnau Guillem de Cervelló, baró de la Lacuna; lo noble don Berenguer Arnau de Cervelló, son fill; mossèn Jacme March, cavaller, domiciliat en la ciutat e vegueria de Barchinona; Lorenç de Altariba, donzell, en la vegueria de Vich e Osona domiciliat; Galceran Çecosta, donzell, en la vegueria de Terragua domiciliat; Johan d'Orchau, en la

⁵². *A continuació, ratllat, de.*

vegueria de Pallars domiciliat; Ffrancí d'Olzinelles, donzell, del loch de Mollaruça de la dita vegueria de Tàrregua; lo noble don Perot de Monchada.

Dimecres a XXII del mes de nohembre any dessús dit milCCCCLXXX

**De mossèn Berenguer de Pau e mossèn Oristà,
síndichs del Capítol de Gerona**

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscú dels dits braços en son apartament. Com entre los altres en lo stament ecclesiàstich fossen presents mossèn Berenguer de Pau, cabiscol, e misser Barthomeu Oristà, canonges, síndichs, procuradors e actors del honorable Capítol de la Seu de Gerona recordant-se, segons digueren, que los dies passats en scrits e de paraula haver discentit en la elecció qui fou feta en e per lo dit stament de advocats del dit stament e altres actes per no haver elegit, pres, e admès lo dit misser Barthomeu Oristà en hu dels advocats del dit stament ensemps ab los altres advocats elegits, com lo dit misser Barthomeu hagués oferta en scrits e de paraula patrocinar e advocar dit stament ensemps ab los altres advocats. E, justs respectes, ara haien moguts llurs coratges en lo contrari, per ço en presència del stament e de mi, dit notari de aquell, //29v// ells dits mossèn Berenguer de Pau, e⁵³ misser Barthomeu Oristà digueren com ells renunciaven, axí com de fet renunciaren, a qualsevol discentiments per ells e quiscú d'ells, axí conjuntament com separats, fets per causa de la recusació de la dita elecció e de no elegir e admetre per advocat del dit stament lo dit misser Barthomeu Oristà, o en altres qualsevol actes.

Suplicants lo dit stament, que la dita renunciació e lo dit misser Barthomeu Oristà en advocat del dit stament, ensemps ab los altres advocats per ells elegits, volguessen pendre benignament e admetre com stiga en libertat del dit stament pendre en advocats aquells que bé li ve.

E fetes e dites les dites coses e la dita renunciació feta e admesa, lo dit stament admeté e acollí en advocats del dit stament lo dit misser Barthomeu Oristà, doctor en decrets, aquí present, ensemps ab los altres advocats ja per lo dit stament elegits, nominats e presos.

E lo matex die de dimecres que comptàvem segons dit és XXII del dit mes de nohembre any milCCCCLXXX, en lo stament militar en son stament apartat vingué novament lo honorable en Bernat de Cardona, donzell, en la vila de Cardona domiciliat, e prestà lo jurament acostumat e dessús incertat.

53. *A continuació, misser escrit en el interlineat.*

Dijous que comptàvem XXIII del dit mes de nohembre dit any

Stant lo bras reyal congregat en son apartament vingué per entrevenir en los actes de la dita Cort n'Anthoni Romaguera del Castell de Pals, del bisbat //30r// de Gerona, e en Pere Rafart, mercader, ciutadà de Barchinona, com a síndich *una et in solidum*⁵⁴ ab⁵⁵ en Raphel Refort, pare del dit Pere Refort, constituïts de la universitat del dit loch de Pals, e feta fe de llur potestat prestaren lo jurament acostumat e dessús continuat.

**Mossèn Berenguer de Pau e mossèn Oristà
renuncien al protest e discentiment dessús
fet**

Ítem, lo matex die en lo dit stament o bras reyal, stant congregat en son apartament vingué lo dit magnífich mossèn Berenguer de Pau, canonge, cabiscol, e síndich de la Seu de Gerona, e en dit nom dix renunciave a hun protest o discentiment per ell e misser Barthomeu Oristà en lo dit stament a XV del dit mes de nohembre presentat, volent aquell ésser cancel·lat e haut per nulla e cas, e axí com si no fos haut per presentat. E foren presents en dita cancel·lació per testimonis an Ffrancesch Nicholau Moles, notari; e en Miquel Johan, porter, ciutadans de Barchinona.

Divendres que comptàvem lo primer die del mes de dehembre any milCCCCLXXX

**Demana lo senyor rey que les V gualeres
que són comensades en la drassana
sien acabades, en lo braç ecclesiàstich**

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscun dels staments en son apartament, en lo bras ecclesiàstich vingueren los magnífichs tractadors de la majestat del senyor rey e proposaren, entre les altres coses, en dit stament, com la prefata majestat pregave e encarregave la dita Cort e quiscun dels staments de aquella que aquelles sinch galeres del General qui dies ha foren començades de fabricar en //30v// la dressana de la present ciutat fossen acabades de fabricar a ffi que, si lo dit senyor per son servey e benefici de la terra aquelles havia mester, se'n pogués servir.

54. A continuació, ratllat, ens.

55. A continuació, ratllat, lo venerable.

Les quals coses, hoydes per lo dit stament, haut cert colloqui entre ells, la maior part de aquell, desijant servir e complaura al dit senyor, foren de opinió que les dites galeres fossen acabades de fabricar; e altres, emperò la menor part dels congregats en dit stament, foren de opinió e parer que fossen primerament satisfets los creadors del dit General e que, satisfets aquells, eren contents e de opinió que les dites galeres ja començades fossen acabades de fabricar.

E lo dit die de divendres primer de dehembre dit any milCCCCLXXX, en lo stament militar de la dita Cort, en son apartament congregat, novament vingueren e prestaren lo jurament acostumat los militars deiús scrits: Ramon Berenguer de Lorach, donzell; mossèn Johan Serra, cavaller; Galçeran de Vilalonga, cavaller; Sbert de Barbarà, donzell; Pere de Sobirats àlies Barbarà⁵⁶ menor, donzell; Miquel Sitjar, donzell; mossèn Johan Aymerich,⁵⁷ maior de dies, cavaller; mossèn Garau Arenyó, cavaller; lo noble⁵⁸ en Joffre de Lordat; mossèn Luís Carreres, cavaller.

Del procurador de don Ffelip Galceran de Castre

Ítem, los dits dies e any, lo honorable n'Asbert de Claramunt, donzell, procurador del noble //31r// don Ffelip Galçeran de Castre e de Pinós, *vicecomite de Ylla et de Caneto*⁵⁹ senyor de les baronies de Castre e de Pinós e del loch de Guimerà, de Miralcamp, per fer fe de la sua potestat exhibí una carta pública feta en lo dit loch de Guimerà, a XXII dies del mes de nohembre any milCCCCLXXX, e clo-sa per lo discret en Barthomeu Caps, prevera, vicari e notari públich del loch de Guimerà, per lo discret mossèn Ffrancesch Cabanyes, rector e notari públich de la sglésia del dit loch. Continent, en effecte, com lo dit noble don Ffelip Galceran de Castre fahia, constituïhia, creava e ordenava son procurador cert e special lo magnífich mossèn Sbert de Claramunt, senyor del loch de Artasona, e habitador de la vila de Stadella a comparar, per lo dit nobla constituïhint, e entravenir en nom seu en les Corts Generals del Principat de Cathalunya novament convocades per lo il·lustrísimo e serenísimo senyor don Fferrando, rey ara beneventuradament regnant, en la ciutat de Barchinona per al sinquèn die del mes de nohembre. Donant hi atorgant a aquell plena e llibera potestat de entrevenir, tractar e convenir ab los braços de la dita Cort los negocis del dit Principat. E, en altra manera, fer complir e exequitar en dita Cort tot ço que lo dit noble constituïhint fer poguera si personalment fos en dita Cort. Donant hi atorgant al dit seu procurador que en totes les dites coses pogués hu o molts procuradors substituhir, segons que en la dita carta és més largament contingut.

56. Barbarà *interlineat damunt de* menor.

57. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.36r*: Marí.

58. *A continuació, ratllat*, don.

59. *A continuació, ratllat*, et dom.

Lo qual lo honorable na Sbert de Claramunt, procurador dessús dit, com segons dix ell continuadament no pogués star en dita Cort usant de la potestat per lo dit noble principal seu a ell donada, per ço, en vigor del poder de substituhir que en la dita procura té, substituhí procurador en fer los actes per lo dit noble principal seu lo honorable en Berenguer de Argençola, donzell, donant e atribuhint a aquell tal e tanta potestat qual //31v// e quanta a ell, per lo dit noble principal seu és en e ab una procura dada e atribuïda.

E foren presents per testimonis en dita substitució, lo honorable mossèn Johan Pera, cavaller, senyor del castell de la Tallada de la vegueria de Cervera; e en Miquel Torroella, aturant en Barchinona.

**De les galeres qui són en la drassana,
en lo stament militar**

Ítem, com lo dit die e any en lo dit stament militar fos proposat per los tractadors del senyor rey que la majestat del dit senyor pregava e encarregave la dita Cort e los staments de aquella que donassen orde en fer acabar aquelles sinch galeres del General, les quals són a la dressana de la present ciutat. La qual cosa, segons digueren los dits tractadors, ço és, lo reverend bisbe de Gerona, e lo portantveus de governador de Cathalunya e altres, que lo dit senyor pendria a singular servey. Haut sobra dites coses gran colloqui en lo dit stament, la maior part de aquell fou de parer dites galeres fossen acabades per lo General.⁶⁰

Al qual parer emperò discentiren los següents, ço és:⁶¹ Vicens, donzell, per ell e altres creadors del General qui en açò se volguessen aderir; mossèn Pere Ferrer, cavaller; mossèn Anthoni de Vilatorta, cavaller; mossèn Miquel Setantí, cavaller; mossèn Guillem de Cabanyelles, cavaller; mossèn Ffrancesch de Monbuy, àlies de Tagamanent; Johanot Santjust, donzell; Joffre de Sanmenat, donzell; Ramon des Papiol, donzell; //32r// Bernat Miquel, donzell; Berenguer Miquel, son fill; mossèn Romeu de Marimon, cavaller; mossèn Ramon de Maldà, cavaller; mossèn Galceran Dusay, cavaller; Johan de Caramany, donzell; Ffrancesch Burguès de Santcliment, donzell.

Ítem, los mateys die e any discentiren a tots actes qui's fessen en la Cort, tro fins que la majestat del senyor rey hagués declarat lo síndich de Perpinyà deure e poder entrevenir en los actes de la Cort, los següents: mossèn Ganderich Pagès, cavaller; Miquel de Rochafort, donzell; Ffranci de Perapertusa, donzell; mossèn Pere de Ortafà,⁶² cavaller, qui après s'i aderí.

Los quals dissentiments no obstant, lo dit stament e o la maior part del congregats en aquell, considerants que deguda cosa és la contensió dessús dita per

60. A *continuació, repetit*, al qual.

61. A *continuació*, tres punts suspensius.

62. A *continuació, ratllat*, mossèn Pere Perapert.

ells feta, sobre e de ésser acabades dites V galeas qui són principiades en la dressana, ésser manifestada als altres stament de la dita Cort. Per tant, la dita maior part elegí embaxadors per notificar dites coses als dits staments: lo noble don Matheu de Montchada, mossèn Johan de Vilaffranca de Montblanch, mossèn Guarau de Splugues, donzell.

Los quals, encontinent, partiren del stament per exequar les coses a ells comeses e poch après, retornats, faheren relació com havia manifestada dita conclusió als dits altres staments de la dita Cort.

32v// Ítem, lo mateix die, stant congregat lo dit stament militar en son apartament, mossèn Guillem Johan Colom, cavaller, en aquell constituït, per quant segons dix, ell havia fer absència de la ciutat per alguns dies, per tant de certa sciència constituï son procurador cert e special per entrevenir en dita Cort lo honorable en Galceran Llor, donzell, ab plena, ampla e llibera potestat en tots los fets de la dita Cort. E foren presents en lo dit acte per testimonis en Miquel Torroella, scrivent, e Barthomeu Rubió, fuster, ciutadans de Barchinona.

Braç ecclesiàstich sobre lo fet de les V galeres

Ítem, lo dit die en lo dit stament militar vingueren lo reverend bisbe de Urgell, abbat de Poblet e micer Manuel de Montsuar, deguà de Leyda, embaxadors tramesos per la stament ecclesiàstich, los quals denunciaren e notificaren al dit stament com aquell stament ecclesiàstich era de parer e conforme al dit militar; ço és, que les dites V galeas en nom de Déu sien acabades a fi que en son cas lo senyor rey se'n puxe servir.

Ítem, los mateixs die e any en lo dit stament militar constituït lo honorable en Johan Bertran, donzell, en lo bisbat de Gerona domiciliat, procurador de l'illustre don Alfonso de Aragó per mostrar e fer fe de la sua potestat exhibí en dit stament una carta pública feta en la vila de Madina del Campo del regne de Castella, any milCCCCLXXX a XXIII del mes d'octubre, e closa per lo discret en Johan de Molina, per auctoritats reyal e apostolical públic notari, continent en effecte com lo dit illustre don Alonzo de Aragó, comte de Ribagorça, constitueix son procurador special lo dit honorable en Johan Bertran, donant a aquell plena potestat de entrevenir per ell en la dita Cort e en tots los actes d'aquella, segons en dita carta és més largament continuat.

33r// Més avant, lo dit die de divendres, que segons dit és comptàvem lo primer de dehembre dit any milCCCCLXXX, en lo stament o braç reyal de la dita Cort, stant congregat en son apartament, vingueren los dits tractadors del senyor rey, ço és, lo reverend bisbe de Gerona, lo noble portantveus de governador, e mossèn Ramon Gelabert, los quals per part de dit senyor exposaren en dit stament les coses ja dessus en los altres staments exposades. Ço és, com la majestat del dit senyor los encarregave que, per maior disposició de promptament fer la

subvenció necessària al Regne de Sicília per lo recel que's té de l'inimich de la fe, ço és, lo turch, feçen acabar sinch o sis galeres del General qui són en la dressana principiades, es poden sens gran despesa acabar.

Sobre les quals coses per lo dit stament hoydes, lo dit stament per orgue de mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona en aquell president, fou resposta que lo dit stament sobra dit fet, lo qual los era novell, pensaria e-n faria sa delibera-ció, la qual crehien seria tal que redundaria a lahor de Déu e servey del dit senyor.

Síndich de Basulú

Ítem, lo dit die primer de dehembre en lo dit stament reyal novament vingué en Johan Sirvent, síndich de la vila de Basulú, del bisbat de Gerona, síndich constituït per entrevenir en dita Cort constituït per la universitat de la dita vila, e feta fe de sa potestat, prestà lo jurament acostumat segons dessús insertat.

E exhibí lo dit Johan Sirvent, síndich de la dita vila de Besulú per fer fe de la sua potestat, una carta pública feta en la dita vila de Besulú, ço és, en la Capella de Santa Maria del Belloch, diumenge a XII del mes de nohembre any milCCCCLXXX, e closa per lo discret en Ffrancesch Olms, notari públich, per auctoritat del reverend abbat del monastri de Sant //33v// Pere de Besulú. Continent, en efecte, que los jurats e los consellers e consell de la dita vila, la universitat de aquella segons és acostumat representants, congregats en la dita capella revocants tots altres síndichs costituhiren, crearen e ordenaren síndichs e procuradors de la dita vila e de la universitat e singulars persones de aquella lo discret en Johan Sirvent e Anthoni Sobirós, aquí presents, e quiscú d'ells *insolidum* per entrevenir en la dita Cort e en tots los actes en aquella fahedors; comunicar ab los braços o staments de la dita Cort; e consentir o discentir, segons vist los serà, a qualsevol actes qui aquí's fassen o-s vullen fer; e exercir, e fer totes altres coses en la celebració de la dita Cort necessàries, ab potestat de sustituhir en totes les dites coses segons en la dita carta és més largament contengut.

Dimarts que comptàvem V del mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quascun dels braços en son apartament, en lo stament ecclesiàstic en son apartament congregat, vingueren lo reverendísimo senyor archabisbe de Saçer e los magnífichs mossèn Martí Johan Mecha e mossèn Johan Botaller, diputats del General de Cathalunya, e en companyia llur mossèn Johan d'Altariba, cavaller, e mossèn Castelló, burgés, hoydors de comptes del dit General, ensemps ab lo magnífich misser Martí Pere Ponç, doctor en decrets, del present acte absent. E, costituhits en lo dit stament ecclesiàstich, de paraula explicaren summàriament les coses

contengudes en⁶³ la cèdula devall incertada, suplicants al stament que per més clarament ésser vistes les coses en aquella contengudes, manassen aquella ésser legida en lo dit stament. E sobra aquelles voler fer o fer la promisió que's pertany e l'arduhitat del negoci //34r// ha mester e requer. La qual cèdula de ordinació del dit stament, mot a mot ab intelligible veu fou legida en lo dit stament e en presència de tots los congregats en aquell, la qual és del tenor següent:

De dipputats sobre la qüestió de l'infant

Reverendíssims, molt illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors. Aquests dies proppassats fou presentada a les senyories vostres e a la present Cort per los diputats del General del Principat denunciant, en effecte, lo progrés e stament de la causa qui's mena entre lo molt illustre senyor infant demenant, de una part, e los dits diputats en nom de tot lo Principat, deffenents, de la part altra, sobra les terres que lo dit Principat té del comdat de Empúries per cent e sinch mília florins de una part, e circa V mília lliures per despeses fetes per sustentació de aquelles, suplicant a les senyories vostres e a la present Cort, a la qual pròpriament pertany la deffensió de la dita causa, los plagués pendre en sí la deffensió de aquella e provehir en lo què sia necessari. E fins ací resposta no'ls és stada tornada ne és stat provehit en cosa alguna. En tant que dissapte proppassat hora ja tarda, molt repentinament e fora tot orde de justícia, fou fet assignació als dits diputats a hoyr declaració per ahir, que era diluns, sens precehir assignació a hoyr relació ne hoyr los advocats e part del dit Principat; per la qual cosa e de tanta novitat haut recors als magnífichs vicecanceller e regent, qui's crea ho haguessen⁶⁴ provehit; han pur d'ells sabut non havien provehit, ni'n sabien cosa alguna, en què poden les senyories vostres comprendre en qual forma aquexa causa se mena. E, per quant segons és stat ja altra volta dit a les senyories vostres, en dit empenyorament no solament consisteix lo deute //34v// dels dits cent e sinch mília florins e circa sinch mília lliures de despeses, més encara los Capítols vulgarment dits del rey don Martí e moltes altres Constitucions de Cathalunya molt saludables al bé de la justícia e bon stament del present Principat, e encara lo interès dels creadors censalistes del General,⁶⁵ als quals dit empenyorament o crèdit és obligat.

Per ço, los dits diputats, altra volta denunciant a la present Cort e als convocats en aquella les dites coses, supliquen a aquells los plàcia voler entendre en dit fet e fer-hi deguda deffensió e provisió, certificant a les senyories vostres com ells han donats los comptes qui eren demenats del procehit dels emoluments de la jurisdicció criminal, ab los quals se mostre lo dit Principat ésser cobrador per despeses necessàriament fetes a conservació de les dites terres les dessus dites sinch mília liures, o circa, ultra lo preu del dit empenyorament.

E legida la dita cèdula en lo dit stament ecclesiàstich en la forma e manera dessus dites, e partits los dits reverendíssimo, magnífich e honorables diputats e altres de llur companyia del dit stament, los congregats en aquell, haut colloqui entre ells e sobra les coses contengudes en dita cèdula, delibararen e procehiren que fos feta, axí com de fet faheren, comissió als advocats e promovedors de quiscun dels dits staments de la dita Cort que, appellats e hoyts los advocats del dit Gene-

63. *A continuació, ralllat, una.*

64. *A continuació, ralllat, provehih.*

65. *A continuació, repetit, al.*

ral, vehessen e regoneguessen la dita cèdula e les coses en aquella contengudes, e que apuntassen què era la justícia del dit fet. E vistes e hoydes e regonegudes dites coses o de aquelles fet apuntament sobra la provisió faedora, de tot fessen relació als dits staments a ffi que per aquells pogués ésser feta sobra dit fet la provisió deguda e pertanyent.

Abbat de Ripoll

E més lo matex die lo dit stament ecclesiàstich com en //35r// aquell lo reverend abbat de Ripoll hagués feta clamor pretenent ésser interessat per los hòmens, vulgarment appellats de remença, los quals li ocupen e vers si reten les sues rendes. E encara, per quant lo stament o braç reyal de la dita Cort vol admetre hun home de remença per a síndich de la vila de Olot en preiudici dels drets del seu monastir, per dits respectes lo dit stament ecclesiàstich deliberà e provehí que lo dit mossèn abbat de Ripoll fos acompanyat e deffès per lo dit stament ecclesiàstich en los pretesos interessers dessus dits.

Ítem, lo matex die, com en lo dit stament ecclesiàstich lo magnífich mossèn Luch Gerona, doctor en decrets, sacristà, canonge e pabordre de la ecclésia de Tortosa, síndich y común e actor del honorable Capítol de la dita sglésia de Tortosa, ab potestat de entrevenir per lo dit Capítol en la dita Cort, del qual sindicat y comunat e actoria seus amostrà e exhibí una carta pública feta en Tortosa a tres dies del mes de nohembre proppassat, e closa per lo discret en Miquel Sala, per auctoritat reyal notari públich de Tortosa; e per semblant, lo venerable religiós ffrare Ffrancesch Carnicer, procurador assert⁶⁶ del reverend frare Pere, per la gràcia de Déu abbat del monastir de Santes Creus de l'orde de Sistell, vingueren nomenament en lo stament ecclesiàstich e prestaren lo jurament acustumat en poder de mi, notari del dit stament, sobra los sants Quatre Evangelis de mà llur corporalment tochats segons e per la forma que lo dit jurament per los altres és prestat e dessus és⁶⁷ insertat.

Ítem, lo matex die après migjorn, en la casa del Capítol de la dita Seu de Barcinona se ajustaren los magnífichs misser Barthomeu Travasset e misser //35v// Barthomeu Oristà, advocats, e misser Johan Olivó, promovedor del dit stament ecclesiàstich; e misser Pere Boquet e misser Garau Gordiola, advocats e mossèn Nicholau Labià, promovedor del stament militar; e misser Jacme des Torrent, misser Anthoni Riquer, advocats, e mossèn Ramon Merquet, promovedor del stament reyal de la dita Cort. Los quals, appellats e hoyts los honorables advocats del⁶⁸ dit General⁶⁹ de e sobra la causa o qüestió que's mena entre les dites parts en la Audiència del senyor rey feren deliberació que, per millor veure la justícia

66. A continuació, del escrit en el interlineat.

67. A continuació, ratllat, prestat.

68. A continuació, repetit, del.

69. A continuació, ratllat, e de l'illustre senyor infant comte de Empúries.

de la dita qüestió e de les coses contengudes en la cèdula dessus per los dits diputats presentada, sien hoyts tots los advocats ans de ésser fet procehiment algú sobre dites coses.

Los deputats en lo stament militar

E no res menys, lo dit die de dimarts que comptàvem sinch del dit mes de dehembre any dessus dit milCCCCLXXX, congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscun dels staments en son apartament, vengueren en lo stament militar los reverends e magnífichs diputats e hoydors de comptes del General de Cathalunya los quals presentaren al dit stament la cèdula dessus incertada, la qual ja havien presentada al dit stament ecclesiàstich. La qual legida per lo dit stament militar, fou loada e aprovada la provisió e apuntament fet en e per lo dit stament ecclesiàstich: ço és, que per los advocats e promovedors dels staments de la dita Cort sia vista la dita cèdula e les coses en aquella contengudes. E, hoyts los advocats del General, facen lo apuntament que vist los serà sobra dites coses e de tot fassen relació quiscuns en sos staments a ffi que per la Cort hi sia feta la provisió deguda, e les Constitucions, Usatges e altres libertats de la terra sien servades.

Ítem, lo dit die novament vingueren en lo dit stament militar //36r// de la dita Cort los militars deiús scrits los quals faeren lo jurament acostumat e dessus incertat: mossèn Berenguer de Montpalau, mossèn Benet Marchó, cavallers.

Ítem, lo dit die vengueren en lo dit stament militar lo reverend senyor bisbe de Gerona, canceller; mossèn Requesens des Soler, portantveus de governador en Cathalunya misser Antoni de Bardexí, regent la cancelleria del senyor rey. E per part del dit senyor sollicitaren de paraula los congregats en dit stament, exortant e encarregant-los que volguessen entendre en la expedició de les coses per la majestat del dit senyor en la Cort proposades, dient, en effecte, que com lo dit senyor hagués hun mes és vengut en la present ciutat e ha convocada la dita Cort per reposar les differències que són en aquest Principat e haia vist que fins ací no ha res fet, per ço, és de voluntat lo dit senyor que si los staments no's dispondran en expedició dels actes de la dita Cort covendrà sa gran altesa provehir-hi altrament. Ajustant en dites coses que si la Cort o los staments de aquella, en general o en particular, volran dar a sa majestat memorial de llurs differències la senyoria sua hi provehirà.

E, partits los dessus dits senyor bisbe e altres tractadors, fou votat en lo⁷⁰ dit stament militar axí sobra lo acabament de les galeres del General, qui són en la dressana principiades, com sobra lo donar memorials al dit senyor. Lo stament romàs indecís.

⁷⁰. A continuació, dit escrit en l'interlineat.

E més, dits die e any, stant lo dit stament militar congregat en son apartament, en aquell vengueren lo bisbe d'Urgell, abbat de Sant Cugat, ffra Joffre Sort, e miser Johan Olivó, embaxadors tramesos per lo stament ecclesiàstich al dit stament militar, denunciants en aquell lo parer que lo dit stament ecclesiàstich tenia sobra les //36v// coses contengudes en la suplicació dessus encertada per los dits reverends e magnífichs diputats, ço és, que fossen eletes tres personas per quascuns dels staments les quals, ensemps ab los advocats de aquells, vehessen e deliberassen què és de fer e provehir ab lo senyor rey e altres sobre dites coses. E com, lo dit bras ecclesiàstich, hauria elegides les dites tres personas per lo dit fet e per veure si les coses preteses per lo abbat de Ripoll era greuge o no.

Sobre la⁷¹ qüestió de l'illustre infant

Les quals coses hoydes per lo dit stament militar foren per aquell elegides tres personas, ço és, don Yvany de Castre, mossèn Jacme Alamany, en Ffrancí de Sentmenat, qui anassen reportar als altres staments com lo dit stament militar és de parer que los advocats de quiscú dels dits staments vegem si los anaments fets en la causa del senyor infant són contra constitucions o no. E que del què trobaran fassen relació a quiscú dels staments e açò abans de elegir personas. E feta o reportada relació de l'hun stament a l'altre, tots los staments restaren en aquell parer.

E per semblant foren de parer ésser remès als advocats dels staments veure si les coses preteses per lo abbat de Ripoll són greuge o no, e del què trobaran façen relació als staments.

Síndich de Vilaffranca de Penedès

Més avant, lo die de dimarts que segons dit és comptàvem sinch del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, stant lo bras reyal⁷² congregat en son apartament, vengué en aquell novament en Barthomeu Guilera, de Vilaffranca de Penedès, per saber en nom de la dita vila en los actes de la dita Cort e, feta fe de son poder, prestà lo jurament acostumat //37r// e dessus incertat.

Diputats al stament reyal per dita qüestió de l'illustre infant

Ítem, lo mateix die en lo dit stament reyal vingueren los reverendíssims e magnífichs diputats⁷³ del General de Cathalunya, e los hoydors de comptes, e altres de la Casa de la Diputació⁷⁴ dessus nomenats, los quals presentaren al dit stament la suplicació ja dessus als staments ecclesiàstich e militar presentada e en lo present procés insertada.

71. A continuació, ratllat, causa.

72. A continuació, ratllat, apart.

73. A continuació, ratllat, e los.

74. A continuació, ratllat, los.

La qual suplicació en lo dit stament legida, lo dit stament, o en nom de aquell lo magnífich mossèn Galceran Carbó feu resposta de paraula com a president en lo dit stament, com és cert que ells, dits diputats, són procuradors de la Cort que tots temps continuassen e entenguessen en la deffensió del dit General, e no refiassen en la dita Cort, emperò, que lo dit stament ne comunicaria ab los altres staments e seria feta la provisió necessària. E éssent-se'n anats dits diputats, lo dit stament, haut colloqui entre ells, deliberà que per los advocats de la Cort de quiscú dels staments fos vist lo procés de la dita causa e de tot fessen relació a quiscú dels staments a ffi que haguda llur relació la Cort, si mester serà, sobre lo dit fet fassa la provisió deguda.

Dimecres, que comptàvem sis del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX

Dels metges

Stant congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscun dels staments en son appartement, en lo bras ecclesiàstich vingué lo discret an Luís Jorba, notari públich de Barchinona, e en nom e part, segons dix, de mestre Gabriel Miró e de mestre Ffrancesch de Requesens, físichs, e altres en la cèdula deiús scripta nomenats, presentà en lo dit stament una suplicació o cèdula la qual suplicà ésser manat fos legida públicament per lo notari e scrivà de aquell. E, de fet, de ordinació del //37v// dit stament fou legida per mi, Pere Collell, notari e scrivà de aquell segons que és del tenor següent:

Supplicació dels metges del rey don Johan, quòndam

Reverendíssimos pares en Xrist, venerables religioses, il·lustres, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors, los tres staments de la Cort General que de present se celebra en la ciutat de Barchinona per lo molt alt e molt poderós senyor lo cristiàníssim senyor rey de Castella e de Aragó vuy beneventuradament regnant, humilment exposen mestre Gabriel Miró, mestre Ffrancesch de Requesens, mestre Manuel de Santmertí, mestre Pere Noguers, mestre Anthoni Amiguet, e los hereus e successors de mestre Gaspar de Jorba, e mestre Pere Artigó, metges elegits per lo reverend bisbe de Urgell, abbat de Sant Lorens e misser Barthomeu Travasset, canonge, per lo ecclesiàstich; per los nobles e magnífichs don Matheu de Moncada, mossèn Galceran Durall, cavaller, e Manuel Corbera, donzell, per lo militar; los magnífichs mossèn Galceran Carbó de Barchinona; Bernat Aybrí de Perpinyà; e Barthomeu Fariça de Tortosa, síndichs per lo reyal estaments, elegits per la General Cort que lavors se celebrave en Barchinona en destinar metges per visitar la reyal persona del sereníssimo senyor rey don Johan, de memòria immortal, en sa derrera malaltia. Per la qual elecció los dits metges visitaren, vellaren, ordenaren e ministraren tot ço e quant necessari fou e per cos de medecina fer, ordenar e treballar se pogué, no escusant moltes males nits en vellar e altres treballs

fer, segons és notori e manifest a tots aquells qui presents hi eren, en la persona del dit senyor rey, e tenien càrrech en totes coses havents sguart a la convalacència sua. Los quals metges, per spay de vuyt jorns e més, entenen ab summo studi e cura en la dita reyal persona, que de die e nit no se'n partien, ni han pugut entendre en altres negocis ni visites e guanys que acustumaven fer per llur art, ans molts qui en lo dit temps havien necessitat en llurs personas han presa altra //38r// via. E axí han rebuts dans quiscú d'ells. E sia degut e rahonable que de tals treballs e actes per ells fets e sostenguts sien satisfets e remunerats, maiorment ésser ells elegits per la Cort.

Supliquen la senyoria vostra que, inseguint los loables custums de les Corts passades, e per ésser axí de justícia e equitat, vullen satisfèr e remunerar los dits metges segons los llurs treballs e tals quals aquests són stats a ffi no hagen ésser frustrats de aquells, com sia tal la custuma e pràtica de les Corts. E, jatsia les dites coses procehesquen de molta justícia e equitat, emperò los dits suplicants ho reputaran a les senyories vostres a summa gràcia e mercè.

La qual cèdula fou legida devant lo dit stament ecclesiàstich e per aquell fou manat en lo present procés ésser incertada.

De Fra Johan Turell

Ítem, lo matex die en lo dit stament ecclesiàstich novament comparagué lo venerable religiós fra Johan Turell, de l'orde del Spital de Sant Johan de Jherusalem, comandador de la Comanda de Torre e Gibut del Priorat de Cathalunya, procurador e loctinent fet, creat, constituhit, e ordenat per lo reverend fra Jacme de la Geltrú, del dita casa del Spital de sant Johan de Jherusalem, prior del dit Priorat de Cathalunya e loctinent del reverendíssim fra Pere d'Embuson, per la gràcia de Déu del dit Spital de Jherusalem, mestre en les parts de ponent, e en lo dit Priorat de Cathalunya specialment e expresa constituhit per entrevenir en nom e per part del dit reverend constituhint en les Corts de Cathalunya. E, fahent fe de la sua loctinència e potestat, portà e exhibí una carta pública feta e publicada en lo Castell de Rodes, e en la casa del dit reverend prior en l'any de la incarnació de Nostre Senyor milCCCCLXXVIII e closa e sotsignada per lo discret en Matheu de Cremona, per auctoritat imperial notari públich. En la qual //38v// carta és dada potestat al dit fra Johan Turell, procurador dessús dit, no solament de entrevenir en dites Corts e en tots los actes de aquella, més encara, de substituhir altres procurador o procuradors en dites coses segons en la dita carta és pus largament contengut.

Ítem, lo matex die, en lo dit stament ecclesiàstich personalment constituhit lo honorable mossèn Johan Torres, canonge de la seu de Vich, síndich yçònum e actor de l'honorable Capítol de la dita Seu, costituhit, creat e ordenat per lo dit Capítol en entrevenir en nom e per part de aquell en la celebració o celebracions de la Cort o Corts o Parlaments celebradores o celebradors per lo illustríssimo senyor rey o sos loctinents en qualsevol parts o lochs del Principat de Cathalunya, fahent fe de la sua procura o potestat, portà, exhibí, e mostrà en lo dit stament

hun instrument públich fet en la casa del Capítol de la dita Seu de Vich a VII dies del mes de ffabrer proppassat e de l'any present milCCCCLXXX e per lo discret Bernat Prat, notari públich de Vich per auctoritat del reverend bisbe de Vich, clos e sotsignat, segons és la dita potestat largament contenguda.

Ítem, lo dit die de dimecres que comptàvem sis del mes de dehembre any milCCCCLXXX, stant congregada la dita Cort, ço és, quiscun dels staments en son apartament en⁷⁵ lo bras o stament militar novament vingueren los deiús scrits, los quals volents entravenir en la dita Cort prestaren lo jurament acostumat e desús incertat: Pere Çeparra, donzell; Garau Gilabert de Cruylles, donzell; Johan Ramon de Josa, cavaller; //39r// Johan de Montbuy; Johan Pere, cavaller; Bernat Cellent, donzell; Barthomeu de Caramona; Galceran de Barbarà.

Sobre lo donatiu

Ítem, lo dit die, en lo dit stament militar en son apartament segons dit és congregat, vengueren lo reverend bisbe de Vich; lo abbat de Sant Pere de Brea; e mossèn Berenguer de Pau, síndich del Capítol de Gerona, embaxadors tramesos per lo stament ecclesiàstich. Los quals per part del dit stament reportaren e notificuaren al dit stament militar com lo dit stament ecclesiàstich donave en parer que per la present Cort la majestat del senyor rey fos suplicada que la restitució general sia feta, e que's tractàs del servey e offerta fahedora al dit senyor rey, e satisffecció, e smena als dampnificats tot ensemps, e que, per lo present parer, no sia vist ne tret a conseqüència de passar a oferta alguna. E que no parria al dit stament ecclesiàstich que memorialis o demandes se deguessen donar al senyor rey.

Les quals coses hoydes per lo dit stament militar, de concòrdia de tots, per lo illustre don Enrich, infant de Aragó e comte de Empúries, president en lo dit stament, fou resposta als dits embaxadors que lo dit stament militar havia hoydes les coses per ells explicades sobre les quals seria pensat e⁷⁶ que la deliberació que'n seria feta seria reportada al dit stament ecclesiàstich.

E, exits los dits embaxadors de l'apartament del bras militar, les coses per aquells explicades foren aquí manejades. E, finalment, votat sobra aquelles e discreguts tots los vots fou trobat la⁷⁷ maior part de aquells ésser del parer del //39v// dit stament ecclesiàstich, ço és que lo dit senyor sia suplicat que sia feta restitució general e que sia tractat de la oferta fahedora al dit senyor e de la satisffecció o smena faedora als dampnificats, tractant-se tot ensemps. E per notificar lo dit parer al dit stament ecclesiàstich elegiren en embaxadors los següents:

75. A continuació, lo escrit en el interlineat.

76. A continuació, ratllat, de la.

77. A continuació, ratllat, mas.

lo egregi comte de Cardona; mossèn Johan de Muntbuy, cavaller; mossèn Ffrancí de Sentmenat, donzell.

Als quals los qui foren del dit vot, qui eren la maior part del stament, donaren potestat de denunciar al dit stament ecclesiàstich lo parer llur sobra dites coses. Volen, emperò, tot se fassa ensemps.

A les quals coses, ço és, al dit parer e elecció dels dits embaxadors, les personas deiús scrites, per quant són de opinió e parer que no devia ésser denunciat al dit stament ecclesiàstich sinó que lo dit stament militar era⁷⁸ conforma ab ells quant en ésser feta restitució general e no més avant, dissentiren en les dites coses sinó en lo cap de la restitució e són los següents: Pere Ycart; Bernat Miquel; Ramon Bertran Çavall; Garau Alamany de Çervelló; Lois Colom; Guillem Benet Cabanyelles; Pere Çaparra; Ramon de Merlés; Ffrancí Merçell, àlies de Camporrells; Ffrancí Torrent; Bernat de Belloch; Anthoni de Vilatorta; Romeu de Marimon; Barthomeu Alamany; //40v// Loís des Valls; Manuel de Corbera; Pere de Belloch; Galceran de Barbarà; Johan Ramon Farrer, en nom seu propi e com a procurador del noble mossèn Guillem Ramon de Josa de les Citges assert; Johan de Conquabella; Ponç Ornós; Roger de Lúria; Galçeran Muntaner; Miquel Johan Gralla; Huch de Palou; Bernat Garau de Marimon;⁷⁹ Carreres; Dionís Miquel; Ramon dez Papiol; Berenguer Miquel; Jacme Colom; Joffre de Lordat; Pere Ramon de Copons; Anthoni de Vilanova; Johan Amat; Johan Berenguer de Josa de Mediona; Jacme d'Orís Berenguer d'Ergençola; Agustí de Copons; Miquel Torres;⁸⁰ Caramany; Miquel Setantí; Galceran de Vilalonga.

De mossèn Bernat Çaportella

Ítem, lo matex die, ço és, a VI de dehembre any milCCCCLXXX, stant lo dit stament militar segons dit és congregat e tractant de les dites matèries, lo honorable mossèn Bernat Çaportella per sí, segons dix, //40v// e per aquells dels quals té procura mossèn Pere Torroella; mossèn Galceran Durall; Manuel de Corbera; mossèn Miquel de Gualbes, en nom propi e com a procurador del comte de Pallars; e Gaspar Çaportella, per ells, segons digueren, e per tots aquells qui aderir-s'í volran, de paraula dissentiren a qualsevol oferta dita o denunciada per qualsevol e a qualsevol dels altres staments per via dels dits embaxadors o per altra forma e a tota significació, directament o indirecte feta, de tal oferta qui concernescha donatiu o servici de peccúnies faedor a la majestat del senyor rey o de valor de peccúnies.

E per los dits embaxadors fou feta relació al dit stament militar com ells havien reportat e denunciat als altres staments les coses dessús dites iuxta lo parer del dit

78. A *continuació*, *rallat*, de parer.

79. A *continuació*, tres punts suspensius precedeixen el cognom.

80. A *continuació*, tres punts suspensius precedeixen el cognom.

stament eclesiàstich, e segons los és stat dat en instrucció, les quals coses lo dit stament militar manà en lo present proçés ésser continuades.

Dels dits metges

E lo matex die de dimecres que comptàvem VI del dit més de dehembre any milCCCCLXXX stant la Cort congregada per la forma acostumada en lo braç reyal, vengué lo dit Luís Jorba, notari, e en nom e per part e com hereu de mestre Gaspar Jorba, quòndam, pare seu, e encara en nom e per part dels altres físichs nomenats en la cèdula deiús escrita, presentà en lo dit stament de les universitats una suplicació del tenor següent:

Reverendíssims pares en Xrist, etc. És dessus insertada en la presentació lo die matex de aquella feta en lo stament eclesiàstich.⁸¹

41r// La qual presentada, lo dit stament sobre les coses contengudes en aquella⁸² se aturà deliberació.

Dijous, que comptàvem VII del dit mes de dehembre

Procurador del bisbe

Convocada e congregada la dita Cort per la forma acostumada en lo stament eclesiàstich, stant en son apartament, vengué lo honorable mossèn Pere Vinyes, rector de la sglésia parroquial de Bateya del bisbat de Tortosa, procurador per lo reverend senyor don Gonsalbo Ferrandis d'Eredia, elet de Barchinona, costituhit, creat e ordenat ab potestat special e general en tots los fets e negocis del dit senyor ensemps *et insolidum* ab lo reverendíssimo senyor don Pedro, per la gràcia divina archabisbe de Terragona e patriarcha alexandrí, e ab lo noble mossèn Pere Fferrandis de Aredia. E, per fer fe de la sua potestat, exhibí e mostrà un instrument o carta pública feta en Roma, en les cases de la sòlita residència del dit senyor, constituhint sots l'any de la nativitat de nostre senyor milCCCCLXXX e en la indició tretzena a VII del mes de nohembre del pontificat del sanctíssimo senyor Sixt Pape Quart, any desè, e per lo venerable e discret an Barthomeu Calvo, clergue del bisbat de Terrassona, públich per auctoritats apostolical e imperial notari. En la qual carta e instrument ha plena potestat de substituhir, la qual carta exhibida lo dit mossèn Pere Vinyes en lo dit nom presta lo jurament acostumat e dessus incertat.

Lo dit die de dijous que comptàvem VII dels dits mes e any, en lo stament militar congregat en lo seu apartament, costituhits los deiús escrits vist e sabut lo dis-

81. *Subratllat des de És dessus fins a eclesiàstich.*

82. *A continuació, en aquells escrit en el interlineat damunt de contengudes.*

sentiment per lo dit mossèn Ycart e //41v// altres dessus dits fet lo die passat, ço és, a VI del present mes se aderiren a aquell: mossèn Ffrançí de Conesa; Ffrancesch Santjust; Anthoni Johan Çaplana; mossèn Manuel de Planella; Berenguer Sayol; Galçeran de Camós; Ffrançí de Planella; mossèn Jacme de Gualbes; Jerònim Torres; mossèn Pere Farrer; Pere de Puigmarí; Luís de Vilanova; Ffrancesch Carulla; Ffrancesch de Jafer; Pere Arnau d'Olms; mossèn Ffrancesch Climent Bisbal; Fferer de Gualbes; mossèn Johan de la Gealtrú.

E lo matex die, ço és, vuy del dit mes de dehembre constituhits en lo dit stament militar los deiús scrits se aderiren en lo dissentiment fet dessus per mossèn Çaportella: mossèn Johan Bernat Terré; misser Johan Caliz; Ffrançí de Rejadell; Jacme de Ribes.

Ítem, lo matex die, ço és, dijous a VII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, //42r// stant lo dit stament militar congregat en son apartament, en aquell vengueren los magnífichs mossèn Ramon Marquet, síndich de Barchinona; mossèn Pere Arnau Çagrera, síndich de Leyda e Johan Sirvent, síndich de Besolú, embaxadors tramesos per lo stament reyal de la dita Cort. Los quals, responnent a la embaxada feta per lo dit stament militar al dit stament reyal, reportaren en aquell com lo dit stament reyal es conforma e de semblant parer dels altres staments sobra la restitució general fahedora e que s'i compreguen Fflic, la Palma, lo mas de Fflic e les Borges. E que, après, se entre en pensament del servey fahedor al senyor rey. Quant a la remuneració e satisfeció és de parer lo dit stament reyal que sia remès al dit senyor rey.

**De la restitució e del donatiu
en lo braç reyal**

Ítem, lo matex die, ço és, a VII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, stant lo dit stament o braç reyal en son apartament, considerant que eren vengudes en lo dit stament embaxades dels staments ecclesiàstich e militar de la dita Cort explicants lo parer de aquells sobra la restitució general fahedora. Haudes moltes deliberacions sobra dit fet, ffou de parer lo dit stament, per los respectes a ells per les dites embaxades explicats e altres que n'hi aiustaren, que restitució general sa fassa, e expressament dels lochs de Fflic, e de la Palma, les Borges e Castellot e, generalment, de totes coses en fer lo dit acte explicadores. E més, fou de parer que, feta la dita restitució, se deu intrar en lo donatiu fahedor a la majestat del senyor rey, e que les smenes e satisfecions sien rameses al dit senyor. E per denunciar al dit parer als altres staments elegiren per embaxadors per fer dita denunciació los dits honorables mossèn Ramon Merquet de Barchinona, mossèn Pere Arnau Çagrera de Leyda e Johan Sirvent de Besolú, síndichs, //42v// los quals anaren als dits altres staments los dits parers en que recau lo dit stament reyal.

Dissapte, que comptàvem VIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX

Stant la dita Cort congregada segons és acostumat, en lo dit stament ecclesiàstich, vingué novament lo honorable e religiós mossèn Leonell de Vilalba, canonge e ardiacha de Vilasecha en la sglésia de Terragona, síndich, yçònum e actor constituhit per comparar e entrevenir en la dita Cort per lo honorable Capítol de la dita sglésia. E per fe de la sua potestat exhibí en forma pública hun instrument o carta feta en Terragona a V del matex mes de dehembre, e clos e subsignat per lo discret Nicholau Ortells, per auctoritat reyal notari públich e regent la notaria pública de Terragona, per lo discret en Johan Comes, per auctoritat del reverendíssimo senyor patriarcha alexandrí e archabisbe de Terragona, notari públich de la dita ciutat, en la qual carta o instrument per lo dit honorable Capítol és dada plena potestat al dit mossèn Lehonell de Vilalba de totes coses necessàries per entrevenir en la dita Cort. E, feta fe de la dita potestat, lo dit mossèn Lehonell Vilalba en lo dit nom prestà lo jurament acostumat e dessus incertat.

Lo dit die, ço és, a VIII del dit mes de dehembre any dessus dit milCCCCLXXX, e lo stament militar de la dita Cort congregat en son apartament, constituhit lo magnífich mossèn Bernat Çaportella, cavaller, lo qual presentà en aquell e requerí ésser legida una cèdula o suplicació del tenor següent:

De mossèn Bernat Çaportella

Molt reverends, ihlustres, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors en la present Cort en aquesta ciutat convocada per la majestat del senyor rey //43r// presents e la dita Cort representants. Devant les reverències, senyories, magnificències e providències vostres diu e exposa mossèn Bernat Çaportella, cavaller, batle general de Cathalunya, que en l'any milCCCCLXV ell, dit Bernat, fonch provehit, a beneplàcit de la dignitat reyal a propi motiu de aquella e en compensa, satisfeció e remuneració de grans dans, pèrdua de persones e béns per aquell sostenguts en les turbacions de Cathalunya, del dit offici segons és de veure en la carta e privilegi sobra açò a ell atorgat, de la qual quant és master fa exhibició e occular ostensió per demostració de la veritat; e encontinent en les parts obedients de Leyda, Tortosa, Cervera, Terragona e altres parts reduhides a obediència de la majestat reyal hagué possessió o quasi e exercici del dit offici e per tal fonch tengut, hagut e reputat e en aquelles parts vivint la majestat del senyor rey qui vuy beneventuradament regex tro sus a sa beneventurada venguda en la present ciutat. E reduhida la present ciutat per servey de les prefates majestats fins que totes les coses fossen altrament compostes no havia curat de l'exercici e possessió en les parts de la dita ciutat, ne de Empurdà, qui com ell regia en les altres parts no eren reduhides, mas havia lo exercici, ús e possessió o quasi en aquelles vegueries e parts que demunt ha anomenades. És se seguit que, en après lo senyor rey vuy beneventuradament regnant, ell dit Bernat Çaportella no hoyt, appellat o citat ne feta conexença alguna, ab letres reyal emeses contra Constitucions de Cathalunya dirigides als veguers de les parts hon ell com a batle general usave, regia e exercia son offici e era en possessió de aquell pacífica e quieta, contra la Constitució qui comença: *Ítem,*

per nos vel officiales nostros non expoliamus aliquem vel aliquos cuiuscumque condicionis aut status existant sine cause cognitione, possessione vel quasi eorum que obtinebunt aut possidebunt et si alique vel aliquos contra formam predictam expoliaverimus restituantur integre, et contra forma de l'Usatge Ut nullus presumat alicuius possessionem adhire, de fet han privat, e despullat lo dit Bernat //43v// Çaportella, batle general predit, de sa possessió e exercici o quasi possessió del dit offici contra forma de dret, constitució e usatge predits. E axí és los agravat en son dret de possessió o quasi.

La qual lesió o greuge són manifestes e notoris e, per tant, en aquella millor manera que fer se pot e deu, exposant e deduhint tal expoliació e privació per greuge en la present Cort, supplica e demana per la dita Cort e staments de aquella, segons en consemblants greuges per aquella és acostumat provehir, la possessió predita ésser-li restituhida e reintegrada, ab los remeys, suplicacions, modos e formes per la Cort convocada acostumats tenir e servir-se ab la prefata majestat real e envers los officials qui açò han fet, ab humils suplicacions e instàncies oportunes e degudes perquè la justícia sia feta e integrat en sa possessió lo dit Bernat en les parts que aquella tenia, exercia e possehia o quasi. E ultra que fareu lo pertanyent a vosaltres, ho haurà sempre a gràcia singular.

Ítem, lo dit die, ço és, a VIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, en lo stament reyal, stant ajustat en son apartament, constituhit en Berenguer Ripoll, síndich de la ciutat de Manresa, en dit nom presentà al dit stament una suplicació del tenor següent:

De Manresa

Reverendíssimo, reverents, egregis, nobles e magnífichs senyors. La ciutat de Manresa, consellers e jurats de aquella, a les senyories vostres reverendment exposen: la dita ciutat los anys passats per los fogatges deguts per la dita ciutat haver pactat a certa quantitat de peccúnia ab los qui càrrech tenien de la exacció de aquells, qui eren tres, los quals són stats //44r// pagats segons consta per àpocha de que'n feta e fermada. Açò, emperò no obstant, los diputats del General del Principat de Cathalunya, a la dita concòrdia no volents passar, han retatxada la ciutat per los dits fogatges ffahent-los diverses menssions e compulsions, per rahó de les quals han haut a fer e prestar obligació de pagar CC lliures als dits diputats per rahó dels dits fogatges, sperants la presta e beneventurada venguda de la majestat del senyor rey e celebració de Cort en lo dit Principat de Cathalunya, la qual Cort és superior als dits diputats car, altrament, no hagueren feta la dita obligació.

E com dret, justícia ne equitat no comporten hun matex deute ésser pagat dues vegades, per tant la dita ciutat, consellers e jurats e síndich humilment supliquen a les senyories vostres sia mercè vostra que, relexada la dita quantitat assegurada, vos plàcia manar la dita obligació ésser cancelhada e manat als dits deputats e, de qui avant, per la dita rahó no vexen o molesten la dita ciutat e ciutadans de aquella ne béns llurs per la dita rahó. E jatsia, etc.

Altissimus, etc.

La qual suplicació per lo dit síndich de Manresa presentada, lo dit stament per orgue de mossèn Galçeran Carbó, en aquell president, fou dit al dit síndich presentant que dita suplicació portàs e presentàs als altres staments de la dita Cort ésser-hi provehit en les coses en aquella contengudes segons deliberació de tots.

Més avant, lo matex die, vengué en lo dit stament reyal lo dit honorable mossèn Bernat Çaportella, lo qual en aquell presentà la cèdula o suplicació, la qual dessús en lo present procès és insertada en la presentació de aquella feta lo matex die en lo stament militar. La qual en lo dit stament reyal legida, per lo dit stament o per mossèn Carbó en aquell president, fou respost al dit mossèn Çaportella que lo dit bras era content acompanyar-lo en dites coses en quant per la justícia seria permès e que fos presentada als altres staments a ffi que per tots ensemps ne fos feta deliberació.

44v// Ítem, lo dit die matex, ço és a VIII del dit mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX, en lo dit stament reyal novament vingué en Guillem Moner, síndich de la vila de Ffigueres, e feta fe de la sua potestat per entrevenir en los actes de la dita Cort prestà lo jurament acostumat e dessús incertat.

Dimarts, que comptàvem XII del mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX

Congregada la dita Cort segons és acostumat, en lo bras ecclesiàstich ajustat en son apartament vingué lo reverend senyor don Johan, per miseració divina bisbe de Jerona e, ab carta pública lo dit dia presa per lo discret en Pere Colell, notari e scrivà del dit stament, creà e constituí son vicari general per entrevenir en nom seu en la dita Cort lo venerable misser Johan Rochafort, maiordom e familiar seu, aquí present e acceptant, donant, e atorgant-li aquella potestat que a semblant vicari per entrevenir en dita Cort sia necessària. E encontinent lo dit misser Johan de Rocafort, vicari per entrevenir en dita Cort, prestà lo jurament acostumat e dessús incertat.

Lo dit dia de dimarts XII del dit mes de deembre, aiustats en lo Capítol de la Seu, loc a la celebració de la dita Cort destinat, tots los tres brassos de la dita Cort, ço és, ecclesiàstich, militar e real, appellats a so de campana segons es pràtiga de la dita Cort.

Ço és, per lo braç ecclesiàstich: lo reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terragona; lo reverend senyor elet de Urgell; lo reverend senyor elet de Vich; lo reverendíssimo senyor archabisbe de Sàcer, procurador, cardanal de Leyda; //45r// lo reverend castellà de Emposta; e molts abats e capitulars.

E per lo braç militar: lo illustre don Enrich, compta d'Empúrias; lo egregi compta de Cardona e molts nobles, cavallers e gentilshomes del bras militar.

Per lo braç de las universitats: mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros, mossèn Ramon Merquet, misser Jacme dez Torrent, mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona; misser Anthoni Riquer, mossèn Pere Arnau Segre, síndichs de Leyda; mossèn Jaume Scales, mossèn Ramon Puig, síndichs de Gerona; misser Pere

Çavarters, misser Ffrancesch Palau, síndichs de Tortosa; misser Matheu Cases, síndich de Vich; Andreu Ripoll, síndich de Mendresa; Barthomeu⁸³ Guilera, síndich de Vilaffrancha de Penadès; Ffrancesch Morer, síndich de Berga; Johan Sirvent, síndich de Basalú; Guillem Moner, síndich de Figueres; Anthoni Ferran, síndich dels Prats del Rey.

Los quals braços stant aiustats en lo dit Capítol e quiscuns sehents en llurs banchs per l'orde acostumat, venc la majestat del senyor //45v// rey lo qual pujant-se'n en son cadefal e assiat en se reyal cadira, segons acostuma se gran altesa seure quant són fets actes de Cort. E aquí manà per lo prothonotari ésser legida una cèdula devant tots los dits staments de la dita Cort, la qual és del tenor següent:

La segona proposició feta per lo senyor rey en la Cort

Les causes de nostra venguda en aquest nostre Principat, segons que ja per nós vos fonch significat en la proposició de la present Cort, foren per levar les diferències qui són entre vosaltres; metre-us en repòs e traquilitat; provehir a la conservació de aquell nostre regne de Sicília per lo raçel que's té de la potència del turch; entendre en la recuperació dels nostres comtats de Rosselló e de Serdanya; e encara per ajudar als sereníssims rey i reyna de Nàpols, nostres caríssims germans, en la necessitat en què stan perquè ajudant a ells a nós mateix ajudam. Car, com sabeu, sens vosaltres algunes de les sobre dites bonament provehir no podem per les pochades rendes e entrades que de aquest nostre Principat e dels altres regnes nostres a ell units rehebem, per la qual rahó, e encara per seguir lo antich costum que los altres gloriosos⁸⁴ reys predecessors nostres han servat en aquest nostre Principat.

E jatsia totes les dites coses e quascuna de aquelles requiren tota la celeritat, emperò per bé que us haïem fets instar, requerir e solicitar no sols per nostres tractadors més encara per nós personalment de matí e de vespre contínuament e⁸⁵ sens intermissió, e no sols en la Cort mas encara fora de aquella per diverses vies e modos, però des que vinguem fins a la present jornada en res del dessús dit nos sou concordats. En tal manera que, segons les diligències que havem fet e los medis e pràctiques que tengut havem per conduhir-vos a concòrdia, clarament conexem que sperar més temps ans que los sobredites coses per vosaltres fossen concordades seria supèrflu e infructuós axí com és stat per lo passat.

E perquè la jactura e perdició del temps llà hon la dilació nos comporta és privació de tot remey, havem //46r// deliberat dir-vos nostro parer e en qual manera les sobredites coses deuen ésser provehides, confiant que us conformareu ab aquell. Car no és de pensar hagesseu incidir en tant gran error que, ja que vosaltres no us sou concordats en fer deguda e complida provisió, no seguiu ne accepteu ço que per nós vos serà dit, pus sou serts que com a rey e senyor vostre som cap de aquesta república e que sumament desigam la verdadera reparació, bé, e prosperitat de aquella e que per a rectament provehir no us donen impediment les passions que a vosaltres acostumen turbar

83. A continuació, Guilera, escrit en el interlineat damunt de Guibella, ratllat.

84. A continuació, ratllat, regnes.

85. A continuació, ratllat, segons.

e impedir. E per ço us dehim ço que ns par circa les dites coses segons devall en aquesta scriptura se conté, pregant e encarregant-vos axí ho vullau fer e seguir, car, si bé considerat és, vista vostra discòrdia e difficultat de concordar no teniu altra remey. E si tanta contradicció usareu, ço que no podem creure segons la gran affeció que a nostre servey terniu, perquè no siam vists negligir negocis ten ardots e grans com aquests en los quals se enlohen deffensió de la fe e de nostres regnes e senyories, pacificació e repòs de vosaltres, com a rey e senyor vostre cerquarem totes les vies que porem per a remediari que en nostres mans la fe e regnes nostres no romanguen indeffesos e vosaltres no resteu axí com fins ací haveu stat.

I. Primerament, que totes viles, castells, lochs, térmens, jurisdiccions, béns e drets del nostre patrimoni real, los quals sien stats donats, venuts, alinats e empenyorats en lo temps de la dita turbació e après fins al die present, sien restituhits e tornen al primer stament en què staven e eren ans de les dites turbacions. E totes les dites donacions, vendes, e empenyoraments, e alienacions sien cassades e annullades, e que sien servades les constitucions, privilegis, e libertats del Principat de Cathalunya, sobra açò disponents. Volem, emperò, que les quantitats o preus qui vertaderament, realment, e de fet, sens ficció o simulació alguna, seran pagades o prestades, sien restituhits en aquell o aquells qui tals vendes o empenyoraments seran fets.

46v// II. Ítem, en la justícia sia redressada en totes les parts necessàries e, per execució de açò, sien diputades personas per nós e per la Cort per les quals sia vist tot lo que necessari sia per lo redrés de aquella.

III. Més avant, com lo interès del bon govern en lo fet de la mercaderia comprega molt en los artesans e manestrals del present Principat e ciutat de Barchinona, som de parer semblantment hi sien diputades persones per nós e per la Cort qui vegem e entenguen en tot lo que sia bé e redreç de aquella.

III. Ítem, com lo fet de les monedes se dege reformar, som de parer sien eletes persones per nós e per la Cort qui vegem e entenguen tot lo què sia benefici e útil en la composició e redrés de aquelles.

V. Ítem, que sia feta restitució universal.

VI. Ítem, que tots e sengles censals que s facen dins lo Principat de Cathalunya per aquells qui han seguida la obediència de la majestat reyal a altres qui són stats fora de aquella, sien pagats de X sous fins en XIII sous, IIII, per lliura de aquella pensió que s pagava ans de les turbacions del present Principat, segons que per nós serà deliberat e declarat; e per la present Cort sia remès al juy e declaració nostres; e encara que pugam dir e declarar quals ne fins a qual temps seran aquells qui com a obedients seran compresos en lo present capítol. En tots los altres censals, axí dins lo present Principat com fora aquell, serà feta per nós justícia. Emperò, per quant hi ha moltes pensions caygudes e fins ací no pagades, açò sia remès a nostres judici e declaració, dels quals censals exceptam tots aquells qui són en possessió de rebre les íntegres anuals pensions o han pactat ab llurs deutors, los //47r// quals és decent sien conservats en possessió e los pactes servats.

VII. Ítem, que si les universitats reals havien pactat o concordat ab llurs creadors o maior part de aquells que sien servades les concòrdies fetes ab la maior part de dits creadors.

VIII. Ítem, que les remuneracions e satisfaccions faedores sien remeses a nostra majestat.

VIII. Ítem, quant als censals qui s dien nous, carregats sobre lo General del present Principat, farem pagar aquells reduïts los preus a la veritat e les pensions a for rahonable, remetent-ho a conexença nostra.

X. Ítem, en la reparació del General perquè cobre crèdit se deu entendre e provehir en lo redrés de aquell e de la casa de la Diputació per manera que tot sia compost degudament.

XI. E, com les necessitats occorrens sens comparació sien maiors que les passades, vos pregam e encarregam, quant més affectadament podem, entengau de continent en lo servey nostre, lo qual nos par deu ésser de tres-centes mil lliures e dotze galeas a la farrera a tota nostra voluntat e disposició, pagadores en part en carregaments de censals sobra lo General e part en impòsits de fogolers per a tant temps com serà vist ésser necessari per a íntegrament pagar aquelles, ab lo qual pugam provehir en totes les dites coses al servey de nostre senyor Déu, e nostre bé e repòs de nostres regnes e senyories, remunerar e satisfere als qui bé han servit, e a rresistir e offendre al dit turch, inimich de la santa fe cathòlica.

La qual cèdula,⁸⁶ per manament del dit senyor devant la dita Cort, ço és, devant tots //47v// los staments dessús dits en lo dit loch segons dit és congregats, legida e publicada, lo reverendíssimo senyor patriarcha alexandrí e achabisbe de Terragona,⁸⁷ president en lo stament ecclesiàstich, en nom e per part de tots los dits staments fou resposta de paraula al dit senyor. En effecte continent com la dita Cort, tots humils vassalls e súbdits de la majestat sua, en molta humilitat havien hoyda la dita cèdula, la qual sa gran altesa per clemència sua havia feta legir; e com les coses en aquella contengudes fossen de grandíssima importància, e moltes vegades⁸⁸ la Cort suplicava a la excel·lència sua manàs ésser-ne donat trallat als dits staments e a tots aquells qui'n volguessen a ffi que, vistes e regonegudes aquelles, puxa ésser pensat en fer tals respostes en quascuns caps en aquella contenguts, qui redunden a lahor de Déu, e servey de sa majestat, e repòs de aquest seu Principat.

Dijous, que comptàvem XIIIe del dit mes any milCCCCLXXX

En lo dit stament ecclesiàstich stant congregat en son apartament vengueren lo venerable fra Pasqual Palmer, abbat del Scarp; e misser Johan Rochafort, vicari del reverend bisbe de Girona, del qual vicariat appar dessús; e fra Luys Çabedies, procurador assert del venerable abbat de Poblet, los quals per entrevenir en los dits noms en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament en poder de l'honorable mossèn Johan Torres, canonge e procurador del Capítol de Vich, en⁸⁹ nom de tot lo stament rebent, segons és acostumat ésser prestat per aquells qui acostumen entrevenir en lo dit stament.

86. *A continuació, ratllat, d.*

87. *A continuació, ratllat, en.*

88. Vegades *interlineat sobre la.*

89. *A continuació, ratllat, lo.*

48r// Ítem, lo matex die vengué en lo dit stament lo venerable fra Ffrancesch Carnicer, procurador del reverend mossèn abbat de Santes Creus, per entrevenir en la dita Cort. E ffahent fe de la sua potestat, e exhibí una carta pública continent, en effecte, com lo reverend fra Pere, per la gràcia de Déu abbat de Sanctes Creus, fa, constituex e ordona lo dit fra Ffrancesch Carnicer, monge del dit monastir, per entrevenir per lo dit reverend abbat e en nom seu en la dita Cort, donant al dit seu procurador tal e tanta potestat qual e quanta és necessària per intrevenir en dita Cort e en los actes de aquella, segons en dita carta és pus largament contingut. La qual carta fou feta dins lo dit monastir de Santes Creus a sis del mes de nohembre proppassat e closa per lo discret en Barthomeu Requesens, notari públich de Barchinona e de tota la terra e senyoria del senyor rey.

Lo dit die de dijous, a XIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, en lo dit stament militar en son apartament congregat novament vingueren los magnífics mossèn Fferrando de Rebolledo, mossèn Johan Darnius, Guillem Arnau de Palou. Los quals per entrevenir en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament acustumat e dessus insertat.

Ítem, lo matex die en lo dit stament militar constituïts los honorables mossèn Ffrancesch Johan de Santa Coloma, donzell, e mossèn Johan Amat de Palou, cavaller, los quals de paraula //48v// digueren que⁹⁰ ells se aderien en lo dissentiment fet per mossèn Miquel de Gualbes, e altres segons dessus és continuat.

Ítem, lo matex die de dijous, a XIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, stant congregat en son apartament lo dit stament militar, en aquell vengueren la reverent bisbe o elet de Vich, mossèn abbat de Sant Pere de Rodes, e lo venerable cabiscol de Gerona, mossèn Pau, embaxadors tramesos per l'estament ecclesiàstich, los quals referiren e reportaren al dit stament militar com dit stament ecclesiàstich era de parer que, sobra lo fet de les monedes, e sobra lo redrés de la justícia e de la mercaderia fossen elegides personas de e per la Cort, per les quals fos pensat quals coses eren necessàries ésser fetes per ésser meses en orde e redressades les dites coses: ço és les monedes, la justícia e la mercaderia. La qual embaxada hoyda per lo dit stament militar, aquell se retengué deliberació.

Lo dit die de dijous, a XIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, en lo stament de les universitats stant congregat en son apartament vengué mestre Arnau del Verger, hostaler, ciutadà de la dita ciutat de Barchinona, lo qual presentà en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

90. A continuació, ells se, escrit en el interlineat damunt de aderiren.

De'n Arnau del Verger

Ihesus.

Molt reverents, egregis, nobles, magnífichs e honorables mossenyors representants la Cort del Principat de Cathalunya qui's celebra en Barchinona, a //49r// vostres grans reverències, nobleses, magnificències e honorables savieses humilment e lacrimosa expon e suplica mestre Arnau del Verger, hostaler, ciutadà de la dita ciutat, diehent que, com sia veritat en temps que fou diputat l'ardiacha Colom, lo dit Arnau tenia penyores valent més de cent liures per vint-e-dues lliures li eren degudes per alguns hòmens de guerra, los quals posaven en sa casa, de què los lavors diputats feren tornar les dites penyores als dits hòmens de guerra e prometeren al dit mestre Arnau pagar-li la dita quantitat a ell deguda, segons se pot mostrar en lo libre de les seguretats foren fetes a ell e altres. E com, molt reverents egregis, nobles, magnífichs, e honorables mossenyors, lo dit mestre Arnau per la concurrent temporada e per moltes malalties e adversitats que ha haudes sia posat en molt gran necessitat e diverses vegades haia demenades les dites XXII lliures, fins ací emperò, aquelles mossenyors, de diputats no ha⁹¹ haudes ni pogudes⁹² cobrar, ans és stat remès a la dita e present Cort.

Suplica per ço, humilment e lacrimosa, lo dit Arnau a les grans reverències, nobleses, magnificències e providències vostres vos plàcia, hauda verídica informació de aquest negoci, per sguart e reverència de nostre senyor Déu, principalment per via de socorriment o en altra manera fer-li pagar lo que degut li és per dita rahó, o socórrer lo dit suplicant, pobre e miserable, en tanta necessitat e misèria constituït. La qual cosa lo dit suplicant reputarà a gràcia e mercè singular a les reverències, nobleses, magnificències e providències vostres, les quals la divinitat increada vulla conservar pròsperament e votiva.

E, presentada la dita suplicació e legida en lo dit stament del braç reyal, per lo honorable mossèn Galceran Carbó, en nom de tot lo bras en lo qual era president, fou respost que aquella fos presentada als altres staments e seria comunitat entre tots com seria provehit en les coses en aquella contengudes.

49v//

Divendres, a XV del dit mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX

En lo stament ecclesiàstich de la dita Cort stant congregat en son apartament vengué en Berenguer Ripoll, síndich de la universitat de Manresa, e presentà al dit stament una suplicació la qual ja dessús,⁹³ a VIII del dit mes de dehembre, havia presentada al bras reyal de la dita Cort, segons en lo present procés en dita jornada és insertada.

La qual suplicació en lo dit stament ecclesiàstich presentada e de mot a mot legida per lo dit stament, o per lo president en nom de⁹⁴ aquella, fou respost que

91. A continuació, haudes ni, *escrit en el interlineat*.

92. A continuació, *rallat*, pagar.

93. A continuació, *rallat*, ha presentada.

94. A continuació, *repetit*, de.

dita suplicació fos insertada en lo procés. E que dit stament, sobre les coses en aquella contengudes, faria la provisió que per justícia seria faedora.

Ítem, lo dit die en dit stament ecclesiàstich vengué lo honorable mossèn Bernat Çaportella, cavaller, lo qual presentà en aquell una suplicació, la qual ja dessús en lo stament militar, sots calendari de VIII del present mes de dehembre, havia presentada en lo stament militar segons és en lo present procés insertada. La qual suplicació en lo dit stament ecclesiàstich de mot a mot legida, lo dit stament provehí fos incertada en lo present procés aturant-se deliberació sobre les coses en aquella contengudes.

Los portés de la Cort en lo braç ecclesiàstich

Ítem, lo dit die de divendres a XV del dit més de dehembre any dessús dit, stant lo dit stament ecclesiàstich congregat en son //50r// apartament vingueren en Barthomeu Robió del stament militar e en Miquel Johan del stament de les universitats, de la dita Cort porters, los quals presentaren en dit stament ecclesiàstich una suplicació del tenor següent:

Ihesus.

Molt reverents, illustre, egregi, nobles e magnífichs senyors. La pràctica inconcussa de les Corts tots temps és stade de fer sengles robes als porters dels tres staments de les Corts qui lavors van degudament vestits, e fan en lo anar devant e en qualsevol acte que per los staments fassen honor a aquells als quals servexen. E de açò en los processos, apuntaments, e provisions e en la casa de la Diputació cauteles se'n troben e és molt decent e just, honorable, que aquella lohable pràctica observada sia. Perquè per part d'en Gil Scarp, e d'en Barthomeu Rubió e d'en Miquel Johan, portés vuy dels dits tres staments de la present Cort, és a vostres reverendíssimes paternitats, celsitut, spectabilitats, nobleses, e magnificències humilment suplicat que per observança de aquella pràctica inconcussa e molt loable de les altres Corts passades, qui passa en justícia per consuetud preclara e magnífica sovint freqüentada e per la honor dels dits tres staments amplificadora, vullen fer fer les dites tres robes als dits tres porters promptíssimos als servicis als dits staments fahedors. E axí serà la dita pràctica honorable molt justa bé observada, els dits porters portaran vestedures e tals staments en lo servir congruents e ells seran pus inflamats a fer los dits servicis. E jatsia, *etc.*

Altíssimus, etc.

La qual cèdula presentada per los dits porters e per manament del dit stament legida per mi Pere Collell, notari e scrivà del dit stament,⁹⁵ fou provehit per dit stament fos insertada en lo present procés aturant-se deliberació de e sobre les coses en aquella contengudes.

50v// Ítem, lo dit die en lo dit stament ecclesiàstich constituït, lo honorable misser Johan Olivó, promovedor de aquell, prestà lo jurament acostumat e per los altres prestat en poder de l'honorable mossèn Johan Torres, canonge e procurador de l'honorable Capítol de la Seu de Vich, en nom de tot lo dit stament rebent.

95. *A continuació, ratllat, lo dit stament.*

Dimarts, que comptàvem XVIII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX

Stant lo stament de les universitats congregat en lo seu⁹⁶ apartament en Berenguer Ripoll, en aquell entrevenint com a síndich de la ciutat de Manresa, presentà a aquell una súplica com la qual ja dessus és incertada a VIII del matex mes de dehembre, la qual manà lo dit stament fos legida. E hoyda aquella per lo honorable mossèn Galçeran Carbó, president en lo dit stament, fou respost en nom de aquell que lo stament era content acompanyar la dita ciutat en les coses en dita suplicació contengudes tant com per justícia sia degut e pertanyent.

Ítem, lo dit die en lo dit stament de les universitats stant congregat en son apartament vingué en Ramon Florença de la vila de Tàrrega, lo qual en nom e per part de la universitat de la dita vila e de la universitat de Vilagrassa, presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

De Tàrrega e Vilagrassa

Jesus Cristus, Virgo Maria.

A les molt grans providències de vosaltres molt reverents, egregis, magnífichs e honorables senyors dels tres braços residents en les Corts Generals qui's celebren en Barchinona per lo senyor rey.

Signifiquen los pehers, prohòmens e Consell de les universitats de les viles de Tàrrega e de Vilagrassa, tèrmens e singulars de aquelles, dient que en hoyda llur és //51r// pervengut que lo noble mossèn Requesens de Soler, cavaller e portantveus de governador, havia impetrat o treballaria impetrar les dites universitats, viles e singulars, ab los imperis, jurisdiccions, drets, e pertinències, treballant fer-se senyor e ésser feta alienació o transpostació de aquelles en lo dit noble mossèn Requesens. E com les dites viles e universitats *ab origine* sien del patrimoni reyal, segons disposen los drets comuns, prachmàtics sancions e juraments prestats per les majestats reyal, e és molt gran interès de la cosa pública que'l reyal patrimoni sia conservat e no alienat. Ítem, per lo contracte e contractes fermat per les magestats reyal ab la ciutat de Barcelona és prohibida ab strictíssimes obligacions e juraments totes alienacions, transpostacions, e concessions de les coses del patrimoni reyal. Ítem, per multiplicats privilegis a la universitat e singulars de la vila de Tàrrega per les majestats reyal consentits són de tal manera incorporats en lo reyal patrimoni que no's poden desencorporar e han promès les magestats reyal de no fer-ne alienació o transpostació en qualsevulla persona de qualsevulla condició o dignitat que fos, ans restarien⁹⁷ agregats e incorporats a la corona reyal, e axí és stat jurat e promès ab expressions de qualsevulla causas et altres, segons és amplíssimament en los dits privilegis comprès. Ítem, seria contra Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya e Capítols de Cort, en los quals la majestat reyal ha fetes leys paccionades e jurades que tots privilegis consentits a universitats o singulars persones sien observats e tots rescrits, concessions⁹⁸ e semblants en contrari fetes sien nulles e sens eficàcia.

96. A *continuació, ratllat*, stament.

97. A *continuació, ratllat*, agreugats.

98. A *continuació, ratllat*, alienacions, o transpostacions són fetes, sien haudes per nulles, casses e invàlides, e si fetes no són.

E per tant, per part de les predites universitats a vostra gran excel·lència és ab molta instància suplicat sia de bona gràcia vostra intercedir ab la majestat del senyor rey que si tals concessions, alienacions o transportacions són fetes sien haudes per nul·les, casses e invàlides, e si fetes no són sien impedites e no sien consentides, ans resten les dites universitats encorporades en lo patrimoni reyal e no sien apartades de la corona reyal, sinó tant com seran de la il·lustríssima senyora reyna, a la qual han prestada paciència per ésser la persona de la majestat reyal e //51v// consentir en la assignació per cambra a sa majestat feta ha tals reservacions, prestacions, concessions e privilegis, que per aquells sols és prohibida qualsevulla altra alienació e desencorporació *etc.* E, jatsia aquestes coses sien justíssimes e equíssimes, encara les dites universitats ho reputaran a singular gràcia e mercè, *etc.*

La qual suplicació presentada, manà lo dit stament ésser legida e aquella hoyda, per lo honorable mossèn Galçeran Carbó, hu dels síndichs de Barchinona, president en lo dit stament, fou respost que lo stament era prompte fer per les dites universitats tot lo que pogués per llur bé.

Dimecres, que comptaven vint del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX

Convocada la dita Cort a so de campana per la forma acustumada, ço és, tots los tres braços o staments ecclesiàstich, militar e reyal en lo Capítol de la dita Seu, loch destinat per la celebració de la dita Cort, en la qual congregació per lo stament ecclesiàstich son los següents: lo reverendíssimo senyor patriarcha alexandrí e archabisbe de Terragona.⁹⁹

52r//¹⁰⁰ Per lo stament militar: lo il·lustre don Enrrich de Aragó; lo comte de Cardona e de Prades; lo baró de la Lacuna, Guillem Arnau de Cervelló; lo noble mossèn Johan de So; lo noble mossèn Usiàs de Cruylles; mossèn Joan de Muntrós, cavaller; mossèn Anthoni Pere de Rochacrespa, cavaller; mossèn Bernat Çalbà, cavaller; mossèn Johan Pere de Vilademaný; //52v// mossèn Johan Bernat Terré; Ffrancí de Santmenat, donzell; misser Pere de Clariana; mossèn Jacme March, donzell; mossèn Johan de Muntbuy; mossèn Jacme Alamany; Pere Miquel de Paguera, donzell; Johan de Casaldàguila, donzell; mossèn Miquel de Gualbes, cavaller; mossèn Bernat Garau de Boxadors, cavaller; Ramon Berenguer de Loreda, donzell; e molts altres qui no's pogueren descriure per levar-se prests de la congregació.

Per lo bras de les universitats: mossèn Galçeran Carbó, mossèn Ramon Marquet, mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona; misser Matheu Cases, síndich de Vich; Barthomeu Guilera, síndich de Vilaffranca de Penadès; Ffrancesch Alte-

99. *A continuació, mig full en blanc.*

100. *Precedeix mig full en blanc.*

lló síndich de Torroella; Guillem Moner, síndich de Ffigueres; Raphel Refart, síndich de Pals; Thomàs Ledó, síndich de l'Arbós.

Los quals tres staments ecclesiàstich, militar e reyal, segons dit és en lo dit Capítol congregats, considerants que per los tractadors del senyor rey per part de sa majestat són stats encarregats e pregats que fos donada facultat e licència per la Cort als diputats de prestar al dit senyor los draps de ras de la casa de la Diputació, per tant tots concordants //53r// e *nemine discrepante*, sobre e de la dita facultat e licència feren l'Acte de Cort següent:

**Acte de Cort ab lo qual és dada licència
als diputatats de prestar los draps al
senyor rey**

La Cort General del Principat de Cathalunya, la qual la majestat del senyor rey celebre en la ciutat de Barchinona per alguns rahonables motius e respectes, dóna licència e facultat als diputats del General del dit Principat que liberament e lícita puixen prestar per temps de quinze dies, de la festa de Nadal propvenidor en avant comptadors, a la majestat del dit senyor los draps de ras que té lo General per ampaliar lo seu palau reyal. E açò per aquesta vegada tensolament, no obstant Capítols de Corts disposants lo contrari sobra los quals, per aquesta dita vegada tensolament, la dita Cort dispensa, dades emperò, per lo valor dels dits draps fermançes de persones ydòneas e sufficientes. Volent e expressament provehint la dita Cort que passats dits quinze dies prefigits los dits, dits diputats, encontinent hagen e sien tenguts fer diligència en recobrar e tornar en la dita casa los dits draps. La qual facultat dóna la dita Cort sens derogació dels dits Capítols e que en sdevenidor no puxe ésser tret a conseqüència.

**Sobre lo fet de l'Ilustríssimo
don Enrich**

Lo dit die de dimecres que comptaven XX del dit mes de dehembre any mil-CCCCLXXX, stant lo bras militar de la dita Cort congregat en son apartament, en aquell vengueren lo reverent senyor bisbe de Girona, canceller, e misser Anttoni de Bardexí, regent la Cancelleria del senyor rey, e mossèn Guillem Pujades, cavaller, conservador de Sicília, los quals reportaren en lo dit stament de part del dit senyor rey que, attès que lo senyor rey en Martí, de lohable recordació, empenyorà certes terres al General de Cathalunya per cent e sinch mília florins, per les causes en lo empenyorament deguen fet contengudes, e de aquelles lo dit General no //53v// reportà utilitat alguna, ans ne so ffit plets e dampnatges, es pretén per lo illustre senyor infant don Enrich, comte de Empúries, que per no haver retuts los comptes lo dit General per ell demenats e per lo dit senyor rey don Martí haver fetes certes constitucions, per les quals era stada redressada la justícia e satisfet a l'empenyorament e, per consegüent, hauria loch la restitució de les dites terres. E que, per ço e per moltes altres causes per los dits tractadors en lo dit stament deduhides, lo dit senyor hauria a molt accepte servey que per la Cort fossen restituhides al dit senyor infant les dites terres.

A les quals coses, per los dits tractadors per part del dit senyor reportades, per orgue de l'egregi senyor comte de Cardona e de Prades fou respost ço, que lo dit stament havia per hoydes e percebudes les dites coses de e sobra les quals faria la sua deliberació, e lavors seria feta resposta deliberadament per dit stament.

Don Ffrancí de Santmenat

Ítem, lo matex die constituït en lo dit stament en Ffrancí de Santmenat, donzell, proposà que, jatsia an Johan Pere de Santmenat, donzell, sia stat citat per entrevenir en la Cort ab letra del senyor rey¹⁰¹ e, jatsia en virtut de certa crida per la majestat del dit senyor feta, sia guiat. Emperò, lo senyor rey lo té pres contra forma del dit guiatge, la qual cosa és greuge manifest e notori. E per ço suplica al dit stament que li plàcia fer-li cara e suplicar la majestat del dit senyor sia mercè sua deliurar aquell de la dita presó.

Ítem, en lo dit die, constituït en lo dit stament militar lo dit síndich de la ciutat de Manresa en lo //54r// dit nom presentà en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

Molt spectable Cort.

La ciutat de Manresa e los consellers e jurats de aquella, etc. *Est supra VIII decembris.*

La qual suplicació en lo dit stament militar legida, sobre les dites coses en aquella contengudes lo dit stament se aturà deliberació.

Sobre lo fet de l'illustre senyor infant

Ítem, lo dit die, stant lo dit stament militar congregat en lo seu apartament, considerant les coses reportades en lo dit stament per los dits reverends e magnífichs tractadors del senyor rey sobra la restitució de les terres que té lo General ffahedora a l'illustre senyor don Enrrich de Aragó, comte de Empúries, per servey del senyor rey, lo qual report dessus és continuat en lo present die, sobra lo qual lo dit stament militar se aturà en deliberació. Per ço, discorregut algun rahonable spay de temps, fou sobre dites coses votat en lo dit stament. E discorreguts los vots, lo dit stament militar fonch de parer que la majestat del senyor rey sia servida e complaguda, per les rahons per los dits tractadors per part de sa altesa exposades, de restituhir lo General les dites terres a l'illustre infant don Enrrich de Aragó. Entès, emperò, que ab los advocats del stament e persones elegidores sia vist e deliberat per qual forma dita restitució serà feta que no sia preiudicat a les constitucions e coses en virtut e per causa del dit empenyorament al General del Principat de Cathalunya atorgades. E més avant los deíús anomenats volgueren ésser en llurs vots continuades les modificacions devall scrites.

101. *A continuació, e jatsia escrit en el interlineat.*

54v// A la qual deliberació e parer mossèn Jacme March, cavaller, en nom seu e de son fill, pubill, per ell *hereditat discenti* presentant en dit stament sobre e del dit discentiment¹⁰² una cèdula del tenor següent:

Mossèn Jacme March

Reverendíssimos, il·lustres, nobles e magnífichs mossenyors la Cort General del Principat de Cathalunya representants, no oblidant mossèn Jacme March, cavaller, les loables e antigues pràcticas de la Cort en la qual los agreujats e interessats ab lesió de Constitucions e leys de la terra soffiren greuges són per missió et intercessió de la Cort reintegrats e llurs greuges reparats. E com lo dit mossèn Jacme March, ab sos justs títols e reyls concessions per grans summes de diners per ell e moltes maneres ben pagats, tingués e possehís la jurisdicció criminal e mix imperi en lo castell e térmens de Araprunyà e tota altra jurisdicció e senyoria en la vila o parròquia de Sant Boy, ab bons e sufficients títols e reyls possessió a ell liurada de dites coses, e aquelles per spay de VII anys o circa pacíficament possehides, sens hoyr ne en res appellat¹⁰³ lo dit mossèn Jacme, ne menys Jerònim Ffrancesch March, son fill emancipat e últim possehidor de dites jurisdiccions e vila. Sens appellat ni citar, dit pubill ni sos tudors, és stat despullat e privat per lo regent la Batlia General de Cathalunya, dient haver açò en comissió e manament de la majestat del senyor rey en virtut de certa pramàtica, en la qual lo dit pubill, ne mossèn March molt menys, no són stats citats ne hoyts. És stat privat lo dit pubill de les dites jurisdiccions e vila e perròquia de Sant Boy de fet e sens alguna conexença. De què pretén lo dit mossèn March, per lo interès de son fill e com a conjuncta persona et altres e los tudors de dit pubill, ésser notòriament //55r// per la majestat del senyor rey, ab tota honor e subiecta reverència de sa altesa parlant, e sos officials agreujat e haver sostengut e sostenir greuge manifest per la prefata majestat, ab la¹⁰⁴ repetida honor parlant, e sos officials a ell fet.

E, com no hage lo dit mossèn March e pubill, fil seu, altre remey on recórrer sinó a vostres grans providències per migà de les quals tals greuges e periudicis lo senyor rey per sa acostumada clemència acostuma a reparar; per tant lo dit mossèn March en nom seu e dels tudors e de dit son fill pubill a vostres reverències, provitats, il·lustres senyories, nobleses e magnificències, suplica vos plàcia, segons¹⁰⁵ en la Cort és acostumat, per migà de embaxades e en tota altre manera en semblants actes necessaris, suplicar la majestat del senyor rey que sia sa mercè provehir, no solament per recuperació de dites jurisdiccions e parròquia de Sant Boy per lo dit pubill possehides en virtut de dits empenyoraments e contractes de vendes per la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, a ell fetes, més encara sobre un altre evident preiudici e greuge de certs deutes e preus o propietats de censals per lo dit mossèn March¹⁰⁶ a la prefata majestat pagats e¹⁰⁷ luhits e quitats. Los quals deutes e censals, no obstant les diffinicions e contractes de quitaments per ells fetes, manà lo senyor rey e forçà e condampné lo dit mossèn March e son fill a pagar altre vaguada so que pagat e quitat havia.

E que sia mercè del senyor rey, totes les dites coses tornar a loch fahent servir al dit mossèn March e a són fill los contractes e promeses al dit mossèn Marc per la majestat del dit senyor rey son pare fetes, tornant lo dit pubill en possessió, així de les¹⁰⁸ dites juridic-

102. *A continuació, repetit*, sobre e del dit discentiment presentà.

103. *A continuació, ratllat*, ni citat dit pubill ni sos tudors és stat despullat e privat per lo regent.

104. *A continuació, ratllat*, repedit.

105. *A continuació, repetit*, segons.

106. *A continuació, ratllat*, e son fill.

107. *A continuació, ratllat*, liurats.

108. *A continuació, dites escrit en el interlineat*.

cions e loc de Sant Boy com de no pagar pensions ni deutes quitats e pagats al dit senyor rey en temps que a ell pagar podia. E jatsia, *etc.*

55v// Ítem, lo dit die, stant lo dit stament militar congregat en son apartament lo magnífich mossèn Pere Ycard, en aquell constituït, de paraule dix que ell era de parer que, abans que les dites terres per lo General se restituysen, fos vist si per dita restitució era derogat a les constitucions e coses per lo senyor rey en Martí atorgades.

Lo magnífich mossèn Luhís Oliver, cavaller, en Barchinona domiciliat, constituït en dit stament, de paraula dix que consentia en dita restitució de les dites terres, sens preiudici, emperò, dels contractes e obligacions que ell ha sobre les dites terres.

Més avant, los dits die e any, stant dit stament militar congregat en son apartament, vench en aquell lo honorable micer Johan Olivó, promovedor del stament ecclesiàstich en dita Cort, lo qual en nom de aquell reportà als dits militars com lo dit stament ecclesiàstic era de parer que per part de la dita Cort fos suplicada la majestat del senyor rey fos de mercè sua prorogar la present Cort per alguns rahonables dies a ffi que los prellats e altres de dita Cort en les beneytes festes poguessen anar visitar llurs sglésies e llurs coses. Les quals¹⁰⁹ coses per dit promovedor reportades, lo dit stament militar sobre aquelles se aturà deliberació.

Ítem, lo mateix die, en dit stament militar constituït lo magnífich mossèn Johan de Pau, cavaller, de paraula dix que dissentia a la restitució fahedora a l'illustre infant don Enrich de les terres que té lo General.

Sobre lo fet de l'illustre infant

Ítem, los die e any, per quant lo dit stament militar o la maior part de aquell feu deliberació que la majestat del senyor rey fos servida e complaguda //56r// en restituir a l'illustre senyor infant don Enrich de Aragó les terres que té lo General, segons lo dit senyor per migà de sos tractadors ha demanat. Emperò, deliberà lo dit stament militar que per los advocats del dit stament fos vist e apuntat que per tal restitució no fos derogat a les Constitucions e altres coses per causa de l'empanyorament de dites terres atorgades, les quals coses han sguart a tots los staments de la Cort. Per tant, feu deliberació lo dit stament que fos manafestat¹¹⁰ als dits altres estaments. E de fet, per fer dita manifestació foren elegits los missatges següents: lo noble mossèn Guillem Arnau de Cervelló; mossèn Miquel de Gualbes, cavaller; Ffrancí de Santmenat, donzell.

Als quals per dit stament fou dat càrrech e facultat de denunciar als altres staments de la dita Cort lo parer del dit stament militar en lo fet de la restitució de les dites terres. E que seria vist al dit stament que los advocats dels dits staments,

109. *A continuació, coses escrit en el interlineat.*

110. *A continuació, ratllat, a los altr.*

tots ensemps, fessen apuntaments en qual modo la dita restitució serà feta que no sia derogat a les Constitucions e altres coses per causa de l'empenyorament de les dites terres atorgades.

Sobre lo fet de l'il·lustre infant

Lo mateix die de dimecres que comptàvem XX del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, ajustat lo stament o braç reyal de dita Cort e son apartament en aquell vengueren lo reverend bisbe de Gerona, canceller, e los magnífichs Anthoni de Bardexy, regent la cancellaria, e mossèn Guillem Pujades, cavaller, conservador de Sicília, tractadors per la majestat del senyor rey en los fets de dita Cort. E per part del dit senyor exposaren al dit stament o braç reyal les quals la mateixa jornada havien proposades en lo dit stament militar: ço és, com la majestat del dit senyor pendria a servey fos complagut que les terres que lo General té empenyorades per CV mília //56v// florins del comtat d'Empúries fossen restituhides a l'il·lustre don Enrich de Aragó, senyor del dit comdat.

Les quals coses en dit stament explicades per lo dits tractadors, lo dit stament responnent se aturà deliberació dient als dits tractadors que, haut col·loqui entre ells, farien tal conclusió que nostre senyor Déu ne serà lohat, lo senyor rey servit e la justícia seria feta.

**Divendres que comptàvem XXII del dit mes de dehembre
any milCCCCLXXX**

Stant congregada la dita Cort, ço és, quascú dels braços en son apartament, en lo stament ecclesiàstich vengué lo honorable mossèn Pere Cestrada, ciutadà de la dita ciutat, procurador ensemps ab altres *et in solidum* de la Seu apostòlica, lo qual presentà al dit stament una gran cèdula escrita en paper, la qual requerí per mi Pere Colell, escrivà del dit stament, ésser legida devant aquell. La qual és del tenor següent:

**Del procurador de la Seu apostòlica,
ço és, mossèn Pere Sestrada**

Non latet vos reverendissimum in Xristo patrem et dominum archiepiscopum patriarcham alexandrinum primatem ac presulem huius Terrachonensem provincie, reverendos dominos episcopos, prelatos et capitulares eam ipsam provinciam pro nunc et statum totius cleri illius representantes, quot et quanta dampna, oppreciones, vexaciones temporibus retro actis enim ipsum clericum sustituisse ob rigidas exequuciones factas et instatas per creditores censualistas camere appostolice vulgariter noncupatos occasione generalium obligacionum contractuum ipsorum censualium, qua de causa nonmodo oppurtunum fuit ymmo necessarium id componere, que compositio fieri non poterat nisi fieret satisfaccio creditoribus censualistis in omnibus eorum pensionibus cum debitis expensis sumptibus ceterisque accessoriis occasione exequucionum predictarum provenientibus et demum daretur modus et forma unde future pensiones exsolventur addeo ut arreragia fieri aut

causari nequirent. Tandem visum extitit id consultus fieri non posse aut utilius toti provincie nisi modo tali quo penitus ipsa a dictis vexacionibus redimeretur. Unde quia causa harum vexacionum erant generales obligaciones predictae et sit opus erat quod renunciaretur illis. Item etiam ut tractaretur de luicione facienda de omnibus dictis censualibus et camere apostolice omnimoda liberacione. //57r// Tandem non ignorant tante paternitates et reverencie certa capitula firmata fuerunt inter dictam provinciam et Ffranciscum de Plano, militem, Ludwicum de la Cavallaria, civem Seceraguste, et Johanem Ffranciscum Boscha, auctoritate apostolica confirmata postea pro exequicione cuius capitulacionis inter cetera tercia die augusti anno MCCCCLVI in posse Bartholomei del Bosch et Gabrielis Fferarii de Busquets, quibus capitulis dicte tres persone de luendis censualibus camere apostolice, vulgariter nominatis, eorum propriis nominibus onus assumpsissent ac promiserunt se operam daturus cum effectu quod omnes creditores predictorum censualium renunciarent generalibus obligacionibus cum adieccione pene et fideiussores dare, ut in ipsis capitulis continetur promiserunt. Ipseque¹¹¹ sedes tres persone nominibus eorum propriis et quilibet eorum insolidum, firma et valida stipulacione interveniente ac sub pena XXVM librarum eis gratis imposita promiserunt, et quilibet eorum convenit et promisit novem personis tunc eandem provinciam representantibus ac pro dicta provincia ac ipsi provincie diocese et clero et ecclesiasticis personis de eisdem in posse et manu notarii pro ipsis novem personis et provincia ac clero et ecclesiasticis personis ac aliis quorum intersit seu interesse poterit recipientium et legitime stipulantium quod ipsi tres et quilibet eorum insolidum daret operam cum effectu omni prorsus excepcione remota, quod infra sex menses a die firme dicti instrumenti in antea continue numerandos immediate sequentes omnes creditores predicti renunciarent dictis generalibus obligacionibus quas habent ratione suorum contractuum censualium, quod si non facerent renunciare creditores volentes ac renunciare recusantes infra tempus aliorum sex mensium tunc in mediate sequentium luerent et quitarent.

Item etiam, quia ex et pro eo quod onus luendi censualia predicta et cameram apostolicam liberandi supradicti tres assumpsissent fuit tunc unum subsidium per dominum nostrum papam exsolvendum per tres tandas tempore //57v// sex mensium distantes per universum clerum dicte provincie et alias ecclesiasticas personas, scilicet duorum solidorum et sex denariorum pro libra, quod subsidium non alia causa quam principaliter et dum taxat pro luicione et extincione dicto censualium et liberacione ipsius camere apostolice et consequenter dicte provincie et cleri sint per eundem summum pontificem papam Calistum concessum nec alias censuras ac interveniente a censu provincie supra dicte ut in bullis apostolicis liquido apparet. Eas obres supradicti tres habentes onus luendi predictum in eo ipso instrumento simili stipulacione precedente promiserunt et quilibet eorum insolidum convenit et promisit quod infra medium annum immediate sequentem et numerandum ab ultimo termino sive tanda¹¹² dicti subcidii ad usum et ad opus luicionum et extincionem censualium predictorum auctoritate apostolica concessi, sive exacta fuerit dicta tercia tanda sive non luerunt, et quilibet eorum¹¹³ insolidum lueret, quitaret et redimeret omnia ce[n]sulia que ipsi creditores recipiunt super dicta camera apostolica et dignitatibus et beneficiis pro securitate ipsorum censualium obligatis iusta seriem et tenorem dictarum bullarum apostolicarum. Et redderent cameram¹¹⁴ apostolicam beneficia et redditus predictorum. Et hec facere promiserunt et quilibet eorum insolidum promisit sine omni dilacione, exqusacione amplissime et cum pene adieccione XXVM librarum ex quibus pro XM libris dederent fideiussores et aliis amplissimis renunciacionibus ut in instrumento lacius continentur et videri potest. Qui per precio predicti tres habentes onus luendi censuali, prenarrata, conventa et promissa ita sollempniter ut dictum est, non servaverint neque ad impleverint quoniam primo plures sunt et reperiuntur creditores censualium camere apostolice qui non renunciarunt,

111. A continuació, ratllat, eadem.

112. A continuació, solució escrita en el interlineat.

113. A continuació, ratllat, et ea.

114. A continuació, predictam escrita en el interlineat.

ymmo adhuc habent generales obligationes vigore eorum contractuum censualium, qui eorum occasione contra clerum et provinciam et unum quemque eorum ad adnatas et vaccantes per eos debitas //58r// tanquam bona obligata possunt de iure et iuxta formam predictorum contractuum retroclama exponere et iuxta rigorem privilegii scripture tercia civitatis exequuciones rigidas instare, uti iam paucis efluxis diebus factum est.

Item etiam constat notorie censualia predicta non redempta nec luita uti luere et redimere tenebantur iuxta formam promissionis per eos facte et firmate, ex acta tercia tanda subsidii predicti vel non exacta, licet verum sit et certissimum in facto quod pervenerunt et nomine eorum trium ad cuius voluntatem et dispositionem quantitates peccuniarum proveniendarum ex ante dicto subsidio erant colligende exinde et rec[ic]piende sunt, magne que ascendunt ad summam XXXVM librarum ultra quantitates collectas exactas et receptas ex fructibus beneficiorum de quibus sunt facta specialis obligacione et intra manusmissio ipsis creditoribus censualistis quos fructus specialium obligacionum et redditus de quibus creditoribus habent specialem obligacionem et intra manusmissionem in preposituris sedis Valencie et camerarie Sesarauguste et fuerunt actenus et sunt in eorum usu et possessione recipiendi non tam vigore contractuum censualium quam bullarium papalium conantur intitulasi acerti in dictis beneficiis dictos creditores in dicta possessione et recepzione et usu earum contra formam contractuum et bullarium predictarum inquietare et perturbare contra omnem iusticiam in qua possessione et usu de iure manu teneri debent et id totius provincie et cleri quam plurimus interest eos ipsos creditores hoc defendere et providere quod fructus predicti recte distribuantur in solucionem pensionem et residuum in luicionem et excencionem censualium iamdictorum. Quin ymmo quod forcius est ex pensionibus debitis et exsolvi cessatis et ssumptibus et aliis accessoriis ipsis creditoribus censualistis debentur, quam plurime quantitates pro quarum exactione et exequcione intendunt creditores predicti iuxta formam contractuum et bullarum apostolicarum procedere et exequcionem instare contra generales obligationes videlicet¹¹⁵ illi qui non renunciarunt certa via ceteri vero qui renunciarunt pretendentes iure obtimo dictum renunsiacionem factam fuisse ob causam scilicet ut censualia predicta redimerentur et consequenter non sequita luicione modo convento et promisso afirmatur de iure quod petunt hoc non obstante instari pro eos exequcio, //58v// contradictas generales obligationes, ulterius etiam intendunt creditores predicti instare luicionem fieri modo premissa cum dicto instrumento publico vobis et toti provincie et clero et eis quorum¹¹⁶ interest convenienta et promissam de dictis censualibus per dictos tres faciendum cum intersit ipsorum creditorum illam fieri verum quia omnia predicta quam magne consenserunt interesse tantarum¹¹⁷ reverendorum dominorum¹¹⁸ et patrum totam provinciam terraconensem et clerum representantum visum exciit ipsis creditoribus predictae camere apostolice ratione consumum priusquam ad aliqua permissorum procederent exequenda prenarrata tantis dominacionibus et reverentiis denunciare offerentes se dictos creditores fore paratissimos si et quando delliberarent vestre reverende dominaciones et paternitates dictam luicionem predictae vestre povincie liberatione iuxta formam instrumenti promissionis prenarrati contra¹¹⁹ dictos tres instare et iudicialiter petere et habere eis et partem in processu facere.

Significantes etiam iamdicti creditores iam ad dictam luicionem faciendam virtute dicte provisionis per Ffranciscum Boscha alterium ex tribus insolidum obligatis fuisse iudicialiter condemnatum ad instanciam Eufrasine Silve, filie Laurenciis Martina, creditoris censualiste ut constat in processu inde accitato que sententia et condemnacio fuit exequcioni mandata contra fideiuiussores in dicto promissionis instrumento per dictos tres datos ex quo processu et sententia redditur iusticia dicte provincie et creditorum plusquam manifestissima et consequenter amplectanda eo presenti ex

115. A continuació, illi escrit en el interlineat.

116. A continuació, ratllat, inderent.

117. A continuació, ratllat, revene.

118. A continuació, et escrit en el interlineat.

119. A continuació, ratllat, dictus.

hoc se quatur talis liberatio camere apostolice relevatio et liberatio provincie et totius cleri eiusdem et demum satisfactio ipsorum creditorum adque principaliter intendunt omnia inde capitulata et firmata et bulle apostolice quaere Galcerandus Durall, Petrus Castrada,¹²⁰ una cum Ffrancisco Jordà utriusque iuris doctores, cives Barchinone ac Petrus Cortit, presbiter, dicto nomine procuratores per dictos creditores insolom constituti vestris coram dominacionibus de quorum mandato sit prompta fides quod est in posse Dalmacii Jenebret, notarii publici Barchinone, nomine et pro parte creditorum predictorum presentant presentem cedulam et omnia et singula in ea contenta.

Requirentes eis via modo et forma quibus de iure et alius utilius eis sit ut supra hiis de remedio opportuno //59r// per tantes dominaciones et reverendas paternitates provideatur alios creditores predicti intendunt per debita iuris remedia faciendo retroclama et alias exequciones contra generales obligationes predictas et alia iura camere apostolice procedere pro ut de iure et iuxta formam contratum censualium et bullarum apostolicarum et alia invenerint faciendum. Requirentes, etc.

La qual cèdula en lo dit stament presentada e per mi dit notari e scrivà de mot a mot devant lo dit stament¹²¹ legida, provehí e ordonà que los honorables advocats del dit stament regoneguessen dita cèdula e que de les coses en aquella contengudes facen relació al dit stament.

Ítem, lo dit die, lo reverend mossèn Gaspar de Cruylles, per la gràcia de Déu abbat del monastir de Vilabertran, novament vengut en lo dit stament prestà lo jurament acostumat e dessús insertat e, segons que per los altres del dit stament és¹²² stat prestat.

**Sollicitan los tractadors que sia feta resposta
a la cèdula del senyor rey**

Dit die divendres que comptàvem XXII del dit mes de dehembre any mil-CCCCLXXX. Stant la dita Cort congregada, ço és, quascun bras en son apartament, en lo braç militar vingueren lo reverend senyor bisbe de Girona, lo noble portantveus de governador de Cathalunya e mossèn Andreu de Paguera, mestre racional, los quals de part del dit senyor sollicitaren lo dit stament que deguessen fer resposta a la cèdula per la majestat del senyor rey donada en la Cort.

Ítem, los dits tractadors reportaren en lo dit stament lo effecte de la suplicació donada per en Jacme Serra contra lo dit governador per aquelles D lliures que li donà //59v// a cambi en Perpinyà per pagar sou de la gent d'armes. E com vist lo servey que lo dit governador havia fet e pusque dita quantitat era stada convertida en sou de gent d'armes, no era rahó que dit governador ho pagàs de sos béns.

Ítem, reportaren e significaren los dits tractadors en lo dit stament militar lo ajust que en Jacme Ferrer fa en les parts de Osona dels pagesos de remença, dels quals ajusts digueren los dits tractadors se podien seguir e insurgir gran deservery a la majestat del senyor rey e dampnatges infinits en lo dit Principat.

120. *A continuació, ratllat, creditors.*

121. *Intercalat a continuació, legida.*

122. *A continuació, ratllat, acostumat.*

E lo matex die mossèn Johan de Pau, en dit stament militar constituhit, dix que ell se levava e renunciave al discentiment que dessús havia fet.

E, com lo dit stament militar sobra la resposta fahedora a la cèdula per la majestat reyal donada, sobra la qual los dits tractadors havien sollicitat lo dit stament, haguessen haguts diversos colloquis e fossen recayguts en diverses pensaments e desigassen saber si per los altres staments era res pensat sobre dita resposta, per ço elegiren embaxadors, ço és, lo senyor infant don Enrich, mossèn Bernat Çalbà, e Ffrancí de Santmenat. Los quals per part del dit stament militar anassen als dits altres staments de la dita Cort e ab aquell sentissen si sobre dita resposta eren recayguts en algun pensament saludable e pertanyent al servey del dit senyor e repòs de aquest Principat.

60r// Ítem, dit die en dit stament militar vingueren ambaxadors del stament reyal de la dita Cort, ço és, los honorables mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona; mossèn Jacme Scales, síndich de Girona; en Johan Sirvent, síndich de Besolú. Los quals, per part del dit stament reyal, feren report al dit stament militar com lo dit stament reyal és content acompanyar aquell en la deliberació feta sobre lo ajust dels hòmens de remença.

E més, dit matex die de divendres a XXII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, vingueren en dit stament militar ambaxadors del stament ecclesiàstich, lo reverendíssimo senyor patriarcha, lo abbat de Ripoll, misser Barthomeu Travasset, ambaxadors, e misser Johan Olivó, promovedor del dit stament ecclesiàstich, los quals exposaren en lo dit stament militar com, per causa de sert procés de regalia, lo abbat de Banyoles és detengut en persona, lo que és manifest greuge. E per ço pregaren los del dit stament militar que en suplicar la majestat del senyor rey li plàcia deliurar-lo vullen acompanyar lo dit stament ecclesiàstich.

E, axímatex, sobra la detenció d'en Johan Pere de Santmenat qui contra la forma del guiatge del senyor rey ab letra de Cort e ab crida és detingut.

E, aixímatex, sobre lo ajust dels pagesos de remença e sobre les D lliures demenades al governador de Cathalunya per en Serra de Perpinyà en virtut de //60v// de letra de cambi e sobra lo sou demenat per mossèn Álvaro de Medrigal e per mossèn Johan de Pau.

Sobre les quals¹²³ coses en lo dit stament militar fou confabulat, emperò, per aquella hora no fou feta altra deliberació.

E més dit die, ço és, a XXII del dit mes de dehembre any milCCCCLXXX, en dit stament militar novament vingueren los deiús mossèn Jerònim Vilana, Pere Callar, los quals per entrevenir en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament acostumat.

123. Coses *interlineat sobre* en.

Dissapte, que comptàvem XXIII del dit mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX

Congregada la Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quacuns dels staments en son appartament, en lo dit stament ecclesiàstich constituït lo religiós frare Barthomeu Vicenç, prior del Priorat del Coll, àlies de Ffontrúbia, de l'orde de Sant Benet, procurador del reverend fra Jacme Coll, per la gràcia de Déu e de la Seu apostòlica abbat del monastir de Sant Lorenç del Mont, del dit orde de Sant Benet del bisbat de Gerona, ffahent fe de la sua potestat exhibí e presentà en dit stament una carta pública feta en la ciutat de Gerona a tres dies del mes de octubre de l'any milCCCCLXXX e closa per lo discret en Jacme de Bellsala, notari públich per auctoritat reyal, substituït de l'hereu d'en Jacme de Camplonch, quòndam, públich de la ciutat, batlia //61r// e vegueria de Gerona e de les pertinencies sues notari. En per la qual carta lo dit reverend frare Jacme Coll, abbat dessús dit, costituït dit frare Barthomeu Vicenç, procurador seu, donà a aquell potestat e spacial manament de entrevenir per ell en nom seu en les Corts que la majestat del dit senyor rey celebra als cathalans en la ciutat de Barchinona, donant e cometent a aquell totes aquelles facultats que en tals actes de dita Cort són necessaris e oportuns, segons en dita carta és molt largament specificat.

Lo dit die de dissapte que comptàvem XXIII del dit mes de dehembre any dessús dit milCCCCLXXX, en lo braç reyal de les universitats reyal novament vingueren los honorables mossèn Johan Gilabert, burguès, e misser Manuel Boix, jurista, síndichs ensemps e quascún *insolidum* de la vila de Çervera, los quals feta fe de llur potestat, prestaren lo jurament acostumat segon dessús inserta. E, no res menys, presentaren en dit stament una letra closa, lo sobrescrit de la qual és lo qui's segueix:

Als molt magnífichs e de gran providència senyors los del braç reyal convocats en la Cort General de Barchinona.

En la qual desclosa eren les coses següents:

Molt magnífichs e de gran providència mossenyors, aquesta universitat e vila de Cervera, per entrevenir en la Cort General convocada per la majestat del senyor rey e en vostre braç reyal, tramet aquí per síndichs e missatgers los magnífichs mossèn Johan //61v// de Gilabert e misser Manuel Boix ab sindicat e instruccions. Placie-us mossenyors, segons bé haveu acostumat, entendre en lo redrés de la justícia, repòs, e tranquille stat e conservació de aquest Principat, e haver per recomenat aquesta vila en les coses que tocharan aquella, car los dits síndichs han semblant càrrech de nosaltres per vosaltres lo semblant. E si negunes coses, mossenyors de molta providència, aquesta vila porà fer per vosaltres serà molt presta.

De Cervera, a VI de dehembre any milCCCCLXXX.

Molt magnífichs e savis senyors prests a l'ordinació vostra lo pehers e prohòmens de la vila de Çervera.

Divendres, a XXVIII del dit mes de dehembre any mil CCCCLXXXI

Stant congregada la Cort per la forma acostumada, ço és, quiscú dels braços en son apartament, en lo bras ecclesiàstich vengué lo religiós mestre Pere Roic, procurador assert del reverend abbat de Poblet de l'orde de Sistell, lo qual volent en dit nom entrevenir en los actes de la Cort prestà lo jurament acostumat e per los altres entrevenints en dita Cort prestat, segons dit jurament és dessús continuat.

Ítem, lo matex die de divendres XXVIII del dit mes de dehembre, en lo dit stament ecclesiàstich constuhits los magnífichs mossèn Berenguer de Pau, capi[s]col; mossèn Pere Ffrancesch de Sant Celoni, canonges de la Seu de Gerona; e misser Barthomeu Oristà, doctor //62r// en decrets, prevera de la dita Seu, procuradors, síndichs e actors de l'honorable Capítol de la dita Seu de Gerona per fer fe de la llur potestat exhibiren una carta pública feta e testificada en la casa de la tresoreria de la dita Seu a XXXI de octubre proppassat, any milCCCCLXXX, e per lo venerable mossèn Pere Collell canonge vell de la dita Seu, batxeller en quiscun dret per auctoritats apostòlica, imperial e episcopal notari públich, closa e subsignada. Continent en effecte com lo dit Capítol e singulars del dit Capítol, los noms dels quals són en dita carta expressats, constituïa e creave procuradors y comuns síndichs e actors del dit Capítol los dits magnífichs mossèn Berenguer de Pau, mossèn Pere Ffrancesch de Sant Celoni, e misser Barthomeu Oristà, e quiscuns d'ells per lo tot, per comparar, ésser e entrevenir en la Cort en nom e per part del dit Capítol e en tots los actes en aquella tractadors e faedors, consentint o dissentint en aquells e totes altres coses fahent que al dit Capítol se pertanguen, ab tal e tanta potestat com ha lo dit Capítol congregat, segons dites e altres potestats són en dita carta expressades.

Dissapte, que comptàvem XXX del dit mes de dehembre any mil CCCCLXXXI

Dels portés dels braços de la Cort

Ajustat lo dit stament ecclesiàstich de la dita Cort, congregat en son apartament, reduhint a memòria que los dies passats, ço és, a XV del dit mes, per los porters dels staments de la dita Cort fou donada suplicació a quiscuns dels staments continent en effecte que, attès que és acostumat en les Corts Generals de aquest Principat que los porters qui servexen en los stament són fetes robes, per tant, supliquen dits porters que-ls sien fetes dites robes, segons en dita suplicació dessús insertada és més extesament expressat. //62v// Sobre les quals coses lo dit stament ecclesiàstich se ature deliberació.

Per tant, ara certificat de les pràctiques de les Corts passades fa deliberació que dites robes sien fetes als dits porters segons és acostumat.

Lo dit die de dissapte, que comptàvem segons dit és XXX del dit mes de dehembre any mil CCCCLXXXI, vingueren en lo stament militar en son appartement congregat los tractadors del senyor rey, ço és, lo senyor bisbe de Girona, canceller; lo magnífich misser Johan Pagès, vicecanceller, e mossèn Andreu de Paguera, mestre racional. Los quals, en nom e per part del dit senyor, sollicitaren lo dit stament militar sobra e de la resposta fahedora a la cèdula donada per lo dit senyor.

Sobre les quals coses lo matex die, hauts diversos colloquis, per lo senyor infant don Enrich, president en dit stament,¹²⁴ foren interrogats tots aquells qui lavors eren presents en lo dit stament si havien pensat cosa alguna per la resposta fahedora en dita cèdula per la prefata majestat donada. E, vehent lo dit illustre infant que algú dels dits congregats en dit stament no dehia res sobre dites coses, la illustre senyoria sua dix que ere recaygut en lo pensament següent:

Parer del senyor infant

Ço és, que la senyoria sua, qui com dit és president en lo dit bras, donave en parer se legís novament en dit stament la dita cèdula per lo senyor rey donada //63r// perquè en quascun cap de aquella quiscú digués son parer.

E de fet, fou procehit lo matex die en legir dita cèdula¹²⁵ per mi Johan Solsona, scrivà del dit stament, ab alta e intelligible veu. E quant, en lo primer e segon capítols de aquella, lo senyor infant fonch de parer que lo primer capítol contengut en la dita cèdula donada per lo senyor rey stà bé, salvo que sa senyoria sia suplicada li plàcia satisfacer als qui l'an servit.

Lo senyor don Philip d'Eragó ffoi del parer del dit senyor infant.

E, per quant la cèdula sobre dita no fou prosseguida de legir sinó en los dos dits caps, lo dit senyor infant après fou del parer següent, ço és, que per apuntar les coses de les quals se ha a fer resposta a la majestat del senyor rey, ço és, de totes coses en la dita cèdula contengudes, sia feta elecció de persones sobre dites coses qui pensen sobre aquelles e sobra dita resposta fahedora ab referiment al dit stament.

E los següents se aderiren al dit parer; ço és, lo illustre don Philip de Aragó; lo comte de Cardona e de Prades; don Johan de Cardona, condestable de Aragó; mossèn Guillem Ramon Centelles; don Matheu de Moncada; don Yvany de Castre; mossèn Dalmau de Queralt; mossèn Pere de Rochabertí; mossèn Fferrando de Rebolledo; //63v// mossèn Cruylles de Lagostera; mossèn Baltasar de Queralt; mossèn Johan de So; mossèn Berenguer de Requesens; don Galçeran de Requesens; don Johan de Cardona, vulgarment dit lo bestard; don Nofre de Rochabertí; Johan de

¹²⁴. *A continuació, ratllat*, interroga.

¹²⁵. *A continuació, ratllat*, ço és lo primer cap de aquella.

Cruylles; R. de Rabelles; mossèn Guillem Ramon de Ballera; mossèn Garau de Rochabertí; don Ramon de Cardona; mossèn Miquel de Gualbes, en nom seu propi e com a procurador de l'egregi comte de Pallars, de la procura del qual consta en lo present procés; lo noble en Joffre de Cruylles en nom seu propi e com a procurador del baró de Cruylles de Peratallada; Osiàs de Cruylles; mossèn Johan Aymerich, maior de dies;¹²⁶ Gilabert de Malla; mossèn Johan de Vallgornera; mossèn Bernat Margarit; mossèn Johan de Altariba; mossèn Anthoni Guillem de Muntanyans fou de parer del senyor infant sinó en lo fet dels censals; mossèn Ffrancí de Perapertusa, del parer del dit senyor infant, mas que sis fa elecció hi càpia algú de Rosselló; mossèn Dalmau dez Far; mossèn Luís Mergarit; mossèn Bernat Çaportella fou de parer del dit senyor infant ab condició que les persones elegidores no puguen tractar //64r// de oferta de donatiu, altrament hi dissent; Ffrancesch Johan de Santa Coloma, del parer de mossèn Çaportella; misser Johan Calic, del parer del dit mossèn Çaportella; Miquel de Canet, del parer del senyor infant; Palou d'Erenys; mossèn Àvero de Medrigal; mossèn Berenguer Sayol, maior; mossèn Ffrancí Conesa; Johan de Avinyó; mossèn Pere de Ortoffà, pus en la elecció ne haia de Rosselló; mossèn Damià des Callar; mossèn Johan des Pujol; Ffrancí de Rejadell; Berenguer de Paguera, ídem; Ffrancí Oliver, ídem; Garau de Paguera; mossèn Anthoni Pere de Crespa; mossèn Gregori Burguès; Ffrancí de Ribes, però que no's tracte de donatiu; Gaspar de Blanes; Gabriel Çacirera; Johan d'Orchau, per ell e mossèn Lordat; mossèn Gauderich Pagès, ídem pus hi haia home de Rosselló; Garau Splugues; Johanot Giner; Bernadí Torres; mossèn Johan de Muntros; mossèn Anthoni Ortolà; Bernat Alenya, pus hi haia home de Rosselló; mossèn Johan de Vilaffrancha; //64v// Ramon de Copons; Fferrer de Sant Martí; Johan de Vilaffrancha; altre Johan de Vilafrancha; mossèn Gaspar Gilabert; Johan de Vallgornera; Miquel de Vallgornera; mossèn Johan de Ffrancia; Dalmau Çacirera; Lorenç de Altariba; Alfonso de Borge, de parer de mossèn Çaportella; mossèn Garau d'Altariba; Bernat Johan des Callar; Pere de Planella; Karles Mac; mossèn Jacme Pallarès; Guillem Ramon de Muntoliu; Pere de Rabinat; Jacme de Paguera; mossèn M. de Fluvià; Pere Cadell; Monsuar; Guillem de Bordils; mossèn Guillem Colom; mossèn Pere Olivó; Johan Çacirera; Berenguer de Copons del Lor; Ffrancesc de Voló, ab elecció de Rosselló; Fferrando la Rea; Miquel de Biure; Pere Callar; Guillem d'Ivorra; de Vilaplana;¹²⁷ //65r// Luís Centelles; Çacalm; Jordi Johan Ycart; Johan de Gàver; mossèn Barthomeu Lena; Garau des Papiol; Ffrancesc Vern; mossèn Johan Aymerich,¹²⁸ menor; Johan de Casaldàguila; mossèn Nicolau de Lupià.

126. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.36r*: Marí.

127. *A continuació, un full intercalat sense numerar*, Intímats a mossèn Antich Matheu, scrivà maior de la Batlia General de Cathalunya que lo magnífich misser Pere Johan Costa, jutge en dita causa li atorga còpia de una cèdula donada per part de mossèn Bernat Puig, prevere, en cert nom ab la qual ha provehit que dins tres dies respougue als dits articles sots pena de vint sous. Scrivà en la Batilla General, Pere Cordez.

128. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.36r*: Marí.

En après, sobrevingueren e s'aderiren al dit parer los següents: Ramon Xamar;¹²⁹ Rochabertí, fill de mossèn Pere; Guillem d'Olms, pus en la elecció haia algun de Rosselló; Miquel de Rochafort; Johan de Claramunt; Andreu Biure; Johan Bisbal; mossèn Ffranci Sala; Guillem de Claramunt; Ramon de Claramunt; Luís des Far; Lorenç de Altariba.

Parer de mossèn Ycard

Lo parer de mossèn Ycard és que la forma que s diu en la cèdula donada per lo senyor rey quant és a restitució de béns e censals no és matèria de Cort, com sia cosa de particulars e no universal e, per consegüent, la Cort no hi pot fer elecció de persones, e per ço és de parer que nos deu fer elecció de persones //65v// en tots los caps contenguts en la dita cèdula. E axí, dissent en qualsevol elecció que s faça per ell e los qui aderir s'i volran. Orid, ídem; mossèn Palau; mossèn Cabanyelles; Ramon des Papiol; Jacme Colom; mossèn Luís Colom; mossèn Çavall; Galçeran Ferrer; misser Johan Ramon Ferrer, ajustant-hi que prestament deu ésser respost a la cèdula de la majestat règia, car la elecció de les personas portaria dilació; mossèn Manuel de Planella; mossèn Ramon de Marimon; Ffrancesc Mercell, àlies de Camporrells; Bernat Miquel; Pere Ramon de Copons; mossèn Agustí de Copons; mossèn Anthoni de Vilatorta; Jacme d'Oric; Johan d'Oluja; Gilabert Malla; mossèn Jacme Vicenç; Fferrer de Gualbes; Masdovelles; Çatrilla; Pere de Subirats, àlies de Barberà; mossèn Ffrancesc Torrent; mossèn Luís Carreres.

En après, los die e any, sobravengueren en lo dit //66r// stament mossèn Jerònim Vilana, Miquel Torres e¹³⁰ Puigmarí que s'aderiren al vot del dit mossèn Ycard; mossèn¹³¹ de Tagamanent; mossèn Pere Ferrer, al vot de mossèn Ycard e mossèn Palou.

Dimarts, que comptàvem II del mes de janer any mil CCCCLXXXI

Dels pagesos de remences en lo braç militar

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscun bras en son apartament, en lo bras ecclesiàstich per ambaxada del bras militar fou mogut com entre los pagesos apellats de remança és fet cert moviment comovent-los en virtut de comissió de la majestat reyal feta ha hun home appellat Jacme Farrer, les quals coses stan en gran perill e perturbació de aquest Principat e de tots los poblats en aquell, e molt dubtós de seguir-se'n infinits escàndols segons en lo pasat se'n són seguits. E per ço, lo dit stament militar era donat en pensament que

129. *A continuació, tres punts suspensius precedeixen el cognom.*

130. *Precedeix un espai en blanc de 2 cm.*

131. *A continuació, un espai en blanc de 2 cm.*

per part de la Cort fos suplicat la majestat del dit senyor fos de merçè sua revocar dita provisió o comissió al dit Jacme Farrer, o a altra feta, e manar que los dits pagesos paguen censos, delmes e tots altres drets segons és acostumat.

Les quals coses manejades en lo dit stament, per aquell deliberat romandre en pensament sobre dites coses. E après, fou dit negoci manegat en lo dit stament e, finalment, fou conclòs que lo pensament del dit braç militar fos exequutat, ço és, que la prefata majestat fos suplicada revocàs dita comissió e manàs als oficials reynals que no permetessen als dits pagesos de aiustar-se e aquells facen e complesquen pagar censos e altres drets, segons havien acostumat. E per solicitar //66v// e manegar dites fahenes elegiren los síndichs següents: mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona; Johan Sirvent, síndich de la vila de Besulú. Als quals donà lo dit stament càrrech e comissió que en nom del dit stament manegassen lo dit fet e, ensemps ab aquells dels altres staments qui seran en açò destinats, supplicassen la majestat del dit senyor fos de merçè sua, per lo bé e repòs del present Principat, revocar dites provisions, axí licències de ajustar-se los dits pagesos, com altres havents sguart a dites coses; emperò que del què negociaran sobre dit fet façen relació en lo dit stament.

Lo dit die de dimarts, a II del mes de janer any dessus dit mil CCCCLXXXI, stant la dita Cort congregada, ço és, quascuns dels braços en son apartament, en lo stament del braç Reyat novament vingué en Ramón Spuny, síndich de la vila dels Prats del Rey, e feta fe de la sua potestat prestà lo jurament acostumat e dessus insertat.¹³²

67r// Ítem, lo dit die de dimarts a II del dit mes de janer, en lo stament militar de la dita Cort constituïts, los deïús scrits explicaren lo llur parer sobre les coses dessus dites e contengudes en lo parer de l'illustre senyor infant segons se seguex:

Lo parer de mossèn Johan Bernat Terré

La opinió de mossèn Johan Bernat Terré és que no's faça elecció de persones e li par seria millor tractar los actes de la Cort per altres maneigs strets, e més discentí a tot maneig de donatiu. Mossèn Johan de Muntbuy, ídem; mossèn Johan de Pau, ídem; mossèn Johan de Vilafrancha, ídem, e que no consent en donatiu; Dionís Miquel; mossèn Miquel de Vives; Pere de Barbarà; Joffre de Lordat; mossèn Galceran Muntaner; Pere de Santcliment; Johan de Biure; //67v//¹³³ Aygaviva; mossèn Miquel Setantí; Roger de Lúria; misser Ponç Ornós.

132. *A continuació, paràgraf ratllat.* És deïús. Dimecres a III del dit mes de janer, any dessus dit mil CCCCLXXXI, stant la dita Cort congregada, ço és quiscun braç en son apartament, en lo stament ecclesiàstich novament vingué lo venerable mossèn Ramon Alanya, doctor en decrets, vicari e oficial del reverend don Alfonso de Aragó, elet en administrador de la sglésia de Tortosa e constituït en lo dit stament per entrevenar en lo dit nom en los actes de la dita Cort, prestà lo jurament acostumat e dessus insertat. Lo dit die de dimecres a III del dit mes de janer, en lo dit stament militar constituïts los //67r// deïús scrits de paraula digueren que ells se aderien en lo parer del dit mossèn Ycart dessus insertat.

Ramon Merlés, Ramon dez Papiol, donzell. Parer de mossèn Bernat Johan Terré.

133. *Precedeix un espai en blanc d'1 cm.*

Parer de mossèn Bernat Çalbà

Mossèn Bernat Çalbà dissent a tota elecció e a tot maneig de donatiu; mossèn Bernat Garau de Boxadors; Ramon Berenguer de Lorach; Galçeran Lor; Ffrancesch de Guimerà; Loís Oliver; Ffrancesch de Caldes; Ambert de Vilaffrancha; Johanot Bussot; Pere de Barbarà; Pere Torrelles; mossèn Johan Amat; Ffrancesch de Jaffer.

En après los dits dies e any sobrevingué en lo dit stament Joffre de Santmenat qui s'aderí al vot de mossèn Çalbà.

Parer de mossèn Burguès

Mossèn Ffrancesch Burguès de Sancliment és de parer no sia feta elecció de persones.

68r// Parer de don Hugo de Cardona

Don Hugo de Cardona és de parer que si en l'estament se poden concordar, si no que la elecció no sia feta. Al dit parer se aderí mossèn Johan Ramon de Josa.

Parer de mossèn Baltasar Romeu

Mossèn Baltasar és de parer que la restitució de béns se faça, e lo servey del senyor rey. En les altres coses se faça elecció de personas, ço és, en lo cap de la justícia, monedes, e mercaderia.

Parer de mossèn Vilademay

Mossèn Johan Pere Vilademany veu lo bras en molta discòrdia e per ço no és de parer que ab discòrdia se faça elecció de persones, e que és de parer se deuria temptar los altres staments si són de tal parer perquè les coses nos tracten ab discòrdia.

Parer de mossèn Torroella

Mossèn Torroella és de parer se faça elecció sobre lo¹³⁴ redrés de la justícia, monedes e mercaderies; sobre altres no.

E més avant, lo dit die, ço és, a II del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, congregat lo dit stament militar en sa pròpia stació o apartament en lo qual convenyeren molts militars, la //68v// nòmina dels quals és difícil de scriure. E confabulat en aquell sobra la resposta fahedora a la cèdula donada per la majestat del senyor rey, après de molts colloquis, inseguint lo parer del senyor infant e egregi senyor comte de Cardona e de Prades, la maior part del dit stament deliberà que sobre los caps tochants redreç de la justícia, mercaderia, moneda e del General sia feta elecció de persones, segons lo parer del stament ecclesiàstich. E que les altres coses, ço és, de restitució de béns, sia ramès al senyor rey qui'n ha ésser jutge. E que aquest parer fos e sia notificat als altres staments, per la qual notificació fahedora foren elegits lo senyor infant, mossèn Bernat Çalbà e misser Johan Calliç.

134. *A continuació, ratllat, parer.*

A la qual deliberació e elecció dissentiren los següents per ells e los derrers a ells.

E discorrent aquestes coses, mossèn Johan Pere de Vilademany, per ell e los qui aderir s'i volran, donà la cèdula del tenor següent, la qual de manament del dit senyor infant, president, fonch lecta per mi Johan Solsona, scrivà de aquell.

**De mossèn Johan Pere de Vilademany
per resposta a la cèdula de la majestat
del senyor rey**

Per satisfer e respondre al parer que la majestat del senyor rey, molt virtuosament e loabla, en una cèdula en scrits ha presentada en aquests dies passats a la Cort General del Principat de Cathalunya ab motius, en aquella continguts, consernents servey de nostre senyor Déu e, per lo semblant, //69r// de la gran excellència sua e ben avenir, útil, e repòs de la cosa pública del dit Principat, e finament e conclusió bona de la present Cort, és stat vist per alguns nobles, cavallers, e gentilshòmens del present stament militar dar alguna rahó de tantes e bones coses e ten degut fi significades per sa gran altesa. E encara per mostrar stíma, honor, e voluntat en lo rebre de aquelles, qual per procehir de tanta majestat és degut als tots pendre e tenir a summa e special gràcia. E per ço, ab lo present per via de memorial donen de parer segons devall és designat e posat.

Venint al primer capítol hon parla de la recuperació del patrimoni reyal, los par molt just, rahonable e pertinent a la sua majestat, ab que les satisfeccions fahedores en aquelles, que ab veritat e peccúnia numerada tindran fet lo empenyorament, sien fetes de peccúnies del senyor rey o del donatiu fahedor.

Al segon, terç e quart capítols qui parlen de la justícia, mercaderia e monedes los par molt virtuosament pensat per la majestat del senyor rey al parer de la qual se aderenen.

Al quint, qui parla de la restitució universal sia feta, són de parer que per remoure tota matèria de qüestió e dubte la majestat del senyor rey deu ésser suplicada vulla aquest capítol més stendre e allargar, specificant segons en lo capítol de la restitució del patrimoni reyal sa senyoria ha parlat; ço és, que sia expressat que sa majestat farà exequutar universalment e general la restitució universal dels béns, ço és, de totes e qualsevol viles, castells, lochs, térmens, vassalls, jurediccions, feus, censals, censos, destrets, rendes, //69v// delmes, onzens, terres, possessions, béns e drets e encara de coses en capitulacions exceptades e altres coses per qualsevol via requerints especificació, los quals sien stats donats, venuts, alienats,¹³⁵ empenyorats e transportats per causa de les passades torbacions, ans que ls faça sa excellència, sien restituhits e tornats al primer stament en què staven ans de les dites turbacions, per gran bé e repòs de aquest seu Principat.

Al sisèn capítol, hon parla dels censals e de pagar les pensions de aquells de X sous fins en XIII sous IIII per lliura, volent la excellència del senyor rey que per la Cort sia remès a juy e a terminació de sa senyoria, són de parer que sia suplicada sa majestat haia en recort les Capitulacions de Barchinona hi de Leyda hi altres qui han sguard a recuperació de béns propis, per sa senyoria e per lo senyor rey son pare, de immortal memòria, solempnament jurades, ab les quals molt pertinentment és provehit e ordenat, a l'honor dels cathalans hi repòs e utilitat comuna, disponent encara a alguns censals luyts e venuts e en algunes diminucions de pensions en cert nombre de persones designades, e aquelles per sa gran virtut e clemència tenir e observar vulla. E per lo semblant, en les pensions degudes del die de la ferma de les dites capitulacions ensà, sia suplicat lo senyor faça aquelles pagar per alguna recuperació de grandíssimos dans sostenguts per la privació de les dites pensions.

^{135.} *A continuació, rallat*, restituïts e tornats al primer stament en que staven ans de les dites turbacions.

Al setèn capítol, qui parla que la menor part dels creadors se hagen aderir a la maior //70r// part, recahen en parer del senyor rey, podent-se fer sens preiudici de les Constitucions de Cathalunya.

Al vuytèn capítol, qui parla de les remuneracions fahedores se aderexen totalment a la opinió del senyor rey.

Al novèn capítol, qui parla dels censals nous carregats sobre lo General del present Principat, són de parer que lo sereníssimo senyor rey provehex pertinentment e bé fahent aquells pagar. E per ço, són de parer de sa majestat quant a la reducció dels preus de dits censals a la veritat e de les pensions al for raonable, los par bé, pus se fassa ab intervenció e concòrdia de la ciutat de Barchinona e dels creadors cancelistes, en açò havent interès per servir les pràcticas antigues en les reduccions dels censals acostumades.

Quant al dehèn capítol, hon tracte de la reparació del General e redrés de aquell e de la casa de la Diputació, són de parer que la majestat del senyor rey ha pensat degudament e molt bé e necessariament a la composició de tota la terra, e per ço, lohen tot lo que és contengut en lo dit capítol. E que sia suplicada la majestat sua que en los dits reparació e redrés ab summa diligència hi sia entès e provehit, per quant lo bé de son reyal stat e servey fahedor e benifici de la cosa pública stà totalment en lo redrés e reparació contenguts en lo dit capítol.

Venint al derrer capítol, hon se conté lo servey del senyor rey, segons en aquell stà continuat //70v// en los motius e causes occorrents, donen en parer per la molta affeció e voluntat que los tots tenen a servir la majestat sua que, exequatades primer totes les demunt dites coses ab tot degut effecte e compliment, sia entès ab gran diligència en fer servey a la senyoria sua tal e tant e en tal manera com fer e sostenir se porà, segons la composició de la terra, axí sobre el General com sobre altres parts, segons per la Cort serà vist fahedor per lo bé e servey de la sua gran excellència.

Totes les demunt dites coses, per via de parer han volgut explicar en satisfeció e resposta a la cèdula de la majestat senyor rey, hi per dar camí e expedició a la negociació de la present Cort, hi per no differir la resposta tantes vegades demenada per sa reyal senyoria.

E lo die matex, ja donada en lo dit stament militar la cèdula dessús insertada e los parers premencionats, los deiús scrits constituïts en dit braç feren continuar segons se seguex.

A la deliberació e elecció sobredites dissentiren los següents: mossèn Icard, dissentí a la ambaxada, cepto la cèdula per ells donada en l'estament; mossèn Muntaner; Pere Ramon de Copons; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Ant-honi de Vilatorra; mossèn Luís Colom, //71r// Jacme Colom; mossèn Jacme Vicenç; mossèn Johan de Pau; mossèn Josa; don Hugo de Cardona; mossèn Guillem Cabanyelles; mossèn Jacme Girgós; mossèn Miquel Setantí; Bernat Miquel; Ffrancesch Johan d'Orís; mossèn Garau de Çervelló; Jacme d'Orís; misser Johan Ramon Farrer; Joffre de Santmenat; mossèn Agostí de Copons; Pere de Barbarà, major; mossèn Johan Pere de Vilademan; Galçeran de Barbarà; Pere de Sobirats, àlies de Barbarà; Benet Corbera; Ffrancesc Merçell, àlies de Camporrells; mossèn Johan de la Guialtrú; mossèn Ffrancesc Torrent; mossèn Miquel Johan Gralla; Pere de Santcliment; Ramon de Caldes; Bernat Johan de Castellet; mossèn Berenguer Sayol; Galçeran Ferrer; Joffre de Lordat; Guilabert Malla //71v//

Johan de Biure; Ffrancesc Çavila; Roger de Lúria; Anthoni Johan Çaplana; mossèn Ramon Bertran Çavall; Johan d'Orchau, per ell e mossèn Lordat; mossèn Hugo de Palou; Pere Torrelles; G. d'Oluja; mossèn Manuel de Planella.

Dimecres, a III del dit mes de janer any dessús dit mil CCCCLXXXI

Stant la dita Cort congregada, ço és, quiscun braç en son appartement, en lo stament ecclesiàstich novament vingué lo venerable mossèn Ramon Alanyà, doctor en decrets, vicari e official del reverend don Alfonso de Aragó, elet en administrador de la sglésia de Tortosa, e constituhit en lo dit stament per entrevenir en lo dit nom en los actes de la dita Cort, prestà lo jurament acostumat e dessús insertat.

En lo stament militar, lo dit die de dimecres a III del dit mes de janer any mil-CCCCLXXXI, com en lo braç militar en son appartement congregat per lo honorable misser Garau Gordiola, advocat del dit bras, fos stada demenada licència de fer les coses deíus scrites, per ço per lo dit braç haut cert colloqui entre los congregats en aquell, fou donada al dit misser Garau la licència demenada sots la forma següent:

72r// **Licència donada a misser Gordiola**

L'estament militar congregat *etc.*, tot(s) concorde, dóna licència e facultat a misser Garau Gordiola, advocat del dit stament, que puga lícitament e sens empaix algú e sens disminució de son dret e salari advocar lo il·lustre senyor infant don Enrich, duch de Sogorb e comte de Empúries, en la qüestió que lo dit senyor mena contra lo General de Cathalunya per les terres que lo dit General posseheix en lo dit comdat d'Empúries. Donant lo dit stament permís al dit misser Gordiola que, en ço qui serà necessari en dita causa, lo dit misser Gordiola puga servir en dit stament substituïnt, e fou nomenat misser Pere de Clariana e plagué al dit stament.

Dijous a IIII del mes de janer, any dessús dit mil CCCCLXXXI

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quiscuns dels braços en son appartement, en lo dit braç ecclesiàstich vengué en Ffrancí Ledó consídich, síndich assert de les universitats de Tàrrega e de Vilagrassa, lo qual en dit nom presentà en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

Ihesus Xristus, virgo Maria.

A les molt grans providències de vosaltres, molt reverends, egregis, magnífichs e honorables senyors dels tres braços, residents a les Corts generals qui's celebren en Barçinona per lo senyor rey, signifiquen los pehers e consell de les universitats de les viles de Tàrrega e de Vilagrassa, térmens e sigulars de aquelles, dient que, en hoyda llur és pervengut que lo noble mossèn Requesens des Soler, //72v// cavaller e portantveus de

governador, hauria impetrat o treballa impetrar les dites viles, universitats, e singulars ab los imperis, jurisdiccions, drets e pertinències de aquelles, trabellant fer-se senyor e ésser feta alienació e transportació de aquelles en lo dit noble mossèn Requesens. E, com les dites viles e universitats ab origen sien del patrimoni reyal, segons disposen los drets comuns, pramàticas sanchcions e juraments prestats per les magestats reys, e és molt gran intereç de la cosa pública que'l reyal patrimoni sia conservat e no alienat. Ítem, per lo contracte e contractes fermats per les magestats reys a la ciutat de Barchinona és prohibida, strictíssimes obligacions e juraments, totes obligacions, alienacions, transposicions, e concessions de coses del patrimoni reyal. Ítem, per multiplicats privilegis a la universitat e singulars de la vila de Tàrraga per les magestats reys consentints, són de tal manera incorporats en lo reyal patrimoni que no-s poden desencorporar e han promès les magestats reys de no fer-ne alienació o transpostació en qualsevulla persona de qualsevol condició o dignitat que fos, ans restarien agregats e incorporats a la corona reyal, e axí és stat jurat e promès ab expressió de qualsevulla causes et altres, segons és amplíssimament en los dits privilegis comprès. Ítem, seria contra Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya e Capítols de Corts, en les quals la majestat reyal ha fetes leys paccionades e jurades, que tots privilegis consentits e universitats e singulars persones sien observats, e tots rescrits, concessions e semblants en contrari fetes sien nulles e sens eficàcia.

E per tant, per part de les predites universitats a vostra gran excel·lència és ab molta instància suplicat sia de bona gràcia vostra //73r// intercedir ab la majestat del senyor rey que, si tals successions, alienacions, o transpostacions fetes són e sien haudes per casses e nulles, e si fetes no són sien impedides e no sien consentides, ans resten les dites universitats encorporades en lo patrimoni reyal e no sien apartades de la corona, sinó tant com seran de la il·lustríssima senyora reyna, a la qual han prestada passència per ésser la persona de la majestat reyal, e consentiren en la assignació per cambre a sa majestat feta. A tals reservacions, protestacions, concessions e privilegis que per aquells sol és prohibida qualsevol altra alienació o desencorporació, *etc.* E, jatsia aquestes coses sien justíssimes e equíssimes, encara les¹³⁶ dites universitats ho reputaran a singular gràcia e mercè.

La qual suplicació legida devant lo dit stament, per aquell fou feta deliberació que aquella fos remesa als advocats del stament, los quals, vistes e regonegudes les coses suplicades, de aquelles façen relació en dit stament.

Dimecres, a V del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI

Stant lo dit stament ecclesiàstich en son appartement, lo magnífich misser Manuel de Muntsuar, doctor en leys, canonge e degà de la Seu de Leyda, síndich, actor, e procurador de l'honorable Capítol de la dita Seu, ffahent fe de sa potestat, presentà en dit stament una carta pública per la qual se mostrà com lo dit honorable Capítol de la dita Seu de Leyda, la nòmina del qual és en dita carta¹³⁷

^{136.} *A continuació, repetit, les.*

^{137.} *A continuació, ratllat, quarta.*

expressada, ha constituït, creat e ordenat procurador y comun síndich e actor lo dit Manuel de Muntsuar ab special potestat e manament de entrevenir en dita Cort e en tots los actes en aquella fahedors, e consentir o discentir en aquells, //73v// totes altres potestats en dits fets necessàries. La qual carta fou presa en la casa del Capítol de la dita Seu a XVII del mes de octubre proppassat any mil CCCCLXXXI e closa per lo discret en Johan del Colera, habitador de la ciutat de Leyda, per actoritat reyal.

Ítem, lo dit die de dimecres a V del dit mes de janer de l'any dessús dit mil CCCCLXXXI, stant lo dit stament ecclesiàstich aiustat en son apartament, lo magnífich mossèn Guillem Ramon Alanyà, doctor en decrets, vicari e official del reverend senyor n'Alfonso, per la gràcia de Déu elet en administrador de la església de Tortosa, e fahent fa de sa potestat exhibí e mostrà en lo dit stament una carta pública en la qual se mostra com lo dit senyor n'Alfonso, elet dessús dit, ha constituït, creat e ordonat lo dit mossèn Guillem Ramon Alanyà procurador seu cert e special en entrevenir per ell e en nom seu en la Cort General, la qual per la majestat del senyor rey és convocada en la ciutat de Barchinona, ab plena e suficient potestat per tots los actes qui a fer se haïen en¹³⁸ dita Cort, segons en dita carta, feta en Tortosa, en lo palau episcopal a XX del mes de dehembre any mil CCCCLXXX e closa per lo discret en Luhis Bonares, clerga de Tortosa, per auctoritat públic, les dites coses són més largament contingudes.

Diluns, que comptàvem VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI

Stant la dita Cort congregada segons és acostumat, ço és, quiscun bras en son apartament. En lo bras militar, considerat que per la majestat del senyor rey la persona de mossèn Johan Pere de Santmenat era detenguda en presó, e aximatex, considerada la novitat dels //74r// pagesos de remença, sobre les quals coses és digne cosa la prefata majestat ésser suplicada. Per tant, fou feta elecció de les persones següents: lo senyor condestable; mossèn¹³⁹ Johan Bernat Terré; misser Johan Callic, als quals per dit stament fou comès de suplicar la majestat del dit senyor rey per la deliuració de la persona del dit Johan Pere de Santmenat e sobre la provisió e repòs del moviment fet per los dits pagesos de remença.

Ítem, lo matex die en lo dit stament militar arribaren novament los següents: don Philip de Castre; don Galceran de Pinós e Jacme de Rienbau, donzell, e feren lo jurament acostumat.

¹³⁸. A continuació, repetit, en.

¹³⁹. A continuació, ratllat, Bernat.

Ítem, lo dit die en lo dit stament militar constituïts los militars de Rosselló en la suplicació deiús escrita, nomenats per sí e per tots aquells qui aderir s'i volran, presentaren al dit braç una suplicació del tenor següent:

Molt il·lustre.¹⁴⁰

74v// Lo dit die dilluns que, com dit és, comptàvem VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, en l'estament reyal de la dita Cort novament vench lo discret en Pere Pasqual, notari, com a síndich de la vila de Figueres substituït e, fahent fe de sa potestat, prestà lo jurament acostumat e devall insertat.

E no res menys, lo dit die en dit stament reyal de la dita Cort vengué n'Anthoni Mercader de la vila de Basalú, del bisbat de Girona, com a síndich de la dita vila, lo qual, feta fe de la sua potestat, prestà lo dit e dessus insertat jurament per entrevenir en los actes de la dita Cort.

Dimarts, a VIII del dit mes de janer any dessus dit mil CCCCLXXXI

Aiustat braç ecclesiàstich de la dita Cort en son apartament, en aquell vingué novament lo magnífic mossèn Luís des Pla, canonge e ardiacha maior de la dita Seu e un dels síndichs de l'honorable Capítol de la dita Seu, lo qual per entrevenir en los actes de la dita Cort prestà jurament segons és stat per los altres prestat o és dessus insertat.

75r// Ítem, lo mateix die de dimarts que, segons és dit, comptàvem VIII del dit mes de janer, en lo dit stament ecclesiàstich vingué lo magnífich en Gaspar de Blanes, procurador segons dix de la egrègia senyora comtesa de Modica e vice-comtesa de Cabrera e de Bas, lo qual portà e presentà una suplicació o cèdula en paper escrita suplicant aquella ésser legida en lo dit stament, e ésser, e sobre les coses en aquella contengudes ésser feta deguda provisió, la qual suplicació és del tenor següent:

De la comtesa de Modica

Reverends il·lustres e potentíssims, e reverendíssims, il·lustríssims, egregis, nobles, magnífichs, honorables, la Cort celebrants, no és ignorat com la molt egrègia comtesa de Modica, vescomptessa de Cabrera e de Baç, és stada despullada e huy stà privada de tots los vescomtats e de les baronies, viles, lochs, castells, térmens, vassalls e cases, e finalment de tots los béns que ha en aquest Principat, dels quals és stada despullada en temps de les turbacions ho lo egregi, son pare, don Johan de Cabrera fou despullat per los inobedients del senyor rey sens ésser hoyt e citat e sens alguna conexença de causa, contra tota ley e justícia e contra les Constitucions de Cathalunya.

¹⁴⁰. *A continuació, mig full en blanc.*

Per tant, mossèn Gaspar de Blanes, procurador de la dita egrègia comtessa, per part de la molt noble e egrègia humilment suplica sia provehit que sens dilació ella sia restituïda en possessió de tots sos béns que ella ha en aquest Principat. E que sia tornada en aquella possessió e stament en què era lo dit noble e egregi son pare, e lo noble e egregi son avi, e altres predecessors, e que, fins açò sia fet, en res de la present Cort no sia anantat. Altrament, ab los presents escrits dissent expressament a tots e sengles actes de la present Cort fets e fahedors, e protesta que no sia feta conclusió de alguna cosa sens que tant notori e manifest greuge sia contengut e a degut stament tornat. Requirents, *etc.* notari, *etc.*

La qual cèdula e supplicació presentada e, per manament //75v// e ordinació del reverendíssimo senyor patriarcha Alaxandria, archabisbe de Terragona, president en dit stament, legida per mi Pere Colell, scrivà del stament. Lo dit stament feu la provisió següent: sia remès als magnífichs advocats del dit stament qui vegem e regoneguen la present supplicació e cèdula e les coses en aquella contengudes, e de aquelles après facen relació al dit stament.

Del comte de Prades e de sa muller

Ítem, lo dit die de dimarts que comptàvem, segons és dit, VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, en dit stament ecclesiàstich congregat en son apartament vengué lo discret en Johan Navarro, notari, assert procurador de l'egregi¹⁴¹ comte de Prades, e de la egrègia senyora Elizabet, muller sua, e en dit nom presentà una suplicació o cèdula escrita al dit stament, la qual requerí ésser legida e sobre lo contengut en aquella ésser feta la provisió deguda e pertanyent. La qual supplicació és del tenor següent:

Reverendíssimo e molt reverents e magnífichs senyors. Cosa és notòria que los fills mascles de don Johan de Cabrera, comte de Modica, són morts e no ha restat negú de casa de Cabrera mascle qui sia legítim e natural. E axí, en virtut del vincle apposat en lo testament de don Bernat de Cabrera, quòndam comte de Modica, lo comdat de Modica, vescomdats de Cabrera e de Baç e vila de Blanes e altres terres del dit vescomdat e adiuncts ab aquells se pertanyen a la egrègia dona Elitzabet, muller de l'egregi comte de Cardona e de Prades, filla primogènita e única legítima e natural de l'egregi don Bernat Johan, quòndam comte de Modica. E més, ha succehit la dita dona Elitzabet, ab intestat, al dit don Bernat Johan, quòndam pare seu, ensemps ab lo dit don Johan, quòndam, darrer comte de Modica. E axí, si la dita //76r// dona Elitzabet posseheix la vila de Blanes e altres lochs e parròquies del dit vescomdat e terres adjunctes a aquell, posseheix-ho ab just títol e degudament.

Més avant, són deguts als dits egregis comte de Cardona e dona Elitzabet, sa muller, de resta de dot XIII mil florins ensemps ab los interessors per los quals la dita vila de Blanes e altres terres són obligades. E dona Violant, comtessa de Modica, muller del dit don Bernat Johan, mare de la dona Elitzabet, ha legats XX mil florins a la dita dona Elitzabet, filla sua, la qual dona Violant ha grandíssima dot en los béns e heretat de Modica e de Cabrera. E los marmassors de la dona Violant han donat loc e cessió a la dita dona Elitzabet de tres mília lliures en paga prorata dels dits XX mil florins ensemps ab los

141. *A continuació, cancel·lat, spectable.*

drets a possehir e altres pertanyents a la dita marmassoria per deffensar la possessió e tenuta de la dita vila de Blanes e altres lochs per ella possehits. E, clarament, se veu com per los dits crèdits, dots e drets los dits egregis comte de Cardona e dona Elitzabet, sa muller, tenen e posseheixen legítimament la dita vila de Blanes e los lochs que posseheixen e han dret de retenir aquells. E encara, de justícia deuen haver lo comdat de Modica o altres terres e axí u demanen per justícia, en¹⁴² penge plet.

E, no obstant les dites coses seria pervengut a notícia del procurador dels dits egregis comte de Cardona e dona Elitzabet, sa muller, que los qui's dihen procuradors de dona Johana, que és stada muller del dit don Johan de Cabrera, quòndam comte de Modica, e de les filles llurs farien instància devant la majestat del senyor rei, e encara haurien recorregut, e recórrer volen, a les reverències vostres demanant e suplicant la possessió de la dita vila de Blanes e altres lochs que los dits comte de Cardona e comtessa, sa muller, posseixen en lo vescomtat de Cabrera. E com la demanda, supplicacions, e instància dels dits asserts procuradors no procehescan de justícia, ans sien contra Constitucions de Cathalunya; primerament les dites filles del dit don Johan, darrer comte de Modica, no succeheixen ne poden //76v// succehir als dits comdat e vescomtat e altres viles e terres, ans hi succeheix segons dit és la dona Elitzabet. E més que, segons dit és, posseheixen la dita vila de Blanes los dits egregis comte de Cardona e dona Elitzabet, muller sua, per la dita quantitat dotal e drets e lexa per la cessió feta de les dites III mil lliures del dot de dona Violant, quòndam, mare de la dona Elitzabet. E més, se deu considerar que lo dit don Johan, darrer comte de Modica, nunca ha hagut possessió de la dita vila de Blanes e altres lochs que los dits comte de Cardona e comtessa posseheixen. E axí, la dita dona Johana e ses filles no poden intemptar e demanar la possessió, ans ha ésser primer conegut qui succeheix en dits comtat e vescomtat e terres, maiorment com los dits egregis comte e comtessa, ultra los dits drets de successions e vincles, possehexen dita vila e altres parròquies e terres per dot, lexa e lo dret a ells cessionat per los dits marmassors.

E com, ultra disposició de dret, sia statuït per Constitucions de Cathalunya, e specialment per una Constitució que comença *Ítem, quod nos vel oficiales nostri, etc.* feta per lo rey en Pere en la Cort de Barchinona, e altres Constitucions e Usatges, negun no pugue ésser tret o despullat de la possessió sua sens coneguda de dret, e a vosaltres se pertany interposar-vos en la observança de les Constitucions de Cathalunya e Usatges de Barchinona. E no serie de rahó ni de justícia que, penjant dita altercació de successions, dots, crèdits e drets fins tant sia conegut per justícia de dites altercacions, los dits comte e comtessa fossen despullats de la possessió de la dita vila de Blanes e altres lochs, com fos contra lo Usatge de Barchinona qui comença *Aliud namque*, e Constitució del rey en Pere Terç en la Cort de Servera que comença *Imprimus*, e altres Constitucions e Usatges, car lo senyor rey, per sa clamència, deu judicar per *directum*.

Per tant, lo procurador dels dit comte de Cardona e comtessa, sa muller, supplica les grans reverències, les grans magnificències e providències //77r// vostres e tota la Cort, voler suplicar la majestat del senyor rey serve e servir faça les dites Constitucions e Usatges. E, observant aquelles dites Constitucions e usatges, faça mantenir los dits comte e comtessa en llur possessió de la dita vila de Blanes, vescondats de Cabrera e de Baç e altres lochs. E no faça provisió alguna ne sia fet Acte neguna de Cort en preiudici de llurs drets e possessió, com assò fos ab deguda honor e reverència parlant contra dites Constitucions e Usatges, dret e justícia, etc. *Licet. etc.*

Altíssimus, etc.

142. A continuació, ratllat, greuge.

La qual supplicació, presentada e legida per mi dit notari e scrivà de manament e ordenació del dit reverendíssimo president, lo dit stament sobre les coses en aquella contengudes fou la provisió següent: sia remès als advocats del dit stament qui veugen e regoneguen les coses suplicades e de aquelles façen relació en lo dit stament.

D'en Raphel Samsó

Ítem, lo mateix die de dimarts que comptàvem segons és dit VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, en lo prop dit stament ecclesiàstic vench lo magnífich en Raphel Samsó, en lo nom en la devall escrita suplicació, lo qual presentà e requerí ésser legida una suplicació del tenor següent:

Molt reverends, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs senyors de la Cort qui s'celebra en la present ciutat.

En veritat stà que en lo principi de les turbacions per los qui eren en aquell temps de diputats del present Principat foren trameses certes gents en la ciutat de Gerona ab comissió e potestat dels dits diputats que, arribats que fossen en dita ciutat, prenguessen a mans llurs per lo General e en nom de aquell tots los béns de mossèn Ffrancesch Samsó, quòndam, ciutadà de la dita ciutat. E no resmenys, fou scrit per los dits diputats e manat a mossèn Ffrancesch Venda, lavors diputat local, que prenguéss los dits béns per quant los dits diputats pretenien //77v// lo dit Ffrancesch Samsó ésser deutor per lo arrendament de la bolla de la dita ciutat. E, de fet, lo dit diputat local feu inventeriar los dits béns, e posà salvagarda del General en la casa del dit Samsó. E seguida la entrada en la Força Nova de la dita ciutat e recullita dins la Força Vella la senyora reyna, d'alta recordació, ab lo senyor rey ara beneventuradament regnant, ab los quals se recculí lo dit Ffrancesch Samsó per la sua ignata fidelitat per la deffensió de la excellent persona del dit senyor rey e de la senyora reyna. Lo dit Ffrancesch Samsó fou nafrat, de les quals nafres de continent morí. E la dita gent del General li ocupà espres tots los béns de aquell, do que fou grantment dampnat com los dits béns eren de gran vàlua e en gran stima. E no contents los dits òlim diputats de tant gran excés fet e subseguits per gent llur, a causa per e culpa e per manament llur, los dits diputats¹⁴³ pregueren cert argent, lo qual lo dit Samsó tenia conservat en la present ciutat en casa d'en Requesens, guarda del General. E més, la dita senyora reyna se pres CCCXVIII lliures qui eren en diners de la bolla de Gerona, les quals serviren e foren convertides en les necessitats que lavors occorrien per la deffensió del dit senyor rey e de la senyora reyna.

E jatsia los diputats sien stats requests per part de mossèn Raphel Samsó, succehint per certs títols en la heretat del dit mossèn Ffrancesch Samsó, que les prenguessen en compte del què prenen ésser-los degut e encara fahessen alguna smena dels dans qui per causa llur eren stats donats en casa del dit Samsó, emperò ells no han volgut fer, ans com los ne és stat parlat o han remès a la Cort.

Per tant, per part del dit Raphael Samsó és suplicat a les reverències e nobleses de vosaltres que us plàcia determinar e provehir e fer deliberació en la dita Cort que de les Generalitats sien restituïts e reintegrats los dits¹⁴⁴ dans en los béns del dit Samsó donats a causa e culpa //78r// dels dits òlim diputatats, e que dites CCCXVIII lliures, preses com dit és per la dita senyora reyna, sien preses en compte per los dits diputats, per lo que prenen lo dit Samsó ésser tengut al General, e que sia feta compensació e deducció dels dits dans rebuts del que s'trobarà ésser deutor lo dit Samsó al dit General e, de la resta dels dits diners, feta

143. *A continuació, ratllat*, novament pregueren.

144. *A continuació, ratllat*, béns.

dita compensació, que li sia feta smena e restitució. E ab tot sia justícia emperò lo dit suplicant vos ho reputarà a gràcia e mercè.

Altissimus, etc.

La qual suplicació en lo dit stament per mi dit notari e scrivà de aquell legida, per lo dit stament fou feta la provisió següent: Sia remès als advocats del stament qui vegem e regoneguen les coses suplicades e que n facen relació al stament.

Comtessa de Modica

Ítem, lo dit die de dimarts que segons dessús és dit comptàvem VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, constituït en lo dit stament ecclesiàstich, lo reverend fra Ponç Andreu, abbat del monastir de Ripoll, alter dels marmassors de la egrègia dona Violant, muller que fou de l'egregi don Bernat Johan de Cabrera, comte de Modica e vescomte de Baç e de Cabrera, presentà al dit stament una supplicació la qual requeri ésser devant aquella legida a fi que y sia feta la provisió pertanyent, la qual supplicació és de tornar següent:

Reverendíssimo e molt reverends e magnífichs senyors.

Segons és disposat per una Constitució feta en Perpinyà per lo rey en Pere en la Cort de Perpenyà qui comença *Hac nostra constitucione etc.*, morts los marits les //78v// mullers deuen tenir e possehir los béns de aquells per llurs dots e spolis. E com mort lo egregi don Bernat Johan de Cabrera, comte de Modica, la egrègia dona Violant, sa muller, tenia e possehia e tenir e possehir devia en virtut de la dita Constitució les terres, viles e lochs, heretat e béns del dit quòndam son marit per son gran dot e spoli e dret que ha en los béns del dit quòndam son marit. E encara la dita dona Violant tingués alguns castells, viles e batlies e o lochs propis comprats de sos diners, e los homanatges e possessió de aquells, ço és: Sant Seloni, Palau, batlia de Montpalau, baronia de Vidreres e castell de Monclús. E com la dita dona Violant haia en son testament fets marmassors seus e exequadors de son testament e derrera voluntat la egrègia dona Elitzabet, filla sua, muller de l'egregi comte de Cardona e Prades, e los reverends abbat de Ripoll e mestre March Berga, de l'ordre de fra menors, e mestre Matheu Vella de l'ordre dels agustins, mestres en theolotgia, disposant e volent en lo dit testament que los dits marmassors o los dos d'ells haien en llurs mans la possessió dels lochs e béns per pagar e satisfer les sepultura sua e lexes fetes en lo dit testament e ya han cessionades tres milia lliures en paga prorrata de maior quantitat de una lexa feta a la dita dona Elitzabet.

E los dits marmassors vullen donar compliment a la última voluntat de la dita dona Violant segons és disposat en lo dit testament, per tant los dits marmassors supliquen a les senyories e magnificències vostres plàcia suplicar la majestat del senyor rey vulla servar e fer servar dita Constitució e, per observança de aquella, provehesca que les terres que té mossèn Johan Çariera, caveller,¹⁴⁵ e la noble muller de mossèn Bertran d'Armendaris, quòndam, qui eren del dit don Bernat Johan, vinguen en poder dels dits marmassors perquè aquelles tinguen e possehesquen axí com tenir e possehir devia la dita dona Violant en virtut de la dita Constitució. E encara los sia liurada //79r// la possessió dels dits castells, batlies, e lochs, los qual són propis de la dita dona Violant e aquells possehia en vida sua, com axí s degua fer de dret e justícia e per Constitució de Cathalunya. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

145. *A continuació, ratllat, per.*

A la qual supplicació en dit stament legida fou per aquell feta la promisió que segueix: sia remès als advocats del stament qui vegin e regoneguen les coses suplicades e de aquells facen relació en dit stament.

Més avant lo dit die de dimarts, que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, congregada dita Cort segons és acostumat, ço és, quiscun braç en son appartement, e[n] lo braç de les universitats vengué mossèn Raphel Samsó, ciutadà de Gerona, lo qual presentà a aquell una suplicació, la qual per semblant havia presentada lo mateix die al stament ecclesiàstich de la dita Cort, suplicant aquella ésser legida devant dit braç e que per aquell fos sobre les coses suplicades feta la provisió pertanyent. La qual suplicació és dessus insertada en la presentació de aquella al stament o braç ecclesiàstich, la qual legida en braç o stament reyal o de les universitats per aquell fou respost regonexien aquella e que sobre les coses suplicades entrarien en pensament.

Dimecres que comptàvem X del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI

Stant congregada la dita Cort segons és acostumat, ço és, quascun dels staments en son appartement, en lo stament militar vengué lo dessus dit mossèn Raphel Samsó, lo qual presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Molt reverends illustres *etc.*, *est supra in presentatione facta in brachio ecclesiastico.*¹⁴⁶

79v// Ítem, en dit stament militar lo mateix die fou presentada una suplicació dels marmassors de Violant de Cabrera, quòndam, comtessa de Modica, la qual és del tenor següent:

Molt illustres, egregis, nobles e magnífichs senyors, segons és disposat per una Constitució, *etc. Est supra in presentatione facta ecclesiastico brachio.*¹⁴⁷

Ítem, lo mateix die fou presentada en lo dit stament militar¹⁴⁸ per lo procurador de la comtessa de Modica, la qual és del tenor següent:

Ilustríssimo e potentíssimo, lo ilustríssimo senyor infant, molt reverends, egregis, *etc. Est supra in presentatione brachii ecclesiastici.*¹⁴⁹

Ítem, lo mateix die en stament militar per part del senyor¹⁵⁰ comte e comtessa de Cardona e de Prades fou presentada una suplicació del tenor següent:

^{146.} *Subratllat des de est fins a ecclesiastico.*

^{147.} *Subratllat des de est fins a brachio.*

^{148.} *A continuació, ratllat, ut.*

^{149.} *Subratllat des de est fins a ecclesiastici.*

^{150.} *A continuació, ratllat, compt.*

Molt il·lustres, egregis nobles e magnífichs senyors, cosa és notòria que los fills masculins de don Johan de Cabrera, comte de Modica, *etc.*, est *supra VIII presentis*.¹⁵¹

Les quals suplicacions en dit stament militar presentades e per mi Johan Solsona, notari e scrivà de aquells, lectes e publicades, per lo stament no y fou feta provisió alguna.

E lo dit die de dimecres que segons dit és comptàvem X del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, stant lo dit stament reyal congregat en son apartament vengueren en aquell en //80r// Gil Scap, Barthomeu Rubió e Miquel Johan, porters dels staments de la dita Cort, e presentaren requerints ésser legida devant lo dit stament, una suplicació del tenor següent:

Molt reverends e il·lustre, egregis e magnífichs senyors, *etc.* Est *supra XV decembris in presentatione facta brachio ecclesiastico*.¹⁵²

La qual suplicació en dit stament de les universitats legida per aquell fou deliberat que fossen regoneguts los processos de les Corts passades de e sobre les coses per los dits porters suplicades e, après, seria f[et]a sobre aquelles deliberació.

E lo mateix die, aiustat lo dit stament de les universitats en son apartament, en aquell vengué lo discret n'Armant Negre, consíndich, procurador e actor assert dels mermessors de la egrègia dona Violant, muller de l'egregi don Bernat de Cabrera, comte de Modica e, en dit nom, presentà e requerí ésser legida en dit stament una suplicació del tenor següent:

Molt magnífichs senyors, segons és disposat per una Constitució feta per lo rey en Pere en la Cort de Perpinyà, *etc.* Est *supra VIII presentis mensis*.¹⁵³

La qual suplicació en lo dit stament de les universitats legida per aquell o per lo president fou respost que lo braç entreria en pensament sobre les coses en aquell contengudes.

80v//

Dijous, que comptàvem XI del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI

Stant lo dit braç o stament reyal congregat en son apartament, en aquell vengué lo magnífich mossèn Gaspar de Blanes, procurador assert de la egrègia comtessa de Modica, lo qual en dit nom presentà e requerí ésser legida una suplicació del tenor següent:

151. *Subratllat des de est fins a presentis.*

152. *Subratllat des de est fins a ecclesiastico.*

153. *Subratllat des de est fins a mensis.*

Reverends, *illustrissime et potentissime, e reverendísimos e illustrissimo*, egregis, nobles, magnífics, honorables, la Cort celebrants, *etc. Est supra VIII presentis mensis in braxio ecclesiastico*.¹⁵⁴

La qual suplicació en lo dit stament reyal legida, per aquell fou provehit que les coses suplicades sien remeses a justícia.

Divendres, que comptàvem XII del dit mes de janer any dessús dit mil CCCCLXXXI

Stant lo dit stament reyal congregat en son partament, en aquell vengué lo discret en Johan Navarro, notari públich de Barchinona, procurador segons dix dels egregis comte e comteça de Cardona, en dit nom presentà e requerí en dit stament ésser legida una suplicació del tenor següent:

Molt magnífics e de gran providència senyors.

Cosa és notòria que los fills mascles de don Johan //81r// de Cabrera, comte de Modica, són morts e no ha restat negú de casa de Cabrera mascle que sia legítim e natural. E axí, en virtut del vincle, *etc. Est supra VIII presentis mensis in braxio ecclesiastico*.

Lo dit die de divendres, que segons dit és comptàvem XII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, convocada la dita Cort a sso de campana segons és acostumat e congregats tots los tres braços de aquella en lo loch destinat per la congregació de dita Cort, ço és, en lo Capítol de la dita Seu, en la qual congregació foren los següents:

Pro brachio ecclesiastico: lo reverendíssimo senyor patriarcha alexandrí e archabisbe de Terragona; lo reverend senyor elet d'Urgell; lo reverend senyor elet de Vich; lo reverend senyor Berenguer de Sos, procurador assert del reverendíssimo cardinal de Leyda; lo reverend mossèn abbat de Ripoll; mossèn abbat de Poblet; mossèn abbat de Sant Cugat de Vallès; mossèn abbat de sant Pere de Galligants; mossèn abbat de Sant Salvador de Brea; mossèn abbat de Cardona; mossèn abbat del Stany; mossèn Johan Rochafort, vicari del reverend senyor bisbe de Girona; //81v// mossèn Guillem Ramon Alanyà, procurador, vicari e official del reverend senyor elet de Tortosa; mossèn Johan Andreu Sorts, canonge de Barchinona, procurador del reverend bisbe de Barchinona; mossèn Luís des Pla, ardiacha e mossèn Ffarrer de Gualbes, síndichs del Capítol de Barchinona; mossèn Manuel de Monsuar, degà e síndich del Capítol de Leyda; mossèn Berenguer de Pau, e mossèn Berenguer Oristà, síndichs del Capítol de Girona; misser Luch, sacristà e síndich del Capítol de Tortosa; misser Barthomeu Travasset, síndich del Capítol

154. *Subratllat des de est fins a ecclesiastico.*

d'Urgell; mossèn Lehonell Vilalba, síndich del Capítol de Terragona; mossèn Johan Torres, canonge e síndich del Capítol de Vich.

Per lo braç militar: lo ihlustre senyor infant don Enrich de Aragó; lo egregi comte de Prades; e molts altres axí nobles, cavallers e gentilshòmens en tanta multitud que no s pogueren scriure, emperò són continuats en lo procés comú.

82r// Per lo braç de les universitats: mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros, mossèn Ramon Marquet, mossèn Jacme des Torrent, mossèn R. Johan Roig, síndichs de Barchinona; mossèn Jacme Scales, mossèn Ramon Pu[i]g, síndichs de Gerona; misser Pere Savertés, síndic de Tortosa; Pere des Pereç síndic de Vich; Berenguer Ripoll, síndic de Manresa; Johan Gelabert, Manuel Boix, síndic de Cervera; Johan Sirvent, Anthoni Mercader, síndichs de Besalú; Ffrancesch Alteló, síndic de Torroella; Raphel Refart, síndic de Pals; Anthoni Ferran, síndic dels Prats del Rey.

Estant los dits tres staments o braços de la dita Cort en lo dit loch aiustats, en aquell vingué la majestat del senyor rey e assehent-se en lo sitial en sa reyal cadira, segons és acostumat, de paraula dix, exposà e notificà en effecte les coses en la cèdula devall insertada contingudes, liurant sa gran altesa al magnífich mossèn Philip Clement, prothonotari de sa excellència, una cèdula del tenor següent:

Del senyor rey

Bé sabeu ab quanta vigilància per la majestat del senyor rey nostre pare, de immortal memòria, se entengué en finir ab vosaltres la Cort del present Principat nostre, lo que en molta d'intürenitat //82v// de temps no s pogué fer. E sabeu bé que no per mancamet algú de sa reyal persona. E après sos beneventurats dies, venint nós en la successió, contínuament havem entès en expedir los negocis que en lo regne nostre de Castella nos occorrien e podien detenir per venir en la present ciutat e convocar en aquella Corts Generals; com havem dexades totes altres coses de aquell regne a fi de provehir e compondre ab vosaltres la confusió e ruyna que és e de cada dia augmenta en lo dit Principat; subvenir a la necessitat del sereníssimo rey e reyna de Nàpols, nostres caríssimos jermà e jermana, lo regne del qual sabeu la gent del turch ha invadit e pres ab tanta efusió de sanch xristiana Otrento; e per ocórrer al perill de les illes nostres a causa del dit turch, perseguidor de la religió xristiana, segons que de paraula e en scrits vos havem proposat.

E despuys ab cèdula, a la quals fins assí jamés vos són curats respondre, e ab nostra presència e per nostres tractadors contínuament vos havem excitat e sollicitat a la conclusió de la dita Cort. Havem trobat en vosaltres maior tarditat que no era nostra opinió, qui crehem, après de tanta agitació feta en les Corts passades, tant per fer-nos servey com condolre-us ensemps ab nós de la ruyna de aquest nostre Principat, tant gran com podeu viure, e del perill de les dites ylles e, consegüentment, del dit Principat, ab altra voluntat e diligència vendrieu al dit finament seguint los vestigis de vostres virtuosos antecessors. Perquè, vehent tot lo contrari, e que solament respondre a la dita cèdula, com dit havem, no us sou curats, e lo decayment e ruhina del dit Principat, e o lo perill de les ylles e necessitat dels dits rey e reyna no sosté tals dilacions, e és necessari ajudar-nos dels altres regnes nostres, volem provehir per nostre reyal offici en lo redrés del dit Principat per no dexar-lo en tal confusió e anar visitar los altres regnes.

E per ço, deliberam de porrogar o dexar expirar la present Cort perquè tirat lo empax de aquella, entengam en provehir en la expedició de les coses que, per causa de les dites turbacions tenen //83r// lo present Principat en confusió, el porten a total ruyna, puy ab vosaltres, com dit havem, per les vostres passions e differències no les havem pogut compondre, e transferir-nos en los altres regnes nostres perquè ab la ajuda de aquells puguam provehir al perill de les nostres illes e de la religió xristiana, tant eminent e tan gran com és manifest, e a la subvenció dels dit rey e regina, nostres jermans, que si bé és considerada no menys és nostra que sua.

La qual cèdula, per lo dit magnífich prothonotari, de manament del dit senyor, devant tots los dits tres staments de la dita Cort en dit loch, segons és dit, legida, haut colloqui per los presidents e maiorals dels dits staments sobre la resposta fahedora, finalment per voluntat e conclusió de tots, lo reverendíssimo senyor patriarcha alexandrí, arcabisbe de Terragona, en nom de tots los dits staments feu respost al dit senyor que la Cort e tots los staments de aquella havien hoyda la dita cèdula e les coses en aquella contingudes, seria pensat sobre aquelles e, Déu ajudant, seria feta tal resposta que nostre senyor Déu ne seria lohat e la altesa sua servida e aquest seu Principat resposat.

E, feta la dita sumària resposta per part dels dits staments, lo reverent bisbe de Girona, conseller del dit senyor rey dressat en peus devant sa majestat dix tals o semblant paraules, en efecte:

Lo senyor rey porroga la present Cort al XXVè die del present mes de janer en lo loch mateix.

Dels marmessors d'en Roqueta

E lo mateix die, poch après fetes dites coses, en lo dit stament ecclesiàstich en son apartament congregat, vingueren lo reverend prior de prehicadors e lo capità de la Confraria de la Verge Maria de la vila de Cervera, del bisbat de Vich, mossèn Johan Borrell, com a marmessors del testament e derrera voluntat d'en Luhis Roqueta, burgès de la dita vila de Cervera, e en dit nom presentaren en dit stament una suplicació o cèdula escrita en paper la qual demanaren ésser en dit stament legida. E és del tenor següent:

83v//

Reverendíssimo, molt reverends, ihlustres, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort del Principat de Cathalunya representants.

A les vostres senyories e magnificències humilment recorrents, lo prior del monastir de prehicadors e lo capità de la confraria de la Verge Maria de la vila de Cervera, com a marmessors del testament e derrera voluntat del Luís Roqueta, burgés de la dita vila.

Ab gran querela exposen que: com lo dit Luís Roqueta, en son dit derrer testament, en lo qual ha feta la ànima sua hereva, haia disposat sos béns, fruyts, rendes e emoluments de aquells ésser distribuís en poncelles a meridar, pobres vergonyans, misses e altres pies causes per los dits seus marmessors. E entre los altres béns e heretat del dit Roqueta sia hun castell appellat Castell Nou, situat prop de les Hulugues, e dita vila

de Cervera, lo qual castell, terres, molins e altres propietats los sobredits mermessors abans de les turbacions seguides en lo Principat de Cathalunya tenien e possehien pacíficament e quieta, e los fruys de aquells en los actes e usos pios dessus mencionats, seguints la voluntat del dit testador, distribuhen. Lo qual castell, molins, terres e propietats stant les dites turbacions ha presos e ocupats, e vuy té ocupats, lo magnífich mossèn Rodrigo de Bovadilla, en gran vilipendi de la divina majestat e del gloriós Jesús Crucificat del qual los dits castells e béns són patrimoni e en gran detriment de la ànima del dit difunt, la qual és privada dels sufragis e en jactura de les ponçelles e pobres, los quals dels dits fruys en llurs matrimonis e necessitats eren subvenguts. E, no obstant, //84r// per los dits mermessors sien stades obtengudes e impetrades provissions de la majestat del senyor rey ab les quals era menat el dit mossèn Rodrigo lexàs e restituhís la tenuta del dit castell e béns als dits mermessors. Emperò, les dites promissions no han pugut sortir effecte ne ón stades obeydes per lo dit mossèn Rodrigo, pretenent tenir certes letres de la prefata majestat e al·legant deure-li ésser pagades certes obres per ell fetes en lo dit castell e la jurisdicció superior de la qual diu té concessió de la dita majestat. E, no resmenys, voler-se retenir una casa, molí e propietats de alguns vassalls de la dita marmessoria, pretenent així matex haver-ne concessió de la dita majestat. E, com les coses sacres e als pobres de Déu assignades que són fetes patrimoni de aquell no pusquen ni degen venir en neguna confiscació ne concessió. E lo dit mossèn Rodrigo no ignoràs ne pogués ignorar los dits castell, heretat e béns ésser patrimoni de Jesucrist e obrant sia vista de certa sciència obrar en patrimoni d'altre. E, com hagués acció alguna en les dites obres, com no ha que són més voluntàries que necessàries, li són stades més de pagades e satisfetes dels fruys e emoluments que ha rebuts, los qual eren de les dites causes pies.

Per ço, supliquen los dits mermessors a les senyories e magnificències vostres, a les quals, com a tenints loch de tota la re pública del dit Principat e com a feels e bons xristians, se pertany deffendre les coses del patrimoni de Jesucrist e fer restituir e tornar los dits mermessors en aquella possessió plena e pacífica en la qual eren ans de la dita turbació. Sia vostra mercè provehir per medis oportuns que ab tot effecte complidament e íntegre los dits mermessors sien restituhits en la pacífica possessió dels dits castell, heretat e béns que ells e llurs vassalls eren abans de dita turbació. E jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

84v// La qual cèdula o suplicació devant lo dit stament ecclesiàstic legida, per aquell fou feta la provisió següent:

Sia remesa al reverend mossèn l'abat de Sant¹⁵⁵ Salvador de Brea, al procurador del reverend senyor bisbe de Gerona e a mossèn Johan Torres, síndich del Capítol de Vich, qui suplicam la majestat del senyor rey de les coses en dita suplicació contengudes.

Lo die mateix, lo dit reverend senyor bisbe de Gerona, canceller de la majestat del senyor rey, retornant en lo Capítol de la dita Seu hon stava aplegat lo dit stament ecclesiàstich, dix aquestes o semblant paraules:

Lo senyor rey, atès que lo XXVè die del present mes de janer al qual era stada la present Cort prorogada és feriat per la festa de sant Pau, porroga la present Cort al XXVI die del dit mes de janer en lo loch mateix.

155. *A continuació, ratllat, Cugat.*

Les quals coses fetes, per los staments de la dita Cort fou elegida embaxada per anar a la majestat del senyor rey e suplicar la excellència sua fos de sa merça¹⁵⁶ fer la dita prorogació ab continuació, a fi que dels negocis de la Cort se pugués comunicar e fer apuntaments e finalment vingués a conclusió. E, de fet, la dita embaxada fou elegida, ço és, tres de quascun dels staments, la qual ambaxada anà al dit senyor e suplicà a sa gran altesa sobre dites coses. E, com la celsitud sua per justes rahons, segons dix, hagués feta dita porrogació sens continuació, per¹⁵⁷ dit respecte sa majestat dix stave e perseverave en dita porrogació.

E lo matex die de divendres,¹⁵⁸ que comptàvem segons dit és XII del mes de giner any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort fou feta deliberació que fos //85r// escrita una letra per la ciutat de Leyda cometent la disposició de aquella als advocats del dit stament, per los quals advocats fou dita letra ordenada. E és del tenor següent:

Als molt honorables e de gran providència senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt magnífichs e savis senyors, ja haureu sabut com la majestat del senyor rey ha porrogada la Cort per a XXVI del present e significat que, si prestament no s'entén en la conclusió de aquella, mostra voler-la licenciar, lo que certament seria gran dan de tot aquest Principat. E, per quant fins ací aquest stament no ha pogut respondre a la cèdula donada per la altesa sua, entre les altres coses perquè los magnífichs síndichs vostres no han jamés consentit en acte algú sens que en lo capítol de la restitució universal no fossen exprimides les Borges e la partida reyal de Castellot. E volent açò Leyda, per semblant Barcelona volia que hi fos expressat Fflich e la Palma, e lo mateix volia Girona, Tortosa, Cervera e altres ciutats e viles, portave al parer dels més alguna confusió, de què s'havia sentiment que la majestat reyal ho prenía a molèstia. E, jatsia que en lo present stament sia stada apuntada una cèdula sens expressió alguna de noms de viles o lochs, però ab tals e tant amples paraules, que basten al parer de tots compenre e Fflich e les Borges e totes coses que s'hagen de restituhir, la qual, portada per los magnífichs síndichs de Barchinona en llur Consell, los ha paregut star bé e que no afretura especificació alguna. Emperò, los vostres síndichs jamés hi han volgut consentir, e axí lo nostre stament stà parat que no pot anar avant en gran dan e perill de tot aquest Principat.

Per ço havem deliberat //85v// fer-vos la present, pregant-vos quant podem que per vosaltres sia donat algun remey a aquest impediment per manera que la Cort pugua anar avant e tant bé quant se spera, per açò no sia torbat o differit, car tenim per cert que la majestat reyal si repost no li és romprà la Cort, perquè plàcie-us provehir-hi, pus lo capítol de la restitució és ordenat ab tals paraules que basten a comprendre totes coses. E la santa Trinitat sia contínua protecció de aqueixa ciutat e de vostres magnificències.

De Barchinona a XV de janer any mil CCCCLXXXI. Prest a l'honor de vosaltres, lo stament reyal de la Cort qui's celebra en Barchinona.

156. *Sic. per mercè.*

157. *A continuació, ratllat, die.*

158. *A continuació, ratllat, stant la dita.*

Dissapte, que comptàvem XXVII del mes de janer any mil CCCCLXXXI

Stant la dita Cort congregada, ço és, quiscun braç en son apartament, en lo stament militar fou feta elecció de tres personas, ço és, de l'illustre senyor infant don Enrich; mossèn Johan de Muntbuy, cavaller; Ramon de Copons, donzell. Als quals per lo dit stament fos donat càrrech de anar a la majestat del senyor rey e en nom de tot lo dit stament suplicar se gran altesa sia de mercè sua libertar del tot mossèn Pere Johan de Santmenat, com pretenga lo dit stament la detenció de aquell o presó ésser greuge format.

E més, delibera lo dit stament militar concor//86r//dament que sia comès e de fet cometé a l'honorable mossèn Nicholau de Lupià, promovedor del dit stament, que ab los promovedors dels altres staments haia càrrech de veure quin drap hauran mester los porters dels staments de la dita Cort per ésser vestits ab llurs robes a honor de la Cort, e que axí lo for del drap com lo fer fer de dites robes en quant tocha lo dit stament sia remès al dit promovedor.

Ítem, dit die, presents los testimonis deiús scrits, novament vingueren en dit stament militar los deiús scrits, los quals prestaren lo jurament desús insertat: mossèn Bernat Maria de Raxach, cavaller, en Cadaqués domiciliat; en Ffrancí Çanespleda, donzell.

Dit die de dissapte, que segons dit és comptaven XXVII del dit mes de giner any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort costituhits los magnífichs mossèn Pere Arnau Sagrera e misser Anthoni Riquer, síndichs de la ciutat de Leyda, presentaren en aquell e requeriren ésser legida una letra closa e segellada ab lo segell de la ciutat de Leyda, lo sobrescrit de la qual és del tenor següent:

Als molt magnífichs e savis senyors los del stament reyal en les Corts Generals convocades en la ciutat de Barchinona.

E la qual uberta fou del tenor següent:

86v//

Ihesus

Molt magnífichs e de molta providència senyors, una letra vostra havem rebuda de XV del present, continent, en effecte, aquesta ciutat volgués donar algun remey que sens expressió del loch de les Borges e Castellot, part reyal, se pogués cloure la Cort puy ab altres paraules generals significants allò matex e ab capítol ben clausulat volgués dir e contengués hun matex efecte, e altres coses moltes. La qual letra vos responem que, per quant aquesta ciutat és molt interessada en aquest cap e detenció de dits lochs, volent-nos lunyar de qüestió ara mentre és temps, no ns és vist que ab altres paraules menys de dita expressió, atesa la qualitat del fet e les circumstàncies que y occorien, sien sufficients al que desijam obtenir, perquè us pregam molt no us sia molèstia si altre de la present resposta no podem fer, com tenim cregut no voleu sinó lo benefici nostre.

E plàcie-us senyors de tanta providència acompanyar los nostres síndichs en aquest ten gran interès e en tot lo que occorrerà per benefici de aquesta ciutat, axí com bé fins ací fet haveu, e de vosaltres bé confiam. E vostres magnificències no'n deuen voler al[t] re, car fent expressió de dites coses és fugir a qüestions e debats. E crehem per cosa ten mínima e de tanta rahó e justícia la majestat del senyor rey no permetrà rompre ni lexar expirar la Cort. E açò us haurem a molta gràcia no'ns hi vullau fallir, com per lo semblant ab vostres grans magnificències no dubterien assistir.

E tengue-us senyor la sanctíssima Trinitat en sa contínua protecció. De Leyda, a XXIII de janer any mil CCCC vuytanta hu.

A tots vostres honor e beniplàcits apperellats pahers e prohòmens de la ciutat de Leyda.

La qual letra, per los dits síndichs de Leyda //87r// presentada, per ordinació del braç fou legida devant tots. La qual hoyda, per lo honorable mossèn Ramon Marquet, síndich de Barchinona e lavors president del dit stament, ffou dit als dits síndichs de Leyda com lo stament stave molt aconsolat com aquella ciutat era stada consultada del contengut en dita letra e que, vista la resposta per dita ciutat feta, lo dit stament era prompte tots temps acompanyar dita ciutat e los síndichs de aquella en tot lo què ordonarien, segons ja tota hora és stat fet.

Ítem, lo dit die en dit stament reyal novament vingué en Baltasar de Rosselló com a síndich de la vila de Santpedor, lo qual feta fe de la sua potestat per entrevenir en la dita Cort prestà lo jurament per los altres prestat.

Ítem, en lo matex stament reyal lo dit die vingué lo discret n'Anthoni Deyou notari e síndich de la vila de Talarn e, fet cert rehonament devant lo dit stament sobra la admissió de ell en lo dit nom fahedora o no fahedora, fou comès a l'honorable misser Anthoni Riquer, síndich de Leyda, e a n'Anthoni Ferran, síndich dels Prats del Rey, de regonèxer los precessors de les Corts passades e veure si síndichs de la dita vila de Talarn acostumen intrevénir en tals¹⁵⁹ Corts. E feta relació per los dits misser Anthoni Riquer e Anthoni Ferran, ço és, que havien trobat que en la Cort darrerament celebrada en la vila de Montsó era intrevengut síndich de la dita vila de Talarn, per dita rahó lo dit braç admeté lo dit Anthoni Deyou com a síndich de la dita vila de Talarn en la intervenció del dit braç e per aquell fou prestat lo jurament acostumat.

Ítem, lo mateix die de dissapte que segons dit és comptàvem XXVII del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, en dit stament reyal vengueren lo honorable fra Raphel //87v// Vidal, prior del monastir de prehicadors de la vila de Cervera, e lo discret mossèn Johan Borrell, prevere capità de la confraria de Nostra Dona de la dita vila, e en dits noms marmassors del testament o darrera voluntat d'en Luys Roqueta, quòndam, de la dita vila, los quals en dit nom presentaren en dit stament una suplicació del tenor següent:

159. *A continuació, ratllat, coses.*

Reverendíssimo, molt reverends, i il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort del Principat de Catalunya representants, *etc.* És dessús en la presentació de aquella feta al stament eclesiàstich a XII del mateix.¹⁶⁰

E presentada dita supplicació en dit stament e per ordinació de aquell legida, per lo honorable mossèn Ramon Merquet, president, en nom de tot lo dit braç responnent, fou dit als dits marmassors presentants que lo dit stament seria molt content acompanyar aquells en les dites coses en tant com justícia dispougue, per contemplació de la dita vila de Cervera e del bon propòsit del dit testador.

Dimecres que comptàvem XXXI del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI

De l'Infant

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quascús dels braços en son apartament, en lo braç o stament eclesiàstich vengueren lo reverend mossèn Berenguer de Sors, archabisbe de Sàcer, e los magnífichs mossèn Johan Mecha, cavaller, e mossèn¹⁶¹ Botaller, dipputats del General de Catalunya, acompanyats de molts altres ministres del dit General, los quals portaren e presentaren al dit stament, e demanaren ésser legida e publicada una supplicació del tenor següent:

Reverendíssims, molt il·lustre, egregis, nobles, //88r// e magnífichs senyors.

En los dies passats foren presentades a les senyories vostres e a la present Cort dues supplicacions per part dels diputats del General del present Principat denunciant lo progrés, stament, en que stave la causa que lo molt il·lustre senyor infant havia moguda contra lo dit Principat e suplicant a la present Cort hi degués fer deguda provisió e deffensió. A les quals supplicacions fonch feta provisió que los promovedors e advocats de la Cort hoyssen los advocats de les parts e après referissen a la dita Cort. E axí fonch fet que los dits advocats foren hoyts, emperò los dits promovedors e advocats fins ací no han feta relació a la present Cort del que han vist e hoyt en dit fet, de què s'és seguit que los procuradors del dit molt il·lustre senyor infant, pretenents que lo empenyorament fet al present Principat de les dites terres per los CV mil florins serie extint per atorgament que volrien dir seria stat fet de la universal justícia per los reys passats de glosiosa memòria al present Principat, han impetrat de la dita majestat e aquella ha comesa als magnífichs mossèn Johan Pagès, vicicanceller, misser Bardexí, regent, e miçer Pere Falchó. La qual evocació e comissió, ab humil reverència parlant de la dita majestat, és stada subrebtíciament impetrada e és nulla e en molt preiudici e derogació de la present Cort, car és cert e notori que la forma de la justícia universal en lo present Principat jamás fonch atorgada per lo il·lustríssim rey don Martí ne per altres reys en la forma e manera continguda en l'Acte de Cort fet del dit empenyorament. E, si pur se volia metre en dubte que com tal article devall del Acte de Cort e les condicions apposades consisten en Actes de Cort, ab humil reverència parlant, no pertanyeria la cognició a la majestat sua sinó a la Cort, segons se troba ja

160. *De És dessús fins a mateix, subratllat.*

161. *A continuació, espai en blanc de 1,5 cm.*

ésser stat practicat, o almenys pertanyeria a la excel·lència sua ensemps //88v// ab la Cort e no sens aquella. E per quant aquest és article molt gran e molt exemplar qui ha sguard, no solament a la questió de que's tracte més a tots los Actes de Corts, denunciant e recordant-ho a les senyories vostres e a la present Cort, los dits diputats supliquen a aquella li plàcia fer-hi deguda provisió e deffensió a ffi que tant gran prejuí no sia fet o causat a la present Cort e Actes de aquella, los quals per aquesta via porien penre gran lesió.

Ítem, lo dit die de dimecres que comptàvem XXXI del mes de janer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament ecclesiàstich venint novament lo reverend frare Bernat de Rochacrespa, abbat del monastir de Sant Pheliu de Guíxols, per entrevenir en los actes de la dita Cort prestà lo jurament que per los altres dessus nomenats és stat prestat.

D'en Manresa

Ítem, lo matex die stant lo dit stament ecclesiàstich en son apartament congregat, en aquell vingué en Miquel de Manresa, mercader, ciutadà de Barchinona, lo qual portà e presentà en lo dit stament una suplicació o cèdula escrita en paper de la qual lo effecte fou aquí sumàriament dit per lo honorable mossèn Johan Torres, canonge e síndich de l'honorable Capítol de la Seu de Vich, exercint lo ofici de promovedor en dit stament, la tenor de la qual suplicació és de la sèria següent: *Ihesus*.

89r//

Ihesus

Reverendíssimo, reverents, espectables, egregis, nobles, magnífichs e honorables senyors.

Gran temps ha que en aquesta ciutat, per rahó de cert arrendament de les Generalitats de la bolla del plom e cera e de les joyes de la dita ciutat del trienni qui començà milCCCCLXXXVIII, los diputats del General de Cathalunya se sforçaren ab molta rigor de fer exequió e inventari en la casa e heretats d'en Miquel de Manresa, quòndam, mercader de aquesta ciutat, qui lavors era molt opulent e richa. E açò fou tentost seguida la mort del dit quòndam Miquel de Manresa, asserint e affermant que lo dit quòndam Manresa era obligat en lo dit arrendament, de què lo fill e hereu del dit Manresa, qui ignorava les dites coses com fos arribat molt poch avia de Fflandres, creheut que lo dit son pare hi fos obligat, confessant que per rahó del dit arrendament son pare ere deutor CCCCLXXV liures e per aquelles, en poder del scrivà de la Deputació segons se diria, promès e s'obligà molt largament a pagar les dites CCCCLXXV lliures dins cert temps.

En après, emperò, lo dit Manresa, hereu, sabent que lo dit son pare no era obligat en dit arrendament, ni era arrendador, ni personer, recusave de pagar. Emperò los dits diputats, per força de stret e rigor de la dita obligació per lo dit hereu de causa del dit arrendament feta, no li admeteren alguna excepció, ans no solament li feren pagar la quantitat de la dita obligació màs encara molta més quantitat, segons de tot se mostra per dites de taula e per les protestacions que n'heren fetes. De què lo dit Manresa, hereu, après, feta la exacció de les dites quantitats, ab suplicació recorregué al consistori dels dits diputats, suplicant li fessen tornar les quantitats mal exigides per virtut de¹⁶²

162. *A continuació, ratllat, una.*

dita obligació feta a causa del dit //89v// arrendament, en lo qual lo dit Manresa, quòndam, no havia participi ni s'obligà may, com dit és, ni's pot trobar en lo món, no no sia stada ni sia *in rerum natura*.

E jamay los dits diputats volgueren sobra açò fer justícia en alguna manera, abans encara, ultra que lo dit pagament és stat fet, com dit és, detenen certes cartes de la casa hereditària e altres del dit Manresa en molta oppressió e vexació. E, com per ço fos stat altra volta recorregut al dit consistori e suplicat los dits diputats tornassen a loch, de dites coses jamay ho han volgut fer en gran dan, perjudici e interès de la dita heretat qui restà molts destruhida per aquesta rahó e altres irreparables dans que li són seguits per la guerra o comosions de aquest Principat et altres. E per ço en Miquel de Manresa, al qual vuy pertanyen en los drets e coses de la dita heretat, vehent tant dan, oppressió o vexació, ab humil suplicació, hagut recors a la magestat reyal per rahó de la sua pobresa e miserabilitat e oppressió *et alias*, obtingué la dita causa ésser comesa als magnífichs misser Johan Pagès, vicicanceller, e a misser Pere Falchó devant los quals los dits diputats jamay han volgut comparar, sinó havien offert promptament e expedir lo negoci e fer justícia sens plet ni quèstió. E com lo dit Manresa sia stat devant ells e llur consistori diverses voltes per dita oferta e ells hagen recusat fer ço que offert havien, sinó que han comès lo negoci a llur advocats, lo hu juge, l'altre advocat de la causa, volent-se sforçar que la dita obligació feta per causa del dit arrendament sia vàlida e sobre açò se faça plet e procés immortal.

E com lo dit Manresa no tinga forma ni manera de pledeiar ab ells, com ells se //90r// volen sforçar, e de cosa que és cosa tant notòria e manifesta que sols stà en veure lo arrendament del dit any XXVIII, obligació e dites de taula, que tot és en poder llur, e són coses que una hora seria vist si's volen, e lo dit pobre Manresa no ha pugut apertellar jamés se fassa ni's farà *in eternum*, de e per les quals coses no sol és stat fet interès e preiudici en la quantitat mal exhigida, com dit és, dan e destrucció de la heretat, més encara gran oppressió, injúria e greuge notori e manifest e irreparable al dit Manresa, a les quals coses, per ésser pobre e miserable, lo dit Manresa no pot en alguna manera provehir. Per tant *et alias*, lo dit pobre e miserable Miquel de Manresa, no havent remey algú de haver alguna reintegració de tants greuges, injustícies e oppressions o molèsties, maiorment per haver afer ab persones tant potents com són los dits diputats, recurrent a vostres reverències spectabilitats, noblesees, magnificències e honorables savieses, suplica humilment, e per totes vies e modos que a ells són expedients e necessàries e pertanyents, vos plàcia suplicar la majestat del senyor rey en tanta oppressió e greuges vulla provehir al dit pobre suplicant axí com se pertany, a ffi que lo dit Manresa sia reintegrat sobre ço del seu, com és de mera e vera e reyal justícia. E jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

A la qual suplicació en dit stament legida per aquell fon feta la provisió següent:

Per lo dit mossèn Johan Torres, de part del dit stament ecclesiàstich, sia dit als reverends e magífichs deputats //90v// del General de Cathalunya que facen justícia desempatxada al dit Miquel de Manresa, qui de les coses en dita cèdula contengudes suplica.

Ítem, lo die mateix stant lo dit stament ecclesiàstich congregat en son apparament, en aquell vengué lo senyor en Berenguer Ripoll, síndich de la ciutat de Manresa, lo qual portà e presentà e requerir ésser legida en dit stament una suplicació del tenor següent:

De la ciutat de Manresa

Molt reverend, i llustre, egregis, nobles e magnífichs mossèn e de molta virtut e proviència.

La ciutat de Manresa, com sia hu dels assenyalats lochs e població de aquest Principat, los i llustríssimos reys de Aragó antipassats, de loable recordació, la han volguda dotar de molts privilegis, honors, e beneficis, e entre les altres coses, la han feta inseparable de la corona reyal e del comdat de Barchinona, prometent aquella en algun temps no alienar, ne transpostar, ne separar del comdat de Barchinona, ne de la reyal Corona de Aragó. E aquest privilegi, primer, fonch atorgat per lo gloriós rey en Jacme, de memòria immortal, confirmat après per lo rey don Pere Terç, don Martí, don Ferrando, don Johan, e per la majestat del senyor rey vuy gloriosament regnant, seguint los loables vestigis de sos antecessors, confirmant novament, loat e l'establiment atorgat. És se après subseguit a instància importuna de alguns, qui la dita ciutat desigen en llur domini, han donat orde que la //91r// magestat del senyor rey ha feta gràcia e donació a la i llustríssima senyora reyna, muller sua, no pas que a la dita senyora reyna a fretur haver aquella ciutat, que avuy és pobre e destruhida, mas per¹⁶³ que aquells tals instants poguessen haver lo domini de aquella. E la majestat del senyor rey, no recordant-se dels dits privilegis, ni de les promeses, confirmacions per ell fetes a la dita ciutat, ha atorgada dita donació o feta gràcia de dita ciutat a la dita i llustríssima reyna, de què s'és seguit que la dita ciutat hagué consultar a la majestat del senyor rey, no admetent los procuradors de la dita senyora reyna a la possessió de la dita ciutat, crehent no ésser aquella la intenció immutable del dit senyor rey, ans havent ferma speransa que, recordant-se de les promeses en mitjà de jurament per sa¹⁶⁴ altesa per sa gran e acostumada clemència fetes, que tornaria a loch e hauria per no feta dita donació.

Emperò, com sien informats los consellers de la dita ciutat no cessa fer instància que dita donació haia loch, e açò seria destruhir dits privilegis, derogar a la corona reyal, despullar aquella de par de son patrimoni. E és interès de la cosa pública e dels faels vassalls que lo príncep no sia en son patrimoni defraudat, hoc e sempre //91v// ab subjecte, honor e reverència de la majestat reyal parlant, contra Constitucions de Cathalunya si tal alienació fer-se podie e fer notori greuge de la dita ciutat, e encara interès ser de tot lo Principat e poblats en aquell per los grans dans expressats. Per tant, lo síndich de la ciutat de Manresa, a vostres i llustres, reverends e nobles senyories suplica que sia mercè vostra per via de ambaxades, suplicacions hi altres pertinents istàncies suplicar la majestat del senyor rey sia de sa mercè, no solament haver per revocada e nul·la la dita donació, més encara aquella de fer revocar e anul·lar; e a oberior cautela tots los dits privilegis, unions e inseperacions de la corona reyal, confirmar, loar e atorgar, a ffi que la dita ciutat *intercessu* de vostres suplicacions stigue en ses libertats e sotmesa immediatament a la corona reyal e *in perpetuum* inseparable de aquella, lo qui redunde en gran servici e honor de la corona reyal, benefici e repòs de aquest Principat.

Altissimus, etc.

De Santpedor

Ítem, lo matex die vengué en lo dit stament en Baltasar Rosselló, síndich de la vila //92r// de Santpedor, lo qual en lo dit nom presentà en lo dit stament una cèdula o suplicació del tenor següent:

163. A continuació, ratllat, a.

164. A continuació, ratllat, gran.

Molt reverents, i llustres, egregis, nobles e magnífichs mossenyors de molta providència e virtut, la Cort General de Cathalunya representants.

A notícia del síndich de la vila de Santpedor e de Moyà és pervengut com per part del síndich de la ciutat de Manresa seria als braços de la dita Cort ab suplicació haut recors, suplicant e requerint per los sguarts, motius, e rahons en aquella contingudes, que fos suplicada la majestat del dit senyor fos mercè sua, no solament haver per revocada, cassa, e nul·le una donació, transpostació e alienació feta de la dita ciutat de Manresa en la i llustríssima senyora reyna, vuy gloriosament regnant, com a derogant als privilegis, unions e altres libertats de la dita ciutat e feta en evident preiudici de la sua reyal corona. Més encara, aquella de fet a maior cautela, revocàs, confirmant e ratificant a la dita ciutat tots los privilegis e libertats, unions e altres concessions per los i llustríssimos reys antecessors e per la magestat prefata del senyor rey atorgats, segons en la dita suplicació a la qual lo dit síndich se refer e vol //92v// haver per inserta és pus largament contengut.

E com lo dit síndich de Santpedor e de Moyà haia consemblant querela, ço és, que en la dita alienació feta de la ciutat de Manresa era comprès lo loch de Santpedor e de Moyà; e tingué los dits lochs consemblants privilegis e consemblants rahons per les quals tals donacions e alienacions, parlant ab deguda honor e reverència de la majestat reyal, no deuen haver loch ans deuen ésser revocades. Per tant, adherint-se lo dit síndich a la suplicació per part de la ciutat de Manresa a vostra gran virtut presentada, suplica que tota hora que per lo interès de la ciutat de Manresa seria suplicada la majestat del senyor rey que axí sia suplicada per lo interès de les dites viles de Moyà e de Santpedor, a ffi que los dits lochs e universitats sien preservats de vexació e romanguen en total domini e dolça senyoria de la corona reyal de Aragó e immediadament e inseparablement sotmesos de aquella, etc.

Altissimus, etc.

Les quals suplicacions de la dita ciutat de Manresa e de les viles de Santpedor e de Moyà en dit stament presentades e per mi Pere Collell, notari e //93r// scrivia del dit bras, per en Barthomeu Martínes, legides, per lo dit stament fou feta sobre aquelles la provisió següent:

Los advocats del dit stament se informen de les coses en dites suplicacions contengudes e, si de aquelles constarà, sia fet segons és suplicat.

Lo dit die de dimecres, que segons dit és comptàvem XXXI del mes de janer any mil CCCCLXXXI, en Garau de Paguera, donzell, constituït en lo stament militar, constituï son procurador per entrevenir en la dita Cort, consentir o dissentir, segons li serà vist en los actes de aquella, lo honorable en Demià de Regadell, donzell, ab plenitud de potestat sobre la intervenció de la dita Cort. *Testes, Geraldus Splugues, domicellus et Michael Benaula, notarius, cives Barchinone.*

Dels diputats

Ítem, lo mateix die, stant lo dit stament militar congregat en son apartament vengueren en aquell los reverends e magnífichs diputats del General de Cathalunya, los quals presentaren e requeriren ésser legida en aquell una suplicació del tenor següent:

Reverendíssims, molt i llustre, egregis, nobles //93v// e magnífichs senyors, en los dies passats foren presentades a les senyories vostres, etc.

És dessús en la presentació de aquella feta en lo bras ecclesiàstich.¹⁶⁵

Més avant, lo mateix die de dimecres que comptàvem XXXI del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, lo braç reyal congregat en son apartament, en aquell vengueren los honorables fra Vidal, prior del monastir de prehicadors de la vila de Cervera e mossèn Johan Borrell, prevera, capità de la Confraria de Nostra Dona de la dita vila, en dits noms mermassors de la manumissoria d'en Luhis Roqueta de la dita vila, e portaren al dit stament una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, illustre, egregis e nobles e magnífichs senyors, la Cort del Principat de Cathalunya representants, *etc.*

*Est supra in presentacione de illa facta brachio ecclesiastico.*¹⁶⁶

De Basolú

Ítem, lo dit die de dimecres que comptàvem XXXI del mes de janer any desús dit, en dit stament reyal constituïts los dits Johan Sirvent e Anthoni Sobirós, síndichs de la vila de Basulú, presentaren e requeriren ésser legida en aquell una suplicació del tenor següent:

Reverendíssim, illustre, egregis, noble e magnífichs senyors.

La vila de Basulú e la vagueria de aquella tenen privilegis jurats per los reys de Aragó, de gloriosa memòria, a aquella concessos e atorgats que algun loch, castell, parròchie o part de la dita vagueria no puixen ésser separats, venuts, donats, departits o dismembrats de la dita vila e vagueria. Com en dies e anys passats sien stats separats e departits de les dites vila e vagueria alguns castells e lochs, ço és, la parròquia //94r// de Spineüllà, los castells de Pontós, e Crexell, e Castellfollit, Santa Pau e lo vescomtat de Bas, e parròquia de Zabelles, en gran dan e preiudici de la règia corona e dan de les dites vila e vagueria, hoc encara contra sèria e tenor del dits privilegis. E, jatsia moltes e diverses vagades tant evident greuge sia stat deduït devant la majestat reyal e les dites vila e vagueria no han pugat obtenir recuperació de dites coses, axí contra forma de dits privilegis de dites vila e vagueria dismembrades e separades, supplica per ço humilment lo síndich de la dita vila e vagueria a les senyories vostres, que vulleu intercedir e suplicar a la majestat del senyor rey que de fet vulla man reintegrà e tornar les dites coses dimembrades, departides, e separades a la dita vila e vagueria de Basalú en la manera que staven ans de la dita separació e dimembració; en altre manera, que no sia procehit a cosa alguna en la present Cort.

Ítem, més, supplica lo dit síndich com de algun temps ensà lo noble de Cruylles, qui's diu senyor de Castellfollit fa pagar e extorqueix, sens injúria de algun parlant, alguns victigals ab color de castelatge als vassalls de dita majestat domiciliats en dites vila e vagueria de Basalú, pretenint poder exhigir lo dit victigal per castelatge de bastiar qui passa per lo dit loch e terme de Castellfollit. La qual injusta exacció, victiguals e extorció és contra justícia per quant nous victigals en lo present Principat de Cathalunya no poden ésser imposats, maiorment sens licència de la majestat del senyor rey, ne's pot dir dit Castellfollit ésser castell acastellat ne haia prehehinències de castell, les quals coses

165. És dessús *fins a ecclesiàstich, subratllat.*

166. Est supra *fins a ecclesiastico, subratllat.*

dites vila e vagueria ab special privilegi, en tal cosa pogués fer, son franchs liberts. Plàcia a les senyories de vosaltres que vulleu intercedir e suplicar a la majestat del senyor rey que sa majestat vulla e man prohibir tals injustes extorcions, nou victigal e il·lícita exacció, servant a les dites vila e vaguaria e poblats de aquelles los privilegis e libertats a ell consentits.

94v// Ítem, més, supplica lo dit síndich que com, tant per Constitució de Cathalunya com encara ab privilegis per dits gloriosos reys consentits, los oficials de dita vila e vaguaria quascun trienni finit llur ofici deuen tenir taula en la dita vila de Basalú, qui és en cap de dita vagueria, e en aquella dita vila deuen ésser per la majestat del senyor rey diputatats jutges de taula e no a Gerona ne en altra part, com sia Basalú vaguaria separada e distinta de totes les altres, segons de aquestes e altres coses són largament scrites en lo privilegi a dita vila atorgat per la senyora reyna Elienor, tudriu, *etc. datum* en *Barchinona* a XIII de agost MilCCCLXVIII. E com de algun temps en sà, no sien stats assignats los dits jutges de taula en la dita vila de Basalú sinó en la ciutat de Gerona, la qual cosa és contra constitució e dit privilegi e gran dan dels poblats en les dites vila e vaguaria de Basalú, qui per haver justícia dels torts e greuges fets per los dits oficials triennals són forçats exir de llur casa, vila, e vaguaria e anar litiguar de fora. Vos plàcia suplicar la dita majestat que vulla servir e fer servir lo dit privilegi e encara dita Constitució, que proveheix que en quascun cap de vaguaria sien elegits jutges de taula *etc.*, e provehir e manar que de qui avant los jutges de la taula tinguen la taula e los oficials sien sindicats dins la vila de Basalú, segons dita constitució e privilegi disponen; en altra manera, que no sia procehit en cosa alguna en la present Cort. *Et licet etc.*

Altissimus etc.

La qual suplicació per dits síndichs de la vila de Basalú en dit stament presentada e devant aquell legida, per stament fou respost que és content acompanyar los dits síndichs en so qui-ls fos possible, manant insertar dita suplicació en lo present procés familiar de la dita Cort.

Ítem, lo dit die en lo dit stament reyal constituït en Baltasar Rosselló, síndich de la vila de Sant//95r//pedor, presentà en lo dit nom e requerí devant aquell ésser legida una suplicació del tenor següent:

Molt reverends, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs mossenyors e de molta proviència e virtut, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta en lo stament ecclesiàstich de la dita Cort.¹⁶⁷

La qual suplicació legida devant lo dit stament per aquell fou manat e provehit aquella ésser inserta en lo present procés, offerint-se acompanyar la dita vila de Santpedor en tot ço que fer puixen per justícia.

E no res menys, lo dit die de dimecres que comptàvem XXXI del dit mes de janer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament reyal congregat en son apartament vengueren los reverends, magnífichs e honorables diputats, hoydors de comptes e altres de la casa de la Diputació del General de Cathalunya e, proposat en dit

167. És dessús *fins a Cort, subratllat.*

stament les concoxes que dien tenir per causa de la qüestió que lo illustre don Enrich d'Aragó¹⁶⁸ sobre les viles de Roses e de¹⁶⁹ Cadaquers, la qual qüestió ara novament lo senyor rey ha evocada en la sua Reyal Audiència e de aquella ha feta comissió, la qual cosa és pretès ésser molt prejudicial al dit General qui pretén deu ésser jutge de tal qüestió. Per dites rahons e altres en la suplicació devall inserta contengudes, pre//95v//sentaren e requeriren en lo dit stament ésser legida una suplicació del tenor següent:

Reverendíssims, molt illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Aquests dies proppassats fou presentada a les senyories vostres e a la present Cort una suplicació per los diputats del General del present Principat denunciand, en effecte, lo progrés e stament de la causa qui's mena entre lo molt illustre senyor infant, demenant, de una part, e los diputats en nom de tot lo dit Principat, deffenents, de la altra, sobre les terres que lo dit Principat té del comtat de Empúries en penyora per CV mil florins de una part, e circa V mil lliures per despeses fetes a sustentació de aquelles, suplicant a les senyories vostres e a la present Cort, a la qual pròpriament pertany la deffensió de la dita causa, los plagués pendre en sí la deffensió de aquella e provehir en lo que sia necessari. E fins ací resposta no'ls és stada donada ne és stat provehit en cosa alguna. En tant que dissapte proppassat hora ja tarda, molt repentament e fora tot orde de justícia, fonch feta assignació als dits diputats a hojr declaració per ahir que era diluns, sens precehir assignació a hojr relació, ne hojr los advocats e part del dit Principat, per la qual cosa e de tanta novitat, hagut recors al magnífich vic canceller e regent qui's crehia ho haguessen provehit, han pur d'ells sabut non havien provehit ne'n sabien cosa alguna, en què poden les senyories vostres //96r// comprendre en qual forma aqueixa causa se mena.

E per quant, segons és stat ja altre vegada dit a les senyories vostres, en dit empenyorament no solament consistex lo deure dels dits CV mil florins e circa V mil lliures de despeses, més encara los capítols vulgarment dits de del rey don Martí e moltes Constitucions de Cathalunya, molt saludables al bé de la justícia e bon stament del present Principat, e encara lo interès dels creadors sensalistes del General, als quals lo dit empenyorament o crèdit *est obligata*. Per ço, los dits diputats, altre volta denunciand a la present Cort e als convocats en aquella les dites coses, supliquen a aquella los plàcia voler entendre en dit fet e fer-hi deguda deffensió e provisió, certificant a les senyories vostres com ells han donats los comptes qui a ells eren demenats del procehit dels emoluments de la jurisdicció criminal, ab los quals se mostre lo dit Principat ésser cobredor per despeses necessàriament fetes en conservació de les dites terres les dessús dites V mil lliures o circa, ultra lo preu del dit empenyorament.

La qual suplicació, per los dits diputats presentada e devant lo dit stament de *verbo ad verbum* legida, per lo honorable mossèn Galceran Carbó, president, en dit stament, fou respost en nom de tots com ells havien emeses les coses en dita suplicació contengudes e que entrarien en pensament quina provisió si devia fer. Emperò, que ells dits diputats per confiança de la Cort no stiguessen de usar de llur ofici en deffensió de la dita causa.

168. A continuació, ratllat, los.

169. A continuació, ratllat, quades.

96v// E après, exits los dits diputats¹⁷⁰ del dit stament¹⁷¹ fou en aquell haüt algun colloqui sobre les coses per dits diputats denunciades e, finalment, fou feta conclusió fos feta embaxada per part de la Cort al senyor rey, suplicant sa gran altesa degués sobraseure en dita causa fins fos deliberat qui devia ésser conexador de aquella. E que fossen embaxadors los presidents de quascun stament e per ço fou elegit¹⁷² lo dit mossèn Galceran Carbó per anar en dita embaxada per lo dit stament reyal.

Ítem, lo dit die de dimecres, que comptàvem XXXI del dit mes de janer any dessús dit mil CCCCLXXXI, en lo dit stament reyal vingué en Miquel de Manresa e presentà e requerí ésser legida devant aquell una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, reverents, espectables, egregis, nobles, magnífichs senyors.

Gran temps ha que en aquestat ciutat per rahó de cert arrendament de les Generalitats de la bolla del plom, e cera, de les joyes de la dita ciutat, etc.

*Est supra in presentacione in illa facta brachio ecclesiastico.*¹⁷³

97r//

Dijous, que comptàven lo primer de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI

Stant la dita Cort congregada per la forma acostumada, ço és, quascun bras en son apartament, en lo bras militar novament vingué en Bernat de Tord, donzell, lo qual per entrevenir en la dita Cort prestà lo jurament acostumat.

Ítem, lo matex die, sobrevinguts en lo dit stament militar los promovedors dels staments eclesiàstich e reyal feren relació en aquell com los dits staments eren de parer que sobre la suplicació donada per los diputats los presidents dels staments de dita Cort vagen suplicar la magestat del senyor rey sia de mercè sua de sobreseura en la causa del senyor infant, tro sus sia conegut la cognició de aquella se sguarda al senyor rey tot sol o al dit senyor hi a la Cort. E, haut colloqui sobre açò en lo dit stament militar, la maior part de aquell deliberà que fos exequutat segons lo parer dels dits dos staments, ço és, que lo egregi comte de Cardona, president lo present die en lo dit stament, ensemps ab los presidents dels altres staments anassen a suplicar la majestat del dit senyor sia mercè sua de sobreseure en la dita causa, tro sus sia conegut si la conexença pertany a la sola majestat sua o a la sua majestat e a la Cort ensemps.

170. *A continuació, repetit, diputats.*

171. *A continuació, ratllat, foren.*

172. *A continuació, ratllat, no.*

173. *De Est supra fins a eclesiástico, subratllat.*

Los següents dissentiren a qualsevol acte qui's fes en lo dit stament: mossèn Johan Pere de Vilademany; mossèn Àlvaro de Madrigal; //97v// mossèn Dalmau dez Far; mossèn Montanyans; Luís dez Far; Bernat de Gacius; Roger de Rosanes; Galceran de Barbarà; mossèn Bernat de Marimon; Joffre de Lordat; mossèn Galceran Muntaner; Bernat Maria de Rexach; Johanot de Muntbuy; lo noble en Bernat Johan de Castellet; Guillem Ramon de Bordills; mossèn Sayol; Perot de Muntbuy.

Ítem, los die e any, per lo interès d'en Johan Pere de Santmenat dissentiren en qualsevol acte qui's fes en dita Cort los següents: mossèn Pere Ycard; don Hugo de Cardona; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Bisbal; mossèn Johan Ramon de Josa; Bernat Sors; Bernat Miquel.

Ítem, lo dit die, ço és, dijous que segons dit és comptàvem lo primer del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, al dit stament militar //98r// per part de dit Miquel de Manresa fou presentada en lo dit stament una cèdula del tenor següent:

Jesús

Reverendíssimo, reverents, espectables, egregis, nobles, magnífichs e honorables senyors.

Gran temps ha que en aquesta ciutat per rahó de cert arrendament de les Generalitats de la botlla, *etc.*

És dessus en la presentació de aquella en los altres staments.¹⁷⁴

La qual suplicació fou lesta en lo dit stament e per la present no'n fou feta provisió alguna.

Ítem, los dits die e any constituïts en lo dit stament militar los deiús scrits dissentiren o aderiren-se als dissentiments dessus dits en quant tocha lo interès del dit Sentmenat: mossèn Bernat Çaportella; mossèn Bernat de Montpalau; Ffrancí de Santmenat.

Ítem, lo matex die al dissentiment general se aderí mossèn Anthoni Oriola.

98v// Ítem, lo matex die de dijous que comptàvem lo primer del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en dit stament militar vengué mossèn Ramon Merquet, síndich e promovedor del stament reyal, lo qual referí com lo dit stament reyal era de parer que, atès que los jutges de la causa de l'illustre infant don Enrrich procehien en la causa no obstant la ambaxada que per la Cort era stada feta a la majestat del senyor rey, que los presidents del dits staments tornassen a la prefata majestat e suplicassen a aquella altra vegada per part de la Cort que a sa gran altesa fos placent fer sobreseure en lo procés de dita causa fins fos vist si la conexença de aquella pertanyia¹⁷⁵ a la celsitud sua tensolament, o si la Cort hi havia participi. Lo qual parer, referit per lo dit promovedor al dit stament militar

174. És dessus *fins a* staments, *subratllat*.

175. *A continuació, ratllat, a sa.*

a aquella paregué ésser bó e, de fet, en continent deliberà que lo egregi comte de Cardona, lavors president en dit stament, ensemps ab los altres presidents dels altres staments anassen al dit senyor per les coses dessus dites.

Dimarts, que comptàven sis de ffebrer, any mil CCCCLXXXI

Ffrancí de Castellví

Stant congregada la dita Cort segons és acostumat, ço és, quascun bras en son apartament, en lo braç de les universitats vingué lo honorable en Ffrancí de Castellví, donzell, lo qual presentà e requerí en aquell ésser legida una suplicació del tenor següent:

A la molt gran providència de vosaltres iilustre, //99r// molt reverents, egregis, spectables, magnífichs e honorables senyors residents en les Corts Generals qui's celebren per la majestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona.

Significa en Ffrancí de Castellví, donzell, domiciliat en la vegaria de Vilaffrancha de Penadés, hereu universal ab testament del honorable en Pere de Senyechs, senyor de la casa e quadre de Gimanelles e de la Torragassa e de Lobets, quòndam, dient que al dit, quòndam, Pere de Senyechs, oncle seu, prenia o rebia sobre lo General de València tres censals de annuals pensions, ço és, lo hu de VI mil sous e l'altre de CCL sous e l'altre de CCXXX sous e ab sos preus, segons més manifesament conste per les cartes les quals exhibex, *ut ecce*.

És veritat que per la majestat de l'iilustrísimo senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, per falçes e sinistres informacions sien stats presos los preus dels dits censals sots color de luyció causada per ésser afermat los béns del dit Pere de Senyechs ésser confiscats per ésser ell rebel·le e inobedient, ço que era tot contra tota veritat, *cum maxime* en temps de les dites ocupacions e simulades luycions lo dit Pere de Senyechs fos obedientíssimo a la majestat del reyal. E axí, ab causa no vera, tals preus foren rebuts per la majestat reyal o per altres ab comissió sua. E sia dura cosa que los súbdits axí sien depauperats e los béns los sien levats per llur senyor, sinistrament informat, *et maxime* de tants censals que prenen summa entres tots de annual pensió de LVIII lliures e V sous.

Per tant, lo dit Ffrancí de Castellví, hereu demunt dit, suplica a tot la Cort e a quascun bras, conjuntament e divisa, vos plàcia segons les pràtiques en //99v// Cort acostumades intercidir ab la majestat reyal de tal manera que los preus e pensions dels dits censals sien pagades al dit Ffrancí, hereu demunt dit, car serà feta la justícia e l'ànima del senyor rey don Johan serà descarregada, e lo dit suplicant no restarà destruhit sens causa e contra tota justícia e veritat. *Et licet etc.*

Altissimus etc.

La qual suplicació legida en lo dit stament, per aquell fou manat ésser insertada en lo present procés, responents per orgue de l'honorable mossèn Galceran Carbó, president, al dit Castellví que lo dit stament és content acompanyar-lo sobre les coses en dita suplicació contingudes en tant quant la justícia permetrà.

Dimecres, que comptàvem VII del dit mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI

Stant congregada la dita Cort, ço és, quiscuns del staments en son apartament, primo en lo stament ecclesiàstich e après en lo stament militar vingueren los reverends bisbe de Gerona, canceller del senyor rey, lo mestre de Montesa, e lo noble mossèn Requesens de Soler, portantveus de governador, misser Alfonso de la Cavallaria e altres en nom de tractadors a dits staments tramesos per la majestat del dit senyor. //100r// Los quals per orgue del dit reverend bisbe de Gerona, canceller, exposaren en quiscú dels dits staments e referiren per part de la prefata majestat com stava en veritat que lo dit senyor havia donades a la dita Cort fins en la present jornada dues cèdules, en effecte continents les coses per migà de les quals se devia venir a la conclusió e fi de la present Cort per repòs i tranquil·litat de aquest Principat. Stave lo dit senyor, segons dix lo reverend bisbe, en no pocha admiració com per la dita Cort fins en la present jornada no era stat respost a les coses en dites cèdules contingudes. E que per ço a sa gran altesa era vist que la present Cort o los stament de aquella no desijaven tant lo fi de la dita Cort com seria servey de sa majestat, bé, e repòs de aquest Principat. E per ço,¹⁷⁶ per metre en més fadiga los convocats en dita Cort, hauria manat lo dit senyor a ells dits tractadors ésser donada per part de la senyoria sua a la dita Cort e a quascú dels staments de aquella la cèdula devall escrita. La qual en dit nom e per part del dit senyor presentaren a quascuns dels dits staments la dita cèdula, que és del tenor següent:

Cèdula dada per lo senyor rey

Volent dirigir la Cort o los staments d'aquella a conclusió per lo servey nostre havem manat dar-vos la cèdula infrascrita, significant-vos per aquella nostra última final intenció, pregant e encarregant-vos que prestament e sens dilació fessau tal resposta que la dita Cort prenga conclusió tal que sia servey de //100v// Déu e nostre, e bé del Principat. Car, si ho differiu o dilatau, no podent més detenir-nos, lexarem expirar la Cort e provehirem com per la última nostra proposició vos havem significat.

I. La magestat del senyor farà fer restitució de totes e qualsevol viles, castells, o lochs, drets, rendes, jurisdiccions e altres béns del patrimoni real dins lo Principat de Cathalunya, les quals tornerà e incorporerà en aquell stat e ésser en que's trobaran segons se tenien e possehien ans de les turbacions passades. E revocarà e anullarà qualsevol donacions, impigneracions, e altres alienacions durant les dites turbacions e fins en la present jornada per qualsevol causa e rahó a qualsevol personas, encara que fossen reyalys o de sanch reyal, fetes. E d'aquí avant farà servir les constitucions, privilegis e altres disposicions tals alienacions prohibints. En axí, emperò, que si algunes quantitats reyalment e de fet en peccúnia comptant seran stades pagades, o donats, o empenyorats lochs o viles, per les dites vendes o empenyoraments, axí al senyor rey don Johan de alta recordació,

¹⁷⁶. A continuació, ratllat, haurà.

pare seu, com a sa altesa o altri per ells, vol e li par que deuen ésser primerament pagades e restituhides als possehidors de aquelles, ans de ésser trets de possessió de aquelles.

II. En los caps de la justícia, mercaderia, e monedes, parli que deu ésser remès a persones elegidores per sa altesa e per la Cort, egualment, de quiscun stament.

III. E farà fer restitució general e universal de totes //101r// e qualsevol viles, lochs, castells, fortalises, baronies, castlanies que no sien en feu, censals, censos, taschas, scrivanies stablides, jovades, batudes, e altres servituts, delmes, part de delmes, rendes, molins, salines, pesqueres, erbatges, deutes que sien en ésser, drets, jurisdiccions, axí civils com criminals e mixtes, cases, terres, dignitats ecclesiàstiques, seculars e altres beneficis regulars, e encara comandes dels òrdens militars de qualsevol nom sien axí dins lo Principat de Cathalunya com en altres regnes, terres, e senyories sues, ensemps ab los fruyts de qui avant devedors e cullidors, remetent e havent per remesos los pagats e fins a la present jornada rebuts, e totes qualsevol altres coses encara que fossen majors o menors que les dessus expressades, encara que fos necessari nomenadament e especificada la expressió de aquelles; les quals en temps de les turbacions passades e fins la present jornada, són stades per lo senyor rey, pare de sa altesa, e per sa altesa o altres preses, ocupades, o per remuneració de serveys o satisfecció de dans o per qualsevol causa maior o menor, encara que fos per utilitat o necessitat del reyal stat, a qualsevol universitats o singulars persones, encare que fossen reysals o de sanch reyal, donades, venudes, empenyorades o altrament alienades.

E farà restituhir aquelles en lo punt e ésser que's trobaran, sens haver rahó alguna de milloraments, enderrocaments, o pignoraments o altres qualsevol despeses que per utilitat o necessitat, guàrdia e custòdia de aquelles o altrament hi fossen fetes. E tornarà e restituhirà los possehidors e primers senyors de les dites coses de continent en la reyal e corporal possessió de aquelles en aquell ésser en que's trobaran axí com aquelles tenien e possehien, ans que'ls fossen preses e ocupades. E revocarà e haurà per revocades totes e qualsevol gràcies, //101v// donacions, empenyoraments e qualsevol altres alienacions per qualsevol causa e rahó, encara que fossen en remuneració de serveys o satisfecció de dans donats o per altres causes majors o menors, a qualsevol persones, encara que fossen reysals o de sanch reyal, durant les dites turbacions e fins en la present jornada per la majestat sua o per lo senyor rey, pare de sa altesa, o per altres havents-ne poder, fetes, no obstant qualsevol modificacions o excepcions en qualsevol capitulacions ab qualsevol ciutats, viles e losch per lo dit senyor rey pare de sa altesa o per sa altesa o altres havent-ne llavors poder fetes, enquare que en aquelles la restitució fos demenada e remesa a justícia o de dites prosanes fos plet pendent o indecís. E imposarà scilenci e callament perpètuu a qualsevol demandes fetes e fahedores per qualsevol dans, dampnatges, axí per mar com per terra fetes, donats e subseguts durant les dites turbacions passades. E que de continent del present Capítol Acte de Cort, sens altre citació o declaració precedent, via executiva, per algutzirs o altres oficials elegidors per aquells de qui serà interès, totes les dites coses seran, segons dit és, tornades, liurades e restituides e sa altesa no passarà a exacció o exequió de donatiu encara que aquell fos concordat e offert sens que dita restitució no fos primerament feta e complida e a tot efecte deduhida. En aquesta, emperò, forma e manera, que se hagen a fer per totes les vegaries dins lo dit Principat de Cathalunya crides reysals que quiscú qui pretenga deure ésser restituït dins vuyt dies comparega demant dita restitució devant lo senyor rey, la qual se haia de fer après que serà demanada de continent; e fetes dites crides, passats quinze dies après e, provehit per lo senyor rey segons dessus és dit, puga sa altesa exhigir lo dit donatiu, salvo que's puga fer consignació //102r// del dit donatiu, éssent aquell concordat e ofert, a aquelles persones a qui per sa altesa deure ésser fetes per la restitució de les dites coses.

Excepcions de la restitució general

De la qual restitució excepte, e en aquella no vol ésser compresos, tots aquells qui son en pacte, concòrdia o altres avinençes fetes entre persones singulars, capítols, col·legis e universitats e entre qualsevol singulars persones, les quals vol que sien servats axí com entre aquells serà stat concordat.

E més, ne excepte la vila de Blanes e altres terres que lo egregi comte de Cardona e la comtesa, muller sua, tenen del vescomdat de Cabrera fins que sia feta la justícia de la qual penja plet, no havent-se emperò haver sguard ni rahó alguna de qualsevol donacions e gràcies o drets adquirits per causa de les turbacions passades.

E més, ne excepte lo que té mossèn Johan Sarriera del comte de Modica fins sia satisfet segons que és stat remès a sa altesa.

Emperò, vol que los censals que fa lo comte de Modica e les universitats e singulars de les dites viles e terres de aquell, sien pagats segons forma dels contractes dels dits censals, reduhits, emperò segons la reducció deiús fahedora en los censals, no obstant qualsevol gràcies e donacions dels dits censals per causa de les dites turbacions fetes.

E més, ne excepte los feus, los quals lo senyor rey //102v// remetrà a justícia fahedora segons la condició e natura de aquells, ab que no s'i puga oposar ne haver rahó alguna de donacions, confiscacions o altres gràcies reynals.

E més, ne excepte la baronia de Bellpuig e altres lochs que foren de don Hugo de Cardona, donats a don Anthon de Cardona e als seus; e lo castell de la Manresana, que té lo bastard de Cardona; e lo censal de dos-centes liures annuals que lo comte de Cardona fahia a dona Elfa de Cardona e de Perellós. En los quals tres caps, sens prejuy de qualsevulla gràcies e donacions de aquells e altres drets pertanyets als dessús dits e als seus e a quiscú d'ells, serà content fer-hi justícia si per algú serà demenada.

III. La majestat del senyor rey farà pagar tots e sengles censals e violaris que les universitats e singulars persones del Principat de Cathalunya, qui han seguida la obediència de sa altesa fan als qui no la han seguida, a rahó de X sous fins en XIII sous IIII per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades, remetent-ho la Cort a arbitre e declaració de sa altesa. E si los dits censals o violaris fan universitats o singulars persones dins lo Principat de Cathalunya qui han seguida la obediència del senyor rey als qui axímatex la han seguida; o si seran universitats o singulars persones qui no han seguida la obediència del senyor rey e faran censals o violaris als qui axímatex no la han seguida; o si són universitats o singulars persones qui no han seguida la obediència del senyor rey e faran censals o violaris als qui són stats en obediència de sa altesa, los quals censals o violaris //103r// seran stats carregats ans de l'any Mil CCCCLXXIII, farà pagar los dits censals e violaris de XIII sous IIII diners fins en XX sous per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades, remetent-ho la Cort a arbitre e declaració de sa altesa. E encara, que puga dir e declarar quals e fins en quin temps seran vists obedients per ésser compresos en lo present capítol.¹⁷⁷ E encara, que puga dir sobre les pensions degudes quines ne quals e quant seran pagades, en axí emperò, que la reducció fahedora per sa altesa en los censals o violaris qui's fan per los qui són stats en sa obediència als qui axímatex hi són stats e per los qui han seguida aquella als qui axímatex no l'han seguida, o per los qui no han seguida dita obediència a los qui la han seguida, no puga durar sinó per temps de X anys; e finits aquells sien pagats dits censals segons forma dels contractes. Excepte, emperò, del present capítols tots aquells qui són en pacte, concòrdia, o avinència, o, après la reducció de Barchinona, en possessió pacífica de rebre les íntegres annuals pensions dels dits censals e violaris, los quals vol sien conservats en possessió e que los pactes sien servats.

¹⁷⁷. *A continuació, repetit*, e declarar quals e fins en quin temps seran vists obedients per ésser compresos en lo present capítol.

V. E, si seran censals o violaris dins lo Principat de Cathalunya que universitats o singulars persones fan a sglèsies e coses pies, que los dits censals e violaris sien pagats a rahó de XIII sous IIII per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades fins a tant que per visors elegidors per la majestat del senyor rey e per lo bisbe, a qui seran sotmesos tals sglèsies e coses pies, sia altrament provehit //103v// degudament. La qual elecció e visió se haia a fer dins temps de sis mesos, exceptats emperò, tots aquells qui són en pacte o concòrdia o, après la reducció de Barchinona, en possessió pacífica de rebre les íntegres annuals pensions, les quals sien mantenguts en llur possessió e los pactes sien servats.

E serà content, del donatiu fahedor donar per satisfaccions e remuneracions cent mília liures, distribuïdores, emperò, per sa altesa entre aquelles persones que li serà ben vist.

VII. E que lo General sia arrendat al més donant per trienni de tres o sinch anys, segons que millor se porà fer, tot o per vegaries o per taules, lo que no's puga donar menys de XXX mil lliures per any. E de qui avant, passat dit arrendament, se haia arrendar per triennis e sia provehit que les peccúnies hagen de venir en la Taula de la ciutat de Barchinona e distribuïdores en pagaments de censals e altres càrrecs, segons que per capítols de Cort és ordenat. E que los salaris e officis superfluus sien limitats degudament.

VII. E que los censals nous qui no's paguen per lo General sien pagats, reduhits los preus a la veritat, e les pensions al for que dirà la majestat sua.

VIII. E quant als censals luïts serà content que sia vist per justícia per los de son Consell, hoyts los advocats de la ciutat de Barchinona o dels altres de qui serà interès.

104r// Recordant-vos lo donatiu fahedor a sa altesa de les tres-centes mília liures e dotze galeres a la farrera, del qual puga provehir en la composició del present Principat e en les altres necessitats ocorrents.

Lo dit die de dimecres, que segons dit és que comptàvem VII del dit mes de febrer any mil CCCCLXXXI, en lo stament militar de la dita Cort congregat en son apartament novament vingueren los deiús scrits, los quals per entrevenir en dita Cort prestaren lo jurament acostumat: Bernat de Resedet, donzell, en Empurdà domiciliat; Ffrancí de Castellvi, en Penadès; Pere de Serrià, domiciliat en Martorell.

Ítem, los dits die e any, constituït en lo dit stament militar lo honorable en Francesch Johan de Santa Coloma, presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Per Johan de Santa Coloma

Molt il·lustre, egregis, nobles, magnífichs mossenyors, lo stament militar de la Cort del Principat de Cathalunya representants.

A vostres grans providències no és ignot com en dies passats per en Francesch Johan de Santa Coloma, donzell, fou fet dissentiment en lo present stament e protestat que en neguns actes no fos procehit en la Cort sens que primer la majestat del senyor rey no hagués reparat hun evident greuge //104v// fet al dit Coloma per lo dit senyor rey. Ço és, que, stant ell en lo temps de la guerra e turbacions en lo servici e obediència del senyor rey lavors regnant, per lo dit senyor rey quità e loy e pres lo preu de hun censal que lo dit Coloma havia sobre los regne e universitat de Mallorques. E, jatsia, axí lo il·lustrísimo rey don Johan, pare de la majestat prefata, com lo dit senyor sie stat suplicat que lo dit preu de censal, ensemps ab les pensions qui correput hagueren fins a la jornada de la royal, pagà e fossen restituhits, fins vuy ha recusat e recusa, ffahent al dit Coloma, parlant tots temps ab aquella honor e reverència que's pertany, notori greuge e, si dir se gosave, injustícia al dit Coloma.

Per tant, lo dit Coloma no havent altre remedi per cobrar lo seu sinó per migà de la Cort. E, jatsia en altra temps haia donat dissentiment en lo present stament, encara a maior cautela ab los presents scrits protesta e requer que en acte negú e ssignatment que fos donatiu graciós, ne préstech, ne altra manera de despesa, ne¹⁷⁸ acte algú, no's fassa ne's procehescha en lo present stament fins que lo dit Coloma haia del demunt dit greuge deguda reparació, atès expressament que per tots temps dissent ab tot quant s'ich faça. Suplicant que en lo procés¹⁷⁹ familiar del dit stament la present sia continuada. Requerint-ne a vos notari que-u façau e continueu e li'n leveu carta, *etc.*

Ítem, dit die que comptàvem VII del dit mes de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI, costituhit en lo dit stament militar en Ffrancesch de Castellví presentà en aquell una cèdula o suplicació del tenor següent:

Ffrancesch de Castellví

Ihesus xristus, virgo Marie

A la molt gran providència de vosaltres illustre, molt //105r// reverends, egregis, magnífichs e honorables senyors residents en les Corts Generals que's celebren per la majestat del senyor rey, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta en l'estatment reyal.¹⁸⁰

Ítem, lo matex die que comptàvem VII del mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, costituhit en lo dit braç ecclesiàstich mossèn Johan Amat, cavaller, presentà e requerí ésser legida una suplicació del tenor següent:

Mossèn Johan Amat

Ihesus

Molt illustre, egregis, nobles e magnífichs mossenyors.

A mossèn Johan Amat, cavaller, és fet hun evidentíssimo e notori preiudici, greuge, per lo qual és stat fermat en lo bras e Corts presents hun greuge lo qual és fet a ell per la majestat de l'illustríssimo senyor rey. Ço és, que éssent ell, dit Amat e Pere Amat, son pare, e encara n'Anthoni Amat, germà llur, contínuament durant les turbacions de la guerra del Principat de Cathalunya en servey de la reyal majestat sua, trobant-se en sitis e batalles corregudes e altres actes e fets d'armes per deffenció del stat e corona reyal, e per aquell exposant a tot perill les persones e béns en tal forma que és notori merèxer satisfeció e remuneració gran e no comportar ni sostenir greuge ni perjudici ningú. Lo dit illustríssimo senyor rey, e o llur pare o són procurador reyal resident en lo Regne de Mallorque leshores quità e rebé en propietat e pensions hun censal de dit Amat de propietat de DC lliures e de pensió de XXV lliures sous. Per la qual rahó //105v// fou fet hun dissentiment per dit Amat en lo present stament e protestà que no fos procehit en actes neguns de la present Cort sens que tant gran greuge no fos per la magestat del senyor rey revocat e reparat e satisfet, restituhint dit preu e les pensions que haurien corregut. Com és a les gran providències e senyories vostres notori e manifest, ultra moltes altres vegades sia stat discentit et protestat per ço et altre a cautela, pus altre remey no té per cobrar lo seu, com fins ací per via nenguna no'l haia pugut cobrar.

178. *A continuació, ratllat, altra.*

179. *A continuació, ratllat, es.*

180. *És fins a reyal, subratllat.*

Ab humil reverència e honor pertanyent parlant, ab los presents escrits protesta e requer que per lo present stament no sia consentit en acte negú de Cort, màxime en acte de donatiu graciós, préstech, o altra qualsevol, ans sia discentit fins sia reparat lo dit greuge. En tots aquells, ab los presents escrits protestant, dissent e en quant se fa es farà en la Cort present. E suplica que la present sia insertada en lo procés familiar del bras present e stament e sia continuada en la forma necessària e acostumada. En altra manera, *etc.*

Ítem, lo matex die de dimecres que comptaven VII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar congregat vengué en Johan Miquel, notari, lo qual presentí e requerí en lo dit stament ésser legida una suplicació del tenor següent:

Johan Miquel, notari

Molt illustre, reverendíssims, egregis, nobles e magnífichs senyors.

N'Anthoni Miquel, quòndam notari de Barchinona, com scrivà del stament militar ha //106r// servit en la Cort General que lo rey don Alfonso celebrà en la present ciutat e en la Cort celebrada en la dita ciutat per lo rey don Johan, de alta recordació. Del qual servey és degut al dit quòndam Anthoni Miquel per son salari de XVI de abril any milCCCCLVIII fins a XIII de juliol del dit any, de XXVII de nohembre any milCCCCLX fins a XV de janer de LXI. E, perquè les dites Corts expiraren incogitadament no-s pogué fer manar les cauteles segons és acostumat. E, jatsia que lo dit Anthoni Miquel haia suplicat moltes voltes als diputats de Cathalunya volguessen fer-li pagar los dits salaris, però fins ací no és stat fet. Per tant, suplica an Johan Miquel, notari, fill e donatari del Anthoni Miquel, a les illustre, reverendíssimes, nobles e magnificències vostres e a tota la Cort, que sia placent axí com és degut provehir e manar lo dit Johan Miquel en lo dit nom sie pagat e satisfet dels dits salaris e quantitats degudes, com axí sia cosa justa. E serà per lo dit suplicant pres a singular gràcia e mercès benefici. *Et licet etc.*

Altissimus, etc.

Les quals supplicacions dessús insertes en lo dit stament militar legides per aquell foren remeses als advocats del stament a fi vegen les coses suplicades a fi que com lo stament volrà aquelles saber ne facen relació.

Pere ces Corts, mercader

Dimecres, que comptàvem segons dit és VII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort congregat en son apartament vengué en Pere ces Corts, mercader, lo qual en son nom propri e en nom segons dix de la dona na Jacmeta, muller sua, presentà e requerí ésser legida una suplicació del tenor següent:

Reverend ilustríssime e molt reverents, ilustríssimo, molt egregis, nobles e magnífics.

Ab gran reverència és suplicat per part d'en Pere ces Corts, //106v// ciudadà de Barchinona, e de na Jacmeta, muller sua, filla d'en Johan Vinyoles, notari, quòndam, ciudadà de la ciutat, vos plàcia provehir que los sien restituís primo hun feu que tenen e possehien ans de la guerra en lo terme del castell de la Molsosa. E pertany a la dita dona per justs títols dels quals fa fe per instruments públichs, lo qual feu té ocupat lo comte de Cardona. E més, que mossèn Dalmau de Queralt los pague e restituesca un censal de

pensió de VI lliures I sou qui axí mateix pertany a la dita dona que les dites coses ha portat en dot al dit seu marit, e *licet*, etc.

Altissimus, etc.

Dijous, que comptàvem VIII del mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI

Congregada la dita Cort, ço és, quiscun dels staments en son apartament¹⁸¹ segons és acostumat, en lo braç ecclesiàstic vingué lo honorable mossèn Jacme March, cavaller, lo qual presentà e requerré ésser legida en dit stament una suplicació del tenor següent:

Mossèn Jacme March

Reverendíssimos, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs mossenyors, la Cort General del Principat de Cathalunya representants.

No oblidant mossèn Jacme March, cavaller, los lohables e antigues pràctiques de la Cort en la qual los agraiats e interessats e ab lesió de Constitucions e leys de la terra sofreixen greuges són per triga e intercessió de la Cort reintegrats e llurs greujes reparats. E com lo dit mossèn Jacme March, ab sos justs títols e reials concessions per grans summes de diners per ell en moltes maneres ben pagats tingués e possehís la jurisdicció e senyoria en la vila e parròquia de Sant Boy ab bons¹⁸² e sufficients títols e reials possessió a ell liurada de dites coses, e aquells per spay de VII anys o circa pacíficament possehides. Sens hoir ne en res appellar lo dit mossèn Jacme March ne menys Jerònim Ffrancesc March, son fill emancipat e últim possehidor de dites jurisdiccions e vila, sens appellar ne citar dit pupil ne sos tudors és stat despullat e privat per lo regent la Batlia General de Cathalunya, dient haver a açò comissió e manament de la magestat //107r// del senyor rey en virtut de certa praxmàtica, en la qual lo dit pupill ne mossèn March molt menys són stats citats ne hoyts, és stat privat lo dit pubill de les dites jurisdiccions e vila e parròquia de Sant Boy de fet e sens alguna conexença. De què pretén o dit mossèn March, per lo interèç de son fill e com a conjuncta persona et altre, e los tudors del dit pubill, ésser notòriament per la majestat del senyor rey, ab tota honor e tota reverència de sa altesa parlant, e sos oficials agreiat o haver sostengut o sostenir greuge manifest per la prefata majestat, ab la repetida honor parlant, e sos oficials a ell fet.

E com no haie lo dit mossèn March e pubill fill seu altre remey en recòrrer sinó a vostres grans providències, per migà de les quals tals greujes e preiudicis lo senyor rey per sa acostumada clemència, acostuma reparar, per tant lo dit mossèn March, en nom seu e dells tudors de dit son fill pubill, a vostres reverendíssimes paternitats, il·lustríssimes senyories, nobleses e magnificències supplica vos plàcia, segons en la Cort és acostumat, per migà de embaxadors e en tota altre manera en semblants actes necessària, suplicar la majestat del senyor rey que sia sa merçè provehir, no solament per recuperació de dites jurisdiccions o parròquia de Sant Boy per lo dit pubill possehides en virtut dels dits empenyoraments e contractes de vendes per la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, a ell fetes. Més encare, sobre un altre evident preiudici e greuge de certs deu-

181. *A continuació, ratllat*, en lo.

182. *A continuació, repetit*, ab bons.

tes e preus e propietats de censals per lo dit mossèn March a la prefata majestat pagats, luhits, e¹⁸³ quitats. Los quals deutes e censals, no obstant les diffuncions e contractes de quitaments per ells fets, manà lo dit senyor rey e forçà e condampnà lo dit mossèn March e son fill a pagar altre vaguada ço que pagat e quitat havia. E que sia mercè del senyor rey totes les dites coses tonar a loch fahent servir al dit mossèn March e son fill los contractes promeses al dit mossèn Marc per la majestat del senyor rey son pare a ell fets, tornant lo dit pubill en possessió axí de les dites juridiccions e loch de Sant Boy com de no pagar pensions ne deutes ja quitats e pagats al dit senyor rey en temps que a ell pagar podia. E jatsia, *etc.*

La qual suplicació o cèdula devant lo dit stament //107v// legida o publicada, per aquell hi fou feta la promisió següent: lo stament ne farà conclusió e après farà sobre les coses suplicades la provisió que serà deliberada ésser fahedora per justícia.

Ítem, *dicta die* de dijous que comptàvem segons dit és VIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en dit stament ecclesiàstich constituït lo religiós fra Johan Turell, procurador, segons dix, de la religió de sant Johan de Iherusalem e en dit nom presentà e requerir devant lo dit stament ésser legida huna suplicació del tenor següent:

Fra Johan Turell per la religió de Sant Johan de Iherusalem

Molt reverends, egregis, nobles e magnífichs senyors dels staments de la Cort qui's celebre en la present ciutat de Barchinona.

Per lo vaguer de Cervera, e de Tàrr[e]ga, e de Urgell ans de les turbacions del Principat de Cathalunya foren declarades marques contra batles e lochs de la relegió de Sant Johan de Iherusalem e comanadors e comandes de aquells, les quals lavores se exequaren, es feren pagament en tot o en part, e per les turbacions e guerres los qui eren deutors e feren dits pagaments són morts, e los lochs destruiys, e destruits àpochas, e albarans perduts. E ara, los dits qui ara són trobants les dites declaracions de marques en los libres de llurs corts se sforçarien de voler exequar aquelles, ço que seria gran dan de la dita religió e de les comandes e lochs de aquella e total perdicció dels lochs de la religió en los quals negun no-s vindria poblar, ans los qui poblats hi són se'n irien e-s partirien dels dits lochs.

Per tant, fra Turell, procurador de la dita religió, en nom e per part de la dita religió e de tots los comenadors e comandes de Cathalunya, supplica al braç ecclesiàstich de la dita Cort e als braços militar e reyal que us plàcia proposar les dites coses en la dita Cort e obtenir en aquella que negunes marques declarades; ans de les turbacions per qualsevol vaguers, o batles reyls, contra batles, comenadors, lochs e vassalls de la dita religió no sien exequades ne de ci avant se puxen exequar; ans novament hagen los cercadors a demanar e principiar demanda de nou dels llurs deutes, com axí sia de justícia fahedor attès les grans morts e perdicions de béns, documents, e de persones e diffuncions de lochs que per les dites turbacions se són seguides en Cathalunya. *Que licet. etc.*

Altissimus, etc.

108r// En lo stament militar de la dita Cort en son appartement congregat, lo dit die de dijous que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de ffebrer any mil

183. *A continuació, ratllat, pagats.*

CCCCLXXXI, per part dels creadors de la ciutat e Regne de Mallorca,¹⁸⁴ ço és, de les rendes reyal, fou presentada una suplicació del tenor següent:

Creadors de les rendes reyal

Molt reverends, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs dels tres braços de la Cort qui celebra per lo senyor rey en la present ciutat.

Per los reys de Aragó predecessors de la majestat del senyor rey, de immortal memòria, en temps de llur regiment faheren venda de molts censals a molts ciutadans de la present ciutat per causes urgents e necessàries a majestat de aquells e de llur stat e corona reyal, segons que en los contractes és largament contengut e expressat. Per tuició e seguratat dels dits censals los dits venedors obligaren especialment e expressa¹⁸⁵ les rendes, delmes, et altres rendes reyal¹⁸⁶ les quals prenien sobre lo Regne de Mallorca e de aquells fahien missió entremans, e lo procurador reyal del dit Regne era tengut e obligat prestar sagrament e homenatge de pagar les pensions dels dits censals de les dites rendes reyal. E axí los dits creadors eren pagats de les dites pensions, ço és, que lo dit senyor rey al pagar cascun any les dites pensions. E axí s'és subseguit fins que són sobrevingudes les turbacions en lo present Principat per causa de les quals és stat cessat en la paga dels dits censals. E, venint la reducció de la present ciutat, són stats fets e fermats certs capítols fets e atorgats per lo dit senyor rey e per vostra altesa a la present ciutat per causa de la dita reducció, entre los quals hi ha un capítol que al senyor rey plahia que los dits creadors censalistes fossen pagats dels dits censals axí en preu com en pensions, exceptades les pensions qui havien corregut durant lo dit temps de les turbacions, segons que havien acostumat aquelles rebre ans de les dites turbacions. E axí los dits creadors foren tornats en possessió de rebre los dits censals e de aquells han rebudes algunes pensions. Aprés, lo dit procurador reyal se és aturat que no ha volgut //108v// pagar als dits creadors les dites pensions, jatsia moltes vagades, axí de paraula com en scrits, ne sia stat request ne la majestat del senyor rey li ha fetes provisions, ço és, en fer pagar reyalment e de fet les dites pensions. Car jatsia algunes provisions sien stades¹⁸⁷ legides al dit procurador, emperò res no és stat obtemperat per lo dit procurador, e lo senyor rey no ha curat contra tal inobediencia a sos manaments fer-hi los procehiments necessaris e de dret instituïts.

Per tant, per part dels dits creadors o la maior part de aquells és suplicat a tota la Cort que li plàcia interposar-se ab lo dit senyor rey que sia de sa mercè manar que reyalment e de fet e ab tot acabament lo dit procurador reyal pac als dits creadors les pensions dels dits censals degudes e devedores segons forma dels contractes per observança de la capitulació e encara de les constitucions sobre los censals fetes. E que la dita Cort no pas en fer ni cloure algunes coses en la dita Cort fins que lo dit greuja fets als dits creadors contra forma dels dits contractes, capitulació e constitucions si[e] íntegrament reparat e reintegrat. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

La qual suplicació devant lo dit stament militar legida, encontinent los deiús scrits constituïts en dit stament, de paraula digueren devant tots qui eren en dit stament com ells se adherien a dita suplicació e a les coses en aquella expressa-

184. *A continuació*, ço és de les rendes reyal, *escrit en el interlineat, damunt* fou.

185. *A continuació, repetit*, e expressa.

186. *A continuació, repetit*, los quals los quals prenien.

187. *A continuació, ratllat*, pagades.

des, e són los següents: mossèn Ffrancesch Burguès; mossèn Johan de la Gealtrú; mossèn Bernat de Marimon; Ffrancí Conesa; Fferrer de Gualbes Johanot de la Gealtrú.

Ítem, dit die de dijous que segons dit és comptàvem VIII del dit mes de ffrabrer any mil CCCCLXXXI, stant dit stament militar congregat en son appartement, en aquell fon presentada per part del senyor don Alonzo de¹⁸⁸ Aragó, duc de Vilaformosa e comte de Ribagorça una supplicació del tenor següent:

109r//

Il·lustre don Alfonso de Aragó

Com lo il·lustre senyor don Alonzo de Aragó, duc de Vilaformosa, comte de Ribagorça, haia lonch temps possehida e posseheix ab justs títols catllania e castell de Cervera en lo Principat de Cathalunya e, en loch seu, hagués mes e comenada loctinença de dit castell a mossèn Johan Carcassona, cavaller, lo qual pacíficament e sens contradicció alguna vivint dit Carcassona haia possehida e tenguda lo dit senyor. E seguint-se la mort del mossèn Carcassona, la majestat del senyor rey haia provehit a Martí de l'Arcon de dita catllania de on, parlant ab deguda reverència que's pertany, és contra Constitució de Cathalunya e en gran proiuhí del dit senyor duc, com sia stat tret e stiga foragitat de possessió sens coneguda de dret per la dita provisió e usurpació de dit Alarcon.

Per tant, lo procurador del dit senyor duc demana de gràcia e suplica a tots vosaltres que en res no posseu en la present Cort, axí com són tenguts de fer, fins tal e tant assenyalat greuge e preiudici sia tornat a loch. E per ço no consent, ans expressament dissent, en qualsevol actes e donatiu que en la present Cort se facen, com axí sia de rahó e justícia ab tots los qui adherir-s'í volran. Requerint a vos notari ho continueu.

E més exposa dit procurador que, com en la cèdula per la majestat del senyor rey donada sien fetes excepcions en la restitució general de algunes coses per gràcies fetes alguns empenyoraments, e com lo senyor duc axí mateix tingué gràcies a ell fetes, demana excepció de aquelles, altrament no consentiment ans expressament dissent en la restitució general e maiorment, com ja en la Capitulació de Barchinona expressament ne sien excloses algunes de les sues gràcies. Per ço requer a vos, notari, o continueu.

Ítem, lo mateix die, stant lo stament militar congregat en son apartament, lo noble en Bernat Johan de Castellet constituït en aquell presentà e requerí ésser legida una supplicació del tenor següent:

Bernat Johan de Castellet

Ihesus Xristus

Lo noble Bernat Johan de Castellet ha supplicat diverses vagades e infinides vagades la majestat del reyal fos //109v// de sa mercè manar ésser-li feta e prompte e expedita justícia en lo que lo egregi compte de Prades e de Cardona li és tengut e obligat. E fins vuy encare non ha pogut aconseguir¹⁸⁹ en grandíssimo dan de dit suplicant e preiudici no poch de les Constitucions de Cathalunya fetes sobre los censals. Car lo dit egregi comte, sense rahó e justícia alguna, ha tengut e té encare despullat e despossehit dit noble de Castellet de una pensió de cent e vint-e-dues lliures annuals pagadores, e no solament

188. *A continuació, repetit, de.*

189. *A continuació, ratllat, en gran dan.*

treballa en lavar-li lo passat, e encara als altres qui contínuament han servit ab grandíssima fidelitat a la majestat règia, més encara lo sdevenidor, lo que certament és cosa de gran injustícia per lo dit noble de Castellet haver axí bé servit a la majestat reyal segons la condició sua com qualsevol altra. E per moltes vegades haver exposades totes les demunt dites coses a la prefata magestat e nunque haver pugut obtenir justícia, lo dit noble de Castellet, prenent haver rebut greuge no poch de les dites coses, expressament ab la present dissent en qualsevol donatiu graciós e actes en la present Cort fahedors ab tots aquells qui ab ell se volran aderir. Requerint a vós notari la present ésser públicament en lo bras militar legida e en lo procés de la Cort continuada.

Ítem, lo mateix die en dit stament militar stant congregat en lo dit seu apartament, en aquell constituït en Galceran des Lor e de Palou, donzell, presentà una cèdula del tenor següent:

Galceran des Llor àlies de Palou

Ilustrísimo senyor, egregi, nobles e magnífichs senyors.

Per quant en lo present bras e Cort se manega, es parla que en los censals deguts de obedients a obedients no's paguen complidament axí com deuen e que la restitució dels feus no sia compresa en la restitució general¹⁹⁰ ffahedora //110r// e offerata per la majestat del senyor rey. Per ço, Galceran des Lor e de Palou, donzell, e qui tots temps és stat obedient en servici del senyor rey, havent les dites coses per molt injustes e contra tota egualtat e preiudicials granment al bé e bon stament e repòs del present Principat e destrucció de molts, signament dels qui són stats en obediència del senyor rey. Per ço, lo dit Galceran des Lor discent ab lo present scrit e contradex en què los censals de obedients a obedients no's paguen complidament ensemps ab les pensions cessades pagar, en què la restitució dels feus no's fassa complidament e que no sia compresa en la restitució general. E més, expressament proteste e vol e requer que les pensions dels censals de obedients a obedients sien pagades complidament e íntegres sens disminució, ensemps ab les passades, e que la restitució dels feus se faça e sia compresa en la restitució general. E en altra manera, dissent e contradeix ab lo present scrit en qualsevol donatiu fahedor per la present Cort a la majestat del senyor rey. Requerint-vos notari, *etc.*

Ítem, lo mateix die de dijous que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar la dita Cort en son apartament aiustat, constituïts los militars deiús scrits de paraula digueren que vist per ells lo dissentiment donat per lo dit noble en Bernat Johan de Castellet tots se adherien a aquell: Ffrancesch Torres, donzell; Bernat de Paguera, donzell; Perot Ycart, donzell; Johan Janer; Antich Miralles; mossèn Pere Torrelles; Hugo de Serrià; mossèn Johan Ramon de Josa; mossèn Berenguer Seyol; //110v// mossèn Jacme de Lordat; mossèn Ramon de Maldà; mossèn Dalmau de Copons; Guillem de Montbuy; Pere de Puigmarí; Barthomeu Formós; Ffabià de Camporells; mossèn Dalmau des Far; mossèn Guillem Ramon de Merlés; mossèn Johan Amat; mossèn Anthoni Guillem de Montanyans; Jacme de Ribes; Pere de Barbarà; mossèn Miquel de Sos; Anthoni de Guaver; mossèn Galceran Montaner.

¹⁹⁰. A continuació, ratllat, no sia compresa.

Lo dit die de dijous, que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de ffabrer any dessus dit mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort en son apartament congregat vengué lo honorable en Ffrancesch Morer, mercader, ciutadà de Barchinona, lo qual en nom e per part de micer Baltasar ça Vila, cavaller e doctor, presentà e requirí ésser legida en lo dit stament una supplicació del tenor següent:

Micer Baltasar ça Vila

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregis, nobles, magnífichs.

Molts dies ha que fonc pres micer Baltasar ça Vila, cavaller, e molt temps detengut en la presó de la present ciutat, com sia guiat ara en lo temps que fonch pres per quant és comparegut entrevenint en la present Cort e en los actes de aquella com a cavaller, per ço no és dupte que és guiat. Ver és que, no obstant, lo dit guiatge contínuament és contra ell procehit en moltes coses sens instància de part //IIIr// en notori greuge, e lesió de les constitucions, e privilegis militars. Per tant, és suplicat vos plàcia suplicar al senyor rey que li serva lo dit guiatge e servant aquella de la presó sia desliurat. *Que licet, etc.*

Altissimus, etc.

La qual supplicació per lo dit Ffranci Morer en lo dit stament presentada e devant aquell legida, ell dit Ffrancesc Morer, de paraula, suplicà que plagués al dit stament ésser feta embaxada al senyor rey per la Cort sobre dites coses qui són manifest e notori greuge.

A les quals coses, per lo dit stament en orge o paraula del honorable mossèn Galceran Carbó, síndic de Barchinona e president en lo dit braç fou feta resposta que tots temps que lo stament militar volrà fer dita embaxada, lo dit stament reyal serà prest acompanyar-lo al que volran.

**Divendres, que comptàvem VIII del dit mes de ffebrer
any mil CCCCLXXXI**

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quascun dels braços en son apartament, constituït en lo braç o stament ecclesiàstich ha lo honorable mossèn Lehonell de Vilalba, procurador, síndic, ycònom e actor per entrevenir en los actes de la dita Cort constituït per lo honorable Capítol de la Seu de Tarragona, segons de la sua potestat és feta fe dessus en lo present procés, en e ab la qual li és dada plena facultat per sos principals de substituir un síndic o molts per comparerrer e entrevenir en dita Cort, segons en la dita carta de procura és contengut. En lo dit nom constituït en dit stament, com segons dix, ell degé fer absència, en vigor de la dita potestat substituï et ordonà procurador et actor seu en dit nom e dels dits seus principals: lo honorable mossèn Pau Nera, canonge de la dita sglésia de Terragona, jatsia, absent axí com a present, per entrevenir e comparar en la dita Cort per e en nom dels dits principals seus, donant a aquell tal e tanta potestat

e quanta a ell per lo dit //111v// capítol és donada en e ab la dita carta de la dita procura o sindicat dessús designada.

Lo dit die de divendres, que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de ffarbrer any dessús dit mil CCCCLXXXI, en lo braç o stament reyal de la dita Cort en son apartament congregat vengueren los honorables mossèn Ffrancí de Conesa, Bernat de Marimon e Guarau de Vall[s]echa, les quals en llur nom propri e dels altres creadors censalistes de les rendes reys de Mallorques presentaren en dit stament una suplicació del tenor següent:

Censalistes de les rendes reys

Molt reverendíssims, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs dels tres braços de la Cort qui's celebre per lo senyor rey en la present ciutat.

Per los reys de Aragó predecessós de la majestat del senyor rey, de immortal memòria, en temps *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta en lo stament militar.¹⁹¹

La qual suplicació presentada en lo dit stament reyal e per ordonació de aquell legida, lo¹⁹² dit stament mena aquella ésser inserta en lo present procés. Oferint-se dit stament que és prompte e prest fer en dites coses tot ço e quant possible los sia sens tarda alguna.

Ítem, lo¹⁹³ dit die stant lo dit stament reyal congregat en son apartament, en aquell vengué lo honorable mossèn Guillem Pujades, ciutadà de Barchinona, lo qual en nom seu e dels altres creadors censalistes del vescomdat de Cabrera presentà en dit stament una suplicació del tenor següent:

Censualistes del bescomtat de Cabrera

Molt magnífichs e molt savis mossenyors.

Cosa és notòria que los creadors del vescomdat de Cabrera e ans de la turbació e durant la turbació eren en possessió de rebre llurs pensions de llurs censals, e encara de les coses a ells specialment obligades, tenint llur receptor qui cullia e paguava. Aprés, senyors, lo comte de Prades ha haguda la vila de Blanes e altres lochs obligats de fet sens conexença de causa, ha privat de possessió los dits creadors //112r// despullant aquells de la tenuta de les coses obligades contra la Constitució de Cathalunya del rey Pere Tercer, *Ítem, quod nos*. E axí, allegant contínuament guiatges e sobrecehiments, los ha tenguts e té despullats de llurs pensions e de la tenuta de les coses obligades, specialment de les rendes de la vila de Blanes, contra la dita constitució e altres. E, per tant, supliquen vos plàcia suplicar al molt alt senyor rey que li plàcia reparar e tornar a degut stament tant notori greuge. E axí, que ells sien tornats en aquella possessió, o quasi, en què eren ans de la dita ocupació e spoliació e axí que la dita Constitució de Cathalunya e altres sien observades. *Que licet, etc.*

Requìrens vos notarium, etc.

191. És *fins a militar, subratllat*.

192. *A continuació, dit, escrit en l'interlineat, damunt de stament.*

193. *A continuació, dit, escrit en l'interlineat, damunt de stament.*

La qual suplicació en dit stament presentada e devant aquell legida, fou ordonat aquella ésser insertada en lo present procés, oferint-se lo dit stament que era prompte e appallat de acompanyar dits creadors en tot lo que poria e deuria, e que dita suplicació fos presentada als altres staments de la dita Cort a fi que per tots fos provehit en les coses suplicades segons sia de justícia.

Dissapte, a X del mes de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quascuns del braços en son apartament, en lo braç ecclesiàstich constituït lo reverend fra Bernat de Rochacrespa, abbat del monastir de Sant Ffeliu de Guíxols de l'ordre de sant Benet en lo bisbat de Girona, presentà e requerí en dit stament ésser legida una suplicació del tenor següent:

Abbat de Sant Ffeliu de Guíxols

A les reverències, iillustre, egregis e magníficènies de vosaltres mossens, molt reverends, iillustres, egregis, e magnífichs.

Exposa fra Bernat de Rochacrespe, abbat del monestir de sant Ffeliu de Guíxols, dient que en lo temps de les turbacions del present Principat los monges del dit monastir deposaren e comanaren en poder de la tresoreria de la Seu de Gerona cert argent, ço és, certa vaxella designada e escrita en lo *Libre dels depòsits de la tresoreria*, ço és, perquè dit argent fos gordat e conservat. E és ver que, après cessades les turbacions, lo dit abbat ha demanat //112v// diverses vegades dit argent comanat li fos restituhit per lo Capítol de la Seu de Gerona e tresorer e jamés ho ha pugut obtenir e ans tots temps ho han recusat affermant dit argent ésser stat pres per la senyora reyna, mare del senyor rey ara beneventuradament regnant. E, com senyors molt reverents iillustres, egregis, e magnífichs lo dit argent degé ésser restituhit al dit monastir, sia restituhit e reintegrat del dit argent o del Capítol e tresorer de Gerona o del donatiu del senyor rey. E, jatsia les dites coses procehesquen de justícia, encara vos ho reputarà a singular gràcia e merçè, *etc.*

E axímatex, lo dit monastir acostuma de rebre hun censal de pensió de XIII lliures¹⁹⁴ sous sobre la scrivania reyal de Gerona e per causa de la turbació la carta del dit censal s'és perduda e jamés dit censal s'és remuit ne luyt, e scrivania reyal o los administradors de aquella recusen pagar dit censal. Per tant, dit abbat suplica a la dita Cort que atès que tal censal no és luyt li plàcia donar orde dit censal sia pagat. E jatsia, *etc.*

La qual cèdula presentada e en lo dit stament legida per aquell fou manat fos incertada en lo present procés.

Ítem, lo matex die de dissapte, que segons dit és comptàvem X del dit mes de ffebrer, en lo dit stament ecclesiàstich costituhit lo reverend fra Nicholau Lor, abbat de sant Pere de Galligants, del bisbat de Girona, en nom per part segons dix,

¹⁹⁴. *A continuació, un espai en blanc de 3 cm.*

del reverend en Bernat Hugo de Rochabertí, castellà d'Emposta, aportà e presentà en lo dit stament una cèdula escrita en paper, la qual demanà e requerí en lo dit stament ésser legida, la qual és del tenor següent:

Castellà de Emposta

E més avant, volem que sien restituhides totes¹⁹⁵ //113r// e qualsevol dignitats, priorats, prelatures, axí de hòmens com de dones, comandes, lochs, membres, censals, officis e beneficis de l'orde de Sant Johan de Jherusalem dins lo Principat de Cathalunya segons e abans de la guerra staven a la dita orden en lo ésser que vuy se trobaran, no obstant qualsevol empenyoraments fets per la magestat del rey don Johan de santa recordació, o de la magestat regnant per qualsevol despeses que per reduhir aquelles a la obediència fossen stades fetes per qualsevol persones, axí religiosos com de dignitat reyal; encara que aquelles hagen e tinguen confirmacions apostòliques per compromissos o sentències dades, havent causa de retenir fins a les dites despeses fossen per compromissaris apostòlichs deteminades e pagades, puga fer retenció per nengunes pramàticas, sentències reyls, axí en la audiència del Consell Reyal o comissaris de aquells; ni axí poch sie puguen fer retenció per obres, milloraments, guaytes, ni per nengua altra forma de despesa ni càrrech que dir ni cogitar se pogués; encara sobre les dites coses ne altres per qualsevol causa ni rahó penjàs plet en cort romana o audiència o comissaris, axí apostòlichs, reyls com ordinaris. No obstant, qualsevol concòrdies, pactes, ni conviències fetes entre nengunes parts sinó en aquells que lo reverendíssimo mestre de Rodes personalment haurà fermades, lohades e aprovades, exceptat, emperò, la concòrdia feta novament del Priorat de Cathalunya per la majestat reyal e lo bayliu de Canta Vella, enbaxador e procurador de maestre e convent de Rodes.

E, presentada e legida dita cèdula, lo honorable Guillem Ramon Alenyà, vicari e procurador del reverend senyor don Alonso, elet administrador de la sglésia de Tortosa aquí present responent a la dita cèdula e coses en aquella contengudes, dix e respòs les paraules següents, les quals axí com de la sua bocha foren proferides foren continuades e requerí ésser continuades a la fi e peu de la dita //113v// cèdula per lo notari e scrivà del dit stament segons se segueix:

Mossèn Guillem Ramon Alanyà per lo elet de Castellà

Diu e no consent en dita cèdula ni coses contengudes en aquella, ans expressament hi dissent, suplicant a les reverendíssima e reverends senyories vostres que us plàcia suplicar la majestat del senyor rey de dita restitució expressament lo Priorat de Cathalunya e altres comandes que lo il·lustre don Alonso d'Aragó té e possehex ab certs justs títols e legítims e ab sentència apostòlica. E açò requer que sia continuat a la fi de la present cèdula per lo notari e scrivà del dit stament, de la qual cèdula suplica e demana ésser-li feta, atorgada e liurada còpia. La qual per lo reverendíssimo senyor patriarcha e archabisbe de Terragona, president en lo dit stament, li fou atorgada e consentida e après li fou liurada per lo dit notari e scrivà.

195. *Entre mig un foli inserit.*

Ítem, lo matex die de dissapte, que comptàvem X del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament ecclesiàstich stant congregat en son apartament vingueren los honorables mossèn Ffrancesch Conesa e Ffrancí Garau de Vallsecha, los quals en nom llur propri e com a procuradors, segons digueren, dels altres creadors de Mallorques, presentaren e requeriren devant lo dit stament ésser legida una suplicació del tenor següent:

Creadors de Mallorques

Molt reverendíssims, ihlustres, egregis, nobles e magnífichs dels tres brassos de la Cort qui's celebra per lo senyor rey en la present ciutat de Barchinona.

Per los reys d'Aragó predecessors de la majestat del senyor rey, //114r// de immortal memòria, en temps de llur regiment feren venda de molts censals a alguns ciutadans de aquesta ciutat, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta en lo bras militar.¹⁹⁶

Ítem, en lo dit die en lo dit stament ecclesiàstich vengué lo noble don Hugo de Cardona, lo qual portà e presentà una suplicació, la qual volgué ésser legida e publicada en lo dit stament, que és del tenor següent:

Don Hugo de Cardona

Molt ihlustres, reverents, egregis, nobles e magnífichs senyors la Cort General del Principat de Cathalunya representants.

A les senyories e magnificències vostres recorrent, lo noble don Hugo de Cardona diu e exposa que, jatsia les Corts Generals en dit Principat en temps passats congregades hagen ab gran estudi entès en les coses conserments lo bé, repòs e unitat del dit Principat e de la cosa pública de aquell, e axí dit Principat sia vengut en gran augment fins al començament de les turbacions passades.

Ara, emperò, ab més cura e sollicitud la present Cort ab totes forces deu entendre en reparar los dans, infurtunis que aquest Principat per les dites turbacions ha passats, en retenir los ànimos dels cathalans en aquell amor, pau concòrdia e repòs en los qual solien viure; lo què seria impossible si quascú no era tornat e restituhit en sos béns e patrimonis segons que abans de dites turbacions possehia. E, com sia notori e a vosaltres manifest que la baronia de Bellpuig e les altres terres, viles e lochs, les quals possehia lo noble don Hugo de Cardona, que del dit don Hugo suplicant al qual per disposició //114v// e ordinació del noble don Ramon de Cardona, avi seu, se pertanyen, són stades preses e detengudes après mort del dit don Hugo, per causa e ocasió de les dites turbacions per lo noble don Anthon de Cardona, oncle seu, e vuy per la noble dona Castellana, muller d'aquell, en gran preiuhí e interès del dit don Hugo qui ha succehit e succehex al dit don Ramon, avi seu. E, en la scriptura dada per la majestat del senyor rey, après lo capítol de la general restitució fahedora, segons se creu a istància de la dita dona Castellana, sia feta retenció e excepció de la dita baronia e béns, lo que lo dit don Hugo no creu sia deliberada intenció de la dita majestat que sa excelhència acostumada clemència e pietat vulla, ne entenc al dit don Hugo, qui romanent pubill no ha errat ni puga errar; e lo qual, après de la mort del dit son pare, fonch ab sos germans foragitat de la dita baronia e ab sa mare, dona Elfa, forçat de necessitat de fam ha

196. És *fins a militar, subratllat al manuscrit.*

aturar en la ciutat de Barchinona, sens culpa deseretat de sos béns ne fer en ell ley special. Com a tots los altres qui seguïen les parts de la ciutat de Barchinona, trobant-se en edat complida han exercits actes contra sa serenitat, haia perdonat e restituhit, perdona e restituex en lo primer stament, per ço lo dit don Hugo, recordant a les senyories e magnificències vostres que ell e los seus són catalans, e qui per lo bé e repòs de la cosa públic del dit Principat, per unitat e pau dels poblats en aquell, aiustats e congregats en la present Cort, entenen fer donatiu a la dita majestat; ab la humilitat que pot e deu vos supplica per caritat e amor de la pàtria, de part de nostre senyor Déu vos requer que, usant del virtuós obrar segons és los vers catalans han bé acostumat, sia mercè vostra no deseparar lo dit don Hugo ne consentir que en ell, qui sens culpa és e ignoscent de mal obrar, sia feta ley special e que sia exceptat de la restitució universal e hage anar per lo món com //115r// a desheretat mendicant ab tal reputació e nom.

Suplicant a la dita majestat reyal que, axí com a clement e piados rey, al qual és pròpria cosa los pubills desheretats restituir en son stat, qui perdona hi ha per perdonats los que tant vers sa excelhència han culpat e los restituex en llurs béns, obrints ensemps los pits de la sua justícia e misericòrdia e imitant a la divina majestat, sia de mercè sua compendre lo dit don Hugo en la restitució universal e complida e manar aquell ésser restituit com los altres, qui podem haver errat, en sos béns. E no sia aquest sols català exemplar de tanta província en lo món anant mendicant desheretat e exellat¹⁹⁷ de sa natural pàtria e fet indigne del benefici que per lo donatiu a la sua serenitat fahedor tots lo catalans sentran, com si los servicis fets per dit don Hugo no són sufficients a tal gràcia obtenir los mèrits dels seus antipassats, qui gloriosament han servit la casa de Aragó, e lo nom dels catalans han amplificat, deven succehir e satisfer per ell que sia dit català digne de les gràcies als catalans per dita majestat atorgades e atorgadores.

Mogue, adonchs, los ànimos de vostres senyories la pietat com déus hi la clemència e lo nom de català e los virtuosos actes en semblants casos als bons catalans han mogut en no deseparar los fills e naturals de la pàtria; car dit don Hugo és pus que cert que la prefata majestat, inclinada a la pietat, hon ell hagués errat e fallit, com no ha, ans és ignoscent e sens culpa; no darà repulsa com no ha acustuma a les suplicacions per vosaltres a sa majestat fahedores, ans vos reputarà per virtuosos que, apartada tota affectió parcial, vos sforceu en fer la ley universal e doneu orde que dels actes passats no romangue vestigi ne tacha en negú singular. E no seria reputat, honest, ne just, que per fer general donatiu dit don Hugo, natural català e de tal casa devellant, ignoscent sens culpa, fos eximit de les gràcies e beneficis se obtendran; car, ultra que per tot lo món ne serien maldits, serie cosa inaudita e no acustumada fer per los catalans, com les Corts Generals se acustumen celebrar per reparació de greuges e per bé universal de tot lo Principat, e no per bé particular, ne en preiudici de algun singular. E, si e hon la dita majestat se retés dificultosa en levar la dita excepció e no volgués consentir //115v// dit don Huguo ésser comprès en la dita universal e íntegra restitució, vos sia placent no passar a la dita cèdula ne menys a donatiu a la dita majestat fahedor. E açò fahents, reportareu-ne nom e fama immortals e sereu semblants als vostres predecessós de lohable recordació, e per Déu omnipotent vos ne serà feta condigna retribució, e dit don Hugo ho reputarà a gràcia singular.

Altissimus, etc.

La qual cèdula per lo dit noble don Huguo de Cardona en lo dit stament presentada e davant aquell *de verbo ad verbum* legida, per aquell fou ordonat e manat ésser en lo present procés insertada.

197. *A continuació, ratllat, per lo món.*

Lo dit die de dissapte, que segons dit és comptàvem X del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort en son appartement congregat vengué lo noble don Hugo de Cardona, lo qual presentà e requerí ésser legida una supplicació del tenor següent:

Don Hugo de Cardona

Molt illustres, reverends, egregis e magnífichs senyors, la Cort general del Principat de Cathalunya representants, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella feta al braç ecclesiàstich.¹⁹⁸

La qual suplicació per lo dit don Hugo de Cardona al dit stament reyal presentada e devant aquell legida, fou ordonat per aquell que fos inserta e mesa en lo present procés familiar. E fou feta resposta al dit noble don Huguo per lo honorable mossèn Galceran Carbó, síndic de Barchinona, president en dit stament, que lo dit stament veuria les coses per ell suplicades e seria dispost, vista la justícia, acompanyar aquella en tot lo degut e la rahó ordonàs.

116r//

**Dimarts, que comptàvem a XIII del dit mes de ffabrer
any mil CCCCLXXXI**

Aiustat lo stament militar de la dita Cort en son appartement segons és acostumat en aquell vengueren novament los deiús scrits, los quals per entrevenir en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament per tot los altres prestat e dessús insertat: Guillem Ramon des Brull, Luys Pau, donzells.

**Dimecres, que comptàvem XIII del dit mes de ffebrer
any mil CCCCLXXXI**

Stant lo dit stament ecclesiàstich congregat en la forma acostumada en son appartement vengué en aquell lo honorable en Johan Çacirera, donzell, lo qual en los noms en la cèdula deiús escrita contenguts presentà e requerí ésser legida devant lo dit stament una supplicació o cèdula del tenor següent:

Johan ça Cirera

A vostres reverendíssimes, illustre, egregis, nobles e magnífiques senyories,

Suplica an Johan Çacirera, donzell, per ell, mare e germans seus, que us plàcia suplicar a la majestat del senyor rey vulla revocar e haia per revocades qualsevol letres privades

¹⁹⁸. És *fins* a ecclesiàstich, *subratllat al manuscrit*.

fetes al veguer de Çervera sobre certa restitució dels castells de la Goda e de Clariana, iudicada e declarada ab sentència reyal votada en la Reyal Audiència per dues vegades en favor dels dits Ceçireres, abbat de Ripoll e síndich de la vila de Ripoll. Les quals letres privades són contra lo capítol del rey en Martí, per quant no solament són dites letres de cosa deduhible en juy, més de cosa iudicada. Les quals //116v// letres privades destruhiren e destruhexen la dita cosa judicada ab sentència reyal, lo que aximatex és contra Usatge de Barchinona, Constitució de Cathalunya, com lo senyor rey sia tengut ministrar justícia *per directum*. En altra manera, convendria lo dit Çacirera e altres si tal greuge no-s reparave dissentir als donatius faedors lo que no volria per no donar torb al servey del senyor rey. E jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

La qual suplicació presentada e per mi, Barthomeu Martines, notari, secretari del reverendíssimo senyor patriarcha e scrivà del dit stament legida, per lo dit stament fou feta provisió que les coses en aquella contengudes fossen executades segons sèria de la dita suplicació.

Ítem, lo dit die de dimecres que segons dit és comptàvem XIII del dit mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI, en lo dit stament ecclesiàstich stant congregat en son apartament fou mogut lo negoci dels pagesos de remençes. E sobre aquell, haut diverses rahonament e colloquis, fou provehit per lo dit stament que lo dit fet de remenses fos remès, axí com de fet remeteren, al reverent mossèn abbat de Sant Salvador de Brea e lo honorable mossèn Berenguer de Pau, canonge, cabistol e síndich de l'honorable Capítol de la Seu de Girona, qui vegen e apunten e regoneguen aquell, e si e com mester serà hi apellen e demanen lo dit stament.

Ítem, lo mateix die de dimecres en lo dit stament ecclesiàstich stant congregat en lo dit seu apartament en lo qual e foren relegides les persones següents: lo reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terrachona com //117r// lo reverend senyor elet de Urgell, lo reverend senyor elet de Vich, lo reverend abbat de Ripoll, lo reverend abbat de Poblet; als quals fou donada potestat de veure e regonèxer los memorials e cèdulas donades per la majestat del senyor rey sobre e de les coses fahedores per venir a conclusió de la present Cort e sobre¹⁹⁹ lo redreç del Principat e signatment del dit stament ecclesiàstich e del General. E sobre los coses vistes e reconegudes, e vistos facen llurs memorials e aprés de tot façen relació al dit stament. A la dita, emperò, elecció dissentiren lo reverend abbat de Sant Cugat e lo honorable mossèn Alanyà, procurador del reverend administrador del bisbat de Tortosa.

Més avant lo mateix die de dimecres, que comptàvem segons dit és XIII del dit mes de ffebrer, stant dit stament ecclesiàstich en son apartament congregat, com en aquell fos vengut lo honorable mossèn Ramon Marquet, síndic de Barchinona e promovedor del stament reyal de la dita Cort, e de part del dit stament ha-

199. *A continuació, ratllat, aquelles.*

gués explicat que lo dit stament reyal era de parer que fossen elegits ambaxadors per quiscun dels staments per suplicar a la majestat del senyor rey fos de merçè sua continuar la Cort. E com fos digne cosa en dit fet fos feta reposta al dit stament, per tant lo dit²⁰⁰ stament ecclesiàstich concordament elegí per anar a la prefata majestat, ensemps ab los que seran per los altres staments elegits, e suplicar aquella de les dites coses: lo reverend senyor elet de Urgell,

117v// Lo dit die de dimecres, que comptàvem XIII del dit mes de ffraber any mil CCCCLXXXI, stant lo braç militar congregat en son apartament, en aquell vingué lo honorable mossèn Galceran Sabater, cavaller, en la vila de Castellet de Rubraguós domiciliat, e prestà lo jurament acostumat segons és dessús insertat.

Ítem, lo dit die, per dit stament militar per la dita forma congregat, haut col·loqui sobre lo fet de les remenses, fou dada comissió a don Yvany de Castre, mossèn Pere Torroella e mossèn Miquel Canet que practiquen de tot lo que serà necessari sobre dit fet ab los del stament ecclesiàstich, e entre tots apunten lo que serà millor per lo bé del negoci ab lo senyor rey e qui necessari sia.

Ítem, lo dit die, stant lo dit stament militar congregat en son apartament, en aquell constituït lo honorable mossèn Bernat Fiveller, cavaller, presentà e volgué devant aquell ésser legit una suplicació del tenor següent:

Mossèn Bernat Fiveller

Ilustríssimo, egregis, espectables, nobles e magnífics.

Com mossèn Bernat Fiveller, mossèn Anthoni de Vilatorta, e mossèn Hugo de Palou, mossèn Ffrancesc de Tagamanent e Pere de Santcliment e altres sien creadors censalistes de l'egregi don Bernat Johan, compte de Modica e senyor del bescomtat de Cabrera, e de dona Violant, quòndam muller sua, defunchs, ab special obligació del castell e vila de Blanes e possessió, en tot cas, de les rendes de aquella, la qual vuy és possehida per lo egregi compte de Cardona, qui incògnitament ha despullats de la possessió de les dites rendes los dits creadors de la recepció de la llur ànnua pensió e, ço que és pus fort, ha impetrada provisió del senyor rey ab la qual mana al vaguer de Barchinona que faça ni permeta fer exequció alguna devers lo dit comte de Cardona. Axí que los dits creadors no poden usar de les forces de llurs contractes contra Constitució del senyor rey en Pere Terç *Ítem, que per nos*, e contra Constitució del senyor rey en Martí dels censals del privilegi de la scriptura del //118r// terç e altres moltes libertats e privilegis de la terra. Per tant altre, los dit creadors supliquen les senyories e magnificències vostres que us plàcia interposar ab lo senyor rey que per conservació de les dites constitucions e leys de la terra vullem tornar a degut stament tan notori greuge, altrament dissenten a tot donatiu graciós e a tot acte fet e fahedor. *Et licet, etc.*

Requient a vos, notari, *etc.*

Ítem, lo dit die vengueren novament los deiús scrits e per entrevenir en los actes del stament en la dita Cort prestaren lo jurament dessús insertat: Arnau Guillem de Perves e de Pons; Joffre de la Baçarola.

200. *A continuació, stament escrit interlineat, damunt de ecclesiàstich.*

Lo dit die de dimecres, que segons és dit comptàvem XIII del dit mes de febrer any mil CCCCLXXXI, en lo stament o braç reyal o de les universitats constituït en Francesc d'Altelló, síndic de la vila de Torroella, presentà e requerí ésser legida devant dit stament una suplicació del tenor següent:

Vila de Torroella

Molt magnífichs senyors.

Lo castell o catllania de Mongrí era d'en Anthoni de Labià, quòndam, e après per mort sua se pertany en Ramon de Labià, jermà seu, de la vila de Torroella de Montgrí, lo qual castell lo's stat levat per causa de les turbacions de la guerra e per la majestat del senyor rey és stat comenat al noble mossèn Pere de Rocabertí. En com en la cèdula donada sia provehit que lo senyor rey cobra²⁰¹ tot son patrimoni, per lo semblant se deu provehir que so que sa majestat té, o altre en nom seu, que sia restituït a aquell de qui és. E en la dita cèdula no sia comprès lo dit castell, per quant és castllania o feu, e la dita catllania o feu fou comprat legítimament per mossèn Pere de Labià, cavaller. Per tant, lo síndich de la dita vila de Torroella posa lo present greuge per quant, après de les //118v// *Capitulacions de Torroella*, e encara contra forma de aquella, la apprensió del dit castell és stada feta, e encara la detenció del dit castell és no solament contra dita *Capitulació de Torroella* més encara contra la *Capitulació de Barchinona*. Per ço dissent en totes coses lo dit síndich fins lo dit acte sia reparat e dit castell o castllania o feu sia restituït al dit Labià, del qual és, segons se mostre per cartes públiques.

Requerint que lo present greuge e dissentiment sia continuat per vos, notari, en lo procés, etc.

Dijous, a XV de febrer any dessus dit mil CCCCLXXXI

Stant congregat lo stament ecclesiàstich de la dita Cort en son apartament en aquell vingué lo magnífich mossèn Gaspar de Blanes, procurador ensemps ab altres *et in solidum* segons dix de la egrègia senyora comtessa de Modica, lo qual en dit nom presentà e requerí ésser legida devant aquell una cèdula o suplicació del tenor següent:

Comtessa de Modica

Ihesus Xristus

A la molt gran providència de vosaltres molt reverends, il·lustre, egregis e magnífichs senyors residents en la Cort General de Cathalunya.

Significa mossèn Gaspar de Blanes ensemps ab altres procuradors de la molt egrègia senyora comtessa de Modica dient que, jatsia los molt egregis comte de Modica e comtesses sien stats contínuament obedientíssimos a la reyal majestat, emperò contra leys divinals e humans sens justa causa són stats privats de la possessió dels //119r// vescomdats de Cabrera e de Bas, de la vila de Blanes e de Hostalrich e de la casa de Bellsguard e de aquella que tenen en Barchinona, e encara de tot llur patrimoni que en Cathalu-

²⁰¹. A continuació, repetit, cobra.

nya tinguessin, hi ells no apel·lats ni hoyts hi sens causes de conexença, contra Constitucions de Cathalunya. E la una part ne té ocupada lo egregi comte de Prades, l'altre lo magnífich mossèn Johan Çarriera, l'altre la noble viuda de Ermendaris e lo nobles sos fills. E, jatsia la magestat reyal e los qui eren en obediència de sa senyoria, de continent fetes les reduccions, de continent sens altra conexença ni presos eren cobrats llurs patrimoni, stats, e béns com era digna cosa, emperò aquesta casa de Modica par que sia sola la maladicta, despullada de tot auxili e favor de leys e de protecció reyal. E màxime, aquestes egregies comtesses, mare e filles, viuda e pubilles, qui per molt que supliquen no han pogut obtenir ésser restituhides, ne han en Cathalunya hon puguen reclinar lo cap, separades de tot llur patrimoni, cosa molt crua de hoyr. E màxime que les suplicacions tantes dades a la majestat reyal no hagen obrada restitució, ans, que és més fort, en la scriptura donada per la majestat reyal en la Cort en la restitució que sa senyoria farà universal excepta la vila de Blanes, e altres coses per lo egregi comte de Prades e per la egrègia sa muller e mossèn Çarriera ha en les coses que possehex.

E per ço, com tals coses són no solament defalliment de justícia, ab humil e subjecta reverència parlant de la reyal majestat, e més encara denegar tota justícia contra totes leys divinals e humanals e contra Constitucions de Cathalunya. Per tant, lo dit procurador o procuradors conjuctament e divisa formen greuge de e per les dites coses e dissen ten en tots actes fets e fahedors e a tot donatiu graciós fins los dits greuges sien reparats. Suplicant les vostres grans providències conjuctament e separada e de aquella millor manera que aprofitar puxen vos plàcia aderir-vos en lo dit greuge, no procehir en res fins aquell sia reparat, intercedint ab la reyal majestat que los dits vescomdats e altres coses sien restituhides que tant mal eximpli en offensa de Déu e tant grans dans de aquesta part no resten que no sien reperats.

119v//

Lo dessús dit die de dimecres, a XIII del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI

En lo stament militar stant congregat en son apartament novament vengueren los deíus scrits los quals per entrevenir en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament acostumat e dessús insertat: Bernat d'Evinyó, donzell; Galceran de Vilanova de Sparaguera.

Ítem, lo dit die en dit stament militar vingué lo noble don Hugo de Cardona lo qual presentà e requerí devant aquell ésser legida una cèdula del tenor següent:

Molt illustres reverends, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort general del Principat de Cahtalunya representants. A les senyories e magnificències vostres [*etc.*]

És dessús en la presentació de aquella feta en lo stament ecclesiàstich.²⁰²

Ítem, lo matex die en dit stament militar constituït mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa, lo qual presentà e requerí ésser legida davant aquell una cèdula del tenor següent:

202. És fins a ecclesiàstich, *subratllat al manuscrit.*

Mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa

Molt illustre, egregis, nobles, e magnífichs senyors.

Lo comte de Modica ffahia e prestave, e fer e prestar ere tengut, a mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa, cavaller, dos censals: lo hu de pensió de XVI lliures, e l'altre de set lliures dos sous e X diners, en los quals són obligats los lochs de Sant Saloni, Hostalrich e Muntoriu, los quals lochs lo senyor rey ha mesos penyora a mossèn Johan Çarriera. //120r// E ara en la cèdula qui és donada per sa majestat vol que lo dit²⁰³ mossèn Johan Çarriera se puga retenir per cert temps les pensions dels dits censals, axí com fins assí se ha retengudes com jatsia haia possehits los dits lochs. Emperò, jamés ha volgut pagar res dels dits censals en dan no poch del dit mossèn Crespa, qui en tot lo temps de les turbacions és stat fidelíssimo a la majestat reyal e fou assitiat ab lo senyor rey, ara beneventuradament regnant, e la senyora reyna, sa mare, en la Força de Gerona; e passats molts perills e rebuts molts dans irreparables, en special que en la dita Força ha perdut lo hull squerra. E axí, los béns seus de justícia no li poden ni li deuen ésser levats com no haia deservida en res la majestat reyal.

Per ço, per la dita rahó e per ell e aquells qui aderir-s'i volran dissent a qualsevol donatiu e despesa graciosa e a altres actes fahedors en la dita Cort fins lo dit greuge sia reparat e ell haia cobrats los dits censals ensemps ab les pensions degudes e devedores. Requerint lo present dissentiment ésser insertat en lo procés de la present Cort per vos notari, *etc.*

Ítem, lo dit die de dimecres a XIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCL-XXXI, en lo dit stament militar constituhit en Johan Çacirera, donzell, lo qual presentà una cèdula o suplicació següent:

Johan ça Cirera

A vostres reverendíssimes, illustre, egregis, nobles e magnífiques senyories suplica en Johan ça Cirera, donzell, per ell, mare, e germans seus que us plàcia suplicar a la majestat del senyor rey vulla revocar e haia per revocades qualsevulla letres privades fetes al veguer de Çervera sobre certa restitució dels castells de la Goda e de Clariana, judicada e declarada ab sentència reyal vocada en la Reyal Audiència per dues vegades en favor dels dits Çacireres, abbat de Ripoll e síndich de la vila de Ripoll. //120v// Les quals letres privades són contra lo capítol del rey en Martí, per quant no solament són dites letres de cosa deduhible en juy mas de cosa judicada. Les quals letres privades destruhiren e destrueixen la dita cosa judicada ab sentència reyal, lo que, axímatex, és contra Usatge de Barchinona e Constitució de Cathalunya, com lo senyor rey sia tengut ministrar justícia *per directum*. En altre manera convendrà lo dit Cirera e altres, si tal greuge no's reparave, dissentir als donatius fahedors, lo que no volrie fer per no donar torb al servey del senyor rey. E jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

Ítem, lo dit die, stant lo dit stament militar congregat en son appartement, percebut per migà dels promovadors que per los altres staments de la dita Cort era stada feta elecció de embaxadors per anar a la majestat del senyor rey e suplicar fos de mercè sua continuar la dita Cort e no partir-se la reyal persona sua de la

203. *A continuació, ratllat, Johan.*

present ciutat, per tant lo dit stament militar per semblant feu elecció dels deiús scrits: mossèn Berenguer de Requesens, mossèn Miquel de Gualbes, mossèn Gispert de Ponç, als quals donà potestat que ensemps ab los altres embaxadors per los altres staments elegits anassen a la majestat del senyor rey e suplicar a aquella sobre les coses dessús dites.

Dijous ja dessús dit, que comptàvem XV del dit mes de ffebrer any mil CCC-CLXXXI, en lo stament //121r// reyal o de les universitat stant congregat en son apartament vengué en Johan Lorenç, ciutadà de Barchinona, síndich substituït d'en Johan de Nyon, notari, síndich en les dites Corts de la vila de Talarn, lo qual Johan Lorenç per entrevenir en los actes del dit braç prestà lo jurament acostumat e desús insert.

Ítem, lo matex die en lo dit stament reyal vingué lo magnífich mossèn Gaspar de Blanes, procurador segons dix de la comtessa de Modica, lo qual presentà en lo dit stament una cèdula o suplicació del tenor següent:

Comtessa de Cabrera

A la molt gran providència de vosaltres molt reverends, illustre e egregis e magnífichs senyors residents en la Cort general, *etc.*

És dessús en la presentació de aquella en lo stament ecclesiàstich.²⁰⁴ La qual presentada lo dit stament, ordenant fos legida e insertada en lo present procés, sobre les coses en aquella contengudes se aturà deliberació.

Ítem, lo dit die stant lo dit stament reyal congregat en son apartament, en aquell vingué lo discret mossèn Pere Dalmau, prevere, porter de les clastres de la Seu de Barchinona, lo qual presentà en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

Porter del claustres de la Seu

Molt magnífichs senyors e de molta providència, a vosaltres humilment suplica mossèn Pere Dalmau, prevere e porter de les clastres de la Seu de Barchinona, vos plàcia li sia pagat salari dels treballs e fati//121v//gues que tots dies e nits sots per rahó de les Corts en dita portaria e claustres de dita Seu, com sia de molta rahó e justícia quascú segons los seus treballs sia remunerat e satisfet. E açò vullen haver a memòria e recors les magnificències de vosaltres tots *etc.*

Ítem, lo matex die, per part dels mongos de la dita Seu fou presentada en lo dit stament una suplicació del tenor qui's seguex:

Monjors de la Seu

Reverendíssimo e molt reverends, illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors la Cort General del present Principat representants.

A vostres senyories e magnificències, humilment recorren e supliquen les mongos e guardes de la Seu de Barchinona que, com ells hagen sostenguts e sostenguen quiscun die e bona part de la nit molts treballs en la custòdia de la dita Seu e en tanchar e obrir

²⁰⁴. És *fnms* a ecclesiàstich, *subratllat*.

les portes de la sglésia per causa de la dita Cort, sostenint-ne gran treball e destorb de sos negocis e oficis, sia de mercè vostra voler remunerar los dits mongos e guardes segons loablement haveu acustumat satisfer los qui per dita Cort semblants treballs sostenen. E jatsia, *etc.* Los dits suplicants ho reputaran a gràcia e mercè, *etc.*

E no res menys, lo dessús die de dijous que segons dit és comptave XV del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, stant lo dit stament reyal congregat en son apartament, hauts serts colloquis entre los síndichs particulars e en comú del stament sobra la resposta fahedora a les cèdules per la majestat del senyor rey donades. Finalment, fou feta conclusió que a les dites cèdules fos respost, la qual resposta per via de parer fos notificada als altres staments. E com dit parer fos deduhit en escrits, per ésser donat, mossèn Pere Arnau Segrera, síndich //122r// de la ciutat de Leyda, per sí e per aquells qui aderir-s'i volrien donà lo dissentiment següent:

Síndich de Leyda

En Pere Arnau Segrera, síndich de la ciutat de Leyda, atès e considerat que los pensaments ordonats per lo present stament reyal, e aquells volen portar als altres staments ab embaxada, qui són contra Constitucions de Cathalunya e leys del Principat, e contra la Capitulació de la dita ciutat, dissent e no consent en dites coses. Requerint vos notari ho continueu en lo procés familiar de la dita Cort.

Ítem, lo honorable mossèn Johan Gilabert e misser Box, síndichs de Cervera, donaren altra cèdula de dissentiment del tenor següent:

Síndichs de Cervera

Los síndichs de la vila de Cervera no consenten en algun parer ni en nengun pensament que en escrits se vulla donar ni's don per lo bras e stament reyal, o per qualsevulla ciutats o viles en nom e per part del dit stament ne en altra manera, ni en neguna cèdula ni resposta que en escrits o en altra manera se fassa ne's vulla fer ne donar, axí a l'illustrísim e potentísim senyor rey com a sos tractadors, ni als altres braços axí ecclesiàstichs com reyal o a qualsevulla d'ells, ans expressament hi dissenten. Com primer demanen e vullen translat de aquells e hagut aquell, puguen consultar sos principals dels dits parers, pensaments e cèdules; e hauda resposta de aquells, encontinent duran llur intenció de sos principals. No consentint en alguns actes de Cort fets o fahedors, ni en nengun donatiu graciós fahedor, ni en nengunes embaxades per dites rahons fahedores, ans expressament hi dissenten, com no sia en ells poder en tals pensaments, ni parers, ni cèdules consentir sens primer consultar sos principals. E haguda resposta de aquells, exprimir la intenció de aquells al dit stament reyal.

Requerint lo present dissentiment ésser continuat en los actes e libre //122v// de la Cort e acte autèntich e públich per vos notari del dit stament et tot quant *etc.*²⁰⁵

205. *A continuació, paràgraf ratllat*, Divendres a XVI del dit mes de ffebrer lo venerable mossèn Pedro Vinyes, rector de la sglésia de Bateya, procurador ensemps ab altres del reverend senyor Gonsalbo de Heredia, per la miseració divina bisbe de Barchinona, segons que de la sua procura e potestat consta per carta pública dessús en present procés kalendariada per vigor de la potestat a ell atribuïda per lo dit reverend.

Dit die de dijous, que comptàvem segons dit és XV del dit mes de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI, en lo stament militar lo honorable en Pere de Plane-la dissentí a tots actes de la Cort per causa, segons dix, de cert censal per lo senyor rey és stat luhit a Mallorca.

Ítem, lo matex die, en lo dit stament militar vengueren novament los deiús scrits, los quals juraren per entrevenir en los actes de la dita Cort per la forme que los altres han jurat e dessús és insertat:²⁰⁶ Vallsecha de la Torra de Fluvià, Karles de Çervelló.

Ítem, lo dit die, en lo dit stament militar costituhit lo noble mossèn Arnau Guillem de Ballera presentà e requerí ésser legida en aquell una cèdula del tenor següent:

Mossèn Arnau Guillem de Ballera

La ciutat de Barchinona, per la qual se té en feu lo castell de Cervelló, en lo principi de les turbacions requerí lo noble mossèn Arnau Guillem de Ballera, senyor útil del dit castell, que li donà la postat //123r// del dit castell. E de fet lo dit noble, com a bon vas-sall, segons forma de Usatges, Comemoracions de Pere de Albert e altres ley de la terra, liurà e donà a la dita ciutat la dita postat. E, presa la dita postat per la dita ciutat e tenint aquella, la dita ciutat feu enderrocar *funditus* lo dit castell contra les dites leys de la terra.

Com lo senyor del rey qui's'ha feta donar la potestat de aquell és tengut restituhir aquell e no deteriorar, de e per la qual derrució lo noble mossèn Guillem Ramon de Ballera ha donada demanda contra la dita ciutat de la qual penja plet indecís en la Audiència del senyor rey. E, per quant lo dit senyor rey ha donats certs capítols a la Cort, entre los quals hi ha hun capítol que per qualsevol dans que sien donats en temps de turbacions per causa de enderrochs, vel altres, encara penjàs plet de aquelles, no se'n puscha fer demanda ni ésser demanada satisfacció, lo qual capítol seria molt prejudicial al dit mossèn Ballera. E maiorment, com la dirrucció no sia feta per causa de la guerra ni per fets de aquella, com sia feta per la dita ciutat tenint la dita postat, segons dit és.

Per tant, lo dit noble dissent als dits capítols en quant tocha la dita dirrucció e que per res la dita Cort no pas en fer alguna conclusió sobre lo dit capítol en lo dit cap, ans sia abilitat que lo dit enderroch en la dita manera fet no sia comprès en lo dit capítol.

Ítem, lo dit die de dijous, costituhit en lo dit stament militar lo honorable en Ramon des Papiol, donzell, presentà en aquell una cèdula o suplicació del dit tenor següent:

Ramon des Papiol

En Ramon des Papiol, donzell, considerant que en la Capitulació de Barchinona, la majestat del senyor rey expressament prometé pagar los censals luyts e signantment los censals que's prenien sobre lo bisbe e Capítol de Tortosa e fins ací no haia sortit //123v// la dita promesa algun effecte, ans roman lo dit Papiol frustrat o despullat de hun censal de preu de D lliures o circa, e de pensió de XXV lliures poch més e menys. Lo preu del qual censal ha rebut la cort del dit senyor e non ha may pagat res. E axí és notòriament agreugat per la majestat del dit senyor qui li differ restituhir lo preu del dit censal. Per tant, com no tinga altra speranza de cobrar dit censal e altres coses que li són ocupades

206. A continuació, espai en blanc d'un centímetre.

sinó per mitjà de la Cort, per ço ab los presents scrits dissent en totes coses que en la Cort e lo present stament se facen, assenyaladament en lo capítol de la cèdula de la majestat del senyor rey en aquell capítol que parla de luycions, car no s'ha sperar altra justícia sinó que sia reyalment pagat lo preu axí com per la majestat del senyor rey, de memòria immortal, li és stat promès. E sobre tot, dissent que donatiu algú non sia fet al senyor rey sens que primer lo seu interès aplanat e ell sia content.

Requerint a vos notari, *etc.*

Ítem, lo dit die de dijous que segons dit és comptàvem XV del dit mes de ffebrer any Mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar constituhit lo honorable en Ramon de Copons presentà e requerí ésser legit devant aquell una cèdula del tenor següent:

Ramon de Copons

Senyors molt illustres, egregi, nobles e magnífics.

Per serveys fets per en Ramon de Copons, signantment per e en pagas de sou a ell degut e bestret per la majestat del senyor rey a la gent d'armes que tenia en los Prats del Rey, e per servey de sa majestat, per la qual cosa vuy deu alguna quantitat e robes de sa casa empenyorades; pus no podia ésser pagat ni satisfets en diners, li fou donada la jurisdicció de Copons per la majestat del senyor rey, de gloriosa memòria, com dit és en paga de dit sou e serveys. E ara //124r// lo potentíssimo senyor rey, no haguda rahó ninguna de dites coses ni essent satisfet de dit sou ni en res, ha levada la dita jurisdicció al dit Copons, tots temps humil e reverentment parlant, lo que és gran dan, greuge e periuy de dit Copons. Per que et altre dissent a[b] les presents en qualsevol acte que fer se haia en les presents Cort, signantment en donatiu o acte graciós qualsevol; e suplica e requer com se pertany a les senyories vostres o al stament o bras present que acceptant lo present greuge vulla dissentir com dit és en qualsevol acte fahedor en la present Cort fins que sia feta smena e sia raperat lo dit greuge.

Requerint a vos notari que continueu lo present en lo libre e loch acostumat e necessari, *etc.*

Lo dit die de XV de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI, reportades en lo stament militar, axí per part del senyor rey com per propri motiu del reverents senyors bisbe de Gerona e mestre de Montesa, com e de misser Alfonso de la Cavallaria, tractadors de la Cort per lo senyor rey, diverses coses consernents a la expedició de la Cort, fou devengut a votar per lo dit stament e convenints en aquell sobra la expedició de la dita Cort e negocis de aquella sots la forma següent:

E primerament, lo molt illustre senyor infant don Enrrich fonch de parer que sia feta elecció de persones sobre les coses contengudes en la cèdula donada per la majestat del senyor rey en la Cort, excepto donatiu o offera graciosa, e açò que hauran mal //124v// apuntat hagen referir en lo stament.

Lo egregi don Johan Ramon Folch, comte de Cardona e de Prades, fonch de semblant parer e que de la elecció fos remesa al senyor infant.

Don Johan de Luna fonch del matex parer e que la elecció de les persones fos remesa al senyor infant e al comte de Cardona e de Prades.

Lo noble Guillem Arnau de Cervelló, dit lo baró de la Lacuna, del matex parer, remetent lo nombre de les persones al senyor infant al comte, e als altres braços.

Don Matheu de Monchada és de parer sia feta elecció de persones en la forma predita, remetent la elecció de aquelles al senyor infant e al senyor comte de Cardona.

Cruïlles, Colonge e de Lagostera, ydem. Don Yvany de Castre, del parer de mossèn Requesens.

Mossèn Dalmau de Queralt, que sia feta nominació de persones en la forma dessús dita, remetent la elecció de aquelles al senyor infant e al senyor comte de Cardona.

Mossèn Cruïlles de Osona, lo maior, ídem ab que en la elecció n'i hage de tots.

Mossèn Johan de So, ídem ab lo senyor infant e ab lo senyor comte, remetent la elecció de les persones a ells. Mossèn Garau de Rochabertí, ídem.

Mossèn Osiàs de Cruïlles, del vot de mossèn Requesens.

Lo senyor condestable, del parer del senyor infant e del senyor comte. Mossèn Arnau Guillem de Ballera, ídem.

125r// Lo bastard de Cardona, ídem.

Mossèn Berenguer de Montpalau és del parer de mossèn Requesens.

Mossèn Pere de Queralt, ídem, remetent la elecció al senyor infant e al senyor comte. Mossèn Ramon de Ribelles, ídem. Mossèn Anthon Guillem de Montanyans, ídem. Mossèn Miquel d'Espés, ídem. Mossèn Bernat Mergarít, ídem. Mossèn Pedro Dança, ídem. Mossèn Pere Torroella, ídem. Garau Splugues, ídem.

Mossèn Ycart de la Torra d'en Barra és de la opinió de mossèn Requesens. Mossèn Miquel de Gualbes en nom propri e com a procurador del comte de Pallars, ídem. Mossèn Blanes en nom propri e com a procurador de la comtessa de Modica, ídem.

Bernat Miquel fonch de opinió que's faça elecció e que's faça egualment dels interessers e altres coses.

Mossèn Palou de Arenys, del parer del senyor infant del senyor comte. Artal de Claramunt, ídem.

Mossèn Galceran Duray és de parer que's faça elecció que n'i haia dels interessats e de tots.

Arnau Guillem de Perves e de Ponts, del parer del senyor infant e del senyor comte.

Miquel de Canet, del parer de mossèn Requesens.

Johan de Claramunt, del parer del senyor infant e del senyor comte. Bernat d'Evinyó, ídem.

125v// Mossèn Àlvero de Madrigal és del parer del senyor infant e del senyor comte.

Mossèn Jacme March és de intenció que's faça elecció ab la condició que diu mossèn Requesens.

Joffre de Cruilles de Vich, menor, és de parer del senyor infant e del senyor comte. E del matex parer és com a procurador del Baró de Cruilles de Peretallada.

Mossèn Hugo de Palou és de parer que's fassa elecció de persones ab voluntat de tots.

En Ffrancí de Santmenat és de parer que's faça elecció, remesa al senyor infant e al senyor comte. Mossèn Bernat Guarau de Boxadors, ídem. Mossèn Miquel de Viure, ídem. Mossèn Johan de Vilafrancha de Montblanch, és de intenció que's faça elecció de persones, remesa al senyor infant e al senyor comte. Mossèn Johan de Vilafrancha del Bolidor, ídem. Mossèn Luhís Conesa, ídem. Mossèn Gaspar de Gilabert, ídem. Mossèn Johan de Gravalosa, ídem. Mossèn Johan de Altarriba, ídem.

Mossèn Johan Radon, ídem ab que dels elets hi haia algun del Rosselló.

Mossèn Guarau de Altarriba, sia remesa a l'infant e al senyor comte. Mossèn Johan Aymerich,²⁰⁷ menor, ídem.

Mossèn Ferrer de Sant Martí, ídem pus n'i haia de Rosselló.

Mossèn Guarau des Pla, del senyor infant e del senyor comte. Mossèn Thomàs de Boxadors, del parer del senyor infants e del senyor comte. Mossèn Luhís Oliver, ídem. Mossèn Berenguer Seyol, ídem. Mossèn Miquel de Vilanova, ídem.

126r// Mossèn Guillem Luhís Colom, de la oppinió de mossèn Requesens. Mossèn Bernat Salbà, de la oppinió de mossèn Requesens. En Gispert de Ponts, de la oppinió de mossèn Requesens.

Mossèn Pere Johan Ferrer, de oppinió se faça elecció de persones sobre los interessats particulars.

Mossèn Joan Bernat Terré, que sia feta elecció sobre les diferències del stament, que no passen de XVIII avant. Manuel de Corbera, que sia remès al senyor infant e al comte a tota llur voluntat. Mossèn Jacme Alamany, ídem. Mossèn Benito Marchó, ho remet al senyor infant e al comte. Mossèn Ffelip de Guimerà, del parer de mossèn Terré.

Mossèn Demià des Catllar, ho remet al senyor infant e al senyor comte e que n'i haia de Rosselló.

Mossèn Montrós, del parer de mossèn Requesens.

Pere Johan de Montbuy és de parer del senyor infant [e] del comte.

Ffrancí Splugues és de parer del senyor infant e del senyor comte cis que en la elecció n'i haia de Lobreguat.

Don Ramon de Cardona és del parer del senyor comte. Damià de Raiadell, del parer del senyor comte.

Ffrancí de Raiadell, de la oppinió de mossèn Requesens.

Johan ça Cirera, del parer del senyor infant e del senyor comte.

²⁰⁷. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

Ffrancí d'Orís, de la dita oppinió, mas que n'i haia tants de huns com d'altres. Mossèn Johan des Papiol, ho remet al senyor infant e al senyor comte. Mossèn Dalmau des Far, ídem.

Pau de Tamerit, de la oppinió de mossèn Requesens.

Gaspar ça Portella, de la oppinió de son pare.

Mossèn Johan Pere de Vilademany fonch de parer que's faça elecció de persones ab que n'i haia de cobradors e restituydors.

126v// Mossèn Pere Ycard, del parer²⁰⁸ del senyor infant ab la modificació de mossèn Requesens.

Mossèn Johan de Luppià és del parer del senyor infant e de mossèn Ycard ab que n'i haia de Rosselló.

Mossèn Johan de Montboy és de la oppinió de mossèn Requesens.

Mossèn Guarau de Paguera és del parer del senyor infant e del senyor conestable.

Berenguer de Paguera és de la oppinió de mossèn Ycard. Johan de Montboy és de la oppinió de mossèn Ycard.

Pere de Sobirats, àlies de Barberà, de la oppinió de mossèn Requesens mas que en la elecció haia castlà.

Berenguer Arnau de Morell és del parer de mossèn Ycard.

Johan Pere de Biure és de parer del senyor infant e del comte.

Pere Ramon de Copons és de intenció se faça elecció de persones, emperò que n'i haia dels exceptats en la cèdula del senyor rey.

Guillem d'Yvorra, del parer de mossèn Requesens.

Mossèn Johan Aymerich²⁰⁹, maior, del parer del senyor infant e del senyor comte.

Mossen Dalmau de Copons, del parer del senyor infant.

Bisbal de Conit, del pare de mossèn Requesens e que no sia feta elecció de moltes persones.

Gerònim Pallerès, del parer del senyor infant e del senyor comte.

Lorenç de Altariba, del parer del senyor infant. Galceran Pallarès, ídem. Ramon de Copons, ídem. Aymeric des Prats, ídem. Mossèn Anthoni de Fluvià, ídem.

Pere Cadell [i] Torrerres, del parer del senyor comte. Mossèn Luhís Margarit, del parer de mossèn Requesens. Mossèn Ffrancí Conesa.

Bernat Alanyà, del parer del senyor infant e del senyor comte pus n'i haia de Rosselló.

127r// Mossèn Jerònim Asam, del parer del senyor infant e del senyor comte. Mossèn Johan de Gravalosa, ídem.

²⁰⁸. *A continuació, repetit*, del parer.

²⁰⁹. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r*: Marí.

Bernat de Raset, del parer de mossèn Requesens.

Bernat Cardona dels Molins, del parer del senyor comte.

Ffrancesc de Caldes, del parer del senyor infant e del comte.

Mossèn Pere de Ortafà, del parer del senyor infant e del senyor comte pus de l'elets n'i haia de Rosselló.

Galceran de Vilalongua, del parer del senyor infant.

Johanot d'Oluia, del parer del senyor infant [e] del senyor comte. Gerònim de Cervelló. Mossèn Martí Johan Mecha. Barthomeu de Conchabella. Afonso de Borga.

Passanant del parer de mossèn Requesens, pus n'i haia del feudaters.

Mossèn Galceran Aranyó, del parer del senyor infant e del comte. Mossèn Pere Olivó, ídem. Ffrancí de Ribes, ídem. Bernat Sellent, ídem. Fferrando de Rià, ídem. Miquel Citjar, ídem. Miquel Falchó, ídem. Jacme de Ribes, ídem. Perrot Pou, ídem. Misser Johan Calic, ídem. Mossèn Altarriba de Vich, ídem. Alfonso de Berga, ídem²¹⁰. Gerònim Tord, ídem. Gaspar Johan de Valsecha, ídem. Mossèn Guillem Ramon de Merlés, ídem. //127v// Gonsalbo de Edo, ídem. Lo fill del baró de Centelles en nom seu propri e com a procurador de son pare, ídem. Galceran ces Comes, ídem. Miquel de Vilatorta, ídem. Jofre de la Bacarola, ídem. Pere Callar, ídem. Ffrancí Miquel. Bernat Sort, ídem. Johan de Muntuar. Guillem de Claramunt. Don Johan de Cardona. Genís Miquel. Loís des Far. Johan de Vilaffrancha, menor. Berenguer de Copons del Lor. Galceran Çaplana. Johan Çacosta. Dalmau d'Alentorn. Mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa. Luís d'Oluge. Ffrancesch Vern. Anthoni Johan Bussot. Pere Miquel de Paguera. Gabriel Çariera. Ffrancí Oliver. Mossèn Johan de Ffrancia. Pere Ramon de Camporrells. Johanot Bisbal. Guillem Ramon de Tamerit. Johan Garau de Cruilles, ídem, però que n'i haia dels interessats e dels feudataris. Mossèn Johan d'Oluja. Galceran de Vilanova.

Ramon de Marlés, del parer de mossèn Icard.

128r// Pere de Subirats, àlies de Barbarà, menor, és del parer del senyor infant e del senyor comte pus hi haia dels feudataris. Mossèn Ferrando de Rebolledo.

Ffrancí Climent Bisbal, ídem ab la addició de mossèn Requesens. Don Philip d'Aragó a relació de mossèn Bernat Garau de Boxadors, ídem.

Berenguer d'Argençola és de parer sia feta elecció de persones ab la addició de mossèn Requesens.

Jacme Conesa del parer del baró de la Lacuna. Luís de Sant Ramon, ídem.

Johan Galceran des Papiol, menor, del parer de mossèn Requesens.

210. *Hauria de ser*, ídem.

Mossèn Johan de Muntbuy, del parer del senyor infant e del comte.

Johan Bertran és de intenció que'l stament faça la elecció. Ramon Berenguer de Lorach.

Johanot de Cruilles, del parer del senyor infant.

Miquel de Rochafort, ídem, però que'n hi haia de Rosselló. Pere de Rabinat, ídem.

Galceran des Papiol, que sia feta elecció de persones en que n'hi haia de tots.

Macià de Raxach, del parer del senyor infant e del comte. Ffrancesch de Sant Martí. Mossèn Thomàs de Boxadors, del parer del senyor infant e del senyor comte ab poder de referir, sens parlar de donatiu o servey gracios. Mossèn Ramon Bertran Çavall. Mossèn Carreres.

Mossèn Çanespleda, del parer de mossèn Requesens.

128v// Galceran Lor.

Biure, que sia feta elecció de persones ab poder de referir.

Mossèn Serra, ab lo senyor infant e ab lo comte.

Ffrancesch Miquel, del vot de mossèn Çavall. Luís de Reiadell. Perot Icard. Mossèn Ffrancí Burguès de Sant Climent. Bernat Johan des Callar. Mossèn Johan Amat. Johan Galceran des Papiol. Johanot Civeller.

Mossèn Ffrancí Sala, del parer de mossèn Requesens. Lo baró de Calonge e, com a procurador. Peris. Jacme de Meyà. Pere de Planella. Pere Miquel de Pagueira. Mossèn Fferrando Talavera. Mossèn Ffrancí Torrent. Ambert de Vilaffrancha. Mossèn Anthoni Ortolà. Dalmau Çacirera.

Guillem de Bordills, sia feta elecció de personas ab egualtat. Pere Argençola. Galceran Barutell. Bernardí de Montargull. Loís Pau. Ffrancí Alanyà. Pere Johan de Miralpex. Mossèn Miquel de Vilanova. Mossèn Gerònim Vilana foren del parer del senyor infant e del senyor comte, remetent la elecció a ells.

129r//²¹¹ Don Hugo no vol elecció, sinó que's leven alguns bons hòmens del stament e vegen si poran concordar diferències.

Bernat Johan de Castellet no vol elecció de persones.

Mossèn Garau de Çervelló, ans de votar, diu vol veure los altres stament que diran.

Mossèn Josa no vol elecció de persones.

Ffabià de Camporrells no s'hi faça elecció, per ell e son jermà del qual diu és procurador. Mossèn Agustí de Copons, ídem. Mossèn Bernat, cavaller, ídem, e persevera en son dissentiment.

Mossèn Galceran Muntaner, que sensa elecció lo senyor infant e lo senyor comte elegissen persones e, altrament, que no s'hi faça elecció, ans hi dissent.

211. *A continuació*, interpolat, Lo parer és.

Mossèn Manuel de Planella que no's fassa elecció. Ffrancí de Castellví que no's fassa elecció.

Anthoni de Gaver, de la opinió de mossèn Muntaner.

Jerònim Torres, que no's fassa elecció.

Garau de Oluia com mossèn Muntaner.

Joffre de Santmenat, que no's faça elecció. Johanot Santjust, ídem. Maguerola, ídem. Joffre de Lordat, ídem. Bernat Johan Tamerit, ídem.

Mossèn Luís Castellet no consent en elecció sens que primer no vege en poder de qui se metrà, e dissent en donatiu.

Ffrancesch Çavilla dissent. Johan Concabella. Pere de Gaver, ídem. Johan d'Orcau, ídem. Mossèn Anthoni de Vilatorta. Pere de Santcliment.

129v// Mossèn Formós, ídem.

Johan Bertran, que lo stament faça elecció de persones ab poder de referir.

Jacme Colom no vol elecció.

Galceran Fivaller que lo stament faça elecció de persones ab poder de referir, sens tractar de donatiu. Bernat Cavaller, ídem. Galceran Farrer, ídem.

Mossèn Romeu, elecció de persones ab concòrdia de tots en los interessers particulars. Gilabert Malla.

Mossèn Baltessar Romeu és de parer que lo senyor rey faça restitució general de tots los béns a quiscú. En lo interès de part a part, que lo senyor rey hi tall cap e sia remès a ell. Sobre lo fet de monedes, justícia e mercaderia sia remés a l'elecció de persones. En lo fet del donatiu que concorts los tres staments sia dit al senyor rey ço que la terra porà portar.

En après, los dits die e any, lo dit mossèn Galceran Muntaner, perseverant segons dix en son dissentiment per ell e per los predits e altres qui aderir-s'i volran, dóna la cèdula següent la qual requerí ésser inserta en los actes del dit stament.

No és loch a elecció de persones.

130r// Ítem, lo dit die de dijous que segons dit és comptàvem XV del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, costituhits en lo dit stament militar lo dit illustríssim senyor don Enrrich de Aragó e lo egregi don Johan Folch, comte de Cardona e de Prades, als quals per los més vots del dit stament és donada facultat de fer la elecció de les persones dessus dites, concordablement procehiren en nominar e fer elecció de aquelles XXXVI en nombre. E són les següents:

Nobles: lo senyor Infant, lo comte de Cardona e lo condestable, don Yvany de Castre, mossèn Pere de Rochabertí, lo baró de la Lacuna, mossèn Berenguer de Requesens, mossèn Dalmau de Queralt, don Matheu de Moncada, lo baró Cruïlles de Colonge, //130v// mossèn Ferando de Rebolledo, mossèn Ballera, don Johan de Luna.

Cavallers: mossèn Çalbà, mossèn Johan Bernat Terré, mossèn Pere Torroella, mossèn Ortafà, mossèn Vilademany, mossèn Ycard, mossèn Johan de Vilafrancha, mossèn Guarau de Boxadors, mossèn Bernat Margarit, mossèn Miquel de Gualbes, mossèn Bernat Ça Portella, mossèn Pere Johan Ferrer.

Gentils hòmens: Ffrancí de Santmenat, Ffrancí de Ribes, Manuel de Corbera, Ramon Berenguer de Lorach, Luhís des Far, Gispert de Ponts, Demià de Raiadell, Galceran Pallarès, Pere Miquell de Paguera, Bernat Miquell, misser Joan Caliç, Johan d'Avinyó.

131r//

Divendres a XVI del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI

Constituït en lo dit stament ecclesiàstich congregat en son appartement, lo venerable mossèn Pedro Vinyes, rector de la sglésia de Betya, procurador del reverend senyor bisbe de Barchinona, segons de la sua procura consta per carta pública dessús en lo present procés kalendada, en la qual és dada al dit procurador potestat de substituir un o molts procuradors segons en dita carta és contengut. Per tant, ocupat segons dix talment en altres²¹² negocis, que en les coses de la present Cort no poria vaccar, en vigor de la dita potestat substituí procurador seu en dit nom e o del dit son reverend principal lo magnífich mossèn Johan Andreu Sorts, canonge de la dita Seu de Barchinona; jatsia absent com a present, per entrevenir per lo dit reverend senyor bisbe en la present Cort, donant e atorgant al dit procurador substituït aquella tal e tanta potestat en quant en los actes de la dita Cort qual e quanta a ell és donada en dita carta per lo dit reverend principal seu. De la qual substitució és testificada pública carta lo dit die per mi Pere Collell, notari públic, entrevenint en dit stament ecclesiàstich.

Del bisbe de Leyda

Ítem, lo dit die, stant lo dit stament ecclesiàstich congregat son appartement, per part del reverendíssimo senyor cardenal e bisbe de Leyda fou portada e presentada e legida una suplicació del tenor següent:

Jesus filius virginis

Molt reverends e de gran providència, sapientíssims senyors.

Lo reverend cardinal de *Santiquatre*, bisbe de //131v//²¹³ Leyda, graciosament prestà al senyor rey don Johan, de sempiterna memòria, sis mil florins en or, segons apar per actes legítims e auctèntichs, dels quals lo dit reverend cardenal ne ha cobrats mil florins

212. *A continuació, ratllat, no.*

213. *A continuació, repetit, de.*

e los restants sinch mil florins lo dit illustríssimo senyor rey en lo seu derrer testament ha manat, volgut, e ordenat que sien pagats, tornats, e restituhits al dit reverend cardenal axí com és de rahó e justícia.

Per tant, et altre, per part del dit reverend cardenal és demanat suplicat a la present Cort que li plàcia provehir en tal manera que lo dit crèdit li sia pagat e restituhit axí com és de rahó e justícia, com en altra manera, per part sua no s'entén consentir en acte algú de la present Cort fins sobre lo dit greuge sia degudament provehit, segons en semblants actes és acostumat de fer e provehir per la dita Cort. E, jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

E lo mateix die de divendres, que segons dit és comptàvem XVI del dit de ffebrer any mil CCCCLXXXI, costituhit en lo bras militar de la dita Cort mossèn Galceran Muntaner, cavaller, presentà e requerí ésser legida devant aquell per sí e per aquells qui aderir s'i volrien, dissentint a la dita elecció de les persones, una cèdula del tenor següent:

Lo parer nostre és que ns aderim en lo parer del comte de Cardona; ço és, que per quant ab menys descans aquestes coses qui han a dar camí //132r// en lo finament de aquesta Cort tractar e asolar-se puguen, se levassen algunes bones persones de aquest stament, les quals haguessen càrrech de huns a altres qui sien interessants concordar nostres differències, qui sien la causa de empatx e differiment de la Cort. Com en altra manera, concordar-se de fer elecció de persones ab nengun poder sie vist fins vuy les altres vegades ab quanta dilació e dificultat s'és pugut conduir, hon per lo poch que se'n ha aconseguit, se creurà que ara ab molta més dificultat fer se porie. E, per tant, com tota dilació en aquest negoci és inimigue, la predita forma nos par loable ans hi aderim. E com cas fos que no paragués ésser pertinent als qui per fer aquest prebit bé, ell matex elegex sia, la qual cosa, pus a ffi de bé va e importa lo servey de Déu e del senyor rey e bé e repòs de aquest seu Principat. E tots sens discrepància perlan, sinó a molta virtut atribuït los porie ésser pres, pur som de parer que per dar remey al que los tals dubten, lo senyor infant e dit comte deuen pregar e exortar aquells que-ls parrà que per fer e tractar aquest bé disposts e àbils sien, tots e quals los semblarà, e que en nom de Déu, sens pus dilació, fer aquest bé se mete en efecte. Hoc encara, ajustant en açò lo que per part de la majestat del senyor rey, per los reverendíssimos bisbe de Gerona e mestre de Montesa e lo magnífich misser Alfonso de la Cavallaria nos és stat reportat: ço és, que ns concordem de nostres particulars interessers, car ésser fet açò en la resta la sereníssima senyoria sua darà loch en ço qui a ell se guarda que just ni rahonable sia.

En altra manera dissentim en tota elecció de persones qui-s faça ab nengun poder, aplicant-hi los motius donats a vós mossèn Solsona en una petita cèdula, requerint-vos nostre dissentiment juxta dita forma sia continuat en lo procés de la present Cort ab tots aquells qui aderir s'i volran.

A la qual cèdula de dissentiment en lo dit stament //132v// militar legida se acompanyaren e aderiren los següents: mossèn Miquel Setantí, cavaller; Pere de Puigmarí, donzell; Johan de Gàver, donzell, domiciliat en Santa Coloma; Galceran de Vilalonga, donzell; Pere de Gàver, donzell domiciliat en Çervera.

Ítem, lo dit die de divendres que comptàvem XVI del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, costituhit en lo dit stament militar mossèn Garau Alimany de Çervelló presentà e requerí ésser legida en aquell una cèdula del tenor següent:

Garau de Cervelló

Lo noble mossèn Garau Alamany de Cervelló, considerant que en la Capitulació de Barchinona la majestat del senyor rey expressament prometé pagar los censals luyts e, signantment, los censal que-s prenien sobra la baronia de Oliva en Regne de València; e fins ací no haia sortit la dita promesa algun effecte, ans roman lo dit mossèn Garau Alamany de Cervelló frustrat e despullat de hun censal de preu de L mil sous e de pensió de III mil sous, poch més o menys, lo preu del qual censal és stat luyt. E axí és notòriament agreujat per la majestat del dit senyor qui li differ restituir lo preu del dit censal.

Per tant, com no tingue altra sperança de cobrar dit censal e altres coses qui li són occupades sinó per migà de la Cort, per ço ab los presents scrits dissent en totes coses que en la Cort lo present stament se fassen, assenyaldament en lo capítol de la cèdula de la majestat del senyor rey en aquell capítol que parla de luycions. Car no fa sperar altra justícia sinó que sia //133r// realment pagat lo preu, axí com per la majestat del senyor rey, de memòria immortal, li és stat promès. E sobre tot, dissent que donatiu algú no sia fet al senyor rey sens que primer lo seu interès no sia aplanat e ell sia content. Requerint a vos notari, *etc.*

Ítem, lo matex die de divendres que segons dit és comptàvem XVI del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar constituhit en Barthomeu Formós, donzell, presentà e requerí ésser legida en aquell una cèdula del tenor següent:

D'en Barthomeu Formós

Ihesus

Lo dit Barthomeu Formós, considerant que en la Capitulació de Barchinona la majestat del senyor rey prometé e jurà que los censals luyts dins lo Principat de Cathaluña, com en qualsevulla regnes seus, fossen stats luyts per causa de la gràcia que ell ne hagués feta per causa de la guerra e fins ací no haia sortit la dita promesa algun effecte; ans roman lo dit Barthomeu Formós frustrat e despullat de certs censals los quals són stats luyts. E axí és notòriament agreujat per la majestat del senyor rey qui li differ restituir los preus del dits censals.

E per tant, com no tinga altra²¹⁴ sperança de cobrar dits censals e coses venudes o nom de aquelles sinó per migà de la Cort, per ço, ab los presents scrits dissent en totes coses que en la present Cort e stament se fassen, assenyaldament en lo capítol de la cèdula de la majestat del senyor rey en lo capítol que parla de luycions. Car no fa sperar altra justícia //133v// sinó que sie realment pagat lo preu, axí com per la majestat del senyor rey, de memòria immortal, li és stat promès. E, sobre tot, dissent que donatiu algú no sia fet al senyor rey sens que primer lo seu interès no sia aplanat e ell sia content. Requerint a vos notari, *etc.*

Ítem, lo mateix die de divendres, que segons és dit comptàvem XVI del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar en son appartament congregat vench lo discret mossèn Pere Dalmau, prevere, porter de la dita Seu, lo qual presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Molt illustres, nobles e magnífichs senyors.

A vosaltres humil exposa mossèn Pere Dalmau, *etc.*

214. *A continuació, sperança, interlineat damunt, sparça, ratllat.*

És dessus en la presentació feta als ecclesiàstichs.²¹⁵

Ítem, lo mateix die, en dit stament militar per part dels monjes de la dita Seu fou presentada una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, molt reverends, illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, *etc.*

És dessus en la presentació de l'ecclesiàstich.²¹⁶

Dit die de divendres, que comptàvem segons dit és XVI del mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, stant congregat lo stament reyal de la dita Cort en son apartament, hauts diversos col·loquis entre ells, finalment fou concordada una cèdula donadora per via de parer als altres staments sobre resposta fahedora a les cèdules per la magestat reyal donades. La qual cèdula fos portada e notificada als altres staments per embaxada per la qual foren elegits los síndichs següents: mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona; mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona; Barthomeu Guilera, síndich de Vilafrancha de Penadès. //134r// Los quals per ordinació del dit stament anaren als altres staments ecclesiàstich e militar portant a quascun de aquells còpia de la dita cèdula o parer, la qual és del tenor següent:

Parer del stament real sobre la reposta fahedora a les cèdules del senyor rey

Primerament, al primer capítol de la cèdula donada a VII del present mes de ffebrer parlant de la restitució del patrimoni reyal stà bé, salvo que deu ésser ajustat que les quantitats que se han de pagar per recuperació de aquelles se paguen per lo senyor rey, e que sia entès lo dit capítol en quant parla de la recuperació tant solament de les coses patrimonials que durant les turbacions passades e fins a la present jornada són stades alienades.

En los capítols parlants de la justícia, mercaderia e monedes, són de parer que los dits capítols stan bé ab refferiment.

En lo capítol parlant de la restitució universal, lo dit capítol stà bé, ço és, aquell que és posat en la cèdula donada per sa altesa a set del present mes de ffebrer començant: Volent dirigir, *etc.* Salvo que deuen ésser levades aquelles hon diu castlanies qui no seran en feu, com la dita restitució dege ésser feta axí dels feus com de totes altres coses. Salvo que feta restitució de aquells als feudataris deu ésser salvat dret als senyors directes dels feus, si algun los pertany segons la natura de aquella, ab que no s'i pugue oposar cosa alguna que vingués per causa o rahó de les turbacions passades. E deu-se aiustar al dit capítol que axí mateix sia feta restitució de carniceries, forns, terres ab vaçalls o sens vasalls, onzens, //134v// quinzens, vintens e altres drets.

En quant tocha les excepcions donen en pensament que aquella que excepte pactes e concòrdies stà bé.

En totes les altres excepcions donen en pensament que la majestat del senyor rey sia suplicada vulla concordà e compondre la diferència de aquelles ab les persones de qui és interès perquè la Cort pugua passar sens contradicció alguna.

En lo capítol parlant dels censals dels singulars dins lo Principat de Cathalunya, són de parer que lo pensament donat per lo senyor rey en altra cèdula donada a dos de janer

215. És fins a ecclesiàstich, *subratllat al manuscrit.*

216. És fins a ecclesiàstich, *subratllat al manuscrit.*

és millor: ço és, que los censals qui han seguit a sa altesa fan als qui no han seguit se paguen de deu sous fins en XIII sous IIII per lliura de la pensió que's fahia ans de les turbacions passades, remetent-ho a sa altesa. E encara que puga dir quals ne quins e fins quin temps seran compresos en lo present capítol. E encara quins ne quant seran pagat de les pensions degudes. En tots los altres censals, axí dins com fora lo Principat de Cathalunya, que aquells sien pagats segons forma dels contractes, exceptats tots aquells qui són en pacte o concòrdia o en possessió de rebre les íntegres ànnes pensions dels dits censals, los quals pactes sien servats e los possehidors mantenguts en llur possessió.

En lo capítol parlant dels censals que fan les universitats reyal, per quant aquelles són molt disminuïdes, deteriorades, e depauperades, lo stament reyal és de parer que les imposicions de les dites universitats imposades abans de les turbacions passades, les quals si seren stades del tot o en part relevades, hi sien per les dites universitats tornades. E lo procehit de //135r// aquelles sia mes en ma e poder de sos creadors censalistes, axí ecclesiàstichs com seculars, ço és, que los dits creadors puixen entrevenir en les vendes, arrendaments o compartiments de aquelles, de les quals imposicions les ànnes pensions dels dits creadors sien pagades a sou e a liure tant quant bastaran, e de aquelles se hagen contentar los dits creadors deduïts e relevats. Emperò, los càrrechs ordinaris de quascuna reyal universitat reduïts e limitats aquells segons vuy se paguen, per indempnitat dels dits creadors. Exceptades les reyal universitats que après dites turbacions són stades e són en pactes e concòrdies ab sos creadors o ab la maior part en nombre de aquells; e que en tal cas la menor part se haia aderir a la maior; e que tals pactes e concòrdies sien tengudes e servades; e que les pensions degudes durant les dites turbacions e après aquelles finides fins al temps que los dits creadors censalistes han començat a rebre llurs pensions, o part de aquelles, ab pactes, concòrdies, o en altre manera, sien talment remeses o releixades. E açò sia entès dels censals manlevats per les dites universitats fins a XVI del mes de octubre de l'any milCCCCCLXXII.

En donen en parer que les pensions degudes dels censals vells del General sien pagades.

En los censals luyts, los preus dels quals són stats rebuts per lo senyor rey, los quals per les capitulacions o altrament són stats promesos per lo senyor rey, pare de sa altesa, tornar e restituhir, que sien restituhits per sa majestat als senyors dels dits censals o successors de aquells.

En lo capítol parlant dels censals nous qui no's paguen, stà bé lo dit capítol segons és posat, e que sia feta elecció per la Cort egualment de quascun stament per veure e reduhir la veritat dels preus de aquells.

135v// En lo cap del General stà bé lo dit capítol, e que sien elegides persones egualment per quascun stament ab referiment per compondre e egualar los drets, levar officis, limitar salaris, e que sia arrendat per taules e vegaries al més donant segons sia més útil de les Generalitats.

E, compostes les dites coses, són de parer que de continent se entengue en fer lo donatiu graciós al senyor rey segons que a la Cort serà vist.

E protesten expressament que la present cèdula volen donar e haver per posada en cas que la present Cort prenga fi e conclusió e no en altra manera. E, en cas que la Cort expiràs o fos prorogada més de XV jorns, volen que aquella ni coses en aquella contenegudes sien hagudes per dites, ni posades, ni puguen en sdevenidor ésser tretes a consequència. E que les universitats e present stament puga donar denou altres pensaments encara que fossen contraris o diversos a les coses dessus dites.

De la qual cèdula o parer los dits embaxadors lexaren còpia als dits altres staments ecclesiàstich e militar.

**Parer del stament ecclesiàstich sobre
la resposta fahedora a les cèdules
del senyor rey**

E lo matex die vingueren al dits stament militar e reyal lo reverend²¹⁷ elet d'Urgell, e mossèn abbat de Ripoll, mossèn Manuel de Monsuar, degà de Leyda, embaixadors tramesos per lo dit stament ecclesiàstich, los quals en nom del dit stament portaren per via de parer e presentaren en los dits staments una cèdula del tenor següent:

136r// Si fins ací no és stat respost per lo stament ecclesiàstich convocat en Cort a les cèdules donades per part de la majestat del senyor rey als staments de la dita Cort, no és stada causa poca cura ni menys diligència de mantendre a tot lo què al servey del dit senyor, bé e repòs, tranquil·litat, de aquest seu Principat se sguarda; però, crehent lo dit stament ecclesiàstich les coses en dites cèdules expressades per los altres stament de la dita Cort serien agitades per los interessos particulars e generals de aquells, a fi tots unidament fessen la resposta. Ara, emperò, que és vist per altres medis deure ésser satisfet, lo dit stament, affectant lo servey de la règia majestat, en via de parer assereix ésser feta la resposta següent a la cèdula últimament donada per part del dit senyor.

E primo, lo primer capítol parlant de la recuperació del patrimoni real parrie al dit stament deuria ésser compost en la forma següent: la majestat del senyor rey farà fer restitució general al seu patrimoni real e cobrarà e encorporarà en aquell qualsevol viles, castells, lochs, drets, rendes e juridiccions e altres béns del dit patrimoni dins lo Principat de Cathalunya segons se tenien e possehien abans de les turbacions passades, les quals cobrarà en aquell stat e ésser que's trobaran. E revocarà e anullarà qualsevol donacions, impigneracions, aprehensions, ocupacions o alienacions per qualsevol auctoritat durant les dites turbacions e ffins en la present jornada per qualsevol causa, rahó, a qualsevol persones, encara que fossen reals o de sanch real, fetes. Salvo, que en dita recuperació no sie entesa ni compresa alguna de les dites coses que per provissions de justícia durant les dites turbacions fins al dia present fetes, puix sien fundades en drets pertanyents abans de les turbacions predites, //136v// sien portades en execució durant les dites turbacions o après. En axí, emperò, que si algunes quantitats realment e de fet en peccúnia numerada seran stades pagades per causa de les dites donacions, empenyoraments e alienacions al senyor rey don Joan, de alta recordació, pare de sa excel·lència, com a sa altesa o altri per ells, vol e ordena aquelles quantitats ésser pagades e realment restituhides als possehidors abans de ésser trets de possessió de aquelles.

Al segon capítol, en lo qual se tracte de redreç de justícia, mercaderia e monedes, és vist al dit stament la règia majestat per més promptament compondre les coses en dit capítol contengudes deu²¹⁸ anomenar e ordenar persones ab plen poder, la Cort elegir-ne altres, per convenir ab les que al dit senyor seran eletes per execució prompta de les dites coses a ffi que la justícia sia redreçada e totes coses en dit capítol contengudes sien a bon effecte portades ans de conclusió de Cort.

Al tercer capítol parlant de la general restitució, són de parer se deuen cançellar e levar aquelles paraules que són en la segon línea, ço és, castlanies que no sien en feu;

217. *A continuació, elet d'Urgell e mossèn escrit en el interlineat.*

218. *A continuació, ratllat, nomenar.*

e més deu ésser adaptat lo dit capítol allà hon diu scrivanies stablides; e més és vist hi deu ésser ajustat après de allà hon diu erbatges, que diga batlies naturals, onzens, térmens poblats e no poblats, tributs, refeccions, albergues e procuracions. E allà hon diu jurisdiccions civils e criminals diga e mixtes, encare que detengudes sien per la dita majestat o per altres. E més llà hon diu encara comandes, sia-hi aiustar de Sant Joan de Jerusalem e de altres órdenes militars; e allà //137r// hon diu ocupades, diga per auctoritat pròpria vel altres. E hon diu que los qui pretendran deure ésser restituïts compareguen dins XX dies, que diga dins XV davant lo senyor rey en Barchinona. E hon diu que farà restituir les coses en lo punt que's trobaran, diga quíties de censos, censals e altres càrrechs fins al dia de la restitució, per forma que aquells qui les recuperaran les hagen quíties de tots càrrechs fins en aquella jornada.

Al quart capítol en lo qual se fa menció de les excepcions fetes a la universal restitució, és vist al dit stament que en les coses de la sglésia, de les quals serà stada feta concòrdia, sia entès si feta és servada la solemnitat de dret.

En los altres capítols en los quals se tracta de les excepcions de les terres que té mossèn Çarriera del comte de Modica, e dels feus e de la baronia de Belpuig e altres lochs qui foren de don Hugo de Cardona, e del castell de la Manresana, e del censal de CC lliures de dona Elfa de Cardona e de Perellós, és vist al dit stament que, per bé e mils conduir en l'estat de la present Cort a bona unió e concòrdia, de portar-lo a una voluntat. Sia suplicada la règia majestat se diga, puix-se a fer donatiu e gran, remediar e reposar ab tot effecte abans de conclusió de Cort²¹⁹ totes les sobredites parts, per manera que unidament e concorda se puixa fer lo dit donatiu e l'Acte de Cort sobre aquell, en axí que tothom cobre so del seu, tot sien igualats.

137v// Al capítol dels censals, violaris, e pensions de aquells és vist al dit stament sia suplicada la règia majestat sia mercè sua deputat persones les quals tracten de concòrdia entre los qui han seguit la excelhència sua e fan e reben censals entre ells; e lo semblant, sia fet entre aquells qui no han seguida la prefata excelhència; e, axí mateix, entre aquelles qui no seguida sa serenitat e fan censals e violaris als qui són stats en obediència de sa altesa.

Quant al capítol dels censals e violaris que's fan a la sglésia, coses pies, e persones ecclesiàstiques, serà content lo stament ecclesiàstich, per auctoritat emisa de la província en la present ciutat congregada, entrar en algun medi en aquells censals, emperò, tant solament que les dites sglésia, pies causes, e persones ecclesiàstiques prenen e reben sobre persones e universitats que en tots temps són stades en obediència del senyor rey e obtenen gràcies de aquells.

Al capítol del compartiment de les cent mília lliures, és vist al dit stament la majestat del dit senyor deu ésser suplicada li plàcia les dites cent mília lliures sien compartides entre cathalans nats e casats en lo Principat de Cathalunya, e que'y sien compresos tots los dels tres staments.

Al capítol en lo qual se tracta del General és de parer sia visitada la casa del dit General per forma e manera que aquell sia restituït en son crèdit. E que sia vist lo fet dels hereus d'en Francí Sampsó.

138r// Al capítol dels censals qui's dien nous del General, és vist al dit stament stigue segons és posat en la cèdula del senyor rey, emperó que les pensions dels censals vells sien pagades abans de totes coses als creadors. E los qui han seguida la part del senyor rey igualat ab los altres els sien pagades llurs pensions e encara que sien stades pagades a altres qui no eren vers creadors dins Barchinona, atès que los dits obedients se podien

219. *A continuació, ratllat, sobre.*

pagar en les parts de la obediència e, per haver comportat per servici del dit senyor, no és rahó perden llurs penssons.

Al capítol dels censals luïts, és vist al dit stament que los preus dels dits censals luïts, los quals verament són stats rebuts per la règia cort o per altres de aquella havent concessió, sien restituïts als senyors dels dits censals o successors de aquells per sa majestat.

Al capítol del donatiu²²⁰ responnent, dien és digna cosa e desigen los del dit stament ab summa diligència, per servey del senyor rey e expedició de les coses de la present Cort, entendre en lo dit donatiu, compost és emperò primerament totes les coses dessús dites.

Reserves, emperò, lo dit stament que puxa mudat tolre o affegir als dits parers segons los serà vist expedient a tot benefici del dit Principat.

De la qual cèdula o parer los dits embaxadors //138r// del dit stament ecclesiàstich lexaren còpia als dits altres staments militar e reyal. E, com lo honorable mossèn Pere Arnau Segrera, síndich de la ciutat de Leyda, ja dessús hagués dissentit axí a la elecció de la embaxada com a altres coses fahedores ab cèdula dessús donada; ara, emperò, segons dix perquè no sia vist departir-se del dit dissentiment, donà e presentà en lo dit stament reyal una cèdula del tenor següent:

Ihesus

Com sia cosa notòria a les magnificències de vosaltres, molt magnífichs senyors del braç reyal, que les respostes per via de pensament que les magnificències vostres fan a les cèdules donades a la Cort per la majestat reyal són en part contra Constitucions, leys, usos, pràcticas del Principat de Cathalunya, per tant et altres en Pere Arnau Segrera, síndich de la ciutat de Leyda, en dit nom no consent en dites respostes, abans dissent en aquelles. Requerint a vos notari, *etc.*

E per semblant los síndichs de la vila de Cervera, los quals ab cèdula havien dissentit, digueren de paraula que staven e perseveraven en dit llur dissentiment.

Ítem, lo dit die de divendres que comptàvem XVI del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, stant ajustat lo dit stament militar en //139r// son apartament, en aquell vingueren novament los deiús scrits, los quals prestaren lo jurament acustumat e dessús insertat: Anthoni d'Estall, donzell, domiciliat en lo loch de Vila Demuls del Bisbat de Gerona, lo qual se aderí a la elecció de les XXXVI persones; Johan Cortit de la Morana.

Dissapte que comptàvem XVII del dit mes de ffebrer any dessús dit mil CCCCLXXXI

Aiustat lo dit stament ecclesiàstich en son apartament per la forma acustumada en aquell, vengué la viuda que fou muller de micer Simeon des Puig, jurista de la vila de Cervera, quòndam, la qual en certs noms presentà e suplicà ésser legida en dit stament una suplicació del tenor següent:

²²⁰. *A continuació, ratllat, és digna cosa.*

Muller de misser Puig

Reverendíssimos, molt reverends, il·lustres, egregis nobles e magnífichs senyors, la Cort del Principat de Cathalunya representants.

A les vostres senyories e magnificències humilment recurrent aquella pobre e miserable vídua que fou muller de misser Simeon Despuig, juriste de la vila de Cervera, axí en nom seu propi com de hun seu fill apellat Simeon des Puig e de un seu germà apellat Pere Morrenya, com a mare e jermana e conjuncta persona dels seus nomenats, ab gran querela exposa que com son fill e jermà, pubills e òrfens de pare, fossen e sien apartats e absents del Principat de Cathalunya e costituhits en lo Regne de Sicília, indebitament e injusta e ab gran vilipendi de la divina majestat e del gloriós Jesús Crucificat, lo qual de pubills e vídues piadors pare és e jutge, són stats despullats e destituhits de sos béns per mossèn Diego de Avellaneda, injustament imposant nom de rebelles e desobedients a dita vídua e pobills qui eren en dit Regne de Sicília, los quals no eren en edat de fer rebellió, ni axímatex eren en terra desobedients. E de aquells los té spoliats, e fa anar aquells e dita vídua ab molta penúria //139v// e egestat per lo món, fahent-los gran injúria, dan e injustícia; dant-los pena e molèstia sens culpa, e ab tot açò gran offença a Nostre Senyor Déu qui mana ésser abraçats, defesos e sostenguts vídues e pubills, los quals no de menor privilegi se alegren que la sglésia. E no obstant, de quatorze o quinze anys ençà que dit mossèn Avallaneda dits vídua e pubills té de sos béns contra caritat, pietat e justícia despullats; dita vídua aja demenat justícia de dits béns de dit Avellaneda, aquella no ha pugut obtenir, perquè supliquen dits vídua e pubills a les senyories e magnificències vostres, a les quals com a tenint loch de tota la re pública del dit Principat, e com a faels e bons xristians se pertany, deffendre les coses Déu mana e fer restituir e tornar los dits vídua e pubills en aquella possessió plena e pacífica en la qual eren ans de dit temps. Sia vostra mercè provehir per remedis oportuns que ab tot effecte, complidament e íntegre, los dits vídua e pubills sien restituhits e reintegrats en la pacífica possessió dels dits béns, çò és, lo comdal, terres, molí, casa, moble e heretat axí com de bans *jure hereditario* eren. Et jatsia, etc.

Altissimus, etc.

La qual cèdula e suplicació legida e publicada per lo notari devant lo dit stament ecclesiàstich, per aquell fou feta la provisió següent: sia remès als advocats de dit stament qui vegen e regoneguen les coses en dita suplicació contengudes e de aquelles façen relació al dit stament.

Lo dit die de dissapte que segons dit és comptàvem //140r// desset del dit mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI, stant lo dit stament reyal de la dita Cort congregat en son apartament, en aquell vingueren los reverend bisbe de Girona, canceller, lo mestre de Montesa e altres tractadors de la majestat del senyor rey, los quals per orgue del dit reverend senyor bisbe per part del dit senyor proposaren e pregaren lo dit stament que fahessen deliberació en e sobre lo fet de Roses e de Cadequés. Ço és, que attès que lo General dels dits lochs no havia útil algú, ans hi fahia tornes e més que la quantitat per que staven empenyorats ja era quitada, fossen restituhits dits lochs a l'illustre senyor infant don Enrrich, comte de Empúries, al qual comdat dits lochs se pertanyen; dients los dessus dits tractadors que lo dit senyor rey pendria a grandíssim servey que sa majestat fos

complaguda en ésser dits lochs restituhits, e que de açò dit stament degué fer prestament deliberació.

A les quals coses lo dit stament, o lo honorable mossèn Galçeran Carbó, president, en nom de aquell, fou feta resposta que lo dit stament havia hoyda llur proposició entreria en pensament sobre les dites coses, e serien feta la conclusió pertanyent. E, com lo dit stament començàs de entrar en pensament sobre les coses per los dits tractadors proposades, per los magnífichs misser Anthoni Riquer e mossèn Pere Arnau Sagrera, síndichs de la ciutat de Leyda, fou dit de paraula que ells en lo dit nom dissentien en qualsevol conclusions, actes o negocis fets e fahedors en dit stament e en la Cort e a totes e altres qualsevol coses fins que la dita ciutat de Leyda fos íntegrament tornada en sa possessió de les Borges e de la part reyal de Castellot. Requerint dites coses axí ésser continuades en lo present procés familiar.

140v// E per semblant, los dessús dits síndichs de la vila de Çervera de paraula digueren que ells staven e perseveraven en lo dit nom en lo dissentiment per ells dessús en scrits donat, volents axí ésser assí continuat.

E axímatex, los altres síndichs de les altres universitat aquí presents, haut colloqui entre ells sobre les dites coses, feren deliberació de consultar sobre aquelles a llurs principals. E axí fou tornada resposta als dits tractadors per lo promovedor del dit stament.

Diluns a XVIII del dit mes

Lo reverend senyor Guillem Ramon de Moncada, elet de Vich, attès que per certs negocis seus de necessari ha a partir e anar alguns dies en son bisbat de Vich, ab carta rebuda per en Pere Collell, notari, lo die present constituí, creà e ordenà procurador seu sert e special, *etc.* lo venerable misser Ffrancesch Amigué, canonge, pabordre e infermer de la sglésia de Tortosa, aquí present e acceptant, per entrevenir per ell e en nom seu en les Corts que la majestat del senyor rey celebre en la present ciutat de Barchinona, e tractar ensemps ab los altres de qualsevulla estat congregats en les dites Corts de les coses que seran proposades en aquelles consentir e dissentir si necessari serà, *etc.*

Ítem, lo dit die, lo venerable religiós fra Benet Cardona, monge e pabordre maior del monastir de sant Pere de Camprodon *cluniacensis ordinis*, //141r// procurador del reverend fra Benet Steve, per la gràcia de Déu abbat del dit monastir de Sant Pere de Campredon, fahent fe de la sua procura e potestat, portà e exhibí en lo dit stament hun instrument públich en e ab lo qual se mostra com lo dit fra Benet Steve, abbat del predit monestir, citat literatòriament ab letres de la majes-

tat del senyor rey e entrevenir en les Corts Generals que la dita majestat celebre en la present ciutat de Barchinona. Impedit de no poder venir personalment a les dites Corts, de grat e de certa sciència ha fet, constituït e ordinat procurador seu sert e special lo dit venerable e religiós fra Benet Cardona, monjo, pabordre maior del dit monastir de Sant Pere de Camp Rodon, a comparar e entrevenir per ell e en nom seu en les dites Corts en la dita ciutat de Barchinona e en altra part hon sevulla mudadors, segons en lo dit instrument més larch és contengut, lo qual fou fet, rebut e testificat en Gerona, a vint-e-vuyt dies del mes de octubre del any propassat e per lo venerable e discret en Ramon Mercader, notari públich per auctoritat reyal, substituït de l'hereu e successor d'en Jacme Camplonch, quòndam, públich de la ciutat, batlia e vegueria de Girona e de les pertinències de aquella, notari, clos e subsignat.

Lo dit die de diluns que segons és dit comptàvem XVIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, stant la dita Cort congregada per la forma acostumada, ço és, quiscun stament en son appartement, vengueren novament en lo stament militar aiustat en sa stació los deús scrits. E per entrevenir en los actes de la dita Cort prestaren lo jurament acostumat: Johan d'Arassó, donzell, domiciliat en la Vilanova de Cubelles; //14lv// Diego de les Coves, donzell, domiciliat en Vilafrancha de Penadés.

E com lo dit stament militar desigant que per la Cort fos feta resposta a les cèdules per lo senyor rey e o per part de la magestat sua donades, los dies passats hagués elegides del mateix stament XXXVI persones per fer pensaments sobre la dita resposta, quina e qual per dita Cort seria feta a les coses en dites cèdules contengudes. Los quals XXXVI persones diverses vagades per dita ocasió se eren aiustades e molts colloquis havien hauts entre sí; finalment, lo die de diluns a XVIII del dit mes de ffebrer les dites XXXVI persones, iunctades e constituïdes en dit stament, feren relació aquell dels pensament que sobre dita resposta havien hauts, e com, finalment, tots o la major part concordés, havien fet apuntament per via de parer, lo qual havien redigit en scrits, és del tenor següent:

142r//

**Parer del stament militar sobre la resposta
fahedora a les cèdules del senyor rey**

Pensament hagut per les XXXVI persones eletes per lo stament militar de la forma que ls par deu respondre a les cèdules de la majestat del senyor rey.

Et primo, en lo capítol primer parlant de la restitució del patrimoni real los par se deu respondre que lo senyor rey faça fer restitució general de qualsevol viles, castells, lochs, jurisdiccions, rendes e drets del patrimoni real qui durant les turbacions del present Principat e per ocasió de aquelles són stats o stades dats, empenyorats, aliensats o transpostats dins lo present Principat, les quals sien cobrades en lo punt e ésser que's trobaran, revocant e anul·lant qualsevol donacions, impigneracions, apprehen-

sions, ocupacions, o alienacions en qualsevol manera fetes de les coses durant les dites turbacions e fins la present jornada a qualsevol persones, encara que fossen reyalz eo de sanch reyal. En axí, que si algunes quantitats reyalment e de fet en peccúnia nombrada, e o en equivalència de alguna propietat, seran stades pagades per causa de les dites donacions, empenyoraments e alienacions, axí al senyor rey, pare de sa altesa, de gloriosa recordació, com a sa excel·lència o altri per ells, que les dites quantitats sien pagades e reyalment restituïdes als posseïdors ans de ésser trets de possessió de aquelles. E si algú tenia algun loch reyal per empenyorament que lo senyor rey ne²²¹ haga fet, no per quantitat, més per qualque altre loch que la majestat sua hagués empenyorat a alguna persona per qualsevol causa o rahó, encara que lo senyor del dit loch hi hagués consentit per qualsevol respecte, que aquell qui possehirà lo dit loch reyal no puga ésser despossehit de aquell fins atant li sia restituït lo loch que tenia propi seu o empenyorat e li sia servat lo contracte que per lo senyor rey li és stat fet. E que sia supplicada la prefata majestat li plàcia satisfer los dans qui per causa de dita restitució seguexen, axí als qui han restituït o són stats privats de possessió com als qui han restituir.

142v// Lo segon capítol, qui parla de redreç de justícia, mercaderia, e monedes los par star bé ab referiment.

Al terç capítol parlant de la restitució universal, és pensat que la majestat del senyor rey deu fer fer restitució universal axí als qui no han seguida la majestat sua com als qui han seguida aquella durant les turbacions predites de totes e qualsevol viles, lochs, castells, forteses, baronies, censals, censos, tasques, onzens, scrivanies stablides, jovades, batudes e altres servituts, delmes, parts de delmes, molins, salines, pesqueres, erbatges, drets, iurisdiccions axí civils com criminals e mixtes, cases, terres, dignitats eclesiàstiques, seculars e altres beneficis regulars, comandes dels ordens militars de qualsevol nom sien, axí dins lo Principat de Cathalunya com en altres regnes, terres, e senyories sues, ensemps ab los fruyts d'aquí avant devedors, e coses sacres, e totes altres coses e béns de qualsevol natura sien, encara que fossen maiors o menors de les demunt dites, e fos necessari expressar aquelles, les quals en temps de les turbacions passades són stades per lo senyor rey, pare de sa altesa, e per sa altesa o per altres, preses o ocupades per qualsevol causa o rahó. E que les dites coses sien restituïdes en lo punt e ésser que's trobaran sens haver rahó alguna de milloraments, enderrocaments o pijoraments o altres despeses que per utilitat de guardes e custòdia de aquelles o altrament hi fossen fets. E tornarà e restituirà los posseïdors e primers senyors de les dites coses de continent en la real possessió de aquelles, en aquell ésser que's trobaran axí com aquelles tenien e posseïen ans de la ocupació de aquelles, entès que los splets de aquest any del propi conreu sien dels restituïdors o la part s'en haga a concordar ab ells. Revocant qualsevol gràcies, donacions, empenyoraments e qualsevol altres alienacions per qualsevol causa o rahó fetes a qualsevol persones durant les dites turbacions e fins la present jornada. E que la majestat del senyor rey dins quinze dies haga de fer les consignacions per sa altesa faedores a les satisfaccions de dans, smenes de restitucions fetes e faedores, com dit és, e remuneracions //143r// de serveys. E que sa altesa no puga passar a exacció del donatiu fins les dites consignacions hagen complidament surtit llur efecte. E, per quant penge plet de la qüestió que mossèn Ballera ha ab la ciutat de Barchinona per lo castell de Cervelló, dien no li sia empatxada la justícia per qualsevol acte que lo senyor rey fes en Cort.

Allà hon diu en dit capítol «e deutes que sien en ésser sien restituïts», és dir que quant als deutes simples qui són demanats als han seguida la majestat del senyor rey

221. *A continuació, ratllat, ne hages fer.*

del temps abans de les turbacions e en temps de aquelles, que pus no-ls han exhigits de aquells qui tenien llurs propietats e executaven llurs béns, que no és rahó sien pagats.

E allà hon reserva de la dita restitució les concòrdies fetes de part a part *etc.*, stà bé dita reservació com stà en dit capítol, e que axí hi sien enteses les concòrdies fetes ab lo senyor rey e ab lo senyor rey, son pare, com altres e coses sentenciades.

Del fet dels feus, stan differents e en maneig de concòrdia entre les parts per mijà de persones. E per ço no hi fan apuntament algú encara en dit capítol.

E, venints en les altres excepcions fetes per la maiestat del senyor rey, donen en parer que la prefata majestat sia supplicada vulla concordar e compondre la differència de aquelles ab los de qui és interès e que-y sia comprès lo fet de dona Johana d'Armendaris, que la Cort concordament puga passar en les coses faedores; stant, emperò, la clàusula de Blanes e altres terres que lo egregi comte de Cardona e la comtessa, muller sua, tenen del vescomtat de Cabrera, axí com és posada per lo senyor rey, per los motius en aquella especificats.

Quant en los capítols de les dues cèdules donades per lo senyor rey tractant dels censals no se són encara concordats han-ne a comunicar.

143v// E, quant als censals dels ecclesiàstichs e coses pies par deguen anar a XIII sous e III diners, emperò que si hi havien metre visors per ells e lo senyor rey igualment, que en tal cas dins un any dits visors haguessen ésser elets, pagant emperò los dits XIII sous e III fins per dits visors sia determenat.

E, quant és en los censals que fan obedients a obedients e inobedients a inobedients, perquè no se és pogut concordar, sien legides al stament les cèdules del senyor rey.

En la oppinió dels censals de les universitats, qui dien hagen pendre en compte les imposicions, són de contrari parer.

En lo capítol qui parla del General, stà bé lo dit capítol. E que sien eletes les persones egualment per quiscun stament ab referiment per compendre e egualar los drets, levar officis, limitar salaris, e que sia arrendat per taules e vegueries al més donant, segons sia més útil de les Generalitats. E que les persones elegidores hagen càrrech de veure e examinar quals censals són haguts per nous e quals per vells.

E, quant és en lo capítol qui parla dels censals nous és vist stà bé segons és posat en la cèdula donada per lo senyor rey. Emperò que, ans de totes coses sien pagades les pensions dels censals vells e sien egualats los qui han seguida la part del senyor rey ab los altres, e los sien pagades llurs pensions, encara que sien stades pagades a altres que no fossen vers creadors dins Barchinona, attès que los dits obedients se podien pagar en les parts de la obediència e, per haver comportat per servici del dit senyor, no és rahó perden llurs pensions. E per semblant, és rahó que sien pagades aquelles peccúnies preses dels qui eren en obediència del senyor rey per lo General e los interessos.

144r// En lo capítol dels censals luïts, és vist que los preus dels censals luïts e venuts, los quals vertaderament són stats rebuts per la Cort reyal o per altres de aquella, havent concessió, sien restituïts als senyors de dits censals o successors de aquells per sa majestat.

E par los deu ésser feta reservació per lo dit stament, protestant expressament que tal parer donen en cas que la Cort fine e que puguen adobar, *etc.* axí com parrà als advocats deure's fer, per no perjudicar lo dit stament militar.

E lo capítol, emperò, de la restitució universal ne encara en res de pagament dels censals nous, mossèn Miquel de Gualbes e micer Joan Calliç no consenten si donchs no és provehit que sia feta restitució universal e general, axí de béns mobles com immobles, peccúnies, or, argent e altres béns a ells e altres habitants en Barchinona qui hagen servit al senyor rey, levats dins la dita ciutat per los tirans passats e per la ciutat o General e

particulars inobedients, no obstant qualsevol capitulacions, concessions, o alienacions de aquelles, requerints sia continuat en la present cèdula e o parer.

Lo qual pensament, per les dites XXXVI persones fet, en dit stament portat fou per mi, Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, ab alta e intelligible veu legit e publicat. E poc après, axí stant congregat lo dit stament militar e no divertit en altres negocis, lo magnífic mossèn Galceran Montaner en dit stament constituït dissentint en dites coses presentà e requerir ésser continuada una cèdula del tenor següent:

Notari continuau-nos com stam e perseveram en nostre dissentiment en la mateixa manera e rahons //144v// que y són donades, ajustant-hi que ns aderim a la resposta que los reyls en scrit nos han tramesa que han feta a la majestat del senyor rey, excepto aquells capítols los quals parlen dels censals que fan les universitats e dels censals luhits e de la cèdula donada a dos de janer qui parle sobre la reducció de X sous fins en XIII sous e IIII, que ns aturam acord. E açò per quant no'ls havem bé antesos.

Al qual dissentiment per lo dit mossèn Galceran Muntaner donat se adheriren los quis segueixen: Johan Bernat de Castellet; Ffabià Camporells; Ffrancí de Castellví; Jacme Colom; Anthoni de Gàver; mossèn Manuel de Planella; Bernat de Belloch, lo jove; Ffrancí Merçell, àlies de Camporells; Johanot Sant Just; Roger de Lúria; Johan de Conquabella; Jerònim Terres; mossèn Johan d'Oluia; Barthomeu Formós; Pere de Gàver; Anthoni Johan Çaplana; Joffre de Lordat; Anthoni Magarola; Johan d'Orchau, en nom seu propri e com a procurador de mossèn Miquel de Lordat; Ffrancesch Çatrilla; mossèn Joffre de Santmenat //145r// Pere de Barbarà; misser Ponç d'Ornós; Johan de Cruylles; Guillem Ramon de Bordills.

Lo matex die, lo magnífich mossèn Pere Ferrer, cavaller, Ffrancí de Conesa e mossèn Ffrancí Torrent, costituhits en lo dit stament dissentiren a la cèdula o parer donat per les XXXVI persones e aderehen-se al parer del braç reyal ab abilitació emperò del capítol dels censals de les universitats.

Don Hugo de Cardona e mossèn Johan Ramon de Josa, dissentiren al parer de les XXXVI persones aderint-se a la cèdula del braç reyal, entès, emperò, que lo senyor rey compongue les coses reservades en la restitució, axí que quiscú cobre lo seu.

Mossèn Johan de Vilaffrancha del Bollidor dissent que no sia donada còpia de la cèdula del senyor rey fins ne sia dada còpia a ell. Sbert de Vilaffrancha, ídem; mossèn Luís de Conesa, ídem; mossèn Gaspar de Blanes, ídem; don Hugo de Cardona, com a procurador de la comtessa de Modica, ídem.

Ramon de Merlés dissent a la cèdula de les XXXVI persones, és del braç reyal.

Berenguer Arnau de Morell és de parer del braç reyal; Berenguer Sayol, ídem; Galceran de Vilalonga, ídem; Johan de Gàver de Santa Coloma, ídem; Galceran de Barbarà, ídem.

145v// Mossèn Berenguer Sayol, maior, és del parer del braç reyal, exceptat los censals de les universitats e dissent a la cèdula de les XXXVI persones; Jacme de Gualbes és del parer de mossèn Sayol.

Luís Pou, és del parer del braç reyal.

Johan de Cruylles, és del parer de mossèn Muntaner.

Guillem Ramon des Brull, menor, és del parer del braç reyal, e dissent a la cèdula dels XXXVI.

Pere Planella, dissent a la cèdula de les XXXVI persones e aderex-se al braç reyal; Galceran Ferrer, ídem; Johan des Papiol, ídem; mossèn Baltasar Romeu, ídem; mossèn Luís Colom, ídem; Ramon des Papiol, ídem; Benet d'Evinjó, ídem; Johan de Muntbuy, ídem; mossèn Fferrer de Gualbes, ídem; Agustí de Copons, ídem; mossèn Dionís Miquel, ídem; Miquel Torres, ídem; Johan Galceran des Papiol, ídem.

Mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa stà e persevera en lo dissentiment en los dies passats donat per los censals que reb sobra la terra de mossèn Çarriera. Benet Crespa, ídem. Barthomeu Formós e en Papiol se aderexen al dissentiment de mossèn Crespa. Lo baró de Lagostera se aderí en lo dissentiment de mossèn Crespa. //146r// Mossèn Miquel de Gualbes, ab mossèn Crespa; mossèn Johan Calic, ídem; Bernat Alenyà, ab mossèn Crespa; Miquel de Gualbes, donzell, ídem; Ambert de Vilaffrancha, ídem; mossèn Luís Colom, ídem.

Mossèn Jacme Girgós dissent a la cèdula dels XXXVI e aderex-se a la cèdula del braç reyal.

Mossèn Johan de Vilaffrancha del Bollidor dix se levave del dissentiment havia fet.

Ítem, dit die e any, los magnífichs mossèn Galceran de Cruylles, Damià des Callar, Jacme March, Ramon de Copons, Lorenc d'Altariba costituhits en lo dit stament militar presentaren aquell una cèdula del tenor següent:

Los deiús scrits no han per agradable lo pensament hagut per les persones eletes per lo stament militar en quant és lo que conté del patrimoni reyal, e per ço ab la present dissenten ab tots los qui aderir-s'i volran en tot ço que és scrit en dita cèdula en pensament, ne en les altres cèdules dades per los altres staments ecclesiàstich e reyal, en ço que pugue ne sia vist ésser tàssitament o expressa preiudici ne en res derogació de les gràcies, donacions, empenyoraments per ells obtengudes de la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa recordació. E requerem a vos, notari, lo present dissentiment continuar en lo peu de la dita cèdula de pensament e continuar en lo procés de la present Cort, *etc.*

Pere Galceran de Cruylles, Damià Callar, Jacme March, Ramon de Copons, Lorenc d'Altariba

146v// Ítem, lo dit die en lo dit stament militar constituït lo noble mossèn Luís de Castellet e presentà en aquell una cèdula del tenor següent:

Il·lustríssimo, egregi, nobles e magnífichs senyors a qui la present suplicació pervendrà.

Lo noble mossèn Luís de Castellet suplica les magnificències vostres que en la justícia li vullau ajudar. Com per causa de la guerra lo dit noble ha perdut XX mil florins e més, de manera que no li resta que poder viure, axí com n'a suplicat la majestat del senyor rey; e com haia pus de dos mesos lo dit noble li havien mogut cert pacte de pagar-li les quantitats, guanyades per sentència reyal e tenir les letres executòries e consell de execució donat; e axí el dit noble és stat enganat del temps que-l han detengut, per quant aquelles persones, qui són males e de males intencions, saben que lo dit noble no té manera de pladeiar, com ho haia pladeiat vuyt anys e XX anys, que era lo deute degut e cosa dotal. E no és cosa de poder pus comportar per la necessitat demunt dita, encara per altres coses degudes al dit noble, al qual lo senyor rey és obligat fer prompta justícia. E axí, li'n és stada dada dijous pus proppassat la demunt dita suplicació, de què lo dit noble dissent e no consent en donatiu graciós que per los staments de les presents Corts és stat promès, ni consent a nengun acte que la Cort fassa, ni haia fet, ni en la elecció feta, fins tant lo dit noble haia compliment de justícia, com sia greuge format les coses judicades en Audiència Reyal no sortir en són effecte degut.

Lo dit die de diluns que segons dit és comptàvem //147r// XVIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament real congregat en son apartament, per part del metges deiús scrits fou presentada en aquell una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimos pares en Xrist, venerables religiosos, il·lustre, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors.

Los tres staments de la Cort general que de present se celebre en la ciutat de Barchinona per lo molt alt e molt poderós senyor lo senyor rey de Castella e de Aragó, vuy beneventuradament regnant, humilment exposen mestre Gabriel Miró, mestre Francesch de Requesens, mestre Manuel de Sant Martí, mestre Pere Noguers, mestre Anthoni Amiguet, e los hereus e successors de mestre Gaspar de Jorba, e mestre Pere Artigó, metges elegits per lo reverend bisbe de Urgell, abbat de sant Lorenc, e misser Barthomeu Travasset, canonge per lo ecclesiàstich; per los nobles e magnífichs don Matheu de Monchada, mossèn Galçeran Durall, cavaller e Manuel Corbera per lo militar; per los magnífichs mossèn Galçeran Carbó, de Barchinona, Bernat Aybrí, de Perpinyà e Barthomeu Fariça, de Tortosa, síndichs per lo reyal stament elegits per la General Cort, que lavors se celebra en Barchinona, en destinar metges per visitar la reyal persona del sereníssimo senyor rey don Johan, de memòria immortal, en sa derrera malaltia.

Per la qual elecció, dits metges visitaren, vellaren e ministraren tot ço e quant necessari fou e per cos de medecina fer, ordenar, e treballar se pogué, no excusant moltes males nits en vellar e molts altres treballs fer, segons és notori e manifest a tots aquells qui presents hi eren, en la persona del dit senyor rey. E tenien càrrech en totes coses havents sguard a la convalescència sua. Los quals metges per spay de²²² vuyt jorns e més, entenen ab summo studi e cura en la dita reyal persona, que de die //147v// e nit no se'n partien, ni han pugut entendre en altres negocis, ne visites e guanyes que acustumen fer per llur art, ans molts parroquians qui en lo dit temps havien necessitat en llurs persones, han presa altre via e axí han rebuts dans quiscú d'ells.

E sia degut e rahonable que tals treballs e actes per ells fets e sostenguts sien satisfets e remunerats maiorment ésser ells elegits per la Cort. Supliquen les senyories vostres que,

222. *A continuació, ratllat, xx.*

si inseguint los loables custums de les Corts passades e per ésser axí de justícia e equitat, vullen satisfer e remunerar los dits metges segons llurs treballs e tals quals aquests són stats, a ffi no hagen ésser frustrats de aquells com sia tal la custuma e pràctica de les Corts. E, jatsia les dites coses procehesquen de molta justícia e equitat, emperò los dits suplicants ho reputaran a les senyories vostres a summa gràcia e merçè.

Altíssimus, etc.

Dimarts que comptaven XX del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI

Stant la dita Cort congregada, ço és, quiscú dels dits braços en són apartament, en aquells, ço és, primerament al braç ecclesiàstich e successivament al militar e reyal, vingueren los reverends senyors bisbe de Gerona, canceller, e mestre de Montesa e lo magnífich misser Johan Pagès, vicecanceller, e mossèn Ramon Gilabert, tractadors per la majestat del senyor rey en los negocis de la dita Cort. E per part del dit senyor, primo de paraula, per orgue del dit reverend bisbe de Girona, exposaren a quiscú dels dits staments la causa en effecte per la qual la majestat del dit senyor havia ordenat llur venguda. E après, presentaren a quiscú dels dits staments en persona segons dugueren del dit senyor una gran cèdula en paper escrita de la qual lexaren còpia a quiscú dels dits staments. E és del tenor següent:

148r//

Rèplica del senyor rey

Lo rey.

Bé diu un savi que tots los que donen vot en coses duptoses cové que no sien interessats o apassionats, car no pot bé deliberar l'enteniment llà hon la passió contrasta. E per ço no'ns meravellam si, après de tant temps com havem consumit en la prossecució de aquesta Cort e havent-vos dit nostre parer per dues cèdules tan justificades e acomodades a tota la negociació de la dita Cort, vosaltres dels staments ecclesiàstich e real ajats respost a les dites nostres cèdules axí en contradicció d'elles com de entre vosaltres. E, lo que pijor és, metent-vos per tals medis, que de la conclusió e fi de la dita Cort havem a perdre tota sperança per ésser difícils y encara impossibles de conduyr. E vosaltres del stament militar fins ací no ajau feta resposta alguna, ans és cert que stau tan diferents e contraris uns a altres que per demés seria sperar-la. Fora rahó aguesseu considerat que la passió que a vosaltres torba és fora de nós e que lo temps no comporta les dilacions que los vostres motius durién si's practicaven. E encara, com som ja tan avant del temps que si més nos detenem en aquesta negociació perdríem los servicis que dels altres nostres regnes per aquesta necessitat nos stan aparellats e, puix havem entès en conduir-os per tots los mijans que havem pogut e res no-us ha bastat, tanta és stada la vostra disconveniència e poch esguart a la necissitat occorrent, porrogarem aquesta Cort per algunt temps y proveyrem com mils porem, com aquest nostre Principat reste ab alguna decent provisió. E nós anem en Aragó e en altres parts de nostres regnes perquè pugam provehir, ja que ací no ho havem pogut fer, en la deffensió

e guarda del nostre regne de Sicília, per lo recel e sospita que tenim del turch. E si les coses del dit Principat no seran provehides e compostes axí com foren per nós e per la dita Cort, la culpa serà vostra que, havent-hi nós fet nostre deure, tots temps a rrestat y resta per vosaltres, apartant-vos de nostre parer y diffirint entre vosaltres e, lo que pijor és, porfiant ab motius que may se'n vege la fi. E, perquè pus maniffestes sien a vosaltres, y a tothom que saber-ho vulla, les dites vostres desconveniències e los motius que en ssi portan difficultat e encara impossibilitat, deduyr-los-em expressament en la forma següent:

Primerament, vosaltres del braç ecclesiàstich, responent a la nostra última //148v// cèdula al primer capítol del patrimoni real, vos apartau de aquella en dos caps. Lo primer és que salvau de la restitució en lo dit capítol contenida les coses de patrimoni real per provisions de justícia executades durant les turbacions del dit Principat pux sien fundades en drets pertanyents abans de les dites turbacions. Aquest cap és tan confús e indeterminat que porta ab si tota difficultat de concordar-lo en dita Cort. Més avant, entenent-ho com és posat e no declarant perquè's diu e havent-ho axí de atorgar, a nós poria portar e a nostre patrimoni molt gran dan e preiuy. E per çò, al demenys se devie declarar per què lo dit cap és posat e, no havent-ho fet, es donat tot destorb a la dita Cort. L'altre cap, és que los del dit braç ecclesiàstich exceptau del dit primer capítol solament les coses del dit patrimoni enpenyorades per pecúnies realment e de fet a nós pagades, e no per villes o castells, axí com nós diem en dita nostra cèdula, apartant-vos de aquella sens causa ne rahó alguna. Car no és menys rahó, ans molt maior, sien exceptades les impignoracions per villes o castells fetes, axí com las que són fetes per diners contants. Y en dits dos caps sou contraris del parer que lo braç reyal ha donat al dit capítol del patrimoni.

Quant al segon capítol, tractant del redrez de la justícia, mercaderia e monedes, par a vosaltres del braç ecclesiàstich que la electió de persones en lo dit capítol contenguda faedora per la dita Cort sia feta per la dita Cort ab plen poder e que les dites coses per virtut del dit poder sien deduydes en effecte abans de conclusió de Cort. Vosaltres, del braç reyal, dieu sia feta la dita electió ab referiment, en què's demostra entre'ls uns y'ls altres contrarietat. Mostràs també que huns y altres vos apartau de la nostra cèdula contra tota rahó y bona expedició nostra e de la dita Cort, car havent los que seran elets a referir o havent-se les dites coses a deduyr en effecte ans de conclusió de Cort, seria detenir-nos tant y tan longament que perdríem les subvencions e servicis que dels altres nostres regnes speram, no podent-nos conferir a aquells. Seria rahó que nós deputàssem persones ab plen poder e la Cort axí mateix e que, ja per açò lo finament de la Cort no fos detingut, detenint la distribució del donatiu //149r// si us parrà, en la restant quantitat, deduyt ço que mester seria per a la remuneració e per a la deffensió de Sicília.

E en lo capítol terçer, que parla de la restitució universal, axí los ecclesiàstichs com los del braç reyal demostrau ésser en un parer, volent que la dita restitució sia feta universalment de totes coses. E més dieu los del braç ecclesiàstich que sia feta la dita restitució quítia de censos, censals, *etc.* Açò seria iniust axí com és posat, perquè comprendria carregaments fets abans de les dites turbacions e per los senyors originaris, però, entenent-ho dels carregaments fets durant les dites turbacions fins a la present jornada e per los ocupadors e detenedors per causa de les dites turbacions seria just e rahonable.

Quant a la excepció feta de la dita restitució de pactes e concòrdies, vosaltres del braç real dieu que stà bé. Vosaltres de l'ecclesiàstich admenteu la dita excepció de concòrdies si seran fetes servada la solempnitat de drets en què sou de *directo* contraris, car totes les concòrdies de béns ecclesiàstichs fetes en lo dit Principat, o les més, no són fetes servada la dita solempnitat, sinó simplement e ab bon consentiment de parts, les quals,

ateses les dites turbacions e dans subseguits per causa de aquelles, no menys se deuen servir que les fetes en temps de pau, servada la solempnitat ecclesiàsticha y açò per bé de pau e de concòrdia e per les consciències; si obs serà ja's poran haver conffermacions apostòliques de les dites concòrdies.

A les altres excepcions de la dita restitució, par que siau concorts los dits dos braços, però sou differents de la dita nostra cèdula la qual, si bé és mirada, en lo dit cap és molt rahonable e justificada, considerades les rahons que són per les parts a qui toquen les dites excepcions e vistes les exemcions reyls que de algunes de les dites excepcions foren fetes. E per çò, nós fom²²³ vist cosa molt convenient excebir-les de la dita restitució e, reservats los drets de les parts, remetre-las a justícia, la qual nós farem molt promptament. E som //149v// marvellats vos aja paregut fer-nos mijaner de ço que com a rey y senyor som tenguts de fer y ministrar justícia, maiorment mancant-nos lo temps, axí com ve[e]u que'ns manca. Però tota ora que'ns serà mostrada, ço que no és versemblant, tal plàctica per la qual les dites excepcions breument se poguessen concordar, nós serem contents de seguir-la; o si per ventura la dita Cort se porà concordar sens dilació, menys de les dites excepcions, encara [e]ns parrà bé e [e]ns plaurà dar loch que no sien admeses.

En lo que's diu sobre les pensions de censals o violaris, par que siau contraris e differents el un stament ab altre. Car los de la sglésia li par que per persones diputadores per nostra majestat sia tractada concòrdia entre creadors y deudors de obedients a obedients, e de inobedients a inobedients, e entre aquells que no han seguida la dita obediència e fan censals o violaris als que la an seguida, volent encara que en los censals e violaris que's fan a sglésias e pies causes se aja entrar en concòrdia per mijà de la província congregada; però volen los ecclesiàstichs que en neguna de les dites concòrdies no entren persones e universitats faents censals que no an seguit la dita obediència reyal a esglésies o a les persones que aquella an seguida. Los del braç reyal se confformen a la cèdula per nós donada a dotze de janer, ajustant-hi que aien a pagar los que fan censals dintre e fora de Cathalunya, justa la forma de sos contractes, exceptant-ne los que fan universitats reyls; e remetent a nós los que fan obedients a inobedients de deu fins a en treze y quatre; e quals ni quins e fins a quin temps hi seran compresos, reservant pactes, concòrdia, o possessió. E axí mateix, volent que les universitats reyls ajen satisfet ab las imposicions, deduyts càrrechs ordinaris com vuy se puguen, e salvats pactes e concòrdies, encara que no sien fetes sinó ab la maior part en nombre e que les pensions passades abans de rebre sien totalment remeses e relaxades.

En què's demostra que'ls dits estaments són en total contrarietat e differència e són, axí mateix, en total contradicció de la nostra cèdula, e demostràs manifestament que la dita última nostra cèdula és lo //150r// millor e que no és possible conduyr-se lo que demana lo stament ecclesiàstich ni tanpoch ço que vosaltres del stament reyal demanau e que nós aguèsem de sperimentar ço que vosaltres ecclesiàstichs dieu de entendre en la dita concòrdia, o ço que vosaltres del braç reyal dieu de pagar segons los contractes e del pagament de les univesitats ab las imposicions e de star en les concòrdies a la major part, prenent la major part per nombre de persones e no per major suma deguda. Bé conexeu que tenint tan poch temps com nos resta, no seria possible detenir-nos a cosas tan difícils com les sobredites, les quals no solament és difícil mas és impossible de conduyr en poch temps, e ja molt més en concòrdia axí com vosaltres dieu.

Som marvellats com vosaltres del stat ecclesiàstich dieu que no sien remunerats de les cent mil lliures sinó catalans nats o casats en lo dit Principat, car si altres han ser-

223. *Per som.*

vit en les coses passades del dit Principat axí és bé rahó sien remunerats, com los desús dits specialment aquells, si n'i haurà, que sien tenguts a restituyr per lo capítol de la restitució.

En lo capítol dels censals nous del General, vosaltres del braç reyal dieu que sia feta electió de persones per a veure la veritat del preu. En açò los ecclesiàstichs y vosaltres no conveniu, ni tanpoch vos aderiu a la dita nostra cèdula y el vostre motiu no procura sino dilació de temps, la que nós, com dit-vos havem, no podem comportar. E, per ço, és millor ço que diem en la dita nostra cèdula, maiorment atesa la impossibilitat que entre vosaltres és de concordar en electió de persones.

En lo capítol del General, no sou concorts, ans differentes e bé contraris. Car vosaltres, del braz real, demanau electió de persones,²²⁴ en lo braz ecclesiàstich no demanau la dita elecció. E vosaltres del braz reyal voleu la dita elecció ab poder de referir, bé conexeu que, stant a la fi del temps que açí podem star, tals elections com la dita ab refferiment són molt inpròpies, no faents a la provisió de la necessitat en què estam per la brevitat del temps. Car no serien sinó per detenir-nos, e no fer res açí ni en les altres parts de nostres //150v// regnes, hon, Déu mijançant, no duptam ésser servits.

Al capítol del donatiu e servici nostre, en lo qual dieu que entendreu com seran totes les dites coses compostes, encara que seria rahó ans de totes coses haver entès en ell, al demenys per la provisió contra lo turch, puix és tan necessària, e per la remuneració faedora per causa de la restitució, que per altre no volem lo dit servici. Nombrant lo dit servici y assignant alguna conivent part per la dita provisió, y altra per la remuneració, car sens aquella no podem ab la Cort fer la dita restitució, que, si bé o mirau, no menys deveu entendre en la dita provisió e restauració del regne de Sicília que fariau per la defensió de aquest Principat. E no havent agut esguart en açò, i havent, vosaltres del stament militar, respost a la dita nostra cèdula e stant en tan grandíssima discòrdia com stau, conexem que si no per pròpies passions e interessos e no per lo bé públich aquesta Cort és regida. E per ço, no-s maravelleu si fem la dita porrogació i [e]ns partim de ací per donar recapte en la deffensió del dit nostre regne de Sicília, car no tenim altre remey, hi si-l lexàvem o diferíam poríem venir en punt de ésser de tot remey privats e destituyts, ço que no farem, confiant en la divinal clemència que la invictíssima casa de Aragó, de varis casos preservada, no oblidarà en aquest.

La qual cèdula per los dits tractadors per part e en persona de la majestat del dit senyor rey en los dits stament e en quiscú de aquells presentada e en aquell legida e lexada còpia, restants los dits staments e quiscú de aquells en deliberació sobre les coses en dita cèdula contengudes. En lo stament militar en son apartament congregat, fou haut colloqui sobre aquelles e fou deliberat que quiscú dels dits congregats en dit stament votàs e digués son parer sobre les coses per los dits tractadors exposades e en la dita cèdula expressades. E deduhint la dita deliberació, en efecte, lo iilustre senyor infant donà en lo parer següent: //151r// ço és, que sia suplicada la majestat del senyor rey sia de sa merçè abaxar en la Cort e continuar aquella e, attès que no-s poden concordar les differències dels particulars de la Cort d'ells ab ells, qui són per causa de la guerra, ab concòrdia que aquelles fossen remeses a la majestat sua, no parlant res del donatiu.

²²⁴. A *continuació*, en per e.

E del dit parer foren los següents: lo senyor comte; lo condestable; lo baró de Çervelló; mossèn Rochabertí; mossèn Dalmau de Queralt; don Perot de Moncada; lo baró de Lagostera; mossèn Johan de So; lo fill del baró de la Lacuna; lo fill del governador; mossèn Rebolledo; don Matheu de Moncada; mossèn Castellet lo jove; mossèn Ballera, no preiudicant lo plet de la ciutat per lo qual ha dat dissenyiment, en lo qual persevera; lo bastard de Cardona; lo fill de mossèn Centelles; mossèn Bernat Çaportella; Ffrancesch Johan de Santa Coloma, és de parer del Senyor infant; mossèn Bernat Mergarit, ídem; mossèn Muntanyans, ab lo senyor infant; mossèn Sayol, ídem; mossèn Àlvero de Madrigal, ídem; mossèn Guillem d'Olms; //151v// mossèn Pere Johan Ferrer; Sirera, del parer del senyor infant; mossèn Fluvià; Ffrancesch de Vilalpando; Jerònim Vilana, del parer del senyor infant; mossèn Arenyó, ídem; mossèn Fferrando de Talavera; mossèn Corbera; mossèn Johan Aymerich,²²⁵ lo prohóm; mossèn Pedro Dança, ídem; mossèn Luís Margarit, ídem; mossèn Caramany, ídem; mossèn Rexach, ídem; Perot Ycart, ídem; mossèn Luís Colom, ídem; mossèn Bernat Turell, ídem; Montsuar; mossèn Benito Marcó; mossèn Carreres; mossèn Pere Olivó; mossèn Fferrer de Sant Martí; mossèn Dalmau des Far; Arnau Guillem de Perves, àlies de Ponç; mossèn Martí Johan Mecha; mossèn Pau de Tamerit; mossèn Johan d'Altarriba; Miquel d'Evinyó; Garau de Paguera; mossèn Jacme March; Johan de Gravalosa; Gispert de Ponts; mossèn Garau d'Espés; //152r// mossèn Johan Aymerich, menor; Ffrancesch de Guimerà; mossèn Miquel de Vives; mossèn Rosanes; mossèn Pere d'Ortoffà; mossèn Jacme Alamany; Diego de les Coves; Ffrancí de Santmenat; mossèn Johan del Puiol; Luís Oliver; mossèn Guerau Desplà; Johan de Claramunt; Miquel de Rochafort; Pere Miquel de Paguera; mossèn Johan Rodon; Ffrancí Alenyà; mossèn Pere de Blanes; Luís Armengol; Ffrancesch Sant Just; Çacalm; mossèn Anthoni Prunera; mossèn Anthoni Ortolà; Damià de Reiadell; Anthoni Descall; Ffrancesch de Lúria; Ramon de Merlés; Johan de Vilalonga; Alfonso de Bòria; mossèn Johan Bertran en nom seu propi; Ffrancí d'Alvoló; Miquel de Biure; Gabriel Çarriera; Berenguer Arnau de Morell; //152v// Pere Scarrer; Ffrancesch de Jàffer; Guillem Ramon de Claramunt; Dalmau Çacirera; Ffrancí Castellví; Fferrando la Rea; Bernat Johan Descallar; Guillem Ramon de Tamerit; Gonsalo Dedo; Gonsalo de Banyules; Gilabert Malla; Jacme d'Orís; Pere de Rabinat; Ffrancí Miquel; mossèn Luís Monrós; Johan de Vilafrancha, menor; mossèn Johan d'Oluja; Pere de Argençola; Gaspar Çaportella; Galçeran Barutell; Pere Johan de Miralpex; Roger de Lúria; Jerònim Tort; Galçeran de Vilalonga; don Ffrancisco Torrelles; don Jayme, son jermà; mossèn Jacme Pallarès; Bernadí Torres; mossèn Miquel de Vilanova; mossèn Miquel de Canet; Miquel

225. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r*: Marí.

Sayol; misser Ponç Ornós; mossèn Galderich Pagès; Ffrancí Romeu; //153r// Johan de Cruylles; mossèn Johan de Muntrós; mossèn Guillem Colom; Ramon de Calders; mossèn Johan de Vilaffrancha; Johan Ponç des Papiol; mossèn Luís Montrós; Ffrancí Sala; Johan de Muntbuy; Pere Callar; Johan Merçer; Galceran Civeller; Johanot Civeller; Bernat Civeller; Luís d'Oluja; Jacme de Paguera; Pere Ramon de Camporrells;²²⁶ Çalbà; Johan de Biure; Ffrancí Oliver; mossèn Johan de Lupià; altra Alenyà; mossèn Çavall; mossèn Garau de Altariba; mossèn Guillem Ramon de Merlés.

Luís des Far és del parer del senyor infant, no desistint al dissentiment de Berenguer de Paguera.

Mossèn Vilademany és de parer que fos sentit lo parer dels altres staments, però que si per ell stave, és de parer del senyor infant.

Don Hugo de Cardona, que sia feta embaxada; en la remissió del senyor rey se aturà en pensament. Ídem, mossèn Josa; Pere de Barbarà, ídem; //153v// Pere de Sobirats, ídem; Galçeran de Barbarà.

Ffrancesch Çatrilla és del parer del senyor infant; quant en la embaxada és del parer del senyor infant, en les altres coses no és de son parer que no vol donar tanta fatiga al senyor rey.

Jacme Colom consent en la embaxada e no més.

Mossèn Ffrancesch Climent Bisbal és de parer del senyor infant quan a la embaxada; en la remissió dels interessers de part a part, en los censals luhits o venuts de Mallorques vol sien restituhits, altrament dissent.

Mossèn Baltasar Romeu és de parer lo senyor rey faça fer restitució general e los interessers particulars sien remesos a sa altesa.

Berenguer de Paguera és de parer que la embaxada de la continuació de la Cort és del parer del senyor infant; en lo restant no passa pus avant, ans ne resta en pensament. Ffrancí Merçell, àlies de Camportells; Joffre de Lordat.

Los dits die e any lo dit noble don Hugo de Cardona, per sí e per los nomenats en la cèdula deiús escrita a ell adherents, donà la cèdula següent:

Attès que la magestat del senyor rey ha declarat sa intenció contra aquells qui ha exceptats e no ha volgut ésser compresos en la universal restitució e la Cort és congregada per la pau, //154r// veritat, e bé de tot lo Principat e dels particulars de aquell, don Hugo de Cardona ab sos adherents és de parer que la restitució sia feta complidament e universalment sens excepció e retenció alguna. E fahent lo dit senyor dita universal restitució, és content que les remuneracions, quantes seran ne aquí e totes les altres coses sien remesos a la composició de sa altesa.

Mossèn Josa; mossèn Agustí de Copons; Pere Ramon de Copons; Berenguer d'Ergeçola.

A XX del dit.

226. A continuació, espai en blanc d'un centímetre.

Gaspar de Blanes per la comtessa de Modica, dissent al donatiu graciós adherint-se al parer de don Hugo de Cardona.

Mossèn Berenguer de Requesens és de parer de la embaxada e que fossen les cèdules lestes en l'estament e si [e]ns concordavem de algun bon apuntament que sia remès al senyor rey, ço és, de les coses particulars de part a part e que y diga per justícia. Joffre de Cruylles, ídem, lo baró de Ribelles; Guilabert de Cruylles.

Hugo de Palou se adereix al parer del senyor infant e que lo senyor rey ho haia a fer ab térmens de justícia. Mossèn Pere de Queralt.

Los dits die e any, lo noble en Luís de //154v// Castellet donà la cèdula següent:

Lo noble Luís de Castellet és de parer del senyor infant, que lo senyor rey sia suplicat que sa senyoria atur e avalle en la Seu a sol·licitar los staments perquè, Déu volent, la Cort prenguéss fi. E més, és content lo dit noble que les seues diferències sien meses en poder del senyor rey, com haia perdut més de XX mil florins, ab tal pacte e condició que lo dit noble vol saber lo senyor rey quin consell per judicar la roba e diferències del dit noble.

Mossèn Miquel de Gualbes és de parer del senyor infant entès, emperò, que lo senyor rey prometa que sa senyoria, segons Déu e sa consciència, declarar en les diferències particulars dels de la Cort, e que no haurà sguart a qualsevol promeses ne cartells que sa majestat haia fetes o fets als staments ecclesiàstichs, militar ne reyal ne particulars de aquells.

Mossèn Berenguer de Montapalau és del parer del senyor infant, ab que lo senyor rey sia llibert e no y haia promesa alguna.

Mossèn Johan de Pau, ab la roa de don Yvany.

Mossèn Galçeran Dusay del vot del senyor infant, ab la addició de mossèn Miquel de Gualbes.

Bernat de Santdionís és del parer del senyor infant, ab que hi sia afigit lo fet de mossèn Gualbes. //155r// Mossèn Berenguer Barutell, ídem.

Mossèn Andreu de Boxadors és del parer del senyor infant entès, emperò, que en la matèria dels censals que les seguretats fahedores per los deutors sien fetes a voluntat dels creadors.

Mossèn Pere Ycard és del parer del senyor infant, entès que les seguretats se hagen a fer a tuyció de la part e que hagen ésser demenada e hoyda e a contentació sua.

Mossèn Blanes és del parer del senyor infant en lo seu interès, en lo que tocha a la comtessa de Mòdicha, de què és procurador, atura acord.

Don Yvany de Castre, quant en la embaxada és del parer que, no haguda consideració per lo senyor rey a cèdules per sa majestat donades ne promeses algunes fetes, les diferències particulars sien remeses a sa senyoria ab hun nou e sant pensament per sa altesa havedor. Quant és en los censals de obedients a obedients

e de inobedients a inobedients, que sia feta justícia. E quant és en les smenes e satisfaccions, no és de parer sien remeses al rey. Ffrancesch de Caldes, ídem; mossèn Ffrancesch Burguès, ídem; mossèn Gaspar Gilabert, ídem; Berenguer Miquel, ídem; Joffre de Bacerola; mossèn Galceran Sabater, ídem; Johan Bussot; Guillem d'Ivorra.

155v// Mossèn Johan de Vilafrancha donà una cèdula ab que era de parer lo senyor rey fos suplicat de continuar la Cort e que les differències que són en los stament e singulars persones de aquells sien remeses a sa majestat, exceptat offera de donatiu directament o indirecte, satisfaccions ne remuneracions. E donà cèdula del tenor següent:

Són de parer los deiús nomenats e los qui aderir-s'i volran que la majestat del senyor rey sia suplicada a baxar a la Cort e continuar aquella, segons ha dit lo senyor infant. E més, són de parer que les differències, que vuy són en los staments e singulars persones de aquelles, sien remeses a la reyal magestat, exceptat que no y puga ésser comprès res qui haia sguard a offera de donatiu ni a exacció de aquell per via directa o indirecta, ni per lo semblant res qui haia sguard a satisfaccions de dans ni altres remuneracions, com açò's manegerà com se tractarà del dit donatiu.

Mossèn Johan Bernat Terré; mossèn Bernat Garau de Boxadors; mossèn Johan de Muntbuy y Johan de Muntbuy, son fill; mossèn Johan de Vilaffranca, de Muntblanch; mossèn Valgornera e Johan, són fill; Ambert de Vilaffranca; mossèn Ramon Berenguer de Lorach; Garau Bisbal.

Mossèn Conesa és del parer de mossèn Vilademany, ab que lo senyor rey fassa justícia del que li és obligat. Fferrer de Gualbes, ídem.

Pere de Puigmarí del parer de mossèn Ffrancí Conesa, exceptat que lo senyor rey fassa lo que és obligat, altrament hi dissent.

156r// Pere de Santcliment.

Mossèn Luís Conesa és de parer del senyor infant, emperò que la majestat del senyor rey faça justícia del que és obligada, altrament dissent iuxta forma de la cèdula donada per los creadors de les rendes reyal de Mallorca.

Mossèn Ffrancesch Climent Bisbal és del parer del senyor infant quant a la embaxada e en remissió dels interessers de part a part. Dels censals luhits e venuts de Mallorca vol sien restituïts, altrament dissent.

Jacme Conesa és del parer de son jermà.

Joffre de Santmenat, de la embaxada és del parer del senyor infant. En la remissió fahedora al senyor rey dix no ho vol metre en son poder. Mossèn Monboy de Tagament, ídem; Johanot Sentjust, ídem; Bernat de Belloch, ídem.

Mossèn Anthoni de Vilatorta és del parer d'en Jofre de Santmenat e persevera en lo dissentiment que donà l'altre dia. Johanot d'Orchau, ídem.

Ffrancesch Johan de Santa Coloma és del parer del senyor infant, excepto lo intereç que ab lo senyor rey. Mossèn Johan Amat, ídem; Demià des Callar, ídem; Pere

Ramon de Copons, ídem; Lorenç d'Altariba, ídem; Johan de Ribes, ídem; Pere de Planella, ídem; Johan Gualceran des Papiol, ídem.

Mossèn Johan Bertran, procurador del duc de Vilaformosa, diu que, com ell haia donat dissentiment en la //156v// Cort, stà e perseverà, en aquell fins que en aquell sia provehit per los greuges fets al dit seu principal.

Berenguer de Paguera e altres

Berenguer de Paguera, per sí e per los continguts en la cèdula deiús escrita e altres qui aderir-s'i volran, per lo seu parer diu les coses en aquella contengudes, la qual és de tenor següent:

En Berenguer de Paguera, donzell, senyor del castell de Olost per donació feta per son pare mossèn Bernat de²²⁷ Paguera, quòndam, caveller, ab capítols matrimonials fets entre lo dit mossèn Bernat de Paguera, quòndam, e Maciana, muller sua, en temps de llurs núpcies, mare del dit Berenguer e per lo dit mossèn Bernat, quòndam, en son darrer testament al dit Berenguer, son fill e de la dita dona Maciana lexat, del qual era e fou en possessió lo dit Berenguer per gran temps fins que per mossèn Andreu de Paguera, son frare, fou despullat sens mijà de algun jutge ni de ésser appehat en res lo dit Berenguer, qui en aquell temps era en Nàpols.

Dissent a tot donatiu fahedor per la Cort fins que la magestat del senyor rey haia declarat que en la restitució general fahedora per sa excel·lència no sia ni pugue ésser comprès lo dit castell de Olost, ans aquell ne sia de tot excepte, com aquell e la possessió de aquell tingue vuy lo dit Berenguer, al qual fou restituhit per la majestat del senyor rey de immortal record ab la reducció de Manresa. E sobre dita possessió ne penja plet, e encara de la obra e hedificació e refecció feta per la nobla dona Brianda, muller del dit Berenguer de Paguera, ab sos propriis diners prenent summa de tres mília florins, com lo dit castell per rahó de la guerra era stat enderrocat e de tot fet inhabitable, e en tal manera dirruhit que no s'i podia habitar ne sol çaplujar, en la Reyal Audiència e stà a rrelació e a punt de declarar. E que sia remès a justícia, la qual és clara per lo dit Berenguer. E lo dit dissentiment fa per tots //157r// los deiús escrits e altres qui aderir s'i volran, etc.

Jo, don Phelipe de Aragón, me aderescho en les coses sobra dichas.²²⁸

Mossèn Johan de Muntbuy; Damià de Rejadell; mossèn Johan de Vilaffrancha; mossèn Bernat Garau de Boxadors; Pere Miquel de Paguera; mossèn Lorach; mossèn Manuel de Planella; Galceran de Santelles; don Hugo de Cardona; mossèn Galceran de Requesens; Johan de Muntbuy; Joffre de Cruylles; mossèn Pere Ycard; mossèn Gaspar Johan de Josa; mossèn Johan Pere de Vilademany; Ramon Berenguer de Ribelles; mossèn Hugo de Aguilar; Garau de Muntbuy; Pere de Barbarà; mossèn Dalmau de Copons; Lorenç d'Altariba; Johanot Santjust; Gaspar Çaportella; Luís des Far; Luís Oliver; mossèn Dalmau des Far; mossèn Ffrancí de Santmenat; mossèn Hugo de Palau; Pere Johan de Muntbuy.

²²⁷. A continuació, repetit, pa.

²²⁸. A continuació, una línia en blanc. Segons AACA, *Colleccions, Incunables*, 39 no hi ha cap salt.

157v// Ítem, lo dit die de dimarts que comptàvem XX del dit mes de febrer any mil CCCCLXXXI, constituït en lo dit braç militar en Bernat Johan de Castellet, presentà e requerí ésser legida en aquell una cèdula del tenor següent:

Castellet

És de parer les diferències sues sien remeses a la magestat del senyor rey per ésser cosa de molta rahó sa altesa haia a conèixer aquelles e per haver-lo servit és perdut. E per son servey és content metre-u en mans de sa excel·lència, e per aquella sia declarada la sua justícia haia conexença, e no per negú altri.

Mossèn Jerònim Asam és del parer del senyor infant, ab què la exequió que lo senyor rey li mana fer a istància de dona Johana de Aragó sia sobreseguda e torne al primer stament.

Lo dit die de XX de febrer del dit any deprés dinar, mossèn Joffre de Cruylles dix que no's departia del dissentiment d'en Berenguer de Paguera, al qual se era aderit.

Lo dit die deprés dinar, mossèn Muntaner dix que se aderia a la cèdula que los del braç reyal han donada responsiva a la cèdula del senyor rey. Pere de Barbarà, ídem; Anthoni de Magarola, ídem; Ffabià de Camporrells, ídem; Pere de Sobirats, ídem; //158r// Ffrancesch Merçell, àlies de Camporrells, ídem; Anthoni Janer, ídem; Joffre de Lordat, ídem.

Lo dit die deprés dinar, mossèn Johan de la Guialtrú se aderí a la opinió de mossèn Conesa.

Lo dit die deprés dinar, mossèn Miquel de Sos se aderí a la opinió del senyor infant.

Lo dit die jurà en l'estament lo noble Ffelip d'Erill.

Lo dit die aprés dinar mossèn Pere Ferrer e Johanot Giner se aderiren al vot del senyor infant.

Lo dit die de dimarts que comptaven XX del dit mes de febrer any mil CC-CCLXXXI, en lo braç reyal de la dita Cort, com fos per los altres staments²²⁹ axí per embatxades com per los promovodors significat, e per lo matex braç reyal conclòs e deliberat, que a la majestat del senyor rey fossen remeses totes les diferències de part a part que eren e són entre los poblats en dit Principat devallants de les tubacions passades. Per ço, los magnífichs síndichs de Leyda e de Cervera, los quals dessús quascús per llurs principals en scrits e de paraula han dats e fets certs dissentiments de paraula, digueren que quascuns staven e perseveraven en²³⁰ dits dissentiments e en res no consentien.

229. Staments *interlineat* damunt de axí.

230. A *continuació, ratllat*, llurs.

Divendres²³¹ que comptàvem XXI del mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI

Convocada la dita²³² Cort a so de campana segons és acostumat, los tres staments de //158v// dita Cort, volents fer portar a conclusió les coses entre ells per migà de embaxadós e dels promovadors menajades e concordades, ço és, de ésser remeses a la majestat del dit senyor rey totes les diferències de part a part devallants de les turbacions passades,²³³ convengueren tots ensemps en la casa del Capítol de la dita Seu, loch destinat a la celebració de la Cort, e tots ensemps stats en dit loch, de concòrdia de tots, foren elegides les persones devall scrites per posar e ordonar la forma de l'Acte de Cort de e per dita remissió fahedor, ço és: del stament ecclesiàstich, lo reverendíssim senyor patriarcha arcabisbe de Terragona, lo reverend elet d'Urgell, l'abat de Sant Cugat; del stament militar: lo il·lustre infant don Enrich, lo egregi comte de Cardona, lo egregi condestable; mossèn Ballera e altres cavallers e gentils hòmens; del stament reyal: mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona; mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona; mossèn Pere Saver-tés, síndich de Tortosa. Als qual fou per dits staments comès que²³⁴ ensemps ab los advocats ordonassen l'Acte deiús scrit.

E après dit Acte ordonat, constituïts los dits tres staments en lo dit capítol e asseguts per l'orde acostumat e pertanyent, precedent preposició del promovedor del stament ecclesiàstich e haut concordable //159r// col·loqui o rahonament de fer l'Acte de Cort deiús scrit, fou manat ésser legit ab alta veu e intelligible, devant tots dits staments dita Cort celebrants Hun Acte del tenor següent:

Acte de Cort sobre la potestat dada al senyor Rey

La Cort General del Principat de Cathalunya, convocada e la qual a present se celebra per la majestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, ha feta deliberació que, attès no's poden concordar los interessos particulars e diferències qui són de part a part dins lo dit Principat de Cathalunya provenints per causa de les turbacions passades, sien remeses totes les dites diferències a la prefata majestat del senyor rey, a determinació de la qual sobre aquelles se haia de star. Volent la dita majestat no²³⁵ pugue servir-se de donatiu, si per la dita Cort deliberat serà fer, fins a tant en les sobre dites diferències haia declarat se altesa. E no entén la dita Cort en les sobredites coses remeses comprendre o parlar-se de res de donatiu, ne de redreç de justícia, monedes, mercaderia o de General, ne de les diferències del senyor rey ab particulars de la Cort, ne de les rehemences. E volen que si la present Cort era per la majestat del senyor rey prorrogada a més de tres meses, o si aquella serà spirada o llicenciada, que lo present poder sia extint.

231. *Al manuscrit divendres però hauria de dir dimecres.*

232. Cort *interlineat damunt de a.*

233. *A continuació, ratllat, per ordonar-se.*

234. *A continuació, ratllat, ensems.*

235. *A continuació, ratllat, poder-se.*

Lo qual Acte de Cort dessus insert de ordonació e manament de tots los dits staments de la dita Cort en dit loch congregats fou publicat e ab alta veu legit, present e hoynt la dita Cort e staments de aquella, per mi Barthomeu Martíneç, notari e scrivà del stament ecclesiàstich de la dita Cort en nom meu e dels altres notaris e scrivans dels altres staments aquí presents. E aquell publicat, per tota dita Cort e per quascun dels dits staments fou lohat, aprovat e confirmat, manants ésser inserta, ésser continuat en lo procés de la dita Cort.

En lo qual Acte foren presents los particulars de quascun dels dits staments qui's seguexen:

159v// De l'stament ecclesiàstic:

Lo reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terragona; lo reverend bisbe d'Urgell; lo reverend abbat de sant Salvador; lo reverend abbat de sant Cugat; lo reverend abbat de sant Pere de Galligants; lo reverend abbat de Cardona; lo procurador del bisbe de Gerona, mossèn Johan Rochafort; mossèn Ffrancesch Amiguèt, procurador del bisbe de Vich; mossèn Johan Sorts, procurador del bisbe de Barchinona; Ffra Turell, procurador del prior de Cathalunya; Ffra Francesch Carnicer, procurador de l'abbat de Sanctes Creus; Ffra Ffrancesch Berenguer, procurador de l'abbat de la Portella; mossèn Lehonell Vilalba, síndich de Terragona; mossèn Luís des Pla, síndich del Capítol de Barchinona; mossèn Berenguer de Pau, e misser Barthomeu Oristà, síndichs del Capítol de Gerona; misser Barthomeu Travasset, canonge e síndich del Capítol de Urgell; misser Manuel de Monsuar, síndich de Leyda.

160r// De l'stament militar:

Lo illustre senyor infant don Enrich; lo egregi comte de Cardona; lo senyor don Johan de Cardona, condestable; lo baró de Cervelló; mossèn Rocabertí; mossèn Dalmau de Queralt; don Perot de Monchada; lo baró de Lagostera; mossèn Johan de So; lo fill del baró de la Lacuna; lo fill del governador; mossèn Rebolledo; don Matheu de Monchoda; mossèn Castellet, lo jove; mossèn Ballera; lo bastart de Cardona; lo fill de mossèn Sentelles; mossèn Bernat Çaportella; Ffrancesch Johan de Santa Coloma; mossèn Pallarès; mossèn Bernat Margarit; mossèn Montanyans; mossèn Seyol; mossèn Àlvero de Madrigal; mossèn Guillem d'Olms; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Çacirera; mossèn Fluvià; Ffrancesch de Vilapando; Gerònim Vilana //160v// mossèn Aranyó; mossèn Fferrando Talavera; mossèn Corbera; mossèn Johan Aymerich,²³⁶ lo prom; mossèn Pedro Dançà; mossèn Luhís Margarit; mossèn Caramany; mossèn Raxach; Perot Ycart; mossèn Luhís Colom; mossèn Bernat Turell; mossèn Montsuar; mossèn Benito Marchó; mossèn Pere Olivó; mossèn Fferrer de Santmartí; mossèn Dalmau des Far; Arnau Guillem de Perves, àlies de Ponç;

²³⁶ ACA. *Cancellaria. Reg. 3599, f. 36r*: Marí.

mossèn Martí Johan Mechan; mossèn Pau de Tamerit; mossèn Johan d'Altariba; Miquel d'Evinó; Garau de Paguera; mossèn Jacme March; Johan de Gravalosa; Gispert de Ponç; mossèn Garau d'Espés; mossèn Johan Aymerich,²³⁷ menor; Ffrancesch de Guimerà; mossèn Miquel de Vives; mossèn Rosanes; mossèn Pere d'Ortafà; mossèn Jacme Alamany; Diego de les Coves; Ffrancí de Santmenat; //161r// mossèn Johan de Pujol; Loís Oliver; mossèn Garau des Pla; Johan de Claramunt; Miquel de Rochafort; Pere Miquel de Paguera; mossèn Johan Rodon; Ffrancí Alenyà; mossèn Pere de Blanes; Luís Armengol; Ffrancesch Santjust; Çacalm; mossèn Anthoni Prunera; mossèn Anthoni Ortolà; Damià de Reiadell; Anthoni Descall; Ffrancesch de Lúria; Ramon de Marlés; Johan de Vila Longa; Alfonso de Bòria; mossèn Johan Bertran, en nom seu propi; Ffrancí d'Alvoló; Miquel de Biure; Gabriel Çariera, Berenguer Arnau de Morell; Pere Scarrer; Ffrancesch de Jàffer; Guillem Ramon de Claramunt; Dalmau Çacirera; Ffrancí Castellví; Fferrando Larea; Johan Bernat Descallar; Guillem Ramon de Tamerit; Gonsalo d'Edo; Gonsalo de Banyules; //161v// Gilabert Malla; Jacme d'Orís; Pere de Rabinat; Ffrancí Miquel; mossèn Luís Montrós; Johan de Vilaffrancha, menor; mossèn Johan d'Oluja; Pere d'Argensola; Gaspar Çaportella; Galceran Barutell; Pere Johan de Miralpex; Roger de Lúria; Jerònim Tord; Galceran de Vilalonga; don Ffrancisco Torrelles; don Jacme, son jermà; mossèn Jacme Pallarès; Bernadí Torres; mossèn Miquel de Vilanova; mossèn Miquel de Canet; Miquel Seyol; misser Ponç Ornós; mossèn Galderich Pagès; Ffrancí Romeu; Johan de Cruïlles; mossèn Johan de Monrós; mossèn Guillem Colom; Ramon de Caldes; mossèn Johan de Vilaffrancha; Johan Ponç des Papiol; mossèn Luís Montrós; Ffrancí Sala; Johan de Muntbuy; Pere Callar; Johan Merçer; //162r// Galceran Siveller; Johanot Siveller; Bernat Siveller; Luís d'Oluja; Jacme de Paguera; Pere Ramon de Camporells,²³⁸ Çalbà; Johan de Biure; Ffrancí Oliver; mossèn Johan de Lupià; altra Alenyà; mossèn Çavall; mossèn Garau d'Altariba; mossèn Guillem Ramon de Merlés.

Del stament de les universitats:

Mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros; mossèn Ramon Merquet, misser Jacme des Torrent, mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona; mossèn Pere Arnau Segrera, síndich de Leyda; mossèn Jacme Scales, mossèn Ramon Puig, síndichs de Girona; misser Pere Çevertés, misser Ffrancesch Palau, síndichs de Tortosa; Pere des Parés, síndich de Vich; Berenguer Ripoll, síndich de Manresa; Johan Gilabert, misser Manuel Boix, síndichs de Çervera; Barthomeu Guilera, síndich de Vilafrancha; Anthoni Sobirós, síndich de Besalú; //162v// Guillem Moner, síndich de Ffigueres; Anthoni Ferran, síndich dels Prats del Rey; Thomàs Ledó, síndich de l'Arbós.

²³⁷. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36*: Marí.

²³⁸. *A continuació, espai en blanc d'un centímetre.*

E legit lo dit Acte devant la dita Cort e los staments de aquella, los honorables misser Anthoni Riquer e mossèn Pere Arnau Segrera, síndichs de la ciutat de Leyda, dissentints en lo dit acte donaren una cèdula del tenor següent:

Ihesus

Los síndichs de la ciutat de Leyda, atès que l'Acte qui's fa per la majestat de senyor rey e per la present Cort és contra Constitucions de Cathalunya, libertats de aquella e encara contra la Capitulació de la ciutat de Leyda, no consent, abans dissent, en dit A, requerint a vos notari, *etc.*

E per semblant los honorables mossèn Jacme Scales e mossèn Ramon Puig, síndichs de la ciutat de Gerona presents en lo dit Acte, dissentints en lo dit Acte presentaren e requeriren ésser continuada en lo present procés una cèdula del tenor següent:

Los síndichs de la ciutat de Gerona.²³⁹

163r// Ítem, com ans que dit Acte fos pronunciat, los deiús scrits haguessen donats dissentiment a tots actes fahedors en dita Cort, los quals dissentiments no volen obsistir al dit Acte, per ço s'i adheriren a aquell per la forma següent: mossèn Berenguer de Requesens se adherí al dit Acte no obstant lo parer altrement havia hegut; mossèn Johan de Vilafrancha, de Muntblanch; mossèn Johan de Montbuy; mossèn Johan Bernat Terrer; mossèn Johan de Monbuy, menor; don Hugo de Cardona; mossèn Josa; mossèn Galceran Montaner; Pere de Copons; mossèn Ballera; Berenguer de Paguera; Ffrancesc de Castellví; Marquet de Aiguaviva; Johan d'Orchau.

Tots los dessús dits, los quals havien donats llurs dissentiments segons és dessús, continuant-se, e levaren de aquells adherent-se al dit Acte de la present Cort, lo qual consenten vategua non obstant dits dissentiments.

E molts altres qui lo die passat e altres dies precedents havien dissentit, axí en la elecció de les persones com potestat donadora al senyor rey e altres actes fets en la Cort e fahedors, stigueren e perseveraren en llurs dissentiments e parers, requerints al notari e scrivà del dit stament militar ne fahés acte, e carta si mester serà.

E foren testes en dites coses los discrets en Miquel Benaula e Luhís Benet, notaris, e Miquel Torrella, scrivent.

163v// Ítem, los dits die e any,²⁴⁰ los deiús scrits desisteren e renunciaren al dissentiment per ells fet en contra la remissió del poder donat al senyor rey: mossèn Ffrancí Sanespleda, Pere de Barberà, maior.

E més, en dit stament militar los dits fou proposat per mossèn Ffrancí Torrent, cavaller, per part e en nom del magnífich mossèn Huguet de Pachs, cavaller, com lo dit mossèn Huguet desiga fer venir de Mallorca alguns sclaus seus per ajudar a

²³⁹. A continuació, *espai en blanc d'un mig foli*.

²⁴⁰. A continuació, *ratllat*, mossèn.

lavorar e desampatxar la nau que fa fer en la present ciutat; emperò, desiga que per dits sclaus no haia pagar General, cosa la qual no pot ser atorgada sinó per la Cort, per tant suplica lo dit mossèn Torrent per part del dit mossèn Pachs que plàcia al dit stament fer conclusió quant en ell tocha que, atès que los dits sclaus no venen per vendre, baratar, o altrament alienar, passen franchs de General de intrada ni exida.

E lo dit stament, vist que la dita nau se fa ab cuyta per servey de Déu, principalment, ço és, per la armada contra lo turch, e après que'n resultarà gran útil al General de la exida de dita nau, e vist lo respecte de la venguda de dits esclaus, qui és sol per lo lavor de dita nau e²⁴¹ per vendre'ls ne baratar-los, ffou content que los dits sclaus de intrada ne exida no paguen res de dret de General.

La qual deliberació feta lo dit stament trameté per mossèn Luppia, promovedor, als altres staments de la dita Cort.

E més, fou deliberat per dit stament militar que lo senyor rey sia suplicat per embaxada de la Cort sia de mercè sua tornar a loch cert preiudici fet a mossèn Azam de Leyda contra Constitucions e leys de la terre e que se gran altesa remete lo fet a justícia.

164r//

Dijous que comptàvem XXII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI

Stant congregada la dita Cort, ço és, quascú dels staments en son apartament, en lo stament ecclesiàstic vengueren²⁴² los deiús scrits, en lo nom que devall se conte, los quals prestaren²⁴³ lo jurament acostumat e dessús insertat.

Ffra Ffrancesc Sbert, monjo del Monastir de Sant Cugat, procurador substituït per lo reverend fra Jofre, per gràcia de Déu abbat del dit monastir, procurador del reverend fra Galceran de Montpalau, abbat del monastir de sant Quirch del ordre sant Benet del bisbat de Gerona, segons que de la dita substitució per carta²⁴⁴ rebuda en poder del discret en Johan Faner, notari públic de Barchinona, lo present die, lo qual notari de aquella feu prompte fe.

Ffra Ffrancesch Albanell, mongo del dit monastir de Sant Cugat, procurador del reverend fra Gabriel Miquel, abbat del monastir de Santa Marià del Gerri, del bisbat d'Urgell, de dit orde de sant Benet, de la qual substitució consta per carta rebuda lo die present per lo discret en Johan Faner, notari públich de Barchinona, de la qual lo dit notari feu promte fe.

²⁴¹. *A continuació*, hauria de dir no per vendre'ls.

²⁴². *A continuació*, *ratllat*, en lo dit stament.

²⁴³. *A continuació*, lo jurament *escrit en l'interlineat* sobre acostumat.

²⁴⁴. *A continuació*, *ratllat*, en.

Ffra Ffrancesch Pla, monjo e pabordre de²⁴⁵ Penedès en lo dit monastir de Sant Cugat, procurador substituït per lo dit reverend fra Jofre, abbat del dit monastir de Sant Cugat, procurador del dit fra Gabriel Miquel per autoritat apostòlica sequestrà del monastir de Amer del bisbat de Girona, e consta de la sua substitució e potestat per carta rebuda per lo propri dit notari de la qual feu prompte fe.

Ítem, lo mateix die, en dit stament ecclesiàstich constituït lo venerable mossèn Anthoni Miralles, canonge del monastir de Sancta Anna de la present ciutat de Barchinona, de l'orde de sant Agustí, procurador substituït per lo magnífich²⁴⁶ mossèn Pere Johan de Lobera, canonge de la sglésia de Tortosa, procurador general del reverend fra Miquel Ysalguer, per la gràcia de Déu //164v// abbat del monastir de Sant Johan ces Abbadesses de l'orde de sant Agustí, del bisbat de Vic, segons de la dita substitució consta per carta rebuda e testificada per en Pere Colell, notari reyal, ciutadà de Barchinona, lo primer die del mes de dehembre del any mil CCCCLXXX, del qual feu prompte fe, en lo dit nom prestà lo dit jurament segons és acostumat et per los altres entrevenints en los actes de la dita Cort és stat prestat.

Ítem, lo die mateix de dijous que com dit és comptàvem XXII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, lo magnífich mossèn Ffrancesch Ribes, donzell, procurador segons dix del reverend mossèn Johan de Ribes, abbat del monastir de la Verge Maria de la Reyal del orde de Sant Agustí de la vila de Perpinyà, del bisbat d'Elna, ab carta rebuda per lo dit Pere Colell, per auctoritat reyal notari públich, en dit nom per potestat a ell donada per lo dit seu principal, substituït per entrevenir en la dita Cort, que de present la majestat del senyor rey celebre en la present ciutat, lo magnífich micer Ffrancesc Amigalet, canonge del Seu de Tortosa, segons en dita carta, de la qual lo dit notari feu prompte fe, és contengut.

Ítem, los mateix die e any, lo magnífich mossèn Johan Bescanyà, canonge de la sglésia de Leyda, procurador e vicari general del reverendíssimo senyor don Luhís Johan, per miseració divina *ecclesia sanctorum quatuor coronatorum* de la santa sglésia romana, *presbiter*, cardenal e bisbe de Leyda, segons de sa procura e vicariat consta per carta o letra patent del dit reverend senyor cardenal, datum en la vila o comtat de Albayda, del bisbat de València, a XV dies del mes de janer proppassat, ab son segell de cera vermella en cera blanca imprès en hun cordó de fill vermell pendent segellada e per lo honorable en²⁴⁷ Johan Montoro, per auctoritat reyal notari públich en los regnes de Aragó e de València e habitador en la vila o comtat de Albayda, rebuda e closa. En lo dit nom, per vigor de potestat per lo dit seu principal atribuyda, substituït procurador e vicari general del dit reverend senyor cardenal e bisbe de Leyda per entrevenir en la Cort, que's celebra per la majestat del senyor

²⁴⁵. A continuació, ratllat, Sant Pau.

²⁴⁶. A continuació, ratllat, substituït.

²⁴⁷. A continuació, ratllat, Barthomeu.

rey en la present ciutat, lo reverend senyor mossèn Berenguer de Sos, //165r// archabisbe de Sàcer, canonge e degà de la Seu de Barchinona, present e acceptant, donant-la aquella e tanta potestat qual e quanta per lo dit reverend principal seu li és stada donada, ab carta rebuda²⁴⁸ lo die present per lo discret en Barhomeu Martíneç, notari públic e scrivà del dit stament.

Dit die dijous, que comptàvem XXII del dit mes de fabrer any mil CCCCL-XXXI, per lo stament ecclesiàstich fou deliberat per via de parer que fossen elegides persones ab potestat absoluta per expedir los quatre caps dels quals no és dada facultat al senyor rey, ço és, de la justícia, de les monedes, de la mercaderia e del General. Lo qual parer deliberà lo dit stament ecclesiàstich fos notificat als altres staments de la dita Cort. E, de fet, lo dit die als dits staments militar e reyal vingueren lo reverend bisbe d'Urgell, l'abat de sant Pere de Gualligant, e per part del dit stament ecclesiàstich denunciaren a aquells lo dit parer en què dit stament era recaygut sobre la elecció de les dites persones per la expedició dels dits caps per los staments fahedora, lo qual parer los dits staments hagneren per agradable.

E lo mateix die, lo stament militar stant congregat en son apartament, en aquell fou votat sobre la elecció de les dites persones. Primo vota lo il·lustre senyor infant per la forma següent: lo il·lustre senyor infant don Enrich de Aragó és de parer que en los dits quatre caps, ço és, del General, mercaderia, justícia e monedes, reportats en lo stament militar per part de l'estament ecclesiàstich, sien eletes XXXV persones per lo dit stament militar, los quals, o la maior part del dit stament ensemps ab los altres staments o la maior part d'aquells, dins spay de tres meses haien potestat ample e absoluta de provehir e fer conclusió en los dits quatre caps. Don Ffelipp de Aragó fonc del parer mateix; lo comte de Cardona, ídem; lo conestable, ídem; //165v// don Ffelip de Rochabertí, vescomte de Rochabertí, ídem; don Johan de Luna, ídem; don Joan de Cardona, ídem; Guillem Arnau de Cervelló, baró de la Lacuna, ídem; don Perot de Monchada, ídem; don Matheu de Moncada, ídem; mossèn Guarau d'Espés, ídem; mossèn Pere de Rochabertí, ídem; don Yvany de Castre, ídem; mossèn Dalmau de Queralt, ídem; mossèn Cruylles de Colonge, ídem; mossèn Guillem Ramon de Sentelles, ídem; don Johan de So, ídem; don Berenguer Arnau de Cervelló, ídem; mossèn Berenguer de Requesens, ídem; don Galceran de Requesens, ídem; mossèn Johan Ramon de Josa, ídem; lo bastard de Cardona, ídem; Miquel d'es Pes, ídem; mossèn Pere de Queralt, ídem; Bernat de Rochabertí, ídem; Hugo de Cruylles, ídem; mossèn Fferando Rebolledo, ídem; mossèn Guarau de Rochabertí, ídem; mossèn Guillem Ramon de Ballera, ídem; Joffre de Cruylles, ídem; don Ramon de Ribelles, ídem; Johanot de Cruylles, ídem; don Ramon de Cardona, ídem; don Johan de Rocha-

²⁴⁸. *A continuació, lo die present escrit en el interlineat.*

bertí, ídem; don Johan de Cervelló, ídem; mossèn Anthoni Guillem de Montanyans, ídem; mossèn Johan de Vilademany, ídem; //166r// mossèn Dalmau des Far, ídem; Bernat Miquell, ídem; Manuel de Ribera, ídem;²⁴⁹ Ffrancesc Joan de Santa Coloma; mossèn Bernat Camporells; mossèn Miquel de Gualbes; mossèn Luys Margarit; mossèn Caramany; Ffrancesc Stelric Sant Just; mossèn Hugo de Aguilar; Pere Ramon de Camporells; Ramon Berenguer Lorach; son fill Luyís; mossèn Huc de Palou; mossèn Joan Bernat Terré; mossèn Johan Aymeric,²⁵⁰ maior; mossèn Jerònim Vilana; mossèn Àlvero de Medrigal; mossèn Sammar; Círra del bisbe de Vich; Ffrancí de Ribes; Garau de Paguera; mossèn Ffrancí Conesa; mossèn Mecha; mossèn Johan d'Altariba; mossèn Galceran Sabater; mossèn Jaume Alamany; Joffre de Bacerola; mossèn Dionís Miquel; Loís Oliver; mossèn Jacme Oliver, e son fill; Sbert de Vilaffrancha; //166v// mossèn Anthoni de Fluvià; Luís des Far; Anthoni des Coll; Ivorra; Johan de Barbarà; mossèn Ortolà; mossèn Galceran Durall, menor; Johan de Claramunt; Artal de Claramunt; mossèn Jacme March; Galceran Pallarès; mossèn Johan de Vilaffrancha, de Tàrrega; Johan, son fill; mossèn Johan Aymeric,²⁵¹ menor; Pere des Bach de Rochabruna; mossèn Guillem d'Olms; Vallsecha, de la Torra de Fluvià; Ffrancischo de Vilanpando; Berenguer de Paguera; mossèn Guillem Johan Colom; mossèn Johan de Ffrancia; mossèn Johan de Muntrós; mossèn Berenguer Sayol, menor; Gonsalo Banyueles; mossèn Anthoni Prunera; Ffrancesch Alamany; mossèn Johan Pere Beda; son fill Bernadí Beda; mossèn Jacme Vesia; Voltreró; Bernat Alenyà; Miquel de Rochafort; Luís de Caldes; //167r// Ffrancesch Splugues; mossèn Pere Olivó; Luís Centelles; Aymeric Centelles; mossèn Galderich Pagès; Lorenç d'Altariba, de Çervera; Lorenç d'Altariba, de Vich; Conchabella, de mossèn Mecha; Carles Ffarrer; Ffrancesch d'Orís; mossèn Ffrancesch Burguès; Ffrancesch Splugues; Johan de Vallgornera; Gispert de Ponç; Pere de Sant Climent; mossèn Pere Ortolà; mossèn Crespa; Huc de Serrià; mossèn Miquel de Vilanova; Miquel Falchó; Pere de Pallars; Ramon de Copons; Francesch Malla; mossèn Johan de Gravalosa; mossèn Garau d'Altarriba; Pere Falchó; Vilatorta; Johan de Llo; Gilabert de Malla; mossèn Pere de Torroella; Passanant; Galceran Lor; Ffrancesch de Reiadell; //167v// mossèn Julià, Almugàver; Gaspar Çaportella; mossèn Pedro Dansà; Ffrancesch de Santmenat; Miquel Sitjar; Galceran Farrer; Bernat Garau de Boxadors; mossèn Johan Farrer; mossèn Pere de Blanes; mossèn Thomàs de Boxadors; Ffrancesch de Jàffer; mossèn Pere d'Ortafà, que n'i haia de Rosselló; Galceran Barutell; mossèn Rodon, ídem pus n'i haia de Ro[ss]e]lló;²⁵² Gregori Burguès; Ffarrer de Gualbes; Perot; mossèn Mer-

249. *A continuació, ratllat, Ffrancesc.*

250. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.*

251. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.*

252. Rollo al manuscrit.

lés; Ffrancesch Voló; Johan de Ribes; Pere d'Ergençola; Pere Johan de Miralpeix; Fferrer de Santmartí; Luís Pou; Pere Squerrer; Johanot Bisbal; Johan de Serrià; Luís d'Oluia; Galceran de Serrià; mossèn Johan Pallarès; Gilabert de Malla; Galceran Lor; Jacme de Paguera; Galceran Vilalonga; Jacme d'Orís //168r// Galceran Çaplana; Galceran de Barbarà; mossèn Bernat Margarit; mossèn Ffrancesch Çanespleda; Johan de Vallgornera; Luís de Sant Ramon; Gonsalbo de Edo; Johan Garau de Cruylles; Garau Splugues; Johanot de Muntbuy; mossèn Damià des Callar; Pere Luís de Gravalosa; Luís de Conesa; Johan de Avinyó; Johanot Siveller; Galceran Sarrià; mossèn Johan Muntbuy; mossèn Vilaffrancha de Montblanch; misser Johan Calic; lo fill de mossèn Johan de Muntbuy; Pere de Planella; Pere Callar; Ffrancesch de Tagamanent; Galceran Siveller; Armengol; altra Gilabert de Malla; mossèn Jacme Pallarès, maior; Johan de Rassó; Miquel d'Evinyó; Bernat d'Evinyó; Miquel de Canet; Garau Bisbal; Guillem de Muntbuy; Luís Reiadell; Guillem de Claramunt; //168v// Ffrancesch de Rochabruna; Luís de Meya; Luís Lorach; Johan de Muntsuar; Alfonso de Bòria; Miquel de Biure; Luís de Reiadell; Johan Çacosta; Galceran Barutell; Dalmau d'Elentorn; Geordi Johan de Copons; Jerònim Asam; Biure de Rochafort; Galceran Cescomes; Bernardí Torres; Ffrancesc Oliver; mossèn Johan Farrer des Puiol; mossèn Gaspar de Gilabert; Matheu de Santcliment; mossèn Miquel de Vivers; Garau de Muntbuy; mossèn Pere Ycard; Diego de les Coves; Guillem Arnau de Bordills; don Ffrancisco de Iscle; Roger de Lúria; Miquel de Vallgornera; Johan Merçer; Jacme de Meyà; mossèn Johan de Vallgornera; mossèn Garau Aranyó; Garau Benet Çacalm; Ffrancesch de Guimerà; Garau de Toralla; //169r// Damià de Reiadell; Ffrancesch de Caldes; mossèn Johan Amat Rosanes.

Berenguer d'Ergençola se leva del dissentiment de don Hugo e s'aderí al parer del senyor infant e del senyor comte. Aprés, s'i aderiren Pere Miquel de Paguera e Galçeran d'Oluia.

Mossèn Castellet fou del parer següent, ço és, se fassa elecció en tal manera que perquè la magestat del senyor rey sia servida les eleccions de les persones se fassa, excepte que vol que los oficials de la Casa del General se fassa en la manera que's fa en Aragó, ço és, a sach e quade any se hagen mudar los diputats, e que los salaris e altres càrrechs sien aliminats segons serà vist fahedor. E en altra manera dita elecció no és de parer se fassa, ans expressament hi dissent. Mossèn Garau Gilabert de Cruylles, ídem; Ffrancesch de Camporrells, ídem; Anthoni Johan Bussot, ídem; Johan Pere de Planella, ídem; Steve Carcassona, ídem; Agustí de Copons, ídem; Ffrancesch Merçell de Camporells, ídem.

Blanes, del vot del senyor infant, però que les remences hagen recapte.

Mossèn Montaner en lo fet de justícia, monedes e mercaderia és de parer del senyor infant; en lo fet de la Diputació és de parer de mossèn Castellet, posat que en

açò de que's tracte en aquesta elecció no dissent, sens preiudici de les coses que en lo passat ha dissentit; Puigmarí, ídem; //169v// Anthoni de Gàver, ídem; Pere de Gàver, ídem; Lordat, ídem; Luís d'Oluja, ídem; Johan de Gàver, ídem; Ffrancesch Çatrilla, ídem.

Mossèn Tagamanent, és de parer de la elecció però tots concordes.

Anthoni Johan Çaplana, del parer del senyor comte però tots concordes.

Mossèn Romeu de Marimon, en la elecció del senyor infant en la justícia, monedes e mercaderies, però concorts *nemine discrepante*; en lo fet del General de mossèn Castellet; Johan Serra, ídem.

Mossèn Bernat Cavaller, elecció de persones, nombre de XII, lo temps per tot març, ab referir, sens preiudici de son dissentiment e greuges, ans stà e persevera en aquell.

Barthomeu Formós, en los tres caps, ídem. En lo General, del parer de mossèn Castellet; mossèn Anthoni de Vilaplana, ídem.

Berenguer Arnau de Morell, dels tres caps del parer de l'infant; del General, ab Castellet.

Ramon des Papiol, ídem, però que les persones sien concordes. Johan Ponç des Papiol, ídem.

Mossèn Baltasar Romeu és de parer sia fet nombre egual ab los altres stament e que les persones no hagen poder sinó ab refferir; Jacme de Gualbes, ídem; Karles Romeu, ídem; //170r// Pere Ffranci Romeu, ídem.

Johanot Santjust és de parer del senyor infant en la elecció de XXXXV persones, però totes concordes.

Mossèn Çalbà diu que és de parer, perquè li par és dilació del negoci la elecció de ten gran nombre, que fora bó que lo nombre fos menor per causa dels altres estaments, però com tots fossen d'altre parer ell s'i aderex. Mossèn Montpalau, ídem; Garau Desplà, ídem; lo fill de mossèn Çalbà, ídem; Pere de Sobirats, àlies de Barbarà, ídem; Pau de Tamerit, ídem; Berenguer d'Argençola, ídem.

Mossèn Pere Farrer és de parer sien en nombre XII, ab ample poder, tots concordes.

Joffre de Santmenat és del parer del senyor infant, ab que les persones elegidores sien totes concordes. Pere Belloch, ídem; mossèn Jacme Girgós, ídem.

Mossèn Johan de Pau diu que no és content que lo fet del General sia remès a elecció de persones sinó a tot l'estament. Miquel Torres, ídem.

Mossèn Luís des Valls, sien elegides VIII persones en los²⁵³ tres caps justícia, monedes e mercaderia, ab refferir en lo General al parer de Castellet.

170v//

253. A continuació, ratllat, quals.

Divendres que comptàvem XXIII del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI

Congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quiscun dels staments en son apartament; lo stament ecclesiàstich, fahent en sí deliberació que per expedició dels quatre caps, ço és, dels redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia e del General fossen elegides XXXXV persones, ço és, XV de quascun stament ab la potestat concordadora. Procehí en fer elecció e nominació de les persones per dit stament entrevendrien en los dits fets, les quals són aquelles que l'acte que serà pronunciat e fet de dites coses seran nominades.

En la qual diliberació, elecció, e nominació dissentiren los següents: lo procurador del senyor bisbe de Tortosa com per ell en dit nom e per tots aquells qui adherir-se volrien; lo procurador del bisbe de Girona; lo síndich del Capítol de la sglésia de Girona.

Ítem, lo dit die de divendres que segons és dit es comptàvem XXIII del dit mes de ffebrer de l'any dessús dit mil CCCCLXXXI, lo stament militar de la dita Cort se ajustà en lo Capítol de la dita Seu de Barchinona, convocat a so de campana segons és de costum, en la qual congregació foren los il·lustre infant, egregi comte de Cardona, e tots los altres barons, cavallers e gentilshòmens dessús nomenats. E hauts alguns colloquis e rasonaments sobre la elecció de les persones qui per lo dit stament entrevendrien en la expedició dels dits IIII caps, ço és, redrés de la justícia, de monedes, de mercaderia e del General, ffinalment tots, excepto los deiús scrits, se levaren e, no sperant fos votat perticularment, alta veu *et uno contestu* digueren que la elecció de les dites persones fos remesa a l'il·lustre //171r// senyor infant don Enrich de Aragó e a l'egregi comte de Cardona aquí presents.

Mossèn Galceran Muntaner; Bernat Johan de Castellet e mossèn Bernat Fivaller, per sí e per sos adherents digueren que staven e perseveraven en llurs dissentiments. Luís Castellet, ídem; Magarola, ídem; Jerònim Torres, ídem; mossèn Galceran Muntaner, com a procurador de Johan de Conquabella, ídem; Anthoni de Gàver, ídem; Ffrancí de Castellví, ídem; Berenguer Arnau de Morell, ídem; Ffrancí de Camporrells, ídem.

Mossèn Bernat Fivaller dix que stava e perseverava en lo que dit havia ahir e dissent a donatiu graciós e a préstech e en la elecció que fer volen.

E lo il·lustre senyor infant e lo dit egregi comte de Cardona, en vigor de la remissió a ells feta per lo dit stament o per la maior part de aquell, en continent procehiren en fer la elecció e nominació de les dites persones, les quals de manament llur foren devant lo dit stament publicades e manifestades, segons en l'Acte de Cort sobre la dita elecció de persones e potestat a aquelles donadora fahedor seran nomenades.

E après, lo mateix die, stant lo dit stament congregat en aquell per part de la noble dona Angelina de Luna fou presentada una suplicació del tenor següent:

Molt il·lustres, egregis, nobles e magnífichs //171v// mossenyors.

Com per migà e intercessió de la Cort, e signant de aquest stament militar, se acostumen aconseguir del senyor rey reparacions de greuges, redrés de justícia, e moltes altres coses que en altra temps se haurien preiudicials processos e longa dilació ab moltes despeses se haurien a menar, en temps de Cort ab una visió reyal se sol aconseguir. Per tant, confiant de la molta virtut de aquest stament, la nobla dona Angelina de Luna e de Castho, filla e hereva de mossèn Luís de Castho, quòndam, cavaller, senyor del marquesat de Camerasa, a vostres grans providències exposa hun notori greuge lo qual al dit mossèn Luís, son pare, fou fet; ço és, que lo dret del pes reyal de aquesta ciutat de Barchinona, lo qual lo dit mossèn Luís per establiment e vendes per los reys passats de gloriosa memòria fetes e altres justs títols, lo dit mossèn Luís e sos predecessors havien longament possehit, per hun misser Pere Baçet, batle general, fou despullat sens citar ne hojr aquell, ans sens alguna conexença de fet, e fou del dit pes privat. E, jatsia per moltes voltes lo dit mossèn Luís ne hague recors, però a les voltes ab bones speranses anegades ab prometençes la cosa s'és tant differida que, sobrenint la guerra, lo dit mossèn Lluís e après la dita noble dona Angelina, sa filla, romanen despullats e privats de dit pes. E com la dita noble tingue tots sos títols molt sufficients e bestants per los quals se mostre la sua natural e clara justícia, per tant recorrent al ajutori de vostra gran virtut notifica lo dit greuge, suplicant que per mijà vostre lo prop dit greuge sia reparat, *et licet etc.*

Lo qual suplicació de ordinació del dit stament fou present aquell legida e publicada.

172r// E lo dit Bernat Johan de Castellet dix devant lo dit stament que per sí e per sos adherents stave e perseverave en lo que dessus han dit en llurs dissentiments.

E lo dit mossèn Galceran Muntaner per sí e per los seus adherents dix que stave e perseverave en lo que havia dit dessus e en son dissentiment.

Joffre de Lordat per lo semblant dix que stave et perseverave en son dissentiment. Barthomueu Fornós, ídem.

Mossèn Bernat Fiveller dix que stà e persevera en lo què dit havia hayr e los dies passats e a donatiu graciós e préstich. E a la elecció e nominació feta dissent, sinó que sia ab poder de referir a tot l'estament e no en altra manera, altrament seria bandeg del qui romanen fora dita elecció.

Ítem, lo dit die de divendres que segons dit és comptàvem XXIII del dit mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI, stant lo stament reyal de la dita Cort congregat en son apartament, vengueren en aquell embaxadors dels staments ecclesiàstich e militar e notificaren e denunciaren al dit stament reyal com los dits staments havien feta quascuns llur elecció de les persones que par aquells entrevendrien en la expedició dels dits IIII caps, ço és, del redrés de la justícia, de la mercaderia, de monedes e del General.

E lo dit stament reyal, hoydes les relacions e denunciacions de les dites coses se aturà deli//172v//beració de les coses per ell fahedores.

En Berenguer Ripoll, síndich de la ciutat de Manresa, persebut que lo stament reyal deliberave metre's en pensament sobra fer elecció e nominació de persones, les quals ab aquelles per los altres staments eletes entenessen sobra la expedició de les dites coses, dix de paraula en lo dit nom que ell dissentia en totes coses fahedores per lo dit stament e per la Cort fins a tant per lo senyor rey fos revocada una donació per sa majestat feta a la senyora reyna de la dita ciutat de Manresa e de les viles de Santpedor e de Moyà, requerint a mi, notari e scrivà del dit stament, que lo dit dissentiment continuàs en lo present procés.

Dissapte, que comptàvem XXIII del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI

N'Anthoni de Gàver, donzell, domiciliat en la vila de Cervera, constituhit en lo dit stament militar en son apartament congregat, feu e constituhi son procurador per entrevenir en los actes de la dita Cort, mossèn Galceran Muntaner, cavaller, e en Pere de Gàver, donzell, son frare, e quiscuns d'ells *in solidum* donant hi atribuïnt a aquells e a quiscuns d'ells tal e tanta potestat qual e quanta sia necessària per los actes de la dita Cort.

Lo dit die de dissapte, com lo dit stament reyal stigués congregat en son²⁵⁴ apartament fahent deliberació sobre fer nominació de les persones, les quals ensemps ab aquelles que per los altres staments són stades eletes entrevenguen en la expedició dels //173r// caps dessus dits; e sobre la potestat a dites persones donadora, lo honorable mossèn Ramon Puig, síndich de la ciutat de Gerona, de paraula dix que ell no consentia en cosa alguna fahedora per dit stament com no tengués tal poder.

Et per lo semblant dissentí lo dit Berenguer Ripoll, síndich de la ciutat de Manresa, fins la donació dessus mencionada sia revocada, requerint a mi, notari, que los dits dissentiments continuàs en lo present procés.

E après, lo mateix die, arribat lo honorable mossèn Jacme Scales, síndic de la dita ciutat de Girona, los dits mossèn Jacme e mossèn Ramon Puig renunciaren a tots dissentiment e dissentiments per ells o per algun d'ells fets, requerint la present renunciació per dit notari e scrivà del dit stament ésser en lo present procés ésser continuada.

Lo mateix die, lo dit stament reyal, hauda consideració que los altres staments havien feta elecció e nominació de les persones en nombre de XV e havien feta de dites coses denunciació al dit stament reyal, haut cert colloqui entre ells, primo feren

²⁵⁴. *A continuació, ratllat, arrentament.*

conclusió que lo nombre de dites persones fos lo dessus dit, ço és, XV e que fossen elegides e nominades ab expressió de noms propis. E tots en assò foren consentints, excepto mossèn Ramon Puig, hun dels síndichs de Gerona, lo qual fou de oppinió que en dita elecció no fos nomenat síndich algun en nom propi. E com tot lo stament fos de contrària oppinió, lo dit mossèn Ramon Puig de paraula dix dissentia en tots los actes qui fossen fets e s'farien, requerint a mi, notari e scrivà del dit stament, que dit seu dissentiment continuàs en lo present procés.

E procehint lo dit stament en dita elecció per via de ternes, per lo president en dit stament, ço és, per mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona, foren nominades les ternes següents:

Mossèn Galceran Carbó, de Barchinona; mossèn Anthoni Riquer, de Leyda; mossèn Johan Gelabert de Cervera, síndichs.

173v// Mossèn Johan Ros, de Barcelona; mossèn Jacme Scales, de Gerona; Johan Pelicer, de Vilafrancha, síndichs.

Mossèn Ramon Marquet, de Brachinona; mossèn Pere Çavertés, de Tortosa; Ffrancesc Altelló, de Torroella, síndichs.

Mossèn Jacme des Torrent, de Barchinona; mossèn Pera Arnau Sagrera, de Leyda; Pere de Junyent de Santpedor, síndichs.

Mossèn Johan Roig, de Barchinona; mossèn Matheu Cases, de Vich; Raphel Rarfart, de Pals, síndichs.

E com lo honorable en Berenguer Ripoll, síndich de la ciutat de Manresa, prentengués la ciutat de Manresa deuer ésser premesa a la ciutat de Vich, ffou deliberat per tot lo stament que sobre dit cas, ço és, si serà preferit Manresa o Vich en dita elecció, fos votat per scrutini e així fou fet. E discorreguts tots los vot e per mi, notari e scrivà del dit stament, scrits e de aquells fet legítim scrutini fou trobat los més vots ésser que la ciutat de Vich e lo síndich de aquella fos posat en la darrera terna segons ja era posat.

E més avant, com entre los síndichs de les viles se mogués qüestió qual d'elles seria mesa en la dita darrera terna, com ja en les altres ternas Cervera, Vilaffrancha, Tarroella, e Santpedor, sien collocades e restarien Besalú, Berga, Ffigueres, los Prats del Rey, Pals, Talarn, l'Arbós, entre les quals era dita qüestió, per tant fou deliberat per lo dit stament que dita contenció fora determinada a vots per via de scrutini, ço és, que vos fos votat qual de dites viles seria mesa en la dita terna. E de fet fou procehit en votar sobre de fet, particularment votant quascús del dit stament e continuant jo, dit notari, los vots. E discorreguts tots los vots, de aquells fou fet legítim scutini e fou trobat los més vots ésser que la vila de Pals e lo síndich de aquella fos mes en dita terna e axí fou fet.

174r// E més avant, com fos contenció entre los honorables mossèn Jacme Scales e mossèn Ramon Puig, síndichs de la ciutat de Gerona, quals d'ells seria no-

menat en les dites ternes per la dita ciutat de Gerona, per tant fou per lo stament deliberat fos votat sobre dit article per via de scrutini, ço és, que vos²⁵⁵ fos votat quels dels dos seria nominat en dites ternes. E, de fet, fou procehit en votar e legítim scrutini dels vots, fou trobat los més e quasi tots los vots ésser concordes que lo dit mossèn Scales fos nomenat en dites ternes e axí fou exequat.

Les quals coses en lo dit stament reyal fetes, ans que fossen denunciades als altres staments los dits mossèn Ramon Puig, síndic de Gerona, en Berenguer Ripoll, síndich de Manresa, *verbo* digueren que ells en dits noms staven e perseveraven en los dissentiments dessus dits e que en e alguna de les dites coses no consentien, requerints ésser continuat en lo present procés.

E per ésser dites coses denunciades,²⁵⁶ lo dit stament reyal elegí per embatxadós los honorables micer Jacme des Torrent, síndic de Barchinona; mossèn Pere Arnau Sagrera, síndich de Leyda; e mossèn Joan Gelebert, síndic de Cervera. Los quals embaxadors anaren als dits altres staments per denunciar dites coses. E tornats, feren relació com dits staments eren contents de dites coses, excepto que lo stament militar se havia aturada deliberació.

Diluns que comptàvem XXVI del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI

Com per los staments de la dita Cort separadament fos feta concòrdia axí del nombre de les dites persones, ço és, de XXXXV prenent XV de quascun stament, e encara de la nominació de aquelles, com encara de la potestat a aquelles donadora sobre los dits quatre caps, ço és redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia, e del General. E ja dits staments fossen concorts de convenir en la dita casa del //174v// Capítol de la dita Seu, loch destinat en fer los actes comuns de la dita Cort, per fer l'acte de la elecció comuna e comissió de la dita potestat. En lo stament militar se levaren los deiús scrits e per orgue de mossèn Galceran Montaner digueren que ells eren de parer que les dites persones haguessen la potestat duradora solament per tot lo mes de març primer vinent. E que, no obstant qualsevol parers e vots que en los fets de la Cort sia determenat, pur lo dit mossèn Montaner dix dissentia ab tots los deiús scrits e altres qui adherir-s'i volran a tota promesa de préstich, donatiu, ni despeses et trameses que la Cort, lo General, ne les persones eletes façen tàcitaments o expressa, directa o indirecta, comprenent-se que les persones electes no poguen fer res de tot assò.

²⁵⁵. A continuació, vos, a ACA. Cancelleria. Processos de Cort 039 no hi figura.

²⁵⁶. A continuació, ratllat, dites coses.

Anthoni Maguarola, ídem; lo fill de mossèn Ffrancí Buçot, ídem; Jofre de Lordat, ídem; Ffabià de Camporell, ídem; Ffrancí de Castellví, ídem; Johan d'Orcha[u] per ell e com a procurador de mossèn Miquel de Lordat, ídem; Pere de Guàver en nom propi e com a procurador de son jermà, ídem; Johan de Guàver, ídem; Anthoni de Guàver, ídem; Johan de Conchabella, ídem. Berenguer Seyol, menor, desistí del dissentiment de Joffre de Santmenat, al qual los dies passats se era adherit.

Mossèn Galceran Montaner dix, en nom seu e dels dits seus adherents, que s'adheria al parer²⁵⁷ //175r// del stament reyal, lo qual derrerament²⁵⁸ era de parer que lo temps de les dites XXXXV persones duràs d'eçí a XV de abril prop vinent, no departint-se emperò dels dissentiments per ell dessus en lo present procés fets e donats.

Lo dit die de diluns que segons és dit comptàvem XXVI del mes de ffebrer any dessus dit mil CCCCLXXXI, convocada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, tots los estaments se congregaren en lo Capítol de la dita Seu, loch destinat per celebrar dita Cort e fer los actes comuns de aquella, en la qual congregació foren presents los particulars deiús scrits, ço és, per lo stament ecclesiàstich: lo reverendíssimo senyor patriarcha e archebisbe de Terragona; lo reverend senyor elet d'Urgell; lo reverend senyor elet de Vich; lo reverend abbat de Ripoll; lo reverend abbat de Poblet; lo reverend abbat de Banyoles; lo reverend abbat de Sant Salvador de Brea; lo reverend abbat de Sant Cugat; lo reverend abbat de Sant Pere de Galligants; lo reverend abbat de Sant Ffeliu de Guíxols; lo reverend abbat de Serratex; lo reverend abbat de Cardona; //175v// Mossèn Lehonell Vilalba, de Terragona; mossèn Luís Desplà, de Barchinona; mossèn Berenguer de Pau, de Gerona; misser Manuel de Muntsuar, de Leyda; mossèn Johan Torres de Vich; síndichs dels Capítols.

Misser Johan de Rochafort, procurador i vicari del reverend bisbe de Gerona; mossèn Guillem Ramon Alenyà, vicari e procurador del reverend elet administrador de Tortosa; mossèn Johan Andreu Sorts, procurador del reverend bisbe de Barchinona; ffra Benet Cardona, procurador de l'abbat de Camprodon; ffra Barthomeu Viçens, procurador de l'abbat de Sant Lorenç del Munt del bisbat de Girona; ffra Johan Turell, procurador del prior de Cathalunya; ffra Ffrancesch Carnicer, procurador de l'abbat de Sanctes Creus.

Stament militar

Lo senyor infant; lo comte de Cardona e de Prades; lo condestable don Johan de Cardona; Guillem Arnau de Çervelló; mossèn Guillem Ramon Centelles; Pere

257. *A continuació, repetit, del.*

258. *A continuació, era escrit en el interlineat.*

Galçeran de Cruylles, de Colonge; lo bastard de Cardona; Galçeran Centelles; Luís Centelles; nobles.

176r// Mossèn Ffrancí Torrent; mossèn Johan de Muntrós; mossèn Miquel de Vilanova; mossèn Johan Serra; mossèn Bernat Johan Terré; mossèn Gaspar Gilabert; mossèn Garau Arenyó; mossèn Àlvero de Madrigal; mossèn Johan Pere de Vilademany; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Ffrancesch Burguès de Sant Climent; mossèn Anthoni de Fluvià; mossèn Garau d'Altariba; mossèn Pere Torroella; mossèn Johan Amat de Palou; mossèn Galçeran Muntaner; mossèn Anthoni Prunera; mossèn Guillem Ramon de Merlés; mossèn Johan de Altariba; cavallers.

Damià Descallar; Ffrancisco de Vilalpando; Gilabert Çalbà; Luís de Sant Ramon; Benet Crespa; Miquel de Gualbes; Pere Ramon de Camporrells; Gispert de Ponts; Damià de Reiadell; Johan de Muntsuar; Luís des Far; Ramon Xammar; Gonsalo Banyueles; gentilshòmens; //176v// Luís Oliver; Garau de Paguera; Ramon de Copons; Garau Splugues; Johan de Biure; Ffrancesch Merçell, àlies de Camporrells; Ffabià de Camporrells; Anthoni Johan Bussot; Galçeran d'Oluja; Ponç d'Àger; Ffrancesch d'Alvoló; Ramon Berenguer de Lorach; Luís de Lorach; gentilshòmens.

Stament de les universitat

Mossèn Galceran Carbó; mossèn Johan Ros; misser Jacme des Torrent; mossèn Ramon Merquet; mossèn Johan Roig, síndich de Barchinona; mossèn Pere Arnau Sagrera, síndich de Leyda; mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona;²⁵⁹ misser Pere Cevertés, síndich de Tortosa; mossèn Johan Gilabert, síndich de Çervera; misser Matheu Cases, síndich de Vich; Johan Pellicer, síndich de Vilaffrancha de Penedès; Ffrancesch Altelló, síndich de Torroella de Montgrí; Raphel Refart, síndich de Pals.

Los quals staments axí en dit loch congregats e per l'orde degut sehents e dita Cort celebrants, per comuna concòrdia de tots dits staments o de la maior part de quascun de aquells fou //177r// ordonat e deliberat sobre e de les coses sots scrites ésser fet pronunciat e publicat Acte de Cort del tenor seqüent:

La Cort General del Principat de Cathalunya la qual majestat del senyor rey celebra en la ciutat de Barchinona, desigant lo fi de aquella, ha deslberat e delibera ésser elegides e de present elegeix quaranta-sinc persones, ço és, XV de quiscun stament o braç de aquella, les quals són los deiús scrits:

Lo reverendíssimo patriarcha archabisbe de Terragona; lo molt reverend bisbe d'Urgell; lo molt reverend bisbe de Vich; lo molt reverend castellà de Emposta; per bisbes.

Lo molt reverend archabisbe de Sàcer, com a procurador del reverendíssimo cardinal bisbe de Leyda.

Lo abbat de Rippoll; lo abbat de Poblet; lo abbat de Sant Cugat; lo abbat de Sant Pere de Galligant; lo abbat de Banyoles; per los abbats.

259. *A continuació, ratllat*, mossèn Matheu Cases, síndich de Vich.

Lo síndich del Capítol de Terragona; lo síndich del Capítol de Barchinona; lo síndich del Capítol de Gerona; lo síndich del Capítol de Leyda; lo síndic del Capítol de Urgell; per capitulars.

Lo senyor infant don Enric de Aragó; lo comte de Cardona e de Prades, //177v// en Guillem Ramon de Cervelló; mossèn Guillem Ramon de Centelles; mossèn Pere de Rochabertí; per nobles.

Mossèn Pere Torrella; mossèn Bernat Çaportella; mossèn Bernat Margarit; mossèn Johan Bernat Terré; mossèn Pere Ferrer; per cavallers.

En Demià de Rejadell; en Ramon Berenguer de Lorach; en Luhís Oliver; en Demià Descallar; en Ffrancesch Johan de Santa Coloma; per los gentilshòmens.

Per les universitats: mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros, misser Jacme Des torrent, mossèn Ramon Merquet, mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona. Misser Anthoni Riquer, mossèn Pere Arnau Sagrera, síndichs de Leyda; mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona; misser Pere Cavertés, síndich de Tortosa; misser Matheu Cases, síndich de Vic; mossèn Johan Gelabert, síndic de Cervera; en Johan Pelicer, síndic de Vilafrancha; en Ffrancesch d'Altelló, síndic de Torroella de Muntgrí; en Pere de Junyent, síndich de Santpedor; en Raphel Rafart, síndich de Pals.

Als quals XXXXV persones totes concordades o a la maior part de aquelles, en la qual haia de haver la maior part de quiscun stament, la dita Cort e dóna tanta e tal potestat e facultat quanta e qual la dita e present //178r// Cort ha e té, ço és, en lo redreç de la justícia, de la mercaderia, de les monedes e del General. La qual potestat vol e consent la dita Cort dure fins al quinzè die del mes de abril primer vinent inclusive, lo qual temps passat lo present poder sia extint. E que durant lo dit temps la Cort se haia a continuar o porroguar; emperò que en aquella no puixen fer actes alguns sens que les dites XXXXV persones no sien appellades per los promovadors de quiscun stament. E que en cars de malaltia o absència de la present ciutat quiscun de les dites XXXXV persones qui absent o malalt serà puxa sorrogar hun altre de aquell stament que serà lo dit absent o malalt. E que per mort de algun o alguns dels dits XXXXV no expire lo dit poder.

Los quals XXXXV persones o la maior part de quiscun stament encara en absència dels altres se haien aiustar almenys quiscun die una volta en la Casa de la Diputació, exceptat los diumenges e festes solemnes, las quals passades dues hores après mig jorn pus hi sia present la maior part de quascun stament puxen procehir en absència dels altres. E si serà vist a les dites XLV persones totes concordades que altres hores haien de negociar que'n puixen fer.

Lo qual Acte de Cort, de ordonació e manament de dita Cort e de tots los tres staments aquella, segons és dit en lo dit loc celebrants, fou legit de mot a mot e devant dits staments ab alta e intelligible veu publicat per mi Barthomeu Martíneç, notari públic e scrivà del dit stament ecclesiàstich, en nom e per part d'en Johan Solsona, del braç o stament militar, e d'en Johan Bruio, del braç o stament de les universitats, notaris e scrivans aquí presents. Lo qual Acte, per dita forma legit e publicat, la dita Cort e los staments de aquella hagneren per bo e agradable e aquell loharen, aprobaren, ratificaren e confirmaren, faheren, pronunciaren e promulgaren. E foren testimonis en dites coses los discrets en Pere Colell, Ffrancesch Nicholau de Moles, e Michael Banaula, notaris, e Barthomeu Robió e Miquel Johan e Gil Scap, porters, ciutadans de Barchinona.

178v// És veritat que, promulgat lo dit Acte, mossèn Galceran Montaner *verbo* dix que ell ab sos adherents stà e persevera en son dissentiment, excepto en lo temps, ço és, que lo que la potestat de les dites persones eletes dur d'ecí a XV dies del mes de abril primer vinent, car dix que era del parer del stament reyal, no departint-se per alguna manera que pensar se pogués dels dissentiments per ell e sos adherents donats.

Dimarts que comptàvem XXVII del mes de ffabrer any dessús dit mil CCCCLXXXI en après mig die

Stant lo stament ecclesiàstich congregat en son apartament appellat la Scola del Cant del claustre de la dita Seu, en aquell vingueren los reverends e magnífichs lo bisbe de Gerona, conceller; lo mestre de Montesa; misser Johan Pagès, vicicanceller; mossèn Johan Çariera, tractadors de la Cort per part del senyor rey, e proposaren en aquell per part de sa majestat com aquella entenia com pus prest pogués finir²⁶⁰ e cloure la present Cort per maior servey de Déu e de sa altesa e bé de aquest seu Principat e de la cosa pública de aquella e per ço pragava e encarregava lo dit stament que, axí com après dinar se havia de aiustar a la casa de la Diputació per los quatre caps dels tenia la XXXXVn comissió, de matí se volguessen aiustar en lo claustre a hon baxaria la excellència del dit senyor perquè poguessen entendre en lo donatiu fahedor, lo qual era conclusió final de tota la Cort, per manera totes les matèries de la dita Cort anassen junctes e per tal que totes ensemps prenguessen conclusió.

Les quals coses per dit stament hoydes fonc per aquell respost per orgue del reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terrachona que dit stament tenia molt bona voluntat en lo servey del dit senyor e finament de la dita Cort. E pus havien hoyda llur embaxada, haut entre ells algun colloqui, farien de llur parer resposta.

179r// Los dits die e any, en lo stament militar de la dita Cort constituït, mossèn Anthoni de Vilatorça de paraula dix que ell stava e perseverava en lo dissentiment per ell donat.

Ítem, los mateixs die e any, en Ffabià de Camporells, donzell, constituït en dit stament militar per quant segons dix poria ésser que ell hauria fer absència, constituí e ordonà procurador seu cert e special per entrevenir en los actes de la dita Cort, en aquells consentir e dissentir lo magnífich mossèn Galceran Montaner, caveller, ab plenitut de potestat. Presents per testimonis en assò appellats lo discret en Miquel Benaula, notari, e Miquel Torroella, scrivent de Barchinona.

²⁶⁰. A continuació, ratllat, dita Cort.

Més avant, lo dit die mossèn Berenguer Seyol, menor de dies, donzell, constituït en stament militar dix devant aquell com ell desistia e renunciava al dissentiment per ell fet, presents los testimonis dessús dits.

Actes de les XLV persones

Més avant, lo die de dimarts que segons és dit dessús comptàvem XXVII de dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI, stants congregades les dites XXXXV persones en expedició dels dits quatre caps eletes, ço és, en lo redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia e del General, en la Casa de la Deputació del dit General, loc destinat per expedir les dites que'ls som comeses, aquí vengueren lo reverendíssimo de Gerona, canceller, lo mestre de Montesa, micer Alfonso de la Cavalleria e micer Joan Pagès, vicicanceller del senyor rey, los quals, de part de la majestat del dit senyor, verbalment digueren a les dites XXXXV persones que lo dit senyor los hauria a molt accepta servey volguessen mudar la hora entre ells deliberada negociar quiscun jorn, ço és, del pres dinar al d'abans de dinar. E més, que lo dit senyor volia conferir ab ells de negocis consernents son servey, lo qual senyor entenia avallar del palau a la Seu e que'ls haguera a servey que s'ajustassen en la dita Seu.

179v// E, retengut acord entre les dites XXXXV persones de les coses sobre dites e comunitat entre elles de aquelles, transfereixen-se de la dita casa de la Diputació en la dita Seu, en la qual, sonada la campana segons és acostumat congregar dita Cort, e apartades dites persones ensemps ab les altres de quiscuns dels stament en los appartaments acostumats, e entre los altres lo dit stament militar en lo Capítol de la dita Seu, en lo qual com per lo gran nombre dels militars foren mudats con no cabessen en la Scola del Cant. En lo qual stament constituïts, mossèn Bernat Çalbà e mossèn Berenguer de Montpalau, cavallers, presentaren e o per part llur fonch presentada com a marmassors que són de la reyna Maria, de digna recordació, una súplica de tenor següent:

Molt illustre, egregis, espectables e magnífichs mossenyors.

A vostres senyories notificant mossèn Bernat Çalbà e mossèn Berenguer de Montpalau, marmassors de la senyora reyna dona Maria de gloriosa recordació, com moltes vagades han suplicat lo senyor rey fos mercè sua volgués dar orde e compliment a les lexes de la dita senyora. E sa majestat los haia remesos al canceller e vicicanceller als quals, axí en scrits com de paraula, algunes vaguades haien suplicats e instats volguessen donar orde ab acabament que les dites lexes fossen pagades en manera que lo testament de la dita senyora pogués haver compliment. E fins assí no vegem neguna cosa si haie feta ni faça. Per tant, per descàrrech d'ells, e encara per molta instància que los legataris los fan, e per llur interèç propi, supliquen les senyories vostres vullen suplicar la majestat del senyor rey sia mercè sua voler complir les dites coses, altrament ells dissenten en qualsevulla donatiu a la dita majestat fahedor per la Cort. E requeren a vos notari los dits dissentiments continueu.

Ítem, lo mateix die, per part de mossèn Jacme March, cavaller, fonch presentada una suplicació del tenor següent:

Molt illustre, senyors e egregis nobles e magnífichs senyors.

Per la majestat del senyor rey don Johan, de alta recordació, són stades //180r// fetes gràcies, donacions, empanyoraments de coses del patrimoni reyal als devall nomenats per justes e rahunables consideracions, segons largament és contengut en los privilegis e cartes reials per assò fetes. En són stats²⁶¹ en pacífica possessió fins que per la pramàtica per la majestat del senyor rey derrerament feta ne són stats despullats en gran dan e preiudici dels qui han dites donacions, empanyoraments e la possessió en virtut de aquells tenien.

Per ço, suplican a vostres senyories e manificències vos plàcia voler fer regonexe als advocats de aquest stament les dites donacions e empenyoraments e, vists aquests, vos façen relació si és deguda cosa justa e rahunable lo que ací és demanat. E elegir algunes persones del present stament qui haien càrrech de conferir de assò ab la dita prefata majestat e treballar ab aquella sia de sa mercè vulla reintegrar e satisfer los devall scrits, qui han dites donacions e empenyoraments, ans de tractar ne passar negun acte en lo present stament. Com, si altrament la dita majestat tractar los volia, per lo gran intereç, dampnatge manifest que han dites coses formen greuge ab la present e dissenten, ab tots los qui adherir-s'i volran a qualsevol donatiu graciós, préstich ne en naguna altre manera de despesa que a la prefata majestat volgués ésser promès ne dat.

Requerint vos, notari, la present continuar en lo procés de la present Cort e no pendra acte algun que fahés menció de dit donatiu, préstic, ne altre manera de despesa graciosa, sens que lo present dissentiment no fos relevat.

Jacme March, Ramon de Copons, Lorenç de Stalric, Damià Descallar.

Ítem, lo mateix die de dimarts que segons és dit comptàvem XXVII del dit mes de ffabrer any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar constituït lo honorable en Jacme de Ribes, donzell, presentà en aquell e requerí esse legida una suplicació del tenor següent:

Ilustrísimo senyor, egregi, nobles e magnífichs mossenyors.

Suplica humilment a les senyories de vosaltres Jacme de Ribes, donzell, com en dies passats //180v// haia suplicat a la majestat del senyor rey com sa altesa sia obligada tant per tenir e possehir los béns que foren de la senyora reyna dona Maria, de alta recordació, que és la cambra de Seragossa, de Sicília, quant per ésser hereter de la majestat del senyor rey son pare, de gloriosa memòria, de la dita senyora reina Maria, a la qual successió és vist més que manifest hon fossen pagats tots los deutes encara restar-li bona part a sa altesa. E com lo dit Jacme de Ribes tingua e succehesca en lexes fetes en lo dit testament en passades mil lliures, de les quals per lo dit testament fa prompte fe e haia feta occular hostenció, e fins ací és stat satisfet de paraule e no de obres, per tant suplica e requer a la ilustríssima senyoria vostra e a les senyories de los altres mossenyors sien sercats remeys opportunis la majestat del senyor rey que, de les lexes pertinents, al dit Jacme de Ribes sia satisfet. Revera e hom no stà e persevera en son greuge format que lo donatiu graciós no li sia fet ni ofert, ans en aquell dissent fins sia satisfet en la sua tant rahunable justícia.

²⁶¹. *A continuació, repetit*, en són stats.

Requerint a vos, notari del present stament, ne sia continuat lo present dissentiment e me'n leven carta.

Ítem, los mateixos die e any, en dit stament militar per part d'en Barthomeu Formós, donzell, fou presentada una supplicació del tenor següent:

Il·lustrísimo, egregis, nobles e magnífichs.

En Barthomeu Formós, donzell, fill de mossèn Barthomeu Miralles, quòndam, cavaller, abans de la turbació d'aquest Principat rebia sobre cent lliures de renda en la ciutat e Regne de València en què havia certs censals e violaris, qui's diu son stats luhits, e una casa la qual vuy té axí mateix té ocupada per en Barthomeu Riera, fiscal del senyor rey, ciutadà de València, la qual casa és dins la ciutat de València e és del dit Barthomeu Formós.

E per quant a l'il·lustríssimo senyor rey solament són remeses les diferències que són dins lo Principat de Cathalunya, per tant //181r// lo dit Barthomeu supplica vos plàcia suplicar a la majestat del senyor rey que li plàcia pagar los preus dels dits censals e violaris qui's diu són stats luhits e tornar la casa e assò dels diners del donatiu qui a la prefata majestat per la present Cort se ha de fer. E stà lo dit Barthomeu Formós e persevera en lo dissentiment fet per ell en la present Cort sobre les dites coses, e requer la present scriptura ésser continuada en lo procés de la present Cort.

Les quals supplicacions dessús per les dites persones, e o per part llur, en lo dit stament presentades e devant aquell legides per mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, e no y fou feta provisió alguna.

Lo mateix die de dimarts que segons és dit comptàvem XXVII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, stant lo dit stament congregat en son apartament, après fetes dites coses, sens entrevall algun, vengueren los dits reverend bisbe de Gerona e altres tractadors de la dita Cort per lo senyor rey, e per part de sa gran altesa proposaren devant dit stament com la majestat sua haguera a servey al dit stament intrassen en pensament e pràctica del donatiu fahedor a sa altesa perquè totes les coses de la Cort se manaiassen ensemps e, axí mateix, per tant que la celsitut sua pogués enlestir los interessors particulars e pogués fer smenes e satisfaccions als dampnificats e als a qui vist li serà. E que quiscun die de matí se aiustassen en la Seu perquè lo senyor rey pogués conferir ab ells dels actes de la Cort.

E, per lo egregi comte de Prades, qui la hora presidia en dit stament per lo illustre senyor infant don Enrich, fonch respost als sobredits que lo dit stament deliberarà en les coses per ells proposades e del què serà deliberat serie-ls feta resposta.

En après e, quasi encontinent, lo dit illustre senyor infant sobrevingué en lo dit stament e certificat de les coses sobre dites en lo dit stament proposades //181v// e conferit algun tant de aquelles, en lo dit stament fonc deliberat que, atesa la arduïtat del negoci e la hora tarda, la comunicació, de dit fet fos prorrogada per a demà.

Dimecres, que comptàvem XXVIII del dit mes de ffebrer, any mil CCCCLXXXI

Stant lo stament ecclesiàstich de la dita Cort congregat en son apartament segons és acostumat, haut cert colloqui sobre los fets de mossèn Àlvero de Madrigal qui en la Cort s'és meneiat, concordablement elegiren lo honorable mossèn Johan Torres, canonge de Vich, per entrevenir ab los elegidors per los altres staments en examinar les coses per lo dit mossèn Àlvero demenades, e del què negociat e apuntat haurà ab los altres sobre dit fet, sens fer-ne conclusió, faça relació al dit stament ecclesiàstich.

Lo matex die stant, congregat l'estament militar en son apartament, mossèn Anthoni Guillem de Montanyans, constituït en dit stament, presentà una suplicació del tenor següent:

Molt illustre, egregis, espectables e magnífichs senyors.

Gran temps ha passat, e pus de CL anys, que mossèn Anthoni Guillem de Montanyans, per justs títols, és en possessió de rebre los fruïts, emoluments e sdeveniments del castell e terme de Terraça, ara vinguen per justícia o per composicions, com encara en qualsevol altra manera, e no's pot ni fa composició alguna sens lo batle del dit //182r// Muntanyans. Ara, de poch dies ensà, se troba tall, que per destruir e levar los emoluments²⁶² de la dita cort al dit Muntanyans, que's fan per processos de regalia e trahen los processos e enquestes dels crims comesos en dit terme de la dita vila e terme e lo procurador de la illustríssima senyora reyna fa les composicions sens dit batle del dit Muntanyans, e encara reb íntegrament totes les composicions, de les quals composicions e sdeveniments de la dita cort e vila de Terraça se han a fer tres eguals parts: la una és del senyor rey o de la illustríssima senyora reyna, les dos parts restants²⁶³ són del dit Muntanyans. E en rebre aquelles parts dos e en fer les dites composicions ensemps ab lo dit batle se'n és en pacífica possessió de tant temps que no és memòria de hòmens en contrari, juxta forma de la dita compra per los predecessors del dit Muntanyans feta dels gloriosos reys. E ara, poch dies ha, lo dit procurador de la illustríssima senyora reyna ha composat ne Steper per CCC florins d'or e en Palau de Ariés per VIII lliures per hun aguayt feu en lo terme, e en Tiana per XX lliures per dos lençades que donà hun home dins lo terme de Terraça. E totes aquestes composicions són stades fetes ab processos de regalies, e fetes aquelles sens lo batle del dit Muntanyans e sens que no li han donat les dos parts de les dites composicions e emoluments.

E com açò sia per indirecte destruir lo dit Montanyans e levar son patrimoni e traurer'l de possessió, maiorment que en la dita venda venen tots emoluments e són venuts per lo senyor rey, per ço suplica lo dit Montanyans a vostres senyories que us plàcia, per interès seu e de les Constitucions de la terra, suplicar lo senyor //182v// rey que torn a loch les dites coses e mantengue lo dit Muntanyans en sa pacífica possessió, e provehir en açò segons justícia consentirà. E, ab la present, dissent expressament a tots actes fahedors per la present Cort fins a tant que lo dit Muntanyans sia restituit en sa possessió e que li sia administrat compliment de justícia. Requerint, etc. *Et licet, etc.*

Altíssimus, etc.

²⁶². A continuació, *rallat*, e sdeveniments, castell e terme de Terraça.

²⁶³. A continuació, *repetit*, restants.

E los matexs die e any en dit stament militar costuïhit, mossèn Guillem Ramon de Merlés presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Ihesus

Reverendíssims ihlustres, egregis, nobles e magnífichs e de molta providència senyors. Recorrent a les senyories vostres mossèn Guillem Ramon de Merlés, cavaller, exposa que en los dies passats per lo senyor rey don Johan, de immortal memòria, li fonch donat lo loch de Concha Bella, en la Ribera de Sió situat, ab tots los drets fruyts, e emoluments de aquell, lo qual li fonch donat e feta gràcia ab condició e pacte que en qualsevol cas dit loch li fos levat e ell per qualsevol via fos tret de possessió. La prefata majestat promès ab propi jurament de ferma e legal evicció, largament segons en lo contracte pres per mossèn Solsona, secretari de sa majestat, largament és contingut. E per quant dit castell²⁶⁴ era inobedient a la majestat prefata, per la qual cosa covengué a la susdita majestat assitiar dit castell, en lo qual siti e gornicions entorn feu dit senyor per despesa de mil florins en sus, los quals entenia dita majestat cobrar de aquell castell //183r// de Conchabella. E com fos feta la susdita donació del castell, ultra dita donació li dóna totes les despeses fetes per recobrar dit castell, obligant per açò dit castell e tots sos béns segons en dit contracte és expressat, e de la evicció encara de les dites despeses consta en dit contracte. Moltes altres coses dita majestat donà e feu gràcia e feu promeses e pacte a dit mossèn Merlés, segons en dit contracte és contingut al qual dit Merlés se refer.

E com en après, no obstant dita donació e gràcia de les susdites coses, la majestat del senyor rey vuy regnant hage despullat a dit mossèn Merlés del dit castell e, no hauda rahó de dites coses donades ni dels contractes ni evicció de aquells, haia donat dit castell als frares de Sant Jerònim de la Murta, los quals lo han venut a mossèn Rodrigo de Bovadilla per preu de XXXXV mil sous. E no sia rahonable ni degut dit mossèn Merlés deure ésser despullat ni privat de dit castell sens que aldemenys lo preu per quant s'és venut no li sia restituït, per tant, sentint-se agreujat de aquestes coses de la prefata majestat com sia contra les leys, Constitucions de la terra provehins e disposants que negú en la fe e promesa del rey no degue ésser decebut, ni frustrat, ni despullat de sa possessió de castell o altres coses sens coneguda de dret, suplica les reverències e grègies senyories vostres de tots los aiustats en la present Cort, per redressar les coses de justícia e observança de dites Constitucions en aquest Principat, que en la present Cort no se face acte de donatiu graciós ni porchiment negun a tro a tant dit mossèn Merlés sia reintegrat del present greuge. No consentint, ans expressament dissentint, en acte algun que la Cort fer deliberàs fins a tant en tot sia reintegrat e satisfet e, jatsia serà fer lo degut, reputar-ho ha dit Merlés a gràcia singular.

Les quals suplicacions dessús prop insertades foren legides per mi, dit notari, devant lo dit stament e no y fou feta alguna provisió.

183r// Lo mateix die e any, ço és, dimecres, que segons és dit comptàvem a XXVIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, mossèn Johan de Pau en dit stament militar constituït dix que ell stà e persevera en lo seu dissentiment.

Ítem, los mateix die e any, en lo dit stament militar fou presentada per part del baró de la Lacuna una suplicació del tenor següent:²⁶⁵

²⁶⁴. A *continuació, ratllat*, ultra dita donació la dona.

²⁶⁵. A *continuació, ratllat*, lo noble n'Arnau Guillem de Cervelló, baró de la Lacuna.

Baró de la Lacuna

Ilustre, egregis, senyors, nobles e magnífichs.

Lo noble n'Arnau Guillem de Cervelló, baró de la Lacuna, fonch provehit a vida sua per la bona memòria del senyor rey don Johan, pare e immediat predecessor del senyor rey huy beneventuradament regnant, del ofici de la governació de la ylla, castell, e vila de Yviça. E lo predit senyor, sens demèrits, sens procés, sens causa alguna, despulà lo dit noble del dit ofici, lo qual quietament e pacífica havia per molts anys e en la turbació lohablament aquell regit e exercit. E com la dita spoliació s'i stada feta contra les Constitucions de Cahtalunya e, assenyalamment, contra la Constitució del rey en Pere en la Cort de Barchinona disponent que lo senyor rey no deu despullar algun de la possessió sua sens coneguda, per ço agreugat de tant evident greuge e preiudici suplica a les senyories vostres suplicau la prefata majestat del senyor rey que, de fet e sens dilació, man de fet tornar lo dit baró en sa possessió del dit offici axí com, de fet, ne és tat levat e privat. En altre manera, sempre parlant ab la humil reverència²⁶⁶ que's pertany, ell dissent e contradiu a qualsevol acte que desentir puxa fahedor en la present Cort e, senyaladament, a qualsevol donatiu graciós tant e tant longament fins que sia tornat en reyal e actual possessió de dit ofici, //184r// com lo present greuge sia notori e manifest contra les Constitucions de Cathalunya, *et licet etc.*

Altissimus, etc.

Dionís Miquell, cavaller

Més avant, lo dit die de dimecres que segons és dit comptàvem XXVIII del dit mes de ffebrer any mil CCCCLXXXI, en dit stament militar congregat en son dit appartament constituït lo honorable mossèn Dionís Miquel, cavaller, presentà en aquell una supplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, molt reverend, ilustre, egregis, nobles e magnífichs senyors dels tres staments de la Cort que per la majestat del senyor rey se celebra en la present ciutat de Barchinona.

Devant les senyories e magnificències vostres diu e exposa mossèn Dionís Miquell, cavaller, hereu e succehint en los béns de mossèn Bertran Torró, quòndam, ciutadà de Barchinona, lo qual seguint lo servey e voluntat del senyor rey fou judicat a mort crudelíssima e tenint e possehint la muller del dit Bertran Torró, com hereva de son marit, los béns de aquell ab molta misèria e tristor en la present ciutat. La majestat del senyor rey don Johan, de alta recordació, se pres hun censal de pensió de CXI lliures e VI diners, lo qual lo dit Bertran Torró rebia sobre Mallorques, les quals pensions lo dit senyor o son procurador reyal o qualsevol en nom seu han rebudes per bé XVI o XVIII anys, de les quals se devia ésser feta smena, paga e solució als succehints en los béns del dit Torró; ço és, al dit mossèn Dionís Miquel qui en los béns de aquell succeheix. Car lo dit mossèn Torró may fou inobediènt en tal manera que los béns de aquell poguessen recaure en alguna confiscació, e lo dit mossèn Dionís contínuament sens jamás fallir ha stat en servey de la majestat del senyor rey, //184v// seguint aquell ab les armes mentra ha durat la guerra. E per ço lo dit²⁶⁷ mossèn Dionís suplica a les senyories e magnificències vostres vos plàcia, com és acostumat en Cort, oposar-vos a la reparació dels greuges, altrament, dissent expressament a tots actes e donatiu e qual-

²⁶⁶. *A continuació, rallat*, del portal.

²⁶⁷. *A continuació, repetit*, lo dit.

sevol altres coses qui en la dita Cort se haien a tractar ni expedir fins e tant de les dites coses al dit mossèn Dionís sia feta legítima smena e satisfacció. Requerint vos, notari, que del present dissentiment li sia fet acte segons dels altres greuges e dissentiments és acostumat de fer. *Et licet, etc.*

Ítem, lo mateix die de dimecres que comptàvem segons dit és XXVIII del dit mes de ffabrer, en dit stament militar constituït mossèn Johan de Pau, cavaller, presentà en aquell una cèdula del tenor següent:

Johan de Pau dissent a tot donatiu fahedor y qualsevulla, peran les obligatòries de aquell, per respectes justs y rahanables fins a tant sia reparat, ab continuació dissent.

Ramon des Papiol dix que perseverava en son dissentiment.

Ítem, los dits dia e any, en dit stament militar vingueren novament los deiús scrits, los quals prestaren lo jurament acostumat e per los altres prestat: Johan de Avinyó, donzell; Ffrancí de Santmenat, donzell.

Ítem, los dits die e any, en dit stament constituït lo honorable en Ramon de Copons, donzell, substituí en los fets de la Cort mossèn Joan de Montboy e mossèn Bernat Guarau de Boxadors //185r// aquí presents ab tota aquella potestat que en lo fet dels XXXXV li és atribuyda e quiscun d'ells *in solidum*. E foren testimoni Gil Scap e en Johan Jornet, portés.

Mossèn Galceran Pallarès, cavaller, lo dit die substituí en dita forma micer Johan Caliç, donant-li tanta potestat quanta ell ha, presents per testimoni los següents: *testes* mossèn Pere Ycart, cavaller, e Miquel Torrella, scrivent, aturant en Barchinona.

Dijous, que comptàvem lo primer del mes de març any mil CCCCLXXXI

En lo dit stament militar novament vengué lo honorable en Johan Çavall, donzell, domiciliat en Penedés, e per entrevenir en los actes de la dita Cort, prestà lo jurament dessus continuat e per los altres entrevenints en dita Cort prestat.

Divendres, que comptàvem dos del dit mes de març, any mil CCCCLXXXI

Stant lo stament ecclesiàstich de la dita Cort aiustat en son apartament, haut colloqui e parlament de e sobre les coses deiús scrites, concordablement fon deliberació que fos feta comissió a les XXXXV persones, dessus elegides en los quatre caps en llur comissió expressats, de la exequió que lo General fa vers e

contra los hereus de mossèn Ffrancí Sampsó, quòndam, ciutadà de Gerona. E que, entre tant, fos sobressegut en la exequió predita fins a tant per les dites XLV persones hi sia altrament provehit. E per denunciar dita deliberació als altres staments de la dita Cort elegiren per embaxadors los següents: mossèn l'abat de Rippoll; mossèn Johan de Rochafort; mossèn Johan Torres, síndic del Capítol de Vic. Als quals lo dit stament donà càrrech e facultat de anar als altres staments de la dita Cort e denunciar a aquells lo parer del dit stament sobre dites coses.

185v// Los quals embaxadors encontinent²⁶⁸ anaren als altres staments denunciant a aquells lo parer e deliberació del dit stament. E tornats referiren com dits altres stament hoydes dites coses havien returada deliberació dient, haut colloqui quiscú entre si, farien resposta.

Ítem, lo dit die de divendres que segons és dit comptàvem II del dit mes de març, stant congregat en son appartament lo dit stament ecclesiàstich en aquell vengué fra Pere Ferrándis de Eredia, batliu de Cantavella, de l'ordre de sant Johan de Jherusalem, e lo venerable fra Johan d'Argençola, del dit orda, los quals en los noms en la cèdula devall inserta contenguts presentaren en dit stament e liurà a mi Barthomeu Martínes, scrivà del dit stament, requerint ésser devant aquell legida, una cèdula del tenor següent:

**Lo batliu e procurador
de Rodes**

Molt reverends, il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors dels tres staments de la Cort general quis celebre en la present ciutat de Barchinona.

Per Constitucions de Cathalunya per la majestat del senyor rey jurades és expresament disposat e ordonat que lo senyor rey per letres closes no pot no deu empexar exequions de justícia ni exí poch entremetres de aquella, com tot lo exercici de la justícia de part a part se ha, es deu, administrar per canceller o vicicancellor o en son cas per regent la canc[e]lleria. E axí mateix, per les Constitucions novelles dels censals és disposat e prohibit que sobrecehiment ne alonguaments ne altres empatxaments no poden ésser fets per lo senyor rey en les exequions dels censals; ne los vaguers, oficials ordinaris, poden ésser empatxats, ne inhibits, o sobresseguts en la exequió de aquells. E, com per virtut de dos reclams exposats en la cort del vaguer de Barchinona contra la ciutat e singulars de Tortosa per fra Johan de Argençola, com a procurador de la Infirmeria de Rodes, lo vaguer o regent la vageria de Barchinona ab consell de sos assidents, en fadigua de justícia atrobada en lo vaguer de Tortosa, anàs a Tortosa per exequar los dits reclams e les //186r// quantitats adjudicades e declarades a la Infirmeria de Rodes, iuxta forma del primer capítol de les novelles Constitucions dels censals. E per la majestat del senyor rey, essent lo dit regent la vagueria en lo camí, per letra sua closa ha manat al dit regent se'n tornàs en Barchinona e no fes la dita exequió, pretenent e exprimint en la dita letra que és contra lo sobrecehiment per sa majestat donat e atorgat a la dita ciutat de Tortosa e, axí mateix, que és contra los

²⁶⁸. *A continuació, ratllat, continuaren.*

apuntaments fets là en la Cort, de la qual letra closa e privada se fa fe, occular hostenció, *ut ecce*.

E com tals letres e sobrecehiments e apuntaments, si alguns n'i ha, sien contra Constitucions e les Constitucions dels censals e los contractes de aquells e, per consegüent, degen ésser revocats e servades les dites Constitucions. E com tals coses e greuges e contrafacció de dites Constitucions sien stats fets penjant e continuant-se la Cort, per tant, fra Pera Ferrandis de Heredia, batliu de Cantavella e procurador general de la religió e del mestre e convent de Rodes²⁶⁹, e fra Johan d'Argençola, receptor del tresor de Rodes en lo priorat de Cathalunya e procurador de la dita Infarmaria de Rodes, en nom e per part de la dita religió e infirmaria, exposant lo present greuge en la Cort, supliquen humilment que us plàcia admetre lo dit greuge en los staments de la dita Cort e en res no passar en anantar en la dita Cort fins a tro a tant que los dits sobrecehiments e letra e greuge sien revocats e tornats al degut stament, com axí per observància de les dites Constitucions jurades e antichs usos e pràcticas de la Cort sia fahedor. *Et licet, etc.*

La qual supplicació presentadada e devant lo dit stament ecclesiàstich legida, per aquell fou respost que veurien la suplicació e sobre les coses en aquella contingudes haurien colloqui en lo stament e, après, seria feta la provisió pertanyent.

186v// Lo mateix die de divendres que segons és dit comptàvem II del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, aiustat lo stament militar en son apartament, en aquell constituït lo honorable en Demià de Raiadell, donzell, qui és de les XV persones del dit stament militar, car havia fer absència de aquesta ciutat e per consegüent no podia ésser ab los altres de la dita XVn en los negocis comesos. Per tant, axí com en tal cas li és permès, dix que sorrogava en loc seu en dits fets durant la sua absència los honorables en Gispert de Pons, e micer Johan Caliç, donzells, e quescun d'ells *insolidum*, donant a quiscun d'ells tanta e tal potestat quanta e qual ell ha en caber en los actes de la XLVn. Foren presents per testimonis los honorables mossèn Barthomeu Lena e Xarles de Xicon, donzell.

Ítem, lo mateix die de divendres que segons dit és comptàvem dos del dit mes de març, lo senyor Johan Pelisser, mercader, síndic de la vila de Vilafrancha de Penedès, qui és hun dels ellets per lo stament reyal en la XVn, als quals ensemps ab les altres quinzens per los altres staments elets són comeses los quatre caps, ço és, lo redreç de la justícia, de la moneda, de la mercaderia e del General. E, com segons dix lo dit Johan Pelicer, ell de necessitat hagués fer absència de la present ciutat, en lo qual cas és permès sorrogar altre en loc seu en los fets a la XLVn comesos, per tant, devant los honorables mossèn Galceran Carbó e mossèn Johan Ros, síndichs de la ciutat de Barchinona, qui per semblant de la dita XXXXVn, lo dit Johan Pelicer sorroga en dits fets en son loch durant la sua absència lo discret en Matheu Senya, notari, consíndic seu de la dita vila, donant a aquell tanta e tal

²⁶⁹. A continuació, ratllat, en lo priorat de Cathalunya e procurador de la dita infermeria.

potestat quanta e qual ell ha e té. Requerint a mi, notari e scrivà del dit stament reyal, que si mester serà ne faça acte públich.

187r//

Dissapte que comptàvem tres del dit mes de marc any mil CCCCLXXXI

Mossèn Pere Johan Ferrer, cavaller, qui és hun dels XV per lo stament militar elet per ésser de les XXXXV persones a les quals lo redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia e del General són comeses. Per tant com, segons dix, a ell cové fer abscència de la present ciutat substituí e subrogà per los dits fets durant la sua absència lo magnífich mossèn Johan de Vilafrancha de Montblanch, cavaller, al qual donà e atribuí tota aquella e tanta postestat com ell havia e té per la Cort atribuïda. E foren en dites coses testimonis en Rodrigo de Rebolledo e Miquel Benaula, notari, en Barchinona domiciliats.

Ítem, lo dit die de dissapte que comptaven segons és dit tres del dit mes de marc any mil CCCCLXXXI, stants iustades les XXXXV persones, per la dita Cort en la forma dessús dites eletes, en la Casa de la Deputatio, en lo apartament o cambre en la qual en lo temps de yvernada fan stació, haut colloqui e rasonaments entre elles sobre la manera e via per la qual darien orde en la expedició de les coses a ells comeses. Ffinalment per tots concordablement fou feta deliberació que, atès que les coses a ells comeses són partides en quatre caps, ço és, en lo redreç de la justícia, de les monedes, de la mercaderia e del General, que per semblant de elles dites XLV persones fossen fetes quatre partides. E, per quant lo redreç del General en aquest Principat és de molta importança e fa molt a la composició de aquest Principat, per ço, fou deliberat que en expedir la negociació del dit General sien destinades XVIII persones de tots staments de la dita XXXXVn, e foren nominades les següents:

Sobre lo redreç del General.

Lo senyor bisbe de Vic, lo castellà d'Enposta, lo abbat de Rippoll, //187v// lo abbat de sant Pere de Galligant, lo capitular de Terragona, lo capitular de Barchinona, per los ecclesiàstichs.

Lo illustre senyor infant don Enrich, lo egregi comte de Cardona e de Prades, mossèn Bernat Çaportella, mossèn Bernat Margarit, mossèn Ramon Berenguer de Lorach, mossèn Luhís Oliver; per los militars.

Mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros, síndichs de Barchinona; mossèn Arnau Sagrera, síndic de Leyda; mossèn Jacme Scales, síndic de Gerona; mossèn Johan Gelabert, síndic de Cervera; Ffrancesc d'Alteló, síndic de Torroella; per lo stament reyal.

Sobre lo redreç de la justícia són eletes VIII persones següents:

Lo senyor patriarcha archabisbe de Terragona, lo abbat de Poblet, lo capitular d'Urgell, per los ecclesiàstichs.

Lo baró de la Lacuna, mossèn Pera Torroella, Ffrancesc Joan de Santa Coloma, per los militars.

Misser Jacme des Torrent, síndic de Barchinona; misser Pere Çavertés, síndic de Tortosa; Johan Pelicer, síndic de Vilafranca de Penadès; per lo braç reial.

Sobre lo redreç de la mercaderia són eletes les VIII persones següents:

Lo senyor bisbe de Urgell, l'abbat de Sant Cugat, lo capitular de Leyda, per los ecclesiàstichs.

Mossèn Pere de Rochabertí, mossèn Johan Bernat Terré, Damià des Callar, per los militars.

188r// Mossèn Ramon Merquet, síndic de Barchinona; misser Matheu Cases, síndic de Vic; Raphel Rafert, síndic de Pals; per les universitats.

Sobre lo redreç de les monedes són eletes les VIII persones següents:

Los senyor archabisbe de Sàcer, procurador del cardenal de Leyda; lo abbat de Banyoles; lo capitular de Gerona; per los ecclesiàstichs.

Mossèn Sentelles, mossèn Pere Joan Ferrer; Damià de Raiadell e per ell Gispert de Ponç; per los militars.

Mossèn Johan Roig, síndic de Barchinona; misser Anthoni Riquer, síndic de Leyda; Pere de Junyent, síndich de Santpedor; per les universitats.

A les quals persones, ço és, quiscun nombre segons són prenominaades e destinaades, donaren càrrech e comissió que per maior expedició de la negociació, la qual a totes XXXXV és comesa, sobre los caps o articles als quals són nominaades entenem e façen los apuntaments que vists los seran. E del què apuntat hauran façen relació a tot lo collegi de les dites XLV persones.

Diumenge que comptàvem quatre del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Lo honorable mossèn Johan de Montbuy, qui és del nombre de les dites XXXXV persones, per quant segons dix ha a fer absència de la present ciutat, per ço substituí en la negociació que a les XLV persones és comesa en quant a ell ha sguart lo honorable mossèn Johan de Vilafrancha de Montblanch. Presents foren per testimonis en dita substitució *nobilis Rodoricus de Roboledo et discretus Michael Benaula, notarius, civis Barchinone*.

188v//

Diluns que comptàvem V del dit mes de març, any dessús dit mil CCCCLXXXI

Lo dit batliu et procurador de Rodes

En lo stament militar de la dita Cort stant congregat en son appartement per part e en nom de la Infirmaria del sacra Hospital de Johan de Rodes fou presentada una suplicació del tenor següent:

Molt reverend, egregis, nobles e magnífichs senyors dels tres staments de la Cort qui celebra en la present ciutat de Barchinona.

Per Constitucions de Cathalunya per la majestat del senyor rey jurades és expressament disposat, *etc.*

És²⁷⁰ dessús en²⁷¹ la presentació de aquella feta en lo bras ecclesiàstich.

Ítem, dits die e any, per part d'en Ffrancí Miquel, donzell, en lo dit stament militar constituït fou presentada una cèdula del tenor següent:

Molt reverends, il·lustre, egregis, spectacles, nobles e magnífichs senyors.

Per la majestat del sereníssim senyor rey don Johan, d'immortal memòria, après la reducció de la ciutat de Gerona són stats detenguts certs béns a n'an Ffrancí Miquel, donzell, per la prefata magestat, e aquells detenguts e levats éssent ell en la dita obediència en gran dan de dit Ffrancí Miquel qui'n vol ésser smenat e reintegrat. Perquè lo dit Ffrancí Miquel oposa les dites coses en greuge en la present Cort, suplicant que li'n sia //189r// feta smena, dissentint a tots donatius fahedors la present Cort fins sia en dites coses e perjudici reintegrat e li'n sia feta smena, suplicant la present ésser continuada en los actes e procés de la dita Cort, *etc.*

Climent Bisbal

Ítem, los dits die e any lo dit stament militar stant congregat en son appartement, en aquell per mossèn Ffrancesc Climent Bisbal fon presentada una suplicació del tenor següent:

Il·lustríssimo, egregi, spectacles nobles e magnífichs senyors.

En lo temps de les turbacions passades és stat venut o alienat per la majestat del senyor rey un censal de preu de DL lliures o poch més e de pensió de XXIII lliures ho circa, lo qual era de mossèn Ffrancesch Climent Bisbal, cavaller, qui possehia aquell com usufructuari e sa muller com a propietària, lo qual censal havien sobre la universitat hi Regne de Mallorques e lo preu de aquell ha rebut la majestat del senyor rey. E com sia cosa pertinent hi justa, per diverses causes hi rahons en son loch deduhidores, que lo dit censal hi altres béns alienats hi detenguts sien restituïts als vertaders senyors, qui, ans de les dites turbacions aquells possehien, e tornats en aquell stament en què eren ans que de donatiu algú fahedor a la predita majestat se tracte, car altrament seria pervertir ordre proposant la fi als medis, lo que és cosa contra tot orde de speditament negociar.

270. *Des de ÉS fins a ecclesiàstich subratllat.*

271. *A continuació, repetit, en.*

Per tant et altre, lo dit mossèn Bisbal ab los presents scrits dissent a qualsevol donatiu o promesa a la majestat del senyor rey fahedors, entenent perseverar en dit dissentiment fins tant que de dit censal de Mallorques e de qualsevol altres rendes hi béns a ell e a la dita muller sua detenguts ho alienats li sia²⁷² restitució feta e restituhits en tal stament hi possessió qual ans de les dites turbacions eren. Requerint a vos notari lo present dissentiment continueu en lo proçes de la present Cort, *etc.*

189v//

Anthoni Guillem de Muntanyans

Ítem, lo dit die de diluns que segons dit és comptàvem V del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar constituït lo magnífich mossèn Anthoni Guillem de Montanyans presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Molt illustre, egregis, espectables e magnífichs senyors.

Pochs dies ha passats que mossèn Anthoni Guillem de Muntanyans, cavaller, suplicà a vostres senyories per son format e particular interès de la gran novitat li era feta en la vila e terme de Terraça, ço és, que com ell sia en pacífica possessió de haver e rebre dos parts de tots e qualsevol emoluments o sdeveniments de la cort de la dita vila e terme, justa forma de la compra per los seus predecessors feta dels gloriosos reys passats. E ara novament se comencen a introduhir que per processos de regalia se trahen e tiren les enquestes e crims dels delictes comeses dins lo dit terme de Terraça, e componen aquells sens lo dit Muntanyans ni són batle ni li donen les dites dos parts de les quals és en possessió e acostuma rebre dels delictes comeses en dit terme per los processos e enquestes en dit terme fets. E com tal acte sia expressament contra lo dit contracte de la venda feta per lo illustríssimo senyor rey en Pere o són legítim procurador, lo qual contracte ha força de privilegi, e en aquell lo dit senyor rey promet, vol, e mana que ell ni procurador seu general en Cathalunya, ni batle general, ni altres oficials, ni comissaris, directament ne indirecte, no contravenguen al dit contracte segons stesament en aquell és contingut. E com tal novitat sia per indirecte desheretar e destruir lo dit Muntanyans e levar-li tots los emoluments //190r// qui venen a la dita cort de Terrassa, maiorment que los proçessors qui's fan de regalia són fets en cas que força fer no's poden e per casos poch e de no res e, si e ahon justament o per casos permesos se poguessen fer, en qualsevol manera és destruir los barons e la jurisdicció de aquells e levar-los tots los emoluments e signantment privar e levar lo dit Muntanyans de la sua antiquíssima possessió, sens coneguda de dret, lo que és preiudicar e derogar a les Constitucions del present Principat. Almenys dels dits emoluments qui s'esdevenen a la cort lo dit Muntanyans deu haver les sues dos parts, pus lo delicte és comès en lo terme de Terraça, e per los processos e enquestes allí fetes e per los delictes en dit terme comesos.

Per ço et altres, lo dit Muntanyans suplica les senyories vostres vos plàcia, per interès de les Constitucions de Cathalunya e perquè tal introducció tocha a tots los barons e havents jurisdiccions, que sobre aquestes coses se provehescha segons se deu de manera que lo dit Muntanyans sia mantengut en sa possessió e li sia servat lo contracte e totes coses en aquell contingudes. E, ab la present, dissent expresament en tots qualsevol actes fahedors per la Cort fins a tant que aquest negoci sia restituït e tornat al degut stament. *Et licet etc.*

Altissimus, etc.

²⁷². A continuació, ratllat, perfeta.

Jerònim Asam

Més avant, lo dit die de diluns que comptàvem segons és dit V del dit mes de març, en lo dit stament militar constituït mossèn Jerònim Asam presentà en aquell una supplicació del tenor següent:

Reverendíssim, reverends, il·lustre, molt egregis, nobles e magnífichs e molt savis senyors.

Cert plet penja en la Audiència Reyal entre la magnífica na Andreua Nicholaua, de una part, e mossèn Jerònim Asam, cavaller, de la part altre, lo qual plet és comès al magnífich misser Pere de Clariana. E, //190v// la causa caminant per sos térmens jurídicament y encara no decisa, a instàncies de la dita senyora, són stades tretes provisions manant al vaguer de Leyda, y aquell remitent a mossèn Dalmau Ferrer, exequiten lo dit mossèn Jerònim en una gran summa. E ab aquelles, dit mossèn Dalmau és partit ab notari, procés e vergueta la via de Leyda y ha exequat e contínuament exequuta. Tot açò, ab aquella deguda reverència que's pertany, contra tota disposició de dret comú e de la terra en tots temps, e singularment stant la present Cort en la qual lo dit mossèn Asam entrevé per servey de la majestat reyal, bé y repòs del present Principat. D'on se segueix és causa greuge molt evident e insuportable, no sol al dit mossèn Asam, mas encara a tots los staments de la present Cort, tal que requer prompte provisió.

Per ço, lo dit mossèn Jerònim Asam suplica e requer les senyories, nobleses, magnificències e savieses de vosaltres congregats en la present Cort sobredita, notificant-vos la present novetat, vos plàcia fer embaxada de tots los braços procehint a la dita majestat suplicant a aquella per sa clemència de continent provehesca a Leyda en fer desistir a dita exequició, tornant totes les coses al primer stament sens algun dan del dit mossèn Asam, com axí de justícia sia fahedor ab tot efecte. Ab denunciació a sa altesa que fins aquest greuge sia remediat per dita forma complidament, la present Cort no passarà, com no pot sens gran preiudici, a algun acte. Axí com lo dit mossèn Asam ab les presents suplica e requer que no pas, ans ell dissent expressament a tots e sengles actes fets e fahedors, fins assò sia complidament adobat e reparat segons dit és.

Requerint a vosaltres notaris de quiscun stament continueu la present scriptura en lo procés de la Cort e a part me'n fàçau carta pública si mester serà, *etc.*

Johan Bernat Terré, cavaller

Ítem, lo dit die de diluns que segons és dit comptàvem V del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en dit stament militar constituït lo magnífich mossèn Johan Bernat Terré, cavaller, exhibí et presentà en aquell //191r// una suplicació o cèdula del tenor següent:

Il·lustríssimo senyor.

Egregis, nobles e magnífichs senyors, per la majestat del senyor rey de alta recordació, en remuneració dels servicis a sa senyoria fets per mossèn Joan Bernat Terré en lo temps de les turbacions et altre fon feta gràcia e donació al dit Johan Bernat Terré e a hun hereu seu de l'ofici del collector e receptor dels terços de la cort del veguer de Barchinona, segons en la carta feta de la dita concessió largament és contengut. E sia veritat que après lo dit ofici per la majestat del senyor rey, vuy beneventuradament regnant, és stat donat a'n Johan Damià, lo que de justícia no s'és pogut fer, com sens causa almenys justa incognicionalment tal gràcia no's podia revocar ni fer donació del dit ofici a altri, com sia contra Constitucions de Cathalunya qui dien que gràcies e privilegis incognicionalment no sien revocades, maiorment remuneratòries de servicis qui

són fetes irrevocables. Ne obsta si era dit que la dita gràcia no ha sortit son effecte per no haver hauda possessió, car en tals gràcies solament és considerat lo temps de la data, ço és, que qui primer és en temps és millor en dret, com les gràcies reials *statim* feta la gràcia sens algun acte corporal passe la possessió en aquell a qui és feta.

Per tant, lo dit mossèn Terré humilment suplique a vostra senyoria que ls plàcia donar orde que per la magestat del senyor rey lo dit offici li sia restituit. En altra manera, lo dit mossèn Terré dissent al donatiu per la Cort fahedor a la prefata majestat.

Requerint a vos notari del present stament que ho continueu en lo procés de la Cort, *etc.*

Ítem, lo matex die de diluns a V segons és dit del mes de març any mil CCCCLXXXI, en dit stament militar per part dels senyors dels hòmens apellats de remença fou donada una suplicació del tenor següent:

Dels hòmens de remença

Ihesus

A la gran providència de vosaltres, il·lustre, //191v// espectables, y magnífics senyors del braç militar en les Corts Generals qui són celebrades dels cathalans per la magestat del senyor rey.

Ab gran instància y querela és significat per part dels senyors dels hòmens propis y pagesos vulgarment dits de remença dient que ja en l'any de mil CCCCL o cerca, per gran importunitat dels dits pagesos e hòmens pròpriis, per lo il·lustríssimo rey don Alfonso e la il·lustríssima senyora reyna dona Maria e de l'il·lustríssimo rey don Johan són stats pertorbats, hoc hi privats, de aquella pacífica possessió, o quasi, en la qual són stats hi deuen ésser ells y los antecessors des que Cathalunya és Cathalunya, de totes servituts reials e personals y de tots altres drets. E açò contra Usatges de Barcelona, Constitucions de Cathalunya, Capítols de Cort, Observances de Pera Albert e altres pràcticas cathalanes. Primo perquè tals provisions, declaracions y suspencions e conexences són stades fetes en lo reyalme de Sicília *citra farum*, e la causa de Cathalunya no's pot conèixer sinó dins Cathalunya.

Ítem, és fet sens deguda causa y conexença, y per Constitució és instruhit que la majestat reyal no privàs algun sens coneguda de dret e si u fa promet que aquell restituirà íntegrament.

Ítem, que per Costitucions totes provisions, declaracions, concessions y conexences contra Constitucions són nul·les e pus açò és sert que, des que és la ley de la pàtria foren *conditas*, foren hòmens propis ab les dites servituts reials hi personals, les quals vuy volen appellar mals usos, y ab aquelles los senyors consentiren llurs alous, lo que fet no hagueren, y aquelles són aprovades per la magestat reyal per les dites leys de la pàtria en pacte y contracte deduydes y jurades, y qui dites servituts vol metre en disputa és disputar e confondre totes les leys catalanes. De hon se seguex que per tal audàcia dels dits //192r// pagesos no sols los empatxen les servituts, que ls nomenen mals usos, més encara totes les altres *ne remetia* perjudicades y empetxades y axí resta perturbada tota Cathalunya y los senyors, tant ecclesiàstichs quant segles, en la més part dels llurs patrimonis romanen destruhits y ocupats per dits pagesos.

E per molt sia stat, instat e suplicat a la magestat reyal jamés los dits greuges e violacions de privilegis hi libertats e de dites leys de la pàtria, ab humil y subiecta reverència de la magestat parlant, los dits greuges no són stats dignament reparats, oposant per tant los dits senyors y senyores los dits greuges en la Cort. E dissenten expressament a qualsevol donatiu o servici fahedor a la reyal magestat y jamés hi consentiran fins que totes provisions, declaracions, suspensions y crides y execucions, fetes en favor dels hò-

mens de remença y en preiudici dels dits senyors y de les leys y libertats de la pàtria, sien reparats y los dits senyors restituhits en aquella primera possessió plenària dels dits pagesos de remença ab sevituts reyal y personals y altres usos en lo dit any mil CCCCL, y de aquells puguen usar segons forma de llurs antichs contractes, concessions y leys de la pàtria, segons llurs passats han acostumat. Y vosaltres, senyors, hi vullau intercedir, favorir y ajudar, ço que us stimaran a molta gràcia.

Bernat Fivaller e altres

Més avant, lo dit die de diluns que comptàvem segons dit és V del mes de març any mil CCCCLXXXI, los cavallers deiús scrits presentaren en lo dit stament militar una suplicació del tenor següent:

Ihesus Xristus

Reverendíssimos, iilustríssimos, egregis, nobles e magnífichs.

192v// Com mossèn Bernat Fivaller, mossèn Anthoni Vilatorta, mossèn Hugo de Palou, mossèn Ffrancisc de Tagamanent e Pere de Sant Climent e altres creadors censalistes de l'egregi don Bernat Johan, comte de Modica e senyor del bescontat de Cabrera e dona Violant, quòndam, muller sua, deffinichs ab special obligació del castell e vila de Blanes e possessió en tot cas de les rendes de aquella, la qual vuy és possehida per lo egregi comte de Cardona, qui, sens conexença de causa, ha despullats de la possessió de les dites rendes los dits creadors e de la recepció de llur ànnua pensió e de la tenuta de les coses obligades. E encara, ha impetrat guiatge o sobrecehiment del senyor rey, ab la qual mana al de Barchinona que no façe ni permete fer exequció alguna devers lo dit comte de Cardona. Axí que los dits creadors no poden usar de les forces de llurs contractes, contra Constitució del senyor rey en Pere Terç *Ítem*, que nos et contra la Constitució del senyor rey en Martí del privilegi dels censals, de la scriptura de terç, e altres moltes libertats e privilegis de la terra.

E, per tant e altres, los dits creadors suppliquen les senyories e magnificències vostres que us plàcia suplicar lo senyor rey que, per conservació de les dites constitucions e leys de la terra, vulla tornar dits creadors en la tenuta de rendes e possessió de rebre llurs pensions en què eren ans de la dita ocupació e spoliació, e que los sien restituïdes totes les rendes e pensions que los són stades levades e tornar a degut stament ten notori greuge; altrament dissenten a tot donatiu e prèstich graciós, e a tot acte fet e fahedor.

Requerint a vos, notari de la dita Cort, que lo present greuge inserteu en lo proçés de la dita Cort, etc.

E més, lo dit die diluns que segons és dit comptàvem V del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, stant congregada la dita Cort per la forma acostumada, ço és, quescun stament en son appartement, en lo stament reyal entre los síndichs de les universitats fou managat e haut colloqui e pensament per qual via los afers dels greuges serian tractats e managats, e per semblant //193r// dels dissentiments, los quals en gran nombre són stats per singulars dels dits staments fets e donats segons són continuats en lo proçés.

E com fos vist al dit stament que crear ara provehidors de greuges seria molt dilatar la Cort, per ço concordablement faeren deliberació que seria més prompta via per obtenir lo fi de la Cort tant desijat que fos comès als advocats de tots los

staments de dita Cort que vehessen tots los greuges o dissentiments donats en dita Cort e, aquells vists, dins vuyt jorns primers vinents, ab jurament per ells prestador, vehassen e refferissen quals de dits dissentiments los parria justament fossen dits greuges e quals no poden ésser dits greuges. E, del que vist los serà, quiscuns fassen relació en llur stament a ffi que per la Cort sobre²⁷³ los qui seran greuges puga ésser suplicat al senyor rey aquells torn a loch, a ffi de obtenir e donar fi e conclusió a la dita Cort. La qual conclusió deliberà lo dit stament fos notificada als altres staments per mijà de embaxada.

E, de fet, foren elegits embaxadors los qui's segueixen: mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona; mossèn Pere Arnau Segrera, síndich de Leyda; Ffrancesch Altelló, síndich de Torroella de Muntgrí.

Als quals donaren facultat de dites coses, ço és, de denunciar als dits altres staments la dita conclusió o parer en què era donat lo dit stament reyal. E axímateix, de pregar los altres staments que ls plagués acompanyar lo dit //193v// stament reyal en suplicar per mijà de embaxada a la magestat del senyor rey sobre certes novitats fetes a la dita vila de Torroella de Muntgrí per mijà de comissaris,²⁷⁴ en prejudici de leys de la terra tramesos en les part de Empurdà. Los quals embaxadors anaren e denunciaren les dites coses als dits altres staments los quals sobre dites coses aturaren deliberació. E axí los dits embaxadors feren relació al dit stament reyal.

Dimarts après dinar, que comptàvem VI del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Congregat lo dit stament ecclesiàstich en son apartament, com fossen ven-guts en aquell los dits honorables mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona; mossèn Pere Arnau Segrera, síndich de Leyda; e en Ffrancesc Altelló, síndich de la vila Torroella de Muntgrí; los quals havien proposat per part del stament reyal de la dita Cort en dit stament ecclesiàstich dues coses, ço és, com lo dit stament reyal donave en parer que los molts greuges que en dita Cort eren stats deduïts per molts particulars, los quals aturaven la Cort en no poder passar a les altres coses, ffossen vists si eren tals que poguessen empatxar la dita Cort o no. E així mateix, com haguéssen informació vertadera que en la vila de Torroella e en altres parts de Empurdà anaven molts algutzirs per fer exequcions per processos de regalia, per la qual rahó aquella província rebia grans dans e despeses entre los singulars de aquella, per la qual rahó havia assí molts hòmens de la dita vila de Torroella qui eren recorreguts al dit stament reyal, congoxant-se molt de tals exaccions.

²⁷³. A continuació, *rallat*, dits.

²⁷⁴. A continuació, *rallat*, contra.

E com dita província stava molt congoxada e dampnaiada, tant per causa de dites exe//193v//qucions, com encara per los molts salaris que dits algutzirs e altres qui ab ells anaven e exhigien dels poblats en dita província. E per tant, demanaven dits embaxadors en nom del dit stament reyal que per la Cort fos suplicada la majestat del senyor rey que sia de mercè sua [d]e revocar dites exequcions e manar e fer-ne tornar dits algutzirs e altres qui aquelles fahien, e fer cessar tals e tants dans e despeses als poblats en dita vila e altres lochs de la dita província. E, com lo dit stament ecclesiàstic sobre dites coses hagués feta resposta per orgue del reverendíssimo patriarcha arcabisbe de Terragona als dits embaxadors manifestada, ço és, que lo dit stament ecclesiàstich se aturava deliberació.

Per ço, lo dit die dit stament, per donar rahó a dites coses, tot concordablement feu deliberació que dit cap del greuges fossen remeses als advocats dels staments de la dita Cort, qui vehesen e regoneguessen les cèdules e suplicacions donades als dits staments per qualsevol persones e, aquelles vistes e reconegudes, migensant jurament fessen quascuns relació a son stament si llur parer és si són quals són greuges, e quals poden empatxar e quals no poden empetxtar, a fi hi sia feta la provisió pertanyent.

Lo qual jurament encontinent fou aquí, devant lo dit stament, prestat per los advocats de aquell, ço és, per micer Barthomeu Travasset e per micer Barthomeu Oristà, qui eren presents, com micer Martí Pere Ponç lavors fos de dit stament absent per causa de sa indisposició corporal.

E més, deliberà lo dit stament que per migà de embaxada dites coses fossen notificades als altres estaments, per exequció de la qual deliberació foren elegits en embaxadors los següents: lo reverend senyor elet de Vich, lo reverend abbat de Sant Salvador de Ebreá; lo magnífich mossèn Luhís des Pla, síndich de l'honorable Capítol de la Seu de Barchinona. //194v// Los quals embaxadors, encontinent partiren e anaren als altres stament de la dita Cort per fer relació a aquells de la deliberació per dit stament ecclesiàstich sobre dites coses feta.

Dimecres a VII del dit mes de març, en lo stament militar de la dita Cort

Stant apleguat en son apartament, per part de mossèn Pere Gualceran Pallarès fonch donada e presentada una suplicació del tenor següent:

Pere Galceran Pallarès

Com la majestat del senyor rey, gloriosament regnant, dins la ciutat de Barchinona tinguia Corts a sos vassalls per fer justícia e aplanar los diferències que per causa de la turbació se són seguides, axí de greuges tocants a la majestat sua com per causa de tots altres fets particulars de aquells justament vulla disposar, axí com de sa altesa se pertany,

suplica en Pere Galceran Pallerès, donzell, e la dona Yolant, muller sua, com la majestat del senyor rey, de lohable recordació, pare del dit senyor vuy gloriosament regnant, haie venut un censal de Mallorques de tres-centes lliures de preu e aquell haia venut per la meytat menys.

Suplica lo dit Galceran Pallerès e Yolant, muller sua, ab aquella humil reverència qui's pertany, vulla tornar e restituir dit censal al dit Pallerès com a usuffructuari e a la dita Yolant com a propietària, e tornar dit marit e muller en aquella primera possessió que eren abans de la turbació. En altra manera, si lo contrari era, lo dit Pere Galceran Pallerès ara per llavors dissent a tot donatiu graciós qui's fassa ni fer-se dege a la majestat sua.

Gaspar Johan de Vallsecha

Ítem, lo dit die en dit stament militar constituït lo magnífich en Gaspar Johan de Vallsecha presentà devant lo dit stament una cèdula o suplicació del tenor següent:

Molt illustre, egregi, nobles e magnífichs senyors.

Cosa notòria és que los qui són stats en obediència //195r// e servey de la majestat del senyor rey merexen remuneracions e satisfecions e no és rahonable sostenguen greuge algú. E com en Gaspar Johan de Vallsecha sia stat en contínua obediència, lo qual tenia e possehia en lo regne de Mallorque entre los altres un censal, lo qual per la majestat prefata o llur procurador reyal en dies passats fou luyt e quitat, o part de aquell, e los diners procehins de aquell quitament lo dit senyor ha convertit en sos propis usos, faent lo que li és stat plasant, lo que seu és quitat és en summa de la propietat CLXI lliures III sous e de pensions noranta lliures que seria tot CCLI lliures IIII sous, en tant que de aquell és despullat. Perquè a les nobleses e senyories vostres suplica e requer com se pertany que, com aquells qui representen lo stament e braç militar e aquí pertany ab dissentiments i altres fer reparar los greuges que en lo dit stament se troben, que dissentiau e protesteu axí com lo dit Vallsecha, parlant ab honor e reverència, dissent en qualsevol actes que en la present Cort se fan ni fer se speren, maiorment en donatiu ni acte graciós e que us plàcia manar dit dissentiment al notari que continue en lo libre e loch acostumat lo present escrit.

Requerint a vos notari, *etc.*

Ffrancesch d'Orís, donzell, senyor del castell d'Orís

Més avant, los dits die e any en lo matex stament militar, constituït lo magnífich en Ffrancesch d'Orís, donzell, senyor del castell d'Orís, situat en la vaguaria de Vic, lo qual presentà en dit stament una suplicació del tenor següent:

Molt reverendíssimos, illustre, egregis, nobles e magnífichs mossens.

En Ffrancesch d'Orís, donzell, senyor del castell, situat en la vagaria de Vic, humilment exposa a les //195v// senyories e magnificències vostres que en la capitulació feta e jurada per lo senyor rey don Johan, d'inmortal memòria, pare del senyor rey vuy beneventuradament regnant, e per sa altesa ab la ciutat de Vic en l'acte de la reducció de aquella al dit senyor rey, fonch per los dits illustríssimos reys promès e jurat farien tornar ab tot effecte al dit Ffrancesch de Orís lo dit castell de Orís ab tot son patrimoni sens cost, despesa, ne messió alguna. Hi encara per més seguretad manaren a l'illustre don Johan de Aragó, ladonchs archebisbe de Seragossa, com a capità general hi havent bestant poder del senyor rey de gloriosa memòria, donàs cartell a mossèn Ponç de Malla, donzell, e a dit Ffrancesch de Orís, prometent-los en fe reyal e sua tornar o fer-

los tornar ab tot effecte dit castell ab tot son patrimoni franquament e quítia, com era promès en dita capitulació. E, jatsia moltes e diverses voltes los dit senyor rey, de bona memòria, e lo dit illustre archebisbe sien stats suplicats e requests restituhissen o fessen restituir dit castell e patrimoni al dit Ffrancesch de Orís segons era promès e jurat en dita capitulació, e donada la fe en dit cartell, may ho pogué obtenir per moltes provisions que'n tragués. Ans vehent-se despossehit de son dit castell, après lonch temps, entrevenint-hi la majestat del senyor rey, de bona memòria, per cessar e pacificar e metre en algun repòs certa bandositat qui era en aquella terra de Osona, fou induhit per algunes persones se concordàs ab en Lorenç de Altariba, ladonchs detenedor del dit castell d'Orís per causa de les turbacions passades, al qual fou forçat donar CCCC lliures per cobrar dit castell, prometent-li sa altesa a ffi de la Cort, del donatiu fahedor, tornar e restituhir-li dites CCCC lliures perquè sens cost nengú cobràs dit castell segons per la capitulació e cartell era promès e jurat.

E com sia cosa molt deguda e més pertanyent als reys e senyors servir les promeses e capitulacions per ells jurades e fermades, per tant suplica lo dit Ffrancesch de Orís plàcia a les senyories e magnificències vostres suplicar la prefata majestat del dit senyor rey //196r// sia de mercè sua fer smena e satisfacció ab tot effecte al dit Orís de dites CCCC lliures, com sia de molta justícia. Altrament no consent en nangun donatiu graciós que s'hage fer per la Cort qui de present se celebra en aquesta ciutat, ans ab la present hi dissent expressament protestant de totes²⁷⁵ coses a ell lícites de protestar.

Requerint a vos, notari, li'n continueu en lo procés de la Cort.

Ítem, lo dit die de dimecres que segons és dit comptàvem VII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, com per los staments ecclesiàstic e royal de la dita Cort fossen stades fetes embaxades de e sobre les coses deiús scrites notificants los huns als altres llurs parers sobre aquelles, en les quals coses lo dit stament militar era restat en deliberació. Per tant dit die, dit stament stant congregat en son apartament, fou deliberació que los advocats del dit stament ensemps ab micer Pere de Clariana vegem e regoneguen los greuges donats e donadors en lo dit stament militar, ço és, si'ls han per greuges o no; e que aquells vegem e regoneguen dins vuyt jorns prop vinents; e que de llur parer façen relació en dit stament dins lo dit temps. E que los VI advocats de la Cort vegem e regoneguen tots los altres greuges; e que de aquells facen relació en quiscun stament dients llur parer. E, per notificar dit parer als altres estaments, qui fos en resposta de les coses que per embaxadors eren stades notificades al dit stament militar, elegiren per embaxadors los següents: lo noble don Matheu de Monchada; mossèn Bernat Salbà, cavaller; Damià de Raiadell, los quals anassen als altres staments de dita Cort per denunciar a aquells lo dit parer del dit stament.

Mossèn Galceran Montaner dix que stava e perseverava en los seus dissents, segons són en lo present procés continuats, //196v// Jofre de Lordat, ídem; Pere Ramon de Copons, ídem; mossèn Bernat Fiveller, ídem; Barthomeu Formós, ídem.

²⁷⁵. *A continuació, interlineat sobre a, coses.*

Lo noble don Huguo de Cardona dix perseverava en son dissentiment, e que dissent al poder que donen als advocats, e no vol que en res de sos fets vegen los advocats. E en limitació del temps axí poch consent, ans vol restar en libertat tant quant la Cort durarà.

Dijous que comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Lo reverend fra Ffrancesch Xemmar, per la gràcia de Déu abbat del monastir de sant Steve de Banyoles, de l'orde de sant Benet, del bisbat de Gerona, que és de les XV persones del braç ecclesiàstic eletes per la Cort en los quatre caps, ço és, redreç de la justícia, mercaderia, monedes e General. Com segons dix, per negocis seus té necessitat de partir e fer absència de aquesta ciutat e apartar-se de la negociació demunt dita, per tant en vigor de la potestat e facultat a ell e a les altres persones dessús per la dita Cort donada e atribuïda, substituï e posà en son loch en dita negociació lo reverend mossèn Pere Martí, per la mateixa gràcia abbat del monastir de Sant Vicenç de Cardona, de l'orde de sant Agustí, del bisbat d'Urgell, donant i transferint en aquell aquella e tanta potestat qual e quante per la dita Cort li és donada e atribuyda.

Ítem, lo dit die, stant lo stament militar de la dita Cort aplagat en lo Capítol de la dita Seu, aquí foren presents los magnífichs misser Pere Boquet e micer Garrau Gordiola, doctors en leys, advocats del dit stament, als quals e a l'honorable micer Pere de Clavaria //197r// dessús per lo dit stament és stat comès que vegen e regoneguen los dissentiments e o greuges en aquell donats per diverses persones a fi que entre ells façen conclusió quals de aquells poden ésser dits greuges deduydes en Cort e quals no, e que del parer que dites coses haurien migensant sacrament fessen relació al dit stament. E notificada a ells la dita comissió, juraren en nostre senyor Déu e en los seus sants Quatre Evangelis, per llurs mans corporalment tochats, que en veure e regonèxer e fer relació de dites coses se haurien bé e leyalment segons nostre senyor Déu e llur bona consciència, tot odi, amor, favor, ranchor e excepció de persones e altres coses²⁷⁶ que llur bon judici e arbitre poguessen divertir postposades, present en dites coses lo dit stament.

Ítem, lo mateix die prestà lo dit jurament lo dit micer Pere de Clariana.

Pere de Belloch, donzell

Ítem, los dits die e any, en lo dit stament militar lo magnífic mossèn Pere de Belloch, donzell, presentà una suplicació del tenor següent:

²⁷⁶. *A continuació, repetit, e altres coses.*

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Lo rey Alfonso, de divina recordació, vené a mossèn Pere de Belloch, de la vaguaria de Vallès, la governació de Manorcha per preu de MD ducats e après la dita venda fou confirmada per lo ilustríssimo rey don Johan, de gloriosa memòria, lo qual preu fou reyalment pagat. E axí lo dit mossèn Pere de Belloch ha possehit lo dit ofici de guovernació per causa de la dita venda e, segons forma del dit contracte, aquell deu possehir tota la sua vida. Ver és que, après la reducció de Barchinona, és stat de aquell despullat contra tot dret e contra Constitucions de Cathalunya per la reyal magestat jurades e per ço en Bernat de Belloch, fill e procurador del Pere de Belloch, ab los present scrits offer de açò greuge en la present //197v// Cort, e dissent a tot donatiu e a qualsevol acte fet e fahedor.

Suplicant ésser manat al scrivà de la present Cort que la present²⁷⁷ scriptura inserte en lo procés de aquella.

Catharina, muller de Pere Belloch, donzell

Ítem, lo dit die de dijous que comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, la honorable madona Catherina, muller d'en Pere de Belloch, donzell, feu presentar en lo stament militar²⁷⁸ una cèdula del tenor qui's segueix:

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs.

La honorable dona na Catherina, muller d'en Pere de Belloch, donzell, domiciliat en la vegueria de Vallès, per sos justs títols reheb e deu rebre quatre mil sous annuals de pensió de censal mort sobre les rendes reynals dels lochs de Elx e Crivileny, del Regne de València, com a succehint a la dona na Ffrancina de March Terrats, quòndam, muller e hereva d'en March Terrats, quòndam, ciudadà de Barchinona. La qual Ffrancina de March Terrats eren en quieta possessió de rebre ans de la turbació de aquest Principat.

Ver és que a la dita Catherina de Belloch les pensions del dit censal no són pagades e açò contra justícia e contra constitucions. E per ço, és format greuge en la present Cort per part de la dita Catherina, e per la dita rahó an Bernat de Belloch, fill e procurador de aquella, dissent a tot e qualsevol donatiu e a qualsevol acte fet e fahedor en la present Cort.

E requer e suplica que sia manat al scrivà de la dita Cort que la present scriptura e greuge continue e inserte en lo procés de la Cort.

La honorable muller de mossèn Romeu de Marimon

198r// Ítem, lo die e any demunt dits, la honorable muller de mossèn Romeu de Marimon feu presentar en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs.

Lo senyor de divina memòria, après la reducció de Barchinona, o mossèn Johan Çarrera e mossèn Margarit, per consignació que los feu dita majestat, han rebut III pensions dels censals que en Ffrancesch de Conomines, quòndam, ciudadà de Barchinona e vuy sa filla, muller de mossèn Romeu de Marimon, cavaller, de la present ciutat, reben sobra la universitat de Mallorca, les quals pensions sumen quascun any LXII lliures VIII sous XI diners. E més rebé lo dit senyor rey de divina memòria CCXXXII lliures II sous III preu de hun censal qui fou luhit que lo dit Ffrancesch havia sobre Mallorca. E més, senyor, foren venudes III lliures de pensió de aquell censal de V lliures III sous II diners, ànnes que lo dit Ffrancesch rebia sobre la dita universitat de Mallorca.

277. *A continuació, ratllat, Cort.*

278. *A continuació, ratllat, sua.*

E a on lo dit senyor rey e la majestat del senyor rey, ara beneventuradament regnant, haien promès en la capitulació de Barchinona pagar los preus dels dits censals luhits e venut, e sia tenguda la reyal majestat restituir e pagar les dites pensions a la dita filla e hereva del dit Ffrancesch de Conomines, però fins assí no s'és fet. De que ella e lo dit mossèn Romeu de Marimon, marit seu, forma greuge en la present Cort e dissent a tot e qualsevol donatiu al senyor rey fahedor o //198v// a tot e qualsevol acte fet e fahedor, suplicant ésser manat al scrivà de la present Cort que en lo procés d'ella inserta la present scriptura.

Johan Pere de Viladamany

E més, lo dit die de dijous que segons és dit es comptàvem VIII de dit mes de març any dessus dit mil CCCCLXXXI, mossèn Johan Pere de Vilademany presentà en lo dit stament militar de la dita Cort una suplicació del tenor qui's segueix:

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs.

Gran temps ha en Joanot Sentjust instà exequció de reclam contra mossèn Johan Pere de Viladamany e Ffrancí de Santmanat per causa de hun censal que li fan del qual és en possessió de rebre. E, après de lonc plet e procés, éssent la causa a sentència no pot aquella optenir e ha mes de VIII mesos que en lo Reyall Consell stà a relació la causa e no pot haver justícia.

Per tant, suplica vos plàcia suplicar al senyor rey que li faça fer justícia de continent. E perquè no pot haver justícia del dit censal forma lo present greuge dissentint a tot donatiu graciós e a tot e qualsevol acte fet e fahedor, e que sia fet manament al notari de la present Cort que en lo procés de la Cort continue lo present greuge.

Pedro Dansà

E més avant, lo dit die en dit stament militar constituït lo magnífich Pedro Dansà presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, molt reverends, illustre, egregis e magnífichs senyors dels tres staments de la Cort que a present per la majestat del senyor rey se celebra en la present ciutat de Barchinona.

A vostres senyories e magnificències recorrent, Pedro Dançà exposa humilment que com en temps passat lo noble mossèn Pere d'Orchau ab sos legítims e justs //199r// títols, segons apar per lo contracte de aquells fet e format per lo ilustríssimo senyor rey don Alfonso, de memòria immortal, dat en la ciutat de València a XV del mes de marts any mil CCCXXVI, tengués e possehís quietament la vila e vall de Liminyana ab ses pertinències, situada en lo Principat de Cathalunya e en lo Bisbat d'Urgell. Deffallint lo dit Pere d'Orchau, succehí a ell lo noble mossèn Pere Benet de Orchau, son fill, com hereu universal de dita vila e vall de Liminyana e d'altres béns seus. E tenint e possehint aquells, la possessió de dita vila e vall de Liminyana fou levada e ocupada per la senyora reyna dona Maria, de bona memòria, de la qual ocupació dit noble mossèn Pere Benet d'Orchau hagué recors al dit senyor rey don Alfonso qui era en Nàpols. E trobant-se lo dit Pere Benedet d'Orchau en Nàpols, deliberà servir al dit senyor rey en²⁷⁹ persona pròpria ab cavalls e armes seguint lo seu exèrcit, en lo qual exercint los actes de milícia dit mossèn Pere Benedet morí en lo combat de Toquo en Abruço, prop la ciutat de Salmona, en lo qual combat era la presència del dit senyor rey.

Aprés, subseguints-se les turbacions de aquest Principat de Cathalunya han succehit e succehexen legítimaments als dits nobles mossèn Pere d'Orchau e Pere Benedet d'Or-

279. *A continuació, ratllat, Barchinona.*

chau dona Johana d'Orchau, muller del dit mossèn Pere Dança, e son fill Pere. La qual vila e vall²⁸⁰ en temps de les dites turbacions és stada presa e ocupada per lo molt illustre don Alonso de Aragó, comte de Ribagorça, com a capità general del molt excellent senyor rey don Johan, de divina memòria, e aquella té e posseheix de present en gran preiudici e jactura dels prop dits successors. E, com sia veritat que la dita vila e vall de Liminyana pertany a la dita dona Johana d'Orchau e a Pere, son fill, per dret de vera successió, de la qual fins ací per lo impediment //199v// de dites turbacions et altres no han pogut haver manera de intemptar acció ne demanda, lo que ha redundat e redunde en evident e manifest greuge del dit Pedro Dança, de sa muller e fill. Lo qual Pere Dança, com és manifest en lo temps de les dites turbacions ha servit de ses forces la majestat reyal.

Per tant, a les vostres senyories e magnificències humilment suplica lo dit Pere Dança vos plàcia dit greuge admetre en les Corts, lo qual ab los altres se hage a termenar en manera que la dita vila e vall de Liminyana sia restituïda e tornada a la muller e fills del dit Pere Dança. E, si-s vol dir lo baró d'Orchau, últimament mort, fou inobedient al dit senyor rey don Johan, sa altesa, en la reducció del dit baró d'Orchau ab capitulació jurada promès restituhir la dita baronia d'Orchau, vila e vall de Liminyana, ab les jurisdiccions civils e criminals. Altrament, lo dit Pere Dança, no cobrant les dites coses, dissent a tots e sengles actes de la dita Cort que dissentir puxa, assenyaladament al donatiu per dita Cort a la dita majestat fahedor, del qual dissentiment no-s levarà fins sia reintegrat en lo plen dret e possessió de dites coses, offerint-se de dita capitulació jurada e dels títols dessús dits fer prompta fe e ocular hostenció.

Requerint a vos, notari, que de la present fessau carta la qual inserteu en lo proçés de la Cort, *etc.*

Per part de Matheu de Soler, quòndam, cavaller

Ítem, lo dit die de dijous que comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part d'en Matheu de Soler, quòndam, cavaller, fou presentada en lo dit stament militar una cèdula o suplicació del tenor següent:

Senyor molt illustre, egregis, nobles hi magnífichs //200r// senyós.

Per la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, pare del senyor rey vuy beneventuradament regnant, fonch venut hun censal sobre lo Regne de Mallorca de CCXVII lliures VIII sous III de propietat hi VIII lliures XVII sous X de pensió qui era de mossèn Pere Soler, cavaller, en grandíssimo dan hi perjuy de sos fills hi filles pobills. E per ço, Matheu Soler, donzell, fill maior del sobredit, suplique les senyories vostres vullen suplicar a la majestat del senyor rey per merçè sua vulla satisfer del donatiu fahedor o altres peccúnies la sobre dita quantitat. Hi fins aquella reyalment sia satisfeta, dissent a qualsevol donatiu e requir a vos, notari, ne façau acte. Hi no obstant sia cosa injusta per ésser lo greuge axí manifest, ho reputarà a singular merçè.

Garau d'Altariba

Ítem, los dits die e any, en lo dit stament militar costituhit mossèn Garau d'Altariba presentà en aquell una cèdula del tenor següent:

Ihesus

Molt reverends, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors congregats en la present Cort de Cathalunya e aquella representants.

²⁸⁰o. *A continuació, repetit, la qual vila e vall.*

A les vostres grans reverències, senyories, magnificències, e providències expose Garau d'Altariba, cavaller, que ell tenia a sa ma lo castell de Boxadors perquè en batalla vençéit lo qui'l tenia en aquestes turbacions passades, tenint la oppinió contrària, lo perdé.

E tenint aquell ab gràcia del senyor rey e per sa majestat e a ús e costum de Spanya, com sia castell fort e en part situat que és castell de guarda, per quant lo il·lustre don Enrrich de Aragó, loctinent //200v// de la majestat reyal en lo present Principat, lo li volie fer jaquir, no dada rahó per lo dit Guerau a la prefata majestat per qui'l tenia e guardava, ne encara admeses les rahons de gràcies e notificant-li ab suplicació al dit il·lustre noble que ell venia deliberat no retre-li dit castell sens consulta de la dita majestat e manament de aquella, e que ell dreta via se n'anava en Castella a la dita majestat per notificar-li e exposar què volie fes del dit castell, jaquint en bona guarda lo dit castell ab lo alcayt que y acustumave de tenir. Lo dit il·lustre don Enrrich, loctinent, tramesos algutzirs allà e scrit al veguer de Çervera e altres oficials e convocades les hosts sobra açò ab gran dan e despesa del dit Guerau. E ell, éssent en cort present ab la dita magestat e en Castella exposant-li totes aquestes coses e axímatex ab carta pública fet cert de sa anada lo veguer e cort de Cervera. E per lo alcayt predit resposta als oficials, qui lo dit castell demanaven, que era prest retre lo dit castell e prest de retre al vaguer de Cervera, segons per acte públic se conste, e al qui la dita majestat manàs; e que per aquesta rahó lo dit Gaurau d'Altarriba, per qui'l tenia, era anat e present encara ab la dita majestat. No contrestant totes aquestes coses, ab força e destret del dit il·lustre infant, qui per ésser anat a la dita majestat li feya procés de *auctoritate rogatu*, e ab tal comissió feu anar lo dit Dalmau Ferrer com a comissari e algutzir.

Lo qual Dalmau Ferrer, hoy tal procés hagués loch e pogués,²⁸¹ anar fora los térmens de tal offici e, de paraula e scrits, fou molts desordens e excessos, procurant que de fet li fos resistit e fet empaig perquè pogués scandalitzar lo dit fet, no contrestant bones respostes, obres e fets per lo dit alcayt e altres, qui dins lo castell eren, li fossen fetes, dient paraules //201r// molt demesiades; e encara procurant per exacció e execució, e extorció de salaris anar per masos prenent-se blats, bous, e altres bísties grosses e manudes, procurant e fahent grans danys al dit mossèn Guerau e als qui per ell eren romasos en dit castell, processant e fahent processos a tots aquells qui de paraula o voluntat lo dit Dalmau Ferrer sabia fossen amichs o fossen cara o rahonament per aquell, cominant a tota aquells e parlant anar a llurs cases metra'ls penons reyal e pendre los béns a sa mà e inventeriar per la cort, molt agrament e ab gran desorde manegant tota aquesta negociació.

Hon, com tots aquests anantaments sien contra dret divinal e humanal e signantment contra los Usatges e Constitucions e drets de la terra, car per anar a recórrer a la prefata majestat en hun tal cas lo vassall axí opprés o maltractat no pot ni deu ésser processat, e maiorment de procés de tal regalia segons lo tenor de l'Usatge *auctoritate et rogatu*, que solament pertany aquell fer a la prefata majestat e no és a nengú altre comunicable, si donchs no era consentit ab Acte de Cort, com aquells fer-çe tot sia causat e fundat en la persona de la reyal majestat e príncep de Cathalunya e per algun altre no puxe ésser fet. E hon fer se pogués per altra persona, lo qui lo dit usatge, ús, pràtica e observança de aquell no permeten per ésser començat tal procés, jatsia nul·lament lo dit Dalmau Farrer, fins que²⁸² sentència o acte que fos per laudament o sentència procehissen, no podie per salaris res pendre, portar, ni penyorar e si u feya incorre en pena de sich-cents florins e és hagut per privada persona, segons la Constitució feta en la Cort de Barcelona per lo il·lustríssim rey don Johan, de gloriosa memòria, començant «Com sia cosa molt deviant

²⁸¹. *A continuació, repetit, pogués.*

²⁸². *A continuació, ratllat, tal procés.*

de rahó», *etc.*²⁸³ E tot lo contrari és stat fet per lo dit Dalmau, convocant hosts //201v// e vegaries contra constitucions e libertats, molt dampnaiar los dits Garau ab color e calor de rigor del dit proçés. E encara que lo dit Garau hagués manament de no jaquir lo dit castell, per los procehiments rigorosos contra ell e los qui consellaven e ajudaven cominats e fets, e encara fahent-li prometre no usaria de provisions que sobre açò obtengués, has a gequir en certa forma lo dit castell més per força que per grat e per dar repòs a tanta molèstia e vexació com li era feta.

Perquè recorrent a la present Cort e staments, axí per lo interès ésser públich perquè açò directament tocha Constitucions, Usatges e encara per bé particular perquè en aquestes coses és stat dampnaiat en anar a la majestat reyal en Castella e tornar e en negociar lo present ultra mil florins d'or. E encara lo dit Dalmau Farrer prenent e exhigint e extorquint los salaris que no pot exhigir ni demanar e no volent tornar ni blat, ni bous, ni res que haia pres, ans stant ab la bocha uberta encara demana salaris.

Suplique, inste e requer la present Cort en aquella millor manera que fer-se pot, deduhits açò en greuge, li plàcia, per suplicacions, instàncies, e altres remeys acustumats en Cort, interposar-se, exposant e narrant totes aquestes²⁸⁴ coses, a la majestat reyal li plàcia totes aquestes coses tornar, e fer tornar a degut loch e stament, e fer tolre e abolir tals anantaments e processos fets en virtut del dit Usatge, com aquells qui no's poden fer ni començar sinó per sa reyal persona sens comunicació d'altri, com a regalia sua precípua e incomunicable, fora la dignitat reyal. E manar lo dit Dalmau Ferrer tornar e restituhir tot lo exhigit //202r// e extorquit en nom de salari encloen en virtut de tal, del qual ne comissió a ell algutziria o offici, convocació de hosts ne altres anantaments en sa persona del veguer de Cervera o altres oficials, no són poguts sortir ne haver efecte algú, com solament hagen a sortir e exir de procés de tal regalia fer e començar per la reyal persona.

Provehint ab les dites suplicacions e instàncies faedores a la majestat reyal per vos altres que les Constitucions, Usatges de Cathalunya, pràtiques, usos e observances de aquells sien servats, com açò sia lo servey de Déu e del senyor rey, bé e conservació de la reyal corona e repòs de tot lo Principat. E ultra que les grans reverències, egrègies, senyories, nobleses, magnificències, e providències vostres, la dita Cort representants, e tot lo Principat farets lo degut, reputar-nos-ho ha, per lo interès seu particular e danys demunt deduhits que ha sostenguts lo dit Garau,²⁸⁵ contra los drets de la pàtria e ab tal desorde del dit Dalmau Ferrer, a gran singular.

E lo dit die de dijous que com dit és comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar fou feta conclusió e deliberació que tots los del dit stament qui volran donar greuges los puguen donar en poder dels advocats e del scrivà del dit stament sens haver-los legir e publicar en aquell.

Galceran de Cruylles

Ítem, lo dit die, après feta la dita deliberació, per lo noble mossèn Galceran de Cruylles fou //202v// liurat a mi, dit notari e scrivà del dit stament,²⁸⁶ la cèdula deval escrita, requerint aquella ésser comunicada als advocats e ésser continuada en lo procés de la Cort, la qual és del tenor següent:

²⁸³. *Subratllat de com fins a etc.*

²⁸⁴. *Interlineat sobre a, coses.*

²⁸⁵. *Interlineat damunt de dit, gran.*

²⁸⁶. *A continuació, ratllat, una.*

A la providència de vosaltres i illustre e molt egregi, spectables, nobles e magnífichs senyors del braç militar residint en les Corts qui's celebren als cathalans per la majestat del senyor rey en la present ciutat de Barchinona.

Significa lo noble Pere Galçeran de Cruylles que lo noble mossèn Martí Garau, pare seu, per servicis e fidelitat de la reyal magestat fou en la Forsa de Girona, passà molts grans treballs e perills e dans ab bona companya e stant a ses pròpies despeses.

E après, deliurat del siti e termens per la magestat reyal, fou pres e mes en la presó comuna de la ciutat de Barchinona e aquí detengut per lonch temps fins que fou deliurat per cambis d'altres presoners. E entretant li fou correguda e barrejada la casa de Calonge e presos béns e encantaments valents una gran summa.

Aprés fou en lo siti de Empúries, e per les grans molèsties, treballs, e dans en què perdé se gran desferra de gran vàlua, en què havia X cavalls que perdé, e lo senyor rey don Johan²⁸⁷ permès fer-li'n smena. E après, per los molts treballs, perills, molèsties, dans e anuigs se enmalaltir e extint de allí morí per mor de la malaltia que allí per dits treballs havia presa en lo siti de la dita força de Empúries.

E és veritat que per alguna satisfacció de tants treballs, perills e dans foren fetes algunes concessions reyls al dit noble mossèn Martí Garau e als seus del mer e mixt imperi e altra²⁸⁸ jurisdicció //203r// al senyor rey pertanyent en lo castell de Colonge e terme de aquell. E après, en virtut de la prasmàtica de la magestat reyal, li són stats levats lo dit mer e mixt imperi e tota altra jurisdicció atorgats, e fins non pot haver restitució, e pur no devia revocar com no sia pura o mera gràcia ans fos en smena, satisfacció, remuneració, alguna compensa e paga de les coses predites.

E per tant, se oposa e forma greuge, opposant-se a qualsevulla donatiu o servey fahedor al senyor rey, dissentint en aquells fins li sien restituhits los dits mer e mixt imperi e tota altra jurisdicció o li'n sia feta deguda smena. Suplicant a vosaltres senyors li vullau fer cara e ajuda fins les dites coses hagen degut effecte, ço que reputarà a molta gràcia *etc.*, car e segons leys divinals e humanals e segons leys e stills militars les dites coses proceheixen de mera justícia. *Et licet etc.*

Bernat Fivaler e altres

Més avant, lo die de dijous que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de març, en lo stament ecclesiàstich stant congregat en son appartement, ço és, en la Scola de Cant, vingueren los honorables mossèn Bernat Fiveller e los altres deiús scrits, los quals presentaren en aquella e requeriren ésser legida una cèdula del tenor següent:

Reverendíssimos, i illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Com mossèn Bernat Fiveller, mossèn Anthoni Vilatorta, mossèn Hugo de Palou, mossèn Francesc de Tagamanent e altres sien creadors censalistes de l'egregi don Bernat Johan, compte de Modica e senyor del vescomtat de Cabrera, e de dona Violant, quòndam, muller sua, deffinits ab special obligació del castell e vila de Blanes e possessió en tot cas de les rendes de aquella, la qual vuy és possehida per lo egregi compte, qui incògnitament ha despullats de la possessió de les dites rendes los dits creadors de la recepció //203v// de la llur ànnua pensió e, so que és pus fort, ha impetrada provisió del senyor rey ab la qual manà al vaguer de Barchinona que no fassa ni permeta fer

287. A continuació, permès *per* promès.

288. A continuació, *repetit*, e altra.

execució devers lo dit comte de Cardona. Axí que los dits creadors no poden usar de les forces²⁸⁹ de llurs contractes contra Constitució del senyor rey en Pere Terç «*Item quod nos*», e contra Constitució del senyor rey en Martí dels censals, e del privilegi de la scriptura de terç, e altres moltes libertats e privilegis de la terra.

Per tant et altres, los dits creadors supliquen les reverències e senyories vostres que us plàcia interposar ab lo senyor rey que, per conservació de les dites Constitucions e leys de la terra, vullen tornar a degut stament ten notori greuge, altrament dissenten a tot donatiu graciós e a tot acte fet e faedor. *Et licet etc.*

Requerint a vos notari, *etc.*

Lo reverent abbat de Poblet

Ítem, los dits die e any en dit stament ecclesiàstich, stant congregat en dit apartament, vingué lo reverent abbat de Poblet lo qual presentà una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimos, ilustre, nobles e magnífichs senyors.

A sugestió e instància d'en Ramon Berenguer de Lorach, lo senyor rey don Johan, d'immortal memòria, feu donació a la hermita o sglésia de santa Maria del Tallat de la maior part del terme de Montblanquet, així com lo dit Lorach aferma. En virtut de la qual donació, lo dit en Lorach amprà e ha amprat, artinguar, e pasturar lo dit terme del loc de Montblanquet, devorant aquell en gran dan del reverent abbat e covent del monastir de Poblet, dels quals és lo dit locht e terme de Montblanquet.

E, per quant a les dominacions vostres és comanada la reformació de la justícia en lo present principat de Cathalunya et altre, lo dit reverent abat, molt agreujat e damp//204r//nificat en la dita donació, suplica no sia per vosaltres en cosa alguna procehit fins per la majestat del senyor rey la dita donació sia revocada, com sia cosa evidentment contra tota justícia. En altra manera, dissent a tots los actes fets e fahedors en la Cort del dit Principat de Cathalunya, *etc.*

La qual cèdula presentada e legida davant lo dit stament, per aquell fou manat ésser incertada en lo procés familiar de la dita Cort, provehint fos suplicada la majestat del dit senyor rey que plagués a sa excellència dites coses tornàs a loch.

Ítem, lo matex die de²⁹⁰ divendres que comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Stant los advocats dels staments ecclesiàstic, militar e reyal de la dita Cort en la Casa de la Diputació en lo apartament appellat de l'Yvern congregats per negociar, veure e apuntar los negocis occorents iuxta la comissió a ells feta per les XXXV persones la Cort representants en los IIII caps a ells comeses per la dita Cort, davant dits advocats vengué lo reverent don Gonsalbo,²⁹¹ bisbe d'Erguelo,

289. *A continuació, de escrit en l'interlineat.*

290. *A continuació, ratllat, dijous que segons dit és.*

291. *A continuació, ratllat, bisa d'Erguelo.*

lo qual portà e presentà una cèdula volent aquella ésser legida devant aquells e és del tenor següent:

Bisbe d'Erguelo

Sacra majestat.

Don Gonsalbo, episcopo de Arguelo, ha seydo periudicado, salva reverencia de vuestra altesa, que per mandamento de l'ihlustrísimo senyor de gloriosa memòria comprà los béns d'en Altelló, vey de Barchinona, los quals són en la vila de Cervera, per anar a socórrer Alaprunyà per preu de noranta lliures, les quals li pagà //204v// tentost²⁹² e après lo senyor tornà a Barchinona. E après lo dit senyor rey feu manament al dit Altelló que no procedís en cosa ninguna contra en demenar aquells béns, lo qual manament stà scrit en lo libro de la prothonotaria.

E lo die que lo dit senyor *partió* de Barchinona en Empurdà e lo dit Altelló hagué una letra del bisbe de Gerona manant que le restituïssen aquells béns e axí lo feren. E, com vingué de Gerona, lo senyor *mandó* me restituïssen los dits béns de los quals me restituïron hun alberch e restà que tenen un tros de terra, e més, los censals no me los restituïron que són la mo[n]ta més de C lliures, salvo dret de comptes. Suplich vostra altesa me los *mande* restituïr.

Ítem, en Santa Coloma de Queralt compré tres alberchs e, en temps de rebel·lió, lo senyor de Santa Coloma me los prengué ab dos orts que tenia en la dita vila de Santa Coloma, los quals me costaren entre compre e obres més de CCCC florins. Suplich a vostra majestat me los *mande* restituïr.

Ítem, *stando* jo com vostra majestat en el *tempo* de la inobediència en Pobilet, molts béns e joyes e diners e Beltran d'Ermenaris, que era capità del dit monastir, me prengué entre diners e argent e altres béns vàlua de sinch-centes florins d'or. Suplich la vostra excellent majestat me sien restituïts.

Moltes altres pèrdues e dampnatges he hagut seguint la sacra majestat que summa més de mil e sin-centes florins d'or. E en Calatahut me robaren en la posada, anant fora de la vila *con* el senyor rey me *furtaron* los hostes XX mília sous de què cobrà los deu mília sous.

Altissimus, etc.

205r//

Mossèn Trobat procurador de la comunitat dels preveres de la Mar

Ítem, lo die matex de divendres que segons dit és comptaven VIII del dit mes de març any dessus dit mil CCCCLXXXI. En lo dit loch stants congregats los dits honorables advocats dels dits staments, devant ells vench e comparegué lo discret mossèn Anthoni Trobat, prevera, beneficiat en la sglésia de santa Maria de la Mar de la ciutat de Barchinona e procurador de la comunitat dels preveres de la dita sglésia. Lo qual presentà als dits advocats una suplicació o cèdula de paper ensemps ab hun memorial scrit en paper, les quals cèdula e memorial demenaren ésser legits per lo notari e scrivà del stament ecclesiàstich aquí present, les quals suplicació o cèdula e memorial són del tenor següent:

²⁹². *A continuació, ratllat, per anar a socorrer.*

Ihesus filius virginis.

Justíssimo e clementíssimo, rey e senyor.

La comunitat del clero de santa Maria de la Mar de la present ciutat de Barchinona reb e rebre deu les pensions dels censals en lo present memorial designats e specificats, de les quals pensions la dita comunitat és stada privada e despullada de XX anys fins lo temps present sens coneguda de dret e açò contra forma de les Costitucions de Cathalu-nya e contra justícia e rahó.

Per tant, et altre per part de la dita comunitat e suplicar humilment a vostra sòlita justícia e benignitat que li plàcia per observance de les dites qüestions et altre provehir e tornar que les dites²⁹³ //205v// pensions dels dits censals degudes e devadores ensemps ab los accessoris segons forma dels contractes e obligacions sien pagades a la dita comunitat. E jatsia *etc.*

Altissimus, etc.

Ffrancesch de Clasquí

Ítem, lo dit die de divendres que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en²⁹⁴ lo stament militar de la dita Cort fou presentada per mossèn Ffrancesch de Clasquerí una suplicació del tenor següent:

Molt reverendíssims, il·lustre, egregi e magnífichs senyors.

Com mossèn Guarau de Casquerí, cavaller, quòndam, tot lo temps de sa vida haia possehit e los predecessors seus abans d'ell, e après mort sua, na Beatriu, muller sua, com a tenint e possehint e com a tudriu d'en Ffrancesch de Clasquerí, fill del dit mossèn Guarau, de tant temps en sa que no és memòria d'òmens en contrari, la batlia de la vila de Sabbadell, posant e constituint a tot beniplàcit llur batle en dita vila lo qual regia e exercia la jurisdicció civil e criminal en la dita vila. La qual batlia, éssent possehida per la dita Beatriu en dits noms pacíficament e quieta, per lo procuradó o loctinent de aquella en la dita vila de la molt alta e molt excelhent senyora reyna sens causa alguna, dret, ne rahó *de facto* se ha usurpada la dita batlia, prenent lo dit batle e crehant batle nou, privant e despullant la dita Beatriu e son fill de la dita antiquíssima possessió en què són de la dita batlia.

E, jatsia per la dita vídua en dits noms ne sia haut recors a la reyal majestat, la sua altesa ne son vicecanceller en lo dit greuge no han provehit, de què resten de continuu la dita viuda e son fill privats e despullats de la dita batlia sens que per la prefata majestat o sos ministres no y és stat, //206r// ab tota humil subiecció parlant, de justícia provehit. Per causa del qual greuge la dita vídua e son fill recorren a vostres senyories suplicant-vos ab la prefata majestat provehir e donar orde que semblant greuge sia reparat, manant la dita vídua e son fill ésser restituhits en la dita possessió de la dita batlia ab tot effecte e plenament axí com eren. Suplicant-vos en cosa alguna de la dita Cort no voler procehir fins a tant que semblant greuge sia reparat, denant la present per greuge a vostres senyories. *Que licet etc.*

Dionís Miquell, cavaller

Ítem, los dits die e any per mossèn Dionís Miquel, cavaller, fou donat a mi, notari del stament militar, hun memorial del tenor següent:

293. *A continuació, ratllat*, questions.

294. *A continuació, repetit*, en.

Sacra majestat.

Per via de memorial suplica, demana, mossèn Dionís Miquel, cavaller, de set pagues de aquell censal qui és sobra la ciutat de Mallorques de pensió de cent o onze lliures X sous, lo qual censal ere d'en Bertran Torró, ciutadà de la present ciutat, lo qual fonch sentenciat en ofegar en lo principi de aquestes turbacions en la present ciutat per servici de la majestat del senyor rey, com apar en son derrer testament, com lo hagués a fer ab consentiment dels diputats e consellers de Barchinona, del qual és hereter lo dit Dionís Miquel, qui contínuament sens fallir és stat en la obediència de dita majestat e ha servit de continu ab les armes a la prefata majestat e dos germans ensemps ab ell, e n'és mort lo hu d'ells en dit servici, e com sia de justícia suplica, demana, dita restitució a la prefata majestat. E jatsia *etc.*

*Altissimus, etc.*²⁹⁵

[//202v// ... Ítem, més, supplica e demana com en dies passats sien stats prestats cinchcents florins a la majestat del senyor rey don Johan, de immortal memòria, pare de sa majestat vuy benaventuradament regnant, per en Bertran Torró predict, lo qual com dit ha és mort, per lo servey de sa altesa, de la qual és hereu lo dit Dionís Miquel, qui com dit és ha stat tots temps en obediència de la prefata majestat, en dit préstech consta per debitori fermat per la predita majestat del senyor rey don Johan, de immortal memòria. Suplica e demana lo dit Dionís //203r// Miquel li sien tornats com sia de justícia, *etc.* E jatsia, *etc.*

Altissimus, etc.

Ítem, més, suplica e demana nou anyades de aquell censal mort que la mare de dit Dionís Miquel tenia e possehia sobra la universitat de Mallorques de pensió annual de noranta e tantes lliures. Com lo dit Dionís Miquel sia hereter universal, qui com dit ha és stat tots temps en lo servici de dita majestat, o per la prefata majestat ne sia stada feta gràcia en aquell temps al noble mossèn Pere de Rochabertí qui dites pagues rebé per manament e donació de dita majestat, *etc.*

Ítem, lo dit dia de dimecres²⁹⁶ que comptàvem segons dit és a VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Per part dels deíus scrits fou donada una suplicació del tenor següent:

Reverendíssim, molt reverends, il·lustre, egregis, nobles e magnífics senyors dels tres estaments de la Cort General que per la majestat del senyor rey vuy se celebre al Principat de Cathalunya dins la present ciutat.

No ignoren les senyories e magnificències vostres, des que la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa recordació, recobrà la vila de Perpinyà e ciutat d'Elna de mans del rey de França, ab quanta sotlicitut lo dit senyor, com a virtuós rey amant sos vassalls, entès contínuament en defendre aquella ciutat e vila e recobrar a ses reysals mans lo que restave haver en los comdats de Rosselló e de Cerdanya.

E primerament, com la majestat sua en persona ab la més gent //203v// que pogué ajuntar de cavall e de peu se mes dins la dita vila de Perpinyà, posant guarnició en Elna e altres parts de Rosselló, hon stech per algun temps assitiat per la gent francesa, los

²⁹⁵. A continuació, hi ha un canvi en la foliació. A més manca un mínim d'un foli. Es transcriu la part corresponent segons ACA, C., procesos de Cort 039, part del foli 202v a part del foli 203v.

²⁹⁶. Per divendres.

actes que foren fets per los cavallers e gent de guerra, qui en servey de sa majestat eren, e quant virilment defeneren la persona sua reyal e aquella vila a tothom és notori. En lo qual temps, no podent haver la dita gent d'armes diners de llur sou, stants empenyorats en robes e altres béns que tenen per servey del dit senyor, foren content lo sou que'ls era degut que'ls fos assignat. E axí'ls ne foren fetes cauteles signades, per lo reverend bisbe de Gerona, prior de Tortosa, qui ara és bisbe de Vich, e Guillem de Peralta qui era tresorer del senyor rey, ab obligació de l'egregi comte de Cardona e de Prades, de don Anthon de Cardona, e micer Joan Pagés, vicicanceller, e mossèn Rodrigo de Rebolledo, e altres e de llurs béns molt forts obligacions e stretes, de les quals cauteles han rebuda gran part e part los ne reste.

Més avant a servit la dita gent d'armes lo temps que los dits comdats stigueren en treva e après en lo darrer siti per alguns meses, lo qual sou los és degut. E no sols per servey del dit senyor rey abandonaren llurs persones e vides en una tant crudelíssima guerra, com aquella era, deffenent dits comdats, tant insigne membre de aquest Principat; més encara perints de fam foren content matar llurs cavalls e fer tallar aquells a la carnereria, los preus dels quals²⁹⁷ cavallers per ordinació del dit senyor rey són stats stesament tachats e retaxats segons la vàlua de aquells. E no sols²⁹⁸ han perdut quant havien en la dita vila, ans encara molts d'ells en la pèrdua de Elna, lo qual sou degut e preus dels dits cavalls han demenat una e moltes vegades a la majestat del senyor rey e a la Cort.

E en lo temps que mossèn Mudarra ab altres, per pagar-se del que'ls tohave en dit deute, se congregaren per lo present Principat, fahents grans mals, demenant dits deutes per llur porció de què hagneren VII mil lliures. Molts e los que més principals eren se apartaren de tant desordenada congregació no volents deservir ni danyar al dit Principat, confiants de la majestat prefata, qui era recordant de tants assenyelats serveys e del dit Principat, que quiscuns d'ells quant a quiscú se sguardaria pagarien dit sou e cavalls. E axí aquelles hores, celebrant-se la Cort en la ciutat de Leyda, los staments ecclesiàstich e militar feren deliberació de no passar acte algú de Cort, assenyalamment a donatiu faedor, fins a tant lo dit sou e cavalls morts fossen pagats, segons açò's pot veure en lo procès de la Cort.

E après, éssent²⁹⁹ lo dit senyor rey en la present ciutat celebrant la dita Cort tractant-se de la elecció de la XXXVna, per quant los dits cavallers a qui és degut dissentien e no's podie passar l'acte, lo dit senyor rey fou veure e examinar tots los comptes e nòmines de dit sou. En la qual examinació entrevengueren los reverends, magnífics senyors, lo bisbe de Girona, canceller; misser Johan Pagès, vicicanceller; lo mestre racional, Luis Pexo, tresorer; e Pau Rossell, scrivà de ració del dit senyor, los quals liquidaren dits comptes, offerint lo dit senyor rey de pagar o fer pagar dit sou e cavalls menjats o perduts.

E, com fins ací lo dit pagament no sia stat fet, per tant mossèn Bartomeu Lena, Xarles de Xicon, Berenguer Arnau de Morell, Johan de Claramunt, per ells //186r (bis)// e per los qui aderir-s'i volran, supliquen a les senyories de vosaltres de dues coses: la huna si és que us plàcia fer-los pagar de ço que lo Principat los deu, e suplicar la majestat del senyor rey los pach lo que'ls deu per rahó de dit sou e per los cavalls morts e menjats, de manera que ab tot effecte sien pagats. Altrament, lo que'ls serà forçat, ells dissenten

297. *A continuació, cavallers per cavalls.*

298. *A continuació, s'acaba la part que mancava i es continua la transcripció segons l'exemplar conservat a AFHB. Hi ha nova foliació.*

299. *A continuació, repetit, éssent.*

a tots actes fahedors en la present Cort e assenyalamet al donatiu fahedor al senyor rey, del qual dissentiment no's partiran fins que dels dits deutes los sia feta rahó. Confians dels dits actes e deliberacions fetes en Leyda per los dits staments que, per semblant, no serà passat per vosaltres a donatiu algú fins les dites coses hagen conclusió, e axí'n requeren a vosaltres dels dits staments.

Requerint a vos, notari, la present continueu en lo procés de la present Cort en leueu acte, *etc.*

Pedro Dançà; lo bastard de Cardona; Jacme de Ribera; Ffrancí de Ribes; Galceran Muntaner; Garau de Vallsecha; Dionís Miquell, per ell e com a procurador del noble don Nofre de Rochabertí; Jacme Conesa.

Don Matheu de Monchade

Ítem, lo dit die de divendres que segons dit és //186v (bis)// comptàvem nou del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per lo noble don Matheu de Monchada fou donat a mi Johan Solsona una cèdula de dissentiment del tenor següent:

Per quant per los oficials reys, ço és, lo governador de Cathalunya ab provisió de l'illustre loctinent del senyor rey, la nobla dona Orfresina, muller del noble don Matheu de Moncada, és stada treta del castell de Ytona, casa pròpria del dit marit hon lo dit marit tenia aquella, e aquella han manada en aquesta ciutat hon vuy encara stà, despullant lo dit noble don Matheu de Moncada de la dita sa muller sens conxença de causa ne ab causa justa.

E per molt que lo dit noble don Matheu haia suplicat lo dit illustre lloctinent, ans de la beneventurada venguda del senyor rey, no ha puguda cobrar sa muller, jatsia fos stat deliberat en lo Consell Reyal, que lo dit loctinent tenia, que la dita noble muller fos restituhida al dit marit. E après, suplicada la majestat del senyor rey per lo dit noble don Matheu, de paraula e en escrits, no ha pogut fins ací obtenir la dita muller li sia stada restituhida en lo castell de Ytona, d'o per oficials reys és stada treta contra determinació de dret canònich, civil, e la Constitució del rey en Pere, de memòria gloriosa, qui comença «*Item quod nos vel officiales nostris*».

E, jatsia per la majestat del senyor rey sia stat declerat que fos restituïda en cohabitar ab lo marit ab certa segu//187r (bis)//retat axí poch és stat executat, per la qual declaració lo dit noble don Matheu ha pagats sos salaris als reledors e altres; ans après s'és dit que la majestat del senyor rey hauria feta altra provisió fora de procés, no judicant *per directum*, segons vol lo Usatge de Barchinona e la Costitució de Cervera qui comença «*In primis*» e no declarant en la causa qui entre los dits nobles se mena, ans resta indisissa. Posat lo proçes sia instruhit, e la majestat del senyor rey sia stada suplicada tant per part del dit noble don Matheu quant per lo stament militar fahent-li'n embaxada sobre dit greuge li plagués revocar e ministrar justícia *per directum*, fins ací no ha pogut obtenir.

Per tant, lo dit noble don Matheu de Moncada suplica a les grans reverències e egrègies, nobles, senyories, e magnificències de vosaltres, senyors residents e fahents la present Cort de Cathalunya, que us plàcia suplicar lo senyor rey li plàcia per deute de justícia torn e restituesca la dita noble muller al dit noble marit e en lo loch d'on sos oficials l'an treta, ensemps ab l'or e argent, tapissaria e altres béns que ella ha trets de casa e que en la causa e qüestió que mana devant sa majestat sobre los béns li ministre prompta justícia. E en altra manera, si tal greuge format e evident no era reparat per la majestat prefata, lo dit noble don Matheu dissent a tot acte fahedor per la Cort e per ell e tots aquells qui ab ell se volran aderir, *etc.*

187v (bis) // Ítem, dit die e any, ço és, divendres, que segons dit és comptàvem nou del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per en Galceran Fiveller fou donat hun memorial o cèdula del tenor qui's seguex:

Galceran Fiveller

Memorial fet per part d'en Galceran Fiveller per donar rahó del greuge que ha posat en la Cort qui de present per la majestat del senyor rey se celebra en la present ciutat de Barchinona.

E primerament, és de considerar que lo dit Fivaller se diu gravat en dues maneres: la una, per tant que lo regent la Batlia General incognicionalment e contra forma del Capítol del rey en Pere en la Cort de Barchinona, lo ha despullat e despossehit de certes parts e drets de molins, los quals ab reyal sentència donada per lo rey don Johan, de gloriosa memòria, foren judicats al dit Galceran e la possessió de les quals coses per consell e provisió dels magnífichs mossèn Johan Pagès, vicecanceller, e misser Johan Ros, lavors regent, e misser Gaspar Vilana, tots jutges o reladors de la causa, li fonch liurada per en Prats, verguer de l'Audiència, encara ab *vidit* e exprés consentiment de misser Ffrancesh Malet, advocat fiscal, per provisió del qual greuge fa occular hostenció lo dit Galceran ans de la dita sentència. Ítem, de l'acte de la provisió liurada al dit Galceran clos per en Johan Bernat, notari, e perquè aparegue de la spoliació és content lo dit Galceran que se'n prengue informació promptament.

La segona causa perquè's diu gravat lo dit //188 (bis) // Galçeran és per quant ha obtingut ab sentència reyal que misser Pere Baset, quòndam, batle general, havia feta certa spoliació incognicionalment a mossèn Bernat Fiveller hi és declarat que sia feta complida restitució axí de la propietat com dels fruyts al dit Galçeran, com hereu del dit mossèn Bernat. La qual restitució fins que sia feta complida, e segons que és declarat lo greuge fet al dit Galceran, no haurà deguda reparació obtenguda e per provar lo dit greuge nomena lo dit Galçeran la sobra dita sentència e declaració.

Galceran Dusay e altres

Ítem, los dits die e any per los magnífichs mossèn Galceran Dusay e altres procuradors de mossèn Guillem de Sant Climent fou donada la suplicació o dissentiements del tenor qui's seguex:

Molt illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Mossèn Guillem de Sant Climent, cavaller, domiciliat en la present ciutat de Barchinona fonch per lo senyor rey don Johan, qui sancta glòria haia, provehit de la governació de la illa de Manorcha e aquella ha tengut e possehit per molts anys pacíficament e quieta. E après la dita provisió fonch loada e confirmada per lo senyor rey ara beneventuradament regnant, éssent lavors primogènit de Aragó. E succehint en lo regne fonch per sa altesa la dita concessió no solament loada e aprovada, més encara de nou fonch per sa altesa lo offici de la dita governació donat³⁰⁰ al dit mossèn Sant Climent, lo qual ha après, tengut e possehit dit offici pacíficament e quieta.

E tenint e possehint aquell, és stada expedita una provisió fora // 188v (bis) // lo Principat de Cathalunya, no signada ne provehida de mà de vicecanceller, sens citar ne hoyr lo dit mossèn Guillem de Sancliment, ab la qual lo dit mossèn Sancliment és stat tret de possessió del dit offici e vuy en die stà privat e despullat de aquell. E, jatsia que moltes

300. A continuació, *repetit*, donat.

voltes haia suplicat a la majestat del senyor rey que li fos placent primerament e ans de totes coses fer-li restituhir dit offici, però jamés s'és pogut obtenir.

Per la qual rahó, al dit mossèn Sancliment és fet manifest greuge, com per Constitucions de Cathalunya los reys no deuen despullar algú de llur possessió sens coneguda e sentència precedent. E per ço vos suplica vos plàcia intercedir ab la altesa sua que sia de sa mercè voler reparar lo dit greuge, e que axí com de fet és stat despullat sens conexença alguna axí de continent sia restituhit en la dita possessió. Altrament, los procuradors de aquell ensemps ab los devall scrits dien que no consenten, ans expressament dissenten, en qualsevol actes assenyaladament en lo donatiu fahedor. E, jatsie les dites coses sien justes, emperò seran preses per lo dit suplicant a singular glòria e benefici.

Altissimus, etc.

Pere del Bosch

Més avant, lo dit die de divendres que segons és dit comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per en Pere del Bosch, ciutadà de Barchinona, fou donada una suplicació del tenor següent:

Molt reverends, egregis, nobles e magnífichs //189r (bis)// senyors dels tres staments de la Cort que's celebra en Barchinona.

A vostres reverències e senyories per via de greuges posa en Pere del Bosch, ciutadà de Barchinona, dient que en l'any mil CCCCLXXI éssent ell en edat de XIII anys se partí de Barchinona per anar servir lo senyor rey en companyia de mossèn Pere Johan Ferrer, e fou ben acceptat e ben rebut per la majestat del senyor rey. E, stant ell en servey del senyor rey, és stat luyt hun censal que prenia sobre lo Capítol de Tortosa de propietat de DC lliures e de pensió de XXX ab altres censals qui eren de ciutadans de Barchinona, e lo preu de dita luyció rebé la majestat del senyor rey en l'any LXXII en lo monastir de Pedralbes, segons les èpochas que lo dit Capítol ha mostrades.

E, com lo dit Pere del Bosch stigués en servey del senyor rey ab ses armes e cavall e lo senyor rey en l'any LXXI hagués tornats sos béns ab provisió patent, e encara ab la capitulació de Girona, e no sia cosa rahonable que lo senyor dels qui staven en servey seu e obediència, el servien ab ses armes e cavall, e après que lo senyor hac tornats e restituhits tots los béns, se haia fets luhir lo dit censal e rebut lo preu de aquell.

Per tant, suplica lo dit Pere del Bosch que us plàcia admetra lo dit greuge e no anantar en la Cort fins lo preu del dit censal sia restituhit al dit Pere del Bosch, del qual lo dit censal era. *Et licet, etc.*

Duch de Vilaformosa

Ítem, lo mateix die de divendres a VIII del dit mes e any, per mossèn Johan Bertran, assert procurador del duch de Vilaformosa, fou donat a mi notari del stament militar hun dissentiment del tenor qui's seguex:

Senyor molt il·lustre, egregi, nobles senyors // 189v (bis)// e magnífichs mossenyors.

Com lo il·lustre senyor don Alonso de Aragó, duch de Vilaformosa, comte de Ribagorça, haia lonch temps possehida e possehex ab justs títols la castlenia i castell de Çervera en lo Principat de Cathalunya, per la renunciació e enloyment que fou de certs castells qui eren en lo seu comdat de Ribagorça al noble don Ffelip de Castre, e en loch seu hagués mes e comenada la tinència de dit castell de Çervera a mossèn Johan Carcaxona, cavaller, lo qual pacíficament e sens contradicció alguna, vivint dit Carcaxona haia posseida e tenguda lo dit senyor. E, seguint-se la mort del mossèn Carcaxona, la majestat

del senyor rey haia provehit a Martí de l'Archón de dita castlania d'on, parlant ab la deguda reverència que's pertany, és contra Constitució de Cathalunya e en gran perjuy del dit senyor duch, com sia stat e stiga tret e foragitat de possessió sens coneguda de dret per la dita provisió e osurpació de dit Alercón.

Per tant, lo procurador del dit senyor demana de gràcia e suplica a tots vosaltres que en res no passeu en la present Cort, axí com sou tenguts de fer, fins tal e tant assenyalat perjudici e greuge sia tornat a loch e per ço, no consent, ans expressament dissent en qualsevol actes e donatiu que en la present Cort se fassen com axí sia de rahó e dret. E requir a vos, notari, ho continueu e [e]n fessau acte.

Mossèn Bernat Margarit

Més avant, lo dit die de divendres que segons dit és comptàvem VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, lo honorable mossèn Bernat Mergarit dóna a mi, notari del dit stament militar, una suplicació o dissen//190r (bis)//timent lo qual és del tenor següent:

Molt reverendíssimos, il·lustre, egregi, espectables nobles e magnífichs senyors.

En lo temps que la senyora reyna dona Johana, de immortal memòria, e la majestat del senyor rey beneventuradament regnant staven obcessos en la força vella de Girona e trobant-se en llur servici dins la dita força mossèn Bernat Mergarit, per la prefata majestat li fou feta donació de la jurisdicció de Sant Gregori, e açò en alguna compensa e remuneració dels dans que dit mossèn Ma[rga]rit, en sa persona e béns, havia rebuts per causa de dit servici e la qual jurisdicció ha possehida pacíficament per lonch temps.

E après, introduhida la causa davant lo batle general de Cathalunya e corrents los dies de la citació a ell per dita rahó feta, contra tot orde de dret e disposició, així de la pramàtica com encara de les Constitucions Generals de Cathalunya disponents que nengú no puxa ésser tret de possessió sens conexença de causa, dita jurisdicció li és stada levada per los officials e ciutat de Girona, no citat ne hoyt, per la qual rahó dit mossèn Bernat Mergarit és stat molt agreugat, injuriat, e preiudicat.

Per tant, lo dit mossèn Bernat, axí agreugat, injuriat e preiudicat, volent ésser en les dites coses reintegrat, ab la present dissent a qualsevol acte, servey e donatiu fahedor per lo present stament e Cort General ací convocada e congregada a la prefata majestat fins a tant que restituhint-lo en sa possessió e smenats dit greuge e dans per dita rahó sostenguts li sia reparat dit greuge e en aquell o aquells en alguna manera no consent, ans expressament hi dissent.

Requerint la present ésser continuada en //190v (bis)// lo proçés familiar del dit stament e ésser-ne fet acte e carta per vos notari present, etc.

Ítem, lo matex die, ço és, divendres que comptaven segons és dit VIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI per lo honorable mossèn Jacme March, cavaller, fou liurat a mi dit Johan Solsona, scrivà del dit stament militar, hun memorial del tenor següent:

Mossèn Jacme March

Memorial de les coses en les quals mossèn Jacme March, cavaller, pretén ésser interessat e preiudicat per la majestat del senyor rey.

Primerament, com la majestat del senyor rey don Johan, son pare de immortal recordació, haguda consideració que en los castells, loch e fortalesa del dit mossèn Jacme

March no havia vittualles e altres municions necessàries a la conservació de aquelles, en los quals no poch consistia lo stat e servey de la dita majestat en aquest Principat per aquells propínquës e circumvehins a la ciutat de Barchinona; e que lo dit mossèn Jacme Marc, precehint certa oferta e promesa a ell feta per la dita majestat de pagar e satisfier-li totes les despeses e dans que a causa de la conservació e forniment de aquelles li pogués³⁰¹ venir, havia fornits los dits castells e forteses de totes coses necessàries a la defensió e conservació de aquells, e s'era en aquells recullit ab sos vassalls, prenent armes e fahent guerra als poblats en la dita ciutat de Barchinona, en servey de la dita majestat en tant que quasi la tenia mig asiada de una part. Lo que donà causa als de la dita ciutat a venir-li posar siti e tombra'l, com feren de fet, per ocasió del qual siti e combatiment, derroquat e perduts lo castell de Alaprunyà e altres castells, lochs, e forteses, ensemps ab los béns mobles e rendes, reportà infinits //191r// dans, ultra lo rescat de la persona sua. En paga e satisfacció de les dites despeses e dans hagués absolt, difinit, e retudes al dit mossèn Jacme March, en virtut de luhició e quitament perpetual, la paga de certs censals morts als quals lo dit mossèn Jacme March, e sos béns eren obligats en quantitat o summa de quatre mil e set-centes liures de propietat, los quals eren de inobedients a sa majestat; e encara de la restitució de una dot de quaranta-sinc milia sous, les quals coses eren confiscades a la règia cort.

E, confessant la dita majestat haver haudes e rebudes del dit mossèn Jacme March les quantitats e summes dels preus dels dits censals de la dita dot, hagués cancelhats qualsevol contractes e obligacions per ocasió de les dites coses fetes e, semblantment, lo dit mossèn Jacme March hagués absolt, difinit, e remès a la dita majestat qualsevol drets e accions, e haver pretengués contra la dita majestat per causa de la dita promesa. En compensa e paga de les quals coses confessà lo dit mossèn Jacme March haver haguts e rebuts los preus dels dits censals e la quantitat de la dita dot, prometent la una part a l'altra en virtut de jurament tenir e servir tots e sengles coses demunt dites, com appar ab carta per ordinació de la majestat dada en Tortosa a VI de janer any mil CCCCLXXI e spexada e closa per en Barthomeu Serena, secretari de la dita majestat. E fos stat lo dit mossèn Jacme March, en virtut de la dita luyció e diffinició, fet indempne de la paga dels dits censals e dot fins al temps de la dita prachmàtica, après de la qual és stat condempnat³⁰² e executat. Per tant, pretén lo dit mossèn Jacme March que la majestat del senyor rey és tenguda fer una de dos coses, o fer-li tenir e servir lo dit contracte de luyció stipulat e jurat ab restitució dels béns executats, o pagar e satisfier-li consemblants quantitats dels preus dels dits censals e dot.

Ítem, com la dita majestat los mateys die e any ab altra carta dada en lo matex loch per los //191v (bis)// respectes e promesa dessus dita e signantment en compensa del reschat pagat per lo dit mossèn Jacme March, lo qual era de III mil florins d'or, hagués donat al dit mossèn Jacme March e als seus e aquí volgués perpetualment lo mer imperi e jurisdicció criminal alta e baxa, e cognició de les causes criminals e exercici de aquells en lo castell de Areprunyà e térmens de aquell, ab condició e pacte que tota vegada que los dits III mil florins fossen pagats al dit mossèn Jacme March, sa majestat pogués recobrar los dits mer imperi e jurisdicció criminal. E lo dit mossèn Jacme March haia pacíficament possehida la dita jurisdicció, mer o mixt imperi, en virtut del dit contracte fins a tant que per sa majestat és stada feta la prachmàtica, per vigor de la qual, sens ésser stat hoyt, és stat tret de possessió contra forma de les Constitucions de

301. *A continuació, ratllat*, entrevenir.

302. *A continuació, interlineat sobre* per, executat.

Cathalunya. Per tant, pretén lo dit mossèn Jacme March que, per observació de les dites constitucions e validació del dit contracte, deu ésser restituït e mantengut en la dita possessió fins la dita quantitat dels dits tres mil florins d'or íntegrament li sia pagada.

Ítem, com la dita majestat, ab carta donada en lo loch de Ullà a XXVII de ffebrer any mil CCCCLXXII, en paga, satisfeció, e smena de les despeses per lo dit mossèn Jacme March fetes en la recuperació e³⁰³ conservació de la província de Lobregat, en la qual, après de haver perduts sos³⁰⁴ castells e forteses, vench ab molta gent de cavall e de peu, pagada de sos propis diners, ab la qual conquestà e reduí al servey de la dita majestat moltes forteses, e signantment la vila de Sant Boy, hagués empenyorat rendes e drets seus ab tota jurisdicció civil e criminal, alta e baixa, mer e mixte imperi e potestat de matar e tota plenitud de exer//192r (bis)//cici e ús de aquella que la majestat sua e sos oficials havien e exercien, haver e exercir, havien acustumat e podien, en la dita vila de Sant Boy, parròquia e térmens de aquella, e ab potestat encara de pescar en tot lo riu del Lobregat. Lo qual empenyorament e vende fou fet per preu de sis mil florins d'or, ab pacte e condició que per la reducció de Barchinona, ni per qualsevol capitulació ab aquella fahedora, no pogués ésser fet preiudici al dit empenyorament fins la dita quantitat dels VI mil florins fos íntegrament al dit mossèn Jacme March restituhida, lo qual contracte fou fet largament e bestant ab stipulació de béns, jurament, renunciacions e altres clàusules en aquell expressades. E lo dit mossèn Jacme March, en la forma dessús dita, haia pacíficament possehida la dita jurisdicció e altres coses demunt dites fins al temps de la dita pramàtica, per vigor de la qual e contra forma de les Constitucions de Cathalunya és stat privat e despossehit. Per tant, pretén deure ésser en aquella restituït en la forma demunt dita.

Ítem, com la dita majestat, en satisfeció e paga de les grans despeses que lo dit mossèn Jacme March havia fetes en deffenció de la dita província de Lobregat e forteses de aquell après de haver-la restituïda per quant lo comte de Pallars la volia tornar subjugar, hagués fet empenyorament e vende per preu de VI mil florins d'or dels béns, rendes e drets dels rebelles, los quals eren dins la dita vila de Sant Boy, parròquia e térmens de aquella. E lo dit mossèn Jacme March, les dites coses en virtut del contracte de la dita venda e empenyorament, haia tengudes e possehides fins al temps de la dita pramàtica, en virtut de la qual sens coneguda de dret e contra forma de les Constitucions de Cathalunya, és stat privat e despossehit. Per tant, lo dit mossèn Jacme March pretén en la forma demunt dita deura ésser restituhit.

192v (bis)// Ítem, com la dita majestat en paga e satisfeció de les moltes despeses e dans ab los quals lo dit mossèn Jacme March e son pare conservaren e deffeneren en servey de la dita majestat la força de l'Hospital de Çervelló e encara de la reducció de aquella, la dita majestat hagués venuda e enpenyorada al dit mossèn Jacme March la part de la jurisdicció del dit terme de l'Hospital de Çervelló pertanyent als pagesos per preu de III mil florins. E lo dit mossèn Jacme March aquella hagués tenguda e possehida pacíficament fins al temps de la dita pramàtica, en virtut de la qual sens coneguda de dret e contra forma de les Costitucions de Cathalunya és stat privat e despossehit. Per tant, pretén lo dit mossèn Jacme March deure ésser restituït en la forma damunt dita.

Com totes e sengles coses dessús dites tingué e possehís ab títol onorós e maiorment, attès que per expedició dels dits contractes ha hagudes fer despeses excesses, axí en dret de segell com en altres coses.

303. *A continuació, ratllat, recuperació.*

304. *A continuació, ratllat, béns.*

Dissapte, que comptàvem X del dit mes de marc any mill CCCCLXXXI

Dels cavallers qui stigueren a Perpinyà

Per part dels cavallers qui stigueren en la vila de Perpinyà fou donada la supplicació següent:

Molt illustre, egregi, nobles e magnífichs senyors.

Certíssima cosa és notòria e manifesta, que ells sotscrits, satisfent a la ignada fidelitat en servir la règia majestat, de immortal recordació, en la vila de Perpinyà e comdat de Rosselló, vila d'Elna, e altres lochs de aquell, hagen perduts cavalls, ço és, a ells morts e menjats dits cavalls en dit loch e de a so'n sia a ells degut dels temps que //193r (bis)// vaccaren en la milícia e expedició dels exèrcits reys, ultra los preus e vàlua dels dits cavalls, segons de les coses sobredites és manifest per letres patent e cauteles de la reyal magestat de immortal recordació, e per certs comptes de dites coses en los archius de la Dipputació e comptes d'en Benaula, notari de la dita Dipputació, conste del dit sou. De la qual cosa los dits³⁰⁵ cavallers no poch gravats e interessats feren querimònia en la Cort de Leyda e dos staments de aquella, ço és, ecclesiàstic e militar, per ells fou ofert de dites coses e tant de deutes, greuges, haver deguda rahó, segons de dret e justícia denegar no's podia.

E per tant, ab la present a les senyories e magnificències de vosaltres l'estament militar representants, a fi que ignorància no sia pretesa, manifesten lo sobredit greuge, dan, pèrdua e interès. Opposant-se per dites causes e rahó en qualsevol acte que en dita Cort se fes e, signantment en lo donatiu a la règia majestat fehedor, en lo qual dissenten en tot cas que ells dits en tant e evident interès e pèrdua no són satisfets e remunerats. Volents del present dissentiment ésser levat acte públich.

Requerint a vos notari, *etc.* A perpètua memòria.

Ítem, lo dits die e any per en Ramon Copons e altres fou donada una supplicació o dissentiment del tenor següent:

D'en Ramon de Copons

Reverendíssimo, ilustríssimo, egregis nobles e magnífichs.

Per lo ilustríssimo senyor rey fou feta l'any passat una pramàtica publicada a XXII de setembre any LXXVIII proppassat, la qual indubítadament //193v (bis)// és contra les Constitucions de Cathalunya, en preiudici de totes universitats e singulars de aquest Principat, parlant ab aquella honor e reverència que's pertany, e és contra leys e drets e contra justícia notòriament ab la dita honor parlant. E per ço, meritament a d'aquella fou expressament dissentit tant per los brassos e stament de la Cort quant encara particularment per moltes persones. E no és dubte que, com aquella sia axí nul·le e de nul·la valor, totes execucions e qualsevol coses per vigor de dita pramàtica fetes e novades són nul·les e de nul·la valor e al primer stament deuen ésser tornades e reduhides. E, com sia ver que per vigor de la dita pramàtica moltes execucions són stades fetes e molts són stats despossehits de béns que tenien per concessions règies e altrament, e per semblant no han pugut haver íntegrament ço que degut los era, per tant los devall scrits supliquen la dita pramàtica ésser revocada per lo senyor rey suplicant de açò a

305. *A continuació, cavallers escrit en el interlineat.*

sa majestat. E axímatex, que totes e sengles coses per vigor de aquella executades fetes e manades al primer stament sien tornades e reduhides.

E los devall scrits e llurs adherent e aderir volents offeren de açò greuge en la present Cort e dissenten a tot e qualsevol donatiu e préstech graciós e altra qualsevol acte fet o fahedor e requeren al scrivà de la Cort ésser manat que en lo proçés de la Cort la present inserta. Ramon de Copons, Luís de Margarit, Jacme March, Demià Descallar, Pere Guillellem de Cruylles, Lorens d'Altariba.

194r (bis) // Ítem, lo dit die de dissapte que segons dit és comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per³⁰⁶ part del honorable mossèn Jacme March fou donada una cèdula del tenor següent:

Mossèn Jacme March

Ihesus Xristus

Adversus mandatum factum magnifico Jacobo Marchi militi, olim domino Castris de Areprunyna- no etc., de restituendo aut deferendo omnes res quas posside[b]at regii patrimonii, ut in ipso mandato seu literis super hoc a vobis magnifico baiulo generali emanatis lacius continetur, dicit et op[er]at[ur] ipse magnificus Jacobus Marchi quod inepte et indebite, cum bona venia loquendo, fuit factum predi[c]tum preceptum, non enim ipse aliquid credit tenere quod sit regii patrimonii aut ad regiam magistratum spectet. Et posito et non concessio quod aliquo tempore possedisset hodie non possidet, cum iam diu sit quod ipse Jacobus donacionem omnium bonorum suorum fecerit Francisco Jeronimo Marchi, eius filio emancipato et pupillo, cui fuerunt per curiam assignati tutores seu curatores. Unde, si regia magestas aut fisci procurator dicti baiuli generalis aliquid pretendit dictum pupillum tenere aut possidere quod eidem spectet sicutur dictus pupillus aut eius tutores ipsi enim profecto reddent de eisdem debitam rationem talem quod ut creditur dictus fisci procurator ab inceptis desistet. Quare prefatus Jacobus Marchi supplicat se ulterius pro hiis non vexari aut molestari, aliter reverenter protestatur //194v (bis) // de nullitate actorum et agendorum aliisque licitis et permissis.

E més avant, lo dit die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part de dona Ysabel Burgués fou donada una suplicació del tenor següent:

Dona Ysabel Burgués

Reverendíssimos, iilustríssimos, egregis, nobles, magnífichs.

Dos censals de la senyora Ysabel, qui fou muller d'en Galceran Burgués, quòndam, donzell, que rebia sobre la universitat de Mallorca, lo hu de set lliures XIII sous III diners e de preu de cent vuytanta-nou lliures, l'altre de pensió de III lliures III sous III diners e de preu de cent una lliura hun sou e sinch, són stats per lo senyor rey don Johan, de divina memòria, venuts o per lo seu reyal procurador. E axí, no és dubte que lo senyor rey ara beneventuradament regnant és tengut pagar lo preu de dits censals a la dita dona e fins ací no és stat fet.

E, per tant, per part de la dita Ysabel e de mossèn Anthoni de Vilatorra, fill seu, havent donació de dits censals après òbit de la dita dona Ysabel, és format greuge en la present Cort e suplicat vos plàcia suplicar al senyor rey que li plàcia pagar lo preu dels dits censals e que sia dissentit. E lo dit mossèn Anthoni //195r (bis) // de Vilatorra per lo seu interès dissent a tot donatiu e préstich graciós e a qualsevol acte fet e fahedor en la present Cort, e requer l'escrivà de la Cort que lo present greuge inserta en lo proçés de la present Cort.

306. A continuació, part, escrita en el interlineat.

Ítem, lo dit die de dissapte que segons dit és comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per mossèn Damià des Callar fou donada una suplicació del tenor següent:

D'en Damià des Callar

Per los serveys e despeses fetes per en Ponç de Callar, quòndam, e Damià de Callar, jermans, en conquistar e tornar la vila de Ripoll e terme, qui era sots obediència del duch Johan, e la Vall de Ribes, qui era a la obediència del rey de Ffrança, en obediència de la majestat reyal, e per les altres rahons en los privilegis reyalis expressades, lo senyor rey don Johan, de gloriosa recordació, empenyorà la dita Vall e villa e térmens de aquells segons largament és conegut en dits privilegis. Les quals coses empenyorades són stades possehides per los dits Ponç e Damià pacíficament fins que per la pramàtica derrerament feta per la majestat del senyor rey, vuy beneventurosament regnant, li és stat levat en gran dan e dampnatge del dit Damià de Callar. Com, parlant ab la reverència que's pertany, tal pramàtica no devia ésser en tals coses ampliada ne sortir en efecte com los dits empenyoraments per dret, rahó, justícia e potestat reyal eren bé e degudament fets e per justes e degudes causes. Com los dits Callars //195v// ab llurs pròpies despeses e molts grans havien les dites coses conquistades de mans e poder dels enemichs del senyor rey. E si per los dits Callars axí no fossen agudes poguera ésser encara no foren en la obediència de la majestat reyal, pur la Vall de Ribes, qui és del comdat de Cerdanya, e tot lo restant del comdat és en obediència del rey de Ffrança, sinó la dita vall que lo dit Damià de Callar li ha levada e aquella ha conservada a la obediència de la reyal corona de Aragó, ço que no s'és fet sens molts treballs e grans despeses. Perquè ésser-li axí levat sens que primer lo preu contengut en les cartes reyalis de fet no li sia pagat, és vist manifest greuge ésser fet al dit Callar qui degudament possehia.

Per ço, suplica al present stament provehir dit greuge ésser tornat a loch e fins sia reparat no voler passar en acte nengú e, si altrament era fet, dissent a tots actes d'essí avant per lo present stament fahedors e a tot donatiu, servey, préstich graciós, fahedor a la majestat del senyor rey. Requerint a vos, notari, aquest continuar en lo proçes de la present Cort e no pendre acte negú en res tochant donatiu ne préstich o servey graciós sens que lo present dissentiment e altres ja dats per dit Callar, en què és feta menció de les coses assí scrites e de la pramàtica les quals vol haver assí scrites per repetits, levats no sian ab voluntat del dit Damià de Callar e acta públich per vos notari ne sia fet.

Ítem, lo dit die de dissapte que segons és dix comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, lo magnífich mossèn Johan Benet Terré donà una cèdula del tenor següent:

196r (bis)//

De mossèn Terré

Mossenyors, lo greuge de mossèn Johan Bernat Terré, cavaller, és aquest: que per la majestat del senyor rey don Johan de alta recordació, ab ses provisions data en Vilafancha de Penadès a XI del mes de noembre de l'any de la nativitat de Nostre Senyor mil CCCCLXIII en remuneració dels servicis per lo dit mossèn Terré fets, donà e graciosament atorgà al dit mossèn Terré e a hun son hereu lo ofici de scrivà, cullidor, e receptor dels terços de la cort de la vagueria de Barchinona, com en la dita provisió de la qual fa exhibició és pus largament contengut. E, reduhida aquesta ciutat, ab molta

instància demanà la possessió del dit ofici suplicant-ne per moltes vies lo dit senyor rey e nunque la pogué obtenir, per quant ne tenia provisió Johan de Dicastella e Pero Vascho en virtut de la Capitulació de Gerona, a la qual lo dit senyor mostrave no voler tocar en res. Aprés, moltes vagades lo'n tornà suplicar en la cort e fora la cort e axí mateix n'a suplicat a la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant, qui n'ha feta gràcia an Johan Demià. La qual gràcia, ab humil reverència parlant, no s'és poguda fer de justícia en preiudici de la sua provisió primera en temps e, per consegüent, millor en dret e feta en remuneració de servicis, e axí és greuge manifest.

Ítem, lo dit die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, lo honorable en Ffrancí de Sant Martí donà una cèdula del tenor següent:

[De mossèn Ffrancí de Sant Martí]

Molt il·lustríssimo, egregis, nobles e magnífichs mossenyors.

Per los reys passats, de memòria lohable e recordació, feu feta venda perpetual en Ffrancí de Sant Martí, donzell, hereter d'en Guillem de Sant Martí, quòndam, de Gerona, de CXXXXIII migeres de forment a mesura //196v (bis)// de la dita ciutat ab pleníssima potestat e facultat de emparar tots e senglas leudes e altres drets reysals quascun any pagadores. E, si en cas que lo dit Sant Martí no pogués haver íntegrament les dites CXXXXIII migeres, los predits reys se són obligats ab largíssima evicció de llurs béns, rendes, drets, e emoluments reysals al dit Sant Martí de pagar e satisfèr tot ço e quant li mancàs de les dites CXXXXIII migeres. E, com de alguns anys ençà lo dit Sant Martí no hage pogut haver quiscun any íntegrament les dites CXXXXIII per falta com no hagen bastat lo dret del senyor rey que reheb sobre la dita mesura e, per consegüent, són degudes al dit Sant Martí tres mília migeres de forment o en gir. E, jatsia que les hage demanades una volta e moltes tant al senyor rey don Johan, de immortal memòria, com al senyor rey vuy beneventuradament regnant, emperò aquelles no ha pugudes aconseguir ésser-li pagades o al mancho ésser-li assignades sobre altres drets e emoluments reysals. E per tant, lo dit Sant Martí³⁰⁷ dedueix açò tant en via de querela com de greuge e demana e suplica sobre açò ésser-li feta justícia. E hon no li sia ministrada ara de present e lavors per ara dissent a tot donatiu graciós fahedor al dit senyor rey per la Cort, volent que per vos notari sia feta carta.

Més avant, lo dit die de dissapte que segons dit és comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part de dona Beatriu Ladrón, qui's diu senyora de Anglosola, fou donada una suplicació de tenor següent:

Del senyor de Anglesola

Il·lustríssimo senyor.

En veritat stà que lo noble mossèn Ffrancí de Arill, quòndam, tenia e possehia la baronia de Arill fins al dit de la sua mort. E sia veritat senyor que la³⁰⁸ nobla dona Beatriu, qui fou muller de aquell, ara del noble Diomedes Ladrón, constituhy, en temps de núpries al dit primer marit seu, LX mil sous de dot de e per los quals li feu //197r (bis)// XXX mil sous de crex, per lo qual dot e augment la dita noble dona Beatriu tenia e pos-

307. A continuació, ratllat, deduh, dedueix a.

308. A continuació, ratllat, dona.

sehia e tenir e possehir devia la dita baronia e tots altres béns de aquell per vigor de la Constitució feta en Perpinyà que comença «*Hac nostra*». De la qual baronia la dita dona Beatriu per vigor de letra del senyor rey, vostre pare, incognicionalment fou spoliada; de la qual encara vuy en dia és despullada e la dita baronia és detenguda e ocupada per Pedro Dansà qui jatsia request cessa ésser ver aquella haja volguda restituir. La qual spoliació és stada feta contra Constitucions de Cathalunya qui dien que lo senyor rey no despullarà algú incognicionalment de la sua possessió.

Per tant, senyor molt excellent, per part de la dona Beatriu és suplicat a vostra gran altesa que sia de vostra mercè manar ésser restituhida en la sua possessió, com lo despullat degés ésser restituit per observança de les dites constitucions. Donant la present en loch de greuge devant los advocats als quals per vostra excellència e per la Cort és stat comès. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

Ítem, lo dit die de dissapte que segons dit és comptàvem X del dit mes de març, per lo honorable en Lorenç d'Altariba, donzell, fou donada una suplicació del tenor següent:³⁰⁹

Lorenç d'Altariba

Ilustríssimo, egregis, nobles, e magnífichs.

Manifest és com Lorens d'Altariba, donzell, ha //197v (bis)// tengut lo castell d'Urís durant les turbacions de Cathalunya a ses pròpies despeses en sempre en servey e obediència de la majestat del senyor rey sens fer mudament algun. E dit castell tenia ab gràcia que li'n havia feta la majestat del senyor rey, de gloriosa memòria, la qual, per metre en rapòs la ciutat de Vic e província de Osona per los bàndols qui allí eren, se altesa manà e volgué al dit Altariba per servey seu, tornàs aquell castell e, per les despeses havia fetes en sostenir aquell e encara havent sguart que'l tenia ab gràcia de se majestat, promès al reverent senyor de Vic e a mossèn Coloma, qui de assò eren tractadors, que és sent lo vicicanceller que se altesa donara al dit Altariba per dita restitució mil CC lliures.

En après, per quant los diners no's pogueren haver tant prest e la bandositat altrement no's podia cessar, per aquesta causa, la majestat dessus dita volgué prengües en penyora certes jurisdiccions del patrimoni reyal per les MCC lliures e, per aquesta rahó, restituí dit castell, lo que aquelles hores neguns dels qui havien servit a sa majestat no havien encara restituit res que tinguessen dels desobedients. E ab tot fos stat vist e declarat per les XIII persones a qui la majestat del senyor rey ho havia comès que açò eren diners clars e revera havien ésser dats e scriviren al batle general no tragués de possessió al dit Altariba de les dites jurisdiccions. E no obstant totes aquestes coses, li levaren totes les jurisdiccions per vigor de la pramàtica per lo senyor rey feta. Are darrerament, la majestat del senyor rey és stat suplicada per lo senyor bisbe de Vich volgués tornar en possessió dit Altariba fins fos pagat de dita quantitat e sa majestat ho ha tornat cometra al governador de Cathalunya, comte de Prades, canceller, e vicecanceller, que mirassen aquest empenyorament si era just, als qual són stats del parer de la primera declaració e n'an feta relació a sa altesa, al canceller e vicicanceller.

E per tant lo dit Lorenç d'Altariba, vists los allarchs e diffugis dats a tant rahanable justícia e jamés sia stat integrat de les mil CC lliures, fa greuge en la present Cort, dissentint //198r (bis)// a qualsevol donatiu graciós e a tot altre acte fet e fahedor.

Requerint lo notari de la Cort que en lo procés de la Cort inserta lo present greuge, *etc.*

309. A continuació, repetit, il·lustríssimo.

Més avant, lo matex die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, los honorables n'Antich Miralles e mossèn Pere Laurador, donaren una supplicació del tenor següent:

Miralles e Lauredor

Reverendíssimos, ilustrísimo, egregis, nobles, magnífichs.

N'Antic Miralles, donzell, e mossèn Pere Laurador, prevere de la present ciutat, com a succehints a la dona na Yolant Santjust, quòndam, han certs béns, ço és, cases e terres e rendes e hun delme en lo terme del castell de Sobirats de Penadès, les quals coses són detengudes per mossèn Rodrigo de Percia dient haver-ne gràcia del senyor rey, los quals no ha volgut may restituir ne tornar contra tot dret e contra la Capitulació de Barchinona e fins ací no se'n pot haver justícia del senyor rey. E per tant, oferen greuge en la present Cort, dissentint a tot donatiu e préstech graciós e a qualsevol altre acte fet e fahedor.

Requiers notario, etc.

Ítem, lo matex die, per Ffrancesc de Vilalpando fou donat una cèdula del tenor següent:

Ffranci de Vilalpando

Molt illustre, egregi, nobles e magnífichs senyors.

Per lo senyor rey don Johan, de immortal memòria, fou empenyorada a mossèn Johan de Vilalpando, quòndam, la juridicció criminal, mer e mix imperi, de la baronia de Cervià y Bordyls per preu de sinc mília florins d'or en or e tenint e possehint lo dit mossèn Johan de Vilalpando la dita juridicció en sa vida. E despuys de la mort del dit mossèn Joan, son fill hereter, Ffrancès de Vilalpando la ha possehida fins molt poch temps ha que los officials de Gerona, sens nenguna coneguda de dret, per sa propria auctoritat, han despullat al dit Francès de Vilalpando de la dita juridicció, no tenint ni servant los pactes del contracte fet sobre aquest cas, pretenent per la pramàtica los dit official de Gerona o per altre via poder-li ocupar. Per lo qual suplica lo dit Ffrancès de Vilalpando a la senyoria de vosaltres senyors vullau veure en açò, dient //198v (bis)// en cosa no consent e dissent e protesta en qualsevol acte o actes e donatiu voluntari que la Cort faça fins tant que sia tornat lo dit Ffrancès de Vilalpando en se possessió, o li sia complit lo contengut en lo dit contracte fet sobre la dita causa. Del qual requer a vos, notari, ésser-li feta carta pública del sobredit juxta forma dels altres dissentiments, *etc.*

Ítem, lo dit die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI per part de mossèn Bernat de Senesterra fou donada una suplicació del tenor següent:

De mossèn Bernat de Senesterra

Molt reverendíssimos, illustre, egregi, spectables, nobles e magnífichs senyors.

A XVI del mes de juliol any mil CCCCXV, per lo senyor rey don Martí e la senyora reyna dona Maria, muller sua, e lo senyor rey don Martí, rey de Sicília, fill llur, per passar ab certa armada en lo Regne de Sicília foren venut al noble mossèn Bernat de Senesterra, avi de mossèn Bernat de Senesterra vuy vivint, desasset mília sous de annual pensio a raó de censal mort, consignats specialment sobre certs membres e tot lo comdat de Empúries, lo qual vuy té e posseheix lo illustre senyor infant don Enrich de Aragó, e generalment sobre tot los béns, regnes e terres als quals succeheix la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant.

E del temps abans de la guerra sien degudes al dit noble de Senesterra per ròssechs de pagues cessades de dit censal vint-e-sinch mília lliures e molt més, les quals la majestat del senyor rey don Johan, de immortal memòria, ab acte en poder d'en Johan de Sant Jordi, scrivà de sa altesa, promès pagar al dit noble e quescun any fer-li compliment a la íntegra pensió del dit censal. E com per dita rahó, aquests dies poch ha passats sia stat fermat compromès per dues vagades entre lo dit illustre infant, com a comte de Empúries e tenint dit comdat per causa de dita special obligació, de una part e lo dit noble de Senesterra, de la part altre, e[n] los quals compromesos era tercer la prefata majestat del senyor rey, la qual és stada suplicada per diverses vagades volgués hoyir //199r (bis)// los compromissaris ab aquells en dita qüestió declarar. E com fins ací se altesa no haia declarat ne menys hoyts los compromissaris, e los dits compromesos sien expirats e sa majestat, com aquell qui és lo principal obligat en dit contracte com a succehint en dits regnes, sia stada suplicada de paraula e en scrits volgués provehir e manar dels béns de son reyal patrimoni e en dit contracte obligats, iuxta la rigor del dit contracte, encontinent fer pagar a dit Senesterra tot lo qui degut li és per pagues cessades de dits censal e de qui avant fer-lo pagar complidament en dit censal, lo que fins assí és stat diferit fer. E açò no sia intereç de part a part, com los dits actes principiament haien interès e sguart a sa altesa com a succehint als dits reys e reyna qui veneren dit censal e com a possehint los regnes en dit censal obligats.

Per tant, lo dit Senesterra e o sos procurador o procuradors, com aquell qui és destituït de tot auxili ne tinguia altra remey com sia e stigua interessat, agreujat, e preiudicat e vol ésser satisfet e reintegrat de dit greuge, interès e preiudici, dissent ab la present a qualsevol acte, servey e donatiu fahedor a la prefata majestat per lo present stament e Cort General açí convocada e congregada. E en aquells³¹⁰ en neguna forma ne manera no consent fins a tant en dit greuge e preiudici sia satisfet e reintegrat.

Requerint la present ésser continuada per vos, notari present en lo present procés familiar del present stament, e ésser-ne fet acte e carta *etc.*

De mossèn Luis de Margarit

Ítem, los die any dessus dits, per lo magnífich mossèn Bernat Margarit fou donat lo dissentiment següent:

Molt reverend, egregi, espectables e magnífichs senyors.

Per quant lo senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, en virtut de la capitulació de Gerona feu certs contractes, empenyoraments e vendicions a mossèn Bernat Margarit, entre los quals li done lo castell, terme e rendes de Pelaforgell, del qual e quals dit mossèn Bernat hac possessió e per lonc temps pacíficament possehí. E après, dit mossèn Bernat aquell e aquelles transferí a mossèn Luhís, son fill, qui aquell e aquelles per lo semblant pacíficament //199v (bis)// possehí. E al qual per la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant, ab acte fet en e sige en poder de mossèn Aranyó, secretari de sa altesa, foren confirmats, e promès, e jurat fer-li haver e tenir e pacíficament dit castell, terme e rendes a ell e als seus possehir iuxta la ferma dels dits contractes e vendició per lo dit senyor rey don Johan, de immortal memòria, a dit mossèn Bernat Margarit fets e par sa altesa al dit mossèn Luhís Margarit confirmats, al qual e quals se refer. E com alguns dies après dit castell, terme e rendes, sens conexença de causa, lo dit mossèn Luhís Margarit, no apel·lat e menys hoyt, li sia stat levat, contra justícia, Constitucions generals de Cathalunya, disponents que negun no dege ésser privat de possessió sens conexença de causa e tot altre de dret.

310. A continuació, *rallat*, dissent.

Per tant, lo dit mossèn Luhís Margarit en dits empanyoraments vende e altres actes e obligacions agreujat, dampnaiat e interessat e preiudicat, volent en dit greuge dapnatges, interès e preiudici ésser reintegrat e satisfet, dissent ab la present a qualsevol acte e signantment en tot servey e donatiu per lo present stament e Cort açí convocada e congregada fahedor a la majestat del senyor rey e en aquell o aquells en alguna manera o forma no consent, ans expressament hi dissent.

Requerint a vos, notari, la present ésser continuada en lo procés familiar del present stament e ésser-ne fet acte e carta, *etc.*

Dels creadors censalistes

Lo dit die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament ecclesiàstic de la dita Cort congregat en lo dit apartament, ço és, en la Scola del Cant, constituït lo honorable mossèn Johan Torres, canonge de la Seu de Vic, e hun dels creadors, segons dix, en la cèdula deiús inserta nominats lo qual per sí e en nom, segons aferma, dels altres portà e presentà e feu en lo dit stament legir per lo notari e scrivà del dit stament una cèdula del tenor següent:

Molt reverends, ihlustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort general del present Principat de Cathalunya representants.

Cosa és notòria que, per virtut de la capitulació per la majestat del senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, atorgada e³¹¹ solemnament jurada a la ciutat de Barchinona e per semblant atorgada e //200r (bis)// jurada per la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant, tots los censals, tant luyts com venuts o altrament dats, alienats, o empenyorats, foren promesos restituir e tornar als vertaders e originaris creadors qui ans de les turbacions en lo present Principat los possehien o de aquells tenien títol o causa, segons en la dita capitulació largament se conté, ensemps ab les pensions de aquell die de la ferma de la dita capitulació en avant devedores.

E, jatsia que la dita majestat del dit senyor rey don Johan ab ses reyal provisions fes e manàs fer dita restitució, emperò après ha dat loch e fets pagar a diverses persones a qui lo dit senyor era obligat ultra X mil florins d'or de les pensions dels dits censals, en gran dan e interès dels dits creadors censalistes als quals les dites pensions se pertanyen. E per tant los dits creadors, axí ecclesiàstichs com seculars e dels bras reyal, recorrents a vostres reverents, ihlustre, egrègies e nobles e magnífiques savieses supliquen aquelles que vullen suplicar la majestat reyal que sia de merçè sua voler restituhir als dits creadors los dits censals luyts, o los preus de aquells com venuts, empenyorats, o altrament alienats, juxta forma de la dita Capitulació de Barchinona, e fer-los smena e satisfeció de les pensions o quantitats que-ls són stades toltes e en altres persones convertides. E jatsia la demanda e suplicació dels dits creadors sia justa, encara vos serà reputat a gràcia e merçè.

A la qual cèdula presentada al dit stament e devant aquell legida fou per lo dit stament feta la provisió següent: sia remès als advocats del dit stament que, vistes e regone[gu]des les coses en dita cèdula contingudes, de aquelles facen relació ad dit stament. E serà provehit degudament e feta la provisió que per lo dit stament serà deliberada.

311. *A continuació, ratllat, sold.*

200v (bis)// Més avant, lo dit die de dissapte que segons dessus és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort en són apartament congregat vengué mossèn Bernat Miquel, ciutadà de Barchinona, lo qual presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

[De mossèn Bernat Miquel]

Molt reverends, egregis, nobles e magnífichs senyors dels tres staments de la Cort qui's celebra de present en la ciutat de Barchinona.

Per via de greuge exposa devant les vostres senyories en Bernat Miquel, ciutadà de Barchinona, dient que per la majestat del senyor rey don Johan, fil del senyor rey en Pere, fou establida en feu al avi del dit Bernat Miquel la quèstia de Manresa ab evicció ampla e bastant feta per la prefata majestat. E per los senyors reys qui après han succehit e per la altesa del senyor rey vuy beneventuradament regnant lohat e aprovat. E com lo senyor rey don Johan, de immortal recordació, pare de la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant, sien stades fetes donacions e concessions del dit establiment a l'illustre archabisbe de Saragossa, quòndam, fill seu, qui ha rebudes diversos quantitats de la dita quèstia e altres fruyts e après mossèn Avallaneda, en defensió dels quals lo dit Bernat Miquel ha fetes grans despeses. E lo senyor rey ara beneventuradament regnant, après haia fetes certes provisions, e concessions, contra Constitucions e la dita evicció per sa excelhència promesa, e certa procura a mossèn Johan Aymerich,³¹² pare e fill, per vigor de la qual los dits Aymerichs han rebuts certs fruyts de la dita quèstia y delmes qui pujan més de CC lliures, e fets grans dans al dit Bernat Miquel.

E com la majestat del senyor rey sia tengut pagar al dit Bernat Miquel per la evicció totes les quantitats qui per los dessus dits són stades rebudes de la dita quèstia y delmes, e les messions e despeses fetes per lo dit Bernat Miquel, e los dans per ell sostenguts, per tant so-plica que us plàcia lo present greuja admetra en la Cort, detenint aquella e en res no aventar fins que per la majestat del senyor rey sien pagades e satisfetes les dites quantitats rebudes per los dessus nomenats e los dans e messions e despe//201r (bis)//ses al dit Bernat Miquel.

Et licet, etc.

Més avant, lo dit die de dissapte que segons és dit comptàvem X del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort venint en Pere Steve, mercader, ciutadà de la dita ciutat, presentà en aquell una cèdula o suplicació del tenor següent:

D'en Pere Steve, dressaner

Ihesus

Reverendíssimo, reverends, egregis, espectables, nobles, magnífichs e honorables senyors, Recorre a vostres prestàncies en Pere Steve, mercader de aquesta ciutat, lo qual exposant com tres anys après la reducció de la present ciutat de Barchinona los diputats qui lavors eren, sens alguna justa causa ne conexença, sens hojr ne appellar aquell, de fet levaren al dit Pere Steve hun ofici de dressaner de la drassana de aquella ciutat, lo qual pacíficament havia possehit per molts anys e lavors possehia ab justíssimo títol per concessió, provisió, a ell feta per los reverends, magnífichs deputats, de la vida sua, despullant e depossehint aquell contra tota rahó, dret e justícia e contra les Constitucions de Cathalunya, specialment contra Capítols de Cort qui prohibixen algun ésser privat de

³¹². ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

sa possessió *absque cause cognitione* e dels oficials e monistres de la causa de la Diputació, axí és expressament statuyit.

Mes açò fou fet per sola complacència de l'egregi comte de Cardona per donar lo dit ofici a hun calabrès, servidor seu, qui va ab les galeres sues. E, com lo dit Pere Steve sia per ço recorregut devant consistori dels dits dipputats demanant que fos restituït en la prístina possessió, emperò jamés aquella ho pogut obtenir per molt que haia instat e suplicat; ans sobre açò fan fer procés ordinari devant ells, qui és cosa de mal eximpli que de açò se puga pladeiar ne haver alguna alteració e permetre ésser fetes cèdules desonestes e iniuriosos e maliciosos ordenades per micer Pere Boquet, qui és advocat format del dit Nardo, calabreç, contra leys e drets, de³¹³ //201v (bis)// la qual lo dit Pere Steve ha en aquest fet per molt sospitós, com en loc de demanar justícia contra la Capitulació de Barchinona se diguen paraules e injúries. E aquestes coses són contra dret e Constitucions e Capítol de Cort, com dit és, per ésser privat e despullat e, molt més, per haver-ne provehit lo dit calabrès, qui és stranger de tot lo Principat e regnes del senyor rey.

Emperò, lo dit Pere Steve, jamés ha pogut ni pot haver ne aconseguir la dita possessió n'a menys justícia devant ells, que és cosa de molta admiració en los dits deputats, principalment són proposats en tanta administració ab stretura de jurament e sagrament e homenatge de observar e fer observar Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Capítols de Cort, axí que justícia sia administrada egualment e que algun no sia opprimit contra forma de justícia. E axí mateix, per part del dit Nardo, calabreç, per difugir a la justícia se ha allegat guiatge del dit egregi comte perquè jamés se faça la dita restitució no's farà devant ells.

E, com lo dit Pere Steve divendres proppassat haia haut recurs a la majestat del senyor rey e ha revocat lo dit guiatge e guiatges. Per tant e altre, lo dit Pere Steve recorrent a vostres reverències, nobles, spectabilitats et honorables savieses a les quals se pertany aquest acte provehir e manar que encontinent e sens alguna manera de plet ni despeses li sia feta la dita restitució e reintegració del dit ofici axí com és de justícia per les dites Constitucions e Capítol de Cort, que axí com de fet li fonch³¹⁴ levat de fet l'y deu ésser restituït. E serà augmentar lo renom e fama de vosaltres e de les leys e drets de aquest Principat axí com stat en lo pasat molt lohablament observat. E jatsia *etc.*

Altissimus, etc.

De la muller de mossèn Cerveró

Ítem, lo dit die de dissapte que comptàvem X del dit mes e març, en lo dit stament reyal fou donada per part de la dona Constança³¹⁵ muller micer Cerveró de Leyda,³¹⁶ una cèdula o suplicació del tenor següent:

Devant la magnificència de vosaltres, molt magnífichs senyors de advocats de la Cort General de Cathalunya, //202r (bis)// assignats e deputats per la dita Cort en discernir e declarar quals són greuges formats fets per la majestat del senyor rey a sos súbdits e vasalls, exposa la dona na Costança, muller quòndam de misser Ramon Cerveró, doctor en leys, quòndam e ciutadà de Leyda, que com en l'any LXVI lo dit misser Cerveró sia stat excutat en béns e en persona per causa de una letra que li fonch trobada que ell fahia al comte de Pallars, lo qual en aquelles hores no era reduhit a la majestat del senyor rey.

313. *A continuació, repetit, la.*

314. *A continuació, repetit, li fonc.*

315. *A continuació, intercalat sobre micer, muller.*

316. *A continuació, ratllat, da Leyda.*

E no obstant que la dita Costança, après que lo dit misser Çerveró fonch sentenciat e executat, ella stant en casa del dit son marit e tenint e possehint per vigor de la Constitució feta en Perpinyà que comença «*Hac nostra constitució*». E fonch lençada de la possessió de la dita casa e encara se'n portaren e executaren tots los béns, així mobles com sehents, en gran preiudici de la dita dona e dels altres creadors com *in viam juris sie quod creditores penis fiscalibus preferuntur*, la qual entre dot e spoli havia sobre los béns de son marit XXIII mil sous *salvo jure compoti*, los quals ella no ha pogut haver ni menys cobrar la possessió de la dita casa ni dels altres béns no obstant sien stats demenats.

Per tant, suplica e requer la dita Costança per la potestat e comissió a vosaltres mossenyors per la dita Cort donada voler declarar e dir vostra intenció en aquest cas si és greuge, pus ella no ha pogut obtenir del senyor rey fos tornada en possessió de la dita casa e béns iuxta forma de la dita Constitució, etc. *Et licet, etc.*

Dilluns que comptàvem XII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

En lo dit stament militar fou presentat un dissentiment³¹⁷ per part de mossèn Antoni Guillem de Montanyans del tenor següent:

De mossèn Muntanyans

Molt il·lustre, egregis e magnífichs senyors.

Ab dos altres supplicacions mossèn Antoni Guillem de Montanyans ha supplicat vostres senyories e denunciat //202v (bis)// lo greuge e injustícia, ab humil subiecció parlant, que lo senyor rey o son tresorer ho procurador de la il·lustríssima senyora reyna fan al dit Montanyans³¹⁸ venint directament contra lo contracte de venda fet als predecessors del dit Montanyans, qui compraren dels gloriosos reys passats dos parts de tots los emoluments, composicions e de qualsevol altre manera de sdeveniments pervenints tan per justícia com per composicions com en qualsevol altra manera, fetes tres parts eguals de tots aquells, del terme, castell e vila de Tarrassa. E lo dit Montanyans e los seus passats són en pacífica possessió de rebre aquells juxta forma del contracte de la venda hon stesament se conté. E aximatex que composició no pot fer de negun cas fet en lo dit terme sens lo batle del dit Montanyans, segons en dit contracte largament és contengut.

Ara, de poch dies ensà, per levar los dits emoluments, composicions e sdeveniments al dit Montanyans dels crims e delictes comesos en dit terme, dels quals crims és stada presa enquesta en lo dit loch de Terraça, formen los officials reys processos de regalia e tiren les causes devant lo senyor rey. E axí han tirat lo procès d'en Staper qui s'és composat CCC florins d'or, e en Palau d'Àries per hun aguayt que feu en dit terme han composat aquell VIII lliures, e en Tiana per dos lançades que donà a hun altre en dit terme l'an composat XX lliures. E han-los fets dits processos per los delictes comesos e enquestes rebudes dins la dita vila de Terraça e térmens. E lo tresorer del senyor rey per la majestat reyal ha rebudes dites composicions e fetes les remissions sens que lo dit Muntanyans ni són batle no y han res sabut. E com dits processos per casos tant civils no-s creu fer-se puguen e, hon fer se poguessen, lo senyor rey deu liurar o fer liurar al dit Muntanyans les dites dos parts, fetes tres parts eguals dels dits emoluments, justa for-

³¹⁷. A continuació, ratllat, del tenor.

³¹⁸. A continuació, ratllat, de.

ma del dit contracte lo qual lo senyor rey promet servir e tenir e no contravenir en manera alguna en dita venda ni sos oficials, qualsevol que sien, e si'n fan que tot sia nul·le.

Per ço et altres, lo dit Muntanyans, //203r (bis)// tenint-se per agreujat del senyor rey, qui no li serva lo contracte de la dita venda ni li vol liurar ni fer donar les dites dos parts dels emoluments de la Cort e, sens coneguda de dret, priva sa majestat o sos oficials dit Muntanyans de sa pacífica possessió antiquíssima, venint per indirecte dit contracte jurat e levant-li les dites dos parts dels predits emoluments a ell venuts dels casos e delictes comesos dins lo dit terme de Terrassa, rebent sa majestat íntegrament o son tresorer los emoluments e composicions e privant a ell dit Muntanyans de sa pacífica possessió, que plàcia a vostres senyories suplicar lo senyor rey que mantenga dit Muntanyans en sa possessió. E, que en cas que sa senyoria legítimaments pusca fer dits processos de regalia dels casos e delictes comesos en dit terme, que dels emoluments e composicions fetes e fahedores de dits processos de regalia liure o liurar fassa les dos parts dels dits sdeveniments al dit Muntanyans, com dit és juxta forma del contracte de la dita venda e que dit contracte per sa excel·lència li sia servat. E ab la present suplicació, dissent en qualsevol acte per la Cort fahedor fins que lo senyor rey haia tornat a loch tal greuge e serve e servir fassa dit contracte e fassa liurar e pagar dites dos parts de les composicions fetes e fahedores al dit Muntanyans dels qui's són composats per processos de regalia. E stant e perseverant en les altres dos suplicacions a vostres senyories ja donades. *Et licet*, etc.

De los hereus d'en Pisa

Ítem, lo dit die de diluns que segons dit és comptàvem XII del dit mes de març any mil CCCXXXI per part dels hereus d'en Barthomeu Pisa fou donada una suplicació o dissentiment del tenor següent:

Senyor.

Molt il·lustríssimo, egregi, nobles e magnífics, lo stament //203v (bis)// militar en la present Cort representants.

Manifesten los hereus e testamentaris successors d'en Barthomeu Pisa, quòndam, que lo dit Pisa, vivint e après mort de aquell, dits hereus han possehit hun censal sobre les salines reyalas en la ínsola³¹⁹ de Serdenya, ço és, del munt de la sal de la vila de la Lapolla del Castell de Càller, de pensió de CC lliures callareses en cert terme pagadores segons en lo contracte del dit censal se manifesta. Del qual censal dits hereus e successors del comprador del dit censal se manifesta, stant la turbació en lo present Principat, són stades spoliades de la percepció del dit censal e de altres béns immobles possehien en la vila de Stampaix en pacífica, quieta possessió tenien aquella, béns, e censal. Segons se diu lo procurador reyal en la dita ínsola qui aquell³²⁰ per sos respecte, ab deguda honor parlant, no justs e incivils de fet, dites hereves no hoydes, alienà. Sots color de la qual alienació, cessant la turbació en lo Principat, jamay fins en la present jornada recuperar han pugut dites hereves,³²¹ lo que en no poc dan, jactura, e interès de aquestes hereves han e diurnament succeix per causa que són privades de la ànnua pensió de dit censal per dita colorada causa, segons de les sobre dites coses ha fet o manifestat.

E per tant, ab lo present dites hereves, com dit és expoliades en la sobra escrita forma, manifesten dit greuge en interès a elles fet per lo dit procurador reyal, suplicant les

319. *A continuació, ratllat*, Lapolla.

320. *A continuació, ratllat*, ab.

321. *A continuació, interlineat sobre* han, lo que no poc tan ja dura e interès de aquestes hereves.

senyories e magnificències de vosaltres dit stament representants en los actes e deliberacions de la Cort fahedores ésser hauda complida rahó de tant gran greuge e interès a dites hereves fet per dit procurador reyal. E per consegüent, per la règia majestat, provehint ab degut efecte, dites hereves sien restituhides en llur prístina e primera quieta possessió, com axí sia de justícia. E fet lo contrari no-s poria dir ésser en vosaltres, ab honor parlant, servada egualtat ab restitució de dites pensions cessades e per altra tant //204r (bis)// incivilmnt ocupades, ffahent part en les coses sobre dites ab les predites hereves mossèn Luís Conesa, cavaller, per lo seu format interès per quant en dit cas dit censal se expecte a la muller e fills comuns del dit Conesa, posant com a part e persona conjuncte e son interès les sobre dites coses en greuge. E requerint de aquelles ésser hauda rahó, dissentint en tot ço e quant dissentir pogués en cas que de tant greuge ell per son interès no fos reintegrat, signantment en lo donatiu fahedor a la règia majestat. En lo qual dissent, en quant de les sobredites coses e interès, rahó no fos hauda, com dita règia majestat per observància de la capitulació tals alienacions recindir e en llurs possessions les coses de tal for alienades sien tengut reintegrar.

Requerint a vos, notari, *etc.*

Dels hereus d'en Barthomeu Formós

Ítem, lo dit die de diluns que segons dit és comptàvem XII del dit mes de març any dessús dit mil CCCCLXXXI, Barthomeu Formós donà la cèdula següent:

E perquè en lo primer dissentiment e greuge dat per en Barthomeu Formós, donzell, se havia oblidat una luyció que li és stada feta per an Pere Marí, notari de València, a son gendre, qui n'havia obtinguda gràcia del senyor rey, de memòria immortal, la qual luyció crech sia facte. E per ço lo dit Formós fa aquest greuge e dissentiment a tot donatiu graciós que puga fer la dita Cort al senyor rey o préstech o per qualsevol altra manera, lo que requir a vos notari sia aplicat ab l'altre dissentiment e requir sia continuat en lo procés, *etc.*

204v (bis)// E lo matex die de diluns que comptàvem segons dit és dotze del dit mes de març any dessús dit mil CCCCLXXXI, stant congregada la dita Cort, ço és, quiscuns dels brassos en llur apartament segons és acostumat, en los dits staments, ço és, primerament en lo eclesiàstich e succesivament en los altres, vingueren los reverens e magnífichs mestre de Montesa, lo tresorer; misser Alfonso de la Cavallaria e misser Johan Pagès, vicicanceller, com a tractadors del senyor rey. Los quals en nom e per part de la majestat sua presentaren e donaren a quiscú dels dits staments una cèdula scrivà del tenor següent:

205r (bis)//

Del senyor Rey

Lo rey.

Sperant que de aquesta Cort proceís alguna provisió ab la qual hajudassen al sereníssims rey e reyna de Nàpols, nostres caríssims germans, constituhits en tan gran pressura, fins avuy no la havem pogut obtenir. E si en lo passat les causes del dit auxili són stades urgents, ara són urgentíssimes en tant que, no fent més del què fins ací havem fet ab la speranza de la dita Cort, havem notícia segons les noves que havem de Itàlia e les letres que dels dits rey e reyna, nostres germans, havem rebut no tansolament

lo reyalme de Nàpols ésser en gran perill, més encara lo nostre regne de Sicília. E veent que de vosaltres per via de la dita Cort al present no-ns podem ajudar, encara per algun tant provehir e remeyar a la dita necessitat és nos forçat, car un altra manera seriem en grant culpa, conferir-nos en altres parts de nostres regnes e senyories de hon sabem e tenim notícia que obtindrem tal subvenció e servici que podrem soccórer als dits nostres germans e confortar e animar la dita nostra illa de Sicília.

E encara que per aquesta causa hajam delliberat partir de ací, e axí convé que u facam, però no és intenció nostra llevar les mans de la negociació de aquesta Cort, ans fer entendre en aquella axí bé com si fossem presents. Per ço delliberam porrogar per tres mesos la dita Cort e entretant, hon se vulla que seam, entendre ab tota diligència en la declaració per nós faedora sobre les coses a nostre reyal majestat remeses. E que les XXXXV persones entengan sens alguna intermissió en les coses que li's són comeses, que sían remesos los greuges, aquells, que seran greuges de Cort, a alguns per vosaltres dipputadors per vostra part. Car nós vos lexarem persones ab poder complit ab les qual podreu apuntar e concloure totes coses axí bé com a nostra persona mateixa.

Pregant-vos molt que per la dita nostra partida no solament la dita negociació no sia refredada mas molt més scalfada e abreuçada que seria en nostra presència, que molt més vos ho agrayrem perquè compregam vos mouen les nostres necessitats, si bé que no menys vostres que nostres deuen ésser reputades. E ja que en aquelles reputau no poder-nos servir sinó finida la dita Cort, que per la dita causa e per ésser tan avant lo temps com és, fareu lo finament de aquella tan breu que siam a temps de poder soccórer al dit rey e confortar e reposar la dita nostra illa de Sicília, que és lo pus gloriós acte e més necessari per a nós e a vosaltres que de present fer poriem, //205v (bis)// puix tractam de repellar e propulsar tan cruel enemich. Car de tal enemich com és aquest devorador dels xristians e de la nostra sancta fe destructor, no solament speram los mals que dels enemichs acostumen provenir més encara molts altres, com ab aquest no solament és la enemiga sobre béns e sobre senyoria més encara sobre la sancta fe xristiana e sobre la vida, sobre les quals coses és forçat que sens mijà algú se haja sperar tot perill e strem de crueltat. E abreviant axí lo dit finament de Cort, poria ésser que la morositat passada, que tanta calamitat pot produhir, fos algunament corregida.

Per tant pregant-vos e encarregant-vos ab la maior affecció que podem que per los dits sguarts en nostra absència en poch dies faceu conclusió de totes les dites coses ab les persones que us nomenaren, perquè havent avís de la dita conclusió vos certifficam que de continent tornarem en aquesta ciutat perquè ab Actes de Cort per nós e per la dita Cort faedors sia en totes les dites coses provehit ab compliment. E perquè, seguint-se axí breu expedició com dit és e nós per causa de aquella tornant en aquesta ciutat, pugam e puxa la dita Cort fer los actes que necessaris seran per al finament de la dita Cort e no-ns haiam a detenir sperant la dita porrogació. Pregant-vos consintau sia feta la dita prorogació per tres mesos ab tal reservació que abans del dit temps e dins lo temps de la dita porrogació fet son proclama, segons ja altres vegades és stat acostumat, pugam ab la dita Cort e puxa la dita Cort per sí en ço que li pertany fer los dits actes. Açò us encarregam e pregam per maior expedició a més breu de la dita Cort, car, com veu essent tan avant com som, cové que tractem lo temps ab grant mesura e sens alguna jactura ja que fins ací no és stat fet.

206r (bis)//La qual cèdula a quiscú dels dits staments donada, separadament donada, aquells se aturaren deliberació sobre les coses en aquella contingudes,³²² après, colloqui entre ells conjunctament o divisida haut, explicadora.

322. *A continuació, ratllat, explicades.*

De mossèn Jacme March

Més avant, lo dit die de dilluns que comptàvem segons és dit XII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part de mossèn Jacme March e de son fill fonch donada a mi Johan Solsona, notari e scriva de dit stament militar, una cèdula del tenor següent:

Ilustres, espectables, nobles e magnífichs senyors.

No és ignorat com mossèn Jacme March haia perdut lo castell de Alaprunyà per servey de la majestat del senyor rey don Johan, de immortal recordació, e pare del senyor rey vuy beneventuradament regnant, ensemps ab molts béns mobles e quant gran reschat hagué a pagar per deliuració de la persona. E après, essent reduhida aquesta ciutat, lo dit mossèn March anà a sitiar lo dit castell. E tenint-lo asitiat se seguí que mossèn Requesens de Soler, governador de Cathalunya, anà al dit castell a comunicar ab Manant de Guerra. E, no constrestant que lo dit mossèn March se offerís de pendre dins breu temps lo dit castell ab molt menor quantitat de la que lo dit governador offerí als del castell, a gran preiuhí del dit mossèn March qui haguera cobrat gran part de sos mobles en la presa del castell, ab certa concòrdia que feu lo dit governador ab Menaut de Guerra se pres lo castell. Lo qual ha tengut molt temps pretenent que havia offert a Menant de Guerra pagar-li certs mobles que lo dit mossèn March de bona guerra havia presos, com pres Castell de Ffelç, hon ne havia perduts tres voltes més quant lo-y levaren. Après, lo dit governador jamés volgué tornar lo dit castell fins per mossèn March li fonch donat hun cartell molt fort que contenia que tota volta que fos request li hagués a tornar lo castell; e açò feu lo dit mossèn March per desviar alguns //206v//³²³ inconvenients qui staven apperellats.

E axí lo dit castell és en mà del dit governador e per consegüent en mà del senyor rey, com lo governador en persona del senyor rey don Johan ab letra de sa altesa manant al dit mossèn March que-l lexàs comunicar ab los del castell, com altrament ell non haguera permès, pres lo dit castell a mà sua e no com a Requesens. E per bé lo dit mossèn March infinides vegades haia demenat lo dit castell li fos restituhit íntegrament, jamés ho ha pugut obtenir, per la qual detenció és cosa manifesta lo dit mossèn March e Gerònim March, son fill, ésser notòriament agreujats e sostenir greuge, parlant tots temps ab deguda honor e reverència, com no sols lo senyor rey deguera haver restituhit lo dit castell mas haver-lo obrat hi satisfes-los de tants dans reebuts e dels molts serveys que fets ha a sa altesa.

E per ço lo dit mossèn Jacme March, per lo interès seu e per lo del dit son fill, supplica a les senyories vostres vos plàcia per via de embaxadors suplicar la majestat reyal restituesca dit castell íntegrament e sens nenguna dilació com axí sia de justícia, com en altra manera lo dit mossèn March hauria dissentir, axí com ara per llavors dissent, en qualsevol donatiu o altra manera de préstich graciós que a la dita majestat se degué fer. Requerint a vos notar, que lo present greuge continueu en lo procés de la present Cort. E no continueu nengun acte fins a tant que dit greuge o dissentiment sia levat o reparat.

Del noble mossèn Luís de Castellet

Ítem, lo dit die de diluns que segons dit és comptàvem XII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, lo noble mossèn Luís de Castellet donà una cèdula del //207r// tenor següent:

³²³. *A continuació, al marge superior dret ratllat*, cèdula donada per part del stat senyor rey diluns a XII de març any LXXXI.

Lo noble mossèn Luís de Castellet, vehent la cèdula donada per la majestat del senyor rey e aquella molt rahonable de la partida de sa senyoria per tres mesos per anar en Aragó en qualsevulla part per cerquar manera en ajudar-se e socórrer lo rey de Nàpols com a jermà seu, e encara la ylla de Sicília, diu lo dit Castellet e consent de sa part que lo dit senyor puga anar lo demunt dit temps ab tal pacte e condició que les coses remeses a sa senyoria no puxa declarar ni pronunciar en neguna par si donchs en la ciutat de Barchinona a hon li és donat lo poder. E encara se obté lo dit noble que sa majestat li haia a dar compliment de justícia a una supplicació e cèdula donada a sa majestat, la qual vuy té lo prothonotari Climent, en què en aquella ha certes coses que són greuges.

Suplique lo dit noble que aquells dits greuges e compliment de justícia lo senyor rey faça, en altre manera no consent, ans dissent en la anada del senyor rey, encara en tot donatiu graciós. Com lo dit noble de pura força e necessitat fa los presents dissentiments com aquell qui per servici de la senyoria, éssent stat ben obedient fins a la present jornada, no li resta res de poder viure. Continuant vos en notari, *etc.*

Més avant, lo dit die de dilluns que segons dit³²⁴ és comptàvem XII del dit mes de març, per part de la monge Moratona del monastir de Pedralbes fou donat en lo stament reyal de la dita Cort una supplicació del tenor següent:

De la monge Moratona

Reverendíssimos, iilustríssimo, egregis, nobles, magnífichs.

Sor Catherina Moratona, monge del monastir de Pedralbes, reb hun censal sobre la universitat de Tortosa de pensió de XXV lliures, les //207r// pensions e preu del qual jamés durant la guerra foren confiscades. Ver és que hun any après la reducció de Barchinona, en Pau Badia, com a receptor reyal, executà lo clavari de la dita universitat³²⁵ per totes les pensions a la dita monge degudes en summa de CCL lliures, la qual cosa és stada feta en gran dany e prejuy de la dita pobre monge e contra tota justícia. E maiorment que en pacífica pau li hagen levat lo seu, lo que durant la guerra jamés ne fou despullada, no tenint la dita misserable religiosa altra cosa per a viure sinó la pochà porció del monastir e axí s'és endeutada extremament. E a hon que ja moltes vegades suplicat al senyor rey que li donàs e³²⁶ tornàs dites pensions per lo seu receptor rebudes, però fins ací no li són stades restituhides, de què forma greuga en la present suplicant aquell ésser dissentit a tot donatiu fahedor e³²⁷ a qualsevol altre acte fet e fahedor. E que la present en lo proçés de la Cort sia insertada.

De la dita monge Moratona

Ítem, lo dit die de diluns que segons dit comptàvem XII del dit mes de març, any mil CCCCLXXXI, stant l'estament ecclesiàstich congregat en son apartament, per part de la dita religiosa Catherina Moratona, monge del dit monestir de Pedralbes fou portada en lo dit stament ecclesiàstich e presentada una supplicació del tenor següent:

324. *A continuació, interlineat sobre dit, és.*

325. *A continuació, repetit, universitat.*

326. *A continuació, ratllat, atorgas.*

327. *A continuació, ratllat, aquell.*

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs senyors.
Sor Catherina Moratona, *etc.*

És³²⁸ inserta dessús en //208r// la presentació de aquella feta en lo bras reyal.

Ítem, lo matex die convocat e congregat lo dit stament ecclesiàstich en son apartament, segons és acostumat, en aquell vingueren los tractadors del senyor rey ja dessús nomenats, los quals per part del majestat del senyor rey portaren e presentaren en lo dit stament, segons havien ja presentat en los altres, una cèdula lo present die ja dessús continuada començant:

Del senyor rey

Lo rey.
Sperant que de aquesta Cort *etc.*

És³²⁹ dessús en lo present procés en lo present die continuada.

La qual cèdula per lo reverent senyor elet de Vich, aquí present en lo dit stament, fou apres a ses mans e de mot a mot legida en lo dit stament ab alta e intelligible veu. E legida aquella e ahut algun colloqui e parlament entre los congregats en lo dit stament, donà en parer lo dit stament que en la dita cèdula fos respost e feta resposta³³⁰ per lo dit stament. Però, per quant molts dels dits staments de la dita Cort ab jurament eren strets de ésser en la Casa de la Diputació del General de Cathalunya per los quatre caps, dels quals per la dita³³¹ Cort era stada feta comissió a les XXXXV persones per la predita Cort eletes, per lo redrés de la justícia, mercaderia, monedes e General, deliberaren que los qui per virtut del dit jurament havien ésser a la dita Casa de la Diputació per apuntar e concordar lo fet dels dits quatre caps de la dita comissió //208v// per observació del dit jurament, a les dos hores après migjorn fossen a la dita Casa de la Diputació per lo dit negoci los dits staments per deliberar la resposta fahedora a la dita cèdula. E après, vinguessen quiscuns als staments e aquí deliberassen la resposta que ls peregués deure ésser fahedora a la dita cèdula al dit stament presentada e donada en la forma dessús dita. E que per açò fossen elegits embaxadors que lo dit pensament e deliberació reportassen als altres staments militar e reyal. E per execució de dites coses foren eletes per lo dit stament per embaxadors: lo reverent senyor elet d'Urgell, lo reverent mossèn abbat de Sant Cugat e lo magnífich mossèn Manuel de Muntsuar, síndich del Capítol de Leyda, qui les dites coses als dits altres staments refferissen e reportassen e après al dit stament fessen relació.

328. *A continuació, subratllat des de És fins a reyal.*

329. *A continuació, subratllat des de És fins a continuada.*

330. *A continuació, ratllat, e feta respo.*

331. *A continuació, interlineat sobre era, Cort.*

E, en après, lo die matex de diluns que-s comptave XII dels mes de març e any dessus dits, congregat lo dit stament en la dita casa de la Scola de Cant del claustr de la Seu de Barchinona, venguts de la dita Casa de la Diputació los qui allí eren anats per observació de dit jurament, practicant de la dita resposta fahedora a la predita cèdula e encara de la subvenció e servey demenats per la majestat del dit senyor rey. Lo dit stament o la més part de aquells qui aquí eren presents, haut entre ells colloqui e parlament, feu deliberació que de les peccúnies de la Cort fos fet préstech a la majestat del senyor rey de XXV mil lliures distribuydores: XX mil per lo susteniment de Sicília e les V mil per servey de sa majestat. E que fos feta graciosa resposta a la cèdula donada per part de la prefata majestat. E que sobre açò fos feta embaxada als altres staments per significar e manifestar-los lo parer e deliberació //209r// feta de e sobre les dites coses per lo dit stament. E de fet per exequció de les coses predites lo dit stament ja hora tarda elegí per embaxadors qui les dites coses apportassen als altres staments, los següents: lo reverendísimo senyo[r] patriarca archabisbe de Terragona; lo reverend mossèn l'abbat de Ripoll; lo magnífich micer Barthomeu Travasset, síndich del Capítol de Urgell. Los quals encontinent partiren del dit stament e anaren als dits altres staments, ço és, al militar primo e après al reyal, e manifestades a aquells dites coses per aquells ab orgue de llurs presidents fou respost que-s aturaven deliberació sobre dites coses.

Dimarts que comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

De mossèn Gaspar de Blanes

Lo honorable en Gaspar de Blanes, donzell, e Johana de Blanes, sa muller, donaren a mi Johan³³² Solsona, scrivà del stament militar, una cèdula o suplicació del tenor següent:

Reverendísimo, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs.

Gaspar de Blanes, donzell, e Johana de Blanes reben cert censal en què són obligades totes les seques de la majestat del senyor rey, ço és, la secha de Aragó, de València, de Barchinona, de Mallorques e, specialment, hon que sien en possessió de rebre los emoluments de les seques de Barchinona hi Mallorque, ab obligació de sagrament hi homeatge per los mestres hi regidors de aquelles.

E, per quant los emoluments de aquelles no basten en pagar lo compliment de la dita pensió, lo //209v// dit Blanes e sa jermana han suplicat moltes e diverses vegades la majestat règia los volgués fer restituir la possessió de la secha de València, la qual han acostumada possehir, ensemps ab la quema segons per actes se mostre jatsia sien stades presentades provisions reyalys. E fins ací no han puguda haver dita possessió. Com sia cosa

332. *A continuació, ratllat, Solsol.*

contra constitucions de censals e privilegis hi llibertats, e per aquesta causa, offeren greuge en la present Cort dissentint a qualsevol donatiu o en préstich graciós e a tot qualsevol altre acte fet e fahedor.

Requerint a vos, notari, la present ésser insertada en lo proçés de la Cort.

De mossèn a Johan Torres

Ítem, lo dit die de dimarts que segons dit és que comptàvem XIII del dit mes de març any dessus dit mil CCCCLXXXI, per part de mossèn Anthoni Johan Torres fonch donada a mi, jat dit notari e scrivà del dit stament o bras militar, una cèdula o suplicació en scrits del tenor qui's segueix:

Reverendíssim, molt il·lustre, reverends, egregis e magnífichs.

Ffa lo vezcomdat de Cabrera a VIII de agost hun censal de propietat de DCL lliures e de pensió de XXXX lliures, XII sous, VI. E axímatex, fa altre censal lo demunt dit die de XXXVII lliures X sous, e de propietat de DC lliures a mossèn Baltasar de Margens, quòndam, los quals censals se pertanyen per successió per mossèn Anthoni Johan Torres, frare del dit mossèn //210r// Baltasar. Los dits mossèn Baltasar e Anthoni Johan són stats fidelíssimos e leyls vassalls a la majestat del senyor rey com vulgarment és notori. E per gràcia e capitulació e provisions fetes per la predita magestat les pensions dels dits censals degudes fins a la present jornada no-s són pugudes haver, ni encara no pot haver les sdevenidores empexant-ho la dita gràcia o capitulació e provisions.

E, com los dits Baltasar e Anthoni Johan Torres sien stats faels e leyls vassalls tots temps a la majestat del senyor rey, com dit és, prenent los demunt dits la dita gràcia, capitulació e provisions ésser fetes en gran dan e perjuy dels demunt dits. Per les quals coses posà lo dit mossèn Anthoni Johan Torres, greuge.

Del noble don Perot de Moncada

Ítem, lo dit die, lo noble don Perot de Monchada donà a mi Johan Celsona, scrivà del dit stament militar, una cèdula del tenor següent:

Reverendíssimo, il·lustre, egregi e magnífichs senyors, la Cort del Principat representants.

Per grans e urgents necessitats occurrents al reverend pare en Xrist don Hot de Munchada, bisbe de Tortosa, los nobles mossèn Johan de Munchada, cavaller, e dona Marquesa, muller sua, en lo mes de octubre de l'any LXI veneren e carreguaren en Johan Giner de Ulldechona XXXXV lliures, moneda de València, de pensió³³³ de censal³³⁴ mort per preu de dotze milia sous de dita moneda, del qual censal, confessant lo dit reverend bisbe ésser carregat per obs seus, formà carta de indemnitat als dits nobles e feu consignació a ells per luyr e quitar dit censal en propietat e pensions e altres accessoris de aquell, dels fruyts, rendes, e proveniments a ell dit reverend bisbe e a sa Mensa Episcopal pertanyents en la vila e port de Morella, fahent-los-ne cessió del primer de maig any mil CCCCLXII en avant contínuament fins la propietat del dit censal, pensions e altres accessoris fossen plenament luyts e pagats.

E com per part de la majestat del senyor rey //210v// don Johan, pare del senyor rey, après suscitació de la guerra en lo Principat de Cathalunya les dites rendes e emolu-

333. *A continuació, repetit*, de pensió.

334. *A continuació, repetit*, de censal.

ments del dit reverend bisbe en la dita vila e port de Morella pertanyents, ignorant ésser als dits nobles conjugues assignats e cessionats, fossen stats apresos a la mà reyal. Hagut recors sobre assò al noble don Pedro de Urrea, governador per sa serenitat del Regne de València, e feta fe devant ell dels dits encarragament, carta de indempnitat e consignació, ell dit governador ab son consell deliberadament e consulta ab sa letra e provisió patent manà que, no obstant la dita apprehensió o empara per la dita majestat fetes, les dites rendes, fruïts e emoluments fossen als dit nobles conjugues liurats e de la dit consignació poguessen liberament e sens contrast usar. En vigor de la qual consignació, com lo dit noble mossèn Johan de Moncada hagués pres e cullit alguna part dels dits fruïts, la dita recepció per après li fonch per part de sa excel·lència empexxada. E, no resmenys, instant en Garau Refart, procurador fischal per dit senyor en Regne de València, per lo lochtinent de governador és stada feta rígida execució contra los béns del dit noble per causa dels fruïts que per la dita consignació rebuts havia, executant e venent-li una casa tenia en la ciutat de València a menys for et altres, vaxant e tribulant aquell fins a plena exacció del què rebut havia.

E com la dita ocupació de les dites rendes als dits nobles consignades e a la execució dessus mencionades, ab humil reverència de la reyal majestat, sien stades fetes contra Constitucions, furs e leys de Cathalunya e del Regne de València et altres, contra justícia entrevenint-hi lo dit procurador fischal, persona inàbil, en gran dan e prejuy del dit noble mossèn Johan de Moncada e dels seus, qui són stats dampnificats en lo preu del dit censal, pensions e excessoris e altres grans interessors e pèrdues, prenants summa de pus de XXIII mil sous de dita moneda. E com sia cosa pertinent a la reyal excel·lència reparar los greuges e dans los quals sos súbdits sostenen, per ço //211r// a les reverències, providències, illustre e egrègies senyories e magnificències vostres suplica don Perot de Moncada, fill hi hereu de mossèn Johan de Moncada, en les presents Corts entrevenint, que reparant e reintegrant, o fent-li reparar³³⁵ o reintegrar, los dits dans e pèrdues en ocupació de les dites rendes e fruïts e en la execució dels béns e venda de la dita casa, pagaments de pensions e altres accessoris sostinguts, que prenen la dita suma de XXIII mil sous. Sia mercè vostra fer-li restituhir e pagar al fisch reyal la dita summa per satisfeció e smena dels dits dans e no anantar en la Cort en algun acte de donatiu *nec* altres fins dit greuge sia reparat. *Et licet, etc.*

Ítem, lo dit die de dimarts que segons dit és comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per misser Johan Ramon Farrer, procurador assert de mossèn Johan Ramon de Josa, fonch donada la cèdula següent:

De mossèn Josa e ses jermanes

Jesús

Devant vosaltres mossenyors havent càrrech dels greuges contra la règia majestat proposats, Johan Ramon Farrer, com a procurador del noble Johan Ramon de Josa e en nom de ses jermanes del dit Josa qui llurs parts han en la heretat del dit Josa, diu que'l dit noble havia obtenguda declaració contra la noble dona Castellana de Cardona, quòndam, e a ella e contra en Pere Ramon de Camporrells e en Jacme de Paguera, donzells, ja l'any mil CCCCLXXXIII que deguessen restituhir la dita noble dona Castellana los feus de Senahuge; lo dit Pere Ramon de Camporrells lo feu de Massoteres, e lo dit Jacme de Paguera Floreiachs e les Citges, ab los fruïts rebuts fins en aquella jornada del die de la reducció de la //211v// present ciutat.

335. *A continuació, ratllat, los d.*

E quant per executar se entenia vench la pramàtica règia feta per lo senyor rey don Johan, de gloriosa memòria, que les restitucions de les coses per causa de la guerra detengudes a fi de Cort fossen diferides. E axí ell, dit noble Josa, e ses jermanes són stats torbats que no han execució hauda ni de les coses ni dels fruïts. E, jatsia devant lo senyor rey vuy gloriosament regnant suplicacions sien stades dades, però no-s ha puguda justícia executiva obtenir, ans per causa de la pramàtica nova és stat fet impediment a la execució obtenidora. E axí és stat fet greuge al dit noble e jermanes qui ni de les pràcticas dels romans lohables ni del dret de *posthum fundat in L. in bello in principi in folii de capitulo inctem ibi bar.*, ni de la ley imperial de Constança, ni del cartell e letra a VI de octubre de l'any LXXII per lo dit senyor rey don Johan a aquesta ciutat tramesos, ni del benefici de la pau a aquesta ínclita ciutat e altres seguint sa opinió donada a XIII del dit octubre, ni de la capitulació a XVI del dit octubre a aquesta ciutat fermada e jurada, no sol per lo dit senyor rey don Johan mas e per lo dit rey vuy beneventuradament regnant, ni dels codicils del dit senyor rey don Johan, de immortal memòria, ajudar, ans resten privats de tots llurs béns e dels fruïts de aquells de tants anys e la noble Beatriu de Josa, bé maridadora, no pot ésser en matrimoni collocada.³³⁶ Perquè lo dit noble ab ses germanes demana que lo dit senyor rey suplicat sia que tal greuge remogut que li sia en manera que, segons los dits drets e reyal declaració, cobre totes les coses ab los fruïts de la reducció de la ciutat ensà cullits.

Ítem, lo dit Johan Ramon Farrer en nom propri pretén greuge que, com hagués obtenguda reyal conclusió contra en Johan Mata, boter, com a fermançé sobre certes pensions degudes, //212r// de les quals ab color de certa donació e ficte[r] luyció de contracte excusar se volie. E per causa de la primera dita pramàtica no-s podie execució obtenir ni encara de altres deutes seus, qui ay tenbé per causa de la segona pramàtica, la execució de pensions de censals e violaris li torben. Qui tot als dits e consideracions, e encara als contractes jurats e Constitucions de censals e violaris, demana lo dit Ferrer que la dita règia magestat sia suplicada humilment e denota que'l dit greuge remogut sia.

Alfonsina Miquela

Lo dit die de dimarts que segons és dit comptàvem XIII del dit mes de març any dessús dit mil CCCCLXXXI, la magnífica senyora³³⁷ Alfonsina Miquela, viuda, donà a mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament militar, una cèdula del tenor següent:

Supplica e demana la senyora Alfonsina Miquela, lo marit de la qual és mort en servey de la majestat reyal e nomenat Jacme Miquel, cavaller, vaguer que fou de Vilaffrancha de Penedès, com havent dret per sos legítims títols en e sobre hun censal de preu de mil lliures e de pensió de L lliures que ha sobre les rendes reyalis de Mallorques, lo qual censal e pensió solia rebre mossèn Steve Sala, cavaller de Santyago, habitant en la ciutat de Barchinona, e ara se pertany a la dita senyora per sos títols e com hereve del dit Steve Sala.

Ítem, d'altre part mil lliures e circa de preu sobre la draçana de Barchinona pertanyent al dit mossèn Steve Sala, cavaller de Santyago, e a la dita senyora com hereva sua.

Ítem, d'altre part XI mil sous que ha sobre les rendes //212v// reyalis de Mallorques com hereve del dit mossèn Steve Sala, quòndam.

336. A continuació, ratllat, fins.

337. A continuació, ratllat, Miquela.

Ítem, tots aquells dans e pèrdues de béns que li foren levats en la ciutat de Barchinona e en la vila de Vilafrancha de Penedès segons mostrarà evidentment quant mester sia, tant quant per justícia li pertanga e no pus.

E, per lo semblant, los béns que li foren levats, ço és, cases, terres e altres béns en la ciutat d'Elne.

Johan des Valls

Ítem, més avant, lo dit die de dimarts que comptàvem segons dit és XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort en son apartament congregat comparegué en Guillem Ramon des Valls, ciutadà de Barchinona, lo qual en nom seu e de l'honorable en Johan des Valls, frare seu, presentaren una suplicació del tenor següent:

Ihesus

A la magnificència de vosaltres mossenyors de síndichs de ciutats, lochs e viles reyls representat l'estament del bras reyal del Principat de Cathalunya en la present Cort celebrada, exposen en Johan des Vall e Guillem Ramon des Vall, jermans, fills e hereus d'en Bertran des Vall, cavaller, e jermà major del dit Bertran e per en Joan des Vall, pare dels dits mossèn Pere Bertran des Vall, e per en Pere des Vall, avi dels dits mossèn Pere e Bertran des Vall, besavi dels dits Johan e Guillem Ramon des Vall, per cert contracte de permutació fet e fermat entre lo il·lustríssimo senyor rey en Pere, //213r// de gloriosa memòria, e en Pere des Vall, besavi dels dits Johan e Guillem Ramon. Per lonch temps sia stat possehit e rebuts dos milia set-cents sexant-dos sòlidos e sis diners quascun any censals sobre la universitat del loch de Vila Reyal, e deu lliures per a sena de absència sobre la universitat del loch de Ffradell, situats en lo Regne de València.

E, jatsia entre lo dit en Pere des Vall, besavi dels dits suplicants, e los succehidors de aquell les dites rendes hagen possehides per spay de XXX anys passats. Emperò misser Johan Mercader, batle general ladonchs del dit Regne de València, sens alguna causa e conexença precedents, despullà lo dit Bertran des Vall, pare dels dits suplicants, successor del dit Pere des Vall, de la recepció de les dites rendes, manant a les dites universitats que no pagassen al pare dels dits Johan, Guillem Ramon des Vall, ocupant-se les pensions dels anys passats. No contrestant que per lo senyor en Fferrando, de memòria comendable, e après per lo senyor rey Alfonso, de memòria gloriosa, vistes les rahons del dit batle general e specialment vist algun privilegi general del dit Regne de València, e feta conexença, e haguda deliberació en lo consell del dit senyor, ab moltes letres e provisions deliberadament emanades fos stat manat al dit batle general que permetés rebre, tenir e possehir lo dit Bertran des Vall, pare dels dits suplicants, les propdites rendes; a les quals letres lo dit batle general no volgué obtemperar en alguna manera, de què lo dit Bertran des Vall romangué granment e dampnificat. Per la qual cosa covengué al dit Bertran des Vall exposar greuge en les Corts passades, e de fet ho feu, del qual no's pogué per lo dit Bertran des Vall obtenir compliment de justícia.

E més, exposen los dits Johan e Guillem Ramon //213v//³³⁸ des Vall en lo dessús dit nom que com per lo pare e los predecessors llurs sia stat possehit per lonch temps certa part de mola de molí en tal casal del Soler Sobirà, situat en lo territori de Barchinona, segons per títols ydoneus mostren, emperò per misser Pere Basset, ladonchs batle general de Cathalunya, sens alguna causa e conexença precedents, fonch despullat lo dit Bertran

338. *A continuació, repetit, Ramon.*

des Vall, pare dels dits suplicants. Per la qual cosa covengué al pare dels dits suplicants exposar greuge en les Corts passades, e de fet o feu, del qual per lo semblant lo dit Bertran des Vall no pogué obtenir justícia; ans stan e són vuy en die en peus los dits greuges, com per los ladonchs provehidors de greuges no y fonch provehit e lo llur poder és ja vuy stinct. E per ço, los dits Johan e Guillem Ramon des Vall recorren a les magnificències de vosaltres mossenyors suplicant-vos que us plàcia per los remeys acostumats voler fer degudament provehir a les subdites coses segons en semblants actes és acostumat.

Diòmedes Martí

Ítem, dit die de dimarts que segons dit és que comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament reyal de la dita Cort en son apartament congregat comparegué en Diòmedes Martí, ciutadà de Barchinona, lo qual presentà en lo dit stament una cèdula del tenor següent:

Reverendíssimos, ilustríssimo, egregi, nobles, magnífichs.

Com en Jacme Martí,³³⁹ ciutadà de Barchinona, secretari del senyor don Alfonso e après del senyor rey don Johan, de memòria divina, possehís quietament e pacífica //214r// per sos justs e legítimos títols en lo Regne de Mallorca la cavallaria vulgarment dita de Alacantí. Però per lo dit senyor rey don Johan ell és stat despullat de la possessió de aquella, no citat ne hoyt e sens conexença de causa. E per tant, Diòmedes, fill e hereu del dit Jacme Martí, offer de açò greuge en la present Cort e suplica nos plàcia dissentir a tot donatiu e prèstich graciós e qualsevol acte fet e fahedor en la General Cort fins tal e tant gran greuge e notori sia reparat, e al degut stament torne, e haia lo dit suplicant íntegra possessió recobrada.

Requiers notari, *etc.*

Dimecres que comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Congregada la dita Cort a so de campana segons és acostumat, ço és, quiscú dels staments en son apartament, per quant per part de la majestat del senyor rey en dita Cort són stades donades algunes cèdules significants lo parer que la prefata majestat té sobre les coses fahedores per venir a conclusió de la dita Cort, segons en dites cèdules és molt stesament contingut, e quiscú dels dits staments en sí mateix haguessen haguts molts col·loquis sobre la resposta o respostes fahedores a la majestat del dit senyor e a les coses per sa excellència en dites cèdules expressades.

E finalment, quiscú dels dits staments comunicant-se per embaxades entre sí los dits col·loquis, e recahien en parer ésser elegides³⁴⁰ tres persones per quiscun stament, les quals, ensemps //214v// ab los advocats de dita Cort, posassen e ordonassen la resposta a dites cèdules fahedora, a ffi que, reportada mostrada a quascú dels dits staments, si a aquells concordablement era vist, fos donada e presentada als dits senyors.

339. *A continuació, ratllat*, secretari.

340. *A continuació, ratllat*, persones.

Per tant, metent los dits staments en execució lo parer, lo qual per la forma dessús dita lo hu als altres havien comunicat, foren elegides per la causa dessús dita les nou persones deiús scrites, ço és, tres per quiscuns dels dits tres staments: lo reverend mossèn abbat de Sant Pere de Galligants; lo honorable mossèn Johan Andreu Sorts, canonge,³⁴¹ procurador del reverend senyor bisbe de Barchinona; misser Manuel de Montsuar, canonge,³⁴² síndich del Capítol de Leyda; per l'estament ecclesiàstich. Lo noble don Matheu de Moncada; mossèn Johan de Muntbuy, cavaller; en Ffrancesch Johan de Santa Coloma, donzell; per l'estament militar. Mossèn Johan Roig, síndich de Barchinona; mossèn Pere Arnau Segrera, síndich de Leyda; misser Manuel Boix, síndich de Çervera; per l'estament reyal.

Ítem, lo matex die de dimecres que segons dit és que comptàvem XIII del mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo dit stament militar ffou feta deliberació que //215r// lo stament reyal fos acompanyat per mijà de embaxades dels altres staments, ço és, per los dessús prop elegits, en suplicar la majestat del senyor rey que fos de sa mercè manar que cessassen los desordes que alguns algutzirs e comissaris fan en la província de Empurdà e en altres parts de aquest Principat.

Mossèn Muntaner

E a les dites coses, ço és, a les dites deliberacions e embaxada, mossèn Galceran Muntaner dix que consentia, no departint-se emperò de sos dissentiments en manera alguna pensada o impensada, per ell e per sos adherents.

De mossèn Fivaller

Mossèn Bernat Fiveller feu instància que sia feta relació per los advocats del stament dels greuges que han a rregonèixer. E com ell no haia res remès al senyor rey ne a la XXXXVna, per ço, per ell e sos adherents, no consent en la dita deliberació e embaxada ne en altres actes en contrari fahedors. Barthomeu Formós, ídem; Joffre de Santmenat dix stave e perseverava; Johanot Sant Just, ídem.

Marmassors de l'archabisbe de Saragossa

Ítem, lo dit die que segons dit és comptàvem XIII del mes de març, per part dels mermessors de l'archabisbe de Saragossa fou donat a mi, notari e scrivà del dit braç militar, //215v// una cèdula o suplicació del tenor qui's segueix.

Iesus filius Virginis

Reverend, illustre, egregi, nobles e magnífichs senyors.

Segons conste per actes públichs e autèntichs lo illustre e reverend senyor archabisbe de Saragossa, de lohable e bona memòria, e los mermessors de aquell han haver del molt excellent senyor rey sis mil florins de or en or, los quals lo dit senyor archabisbe

³⁴¹. A continuació, *interlineat sobre* procurador, canonge.

³⁴². A continuació, *interlineat sobre* síndich, canonge.

graciosament al sereníssimo senyor rey don Johan, de memòria sempiterna, e per aquella quantitat lo dit senyor rey empenyorà al dit senyor archabisbe la ciutat de Manresa e altres lochs, los quals lo dit senyor rey ha cobrats après òbit del dit senyor archabisbe. E los dits sis mil florins no són stats pagats als dits mermessors, ans aquells són deguts e resten a pagar.

Per tant et altres, mossèn Johan Ximeno, cavaller, e Ramon de Labià, donzell, procuradors e actors del dits mermessors en nom de la dita mermessoria, e encara en nom propri com a creadors en son cars e loch, los quals e quiscú de ells han haver de la dita mermessoria més de sinquanta mil sous segons apar per actes públichs e autèntichs, supliquen e demanen que la dita quantitat deguda a la dita mermessoria sia pagada a aquella o a ells dits mossèn Johan Ximeno e Ramon de Labià, en son cars e loch com a creadors de la dita mermessoria e havents consignació sobre aquella per los dits crèdits. Protestant los dits³⁴³ mossèn Johan Ximeno e Ramon de Labià que no entenen //216r// a consentir a donatiu algú fahedor per la Cort fins a tant la dita quantitat sia satisfeta e pagada segons és de rahó e justícia. E jatsia, *etc.*

Johan Garau des Torrent

Ítem, lo dit die de què segons ja és dit que comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per³⁴⁴ mossèn Johan Garau des Torrent fon presentada una cèdula o suplicació del tenor següent:

Ihesus

Molt illustríssim, egregis, nobles e magnífichs mossenyors.

Mossèn Garau Johan des Torrent, cavaller, castellà del castell de Gayeta, natural cathalà e heretat en Cathalunya, lo qual jamés en lo temps de les turbacions de Cathalunya no fou ne intrà en terres inobedients a la majestat del senyor rey ne en alguna cosa ha deservit lo senyor rey de Aragó, reebia e reebre acustumave e deu sobre les rendes reials de Mallorques hun censal de pensió quascun any de LXXV liures, del qual censal són degudes moltes pensions e per molt que sien stades demenades no li són stades pagades ne trobaria official que li'n fes justícia, en special que ja de açò és stat suplicat lo senyor rey.

E així cové an Bernat Miquel, donzell e procurador del dit mossèn Garau Johan des Torrent, recórrer a la present Cort dissentint a qualsevol acte en préstich o donatiu graciós fahedor en aquella fins³⁴⁵ que lo present greuge sie reparat e les pensions degudes del dit censals sien íntegrament pagades de les dites rendes reials de Mallorques, juxta la força de contracte e era acustumat pagar. E, jatsia, *etc.*

Luís de Vilanova

216v// Ítem, lo mateix die de dimecres que segons dit és que comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part d'en Luís Vilanova fou presentada en lo dit stament militar una suplicació o cèdula del tenor qui's segueix:

Ihesus

Molt reverends, egregis, nobles e magnífichs senyors dels tres staments o brassos de la Cort qui's celebra en la present ciutat de Barchinona.

343. *A continuació, ratllat*, Ramon de Labia.

344. *A continuació, ratllat*, part de.

345. *A continuació, repetir*, en aquella fins.

A vostres senyories per via de greuge en la Cort exposa en Luís de Vilanova, donzell, senyor del castell e terme de Barbarà, situat en Vallès, ab tota jurisdicció civil e la criminal exceptat mort e motilació de membres, dient que per la majestat del senyor rey don Johan, de immortal recordació, e en remuneració de serveys e despeses e dans sostenguts e fets a la dita majestat en lo temps de les turbacions del Principat servint-lo ab cavalls e armes e sensa sou, la prefata magestat feu donació en feu e concessió en feu en Ramon de Vilanova, donzell, avi del dit suplicant, lavors senyor del dit castell, de la jurisdicció criminal, ço és, mort e mutilació de membres. La qual jurisdicció lo avi del dit suplicant tingué e possahí pacíficament e quieta fins al temps de la reyal pramàtica novament per la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant feta, en vigor de la qual, sens coneguda de negun dret e sens remuneració alguna dels dits serveys, dans e despeses, li és stada levada de la dita jurisdicció criminal de mort e mutilació de membres. Ço que, ab reverència parlant, fer no's podia ni devia, com los dits serveys, //217r// dans e despeses sien dignes de remuneració e satisfacció, la qual devia precehir e per lo senyor rey ésser feta ans de la prehenció e recuperació de la dita jurisdicció de mort e mutilació de membres.

Per tant suplica lo dit Luhís de Vilanova a les senyories vostres que us plàcia metre lo present greuge en la Cort e en los staments de aquella e provehir que en aquella en neguns actes fahedors sia procehit ne anantat fins en tro e tant que lo dit greuge sia reparat, e lo dit suplicant haia recobrada la dita jurisdicció e la digne satisfacció o smena dels dits serveys, despeses e dans. *Et licet, etc.*

Ítem, lo dit die de dimecres que segons és dit que comptàvem XIII del dit mes de març any dessús dit, en lo stament reyal de la dita Cort constituït lo magnífich mossèn Jacme Scales, síndich de Gerona, presentà en aquell, e ho als vehedors dels greuges per dita Cort elegits, una cèdula del tenor següent:

D'en Scales síndich de Gerona

Davant vosaltres magnífichs vehedors de greuges elegits per la Cort qui's celebre en la present ciutat exposa e diu en Jacme Scales, síndich de la ciutat de Gerona, que com en los dies passats sien stades prestades per diverses persones³⁴⁶ a la majestat del senyor rey e de la senyora dona Johana, de alta recordació, com a tudriu de la magestat del senyor rey ara beneventuradament regnant, ab diversos contractes diverses quantitats tant en peccúnies com en draps e vitualles. E signantment per restauració del primer siti qui fou posat per lo comte de Pallàs sobre la força vella de Gerona e après per subvenció de moltes altres occurrents necessitats.

E jatsia que moltes vegades per lo dit síndich sia stada diverses vegades suplicada la reyal magestat fes pagar //217v// o satisffer los demunt dits prestadors, offerint dels dits préstichs mostrar sufficients cauteles augtènticas, fins ací no és stat per la sacra magestat satisfet a les dites coses suplicades. Los quals préstichs són los següents:

Primo, a XVIII de octubre any LX molts habitants e singulars de la dita ciutat prestaren al dit senyor rey, de gloriosa memòria, V mil sous de què resten III mil trenta-dos sous, apar per cautela dressada a Jacme Falchó e Asbert Bernart, *ut ecce*.

Ítem, lo dit siti de la força vella Jacme Falchó e son fill e sa nora, dels quals succehexen Ffrancesch Falchó e Ffelipa, jermana sua maridadora, de aquesta quantitat, presta- ren quatre-cents setanta-sis florins d'or, com apar per cauteles *ut ecce*.

346. A continuació, ratllat, en la.

Ítem, Dalmau Mercader prestà per vitalles e altres provisions molt necessàries a deffenció e sosteniment del dit siti CCCCVIII lliures X sous, apar per cauteles *ut ecce*.

Ítem, Jacme Bernart cent trenta-tres lliures XVIII sous, VI diners per CXVI canes III palms de drap vert e violat per lureyas a ffi de retenir los acordats qui cansats se començaven scalar, apar per cautela *ut ecce*.

Ítem, Bernat Semsó e Guillem Andreu LXXXII lliures, apar per cauteles *ut ecce*.

Ítem, a II de nohembre de CCCCLXVII, molts habitants e singulars de la dita ciutat de Gerona prestaren a la majestat del senyor rey en Johan, de gloriosa memòria, XII mil CCXXXVII sous, ço és, florí d'or a raó de XVI sous VI e ducat a raó de XXII sous, per mijà d'en Bernat Steve, cambiador, ab³⁴⁷ lo libre del qual qui és prompta apar //218r// la quantitat que prestà quiscú. Ço és, les dues parts en moneda d'or e d'argent e la restant terça part en moneda corrent en Gerona vulgarment dits rochabertins. E açò a pregàries del venerable religiós frare mestre de Montesa e del noble mossèn Pere de Rochabertí, apar per cautela de Guillem de Peralta, regent la tresoreria, dressà la dita cautela al dits mestre de Montesa e Pere de Rochabertí. E, com dit és, apar per libro de Bernat Steve, qui és prompta ésser exhibit, quant hi prestà quascú dels dits prestadors e de la dita³⁴⁸ cautela se fa prompta fe *ut ecce*.

Ítem, a III de octubre CCCCLXVI, molts habitants e singulars de la dita ciutat prestaren a la dita senyora reyna, de gloriosa memòria, V mil sous per fer socorriment a Johano de Gamboa, apar per cautela de misser Gregori Molgosa, receptor de les pecúnies, *ut ecce*. Però stà en veritat que dels V mil sous fou pagat en gir la mitat, segons se mostra en los comptes dels dits misser Gregori Molgosa.

E per tant, lo dit síndich, posant açò en loch de greuge devant les reverències de vosaltres, vos requer que us plàcia provehir que sia per lo senyor rey pagat e satisfet als dits prestadors de les susdites quantitats per ells prestades.

Raphel Samsó

Ítem, dit die³⁴⁹ que segons dit és comptàvem XIII del dit mes³⁵⁰ de març any mil CCCCLXXI, mossèn Raphel Samsó de Girona presentà en lo dit stament reyal una cèdula escrita, la qual és del tenor següent:

Devant vosaltres magnífichs vehedors de greu//218v//ges elegits per la Cort qui's celebra en la present ciutat exposa e diu mossèn Raphel Semsó, ciutadà de Girona, que en lo temps de les turbacions, ço és, en lo principi de la guerra, stant la senyora³⁵¹ reyna Johana, de immortal memòria, en la dita ciutat per força e destret de Cort se feu prestar per mossèn Ffrancí Semsó CCCXVIII lliures de les peccúnies procehides del dret de la bolla de la dita ciutat e vegaria, per quant aquelles hores per causa de les dites turbacions li occorrien moltes necessitats a les quals necessàriament havia subvenir. La qual quantitat la dita senyora reyna promès al dit Semsó feria que los diputats de Cathalunya li pendrien en compte del preu de l'arrendament.

E, jatsia per part de mossèn Raphel Semsó, com a succehint per certs títols e drets al dit mossèn Ffrancí Semsó, sia stat provat clarament devant los dits diputats lo dit préstich ésser stat fet e haia requests aquells que prenguessen en compte la dita quantitat,

347. *A continuació, repetit, ab.*

348. *A continuació, ratllat, taula.*

349. *Interlineat a sobre de, que.*

350. *Interlineat a sobre de, de.*

351. *A continuació, ratllat, Johan.*

emperò, jamés ha pogut obtenir li sia stada presa en compte. Per tant, lo dit Raphel, posant açò en loch de greuge devant les reverències de vosaltres, vos requer que us plàcia provehir que lo dit senyor rey restituesca la dita quantitat, o que don obra ab acabament que los dits diputats prenguen en compte la dita quantitat, segons la promesa per la dita senyora reyna feta.

Síndichs de Cervera

Més avant, lo dit die que comptàvem segons és dit XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, lo magnífich mossèn Johan Gelabert e misser Boix, síndichs de la vila de Cervera, donaren a mi, notari del braç reyal de la dita Cort, una cèdula del tenor següent:

Molt reverends, il·lustres, egregis, nobles e magnífichs senyors representants la Cort del Principat de Cathalunya.

Com Copons, Montfalcó Gros, Amorós, la Rubiola e Biure sien carrer e incorporats a la vila de Cervera e per privilegis //219r// per los gloriosos reys precessors e per lo senyor rey confirmats e no-s puguen separar de la dita vila ni alienar sensa aquella ni separar-se de la corona reyal. E dels dit lochs,³⁵² de Copons sia stada feta donació a Ramon de Copons; e de Montfalchó Gros, Amorós, Robiola e Biure a mossèn Johan Aymeric,³⁵³ lo jove, per lo senyor rey, après de la confirmació feta dels dits privilegis per lo dit senyor rey. Per tant supliquen los síndichs de la vila de Cervera que lo senyor rey sia suplicat dites donacions e alienacions de dits lochs voler revocar e anullar, e haver per revocades e anul·lades, axí contra dits privilegis fetes, e dits privilegis ésser servats sobre dites coses e altres. Altrament, com a forçats los cové formar greuge en la Cort com fan de present, dels quals privilegis són promte fer fe.

Ítem, com noranta lliures que lo alcayt del castell reyal de Cervera, ab manaments dels oficials reyal, fan pagar a la universitat e vila de Cervera e singulars de aquella al dit alcayt e castell, contra la capitulació fermada e jurada entre lo senyor rey e dita vila, contra una sentència arbitral entre lo alcayt e dita vila dada. Com dies ha sien extinctes e no-s deguen pagar, contra tota justícia facen aquelles pagar dits oficials reyal. Per tant, [supliquen] dits síndichs que la majestat del dit senyor sia suplicada voler provehir que totes dites noranta lliures és stat³⁵⁴ pres en après que són stades extinctes e no-s devien pagar sien restituides a la dita vila. Altrament, com a forçats los convé fer o formar-ne greuge en la Cort, com fan de present.

Ítem, com per la dita vila de Cervera foren prestades cent lliures al dit³⁵⁵ senyor e de aquelles fermat debitori a la dita vila, e diverses vegades³⁵⁶ ésser manat que fossen compensades ab los coronatges e maridatges e fins ací no són pagades ni compensades. Per tant, supliquen dits síndichs que lo dit senyor rey sia suplicat que dites cent lliures sien per sa altesa pagades a la dita vila o fetes compensar //219v// ab lo meridatge de la comtessa de l'Helerm, per la porció en què són tenguts pagar per dit meridatge per lo qual s'és concordada dita vila e dita vila no tinga forma de pagar e vullen executar aquella lo batle general o loctinent de aquell. E provehir e manar que dit batle general o loctinent compens dit maridatge ab dit debitori ésser encontinent pagat, que ab aquell pusque

352. *A continuació, repetit*, e dels dit lochs.

353. *ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r*: Marí.

354. *A continuació, ratllat*, permès.

355. *Interlineat damunt de*, Senyor.

356. *Interlineat damunt de*, ésser.

dita vila pagar, com altrament no pusque. Altrament, com a forçats fer los convé fer e formar-ne greuge en la Cort, com fan de present.

Ítem, com per lo senyor rey ab capitulació permesa, fermada e jurada a la universitat de Çervera e singulars de aquella en los Prats del Rey sobra la reducció per dit senyor rey feta dels censals dels inobedients del pagament e altres, que tornant aquells ab la dita reducció e no altrament. E per lo senyor rey seria provehit en contrari que dita reducció sia servada, e dita capitulació promesa, stipulada e jurada per lo dit senyor rey sobra dita reducció, com sots sperança de aquella diversos creadors hagen feta reducció a miges a la dita universitat que, altrament no hagueren, e dita vila no bast altrament pagar. Per tant, dits síndichs supliquen que lo dit senyor rey sia suplicat que dita capitulació fermada entre dit senyor rey e dita universitat sobre dita reducció ésser servada e dita reducció manar e servir, e lo manat e provehit en contrari per lo senyor rey ésser revocat, promptes fer fe de la dita capitulació e reducció encontinent. Altrament, com a forçats los cové formar greuge, com fan de present.

Ítem, com mossèn Vilademany, com a regent la governació de Cathalunya e locinent de governador, e misser Falcó, assessor seu, officials del senyor rey, de gloriosa recordació, venint e éssent en la vila //220r// de Cervera per certes morts que mossèn Carcassona e sos secasses havien fetes de hòmens de la vila, forçívoltment se prengueren contra tota justícia XL lliures del bollatí e imposicions de la vila, que la vila no era en res tenguda. Per tant, dits síndichs supliquen que lo senyor rey sia suplicat que les dites XXXX lliures ab lo interès man sien tornades e restituhides a la universitat e vila. Altrament, com a forçats los cové formar greuge en la Cort, com de present fan.

Ítem, com en la reducció de la vila de Cervera a la obediència del senyor rey fonch feta certa capitulació per lo dit senyor rey promesa e jurada a la dita universitat de Cervera e singulars de aquella, en la qual capitulació és contengut entre les altres coses que los juheus no poden fer alguna petició o demanda ne inquietació a la dita universitat e singulars de aquella per nenguna via e manera de res en les turbacions subseguides. E hun juheu apellat Baró, de la dita vila de Cervera, per lo senyor rey té sos presidents e jutges per ell assignats, és³⁵⁷ promès dita universitat e singulars molestar e inquietar e pladeiar, no servant dita capitulació, com per dita capitulació als dits juheus los sia tota via preclusa venir contra dita capitulació. Per tant, dits síndichs supliquen lo senyor rey sia suplicat que tota la dita capitulació sia servada e no sia permès sa altesa, ne per sos presidents ne jutges, inquietar ne pladeiar la dita universitat de Cervera e singulars de aquella per dit Baró, juheu, ne altres juheus, ne per altra, fahent servir dita capitulació e tot lo contengut en aquella juxta seria e tenor de aquella e en res no contravenir en aquella. Altrament, com a forçats los convé formar greuge en la Cort, com de present formen e fan.

Ítem, com lo alcayt Carcaxona del castell reyal //220v// e lo alcayt que vuy per terres e possessions e cases e per propietats que han tengudes e tenen per la inobediència de diverses persones han recusat e recusen pagar les quèsties a la vila e censos, censals e altres càrrechs que dites propietats fan e són tengudes prestar e fer. E han recusat pagar e recusen pagar les imposicions e drets a la vila en gran detriment de aquella e d'altres. Per tant, dit síndichs supliquen lo dit senyor rey sia suplicat que dites quèsties e imposicions, censos e censals e altres càrrechs man sien pagats a la dita universitat e vila e altres. Altrament, los convé com a forçats formar-ne greuge, com formen de present.

357. A continuació, promès *per* permès.

Ítem, com la vila de Cervera e singulars e vehins de aquella tinguen privilegi de deffensió apellat, dit, de na Sansa e altrament de la bandera, ús e pràctica de aquell, e per lo senyor rey, de gloriosa memòria, seria feta suspensió o reservació de aquell, en gran detriment e de la corona e preheminiència reyal e de la vila de Cervera e poblats en aquella. Per tant, dits síndichs [supliquen] que lo senyor rey sia suplicat voler levar e tolra dita suspensió e reservació del dit privilegi, ús e pràctica de aquell, ffahent restitució del dit privilegi, ús, pràctica de aquell a la dita vila de Cervera e singulars e vehins de aquella. Altrament, los cové com a forçats formar, en fan greuge.

Ítem, com per privilegis a la vila de Cervera, atorgats los rey predecessors e per lo senyor don Johan e per lo senyor rey vuy regnant confirmants, neguns lochs, castells, viles que sien de la dita vegaria de Cervera no-s pugués ceparar de aquella. E per diversos oficials veguers de altres vegaries sien ocupats e s ocupen diversos lochs, castells e viles que són de la dita vegaria de //221r// Cervera, usant de jurisdicció en dits lochs e viles e castells contra sèria e tenor dels dits privilegis e per los oficials e presidents manades diverses provisions contra los dits privilegis, separants dits lochs, castells e viles de la dita vegaria de Cervera e aplicant-les a altres³⁵⁸ vegaries. Per tant dits síndichs supliquen que lo senyor rey sia suplicat voler provehir e manar que dits lochs, castells e viles no sien separats de la vegaria de Cervera, ne los oficials veguers de altres vegaries sien ocupats, ne exercida jurisdicció en aquells. E totes provisions per oficials presidents del dit senyor rey emanades en separació de dits lochs, castells e viles sien per sa altesa revocades. E dits privilegis ésser manats servir que los lochs e viles e castells que són de la vegaria de aquella no sien separats de la dita vegaria de Cervera, ans si alguns ne havia separats sien tornats en aquella. Altrament, com a forçats los cové donar e formar-ne greuge en la Cort. En donen greuge en la dita Cort.

Requerint dits síndichs o síndic de la vila de Cervera a vos notari del stament reyal los predits greuges e la present ésser continuadas e continuades en los actes de la Cort.

Muller de misser Pere de Montmany

Ítem, lo matex die de dimecres,³⁵⁹ que segons dit és comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per part de la honorable madona Elienor, muller de misser Pere de Muntmany, quòndam, fou presentada una cèdula del tenor qui's segueix:

Reverendíssim, molt il·lustre, reverend, egregis, nobles e magnífichs.

Ffa lo vescomdat de Cabrera a XVIII de agost hun //221v// censal de propietat de sis-centes X lliures e de pensió annual de XXX lliures X sous a misser Pere de Muntmany, quòndam, e vuy a la dona Elienor, muller sua. Lo qual misser Pere de Muntmany, quòndam, e sa muller són stats fells e leyls vassalls a la majestat del senyor rey. E per gràcia e capitulació e provisions fetes per la majestat del senyor rey, les pensions del dit censal degudes fins a la present jornada no-s són pogudes haver ni encara no pot haver les sdevenidores, empextant-ho la dita gràcia, capitulació, e provisions. E, com lo dit misser Pere de Muntmany e sa muller sien stats faels e leyls vessalls tots temps a la majestat del senyor rey, com dit és, pretenent la dita dona la dita gràcia, capitulació, e provisions ésser fetes en gran dan e preiuy d'ella, per les quals coses posa greuge.

358. *A continuació, ratllat, vagares.*

359. *Interlineat sobre que, de dimenges.*

Ítem, lo dit die de dimecres que segons ja és dit que comptàvem XIII del dit mes de març any dessús dit mil CCCCLXXXI, per part de la dona na Clara qui fou muller d'en Guillem Coch, quòndam, fou presentada una cèdula del tenor següent:

Muller d'en Guillem Coch

Molt magnífichs mossenyors del braç reyal de la Cort qui's celebra en la present ciutat.

Lo noble baró de Cruylles, senyor de les parròquies de Begur e de Torrent, ensemps a les universitats de les dites parròquies fan quascun any a la manumissòria de na Clara, qui fou muller d'en Guillem Coch, quòndam, XXX lliures censals rendals de les quals són degudes a la dita manumissòria moltes pensions, per les quals són stats conuenguts en la dita Cort eclesiàstica de Gerona, en la qual per algun temps han pladeiat e a la fi són stats condempnats. E, com no haiam satisfet a les coses judicades per lo official eclesiàstich és stat posat intredit en les³⁶⁰ sglésies de les dites parròquies, lo qual entredit la part no appellada és stat suspès per lo reverend bisbe de Geronade manament del senyor rey en la dita sglésia de Begur. Lo qui és stat fet contra Costitucions de //222r// Cathalunya sobre los censals fetes, per les quals és stat ordonat que lo dit senyor rey no empexarà la execució fahedora per pensions de censals.

E, jatsia lo dit senyor rey sia stat suplicat que revocàs lo dit manament a ffi que lo dit entredit fos³⁶¹ servat, emperò jamés és stat obtengut, per tant n'Onorat Ribes, com a manumissor surrogat del testament de la dita Clara, suplica a les magnificències vostres que us plàcia interposar-vos ab lo dit senyor rey e aquell suplicar que sia de sa merçè que lo dit manament, e altra qualsevol empatxament fet per sa magestat que lo dit entredit no sia servat, revoch e torn al primer stament e que no sia passat en algun acte en la dita Cort fins lo dit greuge sia reparat. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

Ítem, lo die matex que segons és dit que comptàvem XIII del dit mes de març any ja dessús dit, en Johan Cortès de Serrià presentà en dit stament una cèdula del tenor següent:

D'en Johan Cortès de Serrià

Reverendíssimos, illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Lo sereníssimo senyor rey don Johan, de digne recordació, en la capitulació atorgada a la ciutat de Barchinona per sa clemència promès restituhir los censals dels quals a sa majestat eren fets luhicions. E com entre los altres censals dels quals són stats luhits al dit senyor és en Johan Cortès de la parròquia de Serrià, lo qual rebia en la ciutat e Regne de Mallorques quascun any hun censal en la mesada de juny, lo qual era de preu de CCII lliures e de pensió de VIII lliures VIII sous VIII, lo qual censal és stat luyt a la prefata majestat o a son procurador reyal.

Per tant, posant en greuge dites coses, suplica a la present Cort e a les senyories vostre vos plàcia suplicar //222v// a la magestat del senyor rey que, juxta la dita promesa en dita capitulació per lo dit senyor rey don Johan, pare seu, feta e per sa gran altesa confirmada e jurada, restituescha al dit Johan Cortès la dita luyció. E en altra manera no procehir en alguna cosa en la present Cort fins dites coses sien fetes juxta la dita capitulació. *Que licet, etc.*

360. A continuació, ratllat, la.

361. A continuació, ratllat, fermat.

Comtessa de Modica

Ítem, lo dit die de dimecres que segons és dit comptàvem XIII del dit mes de març any dessús dit mil CCCCLXXXI, per lo³⁶² magnífich³⁶³ mossèn Llanes, procurador de la comtessa de Modica, fou presentada en lo stament reyal de la dita Cort una altre suplicació del tenor següent:

Reverendíssimo, illustre, egregi noble e magnífichs.

Cosa és a tot lo mon manifesta ab quanta,³⁶⁴ sens rahó e contra tots drets, Constitucions e altres drets, privilegis e libertats de aquest Principat, la comtessa de Modica, vescomtessa de Cabrera, de Bas, és stat privada e despullada dels dit vescomtats e altres lochs e terres e de tot son stat e, finalment, de tots los béns que té en aquest Principat, part dels quals té ocupats lo comte de Prades, part mossèn Johan Carriera, part los hereus de mossèn Bertran d'Armendaris. E, com sia veritat que lo comte de Modica contínuament ha servit la reyalmajestat e, per lo servici de aquell, grandíssimos e irreparables dans ha suportats e vuy sosté, car ab les terres e béns de aquell ha recobrat son stat la majestat reyal empenyorant-li aquells en mans de aquells qui·ls tenien.

E a en què moltes e diverses vagades la reyal majestat fiu stada suplicada per part de la dita comtessa que li plagués fer restituir los dits vescomdats e béns, emperò, may fins assí assò no s'és pugut obtenir, ans encara vuy la dita egrègia comdesa stà despullada de tot son stat e de tots los béns en tant que no té huy en aquest Principat cosa alguna, ans és desolada del tot la sua casa en aquest Principat. Per tant, lo procurador de la dita egrègia comtessa offer greuge en la present Cort de aquestes coses, a hon que ja altres vagades ne haia //223r// ofert, e ab la present scriptura dissent a tot e a qualsevol acte fet e fahedor. E més, dissent a tot e qualsevol donatiu e préstech graciós fahedor a la majestat del senyor rey ne may entén en³⁶⁵ res consentir fins que totes coses sien reparades. E més, lo dit procurador no consent que lo present greuge ne altres de la dita comtesa no sien judicats si són greuges ho no per micer Pere Boquet ne misser Guarau Guardiola, ni en açò sia pres consell d'ells, com sien advocats dels egregis comtes e comtessa de Cardona, qui part dels béns de la dita egrègia comtessa tenen injustament ocupats.

Requìrens notarius etc.

Lo mateix die de dimecres, que segons és dit comptàvem XIII del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, per lo síndic de la ciutat de Manresa fou donada una cèdula del³⁶⁶ tenor següent:

Anadint lo síndic de la ciutat de Manresa a la suplicació als staments de la Cort presentada sobre la donació feta de la dita ciutat per la majestat del senyor rey a la senyora reyna, suplica lo dit síndic que la prefata majestat, havent per revocada la dita donació, li plàcia provehir e donar orde ab effecte que la senyora reyna renunciu e haia per renunciada la dita don[a]ció, si e en cas que per la sua senyoria aquella sia stada acceptada.

362. A *continuació, ratllat*, síndich de Manresa.

363. De magnífich a Mòdica *interlineat damunt de*, síndich de Manresa.

364. A *continuació, repetit*, ab quanta.

365. A *continuació, ratllat*, rey.

366. A *continuació, ratllat*, tenedor.

Dijous, ques comptave quinze del dit mes de març

Congregat lo dit stament ecclesiàstich en la dita casa de la Scola del Cant del claustre de la Seu de Barchinona, vengueren en lo dit stament lo illustre senyor infant don Enrrich e mossèn Johan de Muntboy, cavaller, los quals deduhiren per part del dit stament militar com ells havien vista e hoyda la cèdula, la qual era stada deliberada e ordonada per resposta a la cèdula donada als dits staments per part de la magestat del dit senyor rey, e que los paria ésser bona //223v// e star bé e que's devia donar, però que alguns e poch's hi havien dissentit. E per lo semblant eren informats que lo stament ecclesiàstich donave en parer que lo senyor rey fos servit de les XXV mil lliures, que lo dit stament era de aquex parer matex, e que les XX mil fossen per lo socorriment de Sicília e les V mil per sa majestat e servey de aquella. E més, eren de parer que la dita majestat fos suplicada volgués aturar en la present ciutat de Barchinona fins per tot lo mes de abril.

En après lo matex die, vingueren en lo dit stament³⁶⁷ en lo dit loch congregat los magnífichs mossèn Galceran Carbó, de Barchinona; mossèn Pere Arnau Segre- ra, de Leyda; e mossèn Johan Gilabert, de Cervera, síndichs, los quals digueren e deduhiren com donaven en parer lo stament reyal que la dita cèdula, ordonada per resposta a la cèdula donada per part de la dita majestat, la qual per lo dit stament era stada vista e los paria bona, fos donada en la manera que stave.

Ítem, lo die matex, a XV de març e any dessus dits, congregat lo dit stament en lo dit loc³⁶⁸ o casa de la Scola del Cant de la claustre de la Seu de Barchinona, vench en lo dit loch lo honorable mossèn Berenguer de Pau, canonge, cabiscol e síndich de l'honorable Capítol de la dita Seu de Gerona, e constituhit en lo dit loch en lo dit nom portà e presentà una cèdula, la qual //224r// demanà e requerí en lo dit stament ésser legida per en Pere Collell, notari e scrivà del dit stament per absència del dit Barthomeu Martines, segons ja per ell era stada presentada al stament militar e legida per lo discret en Miquel Benaula, notari, congregat en la casa del Capítol, e en lo stament reyal, congregat en la capella de Sant Barthomeu en la claustra de la dita Seu de Barchinona, la qual cèdula és del tenor següent:

Ihesus

Molt reverends, illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort General del Principat de Cathalunya representants.

A les senyories e magnificències vostres exposen los síndichs del Capítol de Gerona presents en la dita Cort que, com en virtut de certes bulles e sentències apostòlicas lo dit Capítol hagués mes en possessió de una canongia o de la sacristia maior de la dita seu de Gerona mossèn Gaspar de Santmenat, e après, lo dit Capítol admetés mossèn Pere Terrades a la possessió de la dita sacristia per causa de permutació feta per lo dit mossèn

367. *A continuació, repetit*, en lo dit stament.

368. *Interlineat damunt de o.*

Gaspar ab lo dit mossèn Pere Terrades e haver liurada la dita possessió per força de monicions, sentències, e censures ecclesiàstiques contra lo dit Capítol fulminades.

Per la majestat del senyor rey fou fet procés contra lo dit Capítol per ocasió de hun edicte, segons se diu fet per la dita majestat, lo qual edicte era ignorat per lo dit Capítol per quant no era stat publicat en la dita ciutat, segons en tal cas és acostumat, volent lo dit senyor executar les penes del dit edicte e citant lo dit Capítol devant sa majestat. Stà, emperò, en veritat que lo dit senyor, per sa clemència e perquè ha conegut no ésser just que lo dit Capítol per hobeyr nostre Sant Pare en cas degut com a senyor e superior de aquell e ignorant tal edicte, ha remès lo dit Capítol e relexades les penes del //224v// dit edicte si incorregudes eren. És ver senyors, reverends, illustre, egregis, nobles, e magnífichs, que feta la dita remissió e relaxació de penes, lo dit senyor vol que lo dit Capítol haia traure e privar de la dita possessió en què són los dits Pere Terrades e Gaspar de Santmenat de les dites sacristia e canongia, altrament vol haver la dita remissió e relaxació de penes del dit edicte per no fetes, forçant indirectament lo dit Capítol de privar los dits Terrades e Sentmenat de la possessió dels dits beneficis. Ço que no és en facultat del dit Capítol, obstant les dites setències e censures e tota disposició de dret canònich e civil e leys de la pàtria, signantment lo Usatge de Barchinona començant «*Alium namque*» e la Constitució «*Restituimus*», *regis Petri secundi in curia Barchinone*; ítem la Constitució «*Item quod nos*», *dicte regi Petri* e altres leys e constitucions per les quals és ordenat que nengú no sia tret de sa possessió sens coneguda de dret.

E per tant los dits síndichs supliquen vostres senyories e magnificències sia de mercè vostra suplicar la reyal excelhència sia de mercè sua no inquietar lo dit Capítol, ni vexar aquell per la dita causa, ni procehir a exacció de les dites penes ja remeses. Altrament, si la dita gràcia obtenir no poreu, supliquen los dits síndichs que lo present greuge vullau prosseguir com a greuge de Cort e fet en Cort sobresient en tot lo progrès de la dita Cort e no consentint en acte fahedor en e per aquella. E los dits síndichs protesten e dissenten en qualsevol coses que per la dita Cort fossen fetes, signantment en donatiu o altra acte graciós.

Que licet insta, etc.

Altissimus, etc.

La qual cèdula presentada e legida, après algun entrevall de temps, per lo dit stament fou feta la provisió següent:

Sia remès als advocats de dit stament, los //225r// vegen e regoneguen si lo contengut en dita cèdula és greuge o no. E après ne façen paraula o relació al dit stament per ço que sobre lo greuge, si vist serà, n'í hage ésser dignament provehit.

En après lo matex die, vista e regoneguda la dita cèdula e lo contengut en aquella e feta de açò relació al dit stament per los dits advocats de aquell, lo dit stament, atès lo contengut en la dita e preinserta cèdula, declarà ésser greuge format e per consegüent no poder³⁶⁹ ésser fet acte algú de Cort fins lo dit greuge sia reperat.

Lo dit die de dijous, que segons és dit comptàvem XV del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en lo stament militar de la dita Cort constituït mossèn Miquel de Vives presentà en aquell una suplicació del tenor següent:

³⁶⁹. A continuació, *repetit*, no poder.

Molt illustre, egregis, espectables e magnífichs senyors.

En temps passat per gran temps mossèn Pere de Marz[à], cavaller, ha tengut, e de present per sos justs títols la vagueria de la Vall de Ribes, qui és natural e castallania del castell de Segura, e certa heretat e aquells e quascuna de elles ha tengut e possehit per gran temps, ço és, per més de XXXX anys. E últimament dit Marzà és stat pres per servey del senyor rey e mort en presó. Aprés mossèn Miquel de Vives, cavaller, com a pare e legítim administrador de una filla sua, néta e hereva e successora del dit Marzà, nomenada Anna de Marzà, ha tengut e possehit dites cosas pacíficament per molt temps. Ara pochos dies ha lo senyor rey, informat que la dita vaguaria no era natural, ne feu gràcia e concessió a mossèn Fferrer de Sant Martí, cavaller, callant e no specificant lo intereç del dit Vives. E com en dits béns hun qui's diu Jacme Ribes, pretenent haver certs crèdits e drets en dites coses e pladeiant ordinàriament en la Reyal Audiència entre dit Vives en dit nom e dit Ribes e assignat a relació sobre dita causa e sobre los mèrits principals del procés. E hoydes les parts e llurs advocats //225v// per lo magnífich regent de la cancellaria relador de la dita causa, lo dit Ribes, vahent que no tenia justícia e encara penjant plet e qüestió en dita Audiència devant lo dit regent entre dit Vives, Sant Martí, e dit Ribes, los quals Vives e Ribes impugnaven la asserta provisió e gràcia de la dita vagaria atorgada al dit Sant Martí. Penjant aquests plets e causes indecises, lo dit Ribes se és acordat ab dit Sant Martí e ha tret pprovisió reyal expedita e signada per lo magnífich vicecanceller, lo qual, informat contra veritat per dit Ribes, ha signat aquella. La qual provisió contenia que dit Ribes fos més en possessió de la vagaria e de les altres coses predites e en virtut de aquesta asserta e surreptícia provisió és stat mes en possessió de les dites coses. E més avant, la castallania del castell de Segura qui és natural, axí com dita vaguaria és stada, per lo senyor rey donada e comanda a mossèn Pere d'Ortafà.

E com en dita provisió per dit Ribes, surreptíciament impetrada penjant plet, com és stat dit, e en la dita donació o comanda feta per lo senyor rey al dit Ortafà no sia stada cridada, citada, no hoyada, lo dit Vives en dit nom ver e legítim possehidor, e sens coneguda de dret sia stat despullat e privat de la sua possessió. Per ço et altre, sentint-se agreujat de la majestat reyal o de sos oficials, parlant ab humil subiecció del senyor rey, suplicà a vostres senyories que'ls plàcia intrecedir e suplicar la reyal excellència que vulla restituir totes aquestes coses al degut e primer stament. E revocar e anullar tots e qualsevol actes fets e seguits per causa de les dites provisions o donacions en gran e evident preiudici, dan e format interèsser e greuge del dit suplicant en dit nom, contra tot dret comú e Constitucions de Cathalunya. E lo dit Vives, en dit nom et altre ab los presents scrits expresament dissent en tots e qualsevol actes fahedors per la present Cort fins a tant que les dites coses e quascuna de aquelles sien tornades e restituydes al degut orde e primer stament.

Requirent, *etc.*

Ítem, lo dit die de dijous que segons és dit comptàvem XV del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, en dit stament militar per los magnífichs mossèn Pere Ferrer e Jofre de Santmenat fon presentada una suplicació del tenor següent:

226r//

Reverendíssimo, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs.

En temps de les turbacions de aquest Principat, la ciutat de Manresa e tota la província de Bages e l'abadiat de Montserrat e la vila e la baronia de Terraça e altres forces circumstantes seguien la oppinió dels tirans qui imperaven en la ciutat de Barchinona. E seguí-se que lo senyor rey don Johan, de divina memòria, tramès per capità e loctinent general, ab procura bastant de l'illustre senyor rey ara beneventuradament regnant, e lo archabisbe de Saragossa a les parts de la dita ciutat de Manresa, ab lo qual archabisbe de Saragossa

mossèn Jofre de Santmenat e mossèn Pere Ferrer tractaren e feren reduhir la dita ciutat de Manresa, de la qual era capità lo canonge Planella, e los lochs e castells del dit abbat diat de Montserrat e la vila e baronia de Tarraça a la obediència de la reyal majestat.

E, jatsia que·ls dits mossèn Jofre de Santmenat e mossèn Pere Ferrer, lo archabisbe dessus dit, ans de la reducció de les dites terres, forces e lochs, fahés grans ofertes de peccúnies per què fessen reduir aquelles, emperò, ells recusaren aquelles, no havent respecte sinó al sol servici del senyor rey e repòs e benefici públic. E no demanaren altre cosa sinó que·ls fossen restituïts tots llurs béns. E axí lo dit il·lustre loctinent e capità, en nom del senyor rey don Johan e com a procurador³⁷⁰ de la majestat del senyor rey vuy beneventuradament regnant, promès a ells fer·los restituïr totes llurs rendes, censals e altres béns, largament, no contrastants qualsevol confiscacions, donacions e alienacions. E foren donats cartells de complir les dites coses per lo dit³⁷¹ il·lustre senyor archabisbe e per lo noble governador de Cathalunya e per mossèn Pere Torroella. E axí per vigor de la dita promesa recobraren part de llurs béns e lo restant fins assí no poden recobrar, ans los stada sempre denegada justícia de aquells. E per tant los dits mossèn Pere Ferrer e mossèn Jofre de Santmenat oferen per la dita causa greuge en la present Cort e dissen ten expressament ab lo present scrit a tot e qualsevol donatiu e préstechs fahedor per la present Cort, a tot e qualsevol acte fet e fahedor.

Requerint lo notari de la Cort inserte la present en lo procés de la dita Cort.

226v// Lo dit die de dijous que segons és dit comptàvem XVn del dit mes de març any mil CCCCLXXXI, stant congregat lo stament militar en la sua stació foren fets en aquell los actes següents:

Primerament, fou legida en dit stament la resposta ordonada per los advocats de la Cort fahedora a la cèdula últimament donada per la majestat del senyor rey. E, dita cèdula legida, lo il·lustre senyor infant don Enrich president en dit stament, dix fora bó se votàs sobre aquella. E encara li paria se devia votar sobre lo que lo stament ecclesiàstich havia reportat en lo dit stament, ço és, que recahia en parer per les necessitats que ocorreen en al senyor rey, axí de la ylla de Sicília com altres, li fos fet servey per la Cort de XXV mil lliures. E sobre dites coses venints a votar començà lo dit senyor infant per la forma següent:

Lo senyor infant és de parer la resposta feta o posada per fer a la cèdula del senyor rey stà bé. E que sia fet préstic a la majestat del senyor rey de XXV mil lliures; les XX mil convertidores en les necessitats de Sicília; les V mil convertidores en so que plaurà a sa altesa. E que fos afigit al peu de la dita resposta la dita oferta, ab condició que sa majestat haie aturar per tot lo mes de abril continuant la dita Cort.

E foren adherints al dit parer los següents: lo egregi comte de Cardona e de Prades; don Johan de Cardona, conastable de Aragó; lo vescomte de Rochabertí; don Matheu de Monchada; mossèn Dalmau de Queralt; don Johan de Luna; don Yvany de Castre; mossèn Cruylles, baró de Calonge; mossèn Guarau d'Espés; mossèn Johan de So; mossèn Guarau de Cervelló; mossèn Fferrando de Rebolle-

370. *A continuació, repetit*, e com a procurador.

371. *A continuació, repetit*, per lo dit.

do; //227r// mossèn Guillem Ramon de Ballera; don Ramon de Cardona; mossèn Miquel d'Espés; mossèn Huguo de Cruylles; mossèn Galceran de Requesens; lo bastard de Cardona; mossèn Luys de Castellet; mossèn Guillem Johan Colom; mossèn Pedro Dançà; mossèn Pere Torroella; mossèn Aymeric Johan, Aymeric maior de dies;³⁷² mossèn Johan Aymeric, menor;³⁷³ mossèn Bernat Çalbà; mossèn Miquel de Vives; mossèn Berenguer de Montpalau; mossèn Jacme de Pallarès; mossèn Pere d'Ortofà; Ramon Xammar; mossèn Johan de Vallgornera; Luís des Far; mossèn Johan de Vilaffranca de Muntblanch; mossèn Muntanyans; mossèn Johan Rodon; mossèn Johan Bernat Terré; Bernat Alenyà; mossèn Johan de Muntbuy; mossèn Berenguer Sayol; mossèn Guillem d'Olms, mossèn Baltasar Romeu; mossèn Palou d'Arenys; mossèn Luís Oliver; Dalmau des Far; mossèn Anthoni Johan Torres; Galçeran Centelles; //227v// mossèn Gaspar Gilabert; mossèn Jacme Alamany; Armengou; Caramany; Berenguer de Paguera; Miquel de Canet; Ffrancesch de Caldes; mossèn Pere Johan Farrer; mossèn Vilana; mossèn Bernat Çaportella; Gaspar Çaportella; mossèn Pere Anthoni de Rochacrespa; Ffrancí Splugues; mossèn Bernat Margarit; mossèn Johan d'Altariba; Ffrancí de Reiadell; Damià de Reiadell; Garau de Paguera, mossèn Bernat Garau Boxadors; Sbert de Vilaffranca; Muntsuar; Ffrancí de Ribes; mossèn Miquel de Vilanova; mossèn Thomas de Boxadors; Ffrancesch Stalrich, àlies Santjust; mossèn Anthoni de Vivers; mossèn Garau d'Altariba; Ffarrer de Santmartí; Johan d'Allò; Ramon de Copons; mossèn Dionís Miquel; mossèn Meca; Luís de Vilanova //228r// Pere Ffrancí Romeu; mossèn Lena; Garau Splugues; Johan Çaplana; Merçer; mossèn Benito Marchó; Garau Çacalm; Barthomeu Concabella; mossèn Anthoni Prunera; Alfonso de Borge; Ffrancesch de Sant Mertí; Vallsecha; mossèn Guillem Ramon de Merlés; Gilabert Çalbà;³⁷⁴ Çalbà, son jermà; Ramon Berenguer de Lorach; mossèn Sala; Jacme Conesa; misser Calíz; Johanot Janer; Jacme de Ribes; Johan de Muntbuy, menor;³⁷⁵ Conesa; mossèn Guialtrun; Luís Oliver; Ffrancí Oliver; Johanot Xivaller; Lorenç d'Altariba; Berenguer Arnau de Morell; Anthoni d'Àger; Galçeran Sivaller; Johan d'Avinyó; Bernat Fivaller //228v// mossèn Galderich Pagès; mossèn Hugo d'Aguilar; Johan d'Evinjó; mossèn Ortolà; Johan de Vilaffranca, de Tàrrega; mossèn Jacme Pallarès; mossèn Vergós; Johan Ponç des Papiol; mossèn Pere de Blanes; Pere Johan de Miralpex; mossèn Serrat; Johan de Biure; Ffrancesch Johan de Santa Coloma; mossèn Çavall; mossèn Ffrancesch Bisbal; Gispert de Ponts; Pere Ramon de Camporrells;³⁷⁶ Puigmarí; Ffarrer de Gualbes; Anthoni

372. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

373. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

374. A continuació, espai en blanc d'un centímetre.

375. A continuació, espai en blanc d'un centímetre.

376. A continuació, espai en blanc d'un centímetre.

de Fluvià; mossèn Johan de Lupià; mossèn Àlvero de Madrigal, quant al donatiu també; mossèn Ffrancí Torrent; Pere Miquel de Paguera; Bussot, fill de mossèn Ffrancí Bussot; Ffrancesch de Guimerà; mossèn Ffrancí de Perapertusa; Honorat Muntanyans; Manuel de Corbera; Papiol del Papiol.

Lo dit senyor infant e tots los demunt dits //229r// són del dit parer, e més emperò, que per la dita oferta ne coses en dit parer contengudes no sia derogat ne en res perjudicant, tàcitament o expressa, directament o indirecta, en los actes e deliberacions fets per los stament militar e ecclesiàstich, celebrant-se la Cort per la magestat del senyor rey don Johan, de gloriosa recordació, en la ciutat de Leyda e en la present ciutat de Barchinona, en favor dels cavallers a qui és degut sou de Perpinyà e de Elna e de cavalls morts e menjats dins Perpinyà e perduts en Elna, ans que ls actes stiguen en sa força e valor. E encara, sens preiudici e derogació dels greuges e dissentiments donats en lo present stament, volents que per la present deliberació e parer en res no ls sia derogat.

Mossèn Berenguer de Requesens és de parer que sien prestades al senyor rey XXX mil lliures, ço és, deu milia per quiscun stament compartidores a sou e a lliura, perquè lo General stà flach e attès que per l'Acte de la Cort no s pot tractar de donatiu; e que la resposta li par bona. E aderiren-s'i los següents: mossèn Galceran Duray; Galceran des Lor; Pere Ramon de Copons; Ramon de Merlés; Ramon des Papiol.

E, ans de partir del dit stament e congregació, lo dit mossèn Berenguer de Requesens comunicà dit parer aderint-se al parer demunt dit del senyor infant en tot.

Mossèn Miquel de Gualbes loha e aprova la resposta de la cèdula e que deu ésser presentada //229v// al senyor rey en la forma acustumada. En lo donar o prestar, per quant és contra l'Acte fet de la Cort derrerament fet, que fins aquell sortit son effecte no consent en donatiu ne préstich. E foren de son parer los següents: Pau de Tamerit; Bernat Miquel; Camporrells; mossèn Muntaner, e que sia respost a la cèdula del senyor rey sens preiudici dels greuges e dissentiments donats; Mercell, de parer de mossèn Gualbes; Jacme Colom.

Mossèn Luís Margarit diu que per ell e per mossèn Senesterra la resposta de la cèdula stà bé excepto en los greuges, que no li par se dege votar ne fer elecció de persones, ans hi dissent quant en la resposta. E que en lo préstich de les XXV mil lliures és molt content e li par se deu fer que sien prestades a voluntat del senyor rey sens condició alguna; mossèn Johan Amat, ídem.

Mossèn Jacme March diu que quant en la resposta de la cèdula és de parer stà bé, exceptat ço que parle dels greuges, que n sia levat, que y sia afegit lo parer que és donat per ell e altres al scrivà del stament en scrits, en altra manera dissent en la cèdula. Quant en lo préstich és de opinió que adobada la cèdula e presentada

al senyor rey e continuada en lo proçés de la Cort ell consent en lo prèstich, altrament hi dissent. Altariba de Vich, ídem; Muntcorp, ídem.

230r// Damià des Callar és de parer sien dades al senyor rey XXX mil lliures a sa voluntat distribuïdores, però que per aquest préstich no entén fer perjudici a qualevol greuge, altrament hi dissent. E en la resposta de la cèdula és del parer del senyor infant pus lo senyor comte renunciï al guiatge.

Mossèn Vilademany és de parer que sien prestades al senyor rey X mil lliures per a les necessitats de Sicília a sa libertat e V mil distribuïdores en ço que lo senyor rey volrà.

Don Huguo de Cardona diu que vist que lo Principat de Cathalunya stà destruyt e no veu forma que aquest donatiu ne préstich se pugua fer, que dissent al donatiu fins les restitucions sien fetes e que en la restitució³⁷⁷ sia ell comprès.

Jerònim Azam dissent en préstich e donatiu.

Mossèn Ycart és de parer que, attès la Cort stà en punt de prest finir, se dant-hi diligència, que és maior servey del senyor rey strènyer ab diligència³⁷⁸ lo fi de la Cort e dar-li CCC mil lliures. E perquè en lo mig no tenen libertat de donar per l'Acte de la Cort és de parer que finada la Cort li sien dades les dites CCC mil lliures. En lo restant és de parer de mossèn Berenguer, altrament dissent a tot acte de donar, e que ha per bona la cèdula.

Mossèn Bernat Fiveller que sia dada la cèdula; quant en l'altre donà lo parer següent en scrits: mossèn Bernat Fiveller és de parer que la resposta qui's fa a la cèdula, *etc.* Jofre de Santmenat, ídem; Bernat de Belloc, ídem; Ffrancesc d'Orís, ídem; Johanot Santjust, ídem; Johan Concabella, ídem.

Barthomeu Formós donà lo parer següent en scrits: Barthomeu Formós, donzell, *etc.*

Mossèn Johan Bertran diu que la cèdula sia dada ab la //230v// addició ha dada mossèn Jacme March en lo fet dels greuges e que les XXV mil lliures sien dades sens preiudici dels greuges.

Mossèn Jacme Vicenç dissent a tot donatiu e préstic fins a tant li sia restituït un censal té en Cervera e los censals luhits de Mallorca sien restituïts.

Galceran Barberà és de parer que sien dades al senyor rey XXX mil lliures dient emperò en les diferències, altrament dissent.

E correguts los dits parers, lo dit stament, prenent emperò aquell per la maior part, ço és, per tots aquells demunt dits qui's són aderits e són stats de demut dit parer del senyor infant, per a notificar lo dit parer llur als altres staments elegiren per embaxadors: lo dit illustre senyor infant; mossèn Johan de Muntbuy; en Ramon Berenguer de Lorach.

377. A continuació, ratllat, sien co.

378. A continuació, ratllat, que és maior.

Dicta die XV marci³⁷⁹ dicti anni, nobilis Johannes de Luna de numero XXXXV electorum per stamentum militare, virtute potestans eis collate per curiam substituhit egregium dominum Johanem de Cardona, condestabilem Aragonie, dando sibi tantam et talem potestatem quanta et quale sibi per interventu comissionis ei et aliis per dictam curiam facte est sibi collata, presentibus hiis pro testibus honorabile Ffrancisco de Guimera, domicello, et discreto Michaele Benaula, notario.

Divendres, que comptàvem XVI del dit mes de març any mil CCCCLXXXI

Com fos stada los dies³⁸⁰ passats feta comissió als advocats dels staments de la dita Cort que juxta la voluntat de aquells posassen e ordonassen la //231r// resposta per la Cort fahedora a les cèdules donades per la majestat del senyor rey e o per part de sa altesa a la dita Cort, per les quals lo dit senyor ha mostrat admiració com fins vuy no li és stat respost. E, com los dits advocats dita resposta haguessen posada e aquella mostrada quiscun en son stament, e los huns als altres per migà de embaxades haguessen significat dita resposta segons era ordonada plaurà a tots e que fos donada, per ço dits die e any tots los dits tres estaments, ecclesiàstich, militar e reyal, se aiustaren en lo comú loch de la dita Cort, ço és, en lo Capítol de la dita Seu, en la qual congragació personalment foren los següents: lo reverendíssimo senyor patriarcha archabisbe de Terragona; lo reverend senyor elet de Urgell; lo reverend mossèn l'abat de sant Salvador de Brea; lo reverend mossèn l'abat de Ripoll; lo reverend mossèn l'abat de sant Cugat; lo reverend mossèn l'abat de Cardona; lo reverend mossèn l'abat de sant Lorenç del Munt; misser Ant-honi Agullana, procurador e vicari del reverend senyor bisbe de Gerona; mossèn Johan Andreu Sorts, procurador del reverend senyor bisbe de Barchinona; misser Guillem Alanyà, procurador del il·lustre senyor elet de Torthosa; micer Barthomeu Travasset, procurador del Capítol d'Urgell; micer Manuel de Montsuar, procurador del Capítol de Leyda; mossèn Leonell Vilalba, procurador del Capítol de Terragona; micer Barthomeu Oristà, síndich del Capítol de Gerona, mossèn Johan Torres, síndic de Capítol de Vich; ffra Barthomeu Vicenc, prior del Coll,³⁸¹ procurador de mossèn abbat del Munt del bisbat de Girona; ffra Johan Turell, procurador del prior de Cathalunya, per lo stament ecclesiàstic. //231v// Lo il·lustre senyor don Enrich de Aragó; lo egregi comte de Prades e de Cardona; don Johan de Cardona, conastable de Aragó; lo vescomte de Rochabertí; don Matheu de

379. *A continuació, ratllat, anno.*

380. *A continuació, passats, escrit en l'interlineat sobre feta.*

381. *Precedit d'un espai de 3 cm.*

Monchade; lo baró de la Lacuna; mossèn Dalmau de Queralt; don Johan de Luna; mossèn Sentelles; don Yvany de Castre; mossèn Cruylles, baró de Cruylles; mossèn Guarau d'Espés; mossèn Johan de So; mossèn Guarau de Cervelló; mossèn Fferando Robolledo; mossèn Guillem Ramon de Bellera; don Ramon de Cardona; mossèn Miquel d'Espés; mossèn Huguo de Cruylles; mossèn Galceran de Requesens; lo bastard de Cardona; mossèn Luhís Castellet; mossèn Guillem Johan Colom; mossèn Pedro Dansà; mossèn Pere Torroella; mossèn Johan Aymerich, maior de dies,³⁸² mossèn Johan Aymerich, menor,³⁸³ mossèn Bernat Calbà; mossèn Miquel de Vivers; mossèn Berenguer de Montpalau; mossèn Jacme Pellarès; mossèn Pere d'Ortaffà; //232r// Ramon Xammar; mossèn Johan de Vallgornera; Luhís des Far; mossèn Johan de Vilafancha, de Muntblanch; mossèn Muntanyans; mossèn Johan Rodon; mossèn Johan Bernat Terré; Bernat Alanyà; mossèn Johan de Muntbuy; mossèn Berenguer Seyol; mossèn Guillem d'Olms; mossèn Baltasar Romeu; mossèn Palou de Arenys; mossèn Luhís Oliver; Dalmau des Far; mossèn Anthoni Johan Torres; Galceran Çentelles; mossèn Gaspar Gelabert; mossèn Jacme Alamany; Armenguou; Caramany; Berenguer de Paguera; Miquel de Canet; Ffrancesc de Caldes; mossèn Pere Joan Ferrer; mossèn Vilana; mossèn Bernat Çaportella; Gaspar Çaportella; mossèn Anthoni de Rochacrespa; Ffrancí Splugues; mossèn Bernat Margarit; mossèn Johan d'Altariba; Ffrancí de Raiadell; Demià de Raiadell; Guarau de Paguera; mossèn Bernat de Boxadors; Sbert de Vilaffrancha; //232v// Montsuar; Ffrancí de Ribes; mossèn Miquel de Vilanova, mossèn Thomas de Boxadors; Ffrancesc Stalric àlies Santjust; mossèn Anthoni de Vivers; mossèn Garau d'Altariba; Fferrer de Santmartí; Johan Dello; Ramon de Copons; mossèn Dyonís Miquell; mossèn Mecha; Luhís de Vilanova; Pere Ffrancí Romeu; mossèn Lena; Guarau Splugues; Johan Çaplana; Merçer; mossèn Benito Marchó; Garau Sacalm; Barthomeu Conchabella; mossèn Anthoni Prunera; Alfonso de Borge; Ffrancesc de Santmartí; Vallsecha; mossèn Guillem Ramon de Merlés; Gilabert Calbà; Ramon Berenguer de Lorach; mossèn Sala; Jacme Conesa; micer Caliç; Johanot Janer; Jacme de Ribes; Johan de Montbuy, menor //233r// mossèn Gealtrun; Luhís Oliver; Ffrancí Oliver; Johanot Fiveller; Lorenç de Altariba; Berenguer Arnau de Morell; Anthoni de Àger; Galceran Fiveller; Johan de Avinyó; Bernat Fiveller; mossèn Galderich Pagès; mossèn Hugo d'Aguilar;³⁸⁴ mossèn Ortolà; Johan de Vilafranca, de Tàrrega; mossèn Jacme Pallarès; mossèn Vergós; Johan Ponç des Papiol; mossèn Pere de Blanes; Pere Johan de Miralpex; mossèn Serrat; Johan de Biure; Ffrancesc Johan de Santa Coloma; mossèn Çavall; mossèn Ffrancesc Bisbal; Gispert de Ponç; Pere Ramon de Camporrells; mossèn Puig Marí; Fferrer de Gualbes;

³⁸². ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

³⁸³. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Marí.

³⁸⁴. A continuació, repetit, Johan d'Avinyó.

Antoni Fluvià; mossèn Johan de Luppià; mossèn Àlvero de Madrigal; mossèn Ffrancí Torrent; //233v// Pere Miquel de Paguera; Buçot, fill de mossèn Ffrancí Buçot; Ffrancí de Guimerà; mossèn Ffrancí de Perapertusa; Honorat Muntanyans; Manuel de Corbera,³⁸⁵ per lo stament militar. Mossèn Galceran Carbó, mossèn Johan Ros, mossèn Ramon Merquet, misser Jacme des Torrent, mossèn Johan Roig, síndichs de Barchinona; mossèn Pere Arnau Sagraera, síndich de Leyda; mossèn Jacme Scales, mossèn Ramon Puig, síndichs de Gerona; misser Pere Savertés, síndich de Tortosa; misser Matheu Cases, Pere des Paret, síndichs de Vic; mossèn Johan Gelabert, micer Manuel Boix, síndichs de Cervera; Johan Cirvent, Antoni Sobirós, síndichs de Basulú; Ffrancesch Altelló, síndic de Torroella; Raphel Refart, síndic de Pals; Antoni Ferran, síndic dels Prats del Rey, per lo stament reyal.³⁸⁶

Los quals tres staments de la dita Cort congregats en lo dit Capítol, loc comú destinat per la celebració de la dita Cort, per lo honorable mossèn Johan Torres, canonge e síndic del Capítol de Vic, regent lo offici de promovedor en lo stament ecclesiàstich per absència del magnífic micer Johan Olivó, promovedor del dit stament, per sí e per los honorables mossèn Nicholau de Lupià del militar e de mossèn Ramon Merquet del reyal estaments, promovedors, devant los dits staments dix aquestes o semblants paraules:

Reverendíssimo, reverend, egregi, nobles e magnífichs mossenyors.

La present Cort e los tres staments o braços de //234r// aquella és açí aiustada per fer conclusió, acte, que la cèdula ordenada per les persones en açò destinades, ensemps ab les advocats dels estaments, per resposta a les cèdules donades per la majestat del senyor rey e per part sua, la qual per lo scrivà de la present Cort serà legida, a fi que sia donada e o presentada a la prefata majestat o, per quant aquella és absent, serà fet segons serà la deliberació de la present Cort.

Les quals paraules dites e dita cèdula legida per en Johan Solsona, notari e scrivà del stament militar de la dita Cort, fou lohada per tots los dits staments axí congregats. E fou deliberat que per lo dit mossèn Johan Torres, promovedor, en nom de la dita Cort fos liurada als tractadors del dit senyor qui eren aquí presents, e axí fou exequat. La qual és del tenor següent:

Resposta de la Cort a les cèdules del senyor rey

Senyor molt alt e molt excellent.

Si fins assí la Cort del Principat de Cathalunya, en la present ciutat de Barchinona congregada, no ha pres final conclusió e votiva e tal que satisfés al desitgs de dita Cort, a glòria e lahor de Deu e servici de vostra majestat, no's deu imputar a culpa, triga o pocha devoció de la dita Cort, mas a les grans dificultats e diferències resultants de les turbacions passades, en la composició de les quals e reposar vostres súbdits en lo ésser en què eren abans de dites turbacions ab quanta cura e vigilant estudi sens intermissió dita Cort ha entès.

³⁸⁵. *Al marge dret*, per lo stament militar.

³⁸⁶. *Al marge dret*, per lo stament reyal.

Vostra serenitat, per experiència, ha pogut comprendre la amor e voluntat de dita Cort qui, ab affecte, ha mostrat tenir en lo finament de aquella, com ha remès a vostra celsitut la dicisió e determinació de tots los interessos de part a part devallants³⁸⁷ de les dites turbacions, lo que en temps passat no és de memòria ésser stat practicat. E continuant llur propòsit han, sens divertir-se, entès en los quatre caps restants del redreç de la justícia, mercaderia, General e monedes, deputant-hi persones e donant-los plen poder, en lo qual, sens perdre temps han treballat per llurs forces deduir-lo al desigat fi, haia portat en punt de presta conclusió.

E si vostra real persona, la qual //234v// sens dupte donave gran scalfament a la expedició de dita Cort e de la presència del qual dita Cort era molt confortada, per los respectes significats en la cèdula último per part de vostra altesa donada, no se hagués a transferir en altres parts de vostres regnes sperava sens fallir dita Cort pendre més expedita composició e conclusió. Emperò, considerades les urgentíssimes e grans necessitats les quals vostra altesa segons diu en dita cèdula de present li ocorren, la dita Cort serà e és contenta per servey de vostra majestat que sia feta prorogació de la dita Cort a tres meses ab les qualitats, modificacions e reservacions en dita cèdula exprimidés. Ço és, que durant lo temps de dita porrogació, feta emperò abbans crida e aquella publicada en la present ciutat e en los caps de quiscuna vagueria en un mateix die, deu dies après pugua vostra excel·lència ab dita Cort, e dita Cort per si en lo que li pertany e segons ara poria, los actes que a la expedició e finament de dita Cort han sguart fer e concluoure.

E per quant senyor vostra règia majestat voler fer alguns actes qui sien deviants de les Constitucions e ley de la terra.³⁸⁸ E la declaració per vostra altesa fahedora en les diferències de part a part, provenints per causa de les dites turbacions, a vostra serenitat sien stades per dita Cort remeses en la dita ciutat, en la qual la vostra majestat porà les informacions necessàries per la determinació de les dites causes pus complidament haver, lo que fora de aquella ne de justícia ne pertinentment fer no's poria. Per ço suplica humilment la dita Cort a vostra majestat sia mercè vostra declarar e determinar, e de fet declare e determèn, dites diferències de part a part³⁸⁹ per dites turbacions devallants a vostra serenitat remeses, dins la ciutat de Barchinona hon ara la dita Cort se celebra e no fora de aquella, com sia Acte de la Cort dependent. Car altrament seria notoriament contra les dites Constitucions e leys de la terra e, en tal cas, ara per lavors la dita Cort, ab humil e subiecta reverència de vostra reyal majestat, no'y consent, ans expressament dissent.

E confiant la dita Cort que vostra serenitat per lo servici de Nostre Senyor Déu, augment de vostra reyal corona, pau, benefici e repòs universal de aquest vostre Principat de continuament entendrà, com a rey e senyor, en la conclusió e fi de aquella, se ofer que les persones per dita //235r// Cort elegides ab les elegidores per vostra altesa durant vostra absència tractaran, dispondran e apuntaran les coses a aquelles per la Cort remeses circa lo finament de la dita Cort necessàries, a fi que, tornant la altesa vostra en la present ciutat, pugua dar conclusió en aquella, com altrament dit finament Acte e conclusió de Cort sens presència e intervenció de vostra reyal persona fer no's puxe. E no resmenys, si per vostra ecel·lència seran elegides e deputades persones provehidors de greuges ab plen poder, e segons en altres Corts és acostumat donar, la dita Cort serà contenta entendre en elegir persones per sa part, en axí que dure llur poder tant com durarà la dita porrogació e no pus avant.

387. *A continuació, repetit*, devallants.

388. *Interlineat damunt*, e.

389. *Interlineat damunt*, per.

E la present resposta fa e dóna la dita Cort a la dita scriptura per vostra altesa donada ab expresses salvetats, reservació e protestació que lo present consentiment³⁹⁰ e coses deduydes en aquella no entenen, volen ne consenten derogar ne ésser³⁹¹ preiuhí tàcitament ni expressa, directament o indirecta, als Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Actes de Cort, privilegis, stils, pràcticas e observances de aquella, e propietat e possessió ne pusca ésser tret a conseqüència en preiuhí del dit Principat e leys de aquell. Supplicant e requerint la present cèdula ésser continuada en los processos de la Cort tant familiar com comú.

La qual cèdula de manament e ordonació de la dita Cort e o de tots los dits tres staments aquí presents fou legida ab alta e int[e]ligibla veu per mi Johan Solsona, scrivà del braç militar, en nom de tots los scrivants dels altres estaments. E aquella legida, de ordinació de la Cort fou liurada al dit mossèn Johan Torres, promovedor del stament eclesiàstic, per lo qual fou liurada en nom de tota la Cort al tractadors de la majestat reyal qui aquí eren presents e per aquells al magnífic mossèn Johan Pagès, conseller e vicecanceller del dit senyor, aquella per lo dit senyor acceptant.

Lo qual vicecanceller, haut devant la dita Cort cert rahonament en effecte continent la porrogació e altres coses deiús scrites, presentà //235v// e liurà a la dita Cort e o al dit mossèn Johan Torres, promovedor, del dit braç o stament eclesiàstic, una cèdula dient com lo senyor rey, e ell en nom e en persona de sa majestat, prorogava dita Cort per la forma e manera contenguts en dita cèdula, la qual és del tenor següent:

Porrogació dels tres meses ab certa reservació

La majestat del senyor rey porroga la present Cort en la present ciutat a tres meses primer vinents, ab tal reservació que dintra lo temps de la dita porrogació, feta emperò abans crida e aquella publicada en la present ciutat e en los caps de quiscuna vagaria del present Principat en hun matex dia, dins X dies après puga la excellència sua ab la dita Cort, e la dita Cort per sí segons li pertany, continuar e fer actes e concloura e finir aquella.

A les quals coses foren presents per testimonis los magnífichs mossèn Gaspar de Arinyo, secretari; Anthic Bagés, loctinent de prothonotari del senyor rey e en Miquel Benaula, Miquel Torroella, scriven e molts altres.

Don Hugo de Cardona, de paraula, dix que dissentia a totes les dites coses; mossèn Galceran Montaner, ídem; mossèn Bernat Fiveller, ídem; mossèn Jofre de Santmenat, ídem.

Lo dit die de divendres que segons és dit comptàvem XVI del dit mes de març any mil CCCCLXXXI lo noble mossèn Guarau de³⁹²

390. *A continuació, repetit, consentiment.*

391. *A continuació, ratllat, derogat.*

392. *A continuació, un quart de foli en blanc, sense cap més anotació.*

PROCÉS DEL PROTONOTARI
DE LA CORT GENERAL DE BARCELONA
(1480-1481)¹

1. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Cancelleria. Processos de Corts, 40, confrontat amb ACA, Generalitat, 991.

1r// *In Christi nomine. Pateat universis quod anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, die videlicet veneris intitulato quintodecimo mensis septembris, illustrissimo, potentissimo ac victoriosissimo principe et domino domino Ferdinando, Dei gracia rege Castelle, Aragonum, Legionis, Sicilie, Toleti, Valencie, Gallecie, Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordube, Corsiçe, Murcie, Giennis, Algarbii, Algezire, Gibraltaris, comite Barcinone, domino Vizcaye et Moline, duce Athenarum et Neopatrie, comite Rossilionis et Ceritanie, marchio Oristanni comiteque Goçiani, in villa Medine del Campo, regni Castelle, personaliter cum sua² salubri Curia residente, pro divini numinis cultu et sui regii diadematis servicio et honore hac tuicione et conservacione suorum regnorum ac beneficio et tranquillo statu rey publice dictorum suorum regnorum et signaliter sui Principatus Cathalonie qui sua presencia valde indiget, sui regii consilii deliberacione preunte, deliberavit atque decrevit Curias Generales dictis incolis dicti Principatus convocare et indicere ac indicere omnium statuum eiusdem Principatus, ad quam quidem Curiam Generalem tenendam et celebrandam civitatem Barcinonam, voluit et decrevit, pro quorum statuum convocacionem mandavit expediri et dirigi omnibus et singulis personis dictorum statuum sive brachiorum dicti Principatus et inter eos distribui literas citatorias tenoris sequents:*

Prelatis et aliis ecclesiasticis personis.

Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum, Legionis, etc. Reverendissimo in Christo patri patriarche Alexandrino et archiepiscopo Terraconensis. Salutem et dilectionem. Quia nos pro divini numinis cultu ac nostro servicio et honore tuicione et conservacione nostri regii diadematis ac beneficio et tranquillo statu tocius rey publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales celebrare in presenciarum intendimus ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, et diem quintum novembris proxime venturi, cum dierum //Xv// sequentium continuacione, huius serie assignamus. Ideo, vos requirimus et monemus quod loco et die prestatutis celebrationi eiusmodi Curiarum intersitis; nos enim ibidem personaliter erimus, Altissimo concedente. Data in villa Medine del Campo, die quintodecimo septembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXX°. Yo el rey.

2. A continuació, a ACA, Generalitat, 991, consta celebri.

Similes litere fuerunt expedite cum eisdem datis et signatura, directe personis ecclesiasticis infra sequentibus:

Prelatis et episcopis.

Reverendissimo in Christo patri et amico carissimo nobis cardinali, episcopo Ilerdensi; illustri in Christo, patri episcopo Dertusensi, nepoti nostro carissimo; venerabili in Christo patri episcopo Barchinonensi; venerabili in Christo patri, episcopo Gerundensi; venerabili in Christo patri, episcopo Vicensi; venerabili in Christo patri, episcopo Urgellensi; venerabili religioso et dilecto nostro, castellano Emposte.

Abbatis.

Venerabili et dilecto nostro, abbati Rivipulli; venerabili et dilecto nostro, abbati Populeti; venerabili et dilecto nostro, abbati de Stagno; venerabili et dilecto nostro, abbati monasteri de Gueri. Abbates. //2r// Venerabili et dilecto nostro, abbati monasterii Pulcripodii; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Petri de Gallicantis; venerabili et dilecto nostro, abbati Sanctarum Crucum; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Micaelis de Fluviano; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Petri Rotensis; venerabili et dilecto nostro, abbati de Amerio; venerabili et dilecto nostro abbati sancti Felicis Guixellensis; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Benedicti de Bagis; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Joannis de Abbatissis; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Quirici; venerabili et dilecto nostro, abbati Camprotundi; venerabili et dilecto nostro, abbati Cucuphatis; venerabili et dilecto nostro, abbati sancte Marie de Rosis; venerabili et dilecto nostro, abbati de Vilabertrando; venerabili et dilecto nostro, abbati sancti Salvatoris de Brea; venerabili et dilecto nostro, abbati de Serradeix; venerabili et dilecto nostro, abbati de la Portella.

Abbatibus

Capitularibus.

Ferdinandus, Dei gracia rex Castellae, Aragonum, etc. Ut supra. Religiosis dilectis nostris priori et Capituli ecclesie Terraconense. Salutem et dilectionem. Quia nos pro divini numinis cultu ac nostro servicio honoreque tuicione et conservacione nostri regii diadematis ac beneficio et tranquillo statu totius rei publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales in presenciarum celebrare intendimus, ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, et diem quintum //2v// novembris proxime venturi, cum dierum sequentium continuacione, huius serie assignamus. Ideo, vos requirimus et monemus quatenus constituatis ex vobis yconomos et procuratores plena potestate suffultos qui celebracioni dictarum Curiarum intersint die et loco prestatutis; nos enim ibidem personaliter erimus die eodem, Altissimo concedente. Data Medine del Campo, quinto decimo die septembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo. Yo el rey.

Similes litere fuerunt expedite cum eisdem datis et signatura directe Capitulis ecclesiasticis infrascriptis:

Dilectis nostris Capitulo ecclesie Barchinonensi; dilectis nostris Capitulo et clero ecclesie Gerundensis; dilectis nostris Capitulo, decano et sedis Urgellensis; dilectis nostris Capitulo

3. A continuació, abb, corregit.

ecclesie Vicensis; dilectus nostris Capitulo ecclesie Ilerdensis; dilectis nostris⁴ priori et Capitulo sedis Dertusensis. Capitulares.

Nobilibus et baronibus.

Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum, etc. Excellentissime principi Ysabeli, regine Castelle, Aragonum etc. domineque villarum Tarrege, Villegrasse, Sabadelli et Terraçie consorti nostre carissime. Salutem et coniugalis dileccionis,⁵ affectum et prosperitatem augmentum. Quia nos pro divini numinis cultu ac nostro servicio et honore tuicione et //3v// et conservacione nostri regii diadematis ac beneficio et tranquillo statu totius rei publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales in presenciarum celebrare intendimus, ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, et diem quintum novembris proxime venturi huius serie assignamus cum dierum sequencium continuacione. Ideo, vos attente deprecamur adque ortamur affectuose quod dictis die et loco prestatutis celebracioni eiusmodi Curiarum nobiscum pro consulendo simul cum aliis qui dicta racione nobiscum erunt in dicta Curia quitquid necessarium fuerit; et in hoc nullatenus deffinatis si honorem nostrum et vestrum et utilitatem diligitis rey publice nostrorum regnorum et vestrorum. Nos enim ibidem personaliter die eodem, Altissimo concedente. Et sit regina illustrissima, consors nostra carissima, vostra specialis proteccio sancta et individua Trinitas. Data in villa Medine del Campo, die quintodecimo mensis septembris anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXX°. Yo el rey.

Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum etc. Illustrissimo principi Phebo, Dei gracia regi Navarre, comiti Fuxi, vicecomiti Bearni, Bigorre et et Castriboni, pronepoti nostro carissimo. Salutem et prosperos ad vita successus. Quia nos pro divini numinis cultu ac nostro servicio et honore et conservacione nostri regii diadematis ac beneficio et tranquillo statu totius rei publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales in presenciarum celebrare intendimus, ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, et diem quintum novembris proxime venturi, cum dierum sequentium continuacione, huius serie assignamus. Ideo, vos requerimus et attente deprecamur quod loco et die prestatutis celebracioni eiusmodi Curiarum intersitis nobiscum pro tractando, //3v// consulendo, exequendo et complendo simul cum aliis qui dicta racione erunt nobiscum in dicta Curia quitquid nessesarium fuerit; et in hoc nullatenus defficiatis si honorem nostrum et utilitatem diligitur rey publice nostrorum regnorum; nos enim ibidem personaliter erimus die eodem, Altissimo concedente. Data in villa Medine del Campo, die quintodecimo septembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXX°. Yo el rey.

Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum, etc. Illustri infanti Enrico, duci Sugurbii, comiti Emporiarum, consanguineo nobis carissimo. Salutem et dileccionem. Quia nos pro divini numinis cultu ac nostro servicio honoreque tuicione et conservacione nostri regii diadematis et beneficio ac tranquillo statu totius rei publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales in presenciarum celebrare intendimus, ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, et diem quintum novembris proxime venturi, cum dierum sequentium continuacione, huius serie assignamus. Ideo, vobis dicimus et mandamus expresse et de certa sciencia quod loco et die prestatutis celebracioni Curiarum eiusmodi intersitis; nos enim ibidem personaliter erimus die eodem, Altissimo concedente. Data in villa Medine del Campo, die quintodecimo mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX. Yo el rey.

Similes litere hinc proxime inserte cum eisdem datis et signatura fuerunt expedite personis et nobilibus infrascriptis directe:

4. A continuació, ratllat, ca.

5. A continuació, ratllat, nem.

Egregio et dilecto consiliario et admirato marium nostrarum, Joanni, comiti Cardone et Montanearum de Pradis; //4r// egregio et dilecto consiliario nostro, Joanni de Cardona et de Prades, conestabulo Aragonum; nobili et dilecto nostro, Hugoni Rogerii comiti Pallarensi; nobili et dilecto nostro vicecomiti de Rupebertino; nobili et dilecto nostro vicecomiti de Evolo; nobili et dilecto nostro Yrvano de So et de Castro; nobili et dilecto nostro Dalmaçio de Queralt; nobili et dilecto nostro Baltasari de Queralt, militi; nobili et dilecto nostro Matheo de Montecateno; nobili et dilecto nostro Guillermo Raymundo de Crudillis;⁶ nobili et dilecto nostro Petro de Queralt, militi; nobili et dilecto nostro Anthonio de Erill; nobili et dilecto nostro Berenguario de Erill, militi; nobili et dilecto nostro Arnaldo Guillermo de Cervillione; nobili et dilecto nostro Geraldo Alamando de Cervillione; nobili et dilecto nostro Bernardo de Senesterra; nobili et dilecto nostro Berenguario Arnaldo de Cervillione; nobili et dilecto nostro Petro Rupebertino, maiori dierum; nobili et dilecto nostro Petro Rupebertino, minori dierum; nobili et dilecto nostro Onofrio de Rupebertino; nobili et dilecto nostro Geraldo⁷ de Crudillis; nobili et dilecto nostro Joanni de Crudillis; nobili et dilecto nostro Bernardo Gilaberto de Crudillis; nobili et dilecto nostro Hugoni de Crudillis;⁸ nobili et dilecto nostro Ludovico de Castellet; nobili et dilecto nostro Berenguario de Requesens; nobili et dilecto nostro Guillermo Raymundo de Josa; nobili et dilecto nostro Guillermo Raymundo de Bellaria; nobili et dilecto nostro Geraldo de Spes, militi; nobili et dilecto nostro Petro Núnyez Cabeça de Vaca; nobili et dilecto nostro Joanni Rabaça de Perellonibus; nobili et dilecto nostro⁹ de Ribelles; nobili et dilecto nostro Petro Galcerando de Crudillis. Nobiles. //4v// Nobili et dilecto nostro Ferdinando de Rebolledo; nobili et dilecto nostro Philipo Galcerando de Castro et de Pinós; nobili et dilecto nostro Ausie de Crudillis; nobili et dilecto nostro Geraldo Gilaberto de Crudillis; nobili et dilecto nostro Petro de Muntecateno; nobili et dilecto nostro Geraldo de Crudillis; nobili et dilecto nostro Joanni de Cardona; nobili et dilecto nostro¹⁰ de Josa de Mediona; nobili et dilecto nostro Raymundo de Cardona; nobili et dilecto nostro Joanni de So, militi; nobili et dilecto nostro Geraldo de Rupebertino; nobili et dilecto nostro Stephano de Centelles, comiti de Oliva; nobili et dilecto nostro Poncio d'Ornós, legum doctori;¹¹ nobili et dilecto nostro Arnaldo Guillermo de Vellera; nobili et dilecto nostro Francisco de Torrellas; nobili et dilecto nostro Joanni d'Espés; nobili et dilecto nostro;¹² nobiles.¹³

5r// Militibus.

Similes litere fuerunt expedite dictis militibus sequentibus: dilecto nostro Johanni de Altariba, militi; dilecto nostro Galcerando Çacirera, militi; dilecto nostro Joanni Gonçález, pur-

6. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.34r: Centillis.

7. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.34r: Galcerando.

8. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.34r: Cardona.

9. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

10. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

11. Anotació al marge esquerra, Poncius d'Ornos, legum professor.

12. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

13. A continuació, frase inacabada.

tugès militi; dilecto nostro Micaeli Cardona, militi; dilecto nostro Tome de Boxadors, militi; dilecto nostro Nicolau Pou, militi; dilecto nostro Rogerio de Malla, militi; dilecto nostro Joanni de Vilafrancha, militi; dilecto nostro Guillermo Arnaldo de Palou, militi; dilecto nostro Hugoni de Foxano, militi; dilecto nostro Bernardo Margarit, militi; dilecto nostro Bartholomeo Alamany, militi; dilecto nostro Petro Dezbach, militi; dilecto nostro Galcerando Tuffarer,¹⁴ militi; dilecto nostro Bernardo Gabrieli Xatmar; dilecto nostro¹⁵ de Biure; dilecto nostro Bernardo Avinyó; dilecto nostro Jacobo de Vallguarnera; dilecto nostro Jacobo Alamany; dilecto nostro Petro de Ortoffà; dilecto nostro Bernardo Çalba; dilecto nostro Francisco Bisbal; dilecto nostro Francisco de Perepertusa; dilecto nostro Francisco¹⁶ de Sanctmartí; dilecto nostro Micaeli de Vivers; dilecto nostro Anthonio de Vivers; dilecto nostro Joanni¹⁷ de Pau; dilecto nostro Guillermo de Olius,¹⁸ dilecto nostro Jaufedrio Çarrera; dilecto nostro Micaeli de Vilanova, milites; //5v// dilecto nostro Geraldo Aranyó; dilecto nostro Bernardo Margarit, dierum maiori; dilecto nostro Ludovico Margarit; dilecto nostro Petro Torrella;¹⁹ dilecto nostro Joanni de Lupiano; dilecto nostro Joanni de Fuxà; dilecto nostro Joanni Redon; dilecto nostro Joanni Sampsó; dilecto nostro Francisco de Rochafort; dilecto nostro Francisco Conesa; dilecto nostro²⁰ de Blanes; dilecto nostro Geraldo Benedicto Castelló; dilecto nostro Petro de Beuda; dilecto nostro²¹ Romeu; dilecto nostro Guillermo de Sancto Clemente; dilecto nostro Bernardo Turell, militi; dilecto nostro Francisco Dezplà; dilecto nostro Micaeli Setantí; dilecto nostro Raymundo Gilabert; dilecto nostro Bernardo Raymundo Çavall; dilecto nostro Petro de Malla; dilecto nostro Jacobo Carbó; dilecto nostro Jacobo Fivaller; dilecto nostro Antonio Joanni Torres; dilecto nostro Francisco Torrent; dilecto nostro Galcerando Pallarès; dilecto nostro Francisco Burguesii de Sancto Clemente; dilecto nostro Micaeli Muntornés; dilecto nostro Francisco Çasala; dilecto nostro Joanni Raymundo Ferrarii; dilecto nostro Micaeli de Gualbes; dilecto nostro Petro Joanni Ferrer; dilecto nostro Jacobo March; dilecto nostro Joanni Torrelles de la Rocha, milites; //6r// dilecto nostro Antonio Guillermo de Muntanyans; dilecto nostro Joanni²² Çalbà; dilecto nostro Galcerando Dusay; dilecto nostro Roderico de Bovadilla; dilecto nostro Joani Petro de Vilademany; dilecto nostro Guillermo de Tàrrega; dilecto nostro Antonio de Vilaplana; dilecto nostro Roderico de Perea; dilecto nostro Guillermo Petro Dusay; dilecto nostro Joanni Aymerich,²³ dilecto nostro Benedicto Marcó; dilecto nostro Francisco Terré; dilecto nostro Agustino de Copons; dilecto nostro Berenguario de

14. En lloc de Taffurer.

15. A continuació, un espai de 2 cm en blanc; a ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 35r i f. 43r consta com a, Poncio.

16. A ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 35r i 43r consta com a, Ferrario.

17. A ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 43r consta com a Anthonio.

18. A ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 35r consta com a d'Oms, f. 43r consta com a d'Olms.

19. En lloc de Torroella.

20. A continuació, un espai de 2 cm en blanc; a ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 35r i f. 43v, Pedro.

21. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

22. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36v i f. 44r: Bernardo Joanni.

23. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 36r: Mari.

Muntpalau; dilecto nostro Bernardo Çaportella; dilecto nostro Ludovico de Avinyó; dilecto nostro Andree de Peguaria; dilecto nostro Ponçio²⁴ de Malla; dilecto nostro Martino Joanni de Meyà; dilecto nostro Joanni de Gravalosa; dilecto nostro Rogerio de Toralla; dilecto nostro Joanni de Vilafranca; dilecto nostro Francisco de Muntrós; dilecto nostro Petro Olivó; dilecto nostro Joanni Gilabert; dilecto nostro Berenguario Barutell; dilecto nostro²⁵ de Lorach; dilecto nostro Hierónimo Vilana de Muntredon; dilecto nostro Anthonio Petri de Rochacrespa; dilecto nostro Gauderico Pagès; dilecto nostro Martino Joanni Meca; dilecto nostro Francisco Ribes; dilecto nostro Joanni Serra, milites; //6v// dilecto nostro Guillermo de Cabanyelles; dilecto nostro Jacobo Besia,^{*26} dilecto nostro Francisco Pallarès; dilecto nostro Dionisio Miqueli Torró*; dilecto nostro Geraldo Dezplà*; dilecto nostro Joanni Pallarès*; dilecto nostro Gaspari de Gilabert*; dilecto nostro Galçarando Dusay, minori; dilecto nostro Ludovico Colom*; dilecto nostro Joanni Amat*; dilecto nostro Antonio²⁷ Ortolà; dilecto nostro Galcerando Muntaner*; dilecto nostro Joanni Sanct Just*; dilecto nostro Joanni Petro Fahena*; dilecto nostro Antonio de Fluvià*; dilecto nostro Micaeli de Soler de Vilardell*; dilecto nostro Petro de Bramasachs; dilecto nostro Antonio de Vilatorta*; dilecto nostro Bernardo de Marimon*; dilecto nostro Joanni Raymundo de Vergós; dilecto nostro Ferrario dez Papiol; dilecto nostro Dominico Comte*; dilecto nostro Joanni Benedicto de Muntpalau*; dilecto nostro Raymundo de Maldà; dilecto nostro Geraldo de Altarriba; dilecto nostro Joanni Petro de la Tallada; dilecto nostro Joanni de Vilanova; dilecto nostro Anthonio de Fluvià*; dilecto nostro Micaeli de Soler de Vilardell*; dilecto nostro Anthonio de Vilatorta*; dilecto nostro Berenguario Barutell de Bestreça; dilecto nostro Joanni de Caramany; dilecto nostro²⁸ Darrius; dilecto nostro Joanni Raymundo de Bergós;²⁹ dilecto nostro Joanni Ferrer dez Puiol, milites; //7r// dilecto nostro Manueli de Planella; dilecto nostro³⁰ Menaguerra; dilecto nostro Raymundo Maldà; dilecto nostro Marco de Queralt; dilecto nostro Joanni Amat*; dilecto nostro Guillermo Joanni Colom*; dilecto nostro Galcerando Montaner; dilecto nostro Jacobo de Vesia; dilecto nostro Francisco Pallarès*; dilecto nostro Geraldo Desplà*; dilecto nostro Dionisio Miquel*; dilecto nostro Joanni Pallarès*; dilecto nostro Gaspari de Gilabert*; dilecto nostro Galcerando Dusay*, minori; dilecto nostro Guillermo Arnaldo de Bordills; dilecto nostro Ludovico Colom*; dilecto nostro Galcerando Muntaner; dilecto nostro Joanni Senc Just*; dilecto nostro Bernardo de Marimon*; dilecto nostro Dominico Comte*; dilecto nro Joanni Benet de Muntpalau*; dilecto*

24. Petro, *corregit*.

25. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

26. A continuació, els asteriscs que apareixen al text corresponen a persones repetides, en aquesta llista dels cavallers (*militibus*). La complicació d'aquest llistat es troba també als registres de la convocatòria a la Cort (ACA. Cancelleria. Registre 3599), on el llistat es troba en tres parts diferents del volum: folis 35r-36v, repetit a 43r-44v i que continua, amb ommissió de molts nom al 38v.

27. A continuació, ratllat, Ditola.

28. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

29. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 38v: Barbús.

30. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

*nostro Francisco Sala; dilecto nostro Joanni Barquer; dilecto nostro Joanni Petri Faena; dilecto nostro Guillermo Joanni Colom**; dilecto nostro Hierónimo Juliani. Milites.

7v// *Similes litere fuerunt expedite directe domicellis infrascriptis cum eisdem datis et signaturis: dilecto nostro*³¹ *Cartellà de Folgons; dilecto nostro Bernardo de Sanct Deonis; dilecto nostro Jacobo Pallarès; dilecto nostro Petro Ferrario; dilecto nostro Françisco d'Oms; dilecto nostro Arnaldo Guillermo de Palou; dilecto nostro Joanni Bertran; dilecto nostro Bernardo Astruz, dilecto nostro Micaeli de Millàs; dilecto nostro Raymundo Çagarriga; dilecto nostro*³² *Caramany; dilecto nostro Jacobo Ludovico Miquel; dilecto nostro Feliciano Vilardell; dilecto nostro Bernardo de Jaffer; dilecto nostro Michaeli de Canet; dilecto nostro*³³ *de Casdevall; dilecto nostro*³⁴ *Masdovelles; dilecto nostro*³⁵ *Montagut; dilecto nostro Martino Agullana; dilecto nostro Joanni Petro de Biure; dilecto nostro*³⁶ *Vilafresser; dilecto nostro Damiano de Raiadell; dilecto nostro Geraldo d'Esplugues; dilecto nostro*³⁷ *de Azlor; dilecto nostro Jacobo de Gualbez; dilecto nostro Ferrario de Gualbez; dilecto nostro Françisco Sanct Just; dilecto nostro Ludovico Dezvalls; dilecto nostro Francisco de Montbuyl. Domicelli; //8r// Dilecto nostro*³⁸ *Benedicto de Guimerà; dilecto nostro Joanni Dez Papiol; dilecto nostro Francisco Dezvalls; dilecto nostro*³⁹ *dez Papiol de Terraça; dilecto nostro*⁴⁰ *Avinyon; dilecto nostro Petro de Clariana; dilecto nostro Petro de Villalba; dilecto nostro Artaldo de Claramunt; dilecto nostro*⁴¹ *de Semmanat; dilecto nostro Petro Michaeli de Peguera; dilecto nostro Emanueli de Corbaria; dilecto nostro Hugoni de Palou; dilecto nostro Francisco Armenter de Semmanat; dilecto nostro Joanni de Vilalba; dilecto nostro Raymundo dez Papiol; dilecto nostro Raymundo de Vilamarini; dilecto nostro Petro de Belloch; dilecto nostro Joanni de Vilafrancha; dilecto nostro Joanni de la Guialtrú; dilecto nostro Petro de*⁴² *dilecto nostro Joanni de Montbuy; dilecto nostro Joanni Calliz; dilecto nostro Emanueli de Raiadell; dilecto nostro Bartholomeo de Muntpalau; dilecto nostro Joanni Almugàver; dilecto nostro Micaeli de Sancto Martino; dilecto nostro Joanni d'Eluja; dilecto nostro Jacobo de Peguaria; dilecto nostro Michaeli Joanni Gralla; dilecto nostro Joanni del Puiol; dilecto nostro Galcerando Çacosta; dilecto nostro Galcerando de Vilalongua. Domicelli; //8v// Dilecto nostro Joanni Çacirera; dilecto nostro Joanni de Claramunt; dilecto nostro Jacobo de Oluja; dilecto nostro Bernardo de Sanctcliment; dilecto nostro Petro de*

31. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

32. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

33. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

34. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

35. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

36. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

37. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

38. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

39. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

40. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

41. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

42. *Hauria de ser:* de la Planella.

Peramola,⁴³ *dilecto nostro Micheli de Avinyon; dilecto nostro Andree Bisbal; dilecto nostro Antonio de Sanct Climent; dilecto nostro Michaeli de Peguera; dilecto nostro Guillermo Raymundo de Marles; dilecto nostro Joanni Raymundo Pinell; dilecto nostro Dalmaçio de l'Entorn; dilecto nostro Françisco Caldes*,⁴⁴ *dilecto nostro Galcerando Çescomes; dilecto nostro Petro Cívera; dilecto nostro Joanni d'Oriz; dilecto nostro Petro Çacirera; dilecto nostro Berengario Arnaldo de*⁴⁵ *Morell, dierum maiori; dilecto nostro*⁴⁶ *de Montcorb, minori dierum; dilecto nostro Ludovico d'Ivorra; dilecto nostro Bernardo Denpuiol*,⁴⁷ *dilecto nostro Jacobo Samasó; dilecto nostro Gizperto de Ponç; dilecto nostro Bernardo Argençola; dilecto nostro*⁴⁸ *Orenga; dilecto nostro*⁴⁹ *Montcada, minori dierum; dilecto nostro Petro Ycart; dilecto nostro Ludovico*⁵⁰ *d'Olzinelles; dilecto nostro*⁵¹ *Claret; dilecto nostro Aymerico Dezprats; dilecto nostro*⁵² *de Borja; dilecto nostro Berenguario de Castellói. Domicelli. //9r// Dilecto nostro Olzinelles; dilecto nostro Guillermo Raymundo de Oluja*,⁵³ *dilecto nostro Joanni Agostí; dilecto nostro Gabrielli Ycart; dilecto nostro Bernardo d'Olzinelles; dilecto nostro Paulo de Tamarit; dilecto nostro Andree de Boxadors; dilecto nostro Berengario de Oluja; dilecto nostro*⁵⁴ *de Plegamans; dilecto nostro*⁵⁵ *de Altarriba; dilecto nostro Arnaldo Benedicto de Cartella de Turri; dilecto nostro Berenguario de Peguera; dilecto nostro Guillermo Raymundo de Montoliu; dilecto nostro Petro de Rubinat; dilecto nostro Serriano de Martorell; dilecto nostro Petro Joanni de Miralpex; dilecto nostro Petro de Sanct Climent; dilecto nostro Matheo de Sanct Clement; dilecto nostro Antonio Joanni Caplana; dilecto nostro Petro Voltrera; dilecto nostro Guillermo de Claramunt; dilecto nostro Petro March; dilecto nostro Berenguario de Argençola; dilecto nostro Petro Torrellas de Pelejà; dilecto nostro Jacobo Colom; dilecto nostro Michaeli Torres; dilecto nostro Geraldo de Gualbes; dilecto nostro Francisco Joanni de Sancta Coloma; dilecto nostro Joanni de Corbera; dilecto nostro Bernardo Belloch; dilecto nostro Rogerio Bernardo de Rosanes; dilecto nostro Berenguario Miquel; dilecto nostro Sebastiano de Millars. Domicelli. //9v// Dilecto nostro Françisco Monbuy de Tagamanent; dilecto nostro*⁵⁶ *Prat; dilecto nostro Rogerio de Semmanat; dilecto nostro Joanoto Sanct Just; dilecto nostro Joanni Petro de Vilademany; dilecto nostro Bernardo Gassius; dilecto nostro Françisco de Planella; di-*

43. Claramola, *corregit.* ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f.40r: Claramola.

44. Calders, *corregit.*

45. A continuació, Reiadell, ratllat; Morell, interlineat.

46. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

47. En lloc de Dezpujol.

48. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

49. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

50. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 40v, Petro Ludovico.

51. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

52. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

53. Oluga, *corregit.*

54. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

55. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

56. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

*lecto nostro*⁵⁷ *de Planella de Vilarnau de Vilazir; dilecto nostro Raymundo de Semmanat de Sanctiga; dilecto nostro*⁵⁸ *Vilana de Barberà,*⁵⁹ *dilecto nostro*⁶⁰ *Papiol de Sabadell; dilecto nostro Sarrià de Sabadell; dilecto nostro Yvanno de Clasquerí; dilecto nostro Jaufrido de Semmanat de Terraça; dilecto nostro Joanni Miquaeli; dilecto nostro Parra; dilecto nostro Dalmaçió*⁶¹ *dez Palau; dilecto nostro Berenguario Barutell de Bestrechà; dilecto nostro Joanni Barutell; dilecto nostro Guillermo Arnaldo de Bordills; dilecto nostro Joanni Geraldo de Crudillis; dilecto nostro Ludovico Benet de Fuxà et de Boxadors; dilecto nostro Berengario de Foxà; dilecto nostro Arnaldo de Foxà; dilecto nostro Francisco Çetrilla; dilecto nostro Francisco Miquel; dilecto nostro Andree de Caxàs;*⁶² *dilecto nostro*⁶³ *de Montpalau; dilecto nostro*⁶⁴ *Serrahí; dilecto nostro Joanni de Crudillis; dilecto nostro Ludovico Çinera; dilecto nostro Francisco de Senct Martí; dilecto nostro Mathie de Rexachs. Domicelli. //10r// Dilecto nostro*⁶⁵ *Montagut; dilecto nostro*⁶⁶ *Jaffer; dilecto nostro*⁶⁷ *Corts; dilecto nostro*⁶⁸ *Lebià; dilecto nostro*⁶⁹ *Cornellà; dilecto nostro*⁷⁰ *Camós; dilecto nostro*⁷¹ *Trullàs; dilecto nostro*⁷² *Sanct Celoni; dilecto nostro*⁷³ *Ayguaviva; dilecto nostro*⁷⁴ *Oliver de Gualta; dilecto nostro*⁷⁵ *Gallaran; dilecto nostro Nicholas de Boxols; dilecto nostro Poncio Martino de Malla; dilecto nostro Francisco de Oros; dilecto nostro Marcho de Vilanova; dilecto nostro Bernardo de Muntredon; dilecto nostro Bernardo de Gub;*⁷⁶ *dilecto nostro Francisco de Muntagut àlias de Savassona;*⁷⁷ *dilecto nostro Guillermo de Malla; dilecto nostro Ludovico Dezfar; dilecto nostro Joanni de Gaver; dilecto nostro Matheo de Gaver; dilecto nostro Joanni de Peguera; dilecto nostro Jacobo Dezcallar; dilecto nostro Petro Dezcallar; dilecto nostro Joanni de Rosset; dilecto nostro*⁷⁸ *Badia; dilecto nostro Joanni de Foxà; dilecto nostro Joanni de Palmerola; dilecto nostro Geraldo Bisbal; dilecto nostro Bartho-*

57. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

58. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

59. ACA. Cancelleria. Reg. 3599, f. 41r, Barberà.

60. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

61. A continuació, ratllat, Dezplau.

62. Caxats, corregit.

63. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

64. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

65. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

66. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

67. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

68. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

69. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

70. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

71. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

72. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

73. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

74. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

75. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

76. En lloc de, Gurb.

77. Savaissac, corregit.

78. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

lomeo de Vilafrancha; dilecto nostro Guillermo de Masdovelles; dilecto nostro Dalmacio Çacirera de Reus; dilecto nostro Yvoni Terré. Domicelli. //10v// Dilecto nostro Marquet de Ayguaviva; dilecto nostro Guillermo Raymundo de Tamarit;⁷⁹ dilecto nostro Rogerio de Luria; dilecto nostro Bernardo de Guimerà; dilecto nostro Guillermo Raymundo Çarrovira;⁸⁰ dilecto nostro Joanni de Biure; dilecto nostro Francisco de Passanant; dilecto nostro Alamanno Çacirera; dilecto nostro Joanni Çacirera; dilecto nostro⁸¹ de Copons; dilecto nostro⁸² de Copons; dilecto Ferdinando Larea; dilecto nostro Joanni del Pujol; dilecto nostro Joanni de Concabella; dilecto nostro⁸³ Breçó; dilecto nostro Fox⁸⁴ de la Ràpita; dilecto nostro Antonio de Toralla; dilecto nostro Marco de Queralt; dilecto nostro Cerveró de Queralt; dilecto nostro Michaeli Cadell; dilecto nostro Petro Cadell; dilecto nostro Gondissalbo de Hedo; dilecto nostro Antonio dez Call. Domicelli.

11r// *Pro universitatis.*

Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum, etc. Dilectis et probiis hominibus nostris, consiliaris et probiis hominibus civitatis Barchinone. Salutem et graciam. Quia nos pro divini numinis cultu ac servicio honoreque tuicione et conservacione nostri regii diadematis et beneficio et tranquillo statu tocius rei publice istius nostri Principatus Cathalonie omnibus illius incolis et habitatoribus Curias Generales in presenciarum celebrare intendimus, ad quam quidem celebrationem civitatem Barchinonam, diem quintum novembris proxime venturi cum dierum sequencium continuacione huius serie assignamus. Ideo, vobis dicimus et mandamus expresse et de certa sciencia quatenus constituatis ex vobis syndicos et procuratores plena potestate suffultos qui celebrationi eiusmodi Curiarum intersint die et loco prestatutis. Nos enim ibidem personaliter erimus die eodem, Altissimo concedente. Data Medine del Campo, die quintodecimo mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentessimo octuagesimo. Yo el Rey.

Similes litere cum eisdem datis et signatura fuerunt expedite directe universis infrasequentibus: dilectis et fidelibus nostris paciariis et consilio civitatis Ilerde; dilectis et fidelibus nostris juratis et consilio civitatis Gerunde; dilectis et fidelibus nostris procuratoribus et consilio civitatis Dertuse; dilectis et fidelibus nostris consiliariis et consilio civitatis Vici; dilectis et fidelibus nostris consiliariis et consilio civitatis Minorisse; dilectis et fidelibus nostris juratis et consilio Villefranche Penitensis;⁸⁵ dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Verga; dilectis et fidelibus nostris juratis et consilio Ville Sancti Petri de Auro; //11v// dilectis et fidelibus nostris consiliariis et consilio ville de Olot; dilectis et fidelibus nostris juratis et consilio ville de Besalú; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Campredó; dilectis et fidelibus nostris consiliariis et consilio ville de Figueres; dilectis et fidelibus nostris consilibus et consilio ville Turricelle de Montegrino;

79. Margarit, ratllat, Tamarit, *interlineat*.

80. Çarrovira, la primera «r» ratllada.

81. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

82. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

83. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

84. Foxi, la «i» final ratllada.

85. Panetensis, *corregit*.

dilectis et fidelibus nostris paciariis ville Cervarie; dilectis et fidelibus nostris consulibus et consilio Aqualate; dilectis et fidelibus nostris juratis et consilio ville Pratorum Regis; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Cardedeu; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Plano; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Talarn; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus vallis de Ribes; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Cruïlles; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville Granullariorum; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville Calidarum de Montebovino; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus Villenove de Guialtrude; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de l'Arboç; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus loci de Cabra; dilectis et fidelibus juratis et probiis hominibus ville de Çareal; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville Modiliani; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Matarone; dilectis et fidelibus nostris juratis et probiis hominibus ville de Palamossio.

12r//

Et die dominico intitulado quinto mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo ad quem diem dictus serenissimus dominus rex decrevit convocare Curiam Generalem in presenti civitate incolis Catalonie Principatus, existens personaliter in Capitulo sedis Barchinone, magnificus Joannes Pagès, miles et legum doctor, consiliarius et vicecancellarius dicti serenissimi domini regis, et ibidem in dicto Capitulo dicte sedis in quo solita celebrari est Curia Generalis incolis dicti Cathalonie Principatus, et fuerunt ibi presentes:

Pro brachio ecclesie:

Ferrarius de Gualbis, decretorum doctor, canonicus et yconomus ac syndicus sive procurator Capituli Sedis Barchinone; Berenguarius de Pau, canonicus, Bartholomeus Oristà, presbiter, syndici Capituli sedis Gerunde; Bartholomeus Trabasset, decretorum doctor, canonicus et yconomus sive syndicus canonicorum et Capituli sedis Urgellensis.

Pro brachio militari:

Petrus de Clariana et de Serra, legum doctor, domicellus.

Pro brachio universitatum:

Joannes Mathei, notarius, syndicus universitatis civitatis Barchinone; Jacobus Sala, Raymondus de Podio, cives Gerunde et syndici ipsius.

12v// *Et predictus dominus vicecancellarius presentibus supradictis ac testibus infrascriptis, tradidit michi Anthico de Bages, dicti domini regis secretario et locumtenenti prothonotarii quandam papiream literam eiusdem domini regis manu ipsius signatam et sigillo secreto suo in dorso sigillatam, quam per me dictum regium secretarium et locumtenentem prothonotarii ibidem legi mandavit, quam ego dictus regius secretarius et locumtenens prothonotarii, audientibus predictis et aliis quam plurimus ibidem existentibus alta et intelligibili voce legi, cuius tenor sequitur et talis est.*

*Comissio ad prorogandum diem
celebrationis Curiarum*

Don Ferrando, per la gràcia de Déu rey de Castella, de Aragó, de León, de Toledo, de València, de Galècia, de Mallorques, de Sevilla, de Sardenya, de Córdoba, de Còrsega, de Múrcia, de Jaen, de l'Algarbe; de Algezira, de Gibraltar, comte de Barcelona, senyor de Vizcaya e de Molina, duch de Athenas e de Neopàtria, comte de Rosselló e de Cerdanya, marquès de Oristany e comte de Goçiano. Al magnífich e amat conseller e vicecanceller nostre micer Joan Pagès, cavaller e doctor en leys. Salut e dilecció. Com nós, ocupats de alguns negociis, no puscam ésser personalment en la ciutat de Barcelona digmenge primer vinent qui serà lo cinquen dia del present mes, lo qual dia és estat per nós assignat per la celebració de la Cort per nós convocada als catalans en la dita ciutat. Per tant, confiant de la savieza e providència vostra, ab tenor de les presents vos diem, cometem e manam que en nom nostre e per nós e en nostra persona prorogueu lo dit die de⁸⁶ la dita celebració de la Cort, sí et segons que nós stants en la dita ciutat personalment proroguariem, per lo temps que us semblarà e ben vist vos serà e de la dita prorogació per vós feta serà façau fer acte, car nós en et sobre la dita prorogació lo dit dia fahedora, dit per lo temps que vist vos serà en avant, ab aquestes //13r// matexes les veus e poder nostre vos comanam e cometem ab les presents plenàriament.

Dada en la vila de Vilafrancha de Penedès, a tres dies de noembre en l'any de la nativitat de Nostre Senyor M CCCC LXXX. *Yo el Rey.*

Prorogació primera⁸⁷

Qua quidem regia comissionis litera per me dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii lecta, in continenti dictus dominus vicecancellarius, recepta dicta comissione regia, cum illis quibus deçet honore et reverencia dicte regie maiestatis, ponens in execucionem contenta in dicta comissione regia, nomine et in personam dicti serenissimi domini regis, prorogavit dictam Curiam et diem celebrationis ipsius ad quam dictus dominus rex decreverat eam celebrare ad diem martis proximam venturam qui erit septimus dies dicti mensis novembris.

Qua quidem prorogacione per dictum dominum vicecancellarium facta virtute comissionis predictae, in continenti Joannes Mathei, notarius et syndicus civitatis Barcinone, nomine universitatis dicte civitatis et omnium illorum sindico,⁸⁸ eidem et contenta in cedula adherere valencium diçençiens dicte prorogacioni ut dixit, obtulit et presentavit eidem vicecancellario et per me, dictum secretarium regium et locumtenentem prothonotarii, legi petit et requisivit quandam papiri cedulam quam michi, locumtenenti predicto prothonotari, tradidit eiusmodi seriey:

Lo síndich de la ciutat de Barcelona, en nom de la dita ciutat e de aquells qui aderir-s'i volran, no consent en la prorogació de la Cort feta per vós, magnífich micer Joan Pagès, cavaller e doctor, vicecanceller de la maiestat del senyor rey, absent del loch la preffata maiestat, hoc e per quant és feta vuy, qui és digmenge die feriat, en quan se a vist contraffer, derogar o ésser preiudicial a les Constitucions de Cathalunya, Usatges de Barcelona, libertats, privilegiis, comuns e de aquesta ciutat, usos, pràtiques e observançes de Cort, volent e requerint la present ser continua //13v// a la fi de la prorogació damunt feta per vós, notari, etc.

86. De, *afegit.*

87. Prorogació I^a, *al marge dret.*

88. Sindicum, *corregit.*

Qua quidem cedula per me dictum regium secretarium et locumtenentem prothonotarii lecta, in continenti dictus Joannes Mathei, syndicus predictus, petit et requisivit eam in pede dicte prorogacionis ac in processu Curie presentis inseri et continuari per me dictum regium secretarium et locumtenentem prothonotarii.

Et statim, dicti syndici dictorum brachiorum et dictus Petrus Clariana et de Serra dixerunt quod adherebant, prout adhererunt, dicte cedule et oblaçioni eiusdem ac contentis in ea per dictum syndicum oblatam, requirentes fieri de eis actum in fine dicte cedule et prorogacionis predictae.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in dicta prorogacione per eum desuper facta, non obstantibus contentis in dicta cedula.

Et supra dicti syndici ac dictus Petrus de Clariana dixerunt quod stabant et perseverabant in presentacione dicte cedule et contentis in ea.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod non consençiebat quibusvis protestacionibus per supra dictos syndicos factis et quociens ipsi protestati fuerunt dixit quod non consençiebat in eorum protestacionibus, ymo stabat et perserverabat in dicta prorogacione per eum facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes Petrus Michael Carbonell, scriba et tenens claves archivi regii Barchinone, et Bernardus Baget, de scribania domini regis.

Et factis premissis, dictus dominus vicecancellarius jussit voce preconia intimari dictam prorogacionem per eum modo factam predicto(s) convocatos ad dictas Curias absentibus a dicta civitate Barchinone, //14r// prout de facto fuit intimata cum preconizacione tenoris sequentis:

Preconizació⁸⁹

Ara ojats que us fan a ssaber lo molt alt e molt excellent senyor e poderós príncep lo senyor rey a tots los convocats a les Corts Generals per lo dit senyor en la present ciutat de Barcelona als catalans çelebradores, que lo dit senyor ha prorogades, vuy, qui és digmenge e contam çinc de nohembre de l'any mil quatreçents e vytanta, les dites Corts a dimarts primer vinent que contarem set del dit mes de noembre, la qual prorogació lo dit senyor mana ésser publicada ab la present pública crida per çò que algú no puxa ignorància allegar.

Que quidem preconizacione per Franciscum de Lune, curitorem regium et dicte civitatis Barchinone, voce preconia facta per loca publica et assueta dicte civitatis cum duobus tubis clarigentibus, prout idem preco retulit et fidem fecit michi locumtenenti prothonotarii predicto.

Et dicto die martis intitulado septimo predicti mensis novembris supra proxime et ad quam dicta celabraçio dictarum Curiarum fuerat prorogata, dicto serenissimo domino rege in civitate Barchinona personaliter existente, ad quam venerat die lune sexto dicti mensis novembres, existens personaliter dictus magnificus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis in dicto Capitulo sedis Barchinone sedens more solito

89. A continuació, ratllat, secunda. Al marge dret, ratllat, Prorogació II.

in uno ex gradibus per quos ascenditur ad cadaffallum situm in dicto Capitulo pro Curia Generali celebranda et tenenda⁹⁰ in personam dicti domini regis, fecit prorogacionem dicte celebracionis dicte Curie in modum sequentem.

Prorogació secunda.⁹¹ Prorogatio II.⁹²

Lo senyor rey proroga la present Cort a divendres primer vinent en aquest lloc matex.

Et fuerunt presentes dicte prorogacioni persone infrascripte.

14v// *Pro brachio ecclesiastico: Frater Petrus Andreas de Villari, abbas Rivipulli; Ferrarius de Gualbes, decretorum doctor; canonicus et syndicus sedis Barchinone; Bartholomeus Oristà, presbiter de Capitulo et syndicus sedis Gerunde.*

Pro brachio nobilium: Antonius Ludovicus de Vilatorta, miles; Joannes dez Papiol, domesticellus.

Pro brachio universitatum: Joannes Mathei, notarius, syndicus universitatis civitatis Barchinone; Jacobus Sala, Raymundus de Podio, syndici universitatis civitatis Gerunde; Petrus Perez, syndicus civitatis Vici; Matheus Senya, notarius, syndicus Villefranche Penetensis; Baltasarius de Rosselló, syndicus ville Santi Petri de Auro; Antonius Ferran, syndicus ville Pratorum Regalium.

Et in continenti facta dicta prorogacione, dicti syndici et alii supranominati de dictis brachiis dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus desuper factis; et eciam dicti syndici dictarum civitatum, vici et villarum Villefranche Penetensis, Sancti Petri de Auro et Pratorum Regalium dixerunt michi Anthico de Bages, locumtenenti prothonotari predicto, dictam prorogacionem recipienti, quod ipsi adherebant dicte cedula per dictum syndicum Barchinone supra oblata et protestacionibus et descentimentis ac aliis in dicta cedula contentis, requirentes me dictum locumtenentem prothonotarii quod hoc continuarem in pede dicte prorogacionis.

Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti dominus regis, dixit quod stabat et perseverabat in prorogacione desuper facta, non obstant dicta cedula et contentis in ea. Et supra dicti syndici et alii predicti dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus et aliis per eos desuper factis.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod in eorum protestacio//15r//nibus non consenciebat, imo⁹³ tociens quociens ipsi protestarentur in eorum protestacionibus non consenciebat sed stabat et perseverabat in supra dictis per eum factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes Joannes Lobets et Antonius Fransa, notarius cives Barchinone.

90. Tenendam, «m» final ratllada.

91. Tercia, *corregit*.

92. Prorogatio III, *al marge dret i corregit*.

93. Ymo, *corregit*.

Post hec vero die supradicto veneris supra proxime ad dictas Curias celebrandas prorogata intitulado decimo mensis novembris predicti, dictus dominus Joannes Pagès, legum doctor, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter in dicto Capitulo sedis Barchinone in personam dicti domini regis prorogavit dictam celebracionem dictarum Curiarum ad diem martis proximam, in modum, sequentem:

Prorogatio tertia.⁹⁴ Prorogatio III.⁹⁵

Lo senyor rey prorroga la present Cort per a dimarts primer vinent en aquest loch matex.

Cui quidem prorogacioni presentes fuerunt syndici et alie persone dictorum brachium dicte Curie infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Bartholomeus Oristà, presbiter, de Capitulo et syndicus ecclesie Gerundensis; Joannes Torres, canonicus et syndicus Capituli ecclesie Vicensis.

Pro brachio militari: Petrus Joannes de Rochacrespa, Joannes Ferrarii; Antonius Ludovicus de Vilatorta, milites; Joannes del Puiol, domicellus.

Pro brachio universitatum: Joannes Mathei, notarius, syndicus civitatis Barcinone; //15v// Matheus de Casis, Petrus Peres, syndici civitate Viçi; Franciscus Altello, syndicus ville Turricelle de Montegrino.

Et in continenti facta dicta prorogacione, dicti syndici et alii supranominati dixerunt quod protestabantur et stabant in protestacionibus per eos desuper factis ac protestabantur prout supra.

Et dictus dominus vicancellarius dixit quod stabat et perseverabat in dicta prorogacione per eum desuper facta in personam dicti domini regis non obstantibus protestacionibus per dictos syndicos et alios supranominatos desuper factis.⁹⁶

Et supradicti syndici et alii supranominati dixerunt quod stabant et perseverabant, in protestacionibus et aliis desuper factis.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod in eorum protestacionibus non consenciebat, imo tociens quociens ipsi protestarentur quod non consensiebat sed stabat et perseverabat in supradictis per eum desuper ac aliis factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes magnificus Raymundus Gilabert, miles, negociorum regie curie promotor, Petrus Falcó et Laurençius Benedicti iuris doctores, cives Barchinone.

Et dicto die martis supra proxime ad dictam Curiam celebrandam intitulado quartodecimo dicti mensis novembres, dictus serenissimus dominus rex existens personaliter in dicto Capitulo dicte sedis Barcinone ubi more solito Curie Generales que celebrari solite sunt incolis Cathalonie Principatus celebrantur, sedens in suo regio solio existente in cadafallò ibidem in dicto Capitulo sito et constituto, pannis lane, auri et sericis munito, et quamplurimis genti-

94. Quarta, *corregit.*

95. Prorogatio IIII, *al marge dret i corregit.*

96. Factos, *corregit.*

bus diversorum statuum ibidem presentibus, tam ex convocatis ad dictas Curias quam aliis in multitudine populosa, inter quos aderant et presentes fuerunt ex convocatis infrascripti.

16r// *Pro brachio prelatorum et aliorum ecclesiasticorum: Petrus, electus episcopus Urgellensis; Guillelmus Raymundus, electus episcopus Vicensis; Bernardus Hugo de Rupebertino, castellanus Emposte, ordinis Hospitali Sancti Joannis Jerosolimitani; frater Petrus Andreas, abbas Rivipulli; frater Joannes Cuello, abbas Populeti; frater Nicolaus de Lauro, abbas Sancti Petri de Gallicantu; frater⁹⁷ Sampsó, abbas Sancti Salvatoris de Ebreá; frater⁹⁸ Sors, abbas Sancti Cucuphatis Vallensis; frater⁹⁹ Xatmar, abbas Balnearum; frater¹⁰⁰ abbas Sancti Laurenti de Monte; frater¹⁰¹ Maruny abbas de Amerio; frater¹⁰² de Claromonte, abbas de Serriate-xio; abbas¹⁰³ Cardone; Joanne Andreas Sorts, procurator reverendissimi patriarche alexandrini et archiepiscopi Terracone; Petrus de Vivers, procurator episcopi Barcinone; Joannes de Sancto Martino, Joanes Olivó, procuratores episcopi Gerundensis; Ferrarius de Gualbes, canonicus et syndicus Capituli sedis Barchinone; Berenguarius de Pauo, Bartholomeus Oristà, syndici Capituli sedis Gerundensis; Bartholomeus Trabesset, Martinus Petrus Ponç, canonici¹⁰⁴ et syndici capituli sedis Urgellensis; Emanuel de Montsuar, canonicus et syndicus sedis Ilerdensis; Joannes Torres, canonicus; Sabastianus Sala, syndici Capituli sedis Vicensis; Franciscus de Plano, prepositus penitens procurator religiosi abbatis Sancti Felicis Guixellensis; Stephanus Mante, pro abbate de Villabertrando; frater Benedictus Cardona, procurator abbatis Campirotundi; //16v// Vicenç,¹⁰⁵ prior beate Marie de Colle; Petrus Joannes de Lobera, procurator abbatis Sancti Joannis de Abbatis; frater Joannes Marffà, administrator abbatias Sancti Benedicti de Bagüis; Joannes Mur, canonicus Sancti Viçenci de Cardona, procurator abbatis de Regali.*

Pro brachio baronum et militum: illustris infans Enricus Aragonum, Sicilie, comes Emporiarum; egregius Joannes Raymundi Fulchonis, comes Cardone et de Prades; nobilis Matheus de Montecateno; Dalmacius de Queralt; Baltassar de Queralt; Petrus Galcerandus de Cruillis de Colongues; Yvanus de Castre et de So; Petrus de Rochabertino; Joannes de So; Geraldus de Rupebertino;¹⁰⁶ de Cruilles; Ausiàs de Cruilles; Geraldus d'Espès; Petrus de Muntcada; Franciscus Torrellas; Carolus Torrellas; Ludovicus Torrellas; Jacobus Torrellas; Arnaldus Guiller-mi de Bellaria; Joannes Geraldus de Cruilles; Hugo de Cruilles; Joannes de Cardona, vulgariter dictus lo bastart; Antonius de ErilloBerengarius de Requesens. Nobiles.

17r//

97. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

98. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

99. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

100. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

101. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

102. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

103. Precedit d'un espai de 8 cm en blanc.

104. Canonicus, corregit.

105. Precedit d'un espai de 3 cm.

106. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

Milites: Micael de Gualbis, nomine suo et ut procurator comitis Pallariensis; Antonius Guillermi de Muntanyans; Bernardus Çalbà; Bernardus Çaportella; Petrus Torroella; Galcerandus Dusay; Baltassar Romey; Bernardus Margarit; Ludovicus Margarit; Thomàs de Boxadors; Nicholaus de Luþià; Joannes Ferrarii Dezpapiol; Bernardus Sayol; Ludovicus Conesa; Bertrandus Raymundus Çavall; Guillelmus de Cabanyelles; Guillelmus Colom; Ludovicus Colom; Joannes Amat; Emmanuel¹⁰⁷ de Planella; Petrus Ycard; Joannes Bertran; Michael de Vilanova; Franciscus de Peraþertusa; Bernardus Joannes Terré; Alvarus de Madrigal; Jacobus Vesia; Franciscus Clemens Bisbal; Damianus Dezcallar; Agustinus de Copons; Joannes Sampsó; Berenguarius Barutell; Petrus Goni; Antonius de Vilatorta; Joannes de Muntros. Milites; //17v// Guillelmus Raymundus de Merlés; Hieronimus Julià; Joannes Raymundus Ferrarii,¹⁰⁸ legum doctor; Galcerandus Dusay, minor dierum; Geraldus de Marimon; Micael de Vivers; Joannes Redon; Geraldus Desplà; Franciscus Pallarès; Joannes de Pau; Franciscus Çasala; Jacobus de Gualbes; Fferrarius de Gualbes; Joannes Raymundus de Vergós; Bernardus de Muntredon; Micael de Gualbis; Jacobus de Corbera de Linyà,¹⁰⁹ Rochafort; Michael Falcó; Antonius Ortolà; Franciscus Burguesii de Sancto Clement; Jacobus March; Ludovicus Dezvalls; Petrus de Blanes, milites.

Domiçelli: Geraldus d'Esplugues; Franciscus de Sancto Minato; Franciscus de Rajadello; Ludovicus de Rajadello; Guillelmus Columbi; Guillelmus de Ivorra; Jacobus de Ribes; Franciscus Benedicti de Guimerano; domicelli; //18r// Ludovicus dez Far; dez¹¹⁰ Papiol; Joannes de Belloch; Petrus de Clariana; Bernardus Alanyà; Baltasar Çaportella; Galcerandus Pallarès; Gispertus de Pontibus; Galcerandus Çescomes; Petrus Raymundus de Camporells; Ferdinandus Larea; Alfonsus de Borja, nomine suo proprio et ut procurator; Micaelis de Borja, militis; Galcerandus de Oluja; Bernardus de Argençola; Raymundus de Caldes; Petrus Michael de Peguera; Raymundus de Copons; Emanuel Joannes de Rajadell; Antonius Alamani de Toralla; Bartholomeus Alamany de Toralla; Michael Torres,¹¹¹ Hieronimus Torres; Geraldus Benedicti Çacalm; Geraldus d'Esplugues; Petrus d'Oriola; Joannes Petrus de Viure; Paulus Tamarit; Guillelmus d'Olius; Franciscus Sanct Just; Franciscus de Valguarnera; Arnaldus de Siscar, alias de Amiguet; Hieronimus Pallarès; Joannes Ugo de Vilafrancha. Domiçelli; //18v// Joannes Çasirera de Muntcortés; Petrus Raymundus de Coponibus; Bernardus Torres; Bernardus Michaelis, de¹¹² Torà; Galcerandus de Muntoliu; Jacobus Cruïlles; Galcerandus Oliver; domicelli.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, consiliarius primus, Galcerando Carbó, Joannes Ros, Jacobus de Torrente, legum doctor, Joannes Roig, sindici civitatis Barcinone;

107. Manuel, *corregit*.

108. Ferrer, *corregit*.

109. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

110. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

111. *Al marge esquerra, M. Torres.*

112. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

Antonius Riquer, legum doctor; Petrus Arnaldus Segrera, syndici civitatis Ilerde; Jacobus Scala, Raymundus Puig, syndici universitatis civitatis Gerunde; Petrus Savertés, Franciscus Palau, legum doctores, syndici civitatis Dertuse; Matheus Cases, legum doctor, Petrus Perez, syndici civitatis Vici; Berenguarius de Rivipoll, syndicus universitatis civitatis Minorisse; Narcisus Boxeda, syndicus universitatis ville Campirotundi; Petrus de Junyent, syndicus universitatis ville Sancti Petri de Auro; Anthonius Ferrannotarius, syndicus universitatis ville Pratorum Regis; Thomàs Ledó, syndicus universitatis ville de Arbuçio.

19r// *Et dictus serenissimus dominus rex, proponens intencionem hac petitionem suam Curie et convocacionis ad celebracionem eiusdem, dixit et propossuit quamplurima verba brevius quo potuit atque illis propositis in continenti eius maiestas in scriptis redacta tradidit largius eandem propossicionem in quodam papiri foleo magnificio Philipo Clementi, consiliario et prothonotario suo, qui ordinacione et mandato eiusdem serenissimi domini regis eam legit alta et intelligibili voce audientibus omnibus supradictis supranominatis et aliis ibidem existentibus, que quidem cedula propossicionis eiusdem domini regis est tenoris sequentis:*¹¹³

20r//

Propositio serenissimi domini regis:

Aprés que lo senyor rey don Johan, pare nostre de gloriosa memòria, hague retut lo deute de natura e nós fom entrats e haguem jurat en Aragó, segons és acostumat, quant més prest nos fou possible venguem en lo present nostre Principat de Cathalunya e çitutat de Barchinona. E fet en aquella lo jurament acostumat, de continent entenguem en proveyr sobre les diferències qui eren entre los del dit Principat a causa de les turbacions passades. E, jatsia tinguessem molta voluntat de reposar e proveir complidament en aquelles, no fou llavors possible proveyr-hi ab tot effecte per la molta necessitat que teníem de tornar al nostre regne de Castella. E axí nos convengué partir e, de fet, partim del dit Principat ab ànimo e propòsit de tornar quant més prest poríem en aquell per totalment reposar e proveyr a les dites diferències, e encara reformar lo qui freturejàs de reformació e bonament reformar se pogués. E com per entendre e fer deguda e complida provisió sobre les dites diferències e altres coses desús dites; e encara per lo zel que tenim en la defensió de la sancta fe cathòlica e religió christiana, en no poc menyspreu de la qual lo turch ha sitiada e combatuda la ciutat de Rhodes, e pres en lo reyalme de Nàpols la ciutat de Otranto e té ocupada aquella ab ànimo, segons se ha diversos avisos, de voler passar més avant. Lo qual dit reyalme de Nàpols, com sabeu, és dels sereníssimos rey e reyna nostres molt cars e molt amats germans als quals, com és degut, tenim deliberat ajudar. E per entendre axí mateix e fer saludable provisió en la defensió del nostre regne de Sicília, molt

¹¹³. *A continuació, un full en blanc.*

noble e insigne part de nostra corona reyal, inseparable de aquella, e del qual tots aquests nostres regnes de la Corona d'Aragó, e senyaladament aquest nostre Principat, reporten grants comoditats. E encara per fer saludable provisió sobre la recuperació dels nostres Comtats de Rosselló e de Cerdanya, siam retornats. E siam de present //20v// e haiam convocada la present Cort en aquesta nostra ciutat de Barchinona. E haiam necessari sobre aquestes coses, e altres que occòrrer poran consell, subvenció e ajuda de vosaltres.

Per ço vos pregam, exortam e encarregam quant més affectuosament podem que, havents deguda consideració a les dites coses e seguint en açò los loables vestigis de vostres antecessors qui tostemps han acostumat consellar, subvenir e ajudar loablement los predecessors nostres, de digna recordació, en qualsevol necessitats occorrents a aquells e a la reyal Corona d'Aragó, vullau com a fidelíssimos vassalls dispondre-us en consellar, ajudar e subvenir-nos en aquestes necessitats e ab diligència entendre en la expedició de la present Cort a ffi que s puxa, sens molta dilació, proveyr a totes les coses sobredites a laor e glòria de Nostre Senyor Déu, beneffici e repòs de aquest nostre Principat, e se'n puxa seguir la defensió, recuperació e altres coses sobredites, car lo temps és breu e requer grant celeritat y és necessari ab los altres regnes e senyories nostres sobre algunes de les dites coses conferir, a fi de haver de aquells, ensems ab vosaltres, servey, subvenció e ajuda, de què certament reportareu en molta honor e glòria. Oferint-vos, quant en nos serà, entendre ab eficàcia en proveyr e deduir a exequció les coses sobredites quant més prestament fer se puxa. E, sens dubte, conexereu la voluntat e intenció nostres ésser promptíssimes ab gran amor e benivolència al repòs e beneffici de aquest nostre Principat e de vosaltres, axí en general com en particular.

21r// *Qua quidem propositione in scriptis redacta per dictum prothonotarium, lecta, in continente dictus venerabilis Petrus, electus in episcopum Urgellensem, assurgens a banco seu loco ubi sedebat, stans pedibus erectus, nomine et pro parte dicte Curie Generalis et brachiorum ipsius respondit dicto serenissimo domino regi et eius propositioni per verba plurima, que post in scriptis fuerunt tradita michi*¹¹⁴ *Anticho de Bages locumtenenti prothonotarii dicti domini regis, presentem processum actitanti, in quadam papiroedula huius seriey.*

Responsio Curie

Responsio Curie

Com la dita Cort e los dits staments e brassos de aquella daven lahor a Nostre Senyor Déu qui havia posat en son real coratge desig de venir visitar aquest seu Principat e de voler dispondre aquell e les altres coses en la dita *prepositió* mencionades. E, prostrats, fahents gràties quant més humils poden a sa gran altesa del gran amor ha monstat la senyoria sua haver en lo redreç e composició de aquest

¹¹⁴. A continuació, ratllat, An.

seu Principat; e que los staments de la present Cort encontinent se asseuran en les coses per la maiestat sua proposades, e, Déu volent, seran fets tals apunctaments que Nostre Senyor Déu ne serà loat e aquest seu Principat mes en tal orde que haurà dispositió de fer serveys a la celsitud sua tals quals en lo passat als precessors reys de Aragó en diverses actes han fets.

21v//

Curia supplicat citatos absentes expectari

Qua quidem responsione facta, dicte propositioni dicti domini regis per dictum venerabilem electum in episcopum Urgellensem, nomine et pro parte dicte Curie et brachiorum ipsius in continenti, dictus venerabilis electus, nomine et pro parte dicte Curie et brachorium ipsius, verbo humiliter supplicavit dicto serenissimo domino regi quod cum solitum sit per serenissimos dominos reges predessores suos benigniter expectare scitatos et convocatos ad Curias absentes per aliquos dies. Ideo, pro parte dicte Curie supplicabat prout supplicant eidem domino regi quod faceret gratiam dicte Curie ut pro honore eiusdem Curie sua magestas dignaretur per aliquos dies convocatos expectare absentes a dicta Curia.

Expectacio absencium

Et dictus dominus rex, ut dixit pro honore dicte Curie et eadem supplicante, dixit quod expectabat prout duxit expectandos absentes a dicta Curia citatos per duodecim dies.

Prima continuació

Et gestis predictis, dictus serenissimus dominus rex continuavit dictam Curiam et acta ipsius ad diem crastinam proximam, qui erit quintus decimus dies dicti mensis novembris, in eodemmet loco.

Testes fuerunt ad predicta presentes Gregorius Molgosa, legum doctor, Dalmacius Ferrarii, uxerius armorum,¹¹⁵ Raymundus Gilabert, negociorum curie regie promotor, milites, et Gasparius de Arinyó, secretarius dicti domini Regis.

22r// *Subsequenter vero, die mercuri supra proxime ad dictam Curiam celebrandam continuata, intitulato quintodecimo dicti mensis novembris anno predicto computato a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, dictus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius existens personaliter in dicto Capitulo sedis Barchinone, sedens more solito in loco assueto, presentibus personis infrascriptis dictorum brachiorum dicte Curie et fuerunt hi persone infrascripte:*

Pro brachio ecclesiastico: Bartholomeus Trabasset, Martines Petrus Ponç, syndici Capituli sedis Urgellensis.

Pro brachio militari: Michael de Gualbes, Petrus Joannes Raymundus Ferrari, legum doctor, milites; Petrus de Clariana et de Serra, domicellus.

¹¹⁵. A continuació, ratllat, dicti huius.

Pro brachio universitatum: Antonius Ferran, notarius syndicus ville Pratorum Regis.

Idem dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Secunda continuacio

Lo senyor rey continua la present Cort per a divendres primer vinent, en aquet loch matex.

22v// *Et die veneris, decimo septimo dicti mensis novembris anno predicto, coram dicto serenissimo domino rege in suo regio solio in domo librerie sedis Barcinone sedente, coram sua regia maiestate comparuerunt Bernardus Castilionis et Bernardus Aybri, nominibus eorum propriis et nomine eçiam infrascriptorum contentorum in supplicacione infrascripta ville Perpiniãni, et obtulerunt ac reverenter et humiliter sue maiestati presentarunt quandam in scriptis supplicacionem, tenoris sequentis:*

Supplicacio Perpiniãniens

Molt alt excellentíssim senyor.

En la convocació de aquesta Cort, vostra maiestat, recordant-se de la sua vila de Perpenyà que ocupada li té lo rey de França, donà licència als burgesos e altres de aquella qui en la present ciutat se troban de ajustar-se, e imitant la forma que en dita vila havian acostumat, fer elecció de síndichs per entrevenir en dita Cort. E axí, excellentíssim senyor, ho an fet, elegints mossèn Bernat Castelló e mossèn Bernat Aybrí, burgesos, los quals lo dia de la proposició per vostra excel·lència feta anaren al loch on se ajustà lo stament real, hon foren los síndichs de les universitats qui contradició feren als dits síndichs de Perpenyà, dient que, per quant dita vila no és vui en vostra obediència, podien entrevenir en dita Cort. E com, senyor molt excellent, totes e qualsevol congregacions e eleccions que fan les universitats reals sien fetes per privilegiis e concessions de vostres antepassats reys o de vostra senyoria maiestat, e altrament no haurien eficàcia alguna, e los dits síndichs de Perpenyà sian stats elegits, com dit és, ab expressa licència, privilegiis e actoridat de vostra gran senyoria, a la qual se pertany convocar e fer entrevenir en dita Cort totes aquelles universitats reyalis que li plau de Cathalunya, entre les quals és una de les precípues la dita vila de Perpenyà, la qual representen los di(t)s burgesos e altres que vui són en vostra obediència e libertat, de la qual són privats los qui dins les muralles són de dita vila, als quals vostra excel·lència per sos justs e rahona//23r//bles respectes e consideracions ha plagut donar la dita licència e privilegiis de ajustar-se e fer los dits síndichs. Per tant, senyor, los dits síndichs a vostra real maiestat humilment suplican vos plàcia provehir e declarar ells deure entrar en dita Cort, car no seria honest ne raonable, per tenir ocupada tirànicament dit rey de França la dita vila o muralla de aquella, los dits burgesos, e altres tants qui per servici e honor de vostra reial corona e axí representen dita vila, deguen ser privats de la intervenció de dita Cort, en la qual vostra maiestat entén principalment tractar de la recuperació de la dita vila. E jatsia, etc. *Altissimus, etc.*

Qua quidem cedula per dictos syndicos oblata,¹¹⁶ dictus serenissimus dominus rex mandavit eam in presenti processu inseri et continuari.

116. Oblatas, «s» final ratllada.

Et ipsa et eadem die veneris, decimo septimo mensis predicti novembris anni predicti, coram dicto magnifico viro Antonio de Bardaxino, legum doctore, consiliario regente cancellariam, comparuit et fuit personaliter constitutus Petrus Scartes, syndicus Vallis de Ribes, qui obtulit et presentavit eidem humiliter eidem in personam dicti domini regis supplicationem eiusmodi seriey:

Supplicacio hominum Vallis de Ribes

Senyor molt excellent.

A vostra alteza suplica Pere Scartes, síndich de la Vall de Ribes, dient com per vostra senyoria és estada citada la Vall de Ribes ab letra que trametés a la Cort present son síndich, en la qual és stat lo dit suplicant, és stat ordinat per síndich, com par per son legítim poder. Com és stat en la present Cort per servir a vostra alteza com los altres, és stat per lo bras real per no admès e expellit contra tota justícia, com totstems en les Corts passades fins aquí sia stada la dita vall apel·lada e citada com a par de vostres terres de Cathalunya, a la obediència de la qual senyoria stan vuy e entenen per tots temps star, mijasant la ajuda de Déu, e han a participar en los càrrechs e beneficis de la terra com los altres. E per ço, humilment suplica a vostra alteza li plàcia forçar lo dit bras reyal en admetre aquells. //23v// E si açò recusaran, breument suplica a vostra alteza, axí com en semblants qüestions és acostumat de judicar en la Cort, fassa breu expedició de la justícia com axí ho requira la qualitat de la present causa. *Et licet, etc.*

Altissimus, etc.

Cui quidem supplicacioni fuit facta sequens¹¹⁷ provisio per dictum dominum regentem.

Reservetur providenda in consilio.

Provisa per regentem cancellariam, XVII° die novembris, anno millesimo CCCC LXXX°.

Galcerandus Bertrandus.

Et ipsa et eadem die veneris supra proxime ad celebracionem dicte curie continuata, intitulata XVII^a dicti mensis novembris anno proxime dicto, dictus dominus Joannes Pagès, dicti illustrissimi domini regis consiliarius et vicecancellarius existens personaliter in dicta domo dicti Capituli sedis Barchinone, sedens in gradu inferiori ex gradibus dicti cadaffalli ibi existenti in quo dictus dominus rex solitus est in suo regio solio sedere Curiam celebrans, in personam dicti domini regis continuabit dictam celebracionem dicte curie in modum sequentem:

Tercia continuació

Lo senyor rey continua la present Cort per a dilluns primer vinent, en aquest loch matex.

Cui quidem celebracioni per dictum dominum vicecancellarium in personam dicti domini regis facte, fuerunt presentes de dictis brachiis persone infrascripte:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Olivó, procurator episcopi Gerundensis; Berenguaris de Pau, canonicus et prescentor et syndicus sedis Gerundensis.

24r// Pro brachio militari: Nicolaus de Lupià, domicellus, procurator negotiorum brachii militaris.

117. Pre, *corregit*.

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, civis et syndicus civitatis Barchinone.

Qui quidem syndici et alii supranominati facta dicta continuacione dixerunt quod stabant et perseverabant in suis solitis protestacionibus desuper factis.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod in eorum protestacionibus non consentiebat set stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes Ponçius Ornós, legum doctor, et Joannes Peiró, secretarius regius, cives Barchinone.

Subsequenter autem die lune supra proxime, ad dictam Curiam celebrandam continuata intitulata vicesima dicti mensis novembris, anno proxime dicto, dictus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, existens personaliter in domo Capituli dicte Sedis Barchinone, more solito in gradu inferiori dicti cadaffalli sedens, continuavit dictam Curiam et actus eiusdem ad diem veneris proximam, in modum sequentem.

Quarta continuació

Lo senyor rey continua la present Cort per a divendres primer vinent en aquest loch matex.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Olivó, decretorum doctor, procurator episcopi Gerundensis; Joannes Torres, canonicus et syndicus Capituli sedis Vicensis; Berengarius de Pauo, canonicus et syndicus Capituli sedis Gerunde.

24v// *Qua quidem continuacione facta, in continenti dicti syndici et procuratores supranominati dixerunt quod stabant et perseverabant in eorum protestacionibus per eos desuper factis.*

Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, dixit quod in eorum protestacionibus non consenciebat, immo stabat et perseverabat in per eum desuper factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, magnificus Petrus Azamar, legum doctor, et Petrus Colell, notarius, civis Barchinone.

Amplius vero, dicta die veneris supra proxime ad celebrationem dicte curie continuata intitulata vicesimo quarto dicti mensis novembris, anno proxime dicto, dictus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, existens personaliter in domo Capituli dicte sedis Barchinone, more solito sedens in gradu inferiori dicti cadafalli, continuavit dictam Curiam et omnes et singulos actus eiusdem ad diem veneris proxime¹¹⁸ venturam, que erit prima dies mensis decembris proxime venturi, in modum qui sequitur.

Quinta continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e tots los actes de aquella per a divendres primer vinent, que serà lo primer dia de deembre primer vinent, en aquest loch matex.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte:

¹¹⁸. Proximam, *corregit*.

Pro brachio ecclesiastico:

Frater Petrus, abbas sancti Laurenti de Monte, procurator Capituli Vicensis; Berenguarus de Pauo, canonicus et procurator Capituli Gerundensis; Emanuel de Montsuar, canonicus et procurator Capituli Ilerdensis; frater Franciscus Carnicer, monachus et procurator abbatis monasterii Sanctarum Crucum.

25r// *Pro brachio militari: Michael de Gualbis; Anthonius Guillermi d'Orta alias de Muntanyas, milites; Hieronimus Torres, domicellus.*

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, syndicus civitatis Barchinone; Matheus Cases, syndicus civitatis Vici.

Qua quidem continuacione per dictum dominum vicecancellarium, facta, in continenti dicti syndici et procuratores supra proxime nominati dixerunt quod in dicta continuacione non consentiebant et protestabantur prout supra ac stabant et perseverabant in per eos desuper factis.

Et dictus dominus vicecancellarius, dixit quod in eorum protestacionibus non consensiebat et quod stabat in et super per eum factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabiles Bernardus Andor, Joannes de Sanct Jordi et Joannes de Pugmijà, dicti domini regis scribe et cives Barchinone.

Adveniente autem die veneris, primo die decembris anno proxime dicto, ad quam dicta Curia et eius acta fuerunt supra proxime continuata, dictus magnificus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter in dicta domo dicti Capituli sedis Barchinone, sedens more solito in gradu inferiori dicti cadafalli sito in dicto Capitulo, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et omnia acta eiusdem ad diem jovis proximam venturam, que erit septimus dies dicti mensis decembris, in modum sequente:

25v//

Sexta continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dijous primer vinent, que serà lo setèn dia de deembre present, en aquest loch matex.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte.

Pro brachio ecclesiastico: Jacobus Torres, syndicus Capitulo Vicensis; Joannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nobilis Dalmacius de Rocabertino; Nicholaus Lupià, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus civitatis Barchinone.

Qua quidem continuacione per dictum dominum vicecancellarium facta, in continenti dicti syndici et procuratores supranominati dixerunt quod in dicta continuacione non consensiebant, immo stabant et perseverabant in protestacionibus per eos desuper factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes discreti Galcerandus Bertrandus, regius scribe, et Petrus Colell, notarius, cives Barchinone.

Deinde autem, dicto die jovis intitulado septimo mensis decembris predicti anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, ad quem dicta Curia et illius acta

fuert proxime continuata, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter in domo Capituli sedis Barcinone, in quo Curia Generalis solita est celebrari, sedens in uno ex //26r// gradibus cadafalli constructi in dicto Capitulo sedis Barcinone, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et omnes et singulos actos¹¹⁹ ipsius ad diem sabati proxime venturam, que erit nona dies decembris, in modum sequentem:

Sèptima continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a disapte primer vinent, que serà lo novèn dia del dit mes de deeembre, en aquest loc matex.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis; Berenguarius de Pauo, syndicus Capituli Gerundensis; Joannes Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis; Vicencii¹²⁰ prior monasteri Beate Marie de Colle.

Pro brachio militari: Galcerandus Aranyó, domicellus.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus civitatis Barchinone; Jacobus Scala, syndicus civitatis Gerunde.

Qua quidem continuacio²⁷⁴ne per dictum dominum vicecancellarium, facta, in contenti dicti syndici et alii supra nominati dixerunt quod in dicta continuacione non consenciebant, immo stabant et perseverabant in dictis protestacionibus per eos desuper factis.

26v// Testes fuerunt ad predicta presentes discreti¹²¹ Petrus Colell et Gabriel Marcho, notarii, ac¹²² Egidius Scamp, virgarius regis.

Amplius vero, dicto die sabati intitulado nono dicti mensis decembris anno predicto, dictus¹²³ reverendus in Christo pater Joannes, episcopus Gerundensis, dicti serenissimi domini regis consiliarius et cancellarius, existens personaliter in dicta domo dicti Capituli sedis Barchinone, sedens more solito in gradu inferiori dicti cadafalli in quo dictus dominus rex solitus est sedere, continuavit dictam Curiarum et omnes et singulos actus eiusdem in modum sequentem:

Octava continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e actes de aquella per a dimarts primer vinent, que serà lo dotzèn dia de deeembre, en aquest loch matex.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Olivó procurador episcopi Gerundensis; Berenguarius de Pauo, canonicus et syndicus Capituli Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupià, miles, promotor negotiorum brachii militaris.

119. Actos, *corregit*.

120. *Precedit d'un espai en blanc.*

121. Discretus, *corregit*.

122. *A continuació, ratllat, g.*

123. *A continuació, ratllat, magnificus.*

Pro brachio universitatum: Anthonius Riquer, legum doctor, Petrus Arnaldus Segrera, cives, syndici Ilerde.

Qua quidem continuacione facta per dictum reverendum cancellarium in personam dicti domini regis, dicti syndici //27r// et procuratores supra proxime nominati dixerunt quod in dicta continuacione non consentiebant et protestabantur prout supra ac stabant et perseverabant in per eos desuper factis protestacionibus.

Et dictus reverendus dominus vicecancellarius dixit quod in eorum protestacionibus non consentiebat, imo eis non obstantibus dixit quod stabat et perseverabat in dicta continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes discretus Alfonsus de Sancta Cruçe, regius scriba, et Franciscus Torró, notarius et civis Barchinone.

Adueniente autem dicto die martis, intitulado duodecimo dicti mensis decembris anno predicto supra proxime, ad celebracionem dicte Curie et actorum eiusdem continuata, dictus serenissimus dominus rex existens personaliter in domo dicti Capituli sedis Barchinone, sedens more solito in suo regio solio ut moris est et quamplurimis gentibus seu personis ibidem presentibus, tam ex convocacione ad celebracionem dictarum Curiarum quam aliis in multitudine populoza, inter quas haderant et presentes fuerant ex convocatis infrascripti, videlicet:

Pro brachio prelatorum et aliorum ecclesiasticorum: reverendus Petrus, patriarcha Alexandrinus et archiepiscopus Terrachonensis; Petrus, electus in episcopum Urgellensem; Guillermus Raymundus, electus in episcopum Vicensem; Bernardus de Sos, archiepiscopus Sasarensis sive Turritanus, procurator reverendisimi cardinalis sanctorum Quotuor Coronator et episcopi Ilerdensis; Bernardus Ugo de Rupebertino, castellanus Emposte; //27v// frater¹²⁴ Sorts, abbas Sancti Cucufati Vallensis; frater¹²⁵ Sampsó, abbas Sancti Salvatoris de Ebreza; frater Nicholaus de Lauro, abbas Sancti Petri de Gallicantis; frater¹²⁶ Maruny, abbas¹²⁷ Sancte Cecilie de Monteserrato et de Emerio; frater,¹²⁸ abbas Sancti Laurenci de Monte; frater,¹²⁹ abbas de Scarp; frater,¹³⁰ abbas Cardone; frater,¹³¹ de Claromonte, abbas de Serratexio; Joannes de Rocafort, vicarius et procurator episcopi Gerundensis; Leonellus de Vilalba, canonicus et syndicus Capituli Tarrachonensis; Berenguarius de Pauo, Bartholomeus Oristà, syndici Capituli Gerundensis; Bartholomeus Trabeset, canonicus et syndicus ecclesie Urgellensis; Emanuel de Montsuar, canonicus et syndicus sedis Ilerdensis; Joannes Torres, canonicus et syndicus sedis Vicensis; Luchas Gerona, canonicus et syndi-

124. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

125. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

126. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

127. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

128. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

129. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

130. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

131. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

cus Capituli Dertusensis; Ferrarius de Gualbes, canonicus et syndicus sedis Barcinone; frater Franciscus Carnicer, procurator abbatis Sanctarum Crucum; frater¹³² Franciscus Benedictus Cardona, procurator abbatis Campirotundi; frater Franciscus Berengarius, procurator abbatis de la Portella; frater Franciscus Pla, procurator abbatis Sancti Felixi Guixellensis.

Pro brachio militari: Illustris infans Enrricus Aragonum et Sicilie et comes Emporiarum; egregius Philipus de Aragonia; egregius Joannes Raymundi, comes Cardone et de Prades;¹³³ egregius Joannes de Cardona et de Prades eius filius; Onofrius de Cardona; //28r// Joannes de Cardona, dictus lo bastart; Geraldus de Cervilione; Ausiàs de Crudillis, maior dierum; Guillelmus Arnaldus de Bellera; Galcerandus de Requesens; Jaufridus de Crudillis; Joannes d'Orcau; Petrus de Muntecatheno; Joanes Raymundus de Josa; Michael de Spés; Ponçius d'Ornós;¹³⁴ Baltasarius de Queralt; Ferdinandus de Rebolledo; Jaufredius de Lordach; nobiles.

Milites: Franciscus de Perapertusa; Joannes Petrus de Vilademany; Antonius Petrus de Rochacrespa; Jacobus de Vallgornera; Nicholaus de Lupiano; Rodericus de Bovadilla; Bernardus Çalbà; Guillelmus Cabanyelles; Joannes de Vilafrancha; Geraldus de Altarriba; Joannes Bernardus Terré; Martinus Joannes Meca; Joannes Rodon; Jacobus Alamany; Joannes Aymerich, minor dierum. Milites. //28v// Anthonius Fluvià; Benedictus Marcó; Guillelmus Ludovicus Colom; Joannes Aymerich, maior dierum; Joannes Amat; Franciscus Çasala; Berengarius Margarit, minor dierum; Jacobus March; Sayol;¹³⁵ Antonius Guillelmus de Muntanyans. Milites.

Domicelli: Bernardus Lena; Gaspar Çaportella; Ludovicus Margarit; Franciscus Burguès de Sancto Clemento; Joannes Callis; Guillelmus Raymundus de Marlés; Franciscus de Guimerano; Joannes Janer; Emanuel de Corbaria; Joannes de Avinyó; Dalmacius Dezfar; Yvanus Terré; Hugo de Sarrià; Damianus Dezcallar; Geraldus Splugues; Camporells;¹³⁶ Artaldus de Claramunt; Gurriga;¹³⁷ Hugo de Aguilar; Bernardus de Montpaulau; Petrus Rabinat. Domicelli. //29r// Daminanus Raiadell; Ludovicus de Michael; Petrus de Ança; Monbu;¹³⁸ de Vilafrancha; Catalan;¹³⁹ Petrus de Clariana et de Serra; Thomas de Boxadors; Michael de Rochafort; Bernardus Sellent; Raymundus Berengarius de Lorach; Paulus de Temarit; Raymundus de Oluja; Petrus Joannes de Miralpex; Laurencius de Altarriba; Franciscus de Raiadell; Galcerandus dez Papiol; Bosch;¹⁴⁰ Joannes de Biure; Franciscus de Sancto Minato; Franciscus Conesa; Ferdinandus de Talavera; Joan-

132. *A continuació, ratllat, Benedictus.*

133. *Parades, corregit.*

134. *Al marge dret, Hic Pontius d'Ornos, legum est professor.*

135. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

136. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

137. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

138. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

139. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

140. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

nes de Puiol; Petrus Raymundus de Copons; Gispertus de Pons;¹⁴¹ Galcerandus Çescomes; Melès.¹⁴² Domicelli.

*Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó; Joannes Ros; Raymundus Marquet; Joannes*¹⁴³ *Deztorrent, legum doctor; Joannes Roig; syndici civitatis Barchinone; //29v// Antonius Riquer legum doctor; Petrus Arnaldus Segrera; syndici civitatis Ilerde; Jacobus Scales, Raymundus Puig; syndici universitatis civitatis Gerunde; Petrus Severtés; Franciscus Palau; legum doctores, syndici civitatis Dertuse; Matheus Casis, legum doctor, syndicus civitatis Vici; Andreas Ripoll,*¹⁴⁴ *syndicus universitatis Manrese; Franciscus Morer, syndicus universitatis Bergue; Bartholomeus Guilera, syndicus Villefranche Penitensis; Joannes Servent, syndicus universitatis de Besulú; Guillelmus Mater, syndicus universitatis ville de Figueris; Antonius Ferran, syndicus universitatis ville Pratorum Regis.*

*Et dictus serenissimus dominus rex, volens monere ac deprecari dictam Curiam et convocatos ad eam ac animare ad faciendum et exequendum*¹⁴⁵ *debitoque fini deducendum contenta in eius proposicione desuper per eum facta et recitata, cepit dicere super his nonnulla deprecatura et inductiva amonestationis verba dirigens ea dicte Curie Generali et convocatis et congregatis ad eam. Et quia dicta municionis et deprecacionis verba brevis sermone reservare non poterat utique nec valebat, dicta monitoria, deprecatoria ac inductiva verba in scriptis in quadam papiri cedula posita, redacta et continuata, quam idem dominus rex tradidit eius prothonotario per eum alta et intelligibili voce legendam in presencia dicte Curie et dictorum congregatorum in eadem; qui quidem prothonotarius, recepta a manibus dicti domini regis dicta cedula, ordinatione et mandato dicti domini regis eam et omnia et singula contenta in ea alta et intelligibili voce legit in conspectu dicti domini regis et dicte Curie eam audientibus, omnibus supranominatis et aliis quam plurimis ibidem existentibus, cuius quidem cedula tenor sequitur sub his verbis:*

30r// Les causes de nostra venguda en aquest nostre Principat, segon que ja per nós vos fonch significat en la proposició de la present Cort, foren per llevar les diferències qui són entre vosaltres, metre-us en repòs e tranquil·litat, proveir a la conservació de aquell nostre regne de Sicília per lo recel que-s té de la potència del turch, entendre en la recuperació dels nostres comtats de Rosselló e de Cerdanya e encara per ajudar als sereníssims rey e reyna de Nàpols, nostres caríssims germans, en la necessitat en què stan, perquè ajudant a ells, a nós mateix ajudam, car com sabeu sens vosaltres alguna cosa de les sobre dites bonament proveyr no podem per les poques rendes e entrades que en aquest nostre Principat e dels altres regnes nostres a ell units reebem, per la qual rahó e encara per seguir la antigua costuma que los altres gloriosos reys predecessors nostres han servat en aquest dit nostre Principat, havem convocada la present Cort en la present ciutat.

141. Pns, *corregit*.

142. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

143. *En comptes de Joannes hauria de ser Jacobus.*

144. *El nom correcte hauria de ser, Berenguer Ripoll.*

145. *A continuació, ratllat, ac.*

E, jatsia totes¹⁴⁶ les damunt dites coses e quiscuna de aquelles requiran tota celeritat, emperò per bé que us haiam fets ajustar, requerir e sollicitar no sols per nostres tractadors, més encara per nós personalment de matí e de vespre contínuament e sens alguna intermissió e no sols en la Cort, més encara fora de aquella per diverses vies e modos, però des que vinguem fins a la present jornada, en res del desús dit no us sou concordats, en tal manera que segons les diligències que havem fet e los medis e pràctiques que tengut havem per a conduir-vos a concòrdia, clarament conoxem que sperar més temps en què les sobre dites coses per vosaltres fossen concordades seria supèrflu e infructuós, axí com és stat per lo passat. E, perquè la jactura e perjudici del temps llà on la dilació no s comporta és privació de tot remey, havem delliberat dir-vos nostren parer e en qual manera les sobre dites coses //30v// deuen ésser proveydes, confiant que us conformareu ab aquell. Car no és de pensar haguésseu incidir en tan grant error que, ja que vosaltres no us sou concordats en fer deguda e complida provisió, no seguiau ne accepteu ço que per nós vos serà dit, puis sou certs que com a rey e senyor vostre som cap de aquesta república e que sumament desijam la verdadera reparació, bé e prosperitat de aquella, e que per a rectament proveir no ns donen impediment les passions que a vosaltres acostuman turbar e impedir. E per ço us deim ço que ns par circa les dites coses, segons davall en aquesta scriptura se conté, pregant e encarregant-vos axí ho vullau fer e seguir. Car si bé considerat és vista vostra discòrdia e difficultat de concordar, no teniu altre remey. E si de tanta contradicció usareu, ço que no podem creure segons la gran affectió que a nostre servey teniu, perquè no siam vists negligir negocis tan àrduus e grants com aquests, en los qual se encloen defensió de la fe e de nostres regnes e senyories, pacificació e repòs de vosaltres, com a rey e senyor vostre cercarem totes les vies que porem per a remediari que en nostres mans la fe e regnes nostres no romangan indefesos e vosaltres no resteu axí com fins ací haveu stat.

31r// Primerament, que totes viles, castells, lochs e tèrmens, jurisdiccions, béns e drets del nostre patrimoni real, los quals sien stats donats, venuts, alienats e empenyorats en lo temps de la dita turbació e après fins al dia present, sien restituhits e tornen al primer stament en què staven e eren ans de les dites torbacions, e totes les dites donacions, vendes, empenyoraments e alienacions sien cassades e anul·lades, e que¹⁴⁷ sien servades les Constitucions, privilegis e libertats del Principat de Catalunya sobre açò disponents. Volem, emperò, que les quantitats o preus qui vertaderament, realment e de fet, sens ficció o simulació alguna, seran pagades o prestades sien restituïts en aquell o aquells a qui tals vendes o empenyoraments seran fets.

Ítem, que la iustícia sia redreçada en totes les parts necessàries. E per execució de açò sien diputades persones per nós e per la Cort, per les quals sia vist tot lo que necessari sia per lo redreç de aquella.

Més avant, com lo interès del bon govern en lo fet de la mercaderia comprega molt en los artesans e manestrals del present Principat e ciutat de Barchinona, som de parer semblantment hi sien diputades persones¹⁴⁸ per nós e per la Cort qui vegem e entenguen en tot lo que sia bé e redreç de aquella.

Ítem, com lo fet de les monedes se dege reformar, sòm de parer sien eletes persones per nós e per la Cort qui vegem e entenguen tot lo que sia benefíci e útil en la composició e redreç de aquelles.

Ítem, que sia feta restitució universal.

146. *A continuació, ratllat, ac.*

147. *A continuació, ratllat, d'aquells.*

148. *A continuació, repetit, persones.*

31v// Ítem, que tots e sengles censals que's facen dins lo Principat de Catalunya per aquells qui han seguida la obediència de la maiestat real a altres qui són stats fora de aquella, sien pagats de X solidos fins en XIII solidos, IIII per lliura de aquella pensió que's pagava ans de les turbacions del present Principat, segons que per nós serà delliberat e declarat. E per la present Cort sia remès al juy o declaració nostres. E encara, que pugam dir e declarar quals ne fins a qual temps seran aquells qui com obedients seran compresos en lo present capítol. En tots los altres censals, axí dins lo present Principat com fora aquell, serà feta per nos justícia. Emperò, per quant hi ha moltes pensions caygudes e fins ací no pagades, açò sia remès a nostres judici e declaració, dels quals censals exceptam tots aquells qui són en possessió de reebre les íntegres annuals pensions o han pactat ab llurs deutors, los quals és decent sien conserats en possessió e los pactes servats.

Ítem, que si les universitats reals havian pactat o concordat ab llurs crehedors o maior part de aquells, que sien servades les concòrdies fetes ab la maior part de dits llurs crehedors.

Ítem, que les remuneracions e satisfacions fahedores sien remeses a nostra maiestat.

Ítem, quant als censals qui's dihen nous carregats sobre lo General del present Principat, farem pagar aquells, reduhíts los preus a la veritat e les pensions a for rahonable, remetent-ho a conexença nostra.

Ítem, en la reparació del General, perquè cobre crèdit se deu entendre e provehir en lo redreç de aquell e de la casa de la Diputació, per manera que tot sia compost dedudament.

32r// E com les necessitats ocorrents sens comparació sien maiors que les passades, vos pregam e encarregam quant més affectadament podem entengau de continent en lo servey nostre, lo qual nos par deu ésser de tres-centes mil lliures e dotze galeres a la ferra a tota nostra voluntat e disposició, pagadores part en carregaments de censals sobre lo General e part en impòsits de fogolers, per a tant temps com serà vist ésser necessari per íntegrament pagar aquelles, ab lo qual pugam provehir en totes les dites coses al servey de Nostre Senyor Déu e nostre bé e repòs de nostres regnes e senyories, remunerar e satisfer als qui bé han servit e a resistir e offendre al dit turch, inimich de la santa fe catòlica.

32v// *Qua quíndem cedula per dictum prothonotarium lecta et voce alta et intelligibili publicata audiencibus dictis convocatis ad Curias supranominatas, incontinenti dictus reverendissimus dominus¹⁴⁹ patriarcha et archiepiscopus Terrachone, habito colloquio ipse et alii ecclesiastici supranominati cum dictis et pnenominatis convocatis brachiorum¹⁵⁰ militaris et universitatum, dixit et respondit de voluntate dictorum brachiorum et supranominatorum aliqua verba et specialiter supplicavit, nomine dicte Curie et brachiorum ipsius, dicto domino regi quod sua dominacio dignaretur mandare eis copiam de dicta propositione et monicione in vestra cedula oblati et lecti¹⁵¹ dari et tradi, adeo ut eis visis et intellectis posuit sue maiestati respondere ad servicium Dei et sue maiestatis.*

Et dictus dominus rex iussit dictis Curie et brachiis eiusdem copiam de dicta cedula per dictum prothonotarium lecta tradi et dari per me, locumtenentem prothonotarii, huiusmodi processum actuantem et scribam.

149. Dominus, *interlineat*.

150. A continuació, ratllat, e.

151. Dari et tradi, *interlineat*.

Quibus proactis dictus dominus rex continuavit dictam Curiam et acta ipsius in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a dissapte primer vinent, que serà lo setzè de present mes de deembre, en aquest loch mateix.

Testes fuerunt ad predictam presentes Petrus Asamar, legum doctor; Johanes Solsona, regius scriba; Petrus Collell, cive Barchinone, et Gabriel Marquo, notarius, habitator Barchinone.

33r// *Et dicta die sextodecimo dicti mensis decembris supra proxima ad dictam celebrationem dicte Curie et¹⁵² actuum ipsius continuatam, dictus magnificus dominus Johanes Pagès, legum doctor, consiliarius et vicecancellarius dicti serenissimi domini regis existens personaliter in domo Capituli dicte sedis Barchinone, sedens in gradibus dicti cadafalli in dicto Capitulo constructo pro Curia celebranda, in personam dicti serenissimi domini regis, dicto domino rege in civitate Barchinone, personaliter existens, continuavit dictam Curiam actus eiusdem in modum infrascriptum:*

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e actes de aquella per a dimecres primer vinent, que serà lo vintèn dia del present mes de deembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni¹⁵³ fuerunt presentes syndici et alie personas dictorum brachiorum dicte Curie infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Johannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis; Johannes Torres, canonicus et syndicus canonicorum et Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles, promotor negociorum brachii militaris.

Pro brachio universitatum: Thomas Ledó, syndicus universitatis ville de Arbucio; Matheus Senya, notarius, syndicus universitatis Villefranche Penitensis.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et procuratores dictorum brachiorum dixerunt pro protestabantur prout supra et domini.

Et dictus dominus vicecancellarius in personam dicti domini regis stetit et¹⁵⁴ perseveravit in continuacione per eum facta.

Testes fuerunt ad predictam presentes Mathia Noguers clericus, vicarius ecclesie //33v// ville Berge; Petro Collell, cive; et Gabriele Marcho, habitatore Barchinone, notariis.

Subsequenter vero, dictus die mercurii supra proxime ad dictam Curiam et actus ipsius celebrandam continuata, intitulado vicesimo die dicti mensis decembris, reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus Gerundensis, consiliarius et¹⁵⁵ cancellarius dicti domini regis existens personaliter in Capitulo dicte sedis Barchinone, sedens more solito in gradibus cadafalli in dicto Capitulo hedifficati pro Curia Generali tenenda et celebranda, in perso-

152. A continuació, ratllat, actus eiusdem.

153. Prorogacioni, ratllat, continuacioni interlineat.

154. A continuació, ratllat, perseverabit.

155. A continuació, ratllat, vice.

nam dicti serenissimi domini regis in dicta civitatis personaliter residentis, continuavit dictam Curiam et actus eiusdem in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a divendres primer vinent, que serà lo XXII dia del present mes de deembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone et syndici infrascriptos, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Terrachonensis; Johannes Franciscus Olivó, procurator, episcopi Gerundensis; Berengarius de Pau, syndicus Capituli Gerundensis.

Pro brachio militari: egregius Johannes, comes Cardone et de Prades; Rodericus de Bovadilla, miles; Michael de Gualbes, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, civis et syndicus civitatis Barchinone.

34r// *Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone ex dictis brachiis supra nominati dixerunt quod protestabantur, prout supra protestati fuerunt, et quod stabant et perseverabant in protestacionibus per eos desuper factis.*

Et dictus dominus vicecancellarius stetit et perseveravit in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predictis presentis Raymundus Gilabert, miles, procurator negociorum regie Curie; Johannes Peyró secretarius; et Bernardus Andor, scriba dicti domini regis.

Et dicta die veneris supra proxime ad dictam Curiam celebrandam continuata, intitulata vicesimo secundo dicti mensis decembris, dictis reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus Gerundensis, consiliarius et cancellarius dicti serenissimi domini regis, existens personaliter in dicta domo Capituli dicte sedis Barchinone, sedens in una ex gradibus cadafalli ibidem pro celebranda Curia constructi in personam dicti domini regis in dicta civitate personaliter residentis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a demà que serà dissapte, que serà lo XXIII dia del present mes de deembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone sequentes et infrascriptos, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Johannes Franciscus Olivó, procurator domini episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano,¹⁵⁶ miles, promotor negociorum brachii militariis.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus univesitatis civitatis Barchinone.

34v// *Et in continente, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone ex dictis brachiis dixerunt quod protestabantur, prout supra protestati fuerunt, et quod stabant et perseverabant in dictis per eos factis protestacionibus.*

¹⁵⁶. De Lupiano, *interlineat*.

Et dictus dominus vicecancelarius in persona dicti domini regis stetit et perseveravit in per eum factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes magnificus Andreas de Peguera, miles, consiliarius et magister rationalis Curie dicti domini regis; Franciscus Torrò, civis,¹⁵⁷ et Gabriel Marcho, notarius habitator Barchinone.

In quo die crastino qui fuit dies sabbati intitulus vicesimus tercius dicti mensis decembris, anno proxime dicto, supra proxime ac novissime ad quem dicta Curia et eius celebracionem fuit continuatus, dictus magnificus Johannes Pagès, miles et legum doctor, consiliarius et vicecancelarius dicti domini regis, existens personaliter in dicta domo dicti Capituli sedis Barchinone, sedens more solito in inferiori gradu ex gradibus dicti cafaffali in dicto Capitulo constructi pro Curiis Generalibus celebrandis incolis Catalonie Principatus, in personam dicti serenissimi domini regis in dicta civitate personaliter residentis, continuavit dictam Curiam et eius celebracionem ac omnes et singulos actus eiusdem in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort et los actes de aquella per a dissapte primer vinent, que serà lo trentèn dia del present mes de deembre e de l'any propinent que's comptarà l'any¹⁵⁸ mil quatre-cents vuytanta-hun, en aquest loch ma-teix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone infra sequentes, videlicet: 35v// Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus et achiepiscopus Terrachonensis.

Pro brachio militari: nobilis Guillermus Raymundus de Bellera; Jacobus March; Anthonius de Vilatorra; Nicholaus de Lupià, promotor negociorum dicti brahii militaris, milites.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet et Jacobus de Torrent, decretorum doctor, syndici civitatis Barchinone.

Et in continente, facta dicta continuacione, supradicti persone et syndici superius nominati ex dictis brachiis dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus per eos desuper iam factis. Et dictus dominus vicecancelarius in personam domini regis dixit quod stabat et perseverabat in per eum desuper factis continuacione nomine dicti regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes religiosus frater Jacobus Mir,¹⁵⁹ miles ordinis Calatrave; Guillermus Pujadas, conservator regni Sicilie; Petrus Azamar et Johannes Benedictus de Colle, legum doctores, cives Barchinone.

35v// Rursus vero, dicto die sabbati ad quem dictam Curia fuerat ut prefertur continuata, intitulado tricesimo dicti mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dictus reverendus dominus Johannes, episcopus Gerundensis, consiliarius et cancellarius dicti serenissimi domini regis, existens personaliter in dicta domo Capituli dicte sedis Barchinone, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone

157. Civis, interlineat.

158. A continuació, ratllat, quadra.

159. A continuació, ratllat, ord.

personaliter residentis, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et actus ipsius ad diem martis proxime venientem, qui erit secunda dies januarii, anni proxime venturis in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a dimarts primer vinent, que serà lo segon dia de janer,¹⁶⁰ en aquest loch¹⁶¹ mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone et syndici infra sequentes, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Terrachonensis; Petrus,¹⁶² electus in episcopum Urgellensis; Guillelmus Raymundus, electus in episcopum vicensis; Johannes Ffranciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Ludovicus Carreres, miles, et Nicholaus de Lupià, miles, promotor negociorum brachii militaris.

36r// *Et in continenti, dicti supra nominati ex dictis convocatis ad dictas Curias dictorum brachiorum dixerunt quod stabant et perseverabant in prestacionibus desuper pro parte dictorum brachiorum Curie Generalis factis.*

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in factis per nim in continuacione, nomine et in persona dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabilis Bernardus Andor serenissimi domini regis scriba, Petrus Collell et Gabriel Marquo, notarii, habitatores Barchinone.

Adveniente autem dicto die martis, ad quem dicta Curia fuerat continuata, intitulado secundo die mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dictus reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus Gerundensis, consiliarius et cancellarius dicti serenissimi domini regis, existens personaliter in dicta domo dicti Capituli sedis Barchinone, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone, personaliter residens, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et actus ipsius ad diem veneris proximam que erit quinta dies dicti mensis januarii, in modum infra sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a divendres primer vinent¹⁶³ que serà lo cinquèn dia de janer present, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone et syndici infra sequentes:

Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus et archiepiscopus¹⁶⁴ Terrachonensis; //36v// Petrus, electus in episcopatum Urgellensis; Guillelmus Raymundus, electus in episcopatum Vicensis; Johannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupià, miles, promotor negociorum brachii militaris.

160. Que serà lo segon dia de janer, *interlineat*.

161. A *continuació*, *ratllat*, present.

162. A *continuació*, *ratllat*, episcopus Urgell.

163. A *continuació*, *ratllat*, en aquest loch mateix.

164. A *continuació*, *ratllat*, Ces.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet civis et sindicis civitatis Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione per dictum reverendum dominum cancellarium ut supra patet, in continenti supra nominati ex dictorum convocatis ad dictas Curias celebrandas dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus supra¹⁶⁵ factis et¹⁶⁶ de novo protestabantur, ut supra iam protestati fuerunt.

Et dictus dominus vicecancellarius in personam dicti domini regis dixit quod stabat et perseverabat in per um desuper factisa continuacione nomine dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabili Petrus Busot, miles, promotor negociorum curie dicti domini regis; Petrus Collell, civis; et Gabriel Marchó, notarius habitator Barchinone.

Successive autem, dicto die¹⁶⁷ veneris intitulado quinto dicti mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octogesimo primo, supra proxime ad celebracionem dictarum Curiarum Generalium continuato, dictus magnificus Johannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti serenissimi domini regis, existens personaliter in dicta domo dicti Capituli Sedis Barchinone, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate personaliter //37r// residens, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et actus eiusdem in modum infra sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a dilluns primer vinent, que serà lo vuytèn die del present mes de janer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, promotor negociorum brachii militaris; Rodericus de Bovadilla, milites.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, civis et sindicis civitatis Barchinone.

Et in continent, facta dicta continuacione per dictum magnificum dominum vicecancellarium, ut supra patet, in continenti supradicti supra nominati dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus supra factis et de novo protestabantur ut iam supra protestati fuerunt.

Testes fuerunt ad predicta presentes Bernardus Andor regius scribe, et Petrus Collell, notarius, cives¹⁶⁸ Barchinone.

37v// In posterum vero dicto die lune, intitulado VIII° dicti mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini, millesimo CCCC LXXX° primo, ad ipsam celebracionem dictarum Curiarum generalium continuato, dictus magnificus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus in dicta domo dicti Capituli sedis et¹⁶⁹ dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcinona, personaliter residente, in per-

165. A continuació, ratllat, eos.

166. A continuació, ratllat, eos.

167. A continuació, ratllat, vice.

168. Civis, corregit.

169. Ex, corregit.

sonam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et omnes et singulos actus eiusdem in modum sequentem:

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a divendres primer vinent, que serà lo dotzè dia del present mes de janer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesisastico: Johannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles, negociorum Curie regie promotor.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet civis ac syndicus universitatis civitatis¹⁷⁰ Barchinone.

38r// *Et in continenti, facta dicta continuacione, supranominati ex convocatis ad dictas Curias Generales celebrandas dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus supra factis et de novo protestabantur ut iam supra protestati fuerunt.*

Testes fuerunt ad predicta presentes magnificus Jacobus de Aguilar, iuris utriusque doctor civitatis Valencie; Bernardus Andor, regius scriba; et Petrus Colell, notarius regius, cives Barchinone.

In quo die veneris supra proxime ad celebrandam dictam Curiam continuato intitulado duodecimo dicti mensis januarii anno predicto, dictus serenissimus dominus rex existens personaliter in domo dicti Capituli dicte sedis Barchinone, ubi aderant¹⁷¹ persone infrascripte congregate pro dicta Curia celebranda, quorum nomina sequuntur et infrascripte sunt, vicelicet:

Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Terracone; Petrus, electus episcopus Urgellensis; Guillelmus Raymundus, electus episcopus Vicensis; reverendus Berengarius de Sos, archiepiscopus Sacerense, procurator reverendissimi cardinalis Illerdensis; frater Poncius Andreas de Villariabbas Rivipulli; frater Joannes Cuello, abbas monasterii Populeti; frater¹⁷² abbas monasterii Sancti Cucufatis; frater Nicholaus de Lauro, abbas monasterii Sancti Petri de Gallicantu Gerunde; //38v// frater¹⁷³ abbas de Serrateix; abbas¹⁷⁴ Cardone; Rovira¹⁷⁵ archidiaconus de mari et canonicus Barchinone ac¹⁷⁶ administrator monasterii seu abbaciatu del Stany; Joannes de Rocafort, vicarius et procurator episcopi Gerundensis; Johannes Andreas Sorts, procurator episcopi Barchinone; Guillelmus Raymundus Alenyà, procurator episcopi Dertusensis; Leonellus de Vilalba, syndicus Capituli sedis¹⁷⁷ Terraconensis; Ludovicus de Plano, Ferrarius de Gualbes, syndici Capituli sedis Barchinone; Emanuel de Monsuar, syndicus Capituli Ilerdensis;

170. A continuació, ratllat, Barchinone.

171. Adherent, corregit.

172. A continuació, 5 cm en blanc.

173. A continuació, un espai de 5 cm en blanc.

174. Precedit de, frater, ratllat, i d'un espai de 5 cm en blanc.

175. Precedit de, frater, ratllat, i d'un espai de 5 cm en blanc.

176. Archidiaconus fins a. ac, interlineat.

177. A continuació, ratllat, Dertusensis.

*Berengarius de Pauo, Bartholomeus Oristà, syndici Capituli sedis Gerundensis; Lucas Sacristà, syndicus Capituli Dertusensis;*¹⁷⁸ *Bartholomeus Travesset, syndicus Capituli Urgellensis; Joannes Torres, syndicus Capituli Vicensis;*¹⁷⁹ *frater Benedictus Cardona, procurator abbatis Campirotundi.*

*Pro brachio militari: Illustris Philipus de Aragonia et de Navarra; egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades; Joannes de Prades; Perotus de Montecatheno; Matheus de Montecatheno; Yvannus de So et de Castre Joannes de So; Philipus de Castre et de Pinosio; Geraldus Despés. Nobiles. //39r// Arnaldus Guillelmus de Cervilione; Hugo de Cardona; Geraldus de Cervilione; Petrus Galcerandus de Crudillis; de Crudillis;*¹⁸⁰ *Osiàs de Crudillis; Barltazar de Queralto; Joannes Raymundus de Josa; Arnaldus Guillemus de Bellera; Joannes de Cardona, dictus lo bastard; Michel de Lordat; Ferdinandus de Rabolledo. Nobiles.*

*Bernardus Çaportella; Petrus Çaportella; Berengarius de Monpalau; Rodericus de Bovedilla Joannes Bernardus Terré; Gabriel Joannes Ycart; Berengarius de Peguera; Galcerandus Dusay; Raymundus de Lebià, domicellus; Petrus Ycart; Hugo de Palou; Baltezar Romei; Franciscus de Perapertusa; Gaspar Gilabert; Galcerandus Pallarès; Martinus Joannes Meca; Benedictus Marcó; Geraldus d'Altarriba; Bernardus Margarit. Millites. //39v// Petrus Joannes Ferrarii; Joannes Petrus de Vilademany; Sayol;*¹⁸¹ *Ludovicus Margarit; Joannes de Vallgornera; Burgesii de Sancto Clemente; Joannes Amat. Milites.*

*Gaspar Gilabert; Galcerandus Pallarès; Joannes d'Altarriba; Hugo Sarrià; Joannes de Monbuy; Raymundus d'Oluja; Franciscus Conesa; Franciscus Torrent; Ferdinandus Talavera; Rogerius de Luria; Michael Setantí; Petrus de Rabinat; Petrus de Barbarano; Paulus de Tamarit; Geraldus de Boxadors; Franciscus Sent Just; Joannes de Monbuy; Petrus Joannes Miralpeix; Bernardus Alenyà; de*¹⁸² *Gialtrú; Gaspar de Blanis; Jaufridus de Santo Minato; Geraldus de Pegue; Petrus Franciscus Romei. Domicelli. //40r// Ludovicus Oliver; Bernardus Sellent; Bernardus Muntargull; Bartholomeus Carreres. Domicelli.*

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Johannes Ros, Raymundus Merquet, Jacobus de Torrente, Joannes Roig, syndici civitatis Barchinone; Petrus Arnaldus Segrera, syndicus civitatis Ilerde; Jacobus Scala, Raymundus Puig, syndici civitatis Gerunde; Petrus Cevertés, syndicus civitatis Dertuse; Petrus Peres, syndicus civitatis Vici; Berengarius Ripoll, syndicus civitatis Minorise; Joannes Gilabert, Emanuel Boix, syndici ville Cervarie; Franciscus Altelló, syndicus ville Turricelle de Montegrino; Joannes Servent, Antonius Sobirós, syndici ville Bisulduni; Raphael Rafart, syndicus ville de Pals; Antonius Ferran, syndicus universitatis ville dels Prats del Rey.

178. A continuació, ratllat, Joannes Andreas Sorts, procurator episcopi Barchinone.

179. A continuació, ratllat, Leonellus Vilalba, syndicus Capituli Terraconensis.

180. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

181. A continuació, 2 cm en blanc.

182. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

Et dictus serenissimus dominus rex, volens monere et deprecari dictam Curiam et convocatos in ea ac animare //40v// ad faciendum et exequendum ac debito fini deducendum contenta in eius propositiōibus desuper per eum factis et recitatis, cepit dicere super his nonnulla¹⁸³ deprecativa et inductiva verba ac amonestaciones dirigendo eas et ea dicte Curie Generali et convocatis et congregatis ad eam. Et quia dicta monicionis et deprecacionis verba brevi sermone reserare non poterat utique nec valebat, dicta monitoria, deprecatoria ac inductiva verbain in scriptis in¹⁸⁴ quadam papiri cedula posita, redacta et continuata, quam idem dominus rex tradidit eius prothonotario, per eum alta et intelligibili voce legendam in persencia dicte Curie et dictorum congregatorum in eadem. Qui quidem prothonotarius, recepta a manibus dicti domini regis dicta cedula, ordinatione et mandato dicti domini regis eam et omnia et singula contenta in ea alta e intelligibili voce legit in conspectu dicti domini regis et dicte Curie eam audientibus omnibus supranominatis et aliis quamplurimis ibidem existentibus. Cuius quidem cedule tenore sequitur sub his verbis.

41r// Bé sabeu ab quanta vigilància per la maiestat del senyor rey, nostre pare d'immortal memòria, se entengué en finir ab vosaltres la Cort del present Principat nostre, lo que en molta diuturnitat de temps no's pogué fer. E sabem bé que no per mancament algú de sa reyal persona, e après sos benaventurats dies, venint nós en la successió, contínuament havem entès en expedir los negocis que en lo regne nostre de Castella nos occorrien e podien detenir per venir en la present ciutat e convocar en aquella Corts Generals, com havem dexades totes altres coses de aquell regne a ffi de provehir e compondre ab vosaltres la confusió e ruyna que és e de cada dia augmenta en lo dit Principat; subvenir a la necessitat dels sereníssimos rey e reyna de Nàpols, nostres caríssimos germà e germana, lo regne del qual sabeu la gent del turch ha invadit e pres, ab tanta effusió de sanch christiana, Otronto; e, per occórrer al perill de les ylles nostres a causa del dit turch, perseguidor de la religió christiana, segons que de paraula e en scrits vos havem proposat e despuix ab cèdula, a la qual fins ací jamés vos sou curats respondre. E ab nostra presència e per nostres tractadors contínuament vos havem excitat e sollicitat a la conclusió de la dita Cort. E havem trobat en vosaltres maior tarditat que no ere nostra opinió qui creyem après de tanta agitació feta en les Corts passades tant per fer-nos servey com per condolre-us ensemps ab nós de la ruyna de aquest nostre Principat tan gran com podeu veure, e del perill de les dites ylles e consegüentment del dit Principat, ab altra voluntat e diligència vendríeu al dit finament, seguint los vestigis de vostres vituosos antecessors. Perquè, veent tot lo contrari, e que solament respondre a la dita cèdula, com dit havem, no-us sou curats e lo decahiment e ruyna del dit Principat e lo perill de les dites ylles e necessitat dels dits rey e reyna no sosté tals dilacions e és necessari ajudar-nos dels altres regnes nostres, volem //41v// provehir per nostre reyal offici en lo redreç del dit Principat, per no dexar-lo en tal confusió e anar visitar los altres regnes. E per ço, deliberam de prorogar o dexar expirar la present Cort, perquè tirat lo empaig d'aquella, entengam en provehir en la expedició de les coses que per causa de les dites turbacions, tenen lo present Principat en confusió, e-l porten a total ruyna; puys ab vosaltres, com dit havem, per les vostres passions e differències no les havem pogut compondre, e transfferir-nos en los altres regnes nostres, perquè ab la ajuda d'aquells

183. *A continuació, ratllat, v.*

184. *In, interlineat.*

pugam provehir al perill de les dites ylles e de la religió christiana, tan eminent e tan gran com és manifest, e a la subvenció dels dits rey e reyna, nostres germans, que si bé és considerada, no menys és nostra que sua.

42r// *Qua quidem cedula per dictum prothonotarium lecta et voce alta et intelligibili publicata audientibus convocatis ad Curias supranominatis, in continenti dictus reverendissimus patriarcha Alexandrinus et archiepiscopus Tarracone, habito colloquio ipse et alii ecclesiastici supranominati, cum dictis et prenominatis convocatorum brachiorum dicte Curie, dictus reverendissimus patriarcha respondit¹⁸⁵ dicto domino regi aliqua verba excusativa pro parte dictorum brachiorum.*

Quibus peractis, in continenti dictus dominus rex prorogavit dictam Curiam in modum qui sequitur:

Lo senyor rey prorogue la present Cort e los actes de aquella d'aquí e per tot lo vint-hi-sinquèn¹⁸⁶ dia del present mes de janer.¹⁸⁷

Testes fuerunt ad predicta presentes Raymundus Gelabert, miles, promotor negociorum Curie dicti domini regis, et Franciscus Buçot, eciam promotor¹⁸⁸ Curie, et Joannes Solsona, scriba dicti domini regis.

Postmodum autem ipso eodem die et paululum post premissa, dictus serenissimus dominus rex, in eius regio palacio personaliter residens, considerato quod dies XXV presentis mensis januarii desuper mencionata ad quam sua regia magestas dictam Curiam et illius actus prorogaverat, erit dies feriata et talis quod dicta Curia in illa die celebrari non valebit, iussit per eius cancellarium //42v// ibidem presentem dictam Curiam et ipsius actus ad aliam diem tunch sequentem, que erit XXVI dies¹⁸⁹ dicti mensis januarii, et que dies erit iuridica et non feriata prorogari.

Et in continenti, dictus reverendus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, consiliarius et cancellarius dicti domini regis, accessit ad dominum dicti Capituli sedis Barcinone, et ibidem intus domum dicti Capituli dicte sedis Barchinone, in personam eiusdem domini regis, adeo ut mandata eiusdem adimplerentur, prorogavit dictas Curias et illius actus hinc et per totam dictam diem XXVI dicti mensis januarii proxime venturam.

Et fuerunt testes ad predicta presentes Franciscus de Tagamanent et Narcisus Specier, apothecarius, ac Petrus Colell, notarius, cives Barcinone.

Deinde vero, dicta die veneris intitulata vicesimasexta dicti mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, ad quam dicta Curia fuit prorogata, dictus reverendus¹⁹⁰ in Christo pater dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, consiliarius et cancellarius dicti serenissimi domini regis, existens personaliter

185. Respondidi, *corregit.*

186. Vint-hi-sis, *corregit.*

187. A continuació, ratllat, en a.

188. A continuació, ratllat, et.

189. Dies, l'interlineat.

190. Reverendissimus, *corregit.*

constitutus in dicta domo Capituli sedis Barcinone, sedendo in uno ex gradibus cadafalli ibidem pro celebranda Curia constructi, in persona dicti domini regis in dicta civitate Barcinona personaliter residentis, continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella //43r// a demà que serà dissapte que's comptaran¹⁹¹ lo vint-hi-setèn dia del present mes de janer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et alie persone infrascripte, videlicet: Pro brachio ecclesiastico: reverendissimus Petrus, patriarcha alexandrinus archiepiscopus Tarracone; Joannes Sorts, canonicus Barcinone et procurator episcopi Barchinone; Emanuel de Monsuar, syndicus Capituli Ilerdensis.

Pro brachio militari: nobilis Geraldus Alomannus de Cervilione; nobilis Arnaldus Guillelmus de Bellera; Antonius Guillelmus de Orta, alias de Montanyans; miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Puig, civis et syndicus civitatis Gerunde; Emanuel Boix, syndicus universitatis ville Cervarie.

Et in continenti facta dicta continuacione, dicti syndici et procuratores et alii desuper nominati protestati fuerunt prout supra protestati sunt et nichilominus dixerunt se stare et perseverare in per eos factis desuper protestacionibus.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabilis Petrus Falcó, legum doctor, Jacobus Castelló, presbiter, beneficiatus in sede et de capella dicti domini regis, et Petrus Colell, notarius, civis Barcinone.

43v// *Postea vero, dicta die sabbati ad¹⁹² quam dicta Curia sunt continuata intitulata vicesimaseptima dicti mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dictus reverendus dominus Joannes Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictam domum dicti Capituli sedis Barcinone, sedendo in quodam gradu cadafalli ibidem pro celebrando Curiam constructi, existente dicto serenissimo domino rege ac personaliter residente in dicta civitate Barcinona, et in palacio maiori regio suo, fecit in personam dicti domini continuacionem sequentem:*

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo vint-hi-novèn dia del present mes de janer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis et congregatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Berengarius de Pauo, syndicus Capituli Gerundensis; Joannes Torres, syndicus Capituli Vicensis.

191. Que comptaran, *corregit*.

192. A continuació, *ratllat*, dictam.

Pro brachio militari: nobilis Guillelmus Raymundus de Scintillis; Nicholaus de Lupiano, miles; Michael de Canet, domicellus; Nicholaus de Bòxols, domicellus.

44r// *Pro brachio universitatum: Petrus Segrera, syndicus civitatis Ilerde; Raymundus Puig, syndicus civitatis Gerunde.*

Et in continenti, facta dicta continuacione, dicti syndici et procuratores et alii supradicti, stando et perseverando in protestacionibus desuper factis, de novo protestati fuerunt prout supra protestati sunt.

Testes fuerunt ad predicta presentes, Petrus Comor, scriba auditorum; et Joannes Salat, de scribania dicti domini regis.

Insuper autem, dicto die lune¹⁹³ ad quam supra proxime dicta Curia fuit continuata intitulato vicesimo nono dicti mensis januarii, anno proxime dicto, dictus magnificus Johannes Pagès, legum doctor consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter intus domum dicti Capituli dicte sedis Barchinone, sedens in quodam gradu cadafalli ibidem pro celebranda Curia Generali constructo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone, personaliter residenter, fecit in personam eiusdem domini regis continuacionem sequentem sive continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà que serà dimarts, que's comptarà trenta dies de present mes de janer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias persone infrascripte:

44v// *Pro brachio militari: Anthonius de Vilatorta, Franciscus de Perapertusa, milites.*

Testes fuerunt ad predictam presentes Johannes Benedictus de Colle¹⁹⁴ et Ffranciscus Malet, legum doctores, ac Jacme Ffranciscus Torró, notarius, cives Barchinone.

Imposterum autem, die predicta martis¹⁹⁵ intitulata XXX dicti mensis januarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX° primo, ad dictam celebracionem Curiarum assignata, dictus magnificus Joannes Pagès, legum doctor, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus in dicta domo Capituli sedis Barcinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebracione Curiarum constructi, existente dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcinona, ac personaliter residente in suo regio palacio, fecit in personam eiusdem domini regis continuacionem sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a diyous primer vinent, que's comptarà lo primer dia de febrer prop vinent, en aquest loch mateix.

193. A continuació, ratllat, supra proxime.

194. A continuació, ratllat, legum doctor.

195. Predicta martis, interlineat.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici ac persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

45r// Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, civis et syndicus Barchinone.

Et in continenti facta dicta continuacione, dicti syndici et alie persone supradicte protestati fuerunt prout supra protestati sunt, et eciam dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus iam desuper factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes discreti Petrus Alegerius Dalmacii, presbiter, benefficiatus in sede, et Petrus Colell, notarius, civis Barchinone.

Subsequenter autem, dicta die jovis intitulata prima mensis febroarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX° primo, ad quam dicta Curia fuit continuata, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus domum dicti Capituli sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, dicto serenissimo domino rege in civitate Barchinona, et in palacio¹⁹⁶ regio personaliter residente et moram trahente, in personam eiusdem domini regis fecit continuacionem de dicta Curia in hunc qui sequitur modum:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo sizèn dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad //45v// dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: frater Poncius Andreas de Villari, abbas monasterii Rìvipulli; frater¹⁹⁷ Sorts, abbas monasterii Sancti Cucufatis; frater¹⁹⁸ abbas Cardone, frater¹⁹⁹ abbas Sancti Laurencii de Monte; Joannes Terres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Michaeli de Gualbes, Antonius de Vilatorta, Nicholaus de Lupiano, milites; Franciscus Bernardus de Planella; Franciscus Ferrarii; domicelli.

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Raymundus Merquet, syndici civitatis Barchinone.

Et ilico facta dicta continuacione, dicti syndici et alie persone supradicte protestati fuerunt prout supra protestatum fuit, et eciam dixerunt quod stabant et perseverabant in protestacionibus desuper factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, venerabilis Petrus Cescorts. mercator; Petrus Colell, notarius; Laurencius Merata, et Petrus de Vequedano, causidici, cives Barchinone.

196. A continuació, ratllat, ep.

197. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

198. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

199. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

46r// *Succesive autem, dicta die martis supra proxime ad quem dicta Curia fuerat continuata intitulata sexto mensis february, anno proxime dicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX° primo, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barcinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro Curia celebrandis constructi, existente personaliter dicto domino rege in dicta civitate Barcinona, et in suo regio palacio residente, fecit in personam eiusdem domini regis continuacionem de dicta Curia in modum qui sequitur.*

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà que serà dimecres, que serà lo VII dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex personis convocatis ad dictas Curias hii qui sequuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: reverendisimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Terracone; Joannes Terrés, canonicus et syndicus Capituli et canonicorum Vicensis.

Pro brachio militari: illustrisimus infans Enricus Aragonum et Sicilie, comes Emporiarum.

Pro brachio universitatum: Antonius Ferran, syndicus universitatis Pratorum Regis.

Et in continenti facta dicta continuacione, dicti syndici et alie persone supradicte protestati fuerunt prout supra protestatum fuit et quod stabant et perseverabant in protestacionibus desuper factis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, discreti Andreas Gallard, //46v// clericus, secretarius et familiaris dicti reverendi episcopi Gerundensis, et Petrus Colell ac Gabriel Mercó, notarii, Barchinone habitatores.

Imposterum vero, dicta die mercurii intitulata septima dicti mensis february, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX^{mo} primo, existetibus, convocatis et congregatis sindicis et personis de omnibus tribus brachiis seu stamentis qui circa negocia et expeditionem dictarum Curiarum convocati fuerunt, prout soliti sunt et debent, in locis solitis et assuetis in claustro videlicet ecclesie sedis Barchinone, in presencia mei. Anthici de Bages, secretarii et locumtenentis prothonotarii dicti domini regis ac processus huiusmodi notarii et scribe infrascripti, et testium, videlicet honorabilis, Francisci Buçot, militis, et Gabrielis Mercó, notarii, habitatoris Barchinone, dictus reverendissimus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, in personam dicti domini regis in presenti civitate Barchinona, personaliter residentis²⁰⁰ et de eius ordinacione et mandato, obtulit et presentavit ac tradidit eisdem²⁰¹ sindicis et personis convocatis pro dictis Curia celebrandis, videlicet quodlibet brachium seu stamentum in eius loco solito, tres cedulas scriptas in papiro, non dissimiles nec diversas sed eiusdemmet continencie serieque et tenoris, videlicet cuilibet brachio seu stamento unam ex dictis cedulis, dicendo eisdem personis convocatis nonnulla verba monitiva

200. In presenti *fms a* residentes, *interlineat*.

201. A *continuació*, *rallat*, *sind*.

seu excitativa circa expeditionem dictarum Curiarum, quarum quidem cedularum originale in presenti processu est afixum et sutum, cuius tenor dinoscitur esse talis:

47r// Volent dirigir la Cort e los staments de aquella a conclusió per lo servey nostre, havem manat dar-vos la cèdula infrascripta, significant-vos per aquella nostra última e final intenció, pregant e encarregant-vos que prestament e sens dilació façau tal resposta que la dita Cort prenga conclusió tal que sia servey de Déu e nostre e bé del Principat, car si ho differíeu o dilatàveu, no podent més detenir-nos, dexaríem expirar la Cort e provehirem com per la última nostra proposició vos havem significat.

La magestat del Senyor rey farà fer restitució de totes e qualsevol viles, castells e lochs, drets, rendes e jurisdiccions e altres béns del patrimoni real dins lo Principat de Cathalunya, los quals tornarà e incorporarà en aquell stat e ésser en què-s trobaran segons se tenien e possehien ans de les turbacions passades, e revocarà e anul·larà qualsevol donacions, impigneracions e altres alienacions durant les dites turbacions e fins en la present jornada per qualsevol causa o rahó a qualsevol persones, encara que fossen reals o de sanch real fetes, e de aquí avant farà servir les Constitucions, privilegis e altres disposicions, tals alienacions prohibints. En axí emperò que si algunes quantitats realment e de fet en peccúnia comptant seran stades pagades o donats o empenyorats loch o viles per les dites vendes e o empenyoraments, axí al senyor rey don Joan, de alta recordació, pare seu, com a sa alteza o a altri per ells, vol e li²⁰² par que deuen ésser primerament pagades e restituïdes als possehidors de aquelles ans de ésser trets de possessió de aquelles.

En los caps de la justícia, mercaderia e monedes, par-li que deu ésser remès a persones elegidores per sa alteza e per la Cort egualment de cascun stament.

E farà fer restitució general e universal de totes e qualsevol viles, //47v// lochs, castells, fortalezes, baronies, carlanies que no sien en pheu, censals, censos, tasques, scrivanies, stablides, jo[r]nades, batudes e altres servituts, delmes, part de delmes, rendes, molins, salines, peixqueres, erbatges, deutes que sien en ésser, drets, jurisdiccions axí civils com criminals e mixtes, cases, terres, dignitats ecclesiàstiques, seculars e altres beneficis regulars, e encara comandes dels órdenes militars de qualsevol nom sien, axí dins lo Principat de Cathalunya com en altres regnes, terres e senyories sues, ensemps ab los fruyts d'aquí avant devedors e cullidors, remetent e havent per remesos los pagats e fins la present jornada reebuts e totes e qualsevol altres coses, encara que fossen maiors o menors que les dessús expressades, encara que fos necessari nomenadament e especificada la expressió de aquelles, les quals en temps de les turbacions passades e fins la present jornada són stades per lo senyor rey, pare de sa alteza, e per sa alteza o altres preses, ocupades o per remuneració de serveys o satisfacció de dans o per qualsevol causa major o menor, encara que fos per utilitat o necessitat del real stat, a qualsevol universitats o singulars persones, encara que fossen reals o de sanch real, donades, venudes, empenyorades o altrament alienades. E farà restituir aquelles en lo punt e ésser en què-s trobaran, sens haver rahó alguna de milloraments, enderrocaments o pijoraments o altres qualsevol despeses que per utilitat o necessitat, guardes e custodia de aquelles o altrament hi fossen fetes. E tornarà e restituirà los possehidors e primers senyors de les dites coses de continent en la real e corporal possessió de aquelles, en aquell ésser en què-s trobaran, axí com aquelles tenien e possehissen ans que-ls fossen preses e ocupades. E revocarà e haurà per revocades totes e qualsevol gràcies, donacions, empenyoraments e qualsevol altres alienacions per qualsevol causa e rahó, encara que fossen en remuneració de serveys o satisfacció de dans donats o per altres causes maiors o menors a

202. *A continuació, ratllat, plau.*

qualsevol persones, encara que fossen reals o de sanch real, durant les dites turbacions e fins en²⁰³ la present jornada per la maïestat sua o per lo senyor rey pare de sa alteza o per altres havent-ne poder fetes, no obstant //48r// qualsevol modificacions e excepcions en qualsevol capitulacions ab qualsevol ciutats, viles e lochs per lo dit senyor rey pare de sa alteza o per sa alteza o altres havent-ne lavors poder fetes, encara que en aquelles la restitució for demanada e remesa a justícia o de dites coses profanes fos plet pendent o indecís. E imposarà scilenci e callament perpètuu a qualsevol demandes fetes e fahedores per qualsevol dans, dampnatges axí per mar com per terra, fets donats e subseguits durant les dites turbacions passades. E que de continent fet del present capítol Acte de Cort, sens altra citació o declaració precedent, via exequitiva, per algtzirs o altres oficials, elegidors per aquell de qui serà interès, totes les dites coses seran segons dit és tornades, liurades e restituïdes. E sa alteza no passarà a exacció o exequció de donatiu, encara que aquell fos concordat e offert, sens que dita restitució no fos primerament feta e complida e a tot effecte deduïda. En aquesta, emperò, forma e manera que se haien a fer per totes les vegueries dins lo Principat de Cathalunya crides reals que cascú qui prentenga deure ésser restituit, dins huyt dies comparega e deman dita restitució davant lo senyor rey, la qual se haia a fer aprés que serà demanada de continent; e fetes dites crides, passats quinze dies aprés, e provehit per lo senyor rey segons dessus és dit, puga sa alteza exigir lo dit donatiu, salvo que s puguen fer consignacions del dit donatiu, essent aquell concordat e offert a aquelles persones a qui per sa alteza parà deure ésser fetes per la restitució de les dites coses.

De la qual restitució excepta e en aquella no vol ésser compresos tots aquells qui són en pacte, concòrdia o altres avinenses fetes entre persones singulars, capítols, collegis e universitats e entre qualsevol singulars persones, les quals vol que sien servats axí com entre aquells serà stat concordat.

E més ne excepte la vila de Blanes e altres terres que lo egregi comte de Cardona e la comtessa, muller sua, tenen del vezcomtat de Cabrera, fins que sia feta la justícia de la qual penja plet, no havent-se emperò²⁰⁴ haver sguart ni rahó alguna de qualsevol //48v// donacions e gràcies o drets adquirits per causa de les turbacions passades.

E més ne excepte lo que té mossèn Joan Sarriera del comte de Mòdica, fins sia satisfet segons que és stat remès a sa alteza.

Emperò vol que los censals que fa²⁰⁵ lo comte de Mòdica, e les universitats e singulars de les dites viles e terres de aquell sien pagats segons forma dels contractes dels dits censals, reduhits emperò segons la reducció dejús fahedora en los çensals, no obstant qualsevol gràcies e donacions dels dits censals per causa de les dites turbacions fetes.²⁰⁶

E més ne excepte los feus los quals lo senyor rey remetrà a justícia fahedora segons la condició e natura de aquells, ab què no s'i puga oposar ne haver rahó alguna de donacions, confiscacions o altres gràcies reals.

E més ne excepta la baronia de Bellpuig e altres lochs que foren de don Hugo de Cardona donats a don Anton de Cardona e als seus, e lo castell de la Manresana que té lo bastart de Cardona, e lo censal de dos-centes lliures annuals que lo comte de Cardona fahia a dona Elfa de Cardona e de Perellós, en los quals tres caps, sens prejuhí de qualsevulla gràcies e donacions de aquells e altres drets pertanyents als dessus dits e als seus e a cascú d'ells, serà content fer-hi justícia si per algú serà demanada.

203. En, *interlineat*.

204. A *continuació, ratllat, ganat*.

205. Fa, *interlineat*.

206. A *continuació, ratllat, e*.

La Maiestat del senyor rey farà pagar tots e sengles censals e violaris que les universitats e singulars persones del Principat de Cathalunya qui han seguida la obediència de sa alteza fan als qui no la han seguida, a rahó de deu sous²⁰⁷ fins en tretze sòlidos e quatre per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades, remetent-ho la Cort a arbitre e declaració de sa alteza. E si los dits censals o violaris fan universitats o singulars persones dins lo Principat de Cathalunya qui han seguida la obediència del senyor rey als qui axí mateix la han seguida, o si seran universitats o singulars persones qui no han seguida la //49r// obediència del senyor rey e faran censals o violaris als qui axí mateix no la han seguida, o si són universitats o singulars persones qui no han seguida la obediència del senyor rey e faran censals o violaris als qui són stats en obediència de sa alteza, los quals censals o violaris seran stats carregats ans de l'any mil CCCC LXX III, farà pagar los dits censals o violaris de tretze sòlidos quatre diners fins en vint sous per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades, remetent-ho la Cort a arbitre e declaració de sa alteza. E encara que puga dir e declarar quals e fins en quin temps seran dits obedients per ésser compresos en lo present capítol; e encara que puga dir sobre les pensions degudes quines ne quals e quant seran pagades. Enaxí, emperò, que la reducció fahedora per sa alteza en los çensals e violaris que's fan per los qui són stats en sa obediència als qui axí mateix hi²⁰⁸ són stats, e per los qui no han seguida aquella als qui axí mateix no la han seguida, o per los qui no han seguida dita obediència als qui la han seguida, no puga durar sinó per temps de X anys, e finits aquells, sien pagats dits censals segons forma dels contractes. Excepta, emperò, del present capítol tots aquells qui són en pacte, concòrdia o avinença o après la reducció de Barchinona²⁰⁹ en possessió pacífica de reebre les íntegres annuals pensions dels dits censals e violaris, los quals vol sien conservats en possessió e que los pactes sien servats.

E si seran censals o violaris dins lo Principat de Cathalunya que universitats o singulars persones fan a sglésies o coses pies, que los dits censals e violaris sien pagats a rahó de XIII sous e IIII per lliura de la pensió que fahien ans de les turbacions passades, fins a tant que per visors elegidors per la maiestat del senyor rey e per lo bisbe a qui seran sotsmeses tals sglésies o coses pies sia altrament provehit degudament, la qual elecció e visió se haia a fer dins temps de sis mesos; exceptats, emperò, tots aquells qui són en pacte o concòrdia o après la reducció de Barchinona²¹⁰ en possessió pacífica de reebre les íntegres ànnes pensions, los quals sien mantenguts en llur possessió e los pactes sien servats.

E serà content del donatiu fahedor donar per satisfaccions e remuneracions //49v// mília²¹¹ lliures, distribuïdores, emperò, per sa alteza entre aquelles persones que li serà ben vist.

E que lo General sia arrendat al més donant e per trienni de tres o de cinch anys, segons que millor se porà fer, tot o per vegueries o per taules; e que no's puga donar menys de XXXM lliures per any e d'aquí avant, passat dit arrendament se haie arrendar per triennis, e sia provehit que les peccúnies haien de venir en la Taula de la ciutat de Barchinona e distribuïdores en pagaments de çensals e altres càrrechs, segons que per Capítols de Cort és ordenat, e que los salaris e officis supèrfluos sien limitats degudament.

E que los censals nous qui no's paguen per lo General sien pagats, reduhits, emperò, los preus a la veritat e les pensions al for que dirà la maiestat sua.

207. Sous, *interlineat*.

208. Hi, *interlineat*.

209. A *continuació*, après la reducció de Barchinona, *escrit en el interlineat*.

210. A *continuació*, o après la reducció de Barchinona, *escrit en el interlineat*.

211. *Precedit d'un espai de 1 cm en blanc*.

E quan als censals luïts, serà content que sia vist per justícia per los de son consell, oys los advocats de la ciutat de Barchinona o de les altres de qui serà interès.

Recordant-vos lo donatiu fahedor a sa alteza de les CCCM lliures e dotze galeres a la ferrera, del qual puga provehir en la composició del present Principat e en les altres necessitats occorrents.

50r// *Et in continenti, oblata et presentata dicta papiri cedula ac dictis personis convocatis tradita et per eas recepta cum illis quibus decet reverencia et honore, dicti serenissimi domini regis, verbo responderunt*²¹² *eidem reverendo cancellario quod ipsi loquerentur ac tractarent super predictis ad honorem Dei serviciumque dicti domini regis ac expeditionem dictarum Curiarum melius quo poterint, presentibus testibus supradictis.*

Et imposterum, ipsam et eadem die mercurii intitulata VII dicti mensis februarii, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus in dicto claustro sedis Barchinone et intus Capitulum eiusdem, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffali ibidem pro celebrandis Curii constructi, existente dicto domino rege in dicta civitate Barchinona, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem.

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dijous e serà lo VIIIèn dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone ex dictis convocatis ad dictas Curias hii qui sequuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Reverendisimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone; reverendus Berengarius Sos, archiepiscopus Sacerensis et decanus sedis Barchinone Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli ecclesie Vicensis.

50v// *Pro brachio militari: Illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii et comes Emporiarum, etc.; egregius Joannes, comes Cardone et de Prades; nobilis Matheus de Montecatheno.*

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone, et Raymundus Puig, syndicus Gerunde.

Et in continenti facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone supranominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuerit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Raymundus Gilabert, negociorum Curie regie promotor, Joannes Solsona, regius scribe, et Michael Benaula, notarius, cives Barchinone.

*Continuo autem ipsa eadem die jovis ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata octava mensis febroarii, anno predicto, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius,*²¹³ *existens personaliter constitutus intus Capitulum sedis Barchinone predictum, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem constructi pro celebracione Curiarum, existenteque dicto serenissimo domino rege in dicta civitate*

212. Respondederunt, *corregit.*

213. A continuació, *ratllat, cont.*

Barchinona, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum qui sequitur.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà divendres e serà lo VIIIè dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

51r// *Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone infrascripti ex convocatis ad dictas Curias, videlicet:*

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Torres syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nobilis Guillelmus Raymundus de Sintillis, Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone supranominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit:

Testes fuerunt ad predicta presentes, Raphael Roca, clericus de domo dicti reverendi domini²¹⁴ episcopi Gerundensis, et Gabriel Mercó, notarius, habitator Barchinone.

Consequenter autem, dicta die veneris²¹⁵ ad quam dicta Curia²¹⁶ fuit continuata intitulata VIII dicti mensis febroarii, anno predicto, iamdictus reverendus dominus Joannes de Margarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus²¹⁷ Capitulum dicte ecclesie Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis //51v// Curias constructi, existenteque dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in hunc qui sequitur modum:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dissapte e serà lo Xè dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone ex convocatis ad dictas Curias hii qui sequitur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

*Pro brachio militari: Guillelmus Raymundus de Sintillis, Arnaldus Guillelmus de Belle-
ra, nobiles.*

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et confesium facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone supranominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

²¹⁴. Domini, interlineat.

²¹⁵. A continuació, ratllat, in.

²¹⁶. Curiam, corregit.

²¹⁷. A continuació, ratllat, unus ex gradibus.

Testes fuerunt ad predicta presentes, Joannes Solsona, regius scriba, et Michael Benaula, notarius, cives Barchinone.

52r// *Denique vero, ipsa eadem die sabbati ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata decima dicti mensis febroarii et anno predicto a nativitate Domini millesimo CCC LXXX primo, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius,²¹⁸ existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum ecclesie Barchinonensis, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem constructi dictoque serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta²¹⁹ in hunc qui sequitur modum:*

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XIIIèn dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Joannes d'Altarriba, Nicholaus de Luppiano, milites.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

52v// *Et ilico facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone supra nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.*

Testes fuerunt ad predicta presentes, magnificus Joannes de Riaria, miles et baiulus generalis Cathalonie, et Joannes de Comajoncosa, notarius, civis Barchinone.

Denuo autem, ipsa eadem die martis ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata tertia decima dicti mensis febroarii, anno predicto, dictus reverendus dominus episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, existente dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in hunc qui sequitur modum.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimecres e serà lo XIIIèn del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesiastici: Johannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

53r// *Pro brachio universitatum.²²⁰*

²¹⁸. A continuació, ratllat, continuavit.

²¹⁹. A continuació, ratllat, ad.

²²⁰. A continuació, en blanc.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone supranominate protesti fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes Felicianus Vilardell, domicellus; Joannes Solsona, regius scriba, civis, et Ludovicus Benet, notarius, habitator Barchinone.

Deinde vero dicta die mercurii ad quam dicta Curia fuit continuata intititata quarta decima dicti mensis febroarii, anno predicto, dictus reverendus dominus Joannes de Margarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum ecclesie Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebracione Curiarum constructi, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in hunc videlicet modum:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dijous, que serà lo XV dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

53v// Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone supranominate protesti fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad per dicta presentes magnificus Johannes de Riaria, miles, baiulus Cathalonie generalis et Petrus Colell ac Gabriel Mercó, notarius, habitatores Barchinone.

Depost autem, ipsa eadem die jovis ad quam dicta Curia fuit continuata intititata quintadecima dicti mensis febroarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCC LXXXIº, dictus reverendus dominus Joannes de Margarit episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem constructi pro celebrandis Curiiis, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà divendres, que serà lo XVI dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis //54r// ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator episcopati Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Aspunny, syndicus Pratorum Regis.

Et in continenti, supradicti syndici et alie persone supranominate protestati fuerunt²²¹ prout super protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes magnificus Joannes de Riaria, miles, baiulus generalis Cathalonie, et Franciscus Ferrer, domicellus.

Decetero autem, die predicta veneris ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata sextadecima dicti mensis febroarii, existente dicto serenissimo domino rege in dicta²²² civitate Barchinona, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem constructi pro celebrandis Curiiis, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dissapte e serà lo XVII dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

54v// *Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:*

Pro brachio ecclesie: Berengarius de Pauo, syndicus ecclesie Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, Michael de Vivers, milites.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et confestim, facta dicta continuacione, syndici et persone supranominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, nobilis Gaspar Joannes de Josa et Arnaldus Guillelmus de Pergués e de Ponç.

Ex post autem, ipsa eadem die sabbati intitulata decima septima dicti mensis febroarii ad quam dicta Curia fuit continata, dicto serenissimo domino rege in civitate Barchinona personaliter residente, dictus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constiutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo XVIIIè dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

55r// *Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripte, videlicet:*

Pro brachio ecclesie: Johannes Franciscus Olivó, procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

221. A continuació, ratllat, protestati.

222. Dictas, corregit.

Et ilico facta dicta continuacione, syndici et persone supranominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Michael de Caneto, in civitate Barchinone et Anthonius dez Call in loco de Vilademuls, domicelli, domiciliati.

Finaliter autem, dicta die lune ad quam dicta Curia fuit continuata intititata decimona dicti mensis febroarii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone personaliter residente, existens personaliter constitutus dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem constructi pro celebrandis Curiiis, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimarts e serà lo XX dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone //55v// infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barhinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, syndici et persone supradictis protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, nobilis Bernardus Joannes de Castelleto,²²³ Anthonius dez Call, domicellus de Vilademuls, et Joannes Gassol, ville Trempi.

In crastinum autem, ipsa eadem die martis intititata vicesima dicti mensis febroarii, anno predicto, existentibus convocatis et congregatis syndicis et personis de omnibus tribus brachiis seu stamentis que circa negocia dictarum Curiarum convocates fuerunt, prout solitis sunt et debent, in locis solitis et assuetis²²⁴ in claustro dicte sedis Barchinone, videlicet, quodlibet brachium seu stamentum in eius loco solito et assueto, in presencia mei, Anthonii de Bages, secretarii et locumtenenti prothonotarii dicti domini regis, et testium, videlicet, honorabili Francisci Buçot, militis, et Gabrielis Mercó, notari, habitatorum Barchinone, dictus reverendus dominus episcopus Gerundensis, cancellarius,²²⁵ obtulit et presentavit ac tradidit in personam eiusdem domini regis et de eius ordinacione et mandato, dictis personis convocatis tres papii cedulas, non dissimiles nec diversas sed eiusdemmet continencie et tenoris, videlicet, unam cuilibet brachio seu stamento, dicendo eisdem personis convocatis nonnulla verba monitiva et inductiva ac excitativa circa expedicionem dictarum Curiarum, quarum quidem cecularum originale in presenti processu afixum et sutum, est cuius tenor dinoscitur esse talis:

²²³. A continuació, ratllat, Joannes.

²²⁴. A continuació, ratllat, videlicet.

²²⁵. A continuació, ratllat, trad.

56r// Lo rey.

Bé diu hun savi que tots los que donen vot en coses duptoses cové que no sien interessats o passionats, car no pot bé deliberar l'enteniment llà hon la passió contrasta. E per ço no ns maravel·lam si après de tant temps com havem consumit en la prossecució de aquesta Cort e havent-vos dit nostre parer per dues cèdules tan justificades e acomodades a tota la negociació de la dita Cort, vosaltres dels staments ecclesiàstich e real haiau respost a les dites nostres cèdules axí en contradicció d'elles com de entre vosaltres, e lo que pijor és, metent-vos per tals medis que de la conclusió e fi de la dita Cort havem a perdre tota sperança per ésser difícils y encara impossibles de conduyr. E vosaltres del stament militar fins ací no haiau feta resposta alguna, ans és cert que stau tan differents e contraris uns a altres que per demés seria sperar-la fora rahó, haguessen considerat que la passió que a vosaltres torba és fora de nós e que'l temps no comporta les dilacions que los vostres nocius²²⁶ durien si's practicaven; e encara com som ja tan avant del temps que si més nos deteníem en aquesta negociació perdríem los servicis que dels altres nostres regnes per aquesta necessitat nos stan aparellats; e puix havem entès en conduir-vos per tots los mijans que havem pogut e res no us hi ha bastat, tanta és stada la vostra disconveniència e poch esguart a la necessitat occorrent, porrogarem aquesta Cort per algun temps y procehirem, com mils porem, com aquest nostre Principat rest ab alguna decent provisió, e nós anem en Aragó, y en altres parts de nostres regnes, perquè puixam provehir, ja que ací no ho havem pogut fer, en la deffensió e guarda del nostre regne de Sicília, per lo recel e sospita que tenim del turch. E si les coses del dit Principat no seran provehides e compostes axí com foren per nós e per la dita Cort, la culpa serà vostra, que havent-hi nós fet nostre dever, tots temps ha restat y resta per vosaltres, apartant-vos de nostre parer y deferint entre vosaltres, y lo que pijor és, porfiant ab motius que may se'n vege la fi. E perquè pus manifestes sien a vosaltres y a tothom que saber-ho vulla les dites vostres disconveniències e los motius que en si porten difficultat y encara impossibilitat, deduyr-los-hem expressament en la forma següent:

Primerament, vosaltres del braç ecclesiàstich, responent a la nostra última cèdula al primer capítol del patrimoni real, vos apartau de aquella en dos caps:

Lo primer és que salvau de la restitució en lo dit capítol contenguda les coses de patrimoni reial per provisions de justícia exe//56v//cutades durant les turbacions del dit Principat, puix sien fundades en drets pertanyents abans de les dites turbacions. Aquest cap és tan confús e indeterminat que porta ab si tota difficultat de concordar-lo en dita Cort, més avant entenent-ho com és posat e no declarant perquè's diu e havent-ho axí de atorgar, a nós poria portar e a nostre patrimoni molt gran dan e preiuhí. E per ço al de menys se devia declarar per què lo dit cap és posat, e no havent-ho fet és donat tot destorb a la dita Cort.

L'altre cap és que los del dit braç ecclesiàstich exceptau del dit primer capítol solament les coses del dit patrimoni empenyorades per pecúnies realment e de fet a nós pagades, e no per viles o castells, axí com nós diem en dita nostra cèdula, apartant-vos de aquella sens causa ne rahó alguna. Car no és menys rahó, ans molt maior, sien exceptades les impignoracions per viles o castells fetes, axí com les que són fetes per diners comptants; y en dits dos caps sou contraris del parer que lo braç reyal ha donat al dit capítol del patrimoni.

Quant al segon capítol, tractant del redreç de la justícia, mercaderia e monedes, par a vosaltres del braç ecclesiàstich que la electió de persones en lo dit capítol contenguda fahedora per la dita Cort, sia feta per la dita Cort ab plen poder e que les dites coses per virtut del dit poder sien deduydes en effecte abans de conclusió de Cort. Vosaltres del

226. *Per* motius.

braç reyal dieu sia feta la dita electió ab referiment en què's demostra entre los uns e los altres contrarietat, mostre's també que huns y altres vos apartau de la nostra cèdula contra tota rahó y bona expedició nostra e de la dita Cort car, havent los que seran elets a referir o havent-se les dites coses a deduyr en effecte ans de conclusió de Cort, seria detenir-nos tant y tan longament que perdérem les subvencions e servicis que dels altres nostres regnes speram, no podent nós conferir a aquells seria rahó que nós diputàssem persones ab plen poder e la Cort assí mateix, e que ja per açò lo finament de la Cort no fos detingut, detenint la distribució del donatiu si us parrà en la restant quantitat, deduyt ço que mester serà per a la renunciació e per a la defensió de Sicília.

E en lo capítol terçer, que parla de la restitució universal, axí los ecclesiàstichs com los del braç reyal demostrau ésser en un parer, volent que la //57r// dita restitució sia feta universalment de totes coses. E més dieu los del braç ecclesiàstich que sia feta la dita restitució quítia de censos, censals, etc. Açò seria iniust axí com és posat, perquè compendria carregaments fets abans de les dites turbacions e per los senyors originals, però entenent-ho dels carregaments fets durant les dites turbacions fins a la present jornada e per los ocupadors e detenedors per causa de les dites turbacions seria just e rahonable.

Quant a la excepció feta de la dita restitució de pactes e concòrdies, vosaltres del braç real dieu que stà bé, vosaltres de l'eclesiàstich admeteu la dita excepció de concòrdies si seran fetes servada la solemnitat de dret. En què sou *de directo contraris*, car totes les concòrdies de béns ecclesiàstichs fetes en lo dit Principat, o les més, no són fetes servada la dita solemnitat sinó simplement e ab bon consentiment de parts; les quals, ateses les dites turbacions e dans subsequents per causa de aquelles, no menys se deuen servir que les fetes en temps de pau servada la solemnitat ecclesiàstica. Y açò per bé de pau e de concòrdia e per les consciències. Si obs serà ja's poran haver confirmacions apostòliques de les dites concòrdies.

A les altres excepcions de la dita restitució par que sian concorts los dits dos braços, però són differentes de la dita nostra cèdula, la qual, si bé és mirada, en lo dit cap és molt rahonable e justificada, considerades les rahons que són per les parts a qui toquen les dites excepcions e vistes les exempcions reyalis que de algunes de les dites excepcions foren fetes; e per çò nos fou vist cosa molt convinent excebir-les de la dita restitució e, reservats los drets de les parts, remetre-les a justícia, la qual nós farem molt promptament. E som meravellats vos haia paregut fer-nos mijaner de ço que com a rey y senyor som tenguts de fer y ministrar justícia, maiorment mancant-nos lo temps, axí com veeu que'ns manca; però tota hora que'ns serà mostrada ço que no és versemblant tal pràctica, per la qual les dites excepcions breument se poguessen concordar, nós serem contents de seguir-la, o si per ventura la dita Cort se porà concordar sens dilació, menys de les dites excepcions, encara nos parrà bé, e'ns plaurà dar loch que no sien admeses.

57v// En lo que's diu sobre les pensions de censals o violaris, par que siau contraris e differentes lo hun stament ab l'altre, car lo de la sglésia li par que per persones diputadores per nostra maiestat sia tractada concòrdia entre creadors y deutors de obedients a obedients e de inobedients a inobedients, e entre aquells qui no han seguida la dita obediència e fan censals o violaris als que la han seguida; volent encara que en los censals e violaris que's fan a sglésies e pies causes se haia entrar en concòrdia per mijà de la província congregada; però volen los ecclesiàstichs que en neguna de les dites concòrdies no entren persones e universitats fahents censals que no han seguit la dita obediència reyal a esglésies o a les persones que aquella han seguida. Los del braç reyal se conformen a la cèdula per nós donada a XII de janer, ajustant-hi que hagen a pagar los que fan censals dintre for de Cathalunya juxta la forma de sos contractes, exceptant-ne los que fan

universitats reials, e remetent a nós los que fan obedients a inobedients de deu fins en tretze y quatre e quals ni quins e fins a quin temps hi seran compresos, reservant pactes, concòrdia, o possessió. E axí mateix volent que les universitats reials hagen satisfet ab les imposicions, deduhits càrrechs ordinaris com vuy se paguen e salvats pactes e concòrdies, encara que no sien fetes sinó ab la maior part en nombre, e que les pensions passades abans de reebre sien totalment remeses e relaxades.

En què's demostra que ls dits estaments són en total contrarietat e differència y són axí mateix en total contradicció de la nostra cèdula. E demostre's manifestament que la dita última nostra cèdula és lo millor e que no és possible conduyr-se lo que demana lo stament ecclesiàstich ni tampoch ço que vosaltres del stament reyal demanau. E que nós haguéssim de sperimentar ço que vosaltres ecclesiàstichs dieu de entendre en la dita concòrdia, o ço que vosaltres del braç reyal dieu de pagar segons los contractes e del pagament de les univesitats ab les imposicions e d'estar en les concòrdies a la maior part, prenent la maior part per nombre de persones //58r// e no per major suma deguda, bé conexeu que tenint tan poch temps com nos resta no seria possible detenir-nos a coses tan difícils com les sobredites, les quals no solament és difícil, mas és impossible de conduyr en poch temps, e ja molt més en concòrdia axí com vosaltres dieu.

Som marvellats com vosaltres del stat ecclesiàstich dieu que no sien remunerats de les cent mil lliures sinó cathalans nats o casats en lo dit Principat, car si altres han servit en les coses passades del dit Principat axí és bé rahó sien remunerats com los desús dits, specialment aquells, si n'i haurà, que sien tenguts a restituyr per lo capítol de la restitució.

En lo capítol dels censals nous del General, vosaltres del braç reyal dieu que sia feta electió de persones per a veure la veritat del preu. En açò los ecclesiàstichs y vosaltres no conveniu ni tampoch vos aderiu a la dita nostra cèdula y lo vostre motiu no procura sinó dilació de temps, la que nós, com dit vos havem, no podem comportar. E, per ço, és millor ço que diem en la dita nostra cèdula, maiorment atesa la impossibilitat que entre vosaltres és de concordar en electió de persones.

En lo capítol del General no sou concorts, ans different e bé contraris, car vosaltres del braç reyal demanau electió de persones e lo braç ecclesiàstich no demanau la dita electió, e vosaltres del braç reyal voleu la dita electió ab poder de referir. Bé conexeu que, stant a la fi del temps que ací podem star, tals elections com la dita ab referiment són molt inpròpies, no fahents a la provisió de la necessitat en què stam per la brevitat del temps. Car no serien sinó per detenir-nos e no fer res ací ni en les altres parts de nostres regnes hon, Déu mediant, no duptam ésser servits.

58r// Al capítol del donatiu e servici nostre en lo qual dieu que entendreu com seran totes les dites coses compostes, encara que seria rahó ans de totes coses haver entès en ell, al demenys per la provisió contra lo turch, puix és tan necessària, e per la remuneració fahedora per causa de la restitució, que per altre no volem lo dit servici, nombrant lo dit servici e assignant alguna covinent part per la dita provisió y altra per la remuneració. Car sens aquella no podem fer la dita restitució que, si bé ho mirau, no menys deveu entendre en la dita provisió e restauració del regne de Sicília que farieu per la defensió de aquest Principat. E no havent hagut sguart en açò, ni havent vosaltres del stament militar respost a la dita nostra cèdula e stant en tan grandíssima discòrdia com stau, conexeu que si no per pròpies passions e interessos e no per lo bé públich aquesta Cort és regida. E per ço no us maravelleu si fem la dita porrogació e ns partim de ací per donar recapte en la defensió del dit nostre regne de Sicília, car no tenim altre remey y si'l lexàvem o diferíem poríem venir en punt de ésser de tot remey privats e destituyts, ço que no farem, confiant en la divinal clemència que la invictíssima casa de Aragó, de variis casos preservada, no oblidarà en aquest.

59r// *Et in continenti,*²²⁷ *oblata et presentata dicta papiri cedula ac dictis personis convocatis et congregatis tradita et per eas recepta cum illis quibus decet reverencia et honore, dicti serenissimi domini regis, verbo responderunt eidem reverendo domino cancellario quod ipsi loquerentur ac tractarent supra predictis ad omnem honorem omnipotentis Dei serviciumque dicti domini regis ac expeditionem dictarum Curiarum melius et brevius quo poterint, presentibus testibus supradictis.*

Imposterum vero, ipsa eadem die martis ad quam dicta Curia fuit continuata intititata vicesima dicti mensis febroarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCCLXXX primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in hunc modum:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimecres e serà lo XXI dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes de Rocafort, procurator reverendi episcopi Gerundensis.

59v// *Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.*

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti facta dicta continuacione, dicti syndici et persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuerit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, magnificus Joannes de Riaria, miles, baiulus generalis Cathalonie, et Joannes de Comajoncosa ac Gabriel Mercó, notarii, Barchinone habitatores.

*Est infra IIII*²²⁸ *folio*²²⁹

60r// *Interea vero,*²³⁰ *die mercurii intititata vicesimaprima dicti mensis febroarii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona et in libraria sedis eiusdem civitatis, que est in claustris sedis eiusdem, existente dicta Curia Generalis, et seu syndici et persone infrascripti*

²²⁷. A continuació, ratllat, s.

²²⁸. A continuació, ratllat, V^o.

²²⁹. A continuació, ratllat, Interea vero, ipsa et eadem die mercurio ad quam dicta Curia fuit continuata intititata vicesima prima dicti mensis febroarii, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter cum eius celebri Curia residente, dictus reverendus dominus Joannes de Mergarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum huiusmodii. Continuació. Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella.

²³⁰. A continuació, ratllat, ipsa eadem.

te, ad celebrationem ipsarum Curiarum convocata et congregata in Capitulo dicte sedis,²³¹ confidentes unanimiter et concorde de iusticia misericordique ac animi maxima ingentique et integra prudencia et industria eiusdem domini regis²³² ac voluntate quam sua magestas circa huiusmodi habet Cathalonie Principatum, adeo ut iniquitates, rancores, suspiciones, materies, questionis, odia et omnimode differencie ac interesse que inter populos in dicto Cathalonie Principatu sunt melius ac fiducius tractentur, cedentur et tollantur, gratis et sponte ac de certa sciencia, differencias ipsas questionesque et interesse particularia que inter dictos populos in dicto Cathalonie Principatu sunt, eidem serenissimo domino regi eiusque regie maiestatis determinacioni ac²³³ plano arbitrio duxerunt comittenda et remittenda, uti comiserunt et remiserunt prout infra patet in et cum quadam papiri cedula inferius descripta et continuata de voluntate, mandato et ordinacione dictorum sindicorum et personarum convocatarum et congregatarum facta et ordinata, quam magnifico Philippo Clementi, eiusdem serenissimi domini regis prothonotario, tradiderunt et eam per eundem prothonotarium legi palam et publice altaque et intelligibili voce in dicto Capitulo pecierunt, requisiverunt et fecerunt //60v// ac eam in presenti processu dicte Curie insserunt et fecerunt inseri et continuari, verba cuius quidem papiri cedule sequuntur prout ecce:

Potestas atributa domino regi super interesse particularia

La Cort General del Principat de Catalunya convocada, e la qual a present se celebra per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, ha feta de lliberació que, atès nos poden concordar los interessos particulars e differències que són de part a part dins lo Principat de Catalunya provenints per causa de les turbacions passades, sien remeses totes les dites differències a la prefata magestat del senyor rey, a determinació de la qual sobre aquelles se hage de star. Volent la dita magestat no puixa servir-se de donatiu si per la dita Cort serà fer fins a tant en les sobre²³⁴ dites differències hage declarat sa alteza. E no entèn la dita Cort en les sobre dites coses remeses compendre o parlar-se de res de donatiu, ne de redreç de justícia, monedes, mercaderia, del General, ne de les differències del senyor rey ab los²³⁵ particulars de la²³⁶ Cort, ne de les remeses. E volen que si la present Cort era per la magestat del senyor rey prorogada a més de tres mesos, o si aquella serà expirada o licenciada, que lo present poder sia extint.

Nomina quorum quidem sindicorum et personarum convocatarum congregatarum in dicto Capitulo ex causa predicta presentium et existencium sequuntur ut ecce, videlicet:

Ex brachio²³⁷ ecclesie: reverendisimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone, //61r// reverendus Petrus, episcopus Urgellensis; frater²³⁸ Joannes Sampçó, abbas

231. In capitulo dicte sedis, *interlineat*.

232. Eiusdem domini regis, *interlineat*.

233. Determinacioni ac, *interlineat*.

234. Sobre, *interlineat*.

235. A continuació, *ratllat*, Cort.

236. A continuació, *ratllat*, ma.

237. A continuació, *ratllat*, universitatum.

238. A continuació, *escrit*, Joan, en comptes de, Miquel.

Sancti Salvatoris de Ebrea; frater Jaufridus Sorts, abbas Sancti Cucufatis; frater Nicholaus de Lauro, abbas sancti Petri de Gallicantu Gerunde; frater Petrus Martini, abbas Cardone; Joannes de Rocafort, procurator reverendi episcopi Gerundensis; Franciscus Amiguët, procurator episcopi Vicensis; Joannes Andreas Sorts, procurator episcopi Barchinonensis; frater Gabriel Turell, procurator reverendi prioris Cathalonie; frater Franciscus Carnicer, procurator venerabilis abbatis Sactarum Crucum; frater Franciscus Berengarii, procurator venerabilis abbatis de la Portella; Leonellus Vilalba, sindicus Capituli Tarracone; Berengarius de Pauo, Bartholomeus Oristà, sindici Capituli Gerundensis; Bartholomeus Travasset, sindicus Capituli Urgellensis; Emanuel de Monsuar, sindicus Capituli²³⁹ Ilerdensis; Ludovicus dez Pla, archidiaconus sindicus Capituli Barchinonensis.

Ex brachio militari: Illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, etc. et comes Emporia-rum; egregius Joannes, comes Cardone et de Prades; Joannes Cardone, conestabulus Ara-gonum; nobilis de²⁴⁰ de Cervilione; nobilis Petrus de Ruppebertino; nobilis Dalmacius de Queralt; nobilis Perotus de Montecatheno; nobilis Petrus Galcerandus de Crudillis; nobilis Joannes de So; //61v// nobilis Franciscus Torrelles; nobilis²⁴¹ de Cervelló, filius baroni de la Lacuna; nobilis²⁴² de Requesens, filius gubernatoris Cathalonie; nobilis Jacobus Torrelles; nobilis Matheus de Montecatheno; nobilis Ferdinandus de Rabolledo; nobilis²⁴³ de Castellet, junior; nobilis Arnaldus Guillelmus de Bellera; nobilis²⁴⁴ de Cardona, alias dictus lo bas-tard de Cardona; nobilis²⁴⁵ de Centelles, filius nobilis Guillelmi Raymundi de Centelles; no-bilis Geraldus Despés; Bernardus Çaportella; Franciscus Joannes de Santa Coloma; Palla-rès,²⁴⁶ Bernardus de Mergarit, junior; Antonius de Orta; alias de Muntanyans; Berengarius Sayot; Alverus de Madrigal; Guillelmus de Ulmis; Petrus Joannes Ferrarii; Caciçera,²⁴⁷ Flu-vià,²⁴⁸ Franciscus de Vilalþando; Geraldus Arenyó; Ferdinandus de Talavera; Corbera,²⁴⁹ Joannes Eymereich, maior dierum; Petrus Danca; Ludovicus de Mergarit; Queremany,²⁵⁰ de²⁵¹ Rexach. Militites. //62x// Perotus Ycard; Ludovicus Colom; Bernardus Turell; Mon-suar;²⁵² Benedictus Marco; Petrus Olivó; Ferrarius de Sancto Martino; Dalmacius dez Far; Arnaldus Guillelmus de Perves, alias de²⁵³ Ponç, domicellus; Martinus Joannes Meca; Pau-

239. A continuació, ratllat, ill.

240. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

241. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

242. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

243. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

244. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

245. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

246. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

247. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

248. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

249. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

250. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

251. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

252. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

253. De, interlineat.

lus Tamarit; Joannes d'Altarriba Michael d'Avinyó, domicellus; Geraldus de Peguera, domicellus; Jacobus March; Joannes de Gravalosa, domicellus; Gispertus de Ponç domicellus; Joannes Aymerich, junior; Franciscus de Guimerà; Michael de Vivers; Rosanes;²⁵⁴ Petrus d'Ortafà; Jacobus Alamany; Didacus de les Coves, domicellus; Joannes dez Puiol; Geraldus dez Pla; Joannes de Claramunt; Joannes Rodon; Franciscus Alenyà; Petrus de Blanes; Çacalm.²⁵⁵ Milites. //62v// Antonius Prunera; Antonius Ortolà; Joannes Bertrandi, nomine suo proprio; Ludovicus Monrós; Joannes d'Oluja; Jacobus Pallarès; Michael de Vilanova; Michael de Canet; Galdericus Pagès; Joannes de Monrós; Guillelmus Colom; Joannes de Vilafranca; Franciscus Sala; Petrus dez Callar; Joannes Çalbà; Joannes de Luppia; Alenya;²⁵⁶ Çavall,²⁵⁷ Geraldus d'Altarriba; Guillelmus Raymundus Merlés; Milites; Franciscus de Sancto Minato; Ludovicus Oliver, Michael de Rocafort; Petrus Michael de Peguera; Ludovicus Armengol; Franciscus Sentjust; Jheronimus Vilana; Damius de Raidell; Antonius dez Call; Franciscus de Luria; Raymundus Merlés; Joannes de Vilalonga; Alfonsus de Borga; Franciscus del Voló. Domicelli. Michael de Biure; Gabriel Çarrera; Berengarius Arnaldus de Morell; Petrus Scarrer; Franciscus de Jafer; Guillelmus Raymundus de Claramunt; Dalmacius Çacirera; Franciscus Castellvi; Ferdinandus la Rea; Joannes Bernardus dez Callar; Guillelmus Raymundus de Tamarit; Gondiçalbus Dahedo; Gondiçalbus de Banyerelas; Gilbertus de Malla; Jacobus d'Oric; Petrus de Rabinat; Franciscus Michaelis; Joannes de Vilafranca, dierum minor; Petrus d'Argençola; Gaspar Çaportella; Galcerandus Barutell; Petrus Joannes de Miralpeix; Rogerius de Luria; Hieronimus Tord; Galcerandus de Vilalonga; Bernardinus Torres. Domicelli. //63r// Michael Sayol; Poncius d'Ornos;²⁵⁸ Franciscus Romer; Joannes de Crudillis; Raymundus de Caldes; Joannes Poncius dez Papiol; Joannes de Monbuy; Joannes Merçer; Joannotus Fivaller; Galcerandus Fivaller; Bernardus Fivaller; Ludovicus d'Oluja; Jacobus de Pegueria; Petrus Raymundus de Camporrells; Joannes de Biure; Franciscus Oliver. Domicelli.

*Ex brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Joannes Ros, Raymundus Marquet, Jacobus de Torrent, Joannes Roig, syndici civitatis Barchinone; //63v// Petrus Arnaldus Segre-
ra, syndicus civitatis Ilerde; Jacobus Scales, Raymundus dez Puig, syndici civitatis Gerunde;
Petrus Çavertés, Franciscus Palau, syndici civitatis Dertuse; Petrus Perez, syndicus civitatis
Vicensis; Berengarius Ripoll, syndicus ville Minorise; Joannes Gilabert, Emanuel Boix, sin-
dici ville Cervoarie; Bartholomeus Guilera, syndicus Villefranche Penitensis; Antonius So-
birós, syndicus ville de Bisulduno; Guillelmus Moner, syndicus ville de Figueriis; Antonius
Ferran, syndicus ville Pratorum domini Regis; Thomas Ledó, syndicus ville de Arbussio.*

254. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

255. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

256. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

257. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

258. *Al marge esquerra, non bene hic sed inter nobiles, quia nobilis est ut supra, aliis in locis est scriptus.*

Testes fuerunt ad predicta presentes et vocati, Johannes Solsona, domini regis scriba; Petrus Collell et Franciscus Nicolaus Moles²⁵⁹ ac Michael Benaula, notarii, cives Barchinone.

Et ipsa eadem die mercurii, XXI mensis predicti ffebroari, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone personaliter cum eius celebri Curia residente, dictus reverendus dominus Joannes de Margarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum huiusmodi.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella //64r// a divendres primer vinent, que serà lo XXIII dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Joannes Galcerandus dez Papiol, domicellus.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, supradicti syndici et persone,²⁶⁰ facta dicta continuacione, protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabilis Ludovicus Oliver et Michael Benaula, notarius, cives Barchinone.

Nempe autem, ipsa et eadem die veneris ad quam dicta Curia fuit continuata intitulatione vicesima tertia dicti mensis febroarii, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, existens personaliter constitutus dictus reverendus dominus Joannes de Margarit, episcopus //65r// Gerundensis, cancellarius,²⁶¹ intus capitulum dicte sedis Barchinone sedendo in uno ex gradibus cuiusdem cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo XXVI dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascriptis, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Joannes Petrus de Vilademany, valvassor.

²⁵⁹. A continuació, ratllat, notarii cives Barchinone.

²⁶⁰. A continuació, ratllat, protestati.

²⁶¹. A continuació, ratllat, E.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et confestim, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit. Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabili Michael de Vilanova, miles, et Anthonius dez Vall, domicellus, in provincia Empuritana domiciliati.

65r// *Postea vero, dicta die lune ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata vicesimasexta dicti mensis febroarii, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone personaliter residente, dictus reverendus dominus episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus dictum Capitulum sedis Barchinone sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta²⁶² in hunc videlicet modum.*

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà lo XXVIII dia del present mes de febrer, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et continuo facta dicta continuacione, syndici et persone supradicti protestati fuerunt prout supra protestatum fuit et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Ludovicus Oliver, //65v// Joannes Solsona, regius scribe, cives, ac Gabriel Mercó, notarius, habitator Barchinone.

Postmodum autem, dicta die mercurii ad dictam Curiam celebrandam continuata intitulata vicesima octava dicti mensis febroarii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona, personaliter residente, dictus reverendus dominus Joannes de Margarit, episcopus Gerundensis, cancellarius, existens personaliter constitutus intus Capituli dicte sedis Barchinone sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi et hedificati, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, qui serà lo tercer dia del mes de març primer vinent, en aquest loch mateix.

²⁶². A continuació, ratllat, ad diem.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

66r// *Et in continenti, facta dicta continuacione, syndici et persone infrascripti protestati fuerunt prout supra protestatum fuit. Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.*

Testes fuerunt ad predicta presentes, Joannes Solsona, regius scriba, civis, et Gil Scamp, portarius regius, ac Bartholomeus Rubió, portarius, depputator Cathalonie.

Post hec vero, ipsa eadem die sabbati ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata tertia dicti mensis marcii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX I^o, dicto domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, legum doctor, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà lo VII dia del present mes de març, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Guillelmus Raymundus Alanyà, canonicus sedis ac procurator episcopi Dertusensis.

66v// *Pro brachio militari: Petrus de Ruppebertino, Geraldus de Ruppebertino, nobiles; Nicholau de Luppiano, miles.*

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, syndici et persone supradicti protestati fuerunt prout super protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius in personam dicti regis, dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes, Jacobus Munyoç, cappellanus; illustris infantis Enrici Aragonum et Sicile, etc. et Joannes Raymundus Corró, libraterius, civis Barchinone.

Prima dies quadragesime

Preterea autem, ipsa eadem die mercurii intitulata septima mensis marcii, anno predicto, ad quam dicta Curia fuit continuata, existente dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona et cum eius Curia personaliter in eadem civitate residente, dictus reverendus dominus episcopus Gerundensis cancellarius, existens personaliter constitutus intus Capi-

tulum sedis predicte Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam²⁶³ in et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella //67r// a dissapte primer vinent, que serà lo Xè dia del present mes de març, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator dicti reverendi episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, syndici et persone supranominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit. Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desuper facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes discreti Petrus Oliveres et Petrus Riba, presbiteri, be-neficiati in sede Gerundense.

Rursus antem, ipsam eadem die sabbati intitulata //67v// decima dicti mensis marcii, anno predicto a nativitate Domini M CCCC LXXX° primo, existente dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona et in sui regio palacio personaliter residente, dictus dominus Joannes de Mergarit episcopus Gerundensis, cancellarius,²⁶⁴ existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis, sedendo in quodam gradu cadafalli ibidem pro celebra-cione Curiarum constructi, continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XIII dia del present mes de març, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes ex convocatis ad dictas Curias syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator dicti reverendi episcopus Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano,²⁶⁵ miles

Pro brachio univesitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, syndici et persone supranominati protestati fuerunt prout supra protes-tatum fuit. Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in per eum de super facta.

²⁶³. A continuació, ratllat, in.

²⁶⁴. A continuació, ratllat, continuavit dictam Curiam et illius acta.

²⁶⁵. A continuació, syndicus Curiarum Barchinone.

Testes fuerunt ad predicta presentes, Joannes de Comajoncosa et Gabriel Mercó, notarius, et Petrus Vequedano, causidicus, habitatores Barchinone. Probata.

68r// *Et imposterum, die lune intitulata duodecima²⁶⁶ dicti mensis marcii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcinona²⁶⁷ cum eius celebri et magna Curia personaliter residente et existente in suo regio palacio, iussit et mandavit reverendo fratri Ludovico dez Puig, magistro Muntésie, et magnifico Joanni Pagès, militi, legum professori, vicecancellario, consiliariis suis, tanquam tractoribus negociorum Curiarum que pro nunc in dicta civitate celebrantur ibidem presentibus, quatinus in personam ipsius domini regis traderent unicuique stamento seu brachio dictarum Curiarum copiam seu transumptum cuiusdam papiri cedula inferius inserte. Et incontinenti, predicti reverendus magister Muntésie et magnificus Joannes Pagès, vicecancellarius, tractatores qui supra, accesserunt ad claustra sedis Barchinone, ubi dicte Curie et illius acta celebrantur et fiunt, et ibidem, exequendo mandata eiusdem domini regis, in presenciam mei, Antichi de Bages locumtenentis prothonotarii et huius processus scribe, tradiderunt dictis stamentis seu brachiis et cuilibet ipsorum copiam seu transumptum eiusdem papiri cedula, que est tenoris huiusmodi.²⁶⁸*

69r// Lo rey.

Sperant que de aquesta Cort proceís alguna provisió ab la qual ajudàssem als sereníssimos rey e reyna de Nàpols, nostres caríssimos germans, constituïts en tan gran pressura, fins avuy no la havem pogut obtenir. E si en lo passat les causes del dit auxili són stades urgents ara són urgentíssimes en tant que, no fent més del què fins ací havem fet ab sperança de la dita Cort, havem notícia, segons les noves que havem de Ytàlia e les letres que dels dits rey e reyna, nostres germans, havem rebut, no tan solament lo reyalme de Nàpols ésser en gran perill, més encara lo nostre regne de Sicília.

E veent que (de) vosaltres per via de la dita Cort al present no ns podem ajudar, encara per algun tant provehir e remeyar a la dita necessitat és-nos forçat, car en altra manera seríem en gran culpa, conferir-nos en altres parts de nostres regnes e senyories de hom sabem e tenim notícia que obtindrem tal subvenció e servici que podrem²⁶⁹ socórrer als dits nostres germans e confortar e animar la dita nostra illa de Sicília. E encara que per aquesta causa haiam deliberat partir de açí, e axí convé que ho façam, però no és intenció nostra levar les mans de la negociació de aquesta Cort, ans fer entendre en aquella axí bé com si fossem presents. Per çò, deliberam prorogar per tres mesos la dita Cort e²⁷⁰ entretant honsevulla que siam entendrem ab tota diligència en la declaració per nós fahedora sobre les coses a nostra reyal magestat remeses; e que les quaranta-cinch persones entenguen sens alguna entermissió en les coses que lus són comeses e que sien remesos los greuges, aquells que seran greuges de Cort, a alguns per vosaltres depputadors per vostra part, car nós vos lexarem persones ab poder complit ab les quals podreu apuntar e concloure totes les coses axí bé com a nostra persona mateixa.²⁷¹

266. *En lloc de, terciodecima.*

267. *A continuació, ratllat, perso.*

268. *A continuació, foli 68v en blanc.*

269. *A continuació, ratllat, subve.*

270. *A continuació, ratllat, encara.*

271. *Mateixa, interlineat.*

Pregant-vos molt que per la dita nostra partida no solament la dita negociació no sia refredada, màs molt més scalfada e abreviada que seria en nostra presència, que molt més vos lo agràïrem perquè compregam vos mouen les nostres necessitats, si bé que no menys vostres que²⁷² nostres deuen ésser reputades. E ja que en aquelles reputau no poder-nos servir sinó finida la dita Cort, que per la dita causa e per //69v// ésser tan avant lo temps com és, fareu lo finament de aquella tan breu que siam a temps de poder²⁷³ socórrer al dit rey e confortar e reposar la dita nostra illa de Sicília, que és lo pus gloriós acte e més necessari per a nós e a vosaltres que de present fer poríem, pus tractam de repel·lir e propulsar tan cruel enemich, car de tal enemich com és aquest devorador dels cristiàns e de la nostra sancta fe destructor, no solament speram los mals que dels enemichs acostumen provenir, més encara molts altres, com ab aquest no solament és la enemigua sobre béns e sobre senyoria, més encara sobre la sancta fe christiana e sobre la vida; sobre les quals coses és forçat que sens mijà algú se hage sperar tot perill e extrem de crueltat. E abreviant axí lo dit finament de Cort, poria ésser que la morositat passada, que tanta calamitat pot produhir, fos algunament corregida.

Per tant, pregam-vos e encarregam-vos ab la mayor afecció que podem que per los dits sguarts, en nostra absència, en poch dies façau conclusió de totes les dites²⁷⁴ coses²⁷⁵ ab les persones que us nomenarem, perquè havent avís de la dita conclusió, vos certificam que de continent tornarem en aquesta ciutat perquè ab Actes de Cort per nós e per la dita Cort fahedors sia en totes les dites coses provehit ab compliment. E perquè seguint-se axí breu expedició, com dit és, e nós per causa de aquella tornant en aquesta ciutat, pugam e puxa la dita Cort fer los actes que necessaris seran per a finament de la dita Cort, e no-ns haiam a detenir sperant la dita prorogació, pregam-vos consintau sia feta la dita prorogació per tres mesos ab tal reservació que abans del dit temps e dins lo temps de la dita prorogació, fet son proclama segons ja altres vegades és stat acostumat, pugam ab la dita Cort e puxa la dita Cort per si en ço que li pertany fer los dits actes. Açò us encarregam e pregam per²⁷⁶ mayor expedició e més breu de la dita Cort car, com veu essent tan avant com sóm, cové que tractem lo temps ab gran mesura e sens alguna jactura, ja que fins açí no és stat fet.

70r// *Et oblata ac tradita dicta papiri cedula dictis brachiis ut predicatur, incontinenti fuit responsum per brachia ipsa et unum quodque ipsorum supradictis²⁷⁷ tractatoribus quod, habito colloquio inter personas convocatas ad dictas Curias super ipsa cedula et contentis in ea, de eisdem responsionem facerent dicto serenissimo domino regi ad honorem et laudem omnipotentis Dei serviciumque sue regie maiestatis.*

Et dicti magnifici tractatores requisiverunt me, dictum locumtenentem prothonotarii, ut predicta in presenti processu continuare.

Nempe autem, ipsa eadem die martis intitulata tercia decima dicti mensis marcii, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, existens dictus magnificus dominus Joannes Pagès, personaliter constitutus intus domum dicti Capituli

272. A continuació, ratllat, vostres.

273. Poder, interlineat.

274. Dites, interlineat.

275. A continuació, ratllat, dessusdites.

276. Ab la, ratllat. Per, interlineat.

277. A continuació, ratllat, tractoribus.

sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebratione dictarum Curiarum constructi, continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimecres e serà lo XIIIè dia del present mes de març, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes syndici et persone infrascripti, videlicet: Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

70v// Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone memorati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis dixit quod stabat et perseverabat in continuacione per eum desper facta, nomine dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Bernardus Michaelis et Bernardus Andor, regius scriba, cives,²⁷⁸ ac Gabriel Mercó, notarius, habitatores Barchinone.

Successive autem, ipsa eadem die mercurii intitulata quarta decima dicti mensis marci, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCC LXXX I^o, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcinona personaliter residente et existente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus domus Capituli dicte sedis,²⁷⁹ continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de //71r// aquella a divenres primer vinent, que serà lo XVIè dia del present mes de març, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dita continuacione, syndici et persone supradicti protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, nobilis Perotus Lori et Jacobus Aguilar, legum doctor, civitatis Valencie.

²⁷⁸. A continuació, ratllat, Barchinone.

²⁷⁹. A continuació, ratllat, regis.

***Domini recessit dominis a civitate Barchinone,
recedendo ad Regnum Aragonum.***

Preterea autem, ipsa eadem die veneris ad quam dicta Curia fuit continuata intitulata sextadecima dicti mensis marci, //71v// anno predicto, existente adhuc dicto²⁸⁰ serenissimo domino rege intra terminos vicarie Barchinone, qui²⁸¹ ipsa eadem die ab ipsa civitate Barchinona recessit, existentibus convocatis et congregatis sindicis et personis cuiuslibet brachiorum seu stamentorum que ad celebrationem Curiarum predictarum convocati fuerunt et congregati, more solito, intus Capitulum dicte sedis Barchinone ubi pro similibus aliisque diversis comunibus actibus et negociis Curie ipsius convocari et congregari solitum est, in qua quidem convocacione et congregacione intervenerunt et presentes fuerunt hii qui sequitur, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Reverendus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone; reverendus Petrus, episcopus Urgellensis; venerabilis²⁸² frater²⁸³ Joannes Sampçó, abbas Sancti Salvatoris de Ebroya; venerabilis frater Poncius²⁸⁴ Andreas de Villari, abbas Rivipulli; venerabilis frater²⁸⁵ Sort, abbas Sancti Cucufatis; venerabilis frater²⁸⁶ abbas Cardone; venerabilis frater²⁸⁷ abbas Sancti Laurentii de Monte, in diocesis Barchinone; Antonius Agullana, vicarius et procurator episcopi Gerundensis; Joannes Andreas Sorts, procurator episcopi Barchinone; Guillelmus Raymundus Alanya, procurator electi administratoris Dertusensis; Bartholomeus Travasset, Capituli Urgellensis,²⁸⁸ Bartholomeus Oristà, Capituli Gerundensis; Emanuel de Monsar, Capituli Ilerdensis. Sindici. //72r// Leonellus Vilalba, Capituli Tarraconensis; Joannes Torres, Capituli Vicensis.²⁸⁹ Sindic. Venerabilis frater Bartholomeus Vincencii, prior de Colle, procurator abbatis de Monte, diocesis Gerundensis; frater Joannes Torell, procurator prioris Cathalonie.

Pro brachio militari: Illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii, comes Emporiarum; egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades; Joannes Cardone et de Prades; Ffilipus de Ruperbertino, vicecomes de Ruppebertino; Matheus de Montecatheno; Arnaldus Guillelmus de Cervilione, qui dicitum lo baró de la Lacuna; Dalmacius de Queralto; Joannes de Luna; Guillelmus Raymundus de Sentelles; Yvannus de So et de Castre; Petrus Galcerandus de Crudillis; Geraldo Despés; Joannes de So et de Castre; Geraldus Alamannus de Cervilione; Ferdinandus de Rabolledo; Guillelmus Raymundus de Bellera; Raymundus de Cardona; Michael Despés; Hugonus de Crudillis; Galcerandus de Requesens; Joannes de Cardona, dictus lo bastard; Ludovicus de Castelleto. Nobi

280. Adhuc, *interlineat*.

281. *A continuació, ratllat, d.*

282. Reverendus, *corregit*.

283. *A continuació, escrit, Joan, en comptes de, Miquel.*

284. Poncius, *interlineat*.

285. *A continuació, un espai de 2 cm en blanc.*

286. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

287. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

288. *A continuació, de Bartholomeus Travasset fins a capituli Ilerdense una clau sindici.*

289. *A continuació, de Leonellus Vilalba fins a Capituli Vicensi una clau sindici.*

les. //72v// *Guillelmus Colom; Petrus Dança; Petrus Torroella; Joannes Aymerich, mayor; Joannes Aymeric, minor; Bernardus Çalbà; Michaels de Vivers; Berengarius de Montpaulau; Jacobus Pallarès; Petrus de Ortofano; Raymundus Xetmar;*²⁹⁰ *Joannes de Vallgornera; Ludovicus dez Far; Joannes de Vilafranca, de Montblanc; Antonius Guillelmus de Orta, àlies de Montanyans; Joannes Rodon; Bernardus Joannes Terré; Bernardus;*²⁹¹ *Aleenyà; Joannes de Monbuy; Berengarius Sayol; Guillelmus d'Olms; Baltezar Romei; Palou*²⁹² *d'Arenys; Ludovicus Oliver; Dalmacius dez Far; Antonius Joannes Torres; Galcerandus de Sintillís; Gaspar Gilabert; Jacobus Alamany; Armegou;*²⁹³ *dè*²⁹⁴ *Caramany; Berengarius de Peguera; Michael de Caneto; Franciscus de Calders; Petrus Joannes Ferrarii; Hieronimus Vilana; Bernardus Çaportella; Gaspar Çaportella; Petrus Antonius de Rocacrespa; Franciscus Splugues; Bernardus Mergarit; Joannes d'Altarriba; Franciscus de Raiadell; Geraldus de Peguera; Bernardus Geraldus de Boxadors; Asbertus de Vilafranca; Montsuar;*²⁹⁵ *Franciscus de Ribes; Michael de Vilanova; Thomas de Boxadors; Franciscus de Stalrich, àlies Sentjust; Antonius de Vivers; Geraldus d'Altarriba; Ferrarius de Sancto Martino; Joannes Dello; Raymundus de Caponibus; Dionisus Micaelis; Martinus Joannes Meca; Ludovicus de Vilanova; Petrus Franciscus Romei; Lena;*²⁹⁶ *Geraldus Splugues; Joannes Çaplana; //73x// Mercer;*²⁹⁷ *Benedictus Marco; Geraldus Çacalm; Bartholomeus de Concabella; Antonius Prunera; Alfonsus de Borja; Franciscus de Sancto Martino; Vallseca;*²⁹⁸ *Gillelmus Raymundus de Merlés; Gilbertus Çalbà; Çalbà;*²⁹⁹ *Raymundus Berengarius de Lorac; Sala;*³⁰⁰ *Jacobus Conesa; Guialtrú;*³⁰¹ *Franciscus Oliver; Jacobus Conesa; Joannes Calliç; Joannotus Januarii; Jacobus de Ribes; Joannes de Monbuy; Joannotus Fivaller; Laurencius d'Altarriba; Berengarius Arnaldus de Morell; Antonius de Àger; Galcerandus Fivaller; Joannes de Avinione; Bernardus Fivaller; Gaudericus Pagès; Hugonus de Aguilar; Ortolà;*³⁰² *Joannes de Vilafranca de Tàrrega; Jacobus Pallarès; Vergós;*³⁰³ *Joannes Poncius dez Papiol; Petrus de Blanes; Petrus Joannes de Miralpeix; Serrat;*³⁰⁴ *Joannes de Biure; Franciscus Joannes de Santa Coloma; Çavall;*³⁰⁵ *Franciscus Bisbal; Gispertus de Ponts; Petrus Ray-*

290. Xemar, t interlineada.

291. A continuació, ratllat, Terré.

292. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

293. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

294. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

295. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

296. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

297. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

298. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

299. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

300. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

301. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

302. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

303. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

304. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

305. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

*mundus de Camporrells; Puigmarí;*³⁰⁶ *Ferrarius de Gualbes; Antonius de Fluviano; Joannes de Luppiano; Àlvero de Madrigal; Franciscus Torrent; Petrus Michael de Peguera; Bucot;*³⁰⁷ *Franciscus de Guimerano; Franciscus de Perapertusa; Honoratus de Montanyans; Emanuel de Corbaria; Raymundus dez Papiol; Nicholaus de Luppiano.*

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Joannes Ros, syndici Barchinone; //73v// Jacobus de Torrente, Raymundus Merquet, Joannes Roig, syndici Barchinone; Petrus Arnaldus Segrera, syndicus Ilerdensis; Jacobus Scala, syndicus Gerundensis; Petrus Çevértés, syndicus Dertusensis; Joannes Gilabert, syndicus ville Cervarie; Matheus de Casis, syndicus Vicensis; Berengarius Ripoll, syndicus Minorise; Antonius Çapillos; Thomas Ledó, syndicus ville de Arbussio; Antonius Ferran, ville Pratorum Regalium.

*Quibus quidem sindicis et personis sic ut predicatur convocatis et congregatis, existentibus dicti Joannes Franciscus Torres, negociorum brachii ecclesie, Nicholaus de Luppiano, negociorum brachii*³⁰⁸ *militaris et Raymundus Merquet, negociorum brachii universitatum, promotores, videlicet quilibet ipsorum nomine et pro parte stamenti sive brachii sui tociusque Curie predictae, existente magnifico domino Joanne Pagès, milite, legum doctore, consiliario et vicecancellario dicti domini regis, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebracione Curiarum constructi, obtulerunt et presentarunt eidem, in personam dicti domini regis, papiri cedulam infrascriptam quam verbo humiliter pecierunt et requisiverunt in presenti processu inseri et continuari, cuius quidem papiri cedula tenor sequitur sub his verbis:*

74r// Senyor molt alt e molt excellent.

Si fins ací la Cort del Principat de Cathalunya en la present ciutat de Barchinona congregada, no ha pres final e votiva conclusió e tal que satisfés al desig de dita Cort a glòria e lahor de Déu e servici de vostra maiestat no's deu imputar a culpa, triga o poca devoció de la dita Cort, màs a les grans difficultats e differèncias resultans de les turbacions passades, en la composició de les quals e reposar vostres súbdits en lo ésser en què eran abans de dites turbacions ab quante cura e vigilant estudi sens intermissió dita Cort ha entès.

Vostra serenitat per speriència ha pogut comprendre la amor e voluntat de dita Cort qui ab effecte ha mostrat tenir en lo finament de aquella, com ha remès a vostre celsitud la decisió e determinació de tots los interessos de part a part devallants per causa de les dites turbacions, lo que en temps passat no és de memòria ésser stat practicat. E continuant lur propòsit han sens divertir-se entès en los quatre caps restants del redreç de la justícia, mercaderia, General e monedes, deputant-hi personas e donant-los plen poder, en lo qual sens perdre temps han treballat per lurs forces deduir-lo al desijat fi, e ja portat en punt de presta conclusió. E si vostre reyal persona, la qual sens dubte donaria gran scalfament a la spedició de dita Cort e de la presència del qual dita Cort era molt confortada, per los respectes significats en la cèdula última per part de vostra altesa donada, no se hagués a transferir en altres parts de vostres regnes, sperava sens fallir dita Cort pendre més spedita composició e conclusió. Emperò considerades les urgentíssimas e grans necessitats, les quals vostre altesa segons diu en la dita cèdula

306. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

307. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

308. *A continuació, ratllat, s.*

de present li occoren, la dita Cort serà e és contenta per servey de vostra maiestat que sia feta porrogació de³⁰⁹ la dita Cort a tres mesos, ab les qualitats, modificacions e reservacions //74v// en dita cèdula exprimides, ço és, que durant lo temps de dita porrogació, feta emperò abans crida e aquella publicada en la present ciutat e en los caps de cascuna vegueria en un mateix die, deu dies après puga vostra excellència ab la dita Cort e dita Cort per si en lo que li pertany e segons are poria, los actes que a la spedició e finament de dita Cort han sgart fer e concloura.

E per quant, senyor molt excellent, no's creu sia intenció de vostra règia maiestat voler fer alguns actes qui sien deviants de les Constitucions e leys de la terra, e la declaració per vostra altesa fahedora en les differèncias de part a part provenints per causa de les ditas turbacions a vostre serenitat sien stades per dita Cort remeses en la dita ciutat, en la qual la vostra maiestat porà les informacions necessàrias per la determinació de les dites causas pus complidament haver, lo que fora de aquella ne de justícia ne pertinentment fer no's poria. Per ço supplica humilment la dita Cort a vostra maiestat sia mercè vostra declarar e determinar, e de fet declare e determen ditas differèncias de part a part per ditas turbacions devallants a vostra serenitat remeses, dins la ciutat de Barchinona, on ara la dita Cort se celebra, e no fora de aquella, com sia Acte de la Cort dependent, car altrement seria notòriament contra les dites Constitucions e leys de la terra. E en tal cas, ara per lavors, la dita Cort ab humil e subjecta reverència de vostra reyal maiestat no y consent, ans expressament dissent.

E confiant la dita Cort que vostre serenitat per lo servici de Nostre Senyor Déu, augment de vostra reyal corona, pau, beniffici e repòs universal de aquest vostre Principat de continuo entendrà com a rey e senyor en la conclusió e fi de aquella, se offer que les personas per dita Cort elegides ab les elegidores per vostra altesa durant vostre absència tractaran, dispondran e apuntaran les coses //75r// a aquelles per la dita³¹⁰ Cort remeses circa lo finament de la dita Cort necessàrias, a fi que tornant la altesa vostra en la present ciutat puga dar conclusió en aquella, com altrement dit finament, acte e conclusió de Cort sens presència e intervenció de vostra reyal persona fer no's puga. E noresmenys, si per vostra excellència seran elegides e deputades personas provehidors de greuges ab plen poder, e segons en altres Corts és acostumat donar, la dita Cort serà contenta entendre en elegir personas per sa part, enaxí que dure lur poder tant com durarà la dita porrogació e no més avant. E la present resposta fa e dóna la dita Cort a la dita scriptura per vostre altesa donada, ab expresses salvatats, reservació e protestació que per lo present consentiment e coses deduïdes en aquella no entenen, volen ne consenten derogar ne ésser fet prejudí, tàcitament ne expressa, directament o indirecte, als Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Actes de Cort, privilegis, stils, pràcticas e observances de aquella en propietat e possessió, ne pusque ésser tret a conseqüència en preiuhí del dit Principat e leys de aquell; supplicant e requerint la present cèdula ésser continuada en los processos de la Cort tant³¹¹ familiars quant comú.

Et in continenti, oblata et presentata dicta papiri cedula, dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, tradidit michi³¹² Anthico de Bages, locumtenenti prothonotarii dicti domni regis et dicti processus scribe infrascripto, ibidem presenti, quandam papiri cedula in prorogacionem de dicta Curia et alia in se continentem quam iussit

309. *Al marge esquerra*, consentiment en la prorogació de III mesos.

310. Dita, *interlineat*.

311. *A continuació, ratllat*, particulars quant comú.

312. *A continuació, ratllat*, de ba.

ibidem in dicto Capitulo dictis personis ibidem congregatis publice legi et publicari, cuius tenor talis est:

75v// La magestat del senyor rey proroga la present Cort³¹³ en la present ciutat a tres mesos primer vinents, ab tal reservació que durant lo temps de la dita prorogació, feta emperò crida e aquella publicada en la present ciutat e en los caps de quiscuna vegueria del present Principat en un matex dia, dins deu dies après pugue la excelhència sua ab la dita Cort e la dita Cort per si, segons li pertany, continuar e fer actes e cloure e finir aquella.

Qua quidem papiri cedula sicut predicatur michi dicto locumtenenti prothonotarii tradita et per me, eundem locumtenentem prothonotarii, lecta alta et intelligibili voce in dicto Capitulo et presentibus ac audientibus supradictis supra nominatis,³¹⁴ confestim dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, verbo dixit quod prorogabat prout prorogavit dictam Curiam in et per³¹⁵ tempus ac modum et formam in proxime inserta cedula contentum.

Et supradicti syndici et persone, nomine et pro parte tocius dicte Curie, protestati fuerunt prout supra fuerunt protestati. Et dictus dominus vicecancellarius, in personam dicti domini regis, dixit quod stabat et perseverabat in per eum facta prorogacione nomine dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Johannes Solsona, regius scribe, Petrus Colell, Michael Benaula et Gabriel Mercó, notarius, Barchinone habitatorum.

76r//

***Apulsus fuit dictus dominus in villa Martorelli,
Regno Aragonum pro veniendo ac civitatem
Barchinonam***

Post premissa autem, die sabbati intitulado sextodecimo mensis junii, anno predicto a natiuitate Domini millesimo CCCC LXXX primo, qui dies est ultimus dictionum trium mensium ad quos dictus dominus rex dictam Curiam die XVI° marcii proxime demissi prorogaverit, in civitate Barchinona,³¹⁶ in circa horam decimam post meridiem ipsius diey, dicto illustrissimo domino rege existente personaliter in villa Martorelli, ad quam aplicuerat inter sextam et septimam horas post meridiem diey ipsius, constitutus personaliter in Capitulo sedis Barchinone ubi dicta Curia Generalis solita est celebrari, magnificus vir dominus Antonius de Bardaxino,³¹⁷ legum doctor, consiliarius et regens cancellariam dicti domini regis, et presentibus infrascriptis ex convocatis ad dictas Curias celebrandas pro stamentis dicti Principatus Cathalonie sedens in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem constructi pro celebrandis Curiis in dicta civitate, in personam et nomine dicti illustrissimi domini regis continuavit dictam Curiam modo et forma sequentibus:

313. A continuació, ratllat, e los actes de aquella.

314. Et presentibus ac audientibus supradictos supra nominatis, *interlineat*.

315. A continuació, ratllat, modum.

316. A continuació, ratllat, in civitate B.

317. A continuació, ratllat, regens cancellariam.

*Continuació prima post reversum domini regis
quem fecit a Regno Aragonum ad hunc Cathalonie
Principatum*³¹⁸

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella per a dilluns primer vinent, que serà lo dezenvuytèn³¹⁹ dia del present mes de juny, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis et promotor brachii ecclesie.

76v// Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles, promotor brachii militaris.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, civis et syndicus civitatis Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, dicti syndici et ac persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus regens cancellariam dicit quod stabat et perseverabat in per eum de super facta in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta pesentes, honorabiles Gregorius Molgosa, Guillelmus Vila, legum doctores, Michael Benaula et Petrus Colell, notarii, cives Barchinone.

Preterea autem, die lune³²⁰ intitulata decima³²¹ octava mensis junii, anno predicto a nativitate Domini M CCCC LXXX primo, ad quem dicta Curia fuit continuata, dicto serenissimo domino rege in civitate predicta Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxius, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in et per modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XVIIIè //77r// dia del present mes de juny, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte prout sequiter, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Vicensis.

Pro brachio militari: Petrus Torrelles, Ludovicus dez Fax, domicelli.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

318. Al marge esquerra, continua fins a principatum.

319. A continuació, ratllat, mes de juny.

320. Lune, interlineat.

321. Vicesima, ratllat, decima, interlineat.

Et dictus dominus regens dictam cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in per eum desuper facta in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Joannes Batle, legum doctor, Bernardus Andor et Michael Vitalis, scribe domini regis, cives Barchinone.

Post hec autem, die³²² intitulata martis intitulata XVIII° mensis junii ad quam dicta Curia fuit continuata, //77v// dicto serenissimo domino rege in civitate Barchinona personaliter residente,³²³ dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dissabte primer vinent, que serà lo XXIIIè dia del present mes de juny, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Andreas Sorts, canonicus Barchinone; Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Vicensis.

Pro brachio militari: Petrus Torrelles, Ludovicus dez Far, domicelli.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, supradicti syndici et alie persone superius nominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus regens dictam regiam cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in predicti per eum desuper facta in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabiles Petrus //78r// Azemar, Ludovicus Sabater, et Leonardus Benedicti, iuris consulti, ac Alfonsus Carrillo, scribe dicti domini regis.

Postmodum autem, dicto die sabbati intitulato vicesimotercio dicti mensis junii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XXVIè dia del present mes de juny, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt hii qui sequitur, videlicet:

322. A continuació, ratllat, intitulata.

323. A continuació, ratllat, et.

Pro brachio ecclesie: Joannes Andreas Sorts, canonicus Barchinone, procurator reverendi episcopi Barchinone; Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Petrus Joannes de Miralpeix, domicellus; //78v// Rogerius de Luria, domicellus.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet; Joannes Roig, cives et syndici Barchinone.

Et in continenti dicti syndici et persone superius nominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et preseverabat in predictis per eum desuper factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, venerabilis Petrus Belloch, scribe dicti domini regis, Petrum Comor, scribe auditorum Curie dicti domini regis, et Joannes Dominici, notarius regius regiamque Curiam sequens.

Postea vero, die martis intitulata vicesima sexta dicti mensis junii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus³²⁴ cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis conti//79r//nuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella³²⁵ a dissapte primer vinent, que serà lo XXXè e últim dia del present mes de juny, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet.

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, Joannes Amat, milites.

Pro brachio universitatum: Raphael Rafart, syndicus ville de Pals; Franciscus Morer, syndicus ville Berge.

Et in continenti, facta dicta continuacione, dicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod ipse stabat et perservabat in predictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Petrus Boquet, //79v// Joannes Batle, iuris professores, Michael Vitalis, regius scribe, et Franciscus Torrò, notarius, cives Barchinone.

Rursus autem, die sabbati intitulata tricesima dicti mensis junii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino

³²⁴. A continuació, ratllat, cuiusd.

³²⁵. A continuació, ratllat, a dimarts.

rege in dicta civitate Barchinona, personaliter existente, dictus magnificus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo terç dia del³²⁶ mes de juliol primer vinent, en aquest loch mateix.

Cui quidem³²⁷ continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici en persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, supradicti syndici et persone superius nominate //80r// protestati fuerunt prout supra protestantum fuit.

Et dictus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per eum factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Gregorius Molgosa, Johannes Benedictus de Colle, legum doctores, et Bernardus Andor, regius scriba.

Successive autem, die martis intitulata tercio mensis julii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in un ex gradibus, cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a divendres primer vinent, que serà lo VI dia del present mes de juliol, en aquest loc mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt³²⁸ presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio³²⁹ militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

80v// Et ilico, supradicte persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per eum factis in personam dicti domini regis.

326. A continuació, ratllat, present.

327. A continuació, ratllat, continua.

328. A continuació, ratllat, facta provisio sequens.

329. A continuació, ratllat, ecclesia.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabiles Joannes Solsona, regius scriba, et Franciscus Torrò, notarius, cives Barchinone.

Subsequenter autem, die veneris intitulata VI dicti mensis julii, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinona, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella³³⁰ a dimecres primer vinent, que serà lo XIè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capitui Vicensis; Joannes Franciscus Olivó, domino procurator episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles, promotor brachii militaris.

81r// *Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.*

Et in continenti, supradicti syndici et persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per eum factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles³³¹ Joannes Solsona et Joannes Mallen, regii scribe.

Insuper autem, dicto die mercurii intitulato undecimo dicti mensis julii, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXI°, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus Antonius de Bardaxí, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta³³² in modum sequentem.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XIIIè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt //81v// syndici et persone infrascripte videlicet.

Pro brachio ecclesie: Joannes Andreas Sorts, canonicus sedis et procurator reverendi episcopi Barchinone; Joannes Franciscus Torres, syndicus Capituli Vicensis.

330. A continuació, ratllat, ad diem mercurii.

331. Honorabiles, interlineat.

332. A continuació, ratllat, ad.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, Antonius de Vilatorta, milites.

Et ilico, facta dicta continuacione, dicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Franciscus Malet, legum doctor, et Petrus Colell ac Gabriel Mercó, notarius, habitatores Barchinone.

Imposterum autem, ipso eodem die sabbati intitulado quartodecimo dicti mensis julii, anno quo supra, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cacellariam dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli //82r// ibidem constructi pro celebrandis Curiis, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XVIIè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascriptem, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis; Franciscus Joannes Olivó, procurator reverendi episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nobilis Joannes de So.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, supradicti syndici et persone superius nominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit //82v// quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Joannes de Puigmijà, regius scriba, et Bartholomeus Vitalis ac Gabriel Mercó, notarius.

Nuper autem, die martis intitulata decima septima mensis julii, anno a nativitate Domini millesimo CCCmo LXXXmo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem.

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a divendres primer vinent, que serà lo XXè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus syndicus Capituli Vicensis.

83v// Pro brachio militari: Nobilis Guillelmus Raymundus de Sintillis; nobilis Guillelmus Arnaldus de Cervilione; Antonius Petri de Rocacrespa, Bernardus Fivaller, milites, Barchinone domiciliati.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone; Franciscus Palau, syndicus civitatis Dertuse.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone superius nominati protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et supradictus dominus regens cancellariam dixit quod ipse stabat et presentabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, discreti Michael Benaula et Gabriel Mercó, notarii regii, habitatores Barchinone.

Successive autem, die mercurii qui fuit decimus octavus dicti mensis julii, anno proxime dicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo sedis Barchinone personaliter residente et in suo regio solio more solito sedente, dicta Curia Generali et seu personis ac syndicis nonnullorum prelatorum, capitulorum universitatumque et aliis nobilibus, militibus et personis ex brachio militari quorum omnium nomina inferius describuntur convocatis //83v// et congregatis in dicto Capitulo dicte sedis, cum per plures dies altercatum esset et colloquutum inter eos ac communicato cum maiestate dicti domini regis super nonnullis gravaminibus quos nonnulli prelati, persone militares ac universitates dicti Principatus in ipsam Curia offerre volebant et intendebant, et ne propter illa dicta Curiarum celebracio et serviciuum dicti domini regis differretur seu dilataretur, credentes brevius dicta gravamina finem et determinacionem accipere non valerent quam per modum et formam infrascriptam et inter eos concordatam. Ideo, confidentes de sagacitate, prudencia ac providencia et animi scinceritate serenissime ac illustrissime domine regine et de affectione ac intimo amore quem eadem illustrissima domina regina habet et gerit ad administracionem iusticie, relinquerunt et remiserunt dicta gravamina audienda, decidenda et determinanda eidem reginali maiestati, in et per modum contentum in cedula infrascripta, facientes in et super dicta remissione et comissione determinacionis dictorum gravaminum relictorum cognicioni et determinacioni dicte domine regine actum Curie contentum in dicta et proxime³³³ infrascripta cedula tenoris sequentis:

Potestas atributa serenissime domine regine super gravaminibus Curie

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present se celebre per la maiestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, considerant los molts e diversos greu-

333. A continuació, ratllat, inserta.

ges e diferències qui de present són e per avant durant lo present poder se porien donar per molts e diversos singulars del Principat de Cathalunya ab la magestat del senyor rey, per los quals la dita Cort e conclusió de aquella és differida e s porie més diferir, //84r// confiant de la gran excellència de la molt alta e excellent senyora,³³⁴ la senyora reyna, comet e remet a sa alteza la cognició e determinació dels dits greuges e diferències qui de present són stats donats e pretesos e per avant durant lo present poder, per causes emperò passades, se posaran e allegaran, a la determinació de la qual se haze de star per la dita maiestat e per la Cort e staments de aquella e per les universitats e singulars del dit Principat. La qual comissió e remissió fa la dita Cort ab les modificacions e condicions següents: ço és, que la dita maiestat sua, del present die fins per tot lo mes de setembre primer vinent, haze dir e declarar admetre o repel·lir aquells. E que la dita declaració haze a fer per si e personalment e aquella dins lo dit temps publicar e dins la present ciutat de Barchinona. E que no s pugue aturar potestat ni³³⁵ facultat alguna de corregir, revocar, mudar, interpretar en tot o en part lo que per sa excellència una volta tan solament serà declarat. E encare que per lo present poder no vol ne entén la dita Cort cometre ne remetre res qui sie interès de part a part, sinó tan solament lo que ha sguard e interès del senyor rey ab los singulars de la dita Cort qui tals greuges o diferències pretenen e han posat e allegat o durant lo present poder posaran o allegaran, per causes emperò passades. Ans vol e entén la dita Cort que la declaració fahedora per sa alteza no pugue comprendre ne haver efecte sinó tan solament en sguard del senyor rey e del qui tal greuge o diferència haurà ab sa alteza, e no en qualsevol altra persona de qui en qualsevol manera fos o pogués ésser interès, ne lo dit poder pusque comprendre la causa que és entre lo senyor rey e la senyora reyna e altres ab los diputatats e General sobre lo pretès censal de propietat de CCM lliures e de pensions de aquell devallant de la Capitulació de Vilafranca. Ab salvetat que per lo present poder ne per lo que serà decla//84v//rat la maiestat sua no pugue preiudicar ni derogar ne per ço sie vist ésser preiudicat ne derogat en possessió ne propietat als Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Capítols e Actes de Cort, libertats e immunitats de la sglésia, privilegis axí en universal com en particular, usos e pràctiques de aquells, atorgats a tota la Cort e als staments eclesiàstich, militar e reyal e a les universitats e singulars de aquelles, ans volen e entenen que ls romanguen en totes coses salvos e illesos. E que en lo sdevenidor no ls sie tret a conseqüència alguna.

Que quidem cedula petentibus et volentibus dicta Curia et tribus brachiis eiusdem ibidem in dicto Capitulo congregatis Curiam Generalem Cathalonie representantibus, fuit tradita, legenda discreto Petro Colell, notario et scribe brachi ecclesiastici seu stamenti ecclesiasticarum personarum ad dictam Curiam convocatarum, qui quidem Petrus Colell, de voluntate dictorum congregatorum in dicto Capitulo existencium et ipsis omnibus audientibus, legit publice et alta et intelligibili voce dictam cedulam supra proxime insertam inserta; qua lecta et publicata omnes predicti et infra nominati descripti consenserunt et confessi fuerunt inter eos esse contenta in dicta papiri cedula concordata et fieri mandata que actum Curie et per acto Curie esse voluerunt et consenserunt, ac predicta negocia modo predicto in et cum dicta cedula remiserunt et comiserunt dicte illustrissime domine regime, prout superius in ea continetur.

334. A continuació, rallat, reyna.

335. A continuació, potestat ni, escrit en l'interlineat sobre facultat.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula in dicta Curia, ut supra patet, in continenti dictus serenissimus dominus rex, ibidem in suo regio solio sedens, qui dictam³³⁶ cedulam et actum Curie audiverat et intellexerat, mandavit michi Anticho de Bages, eius secretario et locumtenenti protho//85r//notarii ac presentis processus Curiarum scribe, quod legerem prout legi alta et intelligibili voce ante eius maiestatem et coram dictis congregatis dictorum brachiorum seu stamentorum dicte Generalis Curie ac dicta Curia ibidem congregata, quandam papiri cedulam, laudacionem et approbacionem dicti actus Curie, qui per eius maiestatem fiant et alia in se continente, tenoris sequentis:

Plau al senyor rey. E loant e aprobant les coses contengudes en lo present Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses³³⁷ serà per la dita illuistrissima senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula per me, dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii, in continenti dictus serenissimus dominus rex, laudando et approbando contenta in dicta cedula seu capitulo per dictam Curiam concordato et lecto ac supra inserto et Acto Curie per eos facto, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini domini Petri, divina providencia patriarche Alexandrini et archiepiscopi Tarracone ibidem presentis,³³⁸ juravit super crucem domini nostri Ihesu Christi eiusque Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, servare et tenere contenta in dicta cedula et Acto Curie supra inserto et continuato prout in predicta cedula per me, dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii et procesus Curie presentis scribam, lecta dicitur et continetur; de quibus omnibus et singulis supradictis tam dictus illustrissimus dominus rex quam dicti congregati ex dictis tribus brachiis seu stamentis Curie mandarunt et requisiverunt feri publicum instrumentum et ea continuari in presenti processu dicte Curie Generalis per me, dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii ac presents processus scribam.

85v// *Nomina vero sindicorum et personarum dicte Curie in dicto Capitulo congregatarum qui et que predictis presentes fuerunt sequitur prout ecce:*

Reverendissimus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone; reverendus Petrus, episcopus Urgellensis; Reverendus,³³⁹ episcopus Vicensis; venerabilis frater³⁴⁰ Joannes Sampçó, abbas Sancti Salvatoris de Ebreia; venerabilis frater Poncius Andreas de Villari, abbas Rivipulli; venerabilis frater³⁴¹ Sort, abbas Sancti Cucufatis; venerabilis frater,³⁴² abbas Cardone; venerabilis frater³⁴³ abbas Sancti Laurentii de Monte, diocesis Barchinone; Antonius Agullana, procurator et vicarius reverendi episcopi Gerundensis; Joannes Andreas

336. A continuació, ratllat, cu.

337. A continuació, ratllat, per la dita.

338. Ibidem presentis, interlineat.

339. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

340. A continuació, escrit, Joan, en comptes de, Miquel.

341. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

342. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

343. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

*Sorts, procurator reverendi episcopi Barchinonensis; Guillelmus Raymundus Alenyà, procurator illustrissimi electi in episcopum Dertusensis; Bartholomeus Oristà, Capituli Gerundensis; Emanuel de Monsuar, Capituli Ilerdensis; Bartholomeus Travasset, Capituli Urgellensis; Leonellus Vilalba, Capituli Tarraconensis; Joannes Franciscus Torres, Capituli Vicensis. Sindici. Frater Bartholomeus Vicenci, procurator abbatis Sancti Laurentii de Monte, diocesis Gerundensis.*³⁴⁴

86r// *Pro brachio militari: Illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, comes Emporiarum; egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades; dominus Joannes de Cardona et de Prades, conestabulus Aragonum; Yvanus de So et de Castre; Geraldus de Cervilione; Grisolgu de Centelles; Dalmacius de Queralt; Petrus Galcerandus de Cruylles; Berengarius de Requesens; Joannes de So; Raymundus de Cardona; Galcerandus de Requesens; Guillelmus Raymundus de Bellera; n'Otus de Montecatheno; Guillelmus Arnaldus de Cervilione; Ferdinandus de Rabolledo. Nobiles.*

*Petrus Torroella; Bernardus Çalbà; Bernardus Joannes Terré; Bernardus Çaportella; Martinus Joannes Meca; Joannes de Luppiano. Milites.*³⁴⁵//86v// *Petrus Ycard; Bernardus Geraldus de Boxadors; Petrus de Ortafano; Bernardus Geraldus dez Pla; Joannes Rodon; Joannes Aymerich, mayor dierum; Joannes Aymerich, minor dierum; Hugo de*³⁴⁶ *Palou; Alverus de Madrigal; Franciscus de Sancto Martino; Guillelmus de Olms; Ludovicus Margarit; Petrus Dança; Jacobus Alamany; de*³⁴⁷ *Cabanyelles; Hugo d'Aguilar; Geraldus Arenyó; Franciscus Sala; Petrus Antonius de Rocacrespa; Joannes Bertran; Antonius de Vivers; Petrus Joannes Ferrari; Dionisius Miquel; de*³⁴⁸ *Vesia; Carreres;*³⁴⁹ *Nicholaus de Luppiano. Milites. //87r// Ludovicus dez Far; Bernardus Michaelis; Joannes Calliç; Guillelmus Raymundus de Montoliu; Petrus de Barbarano, mayor dierum; Franciscus Splugues; Ludovicus Oliver; Raymundus dez Papiol; Michael de Caneto; Petrus Michael de Peguera; Galcerandus dez Lor; Jacobus Çalbà; Benedictus de Corbera; Hieronimus Tord; Franciscus Oliver; Guillelmus Raymundus Çaplana, et pluries alii. Domicelli.*

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Joannes Ros, Jacobus de Torrente, Raymundus Merquet, Joannes Roig, sindici Barcinone; Petrus Arnaldus Segrera, syndicus Ilerde; Jacobus Sala, Raymundus Puig, sindici Gerunde; //87v// Petrus Çavertés, Franciscus Palau, sindici Dertuse; Matheus de Cases, syndicus Vicensis; Petrus Vilella, notarius, syndicus Minorise; Franciscus Altelló, syndicus ville Turricelles de Montegrino; Petrus Pascasi, notarius, syndicus ville de Figueriis; Antonius Ferran, notarius, syndicus ville Pratorum; Raphael Rafart, syndicus ville de Pals; Thomas Ledó, syndicus ville de l'Arboç.

344. *A continuació, esborrat, Pro brachio militari.*

345. *Al marge inferior, ratllat, Fuit tradita in omnibus tribus stamentis per reverendum magistrum Muntésie, vicecancellarium, Alfonso de la Cavalleria et Sanchiz, XII marcii M° CCCC LXXX I.*

346. *A continuació, ratllat, Plau.*

347. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

348. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

349. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

Testes fuerunt ad predicta presentes, magnifici Blanes de Berenguer, vicerex et gubernator regnii Maioricarum; Gaspar d'Arinyó, secretarius; Petrus Azemar et Franciscus Melet, legum doctores, regii consilarii.

Sequentique die veneris intitulado XX° mensis julii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus domum Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes //88r// de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XXIIIè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supra dicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum desuper factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predicta, presentes, honorabilis Franciscus Malet, legum doctor, et Antonius Pellicer, apothecarius, cives Barchinona.

Ultimatis autem, die martis³⁵⁰ intitulado XXIII° mensis predicti julii, //88v// anno iamdicto, serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissabte primer vinent, que serà lo XXVIIIè dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

³⁵⁰. Martis, interlineat.

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perse//89r//verabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Petrus Falcó et Franciscus Melet, legum doctores, cives Barchinone, regii consiliarii.

Amplius autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulat XXVIII dicti mensis julii, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XXXI dia del present mes de juliol, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Venerabilis frater Joannes abbas Sancti Laurentii de Monte, diocesis Barchinone; Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

89v// Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et protinus, dicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.³⁵¹

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, discreti Michael Benaula, Gabriel Mercó, notarii, et Petrus Artús, scutifer Regni Aragonum.

Ab inde autem, die martis ad quem dicta Curia fuit continuata intitulato XXXI° et ultimo dicti mensis julii,³⁵² anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam ipsius domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebra-

351. A continuació, ratllat, et dictus magnificus.

352. En lloc de augusti.

dis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los //90r// actes de aquella a dissabte primer vinent, que serà lo III dia del present mes de juliol,³⁵³ en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout superius protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam dicti domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Petrus Buçot et Hieronimus Albanell, legum doctor, cives Barchinone.

Ceterum autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulato quarto³⁵⁴ mensis augusti //90v// anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCmo LXXX° primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente,³⁵⁵ dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam ipsius domini regis, existens personaliter constitutus intus dictum Capituli sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo VIIè dia del present mes de³⁵⁶ agost, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: nobilis Diomedes Ledró, Petrus Dança, miles; Bernardus Michaelis, domicellus.

Pro brachio universitatum: Petrus Vilella, syndicus Minorise; Antonius Ferran, syndicus ville Pratorum Regis.

353. En lloc d'agost.

354. A continuació, ratllat, dicti.

355. A continuació, ratllat, et i.

356. A continuació, ratllat, ju.

91r// *Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.*

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Joannes Benedictus de Colle, Iheronimus Albanell, legum doctores, et Michael Vitalis, scriba domini regis.

Consequenter autem, die martis³⁵⁷ intitulado septimo mensis augusti, anno predicto a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinona, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XIè dia del present mes de agost, en aquest loch mateix.

91v// *Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:*

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano.

Pro brachio universitatum: Petrus Vila, syndicus ville Minorise.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Franciscus Malet, legum doctor; Petrus Belloch et Joannes Solsona, regii scribe,³⁵⁸ cives Barchinone.

Continue autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado undecimo dicti mensis augusti, anno predicto, dict serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XIIIè //92r// dia del present mes de agost, en aquest loch mateix.

357. Martis, *interlineat*.

358. A *continuació*, *ratllat*, *regii*.

*Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:*³⁵⁹

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Petrus de Barbarano, Petrus Torrelles, Ludovicus dez Far, domicelli.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Testes fuerunt ad predicta presentes, Bernardus Baget, de scribania domini regis, et Antonius Oriol, notarius.

Denuo autem, die martis ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado quartodecimo dicti mensis augusti, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, magnificus dominus³⁶⁰ Joannes Pagès, miles, regius consiliarius et vicecancellarius, existens personaliter constitutus //92v// intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XVIIIè dia del present mes de agost, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Geraldus Gordiola, legum doctor, et Michael Vitalis, scriba domini regis, cives Barcinone.

93r// Deinde vero, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado XVIIIº mensis augusti, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXIº dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam eiusdem domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

359. A continuació, ratllat, p.

360. A continuació, ratllat, Antonius de Bardax.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XXI dia del present mes de agost, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripti, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joanne Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades; Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et //93v// persone superius nominate protestati fuerunt prout superius protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, magnifici Gaspar Maymó, scribe porcionis, Franciscus Malet, legum doctor, advocatus fiscalis; Joannes Solsona scribe, et Petrus Collell, notarius regii.

Depost autem, die martis³⁶¹ ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado vicesimoprimo dicti mensis augusti, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedi Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XXV dia del present mes d'agost, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni interveni et presens fuit persona infrascripta,³⁶² videlicet:

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles promotor dicti brachii militaris.

94r// Et in continenti, dictus magnificus Nicholaus de Luppiano, nomine tocius Curie protestatus fuit prout supra protestum fuit.

Et dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, dixit in continenti quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, magnificus Gaspar Maymó, scribe porcionis domini regis, et Gabriel Mercó, notarius regius Curiam regiam sequens.

Demum autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado vicesimoquinto dicti mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXmo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus

³⁶¹. A continuació, rallat, intitulado.

³⁶². Intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, *corregit*.

dominus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barcinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a divendres primer vinent, que serà lo XXXI e derrer dia del present mes de agost, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni interuenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

94v// Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit incontinenti quod stabat et perseuerabat in supradictis per ipsum desuper factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, magnificus dominus Antonius de Bardaxino, consiliarius et regens cancellariam dicti domini regis, Franciscus Malet, legum doctor, et Gabriel Mercó, notarius regius Curiam regiam sequens.

Denique vero, die veneris ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado XXXI et ultimo dicti mensis augusti, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo III dia del³⁶³ mes de setembre primer vinent, en aquest loch mateix.

95r// Cui quidem continuacioni interuenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, canonicus, procurator reverendi domini episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Ludovicus Oliver, domicellus.

³⁶³. A continuació, ratllat, present.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsium factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles Joannes Solsona, regius scriba, Michael Benaula, notarius regius, cives, et Michael Torroella, scriptor, habitatores Barchinone.

Exinde autem, die lune ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado tercio mensis septembris, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXmo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius //95v// domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in hunc qui sequitur modum:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimarts e serà lo IIII dia del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni³⁶⁴ intervererunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joanne Franciscus Olivó, procurator reverendi domini episcopi Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum desuper factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Anthonius Mijans, legum doctor, civis Barchinone et Gabriel Mercó, notarius, regiam Curiam sequens.

Ex post vero, die martis ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado quarto dicti mensis septembris, anno //96r// predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXmo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

³⁶⁴. A continuació, ratllat, fuit factu.

Continuatió

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a divendres primer vinent, que serà lo VIIè dia del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Antonius Serra, syndicus ville Pratorum Regis.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum desuper factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Joannes Solsona regius scribe, et Gabriel Mercó, notarius regiam Curiam sequens.

96v// *Finaliter autem, die veneris ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado septimo mensis septembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:*

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dijous primer vinent, que serà lo XIIIè dia del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet.

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone³⁶⁵ protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in //97r// supradictis per ipsum desuper factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, discreti Petrus Botell, presbiter beneficiarius in sede, Joannes Bonet, clericus simpliciter tonsoratus, et Gabriel Mercó, notarius regius, Barchinone degentes.

365. A continuació, ratllat, infrascripte.

In posterum vero, die jovis intitulato tercio decimo dicti mensis septembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente,³⁶⁶ dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, dicti domini regis³⁶⁷ existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo XVIIè dia del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt e presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Venerabilis frater Gabriel Xetmar, abbas monasterii Balneolarum.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

97v// *Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.*

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Michael Vitalis, scribe, et Antonius França, notarius regii, cives Barchinone.

Interea vero, die mercurii intitulato quintodecimo³⁶⁸ dicti mensis septembris anno predicto, discreti Petrus Collell, substitutus a discreto Bartholomeo Martinez, brachii seu status ecclesie, Joannes Solsona, brachii militaris, et Franciscus Nicholaus Moles substitutus a discreto Joanne Brujo, notario consilii³⁶⁹ civitatis Barchinone, brachii regalis seu universitatum,³⁷⁰ Curie Generalis scribe, tradiderunt michi Anthico de Bages secretario et locumtenenti prothonotarii domini regis ac scribe procesus comunis dite Curie Generalis, quendam papi-ri cedulam infra insertam quam dixerunt et fidem michi, dicto locumtenenti prothonotarii, fecerunt quod die mercurii que computabatur duodecima dicti mensis septembris presentis, congregata dicta Curia Generali ac tribus brachiis predictis eiusdem³⁷¹ ad sonum campane intus domum Capituli dicte sedis, ut solitum est fieri, causis atque respectibus in dicta cedula contentis, concordarunt, inhierunt ac fecerunt quendam Actum Curie quem in dicto loco seu Capitulo legi et³⁷² publicari fecerunt, voluerunt atque mandarunt per dictum Petrum

366. A continuació, ratllat, et suo.

367. A continuació, ratllat, continuavit dicta Curia et illius acta.

368. En lloc de decimosecundo.

369. Consilii, interlineat.

370. A continuació, ratllat, scribe.

371. A continuació, ratllat, int.

372. Legi et, interlineat.

*Collell de eodemque publicum confici requisiverunt per predictos scribas dictorum brachiorum instrumentum illiumque actum*³⁷³ *in dicto presenti processu comuni dicte Curie inseri et continuari voluerunt ac*³⁷⁴ *fecerunt per me, dictum locumtenentem prothonotarii, prout de predictis*³⁷⁵ *idem Petrus Collell michi, dicto locumtenenti, fidem fecit; et tenor cuiusquidem actus sequitur prout ecce:*

98r// Dimecres, XII de setembre, M CCCC LXXX primo³⁷⁶ [...], los staments en la casa del Capítol de la Seu de Barchinona.

Actus Curie

La Cort General³⁷⁷ del Principat de Catalunya qui de present se celebra per la maiestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona e tres staments de aquella, considerat que per Actes de Cort e capítols de la casa del General és dada certa forma als diputats a la fi de quiscun trienni intimar³⁷⁸ en cert temps per les vegueries e caps de aquelles, ço és, a la fi del mes de març e a XX de abril, com los dits diputats intimen a qualsevol persones que entenguen e vullen arrendar los drets de les generalitats sien e compareguen en la ciutat de Barchinona, a XII del³⁷⁹ mes de maig, hon se comensaran de encantar e successivament³⁸⁰ vendre e liurar los dits drets, segons en dit capítol largament és contengut. E per are, per servey de nostre senyor Déu e de la maiestat del senyor rey³⁸¹ e bé de la cosa pública³⁸² e dar maior expedició al finament de la³⁸³ Cort, la dita Cort e staments hagen delliberat no sperar lo dit temps, que los dits diputats scriguen e intimen per³⁸⁴ les vegueries e sotsvegueries e lochs acostumats a tothom qui vulla entendre en arrendar los drets de les generalitats del dit Principat que sin en la dita ciutat de Barchinona, a XXII del mes present de setembre, hon se³⁸⁵ encantaran e cridaran, los dits drets.

Per ço,³⁸⁶ sens preiudici, novació,³⁸⁷ lesió e derogació del dit capítol o capítols,³⁸⁸ la dita Cort e staments de aquella dispensen e volen³⁸⁹ que los diputats tant solament per aquesta vegada³⁹⁰ e per lo trienni sdevenidor facen la dita crida e lo arrendament en aquesta manera: del dia que seran liurats los drets fins al primer de juliol primer vinent, e del primer de juliol a tres anys següents, ab protestació e salvetat que d'aquí avant sia servat lo dit capítol e altres capítols parlants de arrendaments e vendes de generalitats, e que per lo present Acte

373. Actum, *interlineat*.

374. Voluerunt ac, *interlineat*.

375. De predictis, *interlineat*.

376. A continuació, *illegible per pàgina guillotínada*.

377. A continuació, *ratllat*, q.

378. A continuació, *ratllat*, en certs m.

379. A continuació, *ratllat*, maig.

380. A continuació, *ratllat*, en.

381. A continuació, *ratllat*, la dita.

382. A continuació, *ratllat*, lo.

383. Maior expedició al finament de la Cort, la, *al marge dret*.

384. A continuació, *ratllat*, los.

385. Comensaran de encantar arrendar, *ratllat*; encantaran e cridaran, *interlineat*.

386. A continuació, *ratllat*, que no.

387. Novació, *interlineat*.

388. Vol, *ratllat*; o capítols, *interlineat*.

389. Dispensen e volen, *interlineat*.

390. A continuació, *ratllat*, e per lo trienni.

ni en altre qualsevol manera³⁹¹ no sia fet ne engendrat preiudici, novació,³⁹² lesió o derogació alguna tàcitament o expressa, en tot o en part,³⁹³ o per contrari acte, als dits capítols e observança de aquells, ne puxa ésser tret a conseqüència en sdevenidor.³⁹⁴

98v// E axí mateix, que per lo present acte e subestació, ne per altres qualsevol actes que la Cort o los³⁹⁵ diputats facen per aquesta vegada,³⁹⁶ no sia vist haver imposats los drets novament pensats de imposar ne haver³⁹⁷ fet servey algú o donatiu al senyor rey ne adquisit al dit senyor algun dret, sinó tant com per lo finament de la Cort e per la Cort en lo dit finament serà ordonat e disposat. E que si la Cort, ço que Déus no vulla, no finava, que sia tot açò hagut per nul·le e per no fet. E que³⁹⁸ a sobreabundant cautela,³⁹⁹ si e en quant sia necessari⁴⁰⁰ e no pus, la maïestat del senyor rey consenta,⁴⁰¹ e que sia continuat en lo procés comú de la Cort.

Qua quidem cedula per dictum Petrum Collell, scriba brachii ecclesiastici michi, dicto locumtenenti prothonotarii, tradita, ego dictus locumtenens prothonotarii de voluntate totius congregati in Capitulo dicte sedis Barchinone inserui in presenti processu et de eius insercioni dicta Curia et sui congregati in dictis brachiis ipsius Curiam Generalem representantes requisiverunt me, dictum locumtenentem, ut dictam cedulam in presenti inserere processu et facerem actum ac instrumentum publicum si necessarium esset.

*Presentibus testibus, Gaspare Anglesil, mercatore; Bernardo Solà, loci Sancti Celedoni; Michaelae Benaula, notario, et Francisco Nicholao Moles, notariis; Bartholomeo Robió et Egidio Scap, portariis regis, habitatoribus Barchinone.*⁴⁰²

99r// *Nempe autem, die lune ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado decimoséptimo dicti mensis septembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:*

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XXIIè dia del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

391. Ni en altre qualsevol manera, *interlineat*.

392. O, *ratllat*; novació, *interlineat*.

393. En tot o en part, *al marge dret*.

394. A *continuació*, *ratllat*, E així.

395. La Cort o los, *interlineat*; los, *repetit*.

396. Per aquesta vegada, *interlineat*.

397. A *continuació*, *ratllat*, servey.

398. A *continuació*, *ratllat*, a cautela uberior.

399. A *continuació*, si e en quant sia necessari, *escrit en l'interlineat* sobre e no pus la ma.

400. Sí e quant sie necessari, *interlineat*.

401. Sie en quant sia necessari pas sa auctoritat e decret, *ratllat*; consenta, *interlineat*.

402. *Al peu de pàgina*, *ratllat*, Testes Gaspar Anglesil, mercator, Bernat Solà de Sant Celoni, Miquel Benaula et Francesch Nicolau Moles, Barthomeu Robió et Gil Scap, porters.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

*Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator reverendi domini Gerundensis episcopi.*⁴⁰³

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles, promotor brachii militaris.

Pro brachio universitatum: Thomas Ledó, syndicus ville de l'Arboç.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et //99v// et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Franciscus Malet, legum doctor et discretus Michael Benaula, notarius regius, cives Barchinone.

Postea vero, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado vicesimo secundo mensis septembris et anni predictorum, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus⁴⁰⁴ Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimarts primer vinent, que serà lo XXVè die del present mes de setembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator reverendi domini Gerundensis episcopi.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et ilico, facta dicta continuacione, supradicti syndici et alie //100r// persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabilis Franciscus Malet, legum doctor, et Joannes Solsona, regius scriba, cives Barchinone.

Postmodum vero, die martis ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado vicesimo quinto dicti mensis septembris, anno iamdicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, consi-

^{403.} A continuació, de Olivo fins a episcopus, escrit a l'interlineat sobre Torres canonicus Vicense syndicus capituli vicense, ratllat.

^{404.} A continuació, ratllat, Jo.

liarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter consitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo primer die del mes de octubre primer vinent, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet.

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli ecclesie Vicensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Merquet, syndicus Barchinone.

Et facta dicta continuacione, incontinenti supradicti syndici et persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

100v// *Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.*

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Franciscus Malet, legum doctor, Gabriel Mercó, notarius regiam Curiam sequens, et Bartholomeus Robió, portarius regius.

Post hec vero, die dominico⁴⁰⁵ intitulato tricesimo dicti mensis septembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo sedis Barchinone personaliter existente et in eius solio regio, ut moris⁴⁰⁶ est pro similibus actibus, sedente, dicta Curia Generali et seu personis ac syndicis nonnullorum prelatorum Capitulorum totiusque brachii ecclesie ac nonnullarum civitatum, villarum, locorum et universitatum tocus brachii regalis sive universitatum⁴⁰⁷ multisque ad diversis nobilibus, militibus, domicellis et personis ex brachio militari convocatis et congregatis in dicto Capitulo, quorum nomina descripta seu continuata non sunt ex eo, videlicet, quia in dicta convocacione et congregacione intervenerunt et presentes fuerunt solite persone que in aliis precedentibus et subsequentibus convocacionibus intervenerunt, et interveniunt, considerantes prout dixerunt quod tempus potestatis per dictam Curiam attribute serenissime domine regine super gravaminibus et aliis differentiis Principatus Cathalonie, prout in eadem potestate(m) que(m) data et attributa fuit sub kalendario diei XVIII julii proxime dimissi, dilabitur et expirat hodierno die dictaque serenissima domina regina, aliis arduis negociis et occupacionibus detenta, circa predictorum sue excellentissime dominacioni comissorum determinationem, declaracionem seu sentenciam intendere seu vaccare non valuit, propterea, confidentes eciam nec immerito de sagacitate, prudencia ac providencia et animi scinceritate dicte

405. A continuació, rallat, ad quem dicta.

406. A continuació, rallat, quod.

407. A continuació, rallat, ac nonnullis.

serenissime domine regine et de affectione et intimo amore quem eadem illustrissima domina regina habet et gerit circa administracionem justicie, potestatem iamdicta dicte serenissime domine regine super dictis gravaminibus et aliis differentiis attributam prorogarunt ac prorogant in et per modum et formam⁴⁰⁸ ac //101r// per tempus in cedula inferius inserta, descripta et continuata facientes in et super dicta prorogacione dicte potestatis Actum Curie, prout in dicta⁴⁰⁹ potestate largissime est deductum ac⁴¹⁰ modis et formis in ea deductis et specificatis, tenor cuiusquidem cedule prorogacionis ipsius potestatis sequitur prout ecce.

Prorogatio potestatis domine regine

La Cort General del Principat de Catalunya que de present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barcelona, atès que lo temps donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències, segons en aquell és contengut, lo qual és dat a XVIII de juliol proppassat, passe lo die present e per algunes occupacions la sua excel·lentíssima senyoria no ha pogut declarar, done a la dita senyora reyna semblant poder ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contengut, durador fins al vuytèn die del mes de octubre primer vinent *inclusive*, ab les salvetats e protestacions en aquell contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

Que quidem cedula, petentibus et volentibus dicta Curia Generali et tribus brachiis ipsius ibidem in dicto Capitulo convocatis et congregatis Curiam Generalem Cathalonie representantibus, fuit tradita legenda discreto Petro Colell, notario seu scribe substituto in his et aliis actibus dicte Curie a venerabili Bartholomeo Martínez, brachii ecclesiastici ipsius Curie notario, qui quidem Petrus Colell, de voluntate et mandato dictorum congregatorum in dicto Capitulo existencium et ipsis omnibus audientibus, legit publice altaque et intelligibili voce dictam cedulam //101v// supra proxime insertam. Et ipsa lecta et publicata, omnes predictae persone convocate et congregatae et ex omnibus tribus brachiis et quolibet ipsorum consenserunt et confesse fuerunt inter eos esse contenta in dicta papiri cedula inhita et concordata ac fieri mandata, que Actum Curie et pro Actu Curie esse voluerunt et reputarunt, ac predicta negotia modo predicto in et cum dicta et proxime inserta papiri cedula comiserunt et remiserunt sive potestatem iamdictam eidem serenissime domine regine attributam prorogarunt, prout in dicta cedula plenius continetur.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula in dicta Curia, ut supra patet, in continenti dictus serenissimus dominus rex, ibidem in suo regio solio sedens, qui dictam cedulam et Actum Curie audiverat, mandavit magnifico Philippo Clementi, sue excellentissime dominacionis prothonotario, presente ibidem et vidente ac ea audiente me, Anthico de Bages, dicti serenissimi domini regis secretario et locumtenente prothonotarii, quod legeret prout legit publice altaque et intelligibili voce ante eius maiestatem et coram dictis personis convocatis et congregatis

408. A continuació, ratllat, in.

409. A continuació, ratllat, prima.

410. A continuació, ratllat, md.

dictam Curiam Generalem representantibus, quandam papiri cedulam laudacionem, approbacionem ratifficacionem et confirmacionem dicte prorogacionis ipsius potestatis sive Actus Curie qui per eius maiestatem fiant, tenoris huiusmodi:

Plau al senyor rey. E loant e aprovant⁴¹¹ //102r// les coses contengudes en lo present Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita illuàstrisima senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula per dictum⁴¹² magnificum Philippum Clementis, prothonotarium, in continenti dictus serenissimus dominus rex, laudando et approbando, ratifficando et confirmando contenta in dicta papiri cedula sive capitulo per dictam Curiam concordato et lecto ac supra inserto, et prorogacione potestatis predictae et Actu Curi per eos facta, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini domini Petri, divina providencia patriarche Alexandrini et archiepiscopi Tarracone, ibidem in dicta convocacione ac congregacione presentis, juravit super crucem domini nostri Ihesu Christi eiusque Sancta Quatuor Evangelia, manibus sue dominacionis corporaliter tacta, contenta in dicta papiri cedula supra inserta et Actu Curie jamdicto tenere et servare prout in predicta cedula de mandato ipsius domini regis per dictum prothonotarium lecta largiflue dicitur et continetur.

De quibus omnibus et singulis supradictis tam dictus serenissimus dominus rex quam dicte persone convocate et //102v// congregate dictam Curiam Generalem representantes, mandarunt et requisiverunt fieri publicum instrumentum et acta et ea continuari in presenti processu comuni dicte Curie Generalis per me, dictum Anthicum de Bages, secretarium et locumtenentem prothonotarii ac presentis processus notarium et scribam pre et subscriptum ibidem locumtenentem presentem.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Joannes Solsona, regius scribe; discretus Michael Benaula; et Gabriel Mercó, notarii, ac Bartholomeus Robió et⁴¹³ Egidius Scap portarii regii, cives Barchinone.

103r// Post hec autem, die lune ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado primo mensis octobris anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXmo primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona, personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà lo terçer die del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

411. A continuació, repetit, e aprovant.

412. A continuació, ratllat, p.

413. A continuació, ratllat, G.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: nullus.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

Et supradicte persone incontinenti facta dicta continuacione protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Joannes Solsona, regius scribe, et Gabriel Mercó, notarius regiam Curiam sequens, et Bartholomeus Robió, portarius regius, cives Barchinone.

103v// *Post predicta autem, die mercurii ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado tercio mensis octobris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:*

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes d'aquella a dissapte primer vinent, que serà lo VIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: nullus.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicte⁴¹⁴ persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Geraldus Gordiola, legum doctor; Johannes Solsona, regius scribe, cives Barchinone,⁴¹⁵ et Gabriel Mercó, notarius regiam Curiam sequens.

Post promissa autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado sexto dicti mensis octobris, anno predicto, //104r// dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona, personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum

⁴¹⁴. A continuació, ratllat, syndici et.

⁴¹⁵. Cives Barchinone, interlineat.

dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta⁴¹⁶ in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes d'aquella a dilluns primer vinent, que serà lo VIIIè dia del present mes de octubre,⁴¹⁷ en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: nullus.

Pro brachio militari: dominus Joannes de Prades, conestabulus Aragonum; Guillelmus Raymundus de So et de Castre, vicecomes de Evolo; Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: nullus.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicta⁴¹⁸ persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabilis Petrus Azemar et Franciscus Malet, legum doctores, et Gabriel Mercó, notarius regiam Curiam sequens.

104v// *Rursus autem, die lune ad quem dicta Curia fuit continuata intitulato octavo dicti mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX primo, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone personaliter residente, dictus magnificus dominus⁴¹⁹ Joannes Pagès, miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:*

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a demà, que serà dimarts en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator reverendi domini Gerundensis episcopi.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles, promotor brachii predicti milicie.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

416. A continuació, ratllat, ad diem curie proxime ve.

417. A continuació, ratllat, primer.

418. A continuació, ratllat, syndici et alie.

419. A continuació, ratllat, Anto.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndici et persone superius nominata protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes honorabilis Joannes Solsona, regius scribe, et discretus Michael Benaula⁴²⁰ et Gabriel Mercó, notarii, cives Barchinone.⁴²¹

105r// Subsequenter autem, dicto die lune⁴²² octavo dicti mensis octobris, dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo sedis Barchinone personaliter existente et in eius solio regio, ut moris est, sedente, dicta Curia Generali seu personis ac sindicis nonnullorum prelatorum, Capitulorum tocius brachii ecclesie ac nonnullarum civitatum, villarum, locorum et universitatum tocius brachii regalis sive universitatum multisque ac diversis nobilibus, militis, domicellis et personis ex brachio militari in dicto Capitulo convocatis et congregatis, quorum nomina inferius descripta et continuata sunt, considerantes prout dixerunt quod tempus potestatis per dictam Curiam serenissime domine regine⁴²³ super gravaminibus et aliis differentiis Principatus Cathalonie attribute, prout in eadem potestate que data et attributa fuit sub kalendario diey XXX septembris proxime demissi, dilabitur et expirat hodierno die dictaque serenissima domina regina aliis arduis negociis et ocupacionibus detenta, circa predictorum sue excellentissime dominacioni comissorum determinacionem, declaracionem seu sentenciam intendere seu vaccare non valuit, propterea confidentes eciam nec immerito de sagacitate, prudencia ac providencia et animi scinceritate dicte serenissime domine regine et de affectione et intimo amore quem eadem illustrissima domina regina habet et gerit circa administracionem iusticie, potestatem iamdictam dicte serenissime domine regine super dictis gravaminibus et aliis differentiis prorogarunt ac prorogant in et per modum ac formam et tempus⁴²⁴ in quadam papiri cedula inferius inserta et continuata, facientes in et super dicta prorogacione dicte potestatis Actum Curie prout in dicta prima potestate largiflue et deductum, tenor cuiusquidem papiri cedula prorogacionis ipsius potestatis sequitur prout ecce:

Potestatis domine regine

La Cort General del Principat de Catalunya que de present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, atès que lo temps derrerament donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències ab certes qualitats, modo e forma, segons en aquell és contingut, lo qual fonch dat a XXX del mes de setembre, passe lo die present. E per algunes ocupacions la sua excel·lentíssima senyoria no ha pogut declarar, done ab lo present Acte de Cort a la dita senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit e primer poder és contingut, durador fins al vintèn die

⁴²⁰. A continuació, ratllat, not.

⁴²¹. A continuació, ratllat, In crastinum autem die martis ad quem dicta Curia fuit continuata intitulo nono dicti mensis octobris, anno predicto, dicto serenissimo.

⁴²². Martis, ratllat; lune, *interlineat*.

⁴²³. A continuació, ratllat, attribute.

⁴²⁴. A continuació, ratllat, inferius.

del mes present de octubre *inclusive*, //105v// ab les salvetats e protestacions en aquell dit e primer poder contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

Que quidem cedula, petentibus et volentibus dicta Curia et tribus brachiis ipsius ibid in dicto Capitulo convocatis et congregatis Curiam Generalem Cathalonie representantibus, fuit tradita legenda honorabilis Joanni Solsona, regio scribe dictique brachii seu status⁴²⁵ militaris notario; qui quidem Joannes Solsona, de voluntate, ordinacione et mandato dictorum congregatorum in dicto Capitulo existencium et ipsis omnibus audientibus, legit publice altaque et intelligibili voce dictam cedulam supra proxime insertam. Et ipsa lecta et publicata, omnes predictae persone convocate et congregatae ex omnibus tribus brachiis et quolibet ipsorum consenserunt et confessi fuerunt inter eas esse contenta in dicta papiri cedula inhita et concordata ac fieri mandata, que Actum Curie et pro Actu Curie esse voverunt et consenserunt, ac predicta negocia modo predicto in et cum dicta et proxime inserta papiri cedula comiserunt et remiserunt sive potestatem iamdictam eidem serenissime domine regine attributam prorogarunt, prout in dicta cedula plenius continetur.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula in dicta Curia ut supra patet, incontinenti dictus serenissimus dominus rex ibidem in suo solio regio sedens, qui dictam cedulam et Actum Curie audiverat et intellexerat, mandavit magnifico Philippo Clementi, sue excellentissime dominacionis prothonotario presente ibidem et vidente ac ea audiente, me Anthico de Bages dicti domini regis secretario et locumtenente prothonotarii, quod legeret, prout legit publice altaque et intelligibili voce ante eius maiestatem et coram dictis personis convocatis et congregatis dictam Curiam Generalem representantibus, quandam papiri cedulam laudacione et approbacione dicte prorogacionis potestatis sive Actus Curie predictae, qui per eius maiestatem fiant, tenoris huiusmodi.

Plau al senyor rey. E loant e approbant les coses contengudes en lo present Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal //106r// e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita il·lustríssima senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula per dictum Philippum Clementis, prothonotarium, incontinenti dictus serenissimus dominus rex, laudando, approbando, ratificando et confirmando contenta in dicta cedula seu capitulo per dictam Curiam concordato et lecto ac supra inserto et prorogacione potestatis predictae ac Actu Curie per eos facto, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini, domini Petri, divina providencia patriarche Alexandriani et archiepiscopi Tarracone, ibidem presentis, iuravit super crucem domini nostri Ihesucristi eiusque Sancta Quator Evangelia⁴²⁶ manibus sue dominacionis corporaliter tacta contenta in dicta cedula suprainserta et Actu Curie iamdicto, prout in predicta cedula de mandato ipsius domini regis per dictum prothonotarium lecta et publicata largiflue dicitur et continetur.

De quibus omnibus et singulis supradictis tam dictus illustrissimus dominus rex quam dicte persone convocate et congregatae dictam Curiam Generalem representantes, mandarunt

425. A continuació, ratllat, Curie.

426. A continuació, ratllat, a.

et requisiverunt fieri publicum instrumentum et acta et ea continuari in presenti processum comuni dicte Curie Generalis per me, dictum secretarium et locumtenentem ac dicti processus notarium et scribam pre et subscriptum ibidem presentem.

Nomina vero personarum et quolibet statu seu brachio dicte Curie Generalis in dicto Capitulo convocatarum et congregatarum sequuntur prout ecce, videlicet:

Ex brachio ecclesie. Reverendissimus dominus Petrus divina miseracione patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone; reverendus Petrus,⁴²⁷ electus in episcopum Urgellensis; reverendus⁴²⁸ electus in episcopum Vicensis, //106v// reverendissimus dominus Berengarius Sos, archiepiscopus Sacerenesis, procurator reverendissimi domini cardinalis Ilerdensis; reverendus frater Poncius Andreas, abbas Rivipulli; reverendus frater Gabriel Xetmar, abbas Balnolarum; reverendus frater⁴²⁹ Sort, abbas Sancti Cucuphatis; reverendus frater⁴³⁰ Joannes Sampçó, abbas Sancti Salvatoris de Ebrea; reverendus frater Nicholaus de Lawro, abbas Sancti Petri de Gallicantu, Gerunde; reverendus frater⁴³¹ de Rocacrespa, abbas Sancti Ffelicis Guixellenses; reverendus frater,⁴³² abbas Cardone; reverendus⁴³³ abbas Sancti Laurencii de Monte, diocesis Barchinone. Ludovicus de Plano, Barchinone; Berengarius de Pauo, Gerunde; Emanuel de Monsuar, Ilerdensis; Martinus Petrus Poncii, Urgellensis; Joannes Franciscus Torres, Vicensis; Franciscus Amiguet, Dertusensis; Capitulum syndici. Joannes Andreas Sorts, procurator reverendi domini Barchinone episcopi; Guillelmus Raymundus Alenyà, procurator reverendi domini in administratorem⁴³⁴ Dertusensem⁴³⁵ electi; frater Benedictus Cardona, procurator reverendi domini abbatis Campirotundi; frater Jacobus Roic, procurator reverendi domini abbatis Populeti; frater Joannes Turell, miles, ordinis seu milicie Sancti Joannis Iherosolomitaneis, procurator domini prioris Cathalonie, eiusdem ordinis seu milicie.

Ex brachio militari. Nobiles: illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii, comes Emporitarum, etc.; egregius Joannes, comes Cardone et de Prades; egregius ac nobilis Joannes de Cardona et de Prades, conestabulus Aragonum; nobilis Guillelmus Raymundus de So et de Castro, vicecomes de Evolo; //107r// nobilis dominus Joannes de Luna; nobilis Geraldus Alamannus de Cervilione; nobilis dominus Yvannus de So et de Castro; nobilis Guillelmus Raymundus de Sentelles; nobilis Usiàs de Crudillis; nobilis Joannes Despès; nobilis Geraldus Despès; nobilis Berengarius de Requesens; nobilis dominus Hugo de Cardona; nobilis Petrus de Ruppebertino; nobilis Guillelmus Raymundus de Bellaria; nobilis Joannes de So et de Castro; nobilis Jaufridus de Lordat; nobilis Ludovicus de Castelleto; nobilis Galcerandus de Re-

427. A continuació, ratllat, episcopus.

428. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

429. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

430. A continuació, escrit, Joan, en comptes de, Miquel.

431. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

432. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

433. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

434. A continuació, ratllat, electi.

435. A continuació, ratllat, episcopi.

quesens; nobilis Ludovicus de Castellet; nobilis Petrus de Castellet; nobilis Christoforus Joannes de Castellet, fratres, filii dicti Ludovici de Castellet; nobilis Ferdinandus de Rabolledo, nobilis Petrus de Queralto; nobilis Berengarius Arnaldus de Cervilione.

Milites et domicelli: Bernardus Çaportella, miles; Petrus Torroella, miles; Petrus Ferrarii, miles; Franciscus dez Torrent; Geraldus de Plano; Joannes de Montebovino; Agustinus de Copons; Thomas de Boxadors; Jacobus Alamany; Antonius de Vilatorta. Milites. //107r// Guillelmus Petrus Dusay; Romeus de Marimon; Jacobus Pallarès; Nicholaus de Luppiano; Joannes de Luppiano; Bernardus de Mergarit, minor; Ludovicus de Mergarit; Bernardus Fivaller; Galcerandus Durall; Alverus de Madrigal; Bernardus Çalbà; Gaspar Gilabert; Dionisius Miguel; Galcerandus de Rosanes; Joannes d'Altarriba; Franciscus Çasala; Hugo d'Aguilar; Antonius Petri de Rocacrespa; Joannes Aymerici, mayor; Joannes Aymerici, minor; Joannes Petrus de Vilademany, valvessor; Damianus dez Callar; Ludovicus Oliver; Petrus de Blanis; Ludovicus Romei; Ludovicus Colom; Joannes Redon, Bertrandus Raymundus Çavall; Franciscus Joannes de Santa Coloma. Milites. Emanuel de Planella; Gabriel Ycard de la Torre d'en Barre; Guillelmus Raymundus dez Valls; Gabriel Sampçó: Domicelli. Joannes Amatus de Palou; Ludovicus dez Valls, Ilerde; Hieronimus Azam; Joannes de Vilafranca del Bollidor; Raymundus dez Papiol; Joannes de Biure de Rocafort; Galcerandus dez Papiol; Rogerius de Sparta; Torrelles⁴³⁶ de Martorell; Petrus de Barbarano, mayor; Bernardus Michaelis; Galcerandus de Montebovino; Joannotus Januarii; Joannes de Raset; Poncius Andreas dez Papiol; Michael de Rocafort; Ludovicus dez Far; Paulus de Tamerit; Raymundus Berengarius de Lorach; de⁴³⁷ Lorach, eius filius; Franciscus de Ulmis; Janfridus de Sancto Minato; Joannes de Gàver de Santa Coloma; Petrus de Gàver; Franciscus Splugues; Berengarius Arnaldus de Morell; Emanuel de Corberia; Michael de Caneto; Bernardus Alenyà; Raymundus de Coponibus; Galcerandus dez Lor; Michael Torres; Bernardus Torres; Hieronimus Torres, fratres; Franciscus de Sancto Martino; Laurencius d'Altarriba, Vici domicelli. //108r// Laurencius d'Altarriba de Cervaria; Berengarius de Argençola, nomine suo proprio et ut procurator nobilis domini Philippi de Castro; Petrus Joannes de Miralpeix, domicelli; Bernardus Avinyó de l'Hostal, in provincia Empuritana; Galcerandus d'Oluya; Franciscus Oliver, domicelli.

Ex brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Joannes Ros, Jacobus de Torrente, legum doctor, Raymundus Marquet, Joannes Roig, syndici Barchinone; Petrus Arnaldus Segrera, syndicus Ilerde; Jacobus Scales, Raymundus Puig, syndici Gerunde; Petrus Çavertés, Franciscus Palau, syndici Dertuse; Emanuel Boix, syndicus Cervarie; Matheus de Casis, syndicus Vici; Vilella,⁴³⁸ syndicus Minorise; Matheus Senya, syndicus Vilefranche; Franciscus Altello, syndicus Turricelle de Montegrino; Petrus Çestrada, syndicus ville Sancti Petri de Auro; Thomas Ledó, syndicus ville de Arbussio.

436. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

437. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

438. *Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.*

Testes vero fuerunt ad predicta presentes⁴³⁹ discretus Petrus Collell;⁴⁴⁰ Michael Benaula; Gabriel Mercó, notarii regii, et Bartholomeus Robió et Egidius Scap, portarii regii.

Et nichilominus, omnes supradicti congregati in dicta Curia dederunt et obtulerunt, quam per magnificum Philipum Clementis; prothonotarium dicti domini regis, legi fecerunt, aliam cedula huiusdimodi seriey:

E més, la dita Cort, considerant que lo temps últimament donat a la magestat del senyor rey en poder dir e declarar sobre la leuda de Cobliure, si's pot o deu cullir dins la vila de Cobliure e no fora de aquella, expira en lo present //108r// dia e que sa alteza no ha dit e declarat cosa alguna, per ço la dita Cort dóna de nou⁴⁴¹ lo dit poder ab aquella forma, modo, condicions e segons que en lo dit e primer poder és contingut, duredor fins al primer dia del present mes de octubre *inclusive*.

Qua quidem cedula lecta et publicata per dictum prothonotarium; dicti convocati et presentes in Curia pecierunt in presenti processu continuari, presentibus supradictis.

109r// *Sequitur Constitutiones et Capitula per dominum regem in Generali Curia et per dictam Curiam edita*

Subsequenter autem, ipsa eadem die et anno et eodem instanti congregata ut predicatur dicta Generali Curia et tribus brachiis illius, videlicet, ecclesiastico, militari et regali sive civitatum, villarum et universitatum regalium, intus domum Capituli sedis Barchinone, in quaquidem congregacione eran et fuerunt presentes prelati ut puta⁴⁴² archiepiscopi, episcopi et abbates, syndici Capitulorum et universitatum, comites, vicecomites, nobiles, barones, milites, domicelli et alie persone quorum nomina sigillatim desuper descripta et continuata sunt, Curiam Generalem Cathalonie representantes, quoniam nedum maior et sanior pars sed eciam due partes et amplius ac fere omnes persone que ad celebracionem Curiarum predictarum convocate fuerunt, intervenientibusque in his honorabile Joanne Solsona, regio scriba dicti brachii regalis sive civitatum, villarum et universitatum regalium notario seu scriba, et discreto Petro Colell, notario in his et aliis actis dicte Curie⁴⁴³ ac scriptore jurato substituto a venerabili et discreto Bartholomeo Martinez, dicti brachii ecclesie notario seu scriba, post diversa colloquia, consultaciones, repportaciones oppinionum de uno ad alium seu alios semel bis, tercio et pluries factisque diversis embaxiatis ab stamentis Curie predictae et quolibet ipsorum ad serenissimum dominum regem datisque sue regie excellencie et exhibitis pluribus ac diversis capitulis constitutionibusque, fuit per Curiam Generalem predictam et seu per embaxiatores predictos eidem regie maiestati pluries multociensque suplicatum quatenus sua regia celsitudo, pro beneficio et tranquillo statu tocius Cathalonie Principatus, Constitutiones //109v// et Capitula predicta edere, condere, statuere et firmare dignaretur, quibus itaque fuit per dictum serenissimum dominum regem sub certa forma responsum prout in

439. A continuació, ratllat, honorabilis Joannes Solsona, regius scriba.

440. Petrus Colell, *interlineat*.

441. A continuació, ratllat, poder.

442. A continuació, ratllat, episcopi et abbi.

443. A continuació, ratllat, *ad*.

fine seu pede ipsorum⁴⁴⁴ erat et est contentum, ita quod in dictis Constitutionibus et Capitulis addidit et abilitavit ac modificavit ab aliqua vero substulit et abdicavit. Tandem, habito per suam regiam maiestatem colloquio et consilio cum pluribus ac diversis consiliariis et domesticis suis et signanter cum tractatoribus dicte Curie, volens sua regia excellencia ut dixit dictum Principatum Cathalonie privilegiis, Constitutionibus et Capitulis munire ac beneficio et tranquillo statui ipsius debite providere, gratis et ex certa sciencia, delliberate et consulto, edidit, condidit, statuit et ordinavit ac perpetuo et inviolabiliter observari iussit dicto Principati ac populatis et domiciliatis in eo⁴⁴⁵ singulariter in singulos et generaliter in universos Constitutiones et Capitula inferius descriptas et continuatas modo et forma ac iuxta resposiones et modificaciones in fine seu pede illorum ac cuiuslibet ipsorum contentas, apositas et adiectas, quas eciam sua regia magestas per se et officiales suos teneri et inviolabiliter observare⁴⁴⁶ et obsevari facere promisit in et per modum et formam in⁴⁴⁷ observancia per ipsius celsitudinem editis, descriptis et specificatis, sub censuris et penis in dicta observancia appositis et adiectis. Et ut predicta omnia et singula maiori gandeant firmitate, iuravit sponte super crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quator Evangelia manibus sue dominacionis corporaliter tacta, predicta omnia et singula rata, grata et ferma semper habere, tenere et servare ac teneri et servari facere et non contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel eciam racione. Constitutiones vero et capitula que dictus serenissimus dominus rex firmavit et iuravit sunt hec que sequitur:

110r// *In nomine domini nostri Ihesu Christi. Pateat universis quod cum nos Ferdinandus, Dei gracia, etc., mandavissemus Curiam Generalem cathalanis pro exaltacione nostri regalis diadematis et pro bono statu Principatus Cathalonie et utilitate rei publice Principatus eiusdem celebrandam in domo Capituli sedis Barchinone, et ad eandem Curiam convenissent prelati et persone ecclesiastice, barones, nobiles, milites, et homines de paratico ac syndici et procuratores universitatum civitatum et villarum⁴⁴⁸ regalium dicti Cathalonie Principatus, quorum nomina inferius sunt descripta, pro parte dicte Generalis Curie serenitati nostre sequens fuit oblata suplicacio.*

Molt alt e molt excellent⁴⁴⁹ senyor. La Cort General del vostre Principat de Catalunya qui's celebra en la present ciutat de Barcelona, vista e considerada la proposició per vostra gran excellència en lo principi de la dita Cort e altres enaprés fetes, e considerat la necessitat qui ocorre en lo compondre lo dit Principat, axí en ordre de la iustícia, mercaderia, com encara en la composició e egualament dels drets del General del dit Principat, e per les grans diferències que eran entre

444. A continuació, ratllat, continetur.

445. A continuació, ratllat, singula singulis differendo.

446. A continuació, ratllat, promisit.

447. A continuació, ratllat, observe eisdem capitulis.

448. A continuació, ratllat, locorum.

449. A continuació, ratllat, senyor molt excellent senyor, inseratur, etc.

los poblats en aquell; los quals redreç e⁴⁵⁰ composició de gran temps ençà lo dit Principat ha summament desijat e fermament sperat que per vostra gran excellència se havia en aquells talment provehir que fóra servey a Nostre Senyor Déus e de vostra altesa, augmentació de vostra real corona e dels successors vostres, bé, prosperitat e repòs de tot lo dit Principat e dels poblats en aquell, de la qual sperança no és stat frustrat, com haia vist per experiència ab quanta amor, vigilància, cura, treballs e sollicitud vostra altesa per molt temps ha entès en lo repòs e composició de aquell, e per tal forma que mijançant la gràcia divinal e la summa e gran⁴⁵¹ providència de la gran excellència vostra se aconseguirà la fi e conclusió de la Cort tant desijat. E per quant per bé del dit Principat són necessàries a la dita Cort e statements de aquella algunes Constitutions, Capítols e Actes de Cort, per tant supplica la dita Cort a vostra gran excellència que sia de mercè vostra constituir e ordenar ab assentiment e aprobació de la dita Cort les Constitucions, Capítols e Actes de Cort devall contenguts. *Nos vero, subditorum nostrorum prout nostram regiam decet dignitatem commoda vigilanti studio procurantes, habito tractatu et delliberatione plenaria de et super infrascriptis cum eisdem prelati et personis ecclesiasticis, baronibus, militibus et hominibus de paratico ac syndici et procuratoribus predictis et infrascriptis, ad supplicacionem et de concilio, approbatione et de consensu eorundem Constitutiones et confirmationes ac Capitula quedam iuxta decretaciones nostras in fine⁴⁵² cuiuslibet dictorum Capitulum contentas et scriptas fecimus, edidimus et concessimus in hunc qui sequitur modum.*⁴⁵³

De les sentències arbitrals

E primerament, ordenam e statuhim, ab consentiment e aprobació de la dita Cort, que les sentències arbitrals, axí de àrbitre com de arbitrador, se hagen a deduhir a execució, no obstant qualsevol recors, appellació, supplicació o allegació de⁴⁵⁴ nullitat, enormíssima lesió, dol, frau e corrupció de l'àrbitre o arbitrador, pus en lo compromès sia stat renunciat a tot recors e arbitre de bon baró. Emperò, si se allegave dol delliberat de l'àrbitre o arbitrador, o corrupció, o enormíssima lesió, en aquests tres cassos tant solament, lo demanant execució de la dita sentència haia a prestar ydònea caució de restituhir lo que haurà exequat si tal recorrent obtenie en la causa del recors. Emperò, la exequció sie deduhida a tot effecte ans que lo recorrent sie oyt, lo qual recors en los dits cassos se hage interposar dins deu dies e finit dintre hun any. E si la sentència de l'àrbitre o arbitrador serà confirmada e la caució sie haguda per cancellada e per lo qui haurà interposat lo recors no pugue ésser interposada appellació, ne supplicació, ne restitució *in integrum*. E passat lo

450. A continuació, ratllat, sup.

451. A continuació, ratllat, providència et.

452. A continuació, ratllat, d.

453. La Cort General... *sequitur modum, als marges dret i inferior*.

454. A continuació, ratllat, enormíssima.

dit any, si no ý ere declarat sie⁴⁵⁵ haguda la sentència arbitral per confirmada e la caució per cancellada; e si lo dit recorrent no obtenie en lo dit recurs o no fehie //110v// declarar dins l'any haze a pagar totes les despeses fetes en lo dit recurs.

**II. Dels guiatges e sobreseïments e moratives,
que no empatxen la prosecutió de la iustítia
ne la executió de aquella**

Dels guiatges e sobreseïments

Per levar lo abús quis fa dels guiatges, loants e aprobants los capítols del rey en Martí sobre açò disponents, ordenam e statuhim que si algun plet serà començat, ço és, que la part serà citada en tal causa e plet pendent, no sie per nós o loctinent nostre, primogènit, portantveus de governador, veguers, batles o altres oficials, atorgat guiatges, sobresehiment, moratòria, elongament o altre inpediment per lo qual la dita causa hagués ésser empachada o differida. E si atorgat ere, no obstant aquell, lo jutge o official devant lo qual la dita causa se menarà haze a procehir en dita causa e pronunciar e declarar en aquella. E així mateix sie servat en executió de sentències obtengudes e altres execucions, no obstant dits guiatges, moratòries e sobresehiments.

III.

De les causes que no sien tretes fore Cathalunya e dels recossos
a la règia maiestat havedors

Clarificant e encara quant sie necessari aiustant ab loació, aprobació, e consentiment de la present Cort, statuhim, volem e ordenam que les causes civils, criminals, o mixtes, fiscals, principals, o de appellació, pus no sien causes de oficials reyls per rahó de //111r// sos officis, no entenen per oficials reyls depputats del Principat,⁴⁵⁶ consellers, pahers, jurats, cònsols o procuradors de les ciutats e viles reyls encara que hagen jurisdicció, no's puguen traure, evocar, conèxer ne determinar fora lo dit Principat. E que en les causes patrimonials e en les comissions de causes de appellacions sien servades les Constitucions de Cathalunya. Emperò, les causes de suplicacions que s'interposaran de sentències donades per nós e successors nostres, pugam cometre nós e nostres successors, encara que siam e sien fora lo dit Principat, a alguns iuristes dins lo dit Principat *ad colligendum et referendum in Regia Audiencia* havent-hi loctinent nostre e de nostres successors; e no havent-hi loctinent,⁴⁵⁷ en la audiència del governador o portantveus de aquells; e que la sentència se haia a publicar⁴⁵⁸ en nom nostre o de nostres successors. E si seran

455. *A continuació, ratllat, al.*

456. *A continuació, ratllat, de Cathalunya.*

457. Nostre o de nostres successors e no havent-hi loctinent, *al marge dret.*

458. O portantveus de aquell; e que la sentència se haia a publicar, *al marge esquerra.*

suplicacions interposades del dit loctinent que aquelles se hagen a cometre per lo dit loctinent *ad colligendum et referendum* en la Audiència. E quant als processos de les causes civils no's puguen traure del dit Principat *causa recognoscendi*,⁴⁵⁹ emperò, los processos de les causes criminals volem que així mateix no's puguen traure *causa recognoscendi* si haurà en lo dit Principat loctinent general. E si serà interposat recurs per oppressió, de⁴⁶⁰ denegació de justícia o perorrescència, statuhim, volem e ordonam que si seran opposades o allegades contra official preheminent que no hage superior en lo dit Principat, ço és, loctinent nostre o de nostres successors e en absència sua portantveus de governador general, o batlle general en les causes patrimonials, que en dits cassos se pugue haver recurs a nós o a nostres successors, essent fora del dit Principat, per obtenir comissió dins lo dit Principat en la manera següent: ço és, que lo qui allegarà oppressió o denegació de justícia o perorrescència contra los dessusdits oficials prehemponents o algú d'ells, no havent superior de aquells en lo dit Principat, hage en scrits exprimir les causes de la oppressió, perorrescència o denegació de justícia e suplicar, requerir e fatigar lo dit official preheminent, no havent superior que provehesque de justícia, e desista de les dites oppressions e denegació de justícia. E en cas que dins tres dies no haurà provehit de justícia e tornat //IIIv// al degut stament les coses suplicades e requestes, que en tal cas se pugue recórrer a nós o a nostres successors encara que siam o sien fora del dit Principat. E nós o nostres successors haiam e hagen cometre dites causes dins lo Principat a dos o a tres juristes qui primerament coneguen e hagen conèixer si lo dit recurs serà bé e justament interposat o no. E si trobaran aquell ésser injustament interposat sien tenguts pronunciar e declarar lo dit recurs ésser mal emès e interposat e condemnar la part impetrant e recurrent en les despeses, e remetre la causa e les parts al jutge e a l'official primitiu de qui tal recurs serà stat interposat. Si, emperò, lo dit recurs serà bé interposat provehesquen en aquell segons per iustícia trobaran ésser faedor. E açò quant a les causes civils. Emperò, en lo dit recurs per perorrescència, denegació de justícia o oppressió no volem sien compreses les causes criminals, com en aquelles sie ja per altres Constitucions sufficientment provehit. Entès encara que los dits recorsos per perorrescència, oppressió o denegació de justícia no hagen loch en la sereníssima reyna, muller nostra, ne en les altres reynes, mullers de nostres successors, primogènit, fills e filles legítims e naturals nostres e dels dits successors nostres si seran creats per nós o per ells loctinents generals en lo dit Principat, o essent lo dit primogènit governador general. E declarant les dites coses del dessusdit recurs, entenem que no hage loch recurs per denegació de justícia o per oppressió o per perorrescència quant lo dit official contra qui serà al

459. Cognoscendi, *interlineat*.

460. Oppressions, corregit; de, *interlineat*.

legada procehirà ab provisió o signatura de canceller, vicecanceller o en son cas de regent cancellaria, o lo portantveus de governador, no havent loctinent en Cathalunya, procehirà ab provisió o signatura de assessor o si procehirà ab deliberació de la Audiència o de Consell Real, segons que per les presents e altres Constitucions és statuït e ordenat, o si lo batlle general, procehirà de consell de son assident.

Dels salaris dels jutges, que dues terçes ne remanguen per la diffinitiva
112r//

III.

Com sovint se sdevingue que, donant-se moltes declaracions o⁴⁶¹ interlocutòries en una causa, los jutges prenen per quiscuna una terça, enaxí que enaprés no reste per pagar cosa alguna per la sentència diffinitiva. E a voltes s'esdevé que los primitius jutges qui han rebuts dits salaris aprés, per mort, per absència o per suspites o àlies són remoguts e no poden entrevenir en dita causa e axí lo qui és posat en loch d'ells no té salari algú per a declarar la diffinitiva sentència, per ço, provehim que en qualsevol causa, per moltes declaracions que y hage ans de la sentència diffinitiva, no puxe ésser⁴⁶² pres més avant de una terça del salari degut per la sentència diffinitiva. E si lo contrari ere fet que hage a restituhir aquell com indogudament rebut, romanint-hi tostemps dues terçes per la sentència diffinitiva. En totes les altres coses romanents les Constitucions disponents dels dits salaris salves e illeses.

V. Dels delats, donadors a manleuta, de llur expeditó

De capleutes e presó

E més statuhim e ordenam que, si algun delat serà pres per crim que provat⁴⁶³ no meresqués pena corporal, sie donat a manleuta ydònea. E, si merexerà pena corporal e lo delicte serà comès dins Cathalunya, volem que dins vint-e-cinch dies aprés que serà en la presó se hage a fortificar e instruhir la enquesta. E, passats los dits XXV dies, se hage a publicar al dit delat dins cinch dies si serà vist que s dege publicar. E, si lo dit delicte se pretendrà ésser comès fora de Cathalunya, e s dirà ésser comès en Aragó, o València, Mallorques, Menorcha o Yviça, la dita enquesta se hage instruhir dins trenta dies. E, si serà en Sicília, o Sardenya o altres parts longuíquës per mar o per terra, se hage a instruhir dins quatre mesos, haguda informació *saltim* semiplena que lo crim és comès per lo delat en les dites parts. E, si dins los dits temps no serà fortificada e publicada la dita enques//112r//ta, o serà vist no deure's publicar, que sie relexat lo delat o donat a manleuta.

461. *A continuació, ratllat*, interpretacions.

462. *A continuació, ratllat*, presa.

463. Posit, *ratllat*; provat, *interlineat*.

VI

Que les⁴⁶⁴ causes criminals que en lo Consell o Audiència⁴⁶⁵ Real sien votades e closes ab certs nombres de juristes

Si per nós o nostres successors o loctinent general nostre o de aquells, se conerà de causes criminals en les quals hage pena de mort o altra pena corporal volem que tals causes sien relades, votades e closes en lo Consell o Audiència Reyal. Enaxí que si seran relades en lo⁴⁶⁶ Consell hi hage⁴⁶⁷ haver almenys sis juristes, ultra lo vicescanceller o regent cancellaria; e si seran en la Audiència hi hage haver almenys deu juristes, ultra lo vicescanceller o regent cancellaria, si tants se'n trobaran en aquella ciutat, vila o loch hon la dita Audiència serà.

VII

De turments

Encara provehim, statuhim e ordenam, per evitar abusos, que en los turments per variacions se podrien seguir, que per variacions no puxe ésser procehit a turments fins que primer sie vist per la Audiència o per lo Consell reyal, en què hage haver almenys sis juristes, ultra lo vicescanceller o regent la cancelleria, si tants n'í haurà en la ciutat, vila o loch hon la causa se tractarà, que les dites variacions sien tals⁴⁶⁸ per les quals hage haver loch⁴⁶⁹ turment. E més, volem que semblant orde tinguen lo portantveus de governador general, veguers e //113r// altres oficials inferiors. En los cassos, emperò, hon se pretindrà haver loch turment per altres indicis e no per variacions volem que no pugue ésser procehit a turment sinó servada la forma dessús dita e dades deffensions, segons és dispost per Constitucions. Per la present, emperò, no volem ne entenem en res preiudicar ne derogar a qualsevol privilegis, axí en comú com particular, atorgats als staments ecclesiàstich, militar e reyal e a qualsevol ciutats, viles e lochs del Principat de Cathalunya, ans volem que aquells sien servats.

VIII

De l'Usatge *Princeps Namque*

E més, volem e ordenam que lo Usatge *Princeps Namque* sie servat segons parla e dispon. E si algun abús és stat fet, aquell revocam e havem per cas e nul·le, volent que no pugue ésser tret en conseqüència.

464. De les, *ratllat*; Que les, *interlineat*.

465. En la, *ratllat*, que en lo consell o, *interlineat*.

466. A *continuació*, *ratllat*, Audiència reyal.

467. A *continuació*, *ratllat*, alm.

468. A *continuació*, *ratllat*, que.

469. Loch, *interlineat*.

VIII

De apprehensió e confiscació de béns

Si per nós o nostres oficials serà procehit a apprehensió o confiscació de béns en cas permès, statuhim e ordenam que si al temps que lo procés serà començat aquells béns seran possehits per algun creador o creadors, qui aquells tindran specialment obligats per llurs crèdits ab missió entremans e liurament de possessió, volem que tals possehidors no sien trets de possessió dels dits béns fins sien pagats e fins sie vist e conegut, sentenciat e declarat si los crèdits de aquells seran vàlits e sufficients a impedir la dita apprehensió e⁴⁷⁰ incorporació. E lo semblant volem sie observat en les dones per causa de llurs dots e creix, les quals volem hagen a possehir los //113v// dits béns e ésser alimentades de aquells, encara que los marits sien vius, fins que sien pagades de llurs dots e creix per vendició dels dits béns per pagar als creadors e en son cas a les dones, servant ordre de prioritat e pocioritat entre aquells e reservant a les dites dones la obció a ells donada per la pragmàtica del rey en Jacme.

X. Que si lo delat serà pres, los béns no pusquen ésser inventeriat ni appresos, exceptats dos crims

Idem seu de eadem materia

Statuhim e ordenam que nós e successors nostres e oficials nostres o de aquells, per qualsevol crim o delict, éssent la persona criminosa presa, no pugam ne⁴⁷¹ pugen inventariar,⁴⁷² ne apprehendre béns de algun. Però volem en crims de lesa magestat *in primo capite* e de heretgia declarada per jutge ecclesiàstich hagen loch confiscacions, apprehensions e inventariacions encara que sie pres lo delat. E que en altres crims no hagen loch confiscacions, essent pres lo delat o no. Entès, emperò, que per lo present capítol no sie fet preiuhí algú als processos de regalia.

XI

Dels edictes. E que si no en certs cassos, no sien posats

Revocant e havent per revocats qualsevol edictes per nós o per lo senyor rey don Joan, pare nostre de alta recordació, fins açí generalment fets, statuhim e ordenam que tals edictes per nós o successors nostres d'aquí avant no sien posats sinó havent guerra en Cathalunya, que sie tal que hage loch *Princeps Namque*, e que lo dit edicte no puge més durar sinó tant quant durrerà la dita //114r// guerra en lo dit Principat, o en convocació de Corts, o durant les dites Corts e, si seran prorogades més de dos mesos, que passats aquells cesse lo dit edicte. E, aixímateix, finides aquelles, e si nós o nostres successors tornarem o tornaran a continuar aquelles, pugam e puguem fer los dits edictes segons dit és.

470. A continuació, ratllat, e corpora.

471. A continuació, ratllat, pugen.

472. A continuació, ratllat, inv.

XII. Que aquells qui no són naturals de Catalunya no púsquen tenir e regir officis en Catalunya, exceptats alguns e ab certa modifficació en los benificis ecclesiàstichs

Dels naturals de Cathalunya

Aprobants, loants e confirmants les Constitucions sobre açò disponents, de e ab consentiment e loament de la present Cort, provehim e ordenam que alguna persona que no sie nada e domiciliada en Cathalunya, verament e sens frau e ficció, no puxa tenir ne exercir algun offici perpètuu, triennal o temporal, e de alguatzirs e altres qualsevol officis ordinaris o extraordinaris, e altres officis axí maiors com menors, ab jurisdicció o sens jurisdicció, no obstant qualsevol ús en contrari introduhit. Decernents tots actes en contrari ésser nulles e inefficaçes e aquells ésser reputats per⁴⁷³ privades persones. Però que los strangers qui de present tenen officis triennals puguen retenir e continuar aquells per lo temps per les Constitucions statuhit, no preiudicant a les Constitucions e Actes de Cort disponents sobre los dits officis e altres que deuen ésser regits per cathalans. No volent⁴⁷⁴ ne entenent que en la present disposició sien compresos loctinència general en lo dit Principat, ne altres officis de casa nostra e dels reys successors nostres; emperò, per ço, no volem preiudicar ne derogar als Usatges, Constitucions e privilegis, usos e costums del Principat de Cathalunya, si altrament per aquells era prohibit. Volem, emperò, que aquelles persones ecclesiàstiques que ne tenen o tendran en lo dit Principat prelatures, dignitats, canongies de seus catedrals o comandes de Sanct Johan, pus los obtinents aquelles sien nadius de nostres regnes e terres e confor//114v//mes a la Constitució feta per lo ilustrísimo senyor⁴⁷⁵ rey don Alfonso, oncle nostre de gloriosa recordació, en la Cort de Sent Cugat, e tinguen son domicili e residència personal dins lo Principat de Cathalunya, pugan haver e tenir tots officis⁴⁷⁶ que per persones ecclesiàstiques nades e domiciliades en Cathalunya poden tenir e exercir. Pus, emperò, en les terres de hon los dits ecclesiàstichs fora lo dit Principat se ran no sien prohibits los cathalans obtenir semblants officis.

XIII

De l'assessor del portanveus

Lo assessor del portanveus de governador nostre en lo Principat de Cathalunya no pugue signar ne fer actes alguns de jurisdicció ne altres com assessor sinó present lo portanveus de governador en una mateixa ciutat, vila o loch ab lo dit assessor.

473. *A continuació, ratllat, persones.*

474. *Al marge dret dibuixada una manícula.*

475. *Se, ratllat; senyor, interlineat.*

476. *Officials, corregit.*

XIII

De prescripció de cosa patrimonial

Si algú haurà possehit, o d'aquí avant possehirà per spay de huytanta anys, qualsevol cosa que sie stada del patrimoni reyal, encara que de aquella no monstre ne pugue mostrar títol algú, no pugue per nós ne successors nostres ésser feta contra aquells demanda ne altrament en llurs possessions inquietats, ans volem que lo passament del dit temps sie hagut per legítim títol.

[...] a nostre senyor Déu e al senyor rey
e a la cosa pública gran offenses; *laudetur*

*Deus.*⁴⁷⁷

XV

De les remences

115r// Com per lo senyor rey don Alfonso, de alta recordació, sie stada donada una sentència interlocutòria sobre les remences e aquella sie contra Constitucions de Cathalunya, usos, pràtiques e consuetuds del dit Principat, ab la present Constitució revocam e anulham la dita sentència e volem e ordenam que los senyors alodiaris e directes de les dites remences sien tornats, e, de present tornam, aquells en aquella possessió e recepció de tots censos, tasques, jovades, servituds e altres drets, ús e exercici de aquells en què eran abans de la promulgació de la dita sentència. Sien, emperò, servats los pactes e concòrdies particularment fetes entre los vers senyors e los vassalls. E entès que les pensions dels censos, tasques e altres drets degudes fins a l'any huytanta *exclusive*, dels quals no són en possessió de pagar ne lo senyor de reebre, sien remeses a nós que'n pugam dispondre e ordenar a voluntat nostra.

XVI

De l'archiver real. De l'archiver⁴⁷⁸

Volem e ordenam que lo scrivà de nostre reyal archiu, qui és dins la nostra ciutat de Barchinona, sie tengut mostrar e donar translats, satisfets, emperò, de son salari condecet, de tots actes toquants interès de part a part. En les coses, emperò, qui hauran sguard a l'interès de la règia cort hage haver manament nostre o de nostre primogènit o loctinent general o governador general o portantveus de aquell.

⁴⁷⁷. La frase, guillotínada, és a l'origen de la pàgina, marge esquerra, sense poder precisar si té relació amb la Constitució XV. Al protonotari d'ACA, G. 991, f. 122r-122v no hi és. Al marge dret, en relació amb la Constitució dibuixada una manícula.

⁴⁷⁸. De l'archiver, i una manícula, al marge dret.

XVII

Dels oficials triennals, que après quatre anys lexat los officis sien haguts per absolts⁴⁷⁹

Volem e ordenam que lo maestre racional de la cort nostra //115v// hage de oyr los comptes dels oficials triennals nostres, absolve o condemnar per culpes o obmissions o haver rahó de la administració dels officis de aquells dins quatre anys après que hauran lexats los officis triennals. E si dins los dits quatre anys lo dit mestre racional no haurà oyt, examinat o diffinits los comptes d'allí avant, axí los oficials com les fermances, sien absolts. E si seran oficials que sien stats fins per tot⁴⁸⁰ l'any mil CCCC sexanta e seran morts sens ésser diffinits de comptes, que no pugue ésser res demanat als hereus e fermances.

XVIII

De confirmació de les Constitucions e Usatges

Desijants que los Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Capítols de Cort, usos, pràctiques e consuetuds, privilegis dels ecclesiàstichs, militars, ciutats, viles e lochs del Principat de Cathalunya sien inconcussament observades e observats, statuhim e ordenam que per qualsevol ús o verdaderament abús fet e praticat per nós e nostres oficials e que d'aquí avant se faran o praticaran contra los dits Usatges, Constitucions de Cathalunya, Capítols de Cort, privilegis, usos, pràctiques e consuetuds, encara que tals usos fossen observats per tant temps que no fos memòria del contrari, no sie ne pugue ésser derogat, ne preiudicat a les dites Constitucions, Usatges, Capítols de Cort, privilegis, usos, pràctiques e costums, ans reprovant tals usos e abusos com a nulles, volem que les dites Constitucions, Usatges, Capítols e Actes de Cort, privilegis, usos e costums romanguen vàlits e sien inviolablement observats.

XIX

Dels fills dels nats e domiciliats⁴⁸¹ en Cathalunya

116r// Per quant en diverses Constitucions de Cathalunya, e encara en algunes de les precedents per nós fetes, són expressament prohibides de officis, axí de jurisdicció com sens jurisdicció, castlanies, castellanies e capitannies e en diverses altres⁴⁸² coses les persones que no són nades e domiciliades dins lo Principat de Cathalunya. E axí, per causa de les turbacions com altrament, se tropien huy en die e encara per avant se'n porien trobar molts fills de cathalans qui no són nats

479. *Escrit per sobre de*, Del maestre racional, *ratllat*.

480. *A continuació*, per tot *escrit a l'interlineat sobre l'any*.

481. E domiciliats, *interlineat*.

482. *A continuació*, *ratllat*, persones.

dins lo dit Principat de Cathalunya ans fora de aquell, per tal statuhim e ordenam que⁴⁸³ [qualsevol personas de] qualsevol stament e condició sien que seran nats o nexeran d'aquí avant fora lo dit Principat de Cathalunya, si aquells tals seran fills de cathalans nats e domiciliats dins lo dit Principat e volran venir de les dites parts hon són nats a star e habitar e tenir son domicili e capmaior, e reyalment aquell tendran verdaderament e sens frau algú, dins lo dit Principat, que aquells tals, encara que sien nats fora lo dit Principat, sien haguts en totes coses e en tots officis e beneficis per verdaders cathalans, axí com si fossen nats dins lo dit Principat.

XX

Del batlle general o regent, ço és, que d'aquí avant no ý haia regent

Com en la Batlia General hage batle e loctinent d'aquell e de hun temps ençà sie introduhit que ultra los dits batle e loctinent sie creat hun official qui's diu regent la batlia, lo que és contra Constitucions prohibints creació de officials nous, per tal revocant ab la present Constitució lo dit offici de regent la Batlia General e volem que d'aquí avant tal offici de nou no pugue ésser fet ne creat.

XXI. Que causes menors de X lliures fora de la vegueria no sien evocades ne menor de V lliures dins la vegueria

De evocació de causes

116v// Segueix-se moltes voltes que per donar vexació les causes mínimes se evoquen en la Audiència Real, per ço ordenam e statuhim que causes menors de deu liures fora la vegueria e menors de cinch liures dins la vegueria no puguen ésser evocades a la Règia Audiència. Emperò, que no sie tolta facultat a nós, ne a nostres successors, ne al vicecanceller, ne regent de cancelleria de poder oyr e de despachar totes altres causes dels pobres *verbo* e sens scriptura o figura de juhí.⁴⁸⁴

117r//

XXII

De la observància de les Constitucions e Usatges, etc. e de la perpetuació dels capítols del rey en Martí

Poch valrie fer leys e Constitucions si no eren per nós e nostres officials observades. Per ço, confirmants los Usatges de Barchinona e les Constitucions del Principat de Cathalunya, Capítols e Actes de Cort, privilegis comuns e particulars, e altres libertats del dit Principat, volem e⁴⁸⁵ manam que aquells e aquelles sien observats. E senyaladament perpetuam e en tot cas volem perpetualment

483. *A continuació, manca qualsevol personas de, segons AHCB CC, XVI, 99, 6v.*

484. *A continuació, mitja pàgina en blanc.*

485. *A continuació, ratllat, ordenam.*

ésser observades los capítols del rey en Martí, no obstant qualsevol provisió, acte o sentència qui's fes o donàs en qualsevol manera en la causa qui's mena sobre la vila de Roses e Cadaqués, e altres terres que vuy posseheix lo⁴⁸⁶ Principat de Cathalunya.

Volent e ordenant que qualsevol letres, provisions, manaments, comissió o comissions ab carta e sens carta, contra los dits Usatges, Constitucions, Capítols e Actes de Cort e encara contra privilegis e libertats, usos e costums de la sglésia, de barons, cavallers e hòmens de paratge, de ciutats, viles e lochs reyls, de ciutedans, burgesos, de hòmens de vila del⁴⁸⁷ Principat de Cathalunya e dels singulars de aquelles atorgades e d'aquí avant atorgadores, fetes e faedores per nós e successors nostres o per nostre primogènit, o loctinent, governador, o portantveus de governador, o per qualsevol altres oficials nostres presents o sdevenidors,⁴⁸⁸ ésser *ipso facto* nulles,⁴⁸⁹ e encara que fossen de propri motiu e de certa sciència e per qualsevol causa o rahó e sots qualsevol impositions de penes atorgades e atorgadores, ans volem que com a nulles, invàlits e invàlides los oficials e jutges, de qualsevol nom e preheminiència sien, no obeequen ne sien tenguts obeyr en manera alguna, encara que emanàs primera, segona e terça *iussio* o qualsevol altre manament per la observança de aquella o de aquelles; e si contrafaran, volem que, ultra les penes de iús contengudes, los actes e procehiments sien *ipso iure* nulles.

E si los dits oficials e jutges les dites coses no servaran, o si los dits oficials e jutges de qualsevol preheminiència⁴⁹⁰ e condició sien, encara que fossen canceller, vicecanceller, regent cancelleria, portantveus de governador, mestre racional, batle general e loctinents de aquells, assessors, //117v// jutges, alguazils, prothonotaris, secretaris, scrivans de manament, o altres mayors o menors, qui no sien tenguts per Constitucions a tenir taula, scientment provehiran, signaran, posaran manaments, expediran o faran cosa alguna en qualsevol causes o negocis civils, criminals o mixtes, contra los dits Usatges, Constitucions, Capítols e Actes de Cort, privilegis, usos e costums, volem que *ipso facto* incorreguen en sentència e pena de excomunicació, la qual de present hagen de oyr en scrits los oficials nostres (e) dels successors nostres e altres dessusdits qui de present són⁴⁹¹ e los que per avant seran en lo introyt e ans que usen ne usar puguen de lurs officis promulgadora, franca de salari e de totes despeses de jutge e scriva e altres despeses per aquell oficial qui la jurisdicció ecclesiàstica regirà o exercirà en aquella ciutat, vila o loch hon juraran e o los dits officis exerciran.

486. *A continuació, un espai de 2 cm en blanc.*

487. *A continuació, ratllat, dit.*

488. *A continuació, e, no inclòs a AHCB CC, XVI, 99, 8r.*

489. *A continuació, e, no inclòs a AHCB CC, XVI, 99, 8r.*

490. *A continuació, ratllat, e dignitat.*

491. *A continuació, ratllat, e per temps seran.*

E si les dites coses en qualsevol manera se pretendrà ésser fetes contra los dits Usatges, Constitucions, privilegis, Capítols e Actes de Cort, usos e costums pus sien de natura e condició que per contrari imperi e manament sens suplicació, appellació o reclamació revocar se puxen, volem que si seran canceller, vicecanceller, regent la cancelleria, portantveus de governador, assessor seu, o altres jutges delegats en la ciutat o loch hon la Audiència Reyal o del governador o portantveus se tindrà,⁴⁹² requests e feta fe a ells dels dits Usatges, Constitucions, Capítols, Actes de Corts, privilegis, usos e costums, designant en què e per què han fet contra los dits Usatges, Constitucions e altres drets dessusdits, sien tenguts dins tres dies après següents los dits actes e tot lo que d'allí avant en virtut de aquells serà seguit e fet revocar e tornar al primer stament; altrament, passats los (dits) tres dies incorreguen *ipso facto* en les penes deiús contengudes. Entès, emperò, que si a instància de part o del mateix official se dubtarà si s' deurà revocar o no, que en tal cas lo canceller, vicecanceller e en son cas lo regent, ço és, lo més preheminent //118r// d'ells pus no sie aquell contra qui la dita instància se farà, e si contra tots se farà, lo més⁴⁹³ antich doctor qui present serà en la Audiència Real,⁴⁹⁴ dins sis dies après dita requesta immediate següents hage e sie tengut, sots les penes deiús contengudes, posar-ho e fer-ne relació en la Audiència Reyal, en què hage haver almenys deu juristes si tants se trobaran. E oyda la part o son advocat de paraula e lo dit official si ésser-hi volrà, fer-o votar ab jurament, cloure e declarar sens salaris ne despeses algunes, e que los vots e declaració o provisió sien posades en escrits, en la qual conclusió no sien ne puguen ésser presents aquell o aquells qui seran impetits. E lo mateix sie servat en la audiència del governador o portantveus del governador en absència de la Reyal Audiència. E del què serà determenat e declarat no s' puixe suplicar, appellar ne reclamar, ans se hage de star a la determinació de la dita Audiència.

E si serà⁴⁹⁵ declarat e determenat los dits actes ésser contra los dits Usatges, Constitucions, privilegis, Capítols, e Actes de Cort, usos e costums,⁴⁹⁶ feta dita declaració, los dits officials, jutges e altres dessusdits dins hun dia après que ls serà intimat los dits actes no revocaran, en tal cas lo qui en tal declaració presidit haurà de continent hage e sie tengut revocar e fer revocar tot lo que contra dits Usatges, Constitucions, Capítols e Actes de Corts, privilegis, usos e costums fet serà. E noresmenys, en los dits casos, e encara en tot cas que los dits actes fossen fetes en

492. Pretendrà, corregit.

493. A *continuació, ratllat*, anthic.

494. A *continuació, ratllat*, dins sis dies après dita requesta immediate següents hage e sie tengut, sots les penes deiús contengudes, posar-ho e fer-ne relació en la Audiència reyal.

495. A *continuació, ratllat*, determenat.

496. A *continuació, e, no inclòs a AHCB CC, XVI, 99, 9r.*

causes criminals e irreparables⁴⁹⁷ sens consell o conclusió de la Audiència o Consell Reyal, e essent declarat per la Audiència servada la forma⁴⁹⁸ dessusdita, ultra les penes en los dits Usatges, Constitucions, privilegis, Capítols e Actes de Cort contengudes, incorreguen *ipso facto* en pena de excomunicació e de cinch-cents florins d'or d'Aragó, e sien privats de llurs officis e haguts per remoguts e persones privades, e los actes per ells d'aquí avant faedors sien nulles, axí com //118v// a fets per persones privades sens potestat e jurisdicció alguna, e après no puguen obtenir offici ne beneffici de jurisdicció o sens jurisdicció en Cathalunya.

Si, emperò, la dita pretensió se allegarà e dirà per rahó de sentències diffinitives o altres que per contrari imperi o manament e sens remey de suplicació, appellació o⁴⁹⁹ declaració revocar no's poden, prenent-se ésser promulgades contra Usatges, Constitucions, Capítols e Actes e Cort, privilegis, usos, e costums, volem que tals sentències no's puguen revocar sinó per los remeys ordenats per Usatges, Constitucions, privilegis, usos e costums. Emperò, la part qui pretindrà aquells ésser donades contra les dites Constitucions, Usatges, Capítols e Actes de Cort, privilegis, usos e costums, pugue demanar e convenir devant jutge competent lo official e jutge qui tals sentències dades hauran per tots los dans, damnatges e despeses que per la dita rahó encorreguts hauran; emperò, si les dites sentències seran donades ab delliberació e determinació del⁵⁰⁰ Consell Real o de la Audiència, no volem que los dits officials e jutges puguen ésser querelats.

E si los dits jutges contra qui se farà la dita pretensió seran delegats en altres parts que no sie la Audiència Real o del governador o portantveus de aquell, si hauran sentenciat o declarat diffinitivament o interloqutorie o altrament haver fet e provehit contra los dits Usatges, Constitucions, Capítols e Actes de Cort, privilegis, usos e costums, volem que los dits⁵⁰¹ actes se hagen revocar per los remeys que per⁵⁰² Constitucions, Usatges, Capítols e Actes de Cort és statuït e ordenat e, noresmenys, la part de qui serà interès los pugue convenir en tots dans, damnatges e despeses que per la dita rahó sostengut haurà.

En los altres, emperò, officials ordinaris del dit Principat qui per Constitucions han a tenir taula, si per execució de provisions o letres reyls no signades⁵⁰³ de mà de canceller, vicescancer (o) en son cas regent o de assessor de governador o del portantveus de aquell o de sí matexos usants //119r// de llurs officis, scientment faran, manaran o provehiran, o pronunciaran o decla(ra)ran contra los dits Usat-

497. *A continuació, e, no inclòs a AHCB CC, XVI, 99, 9r.*

498. *A continuació, ratllat, deiús.*

499. *A continuació, reclamació per declaració a AHCB CC, XVI, 99, 9r.*

500. *A continuació, ratllat, Cort.*

501. *A continuació, ratllat, us.*

502. *A continuació, ratllat, les.*

503. Designades, *corregit.*

ges, Constitucions, Capítols e Actes de Cort, privilegis, usos e costums, volem e ordenam que incorreguen en pena de excomunicació *ipso facto*, la qual hagen de oyr, segons dit és, en los altres oficials; e en lo sobredit cas, ultra la dita pena, e en qualsevol altre puguen ésser convenguts e sindicats segons forma de les Constitucions de Cathalunya, (e) encorreguen en les penes en aquelles contengudes, no preiudicant per ço en res a les Constitucions e privilegis parlants dels jutges de la taula o altres sobre los dits oficials disposants.

E loant e⁵⁰⁴ aprovant les Constitucions ja⁵⁰⁵ sobre açò disposants, volem e ordenam que los depputats del Principat de Cathalunya puguen e requests sien tenguts instar e suplicar per la observança de la present Constitució, segons que per Constitucions los és promès, e contra los dits oficials qui ab declaració seran incorreguts en dites penes fer instància devant nós o nostre loctinent general o governador general o portantveus de aquell que sien en dites penes exequatats sens despeses, emperò, del General. Emperò, que lo síndich del General, advocats e scrivans de la casa de la Depputació hagen a fer⁵⁰⁶ dites instàncies, ordenar e continuar lo que serà necessari, contentant-se del salari que ls és ja taxat e ordenat. E que nós e nostres successors, primogènit e altres oficials nostres no guiarem, perdonarem ne remetrem los qui seran incorreguts en dites penes, ans los exequetarem e executar farem si donchs no satisfan primer a la part de qui fos interès, restants, emperò, inàbils per a obtenir e regir officis e beneficis en Cathalunya.

En les quals coses en la present Constitució contengudes no volem ne entenem ésser compresos la sereníssima reyna, muller nostra, e altres reynes mullers dels successors nostres, e fills e néts nostres⁵⁰⁷ e dels predecessors o successors nostres devellants per línea masculina, si seran per nós o nostres successors creats loctinents generals en lo Principat de Cathalunya o si los dits fills primogènits fossen en lo dit Principat governadors generals, en los actes e provisions //119v// que per ells seran fets e fetes personalment, sinó solament en⁵⁰⁸ no fer ne obeyr provisions, comissions o altres actes ab carta o sens carta fets e obeys contra los dits Usatges, Constitucions, Actes e Capítols de Cort e altres libertats e privilegis, usos e costums generals e particulars del dit Principat, segons dessús és dit. E si lo contrari ere per ells fet, les provisions, comissions e altres actes sien *ipso iure* nulles. Emperò, volem que los dits loctinents primogènits governadors generals en lo jurament que prestar deuen ans de exercir jurisdicció alguna sien tenguts, axí com los altres acustumen jurar, que tendran e servaran los Usatges de Barchi-

504. E loant e, *interlineat*.

505. Prodi, *ratllat*, ja, *interlineat*.

506. A *continuació*, *ratllat*, instància.

507. A *continuació*, *ratllat*, e successors nostres.

508. A *continuació*, *ratllat*, fer.

nona, Constitucions de Catalunya, Capítols e Actes de Cort, privilegis, libertats, usos e costums dessus dits; e encara sien tenguts jurar expressament que servaran en quant a ells toque la present Constitució e faran servir aquella per los oficials e altres persones en dita Constitució mencionades.

Si, emperò, seran altres loctinents generals que no fossen los dessus dits, volem que aquells en ço que's mostrarà ésser fet sens determinació feta en lo Consell Reyat o en la Audiència, segons per altres Constitucions és disposat, sien compresos en la present Constitució e sien tenguts servir aquella e la forma en aquella donada e jurar segons dessus és dit, salvo que no incorreguen en les penes contra la persona e béns dels altres oficials dessus ordenades e apposades.

120r//

XXIII

Que lo senyor rey declar iuxta lo poder de la Cort

E més, suplique la dita Cort que per dar repòs a la cosa pública del dit Principat e als singulars de aquell e per levar les diferències que són entre aquells les quals són stades remeses per la dita Cort a vostra gran excel·lència, que sie merçè vostra pronunciar e declarar sobre aquelles servant la forma en la dita potestat donada e deduir a real efecte e execució tot lo que per vostra alteza serà pronunciat e declarat o provehit. Plau al senyor rey.

XXIII. Que la senyora reyna declar iuxta lo poder de la Cort

E aximateix, plàcie a vostra alteza donar orde ab tot efecte que la excellentíssima senyora la senyora reyna, per la potestat a ella donada per vostra alteza e per la Cort sobre los greuges e diferències segons en lo dit poder és contengut, pronuncie e declare sobre aquells e aquelles dins lo temps en aquell prefigit, prorogat e prorogador iuxta e segons la forma en lo dit poder donada. E lo que per la dita senyora reyna serà declarat e provehit vostra alteza hage a complir e deduir a total execució e efecte segons e per la forma que per sa excel·lència serà dit e declarat. Plau al senyor rey.

XXV. Que lo senyor rey declar sobre la leuda de Cobliure

E semblanment, suplique que la alteza vostra pronuncie e declare sobre la diferència que és de la leuda de Cobliure segons lo poder a vostra alteza per la Cort remès, la qual declaració se hage a fer dins lo temps en lo dit poder prefigit, prorogat o prorogador. Plau al senyor rey.

XXVI. Que lo censal de les CCM lliures promès en la Capitulació de Vilafranca sia nul·le e extint

Ítem, que la maiestat vostra façe Acte de Cort e ab lo present fa, ab lo qual declare com aquell censal pretès de propietat de CC mília lliures, lo qual en cert cas

fonch promès en la Capitulació de Vilafranca, és nul·le e sens algun effecte e que per lo dit censal lo dit Principat, singulars e General de aquell no són tenguts ne obligats en preu ne en⁵⁰⁹ //120v// pensions, penes, despeses ne altres coses, ans ab lo present Acte de Cort vostra magestat casse e anulle aquell, imposant⁵¹⁰ assímateix a la senyora reyna, al batle general e procurador fiscal e a qualsevol altre qui dret o interès hi pretengués haver perpètuu scilenci. E mane la carta del dit censal, axí en original forma escrita quant encara en los prothocolls e notes dels notaris qui aquell han rebut o tenen, ésser cancel·lat e lineat per manera que no pugue ne face en sdevenidor fe alguna e que la carta qui és en sa pública forma sie liurada en mans de depputats del dit Principat, estingint la causa e plet que ere per causa de aquell entre vostra alteza e la senyora reyna e lo batle general e procurador fiscal de una part, e los depputats e procurador del General e de la dita Cort, de la part altra. Manant e provehint que lo present Acte de Cort sie continuat en lo original procés de la dita causa. E noresmenys, que vostra alteza do orde ab tot effecte que la senyora reyna, per rahó de l'interès que pretenie en dit censal, loe e aprobe lo present Acte e renuncié expressament al dit censal e a qualsevol dret que pretengués haver per causa de aquell. Plau al senyor rey.

XXVII

Que la real pragmàtica sia revocada

Ítem, suplique la dita Cort a vostra gran alteza que revoque e hage per revocada una reyal pragmàtica feta per la magestat vostra en la present ciutat de Barchinona, datada a XXII de setembre any mil CCCCLXXVIII^o, ensemps ab una declaració o interpretació per vostra alteza sobre aquella feta.⁵¹¹ Enaxí, emperò, que les coses en virtut de aquella fins açí executades o sentenciades per sentències qui sien pasades en cosa jutgada s'i hagen tenir e observar sinó en quant serien contràries e contrarieassen al que per vostra alteza serà declarat en virtut del poder per la dita Cort a aquella donat. Plau al senyor rey.

121r//

XXVIII

Que lo senyor rey declar sobre los censals nous del General

E més, suplica la dita Cort que plàcie a vostra alteza que, axí en virtut del poder a aquella donat per la Cort quant encara ab lo poder que per lo present Acte done a vostra excellència, voler pronunciar e declarar en les diferències que són sobre los censals quis dien nous carregats sobre lo General. Plau al senyor rey.

⁵⁰⁹. *A continuació, ratllat*, propietat.

⁵¹⁰. *A continuació, ratllat*, açí.

⁵¹¹. *A continuació, ratllat*, Emperò.

XXIX

De la oferta e donatiu de les CCCM lliures

E la dita Cort offer a vostra gran excellència e fa donatiu graciós e per les coses dessús e devall contengudes de tres-centes mília liures de la moneda vuy corrent en la present ciutat de Barchinona, en la forma e ab les condicions devall contengudes, e no en altra manera, e pagadores en la forma següent, e no en altra manera.

Ço és, per carregaments e vendes de censals carregadors per los depputats del⁵¹² Principat de Cathalunya, a rahó de vint-hi-cinch mília per mil e no menys, sobre los drets de les generalitats, ab los dessús dits capítols imposats en la forma e manera e ab totes les seguretats que los altres censals sobre lo dit General són⁵¹³ carregats. De les quals CCCM lliures hagen ésser repartides, distribuydes e consignades cent mília lliures per vostra alteza entre persones dels tres staments de la present Cort nades o domiciliades, verament e sens ficció, en lo dit Principat de Cathalunya, qui han servit durant les turbacions passades a vostra reyal magestat e al senyor rey don Joan, de immortal recordació, pare de vostra alteza, per satisfaccions de dans rebuts en servey de vostra alteza e del dit senyor rey, pare vostre, durant les dites torbacions. E en esmenes de restitucions fetes e faedores e remuneracions de serveys segons que a vostra alteza serà vist.

E fetes e fermades les dites Constitucions e atorgats los dessús dits e devall scrits Capítols e sentenciat e declarat, //121v// axí per vostra alteza com per la senyora reyna, en les dites coses que·ls són comeses per vós senyor e per la Cort,⁵¹⁴ les quals sentències sien hagudes per Actes de Cort. E prestat per la dita senyora reyna lo consentiment en lo Capítol parlant del pretès censal de CCM lliures de la Capitulació de Vilafranca, segons dit és. E repartides per vostra alteza, donades e consignades ab tot effecte les dites CM lliures per satisfaccions de dans, esmenes de restitucions e remuneracions de serveys, segons dit és. E prestat jurament per vostra alteza que per tot lo mes de nohembre primer vinent, quant a les restitucions faedores executarà ab tot effecte lo que per vostra alteza serà sentenciat e declarat, hage les dites CCM lliures carregadores sobre lo dit General e drets de aquell, segons és dit, e de aquelles pugue dispondre a sa voluntat.

Proteste, emperò, la dita Cort es reté que per les coses contengudes en la present oferta non sie⁵¹⁵ derogat a les libertats, usos e costums de aquella, ans romangue en sa llibertat segons abans de la present oferta ere, la present oferta en res no contrestant, com per sa mera liberalitat e graciosament la Cort façe e per

512. *A continuació, ratllat, princ.*

513. *Són, interlineat.*

514. *A continuació, ratllat, General.*

515. *A continuació, ratllat, fet.*

les sobre e deiús scrites coses, e no perquè⁵¹⁶ en altra manera hi fos tenguda. E encara que per qualsevol actes fets en la present Cort no sie preiudicat als Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, Actes e Capítols de Corts, privilegis generals e particulars, usos e costums, ne pusquen ésser trets en conseqüència, ans aquells romanguen salves e illesos. Plau al senyor rey.

XXX

Decretació del sindicat per la venda dels censals de les CCCM lliures

E com per fer les vendes dels dits censals, segons dit és, sie necessari que la dita Cort façe sindicat e do poder als depputats //122r// per fer les dites vendes en la forma dessús scrita, per ço suplica a vostra alteza que li plàcie fermar, loar, aprobar e decretar aquell ab aquelles clàusules e privilegis que seran necessaris en favor dels compradors dels censals. Plau al senyor rey.

XXXI. Que los censals de les CCCM lliures sien axí privilegiats com los altres censals del General

Encara suplica la dita Cort que sie de⁵¹⁷ vostra merçè atorgar per lo present Acte de Cort que tots e qualsevol censals carregadors per actoritat de la present Cort sobre lo General sien privilegiats, axí en propietats com en pensions, axí e com los altres censals carregats fins açí sobre lo dit General. Plau al senyor rey.

XXXII. Que totes les penes, bans e terços per qualsevol causa comesos o encorreguts sien remesos, encara que per executió de aquells fos proceït a penyores

Ítem, senyor, suplica la dita Cort que plàcie a vostra alteza remetre de present e haver per rem[e]ses als braços e tres staments de la dita Cort e quiscun d'ells, ecclesiàstichs e militars e a les ciutats, viles e lochs del dit Principat e singulars persones de aquells e quiscun d'ells, totes e sengles penes e terços comesos e deguts per censals e violaris, hoc encara com haguessen trencats homenatges per no tenir⁵¹⁸ hostatges e totes altres penes de hosts fallides e de penes e bans, encara que los dits bans e penes devallassen de⁵¹⁹ qualsevulla excessos e crims de terços o de quarts o de quints o de obligacions o de⁵²⁰ compromesos o de contractes o de clams o de reclams o de fermes de drets o de notaris, qui no hagen servada la Constitució de Perpnyà sobre los contractes e altres cartes que hagen preses, o de sosteniments de bandejats o de gitats de pau e de treva o de manleutes o de marques, e encara totes altres penes peccuniàries tro al dia de huy. E que les dites penes e altres coses

516. *A continuació, ratllat, no.*

517. *A continuació, ratllat, de.*

518. *A continuació, ratllat, homenatges.*

519. *A continuació, ratllat, qualsevol.*

520. *A continuació, ratllat, compromesos.*

demunt dites no puxen ésser demanades per⁵²¹ vós senyor ne per vostros officials. E si per les dites penes e altres coses havie plet penjant e processos o penyores per execució, que sie hagut tot per remès e les penyores tornades. Plau al senyor rey.

122v//

XXXIII

Que no's pag dret de segell de les lettres e provisions que per executió de les presents Constitucions o sentències per lo senyor rey e reyna se trauran

Ítem, que plàcie a vostra alteza atorgar e fer gràcia que totes e qualsevol lettres e provisions que se hagen de fer e's demanaran e volran traure en forma per los tres staments de la Cort e singulars persones⁵²² de aquells, per les sglésies, monastirs, capítols e collegis, per los barons, cavallers, gentils hòmens e hòmens de paratge e per les ciutats, viles e lochs, universitats e singulars de aquells o per qualsevol altres, per rahó dels presents capítols e de les coses en aquells contengudes o per les comparticions, donacions, consignacions, pagaments e qualsevol coses faedores e de les sentències donadores per vostra alteza e per la senyora reyna en virtut del poder per vostra alteza e per la Cort donat e de les executòries e execucions en virtut de aquells faedores e de totes altres coses tocants los presentes capítols e deppendents de aquells, sien donades líberament, franques de scriptures e de salaris e de drets de segell e de totes altres despeses que's puguessen demanar e altramament pertanguessen als officials e ministres de la cort vostra. E axímateix, que los depputats sien franchs de dret de segell per qualsevol provisions, sentències e lettres que ara o en sdevenidor hauran menester tocant los demunts dits capítols o altres coses havent sguard al General del dit Principat o generalitats de aquell. Plau al senyor rey atorgar lo segell franch segons és suplicat; e que los treballs, salaris e scriptures del prothonotari e altres scrivans se paguen moderadament o per via de concòrdia ab ell faedora, segons en altres Corts és acostumat.

XXXIII

Protestatió del stament ecclesiàstich

Ítem, senyor molt excellent, lo stament ecclesiàstich, prelat, síndichs, procuradors e singulars de aquells, consenten en les coses demunt dites, salves a elles e a cascun d'ells e al dit stament conijunctament e divise, llurs immunitats, libertats, privilegis, usos e pràtiques axí scrites com no scrites, scrits e //123r// e no scrits e observances e altres drets e prerogatives al dit stament ecclesiàstich e singulars de aquell pertanyents, als quals tàcitament o expresse, directament o indirecta, o per acte contrari, en propietat o possessió per lo present⁵²³ consentiment no entenen

⁵²¹. *A continuació, ratllat, vós.*

⁵²². *A continuació, ratllat, del.*

⁵²³. *A continuació, ratllat, acte.*

derogar, ans volen e és llur intenció los romanguen salves e illeses. Demanant de açò ésser fet Acte en lo present procés de la Cort e, si mester serà, acte a part. Plau al senyor rey.

XXXV

Protestació del stament militar

Ítem, senyor molt alt e molt excellent, los barons, magnats, nobles, cavallers, gentils hòmens e de paratge del dit Principat de Cathalunya, consenten en les⁵²⁴ coses damunt dites, salves a ells e a cascú d'ells e a lur stament coniuinctament e divide lurs libertats, privilegis, usos, pràtiques axí scrites com no scrites, scrits e no scrits e observances e altres drets o prerogatives al dit stament militar pertanyents, als quals tàcitament o expressa, directament o indirecta, o per acte contrari, en propietat o possessió per lo present consentiment no entenen a derogar, ans volen e és lur intenció los romanguen salves e illesos. Demanant de açò ésser fet Acte en lo present procés de la Cort e, si mester serà carta a part. Plau al senyor rey.

XXXVI

Protestació del stament real

Ítem, senyor molt alt e molt excellent, proteste lo braç de les ciutats e viles reyls que per les Constitucions damunt dites ne per qualsevol capítols preinserts ne per alguna⁵²⁵ de les coses dessus dites no sie fet preiudici a les libertats, franqueses e privilegis, usos e costums scrites, scrits⁵²⁶ e no scrites e no scrits, del dit braç ne de les dites ciutats, viles e lochs reyls ne dels singulars de aquelles, ans romanguen en lur força e valor les coses demunt dites en alguna manera no constretants. Plau al senyor rey.

123v//

XXXVII

La acceptació del donatiu de la Cort

E la magestat sua accepte la oferta e donatiu graciós de les tres-centes mília liures a sa alteza per la Cort fet concordablement, ab les condicions en aquell contingudes, regraciant a la dita Cort lo dit donatiu, atorgue e statueix les Constitucions e altres coses per la dita Cort suplicades ab les decretacions per sa excel·lència fetes, segons que dessus se contenen.

Quas quidem Constitutiones et confirmaciones ac Capitula iuxta decretaciones nostras in fine cuiuslibet Capituli scriptas et appositas, ad supplicacionem omnium subscriptorum in dicta Generali Curia die presenti constitutorum, facimus, sanccimus, statuimus, concedimus

524. A continuació, ratllat, dites.

525. A continuació, ratllat, cosa.

526. Scrits, interlineat.

et ordinamus et volumus per nos et nostros successores inconcusse et inviolabiliter observari. Mandantes illustrissimo Joanni, principi Asturiarum et Gerunde, primogenito nostro carissimo et post dies longevos et felices nostros heredi et successori nostro, sub paterne benedictionis obtentu, necnon omnibus supradictis et infrascriptis vicesgerenti quoque officii generalis gubernatoris, vicariis, iusticiis, curiis, baiuulis et universis et singulis officialibus et subditis nostris et dictorum officialium locatenentibus presentibus et futuris, quatenus omnia et singula supradicta in preinsertis Contitucionibus et Capitulis iuxta dictas decretaciones contenta teneant et observent et ab omnibus faciant teneri et inviolabiliter observari; et non contrafaciant vel veniant seu aliquem contrafacere vel venire permittant, racione aliqua sive causa. Et ut premissa maiore gaudeant firmitate, promittimus in bona fide nostra regia omnibus et singulis qui ad dictam⁵²⁷ Generalem Curiam convenerunt et omnibus eciam aliis de dicto Cathalonie Principatu licet absentibus tanquam presentibus et notario et prothonotario nostro infrascripto a nobis pro eis et aliis quorum interest aut interesse poterit legitime stipulanti, paciscenti et recipienti, et eciam iuramus supra crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta //124r// Quatuor Evangelia manibus nostri corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et in dictis Contitucionibus et Capitulis continetur tenere et complere et inviolabiliter observare ac facere, teneri et⁵²⁸ irrefragabiliter observari.

Acta fuerunt hec in domo Capituli sedis civitatis Barchinone, ubi dicta Curia celebrabatur, die octavo octobris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo primo, regnorumque nostrorum videlicet Sicilie anno XIII° Castelle et Legionis octavo, Aragonum vero et aliorum tercio.⁵²⁹

Signum+Ferdinandi etc., qui predicta concedimus, firmamus et iuramus eisque sigillum nostrum comune in pendenti iussimus apponendum. Yo el rey.

Sig+num Petri, patriarche Alexandrini, archiepiscopi Tarraconensis; sig+num Petri, electi Urgellensis; sig+num Guillelmi Raymundi, episcopi Vicensis; sig+num Berengarii de Sos, archiepiscopi Sacerensis, procuratoris cardinalis Ilerdensis; sig+num fratris Poncii dez Vilar, abbatis Rivipulli; sig+num Francisci Xetmar, abbatis de Banyoles; sig+num fratris Iaufredi Sort, abbatis monasterii Sancti Cucufatis; sig+num Michaelis Sampçó, abbatis Sancti Salvatoris de Brea; sig+num Nicholai Lor, abbatis Sancti Petri de Gallicantu; sig+num Bernardi de Rocacrespa, abbatis Sancti Felicis de Guixols; sig+num Petri Martini, abbatis Cardone; sig+num Joannis Valls, abbatis Sancti Laurencii de Monte, diocesis Barchinonensis; sig+num Joannis Andree Sorts, canonici et procuratoris episcopi Barchinone; sig+num Guillelmi Raymundi Alenyà, procuratoris episcopi Dertusensis; sig+num Ludovico dez Pla, archidiaconi et sindici Capituli ecclesie Barchinone; sig+num Berengarii de Pau, sindici Capituli ecclesie Gerundensis; //124v// sig+num Emanuelis de Monsuar, sindici Capituli ecclesie

527. A continuació, ratllat, Curiam.

528. A continuació, ratllat, irrefragaliter.

529. Al marge dret, VIII octubre MCCCCLXXXI.

Illerdensis,⁵³⁰ sig+num Martini Petri Ponç, *sindici Capituli ecclesie Urgenllensis*; sig+num Joannis Torres, *sindici Capituli ecclesie Vicensis*; sig+num Francisci Amiguet, *sindici Capituli ecclesi Dertusensis*; sig+num Jacobi Roiz, *procuratoris abbatis monasterii Populeti*; sig+num Benedicti Cardona, *procuratoris abbatis Sancti Petri de Camporotundo*; sig+num fratris Joannis Turell, *procuratoris prioratus Cathalonie*; sig+num illustris infantis Enrici de Aragonia, *ducis Sogurbii et comitis Emporiarum*; sig+num Joannis, *comitis Cardone et de Prades*; sig+num Joannis de Cardona, *comestabuli Aragonum*; sig+num Guillelmi Raymundi de So et de Castro, *vicecomitis d'Èvol*; sig+num Joannis de Luna, *domini de Camarasa*; sig+num Geraldi de Cervelló; sig+num Yvanii de Castro; sig+num Guillelmi Raymundi Centelles, *baronis de Centelles*; sig+num Petri Raymundi⁵³¹ de Cruylles, *baronis de Calonge*; sig+num Usie de Cruylles, *Vicensis*; sig+num Joannis Despés; sig+num Geraldi Despés; sig+num Michaelis Despés; sig+num Berengarii de Requesens; sig+num Hugonis de Cardona; sig+num Petri de Rocaberti; sig+num Guillelmi Raymundi de Bellera; sig+num Joannis de So; sig+num Jaufridi Lordat; sig+num Ludovici de Castellet; sig+num Geraldi de Requesens; sig+num Ludovici de Castellet; sig+num Petri de Castellet;⁵³² sig+num Christofori Joannis de Castellet; sig+num Ferdinandi de Rabolledo; sig+num Petri Queralt; sig+num Berengarii Arnaldo de Cervelló; sig+num Bernardi Çaportella; sig+num Petri Torroella; sig+num Petri Ferrer; sig+num Francisci Torrent; sig+num Geraldi Desplà; sig+num Joannis de Monbuy; sig+num Augustini de Copons; sig+num //125r// sig+num Thome de Boxadors; sig+num Jacobi Alamany; sig+num Jacobi de Vilatorta; sig+num Geraldi Petri Dusay; sig+num Raymundi de Marimon; sig+num Jacobi Pallarès, *maioris*; sig+num Jacobi Pallarès, *minoris*; sig+num Nicholai de Luppià; sig+num Joannis de Luppià; sig+num Bernardi Mergarit; sig+num Ludovici Mergarit; sig+num Bernardi Fivaller; sig+num Galcerandi Durall; sig+num Alvari de Madrigal; sig+num Bernardi Çalbà; sig+num Gasparis de Gilabert; sig+num Dionisii Michaelis; sig+num Galcerandi de Rosanes; sig+num Joannis d'Altarriba; sig+num Hugonis d'Aguilar; sig+num Antonii Petri de Rocacrespa; sig+num Joannis Aymerich, *mayoris*; sig+num Joannis Aymerich, *minoris*; sig+num Joannis Petri de Vilademany; sig+num Petri de Blanes; sig+num Ludovici Romeu; sig+num Ludovici Colom; sig+num Joannis Redon; sig+num Emanuelis de Planella; sig+um Michaelis Ycard Turris d'en Barre; sig+num Bertrandi Raymundi Çavall; sig+num Lodovici Valls, *minoris*, *vici de Muntcada*; sig+num Raphaelis Sampçó; sig+num Joannis Amat de Palou; sig+num Francisci Sala; sig+num Ludovici dez Valls, *Ilerde*; sig+num Hieronimi Asam; sig+num Joannis de Vilafranca del Bullidor; sig+num Raymundi dez Papiol; sig+num Joannis Biure de Raset; sig+num Galcerandi dez Papiol; sig+num Rogerii d'Esparta; sig+num Petri Torrelles de Martorell; sig+num Petri de Barbarà, *maioris*; sig+num Benedicti Michaelis; sig+num

530. Signum Martini Petri Pau; Berengarii de Pau, *sindici Capituli ecclesie Gerundensis*; signum Emanuelis de Mo, *ratllat*.

531. *Es tracta d'un error: Pere Raimon hauria de ser Pere Galceran.*

532. *A continuació, ratllat, signum Ferdinandi de Rabolledo.*

Joannis de Monbuy; sig+num Francisci Joannis de Sancta Coloma; sig+num Joannis Janer; sig+num Joannis Raset; sig+num Joannis Poncii dez Papiol; sig+num Michaelis Rupefortis; sig+num Ludovici dez Far; sig+num Pauli de Tamarit; sig+num Raymundi Berengarii de Lorach; sig+num Lodovici de Lorach; sig+num Francisci d'Olms; sig+num Jaufridi de Sentmenat; signum Joannis Gàver de Sancta Coloma; sig+num Petri de Gàver; sig+num Francisci Splugues; sig+num Berengarii Arnaldi de Martorell; sig+num Michaelis Torres; //125v// sig+num Emanuelis de Corbera; sig+num Michaelis Canet; sig+num Benedicti Alenyà; sig+num Damianis dez Callar; sig+num Raymundi de Copons; sig+num Galcerandi Lor; sig+num Michaelis Torres; sig+num Bernardí Torres; sig+num Hieronimi Torres; sig+num Francisci Sancti Martini; sig+num Laurencii d'Altarriba, de Vich; sig+num Laurencii d'Altarriba, Cervarie; sig+num Ludovici Oliver; sig+num Francisci Oliver; sig+num Berengarii d'Argençola, nomine eius proprio et nomine procuratorio Philippi de Castro; sig+num Petri Joannis de Miralpeix; sig+num Benedicti d'Avinyó, hospicii apud Emporitannum; sig+num Galcerandi d'Oluya. Domicellorum. Sig++++na Galcerandi Carbó, Joannis Ros, Jacobi dez Torrent, et Joannis Roig, sindicorum civitatis Barchinone; signum Petri Arnaldi Segrera, syndici civitatis Ilerde; sig++na Jacobi Scales et Raymundi Puigsindicorum civitatis Gerunde; sig++na Petri Çavartés et Francisci Palau, sindicorum civitatis Dertuse; sig++num Emanuelis Boix, syndici ville Cervarie; sig++num Mathei Cases, syndici civitatis Vici; sig++num Petri Vilella, syndici ville de Manresa; sig++num Mathei Senya syndici Villefranche Penitensis; sig++num Francisci Altelló, syndici ville Turricelle; sig++num Petri Cestrada, syndici Sancti Petri d'Or; sig++num Thome Ledó, syndici de l'Arboç. Qui predicta omnia approbamus, laudamus et confirmamus eis que assentimus nostrumque consensum⁵³³ prestamus.

Testes sunt qui ad predicta presentes fuerunt egregii nobiles et magnifici don Bertrandus de la Cueva, dux de Albuquerque, don Rodericus Alfonsus Pimentel, comes Benaventi,⁵³⁴ don Gabriel Manrique, comes de Trevinyo, don Enricus Enriques, dicti domini regis avunculus et maiordomus maior, Requesens de Solerio, viceregens generalis gubernatoris in Cathalonie Principatu, Alfonsus de la Cavalleria, vicecancellarius et doctor, et Rodericus Maldonado, legum doctores, consiliarii domini regis predicti.

Hanc clausuram sive subscriptionem prothonotarii apposuit in pergameno secundo post calcem ipsarum Constitutionum in ipsis pergamenis duobus per me, archivarium, transcriptarum et per dictum protonotarium traditarum deputatis Generalis Catalonie.⁵³⁵

Signum mei⁵³⁶ Phillippi Clementis, serenissimi domini regis predicti prothonotarii⁵³⁷ eiusque auctoritate per universam ipsius terram et dominacionem publici notarii, qui premissis

533. A continuació, ratllat, ap.

534. A continuació, ratllat, n.

535. Hanc clausuram... Generalis Catalonie, al marge esquerra.

536. Mei, interlineat.

537. A continuació, ratllat, regiaque.

*interfui eaque scribi*⁵³⁸ *feci in duobus pergamenis, cum quadam rasgula sive tira pergameni consutis, in quorum primo sunt centum decem novem linee duntaxat et non plures, quarum ultima incipit «nós et nostres successors», et finit «o altres actes». In secundo vero pergamento sunt quinquaginta sex linee complete et una semicompleta tum et non plures usque ad signum seu firmam domini regis, quarum prima incipit «ab carta», et finit «sien ipso iure nul». Et de mandato dicti domini regis clausi cum rasis et correctis in lineis sex, in duabus partibus separatim, ubi legitur «in po», X^a «subditorum», XI^a «cum eis», XVI^a «tergum»,⁵³⁹ [...] «que per les coses», CXLVIII^a «sia de vostra mercè», et CL^a «e». In tercia vero linea signorum convocatorum ad huiusmodi Curias ubi dicitur «felicis», XIII^a «Bertrandi» ac XXIII^a «et ultima omnia». Dominus rex, ex Constitutionibus in dicta Curia Generali editis, publicatis et juratis, mandavit mihi Phelippo.⁵⁴⁰*

126r//

Capítols e privilegis atorgats per lo senyor rey en la dita Cort al stament ecclesiàstich e singulars de aquell e al stament militar ut infra scilicet in ultimo quatterno eius originalis processus

Mercancie. Capitula in Curia prima Barcinona edita

In nomine domini nostri Ihesu Christi. Pateat universis quod nos Ferdinandus, Dei gracia rex, etc. cum per Curiam Generalem Cathalonie Principatus quam in presenciarum in hac civitate Barchinona celebramus ac per prelatos et personas ecclesiasticas, comites, vicecomites, barones, milites, homines de paratico, cives et homines civitatum et villarum nostrarum regalium dicti Cathalonie Principatus in eiusmodi Curia presentes illamque representantes et facientes, fuerint excellencie nostre inter cetera quedam oblata Capitula interesse ac direccionem mercantilium negociaciones concernencia, quibus et cuilibet eorum in calçe scilicet seu fine uniuscuiusque eorundem Capitulorum, sacri nostri consilii natura et digesta deliberacione precedente, responsiones, decretaciones et provisiones nonnullas fecimus et continuari iussimus; quorum quidem Capitulorum una cum dictis reponsionibus, decretacionibus et provisionibus tenor per ordinem talis est:

Supplicació⁵⁴¹

Molt alt e molt excellent senyor. La Cort General del vostre Principat de Catalunya quis celebre en la present ciutat de Barchinona, vist que per a la composició e redreç de la mercaderia són necessàries algunes provisions e praxmàtiques concernents lo bé e utilitat de la dita negociació, suplica per tal la gran excellència vostra la dita Cort General sie de merçed fer atorgar los capítols següents:

538. A continuació, ratllat, in duobus pergamenis correctis feci.

539. L'última línia és il·legible perquè el document ha estat guillotinat. Continua el text fins a final de paràgraf al marge inferior del foli següent, f. 126r.

540. Final de paràgraf i línia il·legibles, per haver estat guillotinat.

541. Anotació al marge dret.

I

Sobre la prohibició de la treta dels corals de la illa de Sardenya,
sinó per certes persones e ab certa seguretat

Primerament, com experiència haze mostrat e de cascun dia mostre la gran utilitat e endreça de la mercaderia e negociació que prové als poblats en lo⁵⁴² present Principat sobre la negociació dels corals qui's pesquen e coralen en les mars de Sardenya e Còrçega e altres terres de vostra alteza, la qual de hun temps ençà és desviada e venguda per la maior part en mans de persones qui no sols no són vassalls e súbdits, mas inimichs de vostra senyoria. E per ço, per tornar la dita negociació e encara més amplament sobre aquella provehir, suplica la dita Cort que plàcie a vostra⁵⁴³ magestat ordenar e provehir que //126v// persona alguna qui no serà vassall e súbdit de vostra alteza no gos ne presumeque pescar ne coralar corals en les dites mars de Sardenya e Còrçega, si donchs primer no haurà prestada caució en la vostra vila de l'Alguer en poder del governador o veguer, entervenint-hi lo cònsol de cathalans e lo conseller en cap de l'Alguer, que tots los corals que's pescaran e trauran portaran e descarregaran en la dita vostra vila de l'Alguer e de aquells faran segons per lo present Capítol e Acte de Cort és provehit e ordenat.

E qui contrafarà que perda aquells e sien donats a qui'ls pendrà de bona guerra. E, noresmenys, que no sie lícit ne permès a vassall algú e súbdit de vostra senyoria, o als qui staran e habitaran en la dita yslla de Sardenya e altres parts de les terres e senyories vostres, negociar, vendre, permutar, donar los dits corals, per sí ne per interposada persona, a algú o alguns qui no sien vassalls e súbdits de vostra alteza. E açò sots pena de mil florins d'or d'Aragó e de perdre los dits corals e qualsevol altra mercaderia que ab aquells fos contractada, cambiada, rebuda o proceïda.

E per dar mayor⁵⁴⁴ direcció a la dita⁵⁴⁵ negociació, sie merçè vostra statuyr e ordenar corals alguns no puguen exir de la yslla de Sardenya sens que no isquen prestada primerament caució *saltem* juratòria que per sí ne per interposada persona no portaran ne trametran en negunes terres ne parts que no sien vassalls e súbdits vostres los dits corals, si donchs aquells drete via no navegaven en les parts del Levant, e que dins cert termini, a arbitre del dit viçrey o governador de la dita yslla, entrevenint-hi lo cònsol de cathalans, hauran certifficatòria de aquella terra o loch a hon los dits corals seran aportats.

E que plàcie a vostra alteza revocar e haver per revocades qualsevol licències, guiatges e facultats contra lo present capítol atorgades per vós, senyor, e vostres predecessors fins açí a qualsevol persones e universitats donades en contrari; e si

542. *A continuació, ratllat, princip.*

543. *A continuació, ratllat, alteza.*

544. *A continuació, ratllat, expedició.*

545. *A continuació, ratllat, mercaderia.*

per importunitat //127r// o en altra manera de vós, senyor, e vostres successors eren obteses o atorgades, que aquelles sien nulles e sens efficàcia alguna.

E encara, loant, approbant e confirmant los privilegis e ordinacions sobre açò disponents, voler ordenar e expressament prohibir que genovesos e corços no puxen star en la vila de l'Alguer, sots les penes en aquelles contengudes, faent fer totes provisions e crides en qualsevulla lochs necessaris.

Plau al senyor rey provehir ab pragmàtica e altres provisions oportunes e necessàries sobre lo contengut en lo dit capítol segons és supplicat, excepto que botó lavorat puxe ésser venut o portat fora del regne de Sardenya lliberament e sens empatax algú per qualsevol persones. E açò mateix en la dita manera provehiria lo dit senyor rey en les altres parts e terres de sa senyoria a hon se pesquen corals.

II

Sobre los draps que's carregaran en altres fustes que no seran de vassalls del senyor rey

Ítem, per quant no és menys la utilitat que pervé al dit Principat per rahó de la mercaderia que's fa per causa de les drapades, per ço suplica la dita Cort a vostra alteza que per favorir les dites drapades qui's fan, no sols en lo present Principat més encara per totes les altres terres e regnes de vostra senyoria, li plàcie voler provehir e ordenar que draps alguns de lana de qualsevol part sien qui seran carregats, e d'aquí avant se carregaran, en altres fustes que de vassalls no puguen entrar ne descarregar en nengunes terres e regnes de vostra alteza. E, si lo contrari serà fet o atentat voler, que *ipso facto* tots los draps sien perduts e confiscats. E, noresmenys, les altres Constitucions e ordinacions prohibints draps strangers resten en sa força e valor. En la present, emperò, no sien entesos ne compresos draps de Flandes e de Anglaterra, manant fer les provisions e crides necessàries. Plau al senyor rey //127r// de present provehir per pragmàtica, segons és suplicat quant al regne de Sardenya.

III

Sobre los draps strangers

E per dar mayor favor a les dites drapades, loant, approbant e confirmant la Constitució feta per la il·lustríssima reyna dona Maria, tia de vostra alteza, començant «Havents a cor la utilitat», la qual plàcie a vostra gran senyoria quant a la prohibició dels draps de lana strangers manar e provehir ésser inviolablement observada, tolent e levant tot abús en contrari. E, declarant e ampliant la dita Constitució, statuyir e ordenar que la dita prohibició se stene en tots los draps e stamenyes qui's faran fora lo Principat de Cathalunya, encara que sien de terres de vostra senyoria o de vassalls o súbdits de aquella, si en aquelles, ha de present o en sdevenidor, serà feta prohibició que draps e stamenyes del Principat de Cathalunya no puguen entrar en elles. Exceptant, emperò, de la present prohibició sayes e

tots draps qui sien de for de cent sòlidos o més la cana mercantívolment, los quals hagen ésser stimats per dues persones eletes per los dipputats e plombats de plom ab alguna empremta nova perquè sien coneguts. E per dar exanch als dits draps strangers qui vuy són dins lo dit Principat sie mercè vostra donar temps de dos anys dins los quals los dits draps sien venuts e exaugats e passats aquells no puguen ésser venuts dins lo Principat de Cathalunya. Plau al senyor rey lo contengut en lo dit capítol segons és suplicat.

III

Que per donacions o transportacions fetes a vídues, pubills e miserables nos puguen traure les causes mercantívols dels Consolats de Mar si donchs no havia un any que fossen fetes

Ítem, com per traure algunes causes dependents de fets e actes mercantívols e marítims de la cort del Consolat, hon les //128r// dites causes sumàriement e de pla ab consell de prohòmens son decidides e determenades, sovint se seguesque que fraudulentament e studiosa són fetes donacions, transportacions e altres contractes a algunes persones, ço és, vídues, pubills o miserables, los quals après, sots color dels casos permesos, trahen les dites causes de la cort del dit Consolat, faent aquelles evocar en altra part, e axí fan dilatar les causes; per tant, suplica la dita Cort sie mercè vostra provehir e ordenar que si donacions, transportacions o altres contractes seran fetes⁵⁴⁶ a vídues, pubills o miserables persones per virtut dels quals les dites causes se poden traure de la dita cort del Consolat e evocar en la vostra Royal Audiència o en altra part, si tals donacions o transportacions no eren stades fetes almenys hun any abans del dia de tal evocació, que aquelles tals donacions, transportacions e altres contractes freturen de tota efficàcia e valor quant és per⁵⁴⁷ traure les dites causes de la dita cort del Consolat. Axí que en tal cas tals causes se hagen a proseguir e determenar en la dita cort del Consolat, les dites donacions, transportacions e altres contractes e evocacions en res contrestants. E açò mateix sie servat en tots los Consolats de Mar del Principat de Cathalunya. Plau al senyor rey lo contengut en lo dit capítol.

Qua propter, ad suplicationem perhumilem per eandem Curiam Generalem ipsius Cathalonie Principatus, nobis factam, presencium tenore et de certa sciencia ac consulto, preinserta ipsa Capitula ac omnia et singula in eis et quolibet ipsorum contenta, iuxta tamen responsiones, decretaciones et provisiones in fine cuiuslibet eorum contentas et exceptas ac per Actum Curie factas, laudamus, approbamus, ratificamus,⁵⁴⁸ facimus, concedimus pariter et ordinamus, //128v// promittentes in nostris verbo et bona fide regiis per nos et sucesores

⁵⁴⁶. A continuació, ratllat, ad.

⁵⁴⁷. A continuació, ratllat, causa de.

⁵⁴⁸. A continuació, ratllat, et confirmamus.

nostros quoscumque ac eciam sponte iurantes super crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta, iamdicta Capitula preinserta et unumquodque eorum, iuxta tamen⁵⁴⁹ responsiones, decretaciones et provisiones predictas, semper tenere et observare tenerique et observari facere inviolabiliter, per quos deceat et minima contrafacere vel venire per contraferi vel⁵⁵⁰ contraveniri per quem piam permitere racione aliqua sive causa; serenísimo igitur Joanni, principi Asturiarum et Gerunde, primogenito carissimo postquam dies felices nostros longevos in omnibus regnis et terris nostris Castelle et Aragonum, immediato heredi et successori, intentum nostrum ac voluntatem detegentes et declarantes, sub paterne⁵⁵¹ benedicionis obtentu dicimus, gerenti vero vices nostri generalis gubernatoris ac baiulo generali in dicto Cathalonie Principatu, vicariis in super, baiulis, curiis ceterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris ad quos spectet arorumque officialium locumtenentibus, tam presentibus quam futuris, districte precipiendo mandamus, scienter et expresse, sub ire et indignacionis nostre incursum penaque florenorum auri decem mille nostris inferendorum erariis, quatenus Capitula eiusmodi preinserta iuxta responsiones, decretaciones et provisiones prefatas in pede illorum ut pretangitur appositas et adiectas teneant firmiter et observent tenerique et observari faciant irrefragabiliter per quos deceat nec secus agant agine⁵⁵² sinant quavis occasione, racione vel eciam causa. In quorum testimonium hanc fieri iussimus sigillo nostro comuni in pendenti munitam. Datum in Capitulo sedis Barchinone, die octavo octobris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo //129r// octuagesimo primo regnorumque nostrorum, videlicet, Sicilie quartodecimo, Castelle et Legionis octavo, Aragonum, vero et aliorum tercio.

Signum Ferdinandi, Dei gracia regis Castelle, Aragonum, etc. qui hec laudamus, approbamus, concedimus, ordinamus firmamusque eciam et iuramus. Yo el Rey.

Testes sunt qui ad premissa presentes fuerunt, egregii nobiles et magnifici don Beltrandus de la Cueva, dux de Albuquerque; don Rodericus Alfonsus Pimentell, comes de Benavente; don Enrique Enríquez, dicti domini regis avunculus et maiordomus maior; Requesens de Solerio, viceregens generalis gubernatoris in Cathalonie Principatu et plures alii in dicta Curia congregati.

In pergameno, ubi predicta Capitula transcripta fuere, fuit apposita huiusmodi subscripto sive clausura cum mandamento:

Signum mei Philippi Clementis, serenissimi domini regis predicti protonotarii regiaque auctoritate per universam ipsius terram et dominationem publici notarii, qui premissis interfui eaque de dicti domini regis mandato scribi feci et clausi; constat de raso et correcto in linea XLIII^a ubi legitur «iri».

In Curie II°. Dominus rex ex actis in dicta Generali Curia editis, publicatis et iuratis, mandavit mihi, Philippo Clementi, in cuius posse dictus dominus rex firmavit. Probata.

549. A continuació, ratllat, decretaciones.

550. A continuació, ratllat, veniri.

551. A continuació, ratllat, bene.

552. A continuació, ratllat, promittant.

129v//

Pragmàtica feta per lo senyor rey per executió de un Capítol atorgat a la Cort General de Catalunya celebrada en Barcelona, prohibint la treta dels corals de Sardenya⁵⁵³

Nós⁵⁵⁴ don Fernando, *etc.* Entre los altres capítols a nostra magestat donats e presentats per la Cort General del Principat de Cathalunya, la qual de present celebren en aquesta ciutat de Barcelona, los quals capítols, precehint matura e digestat deliberació de nostre sacre consell, per nós són stats⁵⁵⁵ atorgats e o fets a aquells e a cascú d'ells certes respostes, decretacions, modificacions e provisions segons en la fi de aquells als quals nos refferim se conté, és hun Capítol lo tenor del qual, ensemps ab la resposta, decretació, modificació e provisió al peu de aquell, com dit és, per nós feta se segueix e és tal: «Ítem,⁵⁵⁶ per quant no és menys la utilitat que pervé al dit Principat per rahó de la mercaderia que's fa per causa de les», *etc.* *Inseratur de verbo ad verbum simul cum responsione per dictum regem inde facta in fine seu pede dicti capituli apposita.*⁵⁵⁷

Per tant, per execució e observació del preinsert Capítol e de la resposta, decretació, modificació e provisió per nós com dit és en lo peu de aquell fetes ab Acte de Cort, movents-nos a açò certs bons respectes e iustes consideracions que açí no curam expressar, ab tenor de la present nostra pragmàtica e provisió inviolablament observadora volem, atorgam, statuhim, ordenam e provehim totes e sengles coses a nós suplicades e contengudes en lo dit Capítol preinsert, iuxta emperò forma e sèrie de la dita resposta, decretació, modificació e provisió en lo peu de aquell continuades e iuxta forma sèrie e tenor e sí e segons en lo dit Capítol e resposta, modificació, decretació e provisió és largament contengut. Enaxí que no sie algú e alguns a quis pertangue de qualsevol nació, província, terra, grau, stat, condició e ley sien, qui no gosen ne presumesquen contravenir ne contafer al dit preinsert Capítol, juxta emperó la resposta, decretació, modificació e provisió en lo peu de aquell per nós, com dit és, fetes, ans aquell e aquelles e totes e sengles coses en aquell e aquelles contengudes, iuxta sa sèrie //130r// e tenor, en lo dit nostre regne de Sardenya tenguem e observem fermament sots les penes en lo dit preinsert capítol apposades, les quals volem e manam ab aquesta mateixa que sien ab effecte, sens alguna sperança, executades a qualsevol contrafaent o contrafaents o en qualsevol béns e coses de aquells hon se vulla que's trobaran en nostres regnes e terres.

553. *En realitat, correspon al capítol que fa referència a les drapades, capítol II, foli 127r-v.*

554. *Al marge esquerra, esborrat, Hec pragmática jam est infra. Et nichil.*

555. *A continuació, ratllat, fets.*

556. *Al marge dret, Est supra totum capitulum In folio scilicet CXXVII.*

557. *A continuació, escrit al marge esquerra, segueix-se la disposició de la present pragmática.*

E per çò, diem e manam expressament e de certa ciència, deliberadament e consulta, sots incorriment de nostra ira e indignació e pena de tres mil florins d'or a nostres còfrens aplicadors, als virrey e governador general e procurador reyal en lo dit nostre regne de Sardenya, governadors en los caps de Càller, Gallera e Lugudor, del mateix regne, veguers e consellers de Càller e de l'Alguer, potestats e consellers de Sàçer e de Oristany, capità de Viladesglésies, e a tots finalment e sengles altres qualsevol oficials nostres, axí en lo dit regne com en altres qualsevol parts de nostre domini constituïts e constituïdors, e altres persones a quís pertanga, e als loctinents dels dits oficials presents e sdevenidors, que lo dit preinsert capítol iuxta forma, sèrie e tenor de la dita resposta, decretació, modifficació e provisió⁵⁵⁸ e la present nostra pragmàtica, prohibició e provisió e totes e sengles coses dessús contengudes iuxta la dita decretació en lo dit regne de Sardenya quant a la observació del dit capítol, e en les altres parts dels nostres regnes e terres quant a la execució de les dites penes que los contrafaents incorregut hauran, segons dit és, tenguen fermament e observen tenir e observar façen inviolablement e no contrafaçen o contravinguen ne algú contrafer o contravenir permeten per alguna via, causa o rahó, si nostra gràcia tenen cara, e les dites penes, sengles coses a sengles refferints, desigen evitar.

E, per què algú o alguns no puxen scusar-se o allegar ignorància //130v// de la present nostra pragmàtica, prohibició e provisió, manam als dits oficials nostres e a cascú d'ells e signantment als dits oficials del dit regne de Sardenya, sots les mateixes penes que dessús los havem apposat, que la dita pragmàtica, prohibició e provisió nostres e lo effecte de aquelles, ab veu de pública crida façen denunciar e publicar per los lochs acostumats de les iurisdiccions a ells comeses e en altres parts hon sie o fos mester per tal que la observació de les dites coses millor se seguesque e façe. En testimoni de les quals coses havem manat ésser feta la present, ab nostre segell comú en lo dors segellada.

Dada en lo Capítol de la Seu de Barchinona a vuyt de nohembre, en l'any de la nativitat de Nostre Senyor mil CCCC LXXX I. *Yo el Rey*.

Dominus rex, ex actis in dicta⁵⁵⁹ Generali Curia editis et publicatis, mandavit michi Philippo Clementi. Probata. In Curie II°.

Pragmàtica feta per lo senyor rey, per executió de un Capítol
atorgat a la Cort General de Catalunya celebrada en Barcelona,
prohibint la treta dels corals de Sardenya

Nós, don Ferrando, *etc.* Entre los altres capítols a nostra maiestat donats e presentats per la Cort General del Principat de Cathalunya, la qual de present celebram en aquesta ciutat de Barchinona, los quals capítols, precehint matura

558. A continuació, ratllat, e 1a.

559. A continuació, ratllat, Curia.

e digesta deliberació de nostre sacre consell, per nós són stats atorgats e o fetes a aquells e a cascun d'ells certes respostes, decretacions, modificacions e provisións segons en la fi de cascú de aquells als quals nos refferim se conté, és //131r// hun Capítol lo tenor del qual, ensemps ab la resposta, decretació, modificació e provisió al peu de aquell, com dit és, per nós feta se segueix e és tal: «Primera-ment,⁵⁶⁰ com experiència haze mostrat e de quiscun die mostre la gran utilitat e endreça de la mercaderia», *etc. inseratur de verbo ad verbum.*

Per tant, per execució e observació del preinsert Capítol e de la resposta, decretació, modificació e provisió per nós, com dit és, en lo peu de aquell fetes ab Acte de Cort, movents-nos a açò dignament los bons respectes e justes consideracions en lo dit Capítol expressades e en altra manera, ab tenor de la present nostra pragmàtica e provisió inviolablement observadora, volem, atorgam, prohibim, statuhim, ordenam e provehim totes e sengles coses en lo dit preinsert capítol contengudes, iuxta emperò les dites nostres resposta, decretació, modificació e provisió en lo peu de aquell continuades e iuxta forma sèrie e tenor e sí e segons en lo dit capítol o resposta, modificació, decretació e provisió és largament contingut.

Enaxí que no sie algú o alguns a qui's pertangué de qualsevol nació, província, terra, grau, stat, condició e ley sien, qui gosen ne presumesquen contravenir ne contrafer al dit preinsert capítol, iuxta emperò la resposta, decretació, modificació, limitació, excepció⁵⁶¹ e provisió en lo peu de aquell per nós, com dit és, fetes, ans aquell e aquelles e totes e sengles coses en aquells e aquelles contengudes, iuxta sa sèrie e tenor, tenguen fermament e observen sots les penes en lo dit capítol apposades, les qual volem e manam ab aquesta mateixa que sien ab efecte, sens alguna speranza, executades a qualsevol contrafaent o contrafaents o en qualsevol béns e coses de aquells hon se vulla que's trobaran en nostres regnes e terres, revocant e anul·lant la present e havent per revocats e nul·les qualsevol guiatges, salconduyts, licències e altres qualsevol provisions e letres fins açí, axí per nós //131v// com per nostres predecessors, atorgats e atorgades e donades en contrari. E si per inoportunitat o en altra manera, de nós o de nostres successors eren o seran obteses o atorgades, aquelles e aquells volem e manam sien hagudes per nul·les e sens eficàcia alguna.

E per ço, diem e manam expressament e de certa ciència, delliberadament e consulta, sots incorriment de nostra ira e indignació e pena de tres mil florins a nostres còfrens aplicadors, al virrey del nostre regne de⁵⁶² Sicília, virrey e governador general del nostre regne de Sardenya e governador dels caps de Càller, Gallura e Lugudor, loctinent general e governador del nostre regne de Mallorques, e

^{560.} *A continuació, escrit al marge dret, est hoc capitulum supra folio scilicet CXXVI. Al marge esquerra, segueix-se la disposició de la present pragmàtica.*

^{561.} *A continuació, ratllat, decretació.*

^{562.} *A continuació, ratllat, Sardenya.*

encara als portantveus de⁵⁶³ nostre general governador en los regnes d'Aragó, València e Principat de Catalunya, tresorer, batles generals e procuradors reynals nostres en los dits regnes e Principat, veguers, batles, çalmedines, potestats, corts e a tots e sengles altres oficials e súbdits nostres en los dits regnes e Principat e en qualsevol ciutats, viles, castells, ports, platges, carregadors, lochs e parts de aquells, e a cascú d'ells constituïts e constituïdors, e encara persones a quís pertanga e signantment al veguer, sotsveguer, consellers e cònsols de catalans de la vila de l'Alguer, e als loctinents dels dits oficials presents e sdevenidors que lo dit preinsert capítol, iuxta forma de la dita resposta, decretació, modificació e excepció e la present nostra pragmàtica, prohibició e provisió e totes e sengles coses dessús contengudes en la dita forma decretades, modificades e provehides tenguen fermament e observen, tenir e observar façen inviolablament e no contrafaçen o contravinguen ne algú contrafer o contravenir permeten per alguna via, causa o rahó, si nostra gràcia tenen cara e les dites penes sengles coses a sengles refferint desigen evitar.

E per què algú o alguns no puguen excusar-se o allegar ignorància de la present nostra pragmàtica, prohibició e provisió, manam als dits oficials nostres e a cascú d'ells, sots les ma//132r//texes penes que dassús lus havem apposat, que la dita pragmàtica prohibició e provisió nostres o lo effecte de aquelles ab veu de pública crida façen denunciar e publicar per los lochs acostumats de les iurisdiccions a ells comeses e en altres parts hon sie o fos mester, per tal que la observació de les dites coses millor se seguesque e façe. En testimoni de les quals coses havem manat ésser feta la present ab nostre segell comú en lo dors segellada.

Dada en lo Capítol de la Seu de Barchinona a vuyt de octubre, en l'any de la nativitat de Nostre Senyor mil CCCC LXXX I. *Yo el Rey*.

*In Curie II.*⁵⁶⁴

132v// Segueix-se lo Acte fet en la Cort de Catalunya sobre
los censals de Mallorca

In Christi nomine. Pateat universis quod anno a nativitate Domini M^o CCCC^o octogesimo primo, die vero intitulata quinta mensis novembris, maiestate serenissimi et virtuosissimi domini Ferdinandi, Dei gratia regis Castelle, Aragonum, etc. in domo Capituli claustris sedis civitatis Barcinone personaliter residente et in suo regio solio supra cathafali ibidem constructo in magno et sumptuoso apparatu quemadmodum maiestatem regiam decet sedente ac Curiam Generalem catalanis celebrante, presenteque et stante ipsa Curia Generali Catalonie et omnibus tribus stamentis sive brachiis eiusdem convocata ad sonum campane, quemadmodum est

⁵⁶³. *A continuació, ratllat, governado.*

⁵⁶⁴. *A continuació, en nota a peu de pàgina, Aprés d'açò fa continuar l'acte fet en la dita Cort sobre los censals de Mallorca.*

de more, et congregata in eadem domo Capituli, ad quam congregationem supervenerunt et presentes fuerunt fere omnes qui ad Curiam ipsam convenire consueverant et tanquam maior et sanior pars et plus quam due partes eiusdem et eorundem, quorum nomina brevitatis gratia in presenti specificè describi omittuntur, dumque donativum trecentarum milium librarum per ipsam Curiam maiestati iamdictæ offerretur, constitutiones, observationem et cultum iustitiæ concernentes per maiestatem ipsam concederentur, iura super generalitatibus totius Principatus iamdicti indicerentur, capitula super mercantiis exercendis, arrendationibus de iuribus generalitatum fiendis, et alia expeditionem et bonum et optimum finem Curie ipsius concernentia publicarentur, et alia complura ibidem fierent, eisdem die, hora, instanti et anno dictaque Curia stante, pro parte ipsius et eiusdem Curie trium stamentorum eiusdem ut puta ecclesiastici, militaris et regalis sive universitatum et omnium et singulorum qui in ea convenerunt fuit ipsi maiestati regie ibidem, ut predecitur, presenti in scriptis inter cetera dicte Curie acta reverenter oblata quedam in scriptis papyri supplicatio, tenoris huiusmodi.⁵⁶⁵

Senyor molt excellent. Supplica la present cort que plàcia a vostra alta senyoria, no obstant que per altres Constitucions generals sia provehit a la executió dels censals, encara aiustant a aquelles, fer e donar obra ab tot effecte e que als creadors rebents censals sobre la universitat e regne de Mallorques residents en lo present Principat de Catalunya, sobre lo pagament dels quals vostra real excellència ha declarat sien dits censals en los llibres de la dita universitat de Mallorques girats e continuats ab los pagaments de aquells faedors, axí en les pensions degudes com d'aquí avant devedores e en los preus en son cas deure's fer en la present ciutat de Barcelona, axí com ans de les turbacions eran continuats e girats. //133r// E fer donar obra ab tot effecte que los jurats e clavaris e loctinent e altres officials del dit regne, qui huy són e per temps seran, presten aquells sacraments e homenatges que ans de les dites turbacions fer e prestar acustumaven, axí en fer dits pagament en la present ciutat de Barcelona, com en servir los capítols iurats, vulgarment dits de Barcelona.

E que vostra gran altesa, ab aquells remeys de iustítia e segons forma dels contractes e altres que de rey e senyor se pertany, compellirà e destrenyerà los dits jurats e clavaris qui ara són e per temps seran e los dits officials reals del dit regne tot temps e quant la dita solutió de censals sia recusada o differida fer-se dins la present ciutat de Barcelona, a ffi que los dits censals sien pagats als dits creadors en la present ciutat de Barcelona, segons forma de llurs contractes e segons era acustumat ans de les dites turbacions e de açò fer-ne Acte de Cort. Plau al senyor rey.

Signum Ferdinandi, Dei gratia regis Castellæ, Aragonum, etc., qui predicta laudamus, concedimus et firmamus et eisdem auctoritatem regiam imponimus et decretum, quam firmam et decretum hic apponi iussimus manu fidelis consiliarii⁵⁶⁶ et protonotarii nostri Philippi Clementis in civitate Barcinone, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini

⁵⁶⁵. *Manícula al marge dret.*

⁵⁶⁶. *A continuació, ratllat, et protonotarii escrit en l'interlineat.*

M° CCCC° LXXXI°, regnorumque nostrorum videlicet Sicilie anno XIII°^o, Castelle et Legionis VIII, Aragonum, vero et aliorum tertio. Et ad maiorem predictorum omnium corroboratorem, sigillum nostrum commune hic apponi iussimus in pendenti. Yo el Rey.

Testes sunt premissis presentes, egregii Henricus Henriques, avunculus et maiordomus; comes de Trivinyo, Guttierre de Cárdenas, preceptor maior Legionis, ordinis militie Santi Jacobi de Spata; nobilis Lodovicus d'IXar, camarlengus; Rodericus d'Ulloa, computador maior in regno Castelle, consilarii dicti domini regis, et plures alii in multitudine copiosa.

*Sig+num Joannis Solsona, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem serenissimi domini regis Aragonum et scribe stamenti militaris Curie Generalis Catalonie que per maiestatem regiam Barcinone celebratur, qui premissis ut premittitur interfui eaque in hanc publicam formam redigens scribi feci et clausi. In Curie secundo.*⁵⁶⁷

134v// *Super iuribus generalitatum noviter impositis.*

In Christi nomine. Pateat universis quod anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, die vero intitulata octava mensis octobris, convocata Curia Generali Cathalonie que per maiestatem regiam cathalanis celebratur Barchinone ad sonum campane et alias quemadmodum pro comunibus actibus Generalis Principatus iamdicti convocari solet et congregari in domo Capituli claustris sedis⁵⁶⁸ dicte civitatis Barchinone, in qua omnia tria brachia sive stamenta Curie ipsius in unum adherant, in qua quidem congregacione interfuerunt fere omnes qui ad⁵⁶⁹ eandem convenire solebant, ut puta nedum maior et sanior pars, sed plusquam due partes eorum, quorum nomina brevitatis causa in presenti inseri omittuntur, intervenientibusque in his me Joanne Solsona, notario et scriba subsignatis actumque subscriptum publicante una cum aliis connotariis et conscribis meis seu eorum substitutis juratis. Post diversa colloquia, consultaciones, reportaciones, oppinionum de uno ex stamentis seu brachiis Curie iamdicte ad alium seu alios semel bis et pluries, habitoque super subscriptis consilio, intervenitu et deliberacione ab expertis in imposicione et exaccione iurium generalitatum Principatus Cathalonie iamdicti, consideratisque pluribus que circa ea consideranda, attendenda et advertenda sunt, fuit inter alia in Curia et per Curiam ipsam facta, deliberata et provisa imposicio iurium subscriptorum super toto dicto Principatu Cathalonie, modo et forma in Actu Curie et distincione et designacione iurium inferius describendis deducta in modum suplicacionis regie maiestati directe, una cum aliis Actis Curie ipsius sub continencia subsequenti:

E més avant, senyor molt excellent, per quant los drets del General e de les generalitats del dit Principat han mester algun redrez, lo qual és stat apuntat⁵⁷⁰ ab vostra

⁵⁶⁷. A continuació, foli 133v en blanc i foli 134r dos paràgrafs ratllats: Requesens de Solerio, vice-regens generalis gubernatoris in Catalonie Principatu; Alfonsus de la Cavalleria, vicecancellarius; et doctor Rodericus Maldonado, legum doctores, consilarii domini regis predicti. Sig+num mei Philippi Clementis, serenissimi domini regis predicti prothonotarii regiaque auctoritate per universam ipsius terram et dominacionem publici notarii qui premissis interfui eaque scribi in duobus pergamenis.

⁵⁶⁸. A continuació, ratllat, Barchinone.

⁵⁶⁹. A continuació, ratllat, dicta.

⁵⁷⁰. A continuació, ratllat, per. I escrit interlineat a damunt ab.

alteza per la dita Cort, per tal suplique la dita Cort que sie merçè vostra en quan toca a vostra alteza loar, approbar e decretar los drets imposats, igualats e concordats per la dita Cort ensemps ab los capítols faents per aquell, los qual són del tenor següent:

135r// Capítols e ordinacions novellament fetes per la Cort General del Principat de Cathalunya quis celebre en lo Capítol de la Seu de Barchinona, a VIII dies del mes de octubre de l'any mil CCC LXXXI, sobre los drets del General

En nom de Déu sie e de la gloriosa Verge, mare sua, madona Sancta Maria, e del beneventurat mossènyer sant Jordi. La Cort General del Principat de Cathalunya, la qual lo molt alt e molt excellent senyor, lo senyor don Ferrando, per la gràcia de Déu rey de Castella, d'Aragó, *etc.* celebre als cathalans en lo Capítol de la Seu de la ciutat de Barchinona, per alguns sguarts e respectes redundants en lahor de Nostre Senyor Déu, servey del dit senyor rey e beniffici de la cosa pública del dit Principat congregada e ajustada en la casa del Capítol, concordablement impose los drets devall scrits sobre los quals féu e deliberà les ordinacions següents e-deiús scrites, les quals manà la dita Cort inviolablement ésser observades, les quals hagen a durar tant quant duraran los censals carregats sobre lo General e carregadors⁵⁷¹ per la present Cort. Volent la dita Cort los drets segons devall són ordenats se hagen a cullir en tot lo Principat de Cathalunya e encara en tots los Comtats de Rosselló e Cerdanya, quan seran sots obediència de la maiestat del senyor rey, per los depputats en e per la forma que per lo passat ere acostumat.

Capítols dels drets de les entrades e exides

Primerament, que totes robes e mercaderies qui entren o hisquen en o del Principat de Cathalunya per mar o per terra o per ayga dolç, exceptades les coses devall scrites, paguen e sien tengudes de pagar entrant e exint per liura de diners d'açò que les dites robes e mercaderies hauran costat quatre diners III diners.

135v// Ítem, que qualsevol fusta, nau o vexell qui lo viatge de ultramar farà de qualsevol mercaderies que portarà de aquelles parts pach de entra per liura de diners de ço que⁵⁷² haurà costat posat en Barchinona o en altra part del dit Principat, tres diners III diners.

E si algunes robes e mercaderies se sdevenie entrant o exint, les quals no haguessen costat cert preu, aytals robes e mercaderies paguen e sien tengudes de pagar segons la valor e extimació de aquelles, però⁵⁷³ és entès que de les dites robes e mercaderies e de la dita ordinació són exceptades les coses següents, de les quals se paguen los drets qui's seguexen:

571. *A continuació, ratllat, sobre.*

572. *A continuació, ratllat, portarà.*

573. *A continuació, ratllat, no.*

Primerament, ne són exceptades totes e qualsevol lanes, axí sutses com lavades, qui entraran dins lo dit Principat per lo riu de Ebro, les quals sien tansolament tengudes a pagar per dret de entrada per liura de diners dos diners . . . II diners.

Ítem, ne són exceptats⁵⁷⁴ forment, ordi, avena e tots blats grossos e menuts, legums, carnalatge, vi e pinyons qui entren en Cathalunya los quals no paguen res de entrada; mas si les dites coses e encara olis eren trets de Cathalunya, paguen a la exida per lliura de diners hun sou I sou.

E, considerat que de poch temps ençà los aragonesos han imposat dret⁵⁷⁵ en lo vi qui entre de Cathalunya en Aragó, vol e ordona la present Cort que tot vi qui serà mès de Aragó en Cathalunya pach de entrada per cascun cànter de vi hun sou I sou.

136r// Entès, emperò, que si algun baró o rich home o altra persona de Cathalunya, poblat o havent loch en Aragó o en regne de València, se'n volrà portar blat o blats per sa provisió de les rendes que haurà en Cathalunya, no sie tengut de pagar lo dit dret. E si, emperò, ho trahia per vendre o fer mercaderia sia tengut de pagar lo dret de exida.

Ítem, ne són exceptats vi, carn salada, legums e altres vitualles qui sien meses a provisió de naus e altres vexells de mar qui sien de Cathalunya, les quals coses paguen a la exida per liura de diners tres diners; però en açò no sie entesa panàtica per a tals fustes, la qual no sie tengut pagar generalitat. E més avant, entès que per les vitualles qui seran meses en qualsevol fustes, axí de cathalans com d'altres, stants surtes en qualsevol platges o ports del dit Principat per despesa ordinària de les dites fustes stants axí surtes no se hage a pagar dret algú, axí per los passagers com per los tenguts de nau III diners.

Ítem, ne són exceptats⁵⁷⁶ tots draps de lana quis façen e se apparellen en Cathalunya, los quals paguen solament per liura de diners a la exida, per tal com paguen ja dret de bolla de plom III diners.

Exceptió de no pagar dret

136v// Ítem, ne són exceptats tota vexella d'or e d'argent, joyes, vestidures, llibres, armes e altres utensílies que algú traurà o metrà en o de Cathalunya per son propi ús e no per via de mercaderia, axí que entrant ne exint aytals coses si no metien per via de mercaderia no paguen algun dret. Però en açò sie considerada e arbitrada la condició de les persones qui aytals coses metran, trauran o trame-tran, entès, emperò, que tot or o argent, axí en massa com en vexella, qui serà mès dins lo dit Principat, no sie tengut pagar res a la entrada.

574. Exceptades, *corregit*.

575. *A continuació, ratllat, de vi q.*

576. *A continuació, tots, escrit en el interlineat damunt de qualsevol, ratllat.*

E si seran tretes per mercaderia fora Cathalunya, paguen per liura de diners tres sous III sous.

Ítem, més, ne són exceptades totes armes e utensílies de nou fetes e fabricades, qui paguen a la exida per liura de diners sis diners VI diners.

Entès, emperò, que totes les coses en lo prop dit capítol mencionades velles emperò e ya usades, pus no sien per propri ús de aquells qui les trauran, paguen per liura de diners dotze diners I sou.

137r// E com de poch temps ençà sie acostumat que si algú fa traure de Cathalunya algunes de les dites coses en los propdits quatre capítols contengudes per son propri ús, que si no les trahia e fahia traure per altre, que paguen lo dit dret. Ara és acordat que paguen segons dit costum e pràctica e que lo present capítol sia servat, al qual la dita Cort no entén res mudar, però si dubte algú ne serà, vingue a declaració dels depputats qui ara són o per avant seran.

Ítem, és vist que si algú metrà en Cathalunya algunes virtualles e altres coses e aquelles vendrà dins lo dit Principat, que lo preu de aquelles se'n puxe⁵⁷⁷ aportar e traure del dit Principat en moneda menuda o com se volrà, sens pagar algun dret per aquella tro en quantitat de dos-cents sous.⁵⁷⁸ E si més avant de CC sous ne traure, que pach lo dret devall scrit sobre açò imposit.

Ítem, que draps e altres mercaderies qui iran en fires fora Cathalunya e aquelles qui vindran en fires de Cathalunya no paguen generalitat de entrada ne exida sinó de les mercaderies e draps que venudes hauran en les //137v// dites fires. Emperò, que si comprat havien en les dites fires, que paguen dret de entrada o de exida del què metran o trauran segons per los presents capítols és ordenat.

Ítem, ne són exceptats tots vexells de mar de Cathalunya qui seran venuts honsevulla a persones stranyes, e tota fusta abta a fer vexells de mar, exàrcia e tots altres arreus e maceresos abtes e necessaris als dits vexells, los quals sien tenguts pagar de exida dotze diners per liura de diners I sou.

Entès emperò e declarat que si los poblats en les ylles de Mallorques, Menorques e Yviça fahien fabricar⁵⁷⁹ o construyr naus o altres vexells de⁵⁸⁰ mar dins lo present Principat, no sien tenguts pagar algun dret per los dits vexells. Emperò, si los poblats en les dites ylles per sí o per altri fahien traure del present Principat los arreus damunt dits e la fusta abte a fer tals vexells per construyr e fabricar aquells fora del dit Principat, sien tenguts e hagen a pagar lo dret dessús dit.

138r// E per tant, com moltes vegades és stada moguda qüestió sobre les coses en lo present capítol contengudes, és declarat que si alguns membres, exàrcia e

577. *A continuació, ratllat*, traure.

578. *A continuació, ratllat*, ne traure que pach lo dret.

579. *A continuació, ratllat*, naus.

580. *A continuació, ratllat*, mar exarcien e tots altres arreus e maceresos abtes e necessaris als dits vexells los quals sien tenguts pagar de exida dotze diners per liura de diners.

arreus qui sien stats de vexells de mar o maçeresos de aquells, los quals vexells per fortuna de temps o per altre qualsevol cas seran stats perduts o periclitats e seran mesos dins lo Principat de Cathalunya, que tals membres, exàrcia, arreus e maçeresos no paguen a la entrada algun dret de generalitat ne perxes, puntals e taulam qui's metrà per hòmens qui no sien strangers en algun vexell per fer pallols, cambres e altres semblants servituts e no per via de mercaderia.

Ítem, ne són exceptats tots cavalls, rocins, muls e mules e bèsties azinines los quals paguen a la exida, si exiran de tota la senyoria, regnes e terres del senyor rey, per liura de diners dos sous e sis diners, e que non puguen fer gràcia los depputats II sous, VI diners.

Emperò, si eren trets per ús de aquells qui'ls hic trauien o eren tramesos a grans senyors per donar, que no sien tenguts pagar res, perquè sien considerades les persones a coneguda dels depputats. Declarat que aquest ús propi e tramesa a grans senyors per donar no s puxen alegrar sinó persones domiciliades en la senyoria del dit senyor rey. Declarat més avant que, si algú qui no sie domiciliat dins la senyoria del dit senyor rey entrarà en Cathalunya ab ses cavalcadures ab intenció de tornar-se'n en sa terra o passant per Cathalunya⁵⁸¹ per anar en altres regnes //138v// e terres e per exir-se de la senyoria del dit senyor e de fet exiran⁵⁸² sens longa dilació, que aquests tals no sien tenguts pagar lo dit dret, si donchs no exien de la senyoria del dit senyor ab cavalcadures de mayor preu e valor que aquelles ab què serien entrats dins la senyoria del dit senyor. Entès que, si algú stranger compré en los regnes e terres del senyor rey alguna de les dites bèsties per son propi ús e entra en Cathalunya e passant hix del Principat, lo pague lo dit dret.

Ítem, ne és exceptat tot safrà qui serà tret del Principat de Cathalunya per mar o per terra o per ayga dolç, per lo qual sie tengut pagar lo senyor del dit safrà de exida per liura de diners del preu del dit safrà dehuyt diners, sots pena de cent liures pagadores per lo qui lo dit safrà traurà sens pagar lo dit dret e de perdre lo dit safrà I sou, VI.

Ítem, ne són exceptades totes lanes sutzes qui seran carregades en los ports de Tortosa, los quals paguen a la exida per rova de lana sis diners VI diners.

E si seran lavades, paguen dotze diners per rova I sou.

139r// E si seran tretes o carregades en qualsevol altra part de Cathalunya per mar o per terra, encara que fossen portades en los comdats de Rosselló e de Cerdanya, hagen e sien tengudes pagar per dret de exida al dit General per rova de lana sutza tres sous III sous.

E si seran lanes lavades, hage e sie tenguda pagar per lo dit dret sis sous per rova VI sous.

581. *A continuació, ratllat, anant.*

582. *A continuació, ratllat, seg.*

Entès emperò e declarat que tornant los dits comdats de Rosselló e de Cerdanya a la obediència del senyor rey les lanas que en los dits comdats entraran no hagen ne sien tengudes pagar dret algú. No puxen, emperò, en tal cas lanas algunes dels dits comdats exir per mar ne per terra sens pagar lo dret demunt dit en los presents capítols ordenat.

Més, entès e declarat que les lanas qui de present són en Empurdà e en la vila e muntanyes de Rippoll e de Campredon no puxen ésser tretes del present Principat fins passat lo mes de nohembre primer vinent, e d'allí avant les puxen traure pagant lo dret acostumat de pagar e no més. Provehint e declarant que, passat lo mes de març primer vinent, totes e qualsevol lanas qui del dit Principat exiran paguen de exida axí com dessús és dit e declarat.

139v// Ítem, tot cuyram ab lana, ço és, boldrons, cosos, mige lana e tota lana e pells d'anyins, les quals coses porten ab si lana, paguen de exida per liura de diners huyt diners VIII diners.

Ítem, tota filassa de stam o de lana pach e sie tenguda pagar de exida per liura de diners deu sous X sous.

Ítem, que tota persona que traurà de Cathalunya algun bestiar per⁵⁸³ tondre, que hage a pagar per la lana de aquell bestiar la generalitat demunt ordenada sobre les dites lanas. Noresmenys hage a dar seguretats que si aquell bestiar se venie fora Cathalunya o aquell no tornàs en Cathalunya, que pach lo dret de carnalatge per la dita exida, qui és per liura de diners dotze diners. I sou.

E si lo bestiar exirà per péixer de Cathalunya, do la seguretats dessús dita, ço és sis venie fora Cathalunya de pagar per liura de diners dotze diners. E semblant⁵⁸⁴ seguretats do per la lana, ço és, que si no la tornave dins Cathalunya pach lo dret dessús dit de la lana.

Ítem, que si algun bestiar, axí gros com menut, vullés //140r// que sie lanar o altre de qualsevol condició sie, que serà mès o entrarà en lo Principat de Cathalunya per erbaier, que a la exida no pach algun dret per la carn ne per la lana si donchs no ere ya venut dins lo dit Principat o fora lo dit Principat e liurat al comprador ans que isqués del dit Principat. Car, si la carn ere venuda, pach per la carn e per la lana, e sí solament lo dret demunt ordenat en los capítols del carnalatge e de les lanas, e açò mateix sia entès en los cabrits e en los anyells, los quals seran nats del dit bestiar.

Ítem, si per cas algun poblat fora lo Principat de Cathalunya metrà dins lo dit Principat algun bestiar menut o gros per leixar a part o parts a algú o alguns del dit Principat o en qualsevulla altra manera tenir-lo e après per algun temps lo trahia del dit Principat, hage e sie tengut pagar de exida tensolament, axí per lo que haurà mes com per lo que haurie augmentat dins lo dit Principat, lo dret

⁵⁸³. *A continuació, ratllat, tonre.*

⁵⁸⁴. *Semblantment, corregit.*

sobre lo carnalatge imposat, lo⁵⁸⁵ qual és dotze diners per liura, però que de entrada no sien tenguts pagar res.

Ítem, com per ordinació del senyor rey sie inhibit que algú no gos traure del dit Principat moneda ne billó de billó de qualsevol ley sie, és ordenat que, si per licència del dit senyor rey o per relevament de la dita inhibició o //140v// per qualsevulla altra manera qui dir ne ymaginar se puxe, moneda o billó, de qualsevol ley sien, exiran de Cathalunya sie tengut pagar e pach per liura de diners dotze diners però que les dites coses no sien tengudes pagar res a la entrada. Exceptat, emperò, florins d'or qui sien portats en terres e senyories obedients al senyor rey, los quals no sien tenguts pagar res a la exida I sou.

Declarat, emperò, que si algú farà viatge per mar o per terra e traurà moneda per sa provisió, que no pach res, però en açò sie considerada la condició de la persona e la quantitat de la moneda a coneguda dels deputats e en absència lur del diputat local. E per quant en diverses regnes e terres, axí de vassalls del senyor rey com altres, los cathalans e poblats en lo present Principat paguen e són forçats pagar dret de les monedes que per llur provisió porten e ab sí trahen dels dits regnes e terres, vol la present Cort que negú dels poblats en los dits regnes e terres hon los dits⁵⁸⁶ cathalans [paguen] dret de dites monedes de exida no se alegren de la demunt dita franquesa, ans sien tractats en lo present Principat segons los cathalans e los poblats en lo dit Principat seran tractats en lurs terres.

Ítem, és vist que sie donada libertat de descarregar qualsevol robes e mercaderies portades ab les galeasses de l'illustríssimo rey de Nàpols e o de sos vassalls, florentins e venecians, les quals puxen ésser venudes e per //141r// aquelles que venudes hauran sien tengudes pagar lo dret de entrada. Les altres robes, emperò, que no hauran venudes hagen facultat e puxen tornar-les carregar ab les dites galeasses que portades les hauran dins spay, emperò, de huyt dies après que seran descarregades, los quals passats hagen e sien tenguts pagar si no eren tornades carregar lo dret de entrada complidament.

Ítem, que les robes e mercaderies qui exiran de Cathalunya per intenció de tornar aquelles en Cathalunya, axí com són bótes e gerres buydes, stores, serpelleres e altres semblants coses, no sien tengudes de pagar res per entrada ne per exida, però en açò sie considerada la condició de les persones qui les dites coses trauran, a coneguda dels depputats e en absència lur del depputat local.

Ítem, que de e per tots cotons filats strangers qui entraran de qualsevol part o parts, exceptat dels regnes e terres del senyor rey, dins lo Principat de Cathalunya sien pagats per lo dret de entrada deu sous per liura de diners de la valor o extimació de aquells. E si cas serà que tals cotons filats seran mesos dins lo Principat

585. A continuació, ratllat, sobre lo.

586. A continuació, ratllat, depputats paguen.

sens que⁵⁸⁷ no hage pagat lo dit dret sien *ipso facto* confiscats al General. E ultra la dita confiscació incorrega en pena lo senyor da qui seran dits cotons de deu liures per quiscun quintar e per quiscuna vegada que serà fet lo contrari. E si serà cas que sien mesos per mar sens pagar lo dit dret, per lo semblant sien confiscats al dit General e lo senyor dels cotons incorrega en dita pena de deu liures. . . . 10 sous.

141v// Ítem, que de e per totes robes de draps de lana, si's vol sien de hòmens, si's vol sien de dones o de infants, capes, juppons, caputxos, gonelles, caperons, punyets, calses e totes altres robes sots qualsevol nom sien apellades que seran fetes fora lo dit Principat, sien pagats per dret de entrada X sous per liura de la vera valor d'açò que dites robes costaran, si donchs les dites robes no eren stades fetas per propri ús e ya portades per aquells qui les metrien dins lo dit Principat, jurant-ho ells a Nostre Senyor Déu e als Sants Quatre Evangelis que no ho fan per fraudar lo dret; en lo qual cas, ço és, que sien fetes per propri ús e portades per los qui les metran dins lo dit Principat, no hagués res a pagar.

Ítem, que de totes e qualsevol coses fetes de telaria e canamassaria o de cotó fora lo dit Principat o seran meses dins aquell, com són: camises, cossets, gandalles d'or, de ceda, panyos, capells de dona e altres qualsevols arreus de dones e altres de quinassevulla⁵⁸⁸ spècie sien qui fayçó hagen e tallades e cosides sien fora lo dit Principat, sien pagats al dit General per dret de entrada per liura de diners del ver cost deu sous, exceptat lo que serà fet e portat per lo ús propri dels qui tals coses metran en lo dit Principat, tota frau cessant.

Ítem, que per totes sabates, empenes, borsaguins, stivals, avarques, e tota e qualsevol obra feta de cuyram ne que sabaters ne tapiners puxen fer dins Barchinona e dit Principat e seran meses dins lo dit Principat, sien pagats al dit General per dret de entrada deu sous per liura de diners del ver cost.

142r// Ítem, que per tots cuyrams en qualsevol manera adobats de blanqueria e tots cuyrams assahonats, vullcs acolorats o en qualsevulla manera de sahó sien, qui seran mesos dins lo dit Principat de Cathalunya, sien pagats per dret de entrada al General deu sous per liura de diners del ver cost de aquells X sous.

Ítem, que de o per tota ferramenta de ferro o acer que serà mesa en lo dit Principat de Cathalunya obrada, com és ferros e claus de bèsties, tatxes, claus de qualsevol natura sien, falses, reylles, picasses, pichs, càvechs, spases, punyals, dagues, ganivetes de tallar, stoigs de dona, tesores de barber e de sastres, e ferros de lançes, dalls, podadores, scardasses de scardessar lana, scarpres, asts, asters, ferros de tenir olles o bromadores, lumeners, giradores, loçes, brides, frens, sparons, streps, mossos de ginets e altres, martells, tanalles, gaolls o dalls, bosquers,

587. *A continuació, ratllat*, tals cotons.

588. Quinas spècie, *corregit*.

enderins o cavalls de foch o⁵⁸⁹ fogons, tribenes e ballestes de acer e tota altra obra de ferro o de acer feta fora lo dit Principat, com serà mesa dins aquell sien pagats al dit General per dret de entrada deu sous per liura de diners del cost o vera valor de les dites coses. E si serà mesa sens pagar sie confiscada al dit General sens alguna merçè e, ultra açò, pach per pena lo qui tals coses metrà deu liures. En açò, emperò, no són enteses e compreses qualsevol de les dites coses si són meses per propri ús del qui los metran. E tisoires de baxar, ne altres ganivetes, agulles de cosir, ne arnesos blanchs o de la gineta e ferros de lançes, d'armes e tatxes per guarnir aquells e tatxes fins a sobrepujam, àncores, fulla de ferro axí stanyada com negre, dalles de dallar erba, pales de ferro e alenes, fil de ferro o de aram, les quals coses puxen entrar pagant lo dret acostumat. X sous.

142v// Ítem, que de e per tot stany obrat qui dins lo dit Principat serà mes sots qualsevulla fayçó que sie, sie pagat al dit General per dret de entrada deu sous per liura de diners del ver cost o valor. Declarat, emperò, que si lo stany serà mès en verga o en maça o sclafat, no pach sinó lo dret acostumat. E si les dites coses seran meses sens pagar lo dit dret sien al dit General confiscades e ultra açò pach per pena lo qui tals coses metrà deu liures, exceptades les coses de propri ús X sous.

Ítem, que de e per tota obra de coure feta com són poals, olles, cànTERS, scalfadors, tasses, parols, alambins, calderes, cassoles, copes de foch, e totes altres coses afayçonades del dit metall fetes, qui seran meses dins lo dit Principat sie pagat al dit General per dret de entrada per liura de diners deu sous del ver cost o valors d'aquells. E si seran meses sens pagar aquells sien confiscades al dit General. Declarat emperò que si lo dit coure serà mès en maça o sclafat, pach solament lo dret acostumat. E declarat més avant a maior cautela que en açò no són compreses coses fetes de lautó o de aram ne coses de propri ús X sous.

Ítem, ordena la dita Cort que d'ací avant no sie lícit a algú patró de nau, leny, barca, galeassa, galera sotil e o de altres vexells marítims ne a algun tragner o a altra qualsevol persona carregar o portar per traure fora del dit Principat, de nit ne de dia, per mar ne per terra, per sí o per interposada persona, públicament o amagada, pedres o moles abtes a obrar corals. E qui contrafarà, ultra la confiscació de la gróndola o altre vexell en què carregades seran, qui en tal cas cremats serien e encara, ultra //143r// la confiscació dels animals qui les dites pedres o moles traurien, incorreguen en pena per quiscú, ço és, lo barquer, lo tragner, lo patró de la nau o vexell hon seran carregades e lo mercader qui les comprarà, de cent lliures per quiscuna vegada.

Ítem, per squivar tot frau qui en les coses en lo present capítol contengudes fer-se pogués, ordena e vol la dita Cort que lo cullidor o cullidors dels drets del

589. A continuació, ratllat, fogons.

General en aquella ciutat, vila o loch hon lanes de qualsevulla sort seran⁵⁹⁰ carregades per portades dins lo dit Principat hage e hagen a pendre manifest de les dites lanes que's dirà voler-se portar dins lo dit Principat e se hage assegurar del mercader qui tals lanes carregarà e pendrà d'ell obligació, sots certa pena segons la valor de les lanes, ab fermançes ydònees, de portar resposta al dit cullidor dins lo temps a ell prefigit de aquell cullidor del General constituït en aquella part hon⁵⁹¹ les dites lanes seran descarregades. E si no complirà lo que promès haurà, les fermanes hagen e sien tenguts pagar aquell dret que tals lanes hagueren pagar exint del dit Principat e ultra açò encorreguen en pena de deu liures. E si per algun cas, causa o rahó o de certa sciència, les dites lanes o part de aquelles eren navagades fora lo dit Principat, en tal cas sie pagat per aquells lo doble del dret dessus dit pagador per los qui fora lo dit Principat les portaran, de la meytat del qual⁵⁹² dret doble gràcia no'ls puxe ésser feta e, ultra açò, encorregue en pena de X lliures.

Ítem, que los officials, guardes e ministres del present dret⁵⁹³ //143v// de entrades e exides hagen e sien tenguts denunciar, sots privació de llurs oficis, e dir ab veritat als cullidors e guardes de la bolla del plom e segell de la cera tots draps de lana, bonets, scapolons, sayes, fustanis, canamasseries, teles, draps de seda e totes altres coses que sien tengudes pagar dret de bolla, per tal que lo dit dret de bolla puxen demanar e haver. E sobre açò puxen fer los depputats altres provisions e ordinacions segons vist los serà per squivar frauds, pus, emperò, no fossen al present capítol contrariants, aiustant a les dites coses que les guardes del dit dret de entrades e exides no lexen tirar a casa de algun mercader caxes, bales de⁵⁹⁴ canamasseria, cossis o altres robes ligades qui vinguen de entrada que primer no sien cauquillades e o segellades del segell del dit dret e aquelles hagen posades en manifest. Ne sie lícit ne permès als mercaders desfer les dites caxes, bales o altres coses sens apellar-hi algun de les dites guardes, les quals guardes sien tenguts pendre memorial de totes les robes que en aquelles dites caxes, bales o altres caps cauquillats se trobaran a fi que, fet combatiment de aquelles ab los spatxaments per los dits mercaders fets, sie vist si degudament totes les dites robes hauran spatxades.

Ítem, és declarat que les robes e mercaderias qui seran aportades en les mars de Cathalunya e sens tresteiar aquelles en altres vexells exiran fora les mars de Cathalunya, que no paguen algun dret⁵⁹⁵ si ya no venien⁵⁹⁶ consignades en Barchinona o altre loch de Cathalunya, axí ab nau que complesque açí son viatge com ab nau de pas-

590. *A continuació, ratllat, cor.*

591. *A continuació, ratllat, seran.*

592. *Qual, interlineat.*

593. *A continuació, repetit a l'inici de la pàgina següent, de.*

594. *A continuació, ratllat, mercaderia.*

595. *A continuació, ratllat, sinó.*

596. *A continuació, ratllat, en Bar.*

satge. Car, si aquelles tals robes axí consignades ab aquella nau mateixa eren tretes de //144r// Cathalunya per mudament de partit o per novell nollicament fet de aquells o axí mateix per mudament de consignació o en qualsevulla altra manera, sien tengudes pagar lo dit dret de entrada e exida, pus verament sien vengudes consignades açí o en altre loch de Cathalunya en qualsevulla manera. E si seran encara tresteïades en altres vexells o altres persones per consignació o mudament de partit o de viatge, encara que no sien posades en terra, paguen lo dret sobre les tals coses imposat.

Més avant, és declarat que totes les mercaderies qui seran aportades de Flandes dins lo dit Principat de Cathalunya, de què és acostumat exhigir lo dret de entrada fahent compte a liura de gros, sie fet compte e rahonada la dita liura de gros d'açí avant a rahó de quatre liures VIII sous barcelonesos per quiscuna liura de gros.

Ítem, vol e ordena la dita Cort que, si algun mercader o altra qualsevol persona metrà dins lo dit Principat algunes robes o mercaderias, les quals haurà spachades de entrada al dit General per lo ver cost de aquelles e sens millorar, desligar ne tresteïar aquelles o mudar de senyor, volrà traure del dit Principat les dites robes, no hage ne sie tengut pagar lo dret sinó lo dret de la quantitat per la qual haurà spachat les dites robes o mercaderies de entrada, aiustant, emperò, a la dita quantitat o cost les messions que de entrada haurà fetes.

144v// E per squivar frau qui en les dites coses se pogués seguir és ordenat que si alguna persona de qualsevol stament o condició sia farà frau en les dites coses que perda aquelles en què la dita frau haurà feta o comesa; e noresmenys, pach per pena CC sous, exceptat en lo saffrà e altres coses que per ordinació de la present Cort són tengudes a maior pena. De les quals penes en cas que sien comeses e declarades e jutïades per los dipputats la quarta part d'açò que per ells serà jutiat sia de l'official que farà la execució si request ne serà e si request no'n serà sia del General; e l'altra quarta part sia de l'acusador si n'i haurà, de la qual los dipputats no puguen fer gràcia, si no sie del General; l'altra quarta part sie dels arrendadors si n'i haurà, de la qual los dipputats no puguen fer gràcia, si no sie del General; e la restant quarta part sie del General. Declarant que de les parts pertanyents al General los dipputats no puxen remetre ne fer gràcia sinó de la meytat, exceptades, emperò, de la present ordinació les penes del safrà e altres, de les quals és ja disposat en altres capítols, volents que de aquelles los dipputats puguen fer sols gràcia de la meytat.

Declarat⁵⁹⁷ noresmenys, com axí sie⁵⁹⁸ stat ja ordenat en les Corts Generals de Cathalunya passades, que dret algú no sie exhigit, axí per dret de entrades e exides com per dret de bolla de plom ne segell de cera, de alguns draps de lana, d'or, ne de ceda, ne d'altres béns, joyes o coses qualsevulla o quantes se vulla sien, qui verament sien del Sant Pare e qui sien comprades per los seus ministres, jurants a

597. *A continuació, ratllat, emperò.*

598. *A continuació, ratllat, ja.*

Déu e als seus Sants Quantre Evangelis per ells corporalment tocats, que les dites coses, joyes, draps e béns són vertederament e sens ficció alguna del dit Sant Pare e comprats e comprades dels seus diners propis.

145r// Tots los altres capítols e ordinacions sobre lo dit dret de entrades e exides statuits e ordenats per lo temps passat, vol la dita Cort stiguén e romanguén en lur força e valor si no en quant sien vists en tot o en part contrariar o derogar a les presents ordinacions e capítols.

Entén, vol e ordena la dita Cort que, si en los capítols e ordinacions damunt dits o algú de aquells apparien algunes coses obscures o duptoses ara o en sdevenidor, que la Cort del present Principat, o en absència de aquella los dipputats o oydors de comptes del dit General qui ara són o per avant seran, puxen aquelles declarar, corregir, smenar e interpretar ayntantes vegades com necessari serà e a ells sie ben vist.

Capítols de la bolla del plom e del segell de la cera

Primerament, ordene la dita Cort que de tot drap de lana quis faça o se aparell dins lo dit Principat quis tinya de grana sien pagats, ço és, per drap entir deu sous, declarat emperò que si abans serà enroiat per vermell e après prenie grana, que pach aquest mateix dret X sous.

145v// Ítem, que de tota scarlata morada, clara o obscura, a què sia dada grana pach, ço és, drap entir set sous VII sous.

Ítem, tota sanguínea, colea, cendrea, cardenalat, rosat e tots altres draps qui prenen o hagen grana segons aquestes colors pach, ço és, drap entir quatre sous IIII sous.

Ítem, tot drap entir a què sie dada pols de grana pach quatre sous . IIII sous.

E tots scapolons qui prenen grana paguen prorata segons les quantitats e diversitats demunt dites.

Ítem, de e per tot drap de lana pentinat de vint-hi-una ligadura ensús sie, que y hage grana o no hi hage grana, e tot drap fet a la vernina devuytè e d'aquí ensús quis faça o se aparell dins lo dit Principat, sien pagats com exirà del perayre per lo dret de la bolla de plom, ultra les altres quantitats demunt posades als draps en què haurà grana, ço és, de tot drap entir sis sous. VI sous.

Ítem, de e per tot drap pentinat de vint-hi-una ligadura enjús e de tot drap fet a la vernina de divuytè enjús quis faça e se aparell dins lo dit Principat sien pagats com exirà del //146r// perayre per lo dret de bolla de plom, quatre sous, ultra ço que pagaran segons demunt és ordenat si grana hi haurà IIII sous.

Ítem, que de e per tots cadins o draps banyolenchs, sarzils strets, sargues stretes, stamenyes, fustanis, miges lanes e altres de semblant sort quis faran e se aparellaran dins lo dit Principat sien pagats per quiscuna cana de Barchinona dos diners II diners.

Ítem, que de tots fustanis stranyys qui entraran dins lo dit Principat sie pagat per quiscuna cana de Barchinona dos diners e, lavors, hi sie posada la bolla del plom del loch hon seran apportats, si n'i haurà, sinó de aquell loch pus prop. . . . II diners.

E los drets qui a pagar se deuen al segell de la cera són los qui's seguexen:

Primerament, que de tot drap de lana quis sie, venut éntegre o a tall o scapolons, vullés sien, donats per amor de Déu o altre qualsevol rahó, abans que sien tallats dins lo dit Principat, sien pagats per lo venedor per lliura de diners tres sous. . . III sous.

146v// Ítem, que de e per tot drap de li o de stopa, bordats, canamasseria, cotonines e drap textit de li e cotó e totes altres coses de semblant qualitat e condició qui sien, venuts éntegres o a tall, abans que sien tallats per metre en obra sien pagats per lo venedor per liura de diners tres sous. Exceptades cotonines qui serviran per fer veles tensolament, les quals paguen lo que antigament solien pagar, ço és, lo dret de exida. Declarat, emperò, que en açò no són enteses ne compreses aquelles persones qui per lur propri ús e de lurs⁵⁹⁹ companyes tallaran o tallar faran qualsevulla coses de drap de li e de cotó, axí lis com vergat, e de cànem o altres de les coses dessusdites, puix ab veritat e tota frau cessant, aquelles hagen fetes fer e texir per lur propri ús, com de açò⁶⁰⁰ no sien tenguts pagar res del dit dret. Declarat encara més, que si après que hauran fetes les dites coses per lur⁶⁰¹ propri ús, mudant de intenció venien lo dit drap de li o de cotó o altres de les dites coses, que per aquelles sien tenguts pagar lo dret dessus⁶⁰² ordenat, sots pena de deu lliures e de perdre la cosa.

Ítem, que de tots bonets qui's faran e se apparellaran dins lo dit Principat e de tots altres sien pagats per lo venedor per liura de diners tres sous. . . . III sous.

Ítem, que tota persona de qualsevol stament o condició sie qui façe o façe fer drap de lana per son vestir e de ses companyes, o tot draper qui tallarà o tallar farà drap de son obrador per⁶⁰³ son vestir o de ses companyes, e en algunes de les coses demunt dites en los prop precedents dos capítols contengudes per ells comprades mercantívolment per son propri ús //147r// o de ses companyes o altres qualsevol persones, hage e sie tengut pagar ultra lo dret de la bolla qui és tres sous per liura de diners del dit dret.

Ítem, que tota persona de qualsevol stament o condició sie qui metrà de les parts hon és permès dins lo dit Principat draps, teles e altres qualsevol coses de les dessus dites de qualsevulla condició per⁶⁰⁴ son vestir, de ses companyes o altres qualsevulla, pach per liura de diners tres sous com les metrà; e lavors hi sie⁶⁰⁵ po-

599. A *continuació, ratllat*, compraran.

600. De açò, *interlineat*.

601. Lur, *interlineat*.

602. A *continuació, ratllat*, dit.

603. A *continuació, ratllat*, ses companyes.

604. Per, *interlineat*.

605. A *continuació, ratllat*, mes.

sat lo segell de la cera, car intenció és de la Cort que en⁶⁰⁶ lo primer loch de Cathalunya hon entraran degen pagar lo dit dret si demanat los serà, pagant de dret.

És emperò entès que si la dita persona qui haurà mesos los dits tals draps, pach lo dit dret de tant com⁶⁰⁷ los vendrà més avant de la dita quantitat per la qual haurà pagat lo dit dret. E que aquest dit dret de més se pach en la taula d'allà hon los dits draps o scapolons se vendran.

Ítem, que de tots cadins strets, sarzills strets, draps banyolenchs e altres de la semblant sort, sargues stretes, stamenyes o miges lanes qui's venen dins lo dit Principat per tallar sien pagats per liura de diners tres sous. E si seran venuts mercatívolment sien tenguts pagar del dret.

Ítem, que de tots draps e scapolons e altres coses dessus dites quis apparellaran dins lo dit Principat o seran aparellats e que's vullen per vestir, si's volran traure del dit Principat, puix que·ls //148r// vullen per vestir, sien pagats per liura de diners tres sous. III sous.

És entès, emperò, que dels dits draps o⁶⁰⁸ scapolons quis apparellaran per vestir no's puixe exhigir lo dret del segell de cera fins a tant que sien tints e aparellats per baxar; e aquells qui no s'hauran⁶⁰⁹ a tenyir sien aparellats per baxar.

És encara més entès que·ls cullidors o guardes dels dits drets no puxen ne degen segellar del segell de cera algun drap, scaix o scapoló a algun draper, paller, perayre, ne altra qualsevol persona qui·ls vulla per ganyar o per fer-ne mercaderia; e que si seran atrobats, que sien conversos e atquisits al General.

Ítem, que de tots fustanis, tints o no tints, stranys o de la terra, quis façen es venen per vestir o en altra manera, hagen e sien tenguts pagar ans que sien tallats, ço és, per lo venedor per liura de diners del preu o valor que seran venuts tres sous; e si serà venuts mercantivolment hagen e sien tenguts pagar del dret III sous.

Ítem, que de totes sayes, xemellots de Rems, barrués e de tots altres draps de lana o de stams de qualsevol sort sien quis vendran per tallar, per vestir o per metre en qualsevol arnés o obres, sien pagats com lo vendran per liura de diners tres sous; e si eren venuts mercantivolment, hagen e sien tenguts pagar del dret III sous.

148r// Ítem, que tota persona de qualsevol stament o condició sie qui metrà dins lo dit Principat calses de lana fetes, gipons fetes, e altra peya feta, que aquells e aquella hagen a denunciar als cullidors de la dita bolla e que del preu e valor d'aquelles sien tenguts pagar per liura de diners segons que los altres draps, fustanis e teles paguen, lo qual dret sie tengut pagar com les dites calses, gipons e peya

606. *A continuació, en escrit en el interlineat sobre lo.*

607. *A continuació, com escrit en el interlineat sobre quant, ratllat.*

608. *A continuació, ratllat, stamenyes.*

609. *A continuació, ratllat, a texir.*

seran venuts o donats; e, ultra açò, hagen hagut pagar lo dret de deu sous per liura de diners posat en la entrada de tals coses III sous.

E los drets qui pagar se deuen dels draps d'or e de ceda e altres coses deiusscrites són les quís seguexen

Primerament, és ordenat que de e per tot drap d'or, d'argent, de ceda, axí brocats d'or com d'argent, e altres velluts, xemellots, tafatans, sendats, vels de Romania, teles de València, d'Almeria e de Castella o domasquins o peces de drap de seda o listades de ceda quís tallaran dins lo dit Principat per vestir o per fer camises, mànegues o qualsevol altra obra, sien pagats al dret de la bolla o segell de cera per lo venedor per liura de diners dos sous II sous.

Ítem, que de tot frès e sanastre, e veta frès, perles o pedres precioses, encastades e no encastades, sien pagats per lo //148v// venedor del preu per liura de diners com lo vendrà dos sous. Entès, emperò, que les dites pedres o perles seran encastades en or o argent, que no's pach lo dret sinó per la valor de les dites pedres o perles que seran encastades e que no's pach res per la valor de l'or o de l'argent en què seran encastades II sous.

Ítem, que de tot fil d'or o d'argent quís⁶¹⁰ filarà dins lo Principat de Cathalunya se pach per dret de bolla de cera XII diners per liura de diners I sou.

E si serà fil d'or o d'argent fet e filat fora lo dit Principat, hage e sie tengut pagar per dret de bolla II sous per liura de diners II sous.

És entès, emperò, que si les coses en lo propdit capítol contengudes seran venudes, comprades o baratades per fer-ne mercaderia que no sien tengudes pagar sinó en la entrada o en la exida lo dret sobre açò imosat. Emperò que, en tot cas, encara que sie⁶¹¹ per fer-ne mercaderia, hagen e sien tenguts denunciar les dites coses als cullidors dels dits drets, hoc e posat que, encara que's digue que lo venedor o comprador hagen venudes e comprades les dites coses mercantívolament, se hage a pagar lo dret per aquelles, si donchs no's mostre ab veritat que'l dit comprador és mercader qui acostume comprar e vendre semblants coses.

Ítem, és ordenat, per evitar molts fraus qui en les coses demunt //149r// dites se porien subseguir, que tot mercader o altra qualsevol persona qui acostum comprar e vendre semblants coses de les demunt dites, així com són perles e pedres fines e caxes de fil d'or e de argent e altres coses demunt mencionades e tot argenter qui tindrà de les dites perles e pedres fines, sie tengut, de continent que per los oficials e guardes del dit dret ne serà request, manifestar aquelles totes e sengles migençant sagrament als dits oficials e guardes tenir les dites coses e joyes de manifestar, sots pena de dos-cents⁶¹² sous e de perdre les dites coses e joyes que no hauran manifestades.

610. *A continuació, ratllat, fet.*

611. *A continuació, ratllat, mercaderia.*

612. *A continuació, ratllat, lliures.*

Ítem, ordena la dita Cort que algun sastre ne altra persona per ell, per via directa ne indirecta, no gos tenir drap de lana, de ceda ne de canamasseria, fustanis, ne altres coses que paguen dret de bolla, ab guarda ne sens guarda, sots pena de deu lliures e de perdre la mercaderia.

Ítem, que les guardes del dit dret de bolla hagen e sien forçats per los dipputats e hoydors de comptes, qui de present són e per avant seran, de fer cerca una vegada totes setmanes per los botiguers, sastres, costurers, baxadors e altres qui fraudar poguessen los drets de la bolla, no però⁶¹³ en jornades sabudes mas variant aquelles, a coneguda dels deputats sots pena de privació de lurs officis de guardes. E hagen encara les dites guardes, qui de present són e per avant seran, denunciar als dipputats o al deffenedor del dit General los fraus que trobaran dins hun dia après següent e si no ho fan sien privats de lurs officis e per avant sien inàbils per tenir officis en lo dit General.

149v// E, com per Constitució en la present Cort feta sie ordenat que draps de lana stranys, stamenyes, ne altres⁶¹⁴ semblants coses, no puguen entrar en lo Principat segons en la dita Constitució és contengut, vol e ordena la present Cort que los drapers e altres qui vuy tenen dels dits draps stranys e altres coses prohibides en la dita Constitució hagen dos anys de temps dins los quals hagen haguts exaugar los dits draps e altres coses. E que, sots pena de deu liures per quiscú e per quiscuna vegada que contrafet serà, algun draper ne altre passats los dits dos anys no pugue vendre a tall, ne sastre, ne altra qualsevol persona no gos tallar o fer tallar dins lo dit Principat dels dits draps de lana e altres coses en la dita Constitució prohibides, ultra la qual pena en cas de contrafacció sien *ipso facto* los sastres qui tals draps tallaran privats de offici de sastre e no puixen usar d'aquí avant en lo dit Principat del dit offici.

Ítem, vol e ordena la present Cort que algun cullidor o guarda del General, qui tindrà les empreptes del plom e les tenalles del segell de la cera de la bolla de qualsevulla loch hon lo dit dret se cullirà dins lo dit Principat, no pugue tenir drap a tall ne haver part en botiga alguna en la ciutat, vila o loch en la qual serà guarda o cullidor, ne pugue usar de offici⁶¹⁵ de perayre, ne puxe comanar per absència sua les dites empreptes e tenalles a algun draper, perayre, botiguer ne sastre, ne sie a ell permès en manera alguna, directa o indirecta, tenir drap a tall sots privació de son offici.

Ítem, és ordenat que algun jueu, moro o altre fora de //150r// nostra ley cristiana no puxe tenir ne obtenir offici de cullidor dels drets del General,⁶¹⁶ axí de en-

613. Emperò, *corregit*.

614. *A continuació, ratllat*, qualsevol.

615. *A continuació, ratllat*, algú.

616. *A continuació, ratllat*, de Cathalunya si donchs en.

trades e eixides com de bolla, en algun loch del Principat de Cathalunya, si donchs en tal loch no's trobave home de nostra ley christiana qui los dits drets pogués cullir.

E, per squivar frau qui en les dites coses se pogués seguir, és ordenat que si alguna persona de qualsevol stament o condició sie farà frau en les dites coses que perda aquelles coses en què la dita frau haurà feta o comesa; e noresmenys, pach per pena CC sous, exceptades les coses que per ordinació de la present Cort són tengudes a maior pena. De la qual pena, en cas que sie comesa, declarada e jutjada per los diputats, la quarta part d'açò que per ells serà jutiat sie de l'official qui farà la execució si request ne serà e si request non serà sie del General. E l'altra quarta part sie de l'acusador si n'i haurà, de la qual los diputats no puguen fer gràcia, si no sie del General. L'altra quarta part sie dels arrendadors si n'i haurà, de la qual los diputats no puguen fer gràcia, si no sie del General. E la restant quarta part sie del General. Declarant que de les parts pertanyents al General los dits diputats no puxen remetre ne fer gràcia sinó de la meytat, exceptades, emperò, de la present ordinació les altres maiors penes de les quals és disposat en altres capítols, de les quals los diputats sols puxen fer gràcia de la meytat.

Declarat noresmenys com axí sie stat ja ordenat en les Corts Generals de Cathalunya passades, que dret algú no sie exhigit, axí per dret de entrades e exides com per dret de bolla de plom ne segell de cera, de alguns draps de lana ne de ceda //150v// ne de altres béns, joyes o coses qualsevulla e quantessevulla sien, qui verament sien del Sant Pare e qui sien comprades per los seus ministres, jurants a Déu e als Sants Quatre Evangelis per ells corporalment tocats que les dites coses, joyes, draps e béns són vertederament e sens ficció alguna⁶¹⁷ del dit Sant Pare e comprats e comprades dels seus diners propis.

Tots altres capítols e ordinacions sobre los dits drets de bolles statuïts e ordenats per lo temps passat vol la dita Cort stiguen e romanguen en lur força e valor, si no en quant sien vists en tot o en part contrariar e derogar als presents capítols e ordinacions.

Entén, emperò, ordona e vol la dita Cort que si en los capítols e ordinacions damunt dits o algú de aquells aparien algunes coses obscures o duptoses ara o en sdevenidor, que la Cort del present Principat e en absència de aquella los diputats e oydors de comptes del General, qui ara són o per avant seran, puxen aquelles declarar, corregir, smenar e interpretar tantes vegades com serà necessari e a ells serà ben vist.

E los sobredits capítols e novells impòsits en la present Cort ordenats e totes les coses en aquells contengudes e per vós, senyor, decretades e atorgades, decretado-

617. *A continuació, ratllat, alg.*

res e atorgadores en la present Cort, suplica la dita Cort sien atorgades ab salvetat expressa que per aquelles o coses en⁶¹⁸ ells contengudes no sie feta derogació, novació o preiudici algú als Capítols e Actes de Corts, privilegis, usos e pràtiques del General, e de les generalitats del dit Principat, ne a la jurisdicció e potestat als diputats e oydors de comptes de aquell //151r// atorgada, ans lohant, approbant e confirmant aquells dits Capítols, Actes de Corts, privilegis, usos e pràtiques, suplica la dita Cort resten en lur força e valor e en cosa alguna no sien alterats ni preiudicats per los dits capítols e novells impòsits, sinó en tant quant és specialment en los presents capítols ordenat. E que tanta e tal potestat, jurisdicció e prerrogativa hagen los depputats presents e los sdevenidors en e sobre los capítols e impòsits e altres coses en la present Cort sobre les dites generalitats ordenades quanta e qual han e-ls és stada atorgada fins al dia present en les coses del General e generalitats de aquell. Plau al senyor rey.

Quibus quidem Constitutionibus et capitulis sic ut predicatur editis, factis, publicatis et firmatis, incontinenti dicti honorabiles et Joannes Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis, brachii ecclesie, Nicholaus de Luppiano, miles brachii militaris, et Raymundus Marquet, brachii civitatum, villarum et universitatum regalium promotores, nomine et pro parte totius Curie Generalis pecierunt et requisiverunt eas et ea in presenti processu comuni Curie predictae per me, Anthicum de Bages, dicti processu notarium et scribam ibidem presentem, presentibus in his pro testibus egregiis, nobilibus et magnificis viris dompnis Bertrando de la Cueva, duce de Albuquerque; Roderico Alfonso Pimentell, comite de Benavent; Enrique, dicti domini regis avunculo et maiordomo maior; Requesenno de Soler, vicesregente generalis gubernatoris in Cathalonia Principatu⁶¹⁹ et pluribus aliis in multitudine copiosa.

151v// In crastinum vero die martis ad quem dicta curia fuit continuata intitulado nono dicti mensis octobris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barcelona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius,⁶²⁰ existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuació

Lo senyor rey, continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XIIIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus, syndicus Capituli Vicensis.

618. A continuació, ratllat, aquells.

619. A continuació, repetit, Cathalonia.

620. A continuació, ratllat, Cont.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

Et supradicti syndici et persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius dominum regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabilis Franciscus Malet, legum doctor, et Gabriel Marco, notarius.

152r// *Postea vero, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado XIII° dicti mensis octobris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès miles, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem.*

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà lo XVIIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet.

Pro brachio ecclesie: reverendus frater,⁶²¹ abbas monasterium Balneolarum.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Et supradicte persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus Joannes Pagès, vicecancellarius, dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini Regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Franciscus Malet, legum doctor, et Petrus Belloch, scriba regius, cives Barchinone.

Post hec autem, die martis intitulado sextodecimo dicti mensis //152v// octobris, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXX primo, dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo sedis Barchinone existente et in eius solio regio ut moris est sedente, congregata ibidem Curia Generali dicti Principatus Cathalonie ac personis ex tribus brachiis dicte Curie Generalis, videlicet ecclesiastico, militari et regali sive civitatum, villarum et aliarum universitatum regalium dicti Principatus Cathalonie, in qua quidem congregacione presentes fuerunt prelati, syndici Capitulorum ac civitatum, villarum et aliarum universitatum dicti Principatus ac eciam comites, nobiles, barones, milites, domicelli fere omnes qui in aliis precedentibus congregacionibus intervenire soliti sunt Curiam Generalem Cathalonie representates, quoniam nedum maior er sanior pars⁶²² sed eciam due partes et amplius ex personis ad

621. A continuació, un espai en blanc.

622. A continuació, ratllat, dictarum personarum.

Curias predictas convocatis, quorum nomina brevitatis causa hic describi seu continuari obmittitur, considerantes ut dixerunt quod potestas serenissime domine regine atributa per⁶²³ serenissimum dominum regem et Curiam predictam attributa super gravaminibus et aliis differentiis dicti Principatus⁶²⁴ dilabatur et transibit die⁶²⁵ que erit XX dicti mensis octobris, dictaque serenissima domina regina propter nonnulla ardua negocia circa que sua excellentissima dominatio super dictis gravaminibus pronunciare seu declarare nequivit, confidentes itaque de pericia, sagacitate ac bono intuitu et amore quos eadem serenissima domina regina habet et gerit versus Principatum Cathalonie predictum et populatos in eo, potestatem iamdictam dicte serenissime domine regine super dictis⁶²⁶ gravaminibus et differentiis prorogarunt et prorogant in et per modum et formam ac tempus in quadam papiri cedula inferius descripta et continuata, facientes in et super dicta prorogacione dicte potestatis Actum Curie prout in prima potestate est deductum et specificatum; tenor cuius quidem⁶²⁷ papiri cedule ipsius prorogacionis potestatis sequitur prout etce:

Prorogacio potestatis serenissime domine regine

La Cort General del Principat de Catalunya que de present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, atès que lo temps derrerament donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències ab certes qualitats, modo e forma, //153r// segons en aquell és contengut, lo qual fonch dat a VIII del mes present de octubre, passarà a vint del dit mes e per algunes ocupacions la sua excel·lentíssima senyoria no pot dins lo dit temps declarar, done ab lo present Acte de Cort a la dita senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit e primer poder és contengut, durador per tot lo present mes *inclusive*, ab les salvetats e protestacions en aquell dit e primer poder contingudes, les quals vol que sien hagudes per repetides e expressades. Entès, emperò, que qualsevol persones qui hagen a donar greuges devant la senyora reyna hagen a donar los dits greuges per demà tot dia, que serà dimecres dezeset del present mes, e d'aquí avant no sien admesos.

Que quidem cedula petentibus et volentibus dicta Curia Generali et tribus brachiis ipsius ibidem in dicto Capitulo congregatis Curiam Generalem Cathalonie representantibus, fuit tradita legenda honorabili Joanni Solsona dicti brachii militaris ipsius Curiae notario seu scribae, qui quidem Joannes Solsona, de voluntate, mandato et ordinatione Curiae predictae ac ipsarum personarum Curie in dicto Capitulo congregatarum, et ipsis omnibus audientibus, legit publice altaque et intelligibili voce dictam cedulam supra proxime insertam; et ipsa lecta et publicata, omnes predictae persone ipsius Curie consenserunt et confesse fuerunt inter eos esse contenta in dicta papiri cedula inhita et concordata ac fieri mandata, que Actum Curie et pro Actu Curie esse voluerunt et consenserunt ac predicta negocia, modo et forma in

623. A continuació, ratllat, dictam curiam.

624. Super gravaminibus et aliis differentiis dicti Principatus, *interlineat i al marge dret*.

625. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

626. A continuació, ratllat, populatis.

627. A continuació, ratllat, prorog.

dicta papiri cedula contentis, eidem serenissime domine regine comiserunt et remiserunt sive potestatem iamdictam prorogarunt, prout in dicta cedula continetur.

Et ipsa papiri cedula in dicta Curia ut supra patet lecta et publicata, in continenti dictus serenissimus dominus rex qui ibidem erat⁶²⁸ et in suo solio regio ut moris est sedebat, dictamque cedulam et Actum curie audiverat et intellexerat, mandavit magnifico Philippo Clementis, sue //153v// excellentissime dominacionis prothonotario ibidem presente, vidente et audiente me, Anthonio de Bages, dicti serenissimi domini regis secretario et locumtenente prothonotarii, quod legeret prout legit⁶²⁹ publice altaque et intelligibili voce, ante eius maiestatem et coram dictis personis congregatis, quandam papiri cedulam laudacionem, approbacionem, ratifficacionem et confirmacionem prorogacionis potestatis predictae sive Actus Curiae predicti, cuius quidem papiri cedule tenor sequuntur prout ecce:

Plau al senyor rey. E, loant e approbant les coses contengudes en lo present⁶³⁰ Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jura tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita il·lustríssima senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula per dictum Philippum Clementis, prothonotarium, in continenti dictus serenissimus dominus rex, laudando, approbando, ratifficando et confirmando contenta in dicta cedula seu Capitulo per dictam Curiam concordato et lecto ac supra inserto, et prorogacione potestatis predictae ac Actu Curie per eos facto, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini domini Petri, divina providencia patriarche Alexandrini et archiepiscopi Tarracone, ibidem presentis, iuravit super crucem domini nostri Ihesu Christi eiusque Sancta Quatuor Evangelia manibus sue dominacionis corporaliter tacta, contenta in dicta papiri cedula suprainserta et Actu Curie iamdicto, prout in predicta cedula de mandato ipsius domini regis per dictum prothonotarium lecta et publicata largiflue dicitur et continetur:

De quibus omnibus et singulis supradictis, tam dictus illustrissimus dominus rex quam dicta Curia Generalis seu persone ad ipsam Curiam congregatae, pecierunt et requisiverunt fieri publicum instrumentum et acta et ea contiunuari in presenti processu comuni dicte Curie Generalis per me, dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii ac presentis processus notarium et scribam, presentibus ibidem pro testibus magnifico et honorabile Anthonio de Bardaxino, regiam cancellariam regente, et Francisco Malet legum professoribus, consiliariis domini regis predicti.

154r// Deinde autem, die⁶³¹ mercurii intitulato XVII⁶³² dicti mensis octobris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, exis-

628. Adherat, *corregit*.

629. A *continuació*, *ratllat*, *alta*.

630. A *continuació*, *ratllat*, *acte de cort*.

631. Die, *interlineat*.

632. XVIII°, *corregit*.

tens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Continuatió

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XXè dia del present mes de octubre primer vinent, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet.

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator reverendissimi Gerundensis episcopi.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet, syndicus Barchinone.

Et in continenti, facta dicta continuacione, supradicti syndicus et alie persone superius nominate protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, honorabiles, Joannes Solsona, regius scribe, //154v// Michael Benaula et Gabriel Mercó, notarii regii.

Denique vero, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado vicesimo dicti mensis octobris, anno predicto, serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem.

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà XXIIIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivo, procurator reverendi domini Gerundensis episcopi.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Et supradicte persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, Joannes Sallés, de domo dicti magnifici regentis cancellariam, et Egidius Scaþ, portarius regius.

155r// Denuo autem, die mercurii ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado XXIIIº dicti mensis octobris, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaxino, regens cancella-

riam, existens personaliter constitutus intus domum Capituli dicte sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo XXVIIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

*Cui quidem continuacioni intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:*⁶³³

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Torres, canonicus et syndicus Capituli Vicensis.

Pro brachio militari: Antonius de Vilatorta, miles, Barchinone domiciliatus.

Pro brachio universitatum: Emanuel Boix, syndicus ville Cervarie.

Et supradicti syndici et alie persone superius nominate protestati fuerunt prout super protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, honorabiles Antonius Jacobi Çapila, civis Barchinone, et Michael Joannis, portarius regius.

155v// *Depost autem, die sabbati ad quem dicta Curia fuit continuata intitulado XXVIIº dicti mensis, octobris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente, dictus magnificus dominus Antonius de Bardaximo, regens cancellariam, existens personaliter constitutus intus domum Capituli sedis Barchinone, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadafalli ibidem pro celebrandis Curiis constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:*

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dimecres primer vinent, que serà lo XXXIè dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni fuerunt presentes persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Olivó, procurator reverendi domini Gerundensis episcopi.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet syndicus Barchinone.

Et supradicte persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predicta presentes, discretus Michael Benaula, notarius, et Bartholomeus Robió, portarius regius, cives Barchinone.

Decetero autem, die⁶³⁴ mercurii intitulado XXXIº dicti mensis octobris, //156r// anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente

633. A continuació, ratllat, intitulado.

634. A continuació, ratllat, intitulado.

et in Capitulo sedis Barchinone in suo solio regio sedente, ut moris est, congregata⁶³⁵ in dicto Capitulo dicta Curia Generali et tribus brachiis illius, videlicet ecclesie, militari et universitatum regalium, in qua quidem congregatione fuerunt presentes fere omnes persone ex unoquoque⁶³⁶ brachiorum predictorum quorum nomina brevitatis hic describi seu continuari obmittuntur, considerantes prout dixerunt quod potestas ultimate⁶³⁷ prorogata et data serenissime domine regine super gravaminibus et aliis differentiis Cathalonie dilabitur hodierno die, dictaque serenissima domina regina aliis negociis occupata et detenta non potuit neque potest⁶³⁸ ea determinare et decidere; ea propter, confidentes nec inmerito de fide, pericia, legalitate, industria dicte serenissime domine regine et de bono amore quem erga Cathalonie Principatum predictum et populos in ipso habet et gerit, potestatem iamdictam prorogant et prorogant eidem serenissime domine regine in et per modum et formam in quadam papiri cedula inferius descripta⁶³⁹ et continuata, facientes in et super dicta prorogacione dicte potestatis Actum Curie prout in⁶⁴⁰ prima potestate super dictis gravaminibus dicte domine regine data⁶⁴¹ largiflue est deductum⁶⁴² tenor cuiusquidem cedula prorogacionis ipsius potestatis sequitur prout ecce:

Prorogacio potestatis serenissime domine regine

La Cort General del Principat de Catalunya que de present se celebre del senyor rey en la ciutat de Barcelona, atès que lo temps derrerement donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències ab certes qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut, lo qual fou prorogat a XVI del present mes de octubre, passa lo dia present e per algunes ocupacions la sua excel·lentíssima senyoria no ha pogut ne pot dins lo dit declarar, done ab lo present Acte de Cort a la dita senyora reyna semblant poder ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contengut, durador d'ací a dissapte primer vinent //156v// que's comptarà tres de nohembre *inclusiue*, ab les salvetats e protestacions en aquell e en lo primer poder contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expresades.

Que quidem cedula, petentibus et volentibus dicta Curia et tribus brachiis ipsius ibidem in dicto capitulo⁶⁴³ congregatis Curiam Generalem Cathalonie representantibus, fuit tradita legenda discreto Petro Colell, notario seu scribe substituto in his e aliis actibus dicte Curie a venerabile Bartholomeo Martínez, brachii ecclesiastici seu personarum ecclesiasticarum notario, qui quidem Petrus Colell, de voluntate et mandato⁶⁴⁴ dictorum congregatorum in dicto Capitulo existencium et ipsis omnibus audientibus, legit publice et alta et intelligibili

635. A continuació, ratllat, dicta Curia Generali et.

636. A continuació, ratllat, dictorum.

637. A continuació, ratllat, super gravaminibus Curie.

638. A continuació, ratllat, super.

639. A continuació, ratllat, e, escrit et.

640. A continuació, ratllat, dicta.

641. Super dictis gravaminibus dicte domine regine data, *al marge dret*.

642. A continuació, ratllat, ac.

643. A continuació, ratllat, convocatis et.

644. Mandatorum, *corregit*.

voce dictam cedulam supra proxime insertam; et ipsa lecta et publicata, omnes predictae persone congregatae ex omnibus tribus brachiis et quolibet ipsorum consenserunt et confesse fuerunt inter eos esse contenta in dicta papiri cedula inita ac concordata et fieri mandata, que Actum Curie et pro Actu Curie esse voluerunt et consenserunt ac predicta negocia modo predicto in et cum dicta proxime inserta comiserunt et remiserunt sive potestatem iamdictam eidem serenissime domine regine attributam prorogarunt, prout in dicta cedula plenius continetur.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula in dicta Curia ut supra patet, incontinenti dictus serenissimus dominus rex ibidem in suo regio solio sedens, qui dictam cedulam et Actum Curie audiverat et intellexerat, mandavit magnifico Philippo Clementi, eius excellentissime dominacionis prothonotario, presente ibidem et vidente ac ea audiente me, Anthico de Bages, dicti serenissimi domini regis secretario et locumtenenti prothonotarii quod legeret prout legit alta et intelligibili voce ante eius maiestatem et coram dictis personis congregatis, quandam papiri cedulam laudacionem et approbacionem dicte prorogacionis potes//157r//tatis sive Actus Curie, cuius tenor est talis:

Plau al senyor rey. E, loant e approbant les coses contengudes en lo present Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jura tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita illustrissima⁶⁴⁵ senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula per dictum Philippum Clementis, prothonotarium, in continenti dictus serenissimus dominus rex, laudando et aprobando contenta in dicta papiri cedula seu capitulo per dictam Curiam concordato et lecto ac supra inserto et prorogacione potestatis iamdicte ac Actu Curie per eos facta, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini domini Petri, divina providencia patriarche Alexandrini et archiepiscopi Terracone, ibidem presentis, iuravit super crucem domini nostri Ihesu Christi eiusque Sancta Quatuor Evangelia manibus sue dominacionis corporaliter tacta, tenere et servare contenta in dicti papiri et Actu Curie iamdicto, prout in predicta cedula, de mandato ipsius domini regis per dictum prothonotarium lecta, largiflue dicitur et continetur.

De quibus omnibus et singulis supradictis, tam dictus illustrissimus dominus rex quam dicte persone congregatae⁶⁴⁶ mandarunt et requisiverunt fieri publicum instrumentum et ea continuari in presenti processu dicte Curie Generalis per me, dictum secretarium et locumtenentem prothonotarii ac dicti processus notarium et scribam, presentibus ibidem pro testibus honorabiles Joanne Solsona, regio scriba, Michaelae Benaula et Gabriel Mercó, notariis regiis, habitatoribus Barchinone.

157v// Demum autem, die mercurii predictam XXXI octobris dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo sedis personaliter existente et in suo solio regio,⁶⁴⁷ ut moris est, sedente, sua regia excelencia continuavit Curiam predictam et illius acta in modum sequentem:

645. A continuació, ratllat, serà.

646. A continuació, ratllat, d.

647. A continuació, ratllat, personaliter sed.

Continuació

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dissapte primer vinent, que serà lo terçer dia del present mes de octubre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacio intervenerunt et presentes⁶⁴⁸ fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: reverendissimus in Christo patre Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone, reverendus Petrus, electus episcopus Urgellensis, reverendus⁶⁴⁹ electus episcopus Vicensis.

Pro brachio militari: illustris infans Enricus, Aragonum et Sicilie, dux Segurbi, comes Emporiarum, egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades, spectabilis Joannes de Prades conestabulus Aragonum.

Pro brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Raymundus Marquet, syndici Barchinone; Jacobus Scales, Raymundus Puig, syndici Gerunde; Petrus Çavertés, decretorum doctor, syndicus Dertuse.

158r// *Et supradicti syndici et persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.*

Et dictus serenissimus dominus rex dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per suam maiestatem factis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, nobiles Joannes de Gamboa, cavallericius maior; Petrus Nunyez Cabessa de Vaca et Gabriel Sanchez, thesaurarius, consilarii domini regis predicti.

Ex post autem, die sabbati intitulato tercio mensis novembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona personaliter residente et in suo solio regio more solito intus Capitulum dicte sedis Barchinone sedente, congregata dicta Curia Generali et seu personis ac sindicis nonnullorum prelatorum capitulorum tocius brachii ecclesie ac nonnullarum civitatum, villarum, locorum et universitatum tocius brachii regalis sive universitatum multisque ac universis nobilibus, militibus, domicellis et personis ex brachio militari, quorum nomina brevitatis causa hic continuari obmittuntur, Curiam Generalem Cathalonie representantibus et celebrantibus, quoniam non solum mayor et sanior pars sed eciam due partes et amplius personarum ad Curiam predictam convocatorum, considerantes prout dixerunt quod potestas ultimate per dictam Curiam serenissime domine regine data, attributa et prorogata super gravaminibus et aliis differentiis dilabitur hodierno die dictaque serenissima domina regina nonnullis negociis occupata non potuit dicta gravamina determinare, ideo confidentes admodum de fide, pericia, legalitate, industria et animi probitate dicte serenissime domine regine et de bono⁶⁵⁰ amore quem eadem illustrissima domina regina gerit erga Principatum Cathalonie et populos in eo, potestatem //158v// iamdictam prorogarunt et prorogant in et per modum et formam in quadam papiri cedula inferius descriptis et continuatis contentis facientes super ea Actum Curie, cuius quidem papiri cedula tenor sequitur prout ecce:

648. A continuació, ratllat, fuerunt.

649. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

650. A continuació, bono escrit a l'interlineat sobre amore.

*Ultima prorogatio potestatis serenissime
domine regine*

La Cort General del Principat de Cathalunya qui de present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, attès que lo temps derrerament donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres differències ab certes qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut, lo qual fou donat dimecres propassat, passa per huy tot dia; e per algunes ocupacions a sa excel·lentíssima senyoria no pot dins lo dit temps declarar, done ab lo present Acte de Cort a la dita sereníssima senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contengut, fins a dilluns primer vinent, que comptarem cinch del present mes de nohembre, a dotze hores de migjorn⁶⁵¹ inclusive, ab les salvetats e protestacions en aquell dit primer poder contengudes, les quals volen sien hagudes per repetides e expresades.

Que quidem cedula, petentibus et volentibus dicta Curia Generali et tribus brachiis ibidem in dicto Capitulo convocatis et congregatis, fuit tradita legenda honorabile Johanni Solsona, notario seu scribe dicti brachii militaris; qui quidem Joannes Solsona, de voluntate et mandato dictorum congregatorum in dicto Capitulo existencium et ipsis omnibus audientibus, legit publice, alta et intelligibile voce cedula supra insertam; et ipsam lecta et publicata, omnes predictae persone congregatae dixerunt et confesse fuerunt inter eos esse contenta in dicta papiri cedula inita et concordata ac fieri mandata, que et Actum Curie esse voluerunt, comitentes negocia iamdicta eidem serenissime domine regine prout in dicta cedula continetur.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula ut supra patet in dicta papiri cedula, incontinentem dictus serenissimus dominus rex ibidem in suo solio regio sedens, qui dictam cedula et Actum Curie //159r// audiverat et intellexerat, mandavit magnifico Philippo Clementi, sue serenissime maiestatis prothonotario, presente ibidem et vidente ac audiente me, Anthico de Bages, dicti serenissimi domini regis locumtenente prothonotarii, quod legeret, prout legit alta et intelligibili voce ante eius maiestatem et coram dictis personis congregatis, quandam papiri cedula laudacionem et approbacionem dicte prorogacionis potestatis sive Actus Curie, tenoris huiusmodi:

Plau al senyor rey. E loant e approbant les contengudes en lo present Capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jure tenir e servar tot ço e quant en les dites coses serà per la dita il·lustríssima senyora reyna determenat.

Lectaque et publicata dicta papiri cedula, predictum Philippum Clementis, prothonotarium, incontinentem dictus serenissimus dominus rex, laudando et approbando contenta in dicta papiri cedula seu Capitulo per dictam Curiam concordato supra inserto et prorogacione potestatis iamdicte, in manu et posse reverendissimi in Christo patris et domini domini Petri, divina providencia patriarche Alexandrini et archiepiscopi Tarracone, ibidem presentis, juravit super cruce domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quatuor Evangelia, manibus sue dominacionis corporaliter tacta, tenere et servare contenta in dicta papiri cedula et Actu Curie iamdicti, prout in eis largiflue continetur.

651. A continuació, ratllat, ab les.

De quibus omnibus et singulis supradictis, tam dictus serenissimus dominus rex quam dicte persone congregatae, mandarunt et requisiverunt de predictis fieri publicum instrumentum et ea in presenti processu comuni Curie continuari per me, dictum Antichum de Bages, secretarium et locumtenentem prothonotarii ac scribam presentis processus iamdictum, presentibus testibus discretis Petro Colell, Michaele Benaula, et Gabriele Marco, notariis regiis, habitatoribus Barchinone.

E cetero autem, die et anno predictis, dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo personaliter residente, dictus magnificus dominus //159v// Joannes Pagès, consiliarius et vicecancellarius dicti domini regis, existens personaliter constitutus intus Capitulum iamdictum, sedendo in uno ex gradibus cuiusdam cadaffalli ibidem pro celebrandis Curii constructi, in personam ipsius domini regis continuavit dictam Curiam et illius acta in modum sequentem:

Lo senyor rey continue la present Cort e los actes de aquella a dilluns primer vinent, que serà lo Vè dia del present mes de nohembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacion intervenerunt et presentes fuerunt syndici et persone infrascripte, videlicet:

Pro brachio ecclesie: Joannes Franciscus Oristà, procurador reverendi domini Gerundensis episcopi; Bartholomeus Oristà, syndicus Capituli Gerundensis.

Pro brachio militari: Nicholaus de Luppiano, miles.

Et supradicte persone protestati fuerunt prout supra protestatum fuit.

Et dictus magnificus dominus vicecancellarius dixit quod stabat et perseverabat in supradictis per ipsum factis in personam ipsius domini regis.

Testes fuerunt ad predictam presentes, magnifici Alfonsus de la Cavalleria, vicecancellarius; Franciscus Malet, fisci advocatus, legum professores, consilarii domini regis, et Gabriel Marco, notarius regius, regiam Curiam sequens.

160r// *Exinde autem, die dominico intitulato quarto dicti mensis novembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinona et intus Capitulum dicte sedis Barchinone personaliter existente, in suo solio regio ut moris est sedente, dicta Curia Generali intus dictum Capitulum⁶⁵² congregata, in qua quidem congregacione intervenerunt et presentes fuerunt hii qui sequitur, videlicet:*

Ex brachio ecclesie: reverendissimus dominus Petrus, patriarcha Alexandrinus archiepiscopus Tarracone; reverendus Petrus, electus episcopus Urgellensis; reverendus⁶⁵³ electus episcopus Vicensis; reverendus⁶⁵⁴ prior Cathalonie; reverendissimus Berengarius de Sos, archiepiscopus Sacerensis, procurator reverendisimi cardinalis Ilerde; reverendus frater Poncius Andreas de Villari, abbas Rivipulli; reverendus frater⁶⁵⁵ Joannes Samþçó, abbas Sancti Salvatoris de Ebrea; reverendus frater⁶⁵⁶ de Rocacrespa, abbas Sancti Ffelicis Gui-

652. A continuació, ratllat, p.

653. A continuació, un espai d'1 cm en blanc.

654. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

655. A continuació, escrit, Joan, en comptes de, Miquel.

656. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

xellensis; reverendus fratri Jaufridus Sort, abbas Sancti Cucufatis Vallensis; reverendus frater⁶⁵⁷ abbas Cardone; reverendus frater,⁶⁵⁸ abbas sancti Laurentii de Monte, diocesis Barchinone; Joannes Andreas Sorts, procurador reverendisimi domini Barchinone episcopi; Guillelmus Raymundus Alenyà, procurador reverendi domini Dertusense episcopi; Ludovicus de Plano, syndicus Capituli Barchinone; Bartholomeus Oristà, syndicus Capituli Gerundensis; Emmanuel de Monsuar, syndicus Capituli Ilerdensis; Franciscus Amiguet, syndicus Capituli Dertusensis; Joannes Torres, syndicus Capituli Vicensis; frater Benedictus Cardona, procurador abbatis ville de Camporotundo; frater Jacobus Roiç, procurador abbatis Populeti; frater⁶⁵⁹ Vincencii, procurador abbatis Sancti Laurentii de Monte, diocesis Gerundensis; frater⁶⁶⁰ Turell,⁶⁶¹ procurador prioris Cathalonie, ordinis sancti Johannis Iherosolomitensis.

Ex brachio militari: illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii, comes Emporiarum, etc.; //160v// egregius Joannes, comes Cardone et Montanearum de Prades; spectabilis Joannes de Prades, conestabulus Aragonum; nobilis Matheus de Montecatheno; nobilis Yvannus de Èvol et de Castro; nobilis Joannes de Luna; et plures alii nobiles et milites quorum nomina brevitatis causa hic continuari obmittuntur.

Ex brachio universitatum: Galcerandus Carbó, Raymundus Merquet, Joannes Ros, Jacobus de Torrente, Joannes Rog, syndicus Barchinone; Petrus Arnoldus Segrera, syndicus Ilerde; Jacobus Scala, Raymundus Puig, syndici Gerunde; Petrus Cevertés, Franciscus Palau, syndici Dertuse; Emanuel Boix, syndicus ville Cervarie; Vilella⁶⁶² syndicus Minorise; Matheus Senya, syndicus Villefranche Penitensis; Rippoll,⁶⁶³ syndicus ville Berge; Franciscus Altelló, syndicus ville Turricelle de Montegrino; Petrus Cestrada, syndicus ville Sancti Petri de Auro; syndicus⁶⁶⁴ ville Campirotundi; Thomas Ledó, syndicus ville de Arbussio; Ferran,⁶⁶⁵ syndicus ville Pratorum regalium; syndicus⁶⁶⁶ ville de Pals.

Et dicta Curia sic ut predicatur congregata, dictus serenissimus dominus rex peccit et deprecatus Curiam predictam et personas in ea congregatas //161r// quatinus dignarentur jurare in primogenitum eorum et in regem, dominum et successorem in Principatu Cathalonie et aliis regnis et terris⁶⁶⁷ post felices longevos dies ipsius serenissimi domini Regis serenissimum dominum Joannem, eiusdem domini regis et serenissime domine regine, eius consortis, filium prout idem serenissimus dominus rex et illustrissima domina regina ipsum dominum

657. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

658. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

659. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

660. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

661. A continuació, ratllat, ordinis.

662. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

663. Precedit d'un espai de 2 cm en blanc.

664. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

665. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

666. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

667. A continuació, ratllat, eiusdem ser.

Joannem in primogenitum ac regem successorem in eiusdem domini regis regnis et terris post eiusdem domini regis felices et longevos dies jurarunt.

Et dicte persone congregate Curiam Generalem Cathalonie representantes, volentes et cupientes satisfacere et obedire petitioni et rogacioni per dictum serenissimum dominum regem dicte Curie factis, dederunt et obtulerunt honorabili Johanni Solsona, regio scribe et dicti brachii militaris notario, quandam papiri cedulam quam pro responsione dicte⁶⁶⁸ petitioni esse voluerunt quam pecierunt et requisiverunt per dictum Joannem Solsona palam et publice, coram dicto serenissimo domino rege et personis congregates, legi et publicari, prout idem Joannes Solsona legit et publicavit, cuiusquidem papiri cedula tenor sequitur in hunc modum:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona e los tres staments de aquella, haguda plena deliberació sobre les dites pregàries per la excel·lència vostra fetes, responen que, jatsia la Cort e lo Principat no hage acostumat prestar lo dit jurament e sagrament de feultat, maiorment essent absent lo primogènit; e com prestar lo dit jurament de primogènit sie acte voluntari e mer graciós del dit Principat, emperò, per aquesta vegada, per satisfacer a la demanda de vostra altesa e per lo gran desig que tenen complaure a les pregàries de aquella e encara per satisfacer al desig e voluntat de la excellentíssima senyora la senyora reyna, salve, emperò, en totes coses la fidelitat a vós senyor rey prestada, de sa mera liberalitat e graciosament se offeren prestar lo dit jurament e sagrament en la forma devall particularment escrita. Salves, emperò, a la dita Cort e als brassos e staments de aquella e dels singulars de aquells e de quiscun de aquells los usos, costums e libertats, prà//161v//tiques e qualsevulla drets a ells pertanyents, als quals no sie derogat en lo sdevenidor, jurant però primerament la magestat vostra e de la senyora reyna, com a tudors del dit illustríssimo primogènit, fill vostres, e lo dit Principat e a la dita Cort per aquell, lo bovatge, terratge, erbatge e unions dels regnes, Constitucions, Usatges, privilegis, libertats, pràtiques, usos e costums e totes altres e sengles coses que vós, senyor rey, haveu jurades en vostra novella entrada, en univers e en singular, segons que en l'acte de la prestació del dit jurament és contengut.

E protesten la dita Cort e los tres staments e braços de aquella expressament que per lo predit acte de la prestació de jurament prestador per la dita Cort no pugue ésser tret en alguna forma o manera a conseqüència alguna en lo sdevenidor, ans la dita Cort e Principat romanguen en tot cas en lo sdevenidor en son plen dret e libertat, segons era ans del dit acte. E encara protesten e's salven que fan lo dit jurament ab salvetat expressa que, essent lo illustríssimo primogènit de edad de XIII anys, ans de usar de jurisdicció alguna, sie tengut prestar lo dit jurament personalment e dins la ciutat de Barchinona. E supliquen la present protestació e salvament sien admeses e consentides per la altesa de vós, senyor rey, e per la altesa de vós, senyora reyna, com a tudors dessus dits. E supliquen més avant la dita Cort e tres staments de aquella que a maior cautela del dit jurament, salvetat e protestacions, vostra reyal maiestat vulla loar, aprovar e confirmar aquelles a tota salvetat de la dita Cort e admetre les dites salvetat e protestació e consentir en aquelles.

Et nichilominus, pro validacione et corroboracione dicti juramenti, dicta Curia Generalis ordinavit et legi et publicari mandavit⁶⁶⁹ per dictum Joannem Solsona, ibidem in dicto Capitulo quandam papiri cedulam huiusmodi seriey:

668. A continuació, ratllat, cedula esse.

669. A continuació, ratllat, quand.

162r// E la dita Cort, ab auctoritat e consentiment del dit senyor rey, concordablement ordena e dóna poder als qui presents són en la dita Cort que pusquen en nom e veu de tota la dita Cort e de tot lo dit Principat de Cathalunya e en noms seu propis e en nom de aquells qui són síndichs e procuradors, los qui hic són compareguts en nom de altri, e encara per los presents en la dita Cort en nom e en veu de tots los absents de la present Cort, qui són del dit Principat de Cathalunya e seran d'aquí avant, universalment e singular, jurar e prestar sagrament de feultat e juren en la forma devall particularment contenuda encontinent lo ihlustrísimo senyor don Joan, primogènit dels dits senyors rey e reyna, e en comte de Barcelona e rey e successor de tots los regnes e terres del dit senyor rey, après los dies del dit senyor rey pare del dit senyor primogènit, e les sobre dites coses vol a l'acte present e no als sdevenidors ésser steses.

Et in continenti, predictus illustris infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii, comes Emporiarum, etc., et alii nobiles, barones, milites et domicelli et alie persone brachii militaris, ibidem in dicto Capitulo congregate, pro salvitate privilegiorum et libertatum dicto brachio seu stamento concessorum et concessarum, requisiverunt per dictum Joannem Solsona, dicti brachii militaris notarium seu scribam, legi publice attaque et intelligibili voce ibidem in dicto Capitulo quandam papiri cedulam scriptam, prout ipse Joannes Solsona legit publice, presente ibidem me, Anthico de Bages, dicti serenissimi domini regis secretario et locumtenente prothonotarii, cuius quidem papiri cedula tenor sequitur in hunc modum:

162v// Los magnats, barons, nobles, cavallers e hòmens de paratge e generosos e stament militar del Principat de Cathalunya, ab aquella honor e subiecta reverència que's pertany, protesten e salven que, per lo dit jurament per les magestats del senyor rey e de la senyora reyna com a tudors de l'ihlustrísimo senyor primogènit prestat e confirmació dels privilegis dels altres staments, en nenguna manera no sie fet preiudici al dit stament militar e lurs privilegis, no entenen a consentir ne derogar en cosa alguna que sie preiudici lur e de lurs privilegis e libertats, ans romanguen salvos e ihlesos; requerint que la present scriptura, salvetat e protestació sie continuada en la fi del dit jurament e en los processos comú e particular del dit stament.

Et lecta et publicata dicta papiri cedula, predictas personas dicti brachii militaris, oblata et presentata et legi et publicari mandata, ilico reverendissimus in Christo pater dominus Petrus, divina providencia patriarcha alexandrinus archiepiscopus Tarracone, et⁶⁷⁰ alie persone brachii ecclesiastici ibidem in dicto capitulo congregat⁶⁷¹ eciam pro salvitate et conservacione privilegiorum et libertatum dicto brachio concessorum, requisiverunt legi et publicari in dicto capitulo⁶⁷² per discretum Petrum Colell, notarium et in actis curie substitutum iuratum vice et nomine venerabilis et discreti Bartholomei Martinez dicti brachii ecclesiastici notarii et scribe, quandam papiri cedulam huiusmodi seriey.

Et reverendissimus in Christo pater Petrus, patriarcha Alexandrinus et archiepiscopus Tarraconensis, pro se et aliis⁶⁷³ prelati et personis brachii ecclesiastici, dixit se predictis per dictos

670. A continuació, ratllat, p.

671. A continuació, ratllat, requisiverunt.

672. A continuació, ratllat, quam.

673. A continuació, ratllat, personis.

magnates, barones et milites status seu brachii militaris protestatis et requisitis minime consentire, immo eisdem totaliter dissentire. Requirens hec omnia in fine premissorum continuari ac ei seu dicto bra//163r//chio ecclesiastico fieri et tradi unum et plura publica instrumenta per prothonotarium serenissimi domini regis.

Et extimplo,⁶⁷⁴ lecta et publicata dicta papiri cedula, dicti magnifici Galcerandi Carbó, Raymundus Merquet et alii syndici civitatis Barchinone et alii eciam syndici civitatum, villarum, locorum et universitatum Principatus Cathalonie pro salutate et conservacione,⁶⁷⁵ Usaticorum Barchinone, Constitucionum Cathalonie, privilegiorum, usuum et stilorum Cathalonie, obtulerunt et dederunt dicto Joanni Solsona quandam papiri cedulam, requirentes illam ibidem in dicto Capitulo legi et publicari per dictum Joannem Solsona, regium scribam et dicti brachii militaris notarium et scribam, cuius quidem papiri cedule tenor sequitur prout ecce:

Los síndichs de la ciutat de Barcelona, en nom de la dita universitat e de tots los altres síndichs del bras reyal e de totes les universitats, ciutats, viles e lochs del dit Principat dien en los dits noms que no consenten a les coses requestes e protestades per part del bras e stament militar ans totalment hi dissenten, no volent que'ls sie fet preiuhí als Usatges de Barcelona, Constitucions de Cathalunya, privilegis, usos e costums de les dites universitats e singulars de aquelles, requerint que la present sie inserta e continuada al peu de la dita protestació. E que de totes coses ne sien fetes e donades, si necessari serà, una e moltes cartes públiques.

Et premissis sic ut supra patet factis, incontinenti dicti reverendissimus dominus patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone et alie persone dicti brachii ecclesiastici, dederunt et obtulerunt⁶⁷⁶ dicto Petro Colell, aliam papiri cedulam quam pecierunt ibidem in dicto Capitulo legi et publicari, prout ipse Petrus Colell legit et publicavit ipsam, cuiusquidem papiri cedule tenor sequitur in hunc modum:

163v// Lo stament ecclesiàstich, prelats, síndichs capitulars e altres singulars de aquell, vistes la proposició e pregàries fetes per part de la maiestat del senyor rey per lo jurament prestador a aquella e a la sereníssima senyora reyna, muller sua, com a tudors de l'il·lustríssimo senyor don Joan, fill primogènit de sa excellentíssima senyoria, jurant aquell com a primogènit en successor en lo Comtat de Barcelona, altres regnes e terres de la sereníssima senyoria sua après lonchs e beneventurats dies de aquella. Jatsie les dites persones ecclesiàstiques per dret divinal e humanal no sien tengudes ne sie acostumat tal jurament prestar, però, per satisfer a les dites pregàries e voluntat de la dita magestat de mera liberalitat, graciosament se offerexen promptes prestar lo dit jurament en la forma deús escrita, ab salvetat emperò de les libertats, immunitats, privilegis e drets ecclesiàstichs, les quals volen ésser salves, ihleses e íntegres. Expressament protestant que per lo dit jurament no sie fet preiuhí ne derogació alguna a les immunitats, privilegis e drets directament ne indirecta, tàcitament ne expressa, e que lo dit jurament prestador per los dits prelats, síndichs capitulars e altres singulars del dit stament no pugue ésser tret a conseqüència, suplicant la present protestació, salvetat e cédula sien admeses per sa altesa e que sie continuada en lo procés comú de la Cort e particulars dels staments de aquella.

674. *A continuació, ratllat, dicti Gal.*

675. *A continuació, ratllat, privilegiorum.*

676. *A continuació, ratllat, aliam.*

Et ilico, ad alios non divertendo actus sed eos potius continuando, dicti reverendissimus dominus Petrus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Tarracone, et alii prelati et persone et alie dicti brachii ecclesiastici iurarunt dictum illustrissimum dominum Joannem in primogenitum et regem et dominum eorum post felices et longevos dies dicti serenissimi domini regis, in et per modum et formam in quadam papiri cedula inferius descripta et continuata contentis, quam pecierunt et requisiverunt ibidem in dicto Capitulo legi et publicari, prout ipse Petrus Colell //164r// legit et publicavit, cuius quidem papiri cedule tenor sic se habet:

***Iuramentum prestitum per ecclesiasticos
primogenito regis***

*Prestatio iuramenti per omnes brachios Curie facta illustri infanti Joanni,
filio primogenito domini regis feliciter, incipit*

Nos Petrus, miseracione divina patriarcha alexandrinus et archiepiscopus Tarraconensis, manus ad pectus et sacrosanctis Evangelii coram nobis positus, ut moris est, ceteri vero predicti ecclesiastici, tactis Sacrosanctis Evangelii coram⁶⁷⁷ nobis positus, iuramus graciose et ex mera liberalitate quod confestim post felices dies serenissimi domini regis Aragonum genitoris habebimus illustrissimum dominum Johannem, eiusdem domini regis filium primogenitum, in comitem Barchinone et regem suorum regnorum, terrarum predicti domini regis. Salvis tamen in omnibus ipsius ecclesie libertatibus, immunitatibus⁶⁷⁸ privilegiis et iuribus universis. Et cum protestacionibus in cedula pro partis tocus Curie et in cedula pro partis brachii ecclesiastici oblatis, contentis et expressis, quas in presenti volumus pro expressis haberi.

164v// Predicti vero illustris, infans Enricus Aragonum et Sicilie, dux Sogurbii, comes Emporiarum, etc. et alii nobiles, barones, milites, domicelli et alie persone dicti brachii militari, iurarunt dictum illustrissimum dominum Joannem in primogenitum, regem et dominum modo et forma in quadam papiri cedula inferius descripta et continuata contentis, quam per dictum Joannem Solsona legi et publicari pecierunt et requisiverunt, cuius quidem papiri cedule tenor sequitur prout ecce:

Nos magnates, barones, nobiles, milites et homines de paratico et generosi Principatus Cathalonie subscripti, iuramus per dominum Deum et crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quatuor Evangelia per nos corporaliter tacta, illustrissimum dominum Joannem, vestri domini regis primogenitum, seu vobis excellentissimis dominis regi et regine primogeniti parentibus et tutoribus nomine ipsius huiusmodi iuramenti recipientibus, tenere et habere confestim in dominum, et post dies vestri domini regis patris eiusdem, in comitem Barchinone et regem et successorem in omnibus regnis et terris vestri, domini regis patris eiusdem, et exinde obedire et fidelitatem eidem custodire in vita vestri, domini regis, et post ut vassalli et naturales sud⁶⁷⁹ naturali domino debent et tenentur et obedienciam ut primogenito et comiti Barchinone ac successori universali vestri, domini regis, fidelitate tamen vobis excellentissimo domino regi per nos prestita in omnibus et per omnia semper salva. Et sine preiudicio et derogacione aliqui iuramenti prestiti per vos serenissimum dominum regem dicto brachio militari et privilegiorum et libertatum nostrarum et cum salvitatibus retencionibus et protestacionibus in cedula pro parte⁶⁸⁰ tocus curie oblate contentis et expressis.

677. A continuació, ratllat, eo.

678. A continuació, ratllat, pro.

679. A continuació, ratllat, domino.

680. A continuació, ratllat, ipsius.

*Predicti vero Galcerandus Carbó et alii syndici Barchinone, et aliarum civitatum, villarum, locorum et universitatum*⁶⁸¹ *regalium iurarunt //165r// dictum illustrissimum dominum Joannem in primogenitum, regem et dominum modo et forma in quadam papiri cedula inferius descripta et continuata contentis, quam per dictum Joannem Solsona legi et publicari in dicto Capitulo pecierunt et requisiverunt, cuiusquidem papiri cedule tenor sequitur subhis verbis:*

Nos Galcerandus Carbó, Joannes Ros, Jacobus de Torrente, Raymundus Merquet, Joannes Roig, syndici civitatis Barchinone, iuramus per dominum Deum et crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quatuor Evangelia per nos corporaliter tacta, illustrissimum dominum Joannem, vestri domini regis filium primogenitum, seu vobis excellentissimis dominis regi et regine dicti primogeniti parentibus et tutoribus, nomine ipsius huiusmodi iuramentum recipientibus, tenere et habere confestim in dominum et post dies vestri, domini regis patris eiusdem, in dominum et comitem Barchinone et in regem et successorem in omnibus regnis et terris vestri, domini regis patris eiusdem, et exinde obedire et fidelitatem ei custodire in vita vestri, domini regis, et post ut vassalli et naturales suo naturali domino debent et tenentur et obedienciam ut primogenito et comiti Barchinone ac successori universali vestri, domini regis, fidelitate tamen vobis excellentissimo domino regi per nos prestita in omnibus et per omnia semper salva. Et sine preiudicio et derogacione aliquali iuramenti prestiti per vos serenissimum dominum regem universitatibus et singularibus civitatum, villarum dicti Cathalonie Principatus, cum salvitatibus tamen retencionibus et protestacionibus in cedula pro parte totius Curie oblata contentis et expressis.

*Et ilico, dictis iuramentis prestitis*⁶⁸² *dictus serenissimus dominus rex et illustrissima domina regina, consorts eiusdem serenissimi domini regis, tutores et curatores, per dictum serenissimum dominum regem*⁶⁸³ *//165v// dati, constituti et assignati illustrissime persone terris dominacioni et bonis dicti illustrissimi domini*⁶⁸⁴ *Joannis, primogeniti eorum carissimi et post felices et longevos dies dicti serenissimi domini regis heredis et successoris sui in Principatu Cathalonie et aliis regnis et terris eiusdem serenissimi domini regis, nomine tutorio et curatorio iamdicto, iurarunt super crucem domini nostri Ihesu Christi et eius Sancta Quator Evangelia manibus suarum excellenciarum corporaliter tacta, tenere et servare et per quos deceat teneri et servari facere dictis brachiis ecclesiastico, militari et civitatum, universitatum et locorum regalium et toto dicto Principatu et insuper omnibus habitantibus et habitaturis ac populatis in eo privilegium bovatice et erbaticae Constitucionesque Cathalonie generales,*⁶⁸⁵ *Usaticos Barchinone, privilegia, libertates et immunitates dicto Principatu*⁶⁸⁶ *et populatis ac domiciliatis in eo concessas et concessa, et id idem per dictum illustrissimum primogenitum servari facere promiserunt, prout melius et plenius usi sunt et utuntur.*

*De quibus omnibus et singulis supradictis, tam dicti serenissimi domini rex et regina quam dicta Curia Generalis et persone in ea congregatæ*⁶⁸⁷ *iusserunt, pecierunt, requisiverunt et mandarunt fieri publicum et publica instrumenta et ea in presenti processu comu-*

681. A continuació, ratllat, et.

682. A continuació, ratllat, in cont.

683. A continuació, ratllat, datam.

684. A continuació, ratllat, reg.

685. A continuació, ratllat, privile.

686. A continuació, ratllat, concessu.

687. A continuació, ratllat, pecierunt et requi.

ni dicte Curie continuari per me, Anthicum de Bages, dicti serenissimi domini regis secretarium et locumentem prothonotarii iamdictum, presentibus testibus nobili et magnificis Petro Nunyez Cabessa de Vaca, Gabriele Sanchez, thesaurario generali, et Gaspare Maymó, scriba porcionis eiusdem domini regis consiliariis.

Habilitatio protonotarii ut infra

Et michilominus, ipsa eadem die et anno predictis, et incontinenti factis premissis, existente dicto serenissimo domino rege in dicto Capitulo existente et in suo solio regio ut moris est sedente, congregata //166r// dicta Curia Generali ut supra patet, dictus serenissimus dominus rex, considerans prout dixit quod magnificus Philippus Clementis, prothonotarius eiusdem serenissimi domini regis est de natione et regno⁶⁸⁸ Aragonum, considerans eciam quod per Constituciones Cathalonie Generales cautum est quod extranei a dicto Principatu ut puta qui nati non sunt in dicto Principatu non possunt aliqua acta iudicaria peragere seu testificari, consideransque et attendens quod plura et diversa acta fieri habent eciamque facta sunt per dictum Philippum Clementis, ideo volentes debite providere ne ex causis et rationibus precontentis impugnari seu⁶⁸⁹ in aboliri possent, de consensu et approbacione dicte Curie Generalis⁶⁹⁰ pro dictis actis factis et aliis eciam faciendis abilitavit et abilitatum esse voluit dictum Philippum Clementis in et per modum et formam in quadam papiri cedula per dictum Philippum Clementis, mandato dicti domini regis, in dicto Capitulo lecta et publicata, tenoris huiusmodi.

Habilitatio protonotarii

Lo senyor rey, de aprobació e consentiment de la present Cort, loant e approbant tots los actes fets per mossèn Phelip Climent, prothonotari de sa alteza, abilita la persona de aquell per los dits actes, axí fets en la dita Cort com fora de aquella e d'aquí avant⁶⁹¹ en la dita Cort faedors e en tots los dependents e devallants de aquella. Volent que per ço no sie⁶⁹² en algunes altres coses preiudicat ne derogat als Usatges de Barchinona, Constitucions de Cathalunya, privilegis, usos e costums del dit Principat, ans vol que aquells romanguen en sa força e valor.

Quam quidem cedulam et laudacionem et approbacionem abilitacionemque iamdictam, dictus serenissimus dominus rex mandavit⁶⁹³ dictaque Curia Generalis⁶⁹⁴ peciit, requisivit et fecerunt in presenti processu comuni Curie predictae continuari et inseri per me, dictum locumentem prothonotarii et scribam //166v// dicti processus comunis iamdictum, presentibus testibus proxime dictis.

Adveniente autem die lune intitulado quinto dicti mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXI°, dictus serenissimus dominus rex existens perso-

688. A continuació, ratllat, Maioricarum.

689. A continuació, in, escrit en l'interlineat.

690. A continuació, ratllat, habilitavit.

691. A continuació, ratllat, fa.

692. A continuació, ratllat, fet.

693. Mandavit, interlineat.

694. A continuació, ratllat, mandaverit.

naliter constitutus intus dictum Capitulum sedis Barchinone, sedendo in eius solio regio ut moris est, congregata dicta Curia Generali et tribus brachiis ipsius intus dictum Capitulum, in quaquidem congregacione interfuerunt et presentes fuerunt syndici et persone solite ad ipsam Curiam intervenire, fere omnes et nedum maior et sanior pars, sed eciam due partes et amplius, dictus serenissimus dominus rex verbo dixit et exposuit dicte Curie Generali et ipsis personis in ea congragatis, ibidem presentibus, quod regia magestas sua viderat et intellexerat potestatem per dictam Curiam sue excellencie datam super interesse particularibus et aliis differentiis Principatus Cathalonie predicti, et eciam⁶⁹⁵ viderat et intellexerat interesse et diferencias predictas, quapropter pro ipsis tollendis et dirimendis, volens sua regia magestas ut dixit concordiam et tranquillitatem inter populos in dicto Principatu imponere, suam super predictis ordinavit setenciam, quam per magnificum Philippum Clementis, prothonotarium dicti domini regis, legi et publicari iussit in dicto Capitulo et ipsis omnibus presentibus et audientibus, cuiusquidem sentencie tenor sequitur prout ecce:

167r//

De la restitució dels béns del patrimoni real e de la restitució dels béns universal. Habetur quoque in registro Curie 2 regis Ferdinando 2, annorum 1481 usque 1509, foleo LVIII. Librada certificación en 4. de octubre 1824

Sentencia domini Regis

Sentència donada per lo senyor rey en la primera Cort de Barcelona, passant en Acte de Cort, en virtud del poder donat a sa magestat per la dita Cort sobre les diferències de part a part devallants per causa de les turbacions de la guerra passades.

Los noms de Nostre Senyor Ihesu Christ e de la humil gloriosa mare sua humilment invocats.

Nós don Ferrando, *etc.* Vist lo poder a nostra magestat per la Cort General en la present ciutat convocada, que de present en aquella se celebre, atribuït en e sobre los interessos e diferències qui eren e són de part a part provenints per causa de les passades turbacions del Principat de Cathalunya, lo qual poder a nós per la dita Cort atribuït és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya convocada e la qual a present se celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barcelona, ha feta deliberació que, atès nos poden concordar los interessos particulars e diferències, que són de part a part dins lo dit Principat de Cathalunya provenints per causa de les turbacions passades, sien remeses totes les dites diferències a la prefata magestat del senyor rey, a determinació de la qual sobre aquelles se hage de star; volent la

⁶⁹⁵. Et eciam, *interlineat*.

dita magestat no puxe servir-se de donatiu, si per la dita Cort deliberat serà fer, fins tant en les sobredites differències hage declarat sa alteza. E no entén la dita Cort en les sobredites coses remeses comprendre o parlar-se de res de donatiu, ne de redreç de iustícia, monedes, mercaderia, del General, ne de les differències del senyor rey ab particulars de la Cort, ne de les remenses. E volen que si la present Cort ere per la magestat //167v// del senyor rey prorogada a més de tres mesos, o si aquella serà spirada o licenciada, que lo present poder sie extint.

Vistes les dites differències e interessos que eren e són de part a part en lo dit Principat provenints per causa de les turbacions passades de aquell e, signament, sobre les restitucions de les coses que axí per via de confiscacions e de gràcies, concessions e impignoracions per la magestat del senyor rey don Joan, de alta recordació, pare⁶⁹⁶ nostre, e per nós fetes e confirmades e de nou atorgades, com en altra manera en lo temps de les dites turbacions són stades ocupades, preses, confiscades, incorporades, retengudes e liurades, axí de sglésies e persones ecclesiàstiques, religioses e persones pies com de universitats e persones legues, no solament viles, castells, lochs, jurisdiccions, rendes e drets, més encara censals, violaris, feus, coses emphiteòtiques e altres devall specificades. Vistes les dites confiscacions, incorporacions, gràcies e concessions e ocupacions. Vistes encara les capitulacions per lo dit senyor rey, pare nostre, fetes e fermades ab algunes de les ciutats, castells, viles e lochs, encara ab algunes persones del dit Principat e vists alguns cartells per lo dit senyor rey, pare nostre, de gloriosa memòria, e per nós confirmats e de nou atorgats e fermats. Vistes encara les destruccions e disminucions per causa de les dites turbacions en lo dit Principat universalment en diverses maneres seguides, a les quals si per nós no ere degudament provehit e remediat se porie seguir tota ruïna, perdició e exterminació del dit Principat e dels habitants en aquell.

E, per tal, volents nós com a rey,⁶⁹⁷ príncep e cap e senyor //168r// del dit Principat e de la re pública de aquell e dels habitants en lo dit Principat, súbdits e vassalls nostres, en les dites coses en virtud del dit poder a nós per la dita Cort donat e atribuït, degudament provehir, los Quatre Sants Evangelis devant nós proposats e per nós reverentment contemplats e mirats per tal que los ulls de nostra pença millor puxen veure e provehir, lo present dia e hora a oyr nostra pronunciació, declaració e determinació assignats, los quals a maior cautela assignam a les parts que entre si tenen los dits interessos e diferències, procehim a la nostra declaració e determinació, la qual volem que hage força e sie haguda per Acte de Cort, com aquella que ab voluntad e consentiment de la dita Cort se fa, promulgam, diem, declaram, pronunciam, sentenciam, statuïm e ordenam en e per la forma següent:

696. *A continuació, ratllat, de.*

697. *A continuació, ratllat, e senyor.*

I

De la restitució dels béns del patrimoni real

Primerament, ateses les diferències que són provengudes per causa de les dites turbacions sobre les alienacions, impigneracions e ocupacions fetes de⁶⁹⁸ viles, castells, jurisdiccions, rendes e altres drets de nostre reyal patrimoni entre les persones a qui són fetes e moltes ciutats, viles e universitats reys nostres que tenen privilegis e per lur part alleguen Constitucions e Capítols de Cort. E atenten que entre les altres coses lo bé, augment e utilitat del Principat de Cathalunya stà en la conservació de nostre reyal patrimoni, lo qual, per causa de les dites alienacions e impigneracions fetes de aquell per causa de les dites turbacions és stat molt disminuït, en gran interès e dan de aquell e de la re pública del dit Principat. Per tal, volents aquestes coses //168v// tornar a degut stat, volem, provehim, manam, statuhim e ordenam que tots e qualsevol castells, forteleses, viles e lochs, jurisdiccions civils, criminals e mixtes, drets e rendes e qualsevol altres béns, de qualsevol nom e condició sien, pertanyents en qualsevol manera al nostre reyal patrimoni, que durant les dites turbacions e fins la present jornada, axí per lo dit senyor rey, pare e senyor nostre, com per nós, per⁶⁹⁹ qualsevol utilitat o necessitat o altra causa o rahó, a qualsevol persones, encara que fossen reys o de sanch reyal, venuts, donats o empenyorats o per qualsevol altra via alienats o venudes, donades, empenyorades o alienades, sien de continent, en aquell ésser e punt que's trobaran e sens disminució alguna de milloraments o piyoraments, ensemps ab los fruïts d'aquí avant devedors e cullidors, tornats e restituïts e incorporats⁷⁰⁰ e tornades, restituïdes e incorporades⁷⁰¹ a la reyal corona e a nostre domini e patrimoni, axí com eren e staven ans que les dites turbacions fossen fetes, axí com ab la present les restituïm, tornam e incorporam. Revocant e havent per revocades totes gràcies, donacions, empenyoraments, vendicions e qualsevol altres alienacions que de aquells e aquelles, com dit és, per lo dit senyor rey, pare nostre, e per nós durant les dites turbacions e après, fossen fetes e qualsevol promeses e cartells que per lo dit senyor rey e per nós fossen donats e fets, no obstant qualsevol pragmàtica en contrari de açò disponents. Manant e provehint que d'aquí avant sien inviolablement observats e observades les Constitucions e privilegis, axí generals com particulars, tals alienacions prohibints.

Exceptió de Martorell

E per quant és contenció entre parts sobre la impignoració per nós feta del castell, vila e baronia de Martorell al noble mossèn Requesens de //169r// Soler,

698. *A continuació, ratllat, castells.*

699. *Per, interlineat.*

700. *Incorporades, corregit.*

701. *A continuació, ratllat, e tornades e restituïdes e incorporades.*

pretenent per la una part ésser de patrimoni reyal e per la altra ésser baronia, no havent de açò feta complida examinació per la brevitat de temps, per tant, de present exceptam del dit capítol la dita impigneració e alienació per nós feta al dit noble dels dits castell, vila e baronia, volent que aquella tingue e possehesque, no obstant lo present capítol, fins per nós per justícia hi sie provehit.

Exceptió de Cambrils

Més avant, exceptam del dit capítol la vila de Cambrils, que té e posseheix lo egregi comte de Cardona, lo qual té la dita vila per títol del senyor rey don Joan, pare nostre, per causa que per son servey transferí en mossèn Çariera lo castell e loch de Anglès, fins que lo dit comte sie satisfet del dit castell e loch de Anglès o de açò que li sie degut o degués haver per la dita causa.

II

De la restitutió dels béns universal

E més, provehim, statuïm e ordenam e ab la present volem e manam que totes e qualsevol viles, lochs e castells, forteleses, baronies, callanies, censals, censos, tasques, scrivanies stablides, jovades, batudes, salines, pesqueres, erbatges, drets, jurisdiccions, així civils com criminals e mixtes, cases, terres, dignitats ecclesiàstiques, seculars e altres benifficis regulars e encara priorats, comandes de Sent Joan de Iherusalem e⁷⁰² dels altres órdenes militars de qualsevol nom sien dins lo Principat de Cathalunya, ensemps ab los fruyts d'aquí avant devedors e cullidors, remetent e havent per remesos los passats e fins la present jornada rebuts, e totes e qualsevol altres coses,⁷⁰³ encara que fossen maiors o menors que les dessus expresades, encara que fos necessari nomenadament la expressió de aquelles, les quals durant les turbacions passades e fins la present jornada són stades per lo dit senyor rey, pare nostre, e per nós e per altres preses,⁷⁰⁴ ocupades o alienades o per remuneració de serveys, satisfacció de dans o per qualsevol causa mayor o menor, encara que fos per utilitat o necessitat del //169v// reyal stat, a qualsevol universitats o singulars persones, encara que fossen reyal o de sanch reyal, donades, venudes, empenyorades o altrament alienades, sien de continent e en lo punt e ésser en què's trobaran, sens haver rahó alguna de milloraments o piyoraments e qualsevol altres despeses que per conservació, utilitat o necessitat de aquelles o altrament hi fossen fetes, tornades, restituïdes e tornats e restituïts, així com ab la present los tornam e restituïm als primers senyors e posseydors de aquelles, a lurs hereus o successors o havent dret o potestat de aquelles. Manant e provehint que de continent sien mesos en possessió de dites coses axí com aquelles tenien e pos-

702. *A continuació, ratllat, altres.*

703. *Coses, interlineat.*

704. *A continuació, ratllat, e.*

sehien ans de les tubarcions passades e ans que les dites⁷⁰⁵ ocupacions e alienacions fossen fetes. Revocant e havent per revocades totes e qualsevol gràcies, donacions, empenyoraments, vendicions o qualsevol altres alienacions per qualsevol causa o rahó a qualsevol persones, encara que fossen reyls o de sanch reyal, per lo dit senyor rey, pare nostre, o per nós o per altres havent-ne poder o per altres qualsevol persones fetes, no obstant qualsevol capitulacions ab qualsevol ciutats, viles e lochs per lo dit senyor rey, pare nostre, o per nós o altres havent-ne poder del dit senyor rey o de nós, fetes, encara que en aquelles la dita restitució fos demandada e remesa a justícia e encara que les dites coses profanes fos plet pendent e judicis. E, noresmenys, per tolre totes differències ab la present imposam scilenci a tots e qualsevol prelats, barons, magnats, cavallers, universitats e singulars persones axí ecclesiàstiques com seculars, de qui fos o pogués ésser interès en e sobre qualsevol demandes fetes e faedores, judicialment o extra judicial, per qualsevol dans, dampnatges que, axí per mar com per terra, fossen stats fets, donats, sostenguts e incorreguts. Volent e manant que per nostres alguazirs, o altres oficials nostres a qui pertangue, //170r// executivament e sens altre procés, cognició, sentència o declaració precedent, la real e corporal possessió de totes les dites coses sien als dits primers senyors e possehidors o hereus o successors o havents potestat de aquells en son testament, o en altra legítima manera, de continent liurada e restituïda, tota excepció remoguda. De la qual emperò restitució general, per alguns sguards nostro ànimo justament movents, exceptam los béns que foren de aquells que reduïts a nostra obediència han fallit o són stats ab sentència per crim de leza magestat condempnats e los béns confiscats.

III

Dels qui non són stats reduïts a la obediència del senyor rey e dels quis són pactats e concordats

E més, exceptam de la dita restitució general los béns de aquells qui dins lo temps de la Capitulació de Barcelona e fins en la present jornada no són stats venguts o reduïts a la obediència del dit senyor rey e nostra e tots aquells qui particularment o voluntàrie se són pactats e concordats e tenen sentències arbitrals, encara que sobre aquelles penjàs plet indecís o altres sentències judicials passades en cosa jutjada, com vullam que los dits pactes e sentències sien servats. Provehim, emperò, e declaram que les persones que hauran a fer restitució segons forma de la present nostra declaració hagen a pagar les pensions o càrrechs de les coses que hauran a restituir, ço és, les que seran deguts e degudes de e per lo temps que possehit hauran, e aquells e aquelles hagen a pagar segons forma de la present nostra pronunciació, determinació e declaració.

705. *A continuació, rallat, alie.*

III

De la vila de Blanes

E més, exceptam la vila de Blanes e altres terres que lo egregi comte de Cardona e la comtessa, muller sua, tenen del vezcomtat de Cabrera fins que hi sie feta justícia segons orde de dret, sobre les quals devant nós és plet⁷⁰⁶ pendent. No volem emperò que los dits comte e comtessa se puguen alegrar de qualsevol donacions e gràcies o drets atqui //170v//sits per causa de les turbacions passades, volents que lo dit comte e comtessa sien tenguts e paguen los censals e altres càrrechs que sobre la dita vila e terres són carregats tenint e possehint aquelles, segons la forma e orde devall escrita e per nostra magestat ordenada.

V

Dels béns del comte de Modica

Encara més, ne exceptam del dit capítol lo que té mossèn Joan Çariera del comte de Modica, lo qual metem en sequestre a mans nostres detenedor per aquelles persones que per nós hi seran deputades fins a tant que per nós en altra manera hi sie provehit. Volem emperò que los censals que fa lo dit comte de Modica, carregats sobre les viles e lochs e terres de aquell e los que fan les dites viles, lochs e terres sues, conijunctament o divisa, sien pagats segons forma dels contractes dels dits censals, reduïts, emperò, segons la reducció deiús faedora dels censals, no obstant qualsevol gràcies e donacions fetes dels dits censals per causa de les dites turbacions fetes, les quals dessús havem revocat e revocam.

VI

Dels feus

E més, ne exceptam castlanies quis tenen en feu e les altres coses que tenen en feu per feudataris de comtes, vezcomtes, barons, cavallers e altres singulars persones del dit Principat, en los quals volem sie feta iustícia segons la manera e condició de aquells. Emperò, no volem se pugue haver rahó alguna de donacions, confiscacions o altres gràcies reials fetes per causa de les turbacions passades, com aquelles ab la present revocam.

VII

Dels béns del noble d'en Ramon e don Hugo de Cardona

E més, exceptam de dit capítol e totes coses en aquell contengudes los castells, viles e lochs de les baronies de Bellpuig e de Linyola, e altres que foren del noble don Ramon de Cardona, quòndam, e après vingueren al noble don Hugo de Cardona, fill seu e ara tenen e posseixen la muller e fills de don Anton⁷⁰⁷ //171r// de⁷⁰⁸ Cardona, quò-

706. *A continuació, ratllat, penjat.*

707. *A continuació, línia en blanc.*

708. *Precedit de Hugo, ratllat.*

ndam. Remetent axí, com ab la present remetem, la qüestió que és sobre los dits béns entre la dita muller e fills de don⁷⁰⁹ Anton de Cardona, quòndam, de una part, e lo noble don Hugo de Cardona, fill del dit quòndam don Hugo, de la altra, la qual causa e qüestió cometem a l'illustre infant don Enrich, nostre molt car cosí, lo qual sie tengut determenar la dita causa dins temps de hun any, comptador del dia que per lo dit don Hugo serà posada demanda contra los sobredits devant lo dit illustre infant.

Emperò no entenem preiudicar en res per la dita restitució general que manam fer a la noble dona Castellana, muller del dit quòndam don Anton de Cardona ne a sos fills, ans expressament de aquella dita restitució sien reservats e exceptats, com dit és, ab totes gràcies e drets que tinguen sobre les dites baronies, viles, castells e lochs e altres terres que foren del dit quòndam don Hugo de Cardona. Però si lo dit don Hugo, dins huyt dies d'açí avant comptadors, acceptarà lo pacte següent,⁷¹⁰ de la qual acceptació hage a constar per acte públich, volem que les dites parts hagen a seguir aquell e lexar la via del plet, en lo qual cas revocam la dita comissió e volem que sie haguda com si no fos feta.

Lo partit premencionat és aquest: que la noble dona Castellana, muller del dit don Anton de Cardona, quòndam, e los dits sos fills, per sos legítims⁷¹¹ tudors e curadors, hagen e sien tenguts carregar per via de censals, a rahó de setse mília per mil sobre les dites terres, deu mília florins corrents migençant carta de gràcia, los quals sien del dit don Hugo per a fer de aquell a ses pròpies voluntats. E acceptant lo dit partit, segons dit és, sie tengut diffinir la dita dona Castellana e sos fills de tot dret e acció que per qualsevol causa e rahó li pertangue sobre les dites terres, e nós a maior cautela en lo dit cas los absolem e diffinim.

171v//

VIII

Del censal de dona Elfa de Perellós, àlies de la comtessa de Luna

E més, exceptam del dit capítol e de les coses en aquell contengudes lo censal de pensió de dos-centes liures que lo dit comte fahie a dona Elfa de Perellós, devallant de la comtessa de Luna, sa mare, en lo qual farem fer justícia si per algú pretenent haver dret en lo dit censal o part de aquell serà demanada. Salvant emperò drets a qualsevol creadors censalistes e altres qui pretenguessen haver crèdits o obligacions generals o specials del dit censal, als quals no volem ne entenem per la present excepció en res preiudicar o derogar, ans volem que en los dits creadors sie fet e servat, axí en lo modo e forma de pagament dels censals com en altres crèdits, tot ço e quant en la present sentència és contengut e ordenat.

709. *A continuació, ratllat, Matheu.*

710. *Següent, interlineat.*

711. *A continuació, ratllat, títols.*

VIII°

Lo que's deu pagar dels censals e violaris que los obedients
fan a la esglèsia o a coses pies

E axí mateix, pronunciam, sentenciam e volem e manam que totes e qualsevol persones⁷¹² seculars de qualsevol títol e condició sien, e encara ecclesiàstiques, religiosos, priorats e comandes de l'orde de Sent Johan de Iherusalem e dels altres òrdens militars del Principat de Cathalunya, que sien stades o vengudes en la obediència del senyor rey, pare nostre, voluntàriament e sens força alguna fins per tot l'any mil CCCCLXIII, *inclusive*, e après hauran stat continuament en aquella, e faran censals o violaris a sglésies, monastirs, beneficis ecclesiàstichs, seculars e regulars, spitals e coses pies, que paguen d'aquí avant per temps de quinze anys primer vinents a rahó de XIII sous per liura de aquella pensió que fahien abans de les turbacions passades. E passats los dits quinze anys, que paguen e sien tenguts pagar segons eren tenguts pagar ans de les dites turbacions. E remetem e havem per remeses les pensions degudes, salvo que volem que paguen les que són⁷¹³ caygudes⁷¹⁴ après la publicació de una reyal prasmàtica per nós feta en la present ciutat a XXII del mes de setembre, any mil //172r// CCCC LXX VIII°, e segons forma de aquella. Exceptam, emperò, qualsevol pactes e concòrdies, voluntàriament e sens força, fetes e sentències arbitrals o judicials passades en cosa jutjada donades e promulgades de l'any mil CCCC LX IIII ençà e tots aquells que cascan any han pagat e paguen maiors annuals pensions dels dits censals e violaris de la present reducció, en los quals volem que los dits pactes, concòrdies e sentències sien servats e los senyors dels dits censals e violaris sien en lur possessió conservats, provehint que les dites pensions caygudes del dia de la publicació de la dita prasmàtica fins ara se hagen a pagar en quatre anys primer vinents, ço és, cascan any la quarta part de aquelles, ultra la ordinària pensió que pagar deuen. Volent e declarant que les universitats, que ensemps ab lurs senyors o sens ells de la dita condició seran obligades en los dits censals o violaris, sien compreses e enteses en lo present capítol e coses en aquell contengudes.

X

Del que's deu pagar dels censals e violaris que los obedients fan a singulars
persones qui no són stades obedients

E si les dites singulars persones seculars de qualsevol títol e condició sien, e encara ecclesiàstiques, religioses, priorats e comandes de Sant Johan de Iherusalem e dels altres òrdens militars, qui sien stades vengudes en la dita reyal obediència

712. Singulars, *ratllat*; persones, *interlineat*.

713. *A continuació, ratllat*, tengudes pagar.

714. *A continuació, ratllat*, abans.

voluntàriament e sens força alguna fins a l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, e stant contínuament en aquella, faran censals e violaris a singulars persones del dit Principat qui no són stades o vengudes voluntàriament e sens força alguna a la dita obediència fins per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, stant après contínuament en aquella, volem que paguen d'aquí avant dits censals e violaris a rahó de dotze sous per liura de aquella //172v// pensió que fahien e eren tenguts fer ans de les dites turbacions, havent per remeses les pensions passades e degudes. Salvo que les degudes après la publicació de la dita prasmàtica fins la present jornada volem sien pagades segons forma de aquella. Exceptam emperò pactes e concòrdies, voluntàriament e sens força alguna, fets e fetes e sentències arbitrals o judicials passades en cosa jutjada, promulgades e fetes de l'any mil CCCC LX IIII ençà e tots aquells qui són en possessió de rebre cascun any maiors annuals pensions de la present reducció, en los qual volem que los dits pactes, concòrdies e sentències sien observats e los possehidors mantenguts en lur possessió.

Emperò, volem que lo illustre infant don Enrich, nostre cosí, en los censals que fa dins lo Principat de Cathalunya a les persones de la dessus dita condició pague e sie tengut pagar a rahó de deu sous per liura de aquella pensió que ans de les dites turbacions fahie e ere tengut fer. E açò mateix volem sie servat quant als censals que lo comte de Cardona fa e és tengut fer a les dites persones dins lo dit Principat. Provehint que les dites pensions caygudes del dia de la publicació de la dita prasmàtica fins ara se hagen a pagar en quantre anys primer vinents, ço és, quiscun any la quarta part de aquelles, ultra la ordinaria pensió que pagar deuen. E més, provehīm que les universitats, que ensemps ab lurs senyors o sens ells de la dita condició seran⁷¹⁵ obligades en los dits censals e violaris a les dites persones que no són stades o vengudes en la dita obediència fins en lo dit any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, segons dessus és dit, sien compreses e enteses en lo present capítol e coses en aquell contengudes.

XI

Lo que's deu pagar dels censals e violaris que los obedients
fan a singulars persones axí mateix obedients

Si, emperò, les dites persones de les dites condicions qui són stades //173r// o vengudes en la reyal obediència voluntàriament e sens força alguna fins per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, e stant contínuament en aquella, faran censals o violaris a persones que axí mateix sien stades o vengudes voluntàriament e sens força alguna en la reyal obediència per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, stant contínuament en aquella, volem que paguen aquelles per temps de quinze anys primer vinents a rahó de XIII sous per liura d'açò que fahien e eren tenguts fer

⁷¹⁵. A continuació, ratllat, exceptades.

e prestar ans de les dites turbacions, e passat lo dit temps hagen e sien tenguts⁷¹⁶ segons pagaven e eren tenguts pagar ans de les turbacions dessus dites. Remetent e havent per remeses les pensions⁷¹⁷ passades e degudes, salvo que les degudes après de la dita reyal pramàtica fins a la present jornada volem que sien pagades segons forma de aquella.

Emperò, del present capítol exceptam tots aquells qui altrament se són pactats e concordats, voluntàriament e sens força alguna, e sentències arbitrals o judicials passades en cosa jutiada donades e promulgades e los dits pactes e concòrdies fets e fetes de l'any mil CCCC LX IIII⁷¹⁸ ençà. E més ne exceptam aquells qui són en possessió del rebre quiscun any de les dites pensions de la dita present reducció dels dits censals e violaris e en los quals casos volem que los dits pactes, concòrdies e sentències sien observats e⁷¹⁹ los dits possehidors mantenguts en lur possessió, provehint que les dites pensions caygudes de la dia de la publicació de la dita pramàtica fins ara se hagen a pagar en quatre anys primer vinents, ço és, quiscun any la quarta part de aquelles. E més, provehim que les universitats que ensemps ab lurs senyors o sens ells de la dita condició seran obligades en los dits censals e violaris a les dites persones que no són stades o vengudes en la dita obediència //173v// fins en lo dit any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, segons dessus és dit, sien compreses e enteses en lo present capítol e coses en aquell contengudes.

XII

Lo que's deu pagar dels censals e violaris que los qui no són stats obedients fan als qui per semblant no són stats obedients

Si, emperò,⁷²⁰ les persones ecclesiàstiques e seculars que no són stades o vengudes en la reyal obediència voluntàriament e sens força alguna fins per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, o no sien stades contínuament en aquella, faran censals o violaris a persones ecclesiàstiques e seculars que axí mateix no són stades o vengudes voluntàriament e sens força alguna en la reyal obediència per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, o no són stades contínuament en aquella, volem que paguen aquelles per temps de quinze anys primer vinents a rahó de XVI sous per liura de açò que fahien e eren tenguts fer e prestar ans de les dites turbacions. Remetent e havent per remeses les pensions passades o degudes, salvo que les degudes après de la dita reyal pramàtica fins a la present jornada volem que sien pagades segons forma de aquelles.

716. A *continuació, ratllat, pagar.*

717. A *continuació, ratllat, pagades.*

718. A *continuació, ratllat, inclusive.*

719. A *continuació, ratllat, observades.*

720. A *continuació, ratllat, per.*

Emperò, del present capítol exceptam tots aquells que altrament se són pactats e concordats, voluntàriament e sens força alguna, e sentències arbitrals o judicials passades en cosa jutjada donades e promulgades e los dits pactes e concòrdies fets e fetes de l'any mil CCCC LX IIII ençà. E més, exceptam⁷²¹ aquells qui són en possessió de rebre cascun any de les dites pensions mayors ànnes pensions de la present reducció dels dits censals e violaris, en los quals cassos volem los dits pactes, concòrdies e sentències sien servats e los dits possehidors mantenguts en lur possessió, provehint que les dites pensions caygudes del dia de la publicació de la dita prasmàtica fins ara se hagen //174r// a pagar en quatre anys primer vinents, ço és, quiscun any la quarta part de aquelles, ultra la ordinària pensió que iuxta la dita reducció pagar deuen. E més, provehim que les universitats ensemps ab lurs senyors o sens ells de la dita condició seran obligades en los dits censals e violaris e les dites persones qui no són stades o vengudes en la dita obediència fins en lo dit any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, segons dassús és dit, sien compreses e enteses en lo present capítol e coses en aquell contengudes.

XIII

Lo ques deu pagar dels censals o violaris que los qui no són stats obedients fan a esglésies o a coses pies o a persones obedients

Emperò, si les persones ecclesiàstiques e seculars qui no són stades o vengudes en la reyal obediència voluntàriament e sens força alguna fins per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, o no són stades contínuament en aquella, faran censals o violaris a esglésies, monestirs, benifficis ecclesiàstichs, seculars e regulars, hospitals e coses pies o a persones ecclesiàstiques e seculars qui són stades e vengudes en la reyal obediència voluntàriament e sens força alguna fins per tot l'any mil CCCC LX IIII, *inclusive*, stant contínuament en aquella, volem, ordenam e manam que paguen e sien tenguts pagar les pensions dels dits censals e violaris segons pagaven e eren tenguts pagar ans de les dites turbacions. Remetent e havent per remeses les pensions passades e degudes, salvo que les degudes après de la dita reyal prasmàtica fins a la present jornada, volem que sien pagades segons se pagaven e s devien pagar ans de les dites turbacions, les quals hagen a pagar en quatre anys primer vinents, ço és, la quarta part de aquelles cascun any, ultra la ordinària pensió que iuxta //174v// la dita reducció pagar deuen.

Exceptam, emperò, del present capítol tots aquells que són altrament pactats e concordats, voluntàriament e sens força alguna, e sentències arbitrals e judicials passades en cosa jutjada promulgades o donades e los pactes e concòrdies fets e fetes de l'any mil CCCC LX IIII ençà, los quals pactes, concòrdies e sentències volem sien observats e observades; volent que les universitats que ensemps ab lurs senyors

721. A continuació, ratllat, tots.

e sens ells de la dita condició seran obligades en los dits censals e violaris sien compreses en lo present capítol.

XIII

Lo que's deu pagar dels censals e violaris que les universitats reals
fan axí a esglésies o a coses pies o singulars persones obedients
o no obedients

E, si los dits censals o violaris faran universitats reys del Principat de Cathalunya a qualsevol sglésies, monastirs, collegis, beneficcis, hospitals e coses pies o a qualsevol altres, axí ecclesiàstiques com layques persones, de qualsevol condició sien stades, considerada la destrucció de les dites universitats reys volem e declaram que en los censals de les dites sglésies, monastirs, collegis, beneficcis, hospitals e coses pies per temps de deu anys, e en los censals de altres qualsevol persones damunt dites per temps de quinze anys, primer vinents e d'ací avant comptadors, paguen e sien tenguts pagar tant quant bastaran los drets que eren e són⁷²² stats imposats e de present són en aquelles per obs de pagar dits censals e violaris, compartint aquells los creadors censalistes entre ells a sou e liura, donant ab⁷²³ la present facultat als dits creadors⁷²⁴ de poder pendre a mans lurs los dits drets e posar en aquells⁷²⁵ cullidors o vendre o arrendar aquells segons que'ls plaurà a tota lur voluntat, los quals drets no volem se puxen convertir en altres despeses e càrrechs de les dites universitats voluntàries o necessàries, exceptant lo càrrech del pont de barques de Tortosa, lo qual se hage //175r// a pagar de les dites imposicions de aquella, axí com és stat acostumat. E si res hi sobrarà, pagats los dits creadors reste e torne a les dites universitats. E passats los dits quinze anys volem que paguen segons eren tenguts pagar ans de les dites turbacions.

Exceptam, emperò, totes les dites universitats que són en pacte e concòrdia, voluntàriament e sens força alguna fets, e sentències arbitrals e judicials passades en cosa jutjada, que sien fets o fetes⁷²⁶ o donades o promulgades del dit any mil CCCC LX IIII ençà, e aquells qui són en possessió de⁷²⁷ reebre cascun anys maiors ànnes pensions dels dits censals o violaris de la present reducció. Volem que sien servats los dits pactes, concòrdies e sentències e los possehidors en la lur possessió conservats. Remetent⁷²⁸ a les dites universitats les pensions passades e degudes fins aquí, dels quals ordenam no's puxe haver rahó. Exceptat tot ço que dels dits drets

⁷²². A *continuació, ratllat*, tenguts.

⁷²³. Ab, *interlineat*.

⁷²⁴. Als dits creadors, *interlineat*.

⁷²⁵. A *continuació, ratllat*, creadors.

⁷²⁶. A *continuació, ratllat*, donats.

⁷²⁷. A *continuació, repetit*, de.

⁷²⁸. A *continuació, ratllat*, e havem per remesos.

e imposicions se trobarà ésser exigit o degut, lo qual se hage a convertir e com-partir a sou per liura en solució de pensions fins açí degudes tant quant bastarà.

XV

De les fermançes o conreus principalment obligats en censals o violaris
havents recors contra los principals obligats

E per quant se porie sdevenir que algunes fermançes en contractes de censals e violaris han pagat per los principals obligats o principals obligats han pagat íntegrament les parts de sos⁷²⁹ conreos o obligats ab ells en los dits contractes, per la qual rahó *ipso iure* o per cessions a ells fetes per los principals creadors e ells són fets creadors censalistes o violaristes; e per ventura los dits principals deutors e conreos se volrien alegrar de la present reducció e determinació dessús per nós feta, lo qual no serie degut ne raonable. Per ço pronunciam e determenam que en lo dit cas aquell tal fermança o fermançes que hauran //175v// pagades pensions per los principals o aquell tal principal obligat o principals que hauran pagat les parts de pensions tocants a lurs⁷³⁰ conreos, si s'vulle hagen obtenguda cessió dels creadors principals si s'vulle non, hagen e puxen haver e cobrar lo que haurien pagat per los altres íntegrament la present reducció e determinació nostra⁷³¹ sobre les dites pensions, no obstant de la qual en lo dit cas no volem los qui en la dita forma seran se puxen alegrar. Emperò, volem e determenam que d'açí avant los deutors no sien per solució de pensions d'açí avant faedores en més tenguts que vol e dispon la present sentència.

XVI

De les lüitions dels censals e violaris fetes
en temps de les turbacions de la guerra

E per quant porie ésser que alguns censals e violaris, dels quals són stades en lo temps de les turbacions fetes per lo senyor rey don Johan, pare nostre, o per nós gràcies, concessions⁷³² o de aquells fetes vendes e alienacions e, enaprés per manament del dit senyor rey o nostre o en altra manera són stades fetes e fermades àpoques e cauteles e luycions per lo dit senyor rey o per nós o per thesorers o receptors o altres persones havents de açò poder o per les persones a les quals tals gràcies e concessions són stades fetes, no obstant que en les dites luycions no hage entrevingut solució reyal o vertedera dels preus e propietats dels dits censals e violaris, e axís mostraria aquelles ésser stades fetes fictament, per ço pronunciam e declaram que de tals luycions e quitaments no s'puxe ne s' dege haver rahó alguna si no que s' mostràs vertederament e sens ficció los dits preus e pro-

729. A continuació, ratllat, hereus.

730. A continuació, ratllat, cor.

731. A continuació, ratllat, dels.

732. A continuació, ratllat, donacions.

prietats ésser pagades, luydes e quitades. E en tal cas, com les dites luycions sien fetes fictament no entrevenent-hi natural, reyal e vertedera //176r// solució e quitament, volem, ordenam e manam que los dits censals e violaris sien haguts per no luïts ne quitats e venguen en la restitució axí com los altres e de aquells se hagen les pensions a pagar cascun any, segons per nós dessus és ordenat e provehit.

XVII

Que mossèn Çarriera e hereus de Bertran de Armendaris
paguen a tots creadors certes pensions de censals

Sobre la differència que és entre mossèn Joan Çarriera e los hereus de Bertran d'Armendaris, quòndam, de una part, e mossèn Antoni Joan Torres e mossèn Antoni Pere de Rocacrespa e los hereus de micer Pere Muntmany, quòndam, de la part altra, demanants les pensions de sos censals als dits mossèn Çarriera e hereus del dit Bertran d'Armendaris del temps que han tengut e possehit les viles e lochs de Hostalrich, Sent Celoni, Palafolls e altres lochs del vezcomtat de Cabrera, sobre los quals los dits creadors tenen los dits censals, pronunciam e declaram, vist que los dits creadors són stats sempre obedients a la magestat del dit senyor rey e nostre,⁷³³ que totes e qualsevol pensions rebudes⁷³⁴ e retengudes per lo dit mossèn Çarriera e Bertran d'Armendaris o sos hereus dels dits censals que los dits creadors reebien⁷³⁵ e han sobre les dites viles e lochs, universitats e singulars de aquelles, hagen ésser restituïdes e pagades als dits creadors dins spay de quatre anys primer vinents, ço és, cascun dels dits creadors cascun any la quarta part de les pensions.

XVIII

Que los censals nous sobre lo General smerçats sien vàlits
e que sien reduïts a for de XXXIIM per mil

E venint a declarar sobre les differències qui són dels censals qui's dien nous e qui durant les turbacions passades són stats carregats sobre lo General de Catalunya, per algunes consideracions lo nostre reyal ànimo movents, pronunciam, sentenciam, en la forma //176v// devall escrita validam los censals nous deiús specificats e nomenats e reduïts en los preus e propietats, segons se conté en una cèdula signada de nostra mà e segellada de nostre segell, la qual havem liurada en poder del nostre prothonotari, manant e provehint que sien d'aquí avant pagats a rahó de trenta-dos mília per mil en lo dia e terme apposat en los contractes de aquells. Manant als depputats de Catalunya que aquells scriuen e continuen e façen scriure e continuar en los capbreus dels censals de la casa de la Dipputació, com vullam e declarem que los dits censals se alegren de tots e qualsevol privile-

733. *A continuació, ratllat, pare. E interlineat damunt nostre.*

734. *A continuació, ratllat, ad.*

735. *A continuació, ratllat, e son tenguts.*

gis de què's poden e acostument alegrar los censals qui són carregats sobre lo dit General. Remetem, emperò, e havent per remeses totes les pensions passades, les quals no⁷³⁶ volem que'ls dipputats paguen ne sien tenguts pagar. Axí mateix, si alguns dels dits creadors ne havien rebudes algunes, volent que aquelles no's puxen ésser per los dits depputats repetides, demanades o⁷³⁷ compensades.

XIX

Que lo General pach a mossèn Galceran Durall e als altres
VIM florins d'or en certa forma

En la demanda feta per mossèn Galceran Durall, Pere Durall, fill seu, Pere de Coromines, Galceran Durall, mossèn Joan Bernat Terré e Antich Almugàver sobre los VIM florins d'or a ells deguts per lo General de Cathalunya e interessors per aquells demanats, pronunciam e declaram que dins dos dies après serà intimat los tres staments de la present Cort e los depputats de Cathalunya hagen⁷³⁸ a fer e crear síndich per fer vendició als dessus dits de censals, ço és, a quiscú d'ells sa quantitat a for de XXVM per mil, e la pensió de quiscú dels dits censals se hage de pagar d'açí avant quiscun any en son termini e que la dita venda se hage a fer per lo dit síndih ab carta de gràcia e ab aquelles clàusules, obligacions e renunciacions en semblants contractes acostumades posar. E si dins lo dit //177r// temps lo dit sindicat e vendició no's fahien, en tal cas pronunciam, manam que los dits VIM florins sien pagats als dits suplicants dels béns e rendes del dit General, condemnant en açò lo dit General e depputats e administradors de aquell. Quant als interessors demanats per lo temps passats, pronunciam e declaram per alguns sguarts nostres ànimos movents dels dits interessos no deure's res demanar, imponent, als dessus dits demanants suplicants sobre aquells, scilenci.

XX

Que los censals que la ciutat de Barcelona fa a certs creadors, de que té charta de indemnitat del General de Catalunya, sien pagats sens reducció

Emperò, per quant la ciutat de Barcelona pren certs censals nous sobre lo General de Cathalunya e encara fa molts censals per lo dit General per los quals té carta de indemnitat e missió entre mans de certs drets, per ço, volent provehir a la indemnitat de la dita⁷³⁹ ciutat, validam, segons dessus és dit, los dits censals que la dita ciutat pren sobre lo dit General e tots los censals que fa per aquell e la indemnitat qui li és stada feta. E provehim e manam que aquelles sien pagats al for que són carregats, com no vullam que sien reduïts en pensió ne en propietat. E per

736. *A continuació, intercalat sobre que, no.*

737. *A continuació, ratllat, compreses.*

738. *A continuació, ratllat, e sien tenguts.*

739. *A continuació, ratllat, General.*

dar orde en los pagaments dels propdits censals volem, provehim e manam que los depputats de Cathalunya paguen e sien tenguts pagar al clavari de la dita ciutat de Barcelona, qui de present és e per avant serà, cascun any en quiscuna terça, la terça part de les pensions dels dits censals que la dita ciutat pren sobre lo dit General e fa per aquell. Noresmenys, perquè la dita ciutat en algun temps pugue exir de la dita obligació, volem, axímateix, e manam que los depputats del dit Principat cascun any, ultra les pensions dels dits censals, paguen e sien tenguts pagar al dit clavari cinch-centes liures, pagades, emperò, les pensions de censals e altres càrrechs ordinaris del dit General, per obs de luir e quitar los dits censals que la dita ciutat és obligada, ço és, //177v// aquell dels dits creadors qui millor merquat farà. Volent, ordenant e manant que los drets e rendes del dit General, dels quals la dita ciutat té missió entre mans per los dits censals, sien tornats e restituïts al dit General e als depputats o administradors e receptors del dit General e de les rendes e drets de aquells, segons que nós ab la present sentència los restituhim a aquells.

XXI

Que les chartes dels demunt dits censal nous sien habilitades.

E que los dits censals nous sien haguts per encarregats derrer
de tots los altres censals

E encara, per quant en molts dels dits contractes dels dits censals nous del dit General, axí de la dita ciutat com de altres, són posades algunes paraules no degudes, provehim e manam, sots privació de lurs officis, que tots e qualsevol notaris qui dits carregaments han rebuts o los detenedors de les notes e scriptures de aquelles e les parts o creadors que los dits contractes tindran en pública forma, sien tenguts dins XXX dies primer vinents portar los dits prothocolls e notes los notaris e detenedors de aquells, e los dits creadors contractes, en poder del vicescancerler o del regent nostra cancellaria, los quals e cascú de aquells hagen a cancellar e levar e fer cancellar e levar dels dits prothocolls e contractes totes les paraules qui a ells parrà e serà vist ésser indogudament posades, refferint los dits prothocolls⁷⁴⁰ e contractes ab les paraules degudes e pertinents. E que per la dita reparació no sien les parts tengudes pagar al notari sinó lo que muntarà lo pregami e lo scrivent qui aquells scriurà. E los qui dins lo dit temps no faran ço que dit és, los notaris sien privats de sos officis *ipso facto* e les parts no puxen ésser pagades de les pensions de sos censals fins les dites coses hagen compliment. E més avant, ordenam, provehim e statuhim que tots los dits censals sobre lo dit General carregats qui's dien nous sien haguts per carregats, fets e fermats despuys //178r// que seran carregats los altres censals que per provisió de la present Cort se han carregar, atès que reben fermetat per la validació e provisió per nós de present feta.

⁷⁴⁰. A continuació, ratllat, ab les paraules.

XXII

Dels censals o violaris creats en lo temps de les turbacions de la guerra,
exceptats los del General de Catalunya

E per maior clarifficació de les dites coses e per remoure tots duptes que porien seguir, pronunciam e ab la present determenam que los censals e violaris que seran carregats sobre universitats o persones particulars en lo temps de les dites turbacions del dit Principat, après de les reduccions de les dites ciutats, viles e lochs del dit Principat hon seran stats venuts, o d'aquí avant⁷⁴¹ se crearan en aquell, no sien compresos en la present reducció e determinació per nós sobre lo pagament de les pensions dels censals e violaris dessus feta, ans aquella no obstant los creadors censalistes e violaristes que en lo dit temps hauran comprat dits censals e violaris e d'açí avant compraran, puxen proseguir, demanar⁷⁴² e exhigir ses pensions íntegrament tant com justícia lis pertanyarà. E açò en quant los dits censals e violaris no són stats creats sobre lo General de Cathalunya, com sobre aquells jatsie per nós feta special declaració.

XXIII

Dels deutes simples que devien aquells que en servey
del senyor eran

Ítem, attenant e considerant que en algunes ciutats, viles e lochs del Principat de Cathalunya, ço és, en la ciutat de Barcelona e algunes altres, en les dites turbacions són stats presos béns mobles de alguns de les dites ciutats, viles e lochs, los quals eren en servey e obediència nostra, e los creadors de aquells als quals eren degudes algunes quantitats, jatsie fossen dintre les dites ciutats, viles e //178v// lochs, no han curat oposar a la ocupació dels dits béns mobles ne requerir execució de aquells. E ara, après les reduccions de les dites ciutats, viles e lochs, demanen ésser pagats de llurs deutes íntegrament, los dits deutors pretenents e allegants lo contrari, e sie rahonable dar algun orde en les dites coses, per ço,⁷⁴³ pronunciam e determenam que los dits deutors qui deuen deutes simples qui no sien censals ne violaris, no sien tenguts pagar los dits deutes ne puxen ésser demanats ne executats per los dits creadors, ans en aquelles los imposam scilenci perpètuu, als dits deutors absolvent, sinó en cas en tals deutes fossen deguts a persones pobre o miserables, als quals volem e ordenam sien aquells pagats íntegrament, hi en aquesta manera limitam e entenem lo capítol de la restitució en quant parla e dispon de la restitució dels dits deutes.

741. *A continuació, ratllat, serà.*

742. *De manera, corregit.*

743. *Per ço, interlineat.*

XXIII

De la leuda de Cobliure

E més, pronunciam e declaram, volem e manam que tant quant la vila de Cobliure starà fora de nostra obediència la leuda qui's diu de Cobliure no sie cullida en alguna part del Principat de Cathalunya. Venint, emperò, la dita vila de Cobliure⁷⁴⁴ en nostra obediència, volem que axí lo nostre procurador reyal com los altres de qui fos interès romanguen en sos drets.

XXV

Sobre la consignatió e compartiment de les cent mília lliures del donatiu

E perquè segons forma de la oferta per la Cort a nostra excellència feta de les CCCM liures havem a donar e partir cent mília lliures de aquelles entre persones de quiscú dels staments nades e domiciliades en lo Principat de Cathalunya e satisfacció de dans, smenes de restitucions fetes e //179r// faedores e remuneracions de serveys, segons que a nós serà vist. Per ço, donant e compartint les dites CM lliures e consignant aquelles, manam als deputats del dit Principat de Cathalunya que entre les persones contingudes en hun memorial, de nostra mà signat e ab nostre segell segellat, per nós donat al nostre prothonotari e per aquelles parts o quantitats per nós en dit memorial⁷⁴⁵ compartides e designades, axí en propietat com en pensions, responguen d'aquí avant de les dites CM lliures a les dites persones en dit memorial contingudes, a les quals volem e manam sien fetes totes les cartes per la present donació e consignació necessàries e ab totes les clàusules oportunes.

XXVI

Que la present sentència sia executada, no obstant capitulacions,
guiatges e sobreseïments

Volem, pronunciam e determenam que la present nostra⁷⁴⁶ declaració e determenació en els coses en aquella dispostes e ordenades sie observada e deduhida a degut effecte, no obstant qualsevol capitulacions fetes per lo dit senyor rey o per nós o per altres havents poder ab qualsevol persones, ciutats, viles e lochs del dit Principat, a les quals en quant són diverses e contràries a la present nostra declaració e determinació expressament derogam. E noresmenys, perquè la present nostra declaració e determinació e les coses en aquella contingudes pervenguen a degut effecte, pronunciam e determenam que la execució de la dita nostra determinació e declaració e de les coses en aquella contingudes no sie ne puxe ésser empachada o differida per sobreseïments ne guiatges fets, los quals quant en açò ab

744. A continuació, ratllat, en obediència.

745. A continuació, de nostra ma... per nos en dit memorial, *escrit al marge dret*.

746. A continuació, ratllat, sentència.

la present revocam, ne per sobresehiments ne guiatges faedors, dels quals quant a effecte de poder empatxar la dita execució nós abdicam poder de fer o atorgar aquells, encara que aquells fossen *proprio //179v// motu* o a suplicació de les parts.

Lata fuit hec sententia, declaracio sive determinacio per dictum serenissimum dominum regem, sedentem more solito in eius regio solio per se ac personaliter, et de mandato sue regie maiestatis lecta et publicata per magnificum et dilectum consiliarium et prothonotarium dicti domini regis Philippum Clementis, autoritate eiusdem serenissimi domini regis notarium publicum per totam eius terram et dominacionem ac negociorum Curie Generalis Cathalonie notarium et scribam, intus domum Capituli sedis Barchinone, ubi est convocata, et eiam eo tunch iuxta morem erat congregata dicta⁷⁴⁷ Curia Generalis Principatus Cahtalonie quam sua celsitudo in presenciarum celebrat et seu tria brachia sive stamenta, scilicet ecclesiasticum, militare ac⁷⁴⁸ civitatum, villarum et universitatum regalium eiusdem Principatus, die⁷⁴⁹ videlicet lune intitulato quinto mensis novembris, circa undecimam horam ante⁷⁵⁰ meridiem diey ipsius, anno a nativitate Domini millesimo CCCC LXXXmo primo regnorumque nostrorum, videlicet Sicilie anno XIII°, Castelle et Legionis octavo, Aragonum vero et aliorum tercio, presentibus ad hec pro testibus egregiis Enrico Enriques, avunculo et maiordomo maiore ac comite de Trevinyo, Guterrio de Cardenas, comendatore maiore Legionis ordinis et milicie Sancti Jacobi de Spata, nobili Ludovico d'IXar, camerlengo, Roderico d'Ulloa, computatore maiori in regno Castelle, consiliariis dicti domini regis, et pluribus aliis in multitudine copiosa.

180r// *Novissime vero dicta et eadem die lune quinto dicti mensis novembris, anno predicto, dicto serenissimo domino rege in dicta civitate Barchinone et intus librariam sedis Barchinone personaliter existente et in suo regio solio more solito sedente, dictus magnificus Anthonius de Bardaxino, regens cancellariam eiusdem domini⁷⁵¹ regis, de mandato dicti domini regis, existens personaliter intus Capitulum dicte sedis Barchinone, in qua more solito Curia Generalis congregata erat, sedens in uno ex gradibus cadaffalli in ipso capitulo constituto in uno ex gradibus⁷⁵² cadaffalli in ipso Capitulo constituto pro Curia Generali celebranda,⁷⁵³ in personam dicti domini regis continuavit dictam Curiam et acta illius in modum sequenti:*

Lo senyor rey continua la present Cort e los actes de aquella a demà que serà dimarts, que's comptarà lo sisèn dia del present mes de noembre, en aquest loch mateix.

Cui quidem continuacioni intervernerunt et fuerunt presentes omnes supera nominati congregati in dicta Curia die dominica, quarta dicti mensis novembris, presenter et plures alii ex brachio militari et signanter sindici et promotores dictorum brachiorum sequentes:

747. Dicta, *interlineat*; a continuació de l'*interlineat*, repetit i ratllat, dicta.

748. A continuació, ratllat, b.

749. Die, *interlineat*.

750. A continuació, escrit al marge esquerra, V novembris MCCCCLXXXI.

751. A continuació, ratllat, regente.

752. A continuació, ratllat, dict.

753. A continuació, ratllat, prorogavit.

*Pro brachio ecclesiastico: Bartholomeus Oristà, syndicus, Capituli Gerunde; Johannes Torres, syndicus Capituli Vicensis; et promotor brachii*⁷⁵⁴ *ecclesiastici.*

Pro brachio militari: Nicholaus de Lupiano, miles.

Pro brachio universitatum: Raymundus Marquet et Johannes Roig, syndici civitatis Barchinone.

180v// *Qua facta continuacione, supradicti syndici et promotores dictorum brachiorum*⁷⁵⁵ *protestati fuerunt ut soliti sunt protestari, persistendo in aliis protestacionibus per eos factis.*

Et dictus magnificus regens cancellariam dixit quod stabat perseverabat in predicta per eum desuper nomine et in personam domini regis facta.

Testes fuerunt ad predicta presentes discreti Michael Benaula et Gabriel Marcho, notariis, et Bartholomeus Robió portarius dicti domini regis.

* * *

181r//⁷⁵⁶ Los noms de nostre senyor Déu e de la humil verge Maria, mare sua, humilment invocats. Sia a tots manifest que nós, don Ffarrando per la gràcia de Déu rey de Castella, de Aragó, de Leó, de Sicília, de Toledo, de València, de Galícia, de Malorques, de Sevilla, de Cerdanya, de Córdova, de Còrcega, de Múrcia, de Jaen, de l'Algarbe, de Algezira e de Gibraltar, comte de Barchinona, senyor de Vizcaya y de Molina, duc de Athenes e de Neopàtria, comte de Rosselló y de Cerdanya, marquès de Oristany y comte de Gociano, vist lo poder a nostra magestat per la Cort General del Principat de Cathalunya atribuït sobre les diferències e interessos de part a part provenints per causa de les turbacions passades. E considerada la grandíssima fidelitat que lo egregi don Joan, comte de Cardona e de Prades, e la sua egrègia casa, totstemp han servat al sereníssimo senyor rey, pare nostre, de gloriosa recordació, e a nós, per la qual rahó lo dit senyor li feu gràcia de qualsevol censals e altres crèdits que lo comte de Pallars o successors seus hagués o pogués haver o tenir sobre la casa del dit comte, per rahó de dot, censals o altra qualsevol causa o rahó, la qual gràcia e altres fetes al dit comte, per nós són stades confermades. En virtut del dit poder pronunciam, sentenciam e declaram lo dit egregi comte de Cardona e de Prades e la sua egrègia casa e successors no ésser en res tenguts ne obligats per rahó de dots, censals e altres crèdits, segons damunt se conté, al dit comte de Pallars ne als successors de aquell. Absolent lo dit egregi comte de Cardona e la sua casa e successors dels dita dot, censals e crèdits, e al dit comte de Pallars e als seus successors silenci perpètuu imposam. Les gràcies e concessions sobre açò per lo dit senyor rey e per nós al dit egregi comte de Cardona e de Prades atorgades en sa força e vigor remanents. Les quals coses volem, pronunciam e declaram sien exceptades de la general restitució

754. A continuació, ratllat, mil.

755. A continuació, ratllat, di.

756. A continuació, amb posterioritat, s'afegí una sentència a favor del comte de Cardona, segons es pot llegir amb lletra posterior al foli 182v. Aquesta sentència no figura en les dues còpies coetànies (ACA, Generalitat, N 991 i N 993,1) ni en la còpia de 1494 (ACA, Generalitat, N 992)

o sentència per nós per virtut del mateix poder fahedora, axí com ab la present, ara per lavors, la exceptam e apartam. E més, per tolre totes differències e altercacions entre⁷⁵⁷ los dits egregi comte de Cardona e de Prades e comte de Pallàs, moguts dignament per los respectes damunt dits, en virtut del dit poder pronunciam e declaram que lo dit egregi comte de Cardona e de Prades e los hereus e successors de la sua casa en los dits comdats preceexcan e haian a precehir al dit comte de Pallars e successors //181v// seus en lo dit comdat de Pallars, axí en honors com en Corts e altres parts hon se aguessen a graduar los dits comtes e successors llurs. Manant a tots e qualsevol officials e súbdits nostres, presents e esdevenidors, sots pena de cinch mília florins d'or, que la present nostra sentència e declaració haian, tingan e serven per Acte de Cort, axí com si fos en la dita nostra general pronunciació inserta e apposada.

Dada e promulgada fou aquesta sentència o declaració per nós e de manament nostre legida e publicada per lo magnífich amat conseller e prothonotari nostre Felip Climent, notari públich e scrivà de aquests negocis, dins la ciutat de Barchinona, en una sala o cambra de la casa de la habitació de don Johan Bertran, mercader, ciutadà, en lo carrer Ample, axí vulgarment dit, de la matexa ciutat de Barchinona, a hon sa excellència aquelles hores habitave o residie; a ssaber, és lo dia de dissapte que's comptaven tres del mes de noembre, en l'any de la natiuitat de Nostre Senyor mil quatre-cents vuytanta-hu, e dels regnes nostres, a saber, és de Sicília any XIII, de Castilla e de Leó VIII, de Aragó, emperò, e dels altres tercer, presents a açò per testimonis Diego de Torre, cambrer; Bernardino de la Serna, de la cambra nostra, e molts altres en multitud copiosa.

Senyal (*signum*) de Nós don Ferrando, per la gràcia de Déu rey de Castella, de Aragó, de Leó, de Sicília, de Toledo, de València, de Galícia, de Mallorques, de Sevilla, de Serdenya, de Córdova, de Còrcega, de Múrcia, de Jaen, de l'Algarbe, de Algezira y de Gibraltar, comte de Barchinona, senyor de Vizcaya y de Molina, duch de Atenes e de Neopàtria, comte de Rosselló y de Cerdanya, marquès de Oristany y comte de Gociano, qui la dita sentència o declaració havem donat e promulgat e aquella havem manat apposar nostre segell comú en pendent.

*Sig+num mei, Philipi Clementis, serenissimi domini regis predicti prothonotarii, regia auctoritate per universam ipsius terram //182r// et dominacionem publici notarii, qui prolacioni dicte declaracionis, pronunciacionis et sentencie presens fui eamque de mandato dicti domini regis legi et publicavi et in hanc publicam formam redigens per alium scribi feci et clausi constat de rasis et correctis in lineis VIII^a, ubi est scriptum «car», et XIII, «en la dita».*⁷⁵⁸

757. A continuació, repetit, entre.

758. El text acaba aquí. Al foli següent amb lletra posterior: Sentencia (a continuació la resta de la línia guillotínada) favor del conde de Cardona en que le haze gracia de qualesquier censales o otros créditos que el conde de Pallàs pudiesse tenir sobre casas, y declara que el conde de Cardona precederá al de Pallars en Cortes y otros ayuntamientos. Est regió archivo.

ESBORRANY DEL BRAÇ MILITAR
DE LA CORT GENERAL DE BARCELONA
(1480-1481)¹

1. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Generalitat, Sèrie general (N), 993.2.

Dictus die XVI marci ante prandium

Congregato stamento militari ut est moris in dicta domo Capituli de la Seu de Barchinona e practicant-se de la resposta ordenada fahedora e donadora a la cèdula del senyor rey, la qual ja era stada lesta en dit stament.

E parlant de la matèria dels grehuges, mossèn Lois Margarit en nom seu propi et com a procurador de mossèn Bernat de Senesterra, cunyat seu, dix alta veu, requerint ésser-ne levat acte que ell en los dits noms era content metre los grehuges seus e de mossèn Senesterra en poder del senyor rey restant sa majestat per continuar e finir la present Cort, e no en altra manera, ans anant-se'n sa majestat, vol tal poder sia extint e no pugua ésser en preiudici seu ne del dit mossèn Senesterra. E més, emperò, que en los dits grehuges sa majestat haia determenar sa intenció ans de nominació del donatiu.

Lo dit dia, après migjorn hora tarda

Congregat lo dit stament per voler dar la resposta a la dita cèdula del senyor rey legida aquella en dit stament, lo dit mossèn Lois Margarit dóna en scrits les cèdules següents:

²Notari coninuan-me que per més abrehujada la conclusió de la Cort jo fuy de parer remetre los greuges, *etc.*

L'altre:

³E quant a la resposta que volem fer a la cèdula del senyor Rey.

2. *A continuació, fall, escrit al marge esquerra.*

3. *A continuació, tenim la, escrit al marge esquerra.*

En après, per lo dit stament fonch deliberat la dita cèdula fos donada, hagut colloqui sobre açò per embaxades et altres ab los altres staments.

En après, dits dia e any et après per l'interval en la dita casa se congregaren los tres staments de la dita Cort en la qual convengueren los següents:

82v// Lo reverendíssimo senyor patriarca *etc.* sien posats los ecclesiàstichs segons la nòmina de Colell.

Per l'estament militar: lo senyor infant, lo comte de Cardona, *ut supra predictè.*

Pro stament reial sia posada la nòmina del senyor en Brujo.

Per la qual Cort fonch deliberada donar la dita cèdula, la qual fonch lesta per mi, Johan Solsona, en la dita Cort ab alta et intelligible veu, e és del tenor següent:

Senyor molt alt e molt excellent,⁴ senyor fins ací la Cort del Principat de Catalunya, *etc.*

En la qual foren presents per *testes* los⁵ reverends magnífics senyor mossèn Gaspar d'Arinyó, secretari e Antich Pagès, loctinent de prothonotari, del senyor [rey]; Miquel Benaula, mossèn Miquel Torroella, scrivent, e molts altres.

Als quals coses lo noble don Hugo de Cardona dissentí.

83r// A les quals coses mossèn Galceran Muntaner⁶ dóna la cèdula següent:

Continuan-me com jo passe, *etc.*⁷

A les quals coses mossèn Bernat Civeller.

A les quals coses Joffre de Sentmenat.

Fou allergat lo poder dat al advocats en lo fet dels greuges en la manera que ls fou donat a⁸ dies del mes⁹ a XV dies primer vinents.¹⁰

84r//

A XVIII de març del dit any CCCCLXXXI

Ramon de Copons, donzell, castlà de Copons, substituí a micer Johan Calliç e an Ramon Berenguer de Lorach, donzells, a entrevenir per ells en la [Cort].

Testes Miquel Benaula, notari, e Miquel Torroella, *scriptor*.

Los dits dia e any:

4. A continuació, te la lo senyor en Brujo, *escrit al marge esquerra*.

5. A continuació, una taca il·legible.

6. A continuació, dues paraules ratllades.

7. A continuació, nos troba, ratllat, *escrit al marge esquerra*.

8. A continuació, l'espai d'una paraula en blanc.

9. A continuació, l'espai d'una paraula en blanc.

10. A continuació, f. 83v en blanc.

Mossèn Johan Bernat Terré, cavaller, domiciliat en Barchinona, substituï en sa absència, mossèn Bernat Celba, cavaller, sogre seu, e Johan d'Avinyó, donzell, e quiscú d'ells *insolum* e per tot lo a entervenir en absència sua en [la Cort].

Testes micer Johan Callic, e Miquel Benaula, notari.

A XVIII dels dits mes e any

Mossèn Pere Icard,¹¹ cavaller, domiciliat en Leyda substituï mossèn Johan Pere de Vilademany, cavaller, a entervenir per ell en la [Cort].

Testes micer Guerau de Guardiola o Benaula.

A XX de març

Lo noble don Ffelip de Castre substituï en la LX lo noble don Ivany de Castre e lo dit don Ivany absent lo noble en Johan de So.

Testes Ramon Berenguer de Lorach e dit Benaula.

A XXI de març¹²

Ramon Xamar, donzell, substituï en dita LX mossèn Jachme Alamany, cavaller

Testes mossèn Johan Gilbert e micer Manuel Boxador de Cervera.

Dit dia:

Lo noble mossèn Dalmau de Queralt, substituï lo senyor comte de Cardona e de Prades.

Testes los nobles don Matheu de Munchada e Gerard de Cervelló.

84v//

A XXIII de març

Mossèn Bernat Guerau de Boxadors, cavaller, senyor del Castell de Cornellà, substituï mossèn Johan de Vilafrancha de Montblanch, e mossèn Johan de Monbuy d'Egualada, e quiscun d'ells *insolum* a mossèn Johan Bernat Terré e aquell, absent, an Johan d'Avinyó.

11. *A continuació*, cavaller, *escrit en l'interlineat*.

12. *A continuació*, dit dia de XXX de març, lo bastard de Cardona constituï procurador mossèn Galceran d'Altarriba, cavaller, *ratllat i escrit al marge dret*.

Testes Benaula e Miquel Torroella.

A XXIII del dit mes.¹³

A XXIII de març.

En Johan d'Avinyó, donzell, domiciliat en Barchinona, substituï en la Cort mossèn Francesch Burguès de Sentcliment, domiciliat en dita ciutat, cavaller.

Testes mossèn Johan Bernat Terré, e Miquel Benaula, notari.

Dit dia:

Lo noble mossèn Guillem Arnau de Cervelló, dit baró de la Lacuna, substituï lo noble don Matheu de Munchada e aquell absent mossèn Johan de Monbuy e aquell absent micer Johan Callic.

Testes predicti et Johan d'Avinyó.

A XXVI del dit

Per part del senyor Rey en la XXXXV per part del senyor Rey per sos tractadors fonch donada e lesta la letra del tenor següent:

Als illustríssims,

Lo Rey.

Il·lustre, egregi e spectable nobles, *etc.*

A XXVII de març

Lo il·lustre senyor infant don Enrich, *etc.* substituï en la XXXXV en loch seu mossèn Miquel de Gualbes, Francesc de Sentmenat, e mossèn Pere Torroella, la hu d'ells per absència de l'altre.¹⁴

Testes mossèn Àlvaro de Madrigal, mossèn Jaume Alamany e Benaula.

Dit dia:¹⁵

Per part dels creadors de Mallorca en la XXXXV fonch presentada, lesta la cèdula següent:

Los creadors censualistes de la ciutat e Regne de Mallorques, *etc.*

85r//

13. A *continuació*, Lo noble mossèn Guillem Arnau de Cervelló, dit lo baró de la Lecuna, *ratllat*.

14. A *continuació, al marge esquerra*: No és stada admesa perquè official reyal ai[...]ant prehe-
minent.

15. A *continuació*, una paraula ratllada il·legible.

Die XXVI marci dicti anni

Honorabilus Bertrandus Çavall miles tradidit mihi dicto notario et scribe dissentimentum seguens.

Molt il·lustre *etc.*

Com sia cosa aconstumada pertinent e deguda, *etc.*

Eadem diem honorabilus Rodericus Vitalis ob scriptum sequentem.

Illustrissimo, reverendissimus etc.

A les vostres virtuosíssimes e molt dignes presències qui sou ordenats, *etc.*

XXVII dicte mensis et anni

Per dit Planella, *domicellus, tradidit mihi notario dissentimentum sive cedula sequentem:*

Molt il·lustre e magnífichs mossèn, *etc.*

A XXX de març

Lo noble don Johan, vulgarment dit lo bastard de Cardona, substituï en los Actes de la Cort mossèn Guerau d'Altarriba, cavaller, e Gispert de Ponts.

Testes Ffrancí de Ribes, donzell, e Miquel Torroella, scrivent.

A XXXI de març

Lo noble don Johan de Cardona, domiciliat en València, per absència sua substituï lo senyor Comte de Cardona en la Cort e, ell absent, al conestable.

Testes mossèn Johan Pere de Vilademaný, e Ffrancesc de Sentmenat.

Dit dia:

Guerau Splugues, donzell, substituï mossèn Guillem Ramon de Beltran.

Testes Benaula e Martorell.¹⁶

86r// Sistern de Actes de la Cort General de Catalunya,¹⁷ novè.

87r//

16. Foli 85r en blanc.

17. Foli 86v en blanc.

A XXII de juny any MCCCCLXXXI

Per quant dimecres, que's comptava XX del mes de juny any present corrent e deiús escrit, per part de la maiestat del senyor rey foren e són stades presentades als reverendíssims e magnífichs senyors los diputats del General del Principat de Catalunya certes íntimes, les quals deiús seran insertes, una a instància del procurador fiscal de la Cort del dit senyor e altra a instància del procurador¹⁸ de la sereníssima senyora la senyora reyna, en virtut de certes suplicacions per los predits procuradors a la prefata maiestat presentades. Per ço, divenres, quís comptava XXII dels dits mes e any MCCCCLXXXI, abans de migjorn,¹⁹ lo honorable e discret Jachme Çafont procurador e síndich d'el, assistints a ell en stament, los reverendíssimos senyors, magnífics Berenguer de Sos, canonge e deguà de la Seu de Barchinona e elet de la sglésia de Sàcer, e los magnífichs mossèn Johanot Boteller, ciutadà de la ciutat de Tortosa, diputats del General del dit Principat de Catalunya, ensemps ab lo magnífich mossèn Martí Johan Mecha, cavaller, en la vegueria d'Urgell domiciliat, absent, micer Martí Pere Ponç, doctor en decrets; Johan d'Altarriba, cavaller, e Bernat Castelló, menor de dies, hoydors de comptes del dit General, presentaren en l'estament militar de la dita Cort, congregat en lo Capítol de la Seu de la ciutat de Barchinona a so de campana, segons és de costum, una cèdula o suplicació del tenor següent:

Molt reverends, egregis, espectables, nobles, magnífichs, savis e de gran providència senyors, la Cort, qui de present se rebrà en la ciutat de Barchinona, representants. A les grans reverències, senyories, nobleses, magnificències, savieses e providències vostres exposen los diputats del Principat de Catalunya que dimecres prop passat quís comptava XX del present mes, *etc. Inseratur* sota.

E no resmenys,²⁰ foren per lo dit procurador e síndich assicnats los dits diputats e hoydors de comptes exhibides e en lo dit stament militar presentades //87v// les suplicacions en la preinserta suplicació mencionades, és, a-saber, una a instància del procurador fiscal del dit senyor e altra a instància del procurador²¹ de la sereníssima senyora reyna, contra los dits diputats produïda e donada, lo tenor de les qual per orde subsegüex:

Molt alt, e molt excellent senyor.

Cosa és claríssima e manifesta en los dies passats los diputats del Principat de Catalunya e consell llur ab intervenció de la ciutat de Barchinona solemnement ab capitulació feta e fermada en la vila de Vilafrancha de Penadès per constituir lo dit Principat en repòs, o tranquil·litat, lo qual stava en total extermini, *etc. inseratur* sota, *etc.*

18. A continuació, fiscal, ratllat.

19. A continuació, lo honorable fins a stament, escrit al marge dret.

20. A continuació, fosen fins a assicnats, escrit en l'interlineat.

21. A continuació, fiscal, ratllat.

Lo tenor de la altra suplicació és lo següent:

Sacra majestat.

En los passat dies la Cort General del Principat de Catalunya la qual se celebrava, axí com de present se celebra en la present ciutat de Barchinona, feu deliberació d'Acte de Cort que, atès que no's podien concordar los interèssers particulars o differències que són de part a part dins lo dit Principat provenints per les turbacions passades del dit Principat, fossen aquelles remeses a vostra majestat *etc., inseratur, etc.*

E lestes les dites suplicacions e intimacions en lo dit stament, en part per mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament militar, e en part per lo discret en Miquel Benaula, notari, substituït iuramen,²² lo dit Jachme Çafont²³ assistints, los dits senyors deputedats e hoydors de comptes requerint aquelles ésser insertes en lo procés familiar de la dita Cort e, si necessari serà de //88r// aquelles ésser feta carta pública per mi, dit notari e scrivà. Presents a les dites coses per testimonis los dits Miquel Benaula e Miquel Torroella, scrivent.

E seguides les coses predites segons que dessús, lo egregi senyor comte de Cardona e de Prades, president la hora en dit stament, en nom del dit stament respòs dient que lo dit stament deliberarie en les dites coses e del que seria deliberat los seria feta resposta.

En après,²⁴ confabulat de les dites coses en lo dit stament per los stants en ell, per lo dit stament e per los altres staments de la dita Cort, per mitgà de embaxades fetes per los uns staments als altres, fonch provehit e deliberat fos feta embaxada per part de la dita Cort o tres baços o staments de aquella a la maiestat del senyor²⁵ rey, a la qual²⁶ fahedora foren elegits los reverends senyors: lo castellà de Amposta, en lo eclesiàstich; lo egregi comte de Cardona e de Prades, en lo militar; e mossèn Galceran Carbó, en lo reyal, staments la hora presidents, per mitgà de la qual sia suplicada sia mercè sua manar sobreseure en dites causas, trossús per sa maiestat e la Cort hi sia altrament provehit.

Los quals embaxadors anaren e explicaren dita embaxada a la majestat del dit senyor iuxta la comissió a ells feta segons referiren, de la qual sobresehiment algú en dita causa obtenir no pogueren segons relació que del dit fet en lo dit stament feren.

Ffe de procura.

Die XXVI junii anno predicto MCCCCLXXXI, magnificus Anthonius Vives ad faciendum fidem de procuracione sibi facta et fremata per nobilem virum dominum Guillelmum Raimundum de So de Castre et de Pinós, dominus de Fhescano, in regno Aragonum situs, ac vicecomies d'Èvol, d'Illa et de Canet, in Principatu Catalonie sitorum, pro interveniendo

22. A continuació, lo dit Jachme fins a assistints, escrit al marge dret.

23. A continuació, Çafont, escrit al marge dret.

24. A continuació, rallat, consultat.

25. A continuació, rey, escrit en l'interlineat.

26. A continuació, fahedora, escrit en l'interlineat.

in Curia Generali Catalonie pro eadem vicecomite exhibit quoddam publicum pergameneum inscriptum sibi propterea per dictum vicecomitem factum et firmatum receptumque et clausum pro discretum Anthonium Mauram, notarium publicum civitate Cesarauguste et auctoritate serenissimi //88v// domini regis Aragonum per totam ipsius terram et dicionem recepto et clauso. Actoque Cesarauguste die XIII mensis junni anno a nativitate domini Millesimo CCCCLXXXI.

Et serà vist deure ésser inserta, la procura és del tenor següent:

In Christi nomine noverint universi, quod nos nobilis dominus Guillelmus Raimundus de So, etc.

A XXVI de juny del dit any

En l'estament militar congregat en lo dit Capítol de la Seu de Barchinona, com és costum, comparegue lo honorable e discret en Jachme Caffont, notari procurador del General de Catalunya, assistints-li los reverendíssimo e magnífichs diputats del dit Principat, lo qual en dit stament presentà una suplicació a la majestat del senyor rey e als tres braços de la Cort del dit Principat dirigida, la qual és del tenor següent:

Molt alt e molt excellent Senyor.

Reverends, agregis, spectables, nobles, magnífichs e savis convocats e representants la Cort qui de present se celebra en la ciutat de Barchinona, a vostra gran excel·lència e a la dita Cor[t] diu e exposa en Jachme Çafont, síndich e procurador dels diputats General e generalitats del Principat de Catalunya, com per la excel·lència de vos molt alt e poderós senyor e a instància del vostre procurador fiscal e del procurador patrimonial, etc.

E lesta la dita suplicació en lo dit stament, fonch deliberat en aquell fossen insitats los advocats de la Cort qui, vist e regoneguda la preinserta suplicació, facen relació en lo dit e altres staments de la provisió que 'ls parrà ésser fahedora sobre aquella.²⁷

89r//

A XXVII dels dits mes e any

En l'estament militar comparegue lo dit Jachme Çafont, procurador e síndich del General qui presents e assistints a ell los diputats del dit General presenta la suplicació següent:

²⁷. *Escrit en un paper enganxat, Yo Bernat Miquel, com a procurador del comta de Modicha, no met res en poder de la senyora reyna, ans disent a tot donatiu grasiós e per saver en lo greuge donat per lo procurador de la comtesa, muler sua.*

Molt alt e molt excel·lent Senyor.

Reverends, egregis, espectables, nobles e magnífichs convocats en la Cort qui de present se celebre en la ciutat de Barchinona. Aprés de una suplicació a la senyoria excel·lentíssima vostra e a la Cort, *etc.*

E²⁸ fonch lesta la dita suplicació e una cèdula donada darrerament en lo procés judicial qui's mena entre los predits, de una part, e lo procurador del General, de l'altre. La qual comença:

Molt alt e molt excel·lent senyor.

Si a la potestat atribuïda per la Cort, *etc.*²⁹ Aquesta suplicació [...] és produïda mas leg [...] e és en lo procés inicial dels procurador fiscal e patrimonial del rey e de la senyora reyna, los deputats.

Sobre les quals, responent en nom del dit stament, lo noble mossèn Guillem Ramon Centelles, se aturaren deliberació.

E més, los fonch lesta una resposta ordenada per los advocats de la Cort, e ja produïda en lo stament ecclesiàstich, la qual és del tenor següent:

Los staments ecclesiàstich, militar e reyal, *etc.*

Sobre³⁰ lo donar de la qual se retingueren delliberació fins hagen comunicat ab los advocats del dit stament.

89v//

A XXVIII dies del mes de juny, ans de dinar

Los advocats demanats per lo stament militar, congregat, consellaren al dit stament deure respondre a la cèdula donada lo dia de hir per los dits diputats e presentada als staments de la Cort.

E, més avant, deure's fer embaxada per los staments de la dita Cort a la majestat del senyor rey, supplicant a sa altesa li placia sobreseure en la demanda del censal la qual fa a diputats, com sia gran servey seu, e que la Cort li offerirà entendre en lo que és necessari en lo bé e finament de aquella.

Dit dia, poch aprés, los magnífichs mossèn Martí Johan Meca, cavaller; mossèn Joan Boteller, ciutedà de Tortosa, diputats³¹ del General del Principat de Catalunya; micer Martí Pere Ponç e mossèn Bernat Castelló, hoydors de comptes del dit General, vengueren en lo dit stament e presentaren a aquell la cèdula següent:

28. A continuació, no res menys, *ratllat*.

29. A continuació, aquesta suplicació *fins a* rey e de la reyna, *escrit al marge dret*.

30. A continuació, lo donar, *escrit en l'interlineat*.

31. A continuació, del General *fins a* de Catalunya, *escrit en l'interlineat*.

Molt reverend, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors, *etc.*

La qual cèdula fou legida per mi dit Miquel Benaula en lo dit stament militar.

Poch après, vench lo promovedor del stament ecclesiàstich en lo stament militar e dix per part del dit stament com lo stament ecclesiàstich havia³² deslberat fos feta embaxada al senyor rey per supplicar la de sobreseure en la demanda fa als diputats e per açò havien elegits lo reverendíssimo senyor patriarca de Alexandria, arquebisbe de Tarragona; lo abat de Ripoll e lo cabíscol de Gerona per³³ anar a la³⁴ dita embaxada.

E lo dit stament se aderí al parer del dit stament ecclesiàstich e per açò elegiren lo egregi comte de Cardona, mossèn Joan Bernat Terré e Miquel de Canet.

A dos de juliol any MCCCCLXXXI

En l'estament militar congregat en la casa del Capítol de la Seu de Barchinona, per part d'en Manuel de Corbera, donzell, és stada presentada una suplicació del tenor següent:

Ilustríssim, egregis, nobles e magnífichs monssenyors.
Grantment se complany en Manuel de Corbera, *etc.*

90r// Ítem, los dits dia e any per part d'en Guillem Ramon de Montoliu, donzell, domiciliat en lo Camp de Terragona, fonch en lo dit stament presentada una suplicació del tenor següent:

Molt reverend, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs en Guillem Raimon de Montoliu, *etc.*

Ítem, per part dels hòmens de la parròquia de Montbuy fonch presentada una suplicació del tenor següent:

Davant vosaltres senyors, reverend, molt illustres, egregis, nobles e magnífichs, monsenyors, *etc.*

Fa³⁵ veure si la tenen les altres staments.

E lestes per mi, notari, offeriren deliberar sobre les coses en dites suplicacions contengudes.

E per lo fet del dit Manuel de Corbera deliberaren ésser feta embaxada al senyor rey per la qual fahedora elegiren.

32. A *continuació*, deslberat fos feta *fins a* e per açò havem, escrit al marge esquerra.

33. A *continuació*, fer, *ratllat*.

34. A *continuació*, en la, *ratllat*.

35. A *continuació*, Fa veure *fins a* staments, *escrit al marge dret*.

A III de juliol del dit any

En lo dit stament fonch lesta la letra de la Seu d'Urgell qui comence:

Als reverendíssims, il·lustríssims, egregis, nobles e magnífichs senyors, los senyors de la Cort General de Catalunya.

Reverendíssims, *etc.*

A nosaltres és forsat exposar als senyors vostres qui són aquí, *etc.*

90v//

Dit dia de tres de juliol any mil CCCCLXXXI, abans de dinar

Congregat lo stament militar ab copiós nombre, segons devall appar, presidint en aquell lo il·lustre senyor infant don Enrich, per lo dit senyor fou feta relació al dit stament com en aquests dies prop passats, ab voluntat dels staments de la Cort, se eren aiustats³⁶ en la Casa de la Diputació los principals dels dits staments e tots los qui ésser-hi han volgut e que han entès ab summa cura e diligència en veure e regonèxer les coses necessàries per al bé e finament de la Cort. E, per quant en los dies passats en la XXXXVna se eren fets diversos capítols, axí sobre lo redreç de la iustícia, monedes, mercaderia e del General havíem dits capítols e apuntaments vists e regoneguts e per squivar prolixitat los havien reduïts als que·ls paria més necessaris,³⁷ los quals³⁸ foren legits per mi Miquel Benaula, notari, en lo dit stament; dient, més avant, lo dit il·lustre senyor infant, que en lo fet dels greuges havien recaygut los demunt dits congregats a la dita Deputació en lo parer següent, ço és:

Que, per quant los greuges de la Cort són de difícil expedició, donen en pensament que sien mesos los dits greuges en poder de la excellentíssima senyora reyna.

E axí lo dit senyor infant en lo fet dels dits greuges, congregat dit stament, dóna en lo parer següent, ço és:

Lo senyor infant és de parer que los greuges de la present Cort sien remesos a la excellentíssima senyora, la senyora reyna, la qual hage declarar personalment en Barchinona, la qual declaració se hage de fer d'ací per tot setembre primer vinent.

E foren del mateix parer los següents: lo egregi comte de Cardona e de Prades; don Joan de Cardona, condestable d'Aragó; don Yvany de Castre; mossèn Guillem Ramon Centelles; //91r// mossèn Dalmau de Queralt; mossèn Berenguer de Requesens; mossèn Pere Galceran Cruïlles de Calonge; mossèn Joan de

36. A *continuació*, en la casa de la Diputació, escrit al marge esquerra.

37. A *continuació*, e que sobre les dites coses, *ratllat*.

38. A *continuació*, man, *ratllat*.

So; mossèn Dalmau de Rocabertí; don Galceran de Requesens; mossèn Guillem Ramon de Bellera; don n'Ot de Muncada; mossèn Ferrando de Rebolledo; Joan Guerau de Cruïlles, nobles.³⁹ Mossèn Pere Torroella; mossèn Bernat Çaportella; mossèn Martí Joan Meca; mossèn Joan de Lupià; mossèn Joan de Vilafranca de Muntblanch; mossèn Gabriel Xammar; mossèn Pere Ycard; mossèn Bernat Guerau de Boxadós; mossèn Pere d'Ortofà; mossèn Joan Pere de Vilademany; mossèn Guerau Dezplà; mossèn Joan Rodon; mossèn Joan Aymerich, maior de dies; mossèn Àlvero de Medrigal; mossèn Joan Aymerich, menor; mossèn Joan Bernat Terré; mossèn Francesch de Santmartí; //91v// mossèn Pere de Blanes; mossèn Luis Margarit; mossèn Francesch Climent Bisbal; mossèn Joan de Vilafranca del Bullidor; mossèn Pedro Dança; mossèn Jaume Fivaller; mossèn Bertran Çavall; mossèn Jaume Alemany; mossèn Cabanyelles; mossèn Hugo d'Aguilar; mossèn Garau Aranyó; mossèn Francí Sala, en nom seu e com a procurador de Lorenç d'Altarriba; mossèn Anthoni Pere de Rocacrespa; mossèn Joan Bertran, en nom propi; mossèn Tomàs de Boxadors; mossèn Anthoni Vivers; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Dionís Miquel; mossèn Guillem Ramon de Merlés; mossèn Vesia; mossèn Lois Carreres; mossèn Joan de Pau, cavallers. Mossèn Bernat d'Avinyó; mossèn Dalmau Dezfar; mossèn Guillem d'Olms; mossèn Anthoni Ortolà; mossèn Nicolau de Lupià, promovedor;⁴⁰ //92r// Luis dez Far; Pere Galceran Palleres; Joan de Cruïlles; Ffrancí de Setmenat; Bernat Miquel, en nom seu propi, e com a procurador del castellà de Gayeta; micer Joan Callig; Barthomeu de Concabella; Galceran de Vilanova; Anthoni Descall; Joanot Civaller; Guillem Ramon de Muntoliu;⁴¹ Benet Avinyó; Caramany; Pere de Barberà, maior; Roger de Lúria; Ffrancí Splugues; Mercer; Gaspar Çaportella; Ramon Dezpapiol; Ffrancí Mercell, àlies de Camporrells; Ffabià de Camporrells; Pere de Berberà, menor; Luis Oliver, en nom propi e com a procurador de Pere Ramon de Copons; Pau de Tamerit; //92v// Miquel de Canet; Joan d'Avinyó; Çatrilla; Pere Miquel de Peguera; Galceran Lor; Ffrancí de Santmartí; Jaume Çalbà; Luis Centelles; Benet de Corbera; Pere Francí Romeu; Gerònim Tord; Johan Guialtriun; Ramon de Merlés; Ffrancí Oliver; Guillem Ramon Çaplana, donzells.

Los quals tots foren de vot del senyor infant.

Los deíus scrits foren de diverses parers.

Dits dia e anys e un matex instant, lo noble mossèn Guerau de Cervelló votant sobre lo dessus contengut die restava en pensament.

En Bernat Johan de Castellet és de parer que's façà com altres vegades en la Cort.

39. *Fins a* Joan Guerau de Cruïlles, nobles.

40. *A continuació*, Mossèn Pere Torroella *fins a* mossèn Nicolau de Lupià, *al marge dret*, cavallers.

41. *A continuació*, Joan Guerau de Cruïlles, *ralllat*.

Mossèn Hugo de Palou⁴² per ell e per mossèn Jachme March, fonch de parer que ell e los altres agrehujats deurién deliberar entre ells del que //93r// se ha deliberat e que no té poder per mossèn Jachme March de metre sos interesses en poder de algú.

Lo fill de mossèn Guerau de Cervelló, apellat, resta en pensament.

Mossèn Guerau de Altarriba diu que durant lo procés de regalía no met res en poder de la senyora reyna, llevat aquell sí.⁴³

En Bernat Miquel, com a procurador del comte de Modica dix no met res en poder de la senyora reyna.

Mossèn Luis Margarit, com a procurador de mossèn Senesterra, dix que per dar conclusió als fets de la Cort se vol alegrar del compromís remès a la majestat del senyor rey e al grehuga donat a la majestat del dit senyor. No vol que per aquell se torbe la conclusió de la Cort ne lo servey que ha ésser fet a sa senyoria e açò sens preiudici dels contractes del dit mossèn Senesterra.

Mossèn Romeu de Marimon persevera en lo grehuga per ell donat e que los fets se tracten juxta la forma de Cort acostumada.

Mossèn Berthomeu Lena resta en pensament.

En Ffrancesch Johan de Sentacoloma, ídem.

Miquel Torres és del parer de mossèn Johan de Pau.

Mossèn Muntaner diu que no ha donat algun grehuga e que sia e persevera en sos primitius dissentiments segons stan.

Mossèn Bernat Miquel, fent fe de la procura que te de l'illustre don Ffrederich Enrich de Cabrera, *etc.*, exhibí una procura del tenor següent:

93v//

Conocida cosa sea a todos quantos la presente vieren e hoyren como jo don Ffrederique Enríquez de Cabrera, inseratur; etc.

Mossèn Bernat Civeller dix que les diferències de part a part no les ha meses en poder del senyor rey e açò per les sobres que sa majestat li fa. E axí poch no delibera metre los grehuges en poder de la majestat de la senyora reyna, que tots temps que lurs majestats lo demanaran ell los donarà tal rahó que ses excellències lo hauran per scusar.

Ídem mossèn Vilatorta.

E discorreguts dits vots, fou feta conclusió en lo dit stament per lo dit illustre senyor infant e altres demunt dits e adherents al parer de sa senyoria del demunt dit parer, lo qual delliberà lo dit stament fos tramès a dir per mijà de embaxada als altres staments e per a la dita embaxada foren elegits los següents ço és, lo illustre senyor infant; mossèn Joan Bernat Terré; Luis Oliver.

42. A continuació, al marge esquerra, és levat.

43. A continuació, al marge esquerra, levat.

Los quals encontinent anaren a denunciar la dita delliberació als staments eclesiàstich⁴⁴ e reyal.

E tornats los dits embaxadors de la dita embaxada feren relació, per orgue del dit illustre senyor infant, al dit stament com lo stament eclesiàstich la més part recahia ia en parer de la dita deliberació. Ver és que hi aiustaria lo dit stament eclesiàstich dos coses, e o recahia en parer de aquelles, ço és, que lo senyor rey no pogués passar a exacció e o execució de donatiu si per la dita Cort delliberat serà fer fins a tant //94r// la dita illustríssima senyora reyna hage declarat en tots los dits greuges.

E, més avant, que per direcció dels agreujats e per que mills se pogués tractar ab la dita senyora reyna dels dits greuges recahia lo dit stament eclesiàstich en parer que fossen eletes persones per los staments de la Cort, les quals hagen càrrech de supplicar, instar e procurar devant la dita senyor reyna per tots los agreuiats e per expedició de la declaració dels dits greuges.

E hoyda per lo dit stament militar la relació feta per los dits embaxadors,⁴⁵ lo dit stament militar se aderí al parer del dit stament eclesiàstich⁴⁶ en los dos caps demunt dits en los quals⁴⁷ és dit lo dit stament eclesiàstich recaurie.

En après, lo dit dia e any, per Martín de Linyan, procurador del noble don Johan de Luna, fonch presentat en lo dit stament un grehuge del tenor següent:

Greuge de don Johan de Luna

Molt illustre, egregis e magnífichs monsenyors, lo braç militar de la Cort General de Catalunya representats, a vostres grans providències e virtut recorre Martín de Linyan, donzell, alcayt e procurador del noble don Johan de Luna, *etc.*

E lest en lo dit stament per lo discret en Miquel Benaula, notari substituint de mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, no hi fonch feta altra deliberació.

Los dits dia e any lo [a]prés dinar mossèn Johan Amat de Palou se aderí al vot d'en Coloma.

Berthomeu Formós dix que stava e perseverava en són grehuge e dissentiment.

94v// Joffre de Sentmenat de Terras dix és del parer de mossèn Civeller ab los dissentiments primitius.

Ídem Bernat de Belloch.

Mossèn⁴⁸ Vicens no és de parer que dels censals de Mallorca sien remesos a la senyora reyna.

44. A continuació, emilita, ratllat.

45. A continuació, de que havien rep, ratllat.

46. A continuació, e son, ratllat.

47. A continuació, dia, ratllat.

48. A continuació, un espai de 7 cm en blanc.

En après, lo dit dia de tres de juliol del dit any MCCCCLXXXI

Lo dit stament militar, vist lo que ls és stat reportat per part del stament ecclesiàstich, és de parer que la artelleria que l'orde de Sent Johan de Jherusalem tramet en Rodes per deffensió⁴⁹ e munició d'aquella ciutat e ylla sia franca de dret de General.

Ítem, que los sclaus e canús que mossèn Pachs porta per lavorar en la sua nau no pach d'entrada ne exida dret de General.

E més que los diputats del General del Principat de Catalunya puguen despendre fins en trenta lliures *inclusive* per trametre una persona per provehir a les coses que lo dia present són stades proposades en los staments de la Cort per los de la Seu d'Urgell sobre les novitats los fan los del vezcomdat de Castellbò.

Ítem, dit dia, mossèn Bertran Ramon Cavall donà en dit stament lo dissentiment següent:

Molt illustre, egregis, nobles e magnífichs representant lo stament militar en la Cort General del Principat de Catalunya que vuy se celebra en la ciutat de Barchinona, com sia cosa acostumada, *etc.*

A VI de juliol del dit any

Mossèn Bernat Miquel, procurador del comte de Modica per major expressió de son vot dóna la cèdula següent:

Johan Bernat Miquel, com a procurador del comte de Modica, *etc.*

95r//

Die VII julii anno MCCCCLXXXI predicto

Remès

Magnificus Hugo de Palau, miles, nomine suo et procuracio magnifici Johannis March dix que, no obstant lo que dessús ha dit, ell per si o per mossèn Jachme March és content posar los lurs grehuges en mà e poder de la sereníssima senyora reyna e, de fet, ho hi posa. Emperò, dix que dissent al cap de les leudes. Dissent.

Remès

Mossèn Bernat Çelbà quant és al que toqua ell propri, ell és content remetre lo grehugue seu a la senyora reyna, no, emperò, lo que toqua als altres.

49. *A continuació, d'aquella, ratllat.*

⁵⁰Mossèn Bernat Cruelles; mossèn Romeu de Marimon; Bernat de Belloch e Joffre de Sentmenat perseveren en sos dissentiments e grehuges.

Remès

Mossèn Guerau d'Altarriba és content remetre son grehuga a la senyora reyna cessant la execució que feta li és e tornant-ho al primer stat.

Remès

Mossèn Miquel de Vives remet son grehuga e dissentiment a la senyora reyna pus no li toquen a la leuda que per tots temps dix és acostumada collir.

Dissentiment

Bernat Miquel dix que stà e persevera en lo dissentiment donat per part del comte de Modicha.

Remès

Lois Oliver, com a procurador de mossèn Montpalau, remetrà lo grehuga del dit mossèn Montpalau a la senyora reyna. Dix que Benaula té la procura.

Remès

Berthomeu Formós dix remetre lo seu grehuga a la senyora reyna.

A XI⁵¹ del mes de juliol, any predit

Foren legits en lo stament militar, congregat en lo Capítol de la Seu de Barchinona, los capítols apuntats per los advocats per lo redreç de la iustícia necessaris e paregué al dit stament star molt bé,⁵² e trameteren dir lo parer del dit stament per mossèn Nicholau de Lupià, promovedor del dit stament //95v// militar, als altres estaments, dels quals per llurs promovedors hagueren resposta conforma a la opinió del dit stament militar. E, no res menys, fou dit al dit stament militar per los dits promovedors dels altres staments com los dits staments havien quiscú eletes VIII persones per a presentar al senyor rey los capítols de la iustícia e de la mercaderia com fossen apuntats. E axí, encontinent, lo dit stament militar per conformar-se a la elecció dels altres staments feu la elecció de les persones següents: lo illustre senyor infant; lo egregi comte de Cardona e de Prades; don Johan de Cardona e de Prades, condestable d'Aragó; mossèn Pere Torroella; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Bernat Johan Terré; Francesch Johan de Santacoloma; Miquel de Canet; Luis Oliver.

⁵⁰. A continuació, dissentiment, *al marge esquerra una clau des de Mossèn Bernat Cruellis fins a dissentiment e grehuges.*

⁵¹. A continuació, *un espai d'1 cm en blanc.*

⁵². A continuació, *aquells, ratllat.*

A XII dies del dit mes e any

Congregats tots los embaxadors dels tres staments de la dita Cort anaren a la casa d'en Johan Bernat, mercader, hon lo senyor rey posa, e presentaren a la prefata majestat qui era en la cambra major de la dita casa, los dits capítols de la justícia, supplicants a la prefata majestat, per orgue del reverendíssimo senyor patriarca en nom e veu de tota la Cort, humilment fos mercè del senyor rey atorgat a la dita Cort los dit capítols fets a servey de Nostre Senyor Déu e del dit senyor rey e beneffici del seu Principat.

96r//

Dilluns, a XVI del dit mes de juliol

Congregat lo stament militar en lo demunt dit Capítol de la Seu en lo qual presidia lo illustre senyor infant don Enrich, fou lesta en lo dit stament per mi Miquel Benaula, notari e scrivà jurat en lo dit stament d'en Johan Solsona, scrivà del dit stament, la forma del poder donador per la Cort a la senyora Reyna ordonat per los advocats dels staments de la dita Cort.⁵³ E legit lo dit poder tots los del dit stament, los quals eren en gran nombre de nobles, cavallers e gentils hòmens, excepte los devall scrits hagueren per bo lo dit poder en la forma que stava continuat.

Mossèn Bernat Fivaller, mossèn Romeu de Marimon, mossèn Romeu de Vilatorra digueren⁵⁴ que dissentien en totes coses e staven e perseveraven en llurs primitius dissentiments, greuges e vots.

Mossèn Amat de Palou, ídem.

Mossèn Galceran Muntaner dix que ell no ha posat greuge negú e que no met res en poder la senyora reyna e que stava e perserverava en sos primitius dissentiments.

Lordat ídem.

Molt poch après.

Remès

En Francesch Johan de Sancta Coloma dix se levava⁵⁵ dels dissentiments havia posats fins ací e dix que ere de parer que lo dit poder sia donat a la senyora reyna.

Dit dia⁵⁶ fou lesta en dit stament militar una supplicació presentada per los diputats de Cathalunya comensant:

53. *A continuació, la qual poder paregue al dit stament, ratllat.*

54. *A continuació, digueren fins a e vots, amb una clau des de, mossèn Bernat fins a Romeu de Vilatorra.*

55. *A continuació, repetit, dix se levava.*

56. *A continuació, paraula illegible al marge esquerra.*

Reverends, il·lustres, egregis, nobles e de gran providència senyors, *etc.*

96v//

A XVII de juliol

Congregat lo stament militar en lo loch acostumat, en Francí de Ribes e mossèn Lena presentaren en lo dit stament la cedula següent, la qual fou lesta per mi Miquel Benaula:

Molt il·lustre egregis, nobles, *etc.*

Mossèn Luis Margarit donà la cèdula següent, la qual fou legida per mi dit Miquel Benaula, notari:

Continuan, *etc.*

Dit dia foren legits en lo dit stament congregat los capítols ordonats per lo redreç de la mercaderia e per lo redreç del General e paregueren bons al dit stament si no en los capítols qui parlen de les lanas e de les drapades strangers que paria al dit stament los drets de la entrada e exida de les lanas ésser soberchs e que deuren ésser egualment moderats per tota Cathalunya. E més que devia ésser permès que draps fins strangers entrassen en Cathalunya. E per dir llur parer als altres⁵⁷ staments lo dit stament elegí lo egregi don Johan de Cardona e de Prades, mossèn Miquel de Gualbes e Luis Oliver.

A XVIII de juliol⁵⁸ ans de migdia

Haguda conversació entre los dits stament sobre lo dit fet de les lanas e dels draps strangers fou mogut per part del senyor rey en lo dit stament, per mossèn Gaspar Maymó e mossèn Pedro Vacca, que lo senyor rey los pregava veiessen en son poder la dita diferència del dret de les lanas. E⁵⁹ lo dit sta//97r//ment, vist lo que per part del senyor rey los fou tramès a dir, hagut col·loqui per mijà del promovedor ab los altres staments, lo dit stament fou content de metre en poder del senyor rey la dita diferència del dret de les lanas.

E feu delliberació que draps strangers de for de cent sous e cent sous ensús puguén entrar en lo dit Principat.

A la qual delliberació se confromaren tots los altres staments segons per los promovedors de aquells fou referit al dit stament.

57. A continuació, staments fins a Luis Oliver, escrit al marge dret.

58. A continuació, ans de migdia, escrit en l'interlineat.

59. A continuació, hoyt, ratllat.

Aprés⁶⁰ mig dia, circa cinch hores

Dit dia, seent la majestat del senyor rey en son real apparat en lo Capítol de la dita Seu hon tots los tres staments de la dita Cort staven congregats, en la qual congregació foren los militars següents: lo illustre senyor infant don Enrich; lo comte de Cardona e de Prades; don Johan de Cardona e de Prades; don Yvany de Castre; mossèn Grisaldo de Centelles; mossèn Dalmau de Queralt; mossèn Berenguer de Requesens; lo baró Cruilles de Colonge; mossèn Johan de Só; mossèn Dalmau de Rocabertí; don Ramon de Cardona, nobles; //97v// don Galceran de Requesens; mossèn Guillem Ramon de Bellera; don n'Ot de Muncada; mossèn Ferrando de Rebolledo; mossèn Garau de Cervelló; Guillem Arnau de Cervelló,⁶¹ nobles.

Mossèn Pere Torroella; mossèn Bernat Çalba; mossèn Johan Bernat Terré; mossèn Bernat Çaportella; mossèn Martí Johan Meca; mossèn Johan de Lupià; mossèn Pere Ycard; mossèn Bernat Guerau de Boxadors; mossèn Pere d'Ortofà; mossèn Guerau Desplà; mossèn Johan Rodon; mossèn Johan Aymerich, maior de dies; mossèn Johan Aymerich, menor; mossèn Hugo de Palou; mossèn Àlvero de Medrigal; mossèn Francesch de Santmartí; mossèn Luis Margarit; mossèn Pedro Dansa; mossèn Jaume Alamany; mossèn Cabanyelles; mossèn Hugo d'Aguilar; mossèn Garau Aranyó; mossèn Francí Sala; mossèn Anthoni Pere de Rocacrespa,⁶² cavallers.

98r// Sistern dels actes de la Cort General de Cathalunya, dehé.⁶³

99r// Mossèn Johan Bertran; mossèn Anthoni Vivers; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Dionís Miquel; mossèn⁶⁴ Vesia; mossèn Jachme Carreras; mossèn Nicholau de Lupià; mossèn Guillem d'Olms; Luis Dezfar; Bernat Miquel; micer Joan Callic; Guillem Ramon de Muntoliu; Pere de Barbarà, maior; Ffrancí Splugues; Luis Oliver; Ramon dez Papiol; Miquel de Canet; Pere Miquel de Paguera; Galceran de Lor; Jaume Çalba; Benet de Corbera;⁶⁵ Gerònim Tord; Francí Oliver; Guillem Ramon Çaplana e molts altres del dit stament militar.

99v// E congregats a so de campana, com dit és, los dits staments en la dita stació, seent la prefata real majestat en son real⁶⁶ cadira alt en lo cadafal, per a fer l'Acte següent, fou legida de manament dels dits stament per en Pere Colell, notari e jurat en lo stament ecclesiàstich del honorable en Barthomeu Martines, scrivà del dit stament, absent, lo Acte següent:

60. *A continuació, dinar, ratllat.*

61. *Al marge esquerra, clau des de illustre Infant Enric fins a Guillem Arnau de Cervelló.*

62. *A continuació, al marge dret, una clau des de mossèn Pere de Torroella fins a Pere de Rocacrespa.*

63. *A continuació, 98v, en blanc.*

64. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

65. *A continuació, ratllat, Pere Faure.*

66. *A continuació, apparat, ratllat.*

Poder donat a la senyora reyna

La Cort General del Principat de Catalunya, *etc.*

E lest lo dit Acte, alta veu, per lo dit Pere Colell lo honorable n'Antich Bages, loctinent de prothonotari del senyor rey, de manament del dit senyor⁶⁷ legí la decretació del dit Acte en la forma següent:

Plau al senyor rey e loant e aprobant les coses, *etc.*

E legit per lo dit loctinent de prothonotari la dita decretació e promesa feta per la majestat real, lo reverendíssimo pare en Crist, lo senyor patriarcha de Alexandria, arquebisbe de Tarragona, presidint en lo dit stament ecclesiàstich, muntà alt en lo cadafal hon la majestat prefata stava e portà a aquella un missal ubert sobre lo qual lo senyor rey posà les mans sues jurant a Nostre Senyor Déu e als Sants Quatre Evangelis de tenir e servir tot çó e quant en les dites coses serà per la dita illustríssima senyora reyna determenat, les quals coses totes e sengles foren fetes en presència de tots los dits tres staments e dels testimonis devall scrits e molts altres, de les quals coses totes⁶⁸ e sengles, jo Miquel Benaula, notari e scrivà jurat del dit stament militar per lo honorable en Johan Solsona, scrivà del dit stament, fuy request⁶⁹ per lo dit stament militar que'n levàs carta, continuant aquella en lo procés de la dita Cort.

E foren testimonis a les dites coses los magnífichs mossèn Blanes de Berenguer, cavaller, e visrey de Mallorca, //100r// Mossèn Gaspar Maymó, scrivà de ració del senyor rey; mossèn Joanxo de Gamboa, cavallarís del dit senyor; mossèn Gaspar d'Arinyo, secretari del dit senyor rey; micer Francesch Molet, advocat fiscal del dit senyor; micer Pere Azamar, doctor, conseller del dit senyor rey e molts altres en nombre copiós.

E poch après del dit Acte, fora la congregació demunt dita, dins, emperò, la stació de aquella, Mossèn Bernat Fivaller dix en presència de micer Guerau Gordiola e de micer Pere Boquet, advocats del dit stament, e dóna en scrits ensemps ab los deiús scrits los dissentiments següents scrits de llurs mans:

Bernat Fivaller dissent en metra los greuges en poder de la senyora reyna, dissentint a qualsevol Acte qui's fa, stant e perseverant en mon greuge e dissentiments.

E yo Anthoni de Vilatorra per lo semblant dissent com mossèn Fivaller.

Yo Bernat Miquel, com a procurador del senyor comte de Modica, dissent en l'Acte qui's fa de metre los greuges en poder de la senyora reyna, stant e perseverar en los dissentiment imposats per lo procurador de la comtessa.

Jofre de Setmenat, stant e perseverant en mon greuge e dissentiment e ara de present dissent en lo dit Acte. Bernat de Belloch; Romeu de Marimon; Joanot Santiust dissent, stant e perseverant en lo parer de mossèn Fivaller.

67. A continuació, decreta, ratllat.

68. A continuació, totes e sengles, escrit al marge esquerra.

69. A continuació, que'n levàs, ratllat.

100v// mossèn Barthomeu Lena dóna la cèdula següent:

Barthomeu Lena, *etc.*

A XVIII del dit mes

Stant congregat lo dit stament militar foren lests en aquell per mi dit Miquel Benaula, notari, les constitucions ordonades sobre lo redreç de la mercaderia, les quals pareguen bé al dit stament.

Dit dia congregats los presidents dels staments de la dita Cort en lo Capítol de la Seu de Barchinona a so de campana, ço és, lo reverendíssimo senyor patriarca, archebisbe de Tarragona, per lo stament ecclesiàstich; e lo illustre senyor infant don Enrich, per lo militar; e mossèn Galceran Carbó, síndic de Barchinona, per lo reyal,⁷⁰ acompanyats de molts dels dits staments ab los porters devant, en nom e per part de tots los dits staments⁷¹ anaren a casa de mossèn Malla, que stà a la marina de la present ciutat, hon la majestat del senyor rey ere, la qual stava en lo retret de la cambra de la dita casa mirant a la marina. Los dits embaxadors presentaren al dit senyor rey liurant-les a sa altesa los capítols⁷² ordonats per la dita Cort sobre lo redreç de la mercaderia, supplicant a sa altesa per orgue del dit reverendíssimo patriarcha sia de sa mercè voler atorgar dits capítols.

A XX de dit mes

Stant congregat lo dit stament militar alguns botiguers de canamasseria de la present ciutat presentaren al dit stament una supplicació del tenor següent:

Molt reverends, illustre, egregis, *etc.*

La qual fou lesta per mi Miquel Benaula.

101r//

Dissabte a XXI de dit mes

Congregat lo dit stament militar, vengueren en aquell micer Bardaxí, regent la cancelleria; lo tresorer del senyor rey e mossèn Maymó, scrivà de ració, los quals explicaren per part del senyor rey per orgue del dit regent com lo senyor rey havia

⁷⁰. A continuació, *al marge dret*, staments.

⁷¹. A continuació, portaren, *raïllat*.

⁷². A continuació, necessaris, *raïllat*. Ordonat, *escrit en l'interlineat*.

vists e regoneguts los Capítols de la justícia e que a aquells la sua altesa fahia resposta en la manera que hi havia paregut satisfahia al servey seu e bé del Principat. La qual resposta liurà a l'illustre senyor infant, president en dit stament, lo qual la liura a mi dit notari. E més dix lo dit regent que los Capítols de la mercaderia encare no eren stats regoneguts per lo senyor rey e que, en lo mig que la Cort veuria les respostes dades per lo senyor rey en lo fet de la iustícia, la altesa sua entendria en lo fet de la mercaderia.

Dijous, a XXVI de juliol

Congregat lo stament militar en la sua solita stació vengueren en aquell los diputats e hoydors de comptes del General de Cathalunya e presentaren una cèdula següent.⁷³

Fou lesta per mi Miquel Benaula en dit stament.

Dit dia en lo dit stament vench micer Olivó, promovedor del stament eclesiàstich, e proposà que plagués al dit stament la differència és en lo Capítol de les dècimes que los eclesiàstichs demanen, que fos remesa als advocats que vegen com deurà anar dit capítol.

E lo dit stament dellibera que los advocats vegen com se deu posar lo Capítol de les dècimes que los eclesiàstichs demanen e que del que dits advocats apuntaran facen relació al stament.

10lv// Dit dia:

Degà de Barcelona

Congregat lo dit stament militar, vench en aquell lo reverendíssimo degà de Barchinona, arquebisbe de Sàcer, diputat de Cathalunya, lo qual proposà al dit stament que fos plasent a aquells consentir que los diputats per causa de la beneventurada venguda de la senyora reyna poguessen despendre fins en quantitat de tres-centes o quatre-centes lliures, per vestir-se e fer algun senyal de letícia per causa de la venguda de la dita senyora reyna.

E lo dit stament, parent que ere molt deguda cosa la Cort per mostrar letícia de la venguda de la dita senyora reyna vestís los dits diputats, dellibera que los diputats⁷⁴ poguessen despendre per vestir-se ells e hoydors e los que'ls parrà fins en quatre-centes lliures.

Dissentiren-hi los següents: mossèn Romeu de Marimon; Fabià de Camporrells; Francesch Stalrich et Santiust; mossèn Cabanyelles; mossèn Vilatorta.

73. *A continuació, té la cèdula en Moles, escrit al marge dret.*

74. *A continuació, fossen, ratllat.*

Dit dia:

Lo dit stament militar, hagut colloqui per mii del promovedor ab los altres staments,⁷⁵ fou de parer devia esser feta una sollempna embaxada de tots los staments a la senyora reyna, que hisquessen a la altesa sua regraciant-li per part de la Cort la sua beneventurada venguda e denunciar-li la comissió li havien feta dels greuges e supplicar-la hagués per recomenada la dita Cort. E elegiren los següents:

Lo illustre senyor infant don Enrich; lo egregi comte de Cardona; don Johan de Cardona e de Prades; //102r// mossèn Bernat Çalbà; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Joan Bernat Terré; Ffrancesch Johan de Santacoloma; Miquel de Canet; Luis Oliver.

Feta dita elecció mossèn Bernat Fivaller e mossèn Vilatorta donaren la cèdula següent:

Bernat Fivaller és de parer, *etc.*

Dilluns, a XXX de juliol

Congregat lo dit stament militar a so de campana en lo loch acostumat en lo qual presidia lo illustre infant don Enrich, vengueren en aquell micer Anthoni de Bardaxí, regent la cancelleria; mossèn Gaspar Maymó, scrivà de ració del senyor rey; e⁷⁶ doctor de Talavera e⁷⁷ secretari de la senyora reyna. E lo dit micer Bardaxí dix per part del senyor rey com la majestat sua trametia a ell e al dit scrivà de ració⁷⁸ per sollicitar als staments de la Cort respongüessen e o replicassen a les respostes que lo senyor rey havia fetes als capítols de la iustícia.

E lo dit doctor de Talavera dix per part de la senyora reyna com la altesa sua regraciava molt a la Cort la confiança havia haguda en metre los greuges e differències del senyor rey e los de la Cort en poder de la majestat de la dita senyora reyna; e que ella offeria haver-si en tal manera que conexerien que ab tota amor e egualtat hi miraria d'aquí avant; que per metre en execució lo que li ere comanat que pregava als de la Cort dassen llurs greuges en poder del dit⁷⁹ secretari de sa altesa, a fi que vists aquells pogués dar conclusió a son bon desig que ere de declarar en dits greuges.

102v// Dit dia, congregat lo dit stament militar, entenent en les rèpliques faedores a les respostes fetes per lo senyor rey als capítols de la iustícia, donà en parer que fos feta elecció de algunes persones qui ensemps ab los advocats ordonassen les dites rèpliques e de aquelles fecen relació als staments. Lo qual parer tramès a

75. A continuació, dellibera, ratllat.

76. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

77. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

78. A continuació, ratllat, sollicitant.

79. A continuació, un espai de 3 cm en blanc.

dir per lo promovedor als altres staments e, hagut report dels altres staments, recaygueren en parer fossen eletes nou persones de quicun stament per ensemps ab los advocats per fer dites rèpliques e de aquelles fer relació als staments, per a les quals coses lo dit stament militar elegí los següent: lo illustre senyor infant; lo comte de Cardona; don Johan de Cardona e de Prades;⁸⁰ mossèn Bernat Calbà; Mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Pere Torroella;⁸¹ Damià Dezcallar; Francesch Johan de Santacoloma; Guerau de Paguera.

E més, fou delliberat que les persones eletes vagen a la senyora reyna a supplicar la vulla hoyr los agreuiats particularment, e dir-li com los dits greuges per orde de la Cort han esser dats al prothonotari que és mestre del procés de la Cort.

103r//

A IIII de agost

**Cèdula per causa de mossèn Requesens
i mossèn Coromines qui demanen⁸²
pensions degudes de censals vells**

Los diputats e hoydors de comptes del General foren en lo stament militar congregat en lo loch acostumat a so de campana e donaren una cèdula⁸³ següent, la qual cèdula fou lesta en lo dit stament per mi Miquel Benaula. E legida aquella lo dit stament dellibera que los diputats aconsellats per llurs advocats hi facen e administren iustícia.

Dijous a VIII de agost

Mossèn Johanot Santiust donà al stament militar la cèdula següent:

Reverendíssimo, ilustríssimo, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Fuít lecta.

**Préstichs dels draps de la Diputació
a la ciutat**

Dit dia, congregats los tres staments de la Cort a so de campana en lo Capítol de la Seu de Barchinona feren l'Acte següent:

La Cort General, *etc.*

80. *A continuació, ratllat*, mossèn Bernat Çaportella.

81. *A continuació, ratllat*, Ffrancesch Damià de Raiadell.

82. *A continuació, ratllat*, beneficis.

83. *A continuació, té la cèdula Moles, escrit al marge dret.*

Lo qual fou legit per mi Miquel Benaula.

Dit dia, lo stament militar, congregat en son loch, elegí don Yvany de Castre; mossèn Joan Bernat Terré; Damià Dezcallar per veure ab los advocats lo capítol de la Observança de les Constitucions, lo que ls parrà s'i dege adobar; e lo capítol dels censos e tasques que demanen los ecclesiàstichs. E que del que ls parrà facen relació.⁸⁴

104r//

A XI del mes de agost any MCCCCLXXXI

Congregat e stant iustat l'estament militar de la Cort General del Principat de Catalunya en lo Capítol de la Seu Barchinona a son de campana e segons és de costum, *etc.* Per part de l'honorable en Manuel de Corbera, donzell, domiciliat en dita ciutat de Barchinona fonch en dit stament presentada una suplicació del tenor següent:

Molt reverends iilustríssims, egregis, nobles e magnífichs senyors.

Manuel de Corbera

Grantment se torne a complànyer en Manuel de Corbera davant les senyories e magnificiències vostres de la rigorosa execució que ab tanta rarresa és stada feta, *etc.*
Inseratur.

*Quequidem suplicacio fuit lecta alta et intelligibili voce in dicto stamento per me Johanem Solsona, notario, et stamenti ipsius scribam.*⁸⁵

E, confabulat en lo dit stament de les coses en dita suplicació contengudes, per lo dit stament fonch feta elecció de les persones següents, de mossèn Guillem Ramon Centelles, mossèn Johan de Vilafrancha, cavaller, castlà de Muntblanch e Ffrancesch Johan de Santa Coloma, donzell, per notifficar als altres staments de la dita Cort les coses en la dita suplicació contengudes e pregar-los vullen pendre la present querela, com aquella qui ha sguard a l'interès de la Cort.

En après, hagut colloqui ab los altres staments de la Cort sobre les coses en la dita suplicació contengudes per mitgà de les dites persones eletes e del promovedor del dit stament, fonch deliberat que dita suplicació sia vista e regoneguda per

84. *A continuació, f. 103v cancellat:* A XI de agost congregat lo stament militar en lo loch acostumat vingueren en aquell los següents: lo noble mossèn Guillem Ramon de Bellera, lo noble Miquel D'Espés, mossèn Joan Bernat Orelló, cavaller, Pere Torrelles, Joan Ponç Dezpapiol, Ramon de Caldes, donzells, los quals presentaran una cèdula del tenor següent:

Molt reverends, iilustre, egregis, nobles e magnífichs senyors la Cort General del Principat de Cathalunya, etc. Lo qual fou legit per mi Miquel Benaula en dit stament.

85. *A continuació, escrit al marge dret, fa comançar.*

los advocats de la Cort per veure si és grehuge o no. E si serà vist ésser grehuge la majestat del senyor rey sia suplicada torn aquell a loch.

En après, lo dit dia de XI de agost del dit any, en lo dit stament per los nobles e magnífichs mossèn Guillem Ramon de Bellera; //104v// lo noble en Miquel d'Espés. Bernat Orelló, cavaller; Pere Torrelles; Johan Ponç Dezpapiol e Ramon de Caldes, donzells, domiciliats en la vila e baronia de Martorell fonch presentada en dit stament militar la suplicació del tenor següent:

Molt reverends, il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort General del Principat de Catalunya representants, a les reverències e providències de vosaltres recorren los gentils hòmes poblats e habitats en la baronia,⁸⁶ vulgarment dita de Martorell, dient e exposant ab grandíssima querela, *etc.*

E, no res menys, los dits dia e any per lo dit Ramon de Caldes com a procurador d'en Barthomeu Thomàs, Anthoni Marí, Jaume Vila, Manuel Par, Martí Johan, Anthoni Çabater, Pere Thomàs, Climent Demià, Johan Clusa e Ffrancesch Bertran, habitants de Martorell; Berthomeu Pedrís e Johan Duran, de la parròquia de Sent Andreu de Aygüestortes, terme de Martorell, de la qual procura lo discret n'Anthoni Company, notari, ciutadà de Barchinona, féu fe a mi Johan Solsona, notari e scrivà de dit stament, sots calendari de VIII d'agost de l'any present e corrent de MCCCCLXXXI, en nom e per part dels dessús nomenats e altres continguts en la suplicació deiús insertadora presentà en dit stament una suplicació del tenor següent:

Molt reverend, il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, la Cort General del Principat de Catalunya representants, a les reverències e providències de vosaltres recorren los jurats e prohòmens de la vila de Martorell, *etc.*

Les quals dues suplicacions foren lestes en lo dit stament militar per en Miquel Benaula, notari substituït jurat de mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament.

A XIII dels dits mes e any

Los reverendíssimo mossèn Berenguer de Sos, deguà e canonge de la Seu de Barchinona e elet de la sglésia de Sàcer e Martí Johan Meca, cavaller, deputats;⁸⁷ micer Martí Pere Ponç, Johan d'Altarriba, e Bernat Castelló, hoydors de comptes del General de Catalunya presentaren en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

86. *A continuació, de Martorell, ratllat.*

87. *A continuació, ratllat, Miquel Johan Meca, cavaller.*

105r//

Te-la Moles, la suplicació

La qual fonch lesta en dit stament per mi dit Johan Solsona, notari e scrivà de aquell, e lesta, lo dit stament, hagut colloqui per migà de em⁸⁸baxades ab los altres staments sobre⁸⁹ les dites coses, deliberaren que quiscun stament ab los advocats d'aquells vegen aquelles e lo que és de fer sobre elles, per execució de les quals coses elegiren: lo illlustre senyor infant; lo comte de Cardona; lo condestable; mossèn Bernat Çaportella; mossèn Bernat Çalbà; e mossèn Pere Johan Soler; Ffrancesch Johan de Santa Coloma; Damià Dezcallar e Ramon Berenguer de Lorach.

Dimarts a XIII dels dits mes e any

Foren donades per la Cort sobre les respostes,⁹⁰ capítols de la luyció⁹¹ o repliques a les respostes⁹² senyor rey qui comensen:

Molt alt e molt excellent senyor.

La Cort del vostre Principat de Catalunya, vistes les respostes fetes per la altesa vostra als capítols de la iustícia, *etc. Inseratur.*

A XXI del dit mes d'agost del dit anys

Les dites persones eletes refferiren com los advocats de la Cort eren de parer que la dita Cort devia pendre en si la deffensió de la causa del censal demanat per lo senyor rey, lo procurador fiscal e balle general del senyor rey e per lo procurador de la sereníssima senyora la senyora reyna. E lo dit stament militar, hagut lo parer del dits advocats e dels altres staments, deliberaren pendre en si la deffensió de la dita causa.

105v// E més fonch deliberat fos feta embaxada al senyor rey per notifficar-li com la Cort prenia en si la deffensió de la causa del censal e suplicar sa altesa se volgués disporre en hoyr los embaxadors de la dita Cort sobre lo que demanen e sobre les respostes dels capítols de la iustícia.

E més per suplicar la senyora reyna fos mercè sua interposar-se en dits fets.

88. *A continuació, dimarts, ratllat.*

89. *A continuació, ratllat, A XIII dels dits dia e any foren eletes per lo dit stament les persones següents.*

90. *A continuació, del senyor rey als staments dels, ratllat.*

91. *A continuació, Cort les quals són, ratllat.*

92. *A continuació, del General, ratllat.*

Més avant, los dits dia e any, per part dels cavallers e gentils hòmens de Rosselló fonch presentada e lesta una suplicació del tenor següent:

[Té]-la Moles

Reverendíssimo, molt il·lustre, egregis, nobles *etc.*⁹³ No ignoren vostres senyories la mercè feta per la dita majestat, *etc.*

En après, los dits e any, en lo dit stament militar vengueren lo vic canceller, regent la cancelleria, lo tresorer, lo doctor de Talavera e micer Ffrancesch Malet, advocat fiscal de la cort del senyor rey, per part dels senyors rey e reyna. E digueren-los com les alteses sues los trametien als staments de la dita Cort e eren contents de elegir persones e que la Cort ne elegís altres per regonèixer los capítols e coses toquants lo redreç de la justícia, e que han sguart al servey de Déu, del senyor rey e bé de la terra, per veure sis poran concordar.

Poch après, los dits dia e any, l'estament militar dona a les persones eletes per lo fet del censal lo poder següent:

Ço és, que les persones eletes haien poder de comunicar ab los tractadors del senyor rey sobre lo convengut en los capítols de la justícia e del que comunicaran facen relació al dit stament un dia part altre, ab poder de refferir.

Dits dia e any, tots los tres staments de la Cort concordades, congregats en lo Capítol de la Seu de Barchinona, constituïren síndichs e procuradors de la Cort per prosseguir la causa del censal demanat per los sobredits al General los discrets en Jaume Çafont e Anthoni Ferran, notaris, ciutadans de Barchinona, e quiscú d'ells *insolidum* sots la forma següent:

La Cort General del Principat del Catalunya e tres staments de aquella donen poder a n'Anthoni Ferran, síndich del General, e an Jachme Çafont, *etc. Inseratur, etc.*

106r//

Dissapte a XVIII d'agost del dit any

Lo noble senyor don Guillem Ramon de So i de Castre, vezcomte d'Evol, d'Illa e de Canet, e mossèn Johan Navarra, cavaller, prestaren lo jurament acostumat prestar en Cort.

Dit dia en dit stament fonch donat per mossèn Johan Canet la suplicació o grehuge següent:⁹⁴

Reverentíssimos, molt il·lustre, egregis, espectables *etc. Inseratur.*

93. A continuació, dels tres, *rallat*.

94. A continuació, *al marge dret*, fall.

Los dits dia e any, en lo dit stament per part d'en Manuel de Corbera, donzell, fou presentada e lesta una suplicació del senyor següent:⁹⁵

La recognició de la qual fonch remesa als advocats del dit stament.

Dits dia e any, lo dit stament elegí: lo vezcomte d'Èvol, mossèn Johan de Lupià, cavaller, e Ffrancí de Ribes, donzell, per suplicar a la majestat del senyor rey sobre la recuperació de Rosselló e de Serdanya.

Dits dia e any, les nou persones eletes per lo dit stament feren relació en lo dit stament de les coses praticades ab⁹⁶ los tractadors del senyor rey sobre los capítols de la iustícia.

E feta la dita relació en lo dit stament, per quant paria als qui eren presents e entre[ve]nints en aquell que lo nombre de les persones sobredites era gran per practicar ab los tractadors del senyor rey dessus dits //106v// del fet de la iustícia, lo dit stament fonch de parer que los dits nou elets se puguen reduir a tres, los quals haien lo poder que los nou tenen ab poder, emperò, de refferir un dia part altre.

E los dits dia e any, les dites nou persones en virtut del poder a elles donat elegiren los tres següents: lo comte de Cardona, mossèn Bernat Çelbà, e Damià Callar.

E perquè paregué al dit stament que lo fet del censal no-s podia bé tractar ab tant gran nombre de persones, hagut col·loqui ab los altres estaments, elegiren les persones següents per assistir als procuradors del General e ab los deputats en la deffensió de la dita causa: Don Ivany de Castre, mossèn Galceran Duray e Ffrancí de Sentmenat.

Dimecres a XXII del dit mes de agost del dit any

En lo dit stament militar fonch deliberat que, attès que per los tractadors del senyor rey és stat dit que les respostes últimament per part de sa majestat per los dits tractadors donades eren la última⁹⁷ intenció e voluntat del dit senyor, que fos apuntat per les persones ja eletes⁹⁸ ab los advocats del dit stament a què-s podien reduir e strènyer los dits capítols, e poguessen de dit fet comunicar ab les majestats dels sereníssimos senyors rey e reyna e, si vist los serà, ab los dits tractadors, e del que sobre dit fet hauran praticat e apuntat, //107r// sens poder finir ne passar a més avant, ne haien a fer relació en lo dit stament.

95. *A continuació, al marge dret, fall. Després, una línia en blanc.*

96. *A continuació, ratllat, tractades.*

97. *A continuació, intenció, escrit en l'interlineat.*

98. *A continuació, a que-s poden reduir e strènyer los dits capítols, ratllat.*

Divendres a XXIII dels dits mes e any

Ffonch deliberat en lo dit stament militar que, vista la bona voluntat e afecció, la qual, segons la relació feta en lo dit stament per les persones eletes dessus dites, les maiestats dels senyors rey e reyna mostren haver en aderir-se a complaure e condescendre a les suplicacions de la Cort en atorgar les coses rahunables de les contengudes en los capítols de la iustícia, que les dites persones haien facultat de praticar e apuntar les dites coses, ensemps ab los advocats e sens ells, ab les maiestats prefates e, si vist los serà, ab los tractadors, pus no finen ne passen a res sens refferir-ho al dit stament.

Dissapte a XXV dels dits mes e any

Los tres staments de la Cort General, la qual la maiestat del senyor rey celebra en la ciutat de Barchinona als catalans congregats, com és de costum, en la casa del Capítol de la Seu de Barchinona, los noms dels congregats en lo qual Capítol nos pogueren específicament designar per ésser una hora pres migjorn, ans de ésser dinats, los convenints en aquells, en la qual eren no solament les dites parts màs molt més dels qui en dits staments convenir solen, deliberaren l'Acte següent:

⁹⁹Los tres staments de la Cort del Principat de Catalunya que s celebra en la present ciutat de Barchinona considerants que en lo poder, *etc.*

La qual fonch lest per mi, notari e scrivà del dit stament militar, Johan Solsona, lo qual los dits tres stament approvaren, ratificaren e confirmaren e per deliberat e fet hagueren e haver volguerem.

107v//

Dimecres a XXVIII de agost

Congregada la Cort a so de campana, *etc.*, congregats los staments de la Cort en llurs stacions, la majestat del senyor rey, stant en la libreria de la dita Seu seent en la sua real cadira, feu venir devant la altesa sua los del stament militar, en lo qual stament presidia lo illustre senyor infant, e donà al dit infant per lo dit stament unes respostes als capítols de la iustícia qui són terceres respostes, les qual són del tenor següent.¹⁰⁰

99. *A continuació, Declaració, escrit al marge esquerra.*

100. *A continuació, dues línies en blanc.*

E los del dit stament militar, partints del senyor rey, congregats en lo dit Capítol de la Seu, per orgue del dit illustre infant, president, manaren legir les dites respostes, les quals fores lestes per mi Miquel Benaula en dit stament.

Poch après, vengueren en dit stament micer Johan Pagès, vicecanceller; micer Bardaxí, regent de la cancelleria;¹⁰¹ mossèn Maymó, scrivà de ració¹⁰² e Felip Climent, prothonotari del senyor rey, los quals per part del senyor rey donaren la cèdula següent:

La majestat del senyor rey, desiiant la present Cort prengua conclusió e fi a servey de Nostre Senyor Déu e de sa real excellència, bé e repòs del Principat de Catalunya, en aquestos dies, *etc. Inseratur.*

Lo qual és stada legida en dit stament.

Aprés, per lo dit stament fou manat e comès a micer Gordiola regonega tots los capítols de la justícia dats al senyor rey e les fetes a aquells per sa altesa e los apuntaments han fets les VIII persones e que del que concorden e contradexen faça¹⁰³ relació al dit stament.

108r//

A XXX de agost, any MCCCCLXXXI

Congreguat l'estament militar en lo capítol de la Seu de Barchinona, convocat a so de campana com és de costum, en lo qual havia gran nombre de aquells qui acostumen convenir en aquell e més de les dues parts de aquells, e confabulat entre ells quals dels apuntaments dels capítols fets per part del dit estament e persones eletes per aquell e respostes fetes a aquells per part de la maiestat del senyor rey los parien mellor, fonch procehit a exhigir los vots sobre dites coses en la forma següent:

Lo senyor infant és de parer que les respostes últimament donades per lo senyor rey stan bé ab les addicions que hi han fetes vuy les persones del stament militar quis són congregades a la Diputació, e que lo capítol de la observància donat per lo senyor rey li par bo ab les addicions posades per les dites persones militars. E que abans de traure los parers del stament deu ésser conferit ab los altres staments perquè les coses de la Cort se tracten ab unitat.

En lo dit vot se aderiren lo illustre don Ffelip d'Aragó; don Yvany de Castre; don Ramon d'Espés; mossèn Guerau d'Espés; don Hugo de Cardona; Bernat Johan de Castellet; mossèn Ffernando Rebolledo; Miquel d'Espés; mossèn Bernat Celbà; mossèn Bernat Terré; mossèn Miquel de Gualbes; //108v// mossèn Jachme Almany; mossèn Pere Torroella; mossèn Johan Ferrer; mossèn Loís Margarit; mos-

101. *A continuació*, micer Alfonso de la Cavalleria, *ratllat*.

102. *A continuació*, lo doctor de Talavera, *ratllat*.

103. *A continuació*, resposta, *ratllat*.

sèn Johan de Vilafrancha, de Muntblanch; mossèn Pere de Ortafà; mossèn Bernat Guerau de Boxadós; mossèn Anthoni de Vives; mossèn Pere de Blanes; mossèn Pere Icard; en Ffrancí de Sentmenat; mossèn Thomàs de Boxadós; Bernat Alamy; mossèn Johan Rodon; en Bernat Miquel; Ffrancesch de Sentmartí; mossèn Johan Pere de Vilademany; mossèn Dionís Miquel; Ffrancesch Destalrich àlies Senttiust; mossèn Johan Boschà; mossèn Johan Navarra; Bernat Alanyà; Jacme Celbà.

Lo comte de Cardona e de Prades¹⁰⁴ fonch de parer que les respós últimes del senyor //109r// stan bé ab les addicions dels dits militars, salvo emperò, que li par que lo procès *de auctoritate et rogatu* la persona pròpria del senyor rey lo pugua fer honsevulla que sia e, que, éssent lo senyor rey fora Catalunya, no'l puga fer nengun loctinent si donchs no és la senyora reyna o fills llurs, havents-ne special comissió dins lo dit Principat, e no per altres, perquè és procès de consciència; e que'l capítol de la observança apuntat per les VIII persones sta bé, e la maiestat del senyor rey deu ésser suplicada vulla atorgar aquell. E que abans de traure los parers del stament deu ésser conferit ab los altres staments perquè les coses de la Cort se tracten ab unitat.

En aquest parer se aderiren lo conestable, don Matheu de Munchada, don Johan de Luna, mossèn Guerau de Cervelló, mossèn Guillem Ramon Centelles, mossèn Berenguer de Requesens, don Berenguer Arnau de Cervelló; Cruïlles,¹⁰⁵ baró de Colonge; Usiàs de Cruïlles.

Cavallers: Ffrancesch Johan de Santa Coloma, Pau de Tamarit, mossèn Jaume Vesia, Galceran Centelles, Miquel Terrés.

Lo vezcomte d'Èvol fonch de parer del senyor infant si no en la observança que li par que la que han feta les VIII persones sia bé. E que abans de traure los parers del stament deu ésser conferit ab los altres staments perquè ab unitat se tracten les coses de la Cort.

Al vot del dit senyor vezcomte se aderí mossèn Johan de Lupià.

109v// Mossèn Bernat Civeller fonch de parer, tant com toque lo fet de la observància dels apuntaments fets per les VIII persones; de la resta és del parer del senyor infant.

E, discorrents los vots, no havent encara votats sinó los sobredits e restants per votar més de les dues parts dels presents en lo dit stament, lo comte de Cardona e de Prades revotant dix que, per ço que los actes del stament no anassem ab discòrdia, ell se aderia al parer del senyor infant. E axí, no fonch procehit a exhibir més los vots particularment sinó que per mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, fonch dit ab alta e intelligible veu si tots eren de aquell parer e molts dels presents

104. *A continuació, repetit, fonch.*

105. *Precedit d'un espai de 5 cm en blanc.*

en dit stament digueren que eren de aquell parer e axí nos mostrà dengú contradir en aquell, cepto mossèn Bernat Civeller, que ere del parer dessus designat.

E mossèn Muntaner qui dix.¹⁰⁶

A XXXI del dit mes d'agost, any

Congregat lo dit stament en lo dit Capítol e stats presents gran part dels convenints en aquell, per lo honorable n'Anthoni Ferran, notari, síndich del General de Catalunya, assignats a ell los magnífichs mossèn Martí Johan Mecha e Johanot Boteller, diputat(s) e micer Martí Pere Ponç, hoydor de comptes del dit General de Catalunya, fonch presentada en lo dit stament una suplicació del tenor següent:

General

Reverendíssimo, ihlustre, egregis, nobles, magnífichs e de gran providència senyors, Cort General de present convocada en aquesta ciutat de Barchinona, en los dies passats ab diverses suplicacions axí en scrits com de paraula fetes a les senyories vostres per los deputats del General del present Principat és stat denunciat la querela e demanda feta per alguns creadors de censals vells, *etc. Inseratur.*

E lesta per mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, lo dit stament dié que stava e perseverava en la provisió ja altre vegada per lo dit stament sobre açó feta la qual manaren ésser continuada als dits deputats.

110r//

A IIII de setembre any MCCCCLXXXI

Stant congregat l'estament militar en lo Capítol de la Seu de Barchinona en aquell fonch presentada per lo honorable en Galceran de Camós, donzell, una suplicació del tenor següent:

Galceran de Camós

Molt reverendíssimo, *etc.*

Jatsia en Galceran de Camós, donzell, ab dues sentències conformes ab intervenció de l'advocat fiscal, *etc. Inseratur.*

Lo qual fonch lest en dit stament, fonch remès als advocats. Los qual encontinent ho regonegueren e poch après feren relació que l'estament devia emparar lo negoci e suplicar al senyor rey per embaxada sia mercè sua en dita causa tornar lo vicecanceller ab dit regent e que se'n faça relació en la¹⁰⁷ Audiència. E so-

106. A continuació, unes dues línies en blanc.

107. A continuació, ratllat, dita.

bre aço elegiren lo vezcomte d'Èvol, mossèn Pere Johan Ferrer e Damià Dezcallar, los quals vagen als altres staments per pregar-los acompanyen lo present stament en aquest negoci e per semblant los predits vagen a suplicar al senyor rey segons lo consell dels advocats.

A VI del dit mes de agost del dit any

Éssent iustat en la casa del Capítol de la Seu de Barchinona, en lo dit stament vench lo reverendíssio senyor patriarca de Alexandria, archebisbe de Terragona, lo qual dix en lo dit stament com l'estament ecclesiàstich havia regonegudes les respostes fetes per la maiestat del senyor rey als capítols donats per part dels tres staments de la Cort e que al dit stament ecclesiàstich paria que dites respostes stan bé e per ço ell los reportava son parer. E perquè les coses son largues, per tant liurà al molt illustre senyor infant don Enrich d'Aragó, president en lo dit stament, la scriptura continent dites respostes, la qual és del tenor següent:

Al primer e segon capítols, *etc. Inseratur.*

110v// E lestes dites respostes en lo dit stament, lo dit molt illustre senyor infant, dix, votant sobre aquelles, que lo parer seu és que les respostes portades per l'estament ecclesiàstich als capítols donats per los tres staments de la Cort stan bé. Lo comte de Cardona e de Prades, ídem; lo vezcomte d'Èvol, ídem; lo condestable, ídem; don Johan de Luna, ídem; don Yvany de Castre; don Matheu de Munchada; mossèn Guillem de Colonge; mossèn Guerau de Cervelló; mossèn Guillem Ramon de Centelles; don Hugo de Cardona; mossèn Berenguer de Requesens; mossèn Guillem Ramon de Bellera; mossèn Usiàs de Cruïlles de Vich; mossèn Fferrando de Rebolledo; Bernat Huch de Rocabertí; Johan de Cruïlles; don Hugo Arnau de Cervelló; mossèn Guerau d'Espés; Miquel d'Espés; Bernat Johan de Castellet; don Galceran de Requesens, tots ídem. Joffre de Lordat; mossèn Bernat Çelbà; mossèn Lois Margarit; mossèn Bernat Çaportella; Gaspar Çaportella; mossèn Johan de Vilafrancha, de Muntblanch;¹⁰⁸ //111r//¹⁰⁹ mossèn Bernat Guerau de Boxadors; mossèn Pere Torroella; mossèn Àlvaro de Madrigal; mossèn Baltasar Romeu; mossèn Johan de Montbuy; mossèn Guillem d'Olms; Pere Johan de Monbuy; Luis Oliver; mossèn Ffrancí Conesa; Joffre de Sentmenat; mossèn Guerau d'Altarriba; Gaspar de Blanes; mossèn Galderich Pagès; mossèn Ffrancí de Perapertusa; mossèn Pere d'Ortafà; mossèn Pere de Blanes; mossèn Jachme Alamany; mossèn Johan Rodon; mossèn Ramon Xammar; mossèn Pere Johan Ferrer; mossèn Johan d'Altarriba; Johanot Sentiust; Ramon de Copons; Guerau Splugues; mossèn Johan de Lupià; Pere

¹⁰⁸. *A continuació, a peu de pàgina i centrat, XXVII.*

¹⁰⁹. *Escrit a dues columnes.*

de Belloch; Guerau de Çacalm; mossèn Johan Navarra; Ffrancí de Sentmenat; mossèn Miquel Rocafort; mossèn Pedro Dansa; mossèn Ffrancí Terré; mossèn Gerònim Vilana; Pere Johan de Miralpex; Benet Sanespleda; mossèn Hierònim Asam; Manuel de Corbera; mossèn Pere Sern; Johan Romeu; mossèn Johan de Muntrós; Ffrancesch de Sent Martí; Bernat Alanyà; Gonçal d'Edo; Luis de Muntrós; mossèn Lois Carreres; Stalrich Sentiust; Ramon Berenguer de Lorach; mossèn Johan Bernat Terré; mossèn Johan Samsó; mossèn Ffrancesch Burguès de Sancliment; Johan de Claramunt; Guillem Ramon dez Brull; Ffrancí Splugues; Berenguer Arnau de Morell; Johanot Civeller; mossèn Johan Boschà; mossèn Bernat Civeller; Ffrancí Oliver; micer Johan Callíc; mossèn Guerau Dezplà; mossèn Pere Icard; mossèn Miquel de Gualbes; mossèn Johan de Peralta;¹¹⁰ //11lv// mossèn Hugo de Palou; Johan d'Avinyó; Ffrancesch Johan de Santa Coloma; Berenguer de Castellví; Bernat Miquel; Miquel de Citgar; Johan de Masdovelles; Pau de Tamarit; Guillem Ramon de Montoliu; Luis Centelles; Johanot Civeller; Ramon de Caldes; mossèn Galceran Muntaner; Guillem Arnau de Palou; Guillem de Cabanyelles; Damià Dezcallar; Miquel Torres; mossèn Anthoni de Vilatorta; Jachme Calbà; Luis d'Oluia; Pere de Barberà; Bernadí Torres; mossèn Nicolau de Lupià; mossèn Johan del Puïol.

Tots ídem, çó és, del vot del senyor infant.

Mossèn Barutell, maior, dix que ell hi dissent, per quant no és fahena de deures fer súbitament, perquè los qui ho han ordenat hi han stat molts dies e en una simple lectura los hoyen, no ho poden percebre.

Ffrancí de Ribes se retench maior delibaráció e açò per quant.¹¹¹

112r// Coern dels actes de Cort, onze.¹¹²

113r//

A X del mes de setembre any mil CCCCLXXXI

Congregat lo stament militar en la sua acostumada stació a so de campana vengueren en aquell los magnífichs micer Alfonso de la Cavalleria, mossèn Gaspar Maymó, scrivà de ració; lo doctor de Talavera e micer Ffrancesch Malet, advocat fiscal del senyor rey, tractadors de sa maiestat. E proposaren per part de aquella com la altesa sua pregava al dit stament se spedissen los capítols de la iustícia, çó és que se ordonassen les constitucions faedores pus los capítols staven concordats. Més avant, que se entenés en lo arrendament faedor del drets del General e, per semblant, que lo senyor rey tenia prestes les respostes del redreç de la mercaderia.

110. *A continuació, a peu de pàgina i centrat, LXIII.*

111. *A continuació, a peu de pàgina i centrat, CXXVI.*

112. *A continuació, f. 112r en blanc.*

Aprés, digueren que lo senyor rey pregava als de la Cort que, atès que les galeasses de venecians eren arribades a la plage ab diverses mercaderies, que¹¹³ volgués la dita Cort delliberar que les dites galeasses poguessen descarregar qual-sevol robes e que per les que vendrien pagassen dret al General e per les que no vendrien se'n poguessen tornar en fusta sens pagar dret.

Dit dia, congregats tots los staments a so de campana en lo Capítol de la Seu de Barchinona, feren la deslberació següent sobre lo descarregar de les robes de les dites galeasses.

**Acte de descarregar les galeasses los venecians,
té lo Moles**

La Cort General *etc. Inseratur.*

113v// Dit dia

Congregat lo dit stament militar en lo loch acostumat vengueren en aquell per part del stament ecclesiàstich: lo reverend bisbe de Vich, abat de Ripoll, ardiacha de Barchinona mossèn Pla, dients que lo stament ecclesiàstich, vist lo que los ere stat proposat per los tractadors del senyor rey, havia pensat en aquell cap del arrendar lo General que lo dit General¹¹⁴ fos dat a l'encant axí en comú com per particulars collectes, a fi que fos vist qual dels dos arrendaments seria més útil del dit General, e que¹¹⁵ fos liurat a la maior utilitat del General.

Hoyts los dits embaxadors, lo dit stament militar se conforma al parer del stament ecclesiàstich, entès emperò que, ans de totes coses, fossen vists los capítols de la forma que en lo passat se arrendava lo General perquè, vists aquells, molt millor se fessen dits arrendaments. E per a notifficar lo pensament llur als altres staments elegí lo dit stament: mossèn Dalmau de Queralt, mossèn Miquel de Gualbes, Bernat Miquel, los quals en la forma acostumada ho notificaren als altres staments.

114r//

Dimars a XI del dit mes de setembre any predit

¹¹⁶Congregat lo stament militar fou liurat en aquell per part del senyor rey certs capítols de la forma antiga dels arrendaments del tenor següent:

Com deuen pagar los arrendadors lo preu de l'arrendament.
Los compradors de la present venda pagaran, *etc.*

113. *A continuació, volguess, ratllat.*

114. *A continuació, arrendat, ratllat.*

115. *A continuació, al que conex, ratllat.*

116. *A continuació, Per part de la, ratllat.*

Dimecres, a XII del dit mes

Congregats los tres staments de la dita Cort en lo Capítol de la dita Seu a so de campana feren l'Acte següent sobre les crides faedores per los arrendaments del General.

Acte per les crides dels arrendaments, té'l Moles

La Cort General, *etc.*

Dit dia, los reverend e magnífichs senyors los diputats e hoydors de comptes del General de Catalunya donaren al dit stament militar los capítols antichs dels arrendaments del General, los quals sou del tenor següent.

E foren legits per mi Miquel Benaula, notari en lo dit stament militar.

Dit dia congregat lo dit stament militar vingueren en aquell.¹¹⁷

Los quals per part del stament ecclesiàstich portaren en escrits¹¹⁸ los capítols subsegüents, dients que, entre tots los capítols antichs dels arrendaments dels drets del General, los eren pareguts més cencials, e són los qui's seguexen:

Com deuen pagar los arrendadors lo preu de l'arrendament, *etc.*

E més, donaren llur parer sobre los¹¹⁹ dits capítols lo qual és del tenor¹²⁰ següent:

Tot fou legit per mi Miquel Benaula

En lo primer capítol és fet pensament que les pecúnies.

114v//

Dijous, a XIII del dit mes

Congregat lo dit stament militar vingueren en aquell los demunt dits tractadors del senyor rey per sollicitar la forma dels arrendaments faedors dels drets del General.

Dit dia, lo dit stament militar sobre la forma del dits arrendaments, responent al parer reportat per lo¹²¹ stament ecclesiàstich, donà en lo parer següent: primerament, que lo General se devia arrendar per collectes e o vegueries; segonament, que les pecúnies dels arrendaments haguessen venir en la taula de la ciutat; tercerament, que los arrendadors metessen los cullidors dels drets pus fossen perso-

117. *A continuació, espai en blanc de tres o quatre línies.*

118. *A continuació, lo parer següent sobre los arrendaments foren dats per lo General com los demunt dits capítols, ratllat.*

119. *A continuació, dit dia, ratllat.*

120. *A continuació, los dits embaxadors del dit stament ecclesiàstichs, ratllat.*

121. *A continuació, ratllat, braç reyal.*

nes ydònees suficients; parents los bé les altres coses contengudes en los capítols de la yglésia. E per notifficar les dites coses als altres staments elegiren: don Mateu de Muncada, mossèn Johan de Muntbuy, Ramon Berenguer de Lorach.

Dit dia vengueren en lo dit stament militar mossèn Johan Ros, ciutadà e síndich de Barchinona; mossèn Terrades de Gerona; e micer Boix de Cervera, síndichs, los quals per part del braç real portaren en scrits¹²² sobre los arrendaments del General, daren lo parer següent:

Sobre lo capítol VI és fet pensament, *etc.*

Fou legit per mi Miquel Benaula.

Poch après vench en dit stament mossèn Ramon Marquet,¹²³ promovedor del braç real, dient que les entrades e exides del General done en parer lo braç real fossen totes arrendades en comú apart.

Lo dit stament militar, vists lo capítols antichs dels arrendaments del General e hoyt lo dit promovedor del braç real, se aderi al parer¹²⁴ reportat per lo dit promovedor del dit braç real¹²⁵ sobre los drets de entrades e exides, que sien arrendades apart en comú.

115r//

A XVII dies del mes de setembre

Congregat lo dit stament militar vengueren en aquell: mossèn Jaume Carbó de Barchinona, mossèn Arnau Segrera de Leyda, micer Jaume¹²⁶ Boix de Cervera, síndichs, e portaren en scrits¹²⁷ algunes coses afegides novament sobre los arrendaments faedors del General, lo qual és del tenor següent:

Primerament, se deu aiustar un capítol que lo fil d'or e de argent qui serà filat dins lo Principat, *etc.*

Fou legit en dit stament per mi Miquel Benaula.

En lo dit stament militar vengueren lo reverend senyor bisbe de Vich, lo abad de Ripoll e ardiaca de Barchinona dients per part del dit stament ecclesiàstich com havíem vist los capítols novament dats per lo braç real; e que ls paria que quant és en aquell cap qui parla del fil de or, los par que si lo fil d'or ha acostumat pagar dret que són contents pach are lo I sou e si no havia acostumat pagar dret, que no pach res.

122. *A continuació, lo parer següent, ratllat.*

123. *A continuació, fundar, ratllat.*

124. *A continuació, reportat fins a promovedor, escrit en l'interlineat.*

125. *A continuació, que les entrades e exides jurat, ratllat.*

126. *En comptes de Jaume hauria de ser Manel Boix.*

127. *A continuació, ratllat, lo parer del braç real hagut escrit en l'interlineat, algunes coses afegides.*

Quant als dos capítols parlants de la canamasseria, que'ls par que deu pagar la canamasseria segons huy paga, car par los és més útil del General per molts fraus se'n porien seguir si pagaven de entrada.

Quant en los altres capítols parlants de les joyes, de la sal e de les lanes e leudes los par star bé.

115v// Dit dia:

Poch après, lo stament militar se aderí al parer de la església, afegint-hi lo que's segueix: que en los dies passats los staments de la Cort recaygueren en parer que los diners dels arrendaments faedors del General hagen de venir en la Taula de la ciutat de Barchinona. E que ha sabut lo dit stament militar que la ciutat de Barchinona, o per privilegi o per ordinació llur, com pretén algú ésser deutor a la ciutat per pròpia auctoritat del comte de tal deutor se giren¹²⁸ del comte de aquell que té en la Taula en lo comte de la ciutat lo que la ciutat pretén li és degut e que, attès que les¹²⁹ pecúnies del General és pensat vinguen en la Taula, en sdevenidor se poria seguir que la ciutat, o per deutes o altres, se porien fer girar de dites pecúnies en llur compte lo que volrien, lo que derogaria granment al crèdit del General.

Dellibera lo dit stament que,¹³⁰ en cas que la delliberació feta que les pecúnies del General vinguen en la Taula de la ciutat, sia fet ab condició que la ciutat de Barchinona, per deutes¹³¹ deguts a la ciutat o qualsevol altre causa, no's pugua girar en son compte peccúnies algunes del dit General o escrits per diputats en dita Taula, ans hagen dites peccúnies star a tota disposició dels diputats, sens que en aquelles no'ls pugua ésser fet empaig, detenció ne contradicció alguna per la dita ciutat.

A la qual delliberació se conformà tot lo dit stament, lo qual ere en gran nombre, presidint en aquel lo illustre senyor infant don Enrich.

¹³²En dit parer¹³³ dels diners de la Taula dissentiren los següents: mossèn¹³⁴ Vilatorra, mossèn Romeu de Marimon, mossèn Ffrancí Torrent,¹³⁵ Lordad, mossèn Cabanyelles, mossèn Muntaner, mossèn Bernat Çalba; mossèn Berenguer de Requesens, mossèn Burgués de Viladecans donaren la cèdula següent:

Sobre lo pensament del primer capítol, *etc.*

Fou lest per mi Miquel Benaula.

128. *A continuació, ratllat, les pec.*

129. *A continuació, ratllat, generala.*

130. *A continuació, ratllat, soles.*

131. *A continuació, deguts a la ciutat, escrit en l'interlineat.*

132. *A continuació, dues paraules il·legibles.*

133. *A continuació, dels diners de la Taula, escrit en l'interlineat.*

134. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

135. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

116r// E per notificar lo dit pensament e apuntament pres en lo dit stament militar als altres¹³⁶ staments foren elegits mossèn Berenguer de Requesens, mossèn Joan de Muntbuy, Luis Oliver.

Poch après lo dit stament militar,¹³⁷ pregat molt per lo senyor rey, se aderí al parer donat¹³⁸ per lo stament reyal, çó és, en lo fet del fil de or.

E en los capítols de la canamasseria, excepto que les inventariacions de les botigues dels botiguers que se haguessen fer per los diputats de Cathalunya e o per llurs oficials e ministres, com fos cosa pertanyent a ells e no als promovedors de la Cort.

E quant tocava¹³⁹ en lo depositar de les peccúnies dels dits arrendaments en la Taula de la ciutat, los paria que ere bona cosa, però que lo consellers de Barchinona e o taulers de la ciutat per part de la ciutat ne en altra manera no poguessen en neguna manera, per deutes de la ciutat a per qualsevol altre ocasió, detenir e o empatxar les peccúnies del General essents en la Taula, ans haguessen star a tota disposició dels diputats e de qui ells volrien e o girarien.

Quant en totes les altres coses ere de parer del braç real.

La qual delliberació lo dit stament militar manà fos notificada als altres estaments, la qual encontinent fou notificada als altres staments per les persones següents eletes per lo dit stament: lo egregi don Johan de Cardona e de Prades, mossèn Johan de Vilafrancha, de Muntblanch, Luis Oliver.

116v// Poch après vench lo promovedor del stament ecclesiàstich dient que lo stament ecclesiàstich ere en totes coses del parer del stament militar.

117r//

Dissabte a XXII del mes de setembre any dessús dit

En l'estament militar congregat en lo Capítol de la Seu de Barchinona com és de costum congregar-se, comparegue lo honorable en Berthomeu Formós, donzell, domiciliat en Barchinona, lo qual produhí una suplicació del tenor següent:

Reverendíssimos, ilustríssimos e egregis, nobles e magnífics, en dies passats fou dat cert grehüge en la present Cort per en Berthomeu Formós, *etc. Inseratur.*

Lo qual fonch lest en dit stament per mi notari, sobre lo qual no fonch feta provisió alguna.

136. *A continuació, braç, ratllat.*

137. *A continuació, pregant molt per lo senyor rey, escrit en l'interlineat sobre, se aderí al parer.*

138. *A continuació, ratllat, per lo stament.*

139. *A continuació, ratllat, en lo.*

Actes de Cort

En après, los dits dia e any, congregats e iustats los tres staments de la Cort en lo dit Capítol de la Seu de Barchinona a so de campana, com és de costum, representants la dita Cort. En la qual congregació foren presents los següents: lo reverend patriarca d'Alexandria, archebisbe de Terragona; lo reverend bisbe d'Urgell; lo reverend bisbe de Vich, *etc.* sien designats los ecclesiàstichs, los quals té en Colell, ecclesiàstics.¹⁴⁰

Militars: lo illustre infant don Enrich; lo comte de Cardona e de Prades; lo conestable; mossèn Usiàs de Cruilles; lo baró de Colonge; don Hugo de Cardona; mossèn Guillem Ramon Centelles; mossèn Guerau d'Espés; Miquel d'Espés; mossèn Bernat Çelbà; mossèn Bertran R[amon] Çavall; mossèn G[uillem] R[amon] Bellera; mossèn Fferrando de Rebolledo; Joffre de Lordat; //117v// mossèn Thomàs de Boxadós; mossèn Johan de Vilafrancha, de Muntblanch; mossèn Lois Margarit; mossèn Lois Oliver; mossèn Ffrancí Oliver; mossèn Johan Pere de Vilademan; mossèn P[ere] Ferrer; mossèn Hugo d'Aguiar; Ramon de Copons; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Gauderich Pagès; mossèn Balthesar Romeu; mossèn Berthomeu Lena; mossèn Gerònim Asam; Jachme Celbà; mossèn Barutell; mossèn P[ere] Torroella; mossèn P[ere] Johan Ferrer; Ff[rancí] de Sentmartí; Guerau de Peguera; Pere de Blanes; mossèn Ffrancí Torrent; mossèn¹⁴¹ Cabanyelles.

Reyals: mossèn Carbó e altres síndichs de Barchinona e altres. Sien designats com haie Moles.

Los quals tres staments, la Cort fahents e representants, feren los tres actes següents:

Actes de Cort

La Cort General del Principat de Catalunya, que de present se celebra per la majestat del senyor Rey en la ciutat de Barchinona, considerant que per la dita Cort se egualen e encara de nou se imposen los drets del General, *etc. Inseratur.*

118r// E, axí mateix, considerat que entre los staments de la dita Cort ha algunes diferències, *etc. Inseratur.*

Ítem, vol la dita Cort que los drets del General, axí nous com antichs, sien subastats, *etc. Inseratur.*

Los qual foren lests e publicats en la casa del dit Capítol per mi Johan Solsona, notari e scrivà del stament militar, e foren aprovats per tots los qui eren presents en los dits estaments, la Cort representants.

Presents en açò per testimonis los discrets en Pere Colell, Miquel Benaula,¹⁴² Moles, notaris e ciutadans de Barchinona, e Lois Benet, notari, ciutadà de Leyda e Miquel Torroella, scrivent, de la vila de Peralada.

140. *En una clau de*, lo reverendíssimo Patriarca *fins a fins a* en Colell.

141. *A continuació, espai d'uns dos centímetres en blanc.*

142. *A continuació, un espai de 3 cm en blanc.*

A XXIII dies del mes de setembre predit

Declaració del dret de les lanes

Congregat lo dit stament militar, mossèn Felip Climent, prothonotari del senyor rey, dix lo senyor rey haver declarat en la qüestió del dret de les lanes en la forma següent: és als cubertes de aquest libre.¹⁴³

Nós, don Fernando, *etc.* vist lo poder a nós remès, *etc.*

A XXV del mes de setembre

Quant comenceran córrer los arrendaments del General

L'estament militar feu deliberació que l'arrendament de les generalitats¹⁴⁴ sia dat a l'encant iuxta e segons la forma deliberada e que los arrendaments comencen a córrer lo primer dia de janer prop vinent, haguda certitut per embaxada los altres staments ésser de semblant parer.

Lo dit dia mossèn Pedro Çapata, cavaller, tenint domicili en lo Regne de Aragó e heredats e béns en lo Principat de Catalunya prestà lo jurament acostumat en poder de mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament militar.

Dit dia, congregat lo dit stament militar, micer Guerau Gordiola e micer Pere Boquet, advocats del dit stament, feren relació al dit stament de la ordinació per via de constitucions, feta per los tractadors de lo senyor ensemps ab tots los advocats de la Cort concordament e per semblant en lo Capítol de la Observança, les quals constitucions ordonades¹⁴⁵ foren lestes en lo dit stament; e ensemps ab lo Capítol de la Observança paregueren bé al stament totes les coses ordonades, e axí ho trameteren a dir als altres staments per lo egregi don Johan Cardona, condestable d'Aragó, mossèn Vilademany, Berenguer de Castellet.

A XXVI dels dits mes e any

Per part dels reverend abat e convent del monestir de Banyoles fonch presentada e lesta en l'estament militar la suplicació del tenor següent:

143. És als cubertes aquest libre, *escrit al marge dret*.

144. *A continuació, ratllat, com.*

145. *A continuació, foren lestes fins a Berenguer de Castellet, escrit al marge dret en una nota lleugerament guillotina.*

Abat e convent de Banyoles

Senyors, molt reverend, *etc.*

Encara que los dans, pèrdues e irreparable desolació per servir la fidelitat e vera obediència a son rey e senyor han sostenguts l'abat e vila de Banyoles, *etc. Inseratur.*

E lesta per mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, fonch deliberat fos donada per mi dit scrivà a regonèxer als advocats del stament qui, regoneguda aquella, ne facen relació en lo dit stament.

118v// Dit dia de XXVI de setembre.

Vengueren en dit stament micer Alfonso de la Cavalleria e lo doctor de Talavera, tractadors del senyor rey, e donaren la resposta següent als capítols del redreç de la mercaderia.

Respostes als capítols de la mercaderia:

Al primer capítol que parla dels corals, *etc. Inseratur.*

Dit dia, lo stament militar congregat, *etc.*, vistes les respostes fetes per la majestat del senyor rey als capítols de la mercaderia, hagut colloqui per mijà dels promovedors ab los altres staments, als quals ha paregut les respostes del senyor rey star bé. E sols los capítols¹⁴⁶ als quals per la majestat del senyor rey és respost, aquells ésser continuats; lo dit stament, adherint-se al parer dels altres staments, dellibera e o dóna en-parer que les dites respostes stan bé.

Dit dia.

Congregat lo dit stament, vench en aquell mossèn Ramon Marquet, promovedor del stament real, e dix per part del dit stament com lo dit stament real, vista la differència que és entre los staments militar e reyal ab lo ecclesiàstich ia si los oficials ecclesiàstichs per observança de Constitucions hoyran sentència de vet o no, com los dits ecclesiàstichs no vullen consentir¹⁴⁷ en que los oficials ecclesiàstichs hagen hoyr dita sentència e en cas de contrafacció de constitucions axí com los secculars incorreguen dita excomunicació, que par al dit stament real que dita differència sia remesa al senyor rey, a determinació del qual se hage de star.

E lo dit stament militar, hoyt lo dit promovedor, concordament se aderí a la oppinió del braç real, ço és que dita differència sia remesa al senyor rey.

119r// E axí elegí per notifficar lo dit parer als altres staments lo vescomte d'Èvoll, mossèn Johan Pere de Vilademaný, Damià Dezcallar.

¹⁴⁶. A *continuació, ratllat*, de aquelles per lo.

¹⁴⁷. A *continuació, ratllat*, en que llurs offri.

A XXVII del dit mes

Lo stament ecclesiàstich tramès a dir a l'estament per com lo dit stament ecclesiàstich ere de parer dita differència fos remesa al senyor rey.

Dit dia vengueren en lo stament militar congregat micer Joan Pagès, vicecanceller; micer Alfonso de la Cavalleria; e lo doctor de Talavera, tractadors del senyor rey, los quals digueren que la majestat del senyor rey declarava que los officials ecclesiàstichs no fossen compresos en la sentència de excomuniació.

119v//

Dijous, a XXVII de setembre del dit any MCCCCLXXXI

Mossèn Johan Pe[re] de Vilademany e mossèn Galceran Duray, cavallers, donaren en l'estament militar la suplicació o dissentiment següent:

Fall

Reverendíssimo, i ilustre, egregis, nobles e magnífichs senyors en l'any MCCCCLXI fra-re Jachme de la Gealtrú, *etc. Inseratur.*

Lo qual fonch lest en dit stament per mi, notari e scrivà de aquell, e remès per regonèxer als advocats del dit stament.

Per quant dijous, que comptava XXVII del dit mes de setembre de l'any MCCCCLXXXI, stant congregat l'estament militar de la Cort General de Catalunya en lo Capítol de la Seu de Barchinona, lo iilustríssimo senyor infant don Enrich d'Aragó, no ab intenció segons dix de votar, mas movent e en via de parer, proposàs en dit stament algunes coses de paraula concernents lo donatiu fahedor a la majestat del senyor rey en certes formes e maneres les quals dix no freturava continuar, pus no les deye per via de vot sinó sol per via de parer, com dit és. E exprimit lo dit parer seu, la maior part e més de les dues parts del dit stament en aquell presents, adreissen al parer del dit senyor, exceptats los deiús scrits qui no eren de aquell parer, ans a tot parlament de donatiu, oferta o servey e a tots actes per rahó de donatiu o servey a la majestat del senyor rey fahedors dissentiren, e requeriren a mi Johan Solsona, notari e scrivà del dit stament, continuàs lurs dissentiments e son los qui's seguexen.

Comtessa de Modica

Primo, en Gaspar de Blanes, donzell, com a procurador de la comtessa de Modica, donà la cèdula o dissentiment següent:

Reverendíssimo, iilustríssimo, egregis, nobles e magnífics, ultra lo notori grehuge fet a la noble egrègia comtessa de Modica, vezcomtessa de Cabrera, *etc.*

Ribes

Ffrancí de Ribes fonch de parer que, vista la destrucció de aquesta terra e los dans e inconvenients qui se'n porien devenir, no li parria tant gran donatiu degués ésser fet, car en temps d'una nova necessitat no hi hagaren de què poder-se ajudar. E perquè lo senyor rey fos servit li par que fos fet donatiu de¹⁴⁸ CLM lliures carregades sobre lo General, e que fossen repartides en tres parts: la una distribuïdora a voluntat del senyor rey, la altre servits per recuperació de Rosselló e de Serdanya e la altre per los dans e dampnatge son següents en la terra als que han servit a la majestat del senyor rey. E en tots altres dissents, requerint-vos notari ne façau acte e carta.

120r//

Muntaner Lordat

Ítem, mossèn Galceran Muntaner e Joffre de Lordat dissentint a les dites coses donaren la cèdula següent:

Notari continuau-me com reserva de la forma e manera deiús escrita, no so de parer sia feta promesa de donatiu, *etc. Inseratur.*

Ortafà, Pagès

Ítem, dits dia e any, mossèn Pere d'Ortafà e mossèn Gauderich Pagès donaren lo parer següent:¹⁴⁹

A mi plau sia fet donatiu, *etc.*

Ítem, dissentiren lo següents:

Mossèn Bernat Civeller; P[ere] Ramon de Copons; Bernat de Belloch; Johanot Sentiust; mossèn Jachme Girgós; Ramon de Marlés; Joffre de Sentmenat; Galceran Civeller; Johanot Civeller; Miquel Torres; mossèn Jachme Vesia; mossèn Johan de Pau; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Berthomeu Lena; mossèn Johan de Lupià, per ell e altres de Rosselló a ell aderents contenguts en la cèdula per lur part donada; Ffrancesch Mercell, àlies de Camporrells; Pere de Gaver; Pere Galceran Barutell; Galceran de Cabanyelles; mossèn Gerònim Asam; Galceran Barutell; Xarles de Xicon; //120v// Ffrancesch Stalrich e Sentiust per lo fet de Mallorca; mossèn P[ere] de Blanes; mossèn Galceran Duray; mossèn Johan Rodon; Miquel de Lupià; Bernat Alanyà; Johan de Claramunt; Ffrancesch de Guimerà; Ramon Dezpapiol; mossèn Guillem Ramon de Marlés.

148. *A continuació, lectura dubtosa, CLM.*

149. Levat, *escrit al marge dret.*

En après, a XXVIII dels dits mes e any

Lo dit Johan de Lupià; mossèn P[ere] de Blanes; Ffrancí de Perapertusa; mossèn Johan Rodon; mossèn Nicolau de Lupià; Miquel de Lupià; Bernat Alanyà; mossèn Gauderich Pagès; mossèn Pere d'Ortafà; Miquel de Luppià; mossèn Guillem d'Olms; e mossèn Miquel de Rocafort, presents per ells e altres de Rosselló qui aderir-s'i volrà se levaren del dissentiments per ells exposat.

Prop, dits dia e any, dit mossèn Muntaner donà la cédula següent:

Notari continuau-me com m'aderesch al parer de la ciutat, lo qual en nom del braç real ha narrat micer Torrent, *etc. Inseratur.*

Ítem, mossèn Montaner; ítem, mossèn Lena; Joffre de Sentmenat; Johanot Sentiuist, altre volta dissentiren a l'acte predict.

121r//

A XXVIII del mes de setembre

Congregat lo stament militar a so de campana en son loch acostumat, presidint en aquell lo illustre senyor infant don Enrich, per part del stament real vengueren en dit stament los honorables micer Jaume Deztorrent, síndich de Barchinona, mossèn¹⁵⁰ Segrera, síndich de Leyda, micer Jaume Boix, síndich de Cervera, dient, per boca del dit micer Torrent, que lo stament real, vist lo pensament en lo qual eren recayguts los staments ecclesiàstich e militar, lo qual és que sia fet servey a la majestat del senyor,¹⁵¹ lo dit stament real ere volgut entrar en pràctica de les coses pensades per los dits estaments. E axí, considerant ab quant treball la majestat del senyor rey se és disposta en dar conclusió a aquesta Cort e vist que totes les coses qui torbaven la dita Cort stan apuntades, axí que no resta sinó venir a fer lo servey a la majestat real per manera que totes les coses apuntades prenguen deguda conclusió, per ço paria al dit stament real que fos fet per la Cort donatiu a la majestat del senyor rey de CCCM lliures carregadores sobre lo General, ço és, sobre los drets novament imposats per la Cort, basten o no, e que nos puguen imposar fogatges e que sien preses de les CCCM lliures cent mília liures per a satisfaccions de dans, smenes de restitucions e remuneracions de serveys compartides entres singulars persones de quiscun stament, catalanes, nades o domiciliades en Cathalunya. E, que, per quant aquest donatiu se ha dar ab diverses condicions que fos remès als advocats dels staments de la Cort apuntassen aquelles, les quals, per ells apuntades, fessen, del que haguessen apuntat fessen relació als estaments. E, que per quant lo

150. *A continuació, un espai de 4 cm en blanc.*

151. *A continuació, ratllat, lo dit stament real ni eren vo.*

poder dat a la senyora reyna per a declarar en los greuges e differències se han ab lo senyor rey passa sens que no hi és declarat, que fos supplicat lo senyor rey e la majestat de la senyora reyna fos mercè llur consentir sia allargat per la Cort lo dit poder per alguns dies a fi que en dits greuges e differències se prenga deguda conclusió.

E, proposades les dites coses per los dits embaxadors, poch après lo dit stament militar, en lo qual havia gran nombre de nobles, cavallers e gentil hòmens, tot lo dit stament, exceptades les persones //121v// devall scrites, fou de parer del que havia reportat lo braç real, manant als advocats del dit stament se aiuntassen ab los dels altres staments per apuntar les condicions del dit donatiu e que, del què apuntarien, fessen relació al dit stament.

Los qui dissentiren en les dites coses foren los següents:

Mossèn Bernat Civeller; Jofre de Senmenat; Johanot Santiust; Bernat de Bellloch; mossèn Barthomeu Lena; Galceran Civeller; Johanot Civeller; Gerònim Torres; mossèn¹⁵² Barutell; Guillem Ramon de Muntoliu; Miquel Torres; Bernardí Torres; Xarles de Xicon; Berenguer Arnau de Morell; Johan de Claramunt.

Mossèn Galceran Duray dix dissentia a qualsevol oferta o donatiu qui, per via de fet o de parer, se tractàs dar al senyor rey: mossèn Guillem Pere Duray, ídem; mossèn Galceran Duray, menor, ídem; Pere de Santcliment, ídem.

Mossèn Muntaner dix se levava dels dissentiments en lo passat per ell fets, excepció en lo fet del sou de Perpinyà.

Mossèn Joan de Pau, dix se levava de qualsevol dissentiments fins ací per ell fets e ere content, com demunt és dit, sia fet donatiu.

Jofre de Lordat dix se levava del dissentiment e se adheria al parer de Barchinona.
122r//

A XXX de setembre any MCCCCLXXXI

Per la Cort General congregada en lo Capítol de la Seu de Barchinona en la forma acostumada, residint en lo cadafal, *etc.* feu l'acte següent:

La Cort General del principat de Cathalunya qui de present se celebra per la majestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona.

Attès que lo temps donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres differències segons en aquell és contengut, lo qual és dat a XVIII del mes de juliol prop passat, passa lo die present e per algunes ocupacions la sua excellentíssima senyoria no ha pogut declarar, dóna a la dita senyora reyna semblant poder, e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit e primer poder és contingut, durador fins al vuytèn die del mes de octubre primer vinent *inclusive*, ab les salvetat e protestacions en aquell contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

152. *A continuació, un espai de 3.5 cm en blanc.*

Lo qual Acte fonch decretat sots la forma següent per la majestat del senyor rey.

Plau al senyor rey. E loant e aprovant les coses contingudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fe reyal e jura tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita illustríssima senyora reyna determenat.¹⁵³

123r// La Cort General del principat de Cathalunya qui de present se celebre per la majestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, considerant que lo temps donat a la majestat del senyor rey en poder dir e declarar sobre la leuda de Cobliura, si's pot e deu cullir dins la vila de Cobliura e no fora de aquella, expire en lo present dia e que sa altesa no ha dit ne declarat cosa alguna. Per çò la dita Cort done de nou lo dit poder ab aquella forma, modo, condicions e segons que en lo dit primer poder és contengut, durador fins al vuytèn die del mes de octubre primer vinent *inclusive*.¹⁵⁴

124r//

Dimecres a III dies del mes de octubre any MilCCCCLXXXI

Congregat lo dit stament militar en gran nombre en son apartament, presidint en aquell lo il·lustre senyor infant don Enrich, micer Guerau Gordiola, advocat del dit stament, absent micer Pere Boquet advocat¹⁵⁵ ab lo dit micer Gordiola, feu relació al dit stament de totes les coses que los sis advocats de la present Cort havien apuntades sobre les condicions e modificacions faedores en lo donatiu faedor a la maiestat del senyor rey. E encare sobre les Constitucions faedores sobre lo redreç de la iustícia e dels capítols de Cort faedors sobre lo redreç de la mercaderia, e sobre la composició dels drets, arrendaments del General, segons stava ia apuntat en la Cort e concordat.

Les quals modificacions e apuntaments foren legits per mi Miquel Benaula, notari, en lo dit stament militar.

Poch après, vengueren en lo dit stament micer Johan Pagès, vicecanceller del senyor rey, micer Alfonso de la Cavalleria, lo doctor de Talavera e¹⁵⁶ Felip Climent, prothonotari del senyor rey, tractadors en la Cort per sa majestat, los quals per part del senyor rey portaren cert parer de sa majestat sobre les coses apuntades per los dits advocats, lo qual és del tenor següent:

El primer capítulo stà bé, etc. *Inseratur.*

Fou legit per mi Miquel Benaula en dit stament.

124v//Les quals coses legides los següents del dit stament digueren dissentien en totes coses: mossèn Lena; mossèn Muntaner, per lo sou de Perpinyà; Bernat de

153. *A continuació, foli 122v en blanc.*

154. *A continuació, gran part del foli 123r i el foli 123v en blanc.*

155. *A continuació, advocat, escrit en l'interlineat, ratllat, com comandat sen.*

156. *A continuació, lo prothono, ratllat.*

Belloch; Johan de Claramunt; Jofre de Senmenat; Xarles de Xicon; Johan Ponç Dezpapiol; Pere Torrelles; Gerònim Torres; Johanot Santiust; Romeu de Marimon; mossèn Bernat Civeller.

Dit dia.

Los nobles don Mateu de Muncada e mossèn Pere Galceran de Cruïlles donaren lo greuge e dissentiment següent:

A la gran providència de vosaltres ilustre, molt egregis, nobles, magnífichs, *etc. Inseratur.*

125r//

Divendres, a VI del mes de octubre

Congregat lo stament militar en la casa del Capítol, de manament del dit stament foren tornats legir los dits apuntaments fets per los advocats e feren en aquelles les respostes següents:

Al terç capítol parlant de les leudes de Cobliure par se deu levar la pretendència, *etc. Inseratur.*

En les dites respostes e apuntament dissentiren lo següents: Bernat de Belloch¹⁵⁷ dóna la cèdula. Mossèn Galceran Muntaner¹⁵⁸ donà la cèdula següent:

Mossèn Solsona continuau-me com yo Galceran Muntaner me aderesch al parer dels reyls, *etc. Inseratur.*

A la qual se aderí Jofre de Lordad; mossèn Barthomeu Lena, dissentí; Jofre de Senmenat; mossèn Jaume Vesia; mossèn Cabanyelles dissentí a donatiu; Xarles de Xicon; mossèn Pere Galceran Barutell; Johan de Claramunt; mossèn Bernat Civeller, dissentí a tot donatiu o oferta fahedora directament e indirecta; mossèn Johan Pujol, dissentí per causa del sou de Perpinyà degut a son fill e son nebot; Ramon Dezpapiol; en¹⁵⁹ Torrelles de Martorell; Geroni Torres; Johanot Sentiust, fonch del vot de mossèn Civeller; Pere Ramon de Copons; //125v// R[amon] de Caldes; Berenguer Arnau de Morell; mossèn Bernat Orelló; mossèn Bernat de Marimon; P[ere] de Barberà, major; Ffrancí de Ribes; Ffrancesch Stalrich de Sentiust; mossèn Lois Colom; Berenguer d'Argensola; Pere de Gaver; mossèn Guillem R[amon] de Marlés;¹⁶⁰ de Blanes, procurador de la comtessa de Modica; Guerau Benet Çacalm; Gerònim Asam.

126r//

157. *A continuació, 5 cm en blanc.*

158. *A continuació, dissentí en la forma, ratllat.*

159. *A continuació, 5 cm en blanc.*

160. *A continuació, un espai de 6 cm en blanc.*

Die¹⁶¹ dominica VII octobris dicti anni

Congregatus stamentum militari in domo Capituli Sedis Barchinonae in eodem venerunt honorabilis Jacobus Destorrente, procurator, Arnaldus Segrera et Manuel Box, pro parte stamenti regalis pro Curie Generalis Catalonie qui verbo exposuerunt com l'estament real en les coses apuntades per los advocats refferides als staments de la Cort¹⁶² e vistes les respostes donades per lo senyor rey lo dit stament real dóna en lo parer següent:

Quant als capítols de la iustícia, mercaderia e drets del General stan bé segons és apuntat per los advocats *etc. Inseratur.*

Los capítols parlants de les pronunciacions, *etc. Inseratur.*

Los dits dia e any l'estament militar se aderí al parer del stament real.

En après, los matexos dia e any, se levaren dels dissentiment dessús dits los següents: P[ere] R[amon] de Copons; Bernat de Belloch; Joffre de Sentmenat; mossèn Bernat Civeller; Joffre de Lordat; R[amon] Dezpapiol; en Torrelles de Martorell; Johanot Sentiust; Ffrancí de Ribes; Ffrancesch Stalrich Sentiust; P[ere] de Gaver; mossèn G[uillem] R[amon] de Marlés; //126v// Blanes, per la comtessa de Modica; mossèn Vilatorta; mossèn Muntaner.

Dit dia.

Congregat lo dit stament militar fonch presentada per part de la egrègia comtessa de Cardona e de Prades una cèdula del tenor següent, fou lesta per mi Miquel Benaula:

Molt reverends, il·lustre, egregis, nobles, magnífichs, savis e de gran prudència senyors. *Inseratur.*

127r//

Dilluns a VIII d'octubre any MCCCCLXXXI

Congregats los tres staments de la Cort de Catalunya¹⁶³ a so de campana en lo Capítol de la Seu de Barchinona, a so de campana com és de costum iustar-se la dita Cort. E resident la majestat del senyor rey allí en lo cadafal e soli acostumat, per part de la dita Cort feta proposició a la majestat del senyor rey per lo reverendíssimo patriarcha d'Alexandria, archebisbe de Terragona, per part de la dita Cort de les coses contengudes en la suplicació dessús inserta e resposta a aquelles per la majestat del senyor rey, les quals proposició e resposta fer continuar segons seran dades, ordenades per lo dit patriarcha e senyor rey. E fetes les

161. *A continuació, lune, ratllat.*

162. *A continuació, ratllat, lo dit stament.*

163. *A continuació, es deíus a la fi de l'acte la nòmina del militar, escrit al marge dret.*

dites coses, fonch offerta a la majestat del dit senyor rey part de tota la Cort per orgue del dit senyor patriarcha la suplicació del tenor següent:

Molt alt e molt excel·lent senyor.

La Cort General del vostre general¹⁶⁴ de Catalunya que's celebra en la present ciutat de Barcelona, *etc.*¹⁶⁵

Decretacions

E lesta per mi Johan Solsona, scrivà del stament militar de la dita Cort, encontinent mossèn Lois Ffelip Climent, prothonotari del senyor rey, stant al solars del dit cadafal començà legir les Constitucions de les qual per la Cort és stat suplicar, les quals són del tenor següent. *Inserantur.*

En après¹⁶⁶ foren lests per mi dit¹⁶⁷ Solsona los Capítols ordonats sobre la composició dels drets del General e arrendaments fahedors de aquells concordats entre los senyor rey e los staments de la Cort, qui son del tenor següent:¹⁶⁸

127v// Més foren legits per mi dit Solsona los Capítols ordenats sobre lo redrés de la mercaderia, qui són del tenor següent:

E més suplique la dita Cort sia mercè de vostra altesa, *etc. Inseratur.*

Són en la fi de quiscun capítols les decretacions, les quals foren lestes per dit prothonotari.

En après per mi dit notari foren lests los capítols parlants del donatiu e condicions de aquell, los qual són del tenor següent:

E més suplica la dita Cort per dar repòs a la cosa pública, *etc. Inseratur.*

Son en la fi de quiscún capítol les decretacions les quals foren lestes per dit prothonotari.

En après, fa continuar la forma del jurament del senyor rey fet sobre lo misal, vera creus, *etc.* en poder del patriarcha e fan ordenar per los advocats.

En après, los staments ecclesiàtich, militar e reyal donaren les salvetats quiscú per si següents:

Té'l Colell

Primo lo patriarcha.

De lo illustre infant don Enrich:

Senyor molt excel·lent. Los barons, magnats, nobles, cavallers, gentils hòmens e de paratge *etc.*¹⁶⁹

164. *Per Principat.*

165. *A continuació, és el cohern primer senyalat de A., escrit al marge dret.*

166. *A continuació, ratllat, fonch lest.*

167. *A continuació, és al seny colar, escrit al marge dret.*

168. *A continuació, és el cohenr segon senyalat de B, escrit al marge dret. Paraules illegibles escrites al marge esquerra.*

169. *Al marge esquerra, jo.*

Té'l Moles

Mossèn Galceran Carbó.

128r// En après fonch prorogat lo poder a la senyora reyna per lo senyor rey e per la Cort en la forma següent:

Fall

La Cort General del Principat de Catalunya, *etc.* atès que lo temps *etc.*

Ab la resposta del senyor rey.

Ítem, fonch prorogada la potestat del senyor rey en la forma següent:

Fall

E més, la dita Cort considerant que lo temps últimament donat a la majestat del senyor rey, *etc.*

E la resposta.

En après, mossèn Guerau Travasset, per part de alguns censals vells, donaren les cèdules següents.

Té'l Colell**Fa parlar ab mossèn Requesens e mossèn Duray**

E més, mossèn Berenguer de Requesens e mossèn Galceran Duray per ells e adherents a ells, creadors dels censals vells, donaren la cèdula següent per salvetat de dits censals.

E los reals donaren cèdula responent als predits, que és del tenor següent:¹⁷⁰

E més per la Cort fonch prorogada la subastació dels arrendaments per censerns.

E los dits militars stigueren e perseveraren en dita salvetat, çò és mossèn Requesens, mossèn Duray e a altres a ells adherents.

128v// Ffa designar al principi d'aquest Acte la nòmina dels ecclesiàstichs la qual té Colell.

Ítem, la nòmina dels militars qui són los següents.

Ítem, dels reys la qual té Moles.

129r// Per l'estat militar:

Lo il·lustre senyor infant don Enrich d'Aragó; lo comte de Cardona; don Johan de Cardona, condestable d'Aragó; don Guillem Ramon de So e de Castre, vezcomte d'Èvol; don Johan de Luna; mossèn Guerau de Cervelló; don Ivany de Castre; mossèn Guillem Ramon Centelles, lo baró de Centelles, de Colonge; Usiàs de Cruilles de Vich; Johanes d'Espés; mossèn Guerau d'Espés; Miquel d'Espés; mossèn Berenguer de Requesens; don Hugo de Cardona; mossèn Pere de Rocabertí; mossèn Guillem Ramon de Bellera; mossèn Johan de So; Joffre de

¹⁷⁰. *A continuació, un espai de dues línies en blanc.*

Lordat; mossèn Lois de Castellet; don Galceran de Requesens; Lois de Castellet; Perot de Castellet; Cristòfol Joan de Castellet, fills del dit Lois;¹⁷¹ mossèn Fferando de Rebolledo; mossèn Pere de Queralt; Berenguer Arnau de Cervelló;¹⁷² //129v// mossèn Bernat Çaportella; mossèn Pere Torroella; mossèn Pere Ferrer; mossèn Ffrancí Torrent; mossèn Guerau Desplà; mossèn Johan de Mombuy; mossèn Agostí de Copons; mossèn Thomàs de Boxadors; mossèn Jachme Alamany; mossèn Jachme de Vilatorta; mossèn Guerau Pere Duray; mossèn Romeu de Marimon; mossèn Jachme Pallerès, major; mossèn Jachme Pallarès; mossèn Nicolau de Lupià; mossèn Johan de Lupià; mossèn Bernat Margarit; mossèn Lois Margarit; mossèn Bernat Civeller; mossèn Galceran Duray; mossèn Àlvaro de Madrigal; mossèn Bernat Çelba; mossèn Gaspar Gilabert; mossèn Dionís Miquel; mossèn Galceran de Rosanes; mossèn Johan d'Altarriba;¹⁷³ //131r// mossèn Hugo d'Aguiar; mossèn Anthoni Pere de Rocacrespa; mossèn Johan Aymerich, major; mossèn Johan Aymerich, menor; mossèn Johan Pere de Vilademany; mossèn Pere de Blanes; mossèn Lois Romeu; mossèn Lois Colom; mossèn Johan Redon; mossèn Manuel de Planella; mossèn¹⁷⁴ Gabriel Ycard de la Torre d'en Barra; mossèn Bertran Ramon Cavall; mossèn Lois dez Valls, menor, del carrer de Munchada; mossèn Rafel Samsó; mossèn Johan Amat de Palou; mossèn Ffrancí Sala; mossèn Lois dez Valls, de Leyda; mossèn Jherònim Asam; mossèn Johan de Vilafrancha del Bolldor;¹⁷⁵ //131v// Ramon Dezpapiol; Johan de Biure de Rocafort; Galceran Dezpapiol; Roger d'Eparça; Pere Torrelles de Martorell; Pere de Barberà, major; Bernat Miquel; Johan de Mombuy; Ffrancesch Johan de Santa Coloma; Johanot Gener; Johan de Roset; Johan Ponç dez Papiol; Miquel de Rocafort; Lois dez Far; Pau de Tamarit; Ramon Berenguer de Lorach; Lois de Lorach, son fill; Ffrancí d'Olms; Joffre de Sentmenat; Johan de Gaver de Santa Coloma; Pere de Gaver; Ffrancí Splugues; Berenguer Arnau de Morell;¹⁷⁶ Miquel Torres; Manuel de Corbera; Miquel de Canet; Bernat Alanyà; Damià Dezcallar; //132r// Ramon de Copons; Galceran Lor; Miquel; Bernardí; Gerònim Torres;¹⁷⁷ Ffrancesch de Sentmartí; Lorenç Altarriba de Serd; Lorenç Altarriba de Cervera; Lois Oliver; Ffrancí Oliver; Berenguer d'Argençola en nom seu propri e com a procurador de don Ffelip de Castre; Pere Johan de Miralpeix; Bernat d'Avinyó; de l'hostal en Ampurdà; Galceran d'Oluja.¹⁷⁸

171. *Aquí una clau que inclou des de Lois a Cristòfol de Castellet.*

172. *A continuació, a peu de pàgina: XXVII.*

173. *A continuació, a peu de pàgina: XXVI.*

174. *A continuació, Miquel, ratllat, Gabriel, escrit en l'interlineat.*

175. *A continuació, a peu de pàgina: XVIII.*

176. *A continuació, a peu de pàgina: XXVIII.*

177. *Una clau que agafa de Miquel fins a Gerònim Torres.*

178. *A continuació, a peu de pàgina: XV. En total sumen 115 membres de l'estament militar.*

Ítem, son continuats los reyls.¹⁷⁹

133r// Coern dels actes de la Cort comensat a XIII de octubre any MilCCCCLXXXI. XII.¹⁸⁰

134r//

Dissabte a XIII de octubre any MilCCCCLXXXI

Congregat lo stament militar en son apartament de la Cort a so de campana, e los altres staments per semblant quiscú en sa stació, vengueren en lo dit stament militar¹⁸¹ Sanc(h)es, tresorer del senyor rey, e mossèn Gaspar d'Arinyo, secretari maior del dit senyor rey, los quals per part de sa majestat digueren com en los capítols dels arrendaments del General havia un capítol qui dehia que los arrendadors del General no puguen metre alguns cullidors o guardes dels drets fins que per los diputats fossen admesos, pregants als de la Cort que vullan delliberar que los arrendadors puguen metre los ministres en cullir dits drets a tota llur voluntat.

Poch après, dit dia, vingueren en dit stament mossèn Joan Pagès, vicicanceller del senyor rey, e micer Malet, advocat fiscal, dients per part del senyor rey dos coses: la una si és que lo senyor rey don Joan, de gloriosa recordació, manlevà dels¹⁸² diputats¹⁸³ e o de la Cort una bombardarda, la qual fou stimada tres-centes o quatre-centes lliures, la qual porta a Perpinyà e allí se perdé, en la qual és fermansa lo dit vicicanceller, e¹⁸⁴ prega lo senyor rey a la Cort vulla remetre¹⁸⁵ a sa majestat e al vicicanceller lo dit deute de la dita bombardarda.

Més avant, que a la Cort és notori com Roses e Cadaquers e altres terres que lo General posseheix en lo comtat d'Ampúries stan empenyorades en certa forma e per aquella penyora staven a cert temps los capítols del rey en Martí faents //134v// per lo fet de la iustícia, e que pusque lo senyor rey ha en la present Cort perpetuats los dits capítols, que demana a la Cort li vullen restituir la penyora de les dites terres.

E, hoyda la dita proposició, lo dit stament militar negociant del fet de la bombardarda se mogué per lo egregi comte de Cardona e altres que ells eren obligats al General per deutes de ferreres e que en les turbacions passades los qui regien lo General los havien executat argent e altres béns, e axí que demanaven per sem-

179. *A continuació, vers de full en blanc.*

180. *A continuació, vers de full en blanc.*

181. *A continuació, un espai de 4 cm en blanc.*

182. *A continuació, ratllat, General.*

183. *A continuació, escrit al marge esquerra, eo de la Cort.*

184. *A continuació, ratllat, pag.*

185. *A continuació, ratllat, al senyor re.*

blant que ls fos pres en compte dels deutes los béns executats e que sobre lo fet de la bombarda e dits deutes fossen eletes persones per la Cort que vehessen que ere faedor per iustícia.

En l'altre cap de les terres del General fou feta delliberació per lo dit stament que vist que los dies passats ia lo dit stament ere recaygut¹⁸⁶ en delliberació que, salvats los dits capítols del rey en Martí, les terres fossen dades al senyor infant don Enrich, comte d'Ampúries, qui n té loch del senyor rey. E així que vist que los dits capítols son perpetuats, que lo dit stament és content que dites terres sien donades per la Cort al dit illustre senyor infant don Enrich qui n té títol e loch del senyor rey.

135r//E més, dit dia per mossèn Pere de Rocabertí fou presentada en lo dit stament una supplicació del tenor següent:

Molt reverends, illustre, egregis, espectables, *etc. Inseratur.*

Més fou presentada una supplicació per part dels ochers del senyor rey del tenor següent:

Ochers del senyor rey

Illustres, egregis, nobles, magnífichs senyors, segons lo costum, *etc. Inseratur.*

Més fou presentada altra supplicació per los porters de la cambra del senyor rey, çò és Tafalla e altres comensat:

Porters de la cambra del senyor rey

Molt illustre, egregis, nobles e magnífichs *etc. Inseratur.*

Ítem, altre dels reposters de la cambra del senyor rey:

Reposters de cambra del senyor rey

Molt egregi, espectables, nobles e magnífichs senyors, *etc.*

Altra de les guardes de cambra del senyor rey:

Guardes de cambre del senyor rey

Molt magnífichs e honorables senyors

Posentadors del senyor rey

Altra dels posentadors del senyor rey:

Molt illustre, egregis, nobles, *etc. Inseratur.*

Reys d'armes del senyor rey

Altra dels reys d'armes del senyor rey:

186. *A continuació, escrit al marge esquerra, en delliberació.*

Muy il·lustres, egregios, *etc. Inseratur.*

Cambriers del senyor rey o ajudants de cambra

Altra dels cambriers del senyor rey.

Molt il·lustre egregis, *etc. Inseratur.*

135v//

Metges del senyor rey mort

Més ne fou presentada una supplicació per los metges qui per la Cort visitaren lo senyor rey don Johan, de gloriosa recordació, en la sua malaltia de la qual morí.

Reverendíssimo pare en Crist, venerables, religiosos, *etc. Inseratur.*

Dels ochers de la senyora reyna

Altra dels ochers de la reyna.

Molt il·lustre egregis, *etc. Inseratur.*

Dels porters de cambra de la senyora reyna

Dels porters de cambra de la senyora reyna.

Molt il·lustre, egregis, *etc. Inseratur.*

De les guardes de la porta de la cambra

De les guardes de la porta de la cambra de la senyora reyna.

Reverendíssimo, reverend, venerables. *Inseratur.*

Ajudants de cambra de la senyora reyna

Altra dels ajudants de la cambra de la senyora reyna que paren la cambre.

Molt il·lustre egregis, *etc. Inseratur.*

Més fou presentada una supplicació per part d'en Comajuncosa de la vila de Sa-nauge.

Molt reverend, il·lustres, egregis, magnífichs e de gran providència senyors. Per mostrar la iustícia y bona fe. *Inseratur.*

Més una supplicació de la vídua Caramant:

Molt il·lustre reverends, egregi, *etc. Inseratur.*

Dillus, a XV del mes de octubre

Congregat lo stament militar en son loch acostumat, vingueren en aquell los diputats del General del present Principat e portaren en escrits certs dubtes que·ls occorrien en los arrendaments del General, los quals són del tenor següent:

Occorre dubte sobre la bolla de la canamasseria. *Inseratur.*

136r//

A XVI del mes d'octubre del dit any MCCCCLXXXI

La¹⁸⁷ majestat del senyor rey vench al Capítol de la Seu de Barchinona en lo qual se justa la Cort General del Principat de Catalunya e los tres braços de aquella¹⁸⁸ e, sehent la majestat prefata en son cadafal e setial acostumats, en presència d'aquella e de la dita Cort, fonch publicat e lest per mi Johan Solsona, altre dels scrivans de la dita Cort, l'acte del tenor següent:

Tercera prorogació del poder de la senyora reyna

La Cort General del principat de Catalunya que de present se celebra etc. Attès que lo temps derrerament donat a la sereníssima senyora reyna, etc. *Inseratur.*

Al qual per la majestat del senyor rey fonch feta la decretació següent lesta e publicada per lo magnífich mossèn Loís¹⁸⁹ Climent, prothonotari del dit senyor.

Decretació del senyor rey

Plau al senyor rey. E loant e approbant les coses contengudes, etc. *Inseratur.*

En après, dits dia e any, ésser partit de la casa sobredita del Capítol la majestat del dit senyor e restant la dita Cort e los tres braços d'ella en aquell, en dita Cort foren deliberats, fets e de lur ordinació publicats per mi dit Johan Solsona los dos actes següents:

Prorogació del poder donat al senyor rey sobre la leuda de Cobliure

E més, la dita Cort, considerant que lo temps últimament donat a la majestat del senyor rey en dir e declarar sobre la leuda de Cobliure, etc. *Inseratur.*

Prorogació dels arrendaments del General

E més avant la dita Cort, attès que és stada donada potestat als diputats de fer subastar per taules, etc. *Inseratur.*

136v// Dits dia, per part de la noble dona Isabel d'Urrea és stada donada una suplicació següent:

Reverend, molt illustre, etc.

187. *A continuació, ratllat*, Cort majestat del senyor rey se vench a la.

188. *A continuació, ratllat*, en la.

189. Loís *hauria de ser* Felip.

Cosa acostumada és e no és memòria de homes en contrari que en la fira e mercat de la vila de l'Albins, *etc.*

Ítem, dits dia e any, per part del porter de la Seu de la ciutat de Barchinona, fonch donada en l'estament militar la suplicació següent:

Reverendíssimo, iilustre, senyor. Suplica en Pere Dalmau, prevere, regidor de les claustrs de la Seu de Barchinona, *etc. Inseratur.*

Ítem, dits dia e any, per part de Bernat Rigau, seller, Johan Morell, armuser e altres en dit stament fonch donada la suplicació següent:

Molt iilustre, egregis, *etc.*

Com sia veritat que en temps passat, éssent diputats lo comte de Pallars e lo ardiacha Colom, *etc. Inseratur.*

Ítem, dits dia e any, per part d'en Johan Grimau, clergue, librer de la Seu fonch donada en dit stament la suplicació següent:

Molt iilustre, *etc.*

A vostres senyories són assats manifestos los excessius treballs que en Johan Grimau, clergue, *etc.*

137r//

Dimecres a XVI dies del mes de octubre

Congregat lo stament militar en la sua stació, en lo qual presidia lo iilustre senyor infant don Enrich, los advocats del dit stament, çò és, micer Guerau Gordiola e micer Pere Boquet, feren relació al stament com ells ab los altres advocats dels altres staments havien apuntat la forma del sindicat que fahia a donar als diputats per fer les vendicions de censals se han de fer per les CCCM lliures offertes al senyor rey e que lo que havien apuntat havien mes en scrits e és del tenor següent:

Scrit in cedula

Primerament, que sia fet sindicat als diputats per a carregar a censal a rahó de XXVM per mil les CCC milia liures, *etc. Inseratur.*

E més que sia fet acte de Cort a concordablement per lo senyor rey e per la Cort, *etc. Inseratur.*

E hoydes per lo dit stament les coses apuntades per los advocats, lo dit stament dix staven molt bé e que eren de tal parer com los advocats havien aquí referit.

E trameteren mossèn Nicholau de Lupià, promovedor del dit stament, als altres staments per dir-los lo parer del dit stament.

A XVII del dit mes

Congregat lo dit stament militar, vench en aquell mossèn Johan Olivó, promovedor de l'stament ecclesiàstich, e per part del dit stament portà lo parer del dit stament sobre lo sindicat donador a diputats¹⁹⁰ e és que en lo sindicat diga als diputats e hoydors de comptes, e és del tenor següent:

Primerament, que sia fet sindicat, *etc. Inseratur.*

137v//

E més que sia fet acte de Cort, *etc. Inseratur.*

E volen que per aquest acte ne les coses en aquell contengudes no sia fet perjudici derogació ni novació als Capítols e Actes fets en la present Cort directament e indirecta, ans romanguen en sa força e valor. *Inseratur.*

A XXV del dit mes

Vingueren en lo stament militar mossèn Galceran Carbó, síndich de Barchinona, mossèn Arnau Segrera, síndich de Leyda e micer Manuel Boix, síndich de Cervera, los quals per part del stament real portaren en escrits lo parer següent:

Par al braç real que en un jorn per la majestat del senyor rey e per la Cort se deuen fer los actes que pertanyen fer a la dita Cort, *etc. Inseratur.*

A XXVI de octubre

Congregat lo stament militar per part dels promovedors, advocats e scrivans de la Cort fou dada una suplicació del tenor següent:

Molt illustre, reverendíssimo, reverends, egregis e magnífichs senyors, *etc. Inseratur.*

Dit dia en Miquel Benaula, notari, donà una suplicació del tenor següent:

Molt illustre, egregis, nobles e magnífichs senyors. *Inseratur.*

Ítem, dit dia ne fou donada altre per part d'en Anthoni Ferran, notari, del tenor següent:

Reverendíssimo, reverends, illustre, egregis, nobles e magnífichs mossenyors. A notícia de n'Anthoni Ferran. *Inseratur*

138r//Ítem, dit dia fou dada una suplicació per part d'en Jaume Çafont e de n'Anthoni Ferran, notaris.

190. *A continuació, ratllat, en lo stament següent.*

Reverendíssim, reverends, il·lustre, egregis. *Inseratur.*

Ítem, dit dia fou donada una suplicació per part del prothonotari del tenor següent:

Molt il·lustre, reverendíssimo, reverends, nobles e magnífichs senyors. Perquè lo prothonotari del senyor rey *etc. Inseratur.*

Ítem, fou dada dit dia altre suplicació per part d'en Johan Grimau, clergue, que té la libreria de la Seu, del tenor següent:

Molt il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, *etc. Inseratur.*

Ítem, dit dia fou dada altre supplicació per part de la Seu e Capítol d'Urgell del tenor següent:

Reverendíssimo, il·lustre, egregis, nobles e magnífichs senyors, *etc. Inseratur.*

Ítem, dit dia ne fou dada altre per part del porter de la Seu del tenor següent:

Reverendíssimo, il·lustre, reverends, *etc. Inseratur.*

Ítem, dit dia fou dada una suplicació per part dels còsols, Capítol e particulars alguns de la ciutat de Terragona ab cert compte del tenor següent:

Reverendíssimo, egregis, nobles e magnífichs senyors. *Inseratur.*

138v// Dit dia:

Lo stament militar congregat, vista la suplicació donada per lo prothonotari e les altres suplicacions donades per los ministres de la Cort e altres demanants remuneracions, elegiren, per tractar ab lo prothonotari del que deu haver e encare per veure que deuen haver los demunt dits de remuneració e com és stat practicat, los devall scrits, e més, emperò, que del que apuntant facen relació al stament, lo egregi comte de Cardona, mossèn Bernat Çalbà, Damià Dezcallar.

Més avant, dit dia vingueren en dit stament los diputats recordant-los lo memorial havien dat en los dies passats del que-ls paria se devia adobar sobre lo dret de la canamasseria e altres coses dades en un memorial per ells donat, dient al dit stament que entenés en provehir en les coses del dit memorial.

E lo dit stament elegí per açò a veure e apuntar lo comte de Cardona, mossèn Bernat Çalbà, Damià Dezcallar.

139r// Poch après, dit dia vinguen en lo dit stament militar mossèn¹⁹¹ Olivó, promovedor del stament ecclesiàstich, dient com aquell stament havia pensat que devia anar ambaxada al senyor rey per supplicar a sa majestat que les coses

191. A continuació, un espai de 2 cm en blanc.

de la observança de les Constitucions feta en la present Cort e altres coses de les dites Constitucions fossen executades.¹⁹²

E, hoyt lo dit promovedor, lo dit stament militar elegí per a la dita embaxada lo comte de Cardona, mossèn Bernat Çalbà, Damià Dezcallar.

A XXVII de octubre

Per part del¹⁹³ loctinent de prothonotari, mossèn Antich Bages, fou dada una supplicació del tenor següent:

Ilustríssimo, egregi, espectables, nobles e magnífichs senyors, *etc. Inseratur.*

Ítem, fou dada altra supplicació per part de Luis d'Ormaza, posentador del senyor rey. *Inseratur.*

Dit dia:

Lo promovedor del stament ecclesiàstich vench en lo stament militar, dient com lo dit stament ecclesiàstich dave en parer que les quantitats que lo capítol, cònsols i alguns particulars de Tarragona demanaven ab llur supplicació donada lo dia passat per ésser cosa iusta paria devien ésser pagades.

139v// Dit dia:

Per semblant, lo dit promovedor dix que lo stament ecclesiàstich havia afegides algunes coses en lo parer donat per lo braç real a XXV del present mes, les quals coses afegides aportà en escrits fahent-ne un parer del tenor següent:

Lo estament ecclesiàstich, *etc. Inseratur.*

Dit dia:

Vingueren en lo stament militar¹⁹⁴ Sanxis, tresorer e mossèn Gaspar Maymó, scrivà de ració del senyor rey, dients per part de sa majestat que paria a aquella que la Cort devia strényer lo fet dels arrendaments del General per a una jornada certa e que s devia arrendar per taules e en comú, que sa majestat ere certa que en comú s'i trobaria més.

Dit dia:

En lo dit stament militar segué e en los actes que en aquell se feren entrevingué lo noble don Lope de Rebolledo e requerí a mi Johan Solsona, notari e scrivà de la¹⁹⁵ stament, continuàs sa intervenció e com entervenie en lo stament com a senyor del castell e¹⁹⁶ baronia de Querol e de la Vilanova de la Gealtrun.

192. A continuació, ratllat, que parà.

193. A continuació, ratllat, dit sta.

194. A continuació, un espai en blanc de 2 cm.

195. A continuació, Cort, ratllat, stament, escrit en l'interlineat.

196. A continuació, ratllat, e vila de Querol.

E per mi dit notari e scrivà li fonch respost que vists los títols del què pretén e hagut colloqui ab los senyors presidents¹⁹⁷ e consell dels advocats del stament faria ço que per aquells li seria manat e consellat, presents en açò per testimonis lo discret en Miquel Benaula, notari, e Miquel Torroella, scrivent.

Ítem, hagut report per embaxades et altres de la voluntat e parer dels altres estaments, per lo dit stament, confirmant-se ab la voluntat e parer dels altres, deliberà e provehí que la lliura de gros com se contarà, delibera dit stament que lo dret se pach en la forma acostumada, pero que la lliura de gros se compte IIII lliures VIII sous.

140r//

A XXVIII dels dits mes e any

En lo dit stament militar per part d'en Miquel Johan, verguer o porter, fonch donada una suplicació del tenor següent:

Molt reverend, il·lustre e egregi, nobles e magnífichs.

No és algun de vosaltres que ignore los infinits e gran treballs que en Miquel Johan ha sostenguts, *etc. Inseratur.*

Ítem, dit dia, fonch presentat en dit stament per part del noble en Lois de Castellet lo dissentiment següent:

Lo noble mossèn Lois de Castellet, *etc. Inseratur.*

Al qual a XXX dels dits mes e any se aderiren Perot de Castellet e Xristofol Johan de Castellet, fills seus.

Ítem, una suplicació de mossèn Dalmau Ferrer del tenor següent:

Reverendíssimo *etc.* mossèn Dalmau Ferrer, *etc. Inseratur.*

140v// Actes de Cort.

Dimarts quis comptava XXX d'octubre¹⁹⁸

197. *A continuació, ratllat, del stament.*

198. *A continuació, resta de full en blanc.*

SENTÈNCIA DE GREUGES¹

1. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), 1B XVI, 99.

**Sentència donada per la senyora reyna en virtut
de les Corts celebrades en la present ciutat de Barchinona,
any MilCCCCLXXXI**

Ir// Los noms de nostres senyor Ihesucrist e de la humil verge Maria, mare sua, humilment invocats.

Nós, dona Elisabet, per la gràcia de Déu reyna de Castella, d'Aragó, etc., vista la comissió e remissió per la Cort General del Principat de Cathalunya convocada per la maiestat del dit senyor rey, mon senyor, la qual de present sa celebra en la ciutat de Barchinona, a nostra magestat feta sobre los greuges e differències que alguns singulars del Principat de Cathalunya pretenen ésser-los fets de haver ab la maiestat del dit senyor rey, mon senyor, donats e preteses per aquells e los quals durant lo poder a nós per la dita Cort atribuït per causes, emperò, passades se apposarien e allegarien la qual remissió e comissió és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present sa celebre per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, considerant los molts e diversos greuges e differències qui de present són o per avant durant lo present poder se porien donar per molts e diversos singulars del Principat de Cathalunya ab la magestat del senyor rey per los quals la dita Cort e conclusió de aquella és diferida e s porie més differir, confiant de la gran excellència de la molt alta e molt excellent senyora, la senyora reyna, comet e remet a sa altesa la cognició e determinació del dits greuges e differències qui de present són stats donats e preteses. E per quant durant lo present poder, per causes emperò passades, se posaran e allegaran a la determinació de la qual se haie de star per la dita maiestat e per la Cort, estaments de aquella e per les universitats e singulars del dit Principat, la qual comissió o remissió fa la dita Cort ab les modificacions e condicions següents: ço és que la dita maiestat sua del present die fins per tot lo mes de septem-

bre primer vinent haje de declarar, admetre o repèllir aquells; e que la dita declaració haia a fer per si, o personament; e aquella dins lo dit temps publicar e dins la present ciutat de Barchinona; e que no s puga aturar potestat ni facultat de corregir, revocar, mudar, interpretar, en tot o en part, lo que per sa excellència una volta tant solament serà declarat; e encara que lo present poder no vol ni entén la dita Cort //Iv// cometra ni remetra res que sie interès de part a part, sinó tant solament lo que ha sguart e interès del senyor rey ab los singulars de la dita Cort qui tals greuges o diferències pretenen e han posat e allegat, e durant lo present poder posarant o allegaran per causes, emperò, passades. Ans vol e entén la dita Cort que la declaració fahedora per sa altesa no pugua comprendre ne haver afecte sinó tant solament en sguart del senyor rey e del qui tal greuge e differència ha ab sa altesa, e no qualsevol altre persona de qui en qualsevol manera fos o pogués ésser interès; ne lo dit poder pugue comprendre la causa qui és entre lo senyor rey e la senyora reyna, e altres, ab los dipputats e General sobre lo pretès censal de propietat de CCM lliures e pensions de aquell devallant de la Capitulació de Vilafrancha; ab salvetat que lo present poder ne per lo que serà declarat la maiestat sua no pugue periudicar, ni derogar, ni per ço pugue ne sie vist ésser periudicat, ni derogat en possessió ne propietat als Usatges de Barcelona, Constitucions de Cathalunya, Capítols e Actes de Cort, libertats e immunitats de la sglésia, privilegis, axí en universal com en particular, usos e pràtiques de aquells, atorgats a tota la Cort e als staments ecclesiàstich, militar e real e a les universitats e singulars de aquells; ans volen e entenen que ls romanguer en totes coses salvos e illesos e que en lo sdevenidor no ls sie tret a conseqüència alguna.

Plau al senyor rey. E loant e approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder,² [promet] en sa bona fer real e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita illustríssima senyora reyna determenat.

Vist lo altre poder ab les matexes qualitats, modo, e forma del dit primer poder a nós donat per la dita Cort lo qual és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya qui de present sa celebra per la maiestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, attès que lo temps donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències segons en aquells és contengut, lo qual és dat a XVIII del mes de juliol proppassat passe lo die //2r// present, e per algunes ocupacions, lo sua excellentíssima senyoria no ha pogut declarar, dóna a la dita senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit e primer poder és contengut durador fins al vuiten die del mes de octubre primer vinent *inclusive*, ab les salvatats e protestacions en aquell contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

2. A continuació, *repetit*, poder *per* promet.

Plau al senyor rey. E lohant e approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fe real e³ jurament, e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la illustríssima senyora reyna determinat.

Testes Amador Comes, mercader; Petrus Collell; Francesch Nicholau Moles e Benaula.

Vist una altre poder ab les matexes qualitats, modo e forma del dit primer poder a nós donat per la dita Cort qu'és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present sa celebra per la maiestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, atès que lo temps derrerament donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres differències ab certes qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut lo qual fonch dat a XXX del mes de septebrre passa lo die present e per algunas ocupacions la sua excellentíssima senyoria no ha pogut declarar,⁴ dóna ab lo present Acte de Corts a la dita senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contengut, durador fins al vinten die del mes present de octubre *inclusive*, ab les salvatats e protestacions en aquell dit primer poder contingudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

Plau al senyor rey. E lohant e approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fer real e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita illustríssima senyora reyna determenat.

2v// Vist encara un altre poder ab les matexes qualitats, modo e forma del dit primer poder a nós donat per la Cort qu'és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present se celebra per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, atès que lo temps derraument donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres differències ab certes qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut, lo qual fonch dat a VIII del mes present de octubre passarà a vint del dit mes, e per algunas ocupacions la sua excellentíssima senyoria no pot dins lo dit temps declarar, dóna ab lo present Acte de Cort a la dita senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contengut durador per tot lo present mes *inclusive*, ab les salvatats e protestacions en aquell dit e primer poder contingudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades. Entès, emperò, que qualsevol persones qui hagen a donar greuges devant la senyora reyna, hagen a donar los dits greuges per demà tot die que serà dimecres deset del present mes e d'aquí avant no sien admesos.

3. *A continuació*, jurament *per jura* tenir.

4. *A continuació*, *ratllat*, de la.

Plau al senyor rey. E lohant e approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fe real e jura tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita iilustríssima senyor reyna determenat.

Vist així matex un altre poder a semblants qualitats, modo e forma del dit primer poder a nós per la dita Cort donat qu'és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present se celebra per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, attès que lo temps derrement donat a la sereníssima senyora reyna a declarar los greuges e altres diferències ab certes qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut, lo qual fonch porrogat a XVI del present mes d'octubre passa lo die present, e per algunes ocupacions la sua excellentíssima senyora no ha pogut ni pot dins lo dit temps declarar, dóna ab lo present Acte de Cort a la dita senyora reyna semblant poder ab aquelles qualitats, mode e forma que en lo dit primer poder és contengut durador d'ací a dissapte primer vinent que's comptarà tres de noembre *inclusive*, ab les salvatats e protestacions en aquell en lo primer poder contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

3r// Plau al senyor rey. E lohant e approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fe real e jura tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita iilustríssima senyora reyna determenat.

Vist últimament un altre poder ab semblants qualitats, modo e forma del dit primer poder a nós per la dita Cort donat qu'és del tenor següent:

La Cort General del Principat de Cathalunya que de present se celebra per la magestat del senyor rey en la ciutat de Barchinona, attès que lo temps derrera-ment donat a la sereníssima senyora reyna declarar los greuges e altres differències ab certas qualitats, modo e forma segons en aquell és contengut, lo qual fonch donat dimecres proppassat passa per vuy tot die, per algunas ocupacions la sua excellentíssima senyora no pot dins lo dit⁵ temps declarar, dóna ab lo present Acte de Cort a la dita sereníssima senyora reyna semblant poder e ab aquelles qualitats, modo e forma que en lo dit primer poder és contingut fins a diluns primer vinent que comptarem cinch del present mes de noembre a dotze hores de mig-jorn *inclusive*, ab les salvatats e protestacions en aquell dit primer poder contengudes, les quals vol sien hagudes per repetides e expressades.

Plau al senyor rey. E approbant les coses contengudes en lo present capítol e poder, promet en sa bona fe real e jure tenir e servir tot ço e quant en les dites coses serà per la dita iilustríssima senyora reyna determenat.

Vista la loació e aprobació per la magestat del senyor rey se té de les coses contengudes en les dites remissions, comissions e poders a nós fetes e donats.

5. A continuació, ratllat, temper.

Vistes moltes e diverses supplicacions a nós fetes e presentades per moltes e diverses persones sobre los dits greuges e differències. Vi[s]tes les assignacions per nós fetes a les parts e los actes e informacions per clarificacions dels dits greuges e differències exhibits e rebudes. Vist e considerat tot ço que veure e considerar se deu, los Sants Quatre Evangelis devant nós proposats e per nós reverentment contemplats per tal que los ulls de la nostra pensa mills puxen la veritat veure, lo present die e hora per hoyr nostra declaració e determinació assignats, los quals a maior cautela a les dites parts assignam, //3v// volents per nostra poder declarar e determenar los dits greuges e differències e sobre aquells degudament provehir per lo bé, tranquil·litat e repòs del dit Principat e dels singulars de aquell, a la dita nostra declaració e determinació en la forma e manera següent procehim.

Mossèn Arnau Guillem de Cervalló

E, primerament, sobre lo greuge posat devant nos per lo noble don Arnau Guillem de Cervalló per causa de l'ofici de la governació de la vila, castell, e illa de Yiça demanant ésser restituhit en la possessió de aquell, pretenent ésser stat injustament spoliat e privat per lo senyor rey don Johan, pare nostre de gloriosa recordació, attenent que lo dit ofici molt ha és possehit e vuy en die se posseheix per Bernat Johan Çalbà, per part del qual a comparegut devant nos mossèn Bernat Çalbà, pare seu, allegant e fent algunes rahons per lo dit son fill. E axí lo dit greuge és stat posat de cosa que ha sguart e toca a interès de part, per ço pronunciam, vista la forma del poder a nós per la dita Cort donat, lo dit negoci no recaure ni venir en la potestat nostra, reservant a quiscuna de les parts sos drets e defenses en altre juy.

Manresa

Quant a la supplicació e greuge posat per part de la universitat de la ciutat de Manresa, deduyit que la maiestat del dit senyor rey, mon senyor, hauria feta donació de la dita ciutat a nós contra forma dels privilegis aquella atorgats per los quals la dita ciutat no's pot alienar, ne transportar, ne separar de comptat de Barchinona ne de la corona real de Aragó, demanant e supplicant la dita donació ésser declarada nul·la e ésser revocada. E per tants, com per los dits privilegis conste la intenció de la dita ciutat ésser fundada, pronunciam, declaram e determenam la dita donació ésser nul·la e invàlida e aquella ab la present revocam, cassam e anul·lam e aquella renunciem.

Mossèn Berenguer d'Arill

4r// Sobre lo greuge donat per part del noble mossèn Berenguer d'Arill per lo ofici del mirallat dels mars dels reis, lo qual gran temps ha és posseyt e huy se possehey per lo egregi compte de Cardona, demanant lo dit mossèn Berenguer ésser restituhit en aquell o ésser-li feta condigna smena. Per quant lo dit greuge

és stat format per cosa que ha sguart e toca interès de part, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat.

Don Johan de Luna

En lo greuge posat per lo noble don Johan de Luna pretenent mossèn Luís Costó, quòndam, cavaller, avi, ésser stat spoliat del pes del rey de la ciutat de Barchinona, lo qual en virtut de certs stabliments pretenie ésser seu, demanant com lo dit pes sie stat empenyorat a la dita ciutat de Barchinona per lo rey don Alfonso, de gloriosa memòria, sie per nós provehit lo dit pes se restituescha al dit noble don Johan ab restitució dels fruyts. E com per part de la dita ciutat de Barchinona, per lo síndich de aquella sie stat deduyt ésser interès de la dita ciutat, la qual possehex lo dit pes e non ésser comprès en la dita nostra potestat, e exí lo dit greuge sie forma de cosa havent sguart e tocant a interès de part, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostre potestat, reservant a cascuna de les dites parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Centelles

Quant a la supplicació donada per part del noble mossèn Guillem Ramon Centelles demanant a la maiestat del dit senyor rey aquells tres mília florins d'or que foren donats a Bofillo de Judice per los qual fou empenyorat lo castell e baronie de Centelles, és del dit supplicant. Com a vós per informació rebuda consta, los dits tres mília florins ésser stats malleuats e pagats al dit Bofillo perquè lexés al dit castel e baronia de Centelles, la qual tenie ocupada. E axí aquella és prevenguda per sos vincles al dit supplicant, e la solució de la dita //4v// ha hagut e ha sguart per utilitat del senyor de la dita baronia, lo qual ere tengut guardar e conservar aquella, per tal pronunciam e declaram al dit noble mossèn Guillem Ramon no ésser stat fet greuge per lo dit senyor rey don Johan, pare nostre de gloriosa memòria. Emperò, per causa de serveys fets per lo dit noble en les dites turbacions, remetem a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, que al dit noble supplicant sie de les sent mil lliures assignades per la Cort feta alguna remuneració segons vist li serà.

La viuda Guimarà

En lo greuge posat per part de la dona Magdalena Caranma, com a ttenint e possehint los béns de son marit, demanant de una part dos-centas XXV lliures mallorquines, e de altre part LXXXVIII onces e XXVI tarins, XIII grans e mig, e més XX onces XXIII tarins moneda de Sicília, e altres quantitats en la supplicació sua contengudes. Attenent que les dites quantitats ans de la reducció de Barchinona foren preses e consumides, per tal pronunciam e declaram lo dit⁶ greuge no haver

6. A continuació, ratllat, greg.

loch ne la dita demanda procehir de justícia, absolvent de les coses contengudes en aquella al dit senyor rey e a la dita supplicant imposam silenci perpètuu.

Mossèn Ffrancí de Sentmanat

Quant a la supplicació per part de mossèn Ffrancí de Sentmanat donada demanant dos-centas lliuras prestades al dit senyor rey don Johan, pare nostre de gloriosa memòria. Com a nós conste la intenció del dit supplicant ésser fundada, pronunciam e declaram la magestat del senyor rey, mon senyor, ésser tenguda dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan pagar les dites dos-centes lliures, e pagar aquelles dels dits béns de la dita heretat lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut declaram, attès que's deute del dit senyor rey don Johan.

Martorell

E lo greuge e supplicació donade per part dels nobles, cavallers e gentils hòmens poblats e habitants en la vila e baronia de Martorell e encara fora de la dita baronia, creadors de aquella, e per los jurats e pròmens de la dita vila e baronie dient que, com per privilegis dels reys passats, de alta recordació, confirmats per lo dit senyor rey don Johan, pare nostre, la dita vila e baronia sia carrer inseparable de la ciutat de Barchinona. E, no obstant dits privilegis, lo dit senyor rey don Johan ha feta alienació e transportació de la dita vila e baronia //5r// en lo noble mossèn Requesens de Soler. E, no obstant la pragmàtica per la maiestat del dit senyor rey, mon senyor, feta per la recuperació de son patrimoni real, per lo dit senyor rey és stat manat al balle general de Cathalunya que sobresegués en la recuperació de la dita vila e baronia, e axí supplican sia lo dit sobresyment levat e revocat, e manant al dit batle general prenga a ses mans la dita vila e baronia e aquelles ésser tornades e restituydes al reyal patrimoni. Com les coses contengudes en lo dit greuge toquen e han sguart a interès e contenors entre parts, ço és, entre lo dit mossèn Requesens de Soler pretenent ésser baronia e no ésser cosa del patrimoni real, e los dits hòmens de Martorell pretenents tot lo contrari, per ço pronunciam e declaram lo dit negoci no venir ne recaure en la potestat nostra reservant a les dites parts e quascuna de aquelles llurs drets e deffenses en altre juhí.

Gonçalo de Montoya

Sobre lo greuge posat per Gonçalo de Montoya demanant mil e cinch-centes florins d'or per los quals lo illustre don Alfonso d'Aragó, com a lochtinent e capità general del dit senyor rey don Johan, li empenyorà la torra Baldovina e loch de Sancta Coloma de Gramanet. Per quant lo dit Gonsalvo Montoya no és natural ni domiciliat en lo dit Principat, pronunciam lo dit negoci no venir ni recaure en la nostra potestat.

La ciutat de Tortosa

En lo greuge posat per lo síndich de la ciutat de Tortosa en quant, primera-ment, pretenen no ésser tenguts pagar drets de maridatge e coronatge, per quant no han monstat ne co[n]sta la dita ciutat tenir privilegis de no pagar aquells. Per tant, pronunciam quant al cap dels dits drets de coronacions e maridatges la dita ciutat en pagar aquells no ésser stada agreviada. Reservam, emperò, a la dita ciutat dret si algú lis pertanyerà en altre juhí per poder-se deffensar o scusar de la solució dels dits drets, los quals, si alguns seran, no volem sien periudicats.

Quant al segon cap, parlant dels abusos del loctinent de balle, pronunciam e declaram la magestat del senyor rey, mon senyor, ésser tenguda proveyr ab effecte que qualsevol balle de la dita ciutat de Tortosa, qui ara és //5v// e per temps serà, o del dit offici té o tindrà gràcia, haia a lexar per loctinent seu alguna persona àbil e disposta per regir lo dit offici, lo qual loctinent tinga les preminències e prerrogatives que los altres loctinents de balles, ans de les turbacions del dit Principat, solien tenir e no més.

Quant al cap de l'offici de procurador real, pronunciam e declaram que lo procurador real, qui vuy és e per temps serà en la dita ciutat, haia exercir lo offici de procurador real segons los altres procuradors reals ans de les dites turbacions aquell costumaven de regir e exercir, e no en altra manera ne en més. E la preffata magestat del senyor rey ésser tenguda provehir-ho ab effecte, declarant qualsevol provisions per lo dit senyor rey en contrari fetes ésser nulles.

Quant al cap parlant del receptor, pronunciam e declaram que lo receptor de la dita ciutat qui vuy és ésser revocat e la recepció ésser reduyda al stat en què ere ans de les dites turbacions, e lo dit senyor rey ésser tengut en açò degudament proveyr.

Quant al cap parlant de les imposicions de la sal, pretenent los qui han tenguda e tenen lo castell, loch e terme de Amposta, ço és mossèn Perich de Peralta e lo illustre don Johan de Aragón, quòndam, archabisbe de Ceragoça, e ara mossèn Ffelip de la Cavalleria e arrendadors de aquells, ço és, Domingo Cerdan e Ffrancí Oliver, de les dites turbacions ençà recusar pagar la dita imposició de les sals de novena e altres. Com açò haia sguart e interès de part e sia contenció entre parts, pronunciam lo dit negoci no recaure en la potestat nostra, reservant a cascuna de aquelles sos drets e deffenses en altre juhí.

Quant al cap perlant de les imposicions dels moros de Benefallet e de Tortosa, per quant açò ha axí mateix sguart a interès de part y és contenció entre les dites parts, si los dits moros són tenguts o no.

E per lo semblant, en quant se demane en Ffrancesch Oliver, vaguer, y en Bosch, sotsveguer de la dita ciutat, ésser condemnats en cinch-centes liures per dans sostenguts per la dita ciutat, en ells haver recusat liurar misatges per exe-

cutar los⁷ juyns de les impenyoracions, per quant les dites coses tocan interès de part, pronunciam aquelles no venir ne recaure en la dita nostra potestat, reservant a les dites parts e cascuna de aquelles sos drets e deffenses en altre juhí.

6r//

Torroella de Mongriu

Al greuge posat per part de la vila de Torroella de Mongriu sobre la castellania del castell de Mongriu, la qual té mossèn Pere de Rochabertí, per quant és contenció entre parts, pronunciam no recaure en nostre poder reservant a les dites parts sos drets e deffenses.

Mossèn Xatmar

Quant a lo greuge posat per mossèn⁸ Xatmar demanant aquelles quatre-centes liures annuals sobre les rendes reals de Mallorques de les quals lo senyor rey don Johan li feu gràcia, pronunciam e declaram per lo dit senyor rey no ésser-li fet greuge, per quant conste que per algunes justes causes sa maiestat manà la dita ànnua pensió no li fos pagada. Emperò, remetem a la maiestat del senyor rey, mon senyor, la remuneració al dit mossèn Xatmar per sos serveys de les dites cent mília liures fahedora segons vist li serà.

Mossèn Ferrando Rejou

En lo greuge posat per mossèn Ferrando Rejou sobre l'empenyorament a ell fet per lo dit senyor rey don Johan de la perròquia de Tiana per dos mil florins d'or, la qual en virtut de la pragmàtica li és stada levada. Per quant lo dit mossèn Ferrando no és natural ni domiciliat en lo dit Principat, pronunciam lo dit negoci no recaure en la potestat nostra.

Lo síndich del Capítol de Tortosa

Venint als greuges posats per part del síndic del Capítol de Tortosa provehim de la manera següent: primerament, quant al primer cap hon se demana restitució de XIIIIM sous qui foren pagats per la restitució del Castell de Calazeyt, per quant el pagament de la dita quantitat se feu per cobrar lo dit castell, lo qual és del dit Capítol. E, axí, per utilitat del dit Capítol la dita quantitat fonch pagada. Pronunciam lo senyor rey no ésser tengut pagar la dita quantitat, absolvent la maiestat sua de la dita demanda e al dit Capítol scilenci imposant.

Quant //6v// al cap segon, hon demanaven XVIIM sous pagats a l'ilustre don Alfonso de Aragón per recuperació de les rendes de la sglésia de Tortosa. Per quant no consta la dita sglésia ésser stada per la maiestat del senyor rey agreujada,

7. A continuació, ratllat, juyeus.

8. A continuació, espai en blanc de 20 mm.

pronunciam lo dit senyor rey no ésser tengut pagar la dita quantitat, absolvent sa excellència de la dita demanda e al dit Capítol silenci imposam.

Quant al tercer cap, hon se demana satisfacció dels dans e interessos reebuts per les execucions fetes en los béns de la dita sglésia e de persones ecclesiàstiques per la concòrdia entre lo dit Capítol e alguns creadors de Barchinona feta. Per quant lo dit senyor rey don Johan, pare nostre, succehia en lo dret e loch dels dits creadors, pronunciam, declaram lo dit senyor rey no haver agreujat al dit Capítol. Emperò, remetem a la maiestat del senyor rey, mon senyor, segons ben vist li serà, que faça al dit Capítol alguna smena dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, pare nostre.

E, per lo semblant, en la satisfacció demanada per los dans reebuts per la execució feta a instància d'en Pau Badia en virtut de provisions reals, pronunciam lo dit senyor rey, nostre pare, no haver agreujat al dit Capítol. Emperò, remetem a arbitre del rey, mon senyor, que dels béns de la heretat del dit rey don Johan, pare⁹ de sa excellència e nostre, faça al dit Capítol alguna smena.

Quant al cap hon¹⁰ se demana lo dit Capítol sia restituhit en possessió de la dècima sobre les rendes de la leuda e dret real de Tortosa. Per quant la dita leuda se rep per pagar a creadors qui aquella tenen obligada, dels quals és interès, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure ni venir en nostra potestat reservant a cascuna de les parts sos drets e deffenses.

Quant al cap hon se demanen sexanta liures preses per Pau Badia, receptor, de un quitament fet per força per los moros de Tortosa qui fahien de censal a mossèn Jaume Segur, canonge. Per quant per part del dit Capítol no és stat mostrat res que funde llur intenció, a la maiestat del senyor rey de la dita instància absolem, reservam emperò al dit Capítol dret, si algun los pertanyerà, en altra instància.

E per semblant, al dit senyor rey, mon senyor, absolem de la instància que devant nós per lo dit Capítol és stada feta demanant vuytanta liures que's dien per lo dit senyor rey, nostre pare, ésser exequatades en lo Regne de València, les quals se diu pertanyien al sagristà *succentor* e spitaler de la dita sglésia, com no haia lo dit Capítol en açò sa intenció sufficientment fundada. //7r// Reservam-los, emperò, dret sobre açò en altre instància.

Quant al cap hon se demana restitució dels contractes de censals quitats e pagats al dit senyor rey, nostre pare, ans de la reducció de Barchinona, los quals primer eren de creadors de la dita ciutat, pronunciam e declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut ab effecte restituyr al dit Capítol los dits contractes

9. A continuació, ratllat, nostre.

10. A continuació, ratllat, dit.

e instruments o, si los dits contractes e instruments no podia haver lo dit senyor rey, sia tenguda sa maiestat fer-los indempnes.

Quant a la demanda feta per lo dit síndich de aquells VM florins d'or que's diu lo dit senyor rey, nostre pare, pres e feu exequitar de la mensa episcopal dels béns e rendes que's dien pertanyien al bisbe don Ot de Muncada. Attès que no consta lo senyor rey don Johan haver rebuts los dits VM florins, ans se mostra los procuradors de l'illustre don Alfonso de Aragó haver aquells reebuts e haver fermada carta de indempnitat al dit Capítol e altres, e axí en lo dit fet haia e concorrega interès de part, per ço pronunciam aquell dit negoci no recaure ne venir en la potestat per la dita Cort a nos atribuyda, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altra instància.

Francí de Castelví

En la supplicació o greuge donat per part de Ffrancí de Castelví sobre los censals de pensió de LIII lliures III sous que Pere Senyech, senyor de Torregrossa, del qual lo dit Ffrancí és hereu, reebia sobre lo General de València, los quals censals lo senyor rey don Johan durant les dites turbacions manà quitar e luyr. Com lo dit suppliant haia sufficientment la sua intenció fundada e provat que lo dit Senyechs sempre és stat obedient a la magestat del senyor rey, per ço pronunciam ab la present lo dit senyor rey ésser tengut en pagar e restituir dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan al dit Ffrancí de Castelví les quantitats reebudes de la dita luyció e quitament dels dits censals.

La ciutat de Gerona

Als greuges posats per part del síndich de la ciutat de Gerona provehim en la manera següent: primerament, en quant demanen IIMDXXXVIII lliures cinch sous e sis diners emprats per diversos singulars a la illustringíssima excellentíssima reina dona Johana, mare del dit senyor rey e nostra. Per quant consta legítimament //7v// la dita quantitat ésser deguda e prestada per subvenir a la grandíssima necessitat de la dita senyors reyna e encara del dit senyor rey, mon senyor, pronunciam e declaram lo dit senyor rey, mon de senyor, ésser tengut de sos béns propis pagar la dita quantitat a les persones que prestaren aquella.

Quant, emperò, a lo cap hon se demane solució e satisfacció de les peccúnies preses per mossèn Pere de Rochabertí, llavors capità de la dita ciutat, de les imposicions e drets de la dita ciutat. Com a nós conste les dites peccúnies ésser convertides per la necessitat de la guerra en deffensió de la dita ciutat, pronunciam e declaram lo dit senyor rey no ésser tengut pagar aquelles, absolvent sa maiestat de la dita demanda e la dita ciutat imposant scilenci perpetual.

En lo que per part dels dits síndichs se demana en favor de mossèn Ffrancí Samsó sobre les peccúnies preses de la Taula del General en la dita ciutat de Ge-

rona en lo temps de les turbacions, pronunciam e declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut donar obra ab la Cort que dipputats prengan en compte la dita quantitat que pren suma de CCCXVIII lliures. En altra manera, si açò sa maiestat no farà, pronunciam e declaram aquella ésser tenguda a pagar la dita quantitat al dit Ffrancí Samsó de sos béns propnis.

Anthoni Andreu Perpinyà

Al greuge posat per part de Anthoni Andreu de Perpinyà, de la ciutat de Leyda, demanant dotze mília sous propietat de un censal que reebia sobre la vila de Montblanch, los quals en temps de les turbacions foren luyts per lo senyor rey don Johan, pare nostre. Com no conste la intenció del dit supplicant ésser fundada, per ço de la instància dessús dita per ell devant nós feta, la magestat del senyor rey absolvem, reservant al dit supplicant sos drets si alguns li pertanyen en altra instància.

Pere Salvador

En lo greuge posat per en Pere Salvador Valls sobre la loctinència de la Batlia General del Principat de Cathalunya, per quant sobre lo dit offici és contenció entre parts, ço és entre lo dit Valls e Gaspar Maymó, scrivà de ració del dit senyor rey, e Guerau Ros, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure en //8r// la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí e instància.

Mossèn Anthoni Johan Torres

Al greuge posat per part de mossèn Anthoni Johan Torres demanant pensions de censal degudes sobre San Celoni e altres lochs del vescomdat de Cabrera, provehim en la manera següent: ço és, que com a nos conste la concessió e impignoració feta a mossèn Çariera solament ésser feta dels censals de aquells qui llavors no eren en obediència del senyor rey e conste lo dit mossèn Anthoni Johan Torres ésser sempre stat en la obediència del senyor rey e, per consegüent, la dita impignoració no compren lo dit censal seu. Per ço pronunciam e declaram lo dit senyor rey don Johan no haver agreujat en res al dit mossèn Anthoni Johan Torres. E, quant al que toque al dit mossèn Çariera, com sia interès de part, pronunciam no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Gabriel Samsó

Sobre lo greuge posat per mossèn Gabriel Samsó demanant dos-centes lliures vel circa, les quals diu ésser-li stades preses per mossèn Ffrancesch Burgués, procurador real de Mallorca, de les pensions a ell degudes del censal que rep sobre universitat e Regne de Mallorca. Com lo dit mossèn Gabriel no haia

sufficientment fundada la sua intenció de la dita instància per ell davant nós feta, al dit senyor rey absolvem, reservant dret al dit mossèn Gabriel, si algun li pertany, en altra instància.

Felip de Sant Celoni

E en lo greuge posat per en Felip de Sant Celoni, ciutadà de Gerona, sobre los censos que rebia en algunes cases e carreres de la dita ciutat de Gerona, los quals foren destruyts y enderrocats. Com lo dit supplicant no haia sufficientment fundada sa intenció de la dita instància davant nós feta, a la magestat del senyor rey absolvem, reservant al dit supplicant dret, si algú li pertany, en altre instància.

8v//

Mossèn Fferrando Rebolledo

En lo greuge posat per mossèn Ferrando de Rebolledo demanant solució de deu mília florins, o restitució de la vila dels Prats del Rey e perròquies de Tallà, Mollet, de Parets e de Gallecs, les quals li són stades levades en virtut de la pragmàtica. Pronunciam e declaram lo dit senyor rey, mon senyor, no haver agreujat al dit mossèn Ferrando en haver cobrat les dites terres e lochs, puys eren e són de son patrimoni real.

E, quant a la quantitat dels XM florins, com a nós conste al dit mossèn Ferrando no ésser res degut del dit e del sou per ell demanats, per ço pronunciam la magestat del senyor rey, mon senyor, no ésser tenguda pagar al dit mossèn Ferrando la dita quantitat, absolutent al dits senyor rey de la dita demanda e al dit mossèn Fferrando scilenci imposant. Emperò, per causa dels serveys per ell fets, remetam la remuneració a ell fahedora de les dites cent mil liures a la maiestat del dit senyor rey segons vist li serà.

Mossèn Dalmau Ferrer

En lo greuge posat per mossèn Dalmau Ferrer, cavaller, sobre l'offici de governador en lo Regne de Cerdenya, lo qual pretén ésser-li stat levat. Com açò haia sguart a interès de mossèn Pere Pujades qui vuy lo dit ofici posseheix, pronunciam no recaure lo dit negoci en nostra potestat.

Marquet de Aguaviva

Quant al greuge posat per en Merquet d'Aguaviva sobre lo mere e mixte imperi e altre jurisdicció del seu loch de Salamó, situat en la vegueria de Vilafranca, lo qual mer e mixte imperi li foch empenyorat per lo senyor rey don Johan, de alta recordació, pare del senyor rey e nostre, per preu de dos-cents florins d'or e lo qual mer e mixte imperi e jurisdicció après li són stats levats. Com a nós conste la dita quantitat ésser per ell realment numerada e pagada al dit senyor rey don Johan, per tal pronunciam e declaram e ab la present declaram lo senyor rey ésser

tengut de sos béns propis en pagar al dit suplicant la dita quantitat, //9r// pus la dita jurisdicció és stada per lo dit senyor rey recobrada.

Johan Amat

En lo greuge posat per part de mossèn Johan Amat, cavaller, demanant que aquelles CCCCXXI lliures II sous barchinonesos, qui són preu de hun censal que rebia sobre la universitat e Regne de Mallorques e sobre les pensions del dit censal, les quals propietat e pensions són stades luydes e pagades al procurador reyal del dit regne en vida del dit senyor rey don Johan, pare nostre. Com a nós consta lo dit Johan Amat hi encara en Pere Amat, pare seu, ésser stats sempre en obediència del senyor rey, per ço pronunciam e declaram ab la present lo senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar e restituir, dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, la propietat del¹¹ dit censal ab les pensions conegudes del temps de la luyció de aquell en avant atès que's deute del dit senyor rey don Johan.

Mossèn Jacme March

Sobre lo greuge e suplicació donada per part de mossèn Jacme March, com actor dels tudors de son fill, sobra la recuperació de la jurisdicció de Sant Boy e del mer imperi del castell de l'Aprunyà e de sos térmens, e sobre alguns altres interessors de censals e altres deutes, los quals pretén havia luyts e quitats al dit senyor rey don Johan, qui eren e pervenien alguns creadors seus als quals, no obstant lo dit procés qui demunt és, stat menat e forçat pagar. Com a nós conste, en virtut de la Capitulació de Barchinona e altres, en la restitució de les dites coses lo dit mossèn Jacme March ne lo dit pubill ésser stats agreugats, per ço pronunciam lo dit greuge no procehir ne haver loch de justícia. Emperò, la remuneració al dit mossèn Jacme March o al dit son fill fahedora per causa de la dita restitució e per los serveys per ell fets a la magestat del dit senyor rey y per smena de dans per ell sostinguts, remetem a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, fahedora per sa altesa de les CM lliures segons li serà vist.

Lope de Barrades

En lo greuge posat per part de Lope de Barrades per aquells mil e cinquanta florins d'or per los quals li fou fet empenyorament de la baronia, castell e vila de Moncada per lo illustre don Alfonso de Aragó, com a loctinent e capità general per lo dit senyor rey don Johan, nostre pare, la qual baronia, castell e vila, après la reducció de Barchinona, foren a la dita ciutat restituhits. Com a nós conste la dita restitució ésser feta en virtut de la capi//9v//tulació de la dita ciutat e per lo bé e repòs del Principat, pronunciam e declaram lo dit Lope de Barrades no ésser stat agreuiat ne lo dit greuge haver loch de justícia. Emperò, per causa de la dita restitu-

11. A continuació, dit escrit en el interlineat.

ció a la dita ciutat feta, la remuneració al dit Lope de Barrades fahedora remetem a la magestat del senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures segons li serà vist.

Misser Manuel de Muntsuar

Al greuge posat per misser Manuel de Muntsuar, degà de Leyda, demanant XXV¹² lliures prestades al dit senyor rey don Johan. Com a nós conste legítimament del dit deute, provehim e declaram ab la present ésser tengut lo senyor rey, mon senyor, a pagar la dita quantitat dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, pare de sa altesa, al dit misser Manuel de Muntsuar.

La muller de misser Cerveró

En lo greuge posat per na Costança, muller que fou de misser Cerveró, sobra lo pagament de son dot e augment que demana ésser-li pagats dels béns del dit son marit, los quals per delats comeses per aquell foren confiscats. Com a nós conste la intenció de la dita suplicant ésser sufficientment fundada, per ço pronunciam e declaram que la quantitat contenguda en los capítols matrimonials de la dita Costança y en la època per ella exhibida, mencionada per rahó de son dot e augment, li sia dels dits béns pagada en aquesta manera: que la dita vídua haia penre en compte tot ço que's mostrarà dels dits béns ésser a ella prevengut e lo restant, si algú era, li sia pagat dels dits béns possehits per lo senyor rey o en nom de sa magestat o per son procurador fiscal o receptor, feta, si mester serà, deguda stímació de aquells per lo dit pagament. E, on falha dels dits béns o si aquells no bastaven, sia feta solució a la dita suplicant per a compliment de la casa e altres béns que foren del dit son marit per lo senyor rey don Johan e per la magestat del senyor rey venuts e alienats.

Luys des Valls

En lo greuge posat per part de Luys des Valls, de la ciutat //10r// de Leyda, demanant CCCLX lliures que diu ésser stades rebudes per lo dit senyor rey don Johan e per la senyora reyna dona Johana, muller sua, pare e mare nostres, de les pensions de censal que lo dit suplicant rebia sobra la nostra vila de Tàrrega. Com no conste sufficientment lo dit Luys dez Valls haver fundada la intenció sua de la instància per ell devant nós feta, la magestat del rey, mon senyor, absolem, reservant dret al dit Luys dez Valls sobre les dites coses en altre instància si algú té.

Ysabel e Elienor Pisanes

Quant al greuge posat per part de Ysabel e Elienor Pisanes demanant restitució de hun censal de ànnua pensió de CLV florins d'or carregat sobre lo dret de la sal, vulgarment dit menut de sal, qui's ven a la Lapolla, apenden de la ciutat de Càller

12. A continuació ratllat M de mil.

del Regne de Cerdenya, e de una casa situada en la vila de Scampaix del dit regne, los quals censal e casa foren venuts per mossèn Çaplana, tunch procurador reyal en lo dit regne. Com a nós conste en lo temps de la confiscació o vendició feta per lo dit procurador la dita Elienor Pisana, a la qual pertany la¹³ tercera part del dit censal e casa, no ésser ne habitar en terres al senyor rey desobedients, com abitàs en la ciutat de Nàpols. Per ço pronunciam e declaram ab la present, declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar e restituir a la dita Elienor Pisana dels béns de la dita heretat del dit senyor rey don Johan, la dita tercera part axí de la propietat com de les pensions rebudes e corregudes del die de la dita confiscació e vendició en avant, e la tercera part de la dita casa o de la valor de aquella ensemps ab la tercera part dels loguers de aquella. Quant a les dues parts del dit censal e casa que se sguarden a les altres dues germanes qui en aquell temps en les terres desobedients eren, pronunciam e declaram que sia fet e servat per la magestat del senyor rey, mon senyor, segons en la Capitulació de Barchinona és contengut.

10v//

Mossèn Pedro Dança

En lo greuge posat per mossèn Pedro Dansa demanant la vila e vall de Liminyana en nom de sa muller, lo qual pretén pertànyer-li per certs pretesos títols. Com lo dit greuge haia sguard a cosa que tocha interès de parts, ço és de l'ihlustre duch de Vilaformosa, qui vuy té la dita vila e vall, e del noble don Johan de Luna, qui pretén haver dret en aquella, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure ne venir en nostra potestat reservant a quascuna de les parts sos drets e deffences en altra instància.

Ffrancí Miquell

Sobre lo greuge posat per part d'en Ffrancí Miquel demanant sinch pensions del censal de LXXXIII lliures XIII sous que reb sobre la Ciutat de Mallorques, les quals pretén per lo senyor rey don Johan, pare nostre, ésser stades preses. Com no conste lo dit suplicant haver sufficientment fundada sa intenció de la instància per ell devant nós feta, al dit senyor rey absolem, reservant al dit Ffrancí Miquel dret, si algú té, en altra instància.

La vídua Munyoça

Quant al greuge donat per part de la dona na Catherina Munyoça, muller que fou de mossèn Johan Carcaxona, demanant smena de les obres del castell de Çervera e restitució del dit castell e satisfecció dels béns e censals dels qui eren desobedients, donats per lo senyor rey don Johan al dit mossèn Carcaxona, e res-

13. A continuació, ratllat, tercer.

titució dels béns ocupats per lo qui vuy és alcayt del dit castell, e més XXXM sous que pretén ésser deguts per sou e quitació e dans per lo dit son marit sostenguts e smena de una gràcia a ell feta del dret de IIII diners per lliura dels safrans e altres mercaderies que s pagaven en lo dit Principat per burgonyons e alamanys e lombarts, les quals coses la dita vídua ha hagut restituir. Com a nós conste la restitució de les dites coses ésser stada feta per lo bé públich e repòs del dit Principat e per virtut de les capitulacions fetes ab les ciutats e viles de aquell, pronunciam e declaram a la dita Catherina no ésser stat fet greuge per la restitució de les dites coses. Emperò, la remuneració a ella fahedora per causa de les dites restitucions e dels //IIr// serveys fets per lo dit mossèn Johan de Carcaxona, remet en al dit senyor rey de les dites CM lliures segons li serà vist.

Quant a la demanda per la dita vídua a l'alcayt del castell de Çervera dels béns que pretén ésser-li levats, com açò sia contenció entre parts declaram no recaure ne venir a nostra potestat, reservant a quascuna de les dites parts sos drets e deffençes en altra instància.

Aymerich Desprats

En lo greuge posat per part de Aymerich des Prats demanant reintegració de quinze mesos de la vegaria de Terragona, la qual ell tenia al temps que la dita ciutat hisqué de obediència del senyor rey e li fou levada per los qui eren desobedients, e smena de les cases que per aquells li foren derrocades, pronunciam e declaram la magestat del senyor rey no ésser tenguda smenar ni satisfer lo dit temps ni les dites cases. Com en res per lo dit senyor rey don Johan ne per la magestat del senyor rey, mon senyor, no sia stat agreujat, absolent al dit senyor rey de la dita demanda e imposant al dit Aymerich scilenci perpètu.

Quant al que demana per lo derrocament de una casa sua fet per mossèn Rebolledo, com a capità, per la obra del castell de la dita ciutat. Com no haia sufficientment fundada sa intenció de la justícia sobra açò per ell devant nós feta, al dit senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret, si algú li pertany, en altra instància.

Pelafoix de Rebolledo

En lo greuge posat per lo noble don Guillem de Pelafoix sobra la vila de Ça Reyat e loch de Cabra, per quant lo dit suplicant no és natural ne domiciliat en lo Principat de Cathalunya ne entrevé en les Corts del dit Principat, per ço vista la forma del poder a nós per la dita Cort donat, lo qual solament ha sguart als interessos e differències que los singulars del dit Principat e de la dita Cort han ab la magestat del dit senyor rey, pronunciam e declaram lo dit greuge e la determinació de aquell no venir ne ésser compresa en la dita nostra potestat, reservant a quascuna de les dites parts sos drets de deffençes en altre juy e instància.

Dona Elienor de Gamboa

Sobre lo greuge donat per part de dona Elienor de Gamboa e de Castre sobre lo castell e vila de Pals e castell de La Pere e de tres-cents florins de renda assignats al noble don Johan de Gamboa, marit seu, sobre los emoluments de la Batlia General. Attès que les dites coses són stades restituhides per ésser del patrimoni del senyor rey, pronunciam //11v// lo dit noble don Johan ne la dita noble sa muller en fer la dita restitució no ésser stats agreujats, emperò, la remuneració a ells fahedora per causa de sos serveys e de la dita restitució a la magestat del senyor rey, mon senyor, segons li serà vist de les dites CM lliures. Remetent quant, emperò, el que s demana de la capitania de la vila de Torroella e tinència del castell de Montgrí, com sia contenció entre parts, com la dita tinència sia en poder de mossèn Pere de Rochabertí, pronunciam no recaure en nostre poder reservant a quescuna de les parts sos drets.

Don Lope de Rebolledo

Sobre lo greuge posat per part del noble don Lope de Rebolledo demanant ésser-li restituïts los lochs de la Vilanova de Cubells e de l'Arbós e de la vila de Çareal e de Cabra. Per quant segons tenor de la clàusula del testament del noble mossèn Rodrigo de Rebolledo, quòndam pare seu, se mostre lo castell de Querol, lo qual lo dit suplicant pretenia ésser domiciliat en lo Principat de Cathalunya, éssent stat lexat al noble don Johan de Rebolledo e no al dit suplicant, n'és mostra autgènticament haver pervengut en lo dit suplicant e axí se mostra lo dit suplicant no ésser domiciliat en lo dit Principat, ne encara nat en aquell. Per ço pronunciam, vist lo poder a nós per la dita Cort atribuït, lo dit negoci no recaure ne venir en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffencions en altra juhí e instància.

Ffrancí Johan de Santa Coloma

En lo greuge posat per Ffrancí Johan de Santa Coloma demanant tres-centes LXXXIII lliures preses per lo procurador reyal de Mallorques de la propietat del censal que lo dit suplicant pren sobra la ciutat e Regne de Mallorques, la qual quantitat fou presa en vida del senyor rey don Johan. Com a nós consta la intenció del dit suplicant ésser sufficientment fundada y aquella ésser stat sempre en obediència del dit senyor rey, per ço declaram e ab la present pronunciam lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar e restituir dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan al dit suplicant les dites CCCLXXXIII lliures ensemps ab les pensions corregudes del die de la dita luyció en avant.

Mossèn Pere de Rocabertí

Sobre lo greuge posat per mossèn Pere de Rochabertí per los mil florins //12r// de renda a ell atorgats per lo dit senyor rey don Johan sobre les rendes de Aragó e

de Mallorques e per la gràcia del Vezcomtat de Rocabertí e per los XM florins sobre la vila de Besulú, les quals coses li foren atorgades per sos serveys en lo temps de les turbacions del dit Principat. Vist que per causa de les reduccions fetes a la obediència del senyor rey e per benifici de pau e repòs del dit Principat les dites concessions no han pugut sortir son efecte, per ço pronunciam e declaram lo dit senyor rey don Johan no haver agreujat al dit mossèn Pere. Emperò, la remuneració a ell fahedora per causa dels dans sostenguts e serveys per ell prestats e per causa de restitució de les dites coses a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures, segons li serà vist, remetem.

Mossèn Bernat Çalbà

Quant al greuge posat per mossèn Bernat Çalbà e per mossèn Monpalau, marmessors ab altres de la senyora reyna dona¹⁴ Maria, nostra tia, demanant la resta dels legats del testament de la dita senyora reyna, la qual pren summa de XVIM e cinch-cents florins, deduïts los XM que del dit legat són stat rebuts. Com a nós conste los dits marmessors haver sufficientment llur intenció fundada, per ço pronunciam ab la present lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, com haereu de la dita senyora reyna, nostra tia, la dita quantitat restant als dits marmessors e als legataris als quals los dits legats són stats fets.

Los frares de Sant Jerònim

En lo greuge posat per part del prior e frares de Sant Jerònim de la Vall de Ebron demanant aquells quatre mília florins d'or que per la dita senyora reyna dona Maria los foren lexats, com a nós consta los dits frares haver sufficientment la intenció fundada, declaram e ab la present pronunciam lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, com hareu de la dita senyora reyna dona Maria, als dits prior e convent lo dits IIIIM florins, los quals són incorporats e enclosos en los XVIM restants de les dites lexes en lo capítol precedent mencionades.

Mossèn Johan Bernat Terré

Sobre lo greuge posat per mossèn Johan Bernat Terré sobra la concessió a ell e a hu hereu seu feta dels terços comuns de la ciutat de Barchinona //12v// e de la Vilanova, e del dret dels terços. Vist que sobre los dits càrrecs és contenció entre parts, ço és, entre mossèn Crespa, qui aquells possehex, e lo dit suplicant, e sobre lo dit dret de terços és interès de¹⁵ Damià qui és en possessió de aquell. E axí és contenció entre parts, per ço pronunciam lo dit negoci no

14. *A continuació, ratllat, Johana.*

15. *A continuació, espai en blanc d'uns dos centímetres.*

recaure en nostre potestat, reservant a quascuna de les dites parts sos drets e deffenses.

Quant, emperò, a la concessió de la Vilanova, atès que la dita concessió per lo bé e repòs del dit Principat no ha pogut sortir son effecte, declaram lo dit suplicant no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració per causa de la dita concessió de la Vilanova e restitució de aquella a la magestat del senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Ramon dez Papiol

En lo greuge posat per mossèn Ramon dez Papiol per les D lliures de hun censal que rebia sobre lo clero de Tortosa o mensa episcopal que diu ha luyt lo senyor rey don Johan, pronunciam que sia fet segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Mossèn Miquel de Gualbes

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Miquel de Gualbes, cavaller, per causa de les quatre mília sous de renda per lo senyor rey don Johan a ell en lo temps de les turbacions sobre les rendes de rebels e censals que rebien sobre Mallorques atorgats per satisfacció de certa nau sua que ab certa artellaria, pólvora e armes liurà per causa del siti de Gerona. E per quant la dita concessió, per causa de les reduccions e de la Capitulació de Barchinona e del bé e repòs del Principat, no ha pugut complidament sortir son effecte, per ço pronunciam lo dit mossèn Miquel de Gualbes no ésser stat agreujat. Emperò, per rahó dels dans per ell sostenguts per causa de les dites armes, artellaria e nau liurats e perduts per servey de la senyora reyna dona Johana e del senyor rey, e per rahó de la restitució //13r// de la dita renda e de sos serveys, la smena e remuneració a ell fahedora a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures segons li serà vist remetem.

Dona Johana de Pinós e Ffenolet

Venint al greuge posat per part de dona Johana de Pinós com a tudora dels fills de Bertran de Armendaris, son marit, quòndam, e d'ella, e mermessora de la ànima de aquell, sobre aquells XXVM florins per los quals ha tengut e vuy té certs castells e viles del vezcomtat de Cabrera, jatsia per la capitulació e concessió al dit Bertran feta conste que no eren sinó XXM florins. Vist que lo bé e repòs del dit Principat los dits castells e viles se hauran a restituir, pronunciam e declaram per la dita restitució fahedora no poder ésser causat greuge. Emperò,¹⁶ la remuneració a la dita suplicant per causa de la dita restitució fahedora a la magestat del dit senyor de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

16. A continuació, ratllat, per.

Mossèn Bernat e Luys Margarit

Sobre lo greuge posat per mossèn Luis Margarit per causa de la concessió del loch de Pelafrugell y empenyorament de Palamós e concessió de la jurisdicció de Sant Gregori, e assignació feta de tretze mília lliures per la magestat del senyor rey en la ciutat de Toledo ab son cartell en satisfacció de les dites coses. Com les dites gràcies e empenyorament no hagen pogut sortir complidament son efecte per bé e repòs del dit Principat, per ço pronunciam e declaram lo dit mossèn Luys Margarit per la restitució de les dites coses no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració a ell fahedora per causa de la dita restitució feta de les dites coses e de la prometença o assignació de la dita quantitat contengude en lo dit cartell, o albarà, per lo dit suplicant exhibit, a la magestat del dit senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Mossèn Bernat de Senesterra

En lo greuge posat per mossèn Bernat de Senesterra sopra lo //13v// de les XXVM lliures o delliuració de sos creadors contenguda en la Capitulació de Girona, vist que per lo bé e repòs e tranquilitat del dit Principat la dita concessió no ha pogut sortí son efecte, pronunciam lo dit suplicant no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració a ell fahedora per causa dels dans per ell sostenguts e serveys a la magestat del senyor rey prestats, a la magestat del senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures remetem. Quant a les altres coses per lo dit suplicant demanades, per què és interès e contenció entre parts, pronunciam aquelles no recaure ni ésser compreses en la nostra potestat, reservant a les parts sos drets e deffenses.

Berenguer de Castellví

Provehint sobre lo greuge donat per en Berenguer de Castellví sobre lo fet de la heretat de misser Luis de Castellví, quòndam, doctor e ciutadà de Barchinona, pronunciam e declaram lo dit suplicant no ésser stat agreuiat per la magestat del senyor rey. Entès que les coses contengudes en la suplicació per lo dit Berenguer donada toquen interès de part y és contenció entre parts, pronunciam aquelles no recaure ne ésser compreses en la dita nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altra juhí e instància.

Guillem Ramon de Merlés

En lo greuge posat per part d'en Guillem Ramon de Merlés sopra la restitució del loch de Concabella e despeses e assignació de mil e D florins sobre diverses terres en la sua suplicació contingudes. Attès que la dita restitució és stada feta del loch al monastir de Sant Jerònim al qual pertany per servey de Déu i bé del Principat, pronunciam lo dit suplicant per causa de la dita restitu-

ció ne per altres coses en la dita suplicació contengudes no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració al dit suplicant fahedora per causa de la restitució del dit loch a la magestat del dit senyor rey de les dites CM lliures remetem segons vist li serà.

Mossèn Ffrancí de Perapertusa

Sobre lo greuge posat per mossèn Ffrancí de Perapertusa per la scrivania de la cort del veguer de Gerona, scrivania de la vila e cort del batle de Ffigueres e sobre la heretat d'en Serra e sinch-//14r//cents florins d'or de renda, les quals coses li foren atorgades per lo dit senyor rey don Johan en temps de les turbacions del dit Principat en remuneració de sos serveys. Vist que aquelles són stades restituïdes e no han pogut sortir son effecte per lo bé e públich repòs del dit Principat, pronunciam e declaram lo dit suplicant per la dita restitució no ésser stat agreujat. Emperò, la renunciació a ell fahedora per causa de la dita restitució de les dites scrivanies hi en respecte de sos serveys e concessions dessús dites a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Don Yvany de Castre

En lo greuge posat per part del noble don Yvany de Castre per los cinch-cents florins de renda a ell donats, en lo temps de les turbacions per lo dit senyor rey don Johan, sobra la ciutat e Regne de Mallorques dels censals qui tunch eren desobedients. Vist que per lo bé e repòs del dit Principat la dita concessió no ha pogut ne pot sortir son effecte, pronunciam lo dit noble suplicant no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració a ell fahedora per la dita causa e per causa dels serveys per ells prestats al senyor rey, a la magestat del dit senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Mossèn Garau Arenyó

Sobre lo greuge posat per mossèn Garau Aranyó sobre IIIM sous de renda e altres quantitats que pretén lo senyor rey don Johan li féu gràcia en lo temps de les turbacions sobre los censals de Mallorques, jatsia fetes degudes assignacions no haia provada la dita gràcia. Emperò, per què a nós conste lo dit suplicant haver fets en temps de les turbacions serveys a la magestat del senyor rey, per ço la remuneració per aquells al dit suplicant fahedora remetem al dit senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures segons li serà vist.

Ffrancina, muller que fou de misser Miquel Pere,
e Narcís Pere

En la suplicació feta per na Ffrancina, vídua, que fonch muller de misser Miquel Pere, e per Narcís Pere, jermà d'aquell, per cinch-cents florins de renda

que diu lo senyor rey don Johan donà e assignà al dit son marit en temps de les dites turbacions sobre los drets //14v// de les carniçeries de Sàcer, del vi e de la sal e sobre los CCC florins de renda, dels quals pretén lo dit Narcís Pere per lo dit senyor rey ésser-li feta gràcia sobre los matexos drets de Sàcer, jatsia fetes degudes assignacions als dessus dits no haian mostrat les dites gràcies. Emperò, per què a nós conste los dits misser Miquel Pere e Narcís Pere, jermans, haver fets en lo temps de les turbacions serveys al dit senyor rey, per ço, la remuneració per aquells fahedora a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures, segons li serà vist, remetem.

Elienor e Berenguer Muntmany

En lo greuge posat per part de na Elienor e Berenguer de Muntmany sobre lo censal de pensió de XXX lliures e X sous que reben sobre lo vezcomtat de Cabrera. Vist que a nós consta a mossèn Johan Çariera ésser feta gràcia solament dels censals dels qui eren desobedients, e més nos conste misser Pere Muntmany e los dits suplicants ésser stats tots temps obedients, per ço declaram aquells no ésser stats per la dita gràcia agreujats. E, attès que és convenció entre parts, pronunciam lo dit negoci no recaure en la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos drets.

Los monastirs de predicadors de Leyda e Terragona e de Cervera e les monges de Montysion

Sobre los greuges posats per lo prior e convent del monastir de prehicadors de Leyda per dos mília florins a ells lexats per la senyora reina dona Maria, e per lo prior e convent de Terragona per mil florins per la dita senyora reina a ells lexats, e per lo monastir de preycadors de Cervera per los sinch-cents florins lexats per la dita senyora reina dona Maria, y per la prioressa e convent de Montision sobre los mil florins d'or a llur monastir per la dita senyora reina lexats. Com a nós conste la intenció dels dits suplicants ésser sufficientment fundada, per ço pronunciam e declaram les dites quantitats deure ésser pagades de aquells quinze mília florins que resten deguts a la mermessoria de la dita senyora reina. E pagar aquells dels béns de la heretat del senyor rey don Johan, com a hereu de la dita senyora reina, lo dit senyor rey, mon senyor, declaram ésser tengut.

Don Ffelip de Castre

En lo greuge posat per lo noble don Ffelip de Castre sobre los XM sous //15r// en comptants e XXX lliures de renda que pretén donà a Perot Ram per cobrar la vila de Berga e sobre despeses e guasts que diu ha fets en aquella y en obres en la dita vila e per guardar aquella e certes rendes del monastir de Pedralbes les qual li són stades levades. Com lo dit noble jatsia hoyt no haia fundada en les dites coses sa intenció, per ço de la dita instància per ell devant nós feta, la ma-

gestat del senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret si algú li pertany en altra instància.

E en quant lo dit noble demana sexanta mília sous qui diu per cartell del senyor rey li són deguts per causa de la carlania de Cervera. Per quant s'és mostrat lo dit cartell no ésser autèntich e fer menció de hun altre cartell del qual jatsia lo haiam demanant no ns és stada feta fe ni exhibició de aquell, per tant la magestat del senyor rey absolem de la instància dessus dita devant nós feta, reservant dret al dit suplicant, si algú li pertany, en altra instància.

Mossèn Jacme Alamany

En lo greuge posat per mossèn Jacme Alamany sobre lo castell e terme de Lers, lo qual diu tenia empenyorat per sis mília florins d'or. Jatsia lo dit suplicant haia mostrat una àpocha de VIM florins d'or, los quals lo senyor rey don Johan diu haver rebuts, emperò, per quant a nós consta per informació rebuda lo dit senyor rey no haver rebut vertaderament la dita quantitat, per ço pronunciam lo dit greuge no haver loch ne lo dit suplicant ésser agreujat. Emperò, per causa dels serveys per ell fets a la magestat del senyor rey la remuneració a ell fahedora al dit senyor rey de les dites CM lliures, segons li serà vist, remetem.

La universitat de Muntbuy

Sobre lo greuge posat per part dels síndichs de les perròquies del terme del castell de Muntbuy demanants aquells nou-cents trenta-tres florins corrents per lo senyor rey don Johan per lo privilegi a ells atorgat de ésser units a sa reyal corona rebuts. Com a nós conste los dits síndichs haver sufficientment fundada sa intenció, per ço pronunciam ab la present lo dit senyor rey ésser tengut en pagar e restituir als dits suplicants dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la dita quantitat.

Johan de Landonyo

En lo greuge posat per part de Johan de Landonyo sobre lo castell //15v// de Castellàsens e loch de Puigvert, del qual tenia gràcia e après son stats restituhits als frares de Cartoxa, e sobre los sis mília sous per la dita rahó a ell assignats en recompensa sobre lo marquesat de Oristany e sobre lo que diu ha despès en la obra e guarda del castell de Leyda. Vist que la restitució del castell e loch dessus dits és stada feta al dit monastir de Cartoxa per servey de Déu, bé e repòs del dit Principat, pronunciam lo dit suplicant per causa de la dita restitució no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració e satisfhecció a ell fahedora per causa de la dita restitució del dit castell e loch e per causa de la dita concessió e consignació dels dits sis mília sous a la magestat del dit senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Don Hugo de Cardona

Quant al greuge posat per lo noble don Hugo de Cardona sobre la baronia de Bellpuig e béns e drets que foren del noble don Hugo de Cardona, quòndam, pare seu, attès que lo dit greuge ha sguart a cosa que tocha interès de part: ço és de la noble dona Castellana de Cardona e del noble don Ramon, fill seu, qui tenen la dita baronia, e axí és contenció entre parts, per ço declaram e pronunciam la cognició e determinació del dit negoci no recaure en la nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses.

Mossèn Ffrancesch Climent Bisbal

Sobre lo greuge posat per mossèn Ffrancesch Climent Bisbal demanant hun censal de DL lliures de propietat que rebia sobre lo Regne de Mallorques, lo qual fou luyt, segons diu, per lo senyor rey don Johan, pronunciam que per la magestat del senyor rey sia fet e observat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Mossèn Ramon de Marimon

En lo greuge posat per mossèn Ramon de Marimon e sa muller demanants certes pensions de censal que reben sobre Mallorques, les quals dien ha rebudes mossèn Johan Çarriera e mossèn Margarit, demanants encara hun preu de censal que dien lo senyor rey don Johan, de alta recordació, ha rebut. Pronunciam e declaram la magestat del senyor rey ésser tenguda fer e servir segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

16r// Matheu de Soler

En lo greuge posat per part d'en Matheu de Soler sobre hun censal que diu haver sobre Mallorques, lo qual pretén ésser stat pres per lo senyor rey don Johan, pare nostre. Com no conste lo dit suplicant haver sufficientment la sua intenció fundada, per ço de la instància devant nós per lo dit suplicant feta a la magestat del senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret, si algú li pertany, en altre instància.

Galceran Fiveller

En lo greuge posat per part d'en Galceran Fiveller demanant certes parts e drets diu haver sobre los molins reys de Barchinona, dels quals pretén per lo batle general de Cathalunya ésser stat despullat. Vista la suplicació donada per part del síndich de la ciutat de Barchinona deduït no ésser greuge ne caure en nostra potestat. Per ço, attès que la matèria del dit greuge ha sguart a interès de part hi és contenció entre parts, per ço pronunciam no recaure lo dit negoci en la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Garau d'Altariba

En lo greuge posat per part de mossèn Garau d'Altariba sobre lo castell e loch de Boxadós. Com a nós conste del dit negoci ésser contenció entre parts e la causa penjar per suplicació, declaram lo dit negoci no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses.

Mossèn Pedro Dansa e altres

Sobre lo greuge posat per¹⁷ part de mossèn Pedro Dansa, Jacme Corbera de Linàs, Ffrancí de Ribes, Galceran Muntaner, Garau de Vallsecha, Dionís Miquel, don Nofre de Rocabertí, Jacme Conesa, mossèn Llana, Karles de Xicon, Berenguer Arnau de Morell, Johan de Claramunt, per lo sou dien los és degut de Perpinyà e cavalls morts e menjats en la dita vila e cavalls e béns perduts en Elna. Pronunciam segons devall en lo capítol parlant dels cavallers que foren a Perpinyà és contengut.

Alfonsina Miquela

En la suplicació donada per part de Alfonsina Miquela, muller d'en Jacme //16v// Miquel, cavaller, sobre hun censal de preu de mil lliures reb sobre les rendes de Mallorca, pronunciam e declaram per la magestat del senyor rey, mon senyor, deure ésser tolt tot empaix e manat al procurador reyal de Mallorques pague a la dita suplicant segons era acostumat pagar e respondre ans de les turbacions de Cathalunya a ella e a sos predecessors.

Mossèn Guillem de Santcliment

Al greuge posat per part de mossèn Guillem de Santcliment sobre la governació de la Ylla de Manorca, de la qual fonch provehit, pretenent ésser stat despullat. Com açò tocha interès de part, ço és de mossèn Anthoni Johan Torres qui la dita governació vuy possehex, pronunciam no recaure en nostra potestat reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses.

Los cavallers que foren en Perpinyà e en Elna

Sobre lo greuge posat per los cavallers qui foren en Perpinyà e en Elna demanant que los sia pagat lo sou, cavalls morts e perduts. Com haian fet veure e examinar los deutes pretesos per la dita rahó per tots aquells qui foren en la dita guerra de Perpinyà e de Elna e los quals staven en la deputació per comissió ja feta per lo senyor rey don Johan, pare nostre, per tant declaram aquells quascú d'ells deure ésser remunerats en smena dels dits cavalls morts de les dites CM lliures, segons serà vist al dit senyor rey, per causa dels dans rebuts e de serveys fets.

17. A continuació, part de escrit en el interlineat.

E quant al sou per los dits suplicants demanat, declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut pagar-lo a quascú, segon stan nomenats en una cèdula per nós donada en poder del nostre prothonotari, dels béns seus propis, los quals són catalans nats e domiciliats en lo dit Principat de Cathalunya, car los altres qui no són nats o domicil(i)ats en lo dit Principat no recahen en nostra potestat, emperò, reservam lo dret. Quant als de Rosselló, contenguts en altra cèdula segellada e fermada de nostra ma e liurada al dit prothonotari, declaram ésser¹⁸ pagats segons se conté en aquella axímatex de béns propis del dit senyor rey.

17r//

Isabel Burguès

En lo greuge aposat per na Isabel Burguès, muller d'en Galceran Burguès, quòndam, sobre dos censals, lo hu de preu de CLXXXIII lliures, l'altre de preu de CI lliures II sous e hu, los quals diu ésser stats venuts en lo temps de les turbacions per lo procurador real de Mallorca, pronunciam sia fet e servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Don Perot Muncada

Sobre lo greuge posat per part del noble don Perot de Muncada demanant ésser restituhit cert censal possehia en cert nom sobre les rendes de la mensa episcopal de Tortosa pertanyents en la vila e port de Morella, del qual diu tenia seguretats del dit senyor rey don Johan prenent ésser-li fet prejuhí per lo dit senyor rey. Com segons lo modo de la sua demanda lo dit greuge no sia vist procehir,¹⁹ per ço de les coses contengudes en aquell al dit senyor rey, mon senyor, absolem e al dit suplicant scilenci perpètuu imposam.

Los mermessors de l'archabisbe de Ceragoça

En lo greuge posat per part dels mermessors de l'illustre don Johan de Aragó, archabisbe de Çaragoça, que Déus perdó, per sis mília florins, los quals se diu lo dit archabisbe prestà al dit senyor rey don Johan, e per los quals tenia empenyada Manresa e Santpedor. Com a nós conste que la dita quantitat realment per lo dit archabisbe són stats pagats tres mília e dos-cents florins d'or per reduyr a la obediència del senyor rey la dita ciutat de Manresa, per tal pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar de sos béns propis los dits IIIM dos-cents florins d'or a aquell o aquells al qual o als quals pertangua reebre la dita quantitat per lo dit quòndam archabisbe, reservant dret a la dita mermessoria si algú li pertany sobre la restant quantitat.

18. A continuació, ratllat, donats.

19. A continuació, ratllat, de les.

Capítol de Gerona

Sobre lo greuge posat per lo Capítol de la Seu de Gerona e fàbrica de aquella per aquells quatre mília florins d'or per les robes, plom, pedres e altres coses //17v// que foren preses en la Força de Gerona per servey del rey, mon senyor, e de la senyora reyna dona Johana, mare de sa excel·lència. E, jatsia les dites coses de necessitat se havian a fer per restauració dels dits senyors rey e reina e per deffensió e restauració de la dita sglésia e de la dita ciutat, però per ésser coses de la sglésia, pronunciam lo dit Capítol e fàbrica deurà ésser remunerat de les dites CM lliures per causa dels dans per lo dit Capítol e fàbrica sostenguts segons serà vist a la maiestat del senyor rey.

Sent Ffeliu de Guíxols

En lo greuge posat per lo abbat de Sant Ffeliu de Guíxols sobre la restitució de l'argent de Sant Ffeliu de Guíxols, qui diu la dita senyora reyna donya Johana pres de la sacristia de Gerona. Com no conste lo dit abbat haver probat ne fundada la intensió sua, per ço al dit senyor rey de la instància devant nós feta absolem, reservant al dit abbat dret, si algú li pertany, en altra instància.

Monestir de Ripol

Quant al greuge posat per lo abbat de Ripol sobre l'or e argent pres del dit monestir per mossèn Pere de Rochabertí, com a capità del senyor rey don Johan, nostre pare, ço és per vint-e-nou marches cinch onzes et mija d'or e CXVIII marches e tres quarts d'argent, dels quals lo dit abbat ha confessat haver cobrat LXXVI marches d'argent. Jatsia que per la gran necessitat llavors occorrent, conservació e restauració de les terres del dit Principat e signament per recobrar la dita vila de Ripoll, la qual stava en poder de enemichs, les dites coses se prengueren. Però, per ésser coses de la dita sglésia, pronunciam e declaram lo dit abbat e convent deure ésser remunerats per causa dels dans sostenguts, remetent la dita remuneració de les dites cent mília liures a la magestat del dit senyor rey segons li serà vist, la dita remuneració o quantitat de aquella destribuydora en benefici e utilitat de la dita sglésia per aquelles persones que lo senyor rey hi deputarà.

Monestirs de Poblet e de Valbona

En los greuges posats per part dels monestirs de Poblet e de Valbona //18r// sobre la administració de la capella de Nostra Dona del Tallat, la qual és en lo terme del loch de Rocalaura e qui és vuy del dit monestir de Vallbona, e per lo terme de Montblanquet, lo qual és del monestir de Poblet. Com a nós conste la intenció dels dits monestirs de Poblet e de Valbona ésser sufficientment fundada, per ço pronunciam e declaram la concessió dels térmens dels dits lochs dels dits mones-

tirs per la magestat del senyor rey feta per la dita capella de Nostra Dona del Tallet ésser nulla e invàlida, e aquella dita concessió e letres per aquella emanades deure ésser revocades, axí com aquelles ab la present revocam.

Cardenal de Leyda

Sobre el greuge posat per part del cardenal bisbe de Leyda. Com a nós conste lo dit cardenal haver emprats al dit senyor rey don Johan, nostre pare, sis mília florins d'or, per ço, pronunciam lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan los dits sis mília florins al dit reverendíssimo cardenal.

Johan Díaz Garlou fiyo de Luys Díez Garlou

En lo greuge posat per part de Luys Díez Garlou sobre certs censals diu possehia dins la ciutat de València, los quals en lo temps de les turbacions del dit Principat, diu, fforen venuts per lo dit senyor rey don Johan en propietat e pensions. Com a nós conste de la vendició de un censal de propietat de L lliures feta ab les pensions tunc degudes per preu de LX lliures, e més conste de la adjudicació e confiscació de dos altres censals del dit suplicant, per ço pronunciam e declaram que sobre los dits censals sia fet e servat per la magestat del senyor rey, mon senyor, segons en la capitulació de Barchinona és contengut.

Johan de Ysava

En la supplicació donada per part de Johan de Ysava sobre les sis mília sous qui diu li foren assignats per lo senyor rey don Johan en ajuda de son matrimoni, e sobre los dos-cents florins de renda diu li foren assignats e coses contengudes en la sua supplicació, la remuneració al dit suplicant faedora per les dites coses a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

18v//

Castellà d'Amposta

En lo greuge donat per part del castellà d'Amposta e lochtinent general del mestre e covent de Rodes, sobre una roda del molí del casal de Sant Pere del Rech de Barchinona, e sobre lo delme del render, los quals delme e roda diu ésser de la comanda de Barchinona e ésser ocupades per lo batle general, e sobre les marques diu són exequitades per los vaguers de Cervera e de Tàrrrega e altres, e per sobrechiment de la exequició dels censals que reeben sobre Tortosa. Com a nós consta en lo fet de la dita mola ésser stada en dies passats donada sentència contra lo dit comenador en favor de la règja cort e sia contenció entre parts e interès de la ciutat de Barchinona que les dites mola e dècima posseheix, declaram la dita diferència e contenció no caure en nostra potestat.

Quant al sobresehimet de la exequió dels censals pronunciam los dits sobresehimets deure ésser revocats e lo dit senyor rey ésser tengut a revocar aquells.

Quant al fet de les marques, com no haia fundada sa intenció de la dita instància, al dit senyor rey absolem, reservant los drets si algú los pertany en altra instància.

Ffray Guillem de Paguera

En lo greuge posat per fra Guillem de Paguera sobre la casa de Canet e certa dècima que lo senyor²⁰ de la dita casa reebia sobre la vila e terme de Sant Celoni. Com de les dites coses sie contenció entre parts e en la dita contenció és stada promulgada sentència, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat, reservant a cascuna de les parts sos drets e deffenses.

Bernad de Marimon

Sobre lo greuge posat per part de Bernad de Marimon sobre la permuta feta ab lo comendador de Sant Johan de Barchinona de la parròquia appellada Sant Pol de Riusech ab certa jurisdicció civil e rendes. Com lo dit Marimon no haia la sua intenció sufficientment fundada de la dita instància lo dit senyor rey absolem, reservant al dit supplicant dret, si algú li pertany, en altre instància.

19r//

Galceran dez Lor

En lo greuge posat per part d'en Galceran dez Lor sobre los censals deguts de obedients a obedients e sobre la restitució dels feus. Com la matèria dels dits censals e feus toque interès de parts, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat.

Bernad Miquel

Quant al greuge posat per Bernad Miquel, ciutadà de Barchinona, per les quantitats que diu foren preses per lo il·lustre archabisbe de Ceragoça e per mossèn Aymarich de la qüèstia e delmes de Manresa. Com de les dites coses haien sguart e toquen interès de part, per ço pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat reservant a quascuna de aquelles sos drets e deffenses.

Síndich de Manorcha²¹

En lo greuge posat per lo síndich de la universitat e illa de Manorques per los dans reebuts per en Pere de Belloch demanant no li sia tornada la governació.

20. A continuació, *ratllat*, rey.

21. *Ratllat*, de Manresa.

Com açò sia interès e contenció entre parts, pronunciam no recaure en la nostra²² potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses.

Mossèn Pere d'Ortafà

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Pere d'Ortofà sobre los mil e cinch-cents ducats prestats al senyor rey don Alfonso per mossèn Joffre d'Ortafà. Com lo dit senyor rey don Johan ne lo dit senyor rey, mon senyor, no sien hereus del senyor rey don Alfonso, per ço de la dita demande al dit senyor rey, mon senyor, absolem, e al dit supplicant scilenci imposam.

Quant al segon cap hon demana per despeses e salari degut per la custòdia del castell Despol cinch-cents florins, perquè no consta lo dit supplicant haver suficientment la sua intenció fundada, al dit senyor rey de la dita instància absolem, reservant-li dret, si algú li pertany, en altra instància.

19v//

Mossèn Rochacrespa

Quant al greuge posat per mossèn Anthoni Pere de Rocacrespa demanant cert censal sobre les terres del vescomtat de Cabrera possehides per mossèn Çariera. Com a nós conste que per lo senyor rey don Johan no és stat atorgat al dit mossèn Çariera res en preiuy del dit mossèn Rocacrespa, per ço pronunciam lo dit supplicant per lo dit senyor rey no ésser stat agreujat, reservant a quescuna de les parts los drets que a aquell pertanguen.

Luys Oliver

En lo greuge posat per en Luys e Francesch Oliver per aquells IIMCC florins d'or lexats per la senyora reyna dona Maria, nostra tia, al pare dels dits supplicants, pronunciam e declaram que la dita quantitat sia pagada de aquells XVM florins restants pagar a la mermessoria de la dita senyora reyna, los quals se han a pagar segons demunt havem declarat per lo senyor rey dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

[Mossèn Berenguer Johan de Requesens]

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Berenguer Johan de Requesens en quant demana quatre mília²³ sous li foren promesos e assignats per lo dit senyor rey don Johan en ajuda de son matrimoni sobre les rendes de Sicília, pronunciam e declaram la maiestat del senyor rey ésser tenguda manar que al dit supplicant sien fetes provisions e letres per a Sicília necessàries e oportunes a ffi que la solució de la dita consignació sia feta al dit supplicant ab effecte.

22. A continuació, potestat escrit en el interlineat damunt de nostra.

23. A continuació, ratllat, florins.

En quant demana lo offici de visrey de Cerdanya, com açò toque a interès de part,²⁴ com tenga lo dit offici Ximen Pérez, scrivà, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure en la nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses. E quant al cap perlant de la presiò e robes qui li foren fets en los nostres regnes de Castella, com en açò no sia per lo dit senyor rey agreujat, declaram lo dit greuge no procehir, absolent de aquell al dit senyor rey e al dit mossèn Requesens imposam silenci, offerint-nos en lo dit nostre Regne de Castella sobre les dites coses fer e administrar justícia.

Johan Matheu

En lo greuge posat per en Johan Matheu sobre les CCC lliures per un censal luyt en Terragona e per lo preu de XXXXV gerres d'oli. Quant al dit censal pronunciam sia fet e servat segons que per nós deiús serà pro//20r//ceit e declarat circa los censals venuts e luyts. Quant a les gerres del dit oli, com en lo temps de la reducciò de Barchinona aquell fos ja consumit, al dit senyor rey absolem, declarant no ésser tengut a restituciò del dit oli e imposam al dit supplicant silenci, no obstant la letra closa per ell exhibida, la qual no és sufficient per a obligar lo dit senyor rey.

Pere Anthoni

En lo greuge posat per Pere Anthoni demanant DCCC lliures de la propietat del censal que li fahia la ciutat de Terragona, les quals foren luydes al senyor rey don Johan en lo temps de les turbacions, e sobre tres-cents e set florins d'or e nou sous prestats al dit senyor rey don Johan, e sobre noranta liures per trenta gerres de oli preses al dit supplicant. Com a nós conste lo dit Pere Anthoni haver en les dites coses fundada sa intenció, per ço, quant a les dites CCC lliures e set florins d'or e nou sous prestats, declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar aquells dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan al dit supplicant.

Quant a les noranta lliures de les dites XXX gerres d'oli, atès que conste aquelles ésser preses per mossèn Bernad de Vilamarí, com a capità e per provisió de les galeres, segons appar per albarà de Boyl, declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar les dites LXXXX lliures de sos béns propis al dit Pere Anthoni.

Quant al cap de la luyció del dit censals, pronunciam e declaram sia fet e servat segons que per nos deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

24. A continuació, ratllat, a part.

Dona Catherina de Moncada

Sobre lo greuge donat per dona Catherina de Muncada en nom de sos fills per trenta mília florins de una part e CM sous de altra, los quals pretenen haver sobre les baronies de Aytona, Mequinença e Serós. Attès que les dites coses toquen a interès de part, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostre poder, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Johan de Vicastillo

Quant al greuge posat per Johan de Vicastillo en quant demana lo offici de la Ballia de les Aygues de Barchinona. Per quant açò toca interès de part, ço és, de Pere Vicent e de Pere Gabriel Texidor, declaram no recaure en nostra potestat, reservant a quescuna de les parts sos drets.

Quant als cinch-cents florins demanats per lo dit supplicant per resta de aquells MilD florins dels quals li fou fet cartell per lo senyor rey don Johan y dels quals ha reebut ja mil florins. //20v// Com a nós conste lo dit supplicant ésser bé e sufficientment satisfet per los dits mil florins per ell reebuts de les coses per les quals lo debitori o cartell li fou fet, per ço pronunciam lo dit senyor rey no ésser tengut als dits D florins, imposant al dit supplicant sobre aquells callament.

El bisbe de Tortosa

En lo greuge posat per part del bisbe e sglésia de Tortosa sobre los drets reals de novella entrada e de coronatge per alguns lochs del bisbat de Tortosa situats en lo Regne de València qui són stats exequatats, sobre los quals drets en temps passat són stades donades en favor de les certes sentències. Com a nós conste sobre los dits drets, après de les dites sentències, ésser stada últimament en favor del senyor rey donada e promulgada sentència contra les universitats e singulars dels dits lochs e jatsia la dita sentència no sia stada donada contra lo dit bisbe. Emperò, per quant lo dit greuge donat per ell no s poria per nós determenar sinó discutint-los mèrits de la dita sentència, oynt les dites universitats dels dits lochs, com sia metèria conjuncta e connexa. E per la potestat a nós donada solament havem a determenar los greuges e differències que los del Principat de Cathalunya han ab lo senyor rey, per ço, per ésser los dits lochs e universitats de aquells, los quals són stats ab la dita sentència condempnats e exequatats, fora lo dit Principat, e per la dita exequció lo dit greuge és stat posat, pronunciam lo dit negoci e la determinació de aquell no²⁵ recaure ne venir en la dita nostra potestat, reservant a quascuna de les parts los drets e deffenses que les pertanguen en altre juhí.

25. *A continuació, ratllat, revocar.*

Salvador Spano

En lo greuge per los mermessors e hereu de Salvador Spano, quòndam, argenter, per dos-centes lliures e VIII sous II que pretén ésser-li degudes per lo senyor rey don Johan. Com a nós conste per lo dit senyor rey ésser degudes al dit Salvador Spano solament noranta-sis liures XVIII sous e només, per ço, pronunciam, ab la present lo senyor rey, mon senyor, declaram ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la dita quantitat als hereus del dit Salvador Spano. De la restant quantitat per ells demanada absolent lo dit senyor rey, als dits hereus imposant silenci perpetual.

Damià dez Callar

Quant al greuge posat per mossèn Damià dez Callar sobre lo empenyorament //21r// fet a ell per lo senyor don Johan del que li pertanya en la vila e terma de Ripoll per dos mil florins d'or e de la Vall de Ribes per tres mil florins d'or. Com la recuperació de les dites coses és stada feta per conservació del patrimoni real e per lo públich e repòs del dit Principat, per ço, pronunciam e declaram al dit Damià Callar per la dita recuperació no ésser stat fet greuge. Per ço, vist que los dits empenyoraments foren fets per remuneracions de serveys e satisfacció de despeses, la remuneració per causa de la dita restitució ja he feta a la magestat del dit senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Carles de Bellafilla

E lo greuge posat per Carles de Bella Filla sobre los censals, lo hu de preu de CCCC lliures, lo altre de preu de cent XXXX lliures, que tenia sobre la ciutat de Tarregona, luyts e pagats al dit senyor rey don Johan en temps de les turbacions, pronunciam e declaram que sie fet hi servat per lo rey segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Gerona

En lo greuge posat per lo síndich de Gerona sobre los lochs de Torra e de Sant Sadorní que dien per privilegis no poder-se separar de la real corona ne de la vegaria de Gerona, los quals²⁶ vuy posseheix lo bisbe de Gerona. Com açò toque interès de part e sie contenció entre les dites parts, pronunciam no recaure en nostre potestat fe(r) fe(r), reservant a quiscuna parts sos drets e defenses.

Comptesa de Iscla

En lo greuge posat per part de la comptesa de Iscla sobre lo censal de preu de vint mília sous que reebia sobre la ciutat de Saregosa, venut ab carta de gràcia per

²⁶. A continuació, ratllat, que.

lo senyor rey don Johan per preu de XVM sous, pronunciam e declaram sia fet e servat per la magestat del senyor rey segons en la Capitulació de Barchinona parlant de les vendes e luïcions dels censals de Barchinona és contengut.

Mossèn Joan Tores

21v// En lo greuge posat per mossèn Joan Torres, canonge de Barchinona, e per los fills de na Margarida Torres, sobre lo censal de propietat decentes cinquanta florins e de pensió XI lliures e X sous que la dita Margarida tenie sobre la vila de Ciutadella, lo quals diu fou luyt a na Beatriu de Guimerà, muller de mossèn Garau de Guimerà. Com havent donació del senyor rey don Johan en lo temps de les turbacions, pronunciam e declaram sia fet e servat per la magestat del senyor rey segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Pere Pons

Sobre lo greuge posat per Pere Ponç, cambiador, per XXV lliures prestades al senyor rey don Johan. Com a nós consta lagíttimament la dita quantitat ésser deguda al dit suplicant, per tant pronunciam e ab la present declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la dita quantitat al dit Pere Ponç.

Mossèn Vilamarí

En lo greuge posat per la mare de mossèn Bernat de Vilamarí, com a procuradora sua, demanant per lo sou de la armada sexanta mília florins d'or e deu mil florins per pendre un galera que diu perdé stant lo citi sobre Rodes. Com a nós conste lo dit mossèn Vilamarí haver reebudes diverses quantitats dels procuradors reials, axí en Sicília, com en Mallorques, com encara de Cerdenya, e de Valèncie, e de Cathalunya, e encara la mitat pertanyent al senyor rey dels quints de totes les preses, segons la concòrdia feta entre lo senyor rey don Johan e lo dit mossèn Vilamarí, e no apar quant és lo qual dit mossèn Vilamarí ha reebut ni consta del que demana. Per ço, de la instància demunt dita devant nós feta a la maiestat del senyor rey absolent, reservant al dit suplicant dret, si algú li pertany, en altre instància.

22r//

Lo governador de Cathalunya

Quant al greuge o demandes fetes per mossèn Requesens des Soler, portantveus de governador en Cathalunya, sobre la presó de son pare; e sobre lo robo de Molins de Reig e destrucció de la dita baronia; e sobre los XVM sous que tengi de rende en lo Regne de València, los quals diu ha venuts per servey del senyor rey, e altres censals qui diu, per servey del senyor rey, ha perduts; e sobre los XXM

sous per ell manllevats; e sobre los dos censals diu ha menllevats per lo dit servey; e sobre la quantitat que's condempnat ansera [sic]. Com les dites coses per rahó dels dans rebuts e serveys fets per lo dit portantveus e per lo dit son pare deguen ven[i]r en remuneració, per tal, la remuneració al dit supplicant per causa dels dits dans e serveys fahedora a la maiestat del senyor rey de les dites²⁷ CM lliures segons li serà vist remetem.

Quant, emperò, al fet de les relades com sie contenció entre parts e lo plet prengue entre aquelles, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostre potestat. E per lo semblant, la differència que és entre'l governador e Pere Artús, declaram no recaure en nostre potestat.

Quant als censals de sos vassalls, los quals diu són destruïts, per lo semblant declaram no recaure en nostre potestat.

Quan a la concessió de cinch-cents florins feta per lo rey don Alfonso a mossèn Galceran de Requesens, pare del dit supplicant. Jatsia conste al dit mossèn Galceran ésser feta la dita concessió sobre les rendes de la Batlia General del Principat de Cathalunya e del comptat de Rosselló, ço és, dels residuos dels oficials e a vida del dit mossèn Galceran, emperò, perquè a la dita concessió obste lo contracte de l'empenyorament de LM florins fet a la ciutat de Barchinona de les dites rendes e lo dit supplicant, jatsie hoyt, no hage monstrat que en lo temps de la vida del dit son pare, après de la concessió, sien stats reebuts per nós o per nostres batles e oficials residuos alguns que a ell pertanguessen. Per ço pronunciam lo dit greuge no haver loch, absolut al senyor rey de la dita instància e reservant al dit supplicant dret en altre instància.

Quant a la concessió de Tàrrega e de Vila//22v//grassa. Perquè's contenció entre parts, los de les dites viles pretenents no poder ésser alienades y ésser incorporats a la corona real, per tant, pronunciam açò no venir ni recaure en nostre potestat, reservants a les parts sos dret e defenses.

Quant al cartell de les mil lliures que diu del senyor rey. Com a nós conste per lo tenor del dit cartell al dit supplicant ésser stats promesos solament mil florins d'or per lo senyor rey, nostre senyor, per causa de despeses fetes per servey seu e per altres causes en aquell contingudes, per ço, pronunciam e ab la present declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar de sos béns propis al dit supplicant los dits mil L florins del dit cartell tant solament. Sobre la resta imposant silenci al dit supplicant.

Capítol de Barchinona

En la supplicació dona per part del Capítol de la Seu de Barchinona sobre les pensions del censal de LIII lliures III sous III que és sobre la ciutat de Tortosa,

²⁷. A continuació, *repetit*, dites.

les quals diu lo senyor rey don Johan haver pres e vuy la magestat del senyor rey pren de la redució de Barchinona ensà.

Quant a les pensions reebudes del temps de la reducció de Barchinona fins a la mort del senyor rey don Johan pronunciam e ab la present declaram lo senyor rey ésser tengut en pagar e restituyr aquelles al dit Capítol dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

Quant, emperò, a les pensions rebudes del temps de la successió del senyor rey en los dits regnes fins ara. Com a nós conste de aquelles solament eren reebuda la tercera part per los receptors del senyor rey e per manament de sa maiestat, pronunciam e ab present declaram lo dit senyor rey ésser tengut pagar e restituhir al dit Capítol dels béns propis del senyor rey o la dita tercera part.

Quant, emperò, a les dues parts que romanen vers la dita ciutat de Tortosa pronunciam la provisió sobre açò fahedora no recaure en nostre potestat.

Mossèn Luys de Castellet

E lo greuge posat per mossèn Luys de Castellet sobre lo censal de compte de Foix, e de mossèn Bernat de Requesens, e sobre les causes enderrocades; e sobre la sentència la real per la dat a ell constituïda, e sobre lo censal de Manresa. Com les dites coses tocant interès de parts, per ço, declaram //23r// no recaure en la potestat nostra reservant a cascuna da aquelles sos drets.

Quant, emperò, a la gràcia dels vincles feta per senyor rey don Johan. Attès que consta lo dit supplicant haver stat tots temps obedient, la remuneració fahedora a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remetent segons li serà vist.

Mossèn Guerau d'Espés

Quant al greuge posat per part del noble mossèn Garau d'Espés sobre los XXM sous a ell lexats per la senyora reina dona Johana. Com a nós conste de la dita lexa, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del senyor rey, pare seu, al dit supplicant los dits XXM sous.

Quant als IIM sous de renda dels quals lo senyor rey don Johan li feu gràcia en lo temps de les turbacions de Cathalunya. Com la dita gràcia per lo bé e repòs del dit Principat no hage pogut sortir son effecte, la remuneració fahedora remetem al senyor rey de les CM lliures segons li serà vist.

Quant als XXXM sous los quals diu li foren oferts e feta gràcia per la illustrís-sima senyora reina de Nàpols, nostra jermana, pronunciam lo dit senyor rey no ésser tengut en aquelles, absolent sa serenitat de la dita demanda e al dit mossèn Garau imposam silenci.

Quant a l'ofici de procurador e collector de les cenes de absència e de la primogenitura. Com de açò sia contenció entre parts, ço és, entre lo dit supplicant, Gabriel Sánchez, tresorer del senyor rey, e açò tocha interès de aquell qui posse-

eix lo dit ofici. Per ço pronunciam lo dit negoci no recaure ne ésser comprès en nostre potestat, reservant a quiscuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

E quant a la evicció demanada de les IIM e D sous venuts per lo rey en Pere a l'archabisbe de Terragona sobre les rendes reals de la ciutat de Terragona e vila de Valls. Com no conste ne si stada feta fe que les rendes reals de la ciutat de Terragona e de la vila de Valls no sien stades sufficients en los anys passats per la summa dels dits IIMD sous cascun any, e axí no conste del dan per lo dit supplicant pretès, e més conste que la dita vendició del dit censal és stada feta solament sobre les dues rendes, per ço, pronunciam lo dit greuge no procehir, reservam, emperò, dret a quiscuna de les parts en altre juhí.

Ffrancischo de Vilapando

Sobre lo greuge posat per Ffrancischo de Vallalpando per los VM florins per los quals mossèn Johan de Villalpando, quòndam, pare seu, tenie empenyorada la jurisdicció, mer e mixt imperi dels lochs de Servià e de Bordus per contracte fet ab lo senyor rey don Johan en lo temps de les torbacions. Vist lo contracte del dit empenyorament e les desposicions dels testimonis per lo dit //23v// supplicant produïts, e per aquells conste lo dit mossèn Joan haver manllevades moltes pecúnies de diverses persones per pagar sou a la gent d'armes, jatsia no conste de tota la dita quantitat encare que concorregan algunes conjectures. Emperò, per los serveys fets per lo dit mossèn Joan e per causa de la dita restitució de les dites coses empenyorades a feta, la remuneració dels dits serveys e de la dita restitució remetem al senyor rey de les dites CM lliures segons li serà vist.

Mossèn Uguet de Pachs

En lo greuge posat per mossèn Huguet de Pachs sobre lo sou de dues galeras demanant XIIM florins e sobre CC lliures de renda que diu li dona lo senyor rey don Joan sobre los censals de inobedients, los quals en la reducció de Barchinona li foren levats, e sobre dues galeras armades diu ha perdudes en servey del senyor rey. Com a nós conste al dit mossèn Huguet de Pachs ésser stats pagats en paga de sou XVM florins d'or e aquell haver reebudes algunes quantitats de diversos procuradors reals, axí en Sicília, Mallorca, Cerdanya e València com en Cathalunya e encare haver reebut la mitat dels quints pertanyents al senyor rey de les preses fetes per les dites galleras en virtut de certa concòrdia que²⁸ entre lo dit senyor rey e lo mossèn Huguet de Pachs, e de les coses demanades per lo dit mossèn Pachs no conste suficientment. Per ço, de la dita instància devant nos feta la magestat del senyor rey absolem, reservam al dit supplicant e a sos hereus dret, si algú li pertany, en altre instància.

²⁸. A *continuació repetit*, entre.

Mossèn Gregori Burguès

En lo greuge posat per mossèn Gregori Burguès sobre los XM sous de renda, los quals lo senyor rey don Joan féu gràcia a son pare sobre los censals que los de Barchinona, ans de la reducció de aquella, solien rebre sobre la ciutat e Regne de Mallorques. Com per virtut de la Capitulació de Barchinona e per bé e repòs del dit Principat los dits censals sien stats e restituy a aquells de qui eren, per ço, declaram per la dita restitució no ésser stat fet al dit supplicant greuge, emperò la remuneració per causa de la dita restitució ja feta a la magestat del dit senyor rey de les dites CM lliures remetem si e segons serà vist a sa altesa.

Mossèn Rodrigo de Bovadilla

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Rodrigo de Bovadilla, o supplicació per ell feta, demanant XLM sous dels quals lo senyor rey, mon senyor, li ha fet cartell en cas de restitució fahedora del loch del Castellnou. Com a nós conste del dit cartell, la satisfacció al dit mossèn Rodrigo fahedora de les dites CM lliures per causa de la restitució a la magestat del senyor rey remetem segons li serà vist.

Blanca Bru

Sobre lo greuge posat per Blanca Bru, en nom seu e de sos fills, demanant restitució de certs censals e cases dels quals diu ésser stade feta gràcia a la illustre infanta dona Beatriu, mare de l'illustre infant don Enrique, nostre cosí, de la qual infanta diu tenir causa mossèn Montagut de Montagut. Com sie contenció entre les dites parts declaram la determinació de aquella no recaure ne venir en nostre potestat, reservant a les parts sos drets e defenses.

24r//

La viuda muller de mossèn Francesch Torres

En lo greuge per na Violant, muller de mossèn Francesch Torres, quòndam, cavaller, sobre ll censal que reebia sobre la ciutat e Regne de Mallorques de propietat de D lliures e pensió de XXI lliures e XVII sous, lo qual la magestat del senyor rey don Joan se feu luyr e quitar, pronunciam e declaram sia fet e servat per la magestat del senyor rey segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Agostí de Copons

Sobre lo greuge posat per n'Agostí de Copons per dos mil florins d'or prestats a censal per en Guillem de Copons al rey don Joan, pus antich en l'any CCCLXXXVIII. Com no conste la dita quantitat ésser convertida en utilitat del stat e corona real, per ço, declaram lo senyor rey no ésser tengut pagar la dita quantitat, absolent sa magestat de la dita demanda e al dit Agostí silenci imposant.

De Bernat Pontzgem ab altres

E lo greuge posat o supplicació donada per en Bernat Pontzgem per XXV lliures, y per Johan Urgellés per XXV lliures, y per Gaspar Monmany de L lliures, Ramon Vidal XXV lliures, y per Nicholau Julià per XXV lliures, y per Johan de Corbera per L lliures, per Nicholau Bret per L lliures, per Nicholau Pujades per XXX lliures, per Pere Planes per XXV lliures, per Guillem Pontzgem XXX lliures, per Bernat Olzina per XXV lliures, per Eulaguer Lunes per XXV lliures, per Anthoni Deyà per XV lliures, per Guillem Miró per L lliures, per Barthomeu Farrer per XV lliures, per Francí Garau Gilabert per XXV lliures, per Bernat Junyent per XXV lliures. Com a nós conste los dits Bernat Pontzgem, Joan Urgellés, Gaspar Monmany, Ramon Vidal, Nicholau Julià, Joan de Corbera, Nicholau Puiades, Guillem Pontzgem, Guillem Miró e Bernat de Junyent en les quantitats dessús per quiscu d'ells demanades haver suficientment llur intenció fundada, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar a aquells les dites quantitats *referendo singula singulis* dels béns de la heretat del dit senyor rey don Joan. Quant, emperò, als dits Nicholau Bret, e Pere Planes, Bernat Olzina, Aulaguer Lunes, Anthoni Deyà, Barthomeu Farrer, Francí Garau Gilabert, com aquells no haien llur intenció fundada de la dita instància per ells devant nós feta, al dit senyor rey absolem, reservant lo dret, si algú los pertany, en altra instància.

Mossèn Anthoni Vives

En lo greuge posat per mossèn Anthoni Vives per la gràcia feta a l'illustre infant don //24v// Enrich de les leudes dequadades [declarades] les quals diu tenir obligades en Mil D florins. Com açò toque interès de part, pronunciam no recaure en potestat nostra, reservat a les parts sos dret e deffenses.

Mossèn Garau de Sarvalló

En lo greuge posat per mossèn Garau de Cervalló, son fill Martí Joan de Cervalló, sobre lo censal de pensió de CCVIII lliures VI sous VIII que reebian sobre lo comptat de Oliva en Regne de València, del qual se diu lo senyor rey don Joan en temps de les turbacions del dit Principat haver feta gràcia al compte de Oliva, tal dit compte és stat luyt segons se afferma per lo dit compte, pronunciam e declaram sie fet e servat per la magestat del senyor rey segons en la Capitulació de Barchinona és contengut.

Lorenç d'Altariba

En lo greuge posat per Lorenç d'Altariba demanant MilCC lliures que li foren promeses per lo senyor rey don Joan per la restitució del Castelldorís, com açò vinga en remuneració aquella per causa de la dita restitució dels castells sobre dit, a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Joan Navarro

En lo greuge per Joan Navarro, notari de Barchinona, sobre aquells CC ducats que foren pagats per servici de la senyora reyna dona Maria, nostra tia; e mossèn Pedro Tallada, procurador de aquella; e fra Bernat Serra. Com a nós conste per sentència donada e en cosa jutgada passada la dita quantitat ésser deguda, e los marmessors de la dita reyna ésser condempnats a pagar aquella, e lo dit suplicant haver dret e demanar aquella, per ço, declaram lo dit senyor rey ésser tengut a pagar la dita quantitat dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan, com hareu de la dita senyora reina dona Maria, al dit Joan Navarro, suplicant.

La vila de Cervera

E lo greuge posat per part de la vila de Cervera, vista la sentència arbitral e concòrdia per ells exhibida, pronunciam e declaram que quant los creadors censalistes de la ciutat de Barchinona, qui tenen //25r// censals sobre la dita vila, seran ab effecte restituhits ab revocació de la gràcia dels censals feta a la dita, haie a cessar la ànnua prestació dels IIIM sous en la dita concòrdia mencionada.

Quant al segon cap on demanan cent lliures, com a nós conste la dita quantitat ésser deguda per lo dit senyor rey don Joan, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Joan la dita quantitat a la dita vila.

Quant al tercer cap hon demanan XXXX lliures que diu foren preses per mossèn Viladamany, com a lochtinent de governador e micer Pera Falchó, assessor seu, de les peccúnies e béns de la dita universitat. Com no conste lo senyor rey haver manat la dita quantitat se prengué, per ço, declaram lo dit senyor rey no ésser tengut pagar aquella, absolent la excellència sua de la dita demanda e a la dita universitat imposam silenci, reservant los drets contra los dits lochtinent de governador e assessor si algun los compertirà.

Pere Galceran de Cruylles

Sobre lo greuge posat per lo noble Pere Galceran de Cruylles sobre la gràcia de la jurisdicció del castell e terme de Calonge. Jatsia en la recuperació e revocació de la dita gràcia per fer de cosa del patrimoni real no sia stat lo dit noble agreujat, per sola remuneració a ell faedora per causa de la dita restitució e dels serveys per ell e per son pare a la magestat real fets, el senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Ramon de Copons

En lo greuge posat per²⁹ en Ramon de Copons sobre la jurisdicció del loch de Copons de la qual tenia gràcia. Jatsia per la recuperació de la dita jurisdicció, per

29. *A continuació, ratllat, mossèn.*

ésser del patrimoni real, lo dit supplicant no sie stat agreugat, emperò, la remuneració per respecta de la dita restitució ja feta a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Mossèn Jerònim Asam

Sobre lo greuge posat per mossèn Jerònim Asam sobre les rendes e emoluments de la vila de Agramunt y execució feta en los béns del dit supplicant o de son pare. Com de les dites coses sie³⁰ contenció entre ell e la dona Andreua Nicholaua, declaram lo dit negoci no recaure en nostra potestat, reservant a quiscuna de les parts sos drets e defenses en altre juhí.

25v//

Mossèn Pere Galceran Barnell

Quant al greuge posat per mossèn Pere Galceran Barnell sobre la possessió dels fruïts de la³¹ comanda de sant Johan de Barchinona e revocació de sentències. Com açò toque a interès de part e sie contenció entre ell e el que vuy té la dita comanda, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostre potestat, reservant a quiscuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Marià dez Puig

En lo greuge posat per Marià dez Puig sobre la diferència que té ab Diego de Avellaneda. Attès que a nós conste que sobre certa gràcia o empenyorament o venda per lo senyor rey don Johan feta al dit Diego e compromès que's diu entre ells fermat és contenció entre les dites parts, declaram la dita contenció no recaure en la potestat nostre, reservant a cascuna sos drets e defenses en altre juhí.

Mossèn Anthoni Vilatorta

Sobre lo greuge posat per mossèn Anthoni Vilatorta demanant en nom seu e de na Johana Aldonça de Coromines, vídua, e dels areus d'en Pere Arnau Pol, les pensions degudes e devedores del censal de pensió de LXI lliures VIII sous V diners en aquella aljama dels de Monçó fa als dessus dits, los quals diu ésser stats luyts per VM diners sous e de aquelles tenir gràcia mossèn Ffrancí, e més demanant en nom seu LXII lliures per VI pensions de dos censals que té sobre Mallorques, les quals diu foren consignades per lo senyor rey don Joan a mossèn Çarriera e per aquell ésser stades reebudes.

Quant al censal de la dita aljama de Monçó, com no conste lo dit supplicant ésser stat agreugat per lo senyor rey ne per sos officials, pronunciam lo dit greuge no proceir ne haver loch de justícia, provehint que la magestat del dit senyor rey

30. A continuació, *rallat*, contenció.

31. A continuació, *repetit*, de la.

haia fer letres necessàries al justícia e officials de Aragó para què sobre lo dit censal façan instància al dit suplicant.

Quant a les pensions de Mallorques, com no conste al dit suplicant la intenció del dit suplicant ésser sufficientment³² fundada, de la instància absolem al senyor rey, reservant al dit suplicant dret si algun li'n pertany en altre instància.

Gaspar Monmany

Quant al greuge posat per part de en Gaspar Montmany, mercader, e altres mercaders de Barchinona sobre CCCCLXXX salmes de forment preses //26r// per mossèn Bernat Vilamarí. Com a nós conste ab lo albarà del dit mossèn Vilamarí ell haver preses les dites CCCCLXXX salmes de forment per socórrer a la gran necessitat e per vituallar les galleras que staven en servey del senyor rey, e més nós co[n]ste lo senyor rey haver promeses ab sa letra pagar lo dit forment. Per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar de sos béns propis als dits mercaders les dites CCCCLXXX salmes de foment o la vàlua de aquelles.

Mossèn Johan Aymarich, maior de dies

En lo greuge posat per mossèn Johan Aymarich, cavaller, maior de dies, sobre la procura e capitania de Manresa a vida sua e de hun hareu seu per lo senyor rey don Johan a ell atorgada, la qual après és stada revocada. Jatsia vist que per lo bé e tranquillitat del Principat los dits officis e semblants són stats revocats y en açò no sia fet greuge al dit suplicant, emperò, la remuneració per la dita causa a ell fahedora de les dites CM lliures remetem a la maiestat del senyor rey segons li serà vist.

Mossèn Falip de la Cavellaria

Sobre lo greuge posat per mossèn Felip de la Cavellaria per la concessió a ell feta per lo senyor rey don Joan sobre la renda de Sicília de D florins de renda *ad vitam* dels qual no ha pogut haver possessió. Com a nós conste de la dita concessió a ell feta en lo temps de les turbacions del dit Principat, per ço, pus la dita gràcia no ha pogut sortir son efecte, la remuneració e satisfacció a ell fahedora per los dans sostenguts e serveys per ell fets a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Mossèn Guillem des Brull

En lo greuge posat per mossèn Guillem des Brul sobre los castells e lochs de Arcalíz, Stach e la Vall d'Escós, los qual se diu són vuy detenguts e ocupats per lo compte de Pall[à]s, com sie contenció entre parts pronunciam les dites coses no venir en la potestat nostra.

³². A continuació, ratllat, suficientment.

Mossèn Johan Aymarich

Sobre lo greuge per mossèn Joan Aymarich, cavaller, menor de dies, sobre los XM //26v// florins per los quals li fonch feta venda o empenyorament de les viles de Moyà e de Sentpedor. Jatsie que en la recuperació de les dites viles per ésser del patrimoni real lo dit supplicant no sie stat agreugat, emperò, la remuneració a ell fahedora per causa de la dita restitució e per los serveys molts contínuos per ell fets, per los quals ell ha confessat la dita quantitat ésser a ell promesa en ajuda de seu patrimoni, a la maiestat del senyor rey, mon senyor, de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Agnès, muller de micer Pere Vicens

Quant al greuge posat per part de na Agnès, muller de micer Pere Vives, demanant restitució de certs béns e censals e pensions de aquelles, los quals diu li són stats ocupats per Pau Badia e venuts alguns a mossèn Ferrando de Rebolledo e altres.

Quant a la dita venda del censal, com açò toque interès de mossèn Ferrando de Rebolledo que aquell ha comprat e posseheix, e axí és contenció entre parts, pronunciam lo dit negoci e differència no recaure en nostra potestat fe[r], servant a quiscuna de les dites parts ses accions e drets e deffenses en altre juhí.

Quant a les pensions, com se hage a verificar quina e quanta pensió és venguda en la dita venda e quanta és stade reebuda per lo receptor real, com de açò fins ací no haie constatat ni conste, per ço, pronunciam que, verificades e liquidades les dites coses que-s mostraran degudes e reebudes per lo dit receptor real fins al die de la mort del dit senyor rey don Joan, sien pagades a la dite supplicant dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan e pagar aquelles dels dits béns lo senyor rey, nostro senyor, ésser tengut. Declaram aquelles, emperò, que-s mostraran ésser degudes e reebudes per lo dit receptor après mort del dit senyor rey don Joan fins al present die, pronunciam e lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar e restituhir aquelles de sos béns propis a la dita supplicant declaram.

Gabriel de Tolosa

Quant a la supplicació e demanda feta per part de Gabriel de Tolosa, en nom seu e de altres, per lo forments e farinas e pacuyt presos per lo exèrcit //27r// de les galeras per necessitat de les galeres. Com a nós conste per dos debitoris fets, la hu per Boyl e l'altre per Guillem Callar, ab los quals confessen deurer als dits supplicants de una part DV lliures e de la altre³³ part LXXI lliures, per ço pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar de sos béns propis la dita quantitat al dit supplicant.

33. A continuació, repetit, altre.

Luys e Gabriel Tolosa

En lo greuge posat per Luys e Gabriel de Tolosa e Manuel March per XL florins d'or de una part e VIII lliures XIII sous III diners en farina prestaren a la magestat del senyor rey en Terragona, e L lliures diens les són degudes de haveris preses de llur botiga per la illustringíssima senyora reina dona Johana. E, com per cartells signats de mà del senyor rey conste la quantitat dels dits XL florins e VIII lliures XIII sous III diners ésser als dits supplicants deguda, per ço pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut a pagar als dits supplicants de sos béns propis la dita quantitat.

Quant a les dites L lliures de haveries, com no conste la intenció dels dits supplicants ésser fundada, de la instància devant nós sobre aquelles feta a la magestat del senyor rey absolem, reservant drets als dits supplicants e algú li s pertany en altra instància.

Mossèn Rochacrespa

Sobre lo greuge posat per mossèn Pere Anthoni de Rocacrespa sobre los C florins de renda dels quals per la magestat del senyor rey a beneplàcit seu li és stat feta gràcia, per quant aquella no ha pogut sortir son effecte la remuneració al dit supplicant per causa del serveys e dans per ell prestats e sostenguts a arbitre de la magestat del senyor rey de les dites CM lliures remet en segons li serà vist.

Mossèn Diego Caldera, portuguès

Quant al greuge posat per mossèn Diego Caldera, portuguès, demanant sie restituyt e pagat de certas pensions de un censal de XXII onçes e XXV carins los quals foren levats a son sogre, Macià Just, no obstant lo guiatge per ells exigit. Com a nós conste la dita quantitat ésser presa //27v// vivi[n]t lo senyor rey don Joan sobre lo dit guiatge, per ço, declaram lo dit senyor rey ésser tengut en restituir dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la quantitat reebuda sobre lo dit guiatge al dit supplicant.

Ffrancí Vidal

En lo que demane Francí Vidal que li sien pagades C lliures que diu haver prestades al senyor rey don Joan. Com a nós conste legítimament la dita quantitat ésser stade prestade al dit senyor rey don Joan, per ço, e ab la present declaram lo senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Joan la dita quantitat al dit supplicant.

Ffrancí Oliver

Sobre el greuge posat per Ffrancí Oliver demanant XXI lliures per XXX quintals de vizcuyt prestades a les galeras de mossèn Vilamarí en l'any LXXX. Com a

nós conste per albarà de Bernat Boyl la dita quantitat ésser degude, per ço, declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar de seus béns propis al dit suplicant la dita quantitat.

Micer Joan e Garau Ros

En los greuges posats per micer Johan Ros sobre la advocació fiscal de Barchinona e per Guerau sobre lo offici de lochtinent de batle general. Com de les dites coses sie interès de part e contenció entre parts, ço és, lo dit ofici de advocació fiscal entre lo dit miser Johan Ros e misser Gregori Molgosa y sobre lo dit offici de lochtinent de batle entre lo dit Guerau Ros e Gaspar Maymó e altres, per ço, declaram la determenació de les dites contencions no recaure ni venir en nostra potestat, reservant a quiscuna part sos dret e defenses.

Galceran Dusay

Sobre lo greuge donat per part de mossèn Galceran Dusay per C lliures per ell pagades a la ciutat de Barchinona per la femança feta per la illustríssima senyora reyna dona Johana, mara nostre, per certa venda de forment per aquella feta a la dita ciutat. Com a nós no conste la intenció del dit suplicant //28r// ésser plenament fundada, jatsia per semi plena probació sie vist constar de aquella, per ço, pronunciam deure al dit suplicant ésser differit lo jurament. E si encara ésser ver lo que demana, en tal cas declaram lo dit senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar al dit suplicant dels béns de la heretat de la dita senyora reyna³⁴ dona Johana la dita quantitat.

Jaume de Galbes

En lo greuge posat per part d'en Jaume de Gualbes demanant les pensions del censal que reb sobre la vila de Cervera de pensió annual de V lliures XII, II, les quals après de la reducció de Barchinona són stades preses per custòdia del castell³⁵ de la dita vila. Com a nós conste la meytat de les dites pensions ésser reebuda per lo alcayt del dit³⁶ castell e la altre meytat per la reducció feta per lo senyor rey don Joan ésser romasa en la dita vila, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar dels béns seus propis la meytat de les dites pensions rebuda per lo dit alcayt. Quant, emperò, a la meytat que's romasa en la dita vila com açò sie interès de parts, pronunciam no recaure en nostre potestat.

Johan y Galceran Caqueres

Sobre lo greuge posat per Joan y Galceran Caqueres per D florins d'or de una part, e de la altra per CC florins de renda sobre los quintos e composicions del Reg-

34. A *continuació, repetit*, reyna.

35. A *continuació, ralltat*, del castell.

36. A *continuació, repetit*, dit.

ne de Mallorques, de les quals per lo senyor rey don Johan li fou feta gràcia per los béns que perderen en la vila de Cadaquers per la reducció de aquella, de les quals quantitats confessen haver reebudes L lliures. Com açò vingué en remuneració, per ço la remuneració als dits supplicants faedora per rahó dels serveys e dans per ells sostenguts remetem a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures segons li serà vist.

Dels fills de mossèn Johan de Cadros

En lo greuge donat per part dels fills de mossèn Joan de Quadros demanants satisfacció de XXM florins per los quals son fet al dit mossèn Joan empenyorament de la vila de Figueres. Com açò vingué en la matèria de remuneracions, per ço, la remuneració als dits pubils per causa dels serveys per lo dit //28v// mossèn Johan fets remetem a la maiestat al senyor rey de les dites CM lliures segons li serà vist.

Lorenç de Vilanova

Sobre lo greuge posat per Lorenç de Vilanova,³⁷ de Perpinyà, per IIIIM sous jaquesos cascun any a ell consignats sobre les rendes de l'archabisbat de Saregosa per los serveys fets als senyor rey per lo dit supplicant havedores, perduts en temps de les turbacions. Com açò hage sguart a les remuneracions³⁸ fahedores als de la dita vila de Perpinyà, la remuneració al dit supplicant per sos serveys fahedora a la magestat del senyor rey³⁹ de les dites CM lliures remetem segons li serà vist.

Pere Busot

En lo greuge donat per part de Pere Busot per certa part de mola en lo Casal del Soler, de la qual diu fou despullat per misser Pere Bacet *tunch* batle. Com jatsie fetes a ell íntimas no haie la intenció sua fundada ne res provat, per ço, de la dita instància devant nós feta lo senyor rey absolem, reservant al dit supplicat dret si algú li pertany en altre instància.

Miquell de Manrrasa

Sobre lo greuge posat per part de Miquell de Menrrasa sobre lo que diu ésser pagat indogudament als dipputats de Cathalunya. Com açò sie contenció entre parts declaram no recaure en nostre potestat, reservant a les dites parts sos drets e defenses en altre juhí.

Archabisbe de Sàcer

En lo greuge posat per lo archabisbe de Sàcer sobre lo procés e comisió que pretén fonch feta per la magestat del senyor rey e sobre les empires e seqüestre dels fruyts de son archabisbat a instància de fra Cardona, lochtinent de capellà

37. A *continuació, ratllat*, per.

38. A *continuació, ratllat*, com.

39. A *continuació, ratllat*, fahedora.

maior del senyor rey. E perquè és contenció entre les dites parts declaram no recaure en nostre poder, reservant a quiscuna de les dites parts són dret en altre instància.

Johan e Guillem Ramon dez Valls

Sobre lo greuge posat per en Johan e Guillem Ramon dez Vall per IIIIM CLXVIII //29r// florins d'or, com són assignats sobre les batlies de València, Cathalunya e Rossellon, de la qual quantitat consta ésser pagats de la Batlia General de València IIM florins. Com a nós conste⁴⁰ que del dia que de la dita quantitat fou la demanda fins al dia que lo greuge⁴¹ nós és stat interposat han passat XXXX anys e més dins los quals no-s mostra ésser feta demanda alguna, e axí al dit supplicant co[n]ste excepció de prescripció de temps sufficient per aquella, per ço, de la dita demanda devant nós feta a la magestat del dits senyor rey, absolem, reservant-li emperò dret si algú li pertany en altra⁴² instància.

Quant a la⁴³ mola en lo dit greuge mencionada, com los dits supplicants no han fundada la sua intenció, per ço, de la dita instància a la magestat del senyor rey absolem, reservant-lis dret si algú li pertany en altra instància.

Jaume Gil e Pere Maior

En lo greuge posat per Jaume Gili e Pere Maior per la scrivania de la cort del vaguer de Leyda e fruyts reebuts per mossèn Johan de Londonyo per consignació feta per al castell de Leyda. Com açò toque interès de parts declaram no recaure en la potestat nostra.

Mossèn Johan de Vilademany e Galceran Dusay

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Johan de Vilademany e Galceran Dusay demanants de pensions o propietat de certs censals. Com de les dites coses sia interès e contenció de e entre parts, declaram no venir lo dit negoci ne recaure en la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Dona Sebilía de Alagon e de Cruylles

En lo greuge posat per part de na Sebilía de Alagon e de Cruylles demanant certes quantitats sobre los béns que foren de don Leonardo de Alagon e donya Marquesa. Com en Joffre de Cruylles comparent devant nós ha dit e volgut que no sia procehit per nós en lo greuge, per ço, en aquell no provehim ni pronunciam.

40. A *continuació, ratllat*, ésser pagat.

41. A *continuació, ratllat*, devant.

42. A *continuació, ratllat*, juhí.

43. A *continuació, ratllat*, demanda.

Dona Johana de Pinós e de Alagon

Sobre lo greuge posat per part de dona Johana de Pinós y de Alagon demanant aquells XXM sous lexats a la noble dona Damiata per l'illustríssima //29v// senyora reyna dona Johana, mare nostra. Com nós conste lo dit legat ésser stat fet per sos serveys en adjutori del matrimoni de la dita donya Damiata e a nós conste la dita dona Damiata ésser morta no fet ni fermat per ella algun matrimoni, per ço, pronunciam lo dit greuge no haver loch ne procehit de justícia, absolent de aquella la magestat del senyor rey.

Mossèn Guillem Ramon Centelles

En lo greuge posat per lo noble mossèn Guillem Ramon Centelles sobre la per-ròquia de Samalús e jurisdicció civil y criminal. Com sobre les dites coses sia contenció entre lo dit noble e los hòmens de Les Franqueses e Samalús, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure ne venir en la potestat nostra, reservant a quascuna de les⁴⁴ dites parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Gaspar Gilabert

en nom de mossèn Ramon Gilabert

Sobre lo greuge posat per part de mossèn Gaspar Gilabert en nom de mossèn Ramon Gilabert sobre los IIM sous de propietat del censal que reb sobre la ciutat de Leyda, venuts per la guarda del castell de aquella a en Pau Barutell per lo receptor del senyor rey e pensions dels dits IIM sous. Com a nós conste de la dita venda, per ço, pronunciam sia fet e servat per lo senyor rey segons en la Capitulació de Barchinona és contengut.

Climent Bertran

En lo greuge posat per Climent Bertran demanant CCCCXXVIII lliures, salvo dret de compte, per sou diu ere degut a n Jaume Bertran per la capitania de la Pebordria de Terragona. Com lo dit deute no sia fins ací verificat, per ço, pronunciam que tota hora e quant aquell serà⁴⁵ liquidat e verificat lo senyor rey sia tengut dels béns de la heretat del senyor rey don Johan, pare seu, pagat ço que monstrarà vertaderament al dit supplicant ésser degut.

Mossèn Johan Boscà

En lo greuge posat per mossèn Johan Boscà sobre lo censal de pensió de //30r// XXXXI lliures VII sous VIII sobre les rendes reals de Mallorca devallants del contracte appellat Luqui Scarampí e d'en Ffrancesch Deude. Com a nós conste, per relació feta per lo procurador real de Mallorca, les rendes reals del dit regne, pagats los altres creadors, no ésser sufficients ne bastar en pagar lo

44. A continuació, interlineat, dites.

45. A continuació, ratllat, verificat.

dit censal e altres censals d'en Luqui Scarampí. E axí, lo dit greuge toque e haie sguart a l'interès dels dits altres creadors, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les dites parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Dona Beatriu de Pinós

Sobre lo greuge posat per dona Beatriu de Pinós sobre la baronia de Orcau, de Quonques e Figuerola, e un censal en Vilafrancha de Penadès, e una casa en la dita vila als dits censals obligada e una peça de terra, e sobre lo castell de Cirera que diu té mossèn Guillem Ramon de Bellera, y sobre un censal sobre la vila de Liminyana, e sobre altre censal que fa Vilanova de Gealtrú, e sobre la baronia de La Portella, e altres coses contengudes en la sua suplicació. Com les dites coses toquen interès de part, pronunciam no recaure en la potestat nostra, reservant a quascuna de les dites parts sos drets e deffenses.

Mossèn Miquel de Pachs

En lo greuge posat per mossèn Miquel de Pachs sobre les CL lliures annuals assignades sobre los censals que en lo temps de les turbacions del dit Principat alguns reebien sobe les illes de Manorca e Eyviça, de les quals CL lliures li fou feta gràcia. Com a nós conste lo dit mossèn Miquel de Pachs no ésser nat ne domiciliat en lo Principat de Cathalunya, per ço, pronunciam lo dit negoci no venir ne ésser comprès en la potestat nostra, reservant al dit mossèn Miquel dret tal qual li pertanga en altre juhí o instància.

Pere Gabriel Texidor

Sobre lo greuge posat per en Pere Gabriel Texidor sobre lo offici de la ballia de les aygues e administrador dels molins de Barchinona. Com del dit offici sia contenció entre parts, declaram no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

30v//

Mossèn Johan Argentona

En lo greuge posat per mossèn Johan Argentona sobre los tres censals que rebia sobre la ciutat e Regne de Mallorques que diu són stats venuts per manament del senyor rey don Johan, pronunciam e declaram sia per lo senyor rey fet hi servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Misser Pere Falcó

Sobre lo greuge posat per misser Pere Falcó per DXXXXIII lliures e tres diners que's demana per dietes e treballs de Cerdanya demanant ésser pagat o del donatiu de la Cort o en algunes rendes de Cerdanya, no obstant qualsevol consignació

o altres en aquelles fetes. Com a nós conste del dit deute, per ço, pronunciam lo senyor rey en pagar de sos béns propis la dita quantitat.

Micer Berenguer Solanes

En lo greuge posat per micer Berenguer Solanes sobre lo offici de advocació fiscal de Barchinona. Com sobre lo dit offici sia contenció entre parts e sian competidors micer Johan Ros e micer Gregori Molgosa declaram la determinació de les dites contencions no recaure en nostra potestat, reservant a les dites parts sos drets e deffenses.

Mossèn Johan de Pau

En la supplicació donada per mossèn Johan de Pau sobre la remuneració que demane per lo cremament del castell de Pau e berreiamt de sos mobles, e destrucció del castell de les Abelles, e cremament de la casa de Perpinyà e mobles de aquella, e de altres dans sostenguts per servey del senyor rey. Com açò sguart a la remuneració e aquella per causa dels dits dans e serveys al dit supplicant faedora, a la magestat del senyor rey de les dites CM lliures, remetem segons li serà vist.

Bernad Ferrer

Sobre lo greuge posat per en Bernad Ferrer sobre lo censal de preu de D lliures reebia sobre lo bisbe e Capítol de Tortosa, lo qual diu la magestat //31r// del senyor rey don Johan se feu quitar. Com no haia sufficientment fundada sa intenció, de la instància devant nós feta a la maiestat del senyor rey absolem, reservant al dit supplicant dret si algú té en altre instància.

Mossèn Francí de Sant Martí

En lo greuge posat per part de mossèn Francí de Sant Martí demanant set e mília nou-centes vint-i-tres sous VIII diners per venda feta per los reys passats de Aragó de cent quaranta-tres migeres de forment sobre lo dret real del mesuratge de la ciutat de Gerona e altres drets reals ab eviccio plenària, la qual diu ha hagut loch e haver obtenguda sentència y exequòries. Com a nós conste per lo levament fet en lo offici de mestre racional ésser deguda per los anys passats la dita quantitat, feta deguda cauculació, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut pagar al dit supplicant dels béns de la heretat dels senyor rey don Johan, pare seu e nostre, la dita quantitat.

Pere dez Torrent

Sobre lo greuge posat per Pere dez Torrent demanant ésser pagat de CL onzes y tarins e grans de moneda de Sicília, los quals per lo comte de Modica li eren degudes e foren presos per los officials del Regne de Sicília com a béns de desobedients. Com a nós conste la maiestat del senyor rey haver feta assignació al dit supplicant per pagar la dita quantitat, per ço, pronunciam e declaram lo dit se-

nyor rey ésser tengut en fer complir e exequitar ab effecte la assignació dessus dita feta per sa altesa a ffi que la dita quantitat puixa ésser pagada.

Monestir de Sancta Clara de Barchinona

En la supplicació donada per part de la abbadessa e covent de Sancta Clara de Barchinona sobre los censals que lo comte de Cardona és tengut fer al dit monestir, lo qual monestir és instituhit hereu de la noble dona Luysa, comtessa de Luna. Com açò haia sguart a interès de part, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure en nostra potestat.

Barthomeu Cospineda e Remon Pardines

Sobre lo greuge posat per part d'en Barthomeu Cuspineda e Remon Pardines //31v// per LIIII lliures III sous VI diners per CXV quarteres de forment que diu fou pres per ops de les galeres. Com a nós conste a la intenció dels dits supplicants ésser fundada, per ço, declaram la magestat del senyor rey ésser tenguda de sos béns propis pagar la dita quantitat als dits supplicants.

Ffrancesch d'Oriz

En lo greuge posat per Francesch d'Oriz sobre les CCCC lliures diu ha pagades a en Altariba per cobrar lo castell d'Orís, les quals diu lo senyor rey don Johan li promès restituir. Com no haia fundada la sua intenció, de la dita sua instància a la maiestat del senyor rey absolem, reservant dret al dit supplicant si algú li pertany en altre instància.

Diego de Avellaneda

En lo greuge posat per Diego de Avellaneda sobre lo enderrocament fet del castell de Montló. Com a nós conste per informació reebuda lo dit castell ésser stat enderrocant en lo temps de les turbacions⁴⁶ de manament del senyor rey don Johan per justs respectes, per ço, declaram lo dit negoci no procehir ni haver loch de justícia, absolent de la dita demanda al dit senyor rey e al dit supplicant scilenci imposant.

Diòmedes Martí

Sobre lo greuge posat per en Diòmedes Martí sobre una cavallaria appellada de Alequantí de la qual demana restitució. Com de la dita cavalleria sia contenció entre parts, ço és, entre lo dit supplicant e Karles de Xicon e Pere Camanyas, declaram la determinació de la dita contenció no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Nicholau Correger

En lo greuge posat per Nicholau Correger per DCCCXII lliures X sous los quals lo senyor rey don Johan li confessà deure per un servey li feu ab la sua nau.

46. *A continuació, ratllat, demanant.*

Com a nós conste la dita quantitat ésser-li deguda e de aquella haver reebut cent sous, per ço declaram lo dit senyor rey ésser tenguts en pagar al dit suplicant dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la dita restant quantitat.

32r//

Manuel Johan de Reiadell

Sobre lo greuge posat per part de Manuel Johan de Reiadell demanant DC lliures que diu pres lo senyor rey don Johan de les pensions del censal de L lliures, lo qual són pare rebia sobre les rendes reials de Manorca e Eviça; e d'altra part CCL lliures de VII anyades que après han corregut. Com a nós no haia constatat ne conste lo dit suplicant haver feta tal diligència per la qual lo dit procurador reyal sia constituït íntegra de no pagar ne encara haia mostrat que considerats les altres creadors e rendes reials ell se pogués o degués pagar. E axí, a present no conste la intenció del dit suplicant ésser fundada, per ço, de la dita instància a la magestat del senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret si algú li pertany en altra instància.

Jerònim Asam

En lo greuge posat per mossèn Jerònim Asam sobre CCCXVIII florins d'or restants del que li era degut per lo senyor rey don Johan per la embaxada de Ffrancia. Com a nós conste lo dit suplicant haver fundada sa intenció, declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan la dita quantitat al dit suplicant.

Quant al què demana del dit censal o pensions de aquell censal que ell e sa muller reben sobre la ciutat e Regne de Mallorca. Com no haia fundada sufficientment sa intenció de la dita instància devant nós feta, a la magestat del senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret si algú li pertany en altra instància.

Mossèn Johan Comes, canonge, de Barchinona

Sobre lo greuge posat per mossèn Johan Comes, canonge de Barchinona, sobre la revocació que demana de certs manaments fets a ell perquè absolgués o fes absoldre en Barthomeu Torres de certes excomunicacions e censures apostòlicas. Com sia contenió entre parts declaram no recaure ne venir en nostra potestat.

Les monges Farreres

En lo greuge posat per les monges Farreres sobre hun censal de preu de LXXXXI lliures XI sous III, lo qual la ciutat de Mallorca los fa, lo qual⁴⁷ pres segons diu lo procurador reyal de //32v// Mallorca. Com les dites suplicants, jatsia elles e llur procurador no hagen fundada llur intenció, per ço, de la dita ins-

47. A continuació, ratllat, procés.

tància per elles devant nós feta a la magestat del senyor rey absolem, reservant-los dret si algú los pertany en altra instància.

Eufrasina Çacoma

En lo greuge posat per Eufrasina Çacoma demanant L lliures per certa fermaçe que li feu per lo senyor rey don Johan per rahó de cert forment e XXV lliures que diu li prestà. Com conste a nós les dites partides ésser degudes per lo dit senyor rey don Johan, per tant, declaram e pronunciam lo rey a mon senyor ésser tengut e deure pagar les dites quantitats dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan a la dita suplicant.

Galceran Muntaner

Sobre lo greuge posat per Galceran Muntaner demanant CCLXXX lliures VIII sous per reste de sou, provehim segons dessús en lo capítol parlant dels cavallers de Perpinyà e de Elne és stat per nós provehit.

Perot Johan Cardona

En lo greuge posat per Perot Johan Cardona sobre los béns d'en Johan Agulló. Com lo dit Perot Johan no haia sufficientment fundada sa intenció, per ço, de la dita instància devant nós feta a la magestat del senyor rey absolem, reservant dret, si algú li'n pertany, en altra instància.

Catherina Moratona, monge de Pedralbes

Sobre lo greuge posat per na Catherina Moratona demanant restitució del censal de pensió de XX lliures que reb sobre Tortosa e les pensions de la reducció de Barchinona ençà, les quals diu haver rebut lo receptor reyal.

Quant a les pensions rebudes del temps de la reducció de Barchinona fins la mort del senyor rey don Johan, pronunciam lo senyor rey ésser tengut en pagar //33r// e restituir aquelles dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan a la dita suplicant.

Quant, emperò, a les pensions rebudes del temps de la successió del senyor rey en los dits regnes fins al die present, com a nós conste la tercera part de aquelles ésser rebuda per manament del senyor rey per son receptor, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar e restituir de sos béns propis a la dita Catherina la dita tercera part. E sobre les dues parts restants que romanen en poder de la dita ciutat, com açò no recaygue en nostre poder la provisió sobre açò fahedora, remetem a la magestat del dit senyor rey.

Mossèn Pere Johan Farrer

Sobre lo greuge posat per mossèn Pere Johan Farrer per VM florins qui diu per lo senyor rey, mon senyor, li foren offerts per causa de l'empenyorament de

certs lochs del Maresme a ell fet per lo senyor rey don Johan, los quals són stats cobrats per ésser del patrimoni reyal. Com açò haia sguard a remuneració per respecte de restitució dels dits lochs ja feta e de la promesa dessús dita, per ço, la remuneració al dit suplicant per la dita causa fahedora al dit senyor rey segons vist li serà de les dites CM lliures remetem.

Lo bisbe de Barchinona

En lo greuge posat per part del bisbe de Barchinona sobre la possessió del priorat des Fay. Com de les coses contengudes en lo dit greuge sia contenció entre parts, ço és, entre lo dit bisbe [i] don Jacme de Cardona, per ço, declaram la provisió de aquell no recaure ne venir en nostre poder.

Ffrancí de Ribes

Quant al greuge posat per en Ffrancí de Ribes sobre la jurisdicció del terme de la Cornellà. Com lo dit suplicant, jatsia hoyt, no haia sufficientment fundada sa intenció de la dita instància devant nós feta, a la magestat del senyor rey absolem, reservant a ell dret si algú li'n pertany en altra instància.

Dona Elienor de Branxes

En lo greuge posat per part de dona Elienor de Branxes sobre lo censal de //33v// pensió de L lliures, lo qual per gràcia diu li té ocupat mossèn Cabanyelles, governador de València. Com del dit censal sia contenció entre les dites parts declaram la determinació del dit negoci no recaure ne venir en nostre poder, reservant a les dites parts sos drets e deffenses.

Catherina Rigolet

En lo greuge posat per na Catherina Rigolet, com hareva de son marit, demanant mil DXXII sous VI diners per resta de bescuyts deguts per lo senyor rey don Johan. Com a nós conste del dit deute y de aquell ésser pagada la quantitat contenguda en lo dors de l'alberà per la dita dona exhibit e més ésser stades pagades VI lliures, per ço, declaram lo dit senyor rey ésser tengut en pagar a la dita suplicant la quantitat del dit deute restant, deduhides les dites VI lliures e la dita quantitat escrita en lo dors del dit albarà, dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

Nicholau Cardona

Sobre lo greuge posat per Nicholau Cardona demanant IIIIM e II sous deguts per bescuyt fet per a provisió de les galeres en les necessitats de Elne e de Perpinyà, e d'altra part per reste de certa civada DCLXXX sous, e d'altra part CCCC sous deguts per CC sachs de cànem. Com a nós conste les dites quantitats ésser degudes per lo senyor rey don Johan, per ço, pronunciam lo senyor rey ésser tengut en pagar al dit Cardona dels béns de la heretat del dit rey don Johan les dites quantitats.

Eufrasina de Viastrosa

En lo greuge posat per na Eufrasina de Viastrosa demanant remuneració de MD lliures en les quals diu que s danyada per rahó de hun censal que rebia sobre la cambra apostolical de preu de DCC lliures, lo qual lo senyor rey don Johan se fou luyr en DC lliures, pronunciam e declaram que per lo senyor rey sia fet hi servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

La universitat de Montblanch

Sobre lo greuge posat per part de la universitat de la vila de Montblanch //34r// sobre lo privilegi de guiatge dels crimosos, vist que és contenció entre parts, pronunciam no venir en la nostra postestat, reservant a quascuna de aquelles sos drets e deffenses.

Mossèn Bernat Fivaller e
mossèn Anthoni de Vilatorta

En lo greuge posat per mossèn Bernat de Fivaller sobre les pensions dels censals que han sobre la vila de Blanes, possehida per lo comte de Cardona, e sobre hun censal que lo dit mossèn Fivaller reb sobre hun pagès de la baronia de Sant Vicens, lo qual per gràcia pretesa per mossèn Ballera diu li és empachat, e sobre certs béns mobles e vins que diu lo dit mossèn Ballera li té ocupats, e sobre cert vi diu li té ocupat mossèn Jacme March. Com açò sia interès e contenció entre parts, declaram no venir ne recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de aquelles sos drets e deffenses en altre juhí.

Berenguer Dusay

Sobre lo greuge posat per part de Berenguer Dusay, com a factor de Miquel del Spital de Çeragossa, sobre una nau que diu li fou presa per don Pedro de Portugal, com açò no caygue en nostra potestat declaram la provisió en lo dit greuge fahedora no pertànyer a nós, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Barthomeu Formós

En lo greuge posat per part de Barthomeu Formós demanant certs censals e una casa que tenia en la ciutat de València, los quals diu Barthomeu Riera haver venuts. Com sia interès e contenció entre les dites parts, sos drets e deffenses en altre juhí.

La muller de mossèn Pere des Bach

En lo greuge posat per la muller de mossèn Pere dez Bach sobre los mil florins de renda que per lo senyor rey don Johan en lo temps de les turbacions li foren assignats, ço és, sinch-cents sobre rendes de Aragó, València e Principat de Cathalunya, e los altres sinch-cents sobre los béns dels qui tunch no eren en obediència;

e sobre los VIIIIM florins d'or de l'empenyorament de la vila de Prats, que és en Rosselló; e sobre IIIIM lliures per les despeses que diu foren fetes per ell en cobrar la vila de Sant Johan ces Abbadeçes; e sobra la baronia o no⁴⁸ que diu li fou dada en satisfecció //34v// de les despeses que feu en sostenir la vila de Castellfolit. Jatsia no haia mostrat sinó gràcies del delme d'en Foltrà e dels béns d'en Barutell e de[nun]ciat de hun cartell dels dits mil florins de renda tota hora que·ls levàs contra los qui no eren obedients al senyor rey. Per quant les dites gràcies per lo bé e repòs del dit Principat no han pugut sortir complidament son effecte, e açò són en remuneració aquella per rahó dels dans e serveys per lo dit mossèn Pere dez Bach sostenguts e fets, al senyor rey segons li serà vist remetem fahedora de les dites C lliures.

Dionís Miquel

Sobre lo greuge posat per mossèn Dionís Miquel sobre lo censal de CXI lliures que Bertran Torró, ciutadà de Barchinona, tenia sobre la ciutat e Regne de Mallorca e sobre les pensions del censal que sa mare tenia sobra la universitat de Mallorca les quals diu ha rebut mossèn Pere de Rochabertí.

Quant al censal dels CXI lliures, pronunciam lo senyor rey ésser tengut provehir e manar letres necessàries ab effecte que al dit suplicant sia respost de les pensions del dit censal si aquell se trobaria en ésser.

Quant a la restitució de les pensions del censal de la mare del dit suplicant, per quant fins ací no es puguda haver informació de les pensions pagades al dit mossèn Rochabertí, per ço, pronunciam que, feta liquidació e verificació quines pensions del temps de la reducció de Barchinona ensà són stades pagades al dit mossèn Rochabertí o altre per manament del senyor rey e quines al dit suplicant, les quals trobaran ésser pagades al dit mossèn Rochabertí o altre per manament del dit senyor rey del dit temps ensà sien pagades per la magestat del senyor rey dels béns de la heretat del senyor rey don Johan, pare seu, al dit suplicant.

Quant als cinch-cents florins que lo dit Bertran Torró prestà al dit senyor rey don Johan. Com a nós consta legítimament del dit deute, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar al dit suplicant com hereu del dit Bertran Torró la dita quantitat dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

Bernat Miquel

En lo greuge posat per Bernat Miquel, procurador de mossèn Garau Yvany dez Torrent, sobre les pensions que diu li són degudes de hun censal que te sobre les rendes reials de Mallorca de LXV lliures de pensió, demanant //35r// aquelles li sien pagades. Com açò no recaygue en poder nostre, pronunciam lo

48. A continuació, o no insertat damunt de oc, ratllat.

dit negoci no ésser comprès en lo dit poder a nós per la dita Cort atribuït, reservant a casquina de les dites parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Guillem Arnau de Palou de Arenys

En lo greuge posat per mossèn Guillem Arnau de Palou sobre lo empenyorament per lo senyor rey don Johan en temps de les turbacions del Principat a ell fet del loch e terme de Ciurana e de la jurisdicció de Ledó e de Banyolles e de la sotsvegueria de Besalú. Com los dits empenyoraments o coses en aquells contingudes sien stades recobrades e restituhides per bé e repòs del dit Principat, per ço, pronunciam lo dit suplicant per la restitució de aquelles no ésser stat agreujat. Emperò, la remuneració de les dites CM lliures a ell fahedora per causa de la dita restitució ja feta, rementent al senyor rey segons vist li serà.

Quant al què demana de les pensions del censal que diu reb sobre lo comte de Cardona, com açò tocha interès de part, declaram no venir en nostre poder, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses.

Mossèn Rodrigo de Bovadilla

En lo què demana mossèn Rodrigo de Bovadilla que li sia reservada en la declaració per lo senyor rey fahedora la jurisdicció criminal de Castellnou e lo loch de Moyà, pronunciam açò no recaure en nostra potestat.

Misser Ponç d'Ornós

Sobre lo que és demenat per part de misser Ponç d'Ornós sobre la quitació de l'offici de advocat de pobres, pronunciam açò no recaure en nostra potestat, reservant a les parts sos drets e deffenses.

Jacme de Ribes

Sobre lo greuge posat per en Jacme de Ribes per los mil florins d'or que li foren lexats per la senyora reyna dona Maria e per sis-cents liures que diu li són degudes, com a nós conste de la dita lexa dels dits mil florins, pronunciam e al senyor rey condemnam a pagar de los dits M florins dels béns de la heretat del senyor rey don Johan com hareu de la dita senyora reyna dona Maria al dit suplicant, los quals se hagen a pagar de aquells //35v// XVM florins restants a pagar als marmessors de dita senyora reyna.

Quant a les DC lliures, com no haia fundada sa intenció de la dita instància, al senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret, si algú li pertany, en altra instància.

Mossèn Barthomeu Llena

Quant al greuge posat per mossèn Barthomeu Llena per VM sous diu li són deguts de quitació e per CCCCLXXXVI lliures per servey, e hun cavall e CL florins

que en lo siti de Perpenyà fou mort. Com jatsia hoyt e no haia fundada sufficientment sa intenció de la dita instància absolem la magestat del senyor rey, reservant al dit mossèn Llena dret, si algú li'n pertany, en altra instància.

En quant al cavall provehim segons és per nós dessus provehit en lo capítol parlant dels cavallers de Perpinyà e de Elna.

Duque de Villaformosa

En los greuges posats per lo illustre duch de Vilaformosa sobre les coses infra scriptes. Quant al que lo dit illustre duch demana per lo empenyorament de les viles de Vilaffrancha y de Igualada, demanant XXXXM florins que diu li són deguts per sou e per despeses e dans, e quant al comtat de Pallars, del qual e de les quals tenia gràcia del senyor rey don Johan feta en lo temps de les torbacions. Com per bé e repòs del dit Principat les dites concessions e empenyoraments no hagen pogut sortir son effecte, la reuneració e satisfeció al dit illustre duch per la dita causa e per los contínuos e senyelats serveys per ell fets e dans sostenguts, remetem al senyor rey fahedora de les dites CM lliures segons li serà vist.

Quant al què demana sobre lo castell e vila de Liminyana. Com sia contenció entre parts, declaram la determinació o provisió sobre açò fahedora no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets, accions e deffenses.

Mossèn Montpalau

En lo què demana mossèn Montpalau sobre la execució de les sentències obtingudes de hun censal de LXII lliures de rende que diu té sobre Bombaci. Com açò tocha interès de part, pronunciam no recaure en venir en la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos dret en altre juhí.

Don Matheu de Moncada

En lo greuge posat per lo noble don Matheu de Moncada sobre los //36r// plets que són entre ell e la noble dona Orfresina de Muncada, muller sua. Com açò sien coses que toquen interès de part e de aquelles és plet pendent en la Audiència Reyal, pronunciam no venir ni recaure en la potestat nostra, reservant a cascuna part sos drets e deffenses.

Mossèn Guillem Ramon de Ballera

Quant al què demana lo noble mossèn Guillem Ramon de Ballera sobra lo enderrocament del Castell de Çervelló. Com açò toque interès de part la ciutat de Barchinona, pronunciam no recaure ni venir en nostra potestat, remetent la provisió sobre açò fahedora a la magestat del senyor rey.

Gaspar Johan de Vallsecha

En lo greuge posat per Gaspar Johan de Vallsecha demanant part de hun censal que tenia sobra la ciutat e Regne de Mallorques de propietat de CLXI lliures

III sous, lo qual diu fonch pres per lo procurador reyal del dit regne stant ell en servey del senyor rey. Com, jatsia hoyt, no haia fundada sa intenció de la dita instància al senyor rey absolem, reservant al dit suplicant dret, si algú li pertany, en altre instància.

Garau Bisbal

En lo greuge posat per en Garau Bisbal, demanant CCC florins d'or qui diu ha perdut en la guerra, e VM florins de la quema e robo de Conit, e mil florins per lo robo de la casa sua de Puigroig, e per lo dan e presó sua e de sos, e altres dans rebuts. Com açò haia sguart a remuneració, aquella, per respecte dels dans e serveys per lo dit suplicant sostenguts e fets a la magestat del senyor rey, de les dites CM lliures segons li serà vist remetem.

Matheu Cases, síndico de Vich

Sobre lo greuge posat per part de la universitat de Vich demanant CCC lliures, les quals la dita universitat pagà a mossèn Altariba per manament del senyor rey don Johan per cobrar lo castell d'Oriz. Com a nós conste de la solució de la dita quantitat feta per manament del dit senyor rey per la dita causa, la qual fonch útil no solament al dit senyor rey més encara a la dita universitat de Vich, per ço, la satisfeció e remuneració fahedora a la dita universitat del donatiu de les CM lliures remetem al senyor rey segons li serà vist.

36v//

Fferrer de Gualbes

En lo greuge posat per Farrer de Gualbes sobra la luyció qui's diu és stada feta per mossèn Jacme March a la magestat del senyor rey del censal de preu de CXXXX lliures e lo violari de preu de XXXVI lliures, les quals fa al dit suplicant lo dit Jacme March, es diu la dita luyció és feta. Com açò sia contenció entre les dites parts, declaram no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna part sos drets e deffenses en altra juhí.

Johana Çatorra, viuda

Sobre lo greuge posat per part de Johana Çatorra, vídua, sobre lo censal de preu de CCL lliures VI sous que reb sobre los béns de mossèn Luys e mossèn Jacme March, pretenent aquell ésser luyt, e la dita Johana pretén la dita luyció ésser feta. Com açò sia contenció entre les dites parts, pronunciam no venir ni caure en nostra potestat, reservant a quascuna part sos drets e deffenses en altra juhí.

Mossèn Johan Bertran

En lo greuge posat per mossèn Johan Bertran sobre la quantitat diu ha sobre lo castell e béns de Bertran de Gillida, lo qual castell possehex mossèn Pedro Dan-

sa. Com açò sia contenció entre parts, declaram no recaure en nostra potestat, reservant a quascuna part sos drets o deffenses en altre juhí.

Garau Bisbal

Sobre lo greuge posat per part de Garau Bisbal, per la gràcia a son pare feta del loch de Moga ab la jurisdicció civil e criminal, lo qual li és stat levat en virtut de la pramàtica. Com les dites coses sien de patrimoni reyal, pronunciam al dit suplicant no ésser stat fet greuge en la recuperació de aquelles, però, la remuneració al dit suplicant fahedora per causa de la dita restitució per ell ja feta remetem a la magestat del senyor rey, segons li serà vist, de les CM lliures.

Ycònomo del monastir de sant Jerónimo

En lo greuge posat per part del monastir e convent de sant Jerónimo //37r// de Vallebron sobre lo censal de propietat de D lliures e pensió de XX lliures, lo qual solia ésser de na Johana Vinent e ara és del dit monastir, sobre la universitat e Regne de Mallorques, del qual diu no reb sinó V lliures quiscun any e lo restant ésser stat luyt e lo preu ésser pervengut al senyor rey don Johan, pronunciam sia fet e servat per lo senyor rey segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Mossèn Guerau Benet Castelló e Elisabet, filla sua

En lo greuge posat per mossèn Garau Benet Castelló sobre hun censal de preu de Mil XX lliures lo qual diu ésser stat venut per lo senyor rey don Johan en lo temps de les turbacions del Principat, lo qual censal rehebia sobre les rendes de Mallorques, pronunciam sia fet e servat per la magestat del senyor rey segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Gabriel Pont, spacier

En lo greuge posat per en Gabriel Pont, spacier, de certes quantitats diu li eren degudes per lo senyor rey don Johan. Com a nós conste lo dit senyor rey haver confessat deure al dit suplicant per medecines e altres coses sinch-centes LVIII lliures IIII sous, de les quals ja ha rebudes C lliures, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut en pagar al dit suplicant restant dels béns de la heretat del dit senyors rey don Johan.

Quant als mil florins demenats per lo rescate de don Pedro de Portugal, pronunciam lo dit senyor rey no ésser tengut a pagar aquells, absolut sa magestat de la dita demanda e al dit suplicant⁴⁹ imposam callament.

49. *A continuació, ratllat*, la dita quantitat restant dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

Anthoni Argall

Quant al greuge posat per n'Anthoni Argall sobre los dos censals que diu rebia sobre lo Regne de Mallorques, los quals diu foren luyts per lo senyor rey don Johan. Com a nós conste per la confessió del dit suplicant et altres que en lo temps de la dita luyció lo dit suplicant era en desobediència del senyor rey, ço és en les terres del vescomdat de Cabrera, per ço, pronunciam lo dit senyor rey no ésser tengut restituir la dita quantitat, absolent sa magestat de aquella, al dit suplicant imposa callament.

37v//

Baró de Cruylles

En lo greuge posat per lo baró de Cruylles demanant remuneració de hun castell moblat que li fou levat e de la gràcia li fou feta de la baronia de Torroella e de altres coses, la qual no sortí son effecte. Com per bé e repòs del dit Principat la dita gràcia no hage ni puxe haver greuge algú, però la remuneració a ell fahedora de les dites CM lliures al senyor rey, segons li serà vist, remetem.

Antich Martí

En la suplicació donada per part de n'Antich Martí demanant sis-centes lliures li eren degudes de quitació per la senyora reyna dona Maria. Com jatsia fetes degudes íntimes no haia ne conste haver fundada la intenció sua, per ço, de la dita instància devant nós feta la magestat del senyor rey absolem reservant-li dret, si algú li pertany, en altra instància.

La priora e monjes de Montision

Quant al que demanen la priora e monges de Montision sobre la herència dels béns de Johan Agulló. Com per lo crim de lesa magestat comès per lo dit Johan Agulló la heretat e béns de aquell sien stats confiscats e la sua persona executada, per ço, pronunciam lo dit greuge e demanda no procehir, absolent de aquella al senyor rey e a les dites suplicants imposam scilenci.

Pere del Bosch

En lo què demana Pere del Bosch, demanant restitució del loch de Bollidor, situat en Urgell, e de dos censals que diu reb sobre don Matheu de Moncada. Com açò tocha interès de part, declaram no recaure en nostra potestat, reservant a les dites parts sos drets e deffences.

Pere Roure

Sobre el greuge posat per Pere Roure, demanant lo censal de pensió de VII lliures I sou VI, lo qual diu lo senyor rey ha venut en temps de les turbacions, pronunciam e declaram sia fet e servat segons que per nós deíus serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

38r//

Les filles de Pere Ramon Amargós

Quant al que demanen les filles de Pere Ramon Amargós sobre los feus del terme e castell de Soria, los quals diu se ha ocupats lo comte de Cardona. Com açò sia contenció e differència entre parts, declaram no recaure en nostre⁵⁰ poder, reservant dret a quascuna part sos drets e deffenses.

Berenguer Steve

Sobre lo greuge posat per en Berenguer Steve per un beneficiat en la dita Seu, en lo benefici sots invocació de sant Steve, per lo censal de ànnua pensió de D sous que diu reeb sobre les rendes reals de Mallorques, del qual pretén no ésser stat pagat. Attès que lo dit censal és dels censals d'en Luqui Scarrampí, com se diga que les dites rendes no són sufficients a pagar lo dit censal, pagats los càrrechs e tots los altres creadors que's diu són primers e axí sia interès de aquells, per ço, pronunciam lo dit negoci no recaure ne venir en la potestat nostra, reservant los drets e deffenses a quascuna de les dites parts en altre juhí.

Lo monestir de Jonquieres

En lo que lo monestir de Jonquieres ha supplicat sobre la restitució dels censals e rendes que algunes universitats e singular persones li fan. Com açò sia differència entre parts, declaram no venir en nostra potestat.

Raffael d'Olibes

En lo greuge posat per en Raffael d'Olibes, àlies del Graner, dient contra justícia és stat gitat fora del Principat. Vists los actes sobre açò fets, declaram al dit Raffael no haver stat fet greuge algú, imposant scilenci sobre aquell.

Pere Ceragoça

En la supplicació feta per en Pera Caragoça demanant LX lliures, salvo dret de compte, diu li són degudes per les marregas preses per lo òbit del senyor rey don Johan. Com a nós conste per la dita causa ésser degudes al dit supplicant XXXX lliures, per ço, pronunciam lo senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar de sos béns propis al dit supplicant les dites quoranta lliures.

38v//

Joffre de Senmenat

Quant al greuge posat per en Joffre de Sentmenat per la gràcia a ell feta dels tèrmens de Matadepere e de Hullstrell, qui són lochs reals, e per les pensions de sos censals. Com la recuperació dels dits lochs sia stada feta per ésser del patrimo-

50. A continuació, ratllat, potestat.

ni real, declaram per aquella no ésser stat fet al dit Joffre greuge, però, per la dita restitució ja feta de aquells la remuneració fahedora remetem al senyor rey de les dites CM lliures segons vist li serà.

Quant als censals que són sobre la baronia de Orchau, d'Unça e Cadaqués, com açò toque interès e sia contenció entre parts, declaram no venir en nostra potestat.

Quant a les pensions de un censal de Mallorques, que diu a pres la reducció de Barchinona, ésser stades dades per lo senyor rey a mossèn Çariera. Com a nós conste que de les dites pensions solament són stades reebudes LXIII lliures VI sous XI diners per lo dit mossèn Çariera, per ço, pronunciam lo dit senyor ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del senyor rey don Johan, pare seu, les dites quantitats tansolament.

Gayda, viuda, muller de mossèn Cartellà

Sobre lo greuge posat per part de Grayda, vídua, muller de mossèn Cartellà, quòndam, demanant L lliures donades a cambi a mossèn Requesens de Soler, capità de la vila de Perpinyà en lo temps del siti de los francesos. Com açò toque interès del dit mossèn Requesens, declaram no venir en nostra potestat reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Mossèn Pere Ferrer

En la supplicació feta per mossèn Pere Ferrer sobre los censals que diu no ha cobrats, entre los quals és un censal de pensió de VII lliures e sous que li fa mossèn Jacme March, demanant ésser-li servat lo que li fou promès en la reducció sua ab certa capitulació. Vista aquella, quant als censals, com açò haia sguart a interès de part, pronunciam no venir en la potestat nostra.

Quant a l'abbadiat de Montserrat o promesa de aquell feta, declaram lo dit greuge sobre la dita promesa format no proceir.

39r//

Elienor Salmonia

Quant al greuge posat per na Elienor Salmonia sobre lo censal de preu de XIIIIM sous que la ciutat de Terragona li fahia, lo qual la magestat del senyor rey se feu luyr y quitar. Com a nós conste de la dita luyció pronunciam e declaram que per lo senyor rey sia fet e servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Guillem Arnau de Bordils

Sobre lo que demana Guillem Arnau Bordill dient haver dret en la cavalleria appellada lo Canti en lo Regne de Mallorques, de la qual diu que és stat desposehit. Com de la dita cavellaria sia contenció entre parts, ço és, entre lo dit suppli-

cant e Diomedes Martí e Karles de Xicon e Pedro Camanyas, declaram lo dit negoci no recaure ni venir en nostra potestat, reservant a quascuna part sos drets e deffenses en altre juhí.

Johanot Giner

En lo greuge posat per Johanot Giner, demanant VMXXIII sous los quals diu ésser deguts a mossèn Jaume Giner, pare seu, quantor e scrivà de ració de la senyora reyna dona Johana, per rahó de sa quitació, los quals la dita senyora reyna en son testament mana ésser-li pagats. Com a nós conste per una cautela del senyor rey don Johan ésser la dita quantitat deguda a dit suplicant, per ço, pronunciam lo dit senyor rey ésser tengut pagar al dit Johanot Giner, la dita quantitat dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan.

Ospital de Santa Creu

Quant a la supplicació posada per lo ospital de Sancta Creu sobre lo sobreseyment atorgat per lo senyor rey don Johan per lo qual se empedeix la execució de les pensions dels censals que la aljama de Teruel e singulars //39v// de aquella fan al dit Ospital e altres, pronunciam e declaram lo senyor rey ésser tengut tolre e levar lo dit segur e sobrecehiment e manar sobre açò letres necessàries e oportunes.

Barthomeu de Bas

Sobre lo greuge posat per Barthomeu de Bas, ciutadà de Terragona, per les CL lliures diu foren prestades al senyor rey don Johan, les quals diu foren liurades a en Thomas Pujades del dit senyor rey don Johan. Com a nós conste lo dit suplicant haver fundada sa intenció, per ço, pronunciam lo senyor rey, mon senyor, ésser tengut en pagar dels béns de la heretat del dit senyor rey don Johan al dit suplicant la dita quantitat.

Los hereus de mossèn Matheu de Soler

Sobre lo greuge posat per mossèn Matheu de Soler per lo censal que de VIII lliures e sous qui diu reeben sobre lo Regne de Mallorques, lo qual en temps de les turbacions del dit Principat per manament del senyor rey don Johan fou venut e quitat ab les pensions degudes, pronunciam e declaram que per lo senyor rey sia fet e servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

Ffray Johan Despilles, comendador de Berbenz

En lo greuge posat per part de Fray Johan Despilles, comandador de Berbenz, sobre les L lliures reebudes per en Gaspar Maymó, scrivà de racció, per causa de

les cenes demanades als lochs de Berbenz e Celmma. Com per informació reebuda a nós conste lo dit supplicant no haver fundada sa intenció, ans haver concordat ab voluntat de totes les parts de qui ere interès ab lo dit Gaspar Maymó, per ço, pronunciam e declaram lo dit comendador no ésser stat agreujat ne lo senyor rey ésser tengut a les coses per ell demanades, absolent sa magestat de la dita demanda e al dit supplicant imposam callament.

Guerau de Vallsecha

Quant al greuge posat per Guerau de Vallsecha demanant restitució dels censals reebia sobre la universitat de Mallorques, los quals en lo temps de les turbacions diu li són stat luyts e venuts per manament del senyor rey tenint ell gràcia dels béns de son pare stant ell en servey del senyor rey, e de un altre censal que tenia sobre la universitat de Terragona, lo qual diu per lo semblant fou luyt, que prenen tot suma de MXXXX lliures. Per quant se mostre les vendes e luycions dessús dites ésser stades fetes per lo dit senyor rey don Johan, pronunciam que per la magestat del senyor rey sia fet e servat segons que per nós deiús serà provehit e declarat circa los censals venuts e luyts.

40r//

Johan Cigar e Barthomeu Serra

Sobre lo greuge posat per Johan Citjar e Barthomeu Serra sobre hun re-delme que diu la universitat de Cambrils promès per concòrdia donar als dites supplicants per temps de dos anys, e sobre la execució dels censals de la dita vila per ells pagats e luyts, dels quals dien tenir cessió dels creadors censalistes. Com açò haie sguart a interès de part, declaram no venir ne recaure en nostra potestat, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Lo procurador dels anniversaris
de la Seu de Girona

Quant a la supplicació posada per lo procurador dels anniversaris de la Seu de Gerona per lo censal de propietat de C lliures que fan en Pere Çalvatella, cirurgià, e na Iustina, sa muller, del qual diu penge plet en la cort ecclesiàstia de Gerona. Com del dit censal sia contenció entre les dites parts, pronunciam lo dit negoci no recaure ni venir en nostra potestat, reservant a quascuna de les dites parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Johan Giner

En lo greuge posat per Johan Giner demanant revocació de certa provisió real ab la qual fou manat que certs prohòmens de Cervera moderassen la quístia e axí mateix demanant sien restituyts los lochs alienats del patrimoni en la vegaria

de Cervera a la corona real per lo interès de la sua scrivania. Com les dites coses toquen e haien sguart a interès de parts, per ço, pronunciam lo dit negoci no venir ni recaure⁵¹ en la potestat nostra, reservant a quascuna de les parts sos drets e deffenses en altre juhí.

Euffrasina Lobera

En lo que demana Euffrasina Lobera sobre tres censals, lo hu de pensió de XI lliures II sous II, l'altre de XXXI lliures XIII sous VI, l'altre de pensió de III lliures XI sous VIII diners, dels quals diu mossèn Johan Çariera per consignació feta per lo senyor rey don Johan en lo temps de les turbacions del Principat haver rebut tres //40v// pensions, ço és, dels dos e del qu'és de pensió de XXXI lliures XIII sous VI diners diu ha rebudes lo dit mossèn Çariera dues pensions. Com fins ací no sien stades verificades ne liquidades les dites pensions de la reducció de Barchinona ençà, per ço, pronunciam que, feta verificació de aquelles, ço és, quines pensions són stades pagades a mossèn Çariera e quines al dit supplicant, les que-s mostraran al dit Çariera ésser pagades sien restituydes a la dita supplicant dels béns de la heretat del senyor rey don Johan.

Comtessa de Modica

En lo greuge per part de la comtessa de Modica sobre la restitució demanada dels béns, viles e baronies sues del Principat de Cathalunya, dels quals diu en lo temps de les turbacions ella e sos predecessors són stats despullats. Com sia de les dites coses contenció entre parts, pronunciam lo dit negoci no recaure en la potestat nostra, reservant aquascuna de les parts sos drets e deffenses.

Censals

En los censals venuts e luyts per lo senyor rey don Johan que-s pagaven en Mallorques, Tortosa e Terragona a diverses persones dessus mencionades e altres, los quals no seguiren la obediència del dit senyor rey ni en lo temps de les dites luycions e vendicions eren en aquella, per alguns sguarts nostre ànimo movents, declaram la magestat del senyor rey, mon senyor, ésser tenguda a pagar cinch milia e vuyt-centes liures solament, distribuydores e compartidores entre los dits creadors axí e com sa altesa serà vist.

E més, pronunciam e declaram que qualsevol persones de les desús en nostra sentència nomenades que haien exhibits o tingan cartells o contractes o altres actes de obligacions o prometences, donacions, gràcies o empenyoraments o consignacions fetes e fets per lo senyor rey don Johan e per la magestat del se-

51. *A continuació, ratllat, en.*

nyor rey, mon senyor, o per altres havents poder de aquells, per qualsevol causa o rahó, a les quals persones nós en dites demandes e greuges havem dessús imposat silenci, o en la⁵² remuneració o satisfacció a aquelles fahedora havem remès al senyor rey segons vist li serà, o les quals haien haver o cobrar dels senyor rey o en nom seu //41r// propi o com hereu del senyor rey don Johan, son pare, dels béns de la heretat de aquell algunes quantitats, sien tingudes, ço és, aquelles a les quals havem imposat scilenci dins spay de XV dies comptadors del die de la publicació de la present; e les altres, qui han ésser segon dit és remunerats o pagats de les dites quantitats, sien tengudes en lo acte de la solució o consignació de aquelles o de llurs remuneracions o satisfaccions a ells fahedores posar, restituir e tornar al dit senyor rey o a son tresorer los dits contractes, instruments, cartells, actes, scriptures o qualsevol documents que tinguen o han exhibit e en poder d'aquells se troben, e fer e fermar suficients àpochas, soltes e diffinicions al dit senyor rey. E si no fahien no puxen reebre, haver, ne conseguir⁵³ res del què per nós⁵⁴ és stat adjudicat e ls serà consignat per lo dit senyor rey fins hagen complidament reestituhides e fetes les dites coses, romanent sempre fermes la present nostra pronunciació e declaració e les coses en aquella contengudes e determenades.

Lata fuit hec sententia, declaracio sive determinacio per dictam serenissimam dominam reginam per se ac personaliter eo de mandato sue magestatis, lecta et publicata per me Filipum Clementem, protonotarium regium et notarium publicum ac huiusmodi negociorum scribam, intus civitatis Barchinonae in quandam aula sive camera domus habitacionis Johannis Bernardi, mercatoris, cite in vico vulgo dicto carrer Ampla eiusdem civitatis Barchinonae, ubi eo nunch sua excellencia hospitabatur, die videlicet lune intitulata quinto mensis novembris ante meridiem eiusdem diey, anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo regnorumque serenissimi domini regis et eiusdem domine regine videlicet, Sicilie anno quarto decimo, Castelle et Legionis octavo, Aragonum vero et aliorum tercio, presentibus ad hec pro testibus nobilebus Petro //41v// Núnys Cabessa de Vaca, camarlengo majore, Ludovico de Ixea, camerlengo, Johane de Gamboa, cavellariso maiore, et Dalmacio de Queralt, consiliariis regiis et pluribus aliis in multitudine copiosa.

52. A continuació, remuneració escrit sobre manera, ratllat.

53. A continuació, ratllat, als.

54. A continuació, repetit, nós.

VINT-I-QUATRENA DE BARCELONA¹

1. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), 1B XVI, 53, f. 109r-170r, confrontat amb l'esborrany 1B XVI, 99.

Ihesus

109r// Après mort lo dit alt senyor rey don Johan de digne recordació, lo qual morí en la present ciutat de Barchinona a XVIII de janer de l'any MCCCCLXXVIII, regnant lo sereníssimo senyor don Fferrando, fill seu, rey de Castella, etc., ab ses patents letres dades en Medina del Campo, del dit Regne de Castella, a XVIII de setembre de l'any MCCCCLXXX, la dita Cort fonch convocada per celebrar aquella en la dita ciutat de Barchinona per al Vèn die de noembre del dit any LXXX, la qual Cort lo dit senyor rey continuà, celebrà i finí dins la dita ciutat ensemps ab la sereníssima senyora reyna muller sua. E foren en dita Cort tractades, delliberades, fetes e exequades moltes coses segons en los Concells dels consellers, ab los síndichs e XXIII persones per lo Concell de C Jurats en açò destinades e devall continuats són contengudes //109v// e mencionades.

E foren lo dit any consellers de la dita ciutat los honorables mossens: Johan Bernat de Marimon, Johan Lull menor, Guillem Bret, Johan Alexandre, Anthoni Montils.

E los síndichs elegits per la dita ciutat per entrevenir en nom d'aquella en dita Cort foren los honorables mossens: Ramon Merquet, Galceran Carbó, Johan Ros maior, Jacme dez Torrent, Johan Roig.

E los XXIII prohomes qui foren destinats per consellar en los actes de la dita Cort los honorables, ciutadans: Ffrancí de Vallsecha, Romeu Lull, Ponç de Gualbes, Pere Bussot, Johan Bernat de Marimon, Berenguer de Junyent. Mercaders: Pere Amat, Ffrancesc Alegre, Guillem Pontgem, Barthomeu Quintana, Nicolau Bret, Pere Ponç. Artistes: Johan Faner, Miquel Franquesa, notaris; Bernat Marquilles, Johan Solsona, speciers; Johan Ribes, Johan Alexandre, barbers. Artistes:² Johan Vinyes, tintorer; Johan Massanet, paher; Johan Mas, cotoner; Pere Julià, raioler; Anthoni Gual, fuster; Jacme Moart, blanquer.

2. *És un error, hauria de dir Menestrals.*

110r// Consell de XXIII prohòmens elegits per causa dels affers de la Cort qui's celebre en aquesta ciutat.

Dilluns a XVIII de deembre de l'any MCCCCLXXX

Aiustats los honorables consellers ensemps ab les XXIII persones destinades per lo Concell de C. Jurats per consellar los síndichs de la present ciutat en los fets de les Corts dins la casa del Concell d'aquella, en lo appartement appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, en nom seu e dels altres honorables consellers companyons seus, foren proposades les coses següents:

Ço és com ells, consellers entrants en lo exercici del regiment a ells comès, trobaren ésser convocada per lo senyor rey als catalans Cort General en la present ciutat, en la qual la senyoria sua havia proposat a XIII de noembre prop passat, la qual proposició ells consellers tenien en escrits e fore legida en lo present Concell. Aprés, a³ del present⁴ dit mes de deembre la sua gran altesa, seguits molt maneigs, los quals se eren fets sens conclusió alguna, havia donada una scriptura exprimint en aquella lo parer de la sua excel·lència sobre les coses fahedores per venir a conclusió de dita Cort, la qual scriptura per semblant seria legida en dit Concell. Sobre la qual scriptura los staments de la dita Cort són recayguts en diverses pensaments e signament los síndichs d'aquesta ciutat, los quals havien ésser consellats per lo present Concell e, per ço, ells eren venguts en aquell per fer relació de les coses fins lo dit die en dita Cort manejades. E de continent foren legides en dit Concell la dita proposició feta en dita Cort //110v// per lo dit senyor e, aprés, l'altra scriptura per se senyoria donada. E aquelles legides, los dits síndichs faheren larga e bestant relació de totes dites coses, per tant que lo present Concell sobre aquelles ne fahés aquella delliberació que ben vista li'n fora.

E proposades les dites coses e legida dita proposició feta per lo dit senyor en dita Cort e, encara, la dita scriptura de parers per ell donada e hoyda la relació feta per dits síndichs de les coses fins dita jornada seguides en dita Cort, lo Concell féu conclusió que considerat que los affers qui's manejaven eren molt àrduus e molts en nombre, e per una sola hoyda no era vist poder-hi ben consellar. Per dits respectes e altres, lo Concell féu conclusió que, sobre dits fets, lo dit Concell romangués per lo present en delliberació e que los honorables consellers e los dits síndichs, qui han cabut en totes les dites coses manejades, facen pensaments e encare apuntaments, aquells que vists los seran, sobre quescun cap dels contenguts en dita scriptura per dit senyor rey donada. E aprés del què pensat e apuntat hau-

3. A continuació, un espai en blanc d'uns 9 mm.

4. A continuació, present interlineat damunt de dit, ratllat.

ran sobre dits caps, e en tots ensemps o de quescun d'aquells particularment, ne facen relació al present Concell, a ffi que aquell més fàcilment puixe sobre dites coses consellar.

Continuació dels dits actes de la Cort.⁵

Dijous a IIII de janer de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab les dites XXIII persones per lo Concell de //IIIr// Cent Jurats destinades en los fets de la dita Cort de Cathalunya per lo senyor rey convocada en la present ciutat de Barchinona, o la més part d'aquelles, dins la casa del Concell e en lo appartement dit de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, en nom seu e dels altres consellers companyons seus, foren proposades les coses següents:

Ço és, com ja lo present Concell sabia e havia vista la proposició que lo senyor rey ultimàdament havia donada en la dita Cort, la qual, present dit Concell, en los dies passats fonch legida e a molts d'aquells del dit Concell ne era stat donat translat en la qual eran contenguts X caps, segons en aquella és contengut. E és veritat que lo dit Concell lahors restà en delliberació e encarregà los dits consellers e síndichs aquí presents que manejasen les dites coses, axí ab lo dit senyor com ab los tractadors de se gran altessa, e fahessen pensaments e apuntaments e aquells fossen refferits al present Concell segons és stat fet.

E com lo primer dels dits caps sia de la restitució fahedora de les coses del patrimoni reyal, és stat manejat ab dits tractadors e apuntat que en dit cap deu ésser aiustat que les quantitats que dit senyor diu en dita cèdula vol sien restituïdes, sien pagades per lo dit senyor dels béns seus, e que la restitució del dit patrimoni no sia per dites quantitats differida.

En lo segon, terç e quart caps per dit senyor posats en los quals se gran altesa diu que los fets de la justícia, de la mercaderia e de les monedes quescunes sien remeses a persones per la sua majestat e per dita Cort elegidores, és stat vist a ells dits consellers e síndichs dits caps star bé. Pus sia mes en exequció, si, emperò, serà vist al present Concell dar permissió e facultat de consentir en Cort a les dites coses.

IIIv// Lo quint cap posat en dita cèdula, lo qual dit senyor diu fora fer restitució universal, e en aquest cap són stats fets molts manetgs, axí ab lo senyor rey com ab dits tractadors, e signament per causa dels lochs de Fflich, de la Palma, del loch⁶

5. *AHCB. CC. XVI-55*: Consell dels honorables XXIII persones destinades per consellar en los actes de la Cort.

6. *AHCB. CC. XVI-55*: mas.

de Fflix e de Miramar qui són d'aquesta ciutat e són-li stats ocupats, e de la vila de les Borges qui és de la ciutat de Leyda per semblant ocupades. E és stat vist a alguns era de necessitat ésser nomenats, en altre forma no serien compresos en dit capítol ab la generalitat en què són posats; a altres és stat vist que veritat és que en dita generalitat los dits lochs força no y serien compresos, emperò, exempliat dit capítol en dita forma ja posada, la qual seria en dit Concell legida, lavors dits lochs e tots altres serien en dita restitució compresos.

En lo VIèn capítol, en lo qual lo dit senyor parle dels censals que los qui han seguid la oppinió del senyor rey fan als qui han seguida⁷ dita opinió. E vol lo dit senyor que no solament a aquells a qui són nominats en la Capitulació de Barchinona se majestat los farà pagar de X sous o XIII sous IIII per lliure, e que sia remès a se gran altesa. E dels censals qui's fan stats [sic] entre aquells qui són stats d'una matexa oppinió declara lo dit senyor voler que sien pagats segons los contractes; e, per semblant,⁸ vol que's paguen segons los contractes tots aquells censals que fan persones, universitats e col·legis qui són fora lo Principat. Emperò, vol lo dit senyor que entre aquells qui pagaran les pensions de X sous en XIII sous IIII per lliura sien compresos tots aquells que se gran altesa dellibera ésser venguts en la obediència sua e de son pare dins lo temps que se gran altesa manifestarà. Sobre les quals coses són stats fets molts manetgs e, finalment, ells dits consellers e dits síndichs són recayguts en parer que les dites coses en alguns dels dits caps no porten gran contrari, car en los censals dels quals diu lo dit senyor vol //112r// ésser pagats de X sous en XIII sous IIII per lliura, jatsia és dura cosa la disminució de les pensions, emperò, considerat com és stada en lo passat empatxada la justícia que no han res pagat e ara serà compost en tal forma en dita paga e altres coses que la justícia no haurà empatx, és vista aquesta disminució acceptadora e tollerable. E dels altres membres que en dit cap lo dit senyor atorga, en los que són compresos censals de Mallorques, General d'Aragó e molts altres, és digne cosa ne sien dades lahors a Déu.

Lo VIIèn cap de la dita cèdula, en lo qual lo dit senyor pose lo fet dels censals de les universitats, és vist deu ésser remès a la Cort.⁹

Lo VIIIèn cap¹⁰ en lo qual lo dit senyor parle dels censals nous del General. Sobre aquest fet, per quant és de molta importància a n'aquesta ciutat, e lo dit senyor declare ésser se voluntat ésser pagats, cosa que encara no havia atorgada expressament, són scrits, fets grans manetgs car lo dit senyor vol dues coses sobre

7. *AHCB. CC. XVI-55*: als qui no han seguida.

8. *A continuació, ratllat*, del.

9. *AHCB. CC. XVI-55: VIIIè* cap en lo qual la dita senyoria parla de les remuneracions e satisfaccions és vist sia remès a sa gran altesa.

10. *AHCB. CC. XVI-55: VIIIè*.

dits censals: ço és que los preus sien tornats a la veritat e que les pensions sien reduïdes a la voluntat que declararà se majestat, a la qual vol sia remès. Han sentit se gran altesa ésser d'opinió que dits censals nous sien reduïts a XXXV mil, que és for molt demisiat e fora d'ordre; maiorment que vol que los censals que seran creats del seu donatiu vagen a for de XXV mil. Ells consellers e los dits síndichs són de parer, que si és consentit reducció ésser feta, que deuen anar al for en què iran los censals del dit donatiu e, si a més és consentit, no sia a més de XXX mil per forma alguna.

Lo Xèn cap de la dita cèdula és de la composició del General e de la casa de la Deputació, les quals coses és vist a ells dits consellers e síndichs que deuen ésser comeses a la Cort.

Lo XIèn cap de dita cèdula és del donatiu que demane lo dit senyor, significant que vol sien CCC mil lliures e XII galeas a la farrera. Sobre lo qual cap, ells consellers e los dits síndichs recahien en parer que és pertanyent que donatiu graciós sia fet al dit senyor, emperò, que abans sia mes en ordre lo General del //112v// qual deu exir.

E com lo present Concell los dies passats dispongués que ells consellers e los dits síndichs comunicassen dels dits caps en dita cèdula tocats, axí entre ells com ab los síndichs de les altres universitats reys de la Cort, e ab los tractadors del senyor rey, e encara ab la majestat sua sens mitjà e, de fet, axí és stat exequat. E dels manetgs que són stats fets són recayguts en los parers dessús tocats, los quals ha reduhïts en scrits lo honorable misser Jaume dez Torrent, síndich, e si lo present Concell ho ordenarà seran legits a ffi que dit Concell hi puixe millor delliberar.

Ítem, hi fonch proposat com en dita cèdula lo dit senyor rey no fa menció d'un article que és vist de molt interereser, ço és, dels censals los quals axí en Mallorques com en altres parts són stats luïts e los preus són venguts a mans del dit senyor rey don Johan, quòndam, e en mans d'altres qui n'havien gràcies és degut. E són grans quantitats de les quals sortirien grans destruccions si restituïts no eren, axí com fonch atorgat en la capitulació d'aquesta ciutat, per ço, placia al dit present Concell serà posat en Cort per greuge.¹¹

E proposades les dites coses e hoyda la relació dels síndichs qui en dit Concell eren presents, e, encara, legits per lo dit misser Torrent d'ordinació del dit Concell, lo que era stat mes en scrits dels parers en que són recayguts¹² ells dits consellers e síndichs, lo Concell féu les conclusions següents:

11. *AHCB. CC. XVI-55*: deliberar si seran posats...

12. *A continuació, ratllat, d.*

Ço és en quant toque lo primer capítol en lo qual lo senyor rey parle de la recuperació del patrimoni: lo Concell donà facultat als síndichs d'acceptar e consentir aquell en la Cort com sia vist star bé; emperò, aiustat en aquell que la majestat //113r// del senyor rey de sos béns haie pagar e quitar les dites coses empenyorades e que per ço la recuperació d'aquelles no sia differida.

En quant toque lo segon, terç e quart capítols parlant de la justícia, mercaderia e monedes, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs de consentir en aquells en la dita Cort, com sia vist stan bé. Aiustant, emperò, que sia remès a persones elegidores per la Cort equalment per quescun stament ab refferiment.

En quant toque al quint capítol, en lo qual lo senyor rey diu que sia fet restitució universal, lo Concell fa conclusió que lo dit capítol axí com és possat és massa breu e forsa no compendria tant com és de necessari e, per ço, és degut sia ampliat. E axí dóna facultat als dits síndichs que donen consentiment en la Cort en dita restitució general; emperò, que dit capítol sia ampliat segons forma del parer ací legit per lo dit misser Torrent, ço és, que lo dit senyor rey farà fer restitució general e universal de totes e qualsevol viles, lochs, castells, fortalises, baronies, castlenies,¹³ féus, censals, censos, tasques, jovades, batudes, delmes o part de delmes, rendes, molins, salines, pesques, erbatges, drets, jurisdiccions, axí civils com criminals e mixtes, cases, terres, prelatures, dignitats o¹⁴ qualsevol beneficis ecclesiàstichs, seculars e regulars encara dels órdenes militars de qualsevol nom, dignitat o condició sien axí dins lo dit Principat de Cathalunya, Rosselló, e Serdanya, e Regnes d'Aragó, e València, de Mallorques, Manorcha, Eviça, Sicília, Sardenya, com en altres //113v// parts dels seus regnes, senyories, e terres, ensemps ab los fruyts e pensions d'aquí avant devedores e de tots e qualsevol coses del qualsevol nom, condició, stima, preheminiència e valor sien, encara que fossen maiors que les dessus expressades, e encara que fos necessari specialment nominadament la expressió d'aquelles, les quals en temps de les turbacions passades e fins en la present jornada seran dels senyors o possehidors d'aquelles per lo senyor rey, pare de se altesa, o per se excellència o per altres, en remuneració de serveys, satisfacció de dans o per qualsevol altres causes, no sol voluntàries més encara útils i necessàries a la reyal corona e stat d'aquella, a qualsevol persones e universitats de qualsevol stament, preheminiència o condició, encara que fossen de sanch reyal, donades, venudes, empenyorades o altrament alienades. E face restituir aquelles en aquell stat e ésser que's troberan sens haver alguna rehó d'obres, despeses, milloraments, enderrochaments e pagaments, rescats o

13. *AHCB. CC. XVI-55*: catllanies.

14. *AHCB. CC. XVI-55*: e.

altres qualsevol despeses que, per utilitat o necessitat, conservació, recuperació, o¹⁵ restauració, no sols d'aquelles més encara de la reyal corona hi fossen fetes; encare que la restitució de les dites coses o alguna d'aquelles fossen ja stades en qualsevol capitulacions per los interessats demenada e per lo dit senyor rey, pare de se altesa, e per la excellència sua fos differida e denegada o fos remès a iustícia; encara que sobre les dites coses fos entre les parts plet pendent e iudicis e encara que aquell penjàs per apellació, ffahent tornar e restituir les dites coses e quesquina d'elles en aquell ésser en que's troberan. E si, per ventura, los dits censals seran stats luïts e lo senyor rey, pare de se altesa, o la excellència sua, haurà rebuts los preus d'aquells se majestat restituirà los dits preus. E si sa altesa o lo senyor rey, pare seu, no hauran rebuts dits preus més altres havent-ne gràcias //114r// e donacions, farà restituir dits preus per aquells qui rebuts los hauran a totes e qualsevol ciutats, viles, lochs, universitats, collegis e singulars persones que aquelles tenien e possehien ans de les turbacions passades. Revocant, cassant e anul·lant, e havent per revocades, casses e nulles, totes e qualsevol gràcias, donacions, empenyoraments, vendes, alienacions per qualsevol causa o rehó per lo dit senyor rey pare, o per se altesa, o per altres durants les dites turbacions o fins en la present jornada fetes encara que fossen fetes per remuneració de serveys, satisfacció de dans o per utilitat o necessitat del reyal stat a qualsevol persones de qualsevol stat e condició, encara que fossen de sanch reyal, fetes; ans aquelles no obstant, los senyors e possehïdors sien de continent tornats en aquell ésser senyoria e possessió en que eren ans de les turbacions passades, tota excepció e dilació remoguda. E que la majestat del senyor rey no pugue passar a exacció ne a exequció alguna del donatiu fahedor, encara que aquell fos concordat e offert, sens que primerament totes e sengles coses en lo present capítol contengudes no sien exequdades e a reyal exequció deduïdes e complides.

En quant toque les coses contengudes en lo VIèn capítol de la dita cèdula, hon parle dels censals de les singulars persones, lo Concell fa conclusió e dóna facultat als síndichs que en aquelles puixen consentir en la dita Cort. Salvat, emperò, que, en quant la majestat del dit senyor diu en dit capítol "que en tots los altres censals axí dins lo present Principat com fora aquell serà feta justícia", és necessari sia mudat e que y sia posat que lo dit senyor farà pagar aquells segons forma dels contractes de les vendes dels dits censals. E en lo que demane se gran altesa, axí //114v// sobre la reducció dels censals dins lo Principat de Cathalunya que fan los qui han seguit se majestat als qui no han seguida aquella e no són en pacte ne en possessió de reebre les íntegres pensions annuals, ne tendran entre mans béns mobles a ells venuts per tuïció e seguretats dels dits censals, e encara en poder dir qui ni fins a

15. *AHCB. CC. XVI-55: e.*

quant temps seran aquells qui seran compresos en lo dit capítol, e encara quant a les pensions degudes, consenten los dits síndichs sia remès per la Cort a la majestat del dit senyor.¹⁶

En quant toque lo VIIè capítol, en lo qual per lo dit senyor són tocats los censals de les universitats, lo Concell fa conclusió que dites coses sien remeses a la Cort.

En quant lo VIIIè capítol, qui parle de les remuneracions i les satisfaccions, lo Concell fa conclusió e dona potestat als dits síndichs de consentir en la Cort que al dit senyor sia remès si volrà fer o no fer les dites remuneracions o satisfaccions.

En quant toque lo VIIIè capítol, parlant dels censals qui's diuen nous carregats sobre lo General qui vuy no's paguen, lo Concell féu conclusió que, en quant toque los preus, sia consentit ésser reduhits a la veritat destinant en açò persones per la Cort elegidores. En quant toque les pensions, puixe ésser consentit per los dits síndichs que dites pensions puixen ésser reduïdes en aquell for en què seran posats los censals carregadors sobre lo dit General per causa del donatiu graciós per al dit senyor fahedor; e si per ventura no's podia obtenir //115r// que anassen al dit for, sia consentit d'aquells puxe ésser feta maior reducció, emperò, que tal reducció no puxe passar XXXM per mil en avant. Los censals, emperò, que la ciutat pren sobre lo dit General, e, encara, aquells censals en los quals la ciutat és obligada en béns propis e té lo un¹⁷ sol de la cera e altres drets qui són del General entre mans mesos, no sien compresos en la dita reducció ne hi sia feta novitat alguna, ans sien pagades les pensions en lo modo e forma que vuy stan per conservació del crèdit de la ciutat.

En quant toque lo Xè capítol, parlant del redreç del General e de la casa de la Deputació, lo Concell fa conclusió que sia consentit que en e per la Cort sien elegides persones de tots estaments, les quals vegem la dita casa e los membres d'aquella, e que tot sia refformat e compost degudament per manera que lo dit General cobre lo crèdit.

16. *AHCB. CC. XVI-55, ratllat*, En quant toque lo VIIè capítol parlant dels censals de les universitats, lo Concell fa conclusió que lo dit fet sia remès a la Cort. En quant tocha lo VIIIè capítol en lo que lo dit senyor parla de les remuneracions e satisfaccions lo Consell fa conclusió e deliberació que lo dit fet sia remès a la majestat sua. En quant tocha VIIè capítol en lo qual parla dels censals de les universitats reyalis lo consell fa conclusió que dites coses sien remeses a la Cort (*A continuació, ratllat*, e dona facultat als síndichs de consentir en la Cort) que si los creadors de dites universitats són en possessió de rebre les íntegres annuals pensions sien servats en llur possessió. E, si no són en possessió e seran en pacte algun, que tal pacte sia servat, lo qual si és fet ab la maior part dels creadors hagen a fermar tots los altres. E si pacte algú no y haurà, que les dites universitats consignen totes les imposicions que pagaven e acostumaven pagar ans de les turbacions als dits creadors (*A continuació, ratllat, una línia il·legible*) qualsevol càrrechs ordinaris ne extraordinaris de aquelles pendre cosa alguna ans los dits creadors puguen aquelles arrendar e posar-hi clavari que aquelles culle e vena a tota disposició dels dits creadors. E que lo present capítol dure tansolament per aquell temps que per la Cort serà designat. Però tot açò sia remès a la Cort.

17. *A continuació, sol en comptes de sou.*

En quant toque lo XIèn e darrer capítol lo Concell fa conclusió e rau en pensament que sia fet donatiu graciós al senyor rey; emperò, de quanta quantitat e d'hon serà fet dit donatiu per al present lo dit Consell se atura delliberació fins que, vista la disposició del General, puixen veure de què e com se senyoria porà ésser graciosament servida.

En quant toque los censals luïts dels quals és vist los preus se deuen restituir, lo Concell fa conclusió e dóna potestat als //115v// dits síndichs que dits preus e la restitució d'aquells puixen demenar en la Cort, maiorment com lo dit senyor rey pare e la majestat del dit senyor en la capitulació de Barchinona aquells haien promès restituir, segons ja dessús en la resposta del Vèn capítol de la dita cèdula parlant de la restitució universal és demenat.

Concell dels XXIII prohòmens elegits per consellar los síndichs de les Corts.

Dilluns a XV de janer de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab la XXIIIa, destinada per lo Concell de Cent Jurats en consellar en los fets de la Cort General que lo senyor rey celebre als cathalans en la present ciutat de Barchinona, o la més part d'aquella, dins la casa del Concell e en lo apartament appellat de Trenta de la dita casa, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

Ço és com a tots era sabut que los dies passat com la majestat del senyor rey hac posada en la Cort una proposició o cèdula ab X capítols continents ço que se gran alta disponia fer sobre lo redreç d'aquest Principat, lo present Concell fonch appellat e per los síndichs qui per aquesta ciutat enterven en dita Cort fonch feta //116r// relació del que fins a la jornada era stat manejat en la Cort, e fonch legida la dita cèdula, e per aquella vegada primera lo present Concell volgué que ells consellers ab los síndichs manejasen, axí ab los staments reyal com altres, les coses en dita cèdula posades, e après que fos appellat lo Concell e que aquell fos feta relació. E axí fonch praticat. Altra vegada appellat lo dit Concell, lo qual après hac hoyts los síndichs e certs pensaments etc. eren stats fets e posats en scrits, lo dit Concell féu ses delliberacions dels caps de la dita cèdula segons foren posades e reduhides en scrits en la conclusió del dit Concell. E és veritat que,¹⁸ com lo present Concell donàs càrrech a ells consellers que de dites conclusions fos feta relació al senyor rey e a sos tractadors a ffi que dit senyor vehés la intenció e bona voluntat d'aquesta ciutat, la qual cosa ells consellers encontinent exequaren. E en quant toque la restitució

18. *AHCB. CC. XVI-55, ratllat*, que après són stats fets molts maneigh ab los tractadors.

del patrimoni reyal, lo dit senyor lohà la intenció de la dita ciutat. En quant toque lo fet de la reducció dels censals nous sobre lo General, en què lo present Concell havia fet conclusió que no fos consentida reducció a més de XXX mil per mil, lo dit senyor no volgué partir-se de la reducció de XXXV mil; emperò, aturàs delliberació sobre dit cap. En quant toque la universal restitució, se majestat dix que se alta se volia reservar alguns particulars, los quals après nominaria. En quant toque lo donatiu, lo dit senyor algun tant se ensengué, e dix que aquesta ciutat demane coses noves en lo fet de la justícia e altres coses e en lo seu servey no trobave forma de parlar, de açò se excellència algun tan se ensenyà mostrant-hi assats apartament. E axí ells consellers separaren del dit senyor no sens anuig.

És se seguit que dit senyor, segons se sent, ha delliberat que se gran alta se per altre via vol¹⁹ dar orde a la composició de //116v// aquest seu Principat. E així la excellència sua ho ha mostrat donant una cèdula en la Cort hon expressament diu que, considerat que lo sereníssimo senyor pare seu, de digne recordació, per tant temps no ha pogut dar fi a la Cort del present Principat, la qual celebrave per metre aquell en composició, e finats sos beneventurats dies, e venguda la majestat sua en successió per semblant, encontinent li és stat possible, s'és desempatxat dels negocis del seu regne de Castella e és vengut en aquest Principat. E convocada la Cort per donar orde a la composició d'aquell és ja passat un mes que dita Cort se celebre e mostrés les differències e passions d'ells entre ells ésser tantes que cosa alguna se gran alta se no ha pogut concloure. E, considerat que a se majestat cové anar als d'Aragó e en València per donar ordre que d'aquells haie ajud per les grans necessitats que ocorren, axí per subvenir lo seu regne de Sicília, lo qual stà en grandíssimo perill per causa del crudelíssimo turch qui és entrat en lo reyalme de Nàpols, e dar soccors als sereníssimos rey e reyna, jermans seus, senyors del dit reyalme de Nàpols, e fer altres coses de les quals se senyoria ha feta menció en dita proposició feta en dita Cort. E per dits respectes e altres en dita cèdula expressats la senyoria sua li cové prorogar o licenciar dita Cort a ffi que, levat lo empatx d'aquella, per se dignitat e offici reyal puxe provehir en lo redreç e composició d'aquest dit seu Principat qui, per causa de les turbacions passades, stà axí incompost. E, de fet, dit senyor prorogà sens continuació la dita Cort fins a XXVI del present mes. E jatsia dita Cort ab se missageria //117r// supplicàs se gran alta se li plagués que en dita prorogació fahés posar ab continuació de dies, e la celsitud sua ho denegàs, mostrant haver pres algun anuig com la Cort no havia respost a la cèdula capitulada per se gran alta se donada, la qual cosa ha cessat per quant los braços sobre alguns capítols no eren concorts. Ells consellers, sabuts los negocis e lo modo en què són passats, delliberaren tentost lavors no hanar el dit senyor, mes han leixat passar lo

19. Vol *interlineat damunt de* dar.

diumenge e fins vuy, que és dilluns, no són anats parlar ab se gran altesa. Lo die present són stats ab lo dit senyor, han dada rehó a se altesa e han donada rehó de les coses passades, maiorment per quant va fama per ciutat que la Cort stà en rompre per culpa d'aquesta ciutat e de la ciutat de Leyda. La majestat sua ha preses les coses ab molta benignitat. És veritat que per quant en les conclusions per aquest Concell fetes sobre los caps de la dita cèdula capitulada en lo capítol dels censals nous del General no ha consentit la reducció sinó fins a XXX mil per mil e no més avant. Lo dit senyor ha feta conclusió que vagin almenys a XXXII mil per mil; e més, en lo capítol de la restitució general vol fer algunes restitucions, ço és, a dona Castellana e altres; e més vol la senyoria sua que la ciutat li dó sentiments qual serà se intenció en lo fet del donatiu per la Cort fahedor, e demanen que sia de CCC mil lliures e de XII galeas a la farrera, les quals coses ha manades sien posades en lo present Concell e que se gran altesa ne cobre resposte. E per tant,²⁰ ells consellers ho posaren en aquell perquè y fos ben delliberat.

117v// E proposades les dites coses e hoyts los honorables síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la dita Cort, lo Concell, attès que les dites coses són de molta importància e dignes de molta gran consideració, per dits respectes se atura delliberació. E que lo dia següent lo present Concell sia aiustat, e entre tant quescun del dit Concell pensarà en dites coses, e lavors d'aquelles farà la conclusió que plasant li serà. Emperò que a maior consolació de les consciències del Concell, los honorables consellers haien los advocats de la ciutat los quals diguen lur parer sobre dits fets en lo present Concell.

Continuació dels dits actes de la Cort.²¹

Dimarts a XVI del dit mes de janer any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers e les dites XXIII persones o la més part d'aquelles destinades en consellar los síndichs que per aquesta ciutat entrevenen en los fets de la Cort que lo senyor rey celebre en aquella, aiustats en la casa del Concell e en lo appartement appellat de Trenta de la dita ciutat, presents en aquell los honorables misser Arnau dez Mas e misser Anthoni Mijans, advocats de la dita ciutat,

20. *AHCB. CC. XVI-55*: per tant és proposat así. E proposats los dits caps e hoyts los honorables síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la Cort, lo Consell, attès que les dites coses són de molta importansa e són dignes de ésser molt considerades per dits respectes, se atura deliberació e que lo die següent lo present Consell sia ajustat e entretant quascun del present Consell pensarà en dites coses e lavors farà la conclusió que plasant li serà; emperò, que [una paraula il·legible] consolació de les consciències del Consell los honorables consellers haien [tres paraules il·legibles] ciutat, los quals diguen llur parer sobre dits fets al present Consell.

21. *AHCB. CC. XVI-55*: Continuació del dit Consell.

aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons foren proposades entre d'altres coses les següents:

118r// Ço és, com per tots del present Concell era sabut que lo senyor rey los dies passats donà una cèdula ab capítols a la Cort possant per tots los negocis qui han ésser tractats en dita Cort, e après, darrerament, ne havia donada un'altra ab la qual mostre se gran altesa tenir-se per agreujada per quant a dita cèdula no és stat respost per la Cort. Car jatsia lo present Concell, a IIII del present mes de janer celebrat, discorrent tots los caps possats en dita cèdula haie feta delliberació sobre quescun dels caps en aquella expressats, emperò, la Cort no ha encara executada la resposta. E és veritat que entre les altres differències que són entre dit senyor e²² aquesta ciutat és que la majestat del dit senyor ha significat voler que los censals del General, qui s'appellen nous, sien reduïts a XXXV mil per mil, la qual cosa los dies passats fou proposada en lo present Concell e per aquell fonch donada facultat als síndichs de consentir en reducció del dits censals fins a XXX mil per mil. És stat manejat ab lo dit senyor, lo qual lavors ha volgut atorgar que dits censals sien reduïts a menys de XXXII mil per mil, la qual reducció és vista molt excessiva, a grandíssim dan dels poblats en aquesta ciutat dels quals los dits censals són. E dits síndichs no han poder sinó fins al dit for de XXX mil per mil. E per quant ab²³ lo dit senyor jatsia per moltes vias sia stat treballat no s'és pogut obtenir ésser més devallat la celsitut sua sinó als XXXII mil per mil. Per tant, és proposat en lo present Concell a ffi que per aquell hi sia feta aquella determinació que conixerà.

Ítem, hi fonch proposat com stà en veritat que lo senyor rey ha donada o feta donar una cèdula sobre les coses fahedores per //118v// venir a la conclusió de la Cort, partint que aquelles per parts o articles. E com és en lo capítol de la restitució de les coses detengudes per molts se majestat d'aquelles fa V o VI excepcions, segons en dita cèdula, la qual en lo present fou legida llargament, era expressat. És cosa la qual era vist contrariar en moltes coses e en les més en la capitulació d'aquesta ciutat, e encara a la justícia e a la opinió de tots los més de la Cort, e surten-ne molts greuges e dissentiments qui són perturbar la Cort. En lo braç rehal se n'ha parlat; emperò, com los síndichs no haien comissió ni facultat de negar ni atorgar ni parlar tals coses, per tant és proposat en lo present Concell a ffi que per aquell sia donat orde als dits síndichs sobre açò què faran.

E proposades dites coses e hoyts los advocats de la ciutat, lo Concell féu les conclusions següents:

22. A continuació, dit Senyor e escrit en l'interlineat, damunt de aquesta.

23. Ab interlineat damunt de quant.

Ço és, en quant toque lo fet dels censals nous, dels quals lo present Concell féu conclusió que fos consentida reducció fins a XXX mil per mil, emperò, la dita majestat vol vagen a raó de XXXII mil per mil e més no vol devallar: lo Concell fa conclusió e done facultat als síndichs que donen cura que dits censals sien reduïts al dit for de XXX mil per mil e, si no's pot obtenir, que consenten a reducció fins a XXXII mil per mil.

En quant toque la²⁴ restitució universal, lo Concell fa conclusió que per los síndichs no sia consentit que²⁵ la dita restitució sia feta ab excepció alguna.

119r// En quant toque lo fet d'èsser donat sentiment a la majestat del senyor rey sobre lo donatiu graciós fahedor a se gran altesa, meses en orde en la Cort les coses d'aquest Principat: lo Concell fa conclusió e dóna facultat que sia dat sentiment e significat al dit senyor en manera no obligatòria que serà consentit en la Cort en ésser fet graciós donatiu a la sua majestat per la Cort fins en CCC mil lliures e no més avant, ab les modifficacions o seguretats que seran vistes deure-s'í posar per seguretat de la ciutat, ordonadora per los honorables consellers e síndichs ensemps ab los advocats de la ciutat ab refferiment. E que les CC mil lliures se haien a carregar sobre lo General a raó de XXV mil per mil. E les C mil lliures se paguen segons que per la Cort serà compost e ordonat partint les pagues per termini de VI anys.

Altre Concell per continuació de dits actes de la Cort.

Dimecres a XVII de janer any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers dins la casa del Concell de la ciutat, en lo apartament appellat de Trenta, ensemps ab los honorables síndichs qui enterven per la dita ciutat en la Cort e les XXIII persones per açò destinades. Aquí per lo honorable Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

119v// Ço és que com lo die passat lo present Concell cometés a ells consellers e als dits síndichs e als advocats que posassen e ordenassen les modifficacions e qualitats, ab les quals seria modifficada la significació que serà feta a la majestat del senyor rey sobre lo donatiu per la Cort fahedor a se gran altesa de les dites CCC mil lliures, e que dites modifficacions, après seran ordonades, fossen refferides al present Concell. Per tant era stat axí exequat, e la sèdula posada seria en dit Concell legida per què lo Concell vehés aquella e y aiustàs o levàs d'aquella lo que placent li'n fore. E és dita cèdula del tenor següent:

24. *A continuació, ratllat, reducció.*

25. *A continuació, ratllat, en.*

Los honorables consellers, síndichs e advocats de la present ciutat de Barchinona, per la comissió a ells feta e remesa per lo Concell de la XXIIIa sobre la significació fahedora del donatiu fahedor per la Cort al senyor rey, donen en parer que a²⁶ la dita majestat deu ésser significat de paraula com lo dit Concell ha dat en parer que sia significat a se gran altesa que, si la majestat sua complirà ab tot effecte les coses contengudes en la cèdula donada per se altesa a la Cort a XII del mes de deembre prop passat, ab les modificacions e conclusions fetes en lo present Concell de la XXIII a III del mes de janer e lo present die tengut, e totes altres coses ab se gran altesa concordades e concordadores per la ciutat, ffahent fer passar aquelles per Cort e finerà la Cort en la present ciutat, en tals casos e no en altre manera són contents per via de significació e sens obligació alguna de la dita ciutat que los dits síndichs consentran que²⁷ per la Cort sia fet donatiu graciós a la dita majestat sua de CCC mil lliures de la moneda vuy corrent en la present //120r// ciutat, e no més avant, pagadores per la Cort en aquesta forma e manera: que les CC mil lliures sien carregades sobre lo General a censal a rehó de XXVM per mil e no menys. E les cent mil segons e per la forma que serà vista per la Cort a menys²⁸ dan del Principat, pagadores dins termini de VI anys compartint aquelles egualment per anyades. E així que, no complint-se dites coses ab tot effecte, volen que la present significació sia hauda per no feta sens alguna valor e effecte.

Les quals significació, ab les dites modificacions e seguretats, en lo dit Concell de les dites XXIII persones, legida no solament una vegada més moltes e encara de mot a mot exhaminades e remuinades, lo dit Concell lohà, aprovà e ben dix aquella, manant ésser ací insertada.

Continuació dels dits actes comesos als consellers e XXIII persones de la dita Cort.

Diumenge a XXVIII del dit mes de janer any MCCCCLXXXI

Aiustats dits consellers ensemps ab la dita XXIIIa destinada per consellar los síndichs que per aquesta ciutat entrevenen en la Cort que a present per la majestat del senyor rey se celebre en aquesta ciutat. Aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, conseller, en nom seu e de sos companyons consellers, foren proposades les coses següents:

120v// Ço és com ells consellers, après que lo Concell present hac feta la conclusió dessus continuada sobre la significació fahedora del donatiu de les CCC mil lliures al senyor rey, e fonch dat càrrech a ells consellers e als síndichs açí presents que del dit donatiu fos per ells dat sentiment a la majestat del senyor rey. E així fonch exequat, en la qual cosa lo dit senyor mostrà pendre gran plaer e mostrà

26. A *interlineat* damunt de que.

27. A *continuació, ratllat*, la Cort.

28. A *continuació, ratllat*, del.

ésser molt content, e dix a ells, dits consellers e síndichs, que se gran altesa trame-
tria los tractadors sobre e de les coses fahedores. E de fet, lo tresorer e l'escrivà
de racció vengueren en la present casa a hon eren ells consellers e los síndichs e
portaren algunes coses novelles: ço és, com lo senyor rey, havent voluntat que la
recuperació del patrimoni sia feta ab tot effecte, ha de summa necessitat haver
VII o VIII mil lliures de moneda viva per restituir a aquells que tenen Fflich e La
Palma e altres coses de la ciutat, e aquells qui tenen les coses de la Batlia Gene-
ral obligades a la ciutat per los contractes dels censals que té sobre la dita Batlia,
los quals han liurades peccúnias vives per lo empenyorament d'aquelles, car sens
dites peccúnias vives dites coses no poden ésser recuperades. E per ço pregave
la dita ciutat dit senyor que, per haver dites VII o VIII mil lliures vives, li fahés
pont o fermança, offerint lo dit senyor que se gran altesa obligarà lo donatiu que
li seria fet sobre lo General e o aquella part que toquerà pagar a la ciutat d'aque-
lles C mil lliures qui sota lo General han ésser donades a la senyoria sua, de les
quals la dita ciutat se porà aturar dita quantitat a que farà pont e lo intereser qui
a pagar se n'haurà. E més, explicharen los dits tractadors //121r// de part del dit
senyor a ells consellers e als síndichs que lo dit senyor, considerat que era impos-
sible finir ab concòrdia aquesta Cort, tenia deliberat de passar o finir aquella ab
la maior part de la Cort per forma de l'usatge *judicium in curia datum*, e que volia
saber dit senyor si lo present Concell en dites coses consentria o acompanyeria a
se gran altesa. E ultra dites coses, dits tractadors portaren una cèdula en què eren
tocats los apuntaments que devien ésser fets sobre quescuns dels caps contenguts
en aquella cèdula que la celsitud sua donà en la Cort a XII del mes passat, em-
però, no tant largament com après és stat liurat en la cèdula deiús mencionada.
Les quals coses dels dits tractadors hoydes e vista la dita cèdula, ells consellers e
los síndichs foren algun tant scandalitzats, com fossen coses molt noves e posades
en altra forma que no era stat pensat e manejat. E, per ço, ells consellers ab los
síndichs pujaren al senyor rey e, après molts rehonaments hauts ab lo dit senyor,
per se gran altesa fonch ordonat que de dits fets fos parlat e comunicat ab misser
Alfonso de la Cavallaria e ab lo vicecanceller e altres tractadors seus, e així era stat
exequat. E, de fet, hauts molts colloquis ab los dessús dits, és ne stat sortit que
dita cèdula en algunes coses és stada habilitada, refferint, emperò, totes coses al
present Concell, en lo qual dita cèdula seria legida a ffi que aquell ne fahés la con-
clusió que vista li'n seria. La qual cèdula és de tenor següent:

Primerament lo senyor rey farà restituir a son reyal patrimoni totes e qualsevol viles,
castells e lochs, drets, rendes, //121v// jurisdiccions e altres béns²⁹ del patrimoni reyal
en aquell ésser en que's troberan e segons se tenien e possehién ans de les turbacions
passades; e revoquerà totes les donacions, vendicions impugnades o altres alienacions

29. AHCB. CC. XVI-55: a continuació, un foli en blanc.

durants les turbacions o fins la present jornada fetes a qualsevol persones, encara que fossin reyalys o de sanch reyalys. E d'aquí avant seran servades les constitucions e privilegis tals alienacions prohibints, declarat, emperò, que si algunes quantitats reyalment e de fet e en peccúnia comptant són stades pagades per los preus de les dites vendes, empenyoraments, axí al senyor rey don Johan, d'immortal memòria, com a la altesa sua, vol que sien primerament per la altesa sua pagades e restituïdes als possehidors d'aquelles e fins que sien pagats, o les dites quantitats los sien sobre lo donatiu fahedor consignades, no puguen ésser trets de possessió d'aquelles.

E vol que lo contingut en lo IIon, terç, quart e deen capítols contenguts en la cèdula donada per se gran altesa en la Cort e parlants dels redreç de la justícia, del redreç de la mercaderia e del redreç de les³⁰ monedes e del General e casa de la Deputació, sia remès a la excellència sua qui, ab persones de la Cort egualment de quescun stament //122r// per se altesa elegidores, compongue e redreç dites coses, salvant, emperò, los privilegis atorgats a sglésias e persones ecclesiàstiques e al stament militar e singulars d'aquell e a les ciutats, viles e lochs del Principat de Cathalunya.

E serà fet e farà restitució universal e general de totes e qualsevol, viles, lochs, castells, forteses, baronies, callanies, censals, censos, tasques, scrivanies stablides, jovades, batudes, delmes o part de delmes, rendes, molins, salines, peschas, erbatges, deutes, drets, jurisdiccions, axí civils com criminals e mixtes, cases, terres, planures e dignitats ecclesiàstiques, seculars e regulars, e encara dels órdenes militars de qualsevol nom, dignitat e preheminiència sien, axí dins lo Principat de Cathalunya com en altres regnes, terres, e senyories sues, ensemps³¹ ab los fruyts d'aquí avant devedors e collidors, remetent, emperò, e havent per remesos los passats e fins la present jornada rebuts. E totes altres coses, encara que fossen maiors o menors que les dessús expresades, encara que fos necessari nominadament e especificada la expressió d'aquelles. Les quals, en temps de les turbacions passades e fins la present jornada, són stades per lo senyor rey, pare de se altesa, e per altres preses e ocupades o per remuneració de serveys, satisfacció de dans o per qualsevol causa o rehó maior o menor, encara que fos per voluntat o necessitat del reyal stat, a qualsevol universitats //122v// o persones, encara que fossen de la sanch reyal, donades, venudes, empenyorades o altrament alienades. E farà restituir aquelles en lo punt e ésser en que's trobaran, sens haver rehó alguna de milloraments, enderrochaments e pijoraments, o altres qualsevol despeses que per utilitat o necessitat, guardes o custòdia d'aquelles o altrament, hi fossen fetes, e tornerà e restituirà los senyors possehidors e primers senyors de les dites coses de continent en la reyal possessió e senyoria d'aquelles, en aquell ésser en que's trobaran, axí com aquelles tenien e possehien ans que'ls fossen preses e ocupades. E revocherà totes e qualsevol gràcies, donacions, empenyoraments o qualsevol altres alienacions per qualsevol causa e rehó, encara que fossen en remuneració de serveys, satisfacció de dans o per altres causes e rehons maiors o menors, a qualsevol persones, encara que fossen de sanch reyal, durants les dites turbacions e fins la present jornada fetes. No obstant qualsevol modifficacions e excepcions en qualsevol capitulacions ab qualsevol ciutats, viles, castells e lochs per lo senyor rey, pare de se altesa, e per se altesa o per altres havents lavors poder, fetes, encara que en aquelles fos remès a iustícia e encara que de dites coses profanes fos plet pendent e judicis. E imposerà stilenci e callament perpètu a qualsevol demandes fetes e fahedores per qualsevol dans e dampnatges, axí per mar com per terra, fets e donats e subseguits per causa

30. A continuació, *rallat*, justí.

31. A continuació, *repetit*, ensemps.

e durant les turbacions passades e fins a la reducció de Barchinona. E fet del present capítol Acte de Cort, de continent, sens altre citació e declaració precedent, via exequiva, per algtzirs o altres oficials elegidors per aquells de qui serà interers, tornades, liurades e restituïdes totes les dites coses. E no passarà se altesa a exhacció //123r// o exequció de donatiu, encara que aquell fos concordat o offert, sens que la dita universal restitució no sia primerament feta e complida ab tot effecte, salvo que pugue fer consignacions del dit donatiu a aquelles persones a qui se altesa parrà ésser fetes per recuperació de les dites coses.

Excepte, emperò de la dita universal restitució, totes e sengles singulars persones qui sobre les dites coses o alguna d'elles han fets pactes, concòrdies e avinences entre sí e altres privades persones, o ab qualsevol universitats, capítols o altres collegis e singulars d'aquelles, los quals vol que sien servats.

E més excepte la vila de Blanes e altres terres que lo comte de Cardona té del vescomdat de Cabrera, les quals remetrà a justícia, no podent-se emperò alegrar lo dit comte de gràcies o donacions o altres drets fets e adquirits per causa de les turbacions passades. E així mateix ne excepte les viles, castells, terres, e lochs que mossèn Joan Çarriera té del comte de Modicha fins sia satisfet segons que és stat remès a sa altesa. Vol, emperò, que los censals que fan lo dit comte de Modicha e les universitats e singulars de les dites viles e terres sien pagats juxta la reducció per se altesa fahedora; e tots altres coses juxta for dels contractes del dits censals.

E més, ne excepte los feus, los quals lo senyor rey remet a justícia segons la condició e manera d'aquells, e que no s'i puga oposar ne haver rehó alguna de donacions, confiscacions o altres gràcias reynals, ne de qualsevol actes que haguessen, emperò, esguard al senyor rey seguits e fets en temps de les turbacions passades.

Encara ne excepte la baronia de Bellpuig e altres lochs que foren de don Uguo de Cardona; e lo castell de la Manresana, que té lo bestard de Cardona; e lo censal que's diu de pensió de CC lliures que lo comte de Cardona fa a dona Elfa de Cardona e de Perallós. En los quals tres caps, sens perany e derogació de les gràcias e donacions d'aquells fetes, serà content fer-hi justícia si per algú serà demanada.

123v// E proposades les dites coses e legida la cèdula per los tractadors del dit senyor rey era stada donada, lo Concell, considerat que les coses axí en dita cèdula contingudes, com encara les que fora la dita cèdula per part de la dita majestat demanades, e signament lo fet de concloure la Cort ab la maior part en dissentiments e de les altres coses, axí sobre lo donatiu com altres coses, que són de grandíssima importància e molt perilloses a les libertats de la terra. Per tots dits respectes lo dit Concell se aturà sobre aquelles delliberació e volgué que per los dits honorables consellers fossen appellats los advocats de la ciutat e altres hòmens de sciència e encara de los hòmens antichs, los quals sien pràctichs en tals coses, e que d'aquells sien hauts los parers sobre dits fets. Ço és, sobre lo fet si serà consentit que lo dit senyor puixe concloure dita Cort ab la maior part en dissentiments dels altres e signament lo fet del donatiu per mitjà de l'usatge *judicium in curie datum*, maiorment com del dit donatiu la Cort no haie fet judici algú que's puxe exequitar en veritat del dit usatge.

//124r Concell dels XXIII prohòmens elets sobre los actes de la Cort.

Dimarts a XXX de janer de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ab les XXIII persones destinades per consellar en los fets de la Cort, o la més part d'aquelles, en lo apartament appellat de Trenta dins la casa del Concell de la ciutat. Aquí vengueren los magnífichs mossèn Johan Pagès, caveller, doctor en quescun dret, vicecanceller; misser Alfonso de la Cavallaria, doctor en quescun dret, vicecanceller en Aragó; los quals de part de la majestat del senyor rey explicaren en lo dit Concell les³² coses les quals lo die passat per lo egregi don Enrich, oncle del dit senyor, e per lo dit misser Alfonso e en Maymó, scrivà de ració del dit senyor, eren stades exposades. Ço és, que lo senyor rey era en ferm propòsit que en los fets de la Cort se majestat entén passar juxta la sèrie de la seda és stada concordada ab sos tractadors e ab la celsitud sua, e que, com se gran altesa no vege forma que dita Cort se puixe finir ab concòrdia, havia delliberat se majestat finir aquella ab discòrdia juxta lo usatge *judicium in curia datum*. E per ço la excellència sua vol saber si aquesta ciutat acompanyarà se gran altesa en dites coses deduïdes, dients quescuns de dits vicecancellers e deduïts diverses fundaments per los quals mostraven lo dit Concell devia acompanyar lo dit senyor en les coses que dit senyor volia, mostrant que lo que era demenat tot redundave en conservació, bé e repòs d'aquest Principat e signament d'aquesta ciutat.³³ E per ço digueren dits tractadors³⁴ que, en tot cas, sobre dites coses fos repost al dit //124v// senyor hoc o no, a ffi per se gran altesa puixe ésser delliberat que era fahedor. Les quals coses exposades per dites viciscancellers isqueren de la dita casa del Concell e, de continent³⁵ après, per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, foren proposades les coses següents:

Primerament, dix ço que per dits vicecanceller de part de la dita majestat reyal havien dites e exposades, ço és, si per lo present Concell seria donada facultat als síndichs qui per la ciutat entrevenen en dita Cort de consentir e acompanyar lo dit senyor en cloure la Cort e signantment lo donatiu al dit senyor fahedor en contradició e o dissentiment, pus la maior part dels staments o dels congregats en aquelles hi consentissen.

Ítem, hi proposà com la majestat del dit senyor rey los dies passats per altres seus tractadors féu demanar que, attès que en los maneigs que-s fan en les Corts entre los altres apuntaments és demanat per lo dit senyor faça fer restitució de les coses, axí del patrimoni reyal com de totes altres coses qui sien en preiudici o lesió

32. A continuació, ratllat, quals.

33. AHCB. CC. XVI-55: la qual ha cobrar lo seu e lo maior interèc dels que-s manejen de dita ciutat, e lo contrari és total destrucció del Principat e signantment d'aquesta ciutat.

34. AHCB. CC. XVI-55: los dits vicecancellers com a tractadors del dit senyor.

35. AHCB. CC. XVI-55: e après que los dessus dits viciscancellers foren eixits del dit apartament per lo honorable...

dels vertaders senyors de detengudes e ocupades, e entre les altres n'i ha que són stades venudes e empenyorades per quantitats, les quals reverà e sens simulació són vengudes en mans del senyor rey pare del dit senyor, de gloriosa memòria, o de se gran altesa, les quals per cobrar aquelles los³⁶ han ésser restituïdes. E lo dit senyor no té los diners, per ço, demanave, per mitjà de sos tractadors, que la ciutat per haver ell dits diners fahés pont o fermança a la sua senyoria fins en quantitat de VII mil en VIII mil lliures, offerint lo dit senyor que la majestat sua assegureria aquelles a la ciutat ab missió entremans e poder de retenir la porció que toquerà a pagar per la ciutat en lo //125r// donatiu que per la Cort serà fet. És vist que dites coses no porten perill de haver-ne dan la ciutat, emperò, ha ésser fet per mitjà de Concell. Per tant, els consellers ho posaven en dit Concell, que fos deliberada la resposta fahedora al dit senyor o a sos tractadors.³⁷

Ítem, hi fonch proposat com en dita Cort havia differència sobre lo fet de Les Borges, que són de la ciutat de Leyda, e lo senyor comte de Cardona té les ocupades. Lo senyor rey mostre voler que sien restituïdes. Emperò, com en el capítol de la restitució no sigui cosa alguna de les restituïdores nomenada e, jatsia en açò aquesta ciutat passa sens que no y sia nomenat Fflich ne altres lochs que ha cobrar, emperò, Leyda no vol passar sens que nominadament no y sia expressat Les Borges. Lo senyor rey d'açò està anujat e ha demenat que Barchinona en açò no acompanyi Leyda. Emperò, significa que dites Borges, com dit és, sia restituïda, mes no vol que la desfiança de Leyda no obtengua.³⁸ Ells consellers sobre açò han scrit a Leyda e creuse encontinent hauran la resposta. Emperò, com dit senyor vulla haver resposta, per tant ells consellers ho posaven en dit Concell perquè y fos delliberat.

Ítem, hi fonch proposat com los dies passats, ço és a XII de deembre prop passat, lo senyor rey donà una cèdula capitulada ab la qual se gran altesa posà lo parer de la celsitud sua de totes les coses manejadores en la Cort sots generalitat. E après, en una altra cèdula, de la qual ha fet donar còpia als síndichs de la present ciutat a ffi fos mostrada al present Concell, significant per sos tractadors que la sua royal voluntat és que,³⁹ passada aquella per los staments de la Cort e après⁴⁰ ell dit senyor farà tal deliberació,⁴¹ vol exequitar segons és en aquella expressat e, per ço, ells consellers ho posaren en dit Concell.

36. *Interlineat damunt d'aquelles.*

37. *AHCB. CC. XVI-55:* per tant és proposat a fi que si pertany al present Consell sia feta resposta sinó que sia remès al Consell al qual se pertany.

38. *AHCB. CC. XVI-55:* Emperò, significa que dites Borges, però, no vol que la deffiança de Leyda no obtengua.

39. *AHCB. CC. XVI-55* deixa la frase sense acabar.

40. *A continuació, interlineat sobre ell.*

41. *A continuació, ratllat,* que serà lahor de donar servey de se Majestat e bé e repòs d'aquest Principat.

125v// E proposades les dites coses, e hoyts los magnífichs viciscancellers dessús nominats en les coses que per part de la majestat del senyor rey havien volgudes dir, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque lo⁴² consentiment és demenat que aquesta ciutat consenta e acompany lo dit senyor que lo fet del donatiu sia fet per la maior part de la Cort en contradiccions,⁴³ lo Concell fa conclusió que aquesta ciutat sia e persevera en la significació feta per lo present Concell sobre dit donatiu ab les qualitats apposades en dita significació. Emperò, per forma alguna no consentirà està ciutat que dit donatiu sia fet en contradicció,⁴⁴ car seria contrari⁴⁵ a usus, custums, pràctiques e consuetuts fins ací contínuament servades en les Corts Generals del Principat de Cathalunya.

En quant toque lo pont és demenat sia fet en VII o VIII mil lliures, lo Concell fa conclusió que, atès que dites⁴⁶ coses no pertanyen en aquest Concell, sia remès als Concells a quis pertany en son cas e loch.

En quant toque lo fet de Leyda, lo Consell fa conclusió que sia dada la resposta que s'espera de la ciutat e lavors serà procehit segons serà vist al present Concell.⁴⁷

En quant tocha la cèdula donada per part del dit senyor, lo Concell és de parer, que atès que les coses contengudes en dita cèdula han sguard a la Cort, que passada la dita cèdula per los staments d'aquella e après reportada en lo present Concell, ne serà feta tal deliberació que serà lahor de Déu, servey del senyor rey e bé del present Principat.

126r// Consell dels dits XXIII elegits per los fets de la dita Cort.

Dijous XV de ffabrer de l'any MCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII persones eletes sobre los fets de la Cort, la qual a present lo senyor rey celebre en aquesta ciutat, aiustats dins la casa del Concell de la dita ciutat en lo apartament appellat de Trenta, aquí fo-

42. *A continuació, ratllat, dissentiment.*

43. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, una frase ratllada i il·legible.*

44. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, una frase ratllada i il·legible.*

45. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, ratllat, a les consuetuts servades [tres paraules il·legibles] Principat.*

46. *A continuació, repetit, que dites.*

47. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, ratllat, En quant tocha la cèdula de part del senyor rey donada, lo Consell fa conclusió que [dues paraules il·legibles] sia suplicada que dita cèdula sia donada a la Cort, segons és en Cort acostumat, e aquí tots los braços diran lo parer que serà placent a quascun. E és [cinc paraules il·legibles] e si diferències s'i mouran lavors aquelles portades en lo present Consell serà dada la facultat als síndichs que serà vist al present Consell, considerat, emperò, que los dies passats foren fetes conclusions per aquest Consell sobre les coses en dita cèdula contingudes a present departeix lo present Consell dites conclusions ja fetes.*

ren proposades per lo honorable mossèn Joan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons les coses següents:

Ço és, com lo present Concell no ignorave com lo senyor rey en la dita Cort havia donades tres o quatre cèdules, ab les quals se majestat ha designat lo parer se gran altesa té de les coses fahedores en la dita Cort per metre en repòs e composició aquest seu Principat; e jatsia que entre ells dits consellers e síndics, qui per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort, ab sabuda del present Concell sien stades manejades moltes coses ab la majestat del dit senyor, signantment sobre los interessos d'aquesta ciutat, segons és stat tot notifficat al present Concell. E era veritat que lo dit senyor, entre diverses⁴⁸ vegades havia donades tres o quatre cèdules en les quals ha exprimit lo parer de la celsitud sua sobre les coses fahedores per repòs del present Principat, ha moltes vegades requests los braços de la Cort, axí per mitjà de sos tractadors com se persona personament, que li fos respost a dites cèdules, de què la excellència sua se és mostrada molt anujada. E de fet, lo die passat ells consellers, haut lo //126v// parer de molts prohòmens e dels advocats d'aquesta ciutat, pujaren al dit senyor, e troba-s'i lo egregi comte de Cardona, e lo dit senyor manifestà a tots que la majestat sua pus per tant temps havia trabellat que la Cort vingués a conclusió, tenint tractes ab molts per reposar les differències qui torben lo fi de la dita Cort, e per forma alguna no havia pogut res fer, ans los convocats staven en tanta diversitat que entre les altres coses no havia pogut obtenir-li sia respost a dites cèdules. Per dits respectes, dix lo dit senyor, se gran altesa volia lexar expirar, o posar en longa prorogació la dita Cort e anar-se'n en los Regnes d'Aragó e de València per dar orde a les coses pertanyents a se reyal corona, donant demostració que la present jornada exequtaria dites coses. E de fet, sinó ab grans supplicacions no volia continuar la Cort. Emperò, a supplicació axí del egregi Comte com dells consellers e encara de la Cort, que havia fet embaixada, havia atorgat la sua senyoria continuar ab tal avís que ha manifestat que si li serà respost a dites cèdules e los braços se dispondran d'anar avant la majestat sua aturerà per alguns dies; si veurà lo contrari, ell se n'irà feta prorogació e alguna pracmàtica. Totes les dites coses ells consellers volien haver notifficades al present Concell presents los síndichs. E era veritat que en lo stament de les universitats o reyal són entrats en pensament e han posada una cèdula del parer que occorreria per fer respost al dit senyor, a ffi que lo procés de dita Cort no sigués a tant càrrech dels staments. E, si cas era que los altres staments no volguessen adherir a dit pensament, que dit braç reyal per sí dó la resposta o parer per son descàrrech. E ells consellers ab los síndichs són recayguts //127r// en pensament, que si la dita cèdula o parer passat e ordonat per lo present Concell lo stament no volrà

48. *A continuació, ratllat, IIII.*

donar, posar en lo present Concell si los síndichs de la ciutat en nom d'aquella, e d'aquells qui adherir-s'í volran, per son descàrrech e excusació darà aquella, la qual és de tenor següent:

Pensament per via de parer del braç reyal.

Primerament, al primer capítol parlant de la restitució del patrimoni reyal stà bé, salvo que y deu ésser aiustat que les quantitats que se han a pagar per recuperació d'aquelles se paguen per lo senyor rey, e que sia entès lo dit capítol en quant parle de la recuperació tencolament de les coses patrimonials que durant les turbacions passades fins a la present jornada són stades alienades.

En los capítols parlants de la justícia, mercaderia, e monedes són de parer que dits capítols stan bé, ab refferiment.

En lo capítol de la restitució universal, lo dit capítol stà bé. Ço és aquell que és posat en la cèdula donada per se altesa a VII de ffabrer començant «Volent dirigir, etc.», salvo que n deuen ésser levades aquelles paraules hon diu castlenias que no //127v// seran en feu. Com dita restitució dege ésser feta axí dels feus com de totes altres coses, salvo que feta restitució d'aquells deu ésser salvat dret als senyors directes dels feus, si algun ne pertany, segons la natura d'aquells ab que no puixe oposar cosa alguna que vingua per causa o reho de les turbacions passades. E deu-s'í aiustar al dit capítol que aximateix sia feta restitució de carniceries, forns, terres ab vassalls e sens vassalls, onzens, quinzens, vintens e altres drets.

En quant en les excepcions posades en lo capítol de la restitució dóna en pensament que aquella, que excepte pactes e concòrdies stà bé.

En totes les altres excepcions donen en pensament que la majestat del senyor rey sia supplicada vulle concordar e compondre la differència d'aquelles ab les persones de qui és interès perquè la Cort puxe passar sens contradicció alguna.

En lo capítol parlant dels censals dels singulars dins lo Principat de Cathalunya, són de parer que pensament donat per lo senyor rey en l'altre cèdula donada a XII de janer és millor. Ço és, que los censals que los qui han seguit a se altesa fan als que no l'an seguit se paguen a X fins en XIII sous quatre per lliura de la pensió que es fahia ans de les turbacions passades, remetent-ho a se altesa. E encara pugua dir quins e quès e fins a quin temps seran compresos en present capítol. E encara quines ne quant serà de les pensions degudes. En tots los altres censals, axí dins com fora lo Principat de Cathalunya, salvo //128r// que no sien universitats reys del dit Principat, que aquells sien pagats segons forma dels contractes, exceptats tots aquells qui són en pactes o concòrdia o en possessió de reebre les íntegres ànnes pensions dels dits censals, los quals pactes sien servats e los possehidors mantenguts en lur possessió.

En lo capítol parlant dels censals que fan les universitats reys, per quant aquelles són molt deminuïdes e depauperades, lo stament reyal és de parer que les imposicions de les dites universitats imposades abans de les turbacions passades, les quals si eren⁴⁹ stades en tot o en part relevades, hi sien per dites universitats tornades. E lo procehit de aquelles sia mes en mà e poder de sos crehedors censalistes, axí ecclesiàstichs com seculars, ço és, que los dits crehedors puixen entrevenir en les vendes, arrendaments o compartiments d'aquelles, de les quals les ànnes pensions dels dits crehedors sien pagades a sou e lletra tant com bastaran. E de aquelles se haien a contentar los dits crehedors, deduïts e relevats, emperò, los càrrechs ordinaris de quescuna reyal universitat, reduhïts, eliminats aquells segons vuy se paguen per indempnitats dels dits crehedors. Exceptades

49. A continuació, repetit, si eren.

les reys universitats, que après dites turbacions són stades o són en pactes e concòrdies ab sos crehedors o ab la major part en nombre d'aquells, que en tal cas la menor part haie adherir-se a la maior. E que tals pactes e concòrdies sien tengudes e servades. E que les pensions degudes durant⁵⁰ les dites turbacions e après aquelles finides fins al temps que los dits crehedors censalistes //128v// han començat a rebre lurs pensions o part d'aquelles ab pactes, concòrdies o en altre manera, sien totalment remeses e relexades, e açò sia entès dels censals manlevats per les dites universitats fins a XVI del dit mes d'octubre de l'any MCCCCLXXII.

E donen en parer que les pensions degudes dels censals vells del general sien pagades.

En los censals luïts los preus dels quals són stats rebuts per lo senyor rey, los quals per capitulacions o altrament són stats promesos per lo senyor rey, pare de se alta, tornar e restituir, que sien restituïts per se majestat als senyors dels dits censals o succeïdors d'aquells.

En lo capítol parlant dels censals nous qui no's paguen, stà bé lo dit capítol segons és posat. E que sia feta elecció per la Cort generalment de quescun stament per veure e reduhir la veritat del preu d'aquells.

En lo cap del General, stà bé lo dit capítol. E que sien elegides persones egualment per quescun stament, ab refferiment, per compondre e agolar los drets, lavar officis, limitar salaris. E que sia arrendat per taules e vagueries al més donant, segons sia més útil de les generalitats.

E compostes dites coses, són de parer que de continent se entengua en fer lo donatiu graciós al senyor rey segons que a la Cort serà vist. E protesten expressament que la present cèdula volen donar e haver per posada en cas que la present Cort prenga fi e conclusió, e no en altre manera. E en cas que la Cort expiràs, o fos prorogada a més avant de XV jorns, no volen que aquella, ni coses en aquella contingudes, sien haudes //129r// per dites ni posades ni puguen en sdevenidor ésser tretes a conseqüència. E que les universitats e present stament puguen de nou dar altres pensaments encara que fossen contraris o diversos de les coses dessús dites.

E proposades les dites coses e legit lo dit parer o pensament en lo qual lo dit stament reyal és recaygut per fer la resposta del senyor rey en les cèdules per se majestat donades, lo Concell, hoydes les contradiccions per alguns en dites coses fetes, féu conclusió que dita cèdula o pensament en aquella contengut stà bé ab los adops per lo Concell fets. E per ço dóna consentiment e facultat als síndichs que aquella porten e presenten en lo dit stament reyal a ffi que sia feta resposta al dit senyor. E si, per ventura, per lo stament o maior part d'aquell o alguns d'aquells hi contradehien en manera que per part del dit stament concordament no's pogués donar lo dit pensament, en tal cas per excusació de la ciutat donen facultat als dits síndichs que aquell face posar com a pensament de la ciutat de Barcelona en los processos familiars de la Cort. E que en nom de la ciutat lo dit parer al senyor rey, o als altres estaments, supplicant al dit senyor que mane continuar dita cèdula en lo procés comú de la Cort.

50. AHC.B. CC. XVI-55: *a continuació, segueix un terç de foli en blanc.*

Continuació dels dits actes

Lo dit die en la vesprada, com lo pensament dessus dit fos portat e presentat per los síndichs en los staments de les universitats de la dita Cort a ffi que per aquell unidament fos feta resposta //129v// a la majestat del senyor rey, lo dit stament o part d'aquells ha volgut e vol mudar en aquell en algunes coses. En quant tocha los censals que les universitats fan a diverses persones, volents e desijants, en efecte, que los lurs crehedors se haien a contentar de les impositcions que en tals universitats se fan, de les quals, emperò, sien deduïts salaris ordinaris segons vuy se paguen. E com dit article altrament fos lo die present passat en lo present Concell de la XXIIIa e per ço dits síndichs no podien en dites coses passar sens delliberació e consentiment d'aquella. Per tant, congregats los dits consellers e dites XXIII persones en dit apartament de Trenta, aquí per dits síndichs fonch feta relació de dites coses a ffi que aquell sobre aquelles ne fahés la conclusió que vista li'n fora. E fonch legit en dit Concell lo pensament en què eren recayguts los síndichs d'algunes de dites universitats, lo qual és del tenor següent:

En lo capítol parlant dels censals que fan les universitats reyal, per quant aquelles són molt disminuïdes, deteriorades e depauperades, lo stament reyal és de parer que les impositcions de les universitats imposades abans de les turbacions passades, les quals si seran stades del tot o en part relevades hi sien per dites universitats tornades. E lo procehit d'aquelles sia mes en mà e poder de sos crehedors censalistes, axí ecclesiàstichs com seculars, ço és que los dits crehedors puixen entrevenir en les vendes e arrendaments o compartiments d'aquelles, de les quals impositcions les ànnes pensions dels dits crehedors sien pagades a sou e lletra tant com bestaran e d'aquelles se haien a contentar los dits crehedors, deduïts e relevats emperò los càrrechs ordinaris de quescuna reyal universitat, //130r// reduïts e limitats aquells segons que vuy se paguen per indemnitat dels dits crehedors. Exceptades les reyal universitats qui, après dites turbacions, són stades e són en pactes o concòrdies ab sos crehedors o ab la maior part en nombre d'aquells, e que en tal cas la menor part haie adherir a la maior. E que tals pactes e concòrdies sien tengudes e servades. E que les pensions degudes durant les dites turbacions e après aquelles finides fins al temps que los dits crehedors censalistes han començat a rebre lurs pensions o part d'aquelles ab pactes e concòrdies o en altre manera sien totalment remeses o relexades. E açò sia entès dels censals manlevats per les dites universitats fins a XVI del mes d'octubre de l'any MCCCCLXXII.

E proposades les dites coses e hoydes les coses contengudes en lo preinsert pensament, lo Consell, considerat lo punt en que vuy la dita Cort stà, ço és, que per aquella no és stat respost a III cèdules que la majestat del senyor rey ha donades, de què se gran altesa se mostre molt anujada e stà en punt de lexar spirar la Cort o posar-la en longa prorogació e anar-se'n, lexant aquest Principat en molta turbació e destrucció, cosa la qual, per no haver respost la Cort, serà atribuïda a càrrech de la Cort. E per ço lo dit stament reyal dellibera donar⁵¹ lo seu

51. A continuació, ratllat, de.

parer que serà de molt més efficàcia si unidament és donat. Per dits respectes lo dit Concell, jatsia que lo dit parer de dites universitats dessus insert port molts contraris, emperò, per menys dan fa conclusió que dit pensament sia admès donant facultat als síndichs que ensemps ab lo dit braç donen lo dit parer ab los altres en lo pensament dessus insert contenguts als altres staments de la dita Cort e a la majestat del senyor rey, segons per lo dit stament serà delliberat. //130v// La qual conclusió feta, los dits síndichs aquí presents demanaren de Concell a la dita XXIII sobre lo que's segueix: ço és que com ells síndichs sàpien la ordinació del present Concell ésser que avans que sia consentit ésser donat lo dit parer per lo dit stament reyal, en lo qual és donada facultat a la majestat reyal de diverses coses les quals stan en perill d'aquesta ciutat, sobre les quals lo dit senyor en lo passat offeria donar cartell a la ciutat en què declarant se reyal voluntat prometia complir aquella segons era concordat ab los consellers e síndichs, lo qual era posat en scrits e no restave sinó ésser signat per se gran altesa; e are era dat càrrech a ells, dits síndichs, que donassen orde en sentir si lo dit senyor volrà donar lo dit cartell segons era concordat ab se majestat, la qual cosa ells dits síndichs havien exequetada comunicant-ne ab sos tractadors del dit senyor que en lo passat en dites coses çabien, ço és, ab lo tresorer e ab mossèn Erinyo, secretari, los quals ne havien comunicat ab lo dit senyor, lo qual ha feta resposta que la oferta que se altesa féu de dit cartell, féu en aquell maneig que lavors se fahia, lo qual crehia hagués a pendre conclusió. Emperò, que attès que tot aquell maneig és no res e que d'aquella ne d'aquest que are se mou no se spere conclusió, per dits respectes, la dita celsitud sua no daria dit cartell. És veritat que, tornant-hi moltes vegades los dits tractadors e encara après lo senyor Bisbe de Gerona e lo mestre de Muntesa, lo dit senyor ha dit e promès en se bona fe reyal que ell, si la Cort farà via e carrera de venir a ffi, se majestat serverà tot quant entre ell e la ciutat és stat manejat e, encara, que darà lo cartell que havia offert, emperò, que ara la cosa stà en tal punt que no fretura cartell. E per ço los dits síndichs delliberen no donar la dita cèdula //131r// del parer del stament reyal sens que, primerament, lo present Concell no delliber si serà per ells procehit sens haver primerament dit cartell.

Les quals coses per lo dit Concell hoydes, lo dit Concell féu la conclusió següent:

Lo Concell fa conclusió que la cèdula ordonada vuy per lo present Concell, ab la modifica en lo stament reyal en los censals de les universitats reys dessus passada e insertada, sia donada per los staments passant-la lo stament reyal axí com és posada. E que sia trabellat per los síndichs si poran haver cartell del senyor rey en les coses que li són comeses en la dita cèdula, continent dit cartell les que se majestat farà e provehirà en virtut de dita comissió, ço és, en los censals dels

barons que ls farà pagar a XII sous per lliura. E que no anadirà algú com a obediend si donchs no era en se obediència per tot l'any mil CCCCLXIII. E en les pensions degudes d'aquelles farà pagar les pensions après de XXII de setembre any MCCCCLXXVIII segons seran reduïdes. E que farà pagar los censals nous del General reduhïts a raó o for de XXXII mil per mil e no més. E los censals de la ciutat que pren sobre lo General e los censals que dita ciutat fa per lo General que és obligat lo dret de la cera e altres drets farà pagar en lo modo que vuy se paguen sens reducció o mutació alguna. E farà⁵² restituir Fflic e la Palma e lo mas de Fflic e la casa de Miramar sens pagar-ne la ciutat cosa alguna. E si lo dit cartell no s porà haver per al present, los síndichs donen la dita cèdula sens lo dit cartell. En axí, emperò, que si la dita Cort prenía apuntament //131v// es hagués fer actes de les coses en dita cèdula contengudes que los dits síndichs no consenten aquell fins a tant que haien en scrits lo dit cartell, per manera que les coses per se altaesa promeses sien ab aquell a la ciutat e als de qui és interers assegurades e fermes.

Concell de la XXIII destinada per los fets de la Cort.

Dimarts a XX de ffabrer de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per lo Concell de Cent Jurats per consellar en los fets de la Cort, que s celebre per lo senyor rey en la present ciutat de Barchinona, dins lo apartament de la casa del Concell d'aquella apellat de Trenta, ffonch aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom e veu de tots sos companys proposat lo que s segueix:

Ço és, que lo present Concell és stat ja plenament certifficat de totes les coses que s són en la dita Cort maneiades. E darrerament d'una cèdula donada a VII del present mes de ffabrer per la majestat del senyor rey, en la qual la sua gran altaesa offer moltes coses que són al repòs d'aquest Principat e, signament, de la general restitució que offer fer de totes les coses que són detengudes de molts, demanant //132r// la senyoria sua que sobre aquelles per los staments de la dita Cort li fos respost a quescuns del caps en dita cèdula expressats. E, après, per causa com no li era respost per dits staments ha mostrat se majestat star molt anujat. E per ço fonch delliberat per aquest Consell que fos donat orde que per lo braç reyal fos respost a dita cèdula, e que si dit braç no volia fer dita resposta unidament, que lavors los síndichs d'aquesta ciutat en nom d'aquella, e per aquells qui adherir-s'i

52. A continuació, ratllat, pag.

volrien, fahessen la resposta segons fou per aquest Concell ordonada e en escrits deduhida. E de fet, lo dit braç reyal, adobades algunes coses en dita cèdula, donà aquella a la majestat del dit senyor e encara als altres staments de la dita Cort, de què se és seguit que lo braç ecclesiàstich de la dita Cort, per semblant, per via de parer ha respost a la dita cèdula per lo dit senyor donada, emperò, no totalment concordant-se ab lo dit braç reyal. Lo braç militar, per les grans differències que són entre ells, no ses puschut concordar en respondre. Ver és que havien feta elecció de XXXVI persones ab molts dissentiments, les quals XXXVI persones no han jamés pogut concordar-se de donar lur parer en concòrdia. Les quals coses vistes per lo dit senyor lo die present ha donada una cèdula fahent gran⁵³ quere-la de la Cort, no solament del stament militar qui stà en tantes differències e per forma alguna no ha dat parer, més encara dels staments ecclesiàstich e reyal qui han donat lurs parers. E açò per quant no són concordades ni ab la sua cèdula, ni encara entre ells. Mostrant en dita cèdula lo present die donada que encontinent volia prorogar la Cort per un //132v// larch temps e anar-se'n en Aragó e en València per tenir Corts en aquells, és se seguit, lo Spirit Sanct sperant, que los del stament militar no podents-se concordar han pensat e delliberat remetre totes lurs differències de part a part al dit senyor rey, a ffi que per se gran altesa, si per los altres staments era delliberat, aquest seu Principat fos mes en repòs; de què s'és seguit que lo stament ecclesiàstich per semblant ha remès al senyor tots los fets de la Cort tant quant han sguard al dit stament; de què s'és seguit que lo dit senyor ha demanat al stament reyal que aximateix dites coses remetés al dit senyor, en les quals coses los dits síndichs no porien ni volen fer sinó donant-los lo present Concell son consentiment e voluntat per part de la present ciutat en dites coses. E per tant, ells dits consellers ho posaven en dit Concell perquè'n fahés la conclusió que ben vista li'n fos.⁵⁴

E proposades les dites coses, lo Concell, atès lo punt en que los fets d'aquest Principat stan e les differències que són en la Cort, les quals no és vist sia possible venir a concòrdia per tracte de part a part, e considerat que per dits respectes dits stament ecclesiàstich e militar de la Cort, desijants lo repòs del dit Principat, han remès totes les differències que són dins lo Principat de Cathalunya de part a part devallant per causa de les turbacions passades que torbaven la dita Cort a la majestat del dit senyor, féu conclusió e dóna facultat als síndichs que puguen consentir en lo stament reyal de la dita Cort que per aquell dites coses sien remeses al senyor rey.⁵⁵

53. *A continuació, ratllat, ql.*

54. *AHCB. CC. XVI-55:* facultat de donar lo consentiment de la ciutat en dites coses. Per tant es proposat en lo present Consell a fi per aquell ne sia feta la conclusió que plasant li serà.

55. *AHCB. CC. XVI-55 ratllat:* segons sera concordat en lo per los estaments de la Cort en dita Cort.

133r// Continuació dels dits actes.

Dissapte a XXIII de ffabrer de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers e les XXIII persones destinades en los fets de la Cort per la dita ciutat, dins lo apartament dessús dit appellat de Trenta de la casa del Concell d'aquella, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

Ço és, que lo present Concell no ignorave la conclusió que en los prop passats dies era stada feta de la Cort, que havia remeses totes les differències que eren en la Cort de part a part, no comprenent-hi lo redreç de la justícia, de monedes, de la mercaderia e del General, segons en l'acte fet en dita Cort sobre e de la dita remissió fet era més largament expressat. E, per consegüent, restaven en poder de la Cort fer redreç dels dits IIII articles, sobre les quals coses la Cort tota hora era recayguda en opinió que per fer dit redreç fossen elegides persones per la Cort ab egualtat de staments a les quals fos donat aquell poder que seria vist per dita Cort. E era veritat que los statments ecclesiàstich e militar havien dat en parer que per quescune stament fossen⁵⁶ elegides XV persones a les quals fos donada aquella potestat que seria delliberada. Les quals coses los síndichs que per aquesta ciutat entrevenen en la Cort no volien ne podien consentir sens que primerament per aquest Concell no-ls en fos donada comissió e facultat. E per ço era posat en aquell que n fahés la determinació que li'n seria plasent.⁵⁷

133v// E proposades les dites coses lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, que atès han ésser elegides persones sobre lo redreç de la justícia, de la mercaderia, monedes e del General e los altres staments delliberen ésser elegides XV persones per quescun stament,⁵⁸ lo Concell fa conclusió e dóna potestat als síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la Cort que puixen consentir en elecció de XV persones e que no puixen cloure ni consentir a acte algú en dita Cort sens que primerament no sia refferit en lo present Concell, e que les dites XV persones no puixen concloure acte algú sens que no y consente la ciutat de Barchinona ab refferiment al present Concell.

Concell de les XXIII persones elegides per reho dels dits actes de Cort.

⁵⁶. A continuació, *repetit*, fossen.

⁵⁷. AHCB. CC. XVI-55: sens que primerament no sia passat per lo present Consell. E per ço es proposat a fi que per lo Consell ne sia feta la conclusió que plasent li serà.

⁵⁸. AHCB. CC. XVI-55: *ratllat*, que en quant toca les eleccions que han ésser fetes de persona o persones per los caps de las mercaderia, justícia e monedas e redrés del General.

Dilluns a XXVI de ffabrer de l'any MCCCCLXXXI

Dins la casa del Concell de la ciutat e en lo apartament appellat de Trenta, aiustats los honorables Consellers ensemps amb la més part del Concell de XXIII prohòmens elegits per causa de la Cort de Cathalunya que's celebre en la dita ciutat, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, foren proposades en nom seu e de sos companyons consellers les coses següents:

134r// Ço és, com lo dissapte prop passat, a XXIII del corrent mes de ffabrer, lo present Concell donà potestat als síndichs d'aquesta ciutat de consentir en lo braç reyal que fossen eletes XV persones del dit stament a les quals, ensemps ab les altres quinzenes per los altres staments elegides, fossen comesos los dits III articles ab aquelles qualitats que la Cort hi apposerà, emperò, que en totes coses que's concloguen hagués haver consentiment de Barchinona, la qual cosa dits síndichs no han pogud obtenir. És veritat que se era feta conclusió que és vist portar axò matex, ço és, que les dites XV persones no puixen concloure cosa alguna sens que en aquella no sien totes les XV concordades, aldemenys XII, e d'açò les dites XV persones eletes haien prestar sagrament e homenatge. E és lo donat temps per tot març primerament. Ara, la majestat del senyor rey e encara los altres staments demanen que dit temps sia ampliat al menys per a mijant abril, la qual cosa no podie ésser fet sens mijà del present Concell e per açò fonch proposat en aquell per que'n delliberàs çò que li'n seria vist fahedor.

E proposades les dites coses e legida la conclusió feta en lo braç reyal de la Cort sobre la elecció de les dites XV persones e de la potestat que per lo dit braç los era stada donada, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque la dita potestat donades a les dites XV persones, lo Concell fa delliberació que la dita conclusió e poder donat stà bé e que fos axí exequutat, entès, emperò, que aquell homenatge que és en lo strenyiment de les dites XV persones ne sia levat e que solament sien strets ab dit jurament.

134v// En quant toque lo temps del mes de març a les dites persones donat, lo Concell féu conclusió que sia consentit ésser allergat per mijant abril.

Concell de XXIII prohòmens elegits per los actes de la Cort que's celebre en la present Ciutat.

Divendres a XVI de març any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab lo Concell de la XXIII elegits per la ciutat en los actes de la Cort o la més part d'aquells dins lo apartament del Concell de Trenta aiustats, foren proposades en aquell per lo honorable

mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, les coses que-s segueixen:

Ço és, com la majestat del senyor rey havia fet donar una cèdula en la Cort en effecte contenent que se gran altesa, per causes en dita cèdula expressades, delliberave prorogar la present Cort per tres mesos del dia dita prorogació contínuament seguidors e partir de la present ciutat e anar en altres sues senyories per donar orde se gran altesa fos d'aquells servida per fer provisió en soccors fahedor, axí als sereníssimos rey e reyna de Nàpols, sos caríssimos frares, com en ajudar e dar orde a la deffenció del seu regne de Sicília, qui stave en grandíssim perill per la venguda del crudelíssim turch, inimich de la xristiandat. E per quant en⁵⁹ la dita prorogació era mencionat certa forma, la qual no pot ésser feta sens consentiment de la Cort, en la qual cosa los síndichs que per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort sens delliberació del present Concell no porien consentir, per çò, ho posaven en aquell per que y fos delliberat.

135r// Ítem, hi fonch proposat com entre los staments de la dita Cort és stat manejat que fossen donades e aprestades al senyor rey XXV mil lliures: XX mil per provehir a la deffenció del Regne de Sicília e les V mil lliures per fer se majestat los usus que plasent li serà. E alguns dels dits staments en dites coses són ja delliberats que sia axí fet. Lo stament reyal no stà en alguna de dites coses delliberat. E són interrogats los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort en quin parer rau aquesta ciutat sobre dites XXV mil lliures. E ells síndichs no poden ni volen respondre en dites coses afirmativament ni per contrari per quant no saben lo parer del present Concell. E per ço, era posat en aquell perquè'n delliberàs ço que li'n peragués.

E proposades les dites coses e legida la cèdula per la majestat del senyor rey donada en dita Cort, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque lo consentiment donador en la prorogació de tres mesos per lo senyor rey fahedora ab la qualitat posada en dita cèdula, lo Concell fa conclusió e dóna facultat als dits síndichs, qui per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort, que puixen consentir en dita prorogació, ab la qualitat en dita cèdula posada segons per lo stament e braç reyal de la dita Cort serà ordonat.

En quant toque lo fet de les dites XXV mil lliures que és mogut sien donades o prestades a la majestat del senyor rey, lo Concell, per molts respectes qui justament mouen los ànimos dels consellants e considerant //135v// lo punt en que la Cort vuy stave, fféu conclusió e delliberació que a dites coses no sia consentit.

Concell de les XXIII persones dessús dites elegits sobre los fets de la dita Cort.

59. A continuació, en, escrit en l'interlineat nterlineat.

Dimarts a XX de març de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers e les XXIII persones destinades per consellar en los actes de la Cort que's celebre en la present ciutat, o la més parts d'aquelles, dins la casa del Concell de la dita ciutat e en lo appartement appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, conseller, en nom seu e de sos companyons consellers, foren proposades les coses següents:

Ço és, com lo present Concell sabrà que aquesta ciutat per se⁶⁰ antiga preheminència tenia en lo braç reyal president, ço és lo pus antich dels síndichs de la ciutat; e més metia l'escrivà del dit braç; e un dels advocats; lo promovedor, les més vegades és de Barchinona, emperò, altres vegades és d'altres ciutats. E és veritat que quescuns dels dits oficials han CC florins d'or. E era ver que és diferència entre los de la dita Cort e los dits ministres sobre dits florins per quant dits salaris són en florins d'or, ço és, sobre lo for en que dits florins seran pagats, ço és, si seran a XI sous o al for que vuy corren dits florins. E és cert que los dos braços de la dita Cort, ço és ecclesiàstich e militar, com se tròpia en processos de les Corts passades, fahent-se mutació en lo córrer del florí //136r// en or, la Cort fehia pagar dits ministres de la Cort comptant los florí al for que la Taula de la ciutat aquells rebia e pagave. Són d'opinió que, per semblant, are dits florins sien comptats en la paga dels dits ministres a la rehó que la dita Taula aquells reeb, ço és a XVI sous e mig. E tot lo braç reyal és del mateix parer exceptat mossèn Carbó, lo qual com a síndich de la present ciutat és president en aquell. E jatsia en la Cort passada celebrada en aquesta ciutat dits ministres sien stats pagats en dita forma, e jatsia dits presidents dels altres braços haien signades les cauteles, emperò, ell no vol signar si per lo present Concell no li és consellat. E per tant, dites coses eren proposades⁶¹ en dit Concell per que'n fahés aquella determinació que bé li'n seria vista.

E proposades les dites coses, e hoyts los dits honorables mossèn Galceran Carbó e mossèn Ramon Merquet e vista la pràtica de la Cort passada, lo Concell féu conclusió que los síndichs de la present ciutat, quant en la terça are deguda consenten que dits ministres sien pagats juxta la forma que són stats pagats los ministres de la Cort prop passada. En quant toque les terces sdevenidores, que la Cort si assegne e que sia feta conclusió per aquella sobre les dites coses, e que altre terça no puxe ésser pagada fins per la dita Cort⁶² hi sia delliberat e conclòs.

Continuació dels actes de la dita Cort.

60. *AHCB. CC. XVI-55*: sa antiga.

61. *AHCB. CC. XVI-55*: es veritat que lo dit braç reyal ha volgut que dit mossèn Carbó e mossèn Ramon Merquet assí venguts per informar lo present Consell del dit fet. E axí són assí presents plàcia al present Consell houyr aquells.

62. *A continuació, ratllat*, per la dita Cort.

Dissapte a XXXI de març any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab lo Concell de les dites XXIII //136v// persones destinades per lo Concell de Cent Jurats per consellar en los fets de la Cort dins la casa del Concell de la ciutat e en lo apartament dit de Trenta. Aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels consellers, en nom seu e de sos companyons foren proposades les coses següents:

Ço és, que los del present Concell no ignoraven com la Cort en los dies passats elegí XXXV persones, ço és, XV de quescun dels braços, als quals fonch donada potestat de fer apuntaments sobre los fets de la justícia, de la mercaderia, de les monedes e del General, són-se aiustades en la casa de la Deputació. E, entre les altres coses, han posats certs pensaments sobre lo dit fet de la justícia. Emperò, los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en dites coses no-y volen passar en res sens lo present Concell e per ço havien aportats en aquell dits apuntaments los quals serien legits aquí. E per quant eren molts, d'un en un passaria o refusaria aquells, aiustaria o delliberaria sobre ells axí com li seria placent.

E proposades dites coses e legits dits apuntaments per dites persones fets sobre diverses coses tocants la dita justícia, e, encara, los dits síndichs que havien çabut en lo maneig d'aquelles. Lo Concell, dits apuntament e o capítols sobre aquells fets particularment hoyts, los més d'ells passà simplament axí com staven posats, alguns ne levà del tot, en altres aiusta algunes coses e no-res-menys //137r// féu toquar alguns caps quals li fou vist hi devien ésser aiustats, e que d'aquells ne fossen fetes constitucions, cometent als honorables consellers, als dits síndichs e altres advocats de la ciutat qui aquí eren presents, que los tochs que dit Concell havia fets sobre dits capítols metessen en orde e, encara, que toquessen los capítols dels quals era vist devien ésser demanats. E donà lo dit e present Concell facultat als dits síndichs que, axí los dits capítols que dit Concell havia aprovats com los altres fets apuntats per los dits consellers, síndichs e advocats, consentissen en dita Cort, sens refferir aquells en lo present Concell.

E més, com segons la relació dels dits síndichs entre les dites XXXV persones fos manejat ésser feta constitució prohibint lo abús qui s'és introduït: que de les causes dels reclams qui segons privilegi e constitució han ésser conegudes e exequitades per lo vaguer o batle, juxta la disposició del privilegi de la scriptura del terç,⁶³ e los vicicanceller e regent cancelleria per via de *ffiat verbum in audiencia* leven la causa als dits vaguer e batle e dilaten la exequició. Lo Concell fa conclusió que los dits síndichs fassen cara en la Cort que dita constitució sia feta e no consenten que

63. AHCB. CC. XVI-55: *ratllat*, en la qual mols contradien volents se puxe.

lo dit abús puxe ésser fet, com sia en preiudici de les dessus dites constitucions e privilegi.

137v// Altre concell tengut per los consellers ab la dita XXIII elegits per los fets de la dita Cort.

Dilluns a VIII d'abril de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers e les XXIII persones eletes per reho dels actes que-s fan en la Cort de Cathalunya celebrada en la present ciutat, aiustats dins la casa del Concell e en lo apartament d'aquella, aquí per lo honorable mossèn Jacme dez Torrent, altre dels síndichs de la dita ciutat, fonch feta relació de les⁶⁴ coses que-s disseptaven en la dita Cort, les quals signament eren en los tres caps següents:

Ço és, que, com los dies passats en lo present Concell fossen stats legits tres apuntaments tocats en la deputació per les XLV persones sobre lo redreç de la justícia. Entre les quals és tochat que loctinent del senyor rey no puixe ésser en Cathalunya sinó persona de la casa reyal, ço és, jermà, muller, filla o fill devallant de la dita casa reyal per recte línia; e altres volen que y sia posat que cathalans nats e domiciliats en Cathalunya puixen ésser lloctinents. E sobre açò són en dissenció.⁶⁵

L'altre cap⁶⁶ sobre lo capítol de la observància, lo qual fonch en dit Concell legit en los dies passats. Del qual està molt duptós, ço és, qui seran los qui hauran poder de la dita exequió de la dita observança. Car molts tàcitament e ab arts ocultes tiren que fossen los deputats, cosa que nodria molts duptes entre les XXXV persones //138r// qui havien càrrech del dit fet de la justícia. E per ço era pensat que lo Capítol de la dita observança are no fos largament specificat, mas que solament fos fet un capítol contenent en effecte «Que com poch valgués fer leys si no eren observades», que fos per la majestat del senyor rey e per la Cort fet orde de la dita⁶⁷ observança en manera que fos posat e ordonat al més benifici que-s posqués a tot lo present Principat.

E explicades per dit misser Jacme dez Torrent dites coses e ocupat d'altres fets se n'anà del dit Concell. Foren dites coses après proposades per los dits consellers en aquell:

E proposades dites coses e hoyt lo dit misser Jacme dez Torrent del que dessus és mencionat, e legida la cèdula que los tractadors del senyor rey lo die present havien donada e presentada a les dites XXXV persones representant dita Cort,

64. *A continuació, ratllat, quals.*

65. *AHCB. CC. XVI-55: L'altre cap és sobre lo fet dels reclams qui-s fan en vigor de la scriptura del terç fins a no poden consentir en dites coses.*

66. *AHCB. CC. XVI-55: lo terç cap.*

67. *AHCB. CC. XVI-55: deixa la frase sense acabar.*

lo Concell per justs respectes no féu alguna conclusió més, emperò, fonch acordat que lo die següent la dita XXIIIa tota ensemps fos aiustada e Déu volent serien feta conclusió.⁶⁸

Continuació dels dits actes.

Dimarts a X d'abril de l'any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers e los XXIII prohòmens o més part d'aquelles //138v// aiustats dins la casa del Concell e en lo appartement de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, foren proposades les coses que's segueixen:

Ço és, com la nit passada, aiustat lo present Concell de la dita XXIIIa, per quant los honorables síndichs demanaven concell sobre les coses dessus en dit Concell mencionades: sobre lo *fiat verbum*, sobre la loctinença e, encara, sobre lo capítol de la observança, qui són articles los quals se manejen entre les XXXXV persones representants la dita Cort e són-ne discordes. E per ço era mogut que dits articles a present fossen omesos e que los altres articles dels que les dites XLV persones eren concordades passassen. Sobre les quals coses dit Concell recaygué en portar e fou delliberat que la present jornada lo dit Concell fos ací aiustat per manejar e fer conclusió sobre dites coses. E en aquest instant, los dits síndichs vengueren en dit Concell, e considerat que los tractadors del dit senyor rey lo die passat presentaren e donaren una gran cèdula en la qual serien deduïdes diverses coses per part de la majestat del dit senyor rey, quasi inferints culpa a la Cort o a les dites XLV persones la dita Cort representants, per quant fins vuy no havien donat als dits tractadors alguns dels pensaments que fets havien axí sobre la justícia com sobre la mercaderia, monedes o sobre lo General, a la qual cèdula era de summa necessitat fos per la dita Cort respost. E per ço dites XLV persones havien delliberat que per alguns dels dits staments e per los promovedors e advocats dels dits staments fossen posades les coses, les quals dita resposta devia contenir, conside-

68. *AHCB. CC. XVI-55: ratllat*, Ço és, en quant tocha si los síndichs consentiran que los articles o caps dels quals les XXXXV persones són concordades, axí sobre la justícia com dels altres articles a ells comeses, seran comunicats als tractadors de la magestat del senyor rey, no fahent, per a present, men-sió de l'abús introduït en les causes de les exequcions dels reclams *per viam de fiat verbum in audien-cia*, e per semblant de l'alteració qu'és ha sobre la loctinença, e axí mateix del capítol de la observàn-cia. Lo Consell, considerat que donant los apuntaments de què les XXXXV persones són concordades sens los dits articles del dit abús del *fiat verbum* e de la loctinença e de la dita observancia no és tant gran contrari com seria si dits tres articles de què no són concordades ensemps ab aquells de què són concordades eren donats e aquells tres eren deneguats que no es ometent-los de donar per a present los dits articles, per tant fa conclusió e dóna facultat als dits síndichs que. *A continuació, al marge: non habeat efectum.*

rats los caps de dita cèdula. E, de fet, per dits advocats dits pensaments eren stats posats e són portats ací a ffi que lo present Concell vege aquells e don facultat als dits síndichs de consentir dita resposta sia feta e presentada segons a menys⁶⁹ des-càrrech de la terra fer se puxe.

139r// Ítem⁷⁰ proposa que, com per semblant en lo die passat en dit Concell fossen stats proposats tres caps dels quals les dites XLV persones eren concordades,⁷¹ ço és, sobre lo abús introduït en periudici del privilegi de la scriptura de terç e de la constitució dels censals, per los quals és disposat que fet lo reclam en la Cort del vaguer e o batle en la causa de la exequió per via d'evocació o altre impediment no pot ésser fet algun torp o impediment, ans lo vaguer e batle ab lo jutge dels reclams fan la exequió *expedita juxta* dit privilegi e de la constitució. Emperò, los canceller, vicescancer e regent cancelleria per via de *fiat verbum in audiencia* se tiren les causes e torben les exequions. És veritat que en la Cort és stat mogut fos feta constitució prohibint dit abús. E portat en lo present Concell, ordonà e donà facultat als síndichs que fahessen cara en dita Cort dita constitució fos feta e per res no fos tollerat dit abús d'aquí avant no fet ne praticat, segons en dita conclusió és contengut continuada a XXXI de març prop passat. La nit passada dit fet e altres deiús scrits per justs respectes foren proposats en lo present Concell per lo qual no fonch feta conclusió alguna, ans fonch remès per la present jornada.

Ítem, hi fonc proposat,⁷² com per semblant lo die passat fonch proposat en dit Concell que entre les dites XLV persones era un altre differència sobre lo loctinent per lo senyor rey assignador en absència sua en aquest Principat. Car eren molts e los més que volen que tal loctinent haie ésser muller, fill o jermà reyal o que per recta línea masculinam devall de casa reyal; altres dien que puixe ésser qualsevol cathalà pus sia nat e domiciliat en Cathalunya. Sobre les quals coses los dies passats lo //139v// present Concell féu conclusió per la primera opinió. E per semblant la nit passada resta sens conclusió e per tant⁷³ ells consellers ho posaven en dit Concell perquè hi fos delliberat.

Ítem⁷⁴ hi fonc proposat com les dites XXXXV persones, considerants que poch valria fer leys e constitucions si donchs no eren observades e, per ço, havien posat un pensament o article sobre la observança de les dites leys, axí ara fahedores com en lo passat ja fetes. Emperò ixen-hi diverses duptes dels quals no's podien concordar. E per ço los síndichs de la present ciutat són recayguts en pensament que dit

69. *AHCB. CC. XVI-55*: més.

70. *AHCB. CC. XVI-55*: Ítem, per lo dit mossèn Bernat Johan de Marimon fou proposat.

71. *AHCB. CC. XVI-55*: discords.

72. *AHCB. CC. XVI-55*: Ítem, fou proposat per lo dit mossèn Johan Bernat de Marimon.

73. *AHCB. CC. XVI-55*: etcètera.

74. *AHCB. CC. XVI-55*: Ítem, fou proposat per lo dit mossèn Johan Bernat de Marimon.

Capítol de la observància ara no fos posat, mas que fos fet ab paraules generals un capítol ab conclusió que dita observància⁷⁵ e la forma fos remesa a la majestat del senyor rey ensemps ab la dita Cort.

E proposades dites coses e legides les dites respostes qui són stades ordonades per la cèdula donada per los tractadors del senyor rey e, encara, hoyts los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la dita Cort, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque a la resposta donedora a la dita cèdula dels dits tractadors, lo Concell dóna facultat als dits síndichs que consenten en la XLV que de dites cèdules ja tocades vel àlies sia feta una per los dits XXXXV e o per los advocats dels staments, la qual sia donada per resposta de la dita cèdula donada per los dits tractadors.

140r// En quant toque lo fet de la loctinença, lo Concell stech e persevera en la conclusió per lo present Concell feta, ço és que no sia loctinent sinó les persones de casa⁷⁶ e sanch reyal devallants de la casa reyal *per rectam lineam masculinam*.

En quant toque lo fet del Capítol de la observància, lo Concell fa conclusió que lo pensament dels síndichs sia exequat, ço és, que ells dits síndichs puixen sentir sia donat un capítol ab generalitat sobre dita observància, remetent aquella al senyor rey e a la Cort.

En quant toque lo fet de l'abús introduït en periudici del privilegi de la scriptura del terç e de la constitució, ço és, que tiren les causes en la audiència per *viam de fiat verbum*, sobre les quals coses per lo present Concell los dies passats fonch feta conclusió prohibint lo dit abús, lo Concell féu conclusió e stech e persevera en dita conclusió, la qual sia per dits síndichs exeutada.

Concell tenguts ab la XXIII dessús dita sobre los actes de la dita Cort.

Dimarts a V de juny, any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per lo Concell de C Jurats per causa de les coses de la Cort que's celebre en aquesta ciutat dins la casa del Concell d'aquella, e en lo apartament de XXX. Aquí⁷⁷ vengueren lo illustrísim senyor infant Enrich d'Aragó e lo castellà d'Emposta e mossèn Maymó, scrivà de recció, al qual scrivà la majestat del senyor rey havia tramès una letra de crehença dreçada //140v// als consellers a ffi donassen al dit mossèn Maymó al qual havia trameses ses instruccions. E éssents en dit loch o apartament

75. AHCB. CC. XVI-55: *ratllat*, en tot cas fos sdevinguda. Emperò.

76. A *continuació*, *ratllat*, del.

77. A *continuació*, *ratllat*, per lo honorable.

de Trenta, los dits il·lustríssims senyor infant, castellà d'Emposta e scrivà de racció devant lo dit Concell, lo dit senyor infant, ans que dit scrivà de racció parlàs o explicàs se crehença, féu un graciós rehonament remetent la principal explicació al dit scrivà lo qual tenia dita instrucció. E, lavors, lo dit mossèn Maymó féu relació de la instrucció que tenia del dit senyor, ço és, que lo dit Senyor, considerat que per experiència tenia conegut que era quasi impossible finir la Cort de Cathalu-nya ab concòrdia, convidave e encarregave aquesta ciutat que, per servey de se altesa, bé e repòs d'aquest Principat, volgués acompanyar se gran altesa en finir dita Cort ab la maior part dels staments en discòrdia dels altres. E axí en lo donatiu com en altres coses, a ffi que per la final conclusió se majestat ab la Cort pogués usar d'aquell usatge *judicium in curia datum*. E açò era, segons dix dit scrivà, lo de que ell tenia dita instrucció del dit senyor e d'aquell ell tencolament en nom de se majestat fahia dita explicació. E cessant dit scrivà, lo dit il·lustríssim infant dix que, considerat quant era gran aquest fet, lo dit senyor rey devia ésser complagut e que fos pres algun medi saludable, o per comissió fahedora de tots los fets al dit senyor o en altre forma, a ffi que Déu ne fos lohat, lo senyor rey servit e aquest Principat mes en composició e repòs. E lavors, dit scrivà⁷⁸ declarà la intenció e voluntat del dit senyor rey en lo acompanyar d'aquesta ciutat. No demenave, entenia, ne volia fos acompanyat sinó en coses justes e no iniustes ne il·lícites, concernents lo bé e repòs del dit Principat.⁷⁹ E donat fi los dessus dits a dits rehonement e explicacions, per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon los fonch respost en effecte,⁸⁰ que lo present Concell havia hoydes e enteses les coses //141r// per part de la dita majestat dites per lurs senyories e que seria per aquell delliberat en manera que nostre Senyor Déu ne fora lohat e la altesa del dit senyor servida e lo dit Principat endreçat e reposat. E exits fora del dit Consell se n'anaren.

E, de continent, dites coses foren après proposades e encara los síndichs d'aquesta ciutat per dit Concell plenament hoyts e per semblant los advocats d'aquella. De què lo dit Concell, attès que a present la dita Cort stave en prorogació e era suspensa e, per consegüent, dit Concell no tenia poder de fer conclusió de les coses proposades, per tant no fonch per aquell feta altre conclusió, sinó que, si la majestat del dit senyor rey continuarà la dita Cort e tals coses seran proposades, lavors lo Concell farà tal conclusió que serà feta la lahor de nostre Senyor Déu e lo servey del dit senyor rey e lo Principat posat en repòs. E que d'açò sia feta resposta al dit senyor infant e a mossèn Maymó e que sien fetes letres al dit senyor rey e a la senyora reyna. Remetent la exequió als honorables consellers appellant-hi los hòmens de sciència si volran e altres si vist los serà.

78. *AHCB. CC. XVI-55*: mossèn Maymó, scrivà de recció.

79. *AHCB. CC. XVI-55*: deixa el paràgraf sense acabar.

80. En effecte, *interlineat*.

Consell de la XXIII sobre los actes de la dita Cort.

Dijous a V de juliol de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens, o la més part d'aquells, elegits per lo Concell de Cent Jurats per consellar los síndichs d'aquesta ciutat qui entrevenen en la Cort que a present //141v// se celebre en aquesta ciutat, aiustats dins la casa del Concell d'aquella, en lo appartement appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels consellers, en nom seu e de sos companyons consellers foren proposats los fets següents:

Ço és, que lo present Concell no ignorave com la majestat del senyor rey era venguda en aquesta ciutat per finir la Cort la qual se gran altesa celebrave als catalans en aquella, la conclusió de la qual era summament necessària per la conservació d'aquest Principat, signament d'aquesta ciutat. E, de continent, arribat en aquella ha aiustat un concell en lo qual ells consellers són stats presents e molts altres. E après que en dit Concell foren dites moltes coses, fonch vist que la maior difficultat que occorreria en dit finament era sobre los greuges, los quals molts han posats en la dita Cort, qui eren d'interessos causats entre la majestat del dit senyor e sos vassalls, los quals obsten molt al dit finament. E, maiorment, a l'article del donatiu, lo qual ha ésser fet *nemine discrepante*, e sens aquell dita Cort no pot venir a conclusió e, principalment, per quant d'aquell han ésser fetes satisfaccions per haver los béns que molts tenien ocupats. E, per ço, vehent lo dit senyor per via del dit finament ésser quasi impossible venir al fi desijat, e mostre ésser delliberat a pendre altre via, ço és, judicar sobre lo censal, lo qual pretén ésser sobre lo General lo preu de CCM lliures per causa de la Capitulació de Vilafranca, per lo qual la senyora reyna, que s diu haver causa del dit senyor, demane les pensions del die de la ferma de dita capitulació fins vuy qui munten en sus CCL mil lliures. Pretenent lo dit senyor que judicant-se dit censal ne exirà més útil a se gran altesa que del donatiu e //142r// porà donar repòs a moltes de les differències que són en aquest Principat, axí com se majestat desije, en les quals coses era vist lo dit senyor stat molt delliberat. Emperò, la excel·lència sua dehia que si la dita Cort se metia en orde de concordar-se, la celsitud sua ho amare molt més. E algú qui era en dit Concell mogué que fora bó, que attès que lo torp de dites coses sortia per la maior part dels greuges donats en la Cort, que la decisió e determinació fos remesa a la senyora reyna, la qual era de tanta justícia que no era dupte donaria la justícia a ques-cú e ans declinarà en favorir la part dels vassalls que la part del senyor rey, la qual cosa se és manejada en los staments de la Cort. Són s'i trobades diverses opinions, emperò, finalment, los staments ecclesiàstich e militar són recayguts en parer que

la dita remissió sia feta a la dita senyora. Del stament reyal, molts dels síndichs de les universitats foranes mostren declinar-se que dita remissió sia feta, emperò, ab aquelles modificacions e qualitats que seran concordades per los staments. És veritat que per tots és mirada Barchinona què dirà. Los síndichs d'aquesta ciutat no ésser stat portat en lo present Concell no poden, ni tàcitament, ni expressa, dir cosa alguna sobre dit negoci. La majestat del senyor rey, a la qual ells dits consellers diverses vegades havien supplicat fos mercè sua donar orde que los dits negocis d'aquest seu Principat fossen reposats per mitjà de la Cort, segons los reys d'Aragó predecessors de se gran altesa havien acostumat, e no prenguéss la majestat sua la via del dit censal, car no era vist ésser pertanyent, ha significat dit senyor diverses vegades la excellència sua en tot cas voler compositar los negocis d'aquest Principat per una manera o per altre; emperò que més pendria a servey que per via de la Cort unidament fos fet. E, per ço, //142v// dit senyor volia lo parer d'aquesta ciutat si no que encontinent entenia passar avant per altre via. E per ço, era per ells consellers, posat en lo present Concell perquè hi fos degudament delliberat.

Ítem, hi fonch proposat, com stave en veritat, que per concòrdia feta en los staments de dita Cort los principals de quescun dels staments se eren aiustats a la casa de la Deputació per regonèixer e mirar aquells apuntaments que los dies passats per les XLV persones foren pensats sobre e dels IIII caps quals foren comesos, ço és, sobre la justícia, sobre la mercaderia, sobre les monedes e sobre lo redreç dels drets del General. E de fet, com los apuntaments fets per les dites XLV persones sobre lo cap de la justícia fossen en nombre d'ensús cent han reduhïts aquells a nombre de XXXI. Era veritat que los ecclesiàstichs ni volien aiustar dos de què encara non eren concordades e, per semblant, en los apuntaments del redreç de la mercaderia ne han aiustats e o remoguts alguns. En les monedes són recayguts en parer no se'n parle a present. En lo redreç dels drets del General ja per les dites XLV persones ne foren fets certs apuntaments e ara se havia aiustat e remogut. És veritat que en totes dites coses encara non eren tots assolats.

Serien tots dits apuntament legits en lo present Concell a ffi que per aquell sia delliberat e donat concell als dits síndichs per qual forma⁸¹ procehirien sobre dites coses.

143r// E proposats los dits fets e legits devant lo dit Concell tots dits apuntaments, axí sobre lo dit fet de la justícia, com de la mercaderia e del redreç dels drets del General, lo Concell féu la conclusió següent:

Ço és, que dóna facultat als síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la dita Cort, los quals eren aquí presents, que porten als staments de les universitats de la dita Cort pensament e parer que primerament sien apuntats e concordats

81. A continuació, ratllat, hi.

entre los staments de la Cort los capítols darrerament pensats de la justícia, de la mercaderia e de les monedes, del qual fet de les monedes donen en parer que per lo present no se'n parle. E, axímateix, que parlen e concorden lo agolament e redreç dels drets del General e, encara, tracten e concorden entre los staments lo modo e forma de la remissió dels greuges e ab quines condicions e salvetats se poria fer, sens preiuy de les libertats e privilegis del Principat e de la ciutat. E, pres apuntament entre ells, sia reportat per los síndichs al present Concell perquè pui-xe fer delliberació e conclusió.

Continuació dels dits actes de la dita Cort.

Dissapte a VII de juliol de l'any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers ensemps ab la dita XXIIIa de la dita Cort //143v// aiustats dins lo verger de la casa del Concell de la ciutat, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom d'ell e de sos companys foren proposades les coses següents:

Ço és, com lo present Concell los dies prop passats, a V del corrent mes, en aquell foren legits tots los apuntaments tocats axí sobre la justícia, com sobre la mercaderia, les monedes e redreç dels drets del General. E més fonch referit per los síndichs, qui per aquesta dita ciutat entrevenen en la Cort, com en lo fet de la justícia havia entre los staments alguna differència sobre lo *non fiat verbum*, del qual article ja en lo passat se havia molt altercat. En les altres coses dels apuntaments de la justícia tots eren d'acort. En lo fet de la mercaderia eren d'acort en los capítols que eren stats posats. En lo fet de les monedes eren d'acort que per lo present no se'n parlàs. En lo fet del redreç del General, en lo qual són stades fetes algunes modificacions e apuntaments, en los quals tots los staments són concordes sinó en fort poch articles, ço és, en lo fet del segell de la cera dels draps de lana, que los staments ecclesiàstichs e militar e encara molts dels reyls eren del parer que's pagàs III sous per lliura de diners, e aquesta ciutat és de parer que no deu pagar sinó II sous VI; e lo dret de la canamasseria dits staments eren de parer pagàs per lliura de diners III sous e aquesta ciutat és stada d'oppinió que assats és que pagàs II sous VI. E de dites coses és qüestió entre dits staments sobre dit article del dret del dit General. E és veritat que lo dit senyor ha donada significació //144r// que si se majestat volia que lo General en arrendaments de dits drets fos en tal forma augmentat que valgués almenys⁸² de XXX mil fins en XXXV mil lliures.⁸³ E açò per tant lo donatiu de les CCC mil lliures

82. A continuació, repetit, que valgués almenys.

83. AHCB. CC. XVI-55: XXXIII mil.

se pogués carregar tot sobre lo dit General e que no se hagués imposar fogatge, atès que la terra és axí depauperada e serien los pobles massa agreujats. E, per ço, significave lo dit senyor pendria a servici que les dites diferències dels dits VI diners se reposàs e que dits drets anassen als dits tres sous, e tot lo donatiu li fos carregat sobre dit General. Los síndichs no podien en dits fets ni en altres res fer sinó servant les conclusions del present Concell e, per ço, era posat en aquell perquè y fos delliberat.

Ítem, hi fonch proposat com per semblant en dit Concell en los dies passats foren legits en aquell los capítols de la mercaderia e fonch fet conclusió que los síndichs manejasen aquells ab los altres staments de la Cort, e axí és stat fet. E tots los staments són de bon acort sobre dits capítols, emperò, han ésser pratichats ab lo senyor rey⁸⁴ qui aquells ha atorgar. Emperò, era degut que lo present Concell ne fos consultat.⁸⁵

Ítem, hi fonch proposat com per tots era sabut que en dita Cort havia grandíssimas diferències entre la majestat reyal e molts súbdits e vassalls seus qui havien donats dissentiments e greujes, e no eren per poder-se concordar, e axí lo fi e conclusió de la Cort, en que stave tot lo bé d'aquest Principat, se differia. Era mogut entre los braços que totes dites diferències fossen remeses a la senyora reyna, que tots jorns se spere, la qual, emperò, remissió fos feta ab aquelles condicions, qualitats e //144v// modificacions com serien concordades per la dita Cort. E perquè aquestes coses no podien ésser fetes sens delliberació del present Concell, per tant era posat per ells dits consellers en aquell perquè y fos delliberat.

E proposats los dits fets e hoyts après los síndichs d'aquesta ciutat qui en dit Concell foren presents, lo Concell féu sobre aquells les conclusions següents:

84. *AHCB. CC. XVI-55*: oit lo senyor rey. *A continuació, ratllat*, És ja proposat desús. Ítem, fou proposat per lo dit mossèn Joan Bernat Marimon com en lo redreç dels drets del General ha una diferència entre los altres e aquesta ciutat. Ço és, que los altres volen que lo dret de la bolla de lana sia III sous per lliura, e los síndichs de aquesta ciutat tenen que no pac si no II sous VI. E com de açò sia molta diversitat en la Cort e, per ço, stant los negocis aturats, lo senyor rey ne ha perlat e les consellers, meravellant-se la gran altesa sua com per tant pocha cosa aquesta ciutat lexa torbar lo discurs de la Cort, en la qual li va tan gran intereç, maiorment que donant orde que lo General puig a XXX mil lliures d'arrendament tot lo donatiu de les CCC mil lliures se pot carregar sobre dit General e no freturava impòsit de talls, segons era stat pensat per Cathalunya per les C mil lliures. És vist seria gran repòs no solament dels poblats en aquesta ciutat més de tot lo Principat qui és en tanta pobresa constrenyit, que no poria sostenir tals gravis. *A continuació, segueix*: És ja proposat desús. Ítem, per semblant fou proposat que la mateix diferència és sobre lo dret de la canamaceria lo qual volen sia de III sous per lliura de diners. E aquesta ciutat e o los seus síndichs volen sia solament II sous VI. E de aquestes dites coses és aquesta ciutat en diferència ab los altres, qui són entre ab dos los dits drets I sou per lliura de diners. E segons és dit lo senyor rey ne ha parlat ab ells consellers, mostra se altesa pendria a servey que la ciutat no s'aturàs a tant pocha cosa com en totes les altres coses sien de bon acordi. Per tant és proposat a fi lo Consell.

85. *AHCB. CC. XVI-55*: e per tant és proposat.

Ço és, en quant toque los capítols de la justícia, en los quals entre los staments de la Cort no és vista sia differència sinó en lo capítol d'aquell abús del *verbum* qui en lo passat s'és praticat, lo Concell fa conclusió e dóna facultat als síndichs que puxen consentir en passar los dits apuntaments darrerament fets sobre la justícia sens que per a present nos faça menció ni punta del dit abús del *fiat verbum*. E per semblant dels capítols de la mercaderia, ço és que pas axí com és concordat entre los staments.

En quant toque lo fet de la bolla dels drets de la lana en lo qual ha differència si passarà a II sous VI o a III sous, lo Concell féu conclusió e dóna potestat als dits síndichs que en lo dit fet donen consentiment en la Cort que dit dret sia passat als III sous.

En lo fet del dret de la canamasseria, del qual és la mateixa differència, ço és, si pagarà a II sous VI o III sous, lo Concell fa conclusió e dóna facultat als dits síndichs que en dit fet donen consentiment en la Cort que per lo dit dret sien pagats per liura de diners tres sous.

145r// En quant la remissió fahedora manejada per la dita Cort a la dita senyora reyna, lo Concell féu conclusió e deliberació que los dits síndichs consenten que dita remissió sia feta a la dita senyora, emperò, que per los advocats de la Cort sien posades les reservacions, condicions e qualitats que seran necessàries ésser posades en dita remissió, per salvetats de les libertats e privilegis del Principat e de la present ciutat. E que dites reservacions, condicions e qualitats aprés que seran per los advocats posades sien refferides al present Concell ans que l'acte de la dita remissió sia fet.

Concell tengut ab la dita XXIII per fets de la dita Cort.

Dimarts⁸⁶ a XVIII de juliol de l'any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers ensemps ab les XXIII persones eletes sobre los actes de la Cort, o la més part d'aquelles, aiustades en lo verger de la casa del Concell de la ciutat, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses que's segueixen:

Ço és com per lo present Concell los dies passats fonch donada facultat als síndichs, qui per aquesta ciutat entrevenien en la Cort, que ells ab los staments d'aquella manejassen los fets e apuntaments fahedors sobre lo redreç de la justícia, de la mercaderia, de les monedes //145v// e del redreç dels drets del Ge-

86. *AHCB I-CC-55*: dimecres.

neral. E que dels apuntaments que sobre quescuns dels dits articles foren fets, fos feta relació al present Concell e après, feta relació d'aquells, lo dit Concell⁸⁷ los lohà e aprovà. E és veritat que aquells de la justícia són stats ja donats a la majestat del senyor rey, emperò, encara no ha declarada se intenció sobre la decretació d'aquells. Los capítols de la mercaderia és veritat foren ja per lo present Concell lohats e aprovats, emperò, han-s'i adobades algunes coses e, per ço, serien en lo present Concell tornats legir perquè vist per aquell hi sia delliberat. E per quant en dita Cort hi havia moltes differències del senyor rey ab sos vassalls per los quals són donats molts greuges e dissentiments qui torben molt lo finament de la Cort, dels quals no és quasi possible venir a concòrdia e, per ço, fonch mogut e per tots los altres staments lohat que fos remès a la senyora reyna. E axí, lo present Concell donà facultat als dits síndichs consentissen a la dita remissió, emperò, que fossen posades les qualitats, condicions e reservacions qui en tal remissió serien posades per salvetat de les libertats e privilegis d'aquest Principat e d'aquesta ciutat e que, aquelles posades, fossen refferides en lo present Concell. E era veritat que dites salvetats eren stades posades e per ço eren portades en aquell perquè hi fossen legides e que fahés la conclusió que ben vista li'n fora.

Ítem, hi fonch proposat com en la dita Cort entre los dits staments havia grans differències sobre dites coses, ço és sobre la leuda de Cobliure, qui axí contra leys de la terra com contra tota disposició de rehó se cullia en aquesta ciutat, no obstant Cobliure vuy no sia sots la obediència del senyor rey e, açò que és pijor, los mercaders són forçats pagar allí una vegada e una altre ací. E més altre differència sobre lo dret que s posarà a les lanes que ixen d'aquest //146r// Principat. Los dos staments ecclesiàstich e militar han significat al senyor rey que són contents dites differències sien remeses a la celsitud sua e per semblant lo braç reyal. E perquè los síndichs d'aquesta ciutat no havien tal facultat, per ço, era posat en lo present Concell que'n delliberàs ço que li'n fos ben vist fahedor.

E proposades les dites coses e legides les conclusions los dies passats per aquest Concell sobre dites coses fetes e, encara, legits los capítols darrerament fets sobre la diposició de la mercaderia e, encara, legida la forma posada sobre la remissió que s fa a la senyora reyna e les condicions e qualitats posades per los advocats dels staments en dita remissió, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque los capítols de la mercaderia, los quals eren stats en lo dit Concell legits, lo Concell féu conclusió e donà facultat als síndichs que per la ciutat donen consentiment que aquells sien passats segons staven posats. E, si al senyor rey axí com dits capítols staven plaurien, los dits síndichs consenten en l'Ac-

87. *A continuació, ratllat, loha.*

te de Cort d'aquell fahedor. Si alguna cosa serà mudada sia refferit en lo present Concell.

En quant toque los capítols posats sobre lo redreç dels drets del General, lo Concell fa conclusió e delliberació que dits capítols staven bé, donant facultat als dits síndichs que consentissen per la Cort dits capítols axí com staven posats fossen presentats al dit senyor //146v// rey e si aquells a la sua majestat plaurien que dits síndichs consentissen ésser-ne fet Acte de Cort, emperò, si hi seria adobat que lavors fos refferit al present Concell.

En quant toquaven les condicions, qualitats e reservacions ordonades per los advocats dels staments sobre la remissió fahedora per la Cort a la majestat de la senyora reyna, les quals eren stades aquí legides, lo Concell féu conclusió que staven bé e dóna facultat als dits síndichs que consentissen per la Cort dita remissió fos feta a la dita senyora ab les dites condicions, qualitats e reservacions.

En quant toque la facultat que es significada donar a la majestat del senyor rey sobre la collecta del dret de Cobliure e sobre la differència que és entre los staments de la dita Cort sobre lo dret posador a les lanes exints d'aquest Principat, lo Concell féu conclusió lohant e aprovant la dita significació feta al dit senyor, ço és, que sien remeses totes dites coses a se gran altesa.

Concell de les dites XXIII prohòmens elegits per los actes de la dita Cort.

Dissapte IIII d'agost de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per los fets de la Cort o la més part d'aquells, aiustats dins lo verger de la //147r// casa del Concell de la ciutat, fforen aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companys proposades les coses següents:

Ço és, que lo present Concell no ignorave com en lo passat sobre lo redreç de la justícia foren posats certs capítols et ultra e après, per tant que la multitud no portàs confusió, foren reduhïts a nombre de XXXI, los quals foren passats per lo present Concell e lohats e aprovats per aquell e hauts per agradables, *uniformiter* per los staments de la Cort per mitjà d'embaxada de aquella eren stats presentats al senyor rey a ffi que si a la majestat sua plahien ab aprovació de la Cort ne fossen fetes constitucions. És veritat que lo dit senyor ha vists dits capítols e a aquells, ço és, a quescún particularment, ha fetes respostes en les quals ne ha moltes les quals són vistes dissentir del parer de la Cort. E, per ço, los staments tots concordats han ordonat que los advocats dels staments ab certes persones de quescun stament regoneguen dites respostes e fahessen apuntaments

sobre aquelles sobre lo que deu ésser fet per la Cort. E, de fet, dits apuntaments són stats posats, los quals serien legits en lo present Concell a ffi que per aquell ne sia feta la conclusió que li plauria. E més serien legits dos capítols que l stament ecclesiàstich de dita Cort demane sobre les coses en aquells contengudes. E los síndichs d'aquesta ciutat en dit Concell presents faheren en aquell relació dels maneigs, colloquis e tractes que són stats fets sobre quescuna de dites coses entre los staments de dita Cort.⁸⁸ E per ço era posat tot en dit Concell e per dits síndichs an aquell significat a ffi que dit Concell ne fahés aquella delliberació e conclusió que li'n paraguerà.

147v// E proposades les dites coses e legits los capítols per la Cort presentats a la majestat del senyor rey sobre lo fet de la justícia e, encara, les respostes per lo dit senyor a dits capítols, ço és, en quescuns particularment fetes, e, encare, legits los apuntaments fets per los advocats dels staments e altres persones per dits staments en açò destinades. E hoyts los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la Cort⁸⁹ e signament sobre los dits dos capítols los quals los del stament ecclesiàstich de dita Cort novament han demanats, un sobre lo fet de les dècimas e l'altre sobre lo fet de les tasques, censos, joves, batudes e altres coses en dits capítol exprimides, los quals dos capítols per semblant foren en dit Concell de *verbo ad verbum* legits. Lo Concell, com les dites coses fossen de gran importància e moltes en nombre, sobre la delliberació fahedora se atura per a present delliberació.

Continuació dels dits actes.

Dimarts a VII d'agost any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers e les XXIII persones destinades a consellar per los fets de la Cort e la més part d'aquelles en lo verger de la casa del Concell de la dita ciutat, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, conseller, en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

148r// Ço és, que lo present Concell no ignorave com a III del corrent mes fonch proposat en aquest Concell la majestat del senyor rey haver fetes respostes particularment als capítols per la Cort a se gran altesa presentats, supplicant fos de mercè sua, per lo redreç de la justícia an aquest seu Principat, atorgar e fer constitució de dits capítols e o de les coses en aquells contengudes. Les quals respostes⁹⁰

88. *AHCB. CC. XVI-55: deixa el paràgraf sense acabar.*

89. *AHCB. CC. XVI-55: A continuació, ratllat: lo Concell en sa conclusió e dóna facultat als dits síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la Cort qui puxen consentir que los pensaments.*

90. *A continuació ratllat, fet.*

eren vistes desviar en algunes coses de la supplicació de dita Cort e, per ço, era stat comès a cert nombre de persones e als advocats dels staments que vehessen les dites respostes e fahessen apuntaments sobre les coses de què la majestat del dit senyor rey seria supplicada a ffi que la justícia no stigués axí desviada. E era veritat que les dites persones ab los advots⁹¹ havien fets certs apuntaments, los quals eren stats legits en los staments de la Cort, e al stament reyal és stat vist deure ésser mostrats al present Concell, car lo que en lo present Concell seria delliberat haurien per bó e per agradable. E, per ço, segons dit era, fonch proposat en lo present Concell, lo qual lavors se aturà delliberació e signament sobre la resposta per lo dit senyor feta al tercer de dits capítols e sobre dos altres capítols que los del stament ecclesiàstich han volgut sien passats ultra aquells als quals lo dit senyor ja havia respost. E per quant les coses supplicades per la Cort en lo dit terç capítol són de gran importansa en aquest Principat, car havia respecte que les causes no sien fetes immortals, per ço, ells consellers los dies passats se aiustaren ab los síndichs e ab los advocats d'aquesta ciutat e hauts molts rehonaments, axí sobre lo dit terç capítol e la resposta en aquell per lo senyor rey feta com sobre los dits dos capítols per los dits ecclesiàstichs novament nomenats. E sobre lo dit terç capítol havien posat cert pensament aiustant aquell als altres pensaments fets sobre dites respostes per lo dit senyor rey fetes, lo qual pensament seria legit en lo present Consell. E per //148v// semblant havien fetes certes respostes als dits dos capítols per los dits ecclesiàstichs demenats, los quals per semblant serien en dit Concell legits a ffi que per aquell vists hi fos feta delliberació.

E proposades les dites coses e legits los dits capítols los quals foren donats al senyor rey e les respostes per se majestat a aquells fetes e, encara, los pensaments que sobre dites respostes són stats fets per les persones per dita Cort destinades ensemps ab los advocats dels staments e, encara, los apuntaments per los advocats de la ciutat fets sobre lo dit terç capítol e les respostes fahedores als dits ecclesiàstichs sobre dits capítols, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque los apuntaments fets per los hòmens de sciència, axí sobre dit terç capítol e o sobre la resposta en aquell per la majestat reyal feta com sobre los altres capítols, lo Concell féu conclusió que staven bé. E donà facultat als síndichs, que per dita ciutat entrevenen en dita Cort, que si los staments de la Cort volran aquells passar e supplicar segons dits apuntaments, que dits síndichs consenten per aquesta ciutat; si, emperò, hi serien mudades algunes coses essencials, que sia refferit al present Concell. Entès, emperò, que com en lo capítol de la observança sia tot lo pes de la justícia, per tant foren encautats los dits síndichs d'instar, no solament hi sien posades les fortificacions e penes qui ja hi són po-

91. *AHCB. CC. XVI-55*: advocats.

sades, més encara altres maiors si obtenir se poden, segons per dita Cort serà deliberat.

En quant toque los dits capítols e cèdula per los ecclesiàstichs donada e demenats, lo Concell fa conclusió que en aquell sien fetes les respostes que per los advocats de la ciutat seran aconsellades e redigides en escrits qui són del tenor següent:

149r// En la cèdula del ecclesiàstichs del censos, tasques, bressatges e altres coses en dita cèdula expressades. En quant les dits coses han sguard a les remenses, ja hi ha capítol demenat al senyor rey e resposta per se majestat feta. Resta sia supplicat segons los apuntaments fets en e sobre dit capítol.

En quant als censos, tasques e altres drets continguts en dita cèdula, si los dits censos, tasques, etc., són recusats pagar per gràcias o concessions del senyor rey, d'immortal memòria o vuy benaventuradament regnant, devallants per causa de les turbacions inseguides en lo Principat, açò cau o recaurà en la potestat donada a la majestat del senyor rey, la qual no deu ésser perturbada ni empatxada.

E si recusen pagar no per gràcias o concessions del senyor rey per causa de les turbacions dessus dites, mas per guiatges, moratòries o sobressehiments o altres provisions prohibints de no pagar, en aquest cas deu ésser supplicada la majestat del senyor rey que revoch les dites provisions, com sien contra Usatges e Constitucions e turbatures de la justícia E en açò los síndichs de la ciutat deuen acompanyar en obtenir les dites revocacions e, si necessari serà, que de dites revocacions sia fet Acte de Cort.

En l'altre cèdula parlant de la dècima, *etc.*, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs de consentir en les Corts en les coses contingudes en dita cèdula. Emperò, que l'acte que'n serà fet no dur sinó tant com lo indult del Papa durerà e starà en ésser e per tant temps com en dita⁹² cèdula és contingut.

149v// Concell de XXIII prohòmens elegits per causa dels actes de la Cort que's celebre en aquesta ciutat.

Divendres a VII de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers e les XXIII persones destinades per consellar los síndichs en los fets de la Cort dins la casa del Concell de la ciutat e en lo apartament appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

Ço és, com stave en veritat que la majestat del senyor rey per la sua clemència havia grandíssima voluntat que la Cort, la qual de present la celsitud sua celebrave als cathalans en aquesta ciutat, prengüés conclusió e fi, havia molt stretes les coses

92. AHCB. CC. XVI-55: *deixa la frase sense acabar.*

que-s manejaven en dita Cort. E signament lo fet de la justícia, sobre lo qual fet eren stats fets molts apuntaments per la Cort als quals donats al dit senyor rey són stades fetes moltes respostes e per la Cort molts replicats. E, finalment, lo die passat lo senyor rey havia donats a la Cort e als staments d'aquella certs capítols sobre dit fet de la justícia, los quals capítols per los staments ecclesiàstich e militar són stats passats e simplement consentits, loats e aprovats. E axí quescuns dels dits staments ab embaxades han notifficat al stament de les universitats, en lo qual, sens gran spay, consultat e hauts diverses rehonaments sobre dits capítols e sobre les coses en aquells per lo dit senyor posades. E, de fet, en dits rehonaments assat clarament se és mostrat que los més dels síndichs de les dites universitats e de les més principals recahien en parer que los dits capítols deuen ésser acceptats segons la opinió dels dits dos staments ecclesiàstich e militar.

150r// E, de fet, los dits síndichs en lurs parlaments han mostrat que si los síndichs d'aquesta ciutat fossen disposts a votar ells hagueren ab molta voluntat dit lur parer e vot. Emperò, que dits síndichs, qui per aquesta ciutat entrevenien en dita Cort, honestament no haguessen forma de votar ni donar lur consentiment o dissentiment sens delliberació del present Concell e per tant eren en aquell proposades perquè'n fahés aquella conclusió que vista li'n seria, donant retgle als dits síndichs sobre lo que devien fer sobre dits negocis. E los dits capítols per informació del present Concell serien legits en aquell perquè fos vist lo contengut en aquells e millor hi posqués delliberar e donar tal consell als dits síndichs que nostre senyor Déu ne fos lohat e lo senyor rey servit e la cosa pública endreçada.

E proposades les dites coses e legits los dits capítols en e per los dits staments de la Cort manejats, tractats e per la majestat del senyor rey en sos repostes atorgats, lo Concell sobre aquells e quescún d'ells particularment féu les conclusions següents:

Ço és que en lo primer e segon dels dits capítols, los quals lo senyor rey en ses respostes atorga, lo dit Concell féu conclusió que staven bé.

Lo terç capítol ab la resposta en aquell per lo senyor rey feta, lo Consell féu conclusió que stave bé ab la addició per lo stament royal en aquell posada.

Lo Vlen capítol ab la resposta del senyor rey, lo Concell féu conclusió que stave bé, emperò, que lo dit senyor sia supplicat //150v// sia de mercè sua abreujar lo temps posat per les proves dels crims fets en Sicília. E si no ho volrà fer, sia passat segons lo capítol.

Lo VIIIè e lo VIII en capítols ab les respostes del senyor rey staven bé.

Lo XV capítol parlant de les remissions, lo Concell féu conclusió que aquell no sia demanat car no és vist ésser pertanyent, útil, ne necessari, ans ne sia del tot levat.

Lo capítol XVI e XVII e XVIII ab les respostes del senyor rey, lo Concell fa conclusió que stà bé ab les postilles o addiccions emperò en aquells posades. Però, que lo senyor rey sia supplicat que lo temps dels dos mesos per se gran altesa en aquell posats sia abreujat a un mes, segons la Cort és suplicat. E si no ho volrà fer, sia passat segons lo capítol.

En lo XVIII capítol de les dites respostes del senyor rey, lo Concell féu conclusió que los honorables consellers e los síndichs, tant com en ells serà, tenguen orde alguna cosa hi sia adobat a útil de la terra, si obtenir se porà. E si serà cas no s puxe obtenir, passe segons la resposta del senyor rey.

En quant tocha los altres restants capítols fins al capítol de la observança inclusive, lo Concell fa conclusió que aquells stan bé, //151r// donant lo dit e present Concell facultat als honorables síndichs, qui per la ciutat entrevenen en la Cort, que en lo stament reyal e en la dita Cort puixen consentir que de dits capítols e de quescuns d'aquells sien fets Capítols de Cort e o Constitucions, segons la Cort delliberarà.

Consell dels dits XXIII prohòmens elegits per los actes de la dita Cort.

Diumente a VIII de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab les XXIII persones eletes per los fets de la Cort que a present se celebre en aquesta ciutat, aiustats dins lo verger de la casa del Concell de la ciutat, o la maior part d'aquelles, aquí per lo honorable mossèn Bernat Johan de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companys consellers foren proposades les coses següents:

Ço és, com los deputats del General del present Principat eren stats en la Cort e en los staments d'aquella dient com les generalitats del dit General prenien gran dan o perdien bona quantitat per quant les galeas dels venecians, venint en la plage d'aquesta ciutat e en altres parts de Cathalunya, no volien res traure en terra perquè no haguessen a pagar los drets de les robes que no eren venudes. E, per ço, diverses vegades, stant la Cort congregada en aquesta ciutat, era stat fet que a les dites galeasses era tollerat que traguessen e que no pagassen los drets sinó del que vendrien e del que tornaren carregar que non pagassen dret algú. //151v// E perquè a present dites galeas devien arribar o eren ja arribades e era demenat los fos donada facultat per aquesta vegada tensolament. E, per ço, los síndichs d'aquesta ciutat no y podien consentir sens delliberació del present Concell, per ço, era posat en aquell.

Ítem, hi fonch posat com per causa de les lanes d'Aragó que s solien carregar en les parts de Tortosa, per les quals en lo temps de les turbacions pagaven XIII diners per rova de lana e, encara, stave axí mateix fins per la Cort altrament hi fos delliberat, lo qual càrrech donave causa dites lanes són portades a carregar

en⁹³ València e aquí carreguen en molt menys càrrech e lo General pert lo dret. E com ara vagen en dites parts dites galeasses de venecians e si anaven a Tortosa carregarien allí de les dites lanes si dit dret era modifficat. E, stant en la forma que vuy stave, és cert que dites lanes serien portades per terra a València i allí serien per dites galeasses carregades de que'n perdria dit General los dits drets. Per ço, era stat pensat que per tolre dit dan, dit dret per aquesta vegada tansolament fos modifficat, ço és, que pagassen VI diners per rova de lana, e que per la Cort sia provehit per lo sdevenidor. En açò, emperò, dits síndichs no poden consentir sens delliberació del present Concell e per tant era posat en aquell.

E proposades les dites coses lo dit Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant tocha la facultat de les galeas de venecians qui descarregaran robes en aquesta ciutat, lo Consell fa conclusió //152r// e dóna facultat als honorables síndichs de consentir que dites galeaces descarregants robes paguen los drets d'aquelles coses que vendran e d'aquelles que no vendran puxen tornar carregar sens pagar dret algun. E açò per aquesta vegada tansolament.

En quant toque los fets de les lanes d'Aragó que s⁹⁴ carregaran ab les dites galeasses en Tortosa, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs que ells puxen consentir que dites lanes paguen per aquesta vegada tansolament VI diners per rova de lana, segons per la Cort serà delliberat.

Concell tenguts ab la XXIII sobre los actes de la Cort.

Dimarts a XI de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers aiustats ensemps ab los XXIII prohòmens destinats per los actes de la Cort que s celebre en la present ciutat, o la més part d'aquells, dins lo verger de la casa del Concell d'aquella, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

Ço és, com la Cort, la qual per la majestat del senyor rey se celebre en la present ciutat, e los staments d'aquella staven en pensament de fer arrendaments de les generalitats e drets del General serien arrendats. //152v// E per donar forma a aquells han volgut veure en tals arrendaments que les pràtiques són acostumades servir e han trobat que la custuma és que los deputats quescun trienni en los mesos de març e d'abril fan fer certes íntimes e notificacions en los caps de les vagueries e açò en cert die ja en los capítols de la casa del General mencionats. E a present⁹⁵

93. A continuació, ratllat, Arag.

94. A continuació, ratllat, des.

95. A continuació, ratllat, era.

era que per maior expedició de la Cort era necessari les jornades e pràcticha des-sús dites fossen mudades per aquesta vegada tensolament. E per aquesta ocasió los staments de la dita Cort han fet posar en scrits cert apuntament lo qual seria en lo present Concell legit a ffi que, si li semblaria bó, donàs facultat als síndichs de consentir en aquell o altrament per ell hi fos feta delliberació.

Ítem, fon posat com una nau de strangers era stada noliejada per en Botaller per carregar lanes en los carregadors de Tortosa. Era veritat que, per ésser massa groç lo dret que-s pagave en dit loch per les lanes, lo que aquelles han a carregar volen portar aquelles en València a hon no paguen tants drets. E, per ço, que lo General no perdés tant útil de tantes lanes, los dies passats la Cort dispensà que en les galeas venecianes, per aquesta vegada tensolament, poguessen carregar dites lanes e que no pagassen sinó VI diners per rova de lana. E per tant, per la mateixa rehó, ara era demenat que dites lanes se poguessen carregar en dita nau pagant solament los dits VI diners per rova de lana. Los síndichs, emperò, d'aquesta ciutat no podien en açò consentir sens voluntat e delliberació del present Concell.

153r// E proposades dites coses, e legit lo dit apuntament posat per los staments de la Cort, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque la⁹⁶ dispensació per los dits staments feta e posada en scrits, lo Concell fa conclusió que aquella stave bé e ab aquella era provehit complidament a tots los contraris que-s porien resultar. E per ço, donà facultat als síndichs, qui per aquesta ciutat entervenien en la Cort, que poguessen consentir en lo stament e en la Cort ésser fet acte de dit apuntament ab les addicions per lo present Consell fetes e en dit apuntament posades.

En quant toquave la nau estrangera noliejada per lo dit en Botaller, lo Concell féu conclusió e donà facultat als síndichs que puixen consentir en lo stament e en la Cort que sia permès que en dita nau puixen ésser carregades lanes en dits carregadors de Tortosa pagant solament VI diners per rova de lana. Emperò, açò sia entès tensolament per aquesta vegada.

Concell de les XXIII persones elegits per los actes de la Cort que-s celebra en aquesta ciutat.

Dijous a XIII de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab lo Concell de la XXIII de la Cort, o més part //153v// d'aquell, dins lo apartament appellat de Trenta de la casa del Concell de la ciutat. Aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon,

96. *A continuació, ratllat, deffenció.*

altre dels dits consellers, en nom de sos companyons consellers e seu foren proposats los fets següents:

Ço és, com la Cort, la qual a present se celebrave en la present ciutat, stave en delliberació si lo General o los drets e generalitats d'aquell serien arrendats tots plegats, ço és, les entrades e eixides ensemps ab lo dret de la bolla, o si serien arrendats quescun per sí. E, axímateix, si serien arrendats quescuns de dits drets tots en massa, ço és, les entrades e exides totes plegades e lo dret del plom tot plegat; o si serien fets los dits arrendaments per taules o collectes. Era veritat que los més de dita Cort recahien en parer que les entrades e exides fossen arrendades totes ensemps e lo plom per taules e collectes. Los síndichs d'aquesta ciutat no podien o no volien consentir en alguna de dites coses sens la delliberació del present Concell e per ço era posat en aquell per que'n fahés aquella determinació que ben vista li'n seria.

Ítem, hi fonch posat com era veritat que sobre los arrendaments fahedors dels drets e generalitats del General de Cathalunya ja en lo passat foren fets per mitjà de Corts certs capítols ab los quals los dits drets en lo passat són stats arrendats e són en nombre de XXX. Era veritat que en lo capítol XXII, que parle de la paga dels preus, lo stament ecclesiàstich de la dita Cort ha moguts alguns apuntaments e aquells ha donats per via de parer; //151r⁹⁷// lo stament reyal sobre lo mateix capítol e sobre lo parer de l'ecclesiàstich ha fetes certes⁹⁸ addicions e mudades algunes coses e après havien referrits tots los staments sobre dites coses. E concordablement havien delliberat lo dit capítol stigués segons lo parer del dit stament reyal, los síndichs d'aquesta ciutat, emperò, se han retengut de dites coses voler-ne consultar lo present Concell, sens deliberació del qual no volien en aquelles consentir e, per ço, era posat en aquell perquè y fos delliberat.⁹⁹

Ítem, hi fonch proposat que si lo present Concell tenia algun dupte sobre les dites coses e o altres tocant lo interers d'aquelles e o dels demás del dit General que'n digués son parer, car per dits síndichs seria mogut en los dits staments.

E proposades les dites coses e legits tots los capítols axí antigament fets com de novell pensats, lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque lo fet de l'arrendament, si serà fet de tots los drets del General ensemps e plegats un arrendament, o si serà arrendat per taules e collectes. Lo Concell fa conclusió que dits arrendaments sien fets, ço és, de les entrades e exides totes plegades. La bolla sia arrendada per collectes e taules.

En quant toque los dits capítols, lo Concell féu conclusió e delliberació que dits capítols fins el XIIIè staven bé.

97. *Foliació errònia. Aquests folis estan entre el 153v i el 154r.*

98. *A continuació, ratllat, condicions.*

99. *AHCB. CC. XVI-55: canvia l'ordre dels dos primers capítols.*

151v// En e sobre lo capítol XIIIè, lo Concell féu conclusió e delliberació que e quant és dit en dit capítol que los draps strangers que entren o prenen tintes o són tirats dins lo Principat paguen lo plom ocorre dupte, car és pretès que les tintes e lo tirar no són aparell e axí no serien tenguts pagat res. E, per ço, és delliberat que dit capítol no deu ésser consentit fins sobre lo dit dupte sia fet delliberació, a ffi dit dupte sia remogut e sia feta conclusió si tals draps per pendre tintes o ésser tirats en lo Principat pagaran lo plom.

En los capítols XIIIè, XVè, XVIè, XVIIè, XVIIIè, XVIIIè, XXè e XXIè lo Concell féu conclusió que dits capítols stan bé.

En lo XXIIè capítol ab les addicions mogudes per lo braç reyal staven bé e ab aquelles e no en altra manera sia consentit.

Tots los altres capítols lo Concell féu conclusió que staven bé e donà facultat als dits síndichs que puixen consentir en lo braç reyal e en la Cort que dits arrendaments sien fets per la forma dessús dita, juxta dits capítols ab dites addicions.

Ítem, lo dit Concell féu conclusió e delliberació que per los dits síndichs sia mogut en lo dit braç reyal e en la Cort que sobre la exhacció dels preus dels dits arrendaments e d'altres deutes del dit General sien fets dos capítols, en lo un dels quals sia provehit que per los deputats no sia empatxat lo exhegidor del General en exhegir dits preus e altres deutes, segons //152r// en dits capítols ja en e per lo present Concell passats és contengut. E per l'altre capítol sia provehit que lo racional de la casa de la Deputació, encontinent haie exhaminats los comptes, sia tengut donar al dit exhegidor les restes a ffi aquelles puxe exhegir, segons és ja en dit capítol ja en scrits posat largament expressat.

Concell dels XXIII prohòmens elegits ab los consellers per los actes de la dita Cort.

Dissapte a XV de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab la XXIIIa elegida per los actes de la Cort, aiustats dins la casa del Concell de la ciutat e en lo appartament dit de Trenta, aquí foren proposades per lo honorable mossèn Johan de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companys consellers les coses següents:

Ço és, com lo die prop passat per lo present Concell legits los capítols de l'arrendament fahedor dels drets del General en lo capítol XIIIè mugué cert dupte sobre los draps de passatge qui's tinyen, són tirats en lo present Principat, dels quals en dit capítol és dit que paguen lo dret del plom com lo dit tenyir i tirar sia aparell. E lo present Concell, pretenent que dites coses no són aparell, recaygué en parer e féu conclusió que dit capítol no fos passat fins primerament dit dupte fos declarat. Lo qual dupte és stat posat en lo stament reyal a ffi que fos no-

tifficat als altres staments. Lo qual parer al dit stament és vist que metres dit capítol a present en dupte es torbar tot lo procés de la Cort, que no podria donar dits drets a l'encant per arrendar és stat deliberat, e açò seria lençar-se //152v// e lo senyor rey e la Cort dessus. Per ço, era stat delliberat que, attès que dit capítol en lo temps passat ja fonch passat e delliberat per Cort, fos tornat¹⁰⁰ al present Concell, a ffi per aquell fos vist si dit parer serà sforçat ab los staments no obstants dits contraris o si seria revocat o limitat per alguna via.

E més fonch proposat com lo present Concell lo die passat recaygué en parer deure ésser fet un capítol que los deputats e hoydors de comptes no puixen empatxar lo exhegidor del General en exhegir los preus dels arrendaments e altres drets al General deguts per qualsevol rehó o causa. E que lo dit exhegidor prest sagrament e homenatge, segons en lo dit capítol lo qual fonch posat és contengut, lo qual capítol lo stament reyal de la dita Cort ha per molt just e rehonable e que deu ésser fet, emperò, és d'intenció no deure ésser mes en los capítols del dit arrendament, mes que dits capítols dels dits arrendaments passen lisos. E après, que dits capítols o altres consernents lo bé del General sien fets. Conservat, emperò, que los síndichs d'aquesta ciutat no puguen res variar en la conclusió d'aquest Concell. Per tant era pasat en dit Concell perquè y fos delliberat.

E proposades les dites coses lo Concell féu les conclusions següents:

Ço és, en quant toque lo capítol XXIIè parlant dels draps de passatge que dins lo Principat prenen solament tinctes e són tirats o solament són tirats, dels quals en dit capítol és posat paguen lo dret del plom, lo Concell féu conclusió que lo dit capítol antich stigua com stà, donant facultat als síndichs de passar segons aquell.

En quant toque lo capítol qui lo die passat fonch posat sobre no ésser impedit lo exhegidor del General en la exhacció dels preus dels arrendaments //153r// are fahedors e dels altres deures del General, segons en aquell és contingut, lo Concell féu conclusió e delliberació¹⁰¹ que los capítols de l'arrendament se deuen dar sens lo dit capítol de l'exhegidor del General, emperò, que los síndichs insten e ffacen fer Acte de Cort del dit capítol separadament e de per sí e que no passen en liurament del dit arrendament sens que no sia passat dit capítol. Lo qual és de tenor següent:

Vol la Cort e los tres staments de aquella que los deputats e hoydors de comptes no puxen empatxar o retardar lo exhegidor, etc.¹⁰²

100. *A continuació, repetit, fos tornat.*

101. *AHCB. CC. XVI-55: ratllat*, en quant tocha la execució dels preus dels dits arrendament ara fahedors lo dit capítol sia e encara sia [dues paraules il·legibles] millor fer sa puxe, remetent-ho als síndichs quant tocha los dinés del [una línia il·legible] sia posat en lo arrendament que sia remès al redrés del General del qual redreç lo present Consell ara per lavors fa conclusió que en tot cas sia fet e en altra forma no sia consentit al finament de la Cort.

102. *AHCB. CC. XVI-55: canvia l'ordre dels dos primers capítols.*

Continuació dels dits actes.

Dimarts a XVIII de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers ensemps ab lo Concell de XXIII prohòmens, o més part d'aquells, elegits per los actes de la dita Cort que's celebre en la present ciutat, aiustats dins la casa del Concell d'aquell e en lo appartement appellat de Trenta, aquí fonch proposat per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels consellers, en nom de tots ells lo que's segueix:

Ço és, com stave en veritat que com aquest Concell sabés e hagués vist que, entre los altres capítols fets sobre los pagaments fahedors dels preus¹⁰³ dels arrendaments, lo qual diu¹⁰⁴ haguessen ésser posats en la Taula de la ciutat, qui és a totes coses segura, lo die passat sobre dit capítol per los braços¹⁰⁵ ecclesiàstich e militar fonch mogut differència. Ço és, que volien que los preus dels dits arrendaments sien posats o en dita Taula de la ciutat o en altra taula assegurada, prenent fundament d'un capítol qui és antich //153v// per lo qual és disposat que les peccúnias del General fossen deposades en la Taula de la ciutat o en altra taula assegurada. És veritat, que los dies passats sobre lo capítol disponent de la forma que los arrendadors serien tenguts pagar los¹⁰⁶ preus dels arrendaments, lo stament ecclesiàstich féu motiu que dits preus fossen scrits en la dita Taula de la ciutat e no en altre loch e tots los altres staments si adheriren e així fonch passat e conclòs en aquest Concell. Are los dits staments ecclesiàstich e militar han mudat de parer e volrien que los preus dels dits arrendaments puixen ésser deposats en una taula assegurada e no en la dita Taula de la ciutat, ells sabien quins respectes los movien. Emperò, són hi fetes diverses contraris per los quals és mostrat seguir-se'n innumerables dans e, encara, desservey del senyor rey e de la cosa pública d'aquesta ciutat e de tot lo Principat, los quals los honorables síndichs, que per aquesta ciutat eren en dita Cort, present en aquest Concell particularment explicaren. Lo senyor rey havia volgut parlar ab dits síndichs sobre dit fet, mostrant que se gran altesa volria que per maior expedició de la Cort aquesta ciutat ab stament reyal passàs en dit negoci. Per los dits síndichs és stat mostrat a la majestat sua quins inconvenients se seguirien del dit fet molt stesament; emperò, encara han volgut que lo present Concell fos aplegat a ffi que per aquells fos vist si permetria dites coses per ésser pus prest aconseguit lo fi de la dita Cort.

103. A continuació, ratllat, capítol.

104. A continuació, ratllat, ésser.

105. A continuació, ratllat, mil.

106. A continuació, repetit, los.

E, per ço, era per ells proposat en aquell perquè delliberés ço que li'n seria vist millor fahedor.

E proposades les dites coses e hoyts los síndichs d'aquesta ciutat lo dit Concell féu la delliberació que's segueix:

Ço és, que considerat que poch dies eren passats fonch portat en dit Concell un capítol parlant de la paga dels preus dels arrendaments fahedors dels drets //154r// del General, en lo qual capítol, per concòrdia de tots los staments de la Cort, era provehit que los dits preus fossen deposats en la Taula de la ciutat, dits e escrits als deputats. Lo qual capítol an aquest Concell paragué molt bo e axí hi consentí. Per tant féu conclusió que lo dit capítol, los dies passats segons és dit fet e per aquest Concell consentit, sia servat e exequat. E per forma alguna no sia consentit que dits preus e altres diners del dit General vinguen en altre part o taula sinó en la Taula de la ciutat. E que per los honorables consellers e per los síndichs sia denunciat al senyor rey e encara als tractadors de se majestat.

Concell tengut ab les XXIII persones destinades en los actes de la Cort.

Dijous a XX de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per los affers de la Cort qui a present se celebre en aquesta ciutat, aiustats dins la casa del Concell d'aquella e en lo apartament dit de Trenta, aquí per los honorables consellers o per mossèn Johan Bernat de Marimon en nom de tots ells fonch¹⁰⁷ proposat lo que's segueix:

Ço és, com lo die passat per lo present Concell fonch feta conclusió sobre la differència que s'era moguda en la Cort del depòsit fahedor dels preus dels arrendaments que serien fets dels drets del General, en la qual conclusió lo present Concell fou de sentència e parer que los depòsits dels //154v// dits preus fossen fets en la Taula de la ciutat e no fos permès per forma alguna que fossen posats en altra taula sinó en la dita Taula de la ciutat, segons en dita conclusió és contengut. E és veritat que la dita conclusió fou notificada encontinent a la majestat del senyor rey e après als staments de la Cort, los quals après tots són concorts que les dites peccúnies vinguen e sien deposades per los arrendadors en la Taula de la dita ciutat. Emperò, és mogut un gran dupte, ço és, per quant la ciutat té privilegi que los diners d'algun de sos deutors venint en dita taula, la taula o sos ministres o lo clavari de la ciutat los se poden aturar en paga de son deute e la ciutat és crehedora per sos censals del General. És fet, per ço, dupte que com les peccúnies seran

¹⁰⁷. Fonch *interlineat*.

en dita taula, dites, escrites als diputats, la dita taula no s'atur aquelles en pagua de les sues pensions e altres deutes. E per tant, los staments no volen passar en dit apuntament que los diners o preus dels arrendaments vinguen en la dita taula si donchs per la ciutat no era feta promesa de no usar de dita facultat en quant les peccúnies del General, dites, escrites als deputats del General de Cathalunya. E com los síndichs qui per la ciutat entrevenen en dita Cort no haien poder de consentir e menys fer tal promesa, per aquesta causa era proposat en lo present Concell a ffi que per aquell ne fos feta aquella conclusió que placent li'n seria, si tals coses, emperò, pertanyen an aquest Concell e, en cas que no pertangués al present Concell que sia remès al Concell a qui's pertany.

E proposades les dites coses e hoyts sobre aquelles los hòmens de sciència, lo Concell considerat que's tracta del privilegi de la Taula, ço és, de la facultat //155r// que la ciutat té d'aturar-se les peccúnies de sos deutors qui venen en dita taula, per dit respecte et altre és vist que dites coses no pertanyen al present Concell ans pertanyen al Concell de Cent Jurats. Per tant féu conclusió que dites coses pujen al Concell de Cent Jurats per los medis pertanyents e acostumats.

Concell de XXIII persones e advocats per lo Concell de C destinats sobre dit negoci.

Divendres a XXI de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers e los síndichs e XXIIIa de la Cort ensemps ab los advocats de la ciutat per la comissió a ells per lo Concell de Cent Jurats de les coses dessus e deíus mencionades donades, aiustats dins lo verger de la casa del Concell,¹⁰⁸ aquí fonch per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom de tots proposat lo que's segueix:

Com lo present Consell no ignorave la comissió per lo Concell de Cent Jurats lo die present a ells feta sobre e de les coses manejades en lo dit Concell, ço és, si per la ciutat serà donat consentiment que depositant-se los diners del General en la Taula de la ciutat, dits, escrits als deputats, la ciutat no userà de la facultat que té de retenir-se les pecúnies que venen en dita taula de sos deutors, encara que lo General //155v// fos deutor a la ciutat, donant lo dit Concell de Cent Jurats al present Consell sobre dites coses en exequitar lo que serà delliberat segons en la conclusió del dit Concell és contengut. E com fer delliberació sobre dit fet recaygua en grandíssima necessitat per la expedició de la Cort, en lo fi de la qual stà tot lo bé d'aquesta ciutat e encara de tot lo Principat e no finint-se dita Cort redundaria

¹⁰⁸. A continuació, ratllat, e en lo apart.

en total destrucció de tota la cosa pública, per ço, era posat en dit Concell que deliberàs sobre dit negoci en la forma que més li seria o parria pertinent e deguda.

E proposades les dites coses, lo Concell féu conclusió e donà facultat als síndichs que puxen consentir en la Cort e prometre que la ciutat, taulers o clavari, en les peccúnies qui vendran a la Taula de la ciutat, dites e scrites als diputats, no useran d'aquella facultat que la ciutat té per lo privilegi d'aturar-se les pecúnies qui venen en la dita taula de sos deutors. Emperò, que ans de consentir les dites coses haien del senyor rey una salvetat: que per lo present consentiment no sia fet o engendrat preiudici, violació, derogació o novació al dit privilegi de la dita taula, tàcitament o expressa, en totes les altres coses en aquell contingudes, ans aquell, axí en usar de la dita facultat en respecte de totes altres persones a la ciutat obligades com en totes altres coses en aquell contingudes, romangue en se força e valor. E que sia donat franch de segell e de totes altres despeses.

156r// Concell de les XXIII prohòmens elegits per los actes de la Cort que celebre en aquesta ciutat.

Dimecres a XXVI de setembre any MCCCCLXXXI

Dins la casa del Concell de la dita ciutat en lo loch o apartament de Trenta, aiustats los honorables consellers ensemps ab lo Concell de la XXIII elegida per los fets que's tracten en la Cort de present celebrada en aquesta dita ciutat, aquí foren proposades per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons les coses següents:

Ço és, com los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en la Cort qui en lo dit e present Concell eren presents havien referit a ells dits consellers les coses les quals per semblant per ells en aquell serien referides. E, en efecte, eren que en la dita Cort manejan-se los negocis de la justícia e signament lo Capítol de la observança, en aquell article hon era dit que fos hoyda sentència de vet, lo braç dels ecclesiàstichs havia contradit a dit article no volent que dits ecclesiàstichs sien strets en dites coses per sentència de vet. E d'açò tota la Cort stave en gran turbació, los militars e los reys eren d'opinió que en tots anàs per egualtat. Lo senyor rey e sos tractadors havien mogut que fos feta una de dues coses: o que fos adherit a la opinió dels ecclesiàstichs o que dita differència fos //156v// remesa a les mans de la majestat del dit senyor.¹⁰⁹ E per quant ells dits síndichs, los quals foren hoyts per lo dit Concell, no tenien semblant facultat, ço és, de consentir en dites coses

¹⁰⁹. AHCB. CC. XVI-55: *deixa el paràgraf sense acabar.*

sens que primer no sabessen la intenció e voluntat del present Concell, per tant era posat en aquell perquè y fos delliberat.¹¹⁰

E proposades les dites coses e hoyts dits síndichs que per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort, lo Concell dellibera e conclòs que dóna potestat e facultats als dits síndichs de consentir en lo braç reyal en la Cort que, pus los ecclesiàstichs no volien consentir que los oficials lurs hoien sentència d'excomunió per observança de constitucions, segons que en lo Capítol de la dita observança és provehit, que dita excomunicació quant a dits oficials ecclesiàstichs ne sia levada. Emperò, que y sia aiustat que los oficials reyalis no hoigen excomunicació ne sien compresos en aquella en les causes o qüestions que devant ells seran a instància de persones ecclesiàstiques si aquelles seran o beneficiats o constituïts en sacres òrdens.

Continuació del dits actes.

Lo dit die de dimecres a XXVI del dit e present mes de setembre

Los dits consellers e Consell aiustats en dit loch e proposat per lo dit mossèn Marimon lo fet dessús //157r// specificat e la conclusió per lo dit Concell feta sobre la differència moguda per lo stament dels ecclesiàstichs, ço és, que en lo capítol de la observança no fossen compresos en la sentència de vet dits ecclesiàstichs. E com dit Concell havia delliberat que si dita excomunicació ne era levada que y fos aiustat que los oficials reyalis no hoyssen sentència de vet ne fossen compresos en aquella en les causes o qüestions que devant ells serien a instància de persones ecclesiàstiques, si aquelles eren beneficiats o constituïdes en sacres ordres. Les quals coses per dits síndichs eren stades refferides als dits staments de la Cort e lo stament ecclesiàstich, ab lo qual principalment era dita differència, no venia bé en dita conclusió, ans donave en parer que fos remesa dita differència a la majestat del senyor rey. E, per ço, ells dits síndichs no tenien dita facultat de poder donar dit consentiment, per ço, ho posaven en dit Concell perquè y fos delliberat.¹¹¹

110. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, paràgraf ratllat*, E proposades les dites coses e hoyts los síndichs que entrevenen en la Cort, lo Consell fa conclusió que si los ecclesiàstichs volran ésser exemps del vet constituït *in sacris ordinis* o beneficiats en tal forma que convengut lo lech lo ecclesiàstich devant lo jutge ecclesiàstich aquell jutge no sia stret a la observança. E en cas que lo ecclesiàstich convenga lo lech devant lo jutge lech que tal jutge sia stret a la observança ab lo vet, en tal cas los síndichs no consentan en la exempció demanada per los ecclesiàstichs. Si los ecclesiàstichs volran anar per eigualtat lavors los síndichs hi consenten.

111. *AHCB. CC. XVI-55 diu*: Ço és que lo present Consell té a memòria lo conclusió lo die present feta per lo present Consell, la qual conclusió per los honorables síndichs és stada notificada als staments de la Cort, e lo stament ecclesiàstich ab lo qual era principalment la diferència de la sentència de vet.

E proposades les dites coses lo Concell féu conclusió e delliberació e donà facultat als dits síndichs que en dita differència que era en dita Cort, ço és, en la contradicció que era feta per lo stament ecclesiàstich sobre dita excepció posada en dit capítol de la observança, no volent que compregués a ells, que dits síndichs puxen consentir que dita differència sia remesa a la majestat del dit senyor //157v// rey, romanent, emperò, la dita excomunicació en los officials reys segons era posat en lo dit capítol de la dita observança.

Concell dels dits XXIII prohòmens tengut per dits fets de la dita Cort.

Divendres a XXVIII de setembre de l'any MCCCCLXXXI

Los dits honorables consellers e Concell de la XXIII destinada per los fets de la Cort, aiustats dins la casa de la ciutat en lo verger¹¹² d'aquella, per lo honorable mossèn Johan de Marimon, altre dels dits consellers, en nom d'ells e dels honorables consellers companys seu foren proposades les coses següents:

Com era veritat que lo present die e encara lo prop passat, sentit que la majestat del senyor rey se preparave e stave en delliberació feta de demenar a la dita Cort la oferta del donatiu a la sua gran altesa per aquella fahedor de CCC mil lliures¹¹³ e que los staments de dita Cort significaven aquell ésser fet, les quals fossen carregades sobre los drets del General novellament ordonats a raó de //158r// de XXV mil per mil ab certes condicions en los apuntaments per açò fets, posades e concordadores per la dita Cort, les quals ans de fer sobre dit donatiu final conclusió havien ésser en lo present Concell reportades. En açò dits síndichs d'aquesta ciutat no podien consentir sens expressa delliberació d'aquell. Axímateix, havien haver més avant facultat dits síndichs que en lo fet de la remissió o poder donador a la senyora reyna sobre conèxer en los greuges, que en açò fos prop prorogat o allongat a la senyora sua temps convenient dins lo qual millor la sua excel·lència sobre dites coses pogués veure e determenar. E d'açò era pensat que axí lo dit senyor rey com encara la dita senyora fossen supplicats per part de dita Cort que ls fos placent que dit temps dins lo qual ab més repòs, axí del donatiu com encara dels dits greuges, fos per algun temps contrestent allargat.

E proposades les dites coses, lo Concell féu conclusió que dóna facultat als dits síndichs que puxen consentir en lo stament reyal ésser per aquell feta significació als altres staments, per via de parer o de pensament, de fer donatiu graciós a la majestat del senyor rey de CCC mil lliures carregades sobre los drets del General no-

112. *A continuació, ratllat, de la.*

113. *AHCB. CC. XVI-55: deixa el raràgraf sense acabar.*

vament apuntats, a raó de XXV mil per mil e no menys, ab les condicions, emperò, posadores e concordadores per los staments, les quals, ans de fer dita oferta a la majestat del dit senyor rey, se haien a reportar en lo present Concell perquè vistes aquelles ne //158v// puxe fer aquella delliberació que placent li'n serà. E aximateix que dits síndichs puixen consentir ésser fet Acte de Cort que lo poder donat a la senyora reyna sobre los greuges sia¹¹⁴ prorogat per la Cort per lo temps que'ls parrà e concordat serà. E que sien supplicats axí dit senyor rey com la senyora reyna per part de la Cort que'ls sia placent que dit poder sia prorogat a ffi que ab maior repòs se pugue compondre la forma e condicions del donatiu e lo que per la dita senyora reyna sobre los greuges ha ésser sentenciat e declarat.

Continuació dels dits concells per los dits actes de Cort.

Dissapte a VI d'octubre any MCCCCLXXXI

Aiustats los dits consellers e Concell de XXIII prohòmens elegits per los fets de la Cort de Cathalunya, o la més part d'aquells, dins la casa del Concell de la dita ciutat o en lo apartament appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre del dits consellers, en nom seu e de sos companyons foren proposades les coses següents:

Co és, com lo present Concell a XXVIII del mes passat féu conclusió e delliberació e donà facultat als síndichs que¹¹⁵ poguessen consentir en lo stament reyal que fos feta significació per la Cort ésser fet donatiu graciós //159r// a la majestat del senyor rey de CCCM lliures ab tals condicions e qualitats com per dita Cort seria concordat, emperò, que dites condicions ans d'ésser dita oferta feta fossen al present Concell refferides. Dites condicions eren stades posades e serien legides en dit Concell per tant que aquell ne fahés aquella conclusió que li fos placent.

E proposades les dites coses e hoyts los síndichs qui per aquesta ciutat entrevenen en dita Cort, lo Concell féu conclusió que les condicions posades per los advocats de la Cort staven bé, emperò, quant en los capítols parlants de la anul·lació dels censals de les CCM lliures e de la revocació de la pramàtica, si en aquelles haurà mester altres salvetats, lo Concell ho remès als dits síndichs los quals, ab concell dels dits advocats de la Cort, facen aquelles si'ls parrà per utilitat e salvetat de les libertats ésser fahedor.

E, axímateix, féu conclusió lo dit Concell que los dits síndichs corren e procuren d'obtenir un Capítol de Cort sobre que tots los censals del General, imposats e imposadors, sien pagats egualment e per mesades, remetent-ho als síndichs. E per semblant un altre capítol ab que sia amplement provehit que los drets de

114. *A continuació, ratllat*, reprovat.

115. *AHCB. CC. XVI-55: a continuació, ratllat*, per via de parer.

les generalitats no puguen ésser presos ni ocupats per alguna causa necessària o voluntària, stanent-ho llargament, sens que los censals primer no sien pagats, ordonant-ho àmplement dits advocats a tota utilitat dels dits censals.

E més féu conclusió e delliberació lo dit Concell que totes les CCC mil lliures sien graciosament donades e offertes al dit senyor rey per la Cort ab les dites condicions, sens retenció alguna d'alguna quantitat, ne prestació de increment per exequció fahedora de les coses que se altesa o per la senyora reyna //159v// seran pronunciades, com lo dit Concell, confiant de la virtut de llurs excel·lències, fia e vol fiar de la lur paraula reyal. E per ço done en parer que alguns dels honorables consellers e síndichs vagen de continent a se altesa e suplicar, axí al senyor rey com a la senyora reyna, que·ls plàcia fer la restitució general e exequitar lo que per lurs alteses serà pronunciat, com lo present Concell no vulle sinó llur promesa reyal. Emperò, si lurs alteses volien per aviament de la Cort que y hagués jurament prestador per lo dit senyor rey, féu conclusió lo dit Concell que y sia posat lo dit jurament e ab aquell e dites condicions donà facultat als dits síndichs que puixen consentir que per la Cort sia feta la dita oferta de donatiu graciós.

En quant l'offici de l'exhegidor del General o d'altres, lo Concell dóna facultat als dits síndichs que, ans del liurament de l'arrendament, facen que aquell pas per Acte de Cort, segons que·s poran concordar en la Cort a tota utilitat e endreça de les generalitats. Remetent-ho als dits síndichs.

En quant lo guiatge dels censals del General, lo Concell fa conclusió e dóna facultat als dits síndichs que puixen consentir en la Cort que dits censals sien guiats quant en los crims tensolament e no en los contractes o actes civils. E, si no·s podia concordar, que del tot sia levat.

E més féu conclusió lo dit Concell e dóna facultat als dits síndichs que puixen consentir en ésser prorogat e de nou donat //160r// lo poder al senyor rey sobre lo fet de la leuda de Copliure o de la senyora reyna sobre los greuges e differències per aquell temps que a la dita Cort parrà.

Concell de XXIII prohòmens destinats per los fets de la Cort.

Dilluns a XV d'octubre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab les XXIII persones destinades per consellar en los fets de la Cort dins lo apartament apellat de Trenta de la casa del Concell de la ciutat, aiustats per les dites coses, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companys foren proposades les coses següents:

Ço és, com en lo passat vivint lo alt rey don Martí, de loable recordació, empenyorà lo Comdat d'Empúries, ço és, part a la ciutat e part als diputats, als deputats los castells de Cadaqués e Roses per CV mil florins d'or, atorgant dit senyor certs capítols de la justícia apellats «Capítols del senyor rey en Martí». Dies ha que lo senyor comte d'Empúries demane dits castells, axí per justícia com de gràcia, e no se n'ha feta conclusió alguna. Are dit senyor¹¹⁶ demanave a la Cort que dits castells sien donats a se gran altesa.¹¹⁷ Era pensat //160v// per ells dits consellers e síndichs que, en cas que la dita Cort lexàs dits castells a la dita majestat, que per açò aquesta ciutat en sdevenidor no en reportàs alguns contraris. Era per tant posat en aquest Concell que si dits síndichs havien a consentir en aquell acte que ho fessen ab aquelles condicions o salvetats degudes e pertinents.

Ítem, hi fonch proposat com lo senyor cardenal d'Espanya, lo qual era molt familiar als dits senyor rey e senyora reyna, havia comprades moltes coses de les quals devia pagar lo dret al General. Los dits majestats demanaven a la dita Cort dits drets fossen remesos¹¹⁸ al dit cardenal. E perquè los dits síndichs en açò havien a consentir o dissentir, per ço, era posat en dit Concell fossen consellats que devien exeqtar.

E proposades dites coses e hoyts a ple los dits honorables síndichs de la present ciutat, lo Concell sobre aquelles féu les conclusions següents:

Ço és, en lo fet dels dits castells demenats per los dit senyor rey li sien donats, lo Concell féu conclusió e dóna facultat als dits síndichs que ells puixen consentir que dels dits lochs de Roses, Cadaquers e altres, que són stats empenyorats al dit General per lo dit alt rey don Martí, sien restituïts e donats al dit senyor rey. Emperò lo honorables consellers, síndichs e advocats de la ciutat pensen que les salvetats poran ésser fetes o quals coses poran ésser obtengudes de la majestat del dit senyor, a ffi que dels dits lochs aquesta ciutat en sdevenidor non puxe haver dans o contraris alguns.

161r// En quant toque los drets que dit cardenal és tengut pagar per les coses de les quals ha contractat comprar, los consellers, sentints que dites coses venen en preiudici de les ordinacions de la Taula, digueren que no ho volien haver per proposat e, per ço, dit Concell no hi volgué votar per dupte de la excomunicació.

Concell de la dita XXIII per causa dels fets de la dita Cort destinada.

116. *AHCB. CC. XVI-55: lo senyor rey.*

117. *AHCB. CC. XVI-55: deixa el paràgraf sense acabar.*

118. *AHCB. CC. XVI-55: deixa el paràgraf sense acabar.*

Dijous a XVIII d'octubre de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab la més part del Concell¹¹⁹ de XXVIII prohòmens elegits per consellar en los fets de la Corts que's celebre en aquesta ciutat dins la casa del Concell de la ciutat e en lo apartament appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon en nom seu e de sos companyons consellers foren proposades les coses següents:

Com lo present Concell era cert que a VIII del dit e corrent mes fonch fet lo donatiu de CCC mil lliures al senyor rey ab les qualitats e condicions en la supplicació de la oferta contengudes. E com dites CCC mil lliures haguessen ésser carregades a censal sobre lo General a raó de XXV mil per mil, la majestat del senyor rey demana ara que, jatsia les dites qualitats e condicions no sien complides, vol que lo sindicat sia fermat als diputats per crehar dits censals per la dita quantitat. Los brassos ecclesiàstich e militar¹²⁰ eren d'acort que dit sindicat sia fermat¹²¹ purament, //16lv// no exprimint en aquell qualitat o condició alguna. E és dupte que molts del braç reyal no's concorden ab ells e no staven sinó per sentir lo parer de Barchinona e per consegüent d'aquest Concell, lo qual havia a delliberar què era fahedor. E era punt en lo qual anave tot lo bé, no solament d'aquesta ciutat mes encara de tot lo Principat e, per ço, hi fahia molt attendre. Car, fermat lo dit sindicat, los diputats als quals seria donat lo poder purament e encontinent seran stats de fer les vendes del censal al senyor rey e les pronunciacions fahedores, axí per lo senyor rey com per la senyora reyna, no serien publicades ni les altres condicions en la oferta del donatiu expressades no seran complides, en que va tot lo bé d'aquesta ciutat e del Principat. E, ultra los grandíssims dans que se'n poden seguir, era lo maneig del negoci molt desordonat e indiscret e contra tots stils e pràtiques de Corts, per les quals se mostre que jamés donatiu graciós offert ab condicions no fonc exequatat sens que primer les condicions oposades en la oferta fossen complides, e que a present fos fet lo contrari seria gran desorde e cosa de mal exempli en lo sdevenidor. E per ço era proposat en dit Concell a ffi que, hoyts los síndichs de la ciutat qui entrevenien en la dita Cort, ne fos feta la conclusió que li seria plasent.

E proposades les dites coses e hoyts los dits síndichs de la ciutat qui en dit Concell eren presents, lo Concell après hagué molt comunicat e consultat sobre dites coses se retengué e aturà delliberació sobre aquelles, ab acort e apuntament que lo //162r// die següent tots los qui aquí presents eren e, encara, aquells qui hi fa-

119. *A continuació, ratllat*, ordinari i, també, XXXII.

120. *A continuació, ratllat*, són.

121. *A continuació, ratllat*, als diputats per.

llien lo sendemà a VIII hores de matí tots fossen allí per fer conclusió de les sobre dites coses.

Continuació de les dites coses.

Divendres a XVIII d'octubre del dit any MCCCCLXXXI

Los dits XXIII prohòmens aiustats en lo dit loch de la casa del Concell hon eren los dits consellers e síndichs e hon foren les coses dessús dites molt maneja-des e ruminades e, encara, volgueren hojr los advocats de la ciutat e, encara, alguns notaris sobre les pràtiques de tals síndichs seguides, ffinalment lo dit Concell féu lo apuntament e conclusió que s segueix:

Dóna en parer lo dit Concell que la majestat del senyor rey déu ésser supplicada que ab Acte de Cort prometa e jure que tal die e en la ciutat de Barchinona pronunciarà e declararà per virtut del poder que li és donat per la Cort en les differències que són de part apart. E, axímateix, la senyora reyna prometrà en se fe reyal que lo dit die pronunciarà en los greujes e differències, segons lo poder que li és donat per la Cort, e que renunciarà al censal de les CC mil lliures e pensions de aquell. E que lo dit senyor rey lo dit termini compartirà e consignarà //162v// les C mil lliures, segons e per la forma en la oferta contenguda. E que ans de fer les dites pronunciacions, axí per se altesa com per la senyora reyna, e ans que la senyora reyna haie renunciat e ans d'haver dites C mil lliures consignades e compartides, segons dit és, no passarà ni pugua passar a exacció ni exequció de les CCC mil lliures ofertes, axí en propietat com en pensions, encara que la dita Cort li hagués fet e ferman lo sindicat per obs de carregar dita quantitat a censal. Ans, no pronunciat és declarat lurs alteses, e la senyora reyna no renunciat al dit censal de les CC mil lliures e no compartint dites C mil lliures sa altesa, segons dit és, lo sindicat fahedor e per la Cort fermador no sia d'algún effecte. Romanent salves e ilheses les condicions e totes les altres coses en la oferta contengudes.

E més és de parer que fet lo dit Acte, de continent la Cort deu fermar sindicat als deputats de Cathalunya, purament e sens condició alguna, per a poder carregar a censal les dites CCC mil lliures a raó de XXV mil per mil, ab aquesta modificació: que les pensions del dit censal no coreguen ne per via de luïció o altre no pugua sa altesa reebre ne dispondre res de la propietat fins a tant que se majestat e la senyora reyna haien renunciat al dit censal de les CC mil lliures e per se altesa les dites C mil lliures sien compartides com dit és.

163r// Concell dels dits XXIII prohòmens elegits per los fets de la Cort que de present se celebre en aquesta ciutat.

Dissapte a XXII d'octubre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits sobre los actes de la Cort que es celebre en aquesta ciutat, aiustats dins la casa del Concell d'aquella e en lo apartament appellat de XXX, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom de sos companys foren proposades les coses següents:

Com era veritat que ells consellers, ab alguns dels síndichs aquí presents, juxta delliberació del present Concell eren anats a la majestat del senyor rey portant a se altesa lo parer conclòs per aquest Concell sobre lo fet del sindicat fermador per la Cort als deputats per encarregar les CCC mil lliures, de les quals era stada feta oferta per la Cort al dit senyor a censal sobre lo General, a raó de XXV mil per mil, del qual parer lo dit senyor demanà translat, lo qual encontinent li fonch donat e fonch remès al concell de sos letrats. E d'açò se era seguit que lo dit senyor, ab delliberació de son concell, ha donat a la Cort lo parer de se gran excellència sobre dit sindicat e altres coses en aquell contengudes, lo qual seria legit present lo dit Concell a ffi que per aquell ne fos feta aquella determinació que li'n seria vista fahedora.

163v// E proposades les dites coses e legida una vegada e moltes lo parer per lo dit senyor donat sobre la pràtica servadora en les coses fahedores en la Cort per dar compliment a la conclusió tan desijada d'aquella, lo Concell féu conclusió e delliberació que lo dit parer stave bé. E donà facultat als síndichs que en la Cort puxen consentir que los actes en lo dit parer o memorial per lo dit senyor mencionats per la Cort e en la Cort sien fets e exequatats. E lo dit memorial o parer és del tenor següent:

Par al senyor rey, que un jorn per se majestat e per la Cort se deuen fer los Actes que pertanyen fer a la dita Cort: es deuen donar per se majestat e per la senyora reyna les sentències de les coses a ses alteses remeses e la compartició de les C mil lliures a se reyal majestat remesa e la renunciació del censal de CC mil lliures per la senyora reyna fahedora en la forma següent, ço és, que en un jorn pronuncien lo senyor rey e la senyora reyna en les coses a ses alteses remeses dins la ciutat de Barchinona e lo dit senyor rey farà la compartició de les C mil lliures. E estant sa majestat e la dita Cort e tres staments d'aquella aiustats *in loco solito* metrà en poder del protonotari les dites sentències cleses e segellades e li faran manament que fermat lo sindicat les dites sentències publique de continent. E la dita Cort farà de continent lo dit sindicat als deputats per a carregar les CCC mil lliures pur e sens condició alguna e ab les clàusules necessàries per a ffer lo dit carregament, segons forma dels altres censals carregats sobre lo General.

164r// Concell dels XXIII prohòmens tengut sobre les coses dessús mencionades de la Cort.

Dimecres a XXXI d'octubre any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab la XXIII eleta per los actes de la Cort que's celebre en la present ciutat, aiustats en la casa del Concell d'aquella dins lo apartament appellat de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels consellers, en nom seu e de sos companyons consellers fonch proposat lo que's segueix:

Ço és, a XIII de setembre de l'any present aquest Concell féu conclusió e donà facultat als síndichs que consentissen en la Cort que lo General fos¹²² arrendat en quant les entrades e exides tot en massa e la bolla del plom fos arrendada per taules o collectes separadament, segons en la conclusió lavors feta és contengut. E axí lo dit General és stat posat a l'encant. Are és stat mogut en la Cort que seria més útil fos arrendat tot en massa, emperò, en açò són diverses opinions en la Cort. Lo senyor rey ha parlat ab molt de quescuns dels braços e ha significat que se gran altesa no desige sinó aquella forma que sia més útil a la terra, no deteminant-se en specialitat alguna, recahent en parer que fos arrendat e encantat en quescuna de les dites formes, ço és, d'una part tot en massa, e d'altre part per taules, e que fos liurat per aquella via que fos més útil. E per quant per lo present Concell fonch //164v// feta la dita conclusió e ara se donaven altres parers, per ço, ells consellers havien delliberat proposar totes dites coses, no a ffi que ara hi sia votat mes que tots los del present Concell ne romanguessen en pensament, a ffi que après més delliberadament poguessen fer conclusió del que més útil seria.

Concell de XXIII prohòmens elets per consellar en los fets occorrens en la Cort qui a present se celebre en la present ciutat.

Dissapte a III de noembre de l'any MCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab lo Concell de XXIII prohòmens elegits per los actes de la Cort dins la casa del Concell de la ciutat en lo apartament appellat de Trenta, aquí foren per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons proposades les coses següents:

Ço és, com lo die passat la majestat del senyor rey, constituït en la Cort, proposà als stament d'aquella com la majestat sua tendria a molt singular servey que lo illustríssim príncep, fill seu, fos jurat en primogènit per aquest Principat; com ell //165r// hagués aiustats los seus letrats e trobave que ne dret comú, constitucions,

¹²². A continuació, ratllat, ordenat.

usatges, ni altres leys de la terra, pràctiques, usos, consuetuds no y contrestaven. E, per consegüent, trobare la majestat sua gran plerr que lo dit seu primogènit fos jurat e la senyora reyna per semblant hi havia grandíssima voluntat. Les quals coses hoydes per los staments de la dita Cort, quescuns se appartaren en llurs apartaments. E, après, lo braç ecclesiàstich significà als altres staments que ell era de parer que lo senyor rey fos servit, ço és, que lo dit ilustríssimo senyor primogènit fos jurat, jatsia no fos present. Lo stament militar, après per ambaixada, havia significat era del parer del dit stament ecclesiàstich. En lo stament de les universitats se era mostrats molts ésser del dit parer, exceptats los síndichs d'aquesta ciutat, los quals no han volgut ni pogut respondre res en dit negoci sens que primer no fos posat en lo present Concell. E per tant ab breus paraules fonch en aquell proposat,¹²³ per quant eren aquí los síndichs d'aquesta ciutat, qui millor sabien e havien çabut en dites coses, per los quals lo present Concell fora largament de tot informat e, de fet, per ells ne fonch feta larga relació e informació.

165v// E proposades les dites coses e hoys a ple los dits síndichs, lo dit Concell féu la conclusió de delliberació següent:

Ço és, que attès que les coses que en dit Concell eren proposades eren de grandíssima importància e era molt degut que lo Concell General de la present ciutat, ço és, de Cent Jurats, sabés e sentís aquelles e que sens voluntat e delliberació d'aquell no era espedient fossen fetes, per ço, fonch feta conclusió que dits fets fossen pujats e proposats al dit Concell de Cent Jurats.

Concell tengut ab los XXIII prohòmens destinats per los actes de la Cort.

Diumenge a IIII de noembre de l'any MCCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab les XXIII persones deputades en los fets de la Cort que's celebre en la present ciutat, aiustats en la casa del Concell de la dita ciutat en lo loch o apartament appellat de Trenta, foren en aquell per lo honorable mossèn Johan Bernat //166r// de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos companyons consellers proposades les coses següents:

Ço és, com en la Cort era exit un dupte molt essencial per los Actes fets e fahedors, ço és, que com los procés e Actes de la dita Cort fossen stats fets, e encara se havien a ffer, en poder del prothonotari, lo qual no era cathalà e, per consegüent, dits actes eren tots nulles. E açò per quant per la Constitució de Cathalunya feta

¹²³. *A continuació, ratllat, per tant.*

a Muntçó era axí disposat. E per ço era stat pensat si lo prothonotari e los actes per ell fets, e, encara, los qui en e per dita Cort eren fahedors, serien per Acte de la dita Cort habilitats. En les quals coses los síndichs d'aquesta ciutat no podien donar lur consentiment sens conclusió del present Concell e per ço era posat en aquell.

E més avant, hi fonch proposat com en¹²⁴ lo arrendament fahedor del General eren exits alguns duptes. E per semblant, que lo prothonotari demanave grans salaris e molts officials e persones de la casa del senyor rey e, encara, altres demanaven remuneracions. E, axímateix, los officials de la Cort, ço és, //166v// promovedors, scrivans, advocats o altres demanaven per semblant remuneracions, les quals coses nunca era stada praticada en tanta quantitat que no y basteria tot lo món. Los síndichs de la ciutat en dites coses no havien facultat de consentir o de dissentir en aquelles e, per ço, era proposat en dit Concell per que'n fos feta delliberació.

E proposades les dites coses e hoyts los dits síndichs qui per la dita ciutat entrevenien e sabien en dits Actes de la Cort, lo dit Concell féu sobre aquelles les conclusions següents:

Ço és, quant tocha la habilitació dessús dita del prothonotari e dels Actes per aquell fets e après fahedors, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs que poguessen consentir que per la Cort fos fet acte habilitant lo dit prothonotari e los Actes que fins lo present die havia fets, axí en Cort com fora Cort, e per semblant los Actes que d'aquesta hora en avant faria en los fets de la dita Cort e en coses dependents d'aquella, no obstant que lo dit prothonotari no fos cathalà, e encara, si mesteria seria, que fos feta semblant habilitació d'en Antich Bages, loctinent de prothonotari e dels Actes per aquell fets e fahedors.

167r// En quant toque la paga del prothonotari e loctinent de prothonotari, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs que puxen consentir que aquells sien pagats per lo General, donant a aquells aquella quantitat que per la Cort serà delliberada, no, emperò, donant dita quantitat tota plegada mes per aquelles pagues que serà delliberat per dita Cort, la qual pagua sia feta per tal forma e ab tal pacte que de persona alguna per traure actes devallans de la dita Cort no puguen res haver los dits prothonotari e o loctinent d'aquell ni llurs ministres. E que en açò los dits prothonotari e loctinent sien strets per la forma que serà vist a la Cort.

En quant toque les remuneracions dels uxers e rebosters del senyor rey e de la senyora reyna, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs que pu-

124. A continuació, *interlineat* sobre, com.

xen consentir sia presa alguna quantitat dels béns del General compartidora entre aquells segons per la dita Cort serà delliberat.

En quant toque lo fet dels tractadors qui per la majestat del senyor rey han manejats los fets de la Cort, lo Concell féu conclusió e delliberació que no sia consentit los sia donada remuneració alguna.

167v// En lo que és demenat per los officials de la Cort, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs que puixen consentir sien remunerats segons és acostumat en altres Corts passades¹²⁵ de Cathalunya fer, emperò, que tal remuneració entre tots dits officials no puixe excedir ne sia més de tres-centes sexanta liures.

En lo fet de l'arrendament del General, lo Concell féu conclusió e delliberació que lo dit arrendament sia fet per taules, segons és contengut en la conclusió per aquest Concell dessús a XIII de setembre prop passat feta. E per quant bonament no poria haver compliment en tan breu temps, com és dit en la crida que se és feta, dient que sia fet per lo dilluns primer vinent, per ço, sia supplicat lo senyor rey, axí per la Cort com per la ciutat, que sia de mercè sua aturar per alguns dies a servey seu e utilitat del General per donar compliment al dit arrendament e a altres coses necessàries.

168r// Concell tengut ab los XXIII prohòmens destinats per los actes de la dita Cort.

Dilluns a V de¹²⁶ noembre de l'any mil CCCCLXXXI

Los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per la ciutat sobre los fets de la dita Cort o la més part d'aquells, aiustats dins la casa del Concell de la dita ciutat en lo apartament dit de Trenta, aquí per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, en nom seu e de sos honorables consellers foren proposades les coses següents:

Ço és, com ells consellers, sabut que la senyora reyna devia partir aquesta nit per anar-se'n e tirava fins al monastir de Valldonzella e aquí volia reposar la present nit, eren anats per pendre comiat de la sua gran altesa e recomenar a aquella aquesta sua ciutat. E axí per ells consellers aquestes coses són stades exequitades. E pres lo dit comiat de dita senyora, són anats per fer reverència a la majestat del senyor rey, dient a la sua gran excellència com ells havien a molta maravella que la sua gran altesa, segons //168v// se dehia, volia de continent partir de la present

¹²⁵. A continuació, *ratllat*, fer.

¹²⁶. A continuació, *ratllat*, octubre.

ciutat sens que primer lo General no fos arrendat e que les altres coses roman-guessen incompostes.¹²⁷ E era cert, que segons lo dit Concell havia en dies passats delliberat, que dit General fos arrendat per taules e no se era pogut fer fos donada facultat als dits síndichs que poguessen consentir d'èsser arrendat en massa e, per tant, era posat en aquest Concell perquè y fos delliberat.

E proposades les dites coses, lo dit Concell féu conclusió e delliberació que, atès que lo General no s'és pogut nis pot arrendar per taules segons la conclusió per aquest Concell feta, lo dit Concell dóna facultat als dits síndichs que puixen consentir que dit General sia arrendat en massa pus lo preu sia de trenta-dos mília lliures o més, mirant e attanent en les seguretats donadores segons per dita Cort serà millor delliberat.

169r// Concell de XXIII persones destinades per los fets de la dita Cort.

Dimecres a VI del mes dessús dit de noembre de l'any MlCCCCLXXXI

Aiustats los honorables consellers ensemps ab los XXIII prohòmens elegits per los actes de la Cort demunt dita en lo apartament de Trenta qui és en la casa del Concell d'aquesta ciutat, aquí per lo honorable Johan Bernat de Marimon, altre dels dits consellers, fonch proposat lo que's segueix:

Ço és, com en los temps de les turbacions foren presos de l'honorable mossèn Galceran Dusay, cavaller, tres mília florins; e de mossèn Almugàver, mil florins; e de mossèn Terré, mil florins; e de mossèn Pere de Conomines, sinch-cents florins; e de mossèn Galceran Dusay, ciutadà, sinch-cents florins, dels quals los fonch creat censal, emperò jamés ne havien rebudes pensions algunes. Lo senyor rey havia judicat que als dessús dits fossen creats censals ab sindicat de la present Cort e, si no era fernet dit sindicat, que passats dos dies dites quantitats fossen pagades de comptants. E, com la dita Cort expirave per //169v// tot lo present die, e si en aquell dit sindicat no era fernet covenguera pagar als dessús dits dites quantitats de comptants e seria gran dan al dit General, per tant era posat en lo present Concell a ffi que si a aquell era vist fos donada facultat als dits síndichs de poder consentir que dit sindicat fos fernet.

E proposades les dites coses, lo Concell féu conclusió e donà facultat als dits síndichs puxen consentir en la dita Cort que per aquella sia fernet lo dit sindicat als deputats de fer e fermar venda de censal als dessús dits per les dites quantitats juxta la forma dels altres contractes del censal del General.

¹²⁷. AHCB. CC. XVI-55: *deixa el paràgraf sense acabar.*

Continuació dels actes de la dita Cort.

Lo dit die de dimarts a VI del dit mes de noembre

E quasi encontinent, stant los dits consellers e XXIIIa applegats en la dita casa e loch del dit Concell, vingueren en aquell quatre dels síndichs qui per la dita ciutat entrevenen en la dita //170r// Cort, dient e manifestant an aquell com en la dita Cort havia gran divisió entre lo braç ecclesiàstich e los altres, per quant dit braç no volia passar en res si donchs no eren donats a la Seu CCCC o D lliures en servey dels orgues maiors qui s'han a ffer e tornar. Los altres staments no y volien emperò passar. Era stat mogut partit que·ls fossen donades cent lliures per la Cort e que totes diferències cessassen. E perquè los dits síndichs no podien consentir a tals coses sens que no haguessen primer facultat del present Concell, per tant ells ho notificaven als honorables consellers e al dit Concell a ffi que, si per ells era conegut que deguessen passar en dites coses, que·ls donassen facultat. E, de continent, dites coses per lo honorable mossèn Johan Bernat de Marimon, conseller, en nom de sos companyons e seu foren proposades en dit Concell.

E feta dita proposició e hoyts dits síndichs de la ciutat, lo Concell ben informat de dites coses fféu conclusió e delliberació e donà facultat als dits síndichs poguessen consentir en dita Cort que per aquella fossen donades a la dita Seu per los dits òrguens, ço que per dita Cort serà delliberat.

ESBORRANY DELS ARRENDAMENTS
DE LES GENERALITATS¹

1. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), 1B XVI, 99.

Per lo braç reial.²

1r// I. E la present venda se fa ab les provisions següents:

Ço [és] a saber, que, per squivar frau que en les dites coses se pogués seguir, fou ordonat per los diputats e hoydors de comptes que los draps dessusdits quis faran e s'aparellaran en lo Principat de Cathalunya, ans que isque del perayre o fustanier e dins huyt dies après que aparellats seran, encara ans que sien plegats ne apuntats, paguen e haien a pagar lo dit dret que pagar deuen a la bolla, e sien bollats ab bolla de plom acostumada e ordonada en la Cort de Munçó a cascun cap, la qual lo sia posada e donada franca de tot altre dret per los compradors o cullidors del dit dret. Açò declarat que, si en la fi del present³ arrendament seran atrobats draps alguns, scaigs o scapolons amolinats e enfortits que no haien pagar lo dit dret de la bolla del plom, que-ls dits arrendadors o compradors de la present venda puxen haver, exhigir e reebre lo proppdit dret de la bolla del plom dels dits e altres qualsevol draps, scaigs o scapolons qui, segons dit és, seran atrobats en la fi del present arrendament enfortits e qui no⁴ hauran pagat lo proppdit dret.

II. Ítem, és ordonat, per squivar confusió de arrendaments e ocupació de drets de uns arrendaments a altres, que algun perayre ne texidor domiciliat en un arrendament no gos entrar, per si ne per altre, en altre arrendament per traure'n filassa per fer draps o scapolons, ne per trauren draps o scapolons per aperellar aquells en altre arrendament, sots pena de deu liures per cascun drap⁵ o scapolons //1v// e de pagar la valor de la filassa e dels drap o draps o scapolons que trets ne haurà e per cascuna vegada.

III. Ítem, com los lochs de La Riba e del Pont d'Armentera e de Margalef e de Popoleda de Muntsant e los molins drapers qui són e seran l'aygua que devalla de la

2. *Vers del full en blanc.*

3. *A continuació, ratllat, stament.*

4. *A continuació, haien ratllat i hauran escrit en el interlineat damunt de hauran, ratllat.*

5. *A continuació, ratllat, o draps.*

font que és sobre lo loch de Capellades sien comuns a tots los arrendaments dels drets de generalitats de la bolla e segell del Principat de Cathalunya. És ordenat que tots e qualsevol draps e scapolons, que dels dits arrendaments seran aportats als dits lochs, haien a seguir lo for dels senyors dels dits draps o scapolons en aquesta manera: que ls cullidors comuns dels dits⁶ drets que constituïts seran en los dits lochs haien a demanar e saber, ab sagrament prestador per aquell qui portarà los dits draps de scapolons als dits lochs, los senyors de aquells dits draps e scapolons on seran domiciliats e que dels drets pertanyents per rahó dels dits draps e scapolons facen compte e que responguen als dits arrendaments d'aquella ciutat, vila o loch on los senyors dels dits draps scapolons seran domiciliats. Lo dit loch, emperò, de Capellades roman e s'arrenda ab lo rendament de Vilafranca de Penadès.

III. Ítem, per evitar que un arrendament no puxe dagnificar altre arrendament, ans quiscú dels dits arrendaments sie preservats e semblants dans, és ordenat que algun perayre, mercader casolà o altre qualsevol persona⁷ poblada e domiciliada dins lo dit arrendament no gos trer o fer trer del dit arrendament draps, scapolons o scaigs per fer-los aparellar en altres arrendaments forans⁸ si donchs de la fi, límits o térmens del dit arrendament fins als loch o lochs hon los dits draps, scapolons o scaigs aperallarà o aparellar farà no ha spay de dues lengues, sots pena de perdre los dits draps, scapolons o scaigs que trets havia o fets trer e sots ban de CC sous CC sous.

2r// V. Ítem, és ordenat per los dits deputats e hoïdors de comptes que tots drapers e factors de aquells haien a fer sagrament tots dissaptes, si requests n'í seran, en poder dels dits compradors o cullidors dels dits drets del sagell de la cera que bé e leyalment los pagaran tot ço que pagar los deuen d'açò que venut hauran e, encara, los compradors o cullidors del dit dret puixen tenir guardes sis volran sobre açò en aquells lochs que's volran.

VI. És, emperò, entès que los compradors haien a tenir en la terra dels richs hòmens e cavallers cullidors e guardes de les dites generalitats, per ço, és dels lochs matexs. E en la terra del braç de la sgleya, semblantment. E, sis volran, en la terra dels richs hòmens e cavallers cullidors e guardes del braç de la sgleya, e en los lochs del braç de la sgleya cullidors e guardes dels braç dels richs hòmens e cavallers, com sia Capítol e ordinació de Cort.

VII. Ítem, que ls compradors dels dits drets del sagell com los draps qui venuts seran los seran manifestats degen encontinent segellar aquells ab cera ab lo sagel

6. *A continuació, ratllat, draps.*

7. *A continuació, poblada escrit en el interlineat.*

8. *A continuació, ratllat, si donchs de la fi, límits e térmens del dit arrendament fins al loch o lochs en los senys dits del dit arrendament draps, scapolons, o scaigs per fer-los aparellar en altres arrendaments fents.*

a açò acostumat o ordonat, pus hagen pagat lo dit dret, per tal que ls baxadors puen aquells baxar sens càrrech e perill llur.

2v// VIII. Ítem, és ordonat que, si per ventura seran trobats en la dita venda draps, scapolons de draps qui fossen fets en altre loch del dit Principat per vestir, o scaigs o troços de draps levats de peça qui fossen stats fets o venuts per vestir en altres lochs del dit Principat, e no eren sagellats ab lo sagell de la cera d'aquell loch, com los dits draps, scapolons o scaigs o troços de draps deurien haver pagat lo dit dret, o volien aquells draps, scapolons, scaigs o troços de drap sagelar o baixar dins la present venda, que ls compradors de les dites generalitats, sis volran, puixen retenir aquells draps, scapolons, scaigs o troços de draps per confiscats. E si aquells volran haver e rebre lo dit dret que n puixen fer sens que non puixen fer gràcia a remissió. E d'açò faran sagrament e homenatge los dits compradors o aquelles persones qui per ells culliran lo dit dret ans que usen de la present compra. No-res-menys, per virtut del sagrament e homenatge sien tenguts de extimar bé e leyalment tots los dits draps, scapolons e scaigs o troços de draps a llur bon arbitre, tota favor cessant, e açò per cessar frau. E, en cas que de la llur extracció nos tinguen per contents, que aquella sia feta per lo deputat local del dit loch.

VIII. Ítem, que los dits arrendadors o qualsevol rearrendadors⁹ e cullidors e guardes e qualsevulla altres persones per ells no puixen ne gosen en alguna manera directament o indirecta prometre dar, o fer dar, o fer prometre a persona alguna diners, robes, joyes o qualsevol coses perquè los draps, scaigs o scapolons qui són fets, textits o fets texir en un arrendament sien aportats per amolinar o aperejar en altre arrendament, sots ban de C sous per cascun drap, scaig e scapoló e de perdre los dits draps, scaigs o scapolons, o de pagar la valor de aquells; e axí aquell o aquells qui ls aportaran en lo dit altra loch o arrendament com aquell o aquells qui l trauran amolinats o aperellats del dit altra arrendament.

3r// X. Ítem,¹⁰ los dits compradors o arrendadors de la present venda o arrendament e los qui hauran rearrendats los dits drets, si arrendadors hi haurà, fan e presten are de present sagrament e homenatge en poder dels dits senyors deputats que, si dins la present venda seran aportats d'altres lochs fora lo Principat de Cathalunya, o d'altres lochs del dit Principat que sien d'altre venda o arrendament, draps o scapolons per amolinar, apparejar o tenyir, que ls compradors de la dita present venda o cullidors lurs no faran gràcia, lexa o remissió, directament o indirecte, dels drets que aquells draps, scapolons o scaixs pagar deman, ans los dits drets rebran complidament segons dessús són ordonats, sots ban de CC sous e de pagar la valor dels draps, scais o scapolons que amolinats e apparellats hauran.

9. *A continuació, ratllat*, a qualsevol arrendadors.

10. *A continuació, ratllat*, que.

E açò per evitar tots fraus qui s' [h]i puguessen subseguir, com se diga que molts arrendadors fan, qui offeren als parayres e senyors dels¹¹ dits drapades altres arrendaments, que-ls pagaran lo port dels dits draps si aquells no amolinen en lur arrendament, o que-ls faran gràcia del dit amolinar. Les quals gràcies de amolinar e paga del dit port, los dits senyors deputedats e hoydors han per clar que és gràcia feta indirectament dels dits drets als dits senyors dels dits draps. E que aquell qui pendrà la dita gràcia pach semblant pena e que perda lo drap, scapoló o scaix o aquella cosa de què li serà feta la dita gràcia là unt no vulla pagar la valor dels dits draps e de la dita cosa de què li serà feta la dita gràcia.

XI. Ítem, los dits arrendadors o compradors de la present venda o arrendament o lurs cullidors e guardes e altres persones qui per los propdits arrendadors hi seran ordonades, prometen, ço és, los dits arrendadors sots la dita pena de infringir los dits segrament e homenatge que prestats hauran, que ells faran iustament e verdadera, a lur bon arbitre, la extima dels dits draps e scapolons. E, en cars que de la in//3v//stima los senyors de aquells nos tinguen per contents que aquella faran fer per lo deputedat local. Açò entès e declarat que-ls dits cullidors e guardes, e dites altres personas qui ordonades seran a fer les dites stimes, hagen abans que sien admesses per los dits senyors deputedats fer e prestar en poder lur semblant segrament e homenatge, prometents observar les coses contengudes en lo present capítol. E que, si los dits cullidors e guardes e dites altres personas seran negligents o remisses en prestar lo dit segrament e homenatge segons ne demunt és mencionat, que sien incorreguts per quiscuna vegada en pena de CC sous.

XII.¹² Declarat, emperò, que tots draps, cuyrs, axí scaixs com en peça, qui vinguen fora lo Principat de Cathalunya dins la present vende per apperellar, per vestir, no sien tenguts de pagar General per entrada ne per exida, com solament és intenció dels dits diputats e hoydors de comptes que aytals draps paguen per exida III sous per liura per la cera e la bolla del plom. Mas, si los dits draps se apparellaran per mercaderia, que hagen a pagar entrada e exida segons que és acostumat.

XIII.¹³ Açò entès que tots draps, scaixs, o scapolons forts, de molí o no, qui vinguen fora lo Principat de Cathalunya e entraran dins la present venda e dins aquella pendran algun aparell o color, sien tenguts de pagar lo dret del //4r// plom mencionat en los presents capítols, ultra lo dret de entrades e eixides del dit General. Declarat que aquells dels dits draps, scaigs o scapolons quis tiraran dins la dita present venda per millorament dels dits draps scaigs o scapolons, que aquest tal tirar sie hagut per aparell.¹⁴

11. A continuació, dits escrit en el interlineat.

12. A continuació, escrit al marge esquerre, b. I a més ratllat fa abilitar segons lo dret novament imposador.

13. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

14. A continuació, ratllat, és fet dubte si lo tirar és aparell, escrit en el marge esquerre.

XIII.¹⁵ Ítem, que los compradors del sagell de la cera sien tenguts fer posar moltes bolles e segells de cera en diversos lochs dels draps de lana que los pellers compraran e tallaran per fer robes, calces e caperons, en tal forma e manera que en cascuna vestidura se puixe trobar la dita bolla o sagell. E si cas era que no y pogués romanir la dita bolla o sagell, que lo dit peller sie tengut de present fer-hi posar la bolla o sagell de la guarda en les dites robes. E si açò no farà, que pach per ban per cascuna vegada e per cascuna¹⁶ vestidura, calces o caperó, X lliures e que tals robes abans sien confiscades, applicadores segons és contengut davall en un capítol qui comença «De les quals coses e penes», *etc.* E, per semblant, haien a posar molts sagells en los fustanis, los quals seran comprats per fer gipons e altres vestidures, en tal forma e manera que en cascun gipó e altra vestidura se puixa trobar lo dit segell. E si no y podrà romandre que lo dit giponer o altre sastre de present sia tengut fer-hi posar lo sagell de la guarda. E si contrafarà que les dites¹⁷ robes sien comises, aplicadores segons demunt és dit.

XV.¹⁸ Ítem, que los compradors o arrendadors a los qui hauran rearrendats los dits dret, si rearrendadors //4v// hi haurà, fan hi presten ara de present en poder dels dits senyors deputats sagrament e homenatge que durant lo temps de la llur compra, axí en la entrada de la compra, com en la migania, com en la exida, no faran alguna gràcia o gràcies directament o indirecta dels drets que pagar se deuen, sots pena de la infracció del dit sagrament e homenatge que prestats hauran e pena de mil sous per cascuna vegada que contrafaran, e açò per evitar tots fraus que fer se puixen. Declarat que semblant seguretad ab sagrament e homenatge haien a fer los cullidors e guardes dels dits drets, après que seran admesos en les dites guardes e cullites per los dits senyors diputats, e que les persones qui hauran presa o acceptada la dita gràcia sien encorregudes en la dita pena de mil sous e que perden la cosa, ço és, lo drap o draps, scaigs o scapolons de què los serà feta la dita gràcia; e açò per cascuna vegada que hauran acceptada la dita gràcia.¹⁹ Provehit e declarat que les penes qui seran comeses per aquells qui hauran fetes les dites gràcies e per aquells qui les dites gràcies hauran preses no puxen ésser moderades ni remeses per los dits deputats, com sia aquesta la intenció de la Cort. E, per ço, dien e declararen los dits deputats que ells se tolen tot poder de fer tals moderacions o remetiments de penes. E açò per maior càstich dels fahents e acceptants les dites gràcies en tant gran dan e tant evident destrucció de quiscú dels dits arrendaments dels dits drets.

15. *A continuació, escrit al marge esquerre, b.*

16. *A continuació, ratllat, vegada.*

17. *A continuació, robes escrit en el interlineat damunt de coses, ratllat.*

18. *A continuació, escrit al marge esquerre, b.*

19. *A continuació, Provehit fins a. drets, escrit al marge dret.*

XVI.²⁰ Ítem, que si alguns collidors o arrendadors o qualsevol altres levadors dels drets de les generalitats exhigiran e extorquiran indegudament contra los capítols de la present venda o en altra manera, haien e sien tenguts de restituir a la part de la qual hauran indegudament exhigit o extorquit la quantitat extorca ab III tants de pena. E si han presa alguna cosa que no sie quantitat, haien a restituir aquella e la extimació o valor de aquella ab IIII doblaries, aplicadores a la part de la qual haurien extorquit indegudament lo dit dret.

5r// XVII.²¹ Ítem, que si en alguna ciutat, vila o altre loch del Principat de Cathalunya en la qual o lo qual se fan molts draps, los quals la ciutat, vila o altre loch vol diferenciari, ço és, aquells qui són denominats de la ciutat, vila o loch de aquells qui fora la ciutat, vila o loch hon seran aportats per aparellar, los arrendadors qualsevol de la collecta, qui en les dites ciutats, viles e lochs seran, haien e sien tenguts posar bolla diferenciada, ço és, que posen la bolla acostumada en los draps qui's faran en les dites ciutats, viles e lochs e altre bolla diferenciada e d'altre senyal en los draps qui seran aportats de fora a les dites ciutats, viles e lochs hon seran aperellats.

XVIII.²² Ítem, que tots draps, scapolons de draps qui passaran per Cathalunya qui'ls facen portar per vestir paguen solament lo dret de la entrada e exida. E açò mateix sia servat en les altres coses qui seran de passatge.

[Capítol ratllats XVIII, XX I XXI ratllats].

XVIII.²³ És en les ordinacions noves dels drets novament pensats sots altre millor forma. E per squivar frau qui en les dites coses se pogués fer e seguir han ordonat los dits depputats e oydors de comptes que si alguna persona, de qualsevol stament o condició sia, farà frau en els dites coses, que perde aquelles coses en què la dita frau feta o comesa haurà. E no-res-menys pach per pena CC sous.

5v// XX.²⁴ És en altre part *ut in proximo*. De les quals coses e penes, com sien comeses, declarades o iuciates per lo dit deputat local, d'açò que serà per ell iuciat la quarta part sia de l'ordinari qui farà la execució si demanat hi será, si no sia del General, e l'altre quarta part sia del acusador si n'i haurà, si no sia dels presents compradors, e l'altre quarta part sia dels presents compradors, e la romanent quarta part sia del dit General.

XXI.²⁵ Emperò, si après que declarat serà, los deputats encara ho volran moderar que ho puguen fer-ho, remetre-ho de tot.²⁶ Exceptat en les penes que seran

20. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

21. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

22. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

23. A continuació, és fins a forma, escrit en el marge esquerre; el capítol és ratllat.

24. A continuació, és fins a proximo, escrit en el marge esquerre; el capítol és ratllat.

25. A continuació, escrit al marge esquerre, b. Tot el capítol és ratllat.

26. A continuació, aquestes fins a ordinacions, escrit en el marge esquerre. Aquestes dues línies e mitja fins al pàrraf és ja en les noves ordinacions.

comeses per aquells qui hauran fetes les dites gràcies dels dits drets, e per aquells qui les dites gràcies hauran preses, com sia intenció dels dits senyors deputats que les propdites penes no's puxen moderar ne remetre, ans dien e declaren que ells se tolen tot poder de fer tals moderacions o remettiments. E açò per maior càstichs dels fahents e acceptants les dites gràcies en tant gran e tant evident destrucció de cascú dels dits arrendaments dels dits drets.

6r// Com deuen pagar los arrendaments lo preu de l'arrendament.

XXII. Los compradors de la present venda pagaran lo preu de la dita venda als honorables diputats reebedors e distribuïdors ensemms de la peccúnia del dit General, ço és, que aquell deposaran en la²⁷ Taula²⁸ dels depòsits en la ciutat de Barchinona e no en altre taula a tot risch, perill e despeses dels arrendadors dits e scrits als dits depputats, ço és, de tres en tres mesos la quarta part del dit preu. E açò asseguraran ab sagrament e homenatge e ab bones fermances, les quals hagen dades ab acabaments dins deu dies primer vinentes après que lo bastó los serà liurat.²⁹ Los quals arrendadors, axí principals com fermances, se hien obligar personalment³⁰ per deutes fischals e ab altres seguretats sufficients e bastants, a coneguda dels dits diputats, per tal que de aquell³¹ los dits depputats puxen³² e³³ hien a pagar les pensions dels censals qui són venuts sobre les dites generalitats³⁴ e altres càrrechs del dit General. E si no ho fahien, que'ls dits diputats puxen les dites generalitats tornar a l'encant. E si res se'n trobarà menys, que los dits compradors ho hagen pagar de llur propi. E en cars que los diputats, segons forma dels presents capítols cobrassen dits arrendaments en tot o en part, aximatex se haie a fer lo dit depòsit en la dita Taula per los ministres del General, dits e scrits als depputats, exprimint la taula o collecta d'on seran procehits. E que en les peccúnies dites e scrites en la dita Taula als dits diputats, la ciutat o lo clavari o taulers o altres ministres de aquella, per crèdits de la dita ciutat que hien o pretengua haver³⁵ en lo General o generalitats, no's pugan pendre ne girar en llur compte les dites peccúnies, ans aquelles los dits depputats hi tinguan salves e segures.³⁶

27. A continuació, ratllat, aquella.

28. A continuació, ratllat, a les taules d'aquells cambiadors de Barchinona que'ls diputats volran e ordonaran ara o en sdevenidor, dits e scrits als dits depputats. *En el seu lloc escrit al marge esquerre dels depòsits fins a dits depputats.*

29. A continuació, los quals *fins a fischals escrit en el interlineat.*

30. A continuació, una paraula illegible.

31. A continuació, ratllat, preu i en el seu lloc escrit los dits depputats.

32. A continuació, ratllat, ésser pagats los interessos.

33. A continuació, escrit en el marge dret, e hien fins a pensions.

34. A continuació, escrit al marge esquerre, e altres fins a General.

35. A continuació, ratllat, contra.

36. A continuació, ratllat, e que no puguan ésser empatxades ne emparades al dits depputats.

XXIII.³⁷ Ítem, que los dits compradors e guardes llurs hagen a fer sagrament e homenatge que bé e leyalment denunciaran al diputat local totes les coses e penes que trobaran ésser confiscades e confiscadores. E d'açò no puxen fer gràcia o remissió³⁸ a alguna persona sens licència del diputat local.

6v// Que los arrendadors no poden rearrendar ni fer regonexença de part dels drets que hauran arrendats.

XXIII.³⁹ Ítem, que los dits compradors no puxen rearrendar o transpostar directament o indirecta per via de arrendaments, regonexença, ni en altre manera, partida dels drets que arrendats hauran, si donchs no arrendaven o transpostaven tots los dits drets que arrendats hauran.⁴⁰ E de açò faran sagrament e homenatge e se imposaran pena de cinch-centes lliures per quiscuna vegada que contrafaran, adquisidora la terça part a l'official qui farà la execució, si official hi entrevendrà; si no sia de l'acusador, si n'[h]i haurà; si no sia del dit General. E la romanent terça part sia del dit General.

XXV.⁴¹ E los dits diputats e hoydors de comptes fan la present venda en la forma dessusdita e en les altres coses, a les quals per los presents capítols no és provehit, en la manera e forma que bé són acostumades de cullir e de levar e de pagar e no en altra manera, ab aquells bans, provisions, e ordinacions que són acostumades de fer per rahó de dites generalitats. Però, que los diputats puxen declarar o determinar tots dubtes e ordonar e adobar a llur bona coneguda sobre les dites coses.

7r// XXVI.⁴² Ítem, que los presents compradors hagen a dir ab veritat, tota vegada que per los compradors o cullidors de les generalitats de les entrades e exides de Cathalunya requests ne seran, totes les robes e mercaderies que sabran ésser entrades en Cathalunya, per tal que ls compradors de les dites entrades e exides puxen demanar e haver e hagen lo dret a ells pertanyent de les dites robes e mercaderies. *Et e converso* los compradors e cullidors de les dites entrades e exides sien tenguts de denunciar als presents compradors tot ço qui sia lur interès. E si no ho fahien, que sien punits a coneguda dels diputats. E sobre açò puxen fer los dits deputats altres provisions e ordinacions, segons bé vist los serà, per squivar frau a conservació dels dits drets, stranyent quiscuna de les dites parts.

XXVII.⁴³ Ítem, és convengut que durant lo dit temps de la present venda no sia imposat per deputats ne per Corts Generals altre vectigal novell en Cathalunya so-

37. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

38. A continuació, a alguna persona escrit en el interlineat.

39. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

40. A continuació, ratllat, si donchs no arrendaven o transportaven tots los dits drets ab íntegre.

41. A continuació, ratllat, en lo present capítol par que ja és provehit en los capítols nous, escrit en el marge esquerra.

42. A continuació, escrit al marge esquerre, b; tot el capítol és ratllat.

43. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

bre les coses on ha generalitats. E si lo contrari per ventura serà fet, que ls dits compradors puxen les dites generalitats o lur compra als deputats en nom del dit General tornar dins vint dies, però pagant primer la porrata del dit preu après que serà imposat e publicat. E que los dits deputats sien tenguts lo trenten die après que ls //7v//⁴⁴ seran restituïdes ab acabament, ço és, que d'aquí[av]ant no les cullen, ans les hagen lexades mijançant carta pública en mà e poder dels deputats e hagen, levats tots lurs collidors, recobrat assí aquelles. E los dits compradors paguen lo preu de la dita lur compra prorata tro al dit trenten die, e après sien quitis e absolts e de quiavant no sien tenguts ne obligats al present contracte de vende. Però, si los dits compradors se volran retenir la dita compre que ho puxen fer, mas no poguessen demanar ne haver smena per la dita rahó e sia hauda per retenguda la dita compra tots temps que envers los arrendadors seran trobats los dits drets.

XXVIII.⁴⁵ És entès, emperò, e sota aytal condició fan los dits diputats e hoydors de comptes la present venda, que si los compradors no compliran les pagues segons que fer e complir seran tenguts que, encontinent com hauran cessat en alguna paga, puxen los deputats per lur pròpia auctoritat pendre a lurs mans les dites generalitats e drets de aquelles, e aquelles fer cullir e vendre per aquelles personas e per aquell preu que'n trobaran e ben vist los serà a messions e dans e drets e de tot riscus, perill e fortuna dels dits compradors per haver compliments a tot ço que per ells //8r// fos degut al General, les altres obligacions stants en llur el valor.

XXVIII. Ítem, que los dits diputats e hoydors de comptes prometen als dits compradors que'l dit General los serà tengut de evicció de les dites generalitats en cas que aquelles fossen dins lo dit temps toltes, levades, minvades o anul·lades en tot o en partida per lo General de Cathalunya⁴⁶ e no en altre cas. Emperò, si era guerra,⁴⁷ que fos entre lo senyor rey ab lo rey de França e dins lo Principat de Cathalunya públicament cridada, que per aquella no sie tengut lo General de evicció alguna. Mas, sie en facultat dels arrendadors en lo dit cas de la dita guerra del senyor rey ab rey de Ffrança, públicament cridada com dit és e no en altre cas, pagat, emperò, primerament lo preu del dit arrendament per porrata, renunciar e tornar aquells als dits depputats. La qual renunciació haien intimar

44. A continuació, la resta del capítol ratllada.

45. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

46. A continuació, ratllat, e en cas de guerra que no fos ab lo rey de què fos entre lo senyor rey de una part, e lo rey de França e lo comte de Armenyach de la altra, ubertament e ab veritat dins lo temps de la present venda e contracte. *Després, a continuació, escrit al marge dret i també ratllat*: E en cas de guerra que fos del senyor rey ab lo rey de Ffrança e en altre qualsevol guerra que fos cridada no haie loch evicció algun ni smena. E los arrendadors no puxen restituir los drets arrendats als deputats, ans los haien tenir fins a la fi de l'arrendament e pagar lo preu de aquells complidament. *A continuació, escrit al marge dret* el text definitiu: e no en altre cas *fins a* als dits depputats.

47. A continuació, ratllat, entre.

ab carta pública als dits deputats dins sis dies après que la guerra serà publicada e haien expedir⁴⁸ les taules de continent e lexar e desemparar aquelles als dits deputats. E, generalment, los diputats e hoydors de comptes prometen als dits compradors que totes les generalitats, segons que són ordonades e⁴⁹ en los presents capítols és explicat, lo General de Cathalunya los farà tenir⁵⁰ e possehir sens contradicció per tot lo dit temps contra totes persones, obligants per açò tots los béns del General.

XXX.⁵¹ Declarat, emperò, expressament que si per cas, ço que Déus no vulla, de mortalitat si se sdevenia dins lo dit temps, ne de sterelitat de temps, ne de altra guerra, ne de invasions, insults, avalots o dans quis faessen per cossaris o per altres inimichs o gents d'armes, e per algun cas, acostumat o no acostumat, semblant o maior o menor dels specificats demunt, ne per res altres, lo dit General no sia tengut als dits compradors.

8v// XXXI.⁵² Aquest és ia en los capítols dels drets novament pensats. Declarat no-res-menys, com axí ho hage ja ordonat la Cort General de Cathalunya derrera-ment celebrada per lo senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, en lo monestir de frares menors en Barchinona, que dret algú no sia exhigit, axí per dret de entrades e exides com per dret de bolla de plom e segell de cera, de alguns draps de lana ne de ceda, ne de altres béns, coses e joyes qualsevulla o quantessevulla qui vertaderament sien del Sant Pare, o qui sien comprades per los ministres seus, jurants a Déu e als Sants Quatre Evangelis per ells corporalment tocats que les dites coses, joyes, draps e béns són vertaderament e sens ficció del dit Sant Pare o comprat o comprades dels seus diners propis.

XXXII.⁵³ Declarat, més encara, com axí sia stat ordonat per la Cort General de Cathalunya, que algú qui sia obligat en alguna quantitat al dit General no puxa comprar e fer algun arrendament dels dits drets, si donchs abans no pagava realment e de fet tota quantitat en què fos obligat. Emperò, si tal deute serà degut, pactat o no pactat, e lo dit deute no puirà ultra dues terces de l'arrendament d'on lo dit deute devallarà, volch la dita Cort que a tals deutors la dita ordinació no sia stesa.

[9r]⁵⁴// XXXIII.⁵⁵ Retenen-se emperò los dits diputats e hoydors de comptes que si en los dits capítols o abans apparien algunes coses obscures o dubtoses que-

48. A continuació, ratllat, dins.

49. A continuació, ratllat, e acostumades de cullir e de pagar.

50. A continuació, ratllat, cullir, reebre e haver principalment.

51. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

52. A continuació, Aquest fins a pensats, escrit al marge esquerre. Tot el capítol és ratllat.

53. A continuació, escrit al marge esquerre, b.

54. Els dos últims folis del manuscrit no estan foliats.

55. A continuació, al marge esquerre i ratllat, ja és en los altres capítols dels drets novament pensats.

dits diputats aquelles puxen declarar, corregir o smenar o interpretar ayntantes vegades com loch haurà e a ells ben vist serà.

XXXIII. Més avant se retenen los dits diputats e hoydors de comptes, e sots aytal pacte fan lo present contracte, que-ls dits compradors nos puxen retenir lo preu o part de aquell, ne retenir o⁵⁶ retardar la paga de la terça faedora per aquells, per qüestió, acció o demanda⁵⁷ que volguessen o poguessin fer⁵⁸ al dit General per qualsevol cas, rahó o sinistre, ans no contrastant la dita qüestió, acció, demanda, compensació o satisfacció que poguessen allegar o prendre,⁵⁹ ans hagen a pagar als dits diputats lliberament sens condició, solta, compensació, retenció o impediment algú. E que-s puxa e se hage fer per los diputats execució contra los dits compradors o fermanses llurs tro a complida solució del dit preu e de quiscuna paga de aquell e de tots dampnatges, interessos e messions que al dit General⁶⁰ se subseguissen.

XXXV.⁶¹ Més avant se retenen los dits diputats e hoydors de comptes, e sots aytal pacte fan la present venda, que-ls presents compradors o arrendadors, posat sien stats arrendadors d'aquests matexos drets en lo trienni are finit, no gosen e menys puxen cullir o comensar de cullir los dits drets per virtut de la present venda fins que hagen obtenguda dels dits senyors diputats e hoydors la letra //[9v]// de la possessió dels dits drets, segellada ab lo segell maior de la Diputació del dit General, sots pena per quiscuna vegada⁶² que fo contrafet de mil sous.

XXXVI.⁶³ Ne axí poch puxen posar o metre los dits arrendadors, sots la dita pena, alguns cullidors o guardes del dits drets o altres persones per rahó de llur arrendament fins que per los dits senyors diputats⁶⁴ los sien admesos e los dits senyors deputats hagen pres sagrament e homenatge dels dits cullidors e guardes e dites altres persones.

[10r]// ⁶⁵Ítem, que-ls compradors o arrendadors, o los qui hauran rearendats los dits drets si rearendadors hi haurà, fan e presten are de present en poder dels

56. A *continuació, ratllat*, retardador.

57. A *continuació, ratllat*, compensació o satisfacció.

58. A *continuació, ratllat*, fer al dit General allegar o pretendre se puxa les hage ésser feta. A *continuació, escrit al marge esquerre*, al dit General *fins a* o prendre.

59. A *continuació, ratllat*, *fins a* per los diputats, *escrit en el marge dret*.

60. A *continuació, ratllat*, sie subseguit.

61. A *continuació, escrit al marge esquerre*, b.

62. A *continuació*, que fo contrafet *escrit en el interlineat*.

63. A *continuació, escrit al marge esquerre*, b.

64. A *continuació*, los sien adversos *fins a* senyors deputats *escrit en el interlineat*.

65. A *continuació, repeteix el final del capítol XXVIII, inici del foli 8r*: fos degut al General les altres obligacions stant en lur forsa e valor. A *continuació, segueixen dos capítols ratllats i sense numeració que transcriuim*.

dits senyors diputats segrament e homenatge que durant lo temps de la lur compra, axí en la entrada de la compre, com en la mijania, com en la exida, no faran alguna gràcia o gràcias directament o indirecta dels drets que pagar se deuen, sots pena de la infricció del dit segrament e homenatge que prestats hauran e pena de mil sous per cascuna vegada que contrafaran. E açò per evitar tots fraus que fer si puxen, declarant que semblant seguretats ab segrament e homenatge hagen a fer los cullidors e guardes del dits drets après que seran admesos en les dites guardes e cullites per los dits senyors deputats. E que les personas qui hauran presa e acceptada la dita gràcia sien encorreguts en la dita pena de mil sous e que perden la cosa, ço és lo drap o draps, scaigs o scapolons de què los serà feta la dita gràcia. E açò, per cascuna vegada que hauran acceptada la dita gràcia.

Ítem, que si alguns cullidors o arrendadors o qualsevol altres levadors dels drets de les generalitats exigien e extorquien indegudament contra los capítols de la present venda o en altra manera, hagen e sien tenguts de restituir a la part de la qual hauran indegudament exigit o extorquit la quantitat extorca ab quatre tants de pena. E si han presa alguna cosa que no sia quantitat hagen a restituir aquella en la extimació o valor de aquella a quatre doblaries, aplicadores a la part de la qual haurien extorquit indegudament lo dit dret.

XXXVII.⁶⁶ Hay capítol que n-os púgan donar exauchs si no ab report de uns arrendadors a altres.

[10v]// Emperò si après.⁶⁷

66. A continuació, ratllat, hay fins a altres.

67. A continuació, segueixen 6 folis en blanc.

SINDICAT FET PEL CARREGAMENT DELS CENSALS¹

1. *Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Cancelleria, 3600, f. 31v-35v.*

**Sindicat fet per la Cort als diputats del General de Catalunya²
per fer carregament de censals de les CCCM lliures ofertes al
senyor rey**

En nom de Nostre Senyor Déu Ihesu Christ, sia a tots cosa manifesta que com la Cort General del Principat de Cathalunya aiustada en la casa del Capítol de la claustra de la Seu de la ciutat de Barchinona la qual la magestat del sereníssimo y virtuosíssimo senyor lo senyor rey don Ferrando³ per la gràcia de Deu rey de Castella, d'Aragó, *etc.*, celebra de present als cathalans e als habitants del Principat de Cathalunya haia concordablement feta oferta e donatiu graciós a la magestat del dit senyor de tre-centes mília lliures de la moneda corrent en la dita ciutat, ço és, per carregament e vendes de censals carregadors per los diputats del dit Principat de Cathalunya a rahó de XXVM per mil e no menys for sobre los drets de les generalitats imposats segons forma dels capítols per la dita Cort fets e ab totes les seguretats que los altres censals sobre lo dit General són carregats, per ço, la dita Cort ab auctoritat e decret de la magestat prefata provehí e ordenà e als reverendíssims, magnífichs senyors de gran providència monsenyors mossèn Berenguer de Sos, canonge e degà de la Seu de Barchinona e elet de la església de Sàcer, mossèn Martí Joan Meca, cavaller, en la vegueria d'Urgell domiciliat e Joan Boteller, ciutadà //32r// de la ciutat de Tortosa, diputats lo trienni corrent del General del dit Principat, residents en Barchinona, donà e comès plena licència, facultat y poder que no contrastants qualssevol inhibicions, pragmàtiques sancions, estatuts e ordinacions en contrari fetes e fets puixen en nom de la dita Cort vendre y fer carregaments de

2. *A continuació, ratllat*, prestada en la casa del Capítol de la claustra de la Seu.

3. *A continuació, ratllat*, s.

pensió de dotze mília lliures de la dita moneda de censals morts anuals e rendals a la magestat del dit senyor e als hereus e successors seus e en aquell o aquells al qual o als quals la magestat prefata voldrà, ordenarà e manarà per lo dit preu de tre-centes mília lliures, a la dita rahó o for de XXVM per mil, mijançant carta de gràcia de poder luir e quitar aquelles per lo dit preu ensems o departidament havedores e reebedores cascun any per la magestat del dit senyor e per los seus e qui voldrà e altres dels dits censals en tot o en part havent dret o causa de sa magestat o dels seus per e en los térmens, lochs e forma de les quals ab sa altesa concordar poran sobre los drets de les generalitats imposats per la dita Cort ab los capítols premençionats e altres Corts passades e sobre altres qualssevol drets imposadors per altra qualssevol Cort General del dit Principat e collidors e llevadors en aquell dit Principat a la paga de les quals tre-centes mília lliures e o carregament de la pensió dels dits censals de dotze mília lliures per les dites tre-centes mília la dita Cort en virtut de la dita oferta e donatiu graciós és tenguda e obligada. E perquè lo dit censal o censals sien pus favorits e segurs, volgué, provehí e ordenà la dita Cort ab auctoritat e decret del dit senyor que lo dit censal o censals per los dits diputats venedor e carregador o venedors e carregadors sien e romanguen axí privilegiats que per ocasió de algun crim o delicte comés o cometedor per aquells qui de la magestat del dit senyor dels dits censals en tot o en part hauran dret o causa o [e]n nom propi o de fermança de altres per rahó dels dits crims, delictes o penes peccuniàries serien obligats o tenguts no puixen ésser anontats, confiscats, emparats, sequestrats o en altra manera empachats ni en aquells la excellència del dit senyor o sos successors o oficials la hora que per ells en altre o altres seran transferits en tot o en part no puixen stendre o posar les mans en alguna manera.

Puixen, encara, los dits deputats en nom de la Cort e General per ell e llurs successors en dit ofici convenir e prometre a la magestat del dit senyor comprador e adquisidor del dit censal o censals que lo dit General e los diputats //32v// presents y esdevenidors o regidors e administradors de aquell qualssevulla sien en nom del dit General donaran e pagaran a la magestat del dit senyor e als hereus e successors llurs o a qui ells voldran, ordenaran o manaran cascun any per pensió ànnua de les dites tre-centes mília lliures les dites dotze mília lliures de la dita moneda corrent en la dita ciutat en los llochs, térmens y forma dels quals ab sa altesa concordaran franques, quíties e immunes de totes quèsties, talles, imposicions, serveys, dons, càrrechs, exaccions e contribucions e sens messions, dans e interès de la magestat prefata e successors seus e o havent dret o causa en tot o en part dels dits censal o censals de aquells.

E per complir e observar lo dit General de Cathalunya e los dits diputats presents o esdevenidors e tots los oficials de aquell totes les dites coses e cascuna de aquelles e totes altres e sengles coses a la serenitat del dit senyor e als successors

de aquells o altres havent dret o causa d'ells en tot o en part dels dits censals prometedores e convenidores puixen los dits diputats e llurs successors e regents lo dit offici de diputació posar en los contractes de les venda y carregament⁴ o vendes e carregaments dels dits censal o censals aquelles penes peccuniàries les quals a ells seran ben vistes e, encara, per los dits censal o censals e paga e satisfacció de aquells totes les dites generalitats e dret del dit General, presents e esdevenidors, imposades per qualssevol Corts passades e imposadores per les esdevenidores Corts del dit Principat e tots los emoluments, drets e pecúnies de les dites generalitats en qualsevol manera provenidores e tots altres béns del dit General de Cathalunya presents y esdevenidors en general y en special assignar y obligar segons als dits diputats serà ben vist faedor e les dites generalitats de qualssevulla ciutats, viles, castells e llochs en tot o en part segons a ell serà ben vist en mans e poder de la magestat del dit senyor comprador e adquisidor dels dits censals e dels seus o de qui voldrà e ordenarà o dels havent dret o causa en tot o en part del dit censal o censals de aquells metre e posar e de aquells lliurar corporal possessió o quasi prorrata e fins acompliment íntegre del dit censal o censals, de la qual possessió per qualssevulla necessitat, dret o causa, quantsevulla gran o urgent, no puixen la magestat del dit senyor o los hereus o succehidors seus e o havent dret o causa d'ells en tot o en part del dit censal o censals ésser trets, foragitats ne en aquella //33r// puixen ésser preiudicats puixen, encara, los dits diputats en nom e veu de la dita Cort e del dit General per rahó dels dits censals fets totes altres obligacions, assignacions, caucions e seguretats de e sobre les generalitats e altres béns e drets del dit General e sobre aquelles e aquells e quiscuna d'elles fer e fermar carta o cartes, encara scriptures de terç e judicials axí en la cort del veguer de Barhinona com en altres qualssevulla corts e qualssevol confessions fer e oyr sentències de condemnacions e manaments de paga e fer e fermar en juhí e fora juhí en qualssevol corts ecclesiàstiques e seculares totes seguretats ab aquells pactes, convencions, promissions, penes, assignacions, salaris de procurador e de notari e obligacions specials e generals dels béns e drets del dit General presents y esdevenidors ab renunciacions de propi for e summissions a aquella cort, official e jutge, corts, officials e jutges los quals la magestat del dit senyor comprador e adquisidor dels dits censals voldrà e altres renunciacions, summissions, cauteles, seguretats e clàusules en contractes de vendes de censals e altres contractes per los diputats passats del dit General fets acostumades posar e, encara, altres pus forts clàusules segons ab la magestat del dit senyor adquisidor e comprador dels dits censal o censals se poran convenir. Puixen noresmenys los dits diputats e llurs successors optenir àpoca de la magestat del dit senyor de reebuda del preu dels dits censals.

4. Ratllat en de la paraula carregament.

Volch, encara, e ordena la dita Cort ab auctoritat, decret e consentiment del dit senyor que totes e sengles generalitats ordenades fins en lo present dia e d'ací avant ordenadores per la present o altres esdevenidores Corts duren, romanguen o sien pagades egualment per tot lo Principat de Cathalunya durant lo present o presents e altres censals morts los qual⁵ o quals de present lo dit fa, crea e encarrega e, encara, si la oportunitat se presentara, fins tots sien remuts, luïts, quitats e pagats ensems ab totes despeses, messions e altres coses per ocasió⁶ d'ells devedores e en qualsevol manera e que les dites generalitats e drets de aquelles en tot o en part durant los dits censals en damnatge o prejudici de aquelles no puixen ésser disminuïdes, levades e sospeses ne puixen cessar ne ésser empaiades ne prejudiades per lo dit senyor rey o per son primogènit o successors o oficials d'ells ne per altres qualssevulla persones ne, encara, per qualssevol Corts //33v// Generals de Cathalunya o Corts Generals de tot los regnes e terres del dit senyor ne per qualssevulla causa o rahó ne per algun dret, cas o necessitat quantsevol gran o urgent. E si era fet lo contrari en alguna manera no valega o tenga, ans sia hagut del tot per nul·le e no fet, encara que per Generals Corts o per lo dit senyor o per successors o primogènit o altres fos fet o attentat si doncs de voluntat o exprés consentiment dels successors e o posseydors dels dits censals no's fahia e que les dites generalitats o llurs drets no puixen ésser convertides, meses o despeses en altres qualssevulla usos o coses sinó tant solament en paga dels dits censals, pensions o luïcions de aquells.

Et aquest poder e totes e sengles coses en la present pública carta contingudes e lo contracte de la venda, obligació, carregament e seguretats que faran per rahó de la venda dels dits censals e coses en aquell contingudes volch e ordena la dita Cort ab voluntat e decret del dit senyor valer e tenir e haver plena fermetat de dret e força de Acte de Cort e que per rahó dels dits censals puixa ésser e sia feta en les dites generalitats e en⁷ altres béns del dit General de Cathalunya per qualssevol oficials ordinaris prompta execució ab tot efecte axí com per cosa en juy confessada e cosa iudicada per appellació o altrament no sospesa ne contrastant qualssevol defalliments, nul·litats, impugnacions e o vicis, si algú o alguns per qualsevol rahó per ventura se podrà posar en aquell acte e o en los contractes de les vendes dels dits censals per vigor de aquest fahedora en la dita Cort axí aiustada ab auctoritat e decret del dit senyor, ara per llavors que ab la present pública carta loa, aprova, ratifica e confirma aquelles segons que millor se puixa dir, fer e entendre a bo e sa enteniment del dit senyor comprador e adquisidor dels dits censals o successors seus o havent dret o causa en tot o en part dels dits cenals. E promès la dita Cort e

5. *Ratllat s de qual.*

6. *A continuació, ratllat, dels.*

7. *A continuació, ratllat, les.*

lo dit General de Cathalunya en bona fe que en algun temps no faran o vendran contra les coses damunt dites e davall scrites o alguna d'elles per qualsevol cas, rahó, necessitat o causa quantsevol gran, urgent o necessària, ans aquelles totes e sengles tindran, compliran e servaran, tenir, complir e servir faran en bona fe e sens engan, totes malícies e contradiccions remogudes, volent e ordenant la dita Cort ab auctoritat e decret del dit //34r// senyor rey que la venda o vendes dels dits censal o censals ne lo preu o propietat e pensions ne les obligacions e seguretats de la venda o vendes de aquells e altres coses damunt dites e deiús contengudes en juhí e⁸ fora juhí no puxen ésser impugnades ni excepció de injust preu ésser oposada o nullitat o altra qualssevol causa o rahó que a la venda o carregament dels dits censals o a les coses dessús e deiús scrites contraries per la dita Cort ab voluntat e consentiment e auctoritat del dit senyor les dites impugnacions, excepció de nullitat e oposició qualssevol tolch e repellí e tol e repelleix de present e per toltes e repellides del tot volch haver. Puixen, encara, los dits diputats totes altres coses fer que en la venda o vendes del dit censal o censals tro a suma de les dites tre-centes mília lliures de e en propietat e dotze milia lliures en pensió inclusive fahedores sien vistes útils, profitoses e necessàries per seguretat de la magestat del dit senyor comprador e adquisidor del dit censal o censals e dels successors seus en aquell, encara que fossen tals que manament special requerissen o maiors o pus greus de les coses damunt expressades e les quals la dita Cort General de Cathalunya personalment e per sí ab auctoritat e decret del dit senyor fer pogués, com la dita Cort en nom e veu de tot lo Principat e General d'aquell comana als dits diputats sobre totes e sengles coses dessús dites e sobre los incidents, dependents, emergents e connexes de aquelles per e en qualsevol manera ab líbera e general administració les veus sues plenàriament prometent la dita Cort en la dita casa de Capítol de la claustra de la Seu de Barchinona aiustada e congregada, com dit és, en bona fe als dits diputats e successors lurs en dit offici⁹ e, encara, a la magestat del dit senyor comprador e adquisidor dels dits censals e als successors seus e altres havents dret o causa en tot o en part dels dits censal o censals d'ells e altres persones de les quals és o serà interès e als notaris o scrivans deiús scrits en nom de aquells stipulants que la dita Cort e lo dit General de Cathalunya hauran fermes, tindran, observaran e tenir, observar faran sens contradicció alguna totes e sengles coses damunt dites e tot ço que per los dits diputats serà promès //34v// e fet en nom e veu de la dita Cort e del dit General circa la venda e carregament o vendes e carregaments dels dits censals e que aquelles e lo present poder no revocaran sots obligació dels béns del dit General. E les dites coses foren loades, fetes e fermades

8. *A continuació, ratllat, fo.*

9. *A continuació, interlineat e.*

per la dita Cort en la dita casa del Capítol de la claustra de la Seu de la dita ciutat de Barchinona, hon la dita Cort se acostumava de ajustar e celebrar, com dit és.

Dilluns a cinch del mes de noembre del any¹⁰ de la nativitat de Nostre Senyor mil CCCC L XXXI, presents per testimonis los magnífichs e honorables micer Anthoni de Bardaxí, doctor en cascun dret, ciutadà de la ciutat de Leyda e regent la cancelleria, mossèn Gaspar Maymó, scrivà de ració de la casa del senyor rey e ciutadà de Barchinona, Luís de Maldà, habitador de la vila de Cervera, Miquel Benaula, ciutadà de Barchinona, Luís Benet, ciutadà de la ciutat de Leyda, abdosos notaris e Miquel Torroella, scivent, nadiu de la vila de Peralada.

Signu+m Ferdinandi, dei gracia etc., qui predictis omnibus et singulis consentimus eaque laudamus, approbamus, firmamus et confirmamus et eisdem regiam auctoritatem impendimus et decretum, suppletum et tollentem de plenitudine regie potestati omnem defectum si quis forsan in predictum de jure vel de facto posset opponi ac volentes et decernentes huiusmodi potestatem necnon vendiciones exhinch fiendas plenam et perpetuam optinere roboris firmitatem non obstante defectu ac nullitatibus quibuscumque. Et promittimus quod in dictis generalitatibus non tangemus nec illas levare seu suspendi aliquatenus promitemus et in aliquo non contrafaciemus quovis causa, mandantes universis et singulis officialibus nostris quocumque nomine nominentur et quacumque auctoritate et potestate fungantur presentibus et futuris et locumtenentibus eorundem quatenus predicta omnia et singula teneant et observent de non contrafaciant qua[m]vis causa. Quam firmam et decretum hic apponi iussimus manu fidelis prothonotarii nostri Philippi Clementis in civitate Barchinone die lune quinta novembris regnorumque nostris etc., Et ad maiorem predictorum omnium coraborationem sigillum nostrum hich apponi iussimus in pendent. Yo el rey.

35r//

Sig+num mei Joannes Brujo, regia auctoritate notarii publici et scribe honorabilis Concilii Barchinone et eo nomine scribe brachii universitatum in Curia Generali quam celebrat regia magestas cathalanis in civitate Barchinone qui constitutioni sindicorum potestatis¹¹ dationi et aliis omnibus et singulis premissis dum per ipsam curiam sic agerentur et fierent una cum connotariis meis infrascriptis alierum brachiorum eiusdem curie scribis presens fui et testificatus sum rogatus et requisitus hecque manu aliena scripta et modo quo supra per ipsam regiam magestatem auctorizata et suo pendent sigillo munita clausi cum rasis in lineis In comte, Vn deputats lo trienni corrent del XVn sens et XXVIIIIn per rahó de la et in prima linea huius clausure supra ponitur auctoritate.

Sig+num mei Petri Colell, civis Barchinone, auctoritate regia notarii publici per totum Cathalonie Principatum regentisque scribaniam stamenti ecclesiastici Curie Generalis Cathalonie Principatus quod per dictam regiam magestatem de presenti in dicta civitate Barchinone celebratur propter absentiam venerabili et discreti Bartholomei Martinez notarii et scribe dicti stamenti ecclesiastici qui constitutioni dicti sindicatus instrumenti et aliis premissis omnibus et singulis dum sic ut premittitur agerentur, dicerentur et fierent una cum prenominato et suscripto venerabilis et discretis connotariis meis et dictorum stamentorum scribis et testibus supradictis presens interfui eaque sic fieri, vidi, audivi et rogatus et rogatus testificatus sum et in hanc publicam formam redigens aliena manu fideliter scribi feci et apposito decreto in eo per dictum excellentissimum dominum regem hac regii sigilli appensione ut supra patet cum rasis et rescriptis in lineis secunda comte, in Vn deputats lo trienni corrent del, XVn sens et XXVIIIIn per rahó de la. Clausi.

10. A continuació, ratllat, mil.

11. A continuació, ratllat, dalt.

Sig+num mei Joannis Solsona, regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem serenissimi domini regis Aragonum et alterius ex scribis Curie Generalis Cathalonie videlicet stamenti militaris eiusdem qui unacum aliis prescriptis connotariis¹² et conscribis meis in dicta curia premissis per me alta et intelligibili voce lectis et publicatis presens personaliter rogatus et requisitus interfui eaque inter alios scribi feci eaque auctorizata et decreta per magestatem //35v// regiam et sui regii sigilli¹³ appositione munita in hanc publicam formam unacum dictis et eisdem conscribis et connotariis meis et de comuni omnium trium consensu redegei et cum rasis et emendatis in lineis secunda secunda in qua legitur comte et Vn deputats lo trienni corrent del et, XVn sens et XXVIIIIn per rahó de la. Clausi.

Dominus rex ex actis curie mandavit mihi Philippe Clementi in cuius posse firmavit. Visum per thessaurum generalem.

12. A continuació, ratllat, meis.

13. A continuació, ratllat, apponsitur.

ÍNDEX ONOMÀSTIC

- ABELLAS, Pere (donzell): 8
ÀGER, Antoni d' (membre de l'estament militar): 257, 261, 334
ÀGER, Ponç d' (donzell): 180
AGOSTÍ, Joan (donzell): 274
Agramunt (Urgell): 568
AGUILAR, Hug d' (cavaller): 347, 369, 393, 474, 481, 515
AGUILAR, Hug d' (donzell): 293
AGUILAR, Hug d' (membre de l'estament militar): 334, 503
AGUILAR, Jaume d' (doctor en lleis, ciutadà de València): 302
AGULLANA, Antoni (procurador i vicari del bisbe de Girona): 260, 346
AGULLÓ, Joan: 580, 588
Aiguamúrcia (Alt Camp): 592
AIGUAVIVA, Marquet d' (donzell): 276, 539
AIGUAVIVA (membre de l'estament militar): 73, 275
AIMERICH, Joan (cavaller): 7, 556
AIMERICH, Joan (major de dies, cavaller): 293, 324, 334, 347, 369, 474, 481, 515, 569
AIMERICH, Joan (menor de dies, cavaller): 293, 325, 347, 369, 474, 481, 515, 570
Aitona (Segrià): 215, 559
ALAGÓN I DE CRUÏLLES, Sibilla d': 574
ALAGÓN, Leonardo d': 574
ALAGÓN, Marquesa d': 574
ALAMANY, Bartomeu (cavaller): 271
ALAMANY, Bernat (membre de l'estament militar): 494
ALAMANY DE TORALLA, Antoni (donzell): 283
ALAMANY DE TORALLA, Bartomeu (donzell): 283
ALARCÓN, Martí d' (membre de l'estament militar): 114
Albaida, Comtat d': 169
ALBANELL, Jeroni (doctor en lleis, ciutadà de Barcelona): 350, 351
Albins: 520
ALEGRE, Francesc (mercader): 597
ALEMANY DE BELLPUIG, Bartomeu (cavaller): 7
ALEMANY DE BELLPUIG, Jaume (cavaller): 7, 550
ALEMANY, Jaume (cavaller): 271, 293, 325, 334, 347, 369, 393, 465, 474, 481, 493, 496, 515
ALEMANY, Pere (donzell): 8
ALENYÀ, Benet (donzell): 394
ALENYÀ, Bernat (donzell): 8, 17, 166, 283, 303, 334, 369, 494, 497, 507, 508, 515
ALENYÀ, Francesc (cavaller): 136, 158
ALENYÀ, Guillem Raimon (doctor en lleis, procurador del bisbe de Tortosa): 119, 174
ALEXANDRE, Joan, (barber, conseller de Barcelona): 597
ALFONS IV (comte de Barcelona): 21, 23, 110, 197, 205, 378, 379, 532, 557, 562

- Algarve, Regne d'*: 3, 267, 278, 459, 460
Algesires, Regne d': 3, 267, 278, 459, 460
Alguer: 396, 397, 401, 403
Almeria, Regne d': 419
 ALMOGÀVER, Antic: 454
 ALMOGÀVER, Joan (donzell): 273
 ALMOGÀVER (membre de l'estament militar): 171, 667
 ALTARRIBA, d' (donzell): 274
 ALTARRIBA, Guerau d' (cavaller): 206, 208, 272, 293, 303, 325, 334, 496, 552
 ALTARRIBA, Joan d' (cavaller, oïdor de comptes del General): 7, 20, 25, 37, 270, 315, 334, 369, 393, 468, 496
 ALTARRIBA, Joan d' (donzell): 303
 ALTARRIBA, Llorenç d' (donzell): 8, 152, 293, 334, 474
 ALTARRIBA, Llorenç d' (donzell de Vic): 31, 135, 225, 369, 394, 566, 578, 586
 ALTARRIBA, Llorenç d' (veí de Cervera, donzell): 369, 394, 515
 ALTARRIBA, Llorenç d' (veí de Serd, donzell): 515
 ALTELÓ, Francesc (síndic de Torroella de Montgrí): 9, 59, 125, 199, 303, 347, 369, 394, 433
 ALTELÓ (veí de Barcelona): 211
 ALVOLÓ, Francesc d' (donzell): 166, 172
 AMARGÓS, Pere Ramon: 589
 AMAT DE PALOU, Joan (donzell): 369
 AMAT DE PALOU, Joan (membre de l'estament militar): 476
 AMAT, Joan (cavaller): 7, 109, 283, 293, 303, 340, 540
 AMAT, Joan (donzell): 25
 AMAT, Pere (mercader): 597
 AMAT ROSANES, Joan (membre de l'estament militar): 172
Amer (La Selva): 169
 AMIGUET, Antoni (metge): 42
 AMIGUET, Francesc (canonge de la Seu de Tortosa): 169, 368, 393
 AMIGUET, Francesc (procurador del bisbe de Vic): 165, 324
Amposta (Montsià): 534
 ANDOR, Bernat (escrivà reial): 290, 298, 301, 302, 339, 341
 ANDREU, Guillem: 247
Anglaterra: 397
 ANGLÉSIL, Gaspar (mercader): 359
Anglès (La Selva): 443
Anglesola (Urgell): 224
 ANTONI, Pere: 558
 ARAGÓ, Alfons d' (bisbe de Tortosa, arquebisbe de Saragossa): 77, 130, 244, 255, 256, 268, 535, 537, 559, 577
Aragó, Corona d': 4, 5, 9, 97, 285, 286, 531, 577
 ARAGÓ, Felip d' (arquebisbe de Palerm, fill natural de Carles de Viana): 6, 16, 293, 303, 493
 ARAGÓ I DE PIMENTEL, Enric d' (infant d'Aragó, duc de Sogorb i comte d'Empúries): 6, 17, 18, 21, 22, 26, 38, 41, 59, 62, 70, 71, 74, 94, 101, 102, 131, 132, 134, 135, 139, 158, 159, 160, 161, 163, 207, 256, 259, 464, 466, 473, 474, 478, 483, 484, 485, 489, 492, 493, 494, 496, 497, 501, 503, 506, 510, 513, 514, 517, 565, 566, 614, 632, 633, 659
 ARAGÓ I D'ESCOBAR, Alfons d' (duc de Vilaformosa, comte de Ribagorça): 36, 114, 162, 206, 217, 533, 540, 542, 585
 ARAGÓ I DE TRASTÀMARA, Joan d' (infant d'Aragó): 663
 ARAGÓ, Joana d': 163
 ARAGÓ, Joan d' (arquebisbe de Saragossa): 201, 202, 534, 553, 556
Aragó, Regne d': 3, 153, 154, 216, 267, 268, 269, 276, 319, 337, 338, 375, 399, 403, 404, 405, 407, 439, 458, 459, 460, 504, 527, 582, 594, 602, 606, 617, 623, 645, 646
 ARANYÓ, Galceran (donzell): 291
 ARANYÓ, Guerau d' (cavaller): 34, 271, 324, 347, 474, 481, 548
 ARASSÓ, Joan d' (donzell): 148
Arboç, l' (Baix Penedès): 9, 10, 31, 166, 277, 297, 347, 360, 369, 544
Arcalís (Pallars Sobirà): 569

- ARGALL, Antoni: 588
Argençola (Anoia): 127
 ARGENSOLA, Berenguer d' (donzell): 8, 35, 274, 369, 394, 511, 515
 ARGENSOLA, Bernat d' (donzell): 283
 ARGENSOLA, Joan d' (fra, de l'orde de Sant Joan de Jerusalem): 190
 ARGENSOLA, Pere d' (donzell): 136, 325
 ARGENTONA, Joan: 576
 ARINYÓ, Gaspar d' (secretari reial): 264, 348, 464, 482, 516, 621
 ARMENDÁRIZ, Beltran de (senyor de Pala-folls): 84, 211, 453, 546
 ARMENGOL, Lluís (donzell): 158, 172, 325
 ARMENGOU (membre de l'estament militar): 257, 261
 ARMENTER DE SENTMENAT, Francesc (donzell): 273
Artasona (Ribagorça): 34
 ARTIGÓ, Pere (metge): 42
 ARTÚS, Pere: 562
Atenes, Ducat d': 267, 278, 459, 460
 AVELLANEDA, Diego de: 146, 229, 568, 578
 AVINYÓ, Benet d' (donzell): 394, 474
 AVINYÓ, Bernat d' (cavaller): 271, 474
 AVINYÓ, Bernat d' (donzell): 126
 AVINYÓ, Bernat d' (membre de l'estament militar): 132
 AVINYÓ DE L'HOSTAL, Bernat (d'Empúries, donzell): 369
 AVINYÓ (donzell): 273
 AVINYÓ, Joan d' (donzell): 8, 293, 334, 465, 466, 474, 497
 AVINYÓ, Lluís d' (cavaller): 272
 AVINYÓ, Miquel d' (donzell): 274, 325
 AYBRÍ, Bernat (ciudadà de Perpinyà): 14, 24, 42, 287
 AZAMAR, Pere (doctor en lleis, conseller reial): 289, 297, 299, 339, 348, 365, 482
 AZAM, Jeroni (cavaller): 196, 497, 511, 568, 579
 AZAM, Jeroni (donzell): 369, 393, 515
 AZAM, Jeroni (membre de l'estament militar): 503, 507
 AZLOR (donzell): 273
 BACET, Pere: 573
 BACH DE ROCABRUNA, Pere des (membre de l'estament militar): 171, 582, 583
 BADIA (donzell): 275
 BADIA, Pau: 236, 536, 570
Bages: 255
 BAGES, Antic de (notari, secretari reial, lloctinent de protonotari): 264, 279, 280, 285, 318, 330, 336, 337, 346, 357, 362, 363, 367, 422, 429, 431, 432, 435, 439, 464, 482, 523, 665
 BAGET, Bernat (escrivà reial): 352
Banyoles (Pla de l'Estany): 29, 67, 203, 505, 584
 BANYULES, Gonzalo (cavaller): 158, 171
 BANYULES, Gonzalo (donzell): 325
Banyuls (Rosselló), vall de: 6, 17, 18
Barbens (Pla d'Urgell): 588, 592
 BARBERÀ, Asbert (donzell): 34
Barberà del Vallès (Vallès Occidental): 246
 BARBERÀ, Galceran de (donzell): 8, 259
 BARBERÀ, Joan de (membre de l'estament militar): 171
 BARBERÀ, Pere de (donzell): 73, 497
 BARBERÀ, Pere de (major de dies, donzell): 303, 347, 352, 369, 393, 474, 481, 511, 515
 BARBERÀ, Pere de (menor de dies, donzell): 474
Barcelona (Barcelonès): 3, 4, 8, 10, 14, 15, 16, 31, 33, 36, 57, 80, 87, 114, 128, 138, 140, 144, 150, 165, 170, 181, 200, 211, 229, 241, 244, 251, 253, 262, 267, 268, 278, 279, 280, 281, 283, 284, 285, 287, 289, 290, 291, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 308, 309, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 369, 371, 392, 394, 395, 400, 404, 405, 406, 412, 414, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 430, 432, 434, 436, 438, 440, 454, 455, 456, 458,

- 460, 463, 465, 466, 468, 469, 471, 472, 473, 477, 490, 495, 500, 501, 503, 508, 509, 510, 521, 527, 528, 529, 530, 532, 533, 536, 545, 549, 551, 555, 556, 562, 572, 576, 577, 579, 580, 581, 583, 585, 587, 588, 589, 593, 597, 600, 610, 613, 615, 624, 625, 627, 635, 660, 661, 662, 677, 680, 690
- Barcelona, Comtat de*: 3, 267, 278, 459, 460, 531
- Barcelona, Vegueria de*: 31, 190, 209, 333
- BARDAXÍ, Antoni de (conseller reial, regent de la Reial Cancelleria): 13, 23, 25, 38, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 348, 349, 350, 351, 354, 357, 360, 426, 427, 483, 485, 493
- BARNELL, Pere Galceran: 568
- BARÓ (jueu de Cervera): 249
- BARQUER, Joan (cavaller): 7, 273
- BARRADES, Lope de: 540, 541
- BARUTELL, Berenguer, (senyor de Bestrecà): 272, 275, 283
- BARUTELL, Galceran (donzell): 325, 497, 503, 507
- BARUTELL, Galceran Miquel (donzell): 8
- BARUTELL, Joan (donzell): 275
- BARUTELL, Lluís (donzell): 7
- BARUTELL (membre de l'estament militar): 509
- BARUTELL, Pau: 575, 583
- BARUTELL, Pere Berenguer, (donzell): 8, 511
- BARUTELL, Pere Galceran (cavaller): 7, 507
- BAS, Bartomeu de (ciudadà de Tarragona): 591
- BASSET, Pere (batlle general de Catalunya): 175, 216, 242
- Bas, Vescomtat de*: 99
- Batea (Terra Alta)*: 46, 138
- BATLLE, Joan (doctor en lleis): 339, 340
- Bearn, Vescomtat de*: 269
- BECEROLA, Jofre de la (membre de l'estament militar): 124, 135
- Begur (Baix Empordà)*: 251
- BELLAFILLA, Carles de: 560
- BELLERA, Arnau Guillem de (noble): 6, 130, 132, 270, 282, 303, 306, 314, 324
- BELLERA, Guillem Arnau de (noble): 293
- BELLERA, Guillem Raimon de (noble): 71, 137, 261, 270, 299, 333, 347, 368, 393, 474, 481, 488, 496, 503, 514, 576, 582, 585
- BELLERA (membre de l'estament militar): 149, 158, 164, 165, 167
- BELL-LLOCH, Bernat de (donzell): 274
- BELL-LLOCH, Bernat de (membre de l'estament militar): 45, 259, 476, 478, 482, 509, 511, 512
- BELL-LLOCH, Caterina de (muller de Pere de Bell-Lloch): 204
- BELL-LLOCH, Joan de (donzell): 283
- BELL-LLOCH, Pere de (donzell): 8, 203, 556
- BELL-LLOCH, Pere de (escrivà reial, ciudadà de Barcelona): 273, 351, 423
- Bellpuig, Baronia de*: 107, 120, 144, 311, 445, 613
- BELLSALA, Jaume de (notari públic de Girona): 68
- BELTRAN, Guillem Ramon de (membre de l'estament militar): 467
- BENAULA, Miquel (escrivà reial, notari, veí de Barcelona): 22, 313, 315, 326, 337, 338, 344, 349, 355, 359, 360, 363, 370, 426, 427, 429, 459, 464, 465, 466, 469, 473, 478, 479, 480, 482, 486, 488, 499, 500, 510, 512, 521, 524, 690
- BENEDICTE, Lleonard (advocat): 339
- BENET, Llorenç (doctor en lleis, ciudadà de Barcelona): 281
- BENET, Lluís (ciudadà de Lleida): 690
- BENET, Lluís (notari): 316, 503
- Benifallet (Baix Ebre)*: 19, 534
- BERENGUER, Blanes de (virrei i governador de Mallorca): 348
- BERENGUER, Francesc (fra, prior de Roses, procurador de l'abat de La Portella): 11, 324
- BERGA, Alfonso de (membre de l'estament militar): 135
- Berga (Berguedà)*: 9, 10, 31, 276, 294, 297, 340

- BERGA, Marc (de l'orde de fra menors): 84
 BERNARD, Galceran: 25
 BERNART, Jaume: 247
 BERNAT, Asbert: 246
 BERNAT (cavaller): 136
 BERNAT, Joan (mercader): 479, 594
 BERNAT, Joan (notari): 216
 BERTRAN, Climent: 575
 BERTRAN, Francesc: 488
 BERTRAN, Galceran (escrivà reial): 288
 BERTRAN, Jaume: 575
 BERTRAN, Joan (cavaller): 283, 325, 347
 BERTRAN, Joan (donzell, procurador del duc de Vilaformosa): 8, 36, 474, 586
 BERTRAN, Joan (membre de l'estament militar): 481
 BERTRAN, Joan (mercader, ciutadà de Barcelona): 460
Besalú (Garrotxa): 37, 47, 51, 67, 73, 80, 88, 99, 100, 177, 262, 276, 294, 545, 584
 BEUDA, Pere de (cavaller): 271
Bigorra, Vescomtat de: 269
Bigues i Riells (Vallès Oriental): 581
 BISBAL, Andreu (donzell): 274
 BISBAL DE CONIT (membre de l'estament militar): 134
 BISBAL, Francesc Climent (cavaller): 47, 194, 271, 283, 334, 474, 551
 BISBAL, Francesc Guillem (cavaller): 7
 BISBAL, Gerard (donzell): 275
 BISBAL, Guerau (membre de l'estament militar): 586, 587
 BISBAL, Joan (membre de l'estament militar): 72
 BISBAL (membre de l'estament militar): 103
 BISCAIA, Senyoria de: 267, 278, 459, 460
Biure: 248
 BIURE (cavaller): 271
 BIURE DE RASET, Joan (donzell): 393
 BIURE DE ROCAFORT, Joan de (donzell): 172, 369, 515
 BIURE, Joan de (donzell, senyor de Sant Jordi Desvalls): 6, 276, 293, 325, 334
 BIURE, Joan Pere de (donzell): 8, 134, 273, 283
 BIURE (membre de l'estament militar): 136
 BIURE, Miquel de (donzell): 71, 325
 BLANCH, Francesc (abat de Bellpuig de les Avellanes): 268
 BLANES DE BERENGUER (cavaller): 482
 BLANES, Francesc de (donzell): 8
 BLANES, Gaspar de (donzell, procurador de la comtessa de Modica): 71, 80, 125, 160, 172, 238, 303, 496, 506, 511, 512
 BLANES, Joana (muller de Gaspar de Blanes): 238
Blanes (La Selva): 81, 107, 117, 125, 126, 150, 198, 209, 311, 445, 582, 613
 BLANES, Pere de (cavaller): 271, 283, 325, 334, 369, 393, 474, 494, 496, 503, 507, 508, 515
 BOÏL, Bernat: 570, 572
 BOIXADOR, Manuel (membre de l'estament militar): 465
 BOIXADORS, Andreu de (donzell): 274
 BOIXADORS, Bernat Guerau de (cavaller): 189, 347, 465, 474, 496
 BOIXADORS, Bernat Guerau de (donzell): 303, 481
 BOIXADORS, Bernat Guerau de (membre de l'estament militar): 261, 334, 494
 BOIXADORS, Tomàs de (cavaller): 271, 283, 369, 393, 474, 515
 BOIXADORS, Tomàs de (donzell): 293
 BOIXADORS, Tomàs de (membre de l'estament militar): 334, 494, 503
 BOIXEDA, Narcís (síndic de Camprodon): 9, 31, 284
 BOIX, Manel (jurista, síndic de Cervera): 68, 303, 306, 325, 369, 394, 427, 433, 500, 508, 512, 521
 BOIXOLS, Nicolau de (donzell): 8, 275, 307
Bombaci: 585
 BONARES, Lluís (clergue de Tortosa): 79
 BONET, Joan (clergue): 356
 BOQUET, Pere (doctor en lleis, advocat del braç militar): 17, 340, 482, 504, 510, 520
Bordils (Gironès): 226
 BORDILS, Guillem Arnau de (cavaller): 272

- BORDILS, Guillem Arnau de (donzell): 275
 BORDILS, Guillem Arnau de (membre de l'estament militar): 590
 BORDILS, Guillem de (membre de l'estament militar): 71, 136
 BORDILS, Guillem Ramon de (membre de l'estament militar): 103
Borges Blanques, les (Garrigues): 47, 92, 147, 600, 615
 BORJA, Alfons de (donzell): 8, 71, 325, 334
 BORJA (donzell): 274
 BORJA, Miquel de (cavaller): 8, 283
 BOSCÀ, Francesc: 65
 BOSCÀ, Joan Francesc: 64, 497
 BOSCÀ, Joan (membre de l'estament militar): 494, 575
 BOSCH, Bartomeu del: 64
 BOSCH (sotsveguer de Tortosa): 534
 BOSC, Pere del (ciudadà de Barcelona): 217, 588
 BOTELLER, Joan (ciudadà de Tortosa, diputat del General): 20, 25, 37, 468, 471, 495, 647, 685
 BOTELL, Pere (prevere, beneficiat): 356
 BOVADILLA, Rodrigo de (cavaller): 187, 271, 293, 298, 301, 303, 565, 584
 BRAMASACS, Jaume de (fill de Joan Pere de Bramasacs): 25
 BRAMASACS, Joan Pere de (cavaller): 25
 BRAMASACS, Pere de (cavaller): 272
 BRANXES, Elionor de: 581
 BREÇÓ (donzell): 276
 BRET, Guillem (conseller de Barcelona): 597
 BRET, Nicolau (mercader): 566, 597
 BRU, Blanca: 565
 BRUJO, Joan (notari, conseller de Barcelona): 10, 464
 BRULL, Guillem Ramon des (donzell): 497, 569
 BURGUÈS DE SANTCLIMENT, Francesc, (cavaller): 271, 283, 303
 BURGUÈS DE SANTCLIMENT, Francesc (donzell): 35, 74, 171, 293
 BURGUÈS DE SANTCLIMENT, Francesc (membre de l'estament militar): 497
 BURGUÈS DE SANTCLIMENT, Galceran (cavaller): 7, 553
 BURGUÈS DE VILADECANS (membre de l'estament militar): 501
 BURGUÈS, Francesc (membre de l'estament militar): 114, 538
 BURGUÈS, Galceran (donzell): 222
 BURGUÈS, Gregori (membre de l'estament militar): 71, 171, 565
 BURGUÈS, Isabel (muller de Galceran Burguès): 222, 553
 BUSSOT, Antoni Joan (donzell): 135
 BUSSOT, Francesc (cavaller, promotor del braç militar): 179
 BUSSOT, Joan (membre de l'estament militar): 74
 BUSSOT, Pere (cavaller): 301
 BUSSOT, Pere (ciudadà): 350, 573, 597
 CABANYELLES (cavaller): 347, 474, 481
 CABANYELLES, Gabriel (cavaller): 7
 CABANYELLES, Galceran de (membre de l'estament militar): 507
 CABANYELLES, Guillem de (cavaller): 35, 272, 283, 293, 497
 CABANYELLES I LOBET, Guillem de (cavaller): 17
 CABANYELLES I VILA-RASA, Lluís de (governador de València): 581
 CABANYELLES (membre de l'estament militar): 484, 501, 503, 511
 CABANYES, Francesc (rector i notari de Guimerà): 34
Cabra del Camp (Alt Camp): 277, 543, 544
 CABRERA, Anna de (comtessa de Modica): 80, 81, 82, 86, 126, 128, 132, 151, 160, 252, 507
 CABRERA, Bernat Joan (comte de Modica, vescomte de Cabrera i Bas): 81, 252
 CABRERA, Elisabet de (comtessa de Cardona i de Prades, muller de Joan Ramon Folc de Cardona): 81, 82, 85, 87, 126, 311, 445, 512, 593
Cabrera i de Bas, Vescomtat de: 117, 125, 150, 239, 250, 445, 538, 546, 549, 557, 588, 613
 CABRERA, Isabel de: 82, 126

- CABRERA, Joan de (comte de Modica): 80, 87, 613
- CABRERA, Joan II (comte de Modica i d'Osona, vescomte de Cabrera i de Bas): 311, 445
- Cadaqués (Alt Empordà)*: 21, 92, 382, 516, 573, 590, 659
- CADELL, Pere (donzell): 8, 276
- Calaceit*: 535
- Calataiud*: 211
- CALDERA, Diego: 571
- CALDERS, Francesc de (donzell): 334
- Caldes de Montbuí (Vallès Oriental)*: 277
- CALDES, Francesc de (membre de l'estament militar): 74
- CALDES, Raimon de (donzell): 283, 325, 488, 497, 511
- CALIXTE III (papa): 64
- CALL, Antoni des (donzell): 276, 318, 325
- CALLAR, Guillem: 570
- CALLAR, PERE (membre de l'estament militar): 67
- Càller*: 232, 401, 402, 541
- CALLÍS, Joan (donzell): 8, 47, 74, 257, 273, 293, 334, 347, 464, 465, 474, 497
- CALONGE, Guillem de: 496
- Calonge i Sant Antoni (Baix Empordà)*: 209, 567
- CALVO, Bartomeu (clergue de Tاراçona, notari): 46
- CAMANYAS, Pere: 578, 591
- Camarasa (Noguera)*: 175
- Cambrils (Baix Camp)*: 443, 592
- CAMÓS (donzell): 275
- CAMÓS, Galceran de (donzell): 8, 495
- CAMPLONCH, Jaume de (notari públic de Girona): 68, 148
- CAMPORELLS, Bernat (membre de l'estament militar): 171
- CAMPORELLS, Fabià (donzell): 474, 484
- CAMPORELLS (membre de l'estament militar): 258
- CAMPORELLS, Pere Ramon de (donzell): 8, 166, 261, 283, 325, 335
- Camprodon (Ripollès)*: 9, 10, 31, 147, 276, 410
- CANET, Joan (membre de l'estament militar): 490
- CANET, Miquel de (cavaller): 325
- CANET, Miquel de (donzell): 8, 273, 307, 318, 347, 369, 394, 474, 515
- CANET, Miquel de (membre de l'estament militar): 334, 472, 478, 481, 485
- Cànoves i Samahús (Vallès Oriental)*: 575
- Capellades (Anoia)*: 672
- CAPO, Raimon de (membre de l'estament militar): 334
- CAPS, Bartomeu (prevere, vicari i notari de Guimerà): 34
- CAQUERES, Galceran: 572
- CAQUERES, Joan: 572
- CARAMANT (vídua): 518
- CARAMANY (donzell): 474
- CARAMANY, Joan de, (cavaller): 272
- CARAMANY, Joan de (donzell): 35, 273
- CARAMANY (membre de l'estament militar): 334
- CARAMONA, Bartomeu de: 44
- CARANMA, Magdalena (vídua de Guimerà): 532
- CARBÓ, Galceran de (ciutadà i síndic de Barcelona): 8, 31, 37, 42, 283, 289, 290, 294, 303, 308, 325, 335, 347, 369, 394, 430, 433, 436, 438, 483, 514, 521, 597, 627
- CARBÓ, Jaume (cavaller): 271
- CARCASSONA, Joan (cavaller): 114, 217, 542, 543
- Cardedeu (Vallès Oriental)*: 277
- CÁRDENAS, Gutierre de (comanador major de l'ordre de Santiago a Lleó): 405, 458
- CARDONA-ANGLESOLA I DE CENTELLES, Antoni de (baró de Bellpuig): 107, 214, 311, 445, 446
- CARDONA-ANGLESOLA I DE CENTELLES, Hug de (baró de Bellpuig): 445, 446, 551, 613
- CARDONA-ANGLESOLA I DE PERELLÓS, Hug de (senyor d'Albí i de Cervià): 74, 120, 121, 122, 259, 303, 311, 368, 393, 445, 446, 496, 503, 514, 551
- CARDONA-ANGLESOLA I DE REQUESENS, Ramon de (noble): 551

- Cardona (Bages)*: 32, 203
 CARDONA, Bernat de (donzell): 32
 CARDONA, fra (lloctinent de capellà major del rei): 573
 CARDONA, Francesc Benet (fra, procurador de l'abat de Camprodon): 6, 11, 293, 393
 CARDONA I DE CENTELLES, Antoni de (baró de Bellpuig): 120
 CARDONA I DE PERELLÓS, Elfa de: 107, 120, 144, 311, 613
 CARDONA I DE PINÓS, Ramon de (baró de Bellpuig): 120, 445
 CARDONA I DE PRADES, Joan Ramon Folc de (comte de Cardona i de Prades): 6, 16, 26, 81, 85, 87, 114, 117, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 158, 174, 214, 230, 282, 293, 298, 303, 311, 313, 324, 333, 347, 353, 368, 430, 433, 443, 445, 448, 459, 460, 469, 472, 473, 480, 481, 486, 489, 491, 502, 503, 514, 522, 523, 531, 578, 582, 584, 589, 613, 615, 617
 CARDONA I D'URGELL, Joan Ramon Folc de (conestable d'Aragó): 6, 18, 134, 170, 260, 270, 293, 333, 347, 365, 368, 393, 430, 433, 473, 478, 486, 489, 494, 496, 503, 504, 514
 CARDONA, Jaume de: 581
 CARDONA, Joan de (anomenat el bastard, noble): 6, 27, 135, 165, 170, 303, 333, 467, 613
 CARDONA, Miquel (cavaller): 271
 CARDONA, Nicolau: 581
 CARDONA, Onofre de: 293
 CARDONA, Pere de (bisbe d'Urgell, president del braç ecclesiàstic): 5, 9, 10, 15, 124, 237, 268, 282, 285, 292, 300, 302, 323, 333, 503
 CARDONA, Perot Joan: 580
 CARDONA, Ramon de (noble): 6, 71, 133, 170, 257, 261, 270, 333, 347, 481
 CARNICER, Francesc (monjo, procurador de l'abat de Santes Creus): 39, 293, 324
 CARRERAS, Jaume (membre de l'estament militar): 481
 CARRERES, Bartomeu (donzell): 303
 CARRERES (cavaller): 347
 CARRERES, Lluís (cavaller): 34, 72, 136, 300, 474, 497
 CARRERES (membre de l'estament militar): 45, 158
 CARULLA, Francesc (membre de l'estament militar): 47
 CASADEVALL (donzell): 273
 CASALDÀGUILA, Joan de (donzell): 58, 71
 CASES, Mateu (doctor en lleis, síndic de Vic): 9, 15, 31, 281, 284, 335, 394, 586
 CASTELLA, Maria de (consort d'Alfons IV): 397
Castella, Regne de: 3, 4, 267, 268, 269, 276, 278, 284, 304, 392, 399, 403, 404, 405, 419, 458, 459, 460, 527, 558, 594, 597, 606
Castellbò, Vescomtat de: 269, 477
Castelldans (Les Garrigues): 550
Castelldefels (Baix Llobregat): 235
 CASTELLET, Berenguer de (donzell): 504
 CASTELLET, Bernat Joan de (noble): 76, 114, 172, 173, 474, 496
 CASTELLET, Bernat Joan de (noble, jove): 158, 165
 CASTELLET, Cristòfor Joan de (noble): 369, 393, 515, 524
 CASTELLET, Lluís de (fill, noble): 369, 393, 515
 CASTELLET, Lluís (noble): 137, 235, 270, 333, 393, 515, 524, 563
 CASTELLET, (menor, noble): 324
 CASTELLET, Pere de (noble): 393, 515, 524
Castellfollit de la Roca (Garrotxa): 583
Castellfollit de Riubregós (Anoia): 124
Castellnou d'Oluges (Segarra): 565
 CASTELLÓ, Bernat (ciudadà de Perpinyà): 24, 287
 CASTELLÓ, Bernat (menor de dies, oïdor de comptes del General): 20, 25, 37, 468, 471, 488
 CASTELLÓ, Elisabet: 587
 CASTELLÓ, Guerau Benet (cavaller): 271, 587
Castellot: 47, 91, 92, 147

- CASTELLVÍ, Bartomeu de (cavaller): 6
- CASTELLVÍ, Berenguer de (donzell): 274, 497, 547
- CASTELLVÍ, Francesc de (donzell): 104, 109, 325, 537
- CASTELLVÍ, Lluís de (doctor, ciutadà de Barcelona): 547
- CASTO, Luís de (cavaller): 175
- CASTRE I DE PINÓS, Felip Galceran de (vescomte d'Illa i de Canet, baró de Castre i de Pinós i senyor de Guimerà): 34, 270
- CASTRE I DE PINÓS, Felip: 217, 303, 369, 394, 515, 549
- CASTRE-PINÓS I DE SO, Ivany de (noble): 6, 393, 465, 473, 481, 491, 514, 548
- CASTRE-PINÓS I DE SO, Joan de (noble): 303, 347, 393
- Catalunya, Principat de*: 4, 5, 9, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 34, 38, 52, 67, 68, 69, 72, 73, 75, 80, 83, 88, 89, 90, 91, 94, 96, 97, 105, 108, 111, 115, 118, 120, 121, 122, 123, 139, 143, 145, 146, 148, 155, 156, 157, 163, 164, 185, 205, 208, 214, 228, 230, 232, 244, 246, 252, 253, 262, 264, 267, 268, 269, 276, 277, 281, 284, 285, 286, 287, 294, 295, 296, 299, 304, 310, 311, 312, 319, 320, 321, 323, 335, 336, 337, 338, 344, 345, 358, 362, 366, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 384, 385, 386, 388, 389, 391, 392, 395, 397, 398, 399, 400, 403, 404, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 428, 430, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 445, 448, 451, 453, 454, 455, 456, 457, 469, 480, 504, 509, 527, 528, 529, 530, 531, 533, 534, 535, 540, 543, 545, 546, 547, 548, 550, 553, 554, 560, 561, 565, 566, 569, 573, 576, 582, 583, 584, 585, 587, 588, 589, 591, 593, 600, 602, 603, 606, 610, 612, 616, 618, 622, 623, 629, 631, 633, 634, 635, 639, 641, 642, 643, 649, 651, 653, 660, 671, 672, 673, 674, 676, 678, 679, 680
- CAVALLERIA, Alfons de la (vicecanceller d'Aragó, doctor en dret): 22, 105, 394, 432, 497, 505, 506, 510, 611, 614
- CAVALLERIA, Felip de la: 534, 569
- CAVALLERIA, Luís de la (ciutadà de Saragossa): 64
- Centelles, Baronia de*: 532
- CENTELLES, Esteve de (comte d'Oliva): 270
- CENTELLES, Galceran de (cavaller): 261, 494
- CENTELLES, Galceran de (membre de l'estament militar): 334
- CENTELLES, Galceran de (noble): 6, 481
- CENTELLES, Grisògon (noble): 347
- CENTELLES, Guillem Ramon de (baró de Centelles): 6, 170, 193, 307, 314, 333, 344, 368, 393, 471, 473, 487, 494, 496, 503, 514, 532, 575
- CENTELLES, Lluís de (donzell): 474
- CENTELLES, Lluís de (noble, fill del baró de Centelles): 165, 497
- CENTELLES (membre de l'estament militar): 261
- CERDAN, Domingo: 534
- Cerdanya, Comtat de*: 3, 213, 223, 267, 278, 285, 294, 409, 410, 459, 460, 491, 507, 564, 602
- CERVELLÓ, Arnau Guillem de, (noble, baró de la Llacuna): 31, 270, 303, 531
- Cervelló (Baix Llobregat)*: 130, 149, 585
- CERVELLÓ, Berenguer Arnau de (noble, baró de la Llacuna): 137, 158, 165, 188, 261, 270, 393, 494, 515
- CERVELLÓ, Berenguer Arnau de (noble, fill del baró de la Llacuna): 31, 165, 324
- CERVELLÓ, Carles de (membre de l'estament militar): 130
- CERVELLÓ, Guerau Alemany de, (noble): 270, 293, 303, 306, 333, 347, 368, 393, 481, 496
- CERVELLÓ, Guerau de (noble): 136, 256, 261, 465, 474, 475, 494, 514, 566
- CERVELLÓ, Guillem Arnau de, (noble): 62, 344, 347, 466, 481

- CERVELLÓ, Hug Arnau de (noble): 496
 CERVELLÓ I DE CARDONA, Guerau Alemany de (noble): 139, 140
 CERVELLÓ I DE QUERALT, Guerau Alemany de (noble): 27, 45
 CERVELLÓ, Martí Joan de: 566
 CERVELLÓ (noble): 324
 CERVELLÓ (noble, fill del baró de la Llacuna): 158
Cervera (Segarra): 48, 82, 123, 129, 139, 147, 180, 211, 217, 244, 248, 250, 277, 325, 369, 427, 500, 508, 521, 542, 543, 549, 550, 555, 567, 572, 592, 593
Cervera, Vegueria de: 35, 127, 207
 CERVERÓ, Constança (muller de Ramon Cerveró): 230
 CERVERÓ, Ramon de (doctor en lleis): 230, 541
Cervià de Ter (Gironès): 226
 CIRERA, Joan (donzell): 7, 158
 CIRERA (membre de l'estament militar): 171
 CIRERA, Pere (donzell): 274
Ciudadella: 561
 CIVELLER, Bernat (membre de l'estament militar): 464, 475, 495, 497, 507, 509, 511, 512, 515
 CIVELLER, Galceran (membre de l'estament militar): 257, 507, 509
 CIVELLER, Joan (donzell): 136, 172, 257, 474, 497, 507, 509
 CIVELLER (membre de l'estament militar): 476
 CLARAMUNT, Artal de (donzell): 8, 273, 293
 CLARAMUNT, Asbert de (donzell, procurador del vescomte d'Illa i de Canet): 34, 35
 CLARAMUNT, Guillem de (donzell): 7, 274
 CLARAMUNT, Guillem Ramon de (donzell): 325
 CLARAMUNT, Joan de (cavaller): 325
 CLARAMUNT, Joan de (donzell): 8, 273, 497, 511, 552
 CLARAMUNT, Joan de (membre de l'estament militar): 507, 509
 CLARAMUNT, Lluís de, fra (abat de Santa Maria de Serrateix): 5, 10, 268, 282, 292
 CLARAMUNT, Ramon de (membre de l'estament militar): 72
Clariana de Cardener (Solsonès): 123, 127
 CLARIANA I DE SERRA, Pere, (donzell i doctor en lleis): 8, 273, 279, 283, 286, 293
 CLARIANA, Joan de (donzell): 8
 CLASQUERÍ, Beatriu de (muller de Guerau de Clasquerí): 212
 CLASQUERÍ, Francesc de (fill de Guerau): 212
 CLASQUERÍ, Joan de (donzell): 275
 CLAVARIA, Pere de: 203
 CLIMENT, Felip (conceller i protonotari reial): 24, 284, 362, 394, 395, 399, 401, 404, 425, 431, 439, 460, 493, 504, 510, 513, 519, 594, 691
 CLUSA, Joan: 488
 COCH, Clara (muller de Guillem): 251
 COCH, Guillem: 251
 COLELL, Pere (ciudadà de Barcelona, notari i escrivà reial): 481, 482, 503, 513, 514
Colera (Alt Empordà), Monestir de Sant Quirze: 268
 COLERA, Joan del (notari, de Lleida): 79
 COLL, Antoni des (membre de l'estament militar): 171
 COLLELL, Pere (ciudadà de Barcelona, notari i escrivà reial): 11, 12, 69, 138, 289, 290, 291, 297, 300, 301, 305, 306, 308, 309, 316, 326, 337, 338, 343, 345, 353, 358, 359, 362, 370, 428, 432, 435, 436, 437
 COLL, Jaume (fra, abat de Sant Llorenç del Mont, bisbat de Girona): 42, 68, 153
 COLL, Joan Benet de, (ciudadà de Barcelona, doctor en lleis): 299, 307, 341, 351
Coloma: 225
 COLOM, Francesc (ardiaca, president de la Diputació del General): 55
 COLOM, Guillem, (cavaller): 325
 COLOM, Guillem Joan (cavaller): 7, 36, 283
 COLOM, Guillem Joan (donzell): 283
 COLOM, Guillem Lluís (cavaller): 293

- COLOM, Guillem (membre de l'estament militar): 334
- COLOM, Jaume (donzell): 8, 45, 274
- COLOM, Lluís (cavaller): 7, 283, 324, 369, 393, 511, 515
- COMAJUNCOSA, Joan de (ciudadà de Barcelona, notari): 315, 322, 330, 518
- COMES, Antoni (mercader): 529
- COMES, Joan (canonge de Barcelona): 579
- COMES, Joan (notari públic de Tarragona): 48
- COMOR, Pere (escrivà de la Cort): 307, 340
- COMPANY, Antoni (notari): 488
- CONCABELLA, Bartomeu de (donzell): 257, 334, 474
- CONCABELLA, Joan de (donzell): 45, 276
- CONESA, Francesc de (cavaller): 271
- CONESA, Francesc de, (donzell): 8, 120, 161, 293, 303, 496
- CONESA, Jaume (membre de l'estament militar): 135, 334, 552
- CONESA, Lluís de (cavaller): 233
- CONOMINES, Francesc de (ciudadà de Barcelona): 204
- CONOMINES, Pere de: 667
- CONSTANÇA (vídua de mossèn Cerveró): 541
- COPONS, Agustí de (cavaller): 7, 271, 283, 369, 393, 515, 565
- Copons (Anoia)*: 248, 567
- COPONS, Dalmau de (membre de l'estament militar): 115, 162
- COPONS, de (donzell): 276
- COPONS DE LOR, Berenguer de (donzell): 71, 135
- COPONS, Pere Raimon de (donzell): 8, 283, 369, 394, 474, 507, 511, 512
- COPONS, Ramon de (donzell): 7, 131, 221, 464, 496, 503, 515, 567
- CORBERA, Benet de (donzell): 8, 347, 474, 481
- CORBERA, Bernat de (donzell): 8
- CORBERA DE LLINÀS, Jaume (cavaller): 7, 283, 552
- CORBERA, Joan de (donzell): 8, 274, 566
- CORBERA, Manel de (donzell): 8, 45, 273, 293, 335, 369, 394, 472, 487, 491, 497, 515
- CORBERA (membre de l'estament militar): 158
- Còrdova, Regne de*: 3, 267, 278, 459, 460
- Cornellà (Baix Llobregat)*: 581
- CORNELLÀ (donzell): 275
- COROMINES, Aldonça (vídua de Pere Arnau Pol): 568
- COROMINES, Pere de: 454, 486
- CORREGER, Nicolau: 578
- Còrsega, illa de*: 396
- Còrsega, Regne de*: 3, 267, 278, 459, 460
- CORTÈS, Joan (de la parròquia de Sarrià): 251
- CORTIT DE LA MORANA, Joan: 145
- CORTIT, Pere (prevere): 66
- COSTÓ, Lluís (cavaller): 532
- Colltiure (Rosselló)*: 370, 386, 457, 510, 511, 519, 639, 640
- COVES, Diego de les (donzell): 148, 158
- CREMONA, Mateu de (notari públic imperial): 43
- CRESPA, Bernat (donzell): 180
- CRESPA (membre de l'estament militar): 171
- Creixell, Castell de (Tarragonès)*: 99
- Crivillent*: 204
- CRUÏLLES, Ausiàs de, (noble): 6, 132, 270, 282, 303, 368, 393, 494, 496, 503, 514
- CRUÏLLES, Ausiàs de, (noble, major de dies): 293
- Cruïlles (Baix Empordà)*: 277
- CRUÏLLES, Bernat Gilabert de (baró de Cruïlles i de Peratallada): 270, 478, 588
- CRUÏLLES, Gaspar de (abat del Monestir de Santa Maria de Vilabertran): 66, 268
- CRUÏLLES, Gilabert de (noble): 26
- CRUÏLLES, Guerau de (noble): 270
- CRUÏLLES, Guerau Gilabert de (donzell): 44
- CRUÏLLES, Guerau Gilabert de (noble): 270
- CRUÏLLES I DE CABRERA, Bernat Gilabert de (baró de Cruïlles i de Peratallada): 26, 27, 71, 133, 137, 251

- CRUÏLLES I SANTA PAU, Hug de (baró de Castellfollit i Mosset): 257, 261, 282, 333
- CRUÏLLES, Jaume (donzell): 283
- CRUÏLLES, Joan de (donzell): 8, 275, 325, 474
- CRUÏLLES, Joan de (membre de l'estament militar): 136
- CRUÏLLES, Joan de (noble): 270, 496
- CRUÏLLES, Joan Guerau de (noble): 282, 474
- CRUÏLLES, Joan Pere de (donzell): 8
- CRUÏLLES, Jofre de (menor de dies, membre de l'estament militar): 133
- CRUÏLLES, Jofre de (noble, procurador del baró de Peratallada): 6, 27, 293, 574
- CRUÏLLES, Martí Guerau de (baró de Llagostera i de Calonge): 209
- CRUÏLLES (noble): 282
- CRUÏLLES, Pere Galceran de (baró de Llagostera i de Calonge): 6, 70, 136, 208, 256, 270, 282, 303, 324, 333, 347, 393, 473, 481, 494, 503, 511, 514, 567
- Cubelles (Garraf)*: 148, 544
- CUEVA, Beltrán de la, (duc d'Albuquerque): 394, 399, 422
- Cunit (Baix Penedès)*: 586
- CUSPINEDA, Bartomeu: 578
- DALMAU, Pere (prevere de la Seu de Barcelona): 128, 140, 520
- DAMIÀ: 545
- DAMIÀ, Climent: 488
- DAMIÀ, Joan (membre de l'estament militar): 196, 224
- DAMIATA (noble): 575
- DANSÀ, Pedro (cavaller): 158, 165, 205, 215, 347, 350, 474, 481, 497, 542, 552
- DANSÀ, Pedro (donzell): 293
- DANSÀ, Pedro (membre de l'estament militar): 334, 587
- DARNIUS, Joan (membre de l'estament militar): 54
- DARRIUS (cavaller): 272
- DELLO, Joan (donzell): 8, 334
- DESBACH, Pere (cavaller): 271
- DESCALL, Antoni (donzell): 166, 474
- DESCATLLAR I DE PEGUERA, Damià (senyor del Catllar i de Llivia): 7, 223, 283, 293, 369, 394, 486, 487, 489, 491, 496, 497, 505, 515, 522, 523, 560
- DESCATLLAR I DE PEGUERA, Ponç (cavaller): 223
- DESCATLLAR, Jaume, (donzell): 275
- DESCATLLAR, Joan Bernat (donzell): 325
- DESCATLLAR, Pere, (cavaller): 325
- DESCATLLAR, Pere, (donzell): 275
- DESFAR, Dalmau (cavaller): 324
- DESFAR, Dalmau (donzell): 71, 293, 474
- DESFAR, Dalmau (membre de l'estament militar): 334
- DESFAR, Jaume (donzell): 8
- DESFAR, Joanot (donzell): 8
- DESFAR, Lluís (donzell): 275, 283, 334, 338, 339, 347, 352, 369, 394, 474, 481, 515
- DESLORACH, Lluís (donzell, fill de Ramon Berenguer de): 180, 369, 394, 515
- DESLORACH, Raimon Berenguer de, (cavaller): 272
- DESLORACH, Raimon Berenguer de, (donzell): 34, 293, 369, 394, 464, 497, 500, 515
- DESLORACH, Raimon Berenguer de, (membre de l'estament militar): 334
- DESLOR, Galceran, (donzell): 8, 36, 74, 115, 347, 369, 394, 515, 556
- DESLOR, Nicolau (abat de Sant Pere de Galligants i de Santa Maria de Roses): 268
- DESPALAU, Dalmau (donzell): 275
- DESPAPIOL DE TERRASSA (donzell): 273
- DESPAPIOL, (donzell): 283
- DESPAPIOL, Galceran (donzell): 7, 293, 369, 393, 515
- DESPAPIOL, Guerau (donzell): 8
- DESPAPIOL, Joan (donzell): 273, 280
- DESPAPIOL, Joan Galceran (donzell): 326
- DESPAPIOL, Joan Galceran (donzell, major de dies): 8
- DESPAPIOL, Joan Ponç (donzell): 325, 394, 488, 511, 515

- DESPAPIOL, Ponç Andreu (donzell): 369
 DESPAPIOL, Ramon (donzell): 8, 17, 130, 273, 335, 347, 369, 393, 474, 481, 507, 511, 512, 515, 546
 DESPILLES, Joan (fra, comenador de Barbens): 591
 DESPLÀ, Francesc (cavaller): 271
 DESPLÀ, Guerau (cavaller): 7, 158, 283, 393, 474, 481, 497, 515
 DESPLÀ, Lluís (síndic del Capítol de Barcelona): 179
 DESPUIG, Joan Pere (notari públic): 27
 DESPUIG, Lluís (mestre de Montesa): 105, 131, 139, 146, 183, 233, 247, 330, 621
 DESPUIG, Marià: 568
 DESPUIG, Simeon (jurista de Cervera), vídua de: 146
 DESPUJOL, Joan (membre de l'estament militar): 71, 158, 497, 511
 DESTORRENT, Francesc (cavaller): 271, 335, 369, 393
 DESTORRENT, Guerau Joan (cavaller): 583
 DESTORRENT, Jaume (doctor en lleis, síndic de Barcelona): 8, 15, 31, 294, 299, 303, 325, 335, 347, 369, 433, 438, 508, 597, 601, 602, 629
 DESTORRENT, Joan Guerau (cavaller): 245
 DESTORRENT, Pere: 577
 DESVALLS, Bertran (cavaller): 242, 243
 DESVALLS, Francesc (donzell): 273
 DESVALLS, Guillem Raimon, (donzell): 369
 DESVALLS, Guillem Ramon (ciudadà de Barcelona): 242, 574
 DESVALLS, Joan: 242, 574
 DESVALLS, Joan (germà de Guillem Ramon): 242
 DESVALLS, Lluís (cavaller): 283
 DESVALLS, Lluís (donzell): 17, 273, 369, 541
 DESVALLS, Lluís, (donzell, menor de dies): 515
 DESVALLS, Pere: 242
 DEUDE, Francesc: 575
 DEVÉSE, Joana de (comtesa de Modica, vídua de Joan de Cabrera): 82, 125, 126
 DEYÀ, Antoni: 566
 DEYOU, Antoni (síndic de Talarn): 93
 DÍAZ GARLOU, Joan: 555
 DÍAZ GARLOU, Lluís: 555
 DICASTELLA, Joan de: 224
 DOMINIC, Joan (notari reial): 340
 DURAN, Joan (habitant de Sant Andreu d'Aigüestortes): 488
 DUSAY, Berenguer: 582
 DUSAY, Galceran (cavaller): 7, 17, 35, 42, 45, 132, 153, 216, 258, 271, 283, 303, 369, 393, 454, 491, 506, 507, 509, 514, 515, 572, 574, 667
 DUSAY, Galceran, (cavaller, menor de dies): 272, 283, 509
 DUSAY, Galceran, (ciudadà de Barcelona): 66
 DUSAY, Guerau Pere (cavaller): 393, 515
 DUSAY, Guillem Pere, (cavaller): 271, 369
 DUSAY, Joan (advocat de la Diputació del General): 22
 DUSAY, Pere (membre de l'estament militar): 454, 509
 EDO, Gonçal d' (donzell): 8, 172, 276, 325, 497
Eivissa, illa de: 188, 375, 408, 531, 576, 579, 602
 ELIONOR (comtessa de Barcelona, muller de Ferran I): 100
Elna (Rosselló): 213, 221, 242, 258, 552, 581, 585
Elx: 204
 EMBUSON, Pere d' (fra, orde de Sant Joan de Jerusalem): 43
Empordà: 6, 16, 327, 410
Empúries (Alt Empordà): 21, 516
Empúries, Comtat d': 16, 17, 18, 21, 38, 44, 60, 63, 77, 101, 226, 659
 ENRÍQUEZ DE CABRERA, Fadrique (vescomte de Cabrera): 475
 ENRÍQUEZ, Enrique (comte de Treviño, majordom reial): 394, 399, 422, 458
 ENTORN, Dalmau de l' (donzell): 274
Eramprunyà (Garraf), castell de l': 61, 540
 ERILL, Antoni d' (noble): 270, 282

- ERILL, Baronia d': 224
 ERILL, Berenguer d' (noble): 270
 ERILL, Francí d' (baró d'Erill): 224
 ERILL I DE CENTELLES, Berenguer d': 531
 ESCALES, Jaume (síndic de Girona): 9, 31, 284, 291, 294, 303, 325, 335, 369, 394, 430, 433
 ESCAP, Gil (porter reial, ciutadà de Barcelona): 12, 13, 291, 328, 359, 363, 370, 426
 ESCARRER, Pere (donzell): 172, 325
 ESCARTÉS, Pere (síndic de la Vall de Ribes): 288
Escòs, Vall d' (Pallars Sobirà): 569
 ESPARÇA, Roger d' (donzell): 369, 393, 515
 ESPECIER, Narcís (apotecari, ciutadà de Barcelona): 305
 ESPÉS, Guerau d' (comte de Sclafani, senyor d'Albalat de Cinca): 6, 158, 256, 270, 282, 303, 324, 333, 368, 393, 493, 496, 503, 514, 563
 ESPÉS, Joan d' (noble): 270, 368, 393, 514
 ESPÉS, Miquel d' (noble): 170, 293, 333, 393, 488, 493, 496, 503, 514
 ESPÉS, Ramon d' (noble): 6, 493
 ESPLUGUES, Francesc d' (donzell): 7, 334, 347, 369, 394, 474, 481, 497
 ESPLUGUES, Guerau, d' (donzell): 36, 283, 293, 334, 467, 496, 515
Esponellà (Pla de l'Estany): 99
 ESPUNY, Ramon (síndic dels Prats dels Rei): 30, 316
Estac (Pallars Sobirà): 569
Estadella (Ribagorça): 34
 ESTALRICH, Francesc (àlies Santjust, membre de l'estament militar): 171, 257, 261, 334, 484, 494, 507, 511, 512
 ESTALRIC, Llorenç d' (membre de l'estament militar): 184
 ESTAPER: 186, 231
 ESTEVE, Berenguer: 589
 ESTEVE, Bernat (abat de Sant Pere de Camprodon): 11, 268
 ESTEVE, Bernat (canviador): 247
 ESTEVE, Pere (mercader de Barcelona): 229, 230
 FAENA, Joan Pere (cavaller): 273
 FALCÓ (assessor jurídic i oficial reial): 249
 FALCÓ, Miquel (cavaller): 7, 283
 FALCÓ, Pere (doctor en lleis, conceller reial, ciutadà de Barcelona): 306, 349, 567, 576
 FALGONS, Cartellà de (cavaller): 7
 FANER, Joan (notari, ciutadà de Barcelona): 597
 FARISA, Bartomeu (síndic de Tortosa): 153
 FARRERES (monges): 579
 FERNÁNDEZ DE HEREDIA, Gonzalo (bisbe de Barcelona): 46, 138, 268, 581
 FERNÁNDEZ DE HEREDIA, Pere (batliu de Cantavella de l'orde de Sant Joan de Jerusalem): 190
 FERRAN, Antoni, (notari, síndic de Prats del Rei): 9, 22, 30, 31, 280, 284, 287, 294, 303, 309, 325, 335, 347, 350, 490, 495, 521
 FERRAN I (comte de Barcelona): 23, 97, 242
 FERRAN II (comte de Barcelona): 3, 4, 34, 62, 66, 70, 72, 74, 75, 76, 78, 82, 83, 84, 88, 89, 90, 91, 97, 98, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 114, 115, 117, 127, 130, 134, 139, 140, 141, 143, 144, 146, 148, 149, 150, 153, 154, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 176, 180, 182, 183, 184, 186, 190, 194, 198, 205, 213, 216, 219, 222, 223, 224, 227, 233, 237, 238, 246, 248, 250, 251, 255, 256, 258, 262, 264, 267, 268, 269, 276, 278, 279, 280, 281, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 322, 323, 326, 327, 328, 329, 330, 332, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 346, 348, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 366, 371, 392, 399, 400, 401, 406, 422, 423, 426, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 438, 439, 441, 452, 458, 459, 460, 463, 466, 469, 475, 476, 482, 485, 489, 490, 491, 492, 493, 497, 504, 505, 506, 510, 513, 514, 517, 518,

- 519, 520, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 597, 598, 611, 626, 634, 637, 639, 640, 641, 643, 645, 651, 654, 655, 656, 658, 659, 660, 661, 663, 664, 665, 679, 690
- FERRAN I (rei de Nàpols): 233, 236, 304, 305, 330
- FERRER, Bartomeu: 566
- FERRER, Bernat: 577
- FERRER, Carles (membre de l'estament militar): 171
- FERRER, Dalmau (cavaller, uixer d'armes): 196, 207, 524, 539
- FERRER DE BUSQUETS, Gabriel: 64
- FERRER DES PAPIOL, Joan, (cavaller): 272, 283
- FERRER DESPUJOL I DE SOLANES, Joan (cavaller): 7, 172, 272
- FERRER, Francesc (donzell): 308, 317
- FERRER, Galceran (donzell): 8
- FERRER I DESTORRENT, Pere Joan (cavaller): 7, 257, 261
- FERRER, Jaume: 66, 72
- FERRER, Joan, (cavaller): 369
- FERRER, Joan, (donzell): 8, 171, 273
- FERRER, Joan, (membre de l'estament militar): 493
- FERRER, Joan Ramon (cavaller, doctor en lleis): 271, 283, 286
- FERRER, Joan Ramon (donzell, doctor en lleis): 7, 17, 45
- FERRER, Pere (cavaller): 7, 35, 47, 173, 393, 503, 515, 590
- FERRER, Pere Joan (cavaller): 271, 303, 324, 334, 347, 474, 478, 481, 485, 486, 496, 503, 580
- Figueres (Alt Empordà)*: 50, 51, 80, 276, 294, 325, 548, 573
- FIVALLER, Bernat (cavaller): 8, 124, 198, 244, 257, 344, 369, 393, 482, 582
- FIVALLER, Bernat (donzell): 325
- FIVALLER, Bernat (membre de l'estament militar): 334, 479, 485
- FIVALLER, Galceran (donzell): 8, 216, 325, 334, 551
- FIVALLER, Jaume (cavaller): 271, 474
- FIVALLER, Joanot (donzell): 8, 325, 334
- Flandes*: 95, 397, 415
- Flix (Ribera d'Ebre)*: 47, 91, 599, 600, 611, 615, 622
- Florejacs (Segarra)*: 240
- FLUVIÀ, Antoni de (cavaller): 7, 293, 335
- FLUVIÀ, M. de (membre de l'estament militar): 71
- FOIXÀ, Arnau de, (senyor d'Albons): 275
- FOIXÀ, Berenguer de (donzell): 275
- FOIXÀ, Hug de, (cavaller): 271
- FOIXÀ I DE BOIXADORS, Lluís Benet de (donzell): 275
- FOIXÀ, Joan de (cavaller): 271, 275
- Foix, Comtat de*: 269
- FOIX DE LA RÀPITA (donzell): 276
- FORMÓS, Bartomeu (donzell): 140, 175, 233, 476, 478, 502, 582
- Fradell*: 242
- França*: 14, 287, 579, 679
- FRANÇA, Antoni (notari, ciutadà de Barcelona): 280
- FRANÇESC I FEBUS, rei de Navarra, comte de Foix i de Bigorra: 269
- FRANCI: 568
- FRANCIA, Joan de (cavaller): 7
- FRANQUESA, Miquel (notari): 597
- Franqueses del Vallès, Les (Vallès Oriental)*: 575
- GACIUS, Bernat de (membre de l'estament militar): 103
- Gaieta, castell de*: 245
- Galícia, Regne de*: 3, 267, 278, 459, 460
- GALLARAN (donzell): 275
- GALLARD, Andreu (clergue, secretari del bisbe de Girona): 309
- Gallecs (Vallès Oriental)*: 539
- Gallera (Sardenya)*: 401, 402

- GAMBOA I DE CASTRE, Elionor de: 544
 GAMBOA, Joan de (noble, cavallerís reial): 247, 430, 482, 544, 594
 GASSIUS, Bernat (donzell): 274
 GASSOL, Joan (veí de Tremp): 318
Gavà (Baix Llobregat): 211, 222
 GÀVER, Antoni de (donzell): 137
 GÀVER DE SANTA COLOMA, Joan de (donzell): 369, 394
 GÀVER, Joan de (donzell): 71, 275, 507, 515
 GÀVER, Mateu de (donzell): 275
 GÀVER, Pere de (donzell): 137, 179, 369, 394, 511, 512, 515
Gavet de la Conca (Pallars Jussà): 578
Geltrú (Garraf): 523
 GELABERT, Gaspar (membre de l'estament militar): 261
 GELABERT, Joan (síndic de Cervera): 88, 177, 178, 181, 192, 248, 262
 GELABERT, Raimon (cavaller, promotor de la Cort): 305
 GELIDA, Bertran de: 586
 GELTRÚ, Jaume de (prior de Catalunya): 20, 506
 GELTRÚ, Joan de la (cavaller): 7, 17, 47, 261
 GELTRÚ, Joan de la (donzell): 273, 303, 474
 GELTRÚ (membre de l'estament militar): 257
 GENER, Joan (membre de l'estament militar): 115, 334, 515
 GERONA, Lluç (canonge i síndic del Capítol de Tortosa): 292
Geri de la Sal (Pallars Sobirà): 168
Gibraltar, Regne de: 3, 267, 278, 459, 460
 GILABERT, Francesc Guerau: 566
 GILABERT, Gaspar de (cavaller): 303, 369, 393, 515, 575
 GILABERT, Gaspar de (donzell): 303
 GILABERT, Gaspar de (membre de l'estament militar): 334
 GILABERT, Joan, (cavaller): 272, 465
 GILABERT, Joan (síndic de Cervera): 68, 303, 325, 335
 GILABERT, Ramon (cavaller, negociador reial, promotor de la Cort): 36, 271, 298, 313, 575
 GILL, Jaume: 574
 GINEBRET, Dalmau (notari públic de Barcelona): 66
 GINER, Jaume (pare de Joanot Giner): 591
 GINER, Joanot (donzell): 8, 591, 592
 GIRGÓS, Jaume (cavaller): 7, 507
Girona (Gironès): 9, 10, 11, 14, 31, 50, 67, 73, 83, 88, 91, 118, 123, 127, 131, 141, 148, 164, 165, 176, 177, 180, 181, 192, 193, 209, 217, 218, 227, 246, 247, 262, 276, 291, 294, 306, 307, 313, 369, 394, 500, 537, 538, 539, 546, 548, 554, 560, 577, 592
Girona, vegueria de: 68
 GIUDICE, Bofillo del: 532
Gociano, Comtat de: 3, 278, 459, 460
 GONÇALEZ, Joan (cavaller, portuguès): 270
 GONI, Pere (cavaller): 283
 GONI, Pere (noble): 7
 GONSALBO, bisbe d'Argüelo: 210, 211
 GRAÏDA (vídua de mossèn Cartellà): 590
 GRALLA, Miquel Joan (cavaller): 7
 GRALLA, Miquel Joan (donzell): 273
Granollers (Vallès Oriental): 277
 GRAVALOSA, Joan de (donzell): 133, 158, 272, 325
 GRAVALOSA, Pere Lluís de (donzell): 8
 GRIMAU, Joan (clergue): 520, 522
 GUAL, Antoni (fuster): 597
 GUALBES: 258
 GUALBES, Ferrer de (cavaller): 283
 GUALBES, Ferrer de (donzell): 8, 273
 GUALBES, Ferrer de (membre de l'estament militar): 335, 586
 GUALBES, Ferrer Nicolau de, (doctor en dret canònic, canonge, síndic de la Seu de Barcelona): 5, 10, 277, 280, 282, 293, 302
 GUALBES, Gerard de (donzell): 274
 GUALBES, Jaume de (cavaller): 283
 GUALBES, Jaume de (donzell): 7, 47, 273, 572

- GUALBES, Miquel de, (cavaller, procurador del comte de Pallars): 6, 8, 17, 271, 283, 286, 290, 298, 308, 466, 498, 546
- GUALBES, Ponç de (ciutadà): 597
- GUALTA, Oliver de (donzell): 275
- GUARDIOLA, Guerau (doctor en lleis, advocat del braç militar): 17, 77, 252, 352, 364, 465, 482, 493, 504, 510, 520
- GUERRA, Menand de: 235
- GUILERA, Bartomeu (síndic de Vilafranca del Penedès): 325
- GUIMERÀ, Beatriu de (muller de Guerau de Guimerà): 561
- GUIMERÀ, Benet de (donzell): 273
- GUIMERÀ, Bernat de (donzell): 276
- GUIMERÀ, Francesc Benet de, (donzell): 293, 335
- GUIMERÀ, Francesc de, (cavaller): 325
- GUIMERÀ, Francesc de (donzell): 8, 260
- GUIMERÀ, Francesc de (membre de l'estament militar): 507
- Guimerà (Urgell): 34*
- HELERM, comtessa de l': 248
- Hospital de Cervelló (Alt Penedès): 220*
- HOSPITAL, Miquel de l': 582
- Hostalric (La Selva): 125, 127, 453*
- ICARD DE TORRE D'EN BARRA, Miquel (cavaller): 393, 515
- ICARD, Gabriel Joan d' (senyor de Torredembarra i Vespella): 274, 303, 369
- ICARD (membre de l'estament militar): 72, 76
- ICARD, Pere d' (cavaller): 138, 303, 324, 347, 465, 474, 481
- ICARD, Pere d' (donzell): 7, 274
- ICARD, Pere d' (membre de l'estament militar): 47, 134, 135, 136, 172, 259, 497
- Igualada (Anoia): 277, 465, 585*
- ISABEL (comtessa de Barcelona, muller de Ferran II): 78, 88, 89, 97, 98, 186, 212, 227, 231, 269, 345, 346, 361, 362, 366, 367, 386, 424, 429, 433, 434, 435, 438, 475, 476, 477, 478, 479, 482, 484, 485, 486, 489, 490, 491, 509, 510, 514, 518, 527, 528, 529, 530, 531, 533, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 557, 558, 559, 560, 561, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 597, 601, 612
- ISALGUER, Miquel (abat de Sant Joan de les Abadesses): 268
- ISCLE, comtessa d': 560
- ISCLE, Francesc d' (membre de l'estament militar): 172
- Isona i Conca Dellà (Pallars Jussà): 576*
- Itàlia: 233, 330*
- IVORRA, Guillem d' (donzell): 8, 283
- IVORRA, Joan d' (cavaller): 6
- IVORRA, Lluís d' (donzell): 274
- IVORRA (membre de l'estament militar): 171
- ÍXAR, Lluís d' (camarlenc): 458, 594
- Jaen, Regne de: 267, 278, 459, 460*
- JAFER, Bernat de (donzell): 273
- JAFER, Francesc de (donzell): 47, 74, 275, 325
- JANER, Joan de (donzell): 293, 369, 394
- JAUME II (comte de Barcelona): 97, 377
- JAUMETA (muller de Pere Sescorts): 110
- JOANA (comtessa de Barcelona, consort de Joan II): 83, 118, 127, 218, 247, 537, 541, 546, 554, 563, 571, 572, 575, 591
- JOANA (reina de Nàpols, consort de Ferran I): 233, 294, 304, 305, 330
- JOAN II (comte de Barcelona): 4, 15, 19, 21, 75, 80, 106, 109, 140, 143, 149, 150, 201, 204, 217, 225, 227, 230, 251, 284, 310, 311, 377, 388, 441, 443, 444, 452, 516, 518, 531, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 557, 558, 559, 560, 561, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 597, 601, 612

- JOAN, Lluís: 169
 JOAN, Martí (habitant de Martorell): 488
 JOAN, Miquel (porter, ciutadà de Barcelona): 15, 33, 427, 524
 JORBA, Gaspar de (metge): 42
 JORBA, Lluís (notari públic de Barcelona): 42
 JORNET, Joan (porter): 189
 JOSA, Beatriu de: 241
 JOSA DE LES CITGES, Guillem Ramon de (membre de l'estament militar): 45
 JOSA DE MEDIONA, Joan Berenguer de (noble): 45, 270
 JOSA, Galceran de (noble): 6
 JOSA, Gaspar Joan de (noble): 317
 JOSA, Guillem Ramon de (noble): 270
 JOSA, Joan Raimon de, (noble): 293, 303
 JOSA, Joan Ramon de (cavaller): 44, 240
 JOSA (membre de l'estament militar): 136, 159
 JULIÀ, Jeroni (cavaller): 25, 171, 273, 283
 JULIÀ, Nicolau: 566
 JULIÀ, Pere (rajoler): 597
 JUNYENT, Berenguer de (ciutadà): 597
 JUNYENT, Bernat: 566
 JUNYENT, Pere de (síndic de Santpedor): 9, 284
 JUSTINA (muller de Pere Salvatella): 592
 JUST, Macià: 571
 LADRÓN, Beatriu: 224
 LANDONYO, Joan de: 550
La Palma (Baix Ebre): 599, 611, 622
La Pera (Baix Empordà), castell de: 544
Lapola (Sardenya): 232, 541
La Portella (Bages): 576
 LAREA, Ferrando (donzell): 7
La Riba (Alt Camp): 671
 LAURO, Nicolau de, (fra, abat de Sant Pere de Galligants, Girona): 5, 10, 282, 292, 324, 368
 LENA, Bartomeu (cavaller): 214, 257, 475, 480, 483, 503, 507, 508, 509, 510, 511
 LENA, Bernat (donzell): 293
 LENA (membre de l'estament militar): 261
 LINYAN, Martín de (donzell, procurador de Joan de Luna): 476
Linyola (Urgell): 445
 LLABIÀ, Nicolau (promovedor de l'estament militar): 39
 LLABIÀ, Ramon de (donzell): 245, 303
Llançà (Alt Empordà): 21
 LLAURADOR, Pere (prevere): 226
Lledó d'Empordà (Alt Empordà): 584
 LLEDÓ, Tomàs (síndic de l'Arboç): 9, 31, 284, 325, 335, 347, 360, 369, 394, 433
Lleida (Segrià): 8, 10, 14, 15, 20, 31, 36, 93, 129, 143, 147, 165, 166, 177, 178, 180, 181, 193, 199, 221, 230, 237, 244, 262, 276, 292, 294, 307, 325, 347, 369, 465, 500, 508, 538, 541, 549, 550, 555, 574, 575, 600, 607, 615, 616, 690
Lleida, vegueria: 196
 LLENA, Bartomeu: 552, 584, 585
Lleó, Regne de: 3, 267, 278, 392, 399, 405, 458, 460, 594
Llers (Alt Empordà): 550
Lliçà de Munt (Vallès Oriental): 186, 231
Llimiana (Pallars Jussà): 576, 585
Llimiana, vall de (Pallars Jussà): 205, 542
 LLOBERA, Pere Joan de (procurador de l'abat de Sant Joan de les Abadesses): 6, 169
Llobregat: 133, 220
 LLÓ, Joan de (membre de l'estament militar): 257
 LLOR, Galceran de (donzell): 474, 481
 LLUÍS XI (rei de França): 24, 213, 223, 287
 LLUPIÀ, Joan de (cavaller): 271, 325, 369, 393, 474, 481, 491, 496, 507, 508, 515
 LLUPIÀ, Joan de (donzell): 8, 261
 LLUPIÀ, Joan de (membre de l'estament militar): 134, 335
 LLUPIÀ, Miquel de (membre de l'estament militar): 507, 508
 LLUPIÀ, Nicolau de (cavaller, promovedor del braç militar): 7, 17, 283, 290, 291, 293, 297, 299, 300, 307, 308, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 327, 328, 329, 332, 335, 338, 340, 341, 342, 343, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 355, 356, 357, 360, 361, 364, 365, 369, 393, 422, 423,

- 426, 427, 432, 459, 474, 478, 481, 497, 508, 515, 520
- LLUPIÀ, Nicolau de (donzell): 8, 288
- LLÚRIA, Francesc de (donzell): 325
- LLÚRIA, Roger de (donzell): 8, 276, 303, 325, 340, 474
- LOBERA, Eufrasina: 593
- Logudor (Sardenya)*: 401, 402
- Londonyo, Joan de*: 574
- LORDAT, Jofre de (noble): 34, 368, 393, 496, 503, 507, 509, 511, 512, 514
- LORDAT (membre de l'estament militar): 71, 77, 173, 479, 501
- LORDAT, Miquel de, (noble): 303
- LOREDA, Ramon Berenguer de (donzell): 58
- LORI, Perot (noble): 332
- LOR, Nicolau (Sant Pere de Galligants, abat): 392
- LUISA (comtessa de Luna): 578
- LULL, Joan (conseller de Barcelona): 597
- LULL, Romeu (ciutadà): 597
- LUNA, Joan de (noble, senyor de Camarassa): 131, 260, 333, 368, 393, 433, 476, 496, 514, 532, 542
- LUNES, Olaguer: 566
- MADRIGAL, Álvaro de (cavaller): 7, 67, 71, 283, 324, 335, 347, 369, 393, 466, 474, 481, 515
- MAGAROLA, Antoni (donzell): 8, 137, 174, 179
- MAIMÓ, Gaspar (escrivà de ració del senyor rei): 353, 439, 480, 482, 483, 485, 493, 523, 538, 572, 591, 592, 614, 632, 633, 690
- MAJOR, Pere: 574
- MALDÀ, Lluís de (habitant de Cervera): 690
- MALDÀ, Ramon de (cavaller): 35, 272
- MALDONADO, Roderic (doctor en lleis, conseller reial): 394
- MALET, Francesc (doctor en lleis, advocat fiscal, conceller reial, ciutadà de Barcelona): 216, 307, 343, 348, 351, 360, 365, 423, 425, 432, 490, 497, 516
- MALLA (mossèn): 483
- MALLA, Francesc (donzell): 8
- MALLA, Gilabert de (donzell): 7, 17, 325
- MALLA, Guillem de (donzell): 275
- MALLA, Pere de (cavaller): 271
- MALLA, Ponç de (cavaller): 272
- MALLA, Ponç de (donzell): 201
- MALLA, Ponç Martí de (donzell): 275
- MALLEN, Joan (donzell): 8
- MALLEN, Joan (escrivà reial): 342
- Mallorca, ciutat de*: 108, 542, 565, 579, 583, 592
- Mallorca, illa de*: 375, 408
- Mallorca, Regne de*: 3, 113, 120, 130, 161, 267, 278, 402, 403, 404, 459, 460, 466, 476, 507, 535, 538, 540, 544, 546, 548, 551, 552, 553, 561, 564, 565, 568, 569, 573, 575, 576, 579, 583, 585, 587, 588, 589, 590, 591, 593, 600, 601, 602
- Manresa (Bages)*: 9, 10, 29, 49, 51, 97, 276, 284, 294, 303, 325, 335, 347, 350, 351, 369, 394, 433, 531, 553, 556, 563, 569
- MANRESA, Miquel (mercader de Barcelona): 95, 573
- MANRIQUE, Gabriel (comte de Treviño): 394
- MANTER, Esteve (procurador de l'Abat de Vilabertran): 6
- MARCH, Carles (donzell): 7
- MARCH, Jaume (cavaller): 31, 61, 111, 112, 218, 219, 220, 222, 235, 259, 271, 283, 293, 299, 325, 475, 477, 540, 582
- MARCH, Jaume (membre de l'estament militar): 586, 590
- MARCH, Jeroni Francesc (cavaller): 111, 112, 235
- MARCH, Joan (membre de l'estament militar): 477
- MARCH, Lluís (cavaller): 586
- MARCH, Manel: 571
- MARCH, Pere (donzell): 274
- MARCÓ, Benet (cavaller): 40, 271, 293, 303, 324, 334
- MARCÓ, Gabriel (notari reial, veí de Barcelona): 291, 297, 330, 337, 343, 349, 353,

- 354, 355, 356, 363, 364, 365, 366, 370, 423, 429, 432, 459
- Maresme*: 581
- MARFÀ, Joan, fra (administrador de l'abat de Sant Benet de Bages): 5
- Margalef (Priorat)*: 671
- MARGARIT, Berenguier (menor de dies, cavaller): 293
- MARGARIT, Bernat (abat de Sant Pere de Rodes): 54, 268, 515
- MARGARIT, Bernat (cavaller): 283, 334, 393
- MARGARIT, Bernat (major de dies, cavaller): 271
- MARGARIT, Bernat (menor de dies, cavaller): 271, 324, 369
- MARGARIT I BERTRAN, Lluís (cavaller): 7, 227, 271, 283, 293, 303, 324, 369, 393, 463, 474, 475, 480, 503, 515, 547
- MARGARIT I BERTRAN, Lluís de (cavaller): 347
- MARGARIT I DE PAU, Bernat (cavaller): 218, 547
- MARGARIT I PAU, Joan (bisbe de Girona, conseller i canceller reial): 4, 10, 14, 23, 25, 35, 36, 139, 154, 251, 268, 291, 292, 297, 298, 299, 300, 305, 306, 308, 309, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 326, 327, 328, 329, 621
- MARGARIT (membre de l'estament militar): 551
- MARGENS, Baltasar de (membre de l'estament militar): 239
- MARIA (comtessa de Barcelona, consort d'Alfons IV): 183, 197, 205, 545, 549, 557, 567, 584, 588
- MARIA (comtessa de Barcelona, muller de Martí I): 226
- MARÍ, Antoni (habitant de Martorell): 488
- MARIMON, Bernat de (cavaller): 103, 556
- MARIMON, Bernat Guerau de (cavaller): 7, 45, 511
- MARIMON, Joan Bernat (ciudadà, conseller de Barcelona): 597, 598, 599, 605, 608, 609, 610, 614, 617, 622, 624, 625, 626, 627, 628, 630, 633, 634, 636, 638, 640, 641, 643, 645, 646, 647, 649, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 662, 663, 664, 666, 667, 668
- MARIMON, Raimon de (cavaller): 72, 393, 551
- MARIMON, Romeu (cavaller): 7, 17, 35, 204, 369, 475, 478, 479, 482, 484, 501, 503, 507, 511, 515
- MARÍ, Pere (notari de València): 233
- MARQUET, Raimon, (síndic de Barcelona, conseller primer, promotor del braç reial): 8, 14, 15, 30, 31, 283, 290, 291, 294, 298, 299, 301, 302, 303, 308, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 335, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 347, 348, 349, 350, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 360, 361, 364, 365, 369, 422, 423, 426, 427, 430, 433, 436, 438, 459, 500, 505, 597, 627
- MARQUILLES, Bernat (especier): 597
- MARTÍ, Antic: 588
- MARTÍ, Diomedes (ciudadà de Barcelona): 243, 578, 591
- MARTÍ I (comte de Barcelona): 21, 23, 124, 127, 198, 210, 373, 381, 382, 516, 517, 658, 659, 680
- MARTINA, Llorens: 65
- MARTÍNEZ, Bartomeu (notari i escrivà del braç eclesiàstic): 11, 98, 123, 170, 181, 253, 362, 428, 435, 481
- MARTÍ, Pere (abat del monestir de Sant Vicenç de Cardona): 5, 87, 165, 179, 260, 282, 292, 302, 308, 324, 333, 346, 392, 433
- MARTÍ (rei de Sicília): 226
- Martorell (Baix Llobregat)*: 108, 337, 442, 488
- Martorell, Baronia de*: 533
- MARTORELL, Berenguier Arnau de (donzell): 394
- MARTORELL (membre de l'estament militar): 467
- MARTORELL, Serriano de (donzell): 274
- MARUNY, Llorenç (abat de Santa Cecília de Montserrat i d'Amer): 5, 268, 282, 292
- MARZÀ, Anna de (filla de Miquel de Vives, hereva de Pere de Marzà): 255

- MARZÀ, Pere de (cavaller): 255
 MAS, Andreu des (advocat): 607
 MASDOVELLES, Guillem de (donzell): 273, 276
 MASDOVELLES, Joan: 497
 MASDOVELLES (membre de l'estament militar): 72
 MAS, Joan (cotoner): 597
 MASSANET, Joan (paer): 597
Massoteres (Segarra): 240
Matadepera (Vallès Occidental): 589
 MATA, Joan (boter): 241
Mataró (Maresme): 277
 MATER, Guillem (síndic de Figueres): 294
 MATEU, Joan (notari, síndic de la ciutat de Barcelona): 278, 279, 280, 281, 558
 MAURA, Antonio (notari de Saragossa): 470
 MECA, Joan (cavaller): 94
 MECA, Lluís (donzell): 8
 MECA, Martí Joan, (cavaller, diputat del General): 37, 166, 272, 293, 303, 324, 334, 347, 468, 471, 481, 488, 685
 MECA (membre de l'estament militar): 171, 257, 261
Medina del Campo: 3, 267, 268, 269, 276, 597
 MEIÀ, Jaume de (membre de l'estament militar): 136, 172
 MEIÀ, Lluís de (membre de l'estament militar): 172
 MEIÀ, Martí Joan de (cavaller): 272
 MENAGUERRA, Ponç de, (cavaller): 272
 MENDOZA, Pere de (fra, abat de Santes Creus): 54, 268
Menorca: 216, 375, 408, 552, 556, 576, 579, 602
 MERATA, Llorenç (causíndic, ciutadà de Barcelona): 308
 MERCADER, Antoni (síndic de Besalú): 80
 MERCADER, Dalmau: 247
 MERCADER, Joan (batlle general): 242
 MERCADER, Ramon (notari públic de Girona): 148
 MERCER, Francesc (àlies Camporrells, donzell): 45, 76, 474, 507
 MERCER (donzell): 474
 MERCER, Francesc (donzell): 8
 MERCER, Joan, (donzell): 325
Merlés: 172
 MERLÉS, Guillem Raimon de (donzell): 274, 293, 294
 MERLÉS, Guillem Ramon de (cavaller): 7, 283, 474, 511, 512
 MERLÉS, Guillem Ramon de (membre de l'estament militar): 334, 507, 547
 MERLÉS, Raimon de (donzell): 45, 135, 166, 325, 474
 MIJANS, Antoni (doctor en lleis, ciutadà de Barcelona): 355, 607
 MILÀ I DE BORJA, Lluís Joan de (bisbe de Lleida, cardenal dels Sants Coronats): 138, 169, 555
 MILLARS, Sebastià de (donzell): 274
 MILLÀS, Miquel de (donzell): 273
 MIQUELA, Alfonsina (viuda de Jaume Miquel): 241, 552
 MIQUEL, Benet de (donzell): 393
 MIQUEL, Berenguer (fill de Bernat Miquel, donzell): 35, 45, 274
 MIQUEL, Bernat (ciutadà de Barcelona): 229, 556
 MIQUEL, Bernat (donzell): 8, 17, 35, 347, 350, 369, 474, 475, 481, 482, 494, 497, 498, 515, 583
 MIQUEL, Dionís (cavaller): 188, 212, 261, 332, 334, 347, 369, 393, 474, 481, 494, 515, 552, 583
 MIQUEL, Francesc (donzell): 135, 136, 194, 275, 325, 542
 MIQUEL, Gabriel (abat del monestir de Santa Maria del Gerri): 168
 MIQUEL, Jaume (cavaller): 241, 552
 MIQUEL, Jaume Lluís (donzell): 8, 273
 MIQUEL, Joan Bernat (donzell, procurador del comte de Modica): 477, 478
 MIQUEL, Joan (donzell): 8, 275
 MIQUEL, Joan (notari): 110
 MIQUEL, Lluís de (donzell): 293
Miralcamp (Pla d' Urgell): 34
 MIRALLES, Antic (donzell): 17, 115, 226

- MIRALLES, Antoni (canonge del monestir de Santa Anna de Barcelona): 169
- MIRALLES, Bartomeu (cavaller): 185
- MIRALPEIX, Pere Joan de (donzell): 8, 274, 293, 303, 334, 340, 394, 497, 515
- Miramar (Baix Camp)*: 600, 622
- MIR, Joan (canonge de Sant Vicens de Cardona, procurador de l'abat de La Reial): 6
- MIRÓ, Gabriel (metge): 42
- MIRÓ, Guillem: 566
- MOART, Jaume (blanquer): 597
- Modica, comtat de*: 81
- Moià (Moianès)*: 98, 176, 277, 570, 584
- MOLES, Francesc Nicolau (notari): 33, 326, 357, 359, 503, 514, 529
- MOLET, Francesc (advocat fiscal): 482
- MOLGOSA, Gregori (doctor en lleis): 247, 338, 341, 572, 577
- MOLINA, Joan de (notari públic, procurador del comte de Ribagorça): 36
- Molina, Senyoria de*: 3, 267, 278, 459, 460
- Molins de Rei (Baix Llobregat)*: 561
- Mollerussa (Pla d'Urgell)*: 32
- Mollet del Vallès (Vallès Oriental)*: 539
- Molsosa (Solsonès)*: 110
- MONER, Guillem (síndic de Figueres): 50, 325
- MONTAGUT (donzell): 275
- MONTAGUT, Francesc de (àlies de Savassona, donzell): 273, 275
- MONTAGUT, de Montagut (mossèn): 565
- MONTANER, Galceran (cavaller): 7, 76, 172, 244, 272, 475, 479, 495, 497, 507, 508, 510, 511, 552, 580
- MONTANYANS, Antoni Guillem de (cavaller, senyor d'Horta i de Púbol): 7, 17, 195, 231, 232, 271, 283, 293, 334
- MONTANYANS, Honorat de (donzell): 8, 258, 262, 335
- MONTANYANS (membre de l'estament militar): 103, 158, 257, 261
- MONTARGULL, Bernardí de (membre de l'estament militar): 136
- Montblanc (Conca de Barberà)*: 538, 582
- Montblanquet (Urgell)*: 554
- MONTBUÍ DE VILAFRANCA (donzell): 293
- MONTBUÍ, Francesc de (donzell, àlies de Tagament): 35, 273, 274
- MONTBUÍ, Galceran de (donzell): 369
- MONTBUÍ, Joan de (cavaller): 7, 152, 193, 369, 500, 502, 515
- MONTBUÍ, Joan de (donzell): 273, 303, 325, 393, 394, 515
- MONTBUÍ, Joan de (membre de l'estament militar): 134, 189, 334, 496
- MONTBUÍ, Pere de (membre de l'estament militar): 103
- MONTBUÍ, Pere Joan de, (donzell): 496
- MONTCADA, Caterina de: 559
- MONTCADA I DE LUNA, Ot de (bisbe de Tortosa): 239, 537
- MONTCADA I DE VILARAGUT, Guilem Raimon de (bisbe de Vic): 5, 10, 200, 430, 498, 500, 503
- Montcada i Reixac (Vallès Occidental)*: 540
- MONTCADA, Joan de (cavaller): 240
- MONTCADA, Marquesa de (muller de Joan de Montcada): 239
- MONTCADA, Mateu de (noble): 36, 165, 215, 260, 270, 282, 303, 313, 324, 333, 433, 465, 494, 496, 511, 585, 588
- MONTCADA (menor de dies, donzell): 274
- MONTCADA, Orfresina (muller de Mateu de Montcada): 585
- MONTCADA I DE LUNA, Ot de (bisbe de Tortosa): 239
- MONTCADA, Ot de (noble): 347, 474, 481
- MONTCADA, Pere de (noble): 6, 32, 170, 239, 270, 282, 293, 303, 324, 553
- MONTCORB (membre de l'estament militar): 259
- MONTCORB (menor de dies, donzell): 274
- MONTILS, Antoni (conseller de Barcelona): 597
- MONTMANY, Berenguer de: 549
- MONTMANY, Elionor de (muller de Pere de Montmany): 549
- MONTMANY, Gaspar: 566
- MONTMANY, Gaspar (mercader): 569
- MONTMANY, Pere de: 250, 453, 549

- Montmell (Baix Penedès)*: 586
MONTOLIU, Galceran de, (donzell): 283
MONTOLIU, Guillem Raimon de (donzell):
7, 274, 347, 472, 474, 481, 497, 509
MONTORNÉS, Miquel de (cavaller): 7, 271
MONTOYA, Gonzalo de: 533
MONTPALAU, Bartomeu de (d.donzell): 273
Montpalau, Baillia de: 84
MONTPALAU, Berenguer de (cavaller): 272,
303, 334
MONTPALAU, Bernat de (donzell): 293
MONTPALAU (cavaller): 545, 585
MONTPALAU (donzell): 275
MONTPALAU, Galceran de (abat del Mones-
tir de Sant Quirze): 168
MONTPALAU (membre de l'estament mili-
tar): 173, 478
MONTRODON, Bernat de (cavaller): 283
MONTRODON, Bernat de (donzell): 8, 275
MONTRÓS, Francesc de (cavaller): 272
MONTRÓS, Joan de (cavaller): 7, 58, 171,
180, 283, 325, 497
MONTRÓS, Lluís de (cavaller): 159, 325,
497
Montserrat (Bages): 590
Montsió, monestir de: 549
Montsó: 93, 568, 664, 671
Montsoriu (La Selva): 127
MONTSUAR, Joan de (donzell): 8
MONTSUAR, Joan de (noble): 135
MONTSUAR, Manel de (canonge, síndic de
la Seu de Lleida): 5, 20, 36, 78, 244,
260, 290, 292, 302, 306, 324, 333, 347,
368, 392, 433, 541
MONTSUAR (membre de l'estament mili-
tar): 71
MORATONA, Caterina (monja del monestir
de Pedralbes): 236, 580
Morella: 239
MORELL, Berenguer Arnau de (cavaller): 7,
497, 511, 552
MORELL, Berenguer Arnau de (donzell):
325, 369, 515
MORELL, Berenguer Arnau de (major de
dies, donzell): 274
MORELL, Berenguer Arnau de (membre de
l'estament militar): 334, 509
MORELL, Joan: 520
MORER, Francesc (síndic de Berga): 9, 31,
294
MORRENYA, Pere: 146
MUDARRA (mossén): 214
MUNTARGULL, Bernat (donzell): 303
MUNYOÇA, Caterina: 542, 543
MUNYÓS, Jaume (capellà): 328
Múrcia, Regne de: 3, 267, 278, 459, 460
MUR I DE CARDONA, Violant Lluïsa (com-
tessa de Luna): 446
Nàpols, Regne de: 4, 234, 284, 304, 330, 411,
542, 563, 606, 626
NARDO (calabrès): 230
NAVARRA, Jaume (cavaller): 7
NAVARRA, Joan (cavaller): 490, 494, 497
Navarra, Regne de: 269
NAVARRO, Joan (notari, ciutadà de Barcelo-
na): 81, 567
Neopàtria, Ducat de: 3, 267, 278, 459, 460
NERA, Pau (canonge de l'església de Tarrag-
ona): 116
NICOLAUA, Andreua: 196, 568
NOGUERS, Maties (clergue, vicari de Berga):
297
NOGUERS, Pere (metge): 42
NÚÑEZ CABEZA DE VACA, Pedro (camarlenc
major): 270, 430, 439, 594
OLIBES, Rafael: 589
OLIU, Guillem d' (donzell): 283
Oliva, Baronia d': 140
Oliva, Comtat de: 566
OLIVERES, Pere (prevere, beneficiat de la
Seu de Girona): 329
OLIVER (fill de Jaume Oliver): 171
OLIVER, Francesc (donzell): 8, 347, 394,
474, 481, 497, 515, 534, 557, 571
OLIVER, Francesc (membre de l'estament
militar): 334
OLIVER, Francesc (veguer de Tortosa): 534
OLIVER, Galceran (donzell): 283
OLIVER, Lluís (cavaller): 369

- OLIVER, Lluís (donzell): 25, 74, 303, 325, 326, 327, 347, 354, 394, 474, 476, 480, 481, 502, 515
- OLIVER, Lluís (membre de l'estament militar): 334, 478, 485, 496, 503, 557
- OLIVÓ, Joan Francesc (canonge, doctor en lleis, procurador del bisbe de Girona): 5, 10, 12, 13, 16, 23, 288, 289, 290, 291, 297, 298, 300, 316, 317, 329, 354, 355, 360, 365, 426, 427, 484, 521, 522
- OLIVÓ, Pere (cavaller): 272, 324
- OLMS, Francesc (notari públic): 37
- OLMS, Pere Arnau d' (membre de l'estament militar): 47
- Olot (Garrotxa)*: 27, 28, 29, 39, 276
- OLUJA, Berenguer d' (donzell): 274
- OLUJA, Galceran d' (donzell): 8, 283, 369, 394, 515
- OLUJA, Guerau d' (cavaller): 6, 137
- OLUJA, Jaume d' (donzell): 273
- OLUJA, Joan d' (cavaller): 325
- OLUJA, Joan d' (donzell): 273
- OLUJA, Lluís d' (donzell): 7, 135, 325, 497
- OLUJA, Raimon d' (donzell): 293, 303
- OLZINA, Bernat: 566
- OLZINELLES, Bernat d' (donzell): 274
- OLZINELLES, Bernat Joan d' (donzell): 7
- OLZINELLES (donzell): 274
- OLZINELLES, Francesc d' (donzell): 32
- OLZINELLES, Miquel d' (donzell): 8
- OMS, Francesc d' (donzell): 273, 369, 394, 515
- OMS, Guillem d' (cavaller): 7, 324, 334, 347, 474, 481, 496, 508
- Orcau, Baronia d'*: 576, 590
- ORCAU, Joan d' (noble): 31, 71, 293
- ORCAU, Pere Benet d' (membre de l'estament militar): 205
- ORCAU, Pere d' (membre de l'estament militar): 205
- ORELLÓ, Bernat (cavaller): 488, 511
- ORENGA (menor de dies, donzell): 274
- ORID (membre de l'estament militar): 72
- ORIOLA, Antoni (membre de l'estament militar): 103
- ORIOI, Antoni (notari): 352
- ORIOI, Pere d' (donzell): 8, 283
- ORÍS, Francesc Joan d' (donzell, senyor del castell d'Orís): 201, 578
- ORÍS, Jaume d' (donzell): 7, 325
- ORÍS, Joan d' (donzell): 274
- Orís (Osona)*: 201, 225, 566, 578, 586
- ORISTÀ, Bartomeu d' (prevere, síndic del Capítol de Girona): 5, 10, 11, 12, 13, 14, 32, 280, 281, 282, 292, 303, 324, 333, 347, 432, 433, 459
- Oristany, Marquesat d'*: 3, 267, 278, 401, 459, 460, 550
- ORMAZA, Luis d' (aposenador del rei): 523
- ORNÓS, Ponç d' (donzell, doctor en lleis): 7, 17, 270, 289, 293, 584
- OROS, Francesc d' (donzell): 275
- ORTAFÀ, Jofre d' (cavaller): 557
- ORTAFÀ, Pere d' (cavaller): 7, 35, 71, 257, 261, 271, 334, 347, 474, 481, 494, 507, 508, 557
- ORTELLS, Nicolau (notari públic de Tarragona): 48
- ORTOLÀ, Antoni (cavaller): 7, 272, 283, 325, 474
- ORTOLÀ (membre de l'estament militar): 171, 257, 261
- Osona*: 66, 202
- Otranto*: 284, 304
- PACHS, Huguet de (cavaller): 167, 477, 564
- PACHS, Miquel de: 576
- PAGÈS, Galderic (cavaller): 7, 35, 272, 334, 496, 503, 507, 508
- PAGÈS, Joan (cavaller, doctor en lleis, conseller, vicecanceller reial): 3, 4, 38, 183, 216, 225, 233, 264, 279, 281, 288, 289, 290, 291, 292, 297, 298, 299, 301, 307, 328, 330, 331, 332, 335, 337, 352, 353, 354, 355, 356, 359, 360, 363, 364, 365, 422, 423, 432, 493, 506, 510, 516, 628
- Palafolls (Maresme)*: 453
- PALAFOS DE REBOLLEDO, Guillem: 543
- Palafrugell (Baix Empordà)*: 227, 547

- Palamós (Baix Empordà)*: 277, 547
- PALAU D'ARENYS (membre de l'estament militar): 71, 132, 257, 261, 334
- PALAU, Francesc (doctor en lleis, síndic de Tortosa): 9, 15, 18, 19, 31, 294, 325, 344, 347, 369, 394, 433
- PALAU (membre de l'estament militar): 72
- PALLARÈS, Francesc (cavaller): 7, 272, 283
- PALLARÈS, Galceran (cavaller): 271, 303
- PALLARÈS, Galceran (donzell): 283, 303
- PALLARÈS, Jaume (cavaller): 7, 261, 325
- PALLARÈS, Jaume (cavaller, major de dies): 393, 515
- PALLARÈS, Jaume de (menor de dies, cavaller): 393, 515
- PALLARÈS, Jaume (donzell): 273, 369
- PALLARÈS, Jaume (membre de l'estament militar): 166, 334
- PALLARÈS, Jeroni (donzell): 7, 283
- PALLARÈS, Joan (cavaller): 172, 272
- PALLARÈS (membre de l'estament militar): 165
- PALLARÈS, Pere Galceran (donzell): 7, 200, 201, 474
- Pallars, Comtat de*: 585
- PALLARS, Hug Roger III (comte de Pallars): 6, 17, 220, 270, 459, 460, 520, 569
- PALLARS, Pere de (membre de l'estament militar): 171
- Pallars, vegueria de*: 32
- PALMEROLA, Joan de (donzell): 275
- PALMER, Pasqual (fra, abat de l'Escarp): 53
- PALOL, Narcís (donzell): 8
- PALOU, Arnau Guillem de (donzell): 273
- PALOU, Guillem Arnau de (cavaller): 54, 271, 497, 584
- PALOU, Hug de (cavaller): 303, 347, 477, 481
- PALOU, Hug de (donzell): 7, 45, 162, 273, 497
- PALOU, Hug de (membre de l'estament militar): 475
- PALOU, Joan Amat de (cavaller): 54, 393, 479, 515
- PALOU (membre de l'estament militar): 72
- Pals (Baix Empordà)*: 13, 33, 340, 544
- PAPIOL (membre de l'estament militar): 152
- PAPIOL DE SABADELL (donzell): 275
- PAPIOL, Papiol del (membre de l'estament militar): 258
- PARDINES, Ramon: 578
- PARET, Pere des (síndic de Vic): 262
- Parets del Vallès (Vallès Oriental)*: 539
- PAR, Manel (habitant de Martorell): 488
- PARRA (donzell): 275
- PASCÀS, Pere (notari, síndic de Figueres): 347
- PASSANANT, Francesc de (donzell): 135, 171, 276
- Pau (Alt Empordà)*: 577
- PAU, Berenguer de (canonge, síndic del Capítol de la Seu de Girona): 5, 10, 11, 13, 14, 32, 33, 289, 298, 392
- PAU, Joan de (senyor de Pau, cavaller): 7, 62, 271, 283, 474, 475, 507, 509, 577
- PAU, Lluís (donzell): 136
- PAYO COELLO, Juan (abat de Poblet): 5, 10, 210, 268, 282, 302
- PEDRÍS, Bartomeu (habitant de Sant Andreu d'Aiguestortes): 488
- PEGUERA, Andreu de (cavaller, conseller del mestre racional): 66, 272, 299
- PEGUERA, Arnau Guillem de (donzell): 8
- PEGUERA, Berenguer (cavaller): 303
- PEGUERA, Berenguer (donzell): 8, 162, 261, 274
- PEGUERA, Berenguer (membre de l'estament militar): 334
- PEGUERA, Bernat de (donzell): 115
- PEGUERA, Guerau de (donzell): 8, 325, 334, 486, 503
- PEGUERA, Guillem de (fra): 556
- PEGUERA, Jaume de (donzell): 71, 273, 325
- PEGUERA, Joan de (donzell): 275
- PEGUERA, Miquel de (donzell): 274
- PEGUERA, Pere Miquel (donzell): 58, 273, 283, 325, 335, 347, 474, 481
- PEIRÓ, Joan (secretari del rei, ciutadà de Barcelona): 298
- PELLICER, Antoni (apotecari, ciutadà de Barcelona): 348

- PELLICER, Joan (síndic de Vilafranca del Penedès): 13, 14, 31, 181, 191, 193
- PERA, Joan (cavaller, senyor del castell de la Tallada): 35
- Peralada (Alt Empordà)*: 503, 690
- PERALTA, Guillem de (tresorer del rei): 214, 247
- PERALTA, Joan de: 497
- PERALTA, Peris de: 534
- PERAPERTUSA, Francesc de (cavaller): 7, 271, 283, 293, 303, 307, 335
- PERAPERTUSA, Francesc de (donzell): 35, 548
- PERAPERTUSA, Francesc de (membre de l'estament militar): 508
- Peratallada (Baix Empordà)*: 26, 27
- PERCIA, Rodrigo de: 226
- PERE (abat de Sant Llorenç de Munt, procurador del bisbe de Vic): 290
- PEREA, Roderic de (cavaller): 271
- PERE, Francina (vídua de Miquel Pere): 548
- PERE II (comte de Barcelona): 82, 195, 198, 215, 216
- PERE III (comte de Barcelona): 82, 117, 124, 188, 210
- PERE, Joan (cavaller): 44
- PERELLÓS I DE MUR, Elfa: 446
- PERE, Miquel: 548, 549
- PERE, Narcís: 548, 549
- PERES, Pere des (síndic de Vic): 9, 15, 31, 88, 166, 280, 281, 284, 303, 325
- PÉREZ, Ximen (escrivà): 558
- PERGUÉS I DE PONÇ, Arnau Guillem de (noble): 317
- PERIS (membre de l'estament militar): 136
- PEROT (membre de l'estament militar): 172
- PERPINYÀ, Antoni Andreu de: 538
- Perpinyà (Rosselló)*: 13, 14, 23, 24, 26, 35, 42, 66, 67, 153, 169, 221, 225, 231, 287, 389, 509, 510, 511, 516, 552, 573, 577, 580, 581, 585, 590
- PERVES E DE PONS, Arnau Guillem de (donzell): 132, 158, 324
- PEXO, Lluís (tresorer): 214
- PIMENTEL I ENRÍQUEZ, Beatriu: 565
- PIMENTEL, Rodrigo Alfonso (comte de Benavente): 394, 422
- PINEDA, Antoni (ciudadà, síndic d'Olot): 28, 29
- PINEDA, Jaume (ciudadà d'Olot): 27
- PINELL, Joan Raimon (donzell): 274
- PINÓS, Beatriu de: 576
- PINÓS, Galceran de (membre de l'estament militar): 79
- PINÓS I D'ALAGON, Joana d' (vescomtessa d'Illa i de Canet): 575
- PINÓS, Joana Estefania de (vídua de Bertran de Armendáriz): 126, 546
- PISA, Bartomeu: 232
- PISANA, Elionor: 541, 542
- PISANA, Isabel: 541
- PLA, Bernat Guerau des (cavaller): 347
- PLA, Francesc de (cavaller): 64
- PLA, Francesc (fra, paborde de Penedès, procurador de l'abat de Sant Feliu de Guíxols): 6, 11
- PLA, Guerau de (cavaller): 369
- PLA, Lluís de (ardiaca, síndic del Capítol de Barcelona): 80, 302, 324, 368, 392, 433, 500
- PLANELLA (canonge): 256
- PLANELLA DE VILARNAU DE VILAZIR (donzell): 275
- PLANELLA, (donzell): 467
- PLANELLA, Francesc Bernat de (donzell): 275, 308
- PLANELLA, Francesc de (membre de l'estament militar): 47
- PLANELLA, Manel de (cavaller): 7, 47, 272, 283, 393, 515
- PLANELLA, Manel de (donzell): 369
- PLANELLA, Pere de (donzell): 71
- PLANES, Pere: 566
- Plans de Sió (Segarra)*: 187, 547
- PLEGAMANS, de (donzell): 274
- Poboleda (Priorat)*: 671
- POL, Pere Arnau: 568
- PONÇ, Gispert de (donzell): 8, 274, 325
- PONÇ, Martí Pere (canonge, síndic del Capítol d'Urgell, doctor en lleis i oïdor

- de comptes del General): 5, 12, 13, 20, 37, 282, 286, 368, 393, 468, 488, 495
- PONÇ, Pere (mercader): 597
- PONS, Pere (canviador): 561
- Pont d'Armentera (Alt Camp)*: 671
- PONT, Gabriel (especier): 587
- PONTGEM, Bernat: 566
- PONTGEM, Guillem (mercader): 566, 597
- Pontós (Alt Empordà)*: 99
- PORTUGAL, Pere de (comte de Barcelona): 582, 587
- POU, Lluís (membre de l'estament militar): 152
- POU, Nicolau (cavaller): 271
- PRADES, Joan de (noble): 303
- PRADES, Violant de (comtesa de Modica, muller de Bernat Joan de Cabrera i Bas): 82, 84, 85
- PRAT, Bernat (notari públic de Vic): 44
- PRAT (donzell): 274
- Prats del Rei, els (Anoia)*: 9, 30, 31, 277, 280, 284, 287, 294, 309, 316, 350, 356, 539
- PRATS, Eimeric des (cavaller): 7, 543
- Prats (Rosselló)*: 583
- PRATS (verguer de l'Audiència): 216
- PRUNERA, Antoni (cavaller): 171, 257, 325, 334
- PUIGMARÍ, Guillem (membre de l'estament militar): 17
- PUIGMARÍ (membre de l'estament militar): 173, 257, 261
- PUIGMARÍ, Pere de (donzell): 7
- PUIG, RAMON (síndic de Girona): 9, 31, 277, 280, 284, 294, 303, 306, 307, 313, 325, 347, 369, 394, 430, 433
- Puigvert de Lleida (Segrià)*: 550
- PUJADES, Guillem (cavaller, conservador del Regne de Sicília): 25, 299
- PUJADES, Nicolau: 566
- PUJADES, Pere: 539
- PUJADES, Tomàs: 591
- PUJOL, Joan de (cavaller): 325
- PUJOL, Joan de (donzell): 273, 276, 281, 294
- QUADROS, Joan de: 573
- QUERALT, Baltasar de (noble): 6, 270, 282, 293, 303
- QUERALT, Cerveró de (donzell): 8, 276
- QUERALT, Dalmau de (noble): 70, 270, 282, 324, 333, 347, 465, 473, 481, 498, 594
- QUERALT, Marc de (cavaller): 272, 276
- QUERALT, Pere de (noble): 270, 369, 393, 515
- QUERALT PERELLÓS, Pere de (baró de Puigvert i de Tous, castlà de Santa Coloma): 6
- Querol (Alt Camp)*: 544
- Querol, Baronia de*: 523
- QUINTANA, Bartomeu (mercader): 597
- RABAÇA DE PERELLÓ, Joan (noble): 270
- RABELLES, R. de (membre de l'estament militar): 71
- RABINAT, Pere de (donzell): 8
- Rabós (Alt Empordà)*: 168
- RAJADELL, Damià de (donzell): 8, 98, 138, 181, 273, 293, 325
- RAJADELL, Francesc de (donzell): 8, 47, 283, 293, 334
- RAJADELL, Lluís de (donzell): 8, 283
- RAJADELL, Manel Joan de (donzell): 8, 273, 283, 579
- RAM, Perot: 549
- RASET, Joan de (donzell): 369, 394
- RASSÓ, Joan de (membre de l'estament militar): 172
- REA, Feiran la (donzell): 71, 276, 283, 325
- REBOLLEDO, Fernando de (noble): 6, 261, 270, 293, 303, 324, 333, 347, 369, 393, 474, 481, 493, 496, 503, 515, 539, 543, 570
- REBOLLEDO, Joan de: 544
- REBOLLEDO, Lope de: 523, 544
- REBOLLEDO, Rodrigo de (membre de l'estament militar): 192, 193, 214, 544
- REDON, Joan (cavaller): 271, 283, 369, 393, 515
- REFART, Guerau (procurador fiscal del Regne de València): 240
- REFART, Pere (mercader, ciutadà de Barcelona): 33

- REFART, Rafael (síndic de Pals): 13, 33, 262, 303, 340, 347
Reims: 418
- REIXACH, Bernat Maria (cavaller): 103
- REIXACH, Mateu de (donzell): 275
- REIXACH (membre de l'estament militar): 158, 165
- REIXACH, Miquel Ramon (donzell): 7
- REJOU, Ferrando: 535
- REQUESENS, Bartomeu (notari públic de Barcelona): 54
- REQUESENS, Berenguer de (noble): 6, 132, 133, 134, 135, 136, 270, 282, 347, 368, 393, 473, 481, 486, 494, 496, 501, 502, 514, 558
- REQUESENS, Berenguer Joan de (noble): 557
- REQUESENS, Bernat Guerau de: 563
- REQUESENS, Francesc de (metge): 42
- REQUESENS (guarda del General a Girona): 83
- REQUESENS, Guerau de (membre de l'estament militar): 393
- REQUESENS I DE CARDONA, Galceran Lluís de (membre de l'estament militar): 158, 165
- REQUESENS I DE JOAN, Castellana de (muller d'Antoni de Cardona i de Centelles (baró de Bellpuig): 120, 240, 446, 551, 607
- REQUESENS I DE SANTACOLOMA, Galceran de (portantveus de governador general de Catalunya): 562
- REQUESENS I JOAN DE SOLER, Lluís (llocinent de governador general de Catalunya): 36, 235, 394, 399, 422, 442, 533, 561, 590
- REQUESENS I JOAN, Galceran de (noble): 333, 347, 369, 474, 481, 496, 515
- RESEDET, Bernat (donzell): 108
- RIANBAU, Jaume (donzell): 79
- RIARIA, Joan de (cavaller, batlle general de Catalunya): 315, 316, 322
Ribagorça, Comtat de: 36, 217
- RIBA, Pau (rector de l'altar del castell de Peratallada): 27
- RIBA, Pere (prevere, beneficiat de la Seu de Girona): 329
- RIBELLES, Ramon de (noble): 132, 270
- RIBERA, Jaume de (membre de l'estament militar): 215
- RIBES, Francesc de (cavaller): 272
- RIBES, Francesc de (donzell): 8, 467, 491
- RIBES, Francesc de (membre de l'estament militar): 334, 480, 497, 507, 511, 512, 552, 581
- RIBES, Jaume de (donzell): 8, 255, 283, 334, 584
- RIBES, Joan (barber): 597
- RIBES, Onorat: 251
Ribes, Vall de (Ripollès): 288
- RIERA, Bartomeu (fiscal, ciutadà de València): 582
- RIGAU, Bernat: 520
- RIGOLET, Caterina: 581
- RIPOLL, Berenguer (síndic de Manresa): 9, 31, 303, 325, 335
Ripoll (Ripollès): 29, 39, 123, 223, 410, 554, 560
Ripoll (Ripollès), Monestir de Santa Maria de, abat de: 308
- RIQUER, Antoni (doctor en lleis, ciutadà, síndic de Lleida): 8, 14, 15, 31, 167, 284, 292, 294
- ROCABERTÍ, Bernat de (membre de l'estament militar): 170
- ROCABERTÍ, Dalmau de (noble): 290, 474, 481
- ROCABERTÍ, Felip de (vescomte de Rocabertí): 170, 256, 260, 270, 333
- ROCABERTÍ, Guerau de (baró de Maçanet de Cabrenys): 6, 71, 270, 282, 325, 328
- ROCABERTÍ I D'ERILL, Bernat Hug (castellà d'Amposta, de l'orde de Sant Joan de Jerusalem): 5, 6, 10, 119, 393, 432, 469, 496, 555, 632, 633
- ROCABERTÍ I D'ERILL, Pere de (baró de Cabrenys i de Sant Mori): 6, 170, 247, 282, 544, 545

- ROCABERTÍ, Joan de (noble): 6, 171
 ROCABERTÍ (membre de l'estament militar): 158, 165
 ROCABERTÍ, Onofre de (noble): 70, 270, 552
 ROCABERTÍ, Pere de (noble): 213, 324, 328, 368, 393, 514, 517, 535, 537, 554, 583
 ROCABERTÍ, Pere (major de dies, noble): 270
 ROCABERTÍ, Pere (menor de dies, noble): 270
 ROCABERTÍ, Vescomtat de: 545
 ROCABRUNA, Francesc de (donzell): 7
 ROCACRESPA, Antoni Pere de (cavaller, habitant de Barcelona): 261, 272, 293, 334, 344, 347, 369, 393, 453, 474, 481, 557
 ROCACRESPA, Bernat de (abat del monestir de Sant Feliu de Guíxols): 95, 118, 179, 268, 368, 392, 432, 554
 ROCACRESPA, Pere Antoni de (cavaller, habitant de Barcelona, procurador de Fernando de Rebolledo): 58, 71, 127, 515, 545, 571
 ROCAFORT (cavaller): 283
 ROCAFORT, Francesc de (cavaller): 7, 271
 ROCAFORT, Joan (majordom, procurador i vicari del bisbe de Girona): 50, 292, 302, 324
 ROCAFORT, Miquel de (donzell): 35, 293, 325, 369, 394, 508, 515
Rocallaura (Urgell): 554
Rodes: 43, 477, 561
Rodes, ciutat de: 4, 284
 RODON, Joan (cavaller): 7, 293, 325, 334, 347, 474, 481, 494, 496
 RODON (membre de l'estament militar): 171
 ROIG, Joan (ciutadà i síndic de Barcelona): 8, 31, 283, 294, 303, 325, 335, 340, 347, 369, 394, 433, 438, 459, 597
 Roís, Jaume (procurador de l'abat de Poblet): 368, 393, 433
 ROIS, Pere (procurador de l'abat de Poblet): 69
Roma: 46
 ROMAGUERA, Antoni de (de Pals): 33
Romania: 419
 ROMER, Francesc (donzell): 325
 ROMEU, Baltasar (cavaller): 7, 74, 137, 159, 173, 271, 283, 334, 496
 ROMEU, Carles (membre de l'estament militar): 173
 ROMEU, Francesc (donzell): 8
 ROMEU, Joan (donzell): 8, 497
 ROMEU, Lluís (cavaller): 369, 393, 515
 ROMEU, Pere Francesc (donzell): 303, 334, 474
 ROQUETA, Lluís (ciutadà de Cervera): 89
 ROSANES, Bernat Roger de (donzell): 8, 158
 ROSANES, Galceran de (cavaller): 369, 393, 515
 ROSANES, Roger Bernat de (donzell): 274
Roses (Alt Empordà): 21, 382, 516, 658, 659
 Ros, Guerau: 538, 572
 Ros, Joan (síndic de Barcelona, major de dies): 8, 22, 31, 50, 283, 294, 303, 325, 335, 347, 369, 394, 433, 438, 500, 572, 577, 597
 ROSSELL, Joan (advocat de la Diputació del General): 22
Rosselló, Comtat de: 171, 267, 278, 285, 294, 406, 409, 410, 459, 460, 490, 491, 507, 508, 553, 562, 574, 583, 602
 ROSSELL, Pau (escrivà de ració): 214
 ROSSET, Joan de (donzell): 275, 515
 ROURE, Pere: 588
 ROVIRA, Gabriel (ardiaca de la Mar, canonge de Barcelona i administrador del monestir de Santa Maria de l'Estany (a L'Estany, Moianès)): 20, 87, 268
 RUBINAT, Pere de (donzell): 274, 293, 303, 325
 RUBIÓ, Bartomeu (porter, ciutadà de Barcelona): 17, 36, 181, 328, 359, 364, 370, 427, 459
Sabadell (Vallès Occidental): 212, 269, 556
 SABATER, Antoni (habitant de Martorell): 488
 SABATER, Lluís (advocat): 339
 SABEDIES, Lluís (fra, procurador de l'abat de Poblet): 53

- SACALM (cavaller): 325
 SACALM, Guerau Benet (donzell): 8, 283, 497, 511
 SACALM, Guerau (membre de l'estament militar): 261
 SACALM (membre de l'estament militar): 158
 SACIRERA, Alemany (donzell): 276
 SACIRERA, Joan (donzell): 122, 127, 273, 276
 SACIRERA, Pere (donzell): 274
 SACOMA, Eufrasina: 580
 SACOSTA, Galceran (donzell): 31, 273
 SACRISTÀ, Lluç (síndic del Capítol de Tortosa): 303
 SAFONT, Jaume (notari, síndic i procurador dels diputats del General): 468, 469, 470, 490
 SAGARRIGA, Raimon (donzell): 273
 SAGRERA, Pere Arnau (síndic de Lleida): 8, 31, 47, 50, 129, 145, 166, 167, 199, 244, 253, 508, 512, 521
 SAIOL, Berenguer, (cavaller, major de dies): 7, 324
 SAIOL, Berenguer (donzell, menor de dies): 8
 SAIOL, Berenguer (membre de l'estament militar): 103, 334
 SAIOL (cavaller): 303
 SAIOL (membre de l'estament militar): 158
 SAIOL, Miquel (donzell): 158, 325
 SALA, Esteve (cavaller de Santiago): 241
 SALA, Francesc (cavaller): 7, 325, 347, 393, 474, 481, 515
 SALA, Jaume (ciudadà, síndic de Girona): 277, 280, 347
 SALA (membre de l'estament militar): 257, 261
 SALA, Miquel (notari públic): 39
 SALA, Sebastià (canonge, síndic del Capítol de Vic): 5, 282
 SALBÀ, Bernat (cavaller): 6, 74, 133, 257, 261, 271, 283, 293, 334, 369, 393, 465, 477, 481, 485, 486, 489, 491, 493, 496, 503, 515, 523, 531, 545
 SALBÀ, Bernat Joan (fill de Bernat Salbà): 531
 SALBÀ, Gilbert (donzell): 7, 261, 334
 SALBÀ, Jaume (donzell): 347, 481, 494, 497, 503
 SALBÀ, Joan (cavaller): 347
 SALLENT, Bernat (donzell): 44, 303
Salmona: 205
 SALMONIA, Elionor: 590
Salomó (Tarragonès): 539
 SALVATELLA, Pere (cirurgià): 592
 SAMPÓS, Bernat: 247
 SAMPÓS, Francesc: 83, 144, 190, 247, 537, 538
 SAMPÓS, Gabriel (donzell): 369, 538, 539
 SAMPÓS, Jaume (donzell): 274
 SAMPÓS, Joan (cavaller): 7, 271, 283, 497
 SAMPÓS, Miquel (fra, abat del Monestir de Sant Salvador de Breda): 5, 10, 87, 90, 165, 179, 260, 268, 282, 292, 323, 333, 346, 368, 392, 432
 SAMPÓS, Rafael (cavaller): 393
 SAMPÓS, Rafael (ciudadà de Girona): 83, 247, 515
Sanaüja (Segarra): 240, 518
Sánchez, Gabriel (tresorer del rei): 516, 523, 563
Santa Coloma de Gramanet (Baix Llobregat): 533
Santa Coloma de Queralt (Conca de Barberà): 139, 211
 SANTACOLOMA, Francesc Joan de (cavaller, conseller reial): 369, 494, 497, 515, 544
 SANTACOLOMA, Francesc Joan de (donzell): 54, 108, 109, 274, 394
 SANTACOLOMA, Francesc Joan de (membre de l'estament militar): 171, 334, 475, 476, 478, 479, 485, 486, 489
Santa Margarida de Montbuí (Alt Penedès): 550
Santa Maria de l'Escarp, Monestir de (Segrià): 292
Santa Pau (Garrotxa): 99
Sant Boi de Llobregat (Baix Llobregat): 61, 111, 220, 540
 SANTCELONI (donzell): 275
 SANTCELONI, Felip de (ciudadà de Girona): 539

- SANTCELONI, Pere Francesc de (canonge, síndic del Capítol de la Seu de Girona): 69
Sant Celoni (Vallès Oriental): 84, 127, 453, 538, 556
- SANTCLIMENT, Antoni de (donzell): 274
 SANTCLIMENT, Bernat de (donzell): 274
 SANTCLIMENT, Guillem de (cavaller): 216, 271, 552
 SANTCLIMENT, Mateu de (donzell): 7, 17, 274
 SANTCLIMENT, Pere de (donzell): 8, 17, 124, 171, 198, 274, 509
Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental): 169, 378
- SANTDIONÍS, Bernat de (donzell): 273
Sant Esteve de Palautordera (Vallès Oriental): 84
Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà): 95, 118, 554
Sant Feliu Sasserra (Bages): 576
Sant Gregori (Gironès): 218, 547
Sant Guim de Freixenet (Segarra): 35, 248
Sant Jaume dels Domenys (Baix Penedès): 104
Sant Joan de les Abadesses (Ripollès): 583
- SANT JORDI, Joan de (escrivà, ciutadà de Barcelona): 227, 290
- SANTJUST, Estaric: 497
 SANTJUST, Francesc (donzell): 47, 273, 283, 303, 325
 SANTJUST, Joan (cavaller): 151, 205, 482, 486, 507, 508, 509, 511, 512
 SANTJUST, Joan (donzell): 35, 274
 SANTJUST, Joan (membre de l'estament militar): 511
 SANTJUST, Yolant: 226
- SANTMARTÍ, Ferrer de (cavaller): 71, 255, 324, 334
 SANTMARTÍ, Francesc de (cavaller): 347, 474, 481
 SANTMARTÍ, Francesc de (donzell): 7, 224, 275, 369, 394, 515, 577
 SANTMARTÍ, Francesc de (membre de l'estament militar): 257, 334, 494, 503
 SANTMARTÍ, Joan de (procurador del Bisbe de Girona): 5, 10
- SANTMARTÍ, Manel de (metge): 42, 153
 SANTMARTÍ, Miquel de (donzell): 7, 273
 SANTMINIAT, Francesc de (donzell): 283, 293, 325
 SANTMINIAT, Jofre de (donzell): 303, 369
Sant Miquel de Fluvià, Monestir de (Alt Empordà): 268
Santpedor (Bages): 9, 10, 97, 98, 100, 276, 280, 369, 553, 570
Sant Pere de la Portella, Monestir de (a la Quar, Berguedà): 268
Sant Pere de Rodes (Alt Empordà): 21
Sant Pere Sallavinera (Anoia): 207, 552
- SANTRAMON, Lluís de (donzell): 135, 172, 180
Sant Ramon (Segarra): 107, 144, 311, 613
Sant Sadurní de l'Heura (Baix Empordà): 560
Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat): 582
- SAPATA, Pedro (cavaller): 504
- SAPILLÓS, Antoni: 335
- SAPLANA, Antoni Joan (donzell): 7, 274
 SAPLANA, Guillem Raimon (donzell): 474, 481
 SAPLANA, Joan (membre de l'estament militar): 257, 261, 334
 SAPLANA (procurador reial a Sardenya): 542
- SAPORTELLA, Baltasar (donzell): 283
 SAPORTELLA, Bernat (cavaller): 45, 47, 48, 283, 303, 324, 334, 347, 369, 393, 474, 481, 489, 496, 515
 SAPORTELLA, Gaspar (donzell): 45, 293, 325, 334, 474, 496
 SAPORTELLA, Joan (donzell): 8
 SAPORTELLA, Pere, (cavaller): 303
Saragossa: 65, 184, 201, 244, 470, 560, 573, 582
- SARAGOSSA, Pere: 589
Sardenya, illa de: 232, 396
Sardenya, Regne de: 3, 21, 267, 278, 375, 396, 397, 400, 401, 402, 459, 460, 539, 542, 558, 561, 576, 602
- SARIERA, Gabriel (membre de l'estament militar): 135
 SARIERA, Joan (cavaller): 84
Sarral (Conca de Barberà): 277, 543, 544

- SARRIÀ DE SABADELL (donzell): 275
 SARRIÀ, Hug de (donzell): 293, 303
 SARRIÀ, Pere de (membre de l'estament militar): 108
 SARRIERA, Dalmau (donzell): 276, 325
 SARRIERA DE MONTORNÉS, Joan (donzell): 283
 SARRIERA, Gabriel (donzell): 8, 166, 325
 SARRIERA, Galceran (cavaller): 6
 SARRIERA, Joan de (cavaller, senyor de Vulpellac, batlle general de Catalunya): 6, 107, 127, 144, 152, 252, 311, 443, 445, 453, 533, 538, 549, 551, 557, 568, 590, 593, 613
 SARRIERA, Jofre (cavaller): 271
 SASSALA, Francesc (cavaller): 7, 271, 283, 369
 Sàsser: 401, 549
 SATORRA, Joana (vídua): 586
 SATRILLA, Francesc de (donzell): 72, 151, 275, 474
 SAVALL, Bernat Raimon (cavaller): 271, 283, 369, 393, 467, 474, 477, 515
 SAVALL (membre de l'estament militar): 72, 159, 166, 257, 261
 SAVALL, Ramon Bertran (membre de l'estament militar): 503
 SAVERTÉS, Pere (doctor en lleis, síndic de Tortosa): 9, 15, 18, 19, 31, 88, 166, 180, 181, 284, 294, 303, 325, 335, 347, 369, 394, 433
 SAVILA, Baltasar (cavaller i doctor): 7, 116
 SCARRAMPÍ, Luca: 575, 576, 589
 SEGRERA, Pere Arnau (ciutadà, síndic Lleida): 284, 292, 294, 303, 307, 325, 335, 347, 369, 394, 433, 500
 SEGUR, Jaume (canonge): 536
 SELLENT, Bernat (donzell): 293
 SENESPLEDA, Benet: 497
 SENESPLEDA, Francesc (donzell): 92, 167
 SENESTERRA, Bernat de (membre de l'estament militar): 226, 227, 258, 463, 475, 547
 SENESTERRA, Bernat de (noble): 270
 SENTMENAT DE SANTIGA, Raimon de (donzell): 275
 SENTMENAT (donzell): 273
 SENTMENAT, Francesc de (donzell): 41, 45, 60, 103, 166, 466, 474, 491, 494, 497, 533
 SENTMENAT, Gaspar de: 253, 254
 SENTMENAT, Joan Pere de (donzell): 67, 79, 92
 SENTMENAT, Jofre de (senyor del castell de Vallparadís, donzell): 35, 275, 394, 464, 476, 482, 496, 507, 508, 509, 511, 512, 515, 589, 590
 SENTMENAT, Roger de (donzell): 274
 SENYA, Mateu (notari, síndic de Vilafranca del Penedès): 9, 31, 297, 369, 394, 433
 SENYECES, Pere de (senyor de Gimennes, Torragrassa i de Llobets): 104, 537
 SEPARRA, Pere (donzell): 44
 SERENA, Bartomeu (secretari del rei): 219
 SERNA, Bernardino de la: 460
 SERN, Pere: 497
 Serós (*Segrià*): 559
 SERRA, Antoni (síndic de Prats del Rei): 356
 SERRA, Bartomeu: 592
 SERRA, Bernat (fra): 567
 SERRAHÍ (donzell): 275
 SERRA, Jaume: 66
 SERRA, Joan (cavaller): 34, 272
 SERRA (membre de l'estament militar): 136, 548
 SERRAT (membre de l'estament militar): 257, 261
 SERVENT, Joan (síndic de Besalú): 303
 SESCOMES, Galceran (donzell): 8, 135, 172, 283, 294
 SESCORTS, Pere (mercader de Barcelona): 110, 308
 SESTORRES, Pere (síndic de la Vall de Ribes): 23, 24, 26
 SESTRADA, Pere (ciutadà de Barcelona): 63, 66
 SESTRADA, Pere, (síndic de Santpedor): 394, 433
 SETANTÍ, Miquel (cavaller): 7, 35, 271
 SETANTÍ, Miquel (donzell): 303

- Seu d'Urgell (Alt Urgell)*: 165, 181, 193, 473, 477
- Sevilla, Regne de*: 3, 267, 278, 459, 460
- Sicília, illa*: 234
- Sicília, Regne de*: 3, 4, 25, 37, 59, 155, 157, 226, 267, 284, 294, 299, 319, 320, 321, 330, 331, 375, 392, 399, 404, 458, 459, 460, 532, 557, 561, 564, 569, 577, 594, 602, 606, 626
- SILVA, Eufrasina: 65
- SINERA, Lluís (donzell): 7, 275
- SIRVENT, Joan (síndic de Besalú): 37, 47, 262
- SISCAR, Arnau de, àlies d'Amiguet (donzell): 283
- Sitges, les (Segarra)*: 240
- SITJAR, Joan (donzell): 592
- SITJAR, Miquel (donzell): 34, 135, 497
- Siurana (Alt Empordà)*: 584
- SIXTE IV (Papa): 46
- SOBIRATS, Pere de (àlies Barberà, donzell, menor de dies): 34, 72
- SOBIRÓS, Antoni (síndic de Besalú): 37, 303, 325
- SO I DE CASTRO, Guillem Raimon de (vescomte d'Èvol): 270, 365, 368, 393, 469, 490, 491, 496, 505, 514
- SO I DE CASTRO, Joan de (noble): 158, 324, 333, 343, 368, 474, 481, 514
- SO I DE CASTRO, Joan Ramon de (anomenat Ivany, noble): 270, 282, 333, 347, 368, 433, 494, 496
- SOLÀ, Bernat (veí de Sant Celoni): 359
- SOLANES, Berenguer: 577
- SOLER, Galceran des (donzell): 8
- SOLER, Mateu de (cavaller): 206, 551, 591
- SOLER, Miquel des (donzell): 7
- SOLER, Pere Joan (membre de l'estament militar): 489
- SOLSONA, Joan (especier): 597
- SOLSONA, Joan (notari, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, escrivà reial): 25, 187, 297, 315, 316, 328, 342, 351, 353, 356, 363, 364, 366, 370, 405, 424, 429, 434, 436, 437, 438, 469, 476, 479, 482, 487, 488, 489, 492, 494, 495, 503, 504, 505, 506, 511, 513, 519, 523
- SORTS, Joan Andreu (canonge, procurador del bisbe de Barcelona): 5, 10, 282, 302, 306, 324, 340, 342, 347, 368, 392
- SORTS, Jofre (fra, abat del monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)): 5, 10, 268, 282, 292, 302, 308, 324, 333, 346, 368, 392, 433
- Sos, Berenguer de (arquebisbe de Sàsser, procurador del bisbe de Lleida, cardenal dels Sants Coronats, president de la Diputació del General): 20, 22, 25, 37, 368, 392, 432, 488, 573
- Soses (Segrià)*: 43
- Sos, Jaume de (cavaller): 7
- SPANNO, Salvador (argenter): 560
- Stampaix (Sardenya)*: 232, 542
- Subirats (Alt Penedès)*: 226
- Súria (Bages)*: 589
- TAGAMANENT, Francesc de (ciutadà de Barcelona): 305
- TAGAMANENT, Francesc de (membre de l'estament militar): 72
- Talarn (Pallars Jussà)*: 128, 277
- TALAVERA, Fernando de (donzell, doctor en dret, secretari de la reina): 136, 158, 293, 303, 485, 490, 497, 505, 506, 510
- TALLADA, Joan Pere de la (cavaller): 272
- TALLADA, Pedro: 567
- TAMARIT, Bernat Joan (membre de l'estament militar): 137
- TAMARIT, Guillem Raimon de (donzell): 325
- TAMARIT, Pau de (donzell): 8, 274, 283, 293, 303, 325, 369, 394, 474, 497, 515
- Tarassona*: 46
- Tarragona, bisbat de*: 81, 87, 89, 238
- Tarragona (Tarragonès)*: 29, 48, 179, 181, 522, 523, 543, 558, 560, 564, 571, 575, 590, 591, 592, 593
- TÀRREGA, Guillem de (cavaller): 271
- Tàrrega (Urgell)*: 57, 77, 78, 112, 269, 541, 555, 562
- Tàrrega, vegueria de*: 31, 32

- TARRÉ, Joan Bernat (cavaller): 465, 466, 472, 474, 476, 481
Teià (Maresme): 539
 TEIXIDOR, Pere Gabriel: 559, 576
Terok: 591
 TERRADES (de Girona): 500
 TERRADES, Pere: 253, 254
Terrassa (Vallès Occidental): 186, 195, 231, 255, 269
 TERRATS, Francina (muller de Marc Terrats): 204
 TERRATS, Marc (ciutadà de Barcelona): 204
 TERRÉ, Bernat Joan (cavaller): 283, 334, 347, 478, 493
 TERRÉ, Francesc (cavaller): 271, 497
 TERRÉ, Joan Bernat (cavaller): 47, 73, 196, 223, 293, 454, 485, 497, 545, 667
 TERRÉ, Joan (donzell): 276, 293
 TERRES, Jeroni: 151
 TERRÉS, Joan Francesc (canonge, síndic del Capítol de Vic, promotor del braç eclesiàstic): 308, 309, 314
 TERRÉS, Miquel (cavaller): 494
Tiana (Maresme): 186, 231, 535
Toledo, ciutat de: 547
Toledo, Regne de: 3, 267, 278, 459, 460
 TOLOSA, Gabriel de: 570, 571
 TOLOSA, Lluís de: 571
 TOMÀS, Bartomeu (habitant de Martorell): 488
 TOMÀS, Pere (habitant de Martorell): 488
 TORÀ, Bernat Miquel de, donzell: 283
 TORALLA, Antoni de (donzell): 8, 276
 TORALLA, Antoni Joan de (donzell): 8
 TORALLA, Roger de (cavaller): 272
 TORD, Jeroni (donzell): 325, 347, 474, 481
 TORRE, Diego de (cambrer): 460
Torregrossa (Pla d'Urgell): 537
 TORRELLA, Pere (cavaller): 18, 181
 TORRELLES DE LA ROCA, Joan (cavaller): 271
 TORRELLES DE MARTORELL, Pere de (donzell): 338, 339, 352, 369, 393, 511, 512, 515
 TORRELLES DE PELEJÀ, Pere (donzell): 274
 TORRELLES, Francesc (noble): 6, 270, 282, 324
 TORRELLES I DE GURREA, Carles de (noble): 6, 282
 TORRELLES, Jaume (noble): 6, 282, 324
 TORRELLES, Lluís de (noble): 6, 282
 TORRELLES, Pere (donzell): 8, 488, 511
Torrent (Baix Empordà): 251
 TORRENT, Francesc (cavaller): 501, 508, 515
 TORRENT, Francesc, (donzell): 303
 TORRENT, Francesc (membre de l'estament militar): 45, 503
 TORRES, Antoni Joan (cavaller): 239, 257, 261, 271, 334, 453, 538, 552
 TORRES, Bartomeu: 579
 TORRES, Bernardí: 497
 TORRES, Bernardí (donzell): 8, 509
 TORRES, Bernat (donzell): 283, 325, 369, 394
 TORRES, Francesc (cavaller): 565
 TORRES, Francesc (donzell): 115
 TORRES I PUIGMARÍ, Miquel (membre de l'estament militar): 72
 TORRES, Jaume (síndic del Capítol de Vic): 290
 TORRES, Jeroni (donzell): 8, 283, 290, 369, 394, 509, 511
 TORRES, Joan Francesc (canonge de Barcelona): 561
 TORRES, Joan Francesc (canonge, síndic del Capítol de Vic, promotor del braç eclesiàstic): 5, 11, 281, 282, 289, 291, 292, 297, 303, 306, 308, 314, 318, 326, 327, 328, 332, 333, 335, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 347, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 356, 361, 368, 393, 422, 427
 TORRES, Margarida: 561
 TORRES, Miquel (donzell): 8, 45, 274, 394, 475, 497, 507, 509, 515
 TORRES, Violant (muller de Francesc Torres): 565
 TORRÓ, Bernat (ciutadà de Barcelona): 583
 TORRÓ, Bertran de (ciutadà de Barcelona): 188, 213
Torroella, Baronia de: 588
Torroella de Montgrí (Baix Empordà): 9, 10, 31, 125, 177, 262, 276, 281, 369, 535, 544

- TORROELLA, Miquel (escrivà): 35, 36, 355, 464
- TORROELLA, Pere (cavaller): 6, 74, 261, 466, 481, 486, 496, 503, 515
- TORRÓ, Francesc (notari, ciutadà de Barcelona): 299, 340
- TORRÓ, Jaume Francesc (notari, ciutadà de Barcelona): 307
- TORT, Jeroni (donzell): 8
- Tortosa (Baix Ebre)*: 10, 15, 18, 19, 31, 87, 169, 217, 262, 276, 294, 344, 369, 409, 451, 468, 534, 535, 536, 537, 546, 555, 559, 562, 563, 577, 580, 593, 645, 646, 647
- Tortosa, bisbat de*: 553
- Tortosa, Vegueria de*: 190
- TRASTÀMARA, Joan de (príncep d'Astúries i de Girona): 392, 434, 435, 436, 437, 438
- TRAVESSET, Bartomeu (doctor en lleis, canonge, ecònom, síndic del Capítol de La Seu d'Urgell): 5, 12, 153, 260, 333, 347
- TRAVESSET, Guerau: 514
- Tremp (Pallars Jussà)*: 318
- TROBAT, Antoni (prevere de Santa Maria del Mar): 211
- TRULLÀS (donzell): 275
- TURELL, Bernat (cavaller): 7, 271, 324
- TURELL, Gabriel (procurador del Prior de Catalunya): 324
- TURELL, Joan, fra (orde de Sant Joan de Jerusalem, procurador i lloctinent del prior de Catalunya): 20, 43, 112, 393
- Ullà (Baix Empordà)*: 220
- Ullastrell (Vallès Occidental)*: 589
- Ulldecona (Montsià)*: 239
- ULLOA, Rodrigo de (comptador major del Regne de Castella): 405, 458
- URGELLÉS, Joan: 566
- URREA, Isabel d': 519
- URREA, Pedro d' (governador del Regne de València): 240
- URREA, Pere d' (arquebisbe de Tarragona, patriarca alexandrí): 5, 10, 58, 123, 200, 229, 292, 298, 299, 300, 302, 306, 309, 333, 346, 367, 368, 432, 435, 436, 437, 464, 472, 482, 483, 496, 503, 512, 513
- VACCA, Pedro: 480
- València*: 65, 467, 645, 646
- València, ciutat*: 233, 582
- València, Regne de*: 3, 267, 278, 375, 403, 407, 419, 459, 460, 536, 537, 559, 561, 564, 566, 574, 581, 582, 602, 606, 617, 623, 647
- VALL, Antoni des (donzell): 327
- Vallbona de les Monges (Urgell)*: 210, 554
- Vall de Ribes (Ripollès)*: 23, 24, 26, 255, 277, 560
- Vallès, Vegueria de*: 204
- VALLGORNERA, Francesc de (donzell): 8, 283
- VALLGORNERA, Jaume de (cavaller): 271, 293
- VALLGORNERA, Joan de (cavaller): 7, 257, 303, 334
- Valls (Alt Camp)*: 564
- VALLSECA (DE LA TORRA DE FLUVIÀ, membre de l'estament militar): 130, 171
- VALLSECA, Francesc Guerau de (membre de l'estament militar): 552
- VALLSECA, Francí de (ciutadà): 597
- VALLSECA, Gaspar Joan de (cavaller): 135, 201, 585
- VALLSECA, Guerau de (membre de l'estament militar): 592
- VALLSECA (membre de l'estament militar): 257, 261
- VALLS, Joan (abat del monestir de Sant Llorenç de Munt, bisbat de Barcelona): 5, 10, 12, 13, 260, 292, 346, 349
- VALLS, Lluís des (veí de Lleida, membre de l'estament militar): 393
- VALLS, Lluís (menor de dies, veí de Montcada): 393
- VALLS, Pere Salvador: 538
- VASCO, Pero: 224
- Veciana (Anoia)*: 248
- VELLA, Mateu (de l'orde dels agustins): 84
- VEQUEDANO, Pere de (causíndic, ciutadà de Barcelona): 308
- VERGER, Arnau del (hostaler, de Barcelona): 54, 55
- VERGÓS, Joan Raimon de (cavaller): 7, 283

- VERGÓS, Jofre de (cavaller): 7
- VERGÓS (membre de l'estament militar): 257, 261
- VERN, Francesc (donzell): 8
- VESIA (cavaller): 347
- VESIA, Jaume (cavaller): 7, 474, 494, 507, 511
- VESIA (membre de l'estament militar): 481
- VIASTROSA, Eufrasina de: 582
- VICASTILLO, Joan de: 559
- VICENÇ, Jaume (membre de l'estament militar): 72
- VICENÇ, Jaume (membre de l'estament militar) : 76
- VICENS, Agnès (vídua de Pere Vicens): 570
- VICENS, Bartomeu (fra, prior del Coll, procurador de l'abat de Sant Llorenç del Mont, Girona): 5, 11, 347, 433
- VICENS (membre de l'estament militar): 476
- VICENS, Pere: 570
- VICENT, Pere: 559
- Vic (Osona)*: 9, 10, 26, 31, 56, 58, 177, 181, 190, 193, 201, 225, 228, 262, 276, 290, 294, 325, 369, 586
- Vic, Vegueria de*: 31, 201
- VIDAL, Francí: 571
- VIDAL, Ramon: 566
- Vidreses, Baronia de*: 84
- Vilabertran (Alt Empordà)*: 66
- VILADEMANY, Joan Pere de (donzell): 274
- VILADEMANY, Joan Pere de (varvassor): 74, 138, 205, 271, 293, 303, 326, 369, 393, 467, 474, 494, 503, 515, 567, 574
- Vilademuls (Pla de l'Estany)*: 145, 318
- Viladesglésies (Sardenya)*: 401
- VILAFRANCA, Asbert (donzell): 8, 334
- VILAFRANCA, Bartomeu de (cavaller): 7
- VILAFRANCA, Bartomeu de (donzell): 276
- VILAFRANCA DEL BOLLIDOR, Joan de (cavaller): 7, 474
- VILAFRANCA DEL BOLLIDOR, Joan de (donzell): 369, 393, 515
- Vilafranca del Penedès (Alt Penedès)*: 9, 10, 13, 31, 41, 58, 141, 148, 166, 177, 181, 191, 242, 276, 280, 294, 297, 369, 386, 387, 468, 576, 585, 672
- Vilafranca del Penedès, Vegueria de*: 539
- VILAFRANCA DE MONTBLANC, Joan de (cavaller): 36, 172, 261, 334, 465, 474, 487, 494, 496, 502
- VILAFRANCA, Joan de (cavaller): 7, 8, 272, 293, 325
- VILAFRANCA, Joan de (cavaller, de Tàrraga): 261, 334
- VILAFRANCA, Joan de (donzell, menor de dies): 8, 325
- VILAFRANCA, Joan de (membre de l'estament militar): 71
- VILAFRANCA, Joan Hug de (donzell): 8, 273, 283
- VILAFRANCA, Lluís de (cavaller): 6
- VILAFRESSER (donzell): 273
- VILAGAIÀ, Miquel de (donzell): 8
- Vilagrassa (Urgell)*: 57, 77, 269, 562
- VILA, Guillem (doctor en lleis): 338
- VILA, Jaume (habitant de Martorell): 488
- VILALBA, Guillem Cebrià de (donzell): 7
- VILALBA, Joan de (donzell): 273
- VILALBA, Lionel de (canonge i síndic del Capítol de Tarragona): 292, 302, 324, 333, 347
- VILALLONGA, Galceran de (cavaller): 34
- VILALLONGA, Galceran de (donzell): 273, 325
- VILALLONGA, Joan de (donzell): 325
- VILALPANDO, Francisco de (cavaller): 324
- VILAMARÍ, Bernat de (capità): 558, 561, 569, 571
- VILANA DE MONTRODON, Jeroni (cavaller): 272
- VILANA DE MONTRODON, Jeroni (donzell): 325
- VILANA, Jeroni (membre de l'estament militar): 67, 257, 261, 497
- VILANOVA D'ESPARREGUERA, Galceran de (membre de l'estament militar: 126
- VILANOVA, Galceran de (donzell): 135, 474
- Vilanova i la Geltrú (Garraf)*: 277, 576
- VILANOVA, Llorenç de: 573
- VILANOVA, Lluís (donzell): 7, 245, 246, 334
- VILANOVA, Marc de (donzell): 8, 275

- VILANOVA, Miquel de (cavaller): 7, 271, 283, 325, 327, 334
- VILA, Pere (síndic de Manresa): 351
- VILAPLANA, Antoni de (cavaller): 6, 271
Vilaplana (Baix Camp): 277
- VILAPLANA (membre de l'estament militar): 71
- VILARDELL, Felicià (donzell): 273, 316
Vila-real: 242
- VILAR, Ponç Andreu de (abat de Ripoll): 472, 500
Vila-seca (Tarragonès): 48
- VILATORTA, Antoni de (cavaller): 7, 35, 283, 299, 307, 308, 343, 369, 427, 482, 497, 501, 512, 568, 582
- VILATORTA, Antoni Lluís de (cavaller): 280, 281
- VILATORTA, Jaume de (cavaller): 393, 515
- VILATORTA (membre de l'estament militar): 171, 475, 484, 485
- VILATORTA, Miquel de (membre de l'estament militar): 135
- VILATORTA, Romeu de (membre de l'estament militar): 479
- VILELLA, Pere (notari, síndic de Manresa): 347, 350, 394
- VILLALBA, Pere de (donzell): 273
- VILLALPANDO, Francesc de (donzell): 158, 171, 226, 564
- VILLALPANDO, Joan de: 564
- VILLAR, Ponç Andreu de (fra, abat de Santa Maria de Ripoll): 5, 10, 28, 29, 39, 41, 268, 280, 282, 302, 308, 333, 346, 368, 392, 432, 498, 554
Vimbodí (Conca de Barberà): 554
- VINENT, Joana: 587
- VINYES, Joan (tintorer): 597
- VINYES, Pere (rector de Batea, procurador del bisbe de Barcelona): 5, 46
- VINYOLES, Joan (notari de Barcelona): 110
- VITAL, Bartomeu (notari): 343
- VITAL, Miquel (escrivà reial, ciutadà de Barcelona): 351, 352, 357
- VIVERS, Antoni de (cavaller): 257, 261, 271, 334, 347, 474, 481
- VIVERS, Miquel de (cavaller): 172, 261, 317
- VIVERS, Pere de (procurador del Bisbe de Barcelona): 282
- VIVES, Agnès (vídua de Pere Vicens): 570
- VIVES, Antoni de (cavaller): 469, 494, 566
- VIVES, Miquel de (cavaller): 73, 478
- VIVES, Pere: 570
- VOLÓ, Francesc del (donzell): 7, 325
- VOLTRERA, Pere (donzell): 8, 274
- VOLTRERÓ (membre de l'estament militar): 171
- XAMMAR, Bernat Gabriel (cavaller): 271
- XAMMAR, Francesc (fra, abat del monestir de Sant Esteve de Banyoles): 37, 203, 505
- XAMMAR, Gabriel (cavaller): 474
- XAMMAR, Gabriel (fra, abat del Monestir de Sant Esteve de Banyoles): 5, 282, 357, 368, 392, 423
- XAMMAR (membre de l'estament militar): 171
- XAMMAR, Ramon (donzell): 8, 72, 465, 496, 535
- XICON, Carles de (donzell): 8, 191, 214, 507, 509, 511, 552, 578, 591
- XIMENO, Joan (cavaller): 245
- YOLANT (muller de Pere Galceran Pallarès): 201
- YSAVA, Joan d': 555
Zabelles, parròquia de: 99

